43

RMK. I.
1387.
2. péld.
(Teljes.)

NOVUS SUCCURSUS,

AZ AZ

UJ SEGÉTSÉG,

MELLYET

A' Magyar Nemzeten könyörülö Istennek szemlátomást segétö keze által killyebb terjesztett Országunknak határiba a' lélek ellenségi ellen, a' bünnek, és ördögnek ereje ellen, azon hatalmas Istennek igéje fegyverével, hadakozó lelki Gondviselöknek könnyebbitésére az egész esztendöbéli Vasárnapokra rendelt Prédikácziókkal nyujtott,

E'S A'

MELTOSAGOS GROFF GENERAL

CZOBOR ADAM

Urnak ö Nagyságának, Istenes költségével két Részben, élö nyelven ki bocsátott.

A'

JESUS alatt vitézkedö Társaságbéli

P. LANDOVICS ISTVAN.

Második Része.

Nagy-Szombatban az Academiaj Bötükkel, Hánck András által. 1689. Esztend.

FACULTAS REVERENDI PATRIS PROVINCIALIS.

EGo Adamus Abœdt Societatis JESU, per Provinciam Auſtriæ Præpoſitus Provincialis, poteſtate mihi factâ à Patre noſtro Thyrſo Gonzalez Præpoſito Generale, facultatem concedo, ut Novi Succurſûs pars ſecunda, ſeu Conciones Æſtivales P. Stephani Landovics è Societate JESU, à tribus memoratæ Societatis Patribus de more reviſæ, & approbatæ, typis mandentur. In quorum fidem manu meâ ſubſcripſi, & conſvetum Officij ſigillum appreſſi.

Viennæ 12. Septembris. 1688.

Idem qui ſupra.

NAGY IVÁN

L. S.

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
Növedéknapló
1950. év 2411 sz.

A' VASARNAPOKRA RENDELT PREDIKACZIOKNAK

RÖVID SUMMAJA, ES LAJSTROMA.

Huſvét után Elsö Vasárnap, Elsö Prédikáczio.

Dixit eis, pax vobis. Joan. c. 20. Monda nékik, békeſség néktek.

Summája.

Hadakozo a' Kereſztyén békeſség. *pag. 1.*

Huſvét után Elsö Vasárnap, Máſod. Prédikáczio.

Oſtendit eis manus, & latus. Joan. cap. 20.

Meg-mutatá nekik kezeit, és oldalát.

Summája.

Leg bátorságoſſabb rejtek hely, az eleven kösziklának barlangja, a' Kriſtus ſebej. *pag. 10.*

Huſvét után Elsö Vasárnap, Harm. Prédikáczio.

Cùm ſerò eſſet unâ ſabbatorum, & fores eſſent clauſæ &c. venit Jeſus. Joan. cap. 20.

Mikor eſtve volna azon a' napon a' ſzombatnak elsö napján, és az ajtok bé téve volnának.

Summája.

Késön jelenik-meg azoknak a' Kriſtus, a' kik késön hiſzik: mert ollyan ö te hozzád, mint te vagy ö hozzá. *pag. 20.*

Huſvét után Második Vasárn. Elsö Prédikáczio.

Animam meam pono pro ovibus meis. Joan. cap. 10.

Az én lelkemet le teſzem az én juhaimért.

Summája.

Mennyit érjen az emberi lélek, annak ki tetzik itéletébûl, a' ki magát érette adni, nem kéméllette. *pag. 32.*

Husvét után Második Vasárn. Másod Prédikácz.

Cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ. Joan. cap. 10.

Ismérem az én juhaimat, és ismérnek engem az enyimek.

Summája.

Ugy szerettyük igazán a' minket szerető pásztorunkat, ha tôrvénye szerént járunk, és parancsolatinak engedünk. *pag. 42.*

Husvét után Második Vasárnap, Harm. Prédik.

Et alias oves habeo, quæ non sunt de hoc ovili, & illas oportet me adducere. Joan. cap. 10.

Egyéb juhaim-is vannak, mellyek nem ez akolbul valók, azokat-is el kell hoznom.

Summája.

Nagy kegyesége Istennek az, hogy azokat üdvôssé gekre keresi, a' kik attul el vonnyák magokat. *pag. 52.*

Husvét után Harmad. Vasárnap, Elsô Prédikácz.

Mundus gaudebit, vos verò contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Joan. cap. 16.

A' világ örûl, ti pedig szomorkodtok, de a' ti szomoruságtok örômre fordul.

Summája.

A' kik Istennel tartanak, azoknak szomorusága vigasságra, a' kik pedig ellene vannak, azoknak vigasága szomoruságra fordul. *pag. 61.*

Husvét után Harmad. Vasárn. Más. Prédikáczio

Gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Joan. cap. 16.

A

A' ti örömötöket ſenki nem veſzi el tőletek.

Summája.

Miben kűlömbőzzőn az Iſtenben valo belső vigaság a' kűlső vigaságtul, abbul mutatik-meg, hogy amaz állando, ez rővid űdő alatt el mulik. *pag.* 71.

Huſvét után Harmad. Vasárnap, Harmad. Prédik.

Modicum & jam non videbitis me. Joan. cap. 16.
Egy keveſsé és immár nem láttok engem.

Summája.

Roſz kereskedés keveſſebbért, és alább valoért tőbbet, és jobbat el cſerélni. *pag.* 80.

Huſvét után Negyedik Vasárnap', Első Prédik.

Cùm venerit ille, arguet mundum de peccato. Joan. cap. 16.
Mikor az el jővend, meg-feddi a' világot a' bűnről.

Summája.

Sanyargatáſokkal inti e' világot a' Szent Lélek, hogy a' ki nem hajol a' jó ſzóra, engedgyen az űtéſre. *pag.* 90.

Huſvét után Negyedik Vasárnap, Máſod. Prédik.

Cùm venerit ille, arguet mundum. Joan. cap. 16.
Midőn el jővend, meg-feddi a' világot.

Summája.

A' Szent Lélek oktatáſa az, hogy a' feddésben-is ſzelidek legyűnk, mert a' ſzelid beſzéd, meg-tőri a' haragot, és mindenekkel bir, a' ki pedig mindent haraggal végez, vadnak, nem embernek láttatik. *pag.* 99.

Huſvét után Negyedik Vasárnap, Harm. Prédik.

Nemo ex vobis interrogat me, quo vadis? Joan. cap. 16.
Senki kőzzűletek nem kérdi tőlem, hová mégy?

Summája.

A' mint semmi üdvösségesebb nincsen, mint önnön magától azt kérdezni cselekedetiben, hová mégy ezzel? ugy semmi veszedelmesebb nincsen, mint azt el hagyni. *pag. 109.*

Husvét után ötödik Vasárnap, Első Prédikáczio.

Petite, & accipietis. Joan. c. 16. Kérjetek, és el vészitek.

Summája.

Annak imádsága foganatos, a' ki a' bünről el távozik. *pag. 121.*

Husvét után ötödik Vasárnap, Második Prédik.

Petite, & accipietis. Joan. c. 16. Kérjetek, és el vészitek.

Summája.

Ugy foganatos az imádság, hogy ha a' mit kérünk azt viszsza adás fejében, költsön kérjük. *pag. 130.*

Husvét után ötödik Vasárnap, Harmad. Prédik.

Petite, & accipietis. Joan. c. 16. Kérjetek, és el vészitek.

Summája.

Meg-várja azt az Isten, hogy a' mit maga jó akarattyából volt meg-adando, mi-is kérjük, s' annál hamarébb meg-adgya, mennél többen kérjük. *pag. 141.*

Kristus Menybe menetele Napján, Első Prédik.

Assumptus est in cœlum, & sedet à dextris Dei. Marci c. 16.
Fel véteték menyben, és ül az Istennek jobján.

Summája.

Fel ment Jesus menyégben, hogy mi-is az ő tagjai mint fejünk után, oda vonyattatnánk. *pag. 151.*

Kri-

Kriſtus Menybe menetele Napján, Máſ. Prédik.
Aſſumptus eſt in cœlum. Marci c. 16. Fel véteték menyben.
Summája.
Urunk menybe fel menetelének, és annak is módgya, mi formán meheſsünk utánna. *pag. 160.*

Kriſtus Menybe menetele Napján, Harm. Prédik.
Et Dominus quidem Jeſus, poſtquam locutus eſt eis, aſſumptus eſt in cœlum. Marci cap. 16.
Az Ur Jeſus pedig, minek utánna ſzolla nékik, fel véteték menyben.
Summája.
Noha vigad az Anyaſzent-egyház e' máj napon, de vigasága ki nem tetzik a' mennyejek vigasága miatt, melly ki mondhatatlan; vigadunk pedig mi, mert ma kezdettük venni nyilvábban ajándékit az Iſtennek, és azért oda kell forditanunk ſzemeinket, a' honnan várjuk nagyobb vigaságunkat. *pag. 170.*

Huſvét után Hatodik Vasárnap, Első Prédik.
Absque ſynagogis facient vos, ſed veniet hora. Joan. cap. 16.
A' Synagogáktul mog-foſztanak titeket, de el jő az óra.
Summája.
Nem a' teſti ſanyaruságon, hanem a' lelki kárvalláſon kell meg-ſzomorodnunk, mivel amaz ůdeig, ez őrőkké valo. *pag. 180.*

Huſvét után Hatodik Vasárnap, Máſodik Prédik.
Non noverunt Patrem, neque me. Joan. cap. 16.
Nem iſmérték az Atyát, ſem engemet.

Sum-

Summája.

Az Istentûl vett jókrul feledékenség, okozza a' bûnt, és a' miatt romlásunkat. *pag. 191.*

Husvét után Hatodik Vasárnap, Harm. Prédik.

Veniet hora, ut omnis, qui interfecerit vos, arbitretur se obsequium præstare Deo. Joan. cap. 16.

El jô az óra, hogy minden, a' ki meg-ôl titeket azt álittya, hogy az Istennek szolgálatot tészen.

Summája.

Utálatos a' véteknek szemtelensége, kik a' jónak szine alatt, gonoszat mivelnek, gyûlôli azt az Isten. *pag. 200.*

Pünkösd Napján, Elsô Prédikáczio.

Factus est repentè de Cœlo sonus, tanquam advenientis Spiritûs vehementis, & replevit totam domum ubi erant sedentes. Act. c. 2.

Lôn hirtelen az égbûl, mint egy sebessen jövô szélnek zugása, és bé tôlté az egész házat, a' hol ûlnek vala.

Summája.

Sebes szél zugásba, és mint egy menydörgés formába szállya-meg a' híveket a' Szent Lélek, hogy azokat menykövekké változtassa, és hogy ôk-is menydörögjenek a' gonoszok fûleiben. *pag. 210.*

Pünkösd Napján, Második Prédikáczio.

Mansionem apud eum faciemus. Joan. cap. 14.

Lako helyt szerzünk nála.

Summája.

Tûzzel veszi-meg szivét üdvözitônk az embernek, a' Szent Háromság lakására, ki égetvén belôle a' mi roszt, és a' hellyet jobbat épitvén a' Sz. Lélek által. *pag. 219.*

Pün-

Pűnkősd Napján, Harmadik Prédikáczio.

Paraclitus autem Spiritus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit. Joan. cap. 14.

A' vigaſztalo Szent Lélek pedig, kit az Atya az én nevemben kűld, a' titeket meg-tanit.

Summája.

Vigaſztalo a' Sz. Lélek, mert békeſséggel biztat. *pag. 230.*

Pűnkősd után Első Vasárnap, Első Prédikáczio.

Ego vobiſcum ſum omnibus diebus, uſque ad conſummationem ſæculi. Matt. cap. 28.

En veletek vagyok minden nap, világ végezetéig.

Summája.

Boldog az, a' kinél végig meg-marad a' Sz. Háromság, boldogtalan a' kitűl el távozik. *pag. 241.*

Pűnkősd után Első Vasárnap, Máſodik Prédik.

Euntes ergò docete omnes gentes, baptizantes in nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti. Matt. cap. 28.

El menvén azért tánitſatok minden nemzeteket, meg-kereſztelvén őket, Atyának, Fiunak, és Szent lélek Iſtennek nevében.

Summája.

Egy árnyék példábul mutattatik-meg a' Szent Háromságnak ereje, a' melynek két ſzemélye iſmêretes lévén kőzőtűnk csak az Atya Iſten mutattatik-meg nyilvábban Atyai jó voltábul, és igy eleget tudunk a' Szent Háromságrul. *pag. 251.*

Pűnkősd után Első Vasárnap, Harmadik Prédik.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti. Matt. cap. 28.

Atyának, és Fiunak, és Szent Lélek Istennek nevében.

Summája.

A' Szent Háromságrul valo gyakor emlékezet leg bizonyossabb segitség mindenek ellen. *pag. 260.*

Pünkösd után Második Vasárnap, Első Prédik.

Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos. Lucæ c. 14.
Egy ember nagy vacsorát szerze, és sokakat hiva.

Summája.

Az Ur Vacsorája élet a' jóknak, halál a' gonoszoknak, s' azért nagy, mert mind élet, s' mind halál. *pag. 269.*

Pünkösd után Második Vasárnap, Második Prédik.

Ceperunt simul omnes se excusare. Lucæ cap. 14.
Kezdék minnyájan magokat menteni.

Summája.

Nagy esztelensége seddetik az embernek abban, hogy arra siet, a' mit nehezen kaphat, a' hoz pedig a' mit könnyen, és tulajdona az embernek, nem akar járulni. *pag. 280.*

Pünkösd után Második Vasárnap, Harmadik Prédik.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Lucæ cap. 14.
Egy ember nagy vacsorát szerze.

Summája.

Örök életre tart-meg ez az eledel, és az ellenség ellen oltalmazó fegyver. *pag. 291.*

Pünkösd után Harmadik Vasárnap, Első Prédik.

Manducat cum illis. Lucæ cap. 15. Velek eszik.

Summája.

Hijuk vendégségre a' Krisztust, kinek kedves eledele lészen a' mi fel adott vadaink törött lével. *pag. 301.*

Pün-

Pűnkősd után Harmad Vasárnap, Máſod. Prédik.

Murmurabant Phariſæi, & Scribæ dicentes, quia hic peccatores recipit. Lucæ cap. 15.

Morgolodnak vala a' Fariséuſok, és az Irástudók mondván, hogy ez a' bűnősőket bé fogadgya.

Summája.

Azért méltó Jeſushoz közelgetnűnk, mert a' bűnősőket bűntetlenekké teſzi. *pag. 311.*

Pűnkősd után Harmad Vasárnap, Harmad. Préd.

Gaudium erit coram Angelis Dei, ſuper uno peccatore pœnitentiam agente. Lucæ cap. 15.

Őrőm leſzen az Iſten Angyali előtt egy pénitentzia tarto bűnősőn.

Summája.

Nagy gondgya vagyon Kriſtuſnak a' mi üdvősségűnkre, hogy mi-is arra nézve azt inkáb kereſsük. *pag. 321.*

Pűnkősd után Negyedik Vasárnap, Első Prédik.

In verbo tuo laxabo rete, & cùm hoc feciſſent, concluſerunt piſcium multitudinem copioſam. Lucæ cap. 5.

A' te igédre meg-ereſztem a' hálót, és mikor azt cſelekedték volna, halaknak bőséges ſokaságát rekeſztettek bé.

Summáſa.

A' ki Iſtenben bizik többet nyér mint reménlet, mert nem cſak ſzükségűnkre, hanem gyönyőrűségűnkre valót-is ád. *pag. 331.*

Pűnkősd után Negyedik Vasárnap, Máſ. Prédik.

In verbo tuo laxabo rete. Lucæ cap. 5.

A' te igédre meg-ereſztem a' hálót.

Summája.

A' reménség mellé, haſznos a' magunk munkálkodáſa-is. *pag.* 340.

Pűnkősd után Negyedik Vasárnap, Harm. Prédik.

Rogavit eum à terra reducere puſillum. Lucæ cap. 5.

Kére ôtet, hogy a' földtûl bellyebb vinné egy keveſsé.

Summája.

El kell magunkat a' földtûl vinnünk, mert haſzontalan a' rajta való munkánk, mivel mindene csak ſemmi. *pag.* 352.

Pűnkősd után ötödik Vasárnap, Elsô Prédik.

Eſto conſentiens adverſario tuo citò, dum es in via, ne fortè tradat te adverſarius Judici. Matt. cap. 5.

Eggyez-meg hamar ellenkezôddel, mikor az uton vagy véle: hogy valamiképpen az ellenkezôd ne adgyon téged a' Birónak.

Summája.

Kételenittetûnk vádoló ellenkezônkel lakni, a' lelki iſmérettel, és azért ezzel kell az uton meg-alkudnunk, hogy végre ne vádollyon. *pag.* 362.

Pűnkősd után ötödik Vasárnap, Máſod. Prédik.

Relinque ibi munus tuum ante altare, & vade reconciliari fratri tuo. Matt. cap. 5.

Hadd ott az ajándékodat az oltár elôtt, és meny elôſzôr meg-békélleni az atyádfiával.

Summája.

Elôbb kell a' kôz igazságra, az után tulajdon maga áétatoſságára vigyázni, avagy, elôbb kell az Iſten parancſolatinak meg-tartására igyekezni, azután maga áétatoſságának eleget tenni. *pag.* 372.

Pűn-

Pünkösd után ötödik Vasárnap, Harmad. Prédik.

Vade priùs reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Matt. cap. 5.

Meny elöſzör meg-békélleni a' te atyádfiával, és akkor el jövén, add bé ajándékodat.

Summája.

Máſokkal eggyező ſzivünket kivánnya az Iſten, minden más ajándék előtt. *pag. 384.*

Pünkösd után Hatodik Vasárnap, Elsö Prédik.

Miſereor ſuper turbam, quia jam triduo ſuſtinent me. Marci cap. 8.

Szánom a' ſereget, mert imé már harmad napja, hogy velem vannak.

Summája.

Az igaz Kereſztyénnek ez a' bizonyos jele, ha álhatatos az el kezdett jóban, s'ugyan csak a' véſzi végsö jutalmát, a' ki végben vitte jóságát, a' ki pedig félbe hatta, bünteteſét vette, és véſzi mindenkor. *pag. 395.*

Pünkösd után Hatodik Vasárn. Máſod. Prédik.

Miſereor ſuper turbam, quia ecce jam triduo ſuſtinent me. Marci cap. 8.

Szánom a' ſereget, mert imé már harmad napja, hogy velem vannak.

Summája.

Azokat a' napokat ſzámlállya az Iſten, a' mellyeket az ö ſzolgálattyában töltöttünk el, azokat pedig ſzámban nem véſzi, a' mellyekben vétettünk. *pag. 403.*

Pünkösd után Hatodik Vasárnap, Harm. Prédik.

Miſereor ſuper turbam, quia ecce jam triduo ſuſtinent me. Marci c. 8.

Szánom a' sereget, mert imé már harmad napja, hogy velem vannak.

Summája.

Alhatatosnak kell lenni az Istenben való reménségünknek, hogy kedve szerént segétsen szükségünkben. *pag. 413.*

Pünkösd után Hetedik Vasárnap, Első Prédik.

Non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum. Matt. cap. 7.

Nem minden, a' ki mondgya nékem Uram, Uram, mégyen bé menyeknek országában.

Summája.

Életünk módgya, légyen bizonyitója kérésünknek, mint a' gyümölcs a' fának. *pag. 423.*

Pünkösd után Hetedik Vasárn. Második Prédik.

Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum exscindetur, & in ignem mittetur. Matt. cap. 7.

Minden fa, a' mely jó gyümölcsöt nem hoz ki vágattatik, és a' tűzre vettetik.

Summája.

Szünetelen gyümölcsözzünk, hogy végre a' tűzre ne vettessünk. *pag. 434.*

Pünkösd után Heted. Vasárnap, Harmad. Prédik.

Non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum. Matt. cap. 7.

Nem minden, a' ki mondgya nékem Uram, Uram, mégyen bé mennyeknek országában.

Summája.

Foganatos imádságunk akkor, mikor hivségünk meg-

fe-

felel az Iſtennek neve ſegitségûl hivásának, avagy mikor mint engedelmes ſzolgák Urunknak mondgyuk. *pag.* 443.

Pünkösd után Nyolczad. Vasárnap. Elsö Prédik.

Filij hujus ſæculi prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt. Lucæ cap. 16.

E' világ fiai eſzeſſebbek a' világoſság fiainál az ö nemekben.

Summája.

A' világ fiai okoſſak, de eſztelenûl okoſſak. *pag.* 453.

Pünkösd után Nyolczad. Vasárnap, Máſod. Prédik.

Dominus aufert à me villicationem. Lucæ cap. 16.

Az Uram el véſzi tölem a' sátárságot.

Summája.

A' bûnért viſzſza véſzi Iſten az ö jovait a' bûnöſtûl. *pag.* 462.

Pünkösd után Nyolczad. Vasárnap, Harm. Prédik.

Homo quidam erat dives, qui habebat villicum, & hic diffamatus eſt apud illum. Lucæ cap. 16.

Vala egy gazdag ember, kinek sátára vala, és az bé vádoltatik nála.

Summája.

Mikor mindenek vádolóink leſznek, akkor léſzen pártfogónk a' Kriſtus, ha moſt ö véle tartunk. *pag.* 473.

Pünkösd után, Kilenczedik Vasárn. Elsö Prédik.

Coanguſtabunt te undique. Lucæ. cap. 19.

Meg-ſzorongatnak téged minden felöl.

Summája.

Hogy a' hadaktul meg-menekedgyünk, azzal hadakozzunk, a' mi azokat okozza, a' bûnnel. *pag.* 483.

Pün-

Pünkösd után Kilenczed. Vasárn. Második Prédik.

Videns civitatem, flevit super illam. Lucæ cap. 19.

Látván a' várost, sira azon.

Summája.

Senki felebaráttya kárán ne örüllyön, mert egyébaránt az emberi kép alatt nem külömbözik a' fene-vadtul. *pag. 492.*

Pünkösd után Kilenczed. Vasárnap, Harm. Prédik.

Si cognovisses & tu. Lucæ cap. 19.

Ha meg-ismérted volna te-is.

Summája.

A' bün miat nem lát előre az ember, azért ezt kell gyülölni, és üldözni. *pag. 502.*

Pünkösd után Tizedik Vasárnap, Első Prédik.

Non sum sicut cæteri hominum, raptores, injusti, adulteri, velut etiam hic Publicanus. Lucæ cap. 18.

Nem vagyok mint a' több emberek, ragadozók, hamisſak, paráznák, a' mint e' Públikánus-is.

Summája.

A' ki kérkedésével, s' mások gyalázásával fellyebb hág, maga romlásával alább szakad. *pag. 512.*

Pünkösd után Tizedik Vasárnap, Második Prédik.

Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum, raptores injusti, adulteri, velut etiam hic Publicanus. Luc. c. 18.

Isten, hálát adok néked, mert nem vagyok, mint a' több emberek, ragadozók, hamisſak, paráznák, a' mint ez a' Publikánus-is.

Summája.

Az igaz Hivek nem azt tekéntik másban, a' mi el vető, hanem a' mi dicséretes, és jó. *pag. 522.*

Pün-

Pünkösd után Tizedik Vasárnap, Harmad. Prédik.

Dicens, gratias ago tibi, quia non ſum ſicut cæteri hominum. Lucæ cap. 18.

Mondván, hálákat adok néked, hogy nem vagyok mint a' többb emberek.

Summája.

Mennél keveſſebbet árt, annál többet árt az ördög, s' meg-elegſzik véle, ha egyben meg-foghat-is, ugy mint csak egy maga el hitségben-is. *pag. 532.*

Pünkösd után Tizenegyedik Vasárnap, Első Prédikáczio.

Suſpiciens in cœlum, ingemuit. Marci cap. 7.

Fel tekintvén menybe, fohászkodék.

Summája.

Haſznos az égre fel tekéntésünk ſzükségink ůdején, mert abban gyönyörkődik az Iſten, hogy jó tévőnek iſmértetik. *pag. 542.*

Pünkösd után Tizenegyedik Vasárnap, Második Prédikáczio.

Loquebatur rectè. Marci cap. 7. Igazán ſzoll vala.

Summája.

A' tud jól ſzollani, a' ki tud halgatni ůdejében, mert a' halgatás az Iſtennek belső munkálkodásának jele, a' mely a' jó ſzolláſra reá-ſegiti őtet. *pag. 552.*

Pünkösd után Tizenegyedik Vasárnap, Harmadik Prédikáczio.

Suſpiciens in cœlum ingemuit. Marci cap. 7.

Fel tekéntven menyben, fohászkodék.

Summája.

A' ki Istenes ember, s' jó Keresztyén, szánakodik felebarâttya kárán, az istentelen ôrvendez. *pag. 562.*

Pünkösd után Tizenkettödik Vasárnap,

Elsô Prédikáczio.

Plagis impositis abiêrunt semivivo relicto. Lucæ cap. 10.
Meg-sebesitvén hólt-elevenen hagyván ôtet, el-menének.

Summája.

Az ember veszedelmekben ejti magát, és okot ád a' bûntetésre, de az Isten el nem veszti tellyességgel, hanem fél hóltyában meg-tartya, hogy meg-elevenitse. *pag. 571.*

Pünkösd utan Tizenkettödik Vasárnap,

Második Prédikáczio.

Incidit in latrones, qui etiam spoliaverunt eum, & plagis impositis abiêrunt. Lucæ cap. 10.
A' tolvajok közé akada, kik meg-is foszták ôtet, és megsebesitvén, holt-elevenen hagyván, el menének.

Summája.

A' bûnnek káraj elô számláltatnak. *pag. 581.*

Pünkösd után Tizenkettödik Vasárnap,

Harmadik Prédikáczio.

Magister quid faciendo vitam æternam possidebo. Lucæ cap. 10.
Mester mit cselekedvén, birhatom az ôrôk életet.

Summája.

Hogy ki üdvözüllyön, szükség az, jól vigyázzon. *pag. 590.*

Pünkösd után Tizenharmadik Vasárnap,

Elsô Prédikáczio.

Occurrerunt ei decem viri leprosi. Lucæ c. 17. Elej-

Elejben jövének tiz poklos férfiak.

Summája.

Elejben kell menni Kriſtuſnak álhatatos menetellel, igaz ſzeretettűl viſeltetvén, hogy meg-adattaſsék, a' mi kéretik. *pag. 599.*

Pűnkősd után Tizenharmadik Vasárnap,
Második Prédikáczio.

Cecidit in faciem ante pedes ejus, & gratias agens. Lucæ c. 17.
Orczájára borula az ő lábai előtt, hálákat adván.

Summája.

Hálákat kell adni Iſtennek a' vett jókért, hogy többeket veheſsűnk. *pag. 608.*

Pűnkősd után Tizenharmadik Vasárnap,
Harmadik Prédikáczio.

Nonne decem mundati ſunt, & novem ubi ſunt. Lucæ cap. 17.
Nem de tizen tiſztultak-é meg, és a' kilencze hol vagyon?

Summája.

Senkit ne dicsérjűnk máſok kiſſebbitésével. *pag. 616.*

Pűnkősd után Tizennegyedik Vasárnap,
Első Prédikáczio.

Ne ſolliciti ſitis animæ veſtræ quid manducetis, nequè corpori veſtro quid induamini. Matt. cap. 6.
Ne legyetek ſzorgalmatoſok lelketekről mit egyetek, ſe teſtetekről, miben öltőzzetek.

Summája.

A' jó kereskedés, és hiv ſzolgálat leg hamarébb gazdagit. *pag. 625.*

Pünkösd után Tizennegyedik Vasarnap,
Máſodik Prédikáczio.

Non poteſtis ſervire Deo, & Mammonæ. Matt. cap. 6.
Nem ſzolgálhattok az Iſtennek, és Mammonnak.

Summája.

ůdvöſséges az Iſtennek, káros a' gazdagságnak ſzolgálni. *pag. 635.*

Pünkösd után, Tizennegyedik Vasárnap,
Harmadik Prédikáczio.

Quærite ergò primùm regnum Dei, & juſtitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis. Matt. cap. 6.
Kereſsétek elsőbben-is az Iſtennek orſzágát, és annak igazságát, és ezek mind hozzá adatnak néktek.

Summája.

Buda Váraſsának dicsőſséges viſza vételérůl háláadó dicsérete Iſtennek. *pag. 645.*

Pünkösd után Tizenötödik Vasárnap,
Elsö Prédikáczio.

Ecce defunctus offerebatur filius unicus matris ſuæ. Lucæ cap. 7.
Imé egy halott vitetik vala ki eggyetlen egy fia az annyának.

Summája.

A' ki ma lovat véſzen a' kotya vetyén, vagy harácſoláſon, zaboláſtul vegye, s' ne ſarkantyuzza. *pag. 657.*

Pünkösd után Tizenötödik Vasárnap,
Máſodik Prédikáczio.

Tibi dico ſurge. Lucæ cap. 7.
Néked mondom kely fel.

Sum-

Summája.

Valaki a' gonoſz erkölcſnek, és bűnnek koporſójából Urunk ſzavára ki-kél, mindeneket magában meg-újit. *pag. 667.*

Pünkösd után Tizenötödik Vasárnap,
Harmadik Prédikáczio.

Dixit illi, noli flere. Lucæ c. 7. Mondá néki, ne ſirj.

Summája.

Egyedűl Iſtentűl vagyon az igaz vigaſztalás. *pag. 677.*

Pünkösd után Tizenhatodik Vasárnap,
Első Prédikáczio.

Cujus veſtrûm aſinus, aut bos in puteum cadet, & non continuò extrahet illum die Sabbathi? Lucæ cap. 14.

Kinek kőzűletek ſzamára, vagy ökre eſik a' kutba, és nem mindgyárt ki vonnya-é azt ſzombat napon?

Summája.

A' léleknek bőcsűjéről. *pag. 686.*

Pünkösd után Tizenhatodik Vasárnap,
Második Prédikáczio.

Obſervabant eum. Lucæ cap. 14. Ő reá vigyáznak vala.

Summája.

Az hálaadatlan embert ugy bűnteti Iſten, a' mint ő jó tévőjének jár kárára. *pag. 695.*

Pünkösd után Tizenhatodik Vasárnap,
Harmadik Prédikáczio.

Recumbe in noviſſimo loco. Lucæ c. 14. űlly az utolsó helyre.

Summája.

A' ki magát el-hiſzi, és máſok meg-vetésével becsűlli,

mindenektûl meg-vettetik, egy ſzámban tartván a' bolondokkal; a' ki pedig alázatos, mindenektûl ſzerettetik, és becsûltetik. *pag. 705.*

Pünkösd után Tizenhetedik Vasárnap,
Elsô Prédikáczio.

Quod eſt mandatum magnum in lege? Matt. cap. 22.

Mellyik a' nagy parancſolat? monda néki Jeſus; ſzereſſed a' te Uradat Iſtenedet, haſonlóképpen ſzereſſed felebarátodat.

Summája.

Hogy az elsô parancſolatot meg-tarthaſſuk, tartſuk-meg a' máſodikát, és az-is meg-lészen tartva; de hógy az embernek ſzeretete halálos forróságra ne változzék, miben állyon, tudni kell a' következendô tanitásbul. *pag. 715.*

Pünkösd után Tizenhetedik Vasárnap,
Máſodik Prédikáczio.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Matt. cap. 22.

Szereſſed a' te Uradat Iſtenedet tellyes ſzivedbûl.

Summája.

Szeretetre mélto a' mi Iſtenünk, mért ô akkor-is ſzeretett mikor mi ellenségi volnánk, mely ſzeretetét halálával pecsételte bé, és azután mindenkor gondunkat viſelte, és viſeli. *pag. 725.*

Pünkösd után Tizenhetedik Vasárnap,
Harmadik Prédikáczio.

Secundum autem ſimile huic, diliges proximum tuum, ſicut teipſum. Matt. cap. 22.

A' máſodik pedig haſonló ehez, ſzereſſed a' te felebarátodat mint tennen magadat.

Summája.

Szeretnünk kell felebarátunkat, mert hozzánk haſonló ember. *pag. 235.* Pün-

Pűnkősd után Tizennyolczadik Vasárnap,
Első Prédikáczio.

Confide fili, dimittuntur tibi peccata tua. Matt. cap. 9.
Bizzál fiam, meg-bocsáttatnak néked a' te bűneid.

Summája.

A' honnan jóbbuláſt kellene venni, ottan vakmerőſéget véſzen emder a' vétéſre. *pag. 744.*

Pűnkősd után Tizennyolczadik Vasárnap,
Máſodik Prédikáczio.

Videntes autem turbæ timuerunt, & glorificârunt Deum. Matt. cap. 9.
Látván pedig a' ſeregek, meg-félemlének, és dicsőitték az Iſtent.

Summája.

Minden űdőben félni kell az Iſtent, mert a' ki igy nem féli, csak nem bizonyos benne, hogy el vész. *pag. 753.*

Pűnkősd után Tizennyolczadik Vasárnap,
Harmádik Prédikáczio.

Ecce offerebant ei paralyticum jacentem in lecto. Matt. cap. 9.
Imé hozának néki egy ágyban fekűő inaſzakattat.

Summája.

A' mi a' teſtbén az inaſzakatság, az a' lélekben a' jóra való reſtség, oka minden romláſunknak. *pag. 763.*

Pűnkősd után Tizenkilenczedik Vasárnap,
Első Prédikáczio.

Intravit autem Rex, ut videret diſcumbentes. Matt. cap. 22.
Bé-méne pedig a' Király, hogy látná a' le-telepetteket.

Summája.

Félni, és tiſztelni kell az Urat, mert mindenűtt jelen vagyon, és mindeneket meg-visgál. *pag. 771.*

Pünkösd után Tizenkilenczedik Vasárnap,
Második Prédikáczio.

Perdidit homicidas illos, & civitatem succendit. Matt. cap. 22.
El-veszté azokat a' gyilkosokat, és azok városát fel gyujtá.

Summája.

A' rettentő példák arra valók, hogy belőlők jobbullyunk, vagy ha nem jobbulunk, nagyobb bűutetést vonyunk fejünkre. *pag. 779.*

Pünkösd után Tizenkilenczedik Vasárnap,
Harmadik Prédikáczio.

Mittite eum in tenebras exteriores. Matt. cap. 22.
Veſsétek őtet a' külső sötétségre.

Summája.

Nagyobb büntetést érdemlenek, a' kik egyszer Kriſtushoz hajlottanak, és viszontag tőle el-szakadtak. *pag. 788.*

Pünkösd után Huszadik Vasárnap, Első Prédik.

Credidit ipse, & domus ejus tota. Joan. cap. 4.
Hün ő, és az egész háza.

Summája.

A' menyire szükséges, annyira haszsnos a' jó példa adás. *pag. 801.*

Pünkösd után Huszadik Vasárnap, Más. Prédik.

Abijt ad eum, & rogabat eum. Joan. cap. 4.
El-méne ő hozzá, és kéri vala őtet.

Summája.

Minden reánk bocsátott háboruság arra való, hogy Istenhez térjünk, és az hitben nevelkedgyünk. *pag. 811.*

Pünkösd után Huszadik Vasárnap, Harm. Prédik.

Descende priusquam moriatur filius meus. Joan. cap. 4.
Uram

Uram jöj alá minek előtte meg-hallyon az én fiam.

Summája.

Jobb a' ſzűléknek ha magzattyok nevelésére vigyáznak, mint hogy az el mulandó jóknak meg-ſzerzésében faradnak. *pag. 818.*

Pűnkősd után Huſzoneggyedik Vasárnap,

Első Prédikáczio.

Tenens ſuffocabat eum dicens, redde quod debes. Matt. cap. 18.

Fogván fojtogattya vala őtet, mondván: fizesd-meg a' mivel tartozol.

Summája.

Máſok fogyatkozáſit mikor bűntettetni sűrgettyük, a' gonoſz lélektűl igazgattatúnk, és az Iſtent bűntetésünkre ingerellyük. *pag. 828.*

Pűnkősd után Huſzoneggyedik Vasárnap,

Máſodik Prédikáczio.

Nonne ergò oportuit & te miſereri conſervi tui, ſicut & ego miſertus ſum? Matt. cap. 18.

Nem kellett volna-é néked-is kőnyőrűlnőd a' ſzolga társodon, a' mint én-is kőnyőrűltem rajtad?

Summája.

Senki felebaráttyának ne ártſon, mert azzal magának árt, mivel annak pártfogója az Iſten, kinek csak az [illegible] méltó meg-bántását el távoztatnúnk, mert a' ſém enged minket meg-bántatni. *pag. 839.*

Pűnkősd után Huſzoneggyedik Vasárnap,

Harmadik Prédikáczio.

Tradidit eum tortoribus. Matt. c. 18. Az hohéroknak adá őtet.

Summája.

Mennél irgalmaſſabb az Ur, annál inkább kell tőle félnünk. *pag. 847.*

Pünkösd után Huszonkettődik Vasárnap,
Első Prédikáczio.

Cujus est imago hæc, & superscriptio? Matt. cap. 22.
Ki-é ez a' kép, és a' fellyûl való irás.

Summája.

Kicsodák változtattyák az Istени képet undok, és fenevad ábrárattyára, meg-mutattatik. *pag. 859.*

Pünkösd után Huszonkettődik Vasárnap,
Második Prédikáczio.

Cujus est hæc imago? Matt. cap. 22. Ki-é ez a' kép?

Summája.

A' ki változó, és kép-mutató, s' álnok, nem az Istenhez, hanem az ördöghöz hasonlit, és a' gonoszok között leg gonoszabb. *pag. 868.*

Pünkösd után Tizenkettődik Vasárnap,
Harmadik Prédikáczio.

Cognitâ autem Jesus nequitiâ eorum, ait, quid me tentatis hypocritæ. Matt. cap. 22.
Értvén pedig Jesus az ő álnokságokat, monda, mit késértetek engem kép-mutatók?

Summája.

Az álnokságot el kell távoztatnunk, mert sem az álnokban [illegible]nek része az Istennek, sem az álnoknak az Istenben. *pag. 878.*

Pünkösd után Huszonharmadik Vasárnap,
Első Prédikáczio.

Non est mortua puella, sed dormit. Matt. cap. 9.
Nem hólt-meg a' leányzó, hanem alusik.

Summája.

A' ki meg nem akar halni, baráttya legyen az Istennek. *pag. 889.*

Pün-

Pünkösd után Huſzonharmadik Vasárnap,
Máſodik Prédikáczio.

Tetigit fimbriam veſtimenti ejus. Matt. cap. 9.
Illeté az ő ruhája perémit.

Summája.

Hozzá folyamodáſunkat kivánnya az Iſten, de tellyes hittel. *pag. 899.*

Pünkösd után Huſzonharmadik Vasárnap,
Harmadik Prédikáczio.

Si tetigero tantùm veſtimentum ejus, ſalva ero. Matt. c. 9.
Ha csák az ő ruházattyát illetem-is, meg-gyogyulok.

Summája.

Többen kivánnak teſti nyomoruságokbul, mint lelki nyavalyájokbul ki mentetni, melynek oka-is adatik. *pag. 908.*

Pünkösd után Huſzonnegyedik Vasárnap,
Elsö Prédikáczio.

Qui ſunt in Judæa, fugiant in montes. Matt. cap. 24.
A' kik Judeában vannak, fuſſanak a' hegyekre.

Summája.

Hogy a' mi ellenségünket meg-győzzük, el kell előtte ſzaladnunk, e' pedig ki légyen, meg-mondatik. *pag. 918.*

Pünkösd után Huſzonnegyedik Vasárnap,
Máſodik Prédikáczio.

Qui in agro eſt, non revertatur tollere tunicam ſuam. Matt. c. 24.
A' ki a' mezőn vagyon, viſza ne térjen ruháját el-vinni.

Summája.

Hogy az Iſtennek haragjától meg-menekedgyünk, nem kell az ő kőntösért viſza térnünk, melly öltözetnek el hagyáſa miben állyon, meg-mutattatik. *pag. 927.*

Pünkösd után Huszonnegyedik Vasárnap,
Harmadik Prédikáczio.

Orate, ne fuga vestra fiat in hyeme. Matt. cap. 24.
Imádkozzatok, hogy a' ti futástok ne legyen télben.

Summája.

Meg-lásd, hogy halálos vétekben ne történnyék halálod. *pag. 935.*

Egy-ház Innnepére való,
Első Prédikáczio.

Hodie salus huic domui facta est. Lucæ cap. 19.
Ma lett üdvössége e' háznak.

Summája.

A' Templomban vegye bé magát minden bűnös; mert az olly erősség, a' hová nem fér a' mi ellenségünk. *pag. 951.*

Egy-ház Innepére való,
Második Prédikáczio.

Hodie domui huic facta est salus. Lucæ cap. 19.
Ma lett üdvössége e' háznak.

Summája.

A' Templomnak gyakorlása jovaltatik; mert ott hallgat-meg kiváltképpen az Isten, és ott osztya ajándékit. *pag. 960.*

Egy-ház Innepére való,
Harmadik Prédikáczio.

Ingressus Jesus perambulabat Jericho. Lucæ cap. 19.
Bé menvén Jesus Jerikóban jár vala.

Summája.

Hogy lelkedben, mint az ő templomában járhassón az Isten; ki kell üresítened belőle a' földieket, és a' vétket. *pag. 970.*

HUSVET

HUSVET UTAN,
ELSŐ VASARNAP,
ELSŐ PREDIKACZIO.

Hadakozo a' Kereſztyén békeſség.

Dixit eis : pax vobis. Joan. 20. *Joan. c. 20.*
Monda nékik : békeſség néktek.

SZámtalan ſok ellenkező dolgokra ma holnap ki menendő tanitványinak dicsőséges fel támadáſa után illyen kőſzönetet mondván üdvözitőnk: *Pax vobis*, békeſség ti nektek, ſok gondolkodáſra valo okot ád az Iráſt viſgálo elmeknek, mert ugyan-is micſoda békeſség lehet a' ſzűnetlen háboruságokban ? moſtan-is *Propter metum Judæorum*, a' Zſidóktul valo félelmek miatt gyűltenek egybe, nem tartván eſtve annyit a' fel zendűléſtűl, mint nappal, azonban azt ſem felejtették el, a' mit előbb halottak *Mementote ſermonis mei, quem ego dixi vobis, non eſt major ſervus Domino ſuo, ſi me perſecuti ſunt, & vos perſequentur.* *Joan. c. 15.* *Joan. c. 15. v. 20.*
Meg-emlekezzetek az én beſzédemről, a' mellyet mondottam néktek ; nem nagyobb a' ſzolga az ő Uránál, ha engemet üldőztenek, titeket-is üldőznek. S' még is *Pax vobis*, békeſség (ugy mond) tinéktek ? vajki igen méllyen ment ama' ſzo az ő ſzivekben, *Non veni pacem mittere in terram, ſed gladium. Matt. c. 10.* *Matt. c. 10.*
Nem békeſséget jőttem én bocsátani a' földre, hanem kardot,

hogy ha pedig Mesterét kell követni a' tanitványnak, tehát ő nékik-is fegyvert kell szerzeniek, harczra kell készülniek, s' micsoda békeséget remélhetnek? Nem illyen beszéd vala az, egy néhány nappal az előtt: *Qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium. Lucæ c. 22.* A' kinek nincsen, adgya el köntösét, és végyen kardot, a' kard nem békeség, hanem háboru, és hadakozo üdőre valo, s' mi képpen érthetik békeségeket? Meg találták mind azon által ennek a' beszédnek értelmét Sz. Paschásius, Sz. Bernárd, és Sz. Chrysostomus, a' kik nem a' világnak külső békeségére értik, a' mely le tészi a' fegyvert, a' munka és fáradság helet henyéléstt vészen elejben, hanem lelki békeségre, és a' Kristus békeségére magyarázzák, a' mely soha fegyver nélkül nincsen, soha nem henyél, hanem mindenkor vigyázásban vagyon, és fáradságban, egy felől oltalmazván a' keresztyén lelket, hogy a' gonosz ellenség hozzá ne férjen, más felől vágván, és ölvén a' gonoszat. Sz. Paschasius amaz Urunk szavajra *Satis est. in caput Lucæ 22.* elég két kard, igy szoll. *Christi discipulis nec plus sunt necessarij, quàm duo gladij, nec minus habere congruit, unum in verbo, quo feriatur quisque ut vivificetur: alterum, quo ulciscatur omne scelus.* Békeségek vagyon a' Kristus tanitványinak, de illyen, a' melyben két kardra, s' többre nincsen szükségek, egy kardok az ige, a' mellyel mindeneket vagdalni kell, hogy meg-éledgyenek, a' másik, a' sanyargatás, a' mellyel minden vétken, és bűnön bosszut kell állani.

Lucæ c. 22. v. 36.

S. Paschas. in cap. Lucæ 22.

Hasonlót mond Szent Bernárd: *lib. 4. de consider. suo Eugenio. Nunc verò arripe gladium, qui tibi ad feriendum eruditus est, & vulnera ad salutem, si non omnes, si non multos, certè quos possis.* Most azért ragadd ezt a' kardot, a' mely vagdalásra adatott néked, sebesits üdvösségre, ha nem mindeneket, ha nem sokakat, leg alább a' menyit lehet,

S. Bernard. l. 4. de consideral. ad Eugeniū.

lehet, az az, mindeneket fedgy-meg a' gonoſzrul, s' ha nem jobbithatz mindeneket meg, leg alább annyit, a' menyire érkezel. Nem kell tudni illik ſe másban, ſe magában meg-engedni az ellenségnek, hanem minden úton vagdalni kell, és meg-ölni. S' micſoda a' mi ellenségünk? vagy kicſoda háborgattya igaz békeſségünket? mellyel jol alkhatnánk Iſtennel? hanem a' mi gonoſz indulatink, kivánságink, és bűneink: ezek ellen kell a' fegyver, ezeket kell rontanunk, s' ugy léſzen igaz békeſségünk, mert a' Kriſtus békeſsége hadakozo és fegyveres. Mellyet mig meg-mutatok, legyetek figyelmeteſſek. *Propoſitio.*

Oly cſudálatos dolognak láttatott a' lenni, mindenkor, hogy a' békeſség hadakozo, és fegyveres legyen, hogy még a' régi Proféták ſem láthatták hirtelen által annak titkos értelmét, és lelki magyarázattyát, de a' kik a' kegyelemnek údejét értük, mi tudgyuk immár mire kiſztet az Iſten annyi intéſivel, hogy fel fegyverkezzünk, és hadakozván békeſséget ſzerezzünk. Igy a' többi között Jeremiás Proféta hallotta ugyan a' békeſséget meg igérve lenni, de a' külső hadakra tekéntvén azt vélte, hogy meg cſalatott az Iſtentül, s' azért igy ſopánkodott *Jer. c. 4. Heu, heu, heu Domine Deus! ergone decepiſti populum iſtum & Jeruſalem, dicens: pax erit vobis, & ecce gladius pervenit uſque ad animam.* Jaj, jaj, jaj Uram! tehát meg-cſaltad a' Jeruſalem igaz népét? azt mondottad: békeſségtek léſzen, és imé a' lélekig hatott bé a' kard, a' mint tudni illik cſak mind a' földi igéretekre volt gondgyok, ugy itt-is tovább tovább nem okoskodott a' Proféta, hanem cſak külső világi békeſségére értette igéretét az Iſtennek, mint ha nem volna több a' léleknek békeſsége az Urral, mint a' teſtnek a' fegyveres ellenséggel. Oh! jámbor Proféta! nem érted te azt, hogy meg nem menekedet még a' Jeruſa- *Jerem. c. 4. v. 20.*

lem népe minden ellenségitûl, vannak talán a' váras falai előtt ugyan rettentő kardok, de többb vagyon belől, öllyék-meg csak azokat, ugymint hamisságokat, istentelen meg-szokott zugolodásokat, telhetetlen kivánságokat, égtelenségeket, s' meg-látod, hogy meg-lészen adva a' meg-igért békeség, a' mint szépen szoll ehez Szent Hieronymus *hic. Nisi præcesserit gladius, qui dissecet vitia, pax, & promissio non sequetur.* Hogy ha ollyan kard nem jár előre, a' mely ki vagdallya a' bûnt, és gonoszságot, nem kövétkezik a' békeség-is, és az igéret; Mert ugyan-is nem ollyan békeséggel kedveskedik hiveinek az Isten, a' minémût a' pogányok-is meg-nyerhetnek, ugy mint a' fegyvernek le tételét az ostromoknak meg-szûnését, a' vér ontásnak meg-csillapodását, hanem ollyannal, a' minémûvel ő maga él, ugy mint ártatlan szentséggel, ha jol figyelmezünk igéretire, mikor azt mondgya: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis, non quomodo mundus dat, ego do vobis. Joan. c. 14.* Az én békeségemet adom néktek, az én békeségemet hagyom néktek, s' nem ugy adom, mint a' világ adgya. Micsoda békesége volt Krisztus Urunknak? bizony nem kûlső, mert szûletésétûl fogva, utolso órájáig nyugotta nem volt, alig szûlettetett, s' mindgyárt ûldöztetett, s' mikor korosabb ûdejét érte, ellene tört a' Zsidóság, s' addig meg sem szûnt ûldözésétûl, mig meg nem feszitette, meddig meg nem ölte; de ugyan azonban békesége volt, mert nem volt benne semmi ollyan fogyatkozás, a' mely ötet vádolhatta volna, s' azért másoknak-is szabadságot adott reá, hogy fedgyék-meg, ha meg-fedhetik valamely bûnéért, *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Kicsoda közûletek, a' ki engemet a' bûnrûl meg-fedhet? Valamit mivelt tudni illik, mind szent, és tekélletes volt, s' nincsen-is állandobb békeség, mint

S. Hieronym. hic.

Joan. c. 14.

mint az, a' mellyet szerez a' tekélletes jo élet, mert ámbár tűzzel vassal mindenek fel forgattassanak, de nem veheti senki annak szivébűl ki a' csendes békeséget, a' ki Istennel jol alkuszik, mert nem adgya ugy az Isten az ő békeségét, mint a' világ; a' mely a' mint ma adgya, ugy holnap el vészi, ő csalárd minden adományiban de megmásolhatatlan az Urnak adománya, mely a' belső békeség.

Illyen békeséget igért volt Josiás Királynak-is de nem minnyájan értették, azt fogadta néki, békeségben hal-meg, s' azonban a' harczon esett el, a' dolog igy történt: *lib. 4. Reg. cap. 22.* Talált egy könyvet Helcziás a' Jerusálemi templomban, a' mellyet Sáfánnak ada, hogy olvasná, a' ki meg-olvasván rettenetes fenyegetésére akadott az Istennek, a' ki a' bálványozások miatt fel tétette abban a' könyvben, miképpen veszti el őket. Mellyeket, hogy a' Király előtt olvasott Sáfán meg-ijedett, és ruháját meg-szaggatván, busult az ő attyaj bűnén, és hogy végére menne, mikor tellyesednének bé azok a' fenyegetések, egy Próféta Aszszonyhoz, kinek neve Holdám volt, emberit küldé, kik meg-kérdenék, mikor lésznek azok a' romlások, és hogy ha ő nem vész-é el vélek eggyütt. Ki felele néki: *Pro eo, quod audijsti verba voluminis, & perterritum est cor tuum, & humiliatus es coram Domino: idcirco colligam te, ad patres tuos, & colligeris ad sepulchrum tuum in pace.* Ezeket mondgya az Israël Ura Istene: Azért, hogy e' könyvnek igéit halgattad, és megrettent a' szived, és meg-aláztad magadat az Ur előtt: és meg szaggattad ruháidat, és sirtál előttem, én-is meg-halgattalak, (ugy mond az Ur:) Az okáért az Attyáidhoz takarlak tégedet, és békeséggel takartatol koporsódban. Oh! örvendetes hir! ki volt vigabb, mint Josiás ezekre a' szókra? mert azt hozta ki belőle, tehát nem félek az

lib. 4. Reg. cap. 22.

Ibid. v. 19.

ellenségektûl, meg igérte az Isten, hogy békeſségben halok-meg, s' nem árthat ſenki fegyvere! De más volt annak a' békeſségnek értelme; mert azon Negyedik Királyok könyvének huſzon harmadik rêſzében a' vagyon felêve: *In diebus ejus aſcendit Pharao Nechao Rex Ægypti, contra Regem Aſſyriorum, ad flumen Euphratem, & abijt Joſias Rex in occurſum ejus, & occiſus eſt in Mageddo.* Az ô napjaiban fel méne az Egyptiai Király Farao Nékáo, az Aſſyriai Király ellen az Eufrates vizéhez, és elejbe méne Joſiás Király, és meg ôletek Mageddoban. Oh! én Istenem! mint egyeznek ezek? békeſségben takarlak koporsódban, azonban meg-ôlettetett Joſiás? ô el akarta tériteni a' pogányt és isten ellen tôrô Farao Nékáot, s' mégis ô ôlettetik-meg! békeſség é ez? Ah! felettéb-is nagy békeſség! mert az Isteni békeſség hadakozo, mikor Joſiás az Istennek tiſzteletét védelmezte, akkor kellet harczolni, ûldôzni kell azt, a' mi az Isten ellen vagyon, és mikor azt ûldôzi az igaz ember, békeſségben vagyon. Azért *In pace pectoris obijt*, ugy mond *Carthuſianus* bé tellyeſedet az Istennek ſzava, mert akkor holt meg Joſiás, mikor ártatlan volt az ô lelki iſmérete. Haſonlo képpen magyarázta ezt *Nyſſenus, in Eccleſ. hom. 8. Pacem habemus ad Deum proterea, quòd hoſtili, & infeſto animo fuerimus adversùs adverſarium.* Akkór vagyon békeſségünk Istennel, mikor azzal ellenkezünk, a' mi Istennek ellensége.

4. Reg. c. 23. v. 29.

Carthuſiã.

Nyſſenus hom. 8. in Eccleſ.

S' micſoda? vagy kicſoda nagyobb ellensége, mint a' mi halálra kivánnya az Istent? arra kivánta sôt arra vitte a' bûn, mert mikor ô igaz volna, és mi bûnôsôk, a' mi bûnünk ôlettette meg, ha Szent Pálnak hiſzünk, *Cùm adhuc peccatores eſſemus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt.* ad Rom. 5. Mikor még bûnôsôk volnánk, érettünk megholt a' Kriſtus, az az, a' mi bûnünk volt oka az ô halálának.

ad Rom. 5. v. 9.

Es

Es azért, ha jo békeſséget kivánunk, ſzűnetlen ez ellen kell viaskodnunk, és harczolnunk, mig birodalmábul ki nem vettyük: *Non ergò regnet peccatum in veſtro mortali corpore, ut obediatis concupiſcentijs veſtris. ad Rom. cap. 6.* Annak okáért ne orſzágollyon a' ti halando teſteteken a' bűn, hogy engedgyetek a' ti gonoſz kivánságtiknak. De mivel harczollyunk? micſoda fegyverrel? *Exhibete membra veſtra arma juſtitiæ Deo. peccatum enim vobis non dominabitur. ibidem verſ. 13.* Adgyátok a' ti tagjaitokat igazság fegyveréül az Iſtennek, mert igy a' bűn rajtatok nem fog uralkodni, ugy mond azon Apoſtol.

ad Rom. c. 6. v. 12.

Ibid. v. 13.

Igen ſzükséges az, kogy a' teſt meg-aláztaſsék, és annak minden gonoſz indulati, hogy a' lélek uralkodgyék rajta, mert ha egyſzer hatalmat vehet, meg léſzen békeſségünk. Mert abban áll, ez a' békeſség, hogy ſoha ſzűnete ne légyen a' gonoſz ellen valo törésünknek, arra valo a' teſti ſanyargatás, böjtölés, és több a' féle. Mert jol mondotta azt Szent *Proſper. lib. de vocatione gentium. cap. 35. Pax, quæ eſt à Deo, nunquam bene quieta eſt, ſi non diſcordat à mundo.* A' mely békeſség az Iſtentül vagyon, ſoha addig nem nyugſzik meg, mig a' világgal eggyet ért. Addig ért pedig azzal eggyet, mig benne a' kevélység, benne a' teſtnek, és ſzemnek kivánsága, *Quidquid enim in mundo eſt, aut eſt concupiſcentia carnis, aut oculorum, aut ſuperbia vitæ. 1. Joan. 2.* Mert valami vagyon a' világon, a' mi gonoſz, ebben a' háromban foglaltatik, vagy a' teſtnek kivánságában, vagy a' ſzemnek, vagy az életnek kevélységében.

S. Proſper. lib. de vocat. gent.

1. Joan. 2. v. 16.

Ki nem tudgya mint el hatalmaztak volt ezek abban az aſzſzonyban, a' ki *Mulier in civitate peccatrix*, nem-is nevén neveztetett, hanem csak gonoſzságárul, Magdolnában, az aſzſzony (ugy mond) a' mely a' várasban bűnös volt,

volt, de minek utánna fegyvert kapot kőnyvejvel âſztatta lábait Urunknak, hajával tőrlőtte, ſzivét haſogatta a' bánat. Ah! akkor békeſséget nyert! és azt hallotta: *Vade in pace.* eregy békével, légyen békeſséged, mert megőlted benned azt, a' mi ellensége volt az Iſtennek; megőlted a' kevélységet magad meg-alázásával, meg-homályoſitottad gonoſzra vigyázo ſzemeidet ſiráſoddal, légy békével, légyen békeſséged; és erre nézve mondotta Sz. *Cyprianus. Epiſt. 54. Hoc in tempore pacem nos non dormientibus, ſed vigilantibus, pacem non delitijs, ſed armis damus, pacem, non ad quietem, ſed ad aciem damus.* A' moſtani ůdőben nem az aluvoknak adgyuk, hanem a' vigyázóknak a' békeſséget, nem a' henyélő győnyőrűségeknek, hanem a' fegyvernek, nem nyugodalomra, hanem hadakozáſra adgyuk, a' világ békeſsége le téſzi a' fegyvert, az Iſteni békeſség akkor kapja, mikor kezdődik.

S. Cyprian. Epiſt. 54.

Mihelett valaki az Iſtennek ſzolgálatyához fog, mindgyárt néki gyulad a' harcznak, és ha mit talál ollyat magában a' mi ellenkező a' joſsággal, kergeti, űzi, és őli. A' melynek példáját láſsátok Gedeonban. *Judicum. 6.* mikor buzáját ſzórná, azt a' ſzot hallá, hogy oltárt épitene, s' ſzot is fogadott. *Ædificavit ergò ibi altare Domino, vocavitque illud, Domini pax.* Epite ottan oltárt az Urnak, és nevezé azt: az Ur békeſségének. Mit cſinálſz vitéz Gedeon? oltárt épiteſz? fogj te fegyvert és hadd az oltár épitéſt a' papoknak! sőt inkáb azért épit oltárt, hogy harczolhaſſon bátrabban, Iſteni békeſséghez kezdett ő, és az után lett vitézebb emberré, mert alig végezte azt el, mindgyárt tiz erős ferſiat vévén mellé, el rontá a' Baál bálványát, és annak helyét fel égeté.

Judic. c. 6. v. 24.

Nem nyugodott ezzel meg, hanem vévén eſzében, hogy az ellenség közelgetne, *Clangens buccinâ convocavit*

do-

domum Abiezer, ut ſequeretur ſe. Trombitát fujata, és egyben gyüjté Abiezer házát, hogy ötet követné; ki menyi vért ontott, olvaſsátok a' Birák könyvét, és fel találjátok, s' honnan támadott annyi harcza? az oltártul, az Urnak békeſségétül; mind a' mi tanitáſunkra, hogy ha igaz Iſteni békeſséget kedvellünk, mindgyárt harczollyunk gonoſzságink ellen. Az illyen békeſségeſek Iſten fiajnak, és boldogoknak mondatnak: *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Matt. 5.* Boldogok a' békeſségeſek, mert ök Iſten fiajnak hivattatnak. S' kicſodák azok? Szent *Laurentius Juſtinianus* meg mondgya: *lib. de humil. cap. 10. Pacifici non incongruè cenſendi ſunt illi, qui omnes cordis ſui inordinationes, affectus, ſeu motus, rationis ſubjiciunt ſervituti, ſemper gladium ſpiritûs tenentes evaginatum, adverſus aëreas poteſtates, minimè Dei templum maculari permittentes.* Jol mondatnak azok békeſségeſeknek, a' kik ſziveknek minden rendetlen indulatit az okos elme ſzolgálattyára hajtanak, mindenkor kezekben lévén a' léleknek ki vont kardgya a' levegö égi hatalmak ellen, meg nem engedvén azt, hogy az Iſtennek temploma meg-mocskoltaſsék. *Matt. c.5.* *S. Laurent. Juſtinian. lib. de humil. c. 10.*

Valamint ſzollott Gedéon, *Judicum c. 8. Cùm reverſus fuero victor in pace, deſtruam turrim hanc.* Minek utánna győzedelemmel térek-meg békeſségben, el rontom ezt a' tornyot. Ugy kell ſzollani a' békeſség ſzeretönek, *Ut ſubruantur rationes, quæ ducunt ad impietatem.* ugy mond *Philo, de confuſ. ling.* hogy fel forgattaſſanak azok az okoskodáſok, a' mellyek az iſtentelenségre vezetnek. *Cùm enim mens convertitur, deſtruitur, quod everſum fuerat, & quod miſeris hujus demolitionis tempus ait eſſe, non bellum, ſed pacem.* Mert mikor az elme meg-tér, el rontatik a' mi fel forgattatott volt, és a' mely üdeje volt, ennek a' nyomorult el rontáſnak, az (ugy mond) nem had, hanem békeſség. *Judic. c. 8.* *Philo de confuſ. ling.*

S. Laurent. Just in fascic. amor. cap. 18.

Annak okáért Szent Laurentius Justinianussal fejezem bé, *Si pacis victoria placet, non displiceat mundi conflictus, utrumque necessarium est. Arma ergò certaminis spiritualia arripite, & viriliter contra mundum, & vitia præliamini.* Ha a' békeſségnek győzedelme tetzik, teſsék a' világgal valo útkőzet is, mind a' kettő ſzükséges. Tehát ragadgyatok a' lelki hadakozáſra alkalmatos fegyvert, és erőſſen harczollyatok a' világ, és bűn ellen, ſés ugy léſzen meg a' ti békeſségtek, mert a' Kriſtus békeſsége mindenkor hadat viſelő a' gonoſzal. Mellyet engedgyen az Atya Fiu Szent Lélek Iſten.

Amen.

HUSVET UTAN,
ELSŐ VASARNAP,
MASODIK PREDIKACZIO.

Leg bátorságoſſabb rejtek hely, az eleven kőſziklának barlangja, a' Kriſtuſnak ſebei.

Joan. c. 20.

Oſtendit eis manus, & latus. Joan. cap. 20.
Meg-mutatá nékik kezeit, és oldalát.

NEm mindenkor ſzégyen a' futás, mert valamikor ártalmas a' vakmerőség, mindenkor akkor haſznos a' félelem; Nem tagadhattya ſenki vitézségét Szent Dávidnak, a' ki egyetlen egy találtatott az, a' ki ſzembe merne menni ama rettenetes Goliáttal, de ugyan mikor nagyobb erejét látná Saulnak, mint a' mely ellen ő állhatna, ſzaladáſra vette dolgát, és rejteket kereſett a' kőſziklák bar-

barlangiban, *Abijt ergò David inde, & fugit in ſpeluncam Odollam.* 1. *Reg. c.* 22. Mikor látta volna Dávid, hogy az Achis Király mellett ſem maradhatna meg, el méne onnét, és ſzalada az Odollám barlangjába. 1. *Reg. c.* 22.

Gyakran ki ſzállottak táborban az Iſraëliták, de ugyan egykor ugy meg-félemlettek a' Filiſtæuſok ſokaságától, hogy nem csák ellenek nem mennének, de házokban ſe maradnának-meg, hanem a' volt boldogabb kőzűlők, a' ki titkoſſabb rejteket találhatott meg-maradására; a' mellyet igy emlit az Irás. 1. *Reg. c.* 13. *Quod cùm vidiſſent viri Iſraël ſe in arcto poſitos* (*afflictus enim erat populus*) *abſconderunt ſe in ſpeluncis, & abditis, in petris quoque, & in antris, & in ciſternis.* Látván az Iſraël férfiaj harmincz ezer ſzekereket, hat ezer fegyveres lovaſt, és annyi népet utánna, mint a' tenger fövényét a' parton, nehezen lévén dolgok (mert győtrelemben vala a' nép) barlangokba bujának, és a' rejtekekbe, a' kőſziklákba-is, és a' vermekbe, és a' kutakba. S' kicſoda gyalázta őket ezen félelmekért? ſenki; mert eſzeſen vették magokat félre, a' kik elegendők nem voltanak arra, hogy harczot állyanak. 1. *Reg. c.* 13.

A' mely félelem nem csák a' kőz népnek eſett ſzivében, de még a' Profétákat-is remitette. *lib.* 4. *Reg. c.* 1. Nem nevezetes? nem buzgo lelkű Próféta volt-é Illyés? ugy mint a' ki ſzemtűl ſzemben-is meg-dorgálta a' fejedelmeket, és Királyokat? kinek parancſolattyára le jőtt az égből a' tűz, és ellenségit meg-égette, 4. *Reg. c.* 2. Parancſolt a' felyhőknek, és ugy meg-tartoztatták magokat, hogy három eſztendeig ſe eső, ſe harmat nem eſnék a' főldre; 3. *Reg. c.* 17. S' mégis, hogy haragját értette egy vér ſzopo Királynénak Iſabelnek, ſemmi hamarébb nem jutott eſzében, mint a' ſzaladás, és azért mind addig ſzaladott, mig egy kőſzikla barlangjában magát, mint bá-

lib. 4. *Reg. c.* 1. *v.* 10. *& ſequentib.*

4. *Reg. c.* 2. *v.* 24.

3. *Reg c.* 17. *v.* 1.

torságos helyre bé nem vette. 3. *Reg. c. 19.* De mit be-
3. *Reg. c. 19. v. 9.* széllem én a' régiek félelmét, mikor közellyebb valókat-is találok; fel támadott Urunk halottajbul, erejét, és hatalmát látták az Apostolok, s' mégis nyilván nem mertenek egyben gyülni, csak addig-is, mig egy másnak megbeszéllenék, ki micsoda formán látta Mesterének dicsö-
Joan, c. 20. ségét, a' mint Szent János: *Cùm serò esset die illo, & fores essent clausæ, propter metum Judæorum. Joan. c. 20.* Mikor estve volna a' szombatnak elsö napján, és az ajtók bé téve volnának, a' hol a' taniványok egybe gyültenek vala, a' Zsidóktul valo félelmek miatt, el jöve Jésus.

S' miért kellett a' Zsidóktul félniek? nem látták-é a' pârt fogo Angyalokat? nem bizhattak-é Jésusban? a' ki maga erejével fel támadott? mint továbra valo gondolatok voltanak ezek: csak a' juthatot akkor eszekben, ha öly hatalmas lévén magát meg-engedte öletni a' Kristus, mennél inkáb öket, nékik engedi a' Zsidóknak, és azért el rejtették magokat.

Mire nézve mit cselekedhetünk mi is jobbat, mint ha erös ellenségink elött rejtek helyt keresünk? nem egy Saul az, a' ki minket üldöz, nem távul lévö népe a' Filistæusoknak, nem egy kevély, és kegyetlen Jézabel, mert ezek mind el vesztenek, hanem a' mi rettenetes az, hogy a' külsö számtalan ördögök incselkedésén kivül, a' magunk teste-is ellenségünk, ellenségünk gonosz indulatunk, ellenségünk a' mi rosz erkölcsünk, s' ki vezett bátorságos helyre? Ah! bizony ha két felé tekéntetek, reá akadtok, de kire? arra, a' ki az Apostoloknak bátorságos helyt mutatott egy kösziklának barlangjában: *Ostendit eis manus, & latus.* Mikor annyira felnének oldalát, és kezeit mutatta nékik Jésus: ez az, a' kösziklá, a' mellyet válaszott magának Szent Pál: *Petra autem erat Christus.* A' kö-

szikla vala (ugy mond) a' Kristus. ennek sebej, a' melyeket áfott a' Zsidóság leg bátorságosſabb rejtek, a' hová valaki magát bé vészi, minden ellenségétůl meg-menekedik. Mellyet meg-is mutatok. És hozzá adom azt, hogy ezek által minnyájan bé mehetnek a' mennyej boldogságban, mint oda vezető útak által. *Propositio.*

Minden országokban, de leg inkáb ebbe a' miénkbe igen meg-tanulta azt a' szegénység, hogy a' had ůdején magát félre vegye, és oly helyekbe takarogyék, a' hová nem fér az ellenség, azért ki a' fôld alatt valo lyukakban bocsátkozik, ki a' magas kősziklák barlangjában, ki a' sůrů erdôkben, a' bokrok kőzôtt lappang, ezt cselekszik ezek, hogy testeket meg-tartsák, és ůdeig valo életeket, s. javokat, mennél inkáb tehát mi okosſabban cselekszůnk, ha nem csak testůnkre, hanem inkáb lelkůnkre-is, és ôrôk jovunkra vigyázunk, s' oly rejtek helyt keresůnk, a' melyben minden bizonyosſan meg-maradhatunk: szegények vagyunk mi, és magunk erejével nem segithettyůk magunkat, mert nem vagyunk jobbak annál a' Királynál, a' ki szegénységérůl igy panaszolkodott: *Ego autem mendicus sum, & pauper. Pſalm. 39.* En pedig koldus vagyok, és szegény, volt ugyan elegendô gazdagságunk, mikor elsô ártatlanságunkban a' keresztség által ôrôkôsivé lettůnk a' mennyej Királynak, de ůdô jártával azt el tékozlottuk, mikor tulajdon vétkeink által arra jutottunk, hogy csak a' béresek kenyerét sem ehetnénk, mert hány vagyon ollyan kőzůlůnk? hány a' világon? a' ki kůlômb kůlômb alkalmatosſággal nem vétet volna? a' miért gyakortább alább valokká lettůnk azoknál, a' kik csak minden napi szám szerént, az az, ůdeig valokért szolgalnak Istennek? e' hozta nyakunkra a' pogányságot, e' fogyaszttott ki elôbbi jovainkbul, mert ezek mint béresek, *Pſalm. 91. v. 18.*

sek, naponként fel szedték a' mi kenyerünket, mivel köz életekkel jobbak lévén nálunknál, üdeig valokkal áldottattak, s'mi bűntettettünk, ugy annyira, hogy mind testre, s'mind lélekre nézve csak azt kellessék vallanunk, a' mit az ő üdejében mondott Szent Dávid: *Pauperes facti sumus nimis.* *Psalm. 78.* Mi felettébb szegényekké lettünk, magunkat nem oltalmazhattyuk, érdemünket nem mutathattyuk, s'hová fordullyunk? kinek kérjük oltalmát? hanem ha csak maga jóságára hadgyuk Istennek, és azt kiáltyuk azon Profetával: *Adjuva nos Deus salutaris noster, & propter gloriam nominis tui Domine libera nos, & propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum.* Te segits-meg minket mi szabadito Istenünk, és a' te neved dicsőssségéért Uram szabadits-meg minket, és légy kegyelmes a' mi bűneinknek a' te nevedért.

Psalm. 78. v. 8.

Nem-is heába valo az illyen magunk meg-alázása, mert szeme vagyon a' szegényekre, a' mint biztattattunk: *Non in finem erit oblivio pauperis.* Nem feledi végig el a' szegényt, sőt immár-is meg-halgatott, *Exaudivit pauperes Dominus.* *Psalm. 68.* Meg-halgatta a' szegényeket az Ur; azért csak a' kivántatik, hogy arra a' helyre figyelmezzünk, és vigyázunk, a' mellyet mutat meg szabadulásunkra, *Videant pauperes, & lætentur.* ne fellyenek (ugy mond) a' szegények, hanem tekéntsenek reá a' bátorságos helyre, és örvenddezzenek, *Quærite Dominum, & vivet anima vestra,* keressétek az Urat, az az, a' meg áfott oldalu Uratokat, és él a' ti lelketek.

Psalm. 68. v. 34.

Mellyet hogy inkáb el hidgyetek, kinek, kinek Profétája által azt tanácsoltattya: *Ingredere in petram, abscondere in fossa humo.* *Isaiæ cap. 2.* Meny bé a' kősziklába, és rejtsd el magadat a' meg-áfott földben. Micsoda kősziklában? micsoda áfott földben? Ah! nem másban, hanem

Isaiæ c. 2. v. 10.

Kri-

Kristus Jesusnak sebejben! a' mellyekben, mint a' kősziklа barlangjában, mint a' meg-áldott földben meg-maradhatunk ellenségink előtt: oda volt volna immár Sz. Tamás, kezében esett volna a' hitetlenségnek, és az által az ördögnek; De sietséggel tanitványi közé sietvén üdvözitönk sebeiben bé vonta, és ugy meg erősitette a' hitben, hogy azt kiáltaná: *Dominus meus, & Deus meus.* megvallom, hogy Uram, és Istenem vagy, édes Meg-váltóm.

Oda lett volna Szent Pál a' Kristus üldözőjvel együtt, de mikor ennek sebejhez folyamodott, másokatis magával meg-szabaditott, ugy mint a' ki semmit ugy nem jovallott, mint a' meg feszitett Kristust, az az, a' meg-áldott, és ártatlan földet; e' felől mondotta azt Sz. Bernárd *serm. 62. Proponit Jesum, & hunc Crucifixum, ut & ipse absque suo labore habitet in foraminibus petræ, in quibus non laboravit: Judæi laboraverunt, & ipse in labores infidelium introivit, ut sit fidelis.* Minden oktatásiban Jésust adgya elönkbe Szent Pál, ugy mint a' meg-feszitett Jésust, hogy ő-is maga munkája nélkül lakhatnék a' kősziklának likajban, a' mellyekben nem munkálkodott: a' Zsidók munkáj voltanak annak sebej, és igy mások munkájába ment, hogy hiv lehetne. De a' Próféta-is azt jovallya: *Ingredere in petram, abscondere in fossa humo, infirmæ adhuc animæ, & inerti fossa ostenditur humus ubi lateat.* Meny bé a' kősziklába, és rejtezzél el a' meg-áldott földben. Mert ugyan is az erőtelen, és tunya léleknek mutattatik a' meg-áldott föld, hogy abban meg-maradgyon. *S. Bernard. serm. 62.*

Nem szükség sürü vad erdőket, magas kősziklákat keresnünk, hanem az előttünk lévő Kristusnak sebejben rejtsük el elménket, és lelkünket, s' bizonyossan megmenekedünk ellenségünknek fegyverétül. Erre nézve csudálkozott rajta Szent Dávid, hogy jo akaroj nem tudom mi-

micsoda helyre jovallották futását, mikor ö elméjében tartván ennek sebeit, immár-is elöre oda rekeszkedett volt szeretetével. *Quomodo dicitis animæ meæ, transmigra in montem, sicut passer? Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum paraverunt sagittas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde? Psalm. 10.* Mit jovallatok jo barátim, mikor azt mondgyátok: költözzél által a' hegyre, mint a' veréb? költözzél által, mert a' bünösök fel vonták a' kéz-ijat, el készitették nyilajkat az ö tegzekben, hogy az igaz szivüeket homályban sércsék-meg. Hogy jovallyátok ezt? mikor én oly kösziklának vontam bé magamat likajban, a' hová semmi nyil, semmi fegyver nem férhet? Nem titeket, hanem azt hallom én, a' ki azt kiáltya lelkemre: *Cant. 2. Surge amica mea, & veni, columba mea in foraminibus petræ, in caverna maceriæ. Cant. 2.* Kely fel én szeretöm, jöj el szerelmes galambom, rejtezzél el a' gyep hasádékjában. *S. Beruard. serm. 61.* Igy magyarázza ezt Szent Bernárd *serm. 61. Foramina petræ vulnera Christi sunt, in his passer invenit sibi domum, in his columba tutatur, & circum volitantem intrepida intuetur aecipitrem; Quid non boni in petra? in petra exaltatus, in petra securus, in petra firmiter sto, securus ab hoste, securus à casu.* A' kösziklának likaj a' Kristus sebej, ezekben talál magának a' szegény veréb házat, ezekben oltalmaszkodik a' galamb, és reszketés nélkül nézi a' környül repdesö ölyvöt, és karuolyt; Mert ha el gongolom, oh menyi jo vagyon ebben a' kösziklában! Ezen a' kösziklán fel magasztaltatom, ezen a' kösziklán, és annak likában vagyok bátor, ott állok erössen, ott nem félek sem az ellenségtül, sem az eséstül.

Psalm. 10. v. 2.

Kevés volna a' láthato ellenségnek fegyvere, de ha a' sötétségnek fejedelmi poklostul jönek-is ellenem, nem félek akkor, mikor elmémmel az én Jesusomnak lakhatom

tom sebejben: *Tantò in illis securior habito, quantò ille potentior est ad salvandum.* Annál bátrabban lakom pedig bennek (ugy mond Szent Bernárd) mennél hatalmassabb a' Kristus az én meg-szabaditásomra. *Fremit mundus, premit corpus, diabolus insidiatur, non cado, fundatus enim sum super firmam petram.* Dühösködik a' világ, le nyom a' test, incselkedik az ördög, Ah! nem esem-meg, mert erős kősziklán fundáltattam; *Turbatur conscientia, sed non perturbabitur, quia vulnerum Domini recordabor.* Háborgattatik lelki ismeretem, de fel nem háborodik, mert minden inségimben az én Uramnak sebeirűl emlekezem meg. Igy szoll eddig Szent Bernárd, ki ha meg maradhatott annyi ellensége előtt, miért nem maradhatnál-meg te-is, valaki oda folyamodol? bizony nem jol menti magát senki szegénységével, vagy erőtlenségével, mert mind a' szegény verébnek, mind az erőtlen galambnak ott vagyon meg-maradása. *S. Bernard. hic.*

Szegény vagy? semmi gazdagsága nincsen lelkednek, az az, érdemes cselekedete? Ah! ne bujdosásál a' világ erősségiben, hanem ide folyamodgyál, a' Jesus sebeit ragadgyad, azokban mulas gondolatiddal, és nincsen kitűl mit félned. Erőtelen vagy? hamar el kap a' pokolbéli kánya, vagy ólyv szokot bűneid által? Ah! a' Jesus sebeitűl kérj oltalmat, és meg-oltalmaztatol, mert nem csak a' jo cselekedetekkel valo gazdag léleknek, nem csak a' jo élettel erősseknek, hanem a' szegény bűnösöknek-is oltalmára áfatott-meg az a' szent föld, és kőszikla. Mellyen kivűl, valaki maga erejében bizik, kétség nélkűl el vész, mert ezeken kivűl nincsen üdvösség. Es azért, mint egy szalado félben lévőknek, minnyájunknak *Ostendit eis latus, & manus.* mutatta oldalát, hogy szeretetét látnánk, mutatta kezeit, hogy cselekedetit meg-ismérnénk.

De hogy fogadâsomat meg-tarcsâm, azt-is elôtôkben kell adnom, mi formán megyûnk bé a' Kristus sebei által mennyországban, melynek nehéz bé menetelét ama' beszéddel adta elônkben: *Facilius est camelum per foramen acûs transire, quàm divitem in regnum cælorum. Matt. cap. 19.* Kônnyebb a' tevének a' tô fokán által menni, mint a' gazdagnak menyországban bé menni: Oh! rettenetes rémitése a' világ jovaihoz ragaszkodott lelkeknek! ki látta azt? hogy a' nagy gôrbe hátu teve által meheſſen a' tônek fokán, avagy likán? tehát annyit tett az, a' mint a' lehetetlen, ugy lehetetlen a' gazdagnak bé menni menyországba.

Matt. c. 19. v. 24.

Mind azon által ne féllyen sem a' meg-terhelt teve, az az, a' bûnôs ember, sem az, a' ki bôvelkedik e' világ javával, mert mind a' teve által mehet a' tô fokán, mind a' gazdag menyországban. mi képpen? ugy; ha a' Kristus sebei által mégyen, mert Szent *Paschasius* értelmébûl a' tô a' Kristust jelenti, a' kiben hegyes az Istenség egy felôl, és mint a' tô hegye mindeneket által jár; Annak a' foka, és lika a' Kristus embersége a' testben, a' mellyet meg liggatott a' Zsidóság, valamint tehát a' fonal, mely a' tô fokában vonatik, utánna mégyen a' tô hegyének ugy a' mely lélek a' Kristus sebeiben bé vonyodik, utánna mégyen mint Istennek, az ô dicsôségében. *Acus geminam formam habet, priorem acutissimam, per quam cuncta perforat, ac penetrat, aliam verò, quæ retro est perforata, & post se fila trahit. Unde nec immeritò per acum ipse Christus intelligitur perforatus in passione, quod utique foramen omnia a se trahit. Cujus Divinitas penetrat omnia. pertingit ad omnia.* Két formája vagyon a' tônek, egy felôl hegyes, más felôl tompa, és meg-likasztott, a' mely részén utánna vonnya a' fonalat, avagy czérna szálat. Azért jol hasonlittatik

S. Paschasius.

til

tik ehez a' Kriſtus, a' ki az ô kinſzenvedésébe meg-liggattatott, a' mely likak által mindeneket magához, és utánna vonſzon. Ennek az Iſtensége mindeneket által hat, mindenekhez hozzá fér. Nem mehettünk volna mi ſoha bé az ô orſzágában, de az ô ſebei által vonyattattunk, *Per hujus vulnus paſſionis gentes ingreſſæ ſunt in vitam æternam. Et divinitas ejus ac ſi prior pars cuncta noſtra penetrat, & perluſtrat interiora, à qua conſuta eſt immortalitatis tunica, quæ olim conciſa fuit per Adam. Paſchaſ. lib. 8. in Matt.* Ennek az ô Iſtensége mint a' tô, minden belsô réſzeinket meg járja, a' mely által ôſzve varratott a' halhatatlanságnak kôntôſe, mellyet meg-ſzaggatott volt régenten a' mi Atyánk Adam.

Paſchaſius lib. 8. in Matt.

Nincſen tehát immár ſenki ki rekeſztve a' boldogságbul más, hanem csak az, a' ki kerûli a' Kriſtus ſebeit, s' nem akar azokban mulatozni. Valoban oſtobák minnyájan az illyenek, a' fôld alatt valo likakban ſzaladnak a' kûlsô ellenség elôtt, s' az ôrdôg elôtt nem ſzaladnak lelkekkel a' Kriſtus ſebeiben. Utánna mehetnének boldogságába, és nem akarnak ſebein által vonyattatni. Ah! ne legyûnk mi ezekhez haſonlok, hanem ha ellent nem álhatunk, ſzaladgyunk ſebeibe, ha a' világ el vaſtagitot, vékonyodgyunk-meg bûneinknek le tételével, és bizonyoſſan ſebei által utánna vonſzon dicsôségébe. Ihon elôttetek fel nyilt oldala, és kezei, s' csak azt várja hogy azt kiáltsátok: *Dominus meus, & Deus meus.* En Uram, és én Iſtenem. Amen.

HUSVET UTAN, ELSŐ VASARNAP, HARMADIK PREDIKCZIO.

Későn jelenik-meg azoknak a' Kristus, a' kik későn hiszik, mert ollyan ő te kozzád, mint te vagy ő hozzá.

Cùm serò esset die illo, una Sabbatorum, & fores essent clausæ, &c. venit Jesus. Joan. cap. 20.

Joan. c. 20. Mikor estve volna azon a' napon, a' Szombatnak elsö napján, és az ajtok bé téve volnának, &c. El jöve Jesus.

TÖbb helyeken, többeknek, és többször megjelentett fel támadása után Kristus Urunknak, mikor mindenütt együtt létekben a' tanitványok mást nem beszéllenének, hanem mi formában látta egyik, minémüben másik, mindenike meg-erösödött a' hitben, elegendö bizonyságok lévén csudálatos látásóknak, mind aszszonyok, mind férfiak, mind az Apostolok, mind a' tanitványok, ugy annyira, hogy több bizonyitása annak toábbi nem kellene senkinek; hanem volt még egy hihetetlen Tamás kösztök, a' ki noha egyszer immár nagyott vétett, fogadásának eleget nem tévén, mikor el hatta ártatlan Mesterét, de másodszor-is ujjabb hihetetlenséget mutatván bünt vallott, e' kivánta látni, s' nem csak látni, de ujját-is és kezét sebei helyeibe bé bocsátani. S mit vélnénk mi, ha az Evangeliumot nem hallottuk volna, mi következik? az elött szives kérésére sem mutat-

ta

ta meg dicsőségét kedves szolgájának Moyseſnek, a' kinek ama' kérésére, *Oſtende mihi gloriam tuam.* Mutasd-meg nékem a' a' te dicsőségedet. azt feleli: *Non poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo, & vivet.* Exod. 33. Nem láthatod az én orczámat, mert nem lát engemet az ember, és él, s' mit cselekedik tehát bűnös, és hihetlen szolgájával? én azt vélném, vagy ki vétteti a' többi közűl, vagy leg alább többé véle szemben nem lészen. De nagyobb az ő kegyeſsége, mint az embernek vétke, sokat vétet Iſraël népe, de ugyan kegyeſſen meg-engedett néki, a' mint Szent *Cyrillus* joll vette eszében: *Etiamſi totus populus eſſet, non ſuperabit Divinam benignitatem, negaverunt Deum homines, ſed Deus ſe ipſum non negavit. Iſti ſunt Dij tui Iſraël, dicebant illi, & tamen pro more ſuo ſervabat illos. in Cant.* Hogy ha szintén az egész nép vét-is, de ugyan az Isteni kegyeſséget meg nem haladgya, ők megtagadták az Istent, de az Isten magát meg nem tagadta, ők azt kiáltották: ezek a' te Istenid Iſraël, de ő szokása szerént meg-tartotta őket, mert *Charitas benigna eſt, 1. ad Cor. c. 13.* Az Isteni szeretet kegyes, a' mely szot fejtegetvén Szent Tamás *Doctor* azt mondgya: *Benignitas dicitur, quaſi bona igneitas, ut ſcilicet ſicut ignis liquefaciendo affluere facit, ita charitas hoc efficit, viſcera emollit, & alijs bona confert;* A' kegyeſség deákul annyi, mint jo tűzeſség, mert a' mint a' tűz meg-olvaſztya, és folytattya az érczet, ugy az Isteni szeretet meg-lágyittya az ő szivét, és jovait közinkben folytattya.

Exod, c. 33. v. 20.

In Cant.

1. ad Cor. c. 13.

S. Thomas D. hic.

Salamon-is lángnak, égő lámpásnak nevezi. *Cant. 8. Lampades ejus lampades ignis, atque flammarum.* Annak lámpási tűzes, és lángos lámpások. *Hebræa legit: Flammæ ejus, flammæ Dei.* olvaſsa: annak lángjai, az Istennek lángja, ezt a' bűn el nem olthattya, *Aquæ multæ non potue-*

Cant. 8. v. 6.

runt extingvere charitatem, nec flumina obruent illam. A' viznek sokasága el nem olthattya a' szeretetet, és a' folyó vizek el nem borithatyák. Oh! mindenek szeretetére mélto Istени kegyesség! a' mely nem hogy el idegenednék a' bűnöstül, hanem inkáb mikor meg-bántatik akkor jó el ajándékival, akkor áldgya a' bűnöst. Mikor tele volt a' világ vétekkel akkor jött el, és szűletett minnyájunknak; akkor világositotta-meg szemét a' vaknak, mikor a' templomban meg-akarták kővezni, akkor hitta Szent Mátét, mikor uzoráskodott, akkor téritette-meg a' Samaritánát, mikor innya nem adott, akkor adta szent Testét eledelül, mikor el árultatott, *In qua nocte tradebatur. 1. ad Cor. 11.* a' mely éjjel el árultaték. *Tunc Judas eum ut venderet paciscebatur, quando Christus ei suum sangvinem, quem vendidit offerebat. Chrysost. hom. de prodit. Judæ.* Akkor Judás, hogy ötet el adhatná alkudott, mikor a' Kristus maga vérét néki adgya vala. Akkor gyogyitotta fülét Málchusnak, mikor kötözte &c. egy szoval akkor mutatta, és tapogattatta sebei helyeit, mikor Szent Tamás hihetetlen volt. Csak hogy miért jött estve későn tanitványihoz, ha illyen szeretője a' bűnösnek? ennek okát majd meg-mondom, hogy abbul tudománt vévén sietessük kozzánk. Legyetek figyelmetesek.

1. ad Cor. c. 11. S. Chrysost. hom. de prodit. Judæ.

Propositio.

Nevezetes Doctorok, és elmés Irás magyarázó fejek kérdést támasztván arrul, miért jött az Apostolok köziben Kristus Urunk estve későn, s' az aszszonyoknak pedig reggel jelent-meg? a' több elmés feleletek között azt adgyák okul, hogy az aszszonyok a' mint nagy buzgo szeretettel, ugy nagy serénységgel, és férfiui méréssséggel reggel mentenek a' koporsóhoz, és azért a' mint ök Kristushoz siettek, ugy méltóknak itéllette Urunk öket arra lenni, hogy ö-is siessen maga fel támadásának meg-

meg-jelentésével, és mindgyárt reggel látaſſa magát tőlök; Az Apoſtolok pedig, mivel későbben hitték el fel támadását, ő-is későbben jelent-meg nékik, azzal arra akarván tanitani, hogy noha ugyan minden jot egyedűl kegyeſségébűl cſelekſzik mi velünk, de gyakorta azt-is meg-tartya félelmünkre, hogy a' mint mi viſellyük magunkat ő hozzá, ő-is ugy alkalmaſztaſſa magát, és a-jándékit mi hozzánk.

Meg-mutatta ezt, mind az ó teſtamentumban, mind az újban. *Numeror.* 20. Két válaſztott emberét eleiben tette az Iſraël népének Aáront, és Moyſeſt, hogy ezek vezeſsék, rendellyék, és itéllyék dolgokat, s'ha mi ſegitség kelletik, ő általok vegyék Iſtentűl. A' mint hogy egy ůdeig mind jol folytanak a' dolgok, egy veſzővel ſzámtalan cſudát tettenek Egyptumban, hol a' vizeket változtatták vérré, hol a' levegő eget ſzunyogokkal tőltőttékmeg, hol ſáskákat, és békákat támaſztottanak; a' mely cſudák által ki-is hozták a' népet, s' mikor utánna lévén a' Fárao rettentené, meg-ůtőtték a' tengert, és két felé vált, s'a' nép által ſzaladott, viſzontag meg-ůtőtték, és viſzſza tértenek a' vizek helyekre, és Faraónak minden lovaſit el boritották: valameddig azt cſelekették a' mit hagyott nékik az Iſten, ő-is azt cſelekedte, a' mit kivántanak, vagy a' mire volt ſzükségek. De minek utánna kételkedni kezdettek az Ur ſzavaiban, ő-is meg-vonta kezét, és őket gyalázatba hatta. Mert ha jutt eſzetekben, mikor a' puſztában nagy ſzomjuságot ſzenvedvén a' nép, reájok támadott volna, és italt kérne, meg-eſett rajtok ſzive az Iſtennek, és a' kősziklábul-is cſuda tétellel vizet akart adni nékik, de ugy, a' mint ő parancſolta; s'mit parancſolt? *Loquimini ad petram, & illa dabit aquas. Num. 8.* Szollitsátok-meg a' kősziklát, és az, vizet ad néktek; mi volt

Num. 20.

v. 8. Num. 20.

volt könnyebb dolog, mint az Isten nevében a' kősziklának parancsolni? de egy másra tekéntvén, Aáron, és Moyses, kételkedni kezdettek benne, ha lenne-é? belőle valami, vagy semmi sem, azért gondolván azt, hogy csuda tévő veszejekkel sokat miveltenek az előtt, jobnak itéllették lenni, ha azzal meg-ütnék a' kősziklát. Oh! Moyses! Moyses! ne változtasd te az Istennek rendelését, mert gyalázatot vállasz; hasztontalan légyen a' te veréseid, ne verd, hanem csak szollicsd-meg a' kősziklát az a' parancsolat, de nem fogad szot Moyses, hanem fel emeli veszejét, és meg-sujtya a' követ, s' mit vitt végbe? semmit. Egy csöp sem jö ki a' kősziklábul, mellyet látván a' nép, annál inkáb busult, el zugolodott, s' kicsoda az oka ennek a' morgolodásnak? a' csuda tévő veszö? nem, mert annak hatalma még meg-volt, hanem a' Moyses, és Aáron kételkedése, és hogy meg-másolták a' parancsolatot, az Isten azt hatta, csak szolicsd-meg a' követ, ök pedig meg-verték, csak azért sem méltók a' csuda tételre; ha ök nem hiznek Istennek, ö sem munkálkodik vélek illy nagy dologban; a' mint ök viselik magokat, az Ur-is ugy viseli magát hozzájok; s' bizony ha maga joságátul ottis meg nem győzettetett volna az Isten, gyalázatban hatta volna öket, de mivel a' népen könyörült, maga parancsolta meg, hogy üsék-meg, és igy másodizor ütötte-meg a' kősziklát Moyses, és akkor folyt bőséges vizekkel. A' hol noha a' jámbor Moyseset a' népnek zugolodása vitte arra, hogy meg-változtatná a' parancsolatot, a' mint Szent Dávid beszélli *Psalm. 105. Exacerbaverunt spiritum ejus, & distinxit, in labijs suis.* Meg-boszontak, és meg-busula az ö lelke, és ajakival változtatta a' beszédet. Igy magyarázzák Szent Agoston, és Theodoretus azt a' szot, *distinxit*, akár mint magyarázzák mások, s' mind azon által

Psalm. 105. v. 33.

által meg-bûntette mind Moyſeſt, mind Ááront, s' elôbb kénſzeritette meg-halni, mint bé érkeznének a' meg-igért helyre. Boldog Iſten! ha illy nagy dologban valo kételkedésért halállal bûntette ſzolgait, mint vélitek? mint bánik azokkal, a' kik minden tudományit, és parancſolatit fel forgattyák? kétség nélkûl, a' mint ôk el fordulnak tôle, ugy-ô-is el fordul ô tôlôk, &c.

Az Uj teſtamentumban. *Joan. c. 11.* Láſsátok mely kéſedelemmel ment ſzerelmes baráttyának a' meg holt Lázárnak halottaibul fel támaſztására; Negyed nappal az elôtt, mint oda érkezett volna tanitványinak azt mondá: *Lazarus amicus noſter dormit, ſed vado, ut è ſomno excitem eum.* A' mi barátunk Lázár aluſzik, és azért oda mégyek, hogy álmábul fel kôltſem. Igen mély alom a' halál édes Jeſuſom! ha fel akarod belôle ſerkenteni, ſieſs mig teſte meg nem hûl, a' mint hogy többet illyent gondoltak tanitványi mind addig, mig nyilván meg nem mondotta, hogy valoságoſſan meg-holt, s' miért nem ſietett tehát? Béthániában érkezett, de még egy beſzédet rendelt, eleiben ment Mártha, és igy búſul elôtte: *Domine ſi fuiſſes hic, frater meus non fuiſſet mortuus*, Uram, ha itt lettél volna, nem holt volna meg az én bátyám, kinek felele: *Reſurget frater tuus.* Ne búſuly, mert fel támad a' te bátyád; tudom Uram, *Reſurget in die noviſſimo*, fel támad az utólso napon, a' fel támadás ûdején; nem ugy, hanem hiſzed-é azt, hogy én vagyok a' fel támadás és élet, a' ki én bennem hiſzen, ha meg hal-is él. Oh! édes Jeſuſom ne mulaſs, az után-is ſzolhatz Márthával, de még tovább mulat, Magdolnát-is meg-várja, azzal-is beſzél, és biſztattya, s' miért kéſik? igy kérdi Szent *Chryſologus ſerm. 63. ad finem.* hanem csak azért, hogy Mártha kéſet hitivel, ô-is kéſet csuda tételével, és elôbb akarta Márthát

Joan. c. 11.

S. Chryſol. ſer. 63. ad finem

thát hitiben fel kőlteni, mint Lázárt halottajbul fel támasztani, *Occupabatur in Martha, ut prius Martha surgeret in fide, quàm Lazarus resuscitarecur in carne.* Márthával, beszéddel tartoztatta magát, hogy elől Mártha kelne fel a' hitben, hogy sem mint Lázár testébe támasztatnék fel.

Szintén igy vagyon a' te dolgod Keresztyén ember, segitsége nélkül szükőlködől Istennek, beteg vagy, kár vallott ember vagy, cseléded beteges, el szegényedel, gyakorta fohászkodol, kéred Uradat, nyujtsa reád segitő szent kezét, s' ugyan mind hallad segitsége, miért? mert te-is késel az ő dolgaiban, templomban hinak a' harangok, ném mégy, még igen ůdején vagyon, azt mondod, meg-ismered gonoszságidat, de még továbra hallasztod mondván, még elég ůdeje vagyon a' gyonásnak, késel; koldul a' házadnál a' szegeny, nem halgatod-meg, mondván magadban, még elegen jőnnek, a' kiknek adhatok, minden jo dolgaidban késedelmes vagy. S' mit csudálod tehát ha ő-is késik? és nem segit akkor, mikor te kivánnád, légy serénnyebb, és buzgóbb, és eszedben vészed, hogy ő is gyorsábban érkezik ajándékival, ha tekélletes hittel hinned ezeket, gyorsábban járnál, mert Szent Pál szerént, *Per fidem ambulamus*, 2. *ad Cor.* 5. a' hit által járunk, ha ez lankatt bennünk, későbben érkezünk Isten eleiben, és ő-is későbben jő segitségével.

2. *ad Cor. 5. v. 7.*

Ollyan az Isten, hogy a' mi modunk szerént szollyak felőle, mint a' tükör, a' mint *Sap.* 7. *Est candor lucis æternæ, & speculum sine macula.* Az örők világosságnak tényessége, makula nélkül valo tükör: a' tiszta, és makula nélkül valo tükör azt mutattya, a' mi előtte vagyon, és ugy mutattya, a' mint vagyon, a' fejért fejérnek, a' feketét feketének; ki nyujtod kezedet, a' tükörben is ki lészen nyujtva a' látott képnek keze, közelgetz hozzá a' tükörhöz,

Sap. 7. v. 26.

hőz, a' tükőrben is kőzelget hozzád képed ; meſze el-távozol tőle, oda bé-is a' tükőrben meſze mégyen ábrázatod ; ſzintén igy vagyon az Iſten velünk , a' ki felől Sz. Pál azt mondotta: *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* 1. *ad Cor.* 13. Moſt tükőr által homályban láttyuk , akkor pedig ſzinről ſzinre. Akarod tudni , micſodás te hozzád az Iſten ? teként sd el magadat, s'reá akadz , ollyan mint te ő hozzá. Te ſzereted őtet? ő-is ſzerett téged, mert maga mondáſa: *Ego diligentes me diligo. Prov. c. 8.* En , a' kik engem ſzeretnek , ſzeretem őket , kőzelits hozzá jo életeddel ? ő-is kőzelget hozzád ſzent malaſztyával ; Igy bizonyittya Szent Jakáb Apoſtol *c. 4. Appropinquate Deo , & appropinquabit vobis.* Kőzelgeſſetek az Urhoz , és ő-is kőzelget ti hozzátok ; El távozol tőle ? ő-is tőled meſze el távozik. *Si derelinqueritis Dominum , derelinquet vos.* 1. *Paral. cap.* 15. Ha (ugy mond Moyſes) el hadgyátok az Urat , ő-is el hadgy titeket. Ha kezedet ki nyujtod, és adcz a' ſzegénynek az ő kedvéért? ő is ki nyujtya kezét, és ád néked. *Date, & dabitur vobis. Lucæ c. 6.* Adgyatok , és adatik ti néktek. Tőlts bé te az ő akarattyát, és ő bé tőlti a' te akaratodat, *Voluntatem ſe timentium faciet. Pſalm.* 144. Kétség nélkül az őtet félőknek akarattyát cſelekeſzi. Errül Szent Agoſton igy beſzéll : *Sicut in ſpeculo omnibus actibus & motibus , quibus is , qui ſpeculum intuetur , movetur , vel agit , ijsdem etiam ipſis imago , quæ per ſpeculum formatur , actibus & motibus commovetur , & agit , in nullo prorſus declinans ; Ita & Deus , qualis illi apparueris , talis oportet ut appareat tibi , ſuavis , & mitis , & multæ miſericordiæ , ſuaves , & mites , dulces & humiles , & miſericordes requirit.* Valamint a' tükőrben minden cſelekedetekkel, és mozdulaſokkal, az, a' ki a' tükőrbe néz ingadoz , avagy cſelekſzik : ugyan azon cſeleke-

1. ad Cor. 13. v. 12

Prov. 8. v. 17.

Jacob. c. 4. v. 8.

2. Paralip. c. 15. v. 2.

Luca c. 6.

Pſal. 114. v. 19.

S. Auguſt. hic.

detekkel és mozdulásokkal együtt ingadoz, és cselekszik, az a' kép-is, a' mely a' tükör által formáltatik, ugy annyira, hogy tellyességgel semmiben ne külömbözzék. Hasonlo képpen az Isten, a' minémünek te ő hozzá láttatol lenni, szükség az, hogy ő-is ollyannak láttassék lenni te hozzád; ő édes, szelid, és sok irgalmasságu, de ő-is édes, szelid, s' alázatos sziveket, és irgalmasokat kiván. Mert ő felöle mondotta Szent Dávid: *Cum sancto sanctus eris, & cum perverso perverteris. Psalm. 17.* A' szentel szent lészesz, és az el fordultál el fordulsz. Akarod-é tudni, mit fog te veled jövendöben cselekedni az Isten? most lássad mit cselekeszel te, és reá találsz, mert meg-vagyon irva, *Eâdem quippe mensurâ, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Lucæ 6.* Azon mértékkel, a' mellyet mértek, viszza mérettetik néktek.

Psalm. 17. v. 26,

Lucæ c. 6. v. 39.

Akarjátok-é érteni, mit tett ama' Sirák mondása? *Eccles. cap. 17. Deus creavit hominem de terra, secundùm imaginem suam fecit illum, creavit ex illo adjutorium simile sibi, posuit oculum super corda eorum.* A' földbül teremtette Isten az embert, és a' maga ábrázattyára alkotta ötet, hozzájok hasonlo segitséget teremtett belöle, szemet tett az ő szivekre, az az, ollyat a' mely reájok vigyázzon. Hallyátok Zachariás látását. *Zach. cap. 5.* azt mondgya az Angyal néki: *Vide, quid est hoc, quod egreditur?* Emeld fel szemeidet, és lássad micsoda az, a' mi ki jö? ő nem tudván, az Angyaltul kérdi mi volna? ki felele: *Est amphora egrediens:* Ez a' mi ki jö, korsó. A' Zsidó böttüben *Epha*, vagy *Ephi*nek mondatik, az az, mérték, vagy mérö edény, ugy de mire valo? meg felel az Angyal: *Hæc est oculus eorum, in universa terra. Vatablus. Oculus, qui videt eos, non quo illi vident, sed videntur, oculi ergò super corda illorum, quasi super mensuram, ut quomodo cor tuum fuerit abundans bonitate,*

Eccl. c. 17. v. 1. & 5. & 7.

Zach. c. 5. v. 5. & 6.

Vatablus hic.

zate, ita tibi suam refundet bonitatem. Ez az ő szemek az egész földön. Vatablus pedig igy magyarázza : az a' szem az, a' ki őket láttya, nem az a' kivel ők látnak, hanem láttatnak ; a' szemek tehát az ő szíveken, mint a' mértéken, kogy valamint a' te szived bővelkedő lészen jósággal, ugy szintén az ő jóságát te néked viszsza téritse. Mellyet Isaiásnak *cap. 28.* e' képpen mondotta-meg : *Ponam in pondere, judicium, & justitiam.* Mértékbe, és fontba vetem az itéletet, és az igazságot. *Septuaginta Interpret. legunt: Misericordiam in mensura.* A' hetven tolmács olvasta: az irgalmasságot mértékbe. Es azért, ha sokat akar adni, sokat kér. Nagy irgalmasságért, nagy alamisnát, nagy malasztért, és bocsánatért, nagy tőredelmeséget, a' mennyei jokért, nagy kivánságokat, és a' földiek megutálását várja. De ezt mind a' te hasznodra, nem kűlömben, mint az Atya fiátul kéri az almát, nem hogy ő megegye, hanem hogy annál inkáb szeretheste, apolgathassa, s' többet adgyon kezében. *Isaiæ c. 28. v. 17.*

Igy cselekedet Abrahámmal (a' kinek ugy mond Sz. Agoston, noha leg kőzönségesebb historiája, de ugyan soha kőnyhullatás nélkűl, és szivem őrőme nélkűl nem halhatom :) Aldozatot kiván tőle. Bátor, elég barmom vagyon, nem. hanem cselédedbűl. Bátor: *Genes. 14. Numeravit trecentos vernaculos, decem & octo.* Vagyon házamnál három száz, tizen nyolcz gyors, és serény szolgám, azokkal akar mellyik tetzik fel áldozom. nem. hanem fiad kell. Bátor : két fiam vagyon, egyik a' szolgálomtul Ismaël, a' másik társamtul Sárátul, oda adom Ismaëlt. nem. hanem Isákot add szerelmes gyermekedet, Oh! mely szivet hasogato kérés volt ez! el ájult volna más Atya belé &c. de erre-is azt felelé : Bátor. de egy áldozo papnak adom vagdallya fel ótet ; csak én ne lássam. Nem. ha- *Genes. c. 14. v. 14.*

nem magad áldozd fel. Oh! rettenetes iszonyuság! én légyek nemzője, és én légyek vesztője, én öntsem vérét, a' mellyet az én vérembűl vett? Bátor: de hol áldozzam fel? *Ubi tibi ostendero.* ott, a' hol mutatom. *Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, & vade in terram visionis, atque ibi offeres eum in holocaustum, super unum montium, quem monstravero tibi. Genes. c. 22.* Vegyed az egyetlen egy fiadat, kit szeretz Isaákot, és meny a' látás földére: és ott áldozd meg őtet éppen égő-áldozatul, az egyik hegyen, mellyet mutatok néked. Oh! mely nagy kinzás volt ez! *Cogites velim* (ugy mond Chrysostomus) *quot non adversùs eum ascenderint cogitationes, neque enim hastarum cuspides tam horrendæ sunt, cùm à multis militibus subriguntur, quantùm formidabiles illæ cogitationes. hom. 3. in 2. ad Cor. tom. 4. in moralib.* Gondold el hány gondolatok mentenek fel ellene, mert a' kopiáknak hegyei nem oly retteneteſek, midőn a' sok vitézektul fel emeltetnek, a' mint félelmesek azok a' gondolatok. Immár csak hamar által esem rajta. Nem. hanem bujdosásl; harmad napig járt fiával, fel s' alá, &c. Oh! mely sokáig tarto mártyromság ez! Azonban a' fia kérdi, mit áldozunk fel, s' hol? Oh! keserű kérdés! *Deus providebit fili mi:* az Isten szerez magának fiam; mind addig ment, mig fiát le nem kötözte, és kardgyát ki nem vonta, hogy vágja. El gondolhattyátok, mi volt itt nagyobb, Isáaknak-é a' nagy készsége meg-halni, vagy Abrahámnak engedelmesége? Nagy kivánság volt ez, de nagy jutalomért volt, mert ő nem engedé, hogy fiát meg-ölné, de az Isten Fiát adta, és megölette ő érette. *Quia fecisti hanc rem per memetipsum juravi dicit Dominus, & non pepercisti filio tuo propter me, benedicam tibi: in semine tuo benedicentur gentes.* En magamnak eskűdtem (ugy mond az Ur:) mivel hogy e' dolgot cse-

Gen. c. 22. v. 2.

Chrysost. hom 3. in 2. ad Cor. tom. 4. in moralib.

le-

lekedted, és nem kedveztél a' te egyetlen egy fiadnak érettem, meg-áldalak téged: a' te magodban meg-áldatnak minden nemzetségek. Akkor meg-mutatá Kriſtuſt, és annak halálát néki, mert azt tette az, a' mit mondott Urunk: *Abraham vidit diem meum, & gaviſus eſt. Joan. c. 8.* Abrahám látta az én napomat, és örvendezett rajta: *Proprio filio non pepercit. ad Rom. c. 6.* Tulajdon fiának meg nem engedet. Igy nagy joért, nagy jot ád Iſten. *Joan. c. 8. v. 58. ad Rom. 8. v. 31.*

De az-is bizonyos, hogy nagy roſzért, nagy bűntetéſt ád. Igy a' gazdagnak irgalmatlanságáért, nagy gyötrelemmel fizetet. *Deſideravit dives ſtillam de digito contempti ante januam pauperis, quoniam urebatur in flamma, & ei non eſt data, quia judicium ſine miſericordia fiet illi, qui non fecerit miſericordiam. S. Auguſtinus hic.* Kivánt (ugy mond Szent Agoſton (a' gazdag egy csöp vizet az ő ajtaja előtt meg-utált ſzegénynek ujjárul, mivel égetődik vala a' langban, és nem adaték néki, mert irgalmaſság nélkül ítéltetik az, a' ki irgalmaſságot nem cſelekſzik. *S. Auguſtinus hic.*

Hallotátok azt, mikor egy gazdagért miſe mondatnék a' feſzület le vette kezeit a' ſzegekről, és füleit bé dugta &c. miért? meg-mondgya Szent Gergely: mert ő ſem hallotta az Iſtent; meg-vagyon irva; *Qui avertit aurem ſuam, ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis. Prov. c. 28.* A' ki füleit el fordittya, hogy ne hallya a' törvént, annak imádsága utálatos léſzen. *Quid mirum? ſi poſtulantes à Domino tardè audiamur, qui præcipientem Dominum, aut tardè aut nullo modo audimus?* Nem cſuda az, ha kivánván az Urtul valamit, késön halgattatunk mi-is meg, a' kik, a' parancſolatokat elönkben ado Urat, vagy késön, vagy ſemmi képpen nem halgattyuk, mert valamint bánunk mi ő véle, ugy ſzintén, ő-is ugy bánik mi velünk. &c. *Prov. c. 28. v. 9.*

Optatus Milevitanus contra Parmenianum lib. 2. irja: *Juſſe-*

Optatus Milevit. contr. Parmen. lib. 2.

Jusserunt Eucharistiam canibus fundi, non sine signo Divini Judicij, nam ijdem canes accensi rabie, ipsos homines suos, quasi latrones sancti corporis reos, dente vindicârunt, tamquam ignotos, & inimicos dilaniârunt. Parancsolták az oltári Szentséget az ebeknek ki öntetni, de nem jele nélkül az Isteni ítéletnek, mert azon ebek fel gyuladván dühösséggel, azokon az ő tulajdon Urajkon, mint valami latrokon, és Sz. Test ellen vétkőn fogokkal boszut állottak, és mint egy nem ismérőjőket, és ellenségeket el szaggatták.

Oh! hányszor kellene el szaggatni? mikor méltatlanul vészik fokan, semmi jobbulások nem következvén. Ah! féllyetek Keresztyének kegyetlenül bánni az Istennel, mert ő-is ugy bánik veletek; ha pedig jot mivéltek, serényen, jo szándékkal mivellyétek, s' ugy lészen, hogy egész életetekben meg-áld, s' jövendőben-is őrökké maga színével vigasztal. Amen.

HUSVET UTAN, MASODIK VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Menyit érjen az emberi lélek, annak itéletébül ki tetzik, a' ki magát érette adni nem kéméllette.

Animam meam pono pro ovibus meis. Joan. c. 10.

Joan. c. 10. Az én lelkemet le tészem az én juháimért.

SEnki nincsen ollyan a' földen, a' ki mindennek, érdeme szerént meg-tudná adni bőcsűjét, a' mint a' köz beszéd szerént: nem ért a' hajdu a' harang öntéshez, ugy egyik a' má-

máſiknak nem tudgya marháját beczülleni. A' vitéz tudgya mit ért az ő paripája, de nem tudgya a' drága kőnek, mellyet arany gyűrűben alkalmaztat az ötves, bizonyos árrát. Tudgya a' paraſzt mit ér az ő ſzűre, de a' ſzkofiummal ki varrot bárſony öltözetet nem tudgya menyiben telhetik. Egy Apelles vont lineáját ezer forintokra becsűllenék a' kép irók, de a' kik annak meſterségét nem értik egyet ſem adnának érette; ſokat fárad a' bányáſz az aranyot magában foglalo darab kőért, de a' ki azt belőle ki nem tudgya venni cſak a' földre ſem hajolna érette; kő várakat erő drága kövecskét egy pénz árra ſcatulyában élete veſztével a' tengereken által hozza a' kalmár, melyért, a' ki ezt nem iſméri, cſak egy hold földnire ſem menne ki érette házából, á' mirűl maga üdvözitőnk igy példázot: *Simile eſt regnum cælorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas. Inventâ autem unâ pretiosâ margaritâ, abijt, & vendidit omnia, quæ habuit, & emit eam. Matt. c. 13.* Haſonlo mennyeknek orſzága a' kereſkedő emberhez, a' ki jo gyöngyökkel kereskedik. Ki mikor egy drága gyöngyre talált, el menvén mindenét el adta, és azt meg-vette. *Matt. c. 13.*

Mit mondana erre egy gőbölyös gazda, ha látná, hogy ſzomſzédgya minden marháját el adgya, mezeit, s' ſzánto földeit, házát, és a' mit abban birt, egy marok gyöngyért? kétség nélkül eſztelennek itéllené, noha pedig ő eſztelennyebb, mert nem érti azt, hogy annak árrával egéſz joſzágot, és kő várat ſzerezhet; igy minnyájan tudatlanok vagyunk cſak a' külső dolgoknak-is becsűlésében. S' mit tudunk arrul a' kincsről mondani, a' mellyet romlando cſerép edényben hordozunk, ugy mint a' drága lélekről? Szent Pal azt mondotta: *Habemus autem theſaurum iſtum in vaſis fictilibus. 2. ad Cor. cap. 4.* Cſerép edény-

edényben vagyon nálunk ez a' drága kincs. Keveset találunk most oly igaz ítéletű, és mértékű embert, mint régenten volt a' Romai pogányoknál Critolaus, kirűl emlekezetet tévén *Cicero 4. Tuscul. 5.* igy kérdezkedik: *Quæro, quam vim habeat libra illa Critolai, qui cùm in alteram libræ lancem animi bona imponebat, in alteram corporis externa, tantùm propendere illam boni lancem putat, ut terram, & maria deprimat.* Azt kérdem, micsoda ereje, és bőcsűje vagyon most annak a' Critolaus mérték serpenyőinek, a' mellyeknek egyikében tévén a' léleknek jovait, s' a' másikában a' testnek kűlső joszágit, és kincseit, azt tartotta, hogy a' lélek meg-nyomja mind a' földet, s' mind a' tengert, azaz, sem a' föld, sem a' tenger minden kincseivel sem ér annyit, a' menyit a' lélek; bizony ha *voxra* menénk, nagyobb részét a' világnak abban az ítéletben tapasztallanánk, jobbak a' földnek kűlső jovai, mint a' lélek. Oh! hazug ítéletű hamis becsűű emberek! jol mondotta felőlek Szent Dávid: *Mendaces filij hominum in stateris. Psalm. 61.* Hazugok az emberek fiai az ő mértékekben; Canáán fiai, a' kik illyen meg-veszтegetett ítélettel káromkodnak, a' mint Oseás Próféta szollott: *Canaan in manu ejus statera dolosa calumniam dixit. Oseæ c. 12.* Canáán az ő kezében hamis mérték káromkodást, avagy gyalázatot szollott, mások olvasák: a' patvarkodást szerette. Nem kell énnékem ehez más becsűllő biro, hanem csak azzal bizonyitok, a' ki mindeneket igazán meg tud ítélleni, és becsűlleni; Elégendő erre az, a' ki mindenét érette el hadta, és lelkét-is érette adta. Mert ha hallyátok, példában minket juhoknak nevez, s' magát pásztornak, s' azt tészi hozzá, *Pono animam pro ovibus meis.* én az én lelkemet adom az én juhaimért, mint ha azt mondaná: a' mint a' juhász pásztor, ő tudgya becsűlleni juhait, ugy én az em-

Cicero 4. Tuscul. 5.

Psalm. 61. v. 10.

Oseæ c. 12. v. 7.

emberek lelkeit, a' mellyeket annyira becsûllők, hogy életemet-is érettek ne kéméllyem. Melynek becsûjét, mig bővebben meg-magyarázom, ti reátok bizom azoknak meg-itélését, a' kik vagy nem tudgyák, vagy nem akarják becsûlleni. *Propositio.*

Közönséges itélete az a' bölcseknek, *Cuilibet in arte sua est credendum*, Kinek kinek, az ő 'mesterségében kell hinnünk, mert nem tudgya a' munkát más jobban becsûlleni, mint az, a' kinek munkája. Igy ha valamely kőépületet meg akarunk becsültetni, a' kőmivest hijuk ki, és annak hiszûnk szavának, ő tudgya menyi kő, menyi mész, menyi munka mégyen, és költség arra. Ha fa épületnek kivánnyuk tudni az árrát, az ácsoktul kérdezkedûnk, ők tudgyák szélit és hoszát a' magas tornyoknak meg-mérni, s'az iránt adgyák-meg becsûjét. Mely ha ugy vagyon, kinek hihetûnk jobban, a' lélek becsûllésében, mint annak, a' ki azt alkotta, a' mi Meg-válto Istenûnknek? ki menyire becsûllye abbul ki tetzik, hogy nem csak mindenét, de magát-is érette adta. A' melyrûl emlekezvén Szent Ambrus azt mondotta: *Nullus tantum impendit, quantum, qui se ipsum impendit, ille enim pastor dat corpus in pastum, sanguinem in potum, animam autem dat in pretium, & Deitatem in præmium.* Senki (ugy mond) többet nem költött az emberi lélekre, mint a' ki magát adta érette, ő volt az a' csudálatos pásztor, a' ki tulajdon testét adta eledelûnkre, vérét italunkra, maga lelkét a' mi lelkûnk árrában, és azon felyûl Istenségét jutalmunkra. Annyit hit ennek Szent Pál, hogy az ő példájára hasonlo képpen kész volna felebarátinak lelkejért maga lelkét, és életét adni, a' mint levelében meg-irta a' Corintusbéliek-nek: *Ego autem libentissime impendam, & superimpendar ipse pro animabus vestris, licèt plus vos diligens, minùs diligar.* 2. *S. Ambros. cit. ab Alberto Magno in 2. ad Cor. c. 12.* *2. ad Cor. c. 12. v. 15.*

ad Cor. 12. En örömeſt költök, és annak felette magamat-is el költöm a' lelkeitekért, noha inkáb ſzeretvén titeket, kevesbé ſzerettetem.

Kitül ha kérdezkedem, ugy de mire nézve becsülled annyira máſok lelkét, hogy azoknak meg-nyerésére magad életét nem kémelled? azt felelé: mert annak hittem, a' ki alkotta, és maga életére becsüllette, *Scio cui credidi, & certus ſum, quia potens eſt depoſitum meum ſervare in illum diem. 2. ad Tim. c. 1.* Tudom kinek hittem, és bizonyos vagyok, hogy hatalmas az én le tett kincſemet meg-tartani ama' napra. Mint ha nyilván mondaná, nincſen nagyobb kincſem életemnél, de nem kémellem azt azért adnom, a' ki magáét adta érette, és azzal el nem veſztette, sőt nyereſséggel, mert dicsőséggel vette viſzſza, ugy énnékem-is a' léſzen nyereségem belőle, hogy ha érette adom életemet, mind a' kettőt meg-tartom, mind felebarátom, s' mind magam lelkét,

2. ad Tim. c. 1. v. 12.

Nem-is ok nélkül mondotta ezt, mert ſokat ér az, a' miért halálig valo fáradságát nem kémellette üdvözitönk, kinek alig mondá jegyeſſe: *Veni dilecte mi. Cant. 2.* Jöj el ſzerelmeſem, és azonnal, *Ecce iſte venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles.* Imé ugrándozva jöve a' hegyeken, által ugordván a' halmokat; az az: Szent Ambrus ſzerént, mihelyet az Anyaſzent-egyháztul hivattatott, nem kéſett, hanem ſietett, noha látná, minémű csúda tétellel kellene az emberi terméſzetet magához kapcſolni, látná minémű ſok gyalázatokon, veréſeken, és kinokon kellene által menni teſtének, halálig valo ſzenvedéſit minémű türéſſel kellene el ſzenvedni, ezeket mint nagy magas hegyeket által ugrotta, csák hamarébb magáévá tehetné; Ennek kedvéért ſok féle formában öltözött, ſok féle képpen változtatta tekéntetét; *Tibi Rex, tibi ſacerdos,*

Cant. c. 2.

tibi

tibi pastor, tibi sacrificium, tibi ovis, tibi agnus, tibi totum factus est, qui fecerat totum; & qui tibi nunquam, sibi toties immutatur. Chrysolog. serm. 23. Tenéked (ugy mond Chrysologus) Királyod, néked papod, pásztorod, és áldozatod lett, néked juhod, néked bárányod, néked mindened lett, a' ki mindent alkotott, és a' ki sokat magának, soha néked annyiszor nem változott. *Propter te varias monstratur in formas, qui manet unica majestatis in forma. Ego dixi, veni; ille salit, & transilit colles.* Ó te éretted kűlömbőző szinekben láttatik, a' ki az ő felségének egy változhatatlan formájában marad. En mondottam azt: jővel, és imé ő vigadozva jő, s' által ugordgya a' halmokat, az az, minden nehéz szenvedéseket, kinokat, és halált. A' honnan mit hozhatok mást ki okosabban, mint azt, kell tehát valáminek lenni az én lelkemnek, a' mellyet minden fáradsági között-is nyereségnek tart az én alkotóm, és Meg-váltóm. *Chrysolog. serm. 23.*

Csudálod a' gazdagságnak Urát szegénységben, az igazat a' bűnősök között, az ártatlant harmincz három esztendeig az űldözők között? tekéntsed annak okát, ugy mint a' te üdvősségedet, és reá akadtál a' te lelkednek becsűjére. Magok a' Farisæusok neheztelették azt, hogy a' publikánusokkál, és bűnősökkel társolkodnék, de nem vették eszekben, hogy azoknak lelkét jött volt keresni, és azért igy pirongattya őket Szent *Chrysologus serm. 19. Miraris Judæe, cur Christus misceatur convivivio peccatorum, qui propter peccatores & nasci voluit, & non recusavit occidi? oblatras, quòd peccatorum vinum bibat, qui pro peccatoribus suum sangvinem fundit? & si vis scire amplius? suscepit ipse peccatum, ne perderet peccatores.* Csudálod te Zsidó azt, hogy a' bűnősök lakodalmába elegyedik a' Krisztus, a' ki a' bűnősökért akart szűletni, és meg-is ólettetni? *Chrysolog. serm. 19.*

ni? azért ugatz, hogy a' bűnösök borát iszsza, a' ki a' bűnösökért maga vérét ontya? ha többet kivánsz érteni, ő a' bűnt magára vállalta, hogy a' bűnösöket ne kénszerittetnék el veszteni. Oh! tehát valoban drága lélek! a' melynek kedvéért semmitűl sem irtozik az én Istenem. El kellett egykor az egész világ kerekségének a' viz őzönben merűlni, de annak meg-mentéséért leg kisebbet sem szenvedet a' mi Meg-váltónk, tehát az egész világnál drágább a' lélek, drágább a' világnak minden kincsénél, mert azért szenvedett, ezekért pedig semmit sem. Es talán ennek értelmére mondotta azt a' Krisztus: *Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Matt. c. 16.* Mit használ embernek, ha szintén az egész világot magáévá tehetné-is, hogy hakárát vallya lelkének, és el veszti? *Exiguus tibi sit orbis terrarum pro unius animæ dispendio. S. Ambros. lib. de bona morte cap. 51.* Hidd el (ugy mond Szent Ambrus) csak semmi az egész világnak kereksége ha mindenestűl el-vész-is egy léleknek kárához képest. Ki fizethetni a' világnak kincsét, de a' lelket soha sem, mert nem heába mondotta azt a' mi Urunk, *Quam dabit homo commutationem pro anima sua. Matt. cap. 16.* Vallyon micsoda váltságot ad az ember az ő lelkéért? elég-é? ha városokat ád érette, elég é, ha országokat? elégé, ha az egész világot adgya érette! Ah! mind alább valok ezek, és soha annyit nem érnek, mint a' lélek, *Pro unius hominis anima, universi orbis pretium non sufficit.* Egy embernek lelke ki fizetésére, nem elég az egész világnak árra ugy mond *Euthimius in Psalm. 48.*

Matt. c. 16. v. 26.

S. Ambros. lib. de bona morte c. 51.

Matt. c. 16. v. 26.

Euthimius in Psal. 48.

Mire nézve tudván a' Szent Mártyrok, hogy ha a' Krisztustul el szakadnak, lelkeket el veszti, nem volt olykin, oly halál, a' melytűl meg rettennének, *Unus eis so-*

lus

lus metus erat, ne à Christo sejungerentur, unum bonum, esse cum Christo solo, cætera verò omnia risus, & umbra, nugæque, & somniorum visis similia. Gregor. Nyssen. orat. in 40. Mart. *Greg. Nyss. orat. in 40. Mart.*

Minden félelmek a' Szenteknek csak a' volt, hogy a' Krisztustul el ne szakasztatnának, és egyetlen egy jovok a' volt, mindenkor Krisztussal együtt lenni, a' többi mind csak nevetség volt előttök, árnyék, bolondság, és álom látások. Mert tudták mi a' lélek árra, s' mennyi költségében állott magának annak, a' ki nem csak alkotta, de még is váltotta, nem más kincsel, hanem maga lelkével, az az, életével. Kérdgyétek-meg azt a' nagy Doctort Szent Pal Apostolt, mit tart ő az ő lelke felől, és annak üdvösségе felől, s' meg-hallyátok sententiáját, *Omnia detrimentum feci, & arbitror, ut stercora. ad Phil. 3.* Ehez képest mindeneket kárnak tartottam, és ugy álitom mint a' ganéit. *ad Phil. c. 3. v. 8.*

Értitek-é ezt bűnösök, a' kik egy kevés gyönyörűségért veszedelemben ejtitek lelketeket, micsoda a' ti illetlen vigaságtok? gánéj; micsoda az a' gazdagság, a' mit ti fősvények gyűjtetek? ganéj; micsoda az a' szépség, a' melyért ég a' ti szivetek? ganéj. S' hol az eszetek, hogy drága kincseteket ganéjal cserélitek-meg? Vigyázzatok, hogy rajtatok a' ne történyék, a' mit mondott a' Sirák fia. *Eccles. cap. 22. De stercore boum lapidabitur piger.* Az ökröknek ganéjával kövezteti-meg a' rest, az az, a' világnak ganéja, mellyet ti kincsnek alitatok, a' rontya-meg azokat, a' kik nem becsűllik lelkeket, a' mint Szent Bernárd magyarázza: *His stercoribus lapidatur piger, quia ea amplexatur, & Christum lucrifacere negligens, corde vacuo, & deserto cogitur foris vagari.* Ezzel a' ganéjal kövezteti meg a' rest, mert ezen kap, s' el mulattya meg nyerni a' Krisztust, azért üres, és puszta szivel kénszerittetik oda ki csa- *Eccl. c. 22. v. 2.*

va-

varogni. Csak hallani-is undokság ganéjal kőveztetni, az az, bé mocskoltatni, s' mi dolog, hogy sokan lelkeket sem szánnyák oly drága kincset ocsmányul meg-rutitani? mert valaki a' bűnt nem kerűli, főrtőzteti lelkét, és undokittya.

Eucherius in cap. 4. Matt. 9.

Azért az illyenekre *Eucherius in c. 4. Matt. 9.* azt kiáltya: *Quid te ô homo? erubescendis cupiditatibus exhonorari? nobilem vult esse vitam tuam, qui tibi commisit imaginem suam, quam pretiosus sis, si factori fortè non credis, interroga redemptorem.* Mi lelt oh ember! hogy te gyalázatos kivánságokkal becstelenited? nemes életet kiván a' tőled, a' ki maga képét te reád bizta, tudod é mely drága vagy? kérd meg alkotodat, s' ha annak nem hiszesz, kérdezkedgyél Meg-váltodtul. Meg-érted ennek abbul a' szavábul, *Pono animam pro ovibus meis.* En az én lelkemet adom az én juhaimért. Nincsen semmi, se mennyégben, se a' földőn drágább a' Krisztus lelkénél minden alkotmányi kőzőtt az Istennek, ha tehát ezt adgya a' mi lelkűnkért üdvőzitőnk, el hihettyűk azt, hogy ennél sincs e' világon drágább, s' mind azon által mégis mit hallok a' Profetáktul? mit az Apostoloktul? mit üdvőzitőnktűl? mit az egész világtul? Itéllyétek ti meg, nem esztelenek-é? árruba bocsáttyák lelkeket némellyek, az aranyért onat, a' forrásért bűdes csatorna kutat, az üdvősségért kárhozatot cserélnek, és oly ócsón adgyák el drága lelkeket, hogy csak emliteni-is gyalázat. A' testet becsűllik, a' mely el rothad, s' a' lelket, a' mely őrőkké él, meg-vetik.

S. Bernard. bic.

Azért mit mondgyak mást? hanem a' mit Szent Bernárd mondott: *O miser homo! ut miserum pascas corpus, & vestias, & carnis voluptatibus, quæ post paucos dies à vermibus devorabitur, satis facias, sollicitus laboras, somnium non capis oculis, laboras, ut ventrem impleas, & pro anima tua, quæ præ-*

præsentanda est à Deo in cælis, cur non sollicitus fatigaris? ut ipsam pascas bonis operibus & induas virtutibus, ne appareat nuditas ejus. Oh! nyomorult ember! hogy testedet ruházzad, és táplállyad semmi fáradságnak nem engedz. &c. nincs arra gondod, hogy lelkedet ruházzad, jo cselekedetekkel, és josággal táplállyad? mellyik jobb, a' test-é? vagy a' lélek? amaz el rothad, e' meg-marad örökké. *Væ tibi est, & væ tibi erit, quia reddis Cæsari, quæ Cæsaris sunt, & non quæ sunt Dei, Deo. Væ miser homo, quia totum est vanitas, totum est stultitia, quid quid facis in hoc mundo, præter id solum, quod in Deum, & propter Deum, & honorem ejus facis. ser. de miser. hum.* Jaj te néked, és jaj lészen, mert meg-adod azt a' Császárnak, a' mi a' Császár é, azt pedig a' mi az Istené meg nem adod az Istennek. Jaj nyomorult ember, mert egészen hivság, és bolondság az, valamit nem az Istenért, és az ô tiszteletéért, hanem azon kivûl cselekszel. *Ser. de miser. hum.*

En bizony meg-vallom azt, a' mit Szent Idiota mondott, és azt mondom elôtted édes Meg-váltóm: *Si totum me debeo tibi, quia me feci sti, ad magis amandum sum obligatus, quia refeci sti; Num semel dicendo me feci sti, sed reficiendo, & dixi sti multa, & gessi sti mira, & pertuli sti dira, nec tantùm dura, sed & indigna.* Hogy ha egészen magammal tartozom néked azért, hogy engemet teremtettél, sokkal nagyobb szeretetre vagyok kôteles azért, hogy engemet meg-ujitottál; mert egy szollásoddal engemet alkottál, de midôn meg-ujitottál, mind sokat szollottál, s' mind kegyetlen, csudálatos, és nem csak kemény, de méltatlan dolgokat-is el viseltél. Meg-vallom azt, te, lelkedet adtad érettem, én is azzal maradtam adós, a' mint hogy ez órátul fogva néked adom örökké, tarcs-meg magadnak mind örökké. Amen.

HUSVET UTAN, MASODIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Ugy szerettyük igazán a' minket szerető pásztorunkat, ha törvénye szerént járunk, és parancsolatinak engedünk.

Joan. c. 10. *Cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ. Joan. cap. 10.*
Ismérem az én Juhaimat; és ismérnek engem az enyimek.

lib. 3 Esdræ c. 3. NAgy bölcseségének dicséretével mondotta volt régenten Dárius Király fő inasa, hogy az igazság mindeneket meg-hallad *libro 3. Esdræ cap. 3.* Ugy mint a' mellyet kedvel az ég, kedvel a' föld, és ez mindeneknek végét éri, de én a' mi szerelmes Meg-váltónk szeretetét, mellyel minket szeretet, leg hatalmasabbnak mondanám, mert ha az igazság mindeneket meg-győz, és azért erős, még erősebb az, a' mi az igazságot-is meggyőzi; Nem maga-é Isten az igazság? s' láfsátok menyire vett hatalmat rajta, a' szeretet, azon kivül, hogy a' halhatatlanságbul halandoságban öltözőt, és Isteni felségét emberi szegénységgel födözte, szolgája formájában változott, s' micsoda szolga formában? ő néki szolgálnak oda fel a' Cherubinok, és Archangyalok mert *Administratores Spiritûs*, szolgálo lelkeknek mondatnak, talán ezeknek vette fel formáját? Ah! máft beszé-
ad Hebræ. c. 2. v. 16. Szent Pál, *ad Hebræ. c. 1. Nusquam Angelos apprehendit*, A Angyalokat sohul nem vette fel. Mit vett tehát fel? *Se-*
me

men Abrahæ apprehendit, Abrahám magvát vette fel, az az, emberi formát, ugy de micsoda rendbûl? mert az emberek kőzőtt más a' szolga, más az Ur, más a' Király, más a' kőz ember, talán Királyi méltoságot vállalt fel? Ah! máſt beszél az Evangelista, *Joan. cap. 6. Jesus ergò cùm cognovisset, quia venturi essent, ut raperent eum, & facerent eum Regem, fugit iterum in montem ipse solus.* Jesus azért, midőn eszébe vette volna, hogy el jőnének, és meg-ragadnák őtet, és Királlyá tennék őtet, ismég a' hegyre futa maga egyedûl. Micsoda szolga formában öltőzőt tehát? maga meg-mondgya ma; *Ego sum pastor bonus.* En jo pásztor vagyok. Oh én meg-válto Istenem, be alacson rendet választottál! ki hitethette ezt el veled, hogy pásztorságra álly kőzőttünk e' világon? nehéz szolgálat a' pásztorság, mert a' mint Jákob Pátriárka beszélli, éjjeli, es nappali vigyázást kiván, nagy munkával, és fáradsággal jár, mert a' mint Szent Dávidtul hallottuk, gyakran meg-kell vini az oroszlányokkal, medvékkel, és farkasokkal, a' juhok miatt, s' mi lehet veszedelmesebb? más az, hogy igen alacson rendbéli szolgálat, ha mégis oly szolga formát vett volna fel, a' melyben forog a' Királyok előtt, nem csudálnám annyira, de oly szolgálatot vállalni fel, a' mely leg távullyabb jár a' méltoságoktul, ez csudára mélto. S' ki vitte ezt végben? A' szeretet. Mi kedvünkért félre tette felségét, és lelkünk legeltetésére pásztorrá lett, jol tudván azt, a' mit a' poëta mondott: *Non bene conveniunt, nec in una sede morantur Majestas, & amor.* Nem férnek egy székben a' főlség, és szeretet; Hogy gondunkat viselhetné, le kellett felségének székibûl jőni. A' mely szeretetet azzal magyarázza, hogy azt mondgya: *Cognosco oves meas.* én ismérem az én juhaimat. Mert ha Szent Rupertust hallom, az a' szo *ismérem*, annyit tészen, mint

Joan. c. 6. v. 15.

szeretem: *Cognosco, id est diligo, imò & magnificentiùs charitatem suam exprimit dicendo: cognosco. quàm si dixisset: diligo. hoc enim verbum cum significatione dilectionis, simul sonat affectum compassionis, juxta quod Salamon Prov. c. 10. Novit justus animas jumentorum suorum. Viscera autem impiorum crudelia.* Ismérem, az az, szeretem: sőt az a' szo *ismérem*, sokkal méltoságossabban jelenti szeretetét, mint ha azt mondotta volna, *szeretem*: mert az a' szo a' szeretetnek magyarázattyával, rajtunk valo szánakodását-is jelenti; ama' Salamon mondása szerént: Az igaz ismeri az ő barmainak lelkeit, az istenteleneknek pedig szivek kegyetlenek. Es hogy ne csak szoval láttatnék szeretni bennünket, azt adgya hozzá, *Ego sum pastor bonus, pastor animam suam dat pro ovibus suis.* En vagyok a' jo pásztor, a' pásztor az ő lelkét adgya az ő juhaiért. Oh! nagy erejű szeretet! oh! nagy szerelmű Istenünk! mire kőteleſz te minket ezen szereteteddel? ugy tetzik énnékem azt hallom tőle, arra, hogy mi-is a' mint ő, ne csak szoval, hanem cselekedettel-is szeressük, mely abban áll, ha szavátul függünk, az az tőrvényétül. Mellyet meg is mutatok. legyetek figyelmetesek.

S. Rupertus hic. *Prov. c. 10.* *Propositio.*

Az ő tulajdon juhait ismérő pásztornak Krisztus Urunknak, minémű nagy szeretete lett légyen, noha hitelre méltó szavaibul elegendő képpen érthetnénk, mind azon által cselekedettel bizonyitotta, *Qui cùm dilexisset suos in finem dilexit eos. Joan. c. 13.* A' ki (ugy mond Szent János) mikor szerette volna az övéit, végig szerette őket. Az az, Szent Agoston értelme szerént, *tract. 55. In tantùm dilexit eos, ut moreretur pro eis.* Annyira szerette őket, hogy érettek meg-halna, avagy, a' mint Szent *Rupertus. Ut oportebat dilexit eos, id est, dilectionem erga eos, eousque perfecit, ultra quod non potest augeri, videlicet, ut animam suam*

Joan. c. 13. *S. August. tract. 55.* *S. Rupert. hic.*

ſuam poneret pro illis. A' mint kivántatot ugy ſzerette őket, az az, annyira nevelte hozzájok valo ſzeretetét, hogy továb ne nevelhetné, ugy mint annyira, hogy lelkét, és életét adná érettek. Oh! minden ſzeretetre méltó páſztorunk! menyire kűlőmbőzőt az utóbbi ſzereteted, az előbbitűl? az előtt-is ſzerette juhait, s'azért mondotta *Malachias* Próféta által. *cap. 1. Dilexi vos.* En ſzerettelek titeket. De azt kérdék a' Zſidók, *In quo dilexiſti nos?* miben ſzerettél minket? s'hallyátok feleletét, *Frater erat, Eſau Jacob, & dilexi Jacob, Eſau autem odio habui.* Nemde nem volt-é báttya Eſau Jákobnak, és imé Jákobot ſzerettem, Eſaut gyűlőltem; az az, cſelekedettel meg-mutattam menyire ſzerettelek, mert Jákob nemzetségét ki vezettem az Egyptomi fogságbul és téjjel, mézzel folyo főldre vezettem, de Eſauval ſemmit illyet nem cſelekedtem, hanem annak maradékit a' fogságban hattam, a' Prófétákat kőzűlők el vettem, ſovány főldre helyheztettem. Ebben mutattam-meg hozzátok valo ſzeretetemet. Oh! bizony cſak árnyék ſzeretet! ahoz képeſt, a' mellyel ſzeretet akkor, mikor gondviſelő páſztorunká lett, mert akkor, nem cſak akár miként ſzabaditott-meg a' rabságbul, hanem maga lelkével; Ezt adta érettűnk, ezzel váltot hozzá, az őrdőgnek rabságábul. S'vallyon, mit kiván érette? kétség nélkűl azt, hogy mi-is valoságos ſzeretettel ſzereſsűk; mert noha ugyan ſokan mondgyák, hogy ſzeretik, de cſelekedettel bé nem tellyeſitik, a' mely juh, páſztorát ſzereti, tőle függ, ſzavátul halgat, és utánna, vagy vele jár, ugy a' kik igaz hivek, Kriſtus Urunknak akarattyához ſzabják magokat, és tőrvényétűl halgatnak, a' mint hogy igen illendő-is, mert azt kell gyakorta meg-gondolnunk, a' mit Szent Pál ſoha nem akart el felejteni, *Empti eſtis pretio magno. 1. ad Cor. c. 6.* Nagy ár-

Malach. c. 1. Ibidem, & ad Rom. c. 9. v. 13.

1. ad Cor. c. 6. v. 20.

ron vétettetek-meg, ugy-mint ki ontott vérével, életével, és lelkével az igaz pásztornak, Jésusnak, annak okáért a' kivántatik, ti-is ő tőle halgassatok, engedgyetek parancsolattyának, cselekedettel szeressétek, mert a' mint Sz. Ambrus bölcsen mondotta, kötelesek vagyunk erre a' mi váltságunkért, *Manifestum est, quia emptitius non est sui arbitrij, sed ejus, à quo emptus est, ut non suam, sed ejus faciat voluntatem.* Igen nyilván vagyon az, hogy a' ki meg-vétetik, nem maga akarattyán, hanem annak akarattyán jár, a' kitől meg-vétetett, tehát ha minket maga életével vett-meg a' mi pásztorunk, szükség, hogy az ő akarattyán járjunk, és azt cselekedgyük, a' mi néki tetzik. Mert a' cselekedet, a' szeretetnek bizonysága.

S. Ambros.

Erre volt gondgya annak a' hiv léleknek, és igaz juhnak, a' mennyei vőlegény kegyessének, a' mely mind addig sem jelentette-meg másoknak szeretetét, mig cselekedetiből, és szenvedéliből meg nem mutathatta; szerette, ő szerelmes pásztorát, és azért álmát meg-szakasztván kereste; *Per noctes quæsivi.* éjjek által kerestem (ugy mond) az én szerelmesemet, s' jelentette is néha, mikor kertében hitta, *Veniat dilectus meus in hortum suum.* Jőjön az én szerelmesem az ő kertében. *Cant. cap. 3.* Ebren alutt miatta, s' csak alig szunyadozott, mindenkor szeretetben, és vigyázásban lévén szive, *Ego dormio, & cor meum vigilat.* En (ugy mond) aluszom, de az én szivém vigyáz, de nem merte hirdetni, hanem minek utánna a' város által keresvén, az őrző darabontoktul, meg-verettetet, és ruhájától megfosztatott, meg-sebessittetett akkor kénszeritette a' Jerusalem leányit, hogy mondgyák-meg néki szerelmesének az ő szeretetét. *Adjuro vos filiæ Jerusalem, si inveneritis dilectum meum, ut annuncietis ei, quia amore langveo. Græcus habet. Charitate vulnerata sum.* Cant. 5. Kénszeritelek bennete-

Cant. c. 3.

Cant. c. 5.

benneteket Jéruſalem leányi, Ah! édes barátim! ha reá akadtok az én ſzeretőmre, mondgyátok-meg néki, hogy a' ſzeretet miat el lankadok. A' Gőrög értelme ſzerént, a' ſzeretettűl meg-sértettem.

De miért nem izente előbb meg, illyen égő ſzeretetét? meg-felel *Sylveira: Quia vulnera, & injuriæ toleratæ teſtimonium dederunt veri amoris.* Mert ſebei, és fájdalmi által akart bizonyságot tétetni, mert az el ſzenvedet boſzuságok, és rajta eſett ſebek, ezek nyilván bizonyitották ſzeretetét, és annyit tett mondáſa, *Jam exuta ſum, jam expoliata ſum me ipsâ, jam idonea dilecto veſtiri, ſpoliata exoccupata mens langvet amore, nunciate dilecto, quia amore langveo. Guilibertus ſerm. 45. in Cant.* Ki vetkőztettem őltőzetembűl, meg-foſztattam miatta, magambul ki forgattattam, immár moſt vagyok alkalmatos arra, hogy az én ſzerelmeſemben őltőzzem, azért mindentűl mástul meg-menekedet ſzivem, lankad aző ſzeretete miat, mondgyátok-meg néki, hogy cſelekedetembűl vegye ſzeretetemet. *Sylveira.* *Guilibert. ſerm. 55. in Cant.*

Kőnyű akkor azt mondani, hogy ſzerettyűk az Iſtent, mikor mindenek kedvünk ſzerént folynak, de hadd érjen valami boſzuság, kárvallás, bánat, és gyalázot. Ah! akkor válik el mint tűrőd el! mint véſzed kezébűl a' reád bocsátott ſanyaruságot, akkor mutatod-meg ſzeretedet; a' cſelekedet bizonysága a' ſzeretetnek.

Mennyetek ama' Fariſæus házában, a' melyben Sz. Magdolna lábaihoz borult Kriſtuſnak, s' halgaſsátok mit mond felőle a' jo páſztor, *Remitttuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Lucæ c. 7.* Sok bűnei bocsáttatnak-meg néki, mert igen ſzeretet. Kit ſzeretet? nem mondgya-meg ſzoval, hanem cſelekedetire mutat, mondván, *Lachrymis rigavit pedes meos, capillis capitis ſui terſit, non ceſſa-* *Lucæ c. 7. v. 47.* *Ibidem c. 7.*

cessavit osculari pedes meos, ungvento unxit pedes meos. Kőnyveivel ásztatta lábaimat, feje hajával tőrlőtte, és meg nem szűnt a' lábaim csokolásitul, drága kenettel kente lábaimat, immár el gondolhattyuk kit szeretet, ugy mint jo pásztorát, Istenét, Meg-váltoját engemet, a' ki életemet jőttem érette adni, nem szűkség szoval mondanom kit szeretett, nézzétek cselekedetit, és reá akadtok kit kedvellet. Oh! tekélletes szeretet! nem pőngő szobul, hanem valoságos cselekedetbűl állo szeretet.

Nem kűlőmben tetzet ki szeretete a' tékozlo fiu Attyának meg-tért fiához, a' ki noha elég nagy alázatossággal kővetné Attyát. *Pater peccavi in cælum, & coram te, jam non sum dignus vocari filius tuus. Lucæ cap. 15.* Ah! én Atyám! vétettem az ég ellen, és te előtted, nem vagyok mélto arra, hogy fiadnak mondassam, mit mondasz erre jo Atya? nem esik-é meg szived rajta? nem szánod-ê meg keserves sirására? szolly hozzá, nevezd fiadnak, mert csak azt várja. De nem szoll semmit hozzá az Attya, hanem szolgainak parancsol, *Citò proferte stolam primam &c. v. 22.* Hamar hozzátok elő a' leg szebb őltőzetemet, őltőztessétek fel, adgyatok gyűrűt az ujjaiban, vendégséget készitsetek. Miért nem szollittya-meg? el keménykedett-é annyira szive, hogy hozzá ne szolhasson? ő ismériʼ, hogy hozzá tartozando, ő busult érette, ő őrvendezet meg-térésén, s' még sem szollott. Ah! tőbbet cselekedett, mint ha szollott volna! *Videns eum misericordiâ motus est, & occurrens cecidit supra collum ejus, & osculatus est eum. v. 20.* Látván siete, irgalmasságra indittaték, és hozzá futván nyakára esék, és meg csokolá őtet. *Abstinet genitoris amor à verbis, & amplissimis beneficijs exprimit, quòd amaret. Sylveira.* Nem hagya az Atyái szeretet szollani, de jo téteményivel mutattya meg menyire szereti.

Lucæ c. 15. v. 18.

v. 22.

v. 20.

Sylveira.

Tudni

Tudni illik, mind többet szoll a' cselekedet, mint a' szo; cselekedetedet mutassad, és eleget szollotttál szeretetedrűl. Mit használ a' templomban hoszan imádkoznod, mellyedet verned, szemeidet forgatnod? ha cselekedetddel bé nem pecsételed fogadásodat; sokan áétatosok a' templomban, de alig mennek haza, házoknál orozlányok, kegyetlenek, szitkozódók, átkozódók, sokan mondgyák szeretik az Istent, de kicsin alkalmatosságggal el fordulnak tőle, s' nem Istennek, hanem az ördőgnek szolgálnak. Oh! hamis szeretetűek! ezeknek nyelvében áll, de nem cselekedetekben szeretetek! Jussón eszetekben Szent János szava *1. cap. 3. Filioli non diligamus verbo, & lingvâ, sed opere & veritate.* Edes fiaim ne szeressűnk szoval, és nyelvel, hanem cselekedettel, és igazsággal, mert ha kűlömbőz cselekedetűnk szavunktul, hazugság beszédűnk, semmi igazság nincsen szavunkban. *1. Joan. c. 3. v. 18.*

Tudgyátok-é mirűl ajánlották a' Zsidók vénei ama' Századost, a' ki szolgájáért könyőrgőtt? *Lucæ c. 7. Rogabant eum sollicitè dicentes: quia dignus est, ut hoc illi præstes, diligit enim gentem nostram.* Kérik vala szorgalmatossan őtet mondván: mélto, hogy ezt meg cselekedd néki, mert szereti a' mi nemzetségűnket. Ugy de honnan tudgyátok, hogy szereti nemzetségteket? *Ædificavit nobis Synagogam.* onnan tudgyuk, mert ő épitette a' Synagogankat, mint ha azt mondanák, mi nem itéllyük szeretét szavaibul, hanem cselekedetibűl, nem kémellette kőltségét, áétatosságra valo szent helyt épitett, mint mondhatunk mást? hanem hogy szeret bennűnket. *Luca c. 7.*

Oh! én Istenem! ha rendel járnám a' Keresztyéneket, mely keveset találnék, a' kirűl azt mondhatnám, szeret téged édes Jesusom ez az ember, mert cselekedete meg-mutattya; Azt tanitotta a' mi jo pásztorunk,

hogy csak egy ital viznek ádásával-is kedvét találjuk néki, ha nevében nyujtyuk a' szomjuhozonak, s' kicsoda, a' ki a' szükölködőkön szánakodgyék? A' bizonyos, mindenütt a' szegények szenvednek, azokat vonnyák, sajtollyák, és sarczollyák, s' azok, a' kik bővelkednek, gond nélkül élnek. Kevesét kiván a' mi Istenünk, néha csak egy szelet kenyeret, szegénye által, s' ki ád néki? talán száz közül alig találtatik egy, a' ki könyörül rajta; bizony jol mondotta Szent Gergely: *Amor operatur magna si est, si autem operari renuit, amor non est.* A' hol igaz szeretet vagyon, a' cselekedetek nagyok ottan, de ha nincsen jo cselekedet, szeretet sincsen. Oh! valoban nagy gyalázat! az ördög nehéz dolgokat kiván, és sokat, s' mind reá állanak a' gonoszak, kevesét kiván az Isten, és unalmas. Mit kivánt az ördög régenten olvasátok a' bölcseség könyvet. *Sap. c. 12.* és fel talállyátok. *4. Reg. c. 21.* és el iszonyodtok, a' Királyok fiait kivánta meg-ölettetni. Manasses felől irja az Irás: *Traduxit filium suum per ignem.* Altal vitte az ő fiát a' tüzön. Akáz Királyrul a' vagyon fel irva, *Consecravit filium suum transferens per ignem secundum idola gentium. 4. Reg. c. 16.* Meg-áldozá fiát által vévén a' tuzön a' pogányoknak bálványi szerént. Cárthágo Városában bizonyos napján az esztendőnek, Teutates Istennek három száz gyermeket áldoztak fel. Indiában a' mi üdőnkben esztendőnként husz ezer szivet, a' mellyeket a' férfiu, és leány gyermekekből metéltek ki. Mexicum városában áldoztak. Moloch Bálaám képében bé rekesztették fiokat, leányokat, és tüzet tévén alája, ugy égették-meg, és hogy síráfokat, jajgatásokat ne hallanák dobokat verettek, kiáltásokat támasztottanak; hol kivánt e' félét az igaz Isten? s' mégis mind könyü az ördög szolgálattya, könyü néki engedni? most ugyan

S. Gregor. hic.

Sap. c. 12. v. 5.

4. Reg. c. 21. v. 6.

4. Reg. c. 16. v. 3.

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

ugyan ezeket haszontalanul kivánnya, de nem kivánnya é első gondolatidat reggel? mikor majd egy, majd más fertelmességeknek képeit veti elmédben? Nem nagy kivánság-é tőle? mikor a' főfvénynek fzivét mindenestűl kincfire fzeggefzteti? Nem nagy kivánság-é? mikor a' buja embertűl azt kivánnya, hogy fillyérig mindenét arra költfe, a' kivel gonofzul él? s' mégis mind kőnyű; de ha az Iften fzegénye által egy pénzt kér, nincfen, egy falat kenyeret? nincfen. Egy oráig valo imádságot? vagy az iftennek igéje halgatását? nem lehet, nincs űdő hozzá. Oh! hamis juhok! nem-is juhok, hanem el vetet bakok, miért nem fzeretitek, a' ki titeket fzeret cfelekedetivel, jo téteményivel? hallyad menyit parancfol *Deut. c. 30. Præceptum, quod ego præcipio non eft fupra te, neque procul pofitum, nec in cælo fitum, ut poffis dicere, quis noftrum valet ad cælum afcendere?* E' parancfolat, mellyet én parancfolok nincs fölöttéd, fem távul nem vettetett, fem menyben nem helyheztetett, hogy mondhatnád: ki hághat fel kőzűlűnk az égbe? Cfak azt kivánnya, a' mit Sz. Dávid Achimelechtűl kivánt. *1. Reg. c. 2. Nunc ergò fi quid habes ad manum, aut quidquid inveneris &c.* A' mi vagyon abbűl fegitsd felebarátodat, a' mit tehetz jot, azt cfelekedgyed, hogy Kriftus igaz juhának mutathasd magadat, a' ki téged vérével, életével lelkével tett volt magáévá, s' nem cfak fzoval, hanem cfelekedettel-is meg mutatta fzeretetét, hogy igy jővendőben magáénak ifmérjen, oda vezeffen, a' hol az őrők boldogságban végetlen jokkal legelteti válafztot hiveit. Amen.

Deut. c. 30. v. 11,

1. Reg. c. 21. v. 3.

HUSVET UTAN, MASODIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKCZIO.

Nagy kegyesſége Iſtennek az, hogy azokat üdvösſégekre kereſi, a' kik attul el vonnyák magokat.

Et alias oves habeo, quæ non ſunt de hoc ovili, & illas oportet me adducere. Joan. cap. 10.

Joan. c. 10.

Egyébb juhaim is vannak, mellyek nem ez akolbul valok, azokat is el kell hoznom.

HA jo páſztorságát Szent Dávidnak, és az elött Jákobnak ſzorgalmatos gondviſeléſe abban ajánlotta, hogy nyájokért meg vittak a' vadakkal, és éjjel nappal ſzunyadás nélkül vigyáztanak, leg inkáb ajánlya üdvözitönket jo páſztorságában az ő ſzünetlen gondgya, és ſzorgalmatoſsága, ugy mint a' ki nem csak azokat tartotta meg, a' kik ſzavátul halgatván mindenben engedtenek, hanem még az el tévelyedeteket is fel kereſte, meg-téritette, s' ugy meg-vit érettek a' ſene vadakkal az ördögökkel, és halállal, hogy maga életét adná érettek. A' ki noha ugyan Szent Mátének tizenötödik részében a' pogány Cananæa aſzony kérésére, mikor az ördögtül megſzállott leányáért eſedezet ſokáig csak felelni ſem akart, sőt az Apoſtolok kérésére azt felelte, *Non ſum miſſus, niſi ad oves, quæ periêrunt domûs Iſraël.* Nem küldettem, hanem csak az Iſraël házának el veſzet juhaihoz, de ugyan

Matt. c. 15.

az

az után *Joan. c. 10.* azt mondá: Vannak más juhaim-is, a' kik nincsenek ebből az akolbul, azokat-is el kell hoznom. Az első mondása annyit tett, hogy csak az Israël háza kedvéért jött, a' Zsidókért. A' másik pedig azt jelentette, hogy nem csak a' Zsidókért, de más minden nemzetségekért-is, minden pogányokért jött: s' hogy értsük illyen külömbözö mondását? a' kik magok elméje szerént igen világosnak mondgyák a' szent Irást ebben meg-akadnak, és mint egy szeglet kőben meg-ütköznek meg-romolnak, maga jövendölése szerént Urunknak, a' ki magárul azt mondotta: *Hic lapis factus est in caput anguli, & qui ceciderint super istum confringentur, super quem verò ceciderit, conteret eum. Matt. c, 21.* A' mely követ megvetettek, a' lett szeglet fejévé, és a' ki e' kőre esik megromol, a' kire pedig esik el rontya azt. Hogy azért igy ne járjak, az Angyali Doctortul Szent Tamástul vészem én ennek magyarázattyát, hogy vagyon az? hogy csak az Israël háza juhaihoz jött, és ismég más juhai-is vannak, s' azokat-is el kell hozni? *Ad oves domûs Israël tantùm missus est Jesus, ut eis corporaliter prædicaret, gentes autem adduxit per Apostolos.* Csak az Israël Juhaihoz küldetet Jesus, az az, hogy személlye szerént prédikállana nékik, de a' pogányokat Apostoli prédikálási által hitta, mert ugyan-is a' Zsidó nemzeten kivül idegen országokban nem prédikállott Krisztus Urunk, hanem az után Apostolit küldötte, s' azok által hirdettette az igaz hitet, mert nem csak a' Zsidókért holt-meg, hanem minden emberekért, Szent Pál bizonyságából, *Pro omnibus mortuus est Christus. 2. ad Cor. c. 5.* Mindenekért meg-holt a' Krisztus. Tehát mind a' Zsidókat, mind a' pogányokat, mind a' jokat, mind a' gonoszokat, maga juhainak ismëri. Nem akar tudni illik senkit el veszteni a' menyire ö rajta áll, *Vult omnes homines*

Joan. 6. 10.

Matt. c. 21. v. 42. & 44.

S. Thomas Doct.

2. ad Cor. c. 5. v. 14.

1. ad Tim. c. 2. v. 4. *salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* 1. *ad Timoth.* c. 2. Minden embert üdvözülni akar, és az igazságnak ismeretségére jutni. Oh! édes Meg-váltóm! bizony bizony sokkal tartozunk mi néked, a' ki minnyájunkat külömbözés nélkül magad aklában akarsz be vinni! tellyes szivel, tellyes lélekkel kénszerittetünk téged szeretnünk, mert a' te nagy irgalmasságod dolga az, hogy a' bünösöket keresnéd, és fáradsággal keresnéd, s' a' mi több azokat is keresnéd, a' kik fel nem akarnak találtatni, ellened rugodoznak. Mellyet minek utánna meg mutatok, ki ki értse által mivel köteles, mivel tartozik Istenének.

Propositio.

Mivel közönségesslen példa beszédekben oktatta üdvözitönk az embereket, ne talántan azzal menthetnék magokat, hogy értelmét azoknak nem vehették, ma igen világos beszéddel Isteni irgalmasságát abban hirdeti, hogy ö mint a' jo pásztor tulajdon juhait, ugy ö az el tévelyedet bünösöket szünetlen keresi, kit ha fel, s' alá valo bujdosásában akartok látni, forditsátok visza szemeiteket arra az üdőre, a' melyben *Joan. c. 4.* Samarianak Sikár nevü városa felé indult, s' meg-láttyátok mely serénységgel járt, mely faradva ahoz a' kuthoz, a' hová egy bünös aszonyt várt, a' kinek lelkét hogy meg-nyerné, abban hatta ételét, a' mellyet hoztanak volt az Apostolok a' városbul, s' egyedül csak a' beszédnek, és prédikállásnak eredet, addig oktatván azt a' nyomorult aszszonyt, mig szivét meg nem törné, mig vétkeit magával meg nem ismértetné, mig önnön maga vétkeit ki kiáltván másokat-is ki nem hina a' városbul üdvözitönkhöz, mindenüt azt hirdetvén, hogy reá akadott a' világ Meg váltojára, a' ki az ö gonosz életét czikkelenként eleiben rakta,

Joan. c. 4. v. 29. *Reliquit ibi hydriam suam mulier, & abijt in civitatem, & dicit illis hominibus. Venite & videte hominem, qui dixit mihi omnia*

Joan. c. 4.

omnia quæcunque feci; nunquid ipse est Christus? Ott hatta vedrét az aſzony, és bé ment a' várasban, és monda azoknak az embereknek. Jertek, és láſsátok az embert, a' ki énnékem valamiket cſelekedtem mind meg-mondotta; nem de nem az-é a' Kriſtus? Oh! becsûlhetetlen irgalmaſságu Meg váltónk! menyit nem faradott, menyit nem beſzéllett mig ezt az egy aſzſzont meg-nyerte, *Jeſus ergò fatigatus ex itinere ſedebat ſic ſupra fontem.* Annyira el fáradot volt, az út járásban, hogy le kellenék ûlni a' kútra, volt ô a' Zſidó Doctorok kôzôtt még iffiantan, és ſokat kérdezkedett, és tanitott, volt az után a' Fariſæuſok és Fejedelmek elôtt, de ſoha ſenkivel annyit nem beſzéllett, mint ezzel a' bûnôs aſzonnyal, ugy annyira, hogy a' tanitványi-is cſudálkoznának rajta mit beſzéll annyit véle, mi oka vagyon reá, hogy noha éheznék mégis inkáb beſzéllett, hogy ſem mint ételéhez fogna, a' mellyet ki hoztanak néki, s' vallyon nyert-é fáradságával valamit? igenis ſokat nyert, mert nem cſak az aſzony tért-meg, hanem nagyobb réſze a' váraſnak; *Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum propter verbum mulieris teſtimonium perhibentis. Quia dixit mihi omnia quæcunque feci. Joan. c. 4.* A' várasbul ſokan hittenek benne az aſzonynak beſzédére nézve, a' ki bizonyságot tett felôle hogy meg-mondotta néki valamiket cſelekedett; ebben látzik-meg, hogy ez a' jo páſztor azért járt kôlt, hogy az el tévelyedet juhot a' bûnôs lelket fel kereſné, és ûdvôzitené. *Quàm magna miſericordia Domini, & propitiatio illius convertentibus ad ſe.* Bizony nem heába mondgya cſudálkozva *Eccleſ. cap. 17.* Oh! mely nagy az Urnak irgalmaſsága, és az ô kegyelmeſsége a' hozzája térôkhez!

Joan. c. 4.

Eccl. c. 17. v. 28.

A' mit pedig ezzel cſelekedet, azt cſelekeſzi minden bûnôsôkkel, s' vallyon mi jot lát ollyant a' bûnôsben, a' mely-

melyért annyit farad? A' bűnös ember hálaadatlan a' vett jo tételeményekért, a' jo intésekre süket, az ostor alatt ki rugo, szolgálattyában hitetlen, igéretiben hamis, vakmerő a' veszedelmekben, fogadásiban álhatatlan, gyors a' vétekre, késedelmes a' jo cselekedetre, kemény az Isteni malasztnak bé vételére, a' fenyitésekre meg-mozdulhatatlan, a' gyönyörűségekben el olvadot, a' fajdalmokban kétségben esett; Illyen a' bűnös, s' mégis kereſi, még-is üdvőziti; e' felől Szent Jób. *Abominabilis, & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem. Job. c. 15.* Utálatos, és haszontalan ember az, a' ki mint a' vizet iszsza a' hamisságot, s' mégis kedvelli.

Job. c. 15. v. 16.

Bizony úgy mond Szent Dávid *Psalm. 106. Quis sapiens, & intelliget misericordias Dei* A' ki bölcs, a' kinek esze vagyon értheti ezekből az Istennek irgalmasságit', *Misericordia tua ante oculos meos est. Psalm. 25.* Senki (úgy mond Szent Dávid) nem tagadhattya, hogy nem látná az Istennek irgalmasságát, mert az ő irgalmasága szemeink előtt vagyon. A' mely szokra a' tisztelendő Béda azt kérdi? *Quid tam longanimum, quid tam multum in misericordia? peccatur, & vivitur, accedunt peccata, augetur vita, blasphæmatur quotidie, & solem suum oriri facit super bonos, & malos. Vocat undique ad correctionem, vocat ad pœnitentiam, vocat beneficijs creaturæ, vocat impertiendo tempus vivendi.* Mi lehet illy nagy várakodású és türésű, mi lehet illy bőv az irgalmasságban? vétten vétenek, és élnek, szaporodik a' vétek, és az élet hoszabbittatik, minden nap meg-vagyon a' szidalom, és káromkodás, s' mégis minda' jokra, s' mind a' gonoszokra egyáránt fel költi verőfénnyét. Minden felől hi a' meg-jobbulásra, hi a' pœnitentia tartásra, hi jo tételényi által, hi üdönket hoszabb életre nyujtván, hi reánk bocsátot sanyaruságokkal, hi kedvünk szerént folyo

Psalm. 106. v. 43.
Psalm. 25. v. 3.
Venerabil. Beda hic.

lyo jokkal hi belsô gondolatokkal, hi vigaſztaláſſal, egy ſzoval véghetetlen az ô irgalmaſsága; keres, fárad, hogy el ne vel ûnk. Ki ne kiáltſa azt Szent Agoſtonnal, *Pius Dominus, & verè multùm pius paſtor, ô charitas! ô pietas! quis audivit talia? quis ſuper tantæ miſericordiæ viſcera non obſtupeſcat?* Kegyes az Ur, és bizony fölöttébb kegyes páſztor, oh ſzeretet! oh kegyeſség! ki hallott illyeneket? ki ne csudállya nagy irgalmaſságát? *S. Auguſt.*

A' mellyet, hogy inkáb meg-iſmêrne a' bûnôs, és becsûllene Ezechiel Profetánál azzal ajánlya magát, *Vivo ego dicit Dominus, nolo mortem impij, ſed ut magis convertatur & vivat. Ezech. c. 33.* Elek én, azt mondgya az Ur, nem akarom halálát a' bûnôſnek, hanem inkáb, hogy meg-térjen, és éllyen. A' hol Szent Hieronymus véſzi eſzében, hogy eskûvéſſel ajánlya jo akarattyát az Iſten, s' miért eskûſzik? *Idcircò jurat, ut ſi non credimus promittenti Deo, credamus ſaltem pro noſtra ſalute juranti.* Azért eskûſzik, hogy ha nem hiſzûnk az igérô Iſtennek, hidgyûnk a' mi ûdvôſségûnkért eskûvônek. *Ezech. c. 33. v. 11.* *S. Hieronym. his.*

El nyomott Kereſztyén lélek régi bûneidnek terhe, s' fel nem mered elmédet emelned az Iſtenhez, gonoſzságod miatt, higy néki mikor eskûvését hallod; Megrôgzett benned régi ſzokáſod, térj-meg, ne fély, mert meg-enged, ugy eskûſzik, ſok hamiſságokban keveredtél, ki nem fejtôdhetel belôle: Ah! tekénts reá páſztorodra kit keres, s' meg-látod, te éretted fárad, eskûſzik nem bánt, ki ment nyomoruságodbul, ne veſzesd magadat mikor ô téged ûdvôziteni akar, mert *Venit quærere & ſalvum facere quod periêrat*, arra a' végre jött, hogy fel kereſſen, és ûdvôzitſen. Maga kiáltáſa az, *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Jôjjetek hozzám, a' kik fáradtok, és meg-vattok terhelve

vétkeitekkel, és én meg-könnyebbitelek. Ez a' fogadás nyitotta fel szemeiket a' vak pogányoknak, ez holditotta-meg a' tengerentúl lako nemzeteket, e' lágyitotta-meg sziveket a' kemény fejedelmeknek, a' bűnösöket ez emelte ki a' kárhozatból, s' mit kételkedel? hallyad hivatalát, engedgy, és imé vállára vészen, és aklában viszza tészen.

Vaj-ki nehéz lészen jövendőben azt a' panaszt tőle hallani. *Servire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Isáiæ c. 43. Imé menyit fáradtam éretted, hogy bűneidben-is szolgálnék néked, munkát adtál, és faradságot a' te gonoszságidban; de vallyon menyit szolgált? tekéntsd el csak kinszenvedését, láttad sok kinnyait, a' mellyeket a' te kedvedért szenvedet, és reá akadtz menyit szolgált, menyit munkálkodot éretted; senki nem tagadgya azt, hogy munkája volt a' világ teremtésével, a' mint hogy ennek értelmére meg-is nyugodot heted napon, *Die autem septimo requievit ab omni opere, quod patrârat.* Genes. c. 2. v. 2. De semmi ez, ahoz képest a' munkához, és faradsághoz, a' mellyet fel vett szenvedésében. A' mint Padvai Szent Antal szoll: *Creatio facilis, quia solo verbo, imò solâ voluntate, sed recreatio difficilis, quia per passionem fuit, & mortem. Sermone 4. de passione.* S. Anton. de Padua Ser. 4. de Pass. A' teremtés noha munka volt, de könyű volt, a' meg-váltáshoz képest, mert az csak szavára, sőt akarattyára lett, de a' meg-váltás nehéz, mert kinszenvedésében, és halálában állott. A' melyről emlekezvén ama' jámbor Idiota, azt kiáltya reá: *Si totum me debeo tibi, quia feci me, ad magis amandum sum tibi obligatus, quia refeci me, nam semel dicendo me feci, sed reficiendo & dixisti multa, & gessisti mira, & pertulisti dura, nec tantùm dura, sed & indigna.* Idiota hic. Ah! én édes Megváltóm! jo gondviselő pásztorom! lokkal tartozom én néked, mert ha azért, hogy engemet alkottál mindenestűl köte-

köteles vagyok, és mindenemmel tartozom néked, nagyobb szeretetre vagyok köteles, hogy engemet megváltál, mert egyet szollottál, és alkottál engemet, de mikor meg-váltottál mind sokat szollottál, mind sokat cselekedtél, és csudálatosokat, kemény, és nehéz kinokat szenvedtél, s' nem csak nehezeket, de illetleneket is szenvedtél érettem.

Gyönyörködve keresét mégis bennünket minden fáradsági között, ugy annyira, hogy az értetlen Zsidók csudálkozva kérdenék, *Quare cum peccatoribus manducat?* Miért eszik a' bűnösökkel, miért társalkodik vélek? Oh bolond Zsidóság! feddi őket *Chrysologus* Szent Péter: *Miraris Judæe, cur Christus misceatur convivio peccatorum, qui propter peccatores & nasci voluit, & non recusavit occidi? oblatras, quòd peccatorum vinum bibat, qui pro peccatoribus sanguinem fundit? & si vis scire amplius, suscepit ipse peccatum, ne perderet peccatores.* Csudálod te Zsidó azt, hogy a' bűnösök vendégségére mégyen a' Kristus, a' ki a' bűnösökért akart szűletni, és meg-ölettetni, azért morgasz? hogy a' bűnösök borát issza, a' ki a' bűnösökért vérét ontya? de hogy többet hally, és tugy felőle, a' bűnt-is fel vállalta magára, hogy a' bűnösöket el ne veszthetné, *Epulabatur, non epulis, sed reditu peccatorum*, Nem az ő vendégségekben gyönyörködöt, hanem meg-téréseken, tetzet a' publikánus mellye kolompozása, tetzet a' bűnös Magdolnának siralma, tetzet a' fariséusnak Zakéusnak jovainak fel osztása, tetzet a' vámos Máténak követése, tetzet végtére a' latornak társaságában, annak meg-térése, s' hogy ne egyelednék közikben? hogy ne vigadna? mikor fel találta juhát, a' mellyet fáradva keresét? *S. Petrus Chrysog.*

De mit mondunk mi arra, mikor láttyuk, hogy azokat-is keresi, a' kik el vonnyák tőle magokat, sőt el-

lene rugodoznak? maga panaſza volt az *Iſaiæ c. 65.* *Iſaiæ c. 65. v. 2.* *Totâ die expandi manus meas ad populum incredulum, & contradicentem, qui graditur in via non bona.* Napeſtig ki terjeſztettem kezemet a' hihetetlen, és ellent mondo népre, a' mely nem jár jo úton, az az, ſegitségére ki nyujtottam, a' kárhozatra nyakra fóre ſzakado bűnőſnek kezeimet, irgalmaſságomat, s' nem vette jo néven, de ugy ſem hattam el, hanem vállamra fel vettem, ki rántottam veſzedelmébűl. Oh! én Uram! kiált Szent Bernárd, *Quis ſimilis tui?* *S. Bernar.* *quis non ſtupeat charitatem Dei ſpreti, & revocantis?* Kicſoda hozzád haſonlo? ki ne cſudállya a' megvetet, és mégis viſza vonyo Iſtennek ſzeretetét? A' puſztában utánnok járt a' lelketlen kőſzikla, a' belőle ki cſurgo forráſſal, a' melybűl, *Bibebant omnes de conſequente* *1. ad Cor. c. 10. v. 4.* *eos petra, petra autem erat Chriſtus. 1. Cor. c. 10.* Minnyájan iſznak vala az őket követő kőſziklábul: a' kőſzikla pedig a' Kriſtus vala. S' mégis akkor is zugolottak a' háláadatlan, és magok jovát nem értő Iſraël fiai az Ur ellen *Num. c. 20. v. 13.* *Num. 20. Hæc eſt aqua contradictionis ubi jurgati ſunt filij Iſraël contra Dominum.* Ez, az ellen mondáſnak vize, a' hol feddődtek az Iſraël fiai az Ur ellen. Igy e' mái napig-is maga vérét adgya innunk, noha mi ellene vagyunk gonoſz cſelekedetűnkel &c. mert igaz az, a' mit mondot *Pſalm. 22. v. 6.* Szent Dávid. *Miſericordia tua ſubſequetur me omnibus diebus vitæ meæ. Pſalm. 21.* A' te irgalmaſságod követ engem életemnek tellyes napjaiban. *Quis non ſtupeat charitatem Dei ſpreti? &c.* Mellyeket ha igazaknak iſmértek, azt jovallya Szent Gergely, *Nemo ergo tantæ miſericordiæ tempus* *S. Gregor. hom. 23. in Evang.* *perdat. Nemo oblata remedia divinæ pietatis abjiciat. Hom. 23. in Evang.* Senki tehát illy nagy irgalmaſságnak idejét heába ne veſzeſſe. Senki az Iſteni kegyeſséget nyujtot ſegitségét meg ne veſſe. Moſt ődeje, hogy ődvőzűllyűnk, men-

mennyünk eleiben a' pœnitentzia tartás által, és ő bé vészen az ő aklában. De akár ki mit cselekedgyék, azt mondgyuk mi Szent Ambrussal, *Sequimur te Domine Jesu, sed ut sequamur accersi, quia sine te nemo ascendit, tu autem via es, veritas & vita, possibilitas, fidei præmium, susoipe nos quasi via, confirma quasi veritas, vivifica quasi vita. de bono mortis cap. ultimo.* Követünk téged Uram Jesus, de hogy kövessünk, te hij! mert te nálad nélkül senki nem mégyen, sem fel nem emelődik, te vagy áz út, te az igazság, és élet, te a' tehetség, és a' hitnek jutalma, fogagy hozzád mint út, erősits-meg, mint igazság, és éleszt mint élet. Mellyet ha meg cselekeszel, mi-is tudgyuk mivel tartozunk, szivünket adgyuk, hogy veled éllyünk örökké. Amen.

S. Ambro. de bono mort. cap. ultimo.

HUSVÉT UTAN, HARMADIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

A' kik Istennel tartanak azoknak szomorusága vigaságra, a' kik pedig ellene vannak, azoknak vigasága szomoruságra fordul.

Mundus gaudebit, vos verò contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Joan. c. 16.

Joan. c. 16.

A' világ örül, ti pedig szomorkodtok, de a' ti szomoruságtok örömre fordul.

HOgy ha mi meg-vetteti az okos elmével a' világot, a' szűnetlen külömbözés, és változás az, mellyel az egész világ csudálatos képpen hányattatik vettetik, mert akár az

eget, akár a' földet visgállyuk, akár annak lakosit, sohul egyarányos boldogságot mindenekben nem találunk; szép az ég, és éppen Isteni mesterséggel fel ékesittetet, azokkal a' csillagokkal, a' mellyek mint annyi drága kárbunkulusok ragyognak, és tündökölnek, leg szebb pedig azzal a' két világos lámpással, a' mellyeknek egyike nappal, a' másika éjjel világositya az eget, és földet, ugymint a' nappal, és holdal, de egyarányos-é ezeknek szépsége, és ékesszége? nem: mert azon kivül, hogy egyik kissebb a' másiknál az Irás bizonyságábul, *Luminare majus, & luminare minus.* alkota az Ur, nagyobb, és kissebb világositot, egyik akkor szenved világosságában fogyatkozást, mikor a' másik tellyesen fénylik, alája fordul a' napnak a' hold, és szemünk elől el vészi szépségét, s'mint ha majd minden ékessségétül meg-fosztaná ugy látzik, maga közben vetésével; maga-is a' hold mind addig kerül fordul, mig a' földet közben nem ejti, és ugy tetzik, hogy tiszta fejérsége elsőben vérben borult, az után pedig tellyességgel el enyészik, mikor szem látomást el sötétedik.

A' földön hasonlo az egyenetlen külömbözés egy helyet áztattya az eső a' földet, és kivánt gyümölcsel bővön terem, más helyet el szárasztya a' sütő verőfény, és vagy éppen kopár, és parlag, vagy haszontalan kóróknál egyebet nem terem. Az élő állatok közöt némellyek erősek, és másokat rettentők, mint az oroszlányok, medvék, tygrisek, és párduczok; némellyek erőtelenek és félénkek, mint a' nyulak, egyike sem dicsekedhetik abban, hogy az ő modgya szerént minden képpen boldog volna; de mivel ezek, vagy nem értik, vagy nem-is érzik boldogtalanságokat, leg nehezebben éshetik az okos embernek sok féle változása, a' mint ama' bölcs Ulysses mondotta, hogy semmivel a' föld nem teremhet erőtlen-

Ulysses kb. 22. odiss.

nyeb-

nyebbel, és boldogtalannyábbal, az embernél. *lib. 22. odiſſ.* Noha ugyan ezzel igazat nem mondott, és igen meg-botlot bölcſeségében, mert noha ugyan néha azokat éri leg inkáb a' ſanyaruság, háboruság, és más külsö inségek, a' kik ártatlannyabbak, mint Jób volt, és Tobias, mint az Uj Teſtamentumban az Apoſtolok, és Mártyromok, de ugyan azzal nem boldogtalanok, mert mind azokbul boldogságot tudnak magoknak formálni, nem azt tekéntvén mi roſz vagyon a' jelen valo háboruságban, hanem mi jo kövétkezik belöle: s'etre nézve mondotta Szent Jób. *Etiamſi occiderit me in ipſo ſperabo. Et ipſe erit Salvator meus. Job. c. 13.* Ha ſzintén meg öl-is, benne bizom; és ö léſzen az én ſzabaditóm, Tobiás pedig mind magát, mind minket bátorit, és vigaſztal mondván: *Ego enim, & anima mea in eo lætabimur; Benedicite Dominum omnes electi ejus, agite dies lætitiæ.* En pedig és az én lelkem ö benne vigadunk. Aldgyátok az Urat minden válaſztot hivei, vigaság napjaiban éllyetek. Szent Jakab haſonlo képpen. *Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cùm in varias tentationes incideritis.* Minden örömnek alitsátok ſzerelmes atyámfiai, mikor külömb külömb féle kéſértetekben eſtek. Oh! leg nagyobb és üdvöſségeſſebb meſterség! abbul-is örömet támaſztani, a' mi ſzomoruságra inditó! Vigad a' világ, ſzomorkodnak a' jok, a' kik a' világtul el ſzakattanak, de azoknak ſzomoruſága örömre fordul. Csak hogy miképpen lehet ez? Igy; hogy tarcſatok Iſtennel, és az ö törvényével, és bizonyoſſan, minden ſzomoruság vigaságtok léſzen, minden gonoſz jotok, a' mint ellenben a' gonoſzoknak, és a' kik az Iſten törvénye ellen élnek minden vigaság ſzomoruságok, és minden jo, gonoſzokra válik; Mellyet meg-mutatok.

Job. c. 13. v. 15.

Jacob. c. 1. v. 2.

Propoſitio.

Nem lévén nagyobb, erösitésére a' Kereſztyén hitnek, az

az Isten Igéjénél, előbb, hogy sem másonnan vegyem próbáját mondásomnak, könnyen el hihetitek azt, hogy az Istennel egyet értő embernek mindenkor jol légyen dolga, az ellenkezőnek pedig, ugy mint annak, a' ki törvénye ellen jár, mindenkor roszul, ha maga szavait hallyátok az Urnak.

Es azért szolgája által, Moyses által, ezen szokat mondotta népének, *Deut. c. 28. Si audieris vocem Domini Dei tui ut custodias, & facias omnia mandata ejus. Benedictus tu in civitate, benedictus in agro, benedictus eris tu ingrediens & egrediens; quod si audire nolueris vocem Domini Dei tui, ut facias omnia mandata ejus, maledictus eris ingrediens & egrediens.* Hogy ha a' te Uradnak Istenednek szavát hallod, és megőrized az ő parancsolatit és törvényét, áldott lészesz a' városban, áldott lészesz a' mezőben, mind bé meneteledben, mind ki meneteledben áldott lészesz. De ha nem akarod hallani hogy törvényét meg-tarcsad, átkozot lészesz mind bé jöveteledben, mind ki meneteledben. A' mi annyit tészen, az igaz embernek sohul nem lehet oly változása, hogy jovára ne válnék; de a' gonosznak mindenűt veszedelmére; mert az által a' bé menetel, és ki menetel által, minden némű űdő, és változás értetik. Igy áldotta meg egykor Szent Dávid némely jo akaroját, *Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum. Psalm. 120.* Az Ur őrizze-meg mind bé jöveteledet, mind ki meneteledet, az az, mindenűt áldása légyen rajtad. Hasonlót mond valamit a' Sirák fia; *Bona bonis creata sunt, sic nequissimis bona & mala. Eccles. c. 39.* Kezdettűl fogva a' joknak jok alkottattak, de a' gonoszoknak jok és gonoszok: az az, a' jok is gonoszokra válnak a' gonoszoknak, mert a' Gőrög igy olvasla, *Bona creata sunt ab initio bonis, sic peccatoribus mala.* Kezdettűl jok alkottattanak a' joknak,

Deut. c. 28. v. 1. & 3. & 6.

Psalm. 120. v. 8.

Eccles. c. 39. v. 30.

Ha-

hasonlo képpen roszak a' bűnősöknek. Csudálatos mondás! hogy, és miképpen illik egybe ez a' mondás, ama' Moyses szavával, *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* A' teremtés ůdején láta az Isten mindeneket, a' mellyeket alkotot vala, és igen jok valának, ha igen jok, miképpen roszak a' bűnősöknek?

De ki nyilatkozik ennek magyarázattya azon Sirák szavaibul mikor azt veti utánna. *Initium neceſſariæ rei vitæ hominum, aqua, ignis, & ferrum, ſal, lac, & panis Similagineus. Et mel, & botrus, uvæ, & oleum, & veſtimentum. Ibidem apud Eccleſ.* Az emberek életéhez valo szűkséges dolgog kőzőtt fő, a' viz, a' tűz, és vas, a' só, a' téj, és a' semlye kenyér, és a' méz, és a' szőllő gerezd, és az olaj, és a' ruházat; ezek magokban mind fők, és jók. Mind azon által a' gonoszaknak roszak, a' mint a' Szent Lélek bizonyittya: *Hæc omnia ſanctis in bona, ſic & impijs, & peccatoribus in mala convertentur.* Ezek mind a' Szenteknek jovára, ugy az istenteleneknek, és bűnősőknek, gonoszára válnak. Jók magokban, de a' gonoszok istentelensége miatt gonoszra válnak.

Similagineus, Ibidem apud Eccleſ.

Igaz ugyan, hogy *Mundus gaudebit*, őrvendez a' világ, őrvendeznek a' roszak, de minden vigaságok szomoruságra fordul, s'akár mint vigadgyanak, de roszul vagyon dolgok. Gazdagon házasodnak, nincsen javokra, becsületben vannak a' városban, ártalmokra vagyon, Elő menetelekben minnyájan őrvendeznek, semmire kellő szép fiakat, és leányokat nevelnek, gonoszokra vagyon, kedvesek a' fejedelmeknél, éppen az a' veszték. Maga Sz. Testével élnek a' Krisztusnak, ez őli meg. Mit használt Nemrodnak a' nagy hatalom, és tekéntet? kegyetlenné vált; Királyságra emeltetet Saul, de gyalázatoson veszett el. A' Királyi kegyelem, nagy méltoságra emelte Amánt, de fel-is akasztotta; Cai-

fas fő pap volt, de gonoszára, mert poklot érdemlő sententiájáért órök kárhozattyát vette; Judás az Apostolokkal egyenlő képpen vette Sz. Testét Jesusnak, de az ördög szállotta meg szivét. Valakik gonoszak minden jo gonoszokra válik.

Mi lehet jobb, mint az Istennek meg-testesülése, mint annak a' világon jo tételenyi? s' mind azon által mégis ezek váltak bűntetésekre a' Zsidóknak, a' mint jol vette eszében Szent *Gaudentius ser. 9. ad Neoph. Nolebat se panem cælestem vitæ, Principibus Judæis subtrahere citò, donec ipse in carne adveniens doceret eos, & instrueret, & verberaret curationum beneficijs eos, qui ingrati existebant.* Régen meg-érdemlették azt a' Zsidók, hogy tőlök meg-vonnya magát a' mennyei kenyér a' Krisztus, de mind addig sem akarta ezt cselekedni, mig testben láthato képpen őket nem tanitotta, mig jo tételenyivel azokat, a' kik háláadatlanok voltanak nem ostorozta; Jók voltanak a' csuda tételek, jók a' betegek gyogyitási, jók a' halottak fel támasztási, de ezek mind ostorozásokra, és bűntetésekre váltanak a' gonoszoknak, mert *Impijs omnia in mala convertentur*, Az istenteleneknek minden gonoszokra válik.

S. Gaudent. serm. 9. ad Neoph.

A' mi pedig azokkal történt, a' történik azokkal-is, a' kik a' világgal, és az ördöggel, vagy testel vigadnak, mert ki menetelek keserves. Tobzodik a' torkos ember, és annak haszna, lelke sérelmén kivül, testének betegsége. Gyönyörködtetti a' buja lelkeket a' test, de annak gyümölcse a' gyalázat: hizelkedik, és sokat igér a' világ a' hamisaknak, és kevéllyeknek, de annak az ajándéka csalárdság, és meg-jádzottatás. Mert nem kűlömben járnak mint Arconides járt Cleomenes fogadásával. Cleomenes látván, hogy a' Császári méltosághoz más képpen nem juthatna, hanem hogy Arconides reá segitené, mindent igért néki, ezűstöt, aranyot, tiszteket, és ezeken felyül valami

Ælianus lib. 12. c. 8.

lami gyönyörűség meg-tetzenék néki. Hitt Arconides Cleomenes igéretinek, és mind addig forgatta dolgát, mig reá nem legitette a' Császárságra, de mit nyert tőle? azt, a' mivel a' csalárd világ fizet, halált; mert mihellyet Császárrá lett Cleomenes, fejét vétette Arconidesnek, és a' fejét egy nagy, mézzel tele hordoban, vettette, azt mondván, ennél édesebb gyönyörűséggel nem tarthatlak, itt, vigadgy, itt lakozzál. Oh! álnok fogadás! csalárd fizetés! gonosz ki menetelű hizelkedés! szintén igy vagyon dolgok a' gonoszoknak, mikor gyönyörűségeket keresik, akkor vesznek el.

Ninczen hidgyétek mit irigylenünk a' gonoszoknak, és mit kivánnunk tőlők, mert az ő vigaságok szomoruságra fordul, a' joknak pedig szomorusága vigaságra; parancsolhat a' fel fuvalkodot kegyetlenség, vért onthat, de az ártatlanok akkor boldogok, mikor tőlők szenvednek, amazok pedig boldogtalanok; a' kikről Szent Agoston azt mondotta: *Nolite zelare quando illos videritis esse felices infeliciter, sæculi enim homines infeliciter sunt felices; Martyres autem infelices feliciter. in Psalm. 127.* Ne indullyatok-meg azon, ha a' gonoszokat boldogtalanul boldogoknak láttyátok lenni, mert a' világ fiai boldogok, de boldogtalanul, a' szenvedő igazak pedig boldogtalanok, de boldogul, mert jo lészen vége boldogtalanságoknak. *S. Auguſt. in Pſ. 127.*

Azért mondotta azt Isaiás által az Isten, *Dicite justo, quoniam bene. Isaiæ c. 3.* Mondgyátok-meg az igaznak, hogy jol vagyon. Oh! én Istenem! jol vagyon-é? mikor Abelt agyon veri Cáin? jol vagyon; Jol vagyon-é? mikor Jóbot a' ganéj tetejére veti szegénysége? jol vagyon; Jol vagyon-é? mikor Isaiást fürészlik? Jeremiást kutba vetik? az Iffiakat az égő kemenczében taszittyák? Pétert fel függesztik a' keresztre? Szent Lőrinczet sütik a' rostélyon? *Isaiæ c. 3. v. 10.*

lyon? a' Szűzeket tűzzel, és vaſſal kinozzák? *Dicite juſto, quoniam benè.* moudgyátok az igaznak, hogy jol vagyon; mert Szent Pál ſzava ſzerént *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. ad Rom. c. 8.* Az Iſtent ſzeretőknek mindenek jóra ſzolgálnak; Jóra ſzolgál a' betegség, jóra ſzolgál a' kár vallás, jora a' ſzomoruság, jóra a' győtrelem, jóra minden teſti ſanyaruság. Ollyan az igaznak lelke, mint az Olympus hegye, a' mellyet ſoha ſemmi menykő nem űthet-meg, ſemmi ſzélvéſz nem háborgattya, minden felyhők alább lévén annál: ugy az igazak lelkét ſemmi kűlső inség ugy nem háborgattya, hogy meg-károſitſa, mert Szent Gergely mondáſa után, *Animatum cælum*, lelkes ég, és minden Olympuſon felyűl valo hegy, és menyorſzág, a' melynek valamint az alatt valók nem árthatnak, ugy az igaz lelkének-is ſemmit ſem.

ad Rom. c. 8. v. 28.

S. Gregor. hic.

Sérteget néha az Iſten teſti betegséggel, kárvalláſſal, ſzegénységgel, gyalázáſſal, de jódra válik, mert ha tudgyátok, *Dilectus quemadmodum filius unicornium. Pſalm. 28.* Az én ſzerelmeſem (ugy mond Szent Dávid) ollyan, mint az egy ſzarvu állatnak fiá; errűl *Pierius Valerianus* azt irja *lib. 2. Hierogliph. in fine.* a' kit meg-sért ſzarvával, azont meg gyogyittya ugyan azzal: igy az Iſten, a' kit megſzomorit, meg-is vigaſztal, a' kit meg-betegit, meg-is gyogyittya maga fogadáſa ſzerént, *Ego percutiam, & ego ſanabo.* én meg-ſujtom, és meg-is gyogyitom kedveſimet, mert valami gonoſz éri a' jot, csak arra valo, hogy abbul dicsősége támadgyon, mivel *Virtus in infirmitate perficitur. 2. ad Cor. c. 12.* Az erő, az erőtlenségben erősődik-meg, a' békeſséges tűrés, a' nyavalyák kőzőtt tűndőklik, mert ugyan-is nagy kűlőmbség vagyon a' jok, és a' gonoſzok kőzőtt; amazoknak a' kiáltatik, *Væ impio in malum. Iſaiæ c. 3.* Jaj a' gonoſznak a' gonoſzért, mert az ő kezeinek fize-

Pſalm. 28. v. 6.

Pierius Valerian. Hieroglip. l. 2. in fine.

2. ad Cor. c. 12. v. 9.

Iſaiæ c. 3. v. 11.

fizetéſit véſzi, az igazaknak pedig a' mondatik, hogy jol vagyon, mert az ô találmányinak gyûmölcsét éſzi, mivel *Malè agentibus vertitur in perniciem, quòd rectè viventibus proviſum eſt ad ſalutem*; A' gonoſzat mivelôknek veſztekre a' fordul, a' mi a' jo életûeknek üdvôſségekre rendeltetet. Ugy mond *Petrus Damianus opuſc. 23. c. 4.* S' bé tellyeſedik Urunk mondáſa, *Triſtitia veſtra vertetur in gaudium.* A' joknak akkor változik ôrômökre ſzomoruſágok, mikor a' gonoſzok ôrömének vége ſzakad. *Petrus Damian. opuſcul. 23. c. 4.*

Nem-is panaſzolkodhatnak a' gonoſzok arrul, hogy véletlen eſett veſzedelmek, nem tudták mire fordul az itt valo kényes életek, mert nem egyſzer hallották fenyegetését Iſtennek, nem egyſzer vették irgalmaſsagát, de mivel a' joval-is roſzra éltenek, más ki menetelét gonoſzságoknak nem várhattyák, mint kárhozattyokat.

Példában adta ezt Urunk, mikor a' cſelédes gazda képében azt beſzélli a' ſzôllô miveſnek; imé harmadik eſztendeje, hogy gyûmölcsôt kereſek ezen a' fûge fán, és nem találok azért vágd ki: de a' ſzôllô mives eſedezik érette, *Domine dimitte illam, & hoc anno uſque dum fodiam circa illam. Lucæ c. 13.* Oh Uram! engedgy-meg néki még az idén-is, kôrôs kôrûl mig meg-áſom, talán terem: Igy ſzintén, az Iſten kertében-is az Anyaſzent-egyházban, ſokáig tûri a' gonoſzokat, meg-áldgya jovaival, várván, hogy jora fordittyák, de mikor ſemmi gyûmölcsôket nem véſzi: Oh! hányſzor fenyegeti, hogy ki vágja; s' ki-is vágná; de az ô irgalmaſsága eſedezik érette, és hallaſztattya ki veſztését: minek utánna pedig ugy ſem haſznál nékik, végtére ki vágattya, és ki veſzti, s' minden elôbbi ôrômôket, ſzomoruſágra fordittya. Erre nézve mondotta bôlcſen egy Irás magyarázo Doctor: *Sunt quædam, quæ à Deo proficiſcuntur beneficia, talis formæ, talisque naturæ, ut ſucculentis,* *Lucæ c. 13.* *Baëza in Evang.*

tom. 4. lib. 16. cap. 11. §. 4.

& vitalibus germinibus virendi, & fructificandi occasionem tribuant, aridis, & sterilibus fossam exhibeant, & sepulchrum. Baëza in Evang. tom. 4. lib. 16. cap. 11. §. 4. Vannak némely ajándékai az Istennek, a' mellyek oly tulajdonságuak, hogy az eleveneknek zöldüléſre, és gyümölcsözéſre adnak okot, a' meg-száradtaknak pedig temetéſekre való árok: mint a' fa körül az áſot árok, ha eleven a' fa, bé veſzi az árokban eſett esőt, és harmatot, de ha száraz, azon árokba bé vágattatik, és temető helyévé válik.

S. Auguſt. ſer. 12. in Evang. S. Matt.

Mind illyen árkok a' gazdagságok, illyen az étel, és ital, a' ki vélek tud élni jora, jok; de a' ki gonoſzra fordittya, gonoſzak; a' mirül Sz. Agoſton igy ſzoll: *Aurum, & argentum vis habere? ecce & hoc dico bonum eſt, ſed ſi bene uſus fueris. Bene autem non uteris, ſi malus fueris, ac per hoc aurum, & argentum, malis malum eſt, bonis bonum eſt. ſerm. 12. in Evang. S. Matt.* Kedvelled az aranyat, és ezüſtöt? imé azt mondom az-is jo, de ugy, ha jol élſz véle. Jol élſz pedig véle, ha te gonoſz nem léſzeſz, mert igy az arany és ezüſt, a' roſznak roſz, a' jonak jo. Haſonlo képpen ſzoll Szent

S. Chryſoſt. Hom. 2. ad pop. Antiochen.

Chryſoſtomus a' borrul, *Non mala res eſt vinum, ſed mala eſt ebrietas; ita non malæ divitiæ, ſed mala cupiditas. Hom. 2. ad pop. Antioch.* Nem roſz magában a' bor, de roſz a' réſzegség, igy a' gazdagság nem roſz, de roſz a' telhetetlen kivánság; a' mit pedig ezek a' Szent Atyák mondanak az aranyrul, és ezüſtrül, vagy borrul, és gazdagságrul, azt értsétek minden más világi, és terméſzet jovairul, jo az elme, jo az erőſség, jo a' ſzépség, de ha ezekkel roſzul élſz, mind roſzak, mert roſznak, roſzak.

Mely ha ugy vagyon, hová téſzed az eſzedet nyomorult ember? mikor a' jót-is roſzra forditod? mikor üdődet henyéléſre, elmédet csalárdságra, teſtedet bűnre, gazdagságodat tőſvénységre, forditod? Ezek lettenek vol-

na:

na azok, ha jo akartál volna élni vélek, a' mellyek az ûdei jokbul örökké valo jokra változtanak volna, de mivel inkáb gyönyörköttél a' bûnben, mint a' jo cselekedetben, vedd haſznát. *Væ impio in malum!* Jaj léſzen néked örökké a' gonoſzért. Néktek pegig valakik ugy éltetek a' világgal, és annak jovaival, mint csák által mentetekben; Azoknak örvendek én, és azt mondom, *Benè juſto.* Jol léſzen dolgotok, mint igazaknak, mert jóra fordul valami gonoſzat ſzenvedtetek e' világon, betegségtek örök egéſségre, ſzegénységtek gazdagságra, és ûdeig valo ſzomoruságtok örök vigaságra változik, s' igaznak tapaſztallyátok azt, *Mundus gaudebit, triſtitia verò veſtra vertetur in gaudium. &c.* Mikor a' világ vigaságát meg-ſirattya, akkor örvendeztek ti, az el mult ſzomoruságtokért. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, Szent Lélek Iſten. Amen.

Lege Pelegrini Paradoxum 2. in cap. 3. Matt. Item in cap. 6. Matt. Paradoxum 6. fol. 410. Delanuza Hom. 32. num. 41.

HUSVET UTAN, HARMADIK VASARNAP, MASODIK PREDIKCZIO.

Miben külömbözzön az Iſtenben valo belsö vigaság, a' külsö világi vigaságtul, abbul mutattatik-meg, hogy amaz állandó, ez rövid üdö alatt el mulandó.

Gaudium veſtrum nemo tollet à vobis. Joan. cap. 16.

A' ti örömeteket ſenki nem vészi el tőletek. *Joan. c. 16.*

Mi-

MIvel az el szomorodot Apostoli gyülekezetnek meg-tért vigasága szerelmes Meg-váltónk halottaibul dicsőséges fel támadásával mind Tanitványinak, s' mind az egész világnak uj örömet szerzet, oly kivált képpen valonak akarta azt lenni, hogy ahoz semmi köze ne lehetne az istentelenek örömének, hanem a' mint e' csak szines, ugy az, valoságos vólna, és meg-maradando, elegendő képpen attul külömbőző, hogy amaz az alkotmányokon, ez az alkoto Istenen, és a' Meg-váltó Jesuson fundáltatnék: mert ugyan is akár minémű nagy öröme legyen a' gonoszoknak, nem lehet ollyan, a' melynek vége keserűség, és szomoru gyász ne legyen, a' jóknak pedig ollyan, a' minémût soha tőlők senki el nem vehet.

A' mely külömbőző vigaságnak képét a' régiek ugy adták a' világnak eleiben, hogy a' Volupia bálványnak mely az örőm Isten aszonyának tartatott, templomot épitenének, de oly móddal, és okkal, hogy ennek közepén az Argéria bálványa, az az, a' szomoruság Isten aszonya helyheztetnék oktatására, mindeneknek, hogy a' szerencsének közép folyásán a' szerencsétlenségről, az örömben a' szomoruságrul meg-emlékeznének, mert valami örömet nyujt a' világ, csak üdeig adgya, és kevés üdő mulva szomorusággal fejezi bé. Annak okáért a' bölcs Prédikátor *Eccles. c. 2.* azt monda felőle: *Risum reputavi errorem, & gaudio dixi, quid frustrà deciperis.* A' nevetést tévelygésnek álitottam, és az örömnek mondék, miért csalattatol-meg heába. mint ha nyilván mondaná igen megcsallya magát, valaki e' mostani gyönyörűségekben keresi állando vigaságát, csálárd a' világnak nevetsége, ne-

Eccles. c. 2. v. 2.

vet

vet ő, nem hogy téged gyönyörkötteſſen, hanem hogy meg-neveſſen, s' annál nagyobb ſzomoruságra vezetheſſen végtére, mennél nagyobb örömmel vigaſztalt eleintén.

Melytűl hogy mindeneket meg-mentene Szent Anſelmus, azt adgya a' tanácſot; *Si mundus vel aliquid eorum, quæ ſunt mundi, ridet tibi, noli arridere illi. Non ridet tibi, ut in fine riſus tu rideas, ſed ſimulat riſum, ut te irrideat.* Ha a' világ, vagy a' mi az övé reád nevet, te véle ne neveſs, mert nem azért nevet reád, hogy a' nevetség végén neveſs, hanem tetteti nevetését, hogy téged meg-neveſſen. *S. Anſelmus.* Es azzal fejezi bé *Eſto igitur cautus retorquens fraudem, ut cùm ille fallaciter riſerit, veraciter irrideas eum.* Szemes légy azért, és cſalárdságát fordicsd fejére, hogy mikor ő cſalárdul nevet reád, te igazán meg neveſſed ötet, ſoha pedig igazábban meg nem nevetheted ötet, mint ha az ő nevetésére te firſz.

Nem bölcs oktatás-é ez? valamint az álomban talált kincſnek nem örvendezhetünk émettünk, ugy a' világ örömének ſem, mert álhatatlan, és nem tartos, *Philo* mondásához képeſt *Profana gaudia ſomnijs ſimillima ſunt, veniunt, abeunt, occurrunt, refugiunt, priusquàm comprehendantur avolant.* A' világi öröm haſonló az álomhoz, jő, s' megyen, majd közelget, majd tavozik, előbb, hogy ſem meg-ragadtaſsék el enyéſzik, el tűnik. *Philo hic.* De a' Jeſus felől való öröm állandó, és azért ennek a' két külömbőző örömnek mivoltát tovább is meg-mutatom, hogy a' való hellyett árnyékot ne kapdozzunk, mivel az illyen örömnek vége egy ſzempillantásban veſzedelem. Ezt halgaſsátok, és el bocsátalak. *Propoſitio.*

Minémű külömbség legyen a' belső öröm között, a' mely a' jó lelki iſméretben veri féſzkét, és a' külső között, az a' pogányság, a' mely világoſságot még nem látot volt,

hanem az hitetlenségnek setetségében nyavalygot Senecának bölcs oktatásában faklyát nyujt elönkben, hol és miben keresheſsük az igaz örömet, mikor *Ep. 13.* Luciliuſnak e' képpen ir, *Quid ſcribam? niſi ut te adhorter ad bonam mentem, hujus fundamentum quod ſit, quæris? ne gaudeas vanis, fundamentum hoc eſſe dixi, etiam culmen eſt: ad ſummum pervenit qui ſcit quo gaudet, diſce gaudere, cæteræ hilaritates leves ſunt mihi crede, res ſevera eſt, verum gaudium. Quod ſit iſtud, interrogas? dicam, ex bona conſcientia, ex honeſtis conſilijs, ex rectis actionibus.* Mit irjak máſt? hanem hogy téged jóra intſelek, kérded, micſoda ennek a' fundamentoma? hivságos dolgokban ne örvendezz, ezt mondám fundamentumának, de teteje-is lehet. a' tekélleteſségnek fölére jutot, a' ki tudgya miben vigad, tanuly örvendezni, egyéb vigaságok, hidd el, játékoſok, és csufságoſok, de az igaz örôm ſzerével valo dolog: miben állyon ez, kérded? a' jó lelki iſméretben, tiſztes tanácſokban, rendes cſelekedetekben. O világos tudománynak homályos meſtere! csak nem ujjal mutat reá, a' kit ô nem iſmért az igaz Iſtenre, a' mely kezdete minden álhatatos vigaságnak, mert ugyan-is ha a' jó lelki iſméret a' jó tanácſokbul, rendes cſelekedetekbûl, azt az örômet veſzi, hogy békével él, ſenkitûl nem feddetik, haſznára él, a' közönséges jónak, magának becsületére, mindentûl tiſzteltetik, és ſzerettetik; mennél nagyobb boldogságra jut, mikor határának téſzi az Iſtent, kincſe helyett tartya, ô az ô cſelekedetinek bizonysága, és mindenek felett annyira ſzereti, hogy más felé gondolatit ne-is fordithaſſa.

Seneca Ep. 13. ad Lucilium.

Illud certè verum, & ſolum eſt gaudium, quod non de creatura, ſed de Creatore concipitur, & quod cùm poſſederis nemo tollet à te, cui comparata omnis aliunde jucunditas, mœror eſt, omnis ſuavitas dolor eſt, omne dulce amarum eſt, omne decorum,

S. Bernard. Ep. 115.

rum, fœdum, ac poſtremùm quodcunque delectare poteſt moleſtum. S. Bernar. Ep. 115. Valoságoſſan csak az egyedûl a' vigaság, a' mely nem az alkotmányon, hanem az alkotón fundáltatott, a' mellyet ha birſz, ſenki tôled el nem veheti; melyhez képeſt más minden gyönyörûség, ſzomoruság, minden kedveſség fájdalom, minden édes keſerû, minden ſzép utálatos, és valami más gyönyörkôtethet, alkalmatlan, és unalmas.

Legyenek bátor tiſzteſségeſek a' mikben örvendeſz az egy Iſtenen kivûl, ugymint terméſzetednek jó erkölcsében, ſzûletéſedben nemes ágybul, elméddel kereſett gazdagságidban, termetednek ſzép voltában, erôdnek épségében, a' fejedelmek ſzeretetében, a' nép elôtt valo becsûletedben, és valami tiſzteſségeſen gyönyörkôdtethet, nem mondatathatnak ezek igaz örômnek, mert vagy el vétethetnek, vagy ſzomoruságra fordulhatnak. a' mint Szent Agoſton *in Pſalm. 144.* ama' Szent Dávid ſzavait magyarázván: Minden nap áldalak Uram téged. bizonyitya; *De quocunque tali bono gaudeas, tranſitorium eſt. Si gaudeas in Deo tuo, tantò firmiùs gaudebis; quantò eſt ille certior, in quo gaudebis, ſi enim gaudes de nummo, times furem, ſi gaudes de Deo, quid times? ne tibi quisquam auferat Deum? ah! Deum nemo tibi auferet, ſi tu eum non dimiſeris.* Akár mi jó légyen az, a' miben örvendeſz Iſtenen kivûl, mind el mulando. de ha az Iſtenben vigadoſz, annál álhatatoſſabban vigadz, mennél ô bizonyoſſabb a' kiben örvendeſz, mert ha pénzedben vagyon vigaságod, ugyan egy felôl félted a' lopotúl, de ha Iſtenben gyönyörkôdôl, mitûl félſz? hogy valaki el ne végye tôled? ah! ſenki ezt többé tôled el nem veheti, ha ôtet el nem hagyod: mint ha azt mondaná, más jóknak birodalmában, irigyid lehetnek, boſzontók, és incſelkedôk, de ha tied az Iſten, csak magad

S. Auguſtinus in Pſalm. 144.

lehetz magad tolvajja, egyedûl tulajdon magad roſz akarattya ſzomorithat-meg. Es ha ſzintén ſenki tôled a' te jovaidat el nem vethetné-is, ugyan cſak azért ſem ôrvendezhetz bennek, mert haſonlobbak az halothoz, mint valami élôhöz.

Ki tetzik e' Szent Dávidnak *83.* Zſoltárábul, a' hol kûlsô ôrômét abban kûlômbözteti a' belsôtûl, hogy ez az élô Iſtenben vagyon *Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* A' ſzivem, és a' teſtem ôrvendeztek az élô Iſtenben. A' hol Szent Agoſton igy ſzoll; *Non exultavit in hoc mundo, non in divitijs, non in honore, non in vanitatibus, citò cum amore ſuo morituris, ſed in Deum vivum, & verò cur non dixit in Deum tantùm? ſed in Deum vivum, ut oſtenderet, quia totum quod non pertinet ad Dei cultum deberemus habere, quaſi mortuum. lib. 50. hom. 33. tom. 10.* Nem ôrvendezet Szent Dávid e' világban, ſem a' gazdagságban, ſem a' tiſztekben, ſem más hivságokban, a' mellyek egyûtt az ô ſzeretetekkel hamar elmulando jók voltanak, hanem az élô Iſtenben, de miért nem mondotta cſak magánoſſan az Iſtenben? hanem az élô Iſtenben. Kétség nélkûl azért, mert valami nem czéloz az Iſten tiſzteletére, cſak annyi mint egy halott.

Pſalm. 83. v. 3.

S. Auguſt. l. 50. hom. 33. tom. 10.

Mely ha ugy vagyon, mondgyátok-meg nékem ki ſzereti a' halottat? nem lehet oly kedves gyermeke az ô Attyának, ſem fiának az Attya, hogy holta után ſokáig ſzenvedhelſſe elôtte, mi helett élete meg-ſzûnt, vége ſzakatt a' ſzeretetnek-is, az élôk közûl a' dögök, és holt teſtek közikben vitetik ki, eledelére a' férgeknek. ha tehát valami Iſtenen kivûl gyönyörködtethet, cſak annyi, mint egy halott, álnokul gyönyörködtetet minket, mert nem ſokára a' ſzeretet gyûlölségre, a' ſzáj iz, meg-utáláſra fordul.

De

De nem-is volt eddig soha semmi világi öröm, a' melynek édesége az ajakaknál alább szállott volna, de az Istenben valo öröm alá száll szivében embernek, és véghetetlenül gyönyörködteti, a' mint ezt Baldád Suites Jóbnak igy adta eleiben; *Donec impleatur os tuum risu, & labia tua jubilo, Job. c. 8.* Addig tart külsö vigaságod, mig a' te szád meg nem telik nevetéssel, és a' te ajakid örömmel. *Job. c. 8. v. 21.* Mert ugyan-is oly kevés ez, hogy a' szivéig embernek alá ne meheſſen, hanem a' hol kezdödik ott végezödik. Es erre nézve mondotta a' Sirák fia, *Non est oblectamentum super cordis gaudium. Eccl. c. 30.* Nincs gyönyörüség a' szivnek öröme felett. *Eccl. c. 30. v. 16.* Mely örömet minek utánna meg nyert Szent Dávid kivált képpen vigadot az ö Istenében azon okát adván, mert szivében örvendez. *Dedisti lætitiam in corde meo. Psalm. 4.* Te adtál én Istenem örömet szivemben, s' azért vigadok: a' mi annyit tett; szeretlek Uram téged, mint a' világnak alkoto hatalmas Urát, ki engem a' pásztori bottul a' királyi pálczához jutottál, szegénységbül gazdagságra emeltél, szeretlek mint erös bajnokot, ki az én kezeimet baj viválra tanitottad, és a' mely ellenséggel én nem birtam, te aláztad-meg öket. Szeretlek, és áldlak mint vigyázo birót, a' ki nem sietz büntetéseddel, de nem-is késel irgalmasságoddal, mind azon által mindenek felett azért áldalak, s' azért éneklem dicséretedet mig élek, mert szivemben adtad örömedet, és igaz örömmel töltöttél-meg. *Psalm. 4. v. 7.*

Ezzel az örömmel örvendezet Abrahám, és igazságának tulajdonittatott, a' másikkal Sára, és meg feddetett, ki mikor hallotta volna igéretét Istennek az Angyal által, hogy fiat szülne esztendöre, akkor el mosolyodék, örvendezvén, el hittem jövendö magzattyán, de meg-rivogattaték *Quare risit Sara? Gen. c. 18.* miért mosolyodot el *Gen. c. 18. v. 13.*

el Sára? mert ugyan-is csak azon örülni, hogy magzattya lészen, még nem igaz szivbéli vigaság, de az egy Istenben vigadni, ez dicséretes. S'azért Abrahámrul mondotta Urunk: *Abraham vidit diem meum, & gavisus est.* Abrahám látta az én napomat, és örvendet, az az, oly örőme volt Istenben, a' mely sóha szomoruságra nem fordulhatot, s'azért énekli Szent Bernárd azt, *Jesu dulcis memoria, dans vera cordis gaudia.* Edes a' Jesus emlékezete, s'azért a' szivnek-is igaz örőme, ez el törli kőnyvét a' meg-szomorodot embernek szemérűl, meg-enyhiti a' fájdalmakat, semmivé tészi a' halált. a' mint hogy a' Királyi Profétát-is minden háboruságiban csak e' vigasztalta. *Memor fui Dei, & delectatus sum. Psalm. 76.* Meg-emlékeztem Istenemrűl és győnyőrködtem. Magam fia kergetet, barátim reám támadtanak, meg emlékeztem az én Istenemrűl, és nem tudtam bánkodni, el hatalmazot a' dőg halál, országombul ki rekesztettem, csak meg emlékeztem Istenemrűl és vigadtam szivemben.

Psalm. 76. v. 4.

Tudni illik se királysága, se gazdagsága, se hatalma, se nyugodalma nem szerzet annyi örőmet, mint egy emlékezete Istennek, mivel szivéig hatott. Nincsen (ugy mond *Oleaster*) oly kegyetlen kin, a' mellyet meg ne enyhithessen az Istenben helyheztetett vigaság. Innen volt mondása Szent Pálnak, hogy mindeneket mint a' ganéit csak ugy álit, hogy a' Kristust meg nyerhesse, mert az ő szive az eleven, és élő Istenben örvendett.

Ez az örőm bátoritotta Szent Dávidot, e' vigasztalta Szent Jóbot, ugy hogy amaz, azt mondaná, *Si consistant adversum me castra non timebit cor meum, si excurgat adversum me prælium, in hoc ego sperabo. Psalm. 26.* Ha táborok állanak ellenem, nem rettenik-meg az én szivem, de ha harcz támad-is ellenem, én abban bizom. Szent Jób

Psalm 26. v. 3.

pe-

pedig igy szoll: *Pone me juxta te, & pugnet cujusvis manus contra me. Job. c. 17.* Tak te Uram, ne hagy el távoznom tőled, hanem helyhezteſs melléd, hadd hadakozzék akár ki keze ellenem; mind a' kettőnek benn lévén vigaságok az az szivekben, mert az Istenben gyönyörködtek. *Job c. 17. v. 3.*

Oh kivánatos vigaság! minden jovait e' világnak fellyül halladó örőm! állyanak elő az istentelenek, a' kik a' testben, a' hivságban és mértekletlenségben vigadnak, s' kérkedgyenek, ha mérik vigaságokban! dicsérje a' feslett ember, az őteſti gyönyörűségét, dicsérje a' kényes *ſmindirides* az ő puhaságát, dicsérje a' torkos, és telhetetlen *ſardanapalus* az ő lakáſit, de mindenikének csak azt felelem én, a' mit Naámitis egy a' Szent Jób baráti kőzűl mondot, *Laus impiorum brevis, & gaudium hypocritæ adinſtar puncti. Job. c. 20.* avagy a' mint a' 70. Tolmács olvaſſa: *Lætitia impiorum ruina ingens, gaudium autem iniquorum perditio.* Az istenteleneknek dicsérete rővid, és a' kép-mutatónak őrőme egy szempillantáſni. Avagy az istenteleneknek vigasága, nagy romláſok, és a' gonoszoknak őrőme, az ő veſztek. A' hol Szent Chryſoſtomus meg-szollal; *Si eorum lætitia ingens eſt ruina, & gaudium perditio, quid dicemus eſſe ipſum interitum? quid dolorem? quid animi ægritudinem? lætantur quidem cùm malè fecerint, noviſſima autem eorum in amaritudine.* Ha azoknak vigasága romlás, és az ő őrőmők veſztés, mit mondunk el veſztekről? mit fajdalmok, és belső nyavalyájok felől? őrvendeznek ugyan mikor gonoszat mivelnek, de utóllya őrőmőknek keserűség. *Job. c. 20. v. 5. Septuagint. Interpret. legunt. S. Chryſoſt. hic.*

El mulik hidgyétek el a' világ, és azzal az ő kivánsága, s' valaki véle őrvendez: meg ne csalatkozzatok Kereſztyének, mikor a' gonosz dicsekedését hallyátok *Peccavi, & quid accidit mihi triſte? Eccleſ. c. 5.* Vétettem, s' micsoda szomoruság ért? mert *Altiſſimus eſt patiens redditor.* *Eccles. c. 5. v. 4.*

a'

a' magosságbéli tűrő fizető, hamar meg-változik dicsőségek, és a' férgek léfznek födőző lepleik, s' engedné Isten ne lenne ott temetéfek, a' hol vége nem léfzen a' firáfnak, és fogak csikorgatásának.

Meg ne csalatkozzatok, mikor a' gonoszoktul az éjjet napra változtatni láttyátok, éjjel, és nappal tobzodnak, mert bé tellyesedik Joël mondása *Confusum est gaudium à filijs hominum. cap. 1.* El fogy az őrőm az emberek fiai kőzűl. Mert Szent Rupertus mondásaként: *Dum non in Domino, sed in bonis Domini malè gaudent, ordine gaudij inverso, tristitiam sibi comparant, & non aliam, quàm æternam:* Midőn nem az Urban, hanem az Ur jovaiban gonoszul vigadnak, meg-változtattyák rendét az őrőmnek, és azzal szomoruságot s' őrők szomoruságot cserélnek.

Joël. c. 1. v. 12.

S. Rupertus.

Fel keltetek a' vigaság Urával a' Kristussal, azzal, és abban vigadgyatok, mert azon kivűl, hogy az itt valo szomoruságtok vigaságra változik oly vigaságtok léfzen szivetekben, a' mellyet soha senki tőletek el nem vészen; hanem itt kezditek, őrőmeteket, és az őrőkké valo boldog vigaságban végét soha nem vetitek. Mellyet engedgyen az igaz vigaságnak Ura, a' fel támadot Kristus. Amen.

HUSVET UTAN, HARMADIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Rosz kereskedés keveſſebért és aláb valoért többet, és jobbat, el cserélni.

Modicum, & jam non videbitis me. Joan. cap. 16.

Joan. c. 16.

Egy keveſé, és már nem láttok engem.

A' mi-

A' Minek ki nem tudgya valoságos érdemét, annak árrát sem tudgya szabni, sokat érőt, kevésért, drágát ócsóért, jót roszért, hasznossat haszontalanért, becsülendőt bőcstelen dibdáb csécsért el ád, el veszteget. Igy az ártatlan kis gyermek, kinek még itélete, és annyira valo esze nincsen, hogy választ tudgyon tenni a' jó, és rosz között, az aranyot almáért, a' lovat, egy sipocskáért őrömest ide engedi, mert sem egyiknek, sem másiknak érdemét nem tudgya, és az illyenek annál inkáb szánakodásra méltobbak, hogy tellyes eszeken nincsenek.

De a' mi gyalázatos dolog, az, hogy a' kik eszeken vannak, tudván mi jó, mi rosz, mi érdemes, mi érdemetlen, szánt szándékkal az alább valot választyák nyilván által látott károkra, a' mint ama' torkos és boriszák ember cselekedet, ki mértékletlen itala által egyik szemét minek utánna ki folytatta, a' másikát-is veszedelemben ejtette, inkáb kedvelvén egy kis üdeig valo torkának gyönyörüségét, mint szeme világát: mert mikor a' másik-is csipalagoskodni kezdet, meg-intetvén az orvosoktul, többé ne innék részegségre valot, mert tellyességgel megvakul, sokat tusakodván magában, inkáb a' vakságra szánta magát, hogy sem mint meg nem részegülne; azért viszontag alkalmatosága lévén a' bor italra bucsút véve szemétül mondván: Isten hozzád jó szemem, eddig gyönyörködtetél világos látásoddal, de most te kedvedért az italt el nem hagyom, jobb vakon dősölnöm, mint világos szemmel jozanon élnem. Mellyet minek utánna mondott, ivott, és meg-vakult. Oh! emberek közzé illetlen bor csap! nem egy órára, nem egy napra valo volt a' látás, mint a' te mértékletlen italod, hanem hóltodig, ar-

ra a' végre, hogy láthatnád naponként az égnek világoságát, ohatnád magadat a' nyakra, fôre valo eséstûl, gyönyörködhetnél a' szép szinek kûlömbözésének látásában; de el forditottad eszedet, és minden boldogságodat boldogtalan nyomoruságra, tulajdon károddal esztelenûl változtattad, nem szánakodásra, hanem bûntetésre mélto.

Csak hogy, mikor ezt pirongattyuk, azoknak pirulhat jobban orczájok, a' kik nem az égi világot, mellyet a' testi szem szemlél, mellyet a' barmok-is egyaránt látnak, hanem azt a' világot-is, a' mely örökké gyönyörködteti a' boldogult lelkeket, egy el mulando gyönyörûségért, el hagyák az igaz világoságot, a' Kristus Jesust, minden boldogságával. Oh! esztelen emberek! nem hallyátok-é tôle? *Modicum, & jam non videbitis me*, egy keveſsé, és már nem láttok engem, mit jártok magatok veszténe? egy keveſsé részegit el a' világ, és örökké el vakultok, nem láttyátok többé annak szinét, a' kinek látása gyönyörködteti az Angyalokat, és a' boldog lelkeket. Ambár vegyetek búcsút tôle az örök fényes világoſságtul, de nagyobb gyalázatotokra, és az okoſſaknak tanulására meg-mutatom én azt, hogy rosz kereskedés keveſſebért, és alább valoért többet, és jobbat el cserélni. Mellyet mig elôtökben adok, legyetek figyelmetesek.

Propoſitio.

Mikor azt hallyátok Urunktul, egy keveſsé, és már engem nem láttok, máſt rajta ne értsetek jó erkölcsre indito magyarázatom szerént, hanem azt, a' mit a' dus gazdagnak felele Abrahám, *Recepiſti bona in vita tua*, el vetted te érdemed szerént immár jutalmodat, az örök lakozás hellyet, testi gyönyörûségedet, az örök boldogságért, údeig valót; azért már engem nem látz, hozzám nem jôhetz, el veszteted örök életedet, nem látz engem; kicsodát? engem a' mennyej fényeſséget, a' boldogok örömét, minden gyönyö-

Lucæ c. 16. v. 25.

nyőrűségét, a' Szenteknek; mert ugyan-is, mikor a' mennyei boldogságnak győnyőrkőttető fényeſségét hallyátok, ne gondollyátok azt a' napnak vagy holdnak fényeſségére, hanem mingyárt a' Kriſtuſra, mert a' mint Szent Janos titkos látásában beſzélli, nem látot ő ottan ſe napot, ſe holdat, hanem egyedűl ezt a' meg-őletett báránt, ki mondhatatlan fényeſségében, a' melytűl az egéſz menyorſzág vészi világoſságát. *Vidi* (ugy mond) *Civitatem ſanctam, habentem claritatem Dei. Apoc. c. 21.* Láttam én a' Sz. Váraſt, a' melyben az Iſtennek fényeſsége volt, mellyik fényeſsége? az-é, a' mellyel a' világot világoſittya? és minden ſzemeket véle győnyőrkődtet a' verőfény? Ah! nem ſzűkséges ott ez a' verőfény, *Civitas non eget ſole, neque lunâ ut luceant in ea, nam charitas Dei illuminavit eam, & lucerna ejus eſt Agnus. Et ambulabunt gentes in lumine ejus*; *Ibid. v. 24.* Az a' váras nem ſzűkőlkődik nap nélkűl, ſem hold nélkűl, hogy abban világoskodgyanak, mert az Iſten fényeſsége világoſittya-meg azt, és annak ſzővitneke a' bárány. Es a' nemzetségek annak világoſságánál járnak. Oh! meg-foghatatlan boldogság! ez az, a' mellyet egy kevésért el hagynak a' főldnek fiai, és ſoha nem láttyák; nem oſtoba, és eſztelen cſerélés é? a' sőtétségért a' világoſságot, a' teſti győnyőrűségért, mely egy keveſsé tart, a' lelki őrőkké meg-maradando jót, a' főldiekért menyorſzágot, emberért az Iſtent, a' dicsőséges Jeſuſt el hagyni? Cſak hogy ki tagadhattya azt, hogy vannak moſt-is maradéki az átkozot Cainnak, a' ki boſzu álláſa után el méne az Iſtennek ſzine elől, és a' főldőn kezdé kereſni lakását, inkáb válaſztván Iſten nélkűl a' főldet, mint menyorſzágot az Iſtennel.

Apoc. c. 21. v. 11.

Ibid. v. 24.

Moyſes errűl imigy emlékezik *Gen. c. 4. Egreſſus à facie Domini, ædificavit civitatem, vocavitque nomen ejus ex*

Geneſ. c. 4. v. 16.

nomine filij Henoch. Ki menvén az Urnak ſzine elől váraſt épite, és nevezé annak nevét az ő fia nevéről Hénoknak. A' mi deákul annyit téſzen, mint valaminek kezdete, mert ő kezdet meg-maradando helyt kereſni a' földön, a' hol Szent Agoſton *lib. 15. de civ. c. 27. Cujus nomine condidit civitatem? non peregrinationis in hoc mundo, ſed in ejus temporali pace conquieſcentem; Ideo dicitur: egreſſus à facie Domini.* Láſsátok ki nevére épiti a' váraſt? nem a' világon valo ſzarándokság nevére, hanem, annak ûdeig valo békeſségében meg-nyugováſnak nevére. És azért mondatik az, hogy ki méne az Urnak ſzine elől.

S. Auguſt. lib. 15. de civ. c. 27.

Nyilvábban ſzoll Szent Gergely *lib. 16. mor. c. 5. In terra fundamentum poſuit, qui à ſoliditate æternæ patriæ alienus fuit.* ő a' földön vetett fundamentomot, mert távul volt az örök hazának állandoságától. E' volt azért első, a' ki oktalanul válaſztotta a' földet, menyorſzág helyet, az ûdeig valo jót, az örökké valoért; de utánna menyi vagyon? csak a' tudgya meg-ſzámlálni, a' ki mind cſelekedeteket, mind gondolattyokat láttya a' féle roſz kereskedőknek, az emberi ſzivet által láto Iſten.

S. Greg. lib. 16. mor. c. 5.

Kiket Sz. Dávid Proféta hivságoſoknak, hazug fiaknak nevez *Pſ. 61. Vani filij hominum in ſtateris.* Hivságoſok, hazugok az emberek fiai az ő mértékekben. A' mely Sz. Dávid ſzavaira Sz. *Baſilius* igy ſzollott: *Mendaces ſunt homines corrupta habentes animi judicia, quorum Propheta miſeretur dicens: Væ vobis, qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. Iſaiæ c. 5. Mihi quidem præſentia, quis novit futura?* Az emberek fiai hivságoſok, és hazugok az ő mérték ſerpenyőjőkben, mert meg-veſzet az ő itéletek, kiken kőnyőrűlvén a' Proféta azt kiáltya: jaj néktek, a' kik a' gonoſzat jónak, és a' jót gonoſznak

Pſalm. 16. v. 10.

S. Baſilius.

Iſaiæ c. 5. v. 20.

nak mondgyátok, a' sötétséget világossággá tévén, és a' világoſságot sötétséggé, a' keſerût édeſsé tévén, és az édeſſet keſerûé. Jaj ezeknek, mert ezzel annyit láttatnak mondani, *Mihi quidem præſentia, quis novit futura?* akár ki mit tartſon a' jövendőkrûl, én a' jelen valokat válaſztom, ezeket látom, tapaſztalom, és bennek gyönyörködöm, de ki tudgya mint vannak a' jövendők? Valoban megveſzet itélet! *Malè ponderas* (kiált Szent Baſilius) *prava bonis præferens, vana, veris, priora ducens, temporanea æternis præponens, prætereuntem voluptatem, pro indeſinente lætitia eligens*; Igen roſzul méred mérték ſerpenyődet, a' roſzat a' jó eleibe tévén, a' hivságoſokat a' valoságoſoknál nagyobra becsûlvén, roſz a' mértéked, és hamis, az ûdeig valokat az örökké valok helyet válaſztván, az el mulando gyönyörûséget, a' meg-maradando örőm, és vigaság helyet. *S. Baſilius*

Jobban tudta ezeknél csak tanuságát-is becsûlleni ama' pogány bölcs *Demetrius*, kit mikor a' Csáſzár gazdag ajándékokkal, arannyal, ezûſtel, drága kincſekkel akarna el fogni tanuságátul, meg-veté nevetve, nem itélvén méltónak ſemmi kincsét a' tanusághoz és bölcſeſséghez képeſt A' ki felől *Seneca* bizonyságot tévén azt irta: *Reddendum egregio viro teſtimonium eſt; ab illo dici audivi ingenti ore, cum miraretur ejus dementiam, quòd ſe putaret tanti poſſe mutari. Si tentare me conſtituerat, toto illius experiendus eram imperio. Seneca lib. 7. c. 10.* Bizonyságot kell tennem a' becsûletes ember felől, kitûl azt hallottam, hogy tátott ſzájjal csudállya a' Csáſzár eſztelenségét, ki azt vélte, hogy *Demetrius* az ő adományival el fogja a' tanuláſtul. Ha (ugy mond) engem késérteni akart, nem ezereket érő jókkal, hanem tellyes birodalmával, és orſzágival kellet volna késérteni. Oh! bizony bölcs nevet ér- *Seneca l. 7. c. 10.*

gemlő *Demetrius*! sötét pogányságban-is világoskodo szövétnek! mikor a' Császár mindenét el veszti, akkor a' bölcs mindenét vele hordozza, senki őtet tudományátul meg nem foszthattya.

Mivel veszedelmes az, a' mivel örökösen nem birhatunk, a' mely kincs ma miénk, holnap az ellenségé lehet, de a' tudományt senki elménkből ki nem veheti, noha ugyan ez-is csak hivság, az igaz jóhoz képest, mert ez-is csak üdeig valo.

De hogy a' pogánytul meg-szégyenitessenek a' Keresztyének, csak arra valo példa. Nem kell most egy tékozlo fiat arannyal, ezüstel hitegetni, maga kivánságátul-is, és zabolátlan erkölcsétül-is, undok élete által reá mégyen a' válura, az az, a' moslékra, és fertelmes cselekedetre, a' mely által mennyei Attyának örökségéből magát ki rekeszti, mert inkáb kedvelli az üdeig csiklando nyájasságot, mint az örök boldogságot. Nem kell most tűzzel, vassal fenyegetni a' fejér cselédet, hogy vagy szüzeségét el hagya, vagy tisztaságának ellent mondgyon, mert csak egy mosolygo tekéntettel-is, egy hizelkedő beszédre-is, meg-ejtetnek, inkáb kapván a' szalma koszorun, mint az illatos liliomon, ritkább a' Romai Lucretia, mely magát szemérmetességéért által verte, több a' Venus és szemtelen orcza, mely semmi mosdatlan szóra el nem pirul.

Egy Midás Király volt az, a' ki Bachustul azt kivánta, hogy valamit testével meg ér, arannyá vállyék, és a' miatt csak nem éhel holt-meg, falattya-is arannyá válván kezében, és szájában, s' mind addig kinlodot, mig azon Bachus kegyelmességéből a' *Pactolus* vizében meg-mosodván, előbbi állapottyára visza nem tért, de ugyan végtére szamár füleket adot néki, a' *Phœbus*, hamissan tett ítéleti-

letiért. Egy volt ez, de ha ma, meg-tekéntenénk a' várasokat, tőbb uſuráſokat találnánk, a' kik mindent arannyá, és magokévá kivánnak tenni, méltók arra, hogy ehel hallyanak-meg: tőbben vannak azok, a' kik hamis itéletet téſznek a' mennyejek, és földiek kőzőtt, ezeket inkáb becsülvén - és kivánván, mint azokat, méltok arra, hogy ſzamár fűleket viſellyenek, de a' nagy irgalmu Iſten még hallaſztya bűntetéſeket, mellyeket érdemlenének hamis kereskedéſekkel.

De mit véltek honnan történik ez a' nagy balgatagság? hogy az aláb valot válaſzák ſokan a' felyeb valonál? én azt itélem abbul, hogy vagy ſoha helyt nem adtak a' Szent Léleknek ſzivekben, vagy pedig ha adtanak-is, gonoſzságokkal ki rekeſztették, mert a' kiben benne vagyon a' Szent Lélek, az ő ſzent malaſztya által, nem a' földieket, hanem a' menyejeket tekénti, azokat becsülli.

Nyilván vagyon ez, az Apoſtolok cſelekedetiben fel téve, a' hol a' mondatik Szent István Mártyrrul: *Cum eſſet plenus Spiritu Sancto, intendens in cælum, vidit gloriam Dei; Actor. c. 7.* Holott tellyes volna Szent Lélekkel, az égre tekéntvén, látá az Iſten dicsőségét. A' mely Szent Irás helyére *Damianus* Szent Péter igy ſzoll: *Simul ſignanter intellige conſequentiam verborum, plenus eſt Spiritu Sancto, & ſic intendit in cælum, quia qui Spiritu Divinitatis afflantur, conculcatis terreſtribus, cæleſtibus inhiant, & æternis.* Mikor ezt hallod Szent Istvánrul, egyűtt vedd az igéknek-is rendit eſzedben, és azt a' mi belőlők kővetkezik, tudni illik, mivel tele volt Szent Lélekkel, azért tekéntett fel az égre, mert ugyan-is, a' kik az Iſtennek malaſztyával birnak, meg-tapodván a' földieket, a' menyejeket ohajtyák, és az őrőkké valokat becsűllik.

Actor. c. 7. v. 55.

S. Petrus Dam. ſer. de S. Stephano.

Es talán ennek bizonyitására maga is az Iſten nem ro-

rosákban, liliomokban, hanem tűzben jelent meg, Moyſesnek, mert a' tűznek terméſzete lévén az, hogy fel menyen, azzal tanitani akarta az embert, hogy el kell hagyni a' földet, és a' földieket, s' oda fel kell ſzándékozni, a' hová mihelyet kivánkozunk, jelét adgyuk, hogy bennünk az Iſten. Igy okoskodik Szent Agoſton után *q. 5. ex veteri Teſtamento. Sylveira in c. 10. Apoc. q. 11. n. 10.*

S. Aug. q. 7. ex vet. Teſt. Sylveir. in c. 10. Apoc. q. 11. n. 10.

Ezzel voltak tele a' Szentek, kik örvendezve mentek a' halálra, ſemmitűl ugy nem félvén, mint attul, hogy el ne ſzakaſztaſſanak a' Kriſtustul. A' mint Nyſſenus Szent Gergely bizonyittya *orat. in 40. Martyr. Unus eis ſolus metus erat, ne à Chriſto ſejungantur, unum bonum eſſe cum Chriſto, cætera omnia riſus, & umbra, nugæque & ſomniorum ſimillima.* A' Szent Mártyroknak a' volt a' leg nagyobb félelmek, hogy ne talántán el ſzakaſztaſſanak a' Kriſtustul, a' volt egyetlen egy kivánt jovok, hogy a' Kriſtuſſal leheſſenek, azon kivűl mindeneket nevetségnek, árnyéknak, bolondságnak, és álomnak tartották. El hittem Sz. Páltul tanulván, a' ki maga felől azt vallotta: *Propter quem (ſcilicet Chriſtum) omnia detrimentum feci, & arbitror ut ſtercora, ut Chriſtum lucrifaciam. ad Phil. c. 3.* En a' Kriſtusért mindeneket kárnak alitottam és tartottam, és ugy alitom, mint a' ganéit, hogy a' Kriſtuſt meg-nyerjem.

S. Gregor. Nyſſ. orat. in 40. Martyres.

ad Philip. c. 3. v. 8.

Ezek voltak tudni illik okos kereskedők, kik nem jobbat aláb valoért, hanem az aláb valot adták a' jobbért, a' földit a' menyeiért, az űdeig valot az örökké valokért. Kitűl ha nem tanulnak, leg aláb az ördögtűl magától tanulhatnának, ki hogy az Iſtennek imádásárul, az ő maga imádására kiſzthetné a' Kriſtuſt, és a' mennyejektűl el ſzakaſzthatná, az egéſz világnak kincsét igérte néki, mondván: *Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me. Matt. c. 4.* Mint ha ezzel nyilván bizonyitaná, hogy az egéſz világ-

Matt. c. 4.

lágnak kincse, mind alab valo a' menyej jóknál, a' mellyet az egy Istennek igaz imádásával, s'annak valo hiv szolgálattyával, nyerhet az ember. S'mind azon által mégis vagy nem okosodnak erre a' gonoszak, vagy el kemenyitik a' sziveket, itéleteket el fordittyák, ezeket megveszтik, s'kevessebért többet oktalanul el cserélnek.

Oly nagy ostobaságnak tartotta ezt *Tertullianus*, hogy kételkednek benne, ha lehet-é valaki ollyan, a'ki az Isten Fiának vérével meg váltott lelkét, a' melynek kedvéért alkottatott a' menyej dicsőség, érdeme szerént nem tudna becsülleni, avagy aláb valo jókért annak örökét el merné tékozlani: *Dominus virtutum, hominem de terris, imò ab inferis mercatus est in cælos, quis est nunc, qui adversùs eum reluctatur, imò depretiat? & mercedem ejus tam magno comparatam, pretiosissimo scilicet Sangvine, conculcat? Tertull. de fuga in persecutionibus c. 12.* Az erőknek Ura, a' földről, sőt a' pokolbul, vette viszа menyekben az embert, s'kicsoda az, a'ki most ellene tusakodgyék, sőt ne becsüllye? kicsoda az? a' ki illy drága árrát, ugy mint az Isten Fiának Szent Vérét meg-tapodgya? Oh mély elme! tudos *Tertullianus*! nem tudod ki légyen illyen ostoba, és meg-bomlott eszű? tekénts két felé, és reá akadsz a' Keresztyének között, mind annyira, a' mennyien torkosságokért, buja kivánságoknak végben viteléért, fősvénységeknek telhetetlenségéért, félre tészik az örökké valo jót, meg-tapodgyák vérét az Isten Fiának, tulajdon lelkeket kárhozatra rendelik.

Tertull. de fuga in persec. c. 12.

De mennyetek el bár véle, töltözzetek most a' világ adományival, a' testnek fesletségivel, el jő üdeje, hogy fejeteken tellyesedik bé, a' mit meg jövendölt *Aggæus* Próféta *c. 1. Seminâstis multùm, & intulistis parùm, comedistis, & non estis saturati, bibistis, & non estis inebriati, operuistis*

Aggæus c. 1. v. 6.

ruistis

ruistis vos, & non estis calefacti, & qui mercedes congregavit, misit eos in sacculum pertusum. Sokat vetettetek, és keveset gyűjtöttetek bé, ettetek, és nem elégettetek-meg, ittatok, és nem részegültetek-meg, bé födöztétek magatokat, és meg nem melegettetek, és a' ki béreket gyűjtött, feneketlen zacskoban töltötte; a' mi annyit tészen: *Modicum, & non videbitis me*; Egy keveſsé tartott el mulando boldogságtok, és imé az után soha az örök világoſságot, az örökké valo jót, az Istennek Fiát, a' Kristus Jesust nem láttyátok.

Mely káros ki menetel, hogy minket ne érjen, üdején nyiſsuk fel szemeinket, éllyünk eszünkel, az aprolékos csécsért, a' világi jókért, ne cserélljük el a' meg-maradandót, mert azon kivül, hogy káros az illyen cserélés, vég nélkül-is kinzo. Jobb inkáb e' jelen valo üdöben sanyargattaſsunk, mint vigaſztaltáſsunk a' világtul, mert igy, tellyeſedik bé Urunk mondása, *Triſtitia veſtra vertetur in gaudium.* a' ti jelen valo szomoruságtok, örök örömre, és vigaságra változik,

Amen.

HUSVET UTAN, NEGYEDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Sanyargatáſokkal inti a' világot a' Szent Lélek, hogy a' ki nem hajol a' jó szóra, engedgyen az ütésre.

Joan. c. 16. v. 8. *Cùm venerit ille, arguet mundum, de peccato. Joan. cap. 16.*

Mikor az el jövend, meg-feddi a' világot a' bünrül.

Vala-

VAlakik a' vigaſztalo Szent Léleknek kivált képpen valo tulajdonságát, és az Irásban gyakorta emlitett kegyeſségét elmélkedéſre véſzik, cſudálkoznak a' máj nap el olvaſot Evangelium igéin, abban akadván-meg, hogy, és mi modon lehetne a' feddője a' világnak, a' ki vigaſztalója, és az ajándékoknak oſztogatója? mert noha ugyan a' bölcſeſségnek meſterét illeti az, hogy az igazságot világoſſan meg-iſmértetvén, feddéſſel-is haicsa az elmét annak bé vételére; de mivel, minden itéletet Szent Fiának adott az Atya Iſten, mi formán mondatik a' Szent Lélek-is a' világot meg-feddeni? A' többi kőzőtt Szent Agoſton illyen kérdéſt támaſzt felőle: *Nunquid autem Chriſtus non arguit mundum? aut quia Chriſtus in Judæorum tantùm gente locutus eſt, mundum non videtur arguiſſe? Spiritus autem Sanctus in Diſcipulis ejus toto orbe diffuſis non unam gentem, videtur arguere, ſed mundum. in Cant.* Nem de, nem feddette-e meg Kriſtus a' világot? avagy talán azért nem mondatik a' világot meg-feddeni, mert cſak a' Zſidók nemzetségének ſzollott? a' Szent Lélek pedig a' Kriſtus tanitványi által, kik az egéſz világon ki terjedtenek, az egéſz világot meg-feddi? de erre könyű a' felelet, mert a' mit a' Zſidóknak mondot üdvőzitőnk, azont mondotta az egéſz világnak, mert a' mint minnyájunkat akart üdvőziteni, ugy minnyájunkat akart oktatni: más tehát annak magyarázáſa, miért mondatik a' világot meg-feddeni, s' talán nem egyéb hanem az, a' mit mondot Hugo Cárdinál. *hic. Spiritus Sanctus, cui attribuitur benignitas, & amor, dicitur arguere, ad ſignificandum, quòd magnæ miſericordiæ, & amoris eſt, quando nos Deus arguit, & corripit.* Igaz, hogy a' Szent Lélek feddi-meg a' világot, a' ki ke-

S. Auguſt. in Cant.

Hugo Cardinal. hic.

gyes, és maga a' szeretet, de csak azt jelenti az a' feddés, hogy nagy Isteni kegyességének bizonysága az, mikor bennünket meg-fedd a' gonoszrul, gyakorta int, és azon felyül sanyargat-is. Nem kegyetlenség tudni illik az Atyában a' dorgálás, és néha sullyosabb sujtása-is, hanem igaz szeretet, s'abban mutattya-meg jó voltát, hogy vagy a' gonoszra nem hagya lépni, vagy ha arra tántorodot, abba nem hagya fiát, mert noha ugyan keménynek látzik az Atya az ő fiának, mikor untalan dorgállya, feddi, pirongattya, és sujtya, de ha ezek nélkül jóra nem vitethetik, ki ki meg-itélheti hogy tekélletes szeretet, a' mint a' régiek-is ezt meg-ismérvén azt mondották, és Szent Agoston-is: *Meliora sunt vulnera amantis, quàm oscula blaudientis.* Sokkal hasznossabbak az igazán szeretőnek sujtási, és tőle vett sebek, mint a' hizelkedőnek ölelgetési, és csokjai; mert a' ki a' gonoszért fiát büntéti életét kivánnya, a' ki pedig a' roszért ölelgeti, halálra neveli, és gyakorta örök halálra.

S. Augusſt.

Mely tettető kegyetlenséget, de valoságos kegyességet annyira meg-tart a' mi jó Istenünk, hogy Szent Pál nyilván mondgya felőle, *Flagellat omnem filium, quem recipit. ad Hebræ. c. 12.* Valakit fiának fogad, és fiuj méltoságra emel, azt sujtállya, azt sanyargattya. Oh! szerelmes Istenünk, feddésedben-is, és sanyargatásodban kegyes Vigasztalónk, a' mint egyenlő vagy az Atyával, és Fiuval, légy egyenlő-is a' mi meg-feddésünkben, mert el hiszük azt, hogy jóra hajt a' te fenyitésed, és sujtalásod. A' mint ugy-is vagyon, valamint nem minden fiu érti az Atyai intést, ugy nem minden Keresztyén a' feddő oktatást, tehát szükség az, hogy sujtallya-is őket, s'azért *Arguet mundum*, mint oktato mestere a' világnak inti, és úti, mert a' ki nem érti az intést, érzi az útést, és megjobbul. Mellyet meg-mutatok.

ad Hebræ. c. 12. v. 6.

Propoſitio.

A'

A' mint a' kûlsô érzékenség kûlömbôz az elménck belsô értelmétûl, ugy az emberek kûlömbôznek itélettel, a' mit egyik jónak, és haſznoſnak itél, azt, a' máſik roſznak és ártalmaſnak tartya: innen vagyon az, hogy a' kik csák az itt valo jókat és az ô érzékenségek ſzerént valo gyönyörkôttetô jókat kedvellik, valami ſanyaru, és a' teſtnek kedvetlen, nem jónak, hanem gonoſznak, nem ajándéknak, hanem bûntetéſnek álitanak lenni: noha pedig máſt ád elônkben az Irás, máſt a' Szent Atyák, máſt maga az igaz hitnek tudománya: Szent Jakáb Apoſtol levelének elsô réſzében e' képpen tanit, *Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cùm in tentationes varias incideritis ſcientes, quòd probatio fidei veſtræ patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet, ut ſitis perfecti, & integri in nullo deficientes.* Minden ôrômnek alitsátok atyámfiai, mikor kûlömbkûlömb kéſértetekben eſtek tudván, hogy a' ti hiteteknek probálaſa békeſséges tûréſt ſzerez. A' békeſséges tûréſnek pedig tekélletes cſelekedete vagyon, hogy tekélleteſek legyetek, és épek, ſemmiben meg nem fogyatkozván; a' hol *Zuleta in Jacobum*, és *Lorinus*, a' kéſértetek által, az Iſtentûl reánk bocsátott ſanyargatáſokat érti, és annyit téſzen Szent Jakáb mondáſa; Azon ſenki meg ne ſzomorodgyék, hogy kár vallásók, ſzegénység, gyalázat ûldözés éri, mert ezek azért bocsáttatnak reánk, hogy azok által a' gonoſzrul el téritesſünk, és buzgóbban ſzolgállyunk Iſtennek.

Jacob. c. 1. v. 2.

Zuleta in Jacobum ibid.

In tribulationibus (ugy mond *Lorinus*) *reddimur humiles, cauti, fortes, rerum terrenarum ſpretores, cæleſtium amantes. Imitatores Chriſti, de Dei amore certi, tribulationibus iniquitas aufertur; in virtute roboramur, torporemque deſidiæ excutimus.* A' háboruságokban alázatoſok léſzünk, két felé vigyázók, a' földieknek meg-vetôi, követôi Kriſtuſnak;

Lorinus

a' káboruságokkal a' gonoszság el tőrültetik, el vétetik, a' jóban meg-erősődünk, és a' tunya restségnek puhaságát ki vettyük; Alázatosok leszünk, mert ha betegség ér, tehát meg-ismérjük, hogy az egészség nem sokáig tarto, s' azért azzal gonoszra nem kell élnünk, két felé vigyázok, mert ha mi gyalázatot vallottunk meg-visgállyuk honnan történt, s' miért, és azt el kerüllyük, ha szegényekké leszünk, Ah! az Istenhez folyamodunk, és Szent Jóbbal azt mondgyuk, *Dominus dedit, Dominus accepit.* Az Ur adta, és az Ur el vette, e' sem volt őrökségünk, és igy meg-vettyük a' világ álhatatlan gazdagságát, s' azokat ohajtyuk a' jókat, a' mellyeket mennyégben készitet az Ur, az ő hiveinek, ha meg-nyomorodunk, ki térünk a' bűnből, és annak bocsánattyát szüntelen kérjük Szent Dáviddal, a' jóban álhatatossabbakká válunk, és az Isten szolgálattyában sokkal serényebbekké leszünk. Annyit használ az Istentől reánk bocsátot háboruság, bú, és szomoruság, és ezek mind a' Szent Léleknek feddéſi, ugymint a' mellyek által sürget a' jóra.

Mire nézve Szent *Chrysostomus Hom. 5. tom. 2. vel qui author operis imperfecti*, arra tanit: hogy ne irigykedgyünk a' gonoszoknak az ő békeségekért, mert jele az, hogy nem tetzenek Istennek, és el akarja azokat veszteni, a' kiket nem sanyargat, nem fedd, és nem dorgál, mert ezekkel csak az ő választot fiait látogattya; *Cùm videris aliquem perversum Christianum nunquàm tristari, aut periclitari, hæreticum nunquàm tentationem pati, noli scandalum pati, nec dicas, quomodo hæretici nunquàm persecutionem patiuntur, sed semper fideles! scito enim, quòd quoniam filij sunt Dei, bi tantum modò in tentationis igne baptizantur:* Midőn valami feslet életű Keresztyént te látz, a' ki soha nem szomorkodik, avagy a' ki, soha semmi veszedelemben nincsen, avagy

S. Chrysost. Homil. 5. tom. 2. operis imperfecti.

avagy eretneket látz, a' ki ſoha ſemmi kéſértetet nem ſzenved; Ah! ne botránkozzál meg, és azt ne mondgyad, mi képpen vagyon az, hogy nem az eretnek, nem a' gonoſz, hanem a' jók, hanem a' hivek ſzenvednek! mert tudgyad bizonyoſſan, hogy a' kik az Iſtennek fiai, a' kéſértéſnek tűzében kereſztelkednek, az az, valamint a' kereſztségben, jelét véſzi fel ember a' Kereſztyén vitéznek, ugy a' ſzenvedés által, kűlömbőztetik a' jó, a' gonoſztul.

Melynek nagyobb bizonyságára *Jeremiæ c. 9.* maga az Ur igy ſzóll: *Habitatio tua in medio doli, in dolo renuerunt ſcire me, dixit Dominus Deus exercituum: Ecce ego conflabo, & probabo eos, (Septuag. Interpr. legunt) igne examinabo, quid autem faciam aliud à facie filiæ populi mei.* Imé te Iſraël a' te lakáſod a' cſalárdság közepén vagyon, a' cſalárdság miatt nem akartak engem meg-iſmérni (ugymond) a' ſeregeknek Ura, és Iſtene, mit cſelekedhetem azért máſt az én népemmel, a' mellyet mint gyermekemet, ugy neveltem, hanem azt, hogy őſzve olvaſztom, avagy tűzzel probálom-meg őket. A' mely ſzokat *Maldonatus* igy fordit: *Ecce ut eos ad me reducam, igne tribulationum aduram: quid enim amplius faciam, in gratiam filiæ populi mei.* Imé hogy meg-jobbitſam, és hozzám téritſem kedves népemet, a' nyomoruságok tűzével sűtőgetem, ſanyargatom, mert jobbat véle nem tehetek. Oh cſudálatos kedveskedés! feddi, űti, sűtőgeti ſzerelmeſsét, hogy magának meg-tarthaſſa.

Jerem. c. 9. v. 6.

Maldonat.

Nem kegyetlenség tehát (hanem Atyái ſzeretet Iſtentűl, ha gonoſzságinkért meg-fedd, bűntet, és ſanyargat. Ki nem tudgya hányan veſztenek volna el, ha a' nyomoruság, háboruság nem érte volna? de mivel gondgya volt reájok a' Szent Léleknek, jövendő vigaſztalásának kezdetét, a' ſanyargatáſon kezdette el, kik mikor le ta-

tapodtattak, meg-betegettenek, meg-vettettenek, Ah! akkor érzették jóra vezető kezét Szent Attyoknak, akkor ſerkentenek fel üdvösségekre.

Mit haſznált a' Barabbáſnak, hogy a' fogságbul ki bocsáttatott? teſtében meg-ſzabadult, de lelkében hihetőbb hogy el veſzet, mert ő volt egyik a' ki halálra kiványa, és kiáltotta Jeſuſt, a' máſodik tolvaj pedig mivel bűnéért bűntettetet, Iſtenéhez tért, s' még azon a' napon, a' mellyen fel feſzittetett, a' paradicſomban jutott; Mind ártatlan volt ez addig maga itéletiben, mig a' hohér kezében jutott, de minek utánna ſenkitűl ſemmi ſegitséget nem vehetet, akkor nyilván gyont a' keresztén, *Nos digna factis recipimus*, mi ugyan érdemünk ſzerént bűnhedűnk, de a' ki velünk ſzenved az ártatlan, az az, a' kit el hadtunk, a' ki ellen vétettünk; s' ugyan azért fiui bizodalommal azt kiáltá, *Memento mei, cùm veneris in Regnum tuum.* Ah! Uram emlekezzél meg rólam, midőn a' te országodban jutz. A' kol *Hilarius* igy ſzol: *Regnum Chriſti, per dolorem didicit.* nem látta volna üdvösségének úttyát, nem tudot volna üdvözitőjéhez folyamodni, de mivel Iſtennek keménnyebb ſzeretete érte, mindgyárt a' fájdalom által meg-tanulta, s' a' mit az előtt kivánni ſem tudot; akkor ohajtotta.

Hilarius hic.

Nincſen jobb oktato meſtere ſenkinek, mint az Iſtennek feddéſe, ſujtáſa, a' mely ha az el tűréſre nehéz is, de mind azon által meg-kell azt engedni, *Manſvetudinis, atque clementiæ ſunt hæc, diesque eruditionis, ac imitia, quæ eruditnt infantiam. Nazianzenus in plagam grandinis.* Kegyelmeſségnek, és ſzelidségnek jelei ezek, a' mely nap ſanyargattatik az ember, azon nap kezdi tanulását, nem kűlőmben, mint a' gyermek a' bőtűket. Meg iſmérte ezt Szent Agoſton Doctor *lib. 2. Confeſſ. c. 2.* azt mondván: *Nec eva-*

Nazian. in plagam grandinis.

ſi

si flagella tua, nam tu semper aderas misericorditer sæviens, ut ita quærerem sine offensione jucundari, & ubi hoc possem, non invenirem quidquàm præter te Domine, qui fingis laborem in præcepto, & percutis, ut sanes, & occidis nos, ne moriamur abs te. Nem kerültem én el a' te ostoridat, és sanyargatásidat, mert mint a' jó Atya jelen voltál mindenűt kegyes sanyargatásoddal, hogy ugy vétek nélkűl keresném vigaságomat, s' más helyet nem-is találnám, hanem te benned Uram, a' ki Szent Dávid szava szerént a' te parancsolatodban munkát, és nehézséget képzesz, megűtcz, hogy gyogyithas, meg-ölsz, hogy nálad nélkűl meg ne hallyunk. *S. August. lib. 2. Confess. cap. 2.* *Psalm. 93.*

A' mely Isten sanyargatásának mi haszna légyen kérdgyétek-meg Szent Dávidtul, és meg-mondgya ő, az Israël népe cselekedetére mutatván, mely, minek utánna a' Babyloniai fogságban nyögőt, annyira meg-jobbult, hogy a' mint az előtt kedve szerént valo életében minden bálványt elő kapot, és imádta, ugy az után sanyaruságában erővel sem hajthattatott rea, hogy az igaz Istennek dicséretét az idegen Istenekre forditaná. Kiket mikor a' pogányság arra kénszeritene, *Hymnum cantate nobis de canticis Sion. Psalm. 136.* Enekellyetek a' Sion énekébűl nékűnk-is, a' mi bálványink dicséretire, semmi képpen reá nem állottak: biztathatott némellyeket ez által valo szabadulások, másokat rettenthetet annak el hagyása miatt, vagy rettenetes halála, vagy sanyaruabb élete, némellyeket hitegethetet az igéret, a' szabad életre valo fel szabaditás; de sem egyikét, sem másikát ezekkel meg nem tántorithatták; azért egyenlő szoval azt felelék: *Quomodo cantabimus canticum Dei in terra aliena?* Ah! távul légyen a' mi tőlűnk, hogy az igaz Istennek dicséretét, a' bálványok becsületire forditsuk, hogy gondollyátok-meg? *Psalm. 136. v. 3.*

hogy, s'mi formán mernénk arra vetnünk magunkat, hogy idegen földön énekelnénk az Istennek énekét? jobb minékünk el veſznünk, mint az ellen vétenünk, a' ki Atyai modon bánik velünk, és ezen fogsággal-is csak azért ſanyargat, hogy a' kik intését, feddését nem értettük, érezzük ſullyoſſabb ſujtását, és meg-térjünk.

S. Chryſoſt. in Iſai. 136.

A' hol Szent *Chryſoſtomus* e' képpen ſzoll: *Vide quantam correctionem ceperunt ex captivitate, qui enim à religione ſua, & Dei cultu reſilierant, & legem conculcaverant, ſe in aliena terra tam graviter geſſerunt, ut nec urgentibus, & minantibus barbaris, ne eorum quidem deſiderio ſic gratificarentur, ſed legem præferrent, & conſervarent. in Pſalm. 136.* Láddé, mely nagy jobbulásokra volt a' fogság? a' kik othon létekben az Istennek tiſzteletirül el állottak, és a' tórvént meg-tapodták, az idegen földön, oly erőſſen viſelték magokat, hogy ſe iëſztéſekre, ſe igéretekre, a' kórnyúl állo pogányoknak nem kedveskednének, hanem a' meg-vetett tórvént erőſſen őriznék, és meg-tartanák. Tudni illik, a' kinek ſzeme bé hunyodot a' nyájas jóban, fel pillanik, és fel nyilik a' ſanyaruságra: leg jobb orvoſa, leg jobb meſtere, leg kegyeſſebb Ura embernek a' feddő Sz. Lélek: és azért mondotta Oſeás által; *In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis. vel ſicut Hebræa legit: In funiculis hominum.* Nem hagyom el az én népemet, a' ki hozzám tartozando, erővel-is huzom az Adam kőteleivel, huzom a' ſzeretet kőtelével, avagy az emberek kőtelével, az az, *Novarinus* ſzerént *in adagijs SS. Patrum. In funiculis Adam traham eos, nempè, doloribus, & afflictionibus traham, quæ ſunt mei, ergà eos amoris pignora, propterea addit, In vinculis charitatis.* Az Adam kőteleivel huzom, a' fajdalmak, és ſanyargatáſok kőteleivel, mert ezek az én ſzeretetemnek jelei. Mire nézve, azt kivánnyuk mi; Jővel Szent Lélek

Oſeæ c. 11.

Novarinus in adagijs SS. Patrum Excurſ. 64

Ur

Ur Isten, tegy-meg minket, ránts visza gonosz indulatinkbul, mert ha visza vezetz a' jóra, dorgálásoddal, akkor tudgyuk, hogy szeretz, és üdvösségünkre vezérellesz. Amen.

HUSVET UTAN, NEGYEDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKCZIO.

A' Szent Lélek oktatása az, hogy a' feddésben-is szelidek legyünk, mert a' szelid beszéd, meg-töri a' haragot, és mindenekkel bir, a' ki pedig mindent haraggal végez, vadnak, nem embernek láttatik.

Cum venerit ille, arguet mundum. Joan. cap. 16. *Joan. c. 16.*
Midön az el jövend, meg-feddi a' világot.

A' Szent Háromság Harmadik Személlyének, a' Szent Lélek Ur Istennek tulajdonságit halván, s' értvén üdvözitönknek külömb külömb üdöbéli beszédibül az Anyaszentegyház, hogy tudni illik ö a' vigasztalo, békeség szeretö, és szerzö Lélek, ö a' kegyesség, és szelidség, a' ki az egyenetleneket meg-békélteti, a' bünösöket leg tovább el türi, a' ki Isteni szeretettel heviti a' meghült sziveket, a' sötét elméket meg-világositya, mindenekre osztya sok szép ajándékit, nagy kivánsággal várta el jövetelét, és édesdeden könyörgésében azt éneklette: *Consolator optime, dulcis hospes animæ, dulce refrigerium.* Jö-

vel oh! leg jobb vigasztaló Szent Lélek, jővel lelkünknek édes vendége, jővel édes hivesítésünk! de mikor illyen ohajtásával várná, imé azt hallya, *Cùm venerit ille, arguet mundum*; el jő, de meg-feddi a' világot, meg-feddi a' bűnről, hogy azt merte mivelni, meg-feddi az igazságrul, hogy a' mellől el mert térni, meg-feddi az ítéletről, hogy azt meg-merte vetni.

Csak hogy, miképpen lészen ez édes Meg-váltóm? mert ha arra a' végre küldöd ótet, hogy a' te el menetelед miatt meg-szomorodot szivünket meg-vigasztallya, micsoda vigasztalást vehetünk feddéséből? ollyan feddés lészen-é az? a' minémütül félt Szent Dávid, és azt kiáltotta féltében: *Domine ne in furore tuo arguas me. Psalm. 6.* Oh! Uram, ne fegy meg engem a' te haragodban? ollyan feddés lészen-é? a' mellyel fenyegetődik a' te igazságod? *Arguam te, & statuam contra faciem tuam. Psalm. 49.* Megfedlek téged, és orczád eleiben rakom gonoszságodat? ha illyen feddésre jő, nem vigasztalo, hanem rettentő lelket várhatunk, mert a' mi bűneink szemünk előtt vannak, tagadhatatlan a' mi gonoszságunk, minnyájan vétettünk. Ah! nem kell attul tartanunk! meg-fedd ugyan, de nem mint itélő biránk, hanem mint leg szelidebb Atyánk, nem veszt̃ünkre, hanem jobbulásunkra, és bé tellyesedik amaz Isaiás mondása: *Egredietur virga de radice Jesse. Isaiæ c. 11.* A' Jesse gyökerébül veszö jő ki, onnan ered a' meg-feddés, és a' mi meg-jobbulásunk, mind a' mi tanuságunkra, hogy ezen Szent Léleknek szelid feddésére tekéntvén ha ki ellenünk vét; ne fedgyük gyalázatossan, ne dorgállyuk keménnyen, ne bűntessük kegyetlenül; a' mint jól tanitot erre Szent Pál, mikor a' Galatabéliekнek azt irta: *Fratres, & si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis. ad Galat.*

Psalm 6. v. 2.

Psalm 49. v. 21.

Isaiæ c. 11. v. 1.

ad Gal. c. 6. v. 1.

Galat. c. 6. Atyámfiai, ha az ember hirtelen valami bűnben találtatik-is, tik, kik lelkiek vattok, az ollyant oktaſsátok a' ſzelidségnek lelkével. A' hol véſzi eſzében Arany ſzáju Szent János, hogy Szent Pál nem mondotta azt, ſzelidségben oktaſsátok, hanem a' ſzelidségnek lelkével; mert az illyen ſzelid feddés tulajdona a' Szent Lêleknek, és igen tetzik néki, ha az ô modgyára fedgyük az ellenünk vétetteket; és okát ezt adgya: *Nam, qui Divino Spiritu perfunduntur, acerbos, ac rigidos eſſe nequaquam decet, ipſe namque Divinus Spiritus amor eſt, & amantes animos occupat. Quis igitur in eo poteſt acerbitatis locus eſſe, quem tanta vis amoris obſidet?* Mert a' kik Szent Lélekkel megtelnek, nem illik hozzájok, hogy kemények legyenek, mivel a' Szent Lélek a' mint ſzeretet, ugy a' ſzerető lelkeket foglallya el, s' mi képpen lehetne tehát abban helye a' kegyetlenségnek, a' kinek ſzivét el foglalta a' ſzeretetnek lelke, és ereje? Mire nézve jó tanuságot (vélem) hogy adok előtökben, ha arra tanitalak, hogy ſzelidek legyetek a' feddésben is, és inkáb tapaſztaltaſsék mindenben ſzelidségtek, mint keménységtek, és haragotok, mert a' ſzelidség a' haragot meg tôri, a' vad ſziveket meg ſzelidíti, mindennel bir; a' harag pedig vadnak, nem embernek mutattya azt lenni, a' ki mindent haraggal viſzen végben. Mellyet meg-is mutatok. *Propoſitio.*

Nem akár mely bôlcſnek tudományábul, hanem a' Szent Léleknek, és a' Szent Atyáknak oktatásábul bizonyodik-meg az én mondáſom, hogy a' ſzelid beſzéd és felelet meg-tôri a' haragot; Igy a' példa beſzédeknek *cap.* 25. a' Szent Lélek azt mondgya Salamon által: *Patientiâ lenietur princeps, & lingva mollis confringet duritiem.* A' tûrés által meg-engeſzteltetik a' fejedelem, és a' lágy nyelv meg-tôri a' keménységet. A' *Chaldæus* olvaſſa: *In patientia* *Prov. c. 25. v. 15.*

Spiritûs lactatur princeps, a' léleknek tûrésében szoptattatik a' fejedelem, a' hol hasonlatosságot vészen a' mérges, és siró gyermekrûl, ki ha sir, ri, s' mérgében hánnya veti magát, ôlében vészi az annya, és meg-szoptattya, s' mikor szopik, akkor mind sirását el hagyván, mind busulásárul el feletkezvén csendesszen el alusszik, ugy a' kegyetlen fejedelmeknek keménysége, a' szelid ember tûrésétûl meg lágyittatik, a' mellyel egyedûl csak az Isten bir, azon Salamon mondása ízerént: *Sicut divisiones aquarum.* *Prov. c. 21. v. 1.* *Septuaginta Interpr. legunt: Sicut impetus aquarum, ita cor Regis in manu Dei. Prov. c. 21.* Mint a' vizek oszlási, avagy mint a' vizek sebes folyása, ugy vagyon a' Király szive az Isten kezében.

Ki lágyitotta volna meg a' gonosz lélektûl fel háborodott szivét Saul Királynak az egy hatalmas Istenen kivûl, ha Szent Dávid szelid feleletivel, és beszédivel nem lágyitotta volna? szeliden felelt ô, és amannak annyira meg-tôrôtt szive, hogy siráshra fakadna; Halálra kereste, és ûldözte Saul, Dávidot, de mivel ez, ellenben a' hegyrûl azt kiáltá Saulra. *Domine mi Rex, quem persequeris? ca-* *1. Reg c. 24. v. 9. & 15.* *nem mortuum pensequeris, & pulicem unum. lib. Reg. cap. 24.* Uram Királyom! kit ûldôsz Israëlnek Királlya? kit ûldôsz? vedd eszedben? egy holt ebet, és bolhát kergetz, illik-é ez egy Israël Királlyához? Oh! leg szelidebb engeszteles! fôlôttébb nagy maga meg-alázása! Nem holt eb volt az, a' ki régentén az oroszlányokat meg-fojtotta, nem bolha volt az, a' kinek elejben azt kiálták: *Percussit Saul mille, David autem decem millia.* Saul ezeret, de Dávid tiz ezeret vert-meg, nem bolha volt az, a' ki Israëlnek gyalázattyát el vette, ellenségitûl meg-szabaditotta, rabokat, váraſokat szabaditot, s' mégis holt ebnek, bolhának mondgya magát lenni, csak szelid beszédivel, engesztelhesse Saul szi-

ſzivét, és haragját olthaſſa. S'bizony volt-is haſzna, mert meg-iſmérvén Dávid ſzavát keſerveſſen ſira; *Levavit Saul vocem ſuam, & flevit. 1. Reg. c. 24.* Fel emelé Saul ſzavát, és ſira; A' mely ſzokra Szent *Chryſoſtomus Hom. 3. de David, & Saul*, azt mondgya: *Vide quantùm fecerit lucri David hæc locutus? animum ſangvinis, ac cædis ſitientem, repentè ad lamenta, & ululatus compulit. Non proinde miror Moyſen, qui ex ſaxo prærupto fontes elicuit aquarum, ut admiror Davidem, quòd ex oculis fontes eduxerit lachrymarum.* Nézhetz-e menyit nyert Dávid illyen ſzelid beſzédivel a' vért ſzomjuhozó, és gyilkoſságra indult ſzivet ugy meg-tőrte, hogy ſiráſra, és orditáſra fakaſztaná ki; Annak okáért nem cſudálom immár Moyſeſt, hogy a' kemény kőbűl vizet fakaſztot, hanem cſudálom Dávidot, hogy a' kő gyanánt meg-keménykedet ſzemekbűl meleg könyveket áraſzthatot, mint ha könnyebb volna a' kemény kőſziklát meglágyitani, és vizet facſarni ki belőle, mint a' meg keménykedet ſzivet ſiráſra inditani, de meg-cſelekette ezt Szent Dávid, leg ſzelidebb beſzédivel, ki ha ſzitkozodot, és fenyegetődőt volna, ki nem láttya? hogy utánna ment volna Saul, és mind addig kergette volna, mig kézben nem ejtené, de illyen emberséges ſzókra, ſe tovább nem ment utánna, ſem ellenségének nem nevezte, hanem fiának, és magánál jóbnak, és ártalannyabnak.

1. Reg. c. 24. v. 17.

S. Chryſoſt. Hom 3. de David & Saul.

A' mit pedig Szent Dávid egy Saullal cſelekedett, azt cſelekedte Gedeon több fejedelmekkel. Ki minek utánna három ſzázad magával meg verte a' Mádianitákat, megindultak az Ephraimiták, és Zebnek fejét vették s'látván győzedelmeket meg haraguttanak Gédeonra, hogy előbbis őket a' harczra nem hitta. *Dixerunt viri Ephraim ad eum. Quid eſt hoc, quod facere voluiſti, ut nos non vocares, cùm ad pugnam pergeres contra Madian? jurgantes fortiter, & propè vim*

Judic. c. 8. v. 1. & 2.

vim inferentes. Judic. c. 8. Mi dolog ez, a' mellyet cselekedtél, hogy minket nem hinál veled, mikor a' Madián ellen mentél harczolni? erőssen feddődvén, és csak nem erőszakot cselekedvén. Oh! nagy veszedelemben esett Gedeon! végben vitte harczát győzedelmessen, és majd a' maga társaitul vész el! morgottak ezek, szitták, és csak a' hejával voltak, hogy reá nem rohantanak! mit cselekedgyék Gedeon, az Ephraimiták sokan voltanak, ő kevesed magával, s'talán csak magánossan előttők, ha hasonlo szitokkal felel, jobban magára haragittya, ha nem szoll, ugy-is veszedelemben vagyon. Szeliden kezd azért szollani, és őket igy dicsérni. *Quid enim tale facere potui, quale vos feciſtis? nonne melior eſt racemus Ephraim vindemijs Abiezer? In manus veſtras tradidit Dominus principes Madian, Oreb, & Zeb, quid tale facere potui, quale vos feciſtis?* Mit cselekedhetem én ollyat, mint ti cselekedtetek? nem jobb-e az Ephraim szőllő gerezde, az Abiezer szűreténél? kezetekben adta az Ur a' Madianiták fejedelmit Orebet, és Zebet, mit ollyat cselekedhettem, mint ti cselekedtetek? szép szók? haragot öltő szók! de volt-é haszna? annyi volt, hogy illyen beszédére mint az égő tűz a' reá öntött vizzel el oltatik, ugy el oltatnék haragjok, *Quod cùm locutus eſſet requievit ſpiritus eorum, quo tumebant contra eum.* Mellyet midőn mondot volna, le csendesedék az ő lelkek, mellyel dagályoskodnak vala ellene. Oh! nagy erejű szelidség! sokszor a' mit a' fegyver végben nem vihetet volna, végben vitte azt a' csendes beszéd, szelid felelet, és kegyes szok.

Sok vért ontottak a' Romajak, sok népeket tartottak fegyverben, arra a' végre, hogy a' világot birodalmok alá holdittathassák, de se Augustus, se Julius Császar, se Nagy Sándor, se más senki végbe nem vitte, ki küldött Au-

Auguſtus Csáſzár, és mindeneket bé kezdet irattatni lajſtromába; *Excijt edictum à Cæſare Auguſto, ut deſcriberetur orbis univerſus. Lucæ c. 2.* Parancſolat méne ki az Auguſtus Csáſzártul, hogy az egéſz világ bé irattatnék. De végbe vitte-é? ſoha ſém: haſzontalan, és kevély gondolat volt, mert ſoha annyi fegyvere nem volt ſemmi fejedelemnek, a' ki azt cſelekedhetné. De tudok én ollyant, a' ki fegyver nélkül ſzelidségével meg-cſelekedte azt, hogy az egéſz világot meg-holditaná. Kicſoda? kicſodák által? micſoda ſeregekkel? ki fegyverével? az a' Bárány, a' kire mutatot Szent János mondván: *Ecce Agnus Dei*, Imé az Iſtennek Báránnya; de kik által? ſzelid együgyü Apoſtoli által, a' kiket ki küldvén az egéſz világra az egy ſzelidségnél többet nékik nem ajánlott. *Ecce ego mitto vos ſicut Agnos inter lupos, nolite portare ſacculum, neque peram. Lucæ c. 10. neque virgam.* hozzá téſzi Szent Máté *cap. 10.* Imé én el küldelek titeket, mint a' bárányokat a' farkaſok közzé, ne hordozzatok veletek ſe zacskót, ſe táskát, ſe botot. Oh cſudálatos parancſolat! azért küldi őket, hogy a' világot a' Kriſtus birodalma alá holditsák, és minden fegyvert meg-tilt nékik? mivel holditsák-meg? ſzelid beſzéddel, nagy türéſſel, ſzép ſzokkal. Elmélkedett erről Szent Ambrus Doctor, és igy ſzollott: *Nihil vereare in Chriſti cenſu terrribile, nihil immite, nihil triſte, vis Chriſti audire cenſores? jubentur cenſere, ſed non virgis, nec terrore, ſed gratiâ plebem quærere, condere gladium, non poſſidere aurum, talibus cenſoribus eſt orbis acquiſitus.* Senki ne fellyen attul, hogy a' Kriſtus holditásában valami rettenetes volna, nincſen abban ſemmi kegyetlenség, ſemmi vadság, ſemmi ſzomoruságra indito. Tudod-e kicſodák az ő holditoi? bárányok, a' ſzelid Apoſtolok, ezeknek kell a' világot holditani, de nem botokkal, nem fegyverrel, nem

Lucæ c. 2.

Lucæ c. 10.

Matt. c. 10.

S. Ambroſ. hic.

rettentéssel, hanem szelidséggel és mutatott kegyességgel kell a' népet keresni, el kell tenni a' fegyvert, aranyot nem szükség birni, illyen holditók által holdittatott-meg az igaz hitre az egész vilag.

Csak azt kiáltotta üdvözitönk: *Venite ad me omnes, qui laboratis*; *Matt. c. 11.* Jöjjetek hozzám, a' kik faradtok, és meg-vattok terhelve, s' mindgyárt minnyájan holdultanak; *Terras integras pervasit ea vox, sine vi captæ sunt civitates, provinciæ concurrerunt, reges adoraverunt. Imperatores cervices subjecerunt.* Egész földeket hatot által ez a' szó, erő nélkül meg-vétettenek a' városok, ősszve futottanak a' tartományok, a' Királyok imádták. A' Császárok fejet hajtottanak. *O vocem quâ commune quoddam de hominibus tròphæum statuit! ô vocem salutis fontem! ô verbum unicâ assensione terram captivam agens!* Oh! hatalmas szo! kiált Szent *Basilius Seleuc. Orat. 29. ad illa Matt. verba &c.* a' mellyel győzedelmet vett Urunk, az egész embereken! oh! üdvősséges szó, az üdvősségnek kut forrása, és eredete! oh! hatalmas ige, a' mely egy akarattal megholdittya az egész földet!

Matt. c. 11.

S. Basil. or. 29. in illa Matt. verba venite &c.

Ugyan-is rajta mehetet volna ő, ha jobnak itéllete volna, a' Királyokon, vagy Angyali, vagy emberi erővel, Istenségével mindeneket meg-győzhetet volna, de a' mi oktatásunkra csak szelidséggel akarta országát terjeszteni, hogy mi-is eszünkbe vegyük, mely hatalmas, és erős a' szelid szó, a' kegyes beszéd, és békeséges türés; Egyben kiáltotta ő az egész világot Joël Profeta által, erejét megerőtelenitette, de szelidséggel. *Erumpite, & venite omnes gentes de circuitu, & congregamini, ibi occumbere faciet Dominus robustos tuos. Joël c. 3. Septuaginta Interpr. legunt: Congregamini, & introite omnes gentes per circuitum, & congregamini illuc, mansvetus sit pugnator.* Rohannyatok ki, és jöjjetek

Joël. c. 3.

jetek el minden nemzetségek kőrös kőrül, és gyülekezzetek egyben, ott öleti-meg az Ur, a' te erősidet. de kikkel? a' szelidekkel: mert azt tészi hozzá a' Hetven tolmács: szelid légyen a' hadakozó; abban akarja ő mutatni dicsőségét, hogy nem haraggal, nem fegyverrel, hanem szelid beszéddel holdittya az emberek szivét, oly erős, és hatalmas a' szelid beszéd, e' birja a' földnek minden lakosit.

Mely győzedelemre, hogy minnyájunkat reá tanitana Urunk azt kiáltá: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Matt. c. 11.* Ah! tehát ha mindeneket akartok birni, tanullyatok én tőlem, mert szelid, és alázatos szivű vagyok. Az az, ugy mond *Joannes Climachus gradu 25. Discite, non ab Angelo, non ab homine, sed à me, hoc est à mea in vobis habitatione, & illustratione, & operatione, quia mitis sum, & invenietis bellorum requiem.* Tanullyatok, nem az Angyaltul, nem az embertül, hanem én tőlem, az az, az én bennetek valo lakásomtul, világositásomtul, és munkálkodásomtul, és igy végét éritek a' hadaknak.

Matt. c. 11.

Climachus gradu 25.

Szeliden szollott Dávid, és ellenségét meg-kéllelte, szeliden szollott Gedeon, és le csendesitette a' földet, *Quievit terra per quadraginta annos, quibus Gedeon præfuit. Judicum c. 8.* Meg-nyugodott a' föld negyven esztendeig, mind addig, mig elől jároja volt Gedeon. Szeliden szollottak az Apostolok, és a' világot meg-holditották. Azért Szent Chrysostomus azt kiáltya a' versengő, és szitkozódó emberekre; *Erubescant igitur, qui quasi lupi adversarios suos persequuntur, cùm videant innumeros lupos ab ovibus vinci paucissimis, & certè quousque sumus oves facilè hostes vincimus. Hom. 34. in Matt.* Pirullyanak tehát, és szégyenlyék el magokat, valakik mint a' farkasok ugy üldözik ellenségeket, mivel láttyák, hogy kevés báránytul számtalan

Judic. c. 8. v. 28.

S. Chrysost. Hom. 34. in Matt.

farkasok győzettetnek-meg, s'bizony valameddig bárányok, és juhok lészünk, könnyen meg-győzzük ellenségeinket.

A' hol veszitek eszetekben, hogy a' kemény embereket farkasoknak mondgya Szent *Chrysostomus*, mert a' kegyetlenség, és harag, vaddá tészi az embert; Azért kiáltotta az Isten Ezechiel által *c. 14. Homo homo de domo Israël!* Ember ember az Israël házából. Az az, valaki a' mennyei Jerusálem lakósa akar lenni, ember ember légyen, ne barom, ne farkas, ne kigyo ember ember: Mert a' mint *Origenes* szoll: *Estote homines, quia non omnes homines sunt. Homo, in honore positus non intellexit comparatus est jumentis insipientibus, & assimilatus est eis. Iste non est homo homo, sed homo jumentum. Generatio viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira? talis non est homo homo, sed serpens homo. Absit ergò à nobis, ut tales simus, qui mereamur audire, non esse nos homines, homines; Si enim mansueti sumus, duplicamus nomen, ut sit in nobis homo homo, Furor illis secundùm similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ. Psalm. 57. Ira hominem efferat; Nam quod venenatis animantibus est venenum, hoc ira percitis, est exardescentia: rabie laborant, ut canes, subsultant, ut scorpij, mordent, ut serpentes. S. Basilius de ira.* Legyetek emberek, emberek, mert nem minnyájan emberek, az ember tiszteletben lévén, nem értette, azért az oktalan állatokhoz hasonlittatott, és hozzájok hasonlová lett; Az illyen nem ember, hanem barom ember. Gyikok fajai, ki tanitot titeket a' jövő harag előtt el futni? az illyen nem ember ember, hanem kigyo ember. Távul légyen azért a' tőlünk, hogy nem embereknek embereknek mondattassunk, mert ha szelidek vagyunk, duplázzuk az emberi nevet, és emberek emberek vagyunk. Ellenben pedig a' mérgesek, éppen kigyók; Szent Dávid

Ezechiel c. 14. v. 7.

Psalm. 57. v. 5.

S. Basilius de ira.

szava

ſzava ſzerént: Az ő haragok ollyan, mint a' sűket áſpis kigyó-é. *Pſalm. 57.* A' harag el vadittya az embert, mert a' mi a' mérges állatokban a' méreg, az a' haragoſokban, a' fel gyuladás, meg dűhődnek, mint az ebek, fel emelkednek mint a' ſcorpiok, harapnak, mint a' kigyók. *S. Baſilius de ira.* *Pſalm. 57.*

Tanullyatok azért a' Szent Lélektűl, fedgyétek-meg a' gonoſzokat, de ſzeliden, &c. ne ſzitokkal átokkal, &c. ne talántán baromma legyetek. Ha ki pedig ollyan átkozodó mardoſó nyelvű, az ollyannal ne-is társalkodgyatok, mert igy tiltya az Iſten: *Noli eſſe amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioſo, ne forte diſcas ſemitas ejus, & ſumas ſcandalum animæ tuæ. Prov. c. 22.* Ne légy baráttya a' haragos embernek, ſe ne járj a' dűhős férfiuval: hogy valami képpen meg ne tanullyad az ő ősvényit, és botránkozáſt végy a' te lelkednek. Igy léſzen, hogy ha ti vétetek, az Iſten ſe fedgyen keménnyen, hanem ſzeliden jobbuláſtokra, hogy az által meg-jobbulván üdvőzűllyetek. Amen. *Prov. c. 22. v. 26.*

HUSVET UTAN,
NEGYEDIK VASARNAP,
HARMADIK PREDIKACZIO.

A' mint ſemmi üdvőſségeſebb nincſen mint önnön magátul azt kérdezni cſelekedetiben, hová mégy ezzel? ugy ſemmi veſzedelmeſſebb nincſen, mint azt el hagyni.

Nemo ex vobis me interrogat, quo vadis? Joan. cap. 16. Senki közzűletek nem kérdi tőlem, hova mégy? *Joan. c. 16.*

VTolsó Vacsorája felet szomoru beszédet (mert el menetele felől emlekezvén) arra a' végre inditot volt üdvözitönk, hogy tanitványinak feleletibül, vagy kérdezkedésekbül álhatatos szereteteket, és vele együt a' megmaradásra valo szándékokat ki vehesse, mert ugyan-is ha mikor ki tetzik a' jó akarat, akkor tetzik ki, mikor egyik a' másiktul el válik, nem szolhat akkor a' nyelv annyit, a' menyit jelententenek a' le gerdülö könyvek, meg-szaggattya a' szót a' keserves zokogás, sokat mond a' szivbéli fohászkodás, a' könyves szemnek egyetlen egy tekéntete mind ki fordittya azt, a' mit forral magában a' meg-busult élme, és hogy ha többet nem szolhat-is, leg alább ki fakasztya azt a' nyelv, *Quo vadis?* Hová mégy? és annyit tészen, el válol tölem? a' kinek jelen léte szomoruságimban vigasztalásom, szenvedésimben könnyebbitésem, kétséges dolgaimban fel ébresztö reménségem, szükségemben segitségem, ügyemben gyámolom volt. Ugyan el mégy? az az, meg-rövidited életemet, kénszeritesz a' halálra? Illyen nehéz el válása volt Jonathásnak Dávidtul, a' kit mint a' lelkét ugy szeret vala Jonathás, kik midön el váltak egymástul, sokat nem szolhatván: *Osculantes se alterutrum, fleverunt pariter.* 1. *Reg. c.* 20. Csak meg csokolták egymást, és keserveséen egyaránt sirtak, ugy mond az Irás; Hasonlo képpen Elisæus meg-értvén, hogy el kellene válni Illyéstül, csak egy fél nyomra sem akart tole el menni, kit midön biztatna Illyés Próféta, és vigasztálna, csak azt felelé: *Vivit Dominus, & vivit anima tua, quia non derelinquam te.* 4. *Reg. c.* 2. El az Ur, és él a' te a' te lelked, hogy el nem hagylak, könnyebben esvén néki, ha elötte meg-halna, hogy sem mint ha nála nélkül

1. *Reg. c.* 20. *v.* 41.

4. *Reg. c.* 2. *v.* 4.

élne;

élne; noha pedig, ſe Jonathánál Dávid, vagy Dáviddal Jonathás, ſem Illyés Próféta Eliſæuſſal annyi jót nem tett, a' menyit tett Kriſtus Urunk tanitványival, a' kiket alacſon rendből Apoſtolságra válaſztot, s' annyira emelte hatalmokat, hogy birnának a' halállal, birnának az ördöggel, sőt az egéſz emberi nemzetnek-is ők lennének jövendőben itélő birái, s' mind azon által mégis mikor hallák azt azt a' bucſuzo ſzót, *Vado ad eum, qui miſit me.* Eddig én veletek tűrtem hideget, és meleget, éhséget, és ſzomjuságot, kezetek által cſudákat tétettem, de immár el jött az ůdeje, hogy el mennyek; En azért ahoz mégyek, a' ki engemet kűldött, cſak egy ſem találtatott, a' ki azt kérdezné, *Quo vadis?* Hova mégy? és azért, mint ha érzené illyen el némulásokat panaſz képpen mondotta: *Nemo ex vobis interrogat me quo vadis?* Senki kőzzűletek nem kérdi azt, hová mégy? noha pedig nem illyen feledékenségre intet a' Szent Lélek, a' ki *Eccleſ. c. 29.* arra tanitot. *Gratiam fide juſſoris ne obliviſcaris, dedit enim pro te animam ſuam.* Ne felejtkezzél el annak jó tétéményérűl, a' ki helyetted kezes lett, mert ő lelket adta éretted. De ha az Iráſt visgállyuk, nem cſuda, hogy nem ſzolhattak, mert maga okát adta annak Urunk, *Quia hæc locutus ſum, triſtitia implevit cor veſtrum.* Mikor ezeket mondottam, a' ſzomoruság el fogta, és el tőltőtte ſziveteket, a' kiket Sz. Thamás Doctor, Szent Chryſoſtomus, és Szent Agoſton igy mentenek: *Ita triſtati, & attoniti facti ſunt, ut quaſi obliti de receſſu Chriſti, & locutionem amittentes, eum de receſſu non interrogaverunt. S. Thomas in Joannem.* Azok miatt, a' miket mondott nékik Urunk, ugy el ſzomorodtanak, és mint egy el bámultanak, hogy ſzolláſokat el veſztenék, s' mint ha el menetele felől nem-is kérdezkethetnének. De nem buſult ezen annyira ůdvőzitőnk, mint azon buſulha-

Eccl. c. 29. v. 20.

S. Thomas in Joan.

hatot, hogy sokan csak azt sem kérdik, magoktul, hová mégy? Mire nézve meg-mutatom én, hogy sem veszedelmesebb semmi nincsen, mint ennek a' kérdésnek el felejtése, se hasznosabb üdvösségre, mint minden cselekedetiben, és gondolatiban végét nézni szándékjának, s' leg gyakrabban magától azt kérdezni, hova mégy életed-
Propositio. del? hova mégy gondolatoddal? hova mégy cseleketeddel? Mellyet, hogy bővebben értsetek, egy kevés üdeig valo halgatást kívánok.

Bizonyos igazság lévén ama' Szent Jób mondása az emberek szüntelen változásárul, és egy állapotrul a' másikra valo menetelérül, *Nunquam in eodem statu permanet.*
Job. c. 14. v. 4. *c. 14.* Soha az ember egy állapotban nem marad, hanem majd jóra, majd gonoszra lépik, tudnunk kell azt, hogy a' mi gyarlo életünk vitten viszen, de bizonytalan helyre. A' kit gonosz indulati el ragadnak, szintén oly sebessen mégyen veszedelmére, mint a' vad lotul az el ragadtatot ember, a' kinek kezébül ki esvén a' fék szár, szágodva mégyen, de hová vitetik, mellyik árokban szakad nyaka, azt nem tudgya, és azért Lucianus üdejében illyen állapotban látván jó barátyát egy ember, azt kérdé tréfában, *Quo vadis?* Igen meg-indultál, hová mégy? a' ki mind annyi veszedelemben is azt felelte, ujjal lovára mutatván, *Quo illi libitum est*, a' hová ennek tetzik; a' mely dolog annyira tetzet a' régi bölcseknek, hogy attul az üdőtül fogva, annak irnák eleven képét le benne, a' ki gondolatlanul szabadon bocsáttya illetlen kívánságit, nem arra, a' merre kellene vezetni az okosságnak, hanem a' merre kedve vonnya, és indittya. De ha szánt szándékkal gonoszra nem igyekezik-is a' gondolatlan ember, hanem csak a' mint az alkalmatosság és üdő hozza magával egy naprul a' másikra éldegél, ki menetelét nem tekéntvén

vén gondolatlanságának, ugyan azomban nem kűlömben kőzelget veſzedelméhez, mint a' hajoban evező, és kormány nélkűl le űlt, a' kit mind addig viſzen az alatta folyo viz, mig vagy egy kerengo őrvényben bé nem forgat, vagy valamely kőhőz űtkőzetével fenékre le nem viſzen; Nem lehetet volna ennek nyilvább példája, mint Jonás Proféta, a'ki igen értetlenűl annak akarván ſzemeit el kerűlni, a' ki mindenűvé el lát, ſzaladni kezde, *Surrexit Jonas ut fugeret in Tharſis à facie Domini. Jonæ c. 1.* Fel kele Jonás hogy el ſzaladna Thárſisban az Urnak ſzine előtt. Oh gondatlan Proféta! ſzaladni akarſz? de hová mégy? mennél távullyabb járſz gondolatod ſzerént Iſtentűl, annál jobban kőzeliteſz veſzedelmedhez, Thárſisban indult ő, micſoda helyre? nem valami bizonyos várasban, mint némellyek vélik, mert ugy, leg alább tettető vége lett volna ſzaladásának, hanem a'mint Szent Hieronymus magyarázza itten, a' tengerre: mert Szent Dávid-is a' tengert annak nevezi, *Naves Tharſis, Pſalm. 47.* A' Tharſis hajói, (ugy mond:) s'mit téſzen az, a' tengerre indulni? hanem bizonytalan útra, ſemmi bizonyos partra nem: *Propheta enim non certum fugere volebat in locum, ſed mare ingrediens, quocunque pergere feſtinabat. in Jonam tom. 3.* Nem kivánkozott ő valamely bizonyos helyre ſzaladni, hanem cſak a' tengerre ment, ſietvén egyedűl, akár hová vitettetnek nem tekéntette, s'bizony el-is vitettetet, a' hová meg nem gondolta, a' tengernek fenekére, a' czet-halnak gyomrába. Igy jár, a' ki cſak él, de bizonyos végre nem él, ſiet nyájaságával, s'oly helyre vitetik, a' honnan ſenki tőbbé ki nem veheti. A' ki pedig gonoſzságra indult, és minden undoksággal fel forgott életű, a' mint nem kérdi magától hová megyen, ugy mind addig ſem tudgya, mig reá nem jut, a' kinoknak helyére.

Jonæ c. 1. v. 3.

Pſalm. 47. v. 8.

In Jonam tom. 3.

Ezechiel. c. 12. v. 3.

Mellyet, hogy tudtára adna az Isten, azt parancsolá egykor, Ezechielnek, *Fac tibi vasa transmigrationis. c. 12.* Csinály magadnak el költözésre valo edényeket, ugy de, hovâ mégyek, kérdi a' Próféta? oda mégy, a' hová nem tudod, mikor el sötétedik ugy mond, ásd-meg a' falt, *Faciem tuam velabis*, s' azon felyûl szemeidet född bé, s' ugy meny ki rajta; Boldog Isten! nem elég veszedelmes-e sötétben járni? s' mégis azon felyûl, még a' szemét-is bé kell födni? mit gondolhatunk errûl, hanem azt, veszni kell a' Prófétának, mert ha nem láttya merre, és hová mégyen, ki nem gondollya el, hogy vagy éppen az, a' mit eleiben akart adni e' világnak az Isten. *In portentum dedi te domui Israël.* Csudának attalak én tégedet Israël házának, az az: én tégedet meg-oltalmazlak ugyan, de tanullyanak rajtad mások; tanullyon Sedeciás Király, a' ki oda vitetik, a' hova nem tudgya, éjjel vitettetik el, s' még azon felyûl szemeit-is ki vájják, s' ugy jut a' Babyloniai fogságban, vagy azoknak oktatására, a' kik fertelmes életekkel szemeiket bé kötik, elméjek el sötétedik, s' menten menvén kárhozattyokra, nem tudgyák hová mennek, mert eleinten magoktul nem kérdik, hová mégy? Oh! mely vakon, és mely nagy sötétben mégyen az, a' ki égô kivánsági után ugy mégyen, hogy semmit azoknál jobbat ne láttson! akkor ássa-meg üdvösségének falát, a' bûnös ember, mikor az Istennek parancsolattyát fel tôrvén, arra bocsátkozik, a' hová a' világ, a' hová a' test, a' hová az ördög vezeti: sötétben indul a' fajtalan, s' azzal dicsekedik, *Nemo nos videt*, senki nem lát bennünket, sötétben indul a' részeges, és tobzodo, s' azzal biztattya magát, *Hæc est pars nostra:* ez a' mi részünk: sötétben indul a' hamis, és tekélletlen ember, a' ki csak azon vagyon, miképpen nyomorithassón mást meg, s' azt adgya a' tanácsot, *opprima-*

mus

mus juſtum, nyomjuk el az igazat; sötétben indulnak, valakik gonoſz életeknek, gonoſz ki menetelét nem láttyák, a' kiknek útairul *Pſalm. 34.* Szent Dávid azt mondotta: *Viæ illorum tenebræ, & lubricum, & Angelus Domini coarctans eos.* Az ô útok sötétség, és ſikoſság, és az Angyal ſzorongattya ôket. Micſoda Angyal? az ugy mond Szent Hieronymus, a' ki kevélységében fel akarván menni az Iſtennek ſzékére, nem kérdette-meg magától, hová mégy? és azért a' fényeſségbûl sötétségre ſzakadot le, e' ſzorongattya ôket, mig nem ſzaporitották vétkeket reâ ingerelvén, és csak nem kénſzeritvén, minek utánna pedig el merûltek a' vétekben, mint maga foglyait kinozza belsô rettentéſekkel, kétségben ejtéſſel, mind addig, mig éppen el nem veſzti; ugy de, (ugy mond a' puha ember) hiſzem én ſem vagyok roſzabb máſoknál, igy él nagyobb réſze a' világnak, s' mégis vigadoz, mit kell énnékem rettentô váſzokat elmém eleiben tennem? mit kell minden gondolatomat, minden beſzédemet, és cſelekedetemet fontra, latra vetnem? Ah! hallyátok itten mit mond erre még a' pogány bölcs-is, *Nihil magis præſtandum, quàm ne pecorum ritu ſequamur antecedentium gregem, pergentes, non quâ eundum eſt, ſed quâ itur. Senec. de beat. vit. c. 1.* Semmire ugy nem kell vigyáznunk, mint arra, hogy baromi modon ne kôveſsük az elôl járó ſokaságot, mint a' cſordát, nem arra menvén, a' merre kellene mennünk, hanem a' merre mennek. Kérdhetz-e meg, a' gonoſzak-is a' bölcsnél, mit tartanak az it valo gyönyörûségek felôl, mit nyerûnk vélek, minek utánna mindenikébûl réſzesûlûnk? *Poſt hæc erimus, tanquàm non fuerimus. Sap. c. 2.* Minek utánna mindenekben gyönyörkôttünk, ollyanok léſzünk, mint ha nem-is voltunk volna, annyira ſiet tudni illik a' gonoſz ember, maga el rontá-

Pſalm. 34. v. 6.

Senec. de beata vit. cap. 1.

Sap. cap. 2. v. 2.

sára, hogy a' se láttassék, a' ki volt, embernek láttatott, és barommá lett, *Comparatus jumentis*, volt, és nem lészen, valóságát-is semmire forditván, mert a' mit Szent *Petrus Damianus ep. ad desiderium Abb. Tunc cùm videbantur impij esse, ad nihilum potiùs pertinebant, quàm ad verum esse, qui enim ab illo, qui verè est juxta id. Exod. 3. Ego sum, qui sum, recedit, necesse est ut non sit, quia ad nihilum tendit.* Mikor valaminek láttatot a' kevély maga fel fuvalkodásában, valaminek láttatot a' fösvény gazdagsága birásában, valaminek láttatot az égtelen gyönyörüségében, valaminek láttatot a' boszut állo más sányargatásában, valaminek láttattak lenni az istentelenek, inkáb a' semmiséghez tartoztak, mit a' valósághoz, mert a' ki attul el tér, a' ki maga felöl azt mondotta, én vagyok, a' ki vagyok, szükség hogy ne légyen, mert semmiségre siet, az az, becsülete, neve, és üdvösége el veszlésére. S'azért mondotta a' Szent Lélek Jesus Sirák fia által, *Deum time, & mandata ejus observa, hoc est enim omnis homo. Eccl. c. 12.* Fellyed az Istent, és az ö parancsolatit tarcsd-meg, mert ez minden ember. Es Szent Hieronymus értelme szerént, csak addig valo az ember, mig az Istennek törvénye után jár, mihelyet pedig félre tér, mindgyárt ki öltözik emberségébül, és annyivá lészen, mint ha semmivé lenne, oka pedig ennek az, mert a' vétek, nem más, hanem a' jónak nem léte, ha tehát ebben esik az ember, ki esik a' jóbul, és annyivá lészen, mint ha nem volna, mert attul a' jótul meg-fosztatot, a' mi valóságos jó, és maga az Isteni joság.

S. Petrus Damianus ep. ad Desid. Abbat.

Eccl. c. 12. v. 13.

Bizonyitotta ezt maga esetével Szent Péter, a' ki mikor meg-tagadta Jésust, és kérdenék ötet, azt felelte, *Non sum*, én nem vagyok; mint ha azt mondotta volna, addig mig Jesussal voltam, igen-is voltam, de minek

utánna

utánna meg-tagadtam, és el ſzakaſztottam tőle magamat, nem vagyok, ſemmivé lettem: a' mint Sz. Ambrus magyarázza: *lib. 10. in Lucam. Quia videbatur Chriſti negare Societatem, utique ſe negavit*; Mivel Kriſtus társaságát láttatot meg-tagadni, kétség nélkűl magát tagadta. De Eſter Királyné-is csak annyira tartotta azokat, a' kik az Iſten tőrvénye ellen vétettek, mint ha nem volnának, és azért kőnyőrőgvén Iſtennek, hogy azok kezében ne adná nemzetségét, azt mondá: *Ne tradas Domine ſceptrum ijs, qui non ſunt. cap. 14.* Ah! Uram ne add a' te Királyi pálczádat, és birodalmodat azoknak kezében, a' kik nincſenek, ugy mint az iſtenteleneknek, mert nem érdemlik, hogy csak ezen a' világon-is valamivel birjanak, a' kik te nálad nélkűl ſemmik, és el vettettek. Ezeket *Seneca ep. 76.* annyinak tartotta, mint a' Comædián valo Királyokat, a' kik noha Fejedelmeknek láttatnak, de ugyan magokban csak ſzegények, el mulik a' Comædia, s'oda vagyon minden uraságok, csak haſzontalan láttatni valaminek, ha nem az valoságoſſan; akár minémű magos torony tetejére tegyed-is a' tőrpét, ugyan csak tőrpe, magaſſan láttatik, de kisded magában, ſzintén illyen a' vétekben úſzó, mi kőzőttünk valaminek látzik, de tőrpe, sőt ſemmi az Iſtennek ſzeme előtt; s'micſoda veſztegeti igy meg a' valoságos embert, micſoda veti ki méltoságából? hanem az, hogy ſemmi dolgaiban nem kérdezi magától, *Quo vadis?* hová mégy? merre, mely felé viſzen fertélmes életed, mire, s'mely felé viſzen vakmerőséged? merre, s'mely felé viſzen ſzabadságod? De a' mint leg veſzedelmeſſebb ſoha dolgainak végét meg nem tekénteni, ugy leg boldogjabb, a' ki magától kérdezkedvén hová mégyen, eſzében jut, hogy mindeneknek utolsó végére, halálra mégyen; ez a' kérdés, ez az emlekezet, oly zabolája

S. Ambroſ. lib. 10. in Lucam.

Eſter. c. 14. v. 11.

Seneca ep. 76.

az okos embernek, hogy semmi vétekben ne hadgya esni, s'azért mondotta a' Szent Lélek: *Memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.* Eccl. 7. Emlekezzél meg a' te végső dolgaidrul, és soha örökké nem vétesz. Hallyátok ennek bizonyságát Szent Dávid cselekedetében; mikor üldezné ötet, és halálra keresné Saul Király, meg-indult ő csak másod magával, s'mind addig lappangot, és lesekedet Saul Király után, hogy kezében akadna, *Invenit Saul jacentem, & dormientem in tentorio, & hastam fixam in terra ad caput ejus.* 1. Reg. c. 26. Találá Sault fekűve, és aluva a' sátorban, és a' dárdát fel űtve a' földben a' fejénél. Oh! régen várt szerencséje Dávidnak! kezében vagyon ellensége, kezében meg-érdemlet koronája, örvendezet ezen Abisai, és azt mondá: Imé kezedben rekesztette ma ellensegedet az Isten. most azért a' földben szegezem ötet a' dárdával egyszer, és nem kell másodszor, s'mit véltek, mit mond erre Szent Dávid? talán azt, jó tanács? öld-meg, a' ki engemet akárt meg-ölni? nem igy szoll ő, hanem azt mondgya, meg ne öld, mert él az Ur, hogy ha vagy az Ur meg nem veri ötet, vagy a' harczon el nem vész, nem nyujtom kezemet reá, hanem vedd fel a' dárdat, és hozd el. Mit cselekszel oh bujdosó Dávid! most végét szakaszthatod sok bujdosásodnak, busulásodnak, miért nem engeded, hogy meg-öllye? csak a' dárdát ragadod? talán kedvesebb még a' harczolás, mint a' békeséges nyugodalom? De ha vészitek eszetekben, nem bántotta ő Sault, mert aluva találta, látta az erős férfiat, mely erőtelen álmában, mely igye fogyot, és érzékenység nélkül valo, s'azért jutván eszében ennek álmárul a' halál, a' melyben maga is mindenektűl meg-fosztatik, inkáb akart dárdájával szegény legény modgyára továbbis harczolni, mint annak meg-ölésével királyságot nyerni

Eccl. c. 7. v. 49.

1. Reg. c. 26. v. 8.

ni. Szent *Chryſóſtomus Hom. de Davide, & Saul.* gondolattya ez, a' ki igy ſzoll: *David intuitus inimici dormientis faciem, hinc maximè ſumpſit animum philoſophicum. Cùm enim videret eum manere immobilem, neque quidquàm poſſe facere, ſic locutus eſt David. Ubi nunc ille furor? ubi tot technæ? tot inſidiæ? Abiêrunt omnia illa, periêruntque exigui ſomni, in curſu. Conſpiciebat illum dormientem, & de morte omnibus communi philoſophabvtur.* Látván Dávid az ő aluvo ellenségének ábrázattyát, bőlcs okoskodáſra fakadott ki; Mert mikor meg-mozdulhatatlanul látná alunni, ugymint a' ki ſemmit nem mivelhetne, igy ſzolla magában. Hol vagyen moſt a' régi haragod? hol utánnam valo incſelkedéſid? mind oda vannak, el multanak kevés álom follyával. ő Sault aluvásában látta, és a' halálrul mely mindenekkel kőzős okoskodik vala. Tudni illik ellensége álmában maga halálát látta, s'azért hamarébb meg-vetette a' Királyi dicsőséget, mellyet nyerhetet volna, mint hogy vért ontot volna. Annyira haſznál végét tekénteni mindeneknek, és magának. Es talán ugyan erre nézve cſelekette Moyſes azt, hogy midőn a' világnak ſzépségi kőzőtt a' naprul emlekeznék, leg elsőbben-is az eſtvét tette elől, *Factum eſt veſpere, & mane dies unus. Gen. c. 1.* Es lőn eſtve, és reggel egy nap, mert ugyan-is miért kellett volna elől tenni az eſtvét, s'nem inkáb a' reggelt, ha arra nem emlekeztetet volna, hogy leg üdvőſségeſſebb, leg elsőbben is mindeneknek végét tekéntenünk, mint ha ſemminek nem volna haſznos kezdete, ha vége roſz volna; elejével hizelkedik a' győnyőrűség, s'nem mutattya végét, mert ha meg-gondolná ember üdején azt az igazságot, hogy minden teſti győnyőrűségnek vége ſzomorusag, ſoha ollyan bátran nem bocsátkoznék a' gonoſzságban; akkor, akkor, jutunk az üdvőſségre, a' meg-

Chryſoſt. Hom. de Davide & Saul.

Gen. c. 1. v. 5.

igért

igért áldot földre, mikor a' mi el mulando, a' halálnak végeződik el jó emlekezetével, nem külömben, mint az Israëliták, a' kik a' Jordán vizén akkor mentek által, a' meg-igért földre, mikor az édes folyo vizek a' meg holt tengerben folytanak. *Josue c. 3.* A' mely helyre valamit mondot, és kivánt, Szent Chrysostomus, azt mondom, és kivánom én; Meg-vallom (ugy mond) hogy tenger, a' mellyen eveſz, és holt tenger: s'menyit kell áldanod azért az Urát, hogy a' forró, és buzgó tengert holt tengerré tette az Ur, *Utinam per mare mortuum valeas ad terram pervenire! Utinam mortuum magis, transvehat te, quàm vivum absorbeat!* Engedgye Isten, hogy a' holt tengeren által juſs az élők földére! Engedgye Isten, hogy inkáb a' holt tenger vigyen életre, hogy sem mint az eleven tenger el nyellyen. Végét nézd Keresztyén lélek dolgodnak, végét életednek, ama' régi tanitás szerént, *Respice finem*, kérdezzed magadtul, *Quo vadis?* hová mégy? s'ugy léſzen, hogy jó úton járj, s'itten azt nyerjed, a' mit kivánt Szent Dávid: *Notam fac mihi viam, in qua ambulem. Psal. 142.* Jelents-meg nékem az útat, mellyen járjak. S'ottan azt, a' mivel biztattya magát azon Próféta: *Spiritus tuus bonus deducet me in terrram rectam.* Ah! a' te jó lelked, és malaſztod, a' jó, és igyenes földre vezet engemet, mert mindenek előtt azt kérdeztem magamtul, *Quo vadis?* hová mégy? Amen.

Josue c. 3. v. 16.

S. Chryſoſt. ſuperius.

Pſalm. 142. v. 8. Ibidem.

HUSVET UTAN, ÖTÖDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Annak Imádsága fogánatos, a' ki a' bűntűl el távozik. Elei-

Petite, & accipietis. Joan. cap. 16.
Kérjetek, és el vészitek. *Joan. c. 16.*

ELeitûl fogva, sok jóra izgatta Isten az embert, de ha valamit jóvallott, és mivel bátoritot bennûnket az Imádság volt az, a' mellyet a' Prófétak által ugyan kivánni láttatott; Kristus Urunk szûnetlen jóvallotta, parancsolták az Apostolok. Isaiásnak azt fogadta, *Antequàm clament, ego exaudiam, adhuc illis loquentibus ego audiam. cap. 65.* Elôbb, hogy sem mint kiáltsanak, meghalgatom én ôket, még beszédeket el nem végezik, immár hallom ôket, mint ha nyilvan mondaná, kivánságát, hogy kônyörögjünk, mert annyira gyônyörködik hozzá valo folyamodásunkban, hogy csak igyekezetûnket lássa-is, meg-elôz ajándékival, és meg-adgya a' mi nélkûl szûkölködûnk. Az Uj Testamentumban maga Kristus Urunk sûrget, *Petite, & accipietis.* ne mulassátok el ûdôtôket, most vagyon annak ûdeje, hogy minden jóvaibul Istennek tôltôzzetek, kérjetek, és el vészitek. *Isaiæ c. 65. v. 24.*

Szent Pál Apostol pedig semmi ûdôt, semmi helyt nem vészen ki, hanem azt parancsollya, mint Istennek igaz követtye, hogy minden ûdôben, és minden helyen imádkozzunk, és kônyörögjünk, *Orantes omni tempore in spiritu. ad Ephes. cap. 6.* Minden ûdôben lélekben kônyörögvén, az az, szivessen. *1. ad Thess. cap. 5. Sine intermissione orate.* Soha szûnete ne légyen imádságtoknak; *1. ad Timoth. cap. 2. Volo ergò viros orare in omni loco.* Azt akarom, hogy a' férfiak minden helyen imádkozzanak. Meg-is probálták ezt a' szegények, az az, a' szûkölködôk, és a' mi hejával voltanak meg-nyerték, a' mint Szent Dá-

ad Ephes. c. 6. 1. ad Thess. c. 5. v. 16.

1. ad Tim. c. 2. v. 8.

vid bizonyittya, *Psalm. 9. Desiderium pauperum exaudivit Dominus, præparationem cordis eorum audivit auris tua.* A' szegények kivánságát meg-halgatta az Ur, az ő szivek készületét hallotta a' te fűled, de hogy? s' mi modon hallotta a' kivánságot, a' készületet, ha nem szollottak? meg-fejti Szent Bernárd *serm. 9. in Cant. Arbitror, quòd interdum nec verba expectat, sed solis cogitationibus advocetur.* Azt vélem hogy néha a' szokat sem várja, hanem csák a' gondolatink által-is segitségűl hivattatik; Oh! valoban kedves hir! utolso nyomoruságinkbul ki emelő bátoritás! bizony ha valamikor szükségünk volt Atyai kegyessegére Istennek, mostan vagyon leg nagyobb, mikor meg-erősödtek ellenségink, atyánk fiai kergetnek, meg hasonlott az ország, kőzőnséges lett a' meg-nyomorodtaknak siralmas panasza. Csak hogy a' szomorit-meg, hogy nem kűlőmben vagyon dolgunk, mint ama' Penelope nevű Aszonynak a' Poëtáknál, a' mely szűnetlen nap estig szőtte vászнát, s' mégis soha nem hoszabbitotta, mert a' menyit szőtt nappal, annyit fejtet ki éjjel, igy mi-is egy felől kedvét keressük Istennek, alázatos kőnyőrgésünkel, de más felől gonosz életünkel reánk haragittyuk; hányan jőnek a' templomban az Isteni szolgálatra, hányan forgattyák az olvasót kezekben, a' kiknek lelke meg-vagyon sullyos vétkekkel terhelve, s' hogy gondollyuk, hogy azok valamit nyerhetnének imádságokkal? magyar mondás az, részeg ember imádsága foganatlan, mi leszen tehat az usorásé? a' rágalmazoé, a' rut életűé? Ezekre kiált az Isten, *Cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam, manus enim vestræ plenæ sunt sanguine. Isaiæ c. 1.* Mikor meg-szaporittyátok kőnyőrgésteket meg nem halgatom, mert a' ti kezeitek tele vannak vérrel, undoksággal, tudni illik, rút cselekedetekkel. A' honnan azt tanitom

Psalm. 9. v. 17.

S. Bernard. serm. 9. in Cant.

Isaiæ c. 1. v. 15.

tom ma, hogy heába valo ne légyen Imádságunk, és üreſſen ſupplicatiónk viſza ne vetteſsék, tellyeſséggel el kell távoznunk a' bűntűl, és minden gonoſztul, s'mikor hijuk az Iſtent, tiſzta ſzivben hijuk. *Propoſitio.*

Gyakorta cſelekedte azt az Ur Iſten, hogy a' mint az erőtlenek által meg-verette az erőſsőket, ugy a' tudatlanok által a' bőlcſeket oktatta; a' mint ſzándékomnak-is a' moſtani fel tett bizonyitására egy Cananæabéli aſzonyt adot előnkben *Matt. c. 15.* a' mely leányáért kő- *Matt.c.15.*
nyőrőgni akarván azt találta fel magában, hogy haſznoſſabban nem kőnyőrög, mint ha ki mégyen a' gonoſzok határábul, s'nem cſak a' bűnt el nem hadgya, de azokatis, a' kik a' bűnben keveredtenek, *Ecce mulier Cananæa à finibus illis egreſſa clamavit, dicens ei: miſerere mei Domine Fili David.* Imé egy Cananæabéli aſzony azokbul a' határokbul ki jővén kiálta mondván néki: kőnyőrűly rajtam Uram Dávidnak Fia, s'mit véltek micſőda határokbul jőtt ki? Tyro, és Sidon határibul, mert ezek a' váraſok gyalázatoſſak voltanak gonoſzságok miat, a' mint ki tetzik amaz Urunk mondásábul *Lucæ c. 10. Væ tibi Corozaim, væ tibi Betſaida, quia ſi in Tyro, & Sidone, factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis, olim in cilicio, & cinere ſedentes pœniterent.* Jaj néked Corozain, jaj néked Betſajda, mert ha Tyrusban, és Sidonban lettek volna a' cſudák, mellyek bennetek lettek, régen ſzőrzsákban, és hamuban űlvén pœnitentziát tartottak volna; ezeknek azért határibul ki ment, de miért ment? mikor ſzintén akkor ment a' Tyrus, és Sidon reſzeire űdvőzitőnk, *Seceſſit in partes Tyri, & Sidonis, Matt. c. 15.* tére a' Tyrus, és Sidon réſzeire, nem de inkáb mint vendégtűl nem várhatot volna-e? annyi gratiát, a' menyit kivűl nyert? Ah! jól tudta ez az aſzony, hogy ſe a' bűnben, ſe a' bűnő- *Luca c. 10. v. 18.* *Matt.c.15. v. 21.*

sok között nem találja annak kedvét, a' ki a' bűnt gyűlöli, azért jobnak itéllette lenni messze elejben menni, s' mind a' bűnt, s' mind a' bűnösök társaságát el hagyni, és ugy könyörgeni, mert mind a' tulajdon maga vétke, s' mind a' bűnösök társasága ártalmas a' könyörgő embernek, s' nem-is járt heában, mert nem csak leányát meg nem szabaditotta az ördögtül, de éppen maga akarattyára hatta Urunk ugy légyen, a' mint ő kivánnya, s' még azon felyül meg-is dicsérte. Igen meg-tanulta volt ezt Szent Dávid, hogy bűnében haszontalan könyörög, mikor *Psalm. 65.* azt mondotta: *Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.* Valameddig bűnt látok szivemben, csak heában könyörgök, mert nem halgat-meg az Ur.

Psalm. 65. v. 18.

Csak a' gonoszak társasága-is akadált tészen abban, hogy meg ne halgattassunk, menyivel inkáb a' magunk tulajdon gonoszsága. Ki volt kedvesebb Istennél, mint Moyses, és Aáron, a' kiknek nagyobb becsületére, halhatatlan csuda tételekre valo hatalmat adot, s' mégis mikor Farao kérte, hogy a' legyeknek sokasága meg szünnyék, azt monda, *Egressus à te orabo Dominum, & recedet musca à te, & à populo tuo. Exod. c. 8.* Ki menvén tőled kérem az Urat, és el távozik tőled, és a' te szolgaidtul, és a' te népedtül a' légy. A' mint hogy mihelyet ki ment, és könyörgött, meg-szünt a' csapás. *Egressusque Moyses à Pharaone oravit Dominum, qui fecit juxta verbum illius.* Ki menvén Moyses Faraotul könyörgött az Urnak, a' ki az ő szava, és igéje szerént cselekedet. De mivel erre a' jó tételre meg nem jobbult Farao, ismég ujjabb büntetése érte, csattagott az ég, és villámlott, szorta a' köveket, minden marháit le verte; Mire nézve viszontag kérte Moysest, ezt a' nagy csapást-is forditsa el rola, és el eresz-

Exod. c. 8. v. 29.

ti

ti a' népet, bátor, reá áll Moyſes, de úgy, hogy ki meheſſen imádkozni, *Cùm egreſſus fuero de Urbe, extendam palmas meas ad Dominum, & ceſſabunt tonitrua.* Mikor ki megyek a' várasbul, ki terjeſztem kezeimet az Urhoz, és meg-ſzűnnek a' menydörgéſek; mi tartoztat cſudáknak meſtere, hatalmas Moyſes, hogy a' várasban nem kőnyörőghetz? felettébb ſok az akadály, ugy mint az iſtentelen népnek gonoſzsága, hogy valamit nyerheſſek, ki kell mennem kőzzűlők, s'ugy is vagyon Szent Ambrus bizonyságábul, *Qui ſuis meritis eſt firmus, turbatur alienis demeritis.* A' ki maga érdemével foganatos volna, más gonoſzsága miatt hátrább marad igyekezetében.

Es azért erre vigyázot Eliſæus Profeta, mikor az őzvegynek meg hatta, hogy magára, és fiaira be zárja az ajtot, s' ugy tőltſe az olajt az edényekben, tartván tőle, ne talántán ha gonoſz emberek láttyák, meg-ſzűnnyék a' cſuda, és ne ſzaporitſa olaját az Iſten. *Ingredere, & claude oſtium, cùm intrinſecus fueris tu, & filij tui.* 4. *Reg. cap.* 4. Meny bé, és mikor ben léſzeſz te, és a' te fiaid zárd bé az ajtot. roſzſzak voltak tudni illik a' ſzomſzédok, és azért féltette Eliſæus, hogy ha azok jelen léſznek, azokra valo haragja miatt, cſuda tételével ne ſegitſe az Iſten. A' mint jól vette eſzében *Cajetanus. Ne demerita alicujus impedirent executionem miraculi, ſolùm religioſam matrem cum filijs inſtructis mandat adeſſe miraculo.* Ne talántán a' cſudának végben menetelét akadályoztatná valakinek vétke, egyedűl cſak a' tiſztes, és tekélletes anyát jól nevelt fiaival egyűt akarta jelen lenni. Rettenetes dolog az, a' mit beſzél Metaphraſtes Szent Chryſoſtomuſrul; Ennek miſe mondáſakor kivált képpen valo Iſteni vigaſztaláſi voltanak, s' azonban egykor aëtatoſſan ſzolgál az Urnak, és ſemmi ſzokot vigaſztaláſt nem érez ſzivében, buſulni kezd, és rettegni,

4. Reg. c. 4. v. 4.

Cajetanus hic.

gondolván hogy talán valamivel meg-bántotta volna az Istent, de meg jelenti néki, hogy nem ő miatta, hanem annak az iffiunak gonoszságáért, a' ki a' Szent Miséhez szolgált, vonta-meg magát tőle, kit midőn el bocsátott volna, meg-tért előbbi vigasztalása. Mellyek, ha ugy vannak, mit gondolunk, menyivel inkáb akadált teszen magunk saját vétkünk, az Isteni ajándékoknak meg nyerésében, ha mások bűne ennyire árthat? Éjjel nappal imádkozhatol Keresztyén lélek, de ha szived tisztátalan, nem nyerhetz semmit, usurával, és hamis keresménnyel töltöd erszényedet? Ah! mind haszontalan szapora könyörgésed. Gyűlölöd felebarátodat? s' mégis nagy fohászkodásokkal folyamodol az Istenhez? Ah! csak kép mutatás, nem igaz könyörgés imádságod, mert ha mit kérsz, az Atyától kell kérned Jesus nevében, ha az Atyától? tehát annak Fiát nem kell gyűlölnöd, egybaránt boszontod, nem kélleled. Meny ki előbb a' bűnnek határibul, akarattyán járj Istennek, s' ugy veszed hasznát imádságodnak, mert igaz az, a' mit Szent Dávid mondott: *Psalm.* 144. *Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet.* Az ötet félőknek akarattyát cselekeszi, és azoknak könyörgését halgattya-meg.

Psal. 144. v. 19.

Az imádságnak ereje az igaz szeretetben áll, a' mellyel mind Istenedet, s' mind felebarátodat szereted, egyébaránt, ha egyike meg-szűnik, vagy felebarátodnak, vagy Istennek szeretete, el veszti erejét imádságod. Igy szoll errűl Sz. Gergely: *Virtus veræ orationis est celsitudo charitatis, & tunc quisque quòd rectè petit adipiscitur, cùm ejus animus in petitione nec inimici odio fuscatur. Hom.* 27. Az igaz imádságnak ereje a' szeretetnek magasága, és akkor könyörög ki hasznosan, mikor könyörgésének ûdején az ő szivet felebaráttya gyűlölsége be nem homalyosithattya. Ha kire vé-

S. Gregor. Hom. 27.

véled mélto haragod vagyon, Ah! békéllyél-meg előbb vele, s' ugy meny Isten elejben, *Ante orationem præpara animam tuam. Eccl. c. 18.* Imádságod előtt kéſzicsd el lelkedet, ha mi ártalmas vagyon benne, vedd ki előbb belőle, mert a' mint addig haſzontalan a' falaſtrom a' ſebnek, mig a' vaſat ki nem véſzi belőle a' barbély, ugy haſzontalan addig az imádság, mig a' lélekben vagyon a' vétek; Szent Laurentius Juſtinianus mondáſa ez, *Nullum medicamentum perficit, donec ferrum latet in vulnere, ita nihil prodeſt oratio, cujus voluntas verſatur in ſcelere.* Semmi orvoſság nem ſegit addig, mig a' vas, vagy hegyeſtőr a' ſebben vagyon, ugy nem haſznál az imádság annak, a kinek akarattya a' vétekben forog. *Petite, & accipietis.* Kérjetek, és el vészitek. De azt téſzi hozzá, *Si feceritis quæ præcipio vobis, & verba mea in vobis manſerint, quodcunque volueritis petatis, & fiet vobis.* Ha azokat meg-cselekeditek, a' miket parancſolok, és az én igéim bennetek maradnak valamit akartok, kérjetek, és meg-adatik néktek, azon kivül ſemmit ſem nyertek. S' micſodát parancſol? azt: ſzereſſed Istenedet ſzereſſed felebarátodat?

Eccl. c. 18. v. 23.

Laurent. Juſtinian.

A' mellyet mivel Saul bé nem tőltőt, haſzontalanul áldozot, haſzontalanul kőnyőrgőt, Samuellel ment imádkozni, s' azzal ſem volt foganatos, mert még Dávidot gyülőlte. E' pedig mivel igazán meg-tért, azt vallya: *Cùm invocarem exaudivit me. Pſalm. 4.* Mikor én ſegitségül hinám az Istent, meg-halgatot engem. Annyira igaz az a' mit mondot Szent János. *Si cor noſtrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quidquid petierimus, accipiemus ab eo. 1. Joan. c. 3.* Ha a' mi ſzivünk nem-vádol minket, bizodalmunk vagyon az Istenhez: és valamit kérünk el veſzük ő tőle. Vádol pedig akkor, mikor Kriſtus Urunk beſzédit parancſolatit meg nem tartyuk &c.

1. Reg c. 15. v. 32.

Pſalm. 4. v. 1.

1. Joan. c. 3. v. 21.

fo-

fogadd bé te a' Kriſtuſt ſzivedben parancſolattyában, s' tégedet-is meg-halgat az Atya Iſten. A' mint ezt példában igy beſzélle *Lucæ 11. Quis veſtrum habet amicum, & ibit ad illum mediâ nocte, & dicet, amice commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit ad me de via.* Kinek vagyon kőzzűletek baráttya, és hozzája mégyen éjfélkor, és mond néki: Barátom, adgy nékem három kenyeret kőltsőn, mert egy barátom jőtt hozzám az útrul, és nincs mit elejben tennem. A' hol Szent Agoſton igy kérdezkedik *ſerm. 171. Quis eſt iſte hoſpes, qui venit de via ad amicum? Nonne iſte hoſpes, qui dicit: Ecce ego ſto ad oſtium & pulſo, ſi quis aperuerit mihi intrabo, & cœnabo cum illo, ego, & Pater meus?* Kicſoda az a' vendég, a' ki útrul jő? nem az-e? a' ki azt mondotta: En az ajto előtt állok, és zőrgők, ha ki nékem fel nyittya, nála vacſorálok én, és az én Atyám? Zőrget Jeſus ſzived ajtáján? bocsásd bé parancſolatit, hadd abba gonoſzságodat, s' fel nyitod ſzivedet, engedz, minden gonoſzságidat el hagyod; Ah! ſieſs, akár mikor jő Iſten elejben, mindenkor jól jőttél, adatik a' mit kivánſz, de ha ki rekeſzted, te ſem halgattatol-meg.

Lucæ c. 11. v. 5.

S. Auguſt. ſerm. 171.

Avagy talán igen el aluttál, el nyomott a' bűnnek mély álma? Ah! ſerkeny fel, hallyad kiáltását az Anyaſzent-egyháznak, a' mely azon ſzokkal kiált reád, a' mellyekkel Jonáſra kiáltottak a' hajoſok, *Quid ſopore deprimeris? ſurge invoca Deum tuum, ſi fortè recogitet Deus de nobis, & non pereamus.* Mit aluſzol oly mély álommal? kely fel, hijad a' te Iſtenedet, talán meg-emlekezik rolunk, hogy el ne veſzűnk; Nem látod-e mely nagy ſzélvéſzek támattanak? egy felől a' Kéreſztyének veſzekednek, más felől a' pogányság rettent, hánnya az Anyaſzent-egyháznak hajocskáját, kely fel imádkozzál, hanem, ha nincſen bi-

Jonæ c. 1. v. 6.

zo-

zodalmod, mert bűnöddel el távoztál Istened szine elől? *Surge*, kelly fel, csak azért-is, és térj-meg; mert a' mint *Laurentius Justinianus* szoll: addig semmit nem nyerhetz, mig vitza nem állasz parancsolatira. *Quicunque cupit orationem suam exaudiri à Domino, prius studeat obedire imperijs ejus, qui suam fiduciam accipit in oratione, cùm sibi vitæ pravitas in illa non contradicit. c. 4. de orat.* Valaki azt kivánnya, hogy az Urtul meg-halgattassék, azon légyen, hogy az ő parancsolatinak engedgyen, a' ki akkor vészen bizodalmat imádságában, mikor életének gonoszsága, ellent nem mond. *Surge*, kely fel, zőrget jó barátod a' Kristus, nyisd fel szivedet, hijad Istenedet; De tudod-e mit tészen annak hivása? *Invocas Deum, quando in te vocas Deum; Hoc est enim illum invocare, illum in te vòcare. S. August. conc. 3. in Psalm. 30.* Akkor hivod Istenedet, mikor magadban bé hivod, mert azt tészi, hini, mint beléd hini; csak hogy talán fertelmes undok helyre hivod, félő ne talántan azt mondgya: *Tantas sordes conscientiæ tuæ sustinebo?* hogy mennyek bé? hogy szenvedhetem el lelked ismeretinek undok szemetét? és ganéját? hogy térjek oda bé, a' hol az utálatosság el rutitotta lelkedet? *Invocas me in os tuum, & plenum est rapinis? quo invocatur Deus, plenum est blasphæmijs, plenum est adulterijs, plenum est irâ, & fraudibus, plenum est malis concupiscentijs, plenum est insuper invidiâ, & invocas me?* A' te szádba hisz engem, s' tele vagyon ragadomânyokkal? Oh undok szállás! A' hova hivattatik, tele vagyon káromkodásokkal? tele házasság tőréssel, tele haraggal, és csalárdságokkal, tele gonosz kivánságokkal, tele irigységgel, és oda hisz engem? *Quid sopore oprimeris:* miért nyomatol el annyira az álomtul? Lássad mit' cselekeszel, leg elsőbben-is azt kérjed, *Cor mundum crea in me Deus.* En Istenem tele utálatossággal az én szivem, hanem te

Laur. Justin. c. 4. de de orat.

S. Augusst. conc. 3. in psalm. 30.

teremts uj szivet bennem, segits reá, hogy ki tisztithassam házamat, és tiszta helyre fogadhassalak.

Az illyen könyörgés nélkül szükölködünk, most kiváltképpen, mert mit hallunk most, hanem hogy itt is amott is Keresztyén vér ontatik ki, minden tartományok fegyverben vannak, veszedelemben vagyon a' közönséges jó; Ah! tehát, hogy haszontalanul ne könyörögjünk, leg elsőbben-is a' bűntül távozunk el, s' még azokat-is elkerüllyük, a' kik gonoszak, kellyünk fel jó barátunk kedvéért az édes Jésusért bűneink mély álmábul, tiszta szivel kedveskedgyünk néki, mert igy az ő Szent Attya-is, fel kél érettünk, és boszut áll ellenséginken, s' mennél artatlannyabb élettel élünk, annál bátrabban mondhattyuk Sz. Dáviddal, *Exurgat Deus, & dissipentur inimici ejus.* Kellyen fel az Isten, és széledgyenek el az ő ellenségi, gyalázatot vallyanak, valakik az Anyaszent-egyházat háborgattyák, veszenek el, a' kik az ő szent nevét igazán nem hiják; Mi pedig minden kivánságinkat tőredelmes szivel előtted terjesztyük hatalmas Isteni Felség, Ne tekéntsed eddig valo gonoszságunkat, hanem emlekezzél-meg a' te nagy irgalmasságodrul, és üdvözits elsőbben-is lélekben, s' a' mellet testben-is, hogy igy te tőled bátorittatván a' kéréstre, valamit kérünk meg-nyerjük, és a' te szent nevedet érette örökké áldhassuk.

Amen.

HUSVET UTAN,

ÖTÖDIK VASARNAP,

MASODIK PREDIKCZIO.

Ugy foganatos az Imádság, hogy ha a' mit kérünk, azt, visza adás fejében költsön kérjük Istentül.

Pe-

Petite, & accipietis. Joann. cap. 16.
Kérjetek, és el véſzitek. *Joan. c. 16.*

NOha az igaz Iſtennek fogadásában ſoha nincſen ſemmi változás, mind azon által a' cſalárdsághoz ſzokot embernek tétovázo elméjét hogy meg-győzheſſe, a' mit igér, és fogad, duplázott, eskűvéſſel-is igéri, és fogadgya üdvözitőnk. *Amen amen dico vobis, ſi quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis:* Bizony bizony mondom néktek, ha mit kérendetek az én nevemben az én Atyámtul, meg adgya néktek; kérjetek azért, és el véſzitek a' mit kivántok. A' mely ſzokat magyarázván Hugo Cárdinál, igy ſzoll: *Bis dicitur Amen, propter duplicem certitudinem, homines enim in promiſſis ſolent dupliciter decipere, aut omnino non reddendo promiſſum, aut diminuendo, ſed Dominus quod promittit, ſolvit: quæ procedunt de labijs meis, non faciam irrita. Pſalm. 88. & etiam ultra promiſſa reddit.* Hugo Card. apud Manſium in ærario. Pſalm. 88. Kétſzer mondatik az a' ſzo, bizony bizony: dupla igaz voltáért, mivel az emberek duplán ſzokták egymáſt megcſalni, vagy tellyeſséggel meg nem adván a' fogadot jót, vagy meg-cſorbitván, de a' mit az Ur igér, igazán megadgya, és többet is ád, a' mint a' Soltárban meg mondotta a' mellyek az én ajakimbul ki mennek, fel nem bontom. Igy Iſaiás által cſak azt mondotta az Iſraël Királlyának, *Dicit Dominus de rege Aſſyriorum, non intrabit civitatem hanc, & non jaciet in eam ſagittam. Iſaiæ c. 37.* Iſaiæ c. 37. v. 33. Azt mondgya az Ur, az Aſſyriuſok Királlyárul, nem mégyen bé ebbe a' várasba, és nyilat nem lő belé, s' mégis nem cſak ezt cſelekette az Ur, hanem maga Angyalát is el küldötte, és az által ſzáz nyolczvan öt ezeret őletet-meg népében. 4. Reg. c. 19.

Salamon csák bölcseséget kért, ő pedig mind gazdagságot, mind dicsőséget adot néki, *Quæ non postulâsti dedi tibi, divitias scilicet & gloriam, ut nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus. 3. Reg. c. 3.* Nem csák bölcseséget, de azokat is meg-adtam, a' mellyeket nem kértél, ugy mint gazdagságot, és dicsőséget, ugy hogy hozzád hasonlo a' Királyok között senki sem volt te előtted.

3. Reg. c. 3. v. 13.

Abimeleknek csak azt igérte, hogy egészségét megadgya, ha Abrahám feleségét el bocsáttya, s' mégis annyit adott, a' menyit Abimelek nem-is tudot kérni, *Nunc ergo redde viro suo uxorem, quia Prophetа est, & orabit pro te, & vives. Genes. c. 29.* Most azért add visza feleségét az ő férjének, mert ő Próféta, és ő imádkozik te éretted, s' te élsz. *Orante autem Abraham, servavit Deus Abimelech, & uxorem, ancillasque ejus, & pepererunt, concluserat enim Dominus omnem vulvam domûs Abimelech propter Saram uxorem Abrahæ.* Imádkozván azért Abrahám, meg-gyogyitá az Isten Abimeleket, és az ő feleségét, és az ő szolgáloit, kik szűlének, mert az Ur bé zárta volt Abimelek házának minden méhét. Mellyeket Szent *Nilus c. 18. de orat.* igy fejez bé: *Sic suorum vota Deus semper excedit, nec unum, sed plura largitur*; Igy az Ur az ő hiveinek kivánságit ajándékival meg-halladgya, és nem egyet, hanem többet ád. Kitűl, hogy sokat nyerhetnénk arra sürget üdvözitönk, *Petite, & accipietis.* kérjetek, és el vészitek.

Gen. c. 29. v. 7.

S. Nilus c. 18. de orat.

Oh! édes Istenem! ezeket cseleketted az előtt, s' most-an még többkeket igérsz, s' miért nem veszük el a' mit kérünk? betegek vagyunk, kérünk, és nem gyogyulunk, károkat vallunk, kérünk, és nem távoztatod el tőlünk? szegények vagyunk, és nem gazdagitasz? meg felel erre Szent Jakab Apostol: *cap. 4. Petitis, & non accipitis, eo, quod malè petatis, ut in concupiscentijs vestris insumatis.* Kéritek

Jacobi c. 4. v. 3.

ritek (ezeket) és nem véſzitek el, azért, hogy gonoſzul kéritek, hogy a' ti kivánságitokra kőltsétek. Oh! bizony jól eſik nékůnk, mert *Miſericordiæ res eſt, hac in parte miſericordiam ſubtrahere: quemadmodum iræ, & indignationis miſericordiam exhibere. S. Bernardus ſer. contra vitium ingratitudinis.* Nagy irgalmaſság e' miát meg-vonni az irgalmaſságot, a' mint nagy harag, és boſzonkodás meg-engedni; mit haſználna meg-adáſa az egéſségnek, &c. ha azzal el veſznénk? Jobb, jobb, hogy ne engedgyen mert Szent *Chryſoſtomus* ſzerént *Hom. 5. in Gen. Cùm Deus aliquid nobis negat, non minus eſt, quàm ſi conceſſiſſet, negat enim aliquando, quia neſcimus, quid petamus.* Mikor néha nem engedimeg az Iſten, a' mit kérůnk, nem keveſebb ajándek, mint ha meg-adná, mert nem tudgyuk mit kérůnk; mert ollyat kérůnk, a' mellyel veſztůnkre élnénk, hogy azért meg-nyerjůk a' mit kérůnk, ſzůkség az, ugy kérjůk, hogy valamit tőle meg-nyerůnk, mindent viſza adunk, és az ő ſzolgálattyára fordittyuk, hitelbe kérjůnk, és nyerteſen járunk. Mellyet meg-mutatok.

S. Bernar. ſer. contr. vitium ingratit.

S. Chryſoſt. Hom. 5. in Geneſ.

Propoſitio.

A' mit az Iſten maga velůnk őrőmeſt cſelekſzik, azt kivánnya, hogy mi-is azt cſelekedgyůk máſokkal, azzal arra tanitván, mint, és miben kelleſsék hozzá folyamodnunk bizodalommal. ő *Deut. c. 15.* azt parancſolta: *Si unus de fratribus tuis, qui morantur intra portas civitatis, in terra, quàm Dominus Deus tuus daturus eſt tibi, ad paupertatem devenerit, non obdurabis cor tuam, nec contrahes manum, ſed aperies eam pauperi, & dabis mutuum, quo eum indigere perſpexeris.* Ha valaki az Atyádfiai kőzzůl, kik váraſod kapuin belől laknak a' földen, mellyet a' te Urad Iſtened ád te néked, ſzegénységre jut, meg ne keményitſed a' te ſzivedet, ſe meg ne vonnyad kezedet, hanem nyisd-meg azt a' ſzegénynek, és adgy kőltsőn, a' mi nélkůl látod

Deut. c. 15. v. 7.

szűkölködni; mely parancsolattyával mit akar más? hanem azt, hogy mi-is visza adás fejében kérjük, a' mi nélkül szűkölködünk; egésséget kérünk? visza adás fejében ugy kérjük, Uram adgy egésséget, hadd szolgálhassak azzal te néked. Bővséget kérünk? ugy kérjük, Uram adgy bővséget, áldgy-meg! hadd táplálhassuk a' szegényeket belőle a' te szent nevedért, mert ugyan-is, ha mi tudunk könyörülni a' szükölködő atyánkfián, mit gondolhatunk más, hanem hogy jobban könyörül ő mi rajtunk, s' nem tartya-meg tőlünk, a' mit kivánunk, csak meg-adgyuk viszontag, és nem a' mi gonoszságinkra, hanem az ő szolgálattyára költsük, a' mint maga mondgya Urunk *Lucæ*

Lucæ c. 11. v. 13. *c. 11. Si vos cùm sitis mali, nôstis bona data dare filijs vestris, quantò magis Pater vester de cælo dabit Spiritum bonum petentibus se.* Ha ti gonoszak lévén, jó adományokat tudtok adni a' ti fiaitoknak, menyivel inkáb a' ti Atyátok menyből jó lelket ád, az ő tőlek kérőknek. Az az, ha ki ollyat kér Istentől, a' mi annak szolgálattyára alkalmatos, megvilágosittatik, jó lelket, jó malasztot nyér, ugy mint ollyat, a' mi semmi ártalmast né kérjen, hanem üdvősségére hasznossat, mindent annak szolgálattyára a' kitől vészi.

Meg-tanulta volt ezt ama' jámbor Aszony Samuelnek Annya, a' ki fiui magzatot kérvén, igy imádkozott:

1. Reg. c. 1. v. 11. *Domine exercituum, si respiciens videris afflictionem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ, dederisque servæ tuæ sexum virilem, dabo eum Domino omnibus diebus vitæ ejus. 1. Reg. c. 1.* Oh! seregeknek Ura! ha reám tekéntvén, látod a' te szolgálódnak nyomoruságát, és meg emlékezel rolam, és el nem feletkezel szolgálodrul, és szolgálodnak férfi magzatott adsz, az Urnak adom őtet életének minden napjaiban. Oh! dicséretre méltó aszonyság!

nem

nem maga gyönyörűségére kéri, hanem, hogy Istennek adhassa azt a' férfi magzatot. Tudod-e? mit kérsz jó Aszony? fiat kérsz, nem volna-e azt jó ugy kérni? hogy légyen, a' ki vénségedben táplállyon? légyen, a' ki Attya nevét hordozza, nemzetségét szaporitsa, a' ki előtted forgodván, más egyéb szomoruságidban vigasztallyon? Ezekért imádkoznak más Anyák, és Atyák, hogy légyen maradékok, a' kire hagyhassák verejtékes fáradsággal szerzet kereseményeket; De akár ki mint kérje, ő ugyan csak ugy kéri, és arra a' végre, hogy Istennek adhassa. A' mely Anna Aszony könyörgésében azt vészi eszében Szent Chrysostomus, hogy nem egy esztendeig, nem kettőig, &c. hanem egész életének üdejében kész Istennek szolgálattyára forditani. *Dabo illum (ait) Domino, donum omni tempore, non dixit duntaxat unum, aut alterum annum, ut nos solemus, neque dixit, si dederis mihi puerum dabo pecunias, sed ipsum totum domum retribuam primogenitum, & orationis filium. Hom. 24. in epist. ad Eph.* Az Urnak adom (ugy mond) őtet, minden üdőben, nem mondotta, egy, vagy két esztendeig, a' mint mi szoktunk igéretet tenni, nem mondotta, hogy pénzt, vagy kincset adok helyette, hanem őtet magát ez első szülöttemet, az imádságnak fiát adom. Valoban emberséges kérés! mert nem ugy kéri, hogy el idegenitse az Istentül, hanem csak viiza adás fejében. *S. Chrysost. Hom. 24. in epist ad Eph.*

Ugyan-is csak annak vagyon emberséges, és eszes kérése, a' ki e' formán könyörög, a' ki pedig maga hasznára egyedül, nem tekéntvén az Istennek tiszteletire kér valamit, oktalan állatok bőgésével, orditásával, esztelenül esedezik, a' mint a' goromba Zsidók cselekedtek, és azért Oseás Próféta meg akarván jobbitani bennek ezt a' nagy fogyatkozást, e' képpen tanittya az imádságra: *Tolite vobiscum verba, & convertimi ad Dominum, & dicite ei: omnem* *Oseæ c. 14.*

omnem aufer iniquitatem; accipe bonum. cap. 14. Vigyetek (ugy mond) magatokkal igéket avagy szokat, térjetek az Urhoz, és mondgyátok azt néki: minden hamisságot végy el, vedd bé a' jót, mint ha, a' ki csak maga hasznára kér valamit Istentül, nem emberi szoval, hanem baromi orditással kérné, mert igen meg-szokták volt az Israël fiai az illyen baromi kérést, mivel ugy kérték, a'mit kértenek, hogy visza adásárul semmit nem gondolkodnának.

Fel jedzette ezt azon Oseás Próféta *c. 7. Non clamaverunt ad me in corde suo, sed ululabant in cubilibus suis, super triticum, & vinum ruminabant.* Nem kiáltottak én hozzám az ö szivek szerént, hanem az ö ágyas házokban jajgattak, a' deák olvassa, orditottak, a' buza, és bor felet kérödnek vala. Hogy ne nehesztellyek reájok, ugy mond az Ur, erre a' gonosz népre, a' mely nem emberi szoval kiáltot hozzám, hanem baromi modon orditottak; annyit akar mondani: azért nem halgattam-meg öket, mert emberhez illendö kéréseket nem volt, nem jutván eszekben, hogy a' kért jót visza adnák; ha mit akartak nyerni, azt kellett volna kivánni, *Aufer iniquitatem, & accipe bonum.* Ah! Urram miénk a' gonoszság, töröld el azt, tiéd a' jó, vedd bé azt tölünk.

Oseæ c. 7. v. 14.

A' melyre *Baëza tom. 3. Evangelico lib. 15. §. 6.* azt tanittya: *Pete ergo à Deo tibi dari, non quod tibi retineas, non quod Deo eripias, sed quod totum Deus à te accipiat, & verba hominis promis in oratione, non ululatus ferarum.* Hallod-e Keresztyén ember? ha azt akarod, hogy emberi szoval, és igével mondattatásál élni imádságodban, valamit kérsz Istentül, nem ugy kérjed, hogy tőle el vedd, s' magadnak tartsad, hanem hogy tőled azon adománt visza veheſſe.

Baëza tom. 3. Evang. l. 15. c. 3. §. 6.

Es talán ugyan azért volt amaz Evageliumi szolga an-

annyira kedves az ô Uránál, hogy valamit vett nyereséggel adta visza, *Domine quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque super lucratus sum. Matt. c. 25.* Uram, ôt talentumot adtál volt, imé még ôtôt szerzettem hozzá, vedd jó néven! kinek jó válasza-is volt, *Euge serve bone, & fidelis, intra in gaudium Domini tui.* Ah! vigadgy jó szolgám, mivel a' vett ajándékot nyereséggel visza hoztad, menny bé jutalmadba, az én ôrômômbe, az ôrôk boldogságba. Mit kivánhatot tôbbet? Gondolkodot errûl ama' nagy elme *Origenes*, és oly illetlennek alitotta lenni, a' maga tulajdon hasznára valo kérést, hogy még az okos, noha el kárhozot lelket-is a' baromhoz hasonlitaná. Mert ha jut eszetekben, egyût valának egykor az Isten fiai, a' kik kôzzé bé furta magát az ôrdôg, és egy kérést téve, ugy mint azt, hogy adná néki az Isten Jobnab az ô jovait, és Uri hatalmát magán Jóbon, mellyet alig nyert-meg, mindgyárt ott hagyá az Isten fiait, és Szent Jóbnak jovai foglalására indult. *Egressus igitur Satan à facie Domini, &c.* Ki méne azért az Ur szine elôl a' sátán. A' mely szokra *Origenes* igy szoll: *Exivit diabolus à facie Domini, exivit tanquam lupus rapiens, tanquam leo rugiens, tanquam ursus sanguinem sitiens, tanquam vipera sæva, ac pernicioſa.* Ki méne az ôrdôg az Ur szine elôl, mint a' ragadozo farkas, mint az ordito oroszlány, mint a' vért szomjuhozo medve, mint a' kegyetlen, és ártalmas kigyo, avagy mérges gyik. Csudálatos illetlen nevek, miért kellett az ôrdôgôt annyi vad állat nevével illetni? ha szintén el kárhozot lélek-is, de okos, és eszes lélek? Ah! mélto azokra a' nevekre, mert azzal a' vett hatalommal, mint néki adott ajándékkal, nem az Isteni szolgálatra élt, hanem maga dûhôsségének végben vitelére, hogy abbul azt tanulnánk, inkáb barom, hogy sem mint ember, a' ki csak mágát keresi, és maga

Matt. 25. v. 20.

Origenes hic.

kivánságának akar szolgálni, *Meritò omnium bestiarum instar habetur, qui bona à Deo sibi petit, ut illa destruat, pessumdet, nec in Dei obsequium convertat. Baëza super c. 16. Joan.* Mélto arra, hogy minden fene vad helyet ismértessék, a' ki, a' kért ajándékokat azért kéri, hogy el rontsa, belőlők tobzodgyék, és meg-emésztheſſe.

Baëza super c. 16. Joan.

Mellyet midőn beszéllek, szállyon magában minden ember, s' láſſa nem illyen fene vad-e? nem illyen őrdög volt-e? mikor teſte egésségével, gazdagságával, szépségével, tudományával, csak maga gyönyörűségére élt? A' kevély ember tiszteket kért, s' meg-nyerte, de mire forditotta? másoknak meg-vetésére, maga fel fuvalkodására; Oh! esztelen fenevad! oh kevély őrdög követője! nem azért magasztalt fel az Ur, hogy el biznád magadat, hanem hogy másoknak szolgálnál, s' te pedig mind magadra forditottad az Istennek jovait! mit merész többet kérni?

Egésséget kért a' buja életű, és meg-nyerte, de mire forditotta? égtelenségre, undok bujaságra. Ah! sárba gyönyörködő ganéit szerető lélek, miért lettél emberből oly undok állat? azért adta volt az Isten egésségedet, hogy tisztán élvén, őtet gyönyörköttetheſſed, s' te magad undok kivánságidra forditottad; egy szoval valaki gonoszra kőlti ajándékit az Istennek, barom, nem ember, nem okos lélek, hanem esztelen fenevad, nem heába történik, hogy többé nem nyersz, semmit Istentől, mert veszedelmedre kéred, nem üdvősségedre, nem arra a' végre, hogy abból az Urat dicsőjtsed.

De boldog lélek az ellenben, a' ki valamit kér az Istennek szolgálattyára kéri! ő mondhattya azt a' mennyei Vőlegény kegyelmével, *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Kedves az én szerelmes Istenem nékem, és én ő néki; mert

mert valamit kérek ő meg adgya, és én-is mind az őszolgálattyára forditom, kedves ő én nékem, *Quia benignus & misericors, ego illi, quia non sum ingrata: ille mihi gratiam ex gratia, ego illi gratiam pro gratia, ille meæ liberationi, ego illius honori, ille saluti meæ, ego illius voluntati, quia una sum columba ejus; & vocem ejus audio. S. Bernardus serm. 68. in Cant.* Kedvesem ő nékem, mert hozzám kegyes, és irgalmas, *kedvese* vagyok én ő néki, mert háláadatlan nem vagyok, ő nékem szerelmesem, mert malasztyát maga jó kedvébűl adgya, *szerelmesse* vagyok én, mert vett ajándekiért hálá adó vagyok, *kedves* ő énnékem, mert szabadulásomra vigyáz, kedvese vagyok én, mert én tiszteletire gondot viselek, ő az én üdvősségemet keresi, én az ő akarattyát, valamit veszek tőle, viszza adom, és tőle függők mindenekben, *S. Bernard. serm. 68. in Cant.*

Illyen kedvesse volt Szent Dávid, s' azért azt fogadta, *Vota mea Deo reddam* Glossa *meipsum reddam.* az én fogadásimat bé tőltőm, magamat adom Istennek; a' mely szokra Szent Agoston azt jovallya: *Redde te illi, ut beatus sis, à quo accepisti, ut sis. Epist. 45.* Ne késsél viszza adásoddal, add viszza magadat néki, hogy boldog lehess, a' ki tőle vetted azt, hogy vagy. *S. August. Epist. 45.*

De parancsolatban-is elönkben adta ezt az Ur, *Diliges Dominum Deum tuum, &c.* Szeressed a' te Uradat Istenedet, mert ugyan-is, a' kit szeretünk, attul semminket sem kéméllyük, igy ha ötet szerettyük, valamit vettünk tőle nem-is kéméllyük, Szent Agoston ezt igy magyarázza: *Tuum Deum ex toto corde diligere præciperis, ut omnes cogitationes tuas, ex tota anima tua, ut omnem vitam tuam, ex tota mente tua, ut omnem intellectum in illum conferas, à quo habes ea, quæ confers. lib. 1. de doctrina Christ. c. 22.* A' te Istenedet tellyes szivedbűl parancsoltatol szeretned, *S. August. l. 1. de doct. Christ. c. 22.*

hogy minden gondolatidat néki add, tellyes lelkedbûl, hogy egész életedet szolgálattyára fordítsad, tellyes elmédbûl, hogy minden értelmedet oda hajtsad, a' honnan vetted mind azokat, a' mellyeket adhatz.

S'nem-is tagadhattyuk, hogy tôle nem vettûk volna mindenûnket, tehát mindenûnkel néki tartozunk. Igy szollott Eliu *Job. 35. Si juste egeris? quid donabis ei? quid de manu tua accipiet?* Mondhatza meg ha szentûl élsz? és tekélleteſſen, mit adtz néki ajándékul, avagy mit vészen el kezedbûl, a' mi tiéd volna? ha jó vagy, az ô ajándékjábul vagy jó, ha mit érdemlesz, az ô segitsége által érdemlesz; Bizony ugy mond Szent Agoston, *Quisquis tibi merita sua enumerat, quid tibi enumerat, nisi vera tua dona? lib. 9. confeſſ. c. 13.* Valaki elôtted az ô érdemit számlállya, mit számlál máſt? hanem a' te igaz adományidat.

Job.35.v.7.

S. Auguſt. lib.9. Conf. c. 13.

Meg ismérte ezt Szent Dávid, s'azért noha nagy kôltséget szerzet a' templom épûletire, csak azt mondotta: *Tua ſunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi. 1. paral. c. 29.* Mindenek tiéid; és a' miket a' te kezedbûl vettûnk, azokat adtuk néked. Mellyek mindenek ha ugy vannak, mi kôvetkezik rendeſſen belôle? hanem hogy valamit kérûnk, ugy kérjûk, hogy néki visza adnunk készek legyûnk; kérés nélkûl-is sokat adot, mert alkotot, és meg-váltot, s'mit adunk ezekért, hanem ezerszer magunkat. *Si totum me debeo pro facto, quid addam jam pro refecto? In primo opere me mihi dedit; In ſecundo ſe, & ubi ſe dedit, me mihi reddidit; datus ergò & redditus, me pro me debeo, & his debeo; Quid ergò retribuam pro ſe? nam etsi millies me rependere poſſem, quid ſum ego ad Deum? Auguſtinus.* Hogy ha (ugy mond) ados vagyok azért, hogy teremtettem, mit adgyak azért, hogy meg-váltattam? elsô munkájában magamat adot magamnak, de a' máſodik-

1. Paralip. c.29. v. 14.

S. Auguſt.

dikban magát adta énnékem, és midőn magát adta énnékem, magamat adta viſza nékem. Mivel azért engemet magamnak adot, és viſza-is adot, kétſzer tartozom, s' mit adhatok Iſtenemnek? mert ha ezerſzer, s' még ezerſzer adhatnám-is, mi vagyok az Iſtenhéz képeſt? Csak annyi, (ugy mond Szent Bernárd) mint a' csillag a' naphoz, a' cſepp a' folyo vizhez, a' kő a' kőſziklához, egy ſzem az aſztaghoz képeſt. *ſerm. de quadrupl. debito.* mind azon által, oh! nagy jó voltu Iſten! meg-elégedik azzal, ha azt adgyuk, a' mit tőle vettünk. Adgyuk ſzolgálattyára erőnket, egéſségünket, jovainkat, és mindennémű vett adományit, teſtünket, lelkünket, s' minden bizonyoſſan bé tellyeſedik Urunk ſzava, és fogadáſa, *Petite, & accipietis*, kérjetek, és el veſzitek, meg-nyeritek itt teſteteknek, ott leketeknek, mindennémű jovát, ugy hogy ſoha őrőkké ſemmi jó nélkül ne ſzükölködgyetek. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek Iſten. Amen.

S. Bernard. ſer. de quadrupl. debito.

HUSVET UTAN, ÖTÖDIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Meg-várja azt az Iſten, hogy a' mit maga jó akarattyábul volt meg-adando, mi-is kérjük, s' annál hamarébb meg-adgya, mennél többen kérjük.

Petite, & accipietis. Joan. cap. 16.
Kérjetek, és el veſzitek.

Joan. c. 16.

ELőbb, hogy sem mint e' világbul ki költöznék harmincz három esztendeig valo fáradsága után, szerelmes Meg-váltónk, azon fellyül, hogy meg-alkuttatott Szent Attyával, tovább valo jónkra-is vigyázván tulajdon hasznunkra azt a' parrncsolatot adta, *Petite, & accipietis*, kérjetek, és el veszitek, a' mi annyit tett, akár testi, s' akár lelki jók nélkül szükölködttök, nem csak jovallom, de parancsolom-is, hogy nagy bizodalommal kérjetek, és bizonyosson meg-nyeritek. Csudálatos parancsolat! és a' mi szivünket ki mondhatatlanul holdito kedveskedés! mert ugyan-is nem a' világnak szokása az, hogy a' kérést parancsollya, hanem inkáb tiltya; mig adhatz, mindenek előtt kedves vagy, de ha kérsz unalmas. Innen támadot a' deákoknál ama' köz mondás, *Illum nullus amat, qui semper da mihi, clamat.* Senki azt nem kedvelli, a' ki azt a' szot (adgy) beszélli, s' mennél inkáb gyakorollya, annál unalmassabb; Még a' Királyok sem vetik meg a' nyujtot ajándékot, de a' szapora kérést utállyák, ők a' szegényekébül gazdagodnak, de a' magokébul keveset gazdagitanak, minnyájan inkáb azt kiáltván, *affer*, hozz, mint azt *tolle* vedd el. Félnek tudni illik attul, hogy a' sok adakozás által jovaikbul ki ne üresittessenek, mivel senkinek közzülök fogyhatatlan jovai nincsenek; De nem tart ettül a' mi Istenünk, mert *Omnibus dat affluenter; & nemini improperat. Jaco. c. 1.* Mindeneknek bőven ád, és bőv adományit senkinek nem veti szemére, övé lévén a' föld, és annak minden kincsei övé lévén mennyég minden boldogságával.

Jacob. c. 1. v. 5.

Azt parancsollya azért, *petite*, kérjetek, nagy győnyörüsége abban lévén, hogy bőven adhat; Meg-isméri

ezt

ezt a' parancsolatot az Anyaszent-egyház, és azért előbb, hogy sem kérését ki mondgya, azt bocsáttya elől járo beszédében, *Præceptis salutaribus moniti, & divinâ institutione formati audemus dicere. Pater noster.* üdvösséges parancsolattyátul Urunknak intetvén, és Isteni rendelésétül oktattatván merjük azt mondani: Mi Atyánk, ki vagy mennyégben; attul bátorittatunk minden napi kenyerünk kérésére, attul oktattatunk a' mennyei dicsőség megnyerésének sürgetésére, attul viseltetvén kérjük bűneinknek bocsánattyát, és minden gonosztul valo meg-menekedésünket. A' mely parancsolat ha nem adatott volna elönkben, kicsoda merészlene valamit kérni Istentül? tudván maga tulajdon cselekedetinek vagy kevés, vagy semmi érdemét? ha nem hizelkedünk magunknak, igen juthat eszünkben az, a' mit régenten mondott az Ur Isaiás által, *Cùm extenderitis manus vestras avertam oculos meos à vobis, & cùm multiplicaveritis orationem non exaudiam, manus enim vestræ plenæ sunt sangvine. Isaiæ c. 1.* Mikor ki terjesztitek a' ti kezeiteket, el forditom az én szemeimet, és mikor szaporittyátok a' ti imádságtokat, meg nem halgatom, mert a' ti kezeitek tele vannak vérrel, az az, bűnnel, és gonoszsággal; ki tetzik ezen, azoknak magyarázattya *Oseás* mondásábul, *Sangvis sangvinem tetigit. cap. 4.* A' vér vért érintet. A' mely szokra Szent Gergely azt mondotta: *Sangvis sangvinem tangit, cùm culpa culpam cumulaverit. lib. 13. moral. c. 6.* Akkor éri a' vér a' vért, mikor bűnnel szaporodik a' bűn. Ebben vagyunk mi bűnösök, de mivel az Ur parancsollya a' könyörgést, bizvást könyörögjünk, mert valamit ád az Atya Isten nékünk, le tette annak az árrát az ő Szent Fia, mikor vérét ontotta. *Toletus* bölcs mondása szerént: *Morte enim, & passione suâ, nostram obtinuit redemptionem, proque omnium culpis abundantissi-*

Isaiæ c. 1. v. 15.

Oseæ c. 4. v. 2. S. Greger. lib. 13. mor. c. 6.

Tolet. apud Mansium in ærario supra hac Domin. 5

tissimè satis fecit, & omnium, quæ à Patre impetranda, & petenda erant, solvit pretium. ő maga halálával, és szenvedésével nyerte-meg a' mi váltságunkat, és mindenek bűnejért eleget tett, és azoknak is valamiket mik kérendők voltunk, vagy az Atya Isten adando, bővőn megadta az árrát. Mind azon által, noha maga kegyességébűl viseltetvên-is meg-adná azokat, a' miket kérűnk, de ugyan azt akarja, hogy kérjűk, és annál foganatossabb, kérésűnk, mennél tőbben vagyunk, a' kik kérjűk. Mellyet mig meg-mútatok csendes halgatást kivánok.

Propositio.

A' mi hasznunkra ki adott parancsolattyában Urunknak mindenek előtt azt kell becsűlenűnk, hogy bővséges igérete, és a' meg-adásnak szándéka benne foglaltatik, a' mely igéret által arra gerjesztetűnk, hogy bátran, és nagy bizodalommal kőnyőrőgjűnk. Szent Bernárd itélete ez, a' ki *Homilia 4. super missus est*, igy szoll: *Nemo orat, nisi quod credit, & sperat. Vult autem à se requiri Deus, etiam quod pollicetur. Et ideò fortè multa, quæ dare disposuit priùs pollicetur, ut ex promissione devotio excitetur, sicque, quod gratis daturus erat, devota oratio promereretur.* Senki másért nem kőnyőrőg egyébért, hanem csak azért, a' mit hiszen, és reménli hogy meg-nyerheti; meg-kivánnya pedig azt az Isten, hogy a' mit ő magátul igér, mi-is kérjűk azt; Es talán azért, a' miket meg-volt adando, előbb meg-igérte, hogy az által az igéret által, a' mi aëtatosságunkat gerjesze, és igy a' mit ő ingyen volt adando, a' mi kőnyőrgésűnk meg-érdemellye.

S. Bernard. Hom. 4 super missus est.

Erősiti szavait Szent Bernárd a' dicsőséges Szűzhez kűldott Angyali kővetségbűl, a' mely által azt igéri a' Szűznek, a' mit bizonyoson meg-volt adando: ezer esztendők előtt meg-fogadta volt Abrahámnak, Isaáknak, és Jákobnak, hogy az ő vérekbűl támasztya a' világnak

Meg-

Meg-váltóját, és azért annak ûdeje el érkezvén hiréve adgya a' Szent Szûznek, de mi végre? miért várta arra ennek akarattyát? ha ugy kellett lenni? mert hiſzem Iſaiás által régen meg-mondotta: *Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel. Iſaiæ c. 7.* A' Szûz méhében fogad, és fiat ſzûl, és Emmanuelnek hivattatik. az az, véle az Ur Iſten. Ha tehát ennek bé kellett igérete ſzerént tellyeſedni, mit várt a' Szûz Annyától? a' ki ſzivét által láttya az embernek, tudta arra kéſzségét Máriának, mire valo a' követség? kétség nelkûl ugy mond Szent Bernárd, ennek az iránt valo kivánságát, és könyörgését várta, s' mind addig ſem fogadot a' Szent Lélektûl méhében mig az Angyal azt nem hallá tôle, *Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum. Lucæ c. 1.* Imé az Urnak ſzolgálo leánya, légyen nékem a' te igéd ſzerént; de hol itt a könyörgés? Ah! abban a' ſzóban állott *fiat*, légyen; mert ezt nem akár miképpen mondotta, hanem nagy kivánsággal, és fohaſzkodo könyörgéſſel, *Nil obſtat intelligi (fiat) eſſe verbum orantis. Nemo quippe orat niſi quod credit, & ſperat.* Jol érthetni azt a' ſzót (légyen) könyörgônek ſzavára, mert ſenki nem könyörög, és kér más, hanem csak az, a' ki hiſzen, és bizik; hitte a' Szûz, a' mit az Angyaltul értett, és bizott Iſtenben, azért ugy engedelmeskedet, hogy könyörögne-is érette azért, a' mit meg-igért volt Iſten. Tudta tudni illik azt, hogy a' mit meg-adando az Ur, kedvelli azt, ha azont kérjûk tôle.

Iſaiæ c. 7. v. 14.

Lucæ c. 1.

S. Bernard.

Maga adta ezt elônkben az után ûdvôzitônk, mikor halottaibul fel támadván, két tanitványinak Emaus felé vett útokban, meg-jelent nékik ſzarándok képében tettetvén magát, hogy tovább akarna náloknál menni noha pedig éppen csak azért állott kôzikben, hogy vélek

maradván oktathassa őket, ki mikor bucsuznék tőlök, egy akarattal kérék, maradna-meg, *Mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit, & inclinata est jam dies.* Lucæ c. 24. v. 23. Lucæ c. 24. Ah! Uram hová mennél illyen későn? maradgy meg velünk, imé el estveledet, és a' nap el hányotlott! Oh! jó indulatu tanitványok! meg-marad ő ti veletek, de a' ti kivánságtokat várja, tovább, tovább, tartoztassátok, mert csak azt várja, hogy kérjétek. Kérték azért ők, és szivessen kérték, azért meg-is maradott. *Et intravit cum illis.* Es bé méne vélek; Szintén igy bánik mi velünk, készen áll szivünk előtt gratiájával, és gyakorta belső sugallása által maga-is zörög, és kolompoz, *Ego sto ad ostium, & pulso.* En (ugy mond) az ajto előtt állok, és kolompozok, de hogy hallasztya, és későbben adgya-meg a' mit meg akart adni, az, az oka, hogy kérésünket várja. *Ali-*

S. Bernard. Serm. 74. in Cant. *quando simulat se longiùs ire, non quod hoc volebat, sed volebat audire, mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit.* S. Bern. serm. 74. *in Cant.* Néha (ugy mond Szent Bernárd) ugy tetteti magát, mint ha tovább akarna menni, nem hogy azt akarná, hanem hogy azt halhassa, maradgy velünk Uram, mert el estveledett.

S' bizony más képpen sincsen, mert ha külső háboruságinkat tekéntyük, szem látomást tapasztallyuk valoságát. Ehségtül félünk mi, dög haláltul, és hadaktul, mellyekbül noha ki volt szabaditando, de ugyan a' m könyörgésünket várja; Igy néha tovább nyujtya a' hideget, vagy ár vizeket bocsát, minnyájan azt kiáltyák oda vagyon a' vetés, nem lészen szüretünk, éhség lészen hazánkban, de a' kinek gondgya vagyon csak a' verebekre is, nem engedi tellyességgel hogy meg-szükülyünk, ha nem csak azt várja könyörögjünk, mindennapi kenyerünket kivánnyuk, és elégedendőt ád eledelünkre, mert

Apo

Aperit manum ſuam, & implet omne animal benedictione, Fel nittya ô az ô kezeit, és minden állatot bé tôlt áldásával.

El hatalmazik a' dög halál, ritkul a' váras, ezerenként halnak az emberek, egyik irtozik a' máſiktul, de mit vêltek? el akar e minnyájunkat veſzteni? Ah! nem az az ô ſzándéka, nem gyônyôrkôdik ô a' mi romláſunkban, hanem cſak azt várja, hogy hozzá kiáltſunk, mert a' kik hozzá kiáltottak, meg is halgatta ôket; Nem éhezett-e? nem ſzomjuhozott-e? nem holt-e az Iſraël népe? de ugyan minek utánna kônyôrgôttek, mind egyikét mind máſikát nyomoruságokbul ki ſzabaditotta, a' mint Szent Dávid beſzélli *Pſalm. 106. Erraverunt in ſolitudine eſurientes, & ſitientes, anima eorum in eis defecit. Et clamaverunt ad Dominum cùm tribularentur, & de neceſſitatibus eorum eripuit eos.* El tévelyedtek a' puſztában, éhezvén, és ſzomjuhozván: az ô lelkek el fogyatkozot bennek, de az Urhoz kiáltának, midôn háborgattatnának, és meg-mentê ôket az ô ſzûkségekbûl. *Appropinquaverunt uſque ad portas mortis.* A' halálnak kapuihoz kôzelgettek, immár cſak azt várván, hogy minnyájan meg-halnak, de minek utánna kiáltottak az Urhoz, *De neceſſitatibus eorum liberavit eos.* meg-mentette ôket. *Pſalm. 106: v. 4. 5. & 6.*

A' mint minket nyomnak a' hadak, ugy nyomták a' régieket, fogságban vitettenek, vasban verettettenek, tômlôczben hányattattanak, de meddig? addig, a' mig hozzá nem kiáltottak, nem kônyôrgôttenek, de azonnal hogy hozzá kiáltottak, *Eduxit eos de tenebris, & umbra mortis, & vincula eorum diſrupit. Ibidem.* Ki vezette ôket a' sôtét tômlôczbûl, a' halálnak árnyékábul, az ô békoikat, kôteleiket ôſzve ſzaggatta. Ugy hogy ezekrûl gondolkodván a' Királyi Profeta cſak azt kiáltſa: *Confiteantur Domino miſericordiæ ejus, & mirabilia ejus filijs hominum.* *Ibidem v. 14.*

num. Hálát adgyanak az Urnak az ő irgalmaſságiért, és az ő cſuda tételi az emberek fiai előtt. Az az, vallyák-meg az emberek az Iſtennek irgalmaſságát, ki cſuda tételét ſem kémélli, cſak könyörgését vegye az embernek.

E' képpen cſelekedet egynéhány ezer emberrel, kik ſzámoſſan, ugy mint, őt ezeren követvén, étlen járnának utánna eſtvélig, ki ki maga haſznát kereſvén ki maga, ki attyafia gyogyulását akarván hallani, kiknek noha látta ſzükségeket, mind azon által, mind addig ſem adott enniek, mig az Apoſtolok érettek nem könyörgöttek, de az után ugy tartotta őket, hogy kosárokkal maradna-meg a' kenyér hulladéka; Beſzélli ezt Szent Máté *c. 14. Veſpere autem facto acceſſerunt ad eum diſcipuli ejus dicentes: Locus* Matt. c. 14. *deſertus eſt, & hora jam præterijt, dimitte turbas, ut euntes in caſtella, emant ſibi eſcas.* Alkalmatos könyörgés, ſzintén cſak ezt várta a' kegyes Jeſus, a' mint mindgyárt véletlen válaſzt-is ada; *Non habent neceſſe ire: date vos illis manducare.* Nem ſzükség hogy el mennyenek adgyatok ti ő nékik enniek. Oh! bő kezű Meg váltónk! mibűl adgyanak enni őt ezer embernek? *Non habemus hic, niſi quinque panes, & duos piſces.* Nincſen (ugy mond) az Apoſtolok közűl egyike, több őt kenyerünknél, s'mi képpen adgyunk mindeneknek enni? De ő tudta mit volt cſelekedendő, megáldotta a' kenyereket, és el oſztatta, s'mindeneket megelégitett. A' hol Szent *Chryſoſtomus* rövideden azt mondgya: *Cibaturus eos Dominus, expectat rogari.* El volt az Urtul rendelve, hogy enniek adgyon, de cſak azt várta, hogy kéretteſsék. Annyira kedves előtte az emberi könyörgés.

De ha azt akarjátok, hogy foganatoſſabb légyen tőbben gyűllyetek egyben, mert ha egynek tetzik imádsága ſokkal inkáb tetzik többeknek könyörgéſe. Sokan voltak azok, a' kiket emlit a' Birák könyve *cap. 3. clamaverunt* Judic. c. 3. v. 9.

a

ad Dominum. Az Urhoz kiáltottak, s' azért mindgyárt az adatik hozzá, *Qui ſuſcitavit eis Salvatorem, & liberavit eos.* Az Ur-is Szabadítót támaſztott nékik, és meg-ſzabaditotta őket; A' hol Szent Ambrus *lib. de pœnit.* azt véli, hogy ſokaknak kéréſet lehetetlen meg-vetni. *Multi animi dum congregantur unanimes fiunt magni, & multorum preces impoſſibile eſt contemni.* Nem cſudálom ha ſokak kiáltására ſokat cſelekſzik az Iſten, mert a' ſok lélekre nagy tekéntet vagyon, és lehetetlen ſokaknak kőnyőrgését meg-vetni. *S. Ambroſ. l. de pœnit.*

Gyakorta, a' hol egynek kérése haſzontalan volna, máſokéval együt kellemetes, azért fogadáſſal mondotta azt Urunk, *Si duo ex vobis conſenſerint ſuper terram, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo. Matt. c. 18.* Ha ketten kőzűletek egyet értenek e' földőn, minden dolog, a' mellyet kérnek meg-adatik nékik az én Atyámtul. Nagy igéret, de bizonyos! mert nem tud a' ſenkit meg cſalni, a' ki maga az igazság. Azért Szent Pál-is felettébb bizván a' kőſzségnek egyenlő imádságában, arra kérte őket, a' Korinthusbélieket, hogy ő érette imadkozzanak. *Qui ex tantis periculis eripuit nos, & eruit, etiam ſperamus, quòd adhuc eripiet, vobis quoque in oratione pro nobis ſubvenientibus. 2. ad Cor. c. 1.* Kőnyőrőgjetek érettünk, mert a' ki ennyi veſzedelmekből ki mentet, és ki ragadott, reméllyük, hogy ezután-is ki ſzabadit-meg ſegitvén ti-is érettünk valo imádságtokban. *Matt. c. 18.* *2. ad Cor. c. 1. v. 11.*

Mely Szent Pálnak mondáſa reá emlekeztet engemet azokra a' ſok veſzedelmekre, a' mellyekben forgottunk nem régen, jutattya eſzemben, a' dűhősködő, és hazáját el árulo eretnekségnek kegyetlenségét, ſzemem eleiben téſzi, a' ki hivot pogányságnak ſokaságát, látom minden felől a' nagy égéſeket, rabláſokat, vér ontáſokat,

és minden felől a' nagy veszedelmet. S' ki gondolhatta-meg ezekből valo meg-szabadulását? de ugyan légyen hálá Istennek, minket a' kik itt vagyunk ki szabaditot, *Eripuit nos Dominus*, Ki ragadott minket az Ur, miért? mert más országokban seregessen könyörgöttenek érettünk.

Ha tehát oly hathatos, oly foganatos a' sokaknak imádsága, mi dolog? hogy a' közönséges könyörgéseken leg kevesebben vagyunk? talán még nem éritek véle még eddig valo kár vallástokkal? el feleitkeztetek-e várasotoknak meg-romlásárul? nem jut-e eszetekben rettenetes félelmetek? atyátokfiainak rabsága, és halála? Ah! Keresztyének, ha mi keresztyén cserep vér vagyon bennetek, essék-meg szivetek még azokon, a' kik tellyességgel ki nem menekedtenek, noha bizony, a' mi dolgaink sem bizonyossak, szánnyátok-meg a' sok szegénységet, és imádkozzatok minden szükölködőkért, hogy azokat-is kisegitse az Isten. Mert ha ti másokat meg nem szánván resztellitek a' közönséges könyörgést, félek tőle ne talántán meg-fordullyon a' koczka, és ti bűnhődgyetek mindenekért; Távullyabb vannak más országok a' pogány fegyverétől, s' immár-is kicsintől fogva ezerenként könyörögnek, s' mi képpen vonnyuk mi ki magunkat, a' kiknek házájában még füstölög a' tűz, még villámlik a' fegyver, még agyarkodik az árulok gonoszsága? Ha fegyver kell, az az imádság? *Arma nostra, quibus nos Salvator noster instruxit, oratio est; hæc longiùs vulnerat, quàm sagitta. Sagitta enim non nisi proximè conspectum percutit adversarium. Oratio autem etiam longiùs positum vulnerat inimicum. S Ambrosius ser. 86.* A' mi fegyverünk, a' mellyel üdvözitönk tanitot harczolni, nem egyéb, hanem az imádság, ez a' fegyver távullyabb sebesit a' nyilnál, mert ugyan-is a' nyil csak a' leg

S. Ambros. serm. 86.

leg közellyebb látott ellenséget éri, az imádság pedig még a' távul lévő ellenséget-is sebesíti. Imádkozot Moyses, és Amalek veszett a' harczon. *Exod. c. 17.* Hogy azért távulrul is rontsuk ellenségünket, imádkozzunk a' közönséges könyörgésen jelen lévén, mert igy fogadhatom, Urunk után, *Petite, & accipietis*, a' mit kértek, megnyeritek. Amen. *Exod. c. 17.*

KRISTUS MENYBE MENETELE NAPJAN,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Fel ment Jesus menyégben, hogy mi-is az ő tagjai mint fejünk után, oda vonyattatnánk.

Assumptus est in cœlum, & sedet à dextris Dei. Marci cap. 16. *Marci c. 16.*

Fel véteték menyben, és ül az Istennek jobján.

Két csudálatos dolgot látván a' mái Urunk menyben menetelében, alig végezhettem el magamban, mellyikérül rendellyem beszédemet; azt beszéllyem-e? mi modon mutatta Isteni hatalmát maga erejétül fel emeltetvén a' föld szinérül a' magasságban mind addig, mig a' fényes felyhők lábai alá le bocsatkozván, mint egy pompás királyi szekérre fel ültetvén, fel vitték a' dicsőségben? azt beszéllyem-e? mi modon és rendel jöttenek elejben a' mennyei fejedelmek, a' Serafinok, a' Cherubinok, az Uraságok, az Angyali karok, a' kiknek fényes dicsőségek sokkal felyül halatták a' verőfénynek fényét, és

és világoságat? azt beſzéllyem-e? minémű örömmel fogadták Királyokat, mit éneklettek előtte vett győzedelme dicséretire, mely kűlömbőző muſikával zengett az ég? micſoda vigaság volt az egéſz mennyei ſeregek között? micſoda köſzöntéſſel üdvözlette Szent Attyát? és ez minémű ſzeretettel fogadta Szent Fiát, a' tellyes Szent Háromſágnak minémű öröme volt az Iſtenségben bé avatot emberségén a' Kriſtuſnak? mert ezek mind ollyanok, a' mellyeknek csak emlitéſe-is minden ſzomoruságot el feleitet velünk, és mint egy lengedező ſzéllel gyujtya, és éleſzti ſzeretetünknek tűzét, ugy annyira, hogy ezeket halván eleven reménségre fel ébreztetvén ſemmirűl arrul meg ne emlekezzünk, a' mi valamikor vagy meg-ſzomoritot, vagy meg-ſzomorithatna, de hiſzem tudom én azt, a' mit e' felől mondott Szent Agoſton: *Quanta ſit, & qualis illa gloria, quantoque ſplendore præfulgeat laudare poſſumus, explicare non poſſumus.* Minémű légyen, és mely nagy az a' dicsőség, minémű fényeſséggel tündöklyék, mondhatunk valamit felőle, és vég nélkül dicsérhettyük, de meg nem magyarázhattyuk. Azt beſzéllyem-e tehát? minémű árvaságra jutot e' világ Urunknak el menetele miát, avagy azt beſzéllyem-e? mi oka lett légyen annak, hogy a' mely világnak meg-nyeréséért harmincz három eſztendeig fáradot, annak kedvéért dicsőségébűl ki vetkőzvén ſzolgai formában, sőt bűnős ſzolgája képében ſokat ſzenvedet, s' mind addig harczolt, mig maga-is a' harcz helyén, lelkét fel nem adta, s' mégis minek utánna birodalmában vette az egéſz világot, maga örökévé tette az egéſz emberi nemzetet, nem hogy közöttünk mulatna, és mint egy meg-nyugodnék faradsági után, hanem inkább el ſiet, és fel emeltetvén, minket itt hágy a' ſiralomnak völgyében, s' maga bé mégyen a' dicsőségben! az ugyan

S. Auguſt. hic.

oly

oly beszéd volna, hogy annak hallására ki ki magát-is meg-unná; de hiszem tudom én azt, a' mivel biztatta tanitványit előbb, hogy sem mint el ment volna, *Non relinquam vos orphanos, sed veniam ad vos. Joan. c. 14.* Nem hagylak én titeket árváúl, hanem el jövök hozzátok, oh! leg kedvesebb vigasztalásunk! Tudom én immár mit kell beszéllenem, reá akadtam okára el menetelének. El távozot, fel ment mennyégben Jesus, de ugy ment el, hogy minket-is utánna emellyen, s' azért sietet el tőlünk, hogy velünk-is meg-utáltassa az itt valo, és el mulando jókat, s'oda emellye kivánságunkat, a' hol az igaz jó, és vég nélkül valo boldogság találtatik, mert a' mit Szent Leo tanit igaz az, *Christi ascensio, nostra provectio est, & quo processit gloria capitis, eò spes vocatur & corporis.* Krisztus Urunk fel menetele menyégben, a' mi fel emeltetésünk, és a' hová ment előre a' mi fejünk dicsősége, oda hivattatik a' mi testünknek is reménsége. Mellyet mig meg-mutatok. Legyetek csendes halgatással.

Joan. c. 14. v. 18.

S. Leo hic.

Propositio.

Mivel leg nehezebb azt el hagyni, a' miért sokat tűrt, és faradot ember, minek utánna kűlömb kűlömb alkalmatosságokkal elő beszéllette Szent Pál üdvözitőnknek fáradságos munkáját, maga meg alázását, és utoljára halálat, egyedül azért, hogy magáévá tehesse az egész világot, s'mégis oly hamar ki költözőt belőle negyven napnál tovább nem mulatván benne győzedelme után, és dicsőséges fel támadása után, Urunkra mutatván, azt mondotta, *Qui descendit ipse est, qui ascendit super omnes cœlos. ad Eph. c. 4.* Mit csudálkoztok azon, a' ki fel ment menyégben, az nem más, hanem éppen az, a' ki le szállott, az az, a' ki eleitől fogva ohajtotta le szállását, s' régen elvégezte velünk valo lakását, a' ment fel, a' sietet visza menyégben; Tudta jól tudni illik Szent Pál, hogy leg

ad Ephes. c. 4. v. 10.

nehezebb azt el hitetni az emberekkel, hogy vett győzedelme után, mikor nem volna kitűl félni Kriſtuſnak, ſe embertűl, ſe ördögtűl, ſe a' haláltul, akkor távozot volna el, mert ugyan-is minden győzedelmes fejedelmek ſzokáſa az, hogy minek utánna valamely tartománt, vagy orſzágot magokévá tettenek, abban leg kedveſſebben lakjanak, mindenekkel erejeket és hatalmokat meg-iſmértetvén, hogy, és mi moddal jutottak annak birodalmához, ugymint ſok fáradsággal, vér ontáſſal, magoknak a' veſzedelemben valo ejtéſekkel, s' nem-is ok nélkűl, mert ha cſak az a' gyűmőlcs-is kedveſſebb izű embernek, a' mellyet maga oltot, vagy űltetet, s' mint egy boldogságnak tartyuk magunk keze munkájábul ha ehetűnk, Sz. Dávid itélete ſzerént, a' ki azt mondotta, *Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit. Pſal. 127.* Mivel magad keze munkájábul éſzel, boldog vagy, és jól léſzen dolgod; mennél tehát boldogjabb az, a' ki azon orſzágban lakhatik, a' mellyet maga ſzerzet magának, s' mind azon által mégis, *Aſſumptus eſt Jeſus*, fel vétetet Jeſus, és az Attyának jobján űl, inkáb győnyőrkődvén a' mennyej birodalomban, mint e' világban, nyilván azzal meg-vetvén mindeneket azokat, a' miket mi nagy boldogságnak álitunk e' világon: s' bizony méltan is, mert noha ugyan valaminek látzik az itt valo Uraság, gazdagság, és hatalom, vagy a' mivel győnyőrkőttethet a' világ, de cſak gyermeki játék, és álom ahoz képeſt, a' melly menyégben az el válaſztottaknak kéſzíttetett; Nem kell annak a' gunyo, idegen orſzágban, a' ki magáéban palotákkal bir, nem kap az a' világ jóvain, a' ki ottan gyűjtőt kincſel bir, a' hová ſe lopo, ſe rosda, ſe moly nem férkezik.

Pſalm. 127. v. 2.

Az illyennek példáját, avagy árnyékát ha akarjátol látni

látni, jusson eszetekben az Israël népe, a' mely ki szabadulása után Egyiptumbul, noha könnyen juthatot volna Faraonak birodalmához, ugymint a' kinek népe a' tengerben merült el; mind azon által nem tért-meg útyábul, hanem addig bujdosot, mig az igért földet el nem érte, a' mint hogy Farao-is, soha attul nem tartot, hogy az el szaporodot Zsidó nép, valamikor országát el venne, hanem attul félt, hogy meg szaporodván győzedelmet vészen rajta, és el mégyen, ki költözik országábul; ki tetzik ez panaszolkodásábul az uj Faraonak, a' ki Josefet nem ismérte, és fejedelminek igy szollott: *Ecce populus filiorum Israël, multus, & fortior nobis est. Venite sapienter opprimamus eum, ne fortè multiplicetur, & si ingruerit contra nos bellum, addatur inimicis nostris, expugnatisque nobis egrediatur de terra. Exod. cap. 1.* Imé az Israël fiai népe sok, és erőssebb nálunknál; jertek bölcsen nyomjuk el ötet, hogy valamiképpen meg ne sokasodgyék, és ha ellenünk had támad, ellenséginkhez adgya magát, és meg-győzvén minket, ki mennyen a' földbül. Más elméjek volt Kristus Urunk ůdejében mondván: ha ezt igy hadgyuk, minnyájan hisznek ő benne, és el jőnek a' Romajak, és el vészik helyünket, és nemzetségünket. Oh! áldot nép! mely jó vélekedésben vagyon felőletek a' pogányság, nem fél attul, hogy ötet el nyomod, kincsét el ragadozod, várasiban lakozol, hanem hogy győződelmet vészesz rajta, és ki mégy az ő földébül. Ugyan-is csak az Isten fiai tulajdonsága az, hogy ne kapjanak az itt valo jókon, hanem jővendőt keressenek, ugy mint a' meg-igért földnek, a' téjjel és mézzel folyo földnek őrökségét menyországnak. Ne féllyen bár a' sötétségnek fejedelme, mikor vére ontását láttya a' Mártyroknak, éjjeli és nappali vigyázását, éhségét, szomjuságát, teste sanyargatását a' Confessorok-

Exod. c. 1. v. 10.

Joan. c. 11. v. 48.

nak,

nak, mint ha azzal az ô orſzágát kereſnék, nem e' világért fáradnak azok, hanem menyorſzágért, alig várván azt, hogy győzedelmet veheſſenek az ördögön, és világon, és ugy ki költözheſſenek belôle, nyomdokában járván fejeknek Kriſtuſnak, a' ki akkor ment el, mikor minden fejedelmit e' világnak meg-győzte. A' kirûl Sz Agoſton igy ſzollott: *Chriſto aſcendente pavet omne cœlum, mutantur aſtra, vident Regem ſuum vivæ carnis manubias reportare, atque hoſte debellato hominem ſuperna conſcendere.* Mikor fel menetelét láttya az ég Kriſtuſnak, meg-rémûl belé, változnak a' cſillagok, és mindenek cſudálkoznak rajta, mert láttyák Királyokat az eleven teſtnek prédájával meg-térni, és a' meg-győzôt ellenség rontáſa után, magaſságra fel menni az embert, mert noha lett volna itten birodalma, hatalma, és gazdagsága, de mind cſak ûdeig valok lévén, meg vetette ezeket, oda ſietvén, a' hol jobjára ûlhetne Szent Attyának.

S. Auguſt. hic.

De maga-is erre tanitot bennûnket az Atya Iſten, hogy oda kivánkozzunk, a' hol ô uralkodik, a' hová Fiát fel emelte, mert ha tudgyátok *Deutor. 34.* Leg kedveſſebb ſzolgáját-is akkor ſzollitotta ki e' világbul, mikor immár közelgetne a' meg-igért földhöz. Meg-mutogatván Iſten minden tartományokat, mellyeket adando volt Iſraëlnek, azt mondá Moyſesnek: *Vidiſti terram oculis tuis, & non tranſibis ad illam, mortuusque eſt Moyſes.* Imé láttad a' földet, a' mellyet igértem, de te oda nem mégy, hanem meg-halſz, és meg-holt Moyſes. Oh! cſudálatos itéletû Iſten! fel kiált *Abbas Cellenſis.* ez-e a' te nagy barátságod Moyſeſſel, a' kivel ſzövetséget vetettél? *Itane remunerantur, qui in caſtris tuis uſque ad mortem militantes merentur? Si Moyſes fraudatus eſt deſiderio ſuo, cujus ſpes non pendebit in dubio?* Igy jutalmaztatnak-e azok, a' kik a' te táborodban halá-

Deut. c. 34. v. 4. & 5.

Abbas Cell hic.

lig

lig harczolnak éretted? Ha Moyſes meg-foſztatot kívánságátul, kinek nem léſzen reménsége kétséges? de megfelel azon Apátur: *Omnipotens ergò & miſericors Deus idcircò terram morientium negat, quia ad cœlum eum ſublevat. Deus hoc in præſenci ad purum excoquit, quod ad æternitatem vivendi eſſe impedimentum prænovit.* A' hatalmas, és irgalmas Iſten azért nem engedi a' meg-haloknak földét Moyſesnek, mert annak lelkét menyégben akarta fel emelni. Ki ſzokta azt az emberbûl tiſztitani, a' mi az örökké valo életnek akadállya lehetne, az az, meg-foſztya attul a' jótul, a' mi ûdeig valo, hogy a' meg-maradandót kereſſe. Igy valakiket kedvellet, minden jovaibul e' világnak ki üreſitette, hogy állandobb jókkal gazdagithatná, ſzegényekké tette Apoſtolit, maga gyûlöltökké mártyromit, még Szent Fiát-is meg-ôlette, s' azért *aſſumptus eſt*, mennél hamarébb lehetet, ki költözöt, ki ment e' világbul. *Idem ibi*

Mire nézve, nem cſudálkozunk immár annyit Szent Pál álhatatos türéſin, Szent Péternek, és máſoknak holtig valo ſzenvedéſin, az üldözéſek között, maga ſanyargatáſán Simeon Stillitának, a' ki hetven eſztendeig egy oſzlopon állot, Franczia Orſzága Királlyának Lajoſnak maga teſte ſzaggatáſán a' bárſony alat vas lánczokkal, és többeknek ezereknek el türt nyomoruságin, mert az igaz jót ohajtván, meg-utálták az itt valo ûdeig valo jókat, és könnyebségeket. Itt itt, ugy mond Szent Agoſton, *In peregrinatione ſuſpiramus, ſed in civitate gaudebimus.* Eben a' ſzámkivetet ſzarándokságunkban foházkodunk, de a' jövendö városban örvendezünk. *Illuc parantur corda noſtra in omnibus hujus vitæ tribulationibus, & tentationibus. Noli mirari quia in laboribus pararis, & ad aliquod magnum pararis.* Oda oda kéſzittetnek el a' mi ſziveink ennek az é- *S. Auguſt. hic in Pſ. 121.*

letnek ſanyarusági, és késérteti kőzőt. Ne csudáld, (ugy mond Szent Agoſton) hogy nagy fáradságokkal készittetel, mert nagyra, és felettébb nagyra készittetel. Ugy de nagy dolog azt veled meg-vettetni, nagy dolog mindenkor magunk érzékenségével viaskodnunk, nagy dolog az itt valo jóktul meg-foſztatnunk, Ah! mind kevés az, a' mi ůdeig valo ahoz képeſt, a' mi őrőkké valo, *Non valet parva ſervitus perpetuam libertatem, non valet brevis militia gloriam ſempiternam.* Nem ér (ugy mond Szent Agoſton) a' kevés ſzolgálat, őrők ſzabadságot, nem ér őrők dicsőséget a' rővid viaskodás és vitézkedés. Nem tudhattyátok *Quanta paravit Deus diligentibus ſe.* Menyit készitett el Iſten azoknak, a' kik őtet ſzeretik, és innen oda kivánkoznak, mert ha kérditek az Apoſtolokkal, *ubi habitas?* hol lakol? édes Meg-váltóm? csak azt hallyátok, *Venite, & videte.* Jertek, és láſsátok; mert a' mint tiſztelendő Béda magyarázza: *Opere demonſtratur, ſermone explicari non poteſt.* Hamarébb meg-mutathatni, mint meg magyarázhatni, Melyről emlékezvén Szent Bernárd, oh! mely ſziveſen intette fiait, hogy oda kivánkozzanak, *Filioli concupiſcamus in atria Domini, crebrò ſuſpiremus illuc. Patria noſtra ipſa eſt, adoremus ſaltem, & à longè ſalutemus eam.* Oh! édes fiaim, kivánkozzunk mi az Urnak hajlékában, oda fohászkodgyunk ott vagyon a' mi hazánk, leg alább ha oda nem mehetünk-is, távulrul kőszőntsük; Tetzet Sz. Péternek a' tábor hegyén látott fényeſsége, inkáb fog ottan tetzeni, a' hol ſoha el nem enyészik, el nem változik. Valamit képezhetz e' világon magadnak, csak árnyék, és el mulando kép, valoság benne nincſen, haſonlot valamit találhatunk, de igaz valoságot ſohul ſem e' világon, mint a' ſok áll orcza kőzőt haſonlo ábrázatot találunk ahoz, a' kit keresünk, de őtet kőzőttők fel nem ta-

S. Auguſt. hic.

Ven. Beda

S. Bernard.

talállyuk, *Præterit figura hujus mundi.* 1. *Cor. c.* 7. El mulik ennek a' világnak képe, és ábrázattya; képnek mondgya pedig, (ugy mond *Theophilactus*) mert valoság nincsen benne. 1. *Cor.* c. 7. v. 31.

Mellyet meg-ismérvén még a' pogány bölcs-is *Seneca* azt mondotta: *Quoties occurrit domus splendida, cohors culta servorum, lectica formosis imposita coloribus: quid miraris? quid stupes? pompa est, ostenduntur istæ res, non possidentur, & dum placent transeunt.* Valahányszor ékes öltözettel tündöklö házat látsz, a' szolgáknak rendes seregét avagy szép szinekkel fénylö lectikát: mit csudálkozol rajta? mit álmélkodol? csák pompa az, láttatnak ugyan ezek, de nem birattatnak, és midön leg inkâb tetzenének el mulnak. A' mit amaz okos Aszony *Teuchites* igy magyarázot-meg, *Quasi aqua dilabimur in terram.* 2. *Reg. c.* 14. mint a' vizek el folyunk a' földbe. a' hova *Eusebius Cæsariensis* azt tészi, *Quemadmodum aqua manibus hausta, quantò magis premitur, tantò citiùs defluit, sic mutabilia cuncta, quantò magis ratio prosequitur, tantò magis amittit.* Valamint a' kézzel meritet viz, mennél inkáb szorittatik, annál hamarébb le foly, ugy minden változandokat, mennél inkáb az okosság rázogat, annál hamarébb el veszti. *Certis eunt cuncta temporibus, nasci debent, crescere, & extingvi. Seneca.* Mindenek bizonyos üdövel járnak, születni kel és nevelkedni, s' meg-halni. 2. *Reg. c.* 14. v. 14. *Seneca.*

Ne ragaszkodgyunk tehát az ide valokhoz, hanem oda kivánkozzunk, a' hova Jesus fel emeltetet. Utánna mehetünk minnyájan, mert minden felöl nyilik a' kapu, *Aperite portas Principes vestras*, Emellyétek fel dicsöséges fejedelmek a' ti kapuitokat, hogy minden felöl, *à quatuor partibus*, a' négy részrül bé mehessenek. Oda a' szegények az eszakrul, oda a' gazdagok délrül, oda nap keletrül, a' kik jóra indultak, oda a' kik meg-unalkottak, és el fáradtak

tak gonoſzságokban, cſak arra vigyázzunk, hová ment üdvözitönk, oda kivánkozzunk a' hol ő ül, mert *Quibus paratum eſt à Patre meo*; azoknak adatik job keze, a' kiknek kéſzitette, azoknak kéſzitette pedig, a' kik az itt valokhoz nem ragaſzkodnak. Amen.

KRISTUS MENYBE MENETELE NAPIAN.

MASODIK PREDIKCZIO.

Urunk menybe fel menetelének, és annak is módgya, mi formán meheſsünk utánna.

Aſſumptus eſt in cœlum. Marci cap. 16.

Marc. c. 16. Fel viteték menyben.

VOlſo búcsú vétele után, mikor az olaj fák hegyére ki menvén tanitványival, hatalmas erejével ugy emeltetet fel előttök Kriſtus Urunk, hogy kőzben vévén az Angyalok, utánna lévén a' fel támadot Szentek ſerege, lába alat ſámolyul ſzolgálván a' felyhő, cſudálatos képpen által hatta az egeket, és ſzemek elől éppen el tűnt, a' mint azoknak ſziveket meg-ſzomoritotta, ugy az egéſz világnak leg nagyobb keſerűségére válhatot volna a' máj dicsőséges Urunk menybe menetelének napia; mert udgyan-is hogy ne ſzomorodgyék-meg annak el távozásán, a' kinek alá jővetelét ezer, s' meg ezer eſztendőkig kivánta, ohajtotta, és sűrgette; Nehéz volt ſzerelmeſinek azokat tőle hallani, a' miket ſzenvedéſe előtt beſzél-

lett,

lett, *Filius hominis tradetur, illudetur, crucifigetur.* Az embernek Fia el árultatik, meg-csufoltatik, meg-ostoroztatik, meg-feszittetik, de sokkal nehezebb azt hallani, *Quo ego vado, vos non potestis venire. Joan. c. 7.* A' hová én megyek, ti oda nem jöhettek; a' kin szenvedésre el mehettenek utánna, sőt minnyájan véle együtt meg-akartanak halni, s'a' dicsőségre nem bocsáttatnak, nem de nem a' Sz. Lélek oktatása volt-e az? a' mivel biztatot Sz. Pál, *Si tamen compatimur, ut & glorificemur. ad Rom. c. 8.* örökösi vagyunk, de ugy, ha együtt szenvedünk hogy együtt dicsőitessünk, meg volt az első, ugymint a' szenvedés, hol a' dicsőség? meg-fejti ezt Sz. Bernárd *ser. 2. de ascens.* a' bölcs szavaibul *Sap. 9. Corpus, quod corrumpitur aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.* A' test, mely meg-rothad, terheli a' lelket, és a' földi lakás le nyomja a' sokat gondolkodo elmét; Nem mehet azért mostan utánna, senki testestül, de el jő üdeje, mikor mind azzal együtt elejben megyünk. *Nos qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aëra, & sic semper cum Domino erimus. 1. ad Thess. c. 4.* Mi a' kik élünk, a' kik itten hagyattatunk, együt ragattatunk el azokkal, a' kik fel támadnak felyhőkben Kristus elejben, és igy mindenkor együtt lészünk az Urral. Nem szomoruságnak tehát, hanem örömnek napia ez, a' melyben fel mégyen Jésus, és mi itten hagyattatunk, mert ha kérded őtet miért mégyen el? azt feleli: *Vado parare vobis locum*, Előre mégyek én, hogy néktek helyt készitsek. Oh! leg örvendetessebb hir! elől járónk Jésus, helyt készit, s'mihelyet el készitti-meg alá száll hozzánk, hogy minnyájunkat bé viheссen, senki azért ezen az el menetelén ne busullyon, mert a' mint az Angyaltul hallom *Actor. c. 1. Hic Jesus, qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet, quem-*

Joan. c. 7.

ad Rom. c. 8.

S. Bernard. Serm. de ascens. ex Sap. 9.

1. ad Thess. c. 4.

Actor. c. 1.

admodum vidistis eum ascendentem in cœlum. Ez a' Jesus a' ki tőletek fel emeltetet mennyégben, ugy jő el a' mint láttátok fel menni menyégben, dicsőséggel ment el, dicsőséggel jő el, ma ůdeig valo fáradságát végeszte, és őrökké valo nyugodalmát, és dicsőségét kezdette el, s'azért a' mit Szent Bernárd mondot, azt mondom én-is, *Fratres charissimi, sollennitas ista glorioſa est, & ut ita dicam gaudioſa, in qua & ſingularis Christo gloria, & nobis ſpiritualis lætitia exhibetur, conſummatio enim & impletio eſt reliquarum ſolennitatum, & felix clauſula totius itinerarij Filij Dei. ſer. 2. de aſcenſ.* Szerelmes Atyámfiai e' mái ůnnep, dicsőséges ůnnep, es őrvendetes, a' melyben kiváltképpen valo dicsősége vagyon Kristusnak, s' mi nékůnk lelki vigaságunk; Ma minden ůnnepeknek bé fejezése vagyon, és boldog vége az Isten Fia úton járásának, és minden fáradságának: kivel, hogy szerével vigadhassunk, dicsőségét, s' fel menetele módgyát meg-mutatom, és azt-is, mi modon mehetůnk utánna fel, a' ki ezen dicsőséges fel menetelét-is a' mi haszunkra szerzette. Legyetek figyelmetesek.

S. Bernard. ſerm. 2. de aſcenſ.

Propoſitio.

Valoságos rendit, és modgyát annak a' dicsőséges fel menetelnek, a' mellyet ma illůnk, sem én, sem én nálamnál elmésebb senki rővid summában ugy nem foglalhattya, hogy hijával ne légyen, mind elmélkedése, s' mind a' felől valo beszéde, mert akár minémů fejedelmek, és Monárkák pompás, és fényes kůlső tiszteletit hasonlitia hozzá, csak annyit cselekszik, mint a' ki a' gyémántnak tiszta fejérségét, az ůveg darabban, a' világos verőfénynek fényét, a' vékony mécsnek pillogásában, a' finom aranyat a' halaván rézben mutogattya; mire nézve, csak árnyékábul mutatom én ezt, hogy ha ki mit felségesset, pompássat, tůndőklőt látot a' Királyok dicsőségében, arrul ma-

magasſabban emellye fel elméjét, s'ollyat képezzen magának, a' minémût emberi ſzem ſoha nem látot, fûl nem hallot, ſe a' világ ollyat ſemmit nem ért. Gondollyátok el a' régi Romai Csáſzároknak el végezet hadakozáſi után győzedelmes viſza téréſekben csák nem hihetlen dicsőségeket, a' kiket őrömmel fogadván a' népek, valamit mondhattanak, és cſelekedhettenek, mindent el kővették, és innen némű nêmű képzésére reá akadtok a' mái Urunk menyben menetelének. Azoknak öltözete földig valo bárſony volt, kezekben Királyi pálcza, fejeken vagy arany, vagy zöldelő Laurus korona, ſzekerek drága kövekkel rakot, arany kerekei, s'a' mely állatok vonták, vagy ſzarvaſok, vagy oroſzlányok, vagy pedig a' meg-győzettetet pogány rab Királyok, előttök, és utánnok, a' fûlét gyönyörkőttető muſika, mind ének ſzoval, s'mind muſikás eſzközökkel, a' népnek ſokaſága, s'mindenek egyenlő kiáltáſa, és dicsérete, egy ſzoval valahová forditod ſzemeidet vagy fûledet, mindent cſudálatoſſat látz, és hallaſz. Illyen volt valan inémű képpen a' mi üdvözitönk pompája, a' mellyet le nem irhatván az Anyaſzent-egyház, egy ſzoval cſudálatoſnak nevezi, *Per admirabilem aſcenſionem tuam*, A' te cſudálatos menybe meneteled által (ugy mond) könyörûly mi rajtunk, mencs-meg minket, üdvözits Jeſus. Bárſony öltözete ollyan volt, hogy az Angyaloknak ſzemében tûnvén meg ne tûrtez-tethetnék magokat hanem meg ſzolitván azt kérdenék, *Quare rubrum eſt veſtimentum tuum? Iſaiæ c. 63.* Micſoda ſzin az, a' mellyel feſtetett paláſtod? vallyon, miért piros a' te öltözeted. Kezében ollyan Királyi pálcza volt, a' mely minden más orſzágok holdito fejedelminek pálczait felyûl haladta, *Sceprum exactoris ejus ſuperâſti. Iſaiæ c. 9.* Te (ugy mond a' mennyejek) minden adót vévők Királyi

Iſaiæ c. 63. v. 2.

Iſaiæ c. 9. v. 4.

pálczájokat meg halladtad ; fejében a' korona , tiſzta dicsőség. *Gloriâ & honore coronâſti eum.* *Pſalm. 8.* Oh! mely ékes a' te fejed koronája én Iſtenem (ugy mond Szent Dávid) a' kit dicsőséggel , és tiſzteſséggel koronáztál ! Annak ſzekere fényes felyhő. *Et nubes ſuſcepit eum.* *Actor. c. 1.* a' felyhő bé fogadá ôtet. A' kik azt vonták , Cherubin Archangyalok ; *Aſcendit ſuper Cherubin.* *Pſalm. 17.* A' Cherubinok felibe méne ; Enekeſi az Angyalok , azt énekleték , *Dignus eſt Agnus , qui occiſus eſt accipere virtutem , & divinitatem , & gloriam.* *Apoc. c. 5.* Méltó , méltó a' Bárány , a' ki meg ôlettetet , hogy el vegye az Iſtenséget , és a' dicsőséget : Erre a' vig ſzora , minden lelkek egyenlő kiáltáſſal azt kiáltották *Amen amen*, ugy vagyon, ugy légyen , mert mélto. Viſza pedig a' földre azt kiálták, *Regna terræ cantate Deo , pſallite Domino , qui aſcendit ſuper cœlos ad orientem.* *Pſalm. 67.* Hallyátok minden orſzági a' földnek , énekellyetek , és dicséretet mondgyátok az Urnak , a' ki az egeken felyûl ment nap keletre. A' hol megnyugovására sátorát ki terjeſztette dicsőségének , mert igaz a' mit Szent Dávid Próféta mondott : *In ſole poſuit tabernaculum ſuum , à ſummo cœlo egreſſio ejus , & occurſus ejus , uſque ad ſummum ejus.* *Pſalm. 18.* A' nap világban tette , és helyheztette sátorát , a' kinek ki jövetele a' magas mennyégbûl , és viſza menetele a' leg felsőbb égig. Az az , a' mint *Chryſoſtomus* magyarázza : Emberségének Szent Teſtét leg nagyobb dicsőségben vitte , és imé nézzétek immár , *Sedet à dextris Dei.* az Iſtennek jobjára ûl. Egy ſzoval *Solennitas iſta eſt inclytum , & regale myſterium.* A' mái dicsőséges ûnnepe felséges , és Királyi titkos pompa. A' hol minek utánna mindeneket el néztem , és el gondoltam , egyen akadoz elmém , mi dolog az , a' mit kiáltanak az elől járo Angyalok , a' menybéli Angyalokra ? *Attollite*

Pſal. 8. v. 6.

Actor. c. 1. v. 9.

Pſalm. 17. v. 11.

Apoc. c. 5. v. 12.

Pſalm. 67. v. 33.

Pſalm. 18. v. 6.

tollite portas Principes vestras, & elevamini portæ æternales. Psalm. 23. Nyissátok fel, emellyétek fel fejedelmek a' ti kapuitokat; emelkedgyetek örökké valo kapuk, mert *Introibit Rex gloriæ*, a' dicsőségnek Királya mégyen bé. Csudálatos kiáltás! mi szükség annyi kapút nyitni? egyetlen egy ember Krisztus Jésus mégyen bé, s'nem de nem féré bé egyik kapuján menyországnak? tizen két kapuja vagyon menyországnak; *Ab oriente portæ tres, ab aquilone portæ tres, ab austro portæ tres, ab occasu portæ tres.* Apoc. c. 21. Napkelletről három kapu, és északrul három kapu, és délről három kapu, és nap nyugotrul három kapu; de ugyan fel kellet ezeket nyitni, mert noha egy ember volt Krisztus, de annyi érdeme volt, hogy mind a' tizenkét kapunak fel nyitását meg-érdemlené, fel kellet nyitni mindenikét, mert mind a' négy részéről a' világnak üdvözitette az embereket, s' azért *Attollite portas, quia non unus homo, sed totus in omnium Redemptore mundus intrabit.* Nyissátok fel a' kapukat, mert nem egy ember, hanem az egész világ a' mindenek Meg-váltojában bé mégyen. Nyissátok fel, mert nem csak magának, hanem minnyájunknak nyitva kell állani ez után menyországnak. *Christi ascensio, nostra provectio est, & quo præcessit gloria capitis, eo spes vocatur & corporis.* S. Leo serm. de Ascens. A' Krisztus menybe menetele, a' mi fel emeltetésünk, hogy a' hová elő ment a' mi fejünknek dicsősége, oda hivatalos légyen a' testnek-is reménsége; az az, bé ment dicsőséggel Jesus, de arra a' végre, hogy mi-is utánna mehessünk, és mennyünk, mert valamint hogy érettünk szállott le menybül, ugy érettünk ment fel, hogy helyt készitsen a' dicsőségben.

Psalm. 23. v. 7.

Apoc. c. 21. v. 13.

S. Leo ser. de ascens.

Csak hogy nem az ő mondása volt-e az? *Nemo ascendit, nisi qui descendit Filius hominis, qui est in cœlo.* Joan. c. 3.

Joan. c. 3.

dicaverunt honorem animarum ſuarum. Nem értették azok az Iſtennek titkait, ſem jutalmát nem reménlették az igazságnak, ſe nem tudták becsülleni az ő lelkek tiſztelet, és dicsőségét; Hallották Jeſuſrul azt, *Humiliavit ſemetipſum, propter quod Deus exaltavit illum. ad Phil. cap. 2.* Meg-alázta magát, a' miért az Iſten is fel magaſztalta őtet, de inkáb kővették az őrdőgőt, a' ki azt mondotta: *Similis ero Altiſſimo, exaltabo ſolium meum.* Akár mint viſellyem magamat, fel magaſztalom ſzékemet, és haſonlo leſzek a' magaſságbélihez. Oh! vakmerő bátoritás! fel mégy te fel fuvalkodot kevélységed által oda, a' hová az Iſtennek Fia-is maga meg-alázásával ment? láſſad mit hiſzeſz, mert *Qui ſe exaltat humiliabitur*, a' ki bolondul bátorittya magát, és fel magaſztallya, meg-aláztatik, és le taſzittatik, azon fel fualkodot őrdőggel, a' ki előbb, hogy ſem mint meg-érdemlette volna, fel akart magaſztaltatni; nem akarſz az Iſtennek tőrvénye útyán járni, s'oda akarſz jutni a'hová Jeſus ment? Oh eſztelen kérkődés! tudgyátok-e hová vitte ki Urunk tanitványit, mikor fel akart menni? Béthániában vezette őket, s'onnan az olajfák hegyére, a' honnan menyben ment fel. S'mi végre, hanem a' mint *Dietz.* ſzoll, *Ut obedientiam doceret, & obſervationem legum, juxta illud, ſi vis ad vitam ingredi, ſerva mandata.* Bethaniában vezette, mert Bethania annyit téſzen, mint engedelmeſség, hogy azzal engedelmeſségre tanitaná, hogy mi-is az Iſten tőrvényének engednénk, a' mint az iffiunak mondotta volt, ha bé akarſz menni az őrők életre tartsd meg a' parancſolatot. Bé ment Jeſus a' nap keleti dicsőségre, de hallyad mi képpen, *Deus legem tuam volui, & in medio cordis mei.* En Iſtenem a' tőrvényedet, és parancſolatodat, s'akaratodat akartam s'ugy akartam kedved ſzerént járni, hogy ſzivemnek közepette lenne paran

ad Philip. c. 2. v. 8.

Dietz. hic.

rancsolatod, tehát haszontalan oda készűlnünk, a' hová Krisztus ment, ha nyomdokában nem járunk. Grádicson kell, és lajtorján menni a' magasságba, ugy a' dicsőségreis más képpen nem érkezünk, hanem ha lábaink alá sámollyul vettyük a' gonoszságot, azért mondotta az Irásban: *Subtus te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius. Gen. c. 4.* Ha fel akarsz emeltetni, alattad légyen a' bűnnek kivánsága, te uralkodgyál rajta. Bizony jól mondotta *Eusebius Emissenus: Sublimabunt nos, si fuerint infra nos*, Ha a' világnak jovai, és hivsági, lelkünk alat lesznek, fel magasztalnak, csak hogy azt mondgya valaki, ugy de a' világnak gyönyörűsége, szépsége, és tiszteſsége hiteget, és meg-csal: ugy vagyon, de a' bolondot; mert hiszem meg vagyon irva: *Creaturæ Dei factæ sunt in tentationem animabus hominum, & in muscipolam pedibus insipientium. Sap. c. 14.* Az Istennek teremtet állati az emberek lelkei késértetévé lettenek, és a' bolondok lábai tőrivé, de az okosſaknak csak sámolyává, csak grádicsává, a' mellyen fel mennek Istenhez. S'azért Szent *Basilius* e'képpen szoll, és int, *Eja age, & nos per creaturam ad Creatorem Dominum ascendamus, Deus namque, cùm res creatas permodum scalæ adaptaverit, per eas sui amantibus ascensum extruxit. orat. 1.* Ah! ne hadd magadat meg-csalatni, mennyünk a' teremtet állatok felet a' Teremtő Urhoz, mert az alkotmányokat azért alkotta az Ur, hogy azokon, mint némű némű grádicson hozzá juthaſſunk. Igy Szent Ferencz ha mit szépet látot, mindgyárt annak az alkotojához kivánkozot, *Contuebatur in pulchris pulcherrimum, & per impressa rebus vestigia prosequebatur ubique dilectum, de omnibus sibi scalam faciens, per quam conscenderet ad appetendum eum, qui est desiderabilis totus. Bonaventura in vita ejus c. 9.* Minden szépben, a' leg szebbet nézte, és mindenűt nyomdokin, a' meg-

Gen. c. 4. v. 7.

Eusebius Emissenus, & August.

Sap. c. 4. v. 11.

S. Basilius orat. 1.

Bonavent. in vita S. Franc. c. 9.

kedvellet Iſtent kivánta, minden alkotmányibul grádicſot cſinálván magának, a' melyen ahoz mehetne fel, a' ki mindeneſtûl kivánatos. Illyen grádicſot cſinállyunk tehát mi is minden jovaibul, ſzépségébûl, és gyönyörûségébûl a' világnak, hogy azoknak meg-tapodásával fellyebb emeltetvén, abban réſzesûllyünk a' dicsôségben, a' mellyet minnyájunknak kéſzitet, a' menyben ménô Jéſus, hogy a' mint ô felôle, minnyájunk felôl, és mindenikérûl kôzzûlünk igazsággal, és ôrômmel mondattaſsék ôrôkké, *Aſſumptus eſt in cœlum*, fel emeltetet menyégben, és ôrôkké dicsôittetik, a' dicsôûlt menyben ment Iſtennel, mind ôrôkkôn ôrôkké.

Amen.

KRISTUS MENYBE MENETELE NAPIAN,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Noha vigad az Anyaſzent-egyház a' mái napon, de vigasága ki nem tetzik, a' menyejeknek vigasága miat, mely ki mondhatatlan; Vigadunk pedig mi, mert ma kezdettûk venni nyilvábban ajándékit az Iſtennek, és azért oda kell forditanunk ſzemeinket, a' honnan várjuk nagyobb vigaságunkat.

Et Dominus quidem Jeſus poſtquam locutus eſt eis, aſſumptus eſt in cœlum. Marci cap. 16.

Marc.c.16. Az Ur Jeſus pedig minek utánna ſzolla nékik, fel véteték menyben. Men-

MEnnél nagyobb titkokat, és csúdákat foglaltak magokban azok a' napok, a' mellyeket eddig szerelmes Meg-válto Urunknak úllóttúnk emlekezetére, annál nagyobb készúlettel, és aëtatossággal úllettúk. Ejjel és nappal vigadtunk, Karácsonkor, csúdálatos szúletésérúl emlékezvén annak a' hatalmas Istennek, a' kit se az ég, se a' fóld kórúl nem foghat, hogy egy kicsin gyermecske képében kózinkben szállott. Minek utánna pedig údó jartával keserves halálával egynéhány nap údvósségessen meg-szomoritot, hirtelen fel támadásával Isteni dicsóségében annyira meg-vigasztalt, hogy éjjeli álmunkat-is meg-szakasztván leg vigabb dicséretekkel áldanánk és dicsóitenénk. Akkor mindenút hallatot az ének szo, harsagták a' trombiták, zenget a' musika, szollott az orgona, minden karok egy dicséretet, egy Allelujját kiáltottanak a' templomban, kivúl pedig ropoktanak a' puskák, bómbóltek a' bástyákon az ágyuk, az eget, és fóldet bé tóltótte, óróme jelenségével a' Keresztyénség. S'mi dolog tehát az? hogy e' mái dicsóséges nap, a' melyben az emberek szeme láttára hatalmát mutattya a' levegó égen, tapodgya a' felyhóket, a' szelek szárnyain jár, az Angyalokra kónyóklik, magassan fel emeltetik, és minden egeken felyúl maga erejével vitetik, azon Meg-válto Urunk, majd semmi kiváltképpen valo vigaság nem hallatik? bizony (ugy mond) Szent Bernárd: *Si nativitatis, & resurrectionis divinæ digna devotione solennia celebramus, hodiernum quoque diem ascensionis, non minùs devotè convenit celebrari. In nullo siquidem à festivitatibus illis ista degenerat, sed finis earum & adimpletio est. serm. 4. in assumpt.* Hogy ha az Ur szúletése, és fel támadása napiát illendó aëtatossággal úl-

S. Bernard. serm. 4. in assum.

lyůk, meg-érdemli a' mai menyben menetele napia-is, hogy haſonlo képpen ůllyůk, mert ſemmiben nem alább valo azoknál, hanem inkáb vége, és bé tőltéſe mindenikének; hanem ha arra ſzůnt-meg, minden vigaságunk, hogy vigaságunknak oka ſzemůnk láttára tőlůnk el távozik? de hiſzem elég bátoritáſůnk az, a' melyel azt igérte, *Vado vobis parare locum*, meg ne ſzomorodgyatok, mert cſak azért mégyek előre, hogy néktek helyet kéſzitſek, el veheti ſzivůnkrůl a' bánatot, az, a' mit mondot, *Si non abiêro, non veniet Paraclitus*, Ha én el nem megyek, nem jő el a' vigaſztalo Szent Lélek, a' ki mindenekre meg-tanit, valamiket tőlem halottatok és nem értettétek; egy ſzoval eleget vigaſztal az Angyalok fogadáſa, *Quemadmodum vidiſtis euntem in cœlum, ita veniet.* Valamint láttátok fel menni az égben, ugy jő el. Más tehát az oka, miért nem hallatik vigaságunk, s'ha jól elmélkedem az, a' mit mond Szent Dávid: *Aſcendit Deus in jubilatione. Pſalm. 46. & Dominus in voce tubæ.* Fel ment az Iſten orvendezéſſel, és az Ur trombita ſzóval, az az, az Angyaloknak ki mondhatatlan őrvendezéſe kőzőt. Vigadunk mi a' mai nap-is, de vigaságunknak cſak jele ſem tetzik akkor, mikor a' menyejek vigadoznak, tovább hallatik az Angyalok trombitája, mely nem egyébb, hanem azoknak ſzava, és dicsérete, s'azért minden muſikánk igen cſendes ahoz képeſt, a' melyet ma rendeltenek a' menyejek; A' mely kivált képpen valo őrőmőt, hogy jobban halhaſſatok, legyetek cſendes halgatáſſal, és ůdvőſséges tanusággal, és ſzivetek vigaſztalásával hallyátok.

Pſalm. 46. v. 6.

Propoſitio.

Fényes nappal a' meg-gyujtot gyertya ég ugyan, a' verő fény alat, de világoſsága alig tetzik, mert a' verőfénynek nagy világa el borittya; A' vitézkedő Anyaſzent egyháznak-is meg-vagyon ugyan őröme, és vigaſága,

sága, de mint ha nem-is volna csak annyit éreztetik ahoz képest, a' mellyel örvendeznek a' dicsőült Szentek, és Angyalok; mert ha meg-kérdem az Irás magyarázo Szent Doctorokat, és másokat, mit tészen az a' szo, a' mellyet Szent Dávid rövideden beszéll: *Ascendit Deus in jubilatione*, fel ment az Ur örvendezéssel, tehát meg-felel *Dydimus* s' azt mondgya: *Jubilus innuit gaudium, quod cogitationem, captumque nostrum superat, nec exprimi verbis potest.* *Dydimus hic.* az a' szo *Jubilus*, avagy örvendezés, oly örömöt jelent, a' mely a' mi elménket felyül halladgya, és szoval ki sem mondhatni; Hasonloképpen *Incognitus*, *Jubilatio est ineffabile gaudium, quod neque taceri potest, neque exprimi valet, sicut Jeremias ait: à, à, à, Domine nescio loqui!* az az, örvendezés ki mondhatatlan öröm, a' mellyet se el nem halgathatunk, se szoval ki nem mondhatunk, hanem csak, ha fejtegetni akarjuk, meg kelletik vallanunk Jeremiással, hogy szollani többet nem tudunk felőle, mint a' gyermek a' betűkből állo bölcseségről, el tudgyuk kezdeni, de nem végezni, s' mennél többet mondunk, csak annyi, mint ha azt mondanánk, A, à, à a' melyből senki semmit nem ért. Gondollyátok el tehát, ha külső dicsőségét akarjátok látni, a' lábai alá sietö felyhőknek fényeisségét, ollyan világosságban, a' minémüben a' verőfény tündöklik, és csak árnyékot láttok annak fényeisségéhez képest; ha a' környül állo seregeket visgállaytok, gondollyátok el vagy Xerxes táborát, a' mely tiszerte valo száz ezer fegyveres emberből állot, vagy az Israël népét, a' mely tizenhatszorta valo száz ezer fegyveres férfiubul volt, vagy a' Machabæusok üdeje béli tábort, oly ékessen, oly drágán, arannyal, és ezüstel fel ékesittetet vitézekből, hogy a' Sz. Irás bizonysága szerént, *Resplenduerunt montes ab eis, sicut lampades ignis; Ut refulsit sol in clypeos aureos & æreos. 1. Machab.* *Incognitus hic.* *1. Machab. c. 6. v. 39.*

chab. c. 6. Mikor az arany, és réz paiſokra ſzolgált a' verő fény, a' hegyek-is fénylettenek tőlők, nem kűlőmben, mint a' tűzes lámpáſok, gondollyátok el ezeket ahoz a' ſereghez képeſt, a' mely kőrnyűl vette a' fel ménő Jéſuſt, és csak keveſet, egynéhányat láttatok, mert a' hol az Irás azt mondgya *Pſalm. 67. Currus Dei decem millibus multiplex*, az ő ſzekere tiz ezerrel ſokas, Szent *Hieronymus* a' zſidóbul igy olvaſſa: *Innumerabilis multitudo*, ſzámlálhatatlan ſokaság; *Cajetanus. Duæ myriades millium Angelorum*, Ezerni ezer Angyaloknak, tiſzerte valo ſzáz ezereknek ezere. Ezeknek pedig fényeſsége mindenikének kűlőmb a' cſillagok fényeſségénél, mert *Omnis pulchritudo Domini exaltata eſt ſuper ſydera*, Az Urnak minden ſzépsége felyűl hallatta az égnek cſillagit. Ha pompáját kivánnyátok látni, gondollyátok el ama' régi Tyrannuſok pompáját, a' kiknek azon kivűl, hogy udvarlottanak a' főrendek, arany lánczal kőtőzve vitetet utánnok valamely fogoly Király, és annak a' hátárul űltek fel lovokra, de ebben az egy kegyetlen embertelenségnél többet nem láttok, ha pedig a' mi Iſtenűnk pompáját nézitek, tehát Szent János bizonyságábul az Angyaloknak, és Szenteknek eleit lába előtt láttyátok; *Procidebant viginti quatuor Seniores ante Sedentem in throno, & adorabant viventem in ſæcula ſæculorum, & mittebant coronas ſuas ante thronum, dicentes: dignus es Domine Deus noſter accipere gloriam, & honorem. Apoc. c.* 4. Orczájokra borultanak a' dicsőségnek ſzékében űlő előtt, huſzon négy Véne a' dicsőűlteknek, az az, eleje, és fejedelmi a' menyei ſeregeknek, és imádák az őrőkké élőt, és lábai elejben rakák koronájokat, egyenlő ſzoval azt kiáltván: Mélto vagy Uram Iſten, a' ki dicsőséget, és minden tiſzteletet végy. Ha magának az Atya Iſtennek őrőmét, és vigaságát akarjátok hallani, avagy látni;

Pſalm. 67. v. 18.

S. Hieronymus. hic. Cajetanus.

Apoc. c. 4. v. 10.

látni; Juſſon eſzetekben Jákob örőme, midőn ſzerelmes fiát, a' kinek holt hirét hallotta volt, ſok ůdő mulván életben találta mint vigadot, mivel az egéſz Egyiptumbéli Királynak Faraonak muſikája órvendeztette, emlekezzetek Tobiás vigaságára, mikor ſzerelmes fiát az Angyal viſza késérte, avagy ha valami e' féle más nagy vigaságokat hallottatok, képezzétek magatok elméjében, és talán valami haſonlatoſságára akadtok, mert akár mit mondgyak én, akár mint elmélkedgyetek ti felőle, valoságára nem találtok; sőt a' mint Szent *Cyprianus* ſzoll: *Nec lingvis hominum, nec Angelorum, nec cujusquàm ingenij acumine definiri poteſt, quæ Patris in reditu Filij hilaritas fuit, perinde, ac ſi nulla ad immutabile gaudium acceſſio eſſe potuerit. ſer. de aſcenſ.* Se emberi, ſe Angyali nyelvel ki nem mondhatni, ſe ſémminémű éles elme meg nem foghattya, minémű vigasága volt az Atya Iſtennek ſzerelmes Szent Fiának viſza jővetelén, ugy annyira, hogy ahoz a' meg-változhatatlan örőmhőz ſemmi több nem adattathatnék. A' mi dicsőséges Meg váltónk a' meg-ſzabaditot, és magával fel emelt Szentekkel kedveskedet Attyának: Es a' mint Szent *Epiphanius* vette eſzében, maga vállán vitte elejben az el veſzet, és meg-talált juhot, ugymint az emberi terméſzetet, *Chriſtus ingenti gaudio triumphans, ovem humanæ naturæ humeris impoſitam, Patri obtulit, pro tali munere munus Spiritûs Sancti, quod reddat impetravit.* Kriſtus Urunk felettébb nagy győzedelemmel vigadván, maga vállán vitte Attyának elejben az emberi terméſzetnek juhát, s'mit nyert illyen ajándékért? oh felettébb ſokat! akkor kezdette ajándékozását az Atya Iſten, és e' mái napig ſem ſzűnik-meg tőle; a' Szent Lelket, és annak jovait ajándékozta az embereknek, mert a' mint Szent Pál *ad Epheſ. c.* 4. ſzoll: *Chriſtus aſcendens in altum, captivam duxit captivi-*

S. Cyprian. ſerm. de aſcenſ.

ad Epheſ. c. 4. v. 8

ta-

tatem, dona dedit hóminibus. Fel menvén Kriſtus fogva vitte a' foglyokat, és mindgyárt ajándékokat kezdet oſztogatni az emberek kőzzé, micſoda foglyokat? *Sylveira* igy magyarázza: *Captivam duxit captivitatem, mortem, diabolum, & peccatum, quæ captivos tenebant homines.* Fogva vitte a' foglyokat, a' halált, az ördögöt, és a' vétket, ezek voltanak azok, a' kik fogva tartották az embereket, azért ezektől őket meg-mentvén, ajándékival tőltötte őket. Attul a' naptul fogva vagyon igaz értelmünk, tudományunk, és bőlcſeségünk, attul fogva vagyon erőſségünk, a' mellyel mind látható, s' mind láthatatlan ellenségink ellen erőſſen állunk, attul fogva zabolán vagyon a' torkoſság, becsűllyük a' mértékleteſséget, ſzerettyük az igazságot, gyakorollyuk a' kegyeſséget, mert a' Szent Lélek jovaiban réſzesűltünk. Egy ſzoval ezen a' napon hatalma ſzerént ſzerzette őrőmét a' mindenhato Iſtenség.

Sylveira hic.

De mit értünk mind ezekből? oh becsűlhetetlen ünnep nap! a' melyben őrvend minden alkotmány, őrvend azoknak alkotoja, mert végét érte faradságának, végben vitte ſzándékát, nékünk helyt kéſzitet; oh leg vigabb gondolat! helyt kéſzitet üdvőzitőnk maga őrökké valo lakodalmában. De mit beſzéllek? a' sőtétségből dicsérem a' világoſságot, a' ſiralom vőlgyéből a' menyei vigaságot, a' fogságbul a' ſzabadságot, akadozo nyelvel, a' ki mondhatatlan Angyali dicséreteket, vigaságát Jeſuſnak, a' melyről alkár mit beſzéllyek, csak ſzőt ſzaporitok, s' kőzzél ſem érkezem ki magyarázásához. De azt látom, hogy ma tellyeſedet bé, a' mit Szent Jób mondot volt, *Elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum ſuum, & inde contemplabitur eſcam, & de longè oculi ejus proſpicient. Job. c. 39.* Fel emelkedik a' ſas, és a' magas helyeken rakja az ő feſzkét, onnét ſzemléli az eledelt, és meſzére látnak a' ſzemei.

Job. c. 39. v. 27.

A'

A' mely helyre Szent *Maximus* igy ſzoll: *Eſt hæc ſimilitudo non parva, ſicut enim aquila humilia deſerit, & alta petit, cœlorum vicina conſcendit; Ita Salvator humilia inferni deſeruit, altiora Paradiſi petijt, cœlorum faſtigia penetravit.* Ez a' haſonlatoſság alkalmatos, mert valamint hogy a' ſas az alacſon helyeket el hagya, és magaſſan repûl, és az egekhez hôzelget, Ugy a' mi Meg-váltónk, a' poklok alacſonságát, a' hová le ſzállot volt, el hatta, és a' Paradicſom magaſságára emelkedet, felsô réſzeit az egeknek meg-halladta, onnan nézi az éledelt, az az, a' menyei ajándékokat, a' lelki táplálásra valo eledelt! ki ſzámára? A' fészekben hagyot fiainak; az az, az Anyaſzent-egyházban tôle váro fiainak, onnan meſze lát, az az, miden felé vigyáz, hogy a' ragadozo madarak, az az, az ôrdôgôk ne árthaſſanak. Mivel tehát azon kivûl, hogy ôrvendetes nap ez, nékünk felettébb haſznos is, mert ajándékit veſzûk az Atyának, ajándékit a' Fiunak, ajándékit á' Szent Lélek Iſtennek. s' ugy tetzik énnékem, ki ki arra kéſzûl, hogy valamit kérjen, a' minémû néki leg haſznoſſabb; s' bizony ûdvôſséges gondolat-is; mert ugyan-is neheſztellette azt Urunk, hogy fel menetele elôtt ſenki a' tanitvânyi kôzzûl, tôle ſemmit nem kért, *Uſque modò non petijſtis quidquàm. Joan. c. 16. Petite, & accipietis.* Imé eddig veletek lévén minden jónak Ura, láttátok hatalmomat, tapaſztaltátok kéſz voltomat, s' mégis ſemmit ſem kértetek? kérjetek azert, és meg-nyeritek a' mit kértek. De mit kérjûnk, s' mikor? meg tanit erre Illyés Proféta példája. *4. Reg. c. 2.* Illyés Proféta tudván ûdejét el menetelének, avagy inkáb el ragattatásának Eliſæuſnak azt mondá: *Poſtula à me quod vis, ut faciam tibi, antequàm tollar à te.* Elôbb, hogy ſem mint tôled el vitetteſſem, kérj a' mit akarſz, hogy meg-cſelekedgyem. Szép ajánlás! de mit kérjén Eliſæus?

Maximus.

Joan. c. 16. v. 24.

4. Reg. c. 2. v. 9.

ſæus? gazdagságot? Ah! el mulandó álhatatlan jó! ellenségi ellen ſegitséget? Ah! csak boſzu állás az; teſti egéſséget! az-is veſzedelmes: mert ritkán vagyon az, hogy a' ſzűntelen valo teſti egéſségben nyávalyája ne légyen a' Léleknek; mit kell tehát kérni? *Ille ait: obſecro, ut Spiritus tuus fiat in me duplex*; Kérlek, hadd légyen a' te malaſztod én bennem dupla. Oh leg okoſſabb kivánság! micſoda malaſzt volt Illyésben? hogy dupláztatni kivánnya magában? az-e? hogy jövendő dolgokat meg-jövendölt? az-e? hogy hatalma volt a' felyhőkön? hogy a' tűzet mikor akarta, akkor ſzállitotta le az égből? Ah! mind kűlső ajándékok ezek! Illyés Profétában az a' malaſzt volt, hogy akarattya ſzerént járt Iſtennek, hogy becsületéért megindult, leg nagyobb buzgosággal ſzerette felséges Urát, ez (ugy mond) a' malaſzt légyen én bennem dupla, avagy kettős. *Reſpondit ei Elias, rem difficilem petijſti, attamen ſi videris me, quando tollar à te, erit tibi, quod petijſti, ſi autem non videris, non erit. Ibidem. v. 10.* Felele néki Illyés, nehéz dolgot kivántál, mind azon által, ha akkor látz, mikor tőled el ragadtatom, meg-léſzen a' mit kérſz, de ha nem látz, nem léſzen. Szintén ezt láttatik mondani a' mi ſzerelmes Meg-váltónk, ha látod fel menetelemet, megnyered kéréſedet; *O felix, qui aſcenſionem portat in pectore!* Oh! bizony boldog, (ugy mond Szent *Hieronymus*) a' ki mellyén viſeli, az az, ſzivében a' Kriſtus fel menetele dicsőségét, az az, emlekezetét! mert nem fél a' ſemmi inségtől, nem kűlömben, mint a' ki drága kővet, gyémántot viſel a' mellyén, nem ſzűkölködik az; &c. ugy, a' ki azt a' dicsőséget forgattya és viſeli elméjében, nem tart a' világnak ſemmi változásától.

Ibidem v. 10.

S. Hieron.

Fel, fel tehát tekéntſetek Kereſztyének! oda, a' hová ment Kriſtus, hogy malaſztotok dupláztaſsék, hogy tiſz-

tiſzta ſzivből ſzeretheſsétek az Iſtent; Erre kér Szent Pállal *Clemens Alexandrinus. Ut filij lucis ambulate, ut germani filij lucis intueamur lucem, & ſurſum aſpiciamus, ne nos adulterinos deprehendat Dominus, quemadmodum ſol aquilam.* Mint a' világoſság fiai ugy járjatok, mint igaz ſaját fiai a' világoſságnak, ugy nézzük a' mennyej dicsőséget, a' mellyet nékünk kéſzitet a' fel menő Jeſus, nézzük azt a' fényeſséget, s' ugy nézzük, hogy idegeneknek fattyaknak ne találljon az Iſten, mint a' verőfény a' ſaſt: abban probállya fiait a' ſas, ha nézheti a' napot, ha nem, mint fattyát, mint sőtétséget ſzerető baglyot le veti. Igy valakik Sz. Dávid ſzava ſzerént *Pſalm. 16. Oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram.* Csak a' földiekre ſzegezik ſzemeiket, éjjel, nappal csak a' világi jónak gondolkodásában faradnak, nem fiai a' világoſságnak, hanem baglyok, és az örök sőtétségnek fiai. Boldog az ember, ha a' menyei dicsőséget nézi, és felőle gyakorta elmélkedik, de ha arrul ſzemét el fordittya, *O quàm contempta res eſt homo, niſi ſuper humana ſe erexerit!* Oh! mely el vetet (ugy mond *Seneca*) az ember, ha fellyebb a' földieknél fel nem emeli ſzemeit. *lib. 1. q. naturalium.* Erre erre a' dicsőségre forditsátok ſzűntelen lelki ſzemeiteket, és bizonyoſſan, a' mellyet moſt meg nem foghattok, jövendőben belőle réſzesültek azzal dicsőittettek, a' menyben fel ment Jéſus ajándéka által örökkön, örökké.

Amen.

Clemens Alexandr. hic.

Pſalm. 16. v. 11.

Seneca lib. 1. q. natur.

HUSVET UTAN, HATODIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Nem a' testi sanyaruságon, hanem a' lelki kárvalláson kell meg-szomorodnunk, mivel amaz ůdeig, ez örökké valo.

Joan. c. 16. *Absque Synagogis facient vos, sed venit hora. Joan. cap. 16.*
A' Synagogáktul meg-fosztanak titeket, de el jő az óra.

Tolso Vacsorája felett, előbb hogy sem mint Kinszenvedéséhez kezdene ůdvözitőnk, mely titkokkal tele beszédet tett tanitványi előtt, ugy mint elejkben adván, mind kővetkezendő nyomoruságokat, mind pedig vigasztalásokat; A' nyomoruságokat, mellyekkel háborgattatnak, az emberektůl a' világon, vigasztalásokat pedig, a' mellyel menyégbůl vigasztalni fogja őket az Atya Isten; mind a' kettőt ugy egyelitvén, hogy egyikkel le ne nyomattatnék szivek, s'a' másikkal se tuvalkodnék fel. Mert ugyan is, mi könnyebb, mint az erőtlen ůgyefogyot embert kétségben ejteni, mindenůnnen reá bocsátot háboruságokkal? még a' Próféták-is inkáb kivánták halálokat, mint életeket, hogy sem mint sokáig nyomorgattatni; Igy Illyés Próféta, annyira meg-unta volt a' barlangokban valo lappangását, hogy halálát kérné, *Petivit animæ suæ, ut moreretur, & ait: sufficit mihi Domine, tolle animam meam. 3. Reg. c. 19.* Azt kéri vala (ugy mond az Irás) lelkének, hogy meg-halna, mondván: elég Uram

3. Reg. c. 29. v. 4.

én né-

én nékem, vedd ki lelkemet. De ha minden jóval bővelkedik-is ember, leg hamarébb el bizza magát, mint ama' Dus gazdag, a' ki gazdagságát és jovait el tekéntvén azt mondá: *Habes anima multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Lucæ c. 12.* Oh lelkem! sok eſztendőkre el tétetet sok jovaid vannak, nyugodgyál, egyél, igyál, vigan lakjál. Oh! valoban nyomorult álhatatlan állapotu ember! ha sanyargattatik el szakaszkodik, ha kedve szerént folynak mindenek, el bizza magát! Nem illyennek kell lenni az Apostolnak, nem illyennek az igaznak, és azért mind Apostolinak, mind minden hiveknek, minek utánna, a' Szent Lelket, és annak ajándékit igérte Urunk, utánna vetette, *Absque Synagogis facient vos*, El jő ugyan a' Szent Lélek, meg-vigasztal, meg erősit, de az emberek ellenkező képpen bánnak veletek, mert a' gyülekezetből ki vetnek, ki átkoznak, gyülölnek, és kergetnek. Ugy de édes Jesusom! ez-é haszna eddig valo türésednek? mig veled jártak, veled együt szenvedtek, immár azt várnák, hogy el meneteled után a' Szent Lélekkel együt minden nyájasság érné őket; s' miért tenyegeted? Bizony (ugy mond *Toletus*:) senki közülök ezt nem várta, hanem inkáb vélték, hogy azt mondaná, *In Synagogis vos recipient, omnes benevolentiâ & obsequio vos afficient.* ez után a' gyülekezetben bé fogadnak, minnyájan jó akarattal, és szolgálattal lésznek hozzátok. De *Majus beneficium, majus opus fuit, fortes facere in morte solvenda, & lætos aggredi pericula, quàm impedire, ne occiderentur.* Sokkal nagyobb jó, és ajándék volt az, hogy őket a' sanyaruságokra, és halálra erősitette, hogy a' veszedelmeket vélek meg-vettette, mint ha azokbul ki mentette volna, mint ha akadályt tett volna szenvedésekben, mint ha a' halált el távoztatta volna.

Lucæ c. 12. v. 19.

Toletus hit.

Mibûl érthették pedig ez iránt valo boldogságokat a' szenvedésekben, ha kérditek? meg-mondom; Abbul; hogy azt mondotta, *Sed venit hora*, ki vetnek ugyan, kergetnek és üldöznek, de nem sokáig tart üldöztetésték, el jô az óra, nem tart esztendôkig, nem holnapokig, nem hetekig, hanem egy oráig, s' addig sem, leg hamarébb el mulik; mert Szent Pál szerént, *Momentaneum tribulationis noſtræ.* Egy szempillantásig valonak látzik valamit szenvedûnk az ôrôkké valo jutalomhoz képest; és azért ugy mond Szent Gergely, *Conſideratio præmij minuit vim flagelli.* A' jutalomnak értelme kisebbiti erejét a' kinzásnak.

A' honnan azt hozom én ki tanuságunkra, hogy semminémû károkban, se betegségekben, se sanyaruságokban, kedvûnket ne változtassuk, mert vége lészen, és sokáig nem tart semmi nyomoruság rajtunk, hanem inkáb, ha min meg szomorodunk, azon szomorodgyunk-meg, hogy gyakorta az ôrôk életûnk el veszténe veszedelmében esûnk. Mellyet, mig bôvebben meg-mutatok, legyetek figyelmetesek.

Propoſitio.

A' természet irtoztattya embert mindentûl attul, a' mi ártalmas, és azért a' betegségtûl, sanyaruságtul, szegénységtûl, és minden más fajdalmaktul, háboruságoktul félûnk, minden gondolatunkal azon lévén, hogy a' féle ellenkezô dolgokat el kerûllyûnk. De nem lehet az, hogy mind a' világgal, s' mind Kristussal egyût nyugodgyunk, nem lehet az, hogy se itt, se ott nyavalyát ne érezzûnk, a' mint Szentûl mondotta Kempis Thamás, az ô egyûgyûen, de igazsággal telé irt könyvében *lib. 1. c. 24. Ecce verè non potes duo gaudia habere, delectari hic in mundo, & poſtea regnare cum Chriſto.* Imé tekéntsd el, a' vilâgi állapotokat, s' reá akadz arra, hogy lehetetlen dolog mind ezen a' világon ôrvendezned, kedved szerént, bántás

Thomas à Kempis lib. 1. c. 24.

tás nélkül élned, és az után Kriſtuſſal-is orſzágolnod, ha itten nyugodalmad vagyon, kinok kövétkeznek, ha itten ſenkitül ſemmit nem ſzenvedz, félhetz a' jövendö gyötrelmektül, azért elsöben ſzükség itten türni, hogy az után nyugodhaſſunk.

Vagyon ennek ſzép példázo tudománnya a' Szent Irásban *Geneſ. c. 29.* Jákob Patriárka ſzemét vetette Lában kiſſebbik leányára a' ſzép Rákelre, s'annyira meg-ſzerette, hogy annak kedvéért hét eſztendeig meg nem unná a' ſzolgálatot, éjjel, és nappal, hidegben, melegben a' puſztákon legeltetni Lában juhait, mindenkor elötte lévén rövidsége annak az üdönek, a' mellyet hét eſztendö folyáſa foglalt magában, mert azt fogadta volt Lában, hogy ha hét eſztendeig ſzolgállya ötet Jákob, tehát néki adgya Rákelt' Azomban el folyt az üdö, el érkezet vége a' hét eſztendönek, oh! ki lehetet vigabb Jákobnál? el hitette magával, immár jutalomért meg-nyeri Rákelt, s' azért bé menvén kéri a' leányzót Attyától, elejben adván minden nyughatatlanságát, mint örzötte nyáját, mint ſzakaſztotta félben álmait, minémü veſzedelmekben forgot a' farkaſok közöt, mint sütötte a' verö fény, mint fagyaztotta a' hideg, mint verte az esö, és hó, mint rettegtette az égi háboru, menyi alkalmatlanságot ſzenvedet. S' mit véltek? meg-nyerte-e? oh véletlen felelet! kosárt nyér Jákob, nem adgya Lában néki Rákelt, hanem egy ſzeme fájo, csipás leányával kinállya Liával. s' vallyon mi okát adgya meg-tagadásának? mert a' mit kivánt Jákobtul, azt ö végben vitte? *Non eſt in loco iſto conſvetudinis, ut minores ante tradamus ad nuptias.* Ne kérd Rákelt, mert a' mi helyünkben nem ſzokás az iffiabbig leányt férhez adnunk. Ez ugyan történt dolog volt, de nagy titkot foglalt magában, mert a' ſzeme fájo csipás Lia, a' ſi-

Gen. c. 29.

ralmas

ralmas világi életet jelentette, a' szép Rákel pedig a' jövendő boldogságot, és annyit tett, csak meg se gondollya senki, hogy előbb meg-nyerje a' nyugodalmat, mig előbb nem fáradot, hogy meg-nyerje a' vigasztaláft, mig a' szomoruságon által nem ment, sokat kell addig szenvednünk, sokat sirnünk, mig az igaz örömet el érjük, előbb adgya Isten a' sanyaruságokat, keserves életet, s' az után a' vigaságot, a' mint elméllen magyarázta ezt *Robertus Holcott. lectione 132. in Sap. c. 10. Cœlestis patriæ juniorem illam Rachelem, id est, beatitudinem pulchram, & decoram, dare ante laborem præsentis vitæ non est consvetudinis, & ideo prius oportet accipere Liam lippam, ut postea habeamus Rachelem decoram.* Az örök életnek iffiabbik Rákel leányát, ugy mint a' szép ékes boldogságot nem szokás az itt valo életnek el viselt, s' el tűrt nyavalyái előtt adni, hanem előbb a' csipás Liát, az az, a' siralmas életet kell el vennünk, s' az után adatik a' szép Rákel, a' busulás nélkül valo boldogság, az ékes menyorszag.

Robertus Holcott. lect. 132. in Sap. c. 10.

Ah! tehát valaki most szenvedz az ůdőtůl, ellenségidtůl, magad teste romlásátul, ne busuly! mert ezeknek előbb kell járni, csak a' fel tett jutalmad felől el ne felejtkezzél, mind kevésnek, könyűnek látzik, a' mit most szenvedz.

Tudom közönséges panaszát az országnak, látom sirását, hallom zokogását azoknak, kik a' pogányság miat szám kivetésre, szegénységre, kolduláfra jutottak, de ne busullyanak, mert a' mint *Tertullianus* szollott, ugy vagyon dolgok, *Vicibus disposita res est, nunc illi lætantur, nos conflictamur. Lugeamus ergò, dum inimici gaudent, ut cùm hi lugere cæperint, nos gaudeamus, lib. de Spect. c. 28.* Változással jár a' dolog, most ők vigadnak, és mi sanyargattattunk, tehát busulás nélkül szenvedgyünk mi most, midőn a' pogá-

Tertul. lib. de Spect. c. 28.

pogányok, és a' mi ellenségink vigadnak, hogy akkor mi vigadgyunk, mikor ők szenvednek, és haszontalanul szomorkodnak.

Tudom, hogy nehéz a' szegénység, tűrhetetlen a' koplalás, el fogja a' bánat annak szivét, a' ki az előtt másoknak adhatot, most másoktul kénszerittetik koldulni, de ne háborodgyék azon senkinek szive fel, gyakran, a' kinek gazdagsága őrök kárhozattyára vált volna, szegénysége üdvösségére vezette, nem mostani dolog az, hogy a' kiket a' világon meg-vetettek a' gazdagok, a' másikon becsüllettek, mert fel magasztalva látták, s'azért mondotta Szent *Chrysologus*, Oh! *Quanta immutatio rerum! quo descendit dives? quo pauper ascendit, respicit ibi sursum, quem despexerat hic deorsum. serm. 124.* Oh! mely nagy változás történt a' gazdag, és szegény közöt! hová szállott le a' gazdag? s'hová ment fel a' szegény? most oda fel nézi, a' kire az előt itt alatt nem-is tekéntet, *Pauper beatitudinem emit mendicitate, dives supplicium facultate. S. Augustinus serm. 227. de temp.* A' szegény boldogságot vett, és szerzet szegénységével, a' gazdag pedig gazdagságával gyötrelmet.

S. Chrysol. serm. 124.

S. August. serm. 227. de temp.

Nem mindenkor büntetésül vagyon emberen a' nyomoruság, sanyargatás, és kárvallás, avagy szenvedés, hanem inkáb ajándékul, leg főképpen a' jó életü hiveken, mert nem mondotta volna egyebaránt Szent Pál azt, a' mit a' Philippejeknek irt *cap. 1. Vobis donatum est pro Christo, non solùm, ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patimini.* Néktek ajándékoztatot a' Krisztusért, hogy ne csák hidgyetek benne, hanem hogy érette-is szenvedgyetek, a' hol ne gondollyátok azt, hogy csák azokat érti Szent Pál, a' kik véreket ontyák Krisztusért, és Mártyromságot szenvednek, hanem mind azokat, a' kik Krisztus kedvéért

ad Philip. c. 1. v. 29.

véért békével tűrnek, az a' békeſséges tűrés, mind Iſten ajándéka, és felettébb nagy ajándéka: ugy annyira, hogy *Chryſoſtomus* azt merje mondani felőle, *Gratuitum munus eſt, & majoris admirationis, quàm reverà ſi mortuos excitaret, & ſigna miranda patraret.* Eppen cſak ingyen adatot ajándék, a' ſok ſanyaruſágoknak békével valo el tűréſe, és igazſággal nagyobb, mint ha halottakat támaſztana fel, vagy más cſudákat cſelekednek ember; s' ugy-is vagyon, mert a' cſudák tétele a' gonoſzaknak-is adattathatik, de a' békeſséges tűrés, és ſzenvedés, cſak a' jókra eſik. Jó volt az, a' ki azt mondotta, *Obſecro vos ego vinctus in Domino. ad Epheſ. c. 4.* Kérlek azért titeket én, az Urban fogoly rab, a hol nem kérkedik abban, hogy menyégben ragadtatott, hogy válaſztott edénnye Iſtennek, hogy Apoſtol, hogy cſuda tévő, hanem, hogy ſzenvedő, hanem hogy rab, és fogoly, mert a' mint Szent *Chryſoſtomus* ſzoll: *Vinctum eſſe pro Chriſto, illuſtrius eſt, quàm ſive Apoſtolum, ſive Doctorem, ſive Evangeliſtam eſſe.* Mind többb ajándék a' békeſséges tűrés a' nyomoruſágokban, mint vagy az Apoſtolság, vagy tanitás, vagy Evangéliſtái méltoság. De azt kell tudnotok, hogy valahol a' Sz. Léleknek a' féle ajándéka fénylik, mindgyárt ott vagyon az ellenkező háboruſág, melyre nézve üdvőzitőnk ſem jelentette-meg addig tanitványinak jővendő nyomoruſágit, mig előbb Iſteni ajándékát a' Sz. Lelket, és annak munkálkodáſát nem igérte. Mennél jobbak léſztek, annál többb nyomoruſágot várjatok magatokra; cſak hogy, Ah! az a' ti vigaſztaláſtok, hogy vége léſzen, nem ſokáig minden nyomoruſágtoknak, erre vigyázzatok cſak, a' végre, s' meg-láttyátok, mely könnyen eſik ſzenvedéſtek.

S. Chryſoſt. hic.

ad Epheſ. c. 4. v. 1.

S. Chryſoſt. hic.

Micſoda inkáb oſtorozáſra valo dolog? mint a' kegyetlen mérges, és terméſzet ſzerént ellenkező kigyo, de ugyan

ugyan ha bátran nyul hozzá valaki, nem árthat néki: s' talán ennek meg-iſmértetésére parancſolta Iſten *Exod. c. 4.* Moyſeſnek, hogy annak a' kigyonak, mely az ô bottyábul lett volt, ragadná-meg a' farkát, *Extende manum tuam, & apprehende caudam ejus. Extendit, & tenuit, & verſa eſt in virgam.* Elôbb ſzaladott elôtte féltében Moyſes, de az után hogy meg-ragadta, máſokat rettentet véle, mert azt mondá az Ur néki: Nyujtsd ki kezedet, és ragadd-meg a' farkát, ki nyujtá, és meg fogá, és veſzôvé változék; e' volt az után a' veſzô, sôt pálcza, melyre bizváſt támaſzkodot Moyſes, e' volt, a' mellyel ſanyargatta Faraot, és az egéſz Egyiptuſt. A' mely példa volt, és annyit jelentett, hogy elejre nézve, rettenetesnek látzik a' nyomoruság, és inség, de ha végét tekénti valaki, haſznát láttya, és tapaſztallya benne. Haſonlo képpen *Danielis c. 3.* Negyven kilencz kônyôknire cſapot ki a' Babyloniai kemenczébûl a' láng, de a' kik nem irtoztak tôle, hanem nagy bátorsággal kôzelitettek hozzá, sôt kôziben mentenek, nem ártot nékik, a' kik pedig cſak távulrul néztek, meg-emészttette ôket; a' hol Szent *Hilarius* azt mondgya *ſerm. 2. de nuptijs. Quantùm in præſenti obtinent privilegia ſanctitatis? Ecce horrendum, neſcio quid anhelantes globi, & per quadraginta cubitos ebullientes extrinſecùs ſæviunt, intrinſecùs parcunt, extra fornacem ſapiens ignis iraſcitur, intùs in fornace famulatur.* Oh! menyit haſznál a' ſzentségnek bátorsága! menyi érdeme vagyon a' tûréſnek! Imé nem tudom mit, de rettenetes dolgot láttatik a' láng kivánni, ki ûtvén negyven kônyôknire, mert kivûl kegyetlenkedik a' bôlcs tûz, azokat emészti, a' kik távul irtoznak tôle, s' belôl a' kemenczében ſzolgál, mert nem hogy égette volna a' bé vetet három iffiat, hanem inkáb hiveſitette.

Exod. c. 4. v. 4.

Daniel. c 3. v. 22. & 47.

S. Hilarius ſerm. 2. de nuptijs.

Es igy vagyon mind azoknak dolga, a' kik nagy sopánkodással, panaszal szenvedik nyomoruságokat, mennél inkáb nehesztellik, a' bút, annál inkáb szenvednek, annál inkáb sanyargattatnak; de a' kik jó neven veszik Istennek kezébűl, és el gondollyák, hogy minden szenvedésnek ki menetele üdvösségekre válik, csak meg sem szomorodnak. Vége vagyon tudni illik, s' határa, és bizonyos mértéke a' nyomoruságoknak, de végetlen mérték nélkül vagyon a' következendő őrőm, a' mint Szent Dávid meg-mondotta: *Psalm. 79. Potum dabis in lachrymis, in mensura.* Ah! én Istenem! jó szivel el tűrőm minden nyomoruságimat, mert tudom, hogy mértékre, és mint egy fősvényen adod a' mi keserű poharunk italát, hőnyhullatásokkal italt adtz mi nékűnk, de mértékkel. őrőmőt pedig vég nélkül, mérték nélkül. *Psalm. 83.* mert immár-is érzettem a' te ajándékodbul, *Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* Az én szivem, és testem őrvendeztek az élő Istenben, de menyire? oh! nincsen annak modgya, nincsen mértéke, őrvendeztek ki mondhatatlanul. Ugyan-is, ugy mond Szent *Cyprianus ep. ad Donat. Non est in capessendo munere cœlesti, mensura ulla, vel modus, est, profluens largiter Spiritus, nullis finibus premitur, nec coërcentibus clausstris intra certa metarum spatia refrenatur manet jugiter, exuberat affluenter.* A' menyei ajándéknak el vételében nincsen mérték, se határ, mindenkor szűnetlen, mint a' forrás, ugy foly a' Szent Lélek vigasztalása; szomorodgyunk-meg bátor, szegényedgyűnk el, semmire jussunk &c. de hallyátok ezeknek módgyát Szent Páltul 2. *ad Corint. cap. 6. Quasi tristes, semper autem gaudentes, sicut egentes, multos autem locupletantes nihil habentes, omnia autem possidentes.* Mint szomoruk, de mindenkor őrűlők, mint szűkőlkődők, sokakat pedig meg-gazdagitók, mint

Psal. 79. v. 6.

Psalm. 83. v. 3.

S. Cyprian. ep. ad Donat.

2. ad Cor. 6. v. 10.

ha

ha semmink nem volna, és mindennel birók. A' hol vegyétek eszetekben, a' szomorusághoz, szegénységhez, mindenkor oda tészi azt, *quasi*, mintha; de nem az örömhez; és azért Szent *Anselmus* igy szoll: *Tristitia nostra habet quasi, gaudium autem nostrum non habet quasi, quia spes, quâ gaudemus, certa est.* A' mi szomoruságunkban *mintha* találtatik, de nem az örömünkben, mert az a' reménség, a' melyért örvendünk bizonyos. Végét reméllyük minden nyomoruságoknak, és azért nem szomorodunk-meg valósággal, hanem csak ugy láttatunk, *mintha* meg-szomorodnánk: Avagy ha Szent Agoston magyarázása tetzik. *Tristitia autem nostra quasi habet, quia in somnis transit; Qui somnium indicat, addit, quasi sedebam, quasi loquebar &c. Totum quasi, quia cùm evigilat, non invenit quod videbat. in Ps. 48. conc. 2.* A' mi szomoruságunkban meg-vagyon az a' *mint ha*, mert álomban mulik el; A' ki pedig álmodik, azt adgya beszédéhez: mint ha últem volna, mint ha szollottam volna &c. minden látása és cselekedete, csak *mint ha*, mert fel ocsódván, fel ébredvén álmából, semmit azokban nem tapasztal a' miket látott. És igy igen bé tellyesedik Urunk mondása, *Venit hora*, kergetnek, üldöznek, ne fellyetek, mert hamar el mulik, egy óra közi, sőt annyi, mint ha semmi sem volna.

S. Anselm. hic.

S. August. in Psal. 48. conc. 2.

De oh! balgatak emberek! sokan azon szomorkodnak, hogy jovaikat, tiszteket, egésségeket el vesztették, s' azon nem busulnak, hogy egy vétek által örökké valo jovokat el vesztették! a' mellyek nem egy oráig valók, nem *mint ha*, hanem valóságos jók voltanak. Jó az egésség, de meddig tarto? egy hideg lelés fel bontya, jó az itt valo élet, de meddig valo? egy esés el rontya; s' a' kik néha hoszu üdöket igértenek magoknak, alig kezdettek élni, és meg-holtanak; az örökké valo boldogság

pedig álhatatos vég nélkül valo nyájaſság, a' melyben nincſen ſemmi buſulás, ſemmi fájdalom, ſemmi ſzomoruság, ſemmi fogyatkozás, s' mégis amazt keſergik, és ezért csak meg ſem ſzomorodnak.

Tekéntſetek kérlek két felé! s' mikor előttetek a' gyönyörkőttető vétek, tegyetek elmétek elejben az örök boldogságot-is, és tegyetek igaz itéletet, mi illendőbb? mi haſznoſſabb? mi jobb? az a' kevés gyönyörűsége, avagy az a' jó, a' mellyet örökké el veſzteni indultatok? s' ha igaz itéletet téſztek, fogadom meg vetſétek az ůdeig valo gyönyörűséget érette, s' inkáb ſzomorkottok azon, hogy veſzedelemben jutottatok, mint más kár valláſtokon.

Nem azt ſiratta Daniel, hogy Antiókus ůldözte az ártatlanokat, hanem azt, hogy ſokakkal hiteket meg-tagadtatta, kárhozatra vonta. *Daniel. c. 8. Egreſſum eſt cornu unum modicum, & factum eſt grande contra meridiem, & contra fortitudinem; Et magnificatum eſt, uſque ad fortitudinem cœli, & dejecit de fortitudine, & de ſtellis, & conculcavit eos.* Egy kicſin ſzarv jöve ki: és nagyá lőn dél ellen, és az erőſség ellen; Es fel magaſztaltatik az égnek erőſségéig: és le vete az erőſségben, és a' csillagokban, és megtapodá azokat, az az, ſokakat, el téritet az igaz Iſtentűl. *Plurimi enim ex populo violatâ lege ex ordine cœleſtium exciderunt. Theodoretus.* mert (ugy mond) ſokan a' nép kőzzűl által hágván a' tőrvént a' menyejeknek rendibűl ki eſtenek. Ez mélto keſergéſre, mélto ſzomoruságra, de nem az itt valo kár valláſtok, &c.

Daniel.c.8. v.9. & 10.

Theodoret.

Arra vigyázzatok tehát, és abban vigadgyatok, a' mit *Prov. c. 3.* a' bőlcs mondot: *Longitudo dierum in dextra ejus, & in ſiniſtra divitiæ & gloria.* Az itt valo gazdagság &c. csak balra valo, de az örökké valo boldogság, jobra. Mondgyuk azért Szent Bernárdal *ſerm. 7. in Pſalm. qui habitat.*

Prov. c. 8. v. 16.

Uti-

Utinam ſemper mihi à dextris ſis Jeſu bone! utinam ſemper teneas dextram meam! ſcio enim, & certus ſum, quia nulla nocebit adverſitas, ſi nulla dominetur iniquitas. Oh'! vajha mindenkor jobb kezem felől volnál énnékem édes Jeſuſom! vajha mindenkor jobb kezemet tartanád! mert tudom azt, és bizonyos vagyok abban, hogy ſemmi ellenkező dolog nékem nem árthat, ha ſemmi gonoſzság rajtam nem uralkodik. Ambár minden nyomoruság, és kárvallás érjen, csak tégedet az igaz jót, Iſtenemet, és te véled az örök boldogságot el ne veſzeſſem. Gyűlöllyön a' világ, csak te ſzereſs édes Jéſuſom! annyira tartom, mint egy ſzempillantáſni fájdalmat. Néked adom kezedben teſtemet minden ſzenvedéſekre, csak lelkemet tarcsd örök nyugodalomra. Amen.

S. Bernárd. ſer. 7. in Eſ. qui habit.

HUSVET UTAN, HATODIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Az Iſtentűl vett jókrul valo feledékenység okozza a' bűnt, és a' miát romláſunkat.

Non noverunt Patrem, neque me. Joan. cap. 16.

Nem iſmérték az Atyát, ſem engemet. *Joan. c. 16.*

MInek utánna a' Vigaſztalo Szent Léleknek el jövetelét bizonyoſſan meg igérte tanitványinak üdvözitönk, ſemmit máſt nem várhattak volna, hanem végét addig valo ſanyaruſágoknak, végét fel, s' alá valo bujdoſáſoknak, végét ſzám kivetetségeknek, végét gyűlölteté-

tetéseknek, és azok helyet, elejét, és kezdetét békeséges türéseknek, becsületeket a' népnél, a' fejedelmeknél kedves voltokat, mindeneknek szeretetét, mert azon kivül, hogy sok csuda tételeket láttak, oly bölcsekké, és tudósokká lettenek, a' Szent Lélek sugallása által, hogy világ kezdetétül fogva, minden történt dolgokat, és a' Prófétáknak titkos jövendölését jobban tudnák mint azok, a' kik nagy elme töréssel fáraszották magokat azoknak értelmében. S' mind azon által, mégis sokkal külömbet hallanák, éppen reméntelen rettentéseket ollyakat, a' minémüeket még nem szenvedtenek volt. Minek utánna ugy mond az igaz mondásnak lelke el érkezik, és bizonyságot tészen felölem ti veletek együtt, akkor kezdödik nyomoruságtok. *Absque Synagogis vos facient*, a' gyülekezetbül ki vetnek, Synagogájokban bé nem fogadnak, társaságtokat mindenek futtyák, s' még azok-is el kerülnek a' kikkel jót tettetek. Oh! szomoru hirek! tehát e' lészen jutalmok, hogy békeséges türéssel utánna jártanak mindenüt az Isten Fiának? e' lészen-é jutalmok mindenek el hagyásának, hogy kergettetnek? nem heában sajnálták el menetelét Kristusnak, mert annak volt hatalma az égen, és a' földön, kinek távul léte miatt, nem volt kitül tartanának a' gonosz népek, és nemzetségek, s' mi csuda benne, ha mindenüt gyalázattal illetik öket? hanem ha az a' vigasztalások, hogy a' mint az ö mestereket ártatlanságáért üldözték, ök-is büntelenül szenvednek, jövendö nagy jutalmokra?

De még többet mond nékik; kevés volna csak üldözések, de azon felyül meg-is ölik öket, s' a' tartya magát boldogabnak, a' ki vérekben moshattya kezeit, *Venit hora, ut omnis, qui interficit vos arbitretur se obsequium præstare Deo.* *Joan. c. 16.* El jö az óra, a' melyben valaki meg-öl titeket, azt

Joan. c. 16.

azt alittya, hogy szolgálatot tészen Istennek. oh! felettéb nagy kegyetlenség! avagy inkáb nagy vakság! ki hallotta, hogy a' gyilkos kedves lehessen Isten előtt? meg-ölte Cáin Abelt, s' mindgyárt maga szollalt-meg az Isten érette, halálaig bűntette Cáint, s' hogy gondollyátok azt, azzal szolgálatot teszsznek, ha az ártatlan Apostolokat megölik? kétség nélkül nagy vakság ez, de nem csuda, mert elméjeket el sötétitette a' gonoszság, sem az Atya Istenre, sem annak egyenlő Isten Fiára nem tekéntettenek, *Hæc facient vobis, quia non noverunt Patrem, neque me.* Ezeket cselekszik néktek, mert nem ismérik sem az Atyát, sem engemet, az az; nem emlekeznek-meg arrul a' jó tétemenyrűl, hogy az Atya Isten Fiát adta érettek, nem emlekeznek-meg arrul, hogy a' Fiu Isten maga vérét nem kéméllette érettek. Ugyan-is minden gonoszságnak és bűnnek oka az, hogy az emberek el felejtkeznek az Istentűl vett jó tétemenyrűl, azért feddi Szent Pál a' Galatabélieket. *O insensati Galatæ! quis fascinavit vos non obedire veritati, ante quorum oculos Jesus Christus præscriptus est in vobis crucifixus? ad Galat. c. 3.* Oh! esztelen Galatajak! ki igézet-meg titeket, hogy ne engednétek az igazságnak, kiknek szemek elejbe irattatott a' Krisztus Jesus, kőzőttetek meg feszitt etvén. Mint ha nyilván mondaná, ez a' ti hitetlenségteknek, és minden gonoszságtoknak oka, hogy illy hamar el felejtkeztetek a' Krisztus jó tétemenyirűl, nem ismériték, mert nem akarjátok tudni cselekedetit: Minek okáért, hogy a' vétekben valo eséstűl megmenekedgyűnk, meg-mutatom azt, hogy a' jó tétemenynek feledékenysége okozza azt, de annál inkáb bűntettetik Istentűl az ember, mennél tőbb jót vett, és arrul el feleitkezet. Legyetek figyelmetesek. *ad Galat. c. 3. v. 1.*

Propositio.

Számtalan sok bűnőket elő számlálván az Irás az I-

Judicum c. 3. v. 7.

Iraëlitáknak, rövideden okát azt adta : *Obliti sunt Dei sui. Judicum c. 3.* Mi csuda benne ha bálványokat imádnak, ha gyilkosok, és paráznák, mert el feleitkeztenek az Istenrül, el feleitették azt, hogy ő szabaditotta ki Egyiptombul, el felejtették azt, hogy a' tenger közepén száraz lábbal vezette őket által, el felejtették, hogy negyven esztendeig magok munkája nélkül táplálta, és ruházta őket a' pusztában, el feleitették, hogy ő verte meg a' pogányokat, ő adta azoknak váraſit, tartományit az ő birodalmokba. Ez a' feledékenység vaksága a' szemnek, és sötétsége az elménck, s' nem külömben sötétiti el az elmét, mint a' Kriſtus halála el sötétitette a' világot, ki mihelyet meg-holt, és ki mult e' világbul, mindgyárt *Tenebræ factæ sunt usque ad horam nonam in universam terram, & obscuratus est sol. Lucæ c. 23.* Sötétség lőn az egész földen kilencz óráig, és el homályosodék a' nap. Mely sötétség után, ki nem tudgya menyi bün áradot el a' világon, menyi gonoszság származott bé, mint ha azon sötétséggel, minden gonoszaknak elméje el homályositatott volna, mert a' mint ki mult Urunk a' világbul, ugy a' gonoszak elméjébül ki ment azoknak emlekezete, a' miket érettünk szenvedet.

Lucæ c. 23. v. 4.

Erre czélozot talán Szent Dávid Próféta *Psalm. 103.* azt mondván, *Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestiæ silvæ, catuli leonum rugientes ut rapiant, & quærant à Deo escam sibi. Ortus est sol, & congregatæ sunt, & in cubilibus suis collocabuntur.* Sötétséget szerzettél, és éjtszaka lett, azon mind ki mennek az erdei vadak, az oroszlánynak ordito kölykei, hogy ragadozzanak, és az Istentül eledelt kereſſenek magoknak. Fel támadott a' nap, és öszve gyültek, és az ő hajlékokba helyheztetnék : a' mi annyit tészen ; az Istennek, mint az igazság napiának,

Psalm. 103. v. 20.

nak, távul létében, mikor tudni illik feledékenységben vétetett, a' bűnőknek kegyetlen vadai, ſok károkat tettenek az emberekben; de viſzontag mikor fel kél ez a' nap, az az; meg-emlekeznek felőle, és előttők tartyák jó tétemény it az emberek, el kergettetnek a' bűnnek vadai, és az őrdőgők el rekeſztetnek.

Caſſiodorus ſzavai ezek, *Cùm in Paſſione Domini factæ fuiſſent tenebræ, dæmones ad eſcam ſibi quærendam, permittente Domino proruperunt.* Mikor Urunk Kinſzenvedéſe ůdején sőtétség lett volna, az őrdőgők ki ůtőttenek, eledelt kereſni magoknak az Iſtennek engedelmébůl; mihelyet félre téſzi ember az Iſtenrůl valo emlekezetét, mindgyárt hatalmában eſik az őrdőgnek, mert minden vétekre reá hajtatik. *Caſſiodor.*

E' miát eſet annyi gonoſzságban, a' menyiben hevert a' Zſidó nép, s' azért halála előt, azt veti ſzemekre Moyſes *Deutor. c. 29. Vos vidiſtis univerſa, quæ fecit Dominus coram vobis in terra Ægypti Pharaoni, portentaque ingentia, & non dedit vobis Deus cor intelligens, & oculos videntes.* Ti láttatok mindeneket, a' mellyeket cſelekedet az Ur Ægyiptomban Faraonál, de nem adot értelmes ſzivet, és láto ſzemeket, az az; láttátok a' cſudákat, de a' mint láttátok, ugy ki vetettétek elmétekbůl, s' nem emlékeztetek-meg felőle, hogy ti érettetek, a' ti kedvetekért cſelekette azokat az Ur, s' azért hamar el állottatok tőle, s' a' bálványokhoz fordultatok, kik ha el nem feleitettétek volna, ſoha oly undok vétkekre nem léptetek volna. A' hol, mikor azt hallyátok, hogy az Ur nem adot értelmes ſzivet, és láto ſzemeket, ne gondollyátok, hogy az Iſten lett volna oka bűnőknek, mert adot nékik mind értő ſzivet, mind láto ſzemet, de magok hunták bé ſzemeiket, magok dugták bé fűleket, mint a' kiknek adot napot eleikben, és láto ſzemet, ke ők bé hunnyák, *Deut. c. 29. v. 2.*

hogy ne láthassák, mert a' haláadatlanság, a' hunnya bé szemeiket, a' feleiteti el a' vett jó téteményét. A' mint *Rabanus* magyarázza: *Quòd verò dicit Deum non dedisse oculos, nec aures, nullo modo arguens, & increpans hoc diceret, nisi ad eorum culpam pertinere vellet intelligi.* Hogy pedig azt mondgya, nékik nem adot az Isten szemet, nem azért mondgya, hogy az Isten okozta volna gonoszságokat, mert egyébaránt azzal nem fedhetné, hanem annyit akar mondani, hogy az ő bűnök, miért nem értették, miért nem látták, magok állottak által az Istennek adományiban, és nem akartak azokrul meg-emlekezni.

Rabanus hic.

Igy ki mondhattya azt, hogy Farao nem látta volna a' csudákat, a' ki maga-is ugy szenvedet mint mások? de mennél hamarébb ki vetette elméjébűl; s'azért nem engedet az Isteni parancsolatoknak, a' mint maga bizonyittya Moyses. *Exod. c. 7. Avertit se, & ingressus est domum suam, nec apposuit cor.* El fordult Farao, és bé méne az ő házában, és ez úttal sem hajtá-meg szivét, avagy nem szegezte reá, hogy elmélkednék felőle. Jól tudod, hogy semmibűl alkotot téged az Atya Isten, és semmivé tehet, hatalmát tudod, hogy meg-bűntethet, a' mint üdvősségedre vezérel, ugy vethet az őrők kinra, de errűl nem emlékezel, hanem inkáb ki veted elmédbűl, hogy szabagyabban vétheis. Jól tudod, mert erős hittel hiszed a' mit Szent Pál mondot: *Eramus naturâ filij iræ, sicut & cæteri: Deus autem, qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, quâ dilexit nos, & cùm essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo, cujus gratiâ estis salvati. ad Ephes. c. 2.* Természet szerént a' harag fiai valánk, mint egyebek-is, az Isten pedig, a' ki gazdag az irgalmasságban, az ő igen nagy szeretetéért, mellyel szeretet minket, a' Kristus által, kinek malasztyábul szabadultatok-

Exod. c 7. v. 23.

ad Ephes. c. 2. v. 4.

meg.

meg. Jól tudod ezeket hited által, s' mind azon által mégis, csak annyit sem emlékezel felőlok, mint ha álmaid voltanak volna.

Bizony ha ki a' halálra sentencziázot bűnőst meg mentené veszedelmével a' haláltul, s' ez még-is oly hálaadatlan volna, hogy csak meg sem akarna emlekezni jó tévőjérűl, mindenek itéletébűl büntetésre méltónak mondatnék, s' mit mondanánk? ha még az ellen támadna? és halálra keresné? s' nem te vagy-e az, valaki vétten vétesz? ki veted elmédbűl azt, hogy a' te bűneidért szenvedet Jesus, s' miért nem emlékezel-meg? de miért keresed halálra? nem volt-e nagy jó tétemény, hogy egyszer megholt éretted, miért kivánod mászor halálát? Ah! hálaadatlan bűnős lélek! hogy előtted a' meg-feszűlt Istened képe, s' te szemeidet el forditod, előtted halála, s' te gyilkossa akarsz ujjonnan lenni; ez ám az, *Non noverunt Patrem, neque me.* Nem ismérték sem az én Atyámat, sem engemet; Nem volt drágább kincse az Atyának az ő Sz. Fiánál, s' ezt ő nem kéméllette éretted, nem volt Kristusnak életénél drágább, mint élő embernek, és ezt éretted adta; s' hogy lehetz oly gonosz, hogy ennek kedvéért, magadat, magad javára meg nem fogod undok vétkedtűl? Vaj ki késő leszen utoljára azt kiáltanod, *Ignorantias meas ne memineris Domine!* *Psalm.* 24. Uram az én tudatlanságomrul meg ne emlékezzél, mert a' mint te nem emlékeztél az ő jó voltárul; ugy ellenben meg emlékezik ő a' te feledékenységedrűl, s' a' mint te el hattad, ugy el hágy téged örökké veszni, mert *Seneca* bölcs mondása szerént is, *Non referre gratiam beneficio, turpe est. per se fugienda est res: ingratum esse. lib. 1. de benef.* Jóval nem lenni a' vett jóért, rút dolog, csak magában is; illetlen dolog a' hálaadatlanság. Mennél több jót vett pedig valaki, annál

Psalm. 24. v. 7.

Seneca l. 1. de benef.

inkáb bűntettetik az Istentűl, ha felőlők meg nem emlékezvén, háláadatlan.

Jussón eszetekben mint átkozta-meg Jákob első szűlőtt fiát Rubent, és abbul vehetitek eszetekben, hogy nem kűlömb átka ér Istennek, ha a' sok jókért, sok gonoszal illetitek. Ez halála előtt, elő hivatván fiait, Rubennek igy szolla: *Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium doloris mei, prior in donis, major in imperio. Effusus es sicut aqua, non crescas. Genes. c. 49.* Ruben én első szűlőttem, te az én erősségem, te az én fájdalmamnak kezdete, elsőbb az ajándékokban, nagyobb a' birodalomba • ki őntettél mint a' viz: ne nevelkedgyél. Csudálatos modgya az átoknak! elő beszélli kedves voltát, erejét, hatalmát, és azután átkozza; azt véltem volna én azért áldgya-meg, mert több jókkal ajándékozta az előtt-is meg, mert első szűlőtte. Ugy vagyon áldást érdemlene azokért, de mivel azokrul el feleitkezet, s' vétett Attya ellen, annál nagyobb bűntetést érdemlett, mennél több jóval áldotta eleinten; mennél nagyobb méltoságra emeltetett az előtt, annál nagyobb nyaka szakadására vettetett bűne után. A' mint jól jedzette fel Szent *Chrysostomus Homil. 57. in Genes. Volens accusationem magis intendi, prius dixit privilegia à natura concessa, & dignitatem, quam tenebat.* Nevelni akarván vádolását, és az után reá vetett átkát, azokat a' jókat beszélli elő, a' mellyeket a' természettűl vett, és azt a' méltoságot, a' mellyel birt. A' jó tételnyek végtére átokra fordulnak.

Genes. c. 49. v. 3. & 4.

S. Chrysost. Homil. 57. in Genes.

Ne emlékezzél meg bűnös, ne jutasd eszedben menyi jót vettél Istentűl, s' meg-látod menyivel sullyosabb, menyivel hamarébb lietö lészen fejedre annak bűntetése. Nem vétett annyit Moyses gyermeke kőrnyűlmetélésének hallasztásával, mint akár ki-is szánt szándékkal valo vét-

vétkeivel, s' még-is annyira meg-haragudott reá, hogy maga akarna Moyſeſt meg-ölni; *Cùm eſſet in itinere in diverſorio, occurrit ei Dominus, & volebat occidere eum. Exod. c. 4.* Mikor a' ſzálláſon volna, elejbe méne az Ur, és meg-akará ötet ölni. Boldog Iſten! mi lelt ily hirtelen? hiſzem előbb kedves embered vala Moyſes, a' cſipke bokorbul ſzollottál véle, hatalmat adtál Faraora, követségedet reá biztad, miért akarod meg-ölni? közönséges értelmek a' Szent Atyáknak, azért; hogy a' környûl metélésrûl valo ki adott parancſolattyát bé nem töltötte; De hiſzem nem mái dolga ez, miért nem haragudot az előtt annyira reá? Ah! éppen az az oka, miért akarta maga meg-ölni, mert annyi ſok jó tételmények után-is, kéſet a' parancſolatnak bé töltésével. *Major iſtius culpæ gravitas, quia licèt fuerit eadem circumciſio neglecta, non idem eſt circumciſionis neglector, Moyſes, cùm tot gratiarum pondere à ſeipſo ſit diverſus, & quo magis gravitat gratiarum pondus Moyſis, eò magis gravitat ejus in neglecta circumciſione malitiæ pondus; Unde non mirum, quòd ultio, quæ dum minor erat culpa ſuſpenditur, eâ aggravante irrogetur. Ignatius Zuleta. in Jacobi Ep. c. 2. ep. 39.* Nagyobb volt ennek a' véteknek ſullya, mert noha ugyan azon környûlmetéltetés hagyatot el, de nem volt azon, a' környûlmetéléſnek el hagyoja Moyſes, mivel annyi malaſztoknak terhével, és ſokaságával, moſt önnön magátul kûlömböz, és mennél inkáb fontol a' malaſztoknak terhe Moyſesben, annál inkáb ſullyoſodik, és fontoſſabb az el hagyot környûlmetélés gonoſzságának terhe, azért nem cſuda, hogy a' boſzu állás, mig kiſſebb a' vétek, függőben vagyon, a' pedig meg-ſullyoſodván reá fordul.

Exod. c. 4. v. 24.

Ignatius Zuleta. in Jacobi Ep. c. 2. ep. 39.

Mely ha ugy vagyon, a' mint hogy más képpen ſincſen mit várhat fejére az, a' ki naprul, napra áldatik Iſtentûl, s' mégis el feleitkezik felőle, s' nem egy parancſolat-

tyát,

tyát, hanem mindenikét meg-veti? kiki lássa, kezében ne essék, mert *Horrendum est incidere in manus Domini*, rettenetes, és szörnyű dolog az Urnak kezében esni; Elejben jő, ő, és meg ôli, ném csak testében, de lelkében-is, mert nehezen esik ő Szent Felségének, hogy annyira el feleitkeznek joságárul; meg-áldott ő, s'mi vétűnk? Ah! féllyűnk tőle, ne talántán sullyosabban bűntessen, mint a' pogányokat bűnteti, mint azokat, a' kik nem ismérik, s'nem vették annyi jovát, a' menyit mi vettűnk, s'ha igaz az, a' Zsidókrul, a' mint igaz, a' mit mond Sz. Pál: *Nemo principum hujus sæculi cognovit, si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.* 1. *ad Cor. c.* 2. Senki e' világ Fejedelmi kőzzűl meg nem ismérte, mert ha meg-ismérték volna, soha a' dicsőségnek Urát meg nem feszitették volna; mit mivel azokkal, a' kik ismérték, mert hitték? Távul légyen azért, hogy a' gonoszat jónak alitsuk, távul légyen, hogy ellene vétsűnk, hanem becsűllyük, és féllyük; s'ugy lészen, hogy ő sem feleitkezik el felőlűnk őrőkké.

1. *ad Cor. c.* 2, *v.* 8.

Amen.

HUSVET UTAN, HATODIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Utálatos a' szabadon vétőknek szemtelensége, kik a' jónak szine alatt gonoszat mivelnek; gyulőli azt az Isten.

Venit hora, ut omnis, qui interfecerit vos arbitretur se obsequium præstare Deo. Joan. cap. 16.

Joan. c. 16.

El jő

El jő az óra, hogy minden, a' ki meg-ől titeket azt alittya, hogy az Istennek szolgálatot tészen.

MIndeneken által menvén üdvözitőnk, a' mellyeket felőle meg-irtak a' Próféták, *Lucæ c. 22. Etenim ea quæ sunt de me, finem habent.* Mert vége vagyon azoknak, a' mik felőlem meg-irattattanak, ugy mond az Ur, előbb hogy sem e' világbul ki menne, hasonlo képpen előre megjövendőlte mik történnek itt hagyott tanitványival, nem a' mi azt illeti rettentésekre, hanem inkáb bátoritásokra, hogy annál inkáb kevessebbet irtoznának a' kinoktul, mennél üdejében értették, hogy az ő Mestereknek nyomában kellene járniok, és az őrők dicsőségre sok üldözések által menni; mert noha ugyan irtozik a' természet a' fajdalomtul, és a' kegyetlen kinzástul, de meg-erősiti az, a' mivel biztatta, hogy a' Szent Lélek mindeneknek el tűrésére reá segiti, a' mint hogy bé-is tellyesedet, mert midőn ki hánnák őket kőzűlők leg nagyobb gyalázattal illetvén a' kép mutato Zsidók, *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Actor. c. 5.* őrvendezve menének ki a' gyűlekezetből az Apostolok, mivel méltok lettenek a' Jesus nevéért gyalázatot szenvedni. Más az, hogy tudtokra adta, mely hamar által esnek minden fájdalmakon, *venit hora*, el jő az óra, tudni illik sokáig nem tarthat az istentelenek szándéka, egy óra, sőt egy szempillantás az itt valo győtrelmeknek el szenvedése, akár meddig tartson, ahoz képest a' jutalomhoz, a' mely az erős türést követi. *Momentaneum, & leve tribulationis nostræ æternum gloriæ pondus operatur in nobis. 2. Cor. c. 4.* a' mi most ugy mond Szent Pál, a' mi háboruságinkban egy szempillantásig valo, és könyű, felette igen fő mo-

Lucæ c. 22.

Actor. c. 5. v. 41.

2. ad Cor. c. 4.

don a' dicsőségnek örökké valo nagy voltát szerzi mi bennünk; üldözzék, kinozzák a' Szenteket a' gonoszak, de azzal nem fogyattyák, hanem nevelik, sőt jobb életre változtattyák. A' mint Szent *Cyprianus de Epiph. Sanctorum persecutionibus tyrannus crudelis illuditur, qui dum putat perdere, quos occidit, melioris vitæ eis statum procurat, & quod ille in perditionem molitur, hi utuntur pro beneficio.* A' Szentek üldözése által csak meg-jádzottatik a' kegyetlen Tyrannus, a' ki midőn azt véli, hogy el veszti azokat, a' kiket meg-ől, jobb állapotu életet szerez nékik, és a' mit ő veszteke rendel, ők azt jó tetemenyül vészik. A' mellyen csudalkozván *Eusebius de S. Romano.* nagy örömmel azt kiáltya: *Quæ ista rerum, & quàm stupenda diversitas est? corpus pro anima expositurus, unus atque idem, & pœnæ secum causam portat, & gloriæ, extrinsecùs affligendus, intrinsecùs coronandus.* Micsoda csudálatos kűlömbözés az? a' ki testet lelkéért adgya, maga egyedül viseli mind a' kinoknak, mind a' dicsőségnek okát? kivűl győtrelmekre menendő, de belől dicsőitendő. Nem felti azért Urunk, jól tanult tanitványit a' kinoknak felelmétűl, hanem azzal a' mondással, *Omnis, qui interfecerit vos, &c.* minden, a' ki meg-ől titeket, &c. minket akar azoknak szemtelenségétűl el rettenteni, és el fogni, a' kik nem hogy palástolnák vétkeket, hanem inkáb nyilván vétenek, el vastagittyák lelki ismereteket, mint ha nem-is volna gonoszság az ő vétkek, sőt *Arbitrantur se obsequium præstare Deo*, Gyilkosságokban-is azt alittyák, hogy szolgálatot tésznek Istennek. Oh! goromba elmék! minden cselekedetek gonoszság, s' mégis hogy szabadgyabban vétsenek gonoszságokat jóra magyarázzák, s' a'joság neve alat, hamisságokat táplállyák. Ez a' szemtelenség, mely utálatos légyen, és menyire gyűlőlőli az Isten, rővideden meg-mutatom, hogy mi soha rosszá-

S. Cyprian. de Epiph.

Euseb. de S. Rom.

gun-

gunkat ne mentsük, hanem inkáb vádollyuk Istenünk előtt. *Propositio.*

A' Romai ékessen szollo *Cicero lib. 1. offic.* a' szemérmetességet le irván azt mondgya felőle, *Verecundia est ornatus vitæ.* A' szemêrmetesség az életnek ékessége, mert ugyan-is, semmi arany láncz, semmi gyémántos násfa, nem ékesíti annyira az embernek nyakát, vagy mellyét, mint a' szemérmetesség, az életet, a' mely egyedül csak az embert illeti, mert az oktalan állatok noha más joságokat természet szerént némű némű képpen követnek, némellyek kegyesek, másók szelidek, némellyek könyörülők, ugy annyira, hogy néha a' ki tett gyermekeket-is, magok tejével, mint Romulust fel tartottak a' farkasok, de a' szemérmetességhez semmit nem tudnak, és azért, a' mint az embernek tulajdon jóva a' szemérmetesség, ugy ellenben a' szemtelenség oktalan állathoz valo undokság, s' valami más jó volt benne az emberben, mihelyet szemtelenségre fordul, élete ékességét meg-mocskollya. *Cicero lib. 1. offic.*

A' több szemtelenségek közöt pedig, leg nagyobb az, a' mi az Istenre nézve szemtelenség, ugymint bátran véteni, s' még azt, vagy menteni, vagy a' jónak szine alat mivelni, a' mint *Salvianus* jól mondotta: *Monstrum, piaculum, summum scelus admittere, & pudorem sceleris non habere. lib. 7.* Rettenetes rut undokság nagyot véteni, és azt nem szégyenleni, de az a' véteknek tulajdonsága, bé kőti szemét embernek, elméjét el bolondittya, hogy ne lássa, és ne értse gonoszságát; a' kik felől *Jerem. c. 6. Confusi sunt, quia abominationem fecerunt? quin potius non sunt confusi confusione, & erubescere nescierunt quam ob rem cadant inter ruentes.* Szégyenlették, hogy utálatosságot cseleked-tek? sőt inkáb szégyenséggel nem szégyenlették, és nem *Salvianus lib. 7.* *Jerem. c. 6. v. 15.*

tudtak meg-pirulni, az okáért le esnek az el estek kőzőtt.

Ezek kőzűl kivált képpen valo szemtelenségű, Judás volt az árulo, Kristus ůdejében, a' ki noha el árulta az ártatlan vért, mégis, mint ha semmi gonoszat nem mivelt volna, a' hol minnyájan rettegtenek az Apostolok, egyedűl ő bátran, egyűt nyúl bé a' tálba Urunkkal; mely szemtelensége, annyira boszontotta Kristus Urunkat, hogy noha más képpen el halgatta volna gonoszságát, e' miat ki fakasztotta. *Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet. Matt. c. 26.* Ne busúllyatok jó tanitványim, nem ti árultok el, hanem az, a' ki velem egyut nyúl a' tálban; oh szemtelen fiu! ki ki meg-vonnya magát, senki csak szemét sem meri fel pillantani, s' te mint ha ártatlan volnál, bátran nyulsz a' tálban, miért nem szégyenled álnokságodat? tanitvány vagy, de árulo; Apostol, de gyilkos; egyűgyűnek láttatol, de leg álnokabb, leg latrabb; Oh! nagy istentelenség! az ég, és főld meg-rémúl belé, mindenek rettegnek arra, hogy hallyák az ő Teremtőjőknek árultatását, s' te mintha semmit sem vétettél volna, nem tudz pirulni; Ne bizzál szemtelenségedben, mert a' te vakmerőséged el nem rejt az előtt, a' ki gondolatodat láttya. Igy szolittya meg azért Szent *Leo. serm. 7. de pass. Tu autem in hac trepidatione Sanctorum, abuteris Domini patientiâ, & abscondi tuâ te credis audaciâ?* Illyen nagy félelmekben a' Szenteknek, te nem tudz félni az Urnak halgatásátul, azt véled, hogy vakmerőséged tégedet el rejt? hidd el szemedre kél, és utolso veszedelmedre válik; de a' mint a' vakok ha vaktul vezettetnek, mind egyűt a' veremben esnek, ugy a' Zsidóság-is, mivel ezt kővette az árulót, hasonlo szemtelenségre jutot. ő azt kiáltotta reájok, *Peccavi tradens sanguinem justum.* Imé itt va-

Matt. c. 26.

S. Leo ser. 7. de pass.

vagyon a' pénzetek, én vétettem az ártatlan vért el adván, ti-is réſzeſek vattok vérében, s' mit véltek, mit felelnek? *Quid ad nos, tu videris.* te dolgod, láſſad, mit cſelekedtél, mi kőzzűnk hozzá? mint ha nem egyaránys volna az árulonak, a' vévővel egyűt vétke. Nem tagadhattyák gonoſz cſelekedeteket, hanem ſzépitik az árulo bűnével. A' hol Szent *Hilarius* azt mondgya: *Profeſſio audax, atque cæca eſt, emiſſe ſe ſangvinem juſti audiunt, & extra judicij reatum, futuros eſſe ſe credunt, cùm dicendo,* VIDERIS; *facinus ſuum in vendente conſtituatur.* Valoban vakmerő vallás, meg-vallyák, a' mint hallyák, hogy az ártatlannak vérét vették, s' mégis azt hiſzik, hogy ők azért itéletet nem érdemlenek, mikor azt mondván, *te láſſad*, a' magok vétkét az árulora hárittyák. *S. Hilarius hic.*

Mindenike a' gyilkos Cainnak maradéka, a' ki minek utánna őcsét meg-őlte, mint ha ſemmit nem mivelt volna, ugy felel Iſtennek; e' kérdi; hol az őcséd? ő azt feleli dérrel, durral, *neſcio. Num cuſtos fratris mei ſum ego?* mit tudok benne, hol vagyon? Nem de én vagyok-e őrzője az én őcsémnek? Cſudálatos vakság ugy mond *Zeno ſerm. de timore. Miratur orbis vacuus ſe duobus anguſtum, mirantur elementa hominem, qui factus eſt ad imaginem Dei poſſe jugulari, & hoc à fratre. Erubeſcit terra rudis, pro ſangvine impiata, ſolus Cain exultat infelix, quòd teſte careat, putat ſe caruiſſe facinore, quem Deus vidct, quem conſcientia coarguit, quem ſangvis fratris accuſat.* Az űres világ cſudálkozik rajta, hogy kettőnek ſzűk, cſudállyák az elementumok, hogy az Iſten abrázattyára formált ember meg-őlettethet, s' nem máſtul, hanem báttyátul. El pirul belé, és ſzégyenli a' főld, hogy az ártatlannak vére ő reá ontatott; cſak egyedűl a' boldogtalan Cain őrvendez, hogy bizonyság nincſen ellene, s' azt véli, hogy bűne nem volt, *Zeno ſer. de timore.*

gyikoſságában, a' kit látot az Iſten, lelke iſmérete feddette, ôcſe véré vádolta. De ez a' ſzemtelenek tulajdonsága, hogy gonoſzságokat ha nem menthetik-is, meg ne iſmérjék; fel nyilt ſzemmel ſemmit ne láſſanak, mert gonoſzságok el réſzegitette, és ſzemeiket el homállyoſitotta. Ezek ittanak annak mérges pohárábul, a' kirûl beſzélli Szent János, hogy ittanak a' Királyok, és véle vétkeztenek a' Babyloniai Aſzonnyal. *Apoc c. 18.* A' mely helyt magyarázván Sz. Ambrus. *Ebrietas hæc malitia eſt Babylonis, quia ſicut tam diù impletur ebrius vino, uſque dum à mente alienus efficitur, ita & improbi, tam diù omni malitiâ ſemetipſos replent, uſquedum à mente ſua alieni effecti, timorem Dei, omnemque bonitatem à ſe abjiciant.* Ez a' réſzegség a' Babylon gonoſzsága, mert valamint a' réſzeg, addig telik borral, mig eſzét el nem veſzti, ugy a' gonoſzak-is, addig telnek a' gonoſzsággal, mig eſzektûl meg-ſoſztatván, minden Iſteni félelmet, és joságot meg nem vetnek.

Apoc. c. 18. v. 3.

S. Ambroſ. hic.

Jeremiás Próféta pedig a' borát-is kûlömbözteti ennek a' ſzemtelenségnek, a' melytûl el réſzegûlnek, *Inebriavit me abſynthio. Thren. c. 3.* Engemet ûrmes borral réſzegitet-meg, az az; ugy el veſztegette életemnek ſzemtelensége ſzám izit, az az, értelmemet, és eſzemet (a' bûnôsôk képében ſzoll) hogy leg undokabb gonoſzságomatis, Iſteni ſzolgálatnak itéllyem lenni. A' hol Szent Gergely azt mondgya: *Hominum genus eſt abſynthio ebrium, quia & amara ſunt, quæ pro hujus amore vitæ tolerat, & tamen eandem amaritudinem cæcitate cupiditatis, quaſi inſenſibilitate ebrietatis ignorat.* Ezzel az ûrmes itallal réſzeg az emberi nemzet, mert ſok keſerûségeket tûr el kivánsági miát, és ſzabad élete kivánsági miát, s' mégis azon keſerûséget kivánsága nem engedi, hogy érezze. Mondhatz a' réſzegnek, a' mit akarſz, de ô nem tud abba ſemmit, akár veſze.

Thren. c. 3.

S. Gregorius hic.

ſzedelmét beſzéllyed, s'akár kővetkézendő kárát, egyikét ſem visgállya, mert eſze nélkül vagyon; igy a' gonoſz életnek eredet ember, ſemmit ſem hajt, ſem az emberi, ſem az Iſteni fenyitéſre. Menyit nem pirongatta Urunk a' Zſidókat főſvénységekért, kép mutatáſokért, és egyéb hamiſságokért, de ugyan ők még arra fakadtak ki, hogy ſzemtül ſzemben, ördöngősnek mondanák a' jól tanitó Jeſuſt. *Dæmonium habes, nonne bene dicimus nos?* Nem de, nem jól mondgyuk-e mi, hogy ördögöd vagyon? Oh! meg-általkodot réſzeg, és eſztelen Zſidóság! meg-tetzik, kiben vagyon az ördög, ugymint abban a' ki annak cſelekedetit cſelekſzi, az ő cſelekedete az, és e' mái napig-is meg nem iſméri, hogy gonoſzul cſelekedet; igy a' ki vét, és meg nem iſméri, nem pirul el érette, annak ördöge vagyon, réſzeg, és eſztelen. Mellyet hogy meg-mutatna Kriſtus Urunk, maga lett bűntetőjők, bé ment a' templomban, és a' kőtelekből korbácſot cſinálván, ki oſtorozta az áraſokat mondván: *Domus mea, domus orationis, vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum.* Az én házam imádságnak háza, és ti azt a' tolvajok barlangjává tettétek, ők a' főſvény Zſidók, mint ha azért engették volna a' vásárt meg, a' templomban, hogy légyen kéznél, a' mit ki fel akar áldozni, azonban magok erſzényét tőltötték, és a' népet cſalogatták; az áétatoſság ſzine alat uſoráskodtak.

Ma is Kereſztyén halgatóm ſzollicsd-meg az uſorás embert, miért véſzen annyit a' ſzegénytül kevéſre? azt feleli; Iſten ne adgya, hogy én kárát kivánnám, hanem ſzánom, és ugy keveſenként ſegitem, s'azonban mindenébül kj ſegiti. Kérdhetz-e meg némely gonoſz ſzándéku aſzonyokat, miért mentek bucsujáráſokra, s'két három, s' több mértföldekre? nem tudgyátok-e, hogy veſzedelem.

lemben ejtitek magatokat? tudván, hogy ott lészen, a' kit vétekre kivántok? és azt mondgyák; Isten ne adgya, hanem az Indulgentia kedvéért, áétatosságért cselekeszszük; azonban sokan azért mennek, hogy Uroknak, avagy Attyoknak, és Annyoknak szemeit kerülhessék, s' a' mit othon nem mernének cselekedni, ot kin vihessék végbe. Vaj ki ha egy Dániel támadna, még sokaknak akadna nyomában, a' kik nem áétatosságért, járnak a' templomban, és processiokra, hanem fel tett gonosz szándékokért, a' mint *Danielis c. 4.* Bél Bálaámnak papiai, a' kik éjjel-is bé mentenek a' Bál templomában, nem hogy imádnák, hanem hogy a' néki fel vitt étkeket meg-ennék, &c. Igy sokan áétatossaknak, kőnyörülőknek mondgyák magokat lenni, azonban szemtelenek, uzoráshok, és más gonoszsággal tele tőltek. Jól mondotta *Oseas c. 8. Aræ factæ sunt in delictum.* Ezeknek bűnökre lettenek az oltárok, az áétatosság szine, gonoszságok áll orczája.

Daniel.c 4.

Oseæ c.8. v. 11.

Ezekre esik az, az Istennek panasza. *Thren.c.4. Major effecta est iniquitas filiæ populi mei, peccato Sodomorum, quæ subversa est in momento.* Nagyobbá lett az én népem leányá gonoszsága, a' Sodoma vétkénél, a' mely egy szempillantásban fel forgattatot, miképpen? &c. a'képpen, hogy azok nyilván vétettenek, ezek pedig a' joság szine alát gonoszak, &c. Igy ama' hamis Absolon azt hazudta Attyának, hogy Hebronban mégyen áldozni, fogadása szerént, s' azonban rebelliot, párt ütést ment inditani, csalogatván a' népet magához Attya ellen. Igy *2. Paral. c.26.* Osiás Király a' templomba ment áldozni, mikor leg gonoszabb volna, de mint járt? Azarias Fő Pap el nem távoztathatta az oltártul, azonban meg-verte az Isten, *Statim orta est lepra in fronte ejus.* mindgyárt poklosság erede a' homlokán; miért fakadot homlokán, s' nem más részén testé-

Thren. c.4. v. 6.

2. Paralip. c. 26. v. 9.

testének ? azért, mert a' homlok a' szemérmetesség-nek széke &c; mivel azért szemtelenné vált Isten előtt, ott bűntettetett. Szent *Chrysostomus hom. 4. de verbis Isaiæ* igy szoll: *Efflorvit lepra in fronte illius, quia ubicunque est impudentia, ibi est ultio.* azért (ugy mond Szent *Chrysostomus*) fakadot ki homlokán a' poklosság, mert valamely helyt találkozik a' szemtelenség, ott szokot lenni a' bűntetés. *S. Chrysost. hom. 4. de verb. Isaiæ.*

Nincsen nagyobb gonoszság, mint a' gonoszat, a' joság szine alat mivelni, és mentegetni; Azért Szent Dávid szivessen azon kőnyőrgött, hogy e' féle szemtelenségtől mentse-meg Isten. *Psalm. 140. Non declines verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis.* En Istenem ne hajts a' szivemet gonosz igékre, a' bűnőkben valo mentségek mentségére; ha vétettem, hadd ismérjem-meg, és meg-vallyam; rejtsük el magunkat az alázatosságban, és vallyuk-meg mint a' publikánus, mint első bűnős Atyánk, a' ki vétke után el rejtette magát, a' ki felől szépen szollott Szent *Irenæus lib. 3. c. 37. Statim Adamus timore corripitur & absconditur, non quasi posset effugere Deum, sed confusus, quia transgressus fuit præceptum Dei, indignum se putavit venire in conspectum, & colloquium Dei.* Mindgyárt a' félelemtől pirongattatván el rejti magát Adám, nem ugy mind azon által mintha el kerülhetné az Istent, hanem meg pirulván, mivel hogy által hágta az Istennek parancsolattyát, méltatlannak gondolta arra magát lenni, hogy az Isten szine elejbe jóne, és véle szollana. *Psalm. 140. v. 4.* *S. Irenæus lib. 3. c. 37.*

Ne szépittsük szemtelenül gonoszságunkat, hanem, ha el esünk, vallyuk-meg gyarloságunk vétkét, s' bizonyossan bocsánatot nyerünk, s' akkor valoságossan szolgálatot tészünk Istennek, mikor a' jót jónak, és a' gonoszat gonosznak ismérjük, és minden tehetséggel el távoz-

tattyuk, a' melyért nem gyûlölséget, hanem gratiát, és kedvet találunk Iſtennél. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek Iſten. Amen.

PŰNKŐSD NAPIAN,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Sebes ſzél zugásába, és mint egy menydörgés formába ſzállya meg a' hiveket a' Szent Lélek, hogy azokat meny kővekké változtaſſa, és hogy ők-is menydörögjenek a' gonoſzak fülejben.

Factus eſt repentè de cœlo ſonus tanquàm advenientis Spiritûs vehementis, & replevit totam domum, ubi erant ſedentes. Actor. cap. 2.

Actor. c. 2. v. 2. Lőn hirtelen az égből mint egy ſebeſſen jövő ſzélnek zugáſa, és bé tőlté az egéſz házat, a' hol ülnek vala.

SOk bátorito igéreti után üdvözitőnknek, mellyekkel az ő Apoſtolit bátoritotta, és a' meg-jövendölt üldözéſek közőt vidámitotta, naponként a' Szent Lelket várták minnyájan; és imé mikor együt volnának bé rekeſztve egy házban, buzgo imádságokban foglalatoſok, lőn hirtelen az égből, mint egy ſebeſſen jövő ſzélnek zugáſa, és bé tőlté az egéſz házat a' hol ülnek vala; Iſzonyu rettentés! mert hiſzem nincſen ſemmi, a' mi ugy megrémitſen minden állatokat, mint a' hirtelen támadot ſzélvéſz zugáſa, mint a' menydörgés, villámás, és menykővek

vek szakadása; A' fülnek hallását rettenti a' zugás, és csattogás, a' szemnek látását rémiti a' hirtelen villámás, a' szivet rettenti a' menykő szakadása, a' sebes tűz csak nem lelkét vészi ki embernek félelme miát; s'mi képpen bátorittatnak a' meg-rémült Apostolok? ők vigasztalo Sz. Lelket vártanak, és a' sebessen fújo szélnek zugását hallyák; védelmezőt reménlettenek, és rettentő tűzet láttanak, kinek kinek feje felett el oszlott tűzes nyelvek képében; Ez-e az, a' mit mondot vélek létében? *Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater meus in nomine meo, ille vos docebit omnia?* A' vigasztalo Szent Lélek, kit az én nevemben az Atya kűld, a' titeket meg-tanit mindenekre? ez-e az? *Non relinquam vos orphanos, rogabo Patrem, & alium paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum.* Nem hagylak árván, kérem az én Atyámat, és más vigasztalót ád, a' ki veletek maradgyon őrökké. *Joan. c. 14.*

Ha tanito Mester a' Szent Lélek? kegyes oktatását kellene hallani, nem zugását a' szélnek, ha vigasztalo? nem kellene tűzzel szikrázni? De tartoztatsátok itéleteteket, sebessen fujo szélben kellett a' Szent Leleknek jőni, hogy a' félelemnek polyváját szivekből ki fújná az Apostoloknak, tűzben kellett meg jelenni, hogy a' kételkedésnek poszdorjáját meg-égetné, villámás kivántatott, hogy mennyei fegyverrel fegyvereztetnének fel ellenségek ellen, mert noha ugyan, mint a' tűzes menykő, ugy csapot be kőzikben, de senkinek nem ártot, hanem fejek felett állapodot-meg, nem az ő veszteke, hanem ellenségiknek meg-rontására, Sz. Pál szavai szerént, *Unicuique datur manifestatio Spiritûs ad utilitatem 1. ad Cor. c. 12.* Kinek kinek az ő hasznára adatik a' Sz. Léleknek meg-jelenése, tűzben jőtt kőzikben, *Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis, ad alligandos Reges eorum in compedi-* *1. ad Cor. c. 12. v. 7.* *Psalm. 149. v. 7. & 8.*

bus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Pſalm. 149. Hogy boſzut állyanak a' nemzetségeken, meg-fedgyék a' népeket, hogy azok Királyit békokba verjék, és a' nemeſſit vas belincſekben, az az, hogy tanitáſſal fénylyenek, buzgoſsággal égjenek, tűzes nyelvel fedgyék a' pogányokat, és azokat le kőſsék az igaz hitben, hogy a' kiket ſzabadon hordozot az őrdőg a' bű bajos pogányſágban, rabjai legyenek az igazſágnak. Mivel pedig erre ők elégtelenek voltanak, ſegitségekre jőtt a' Szent Lélek, ſzélvéſz zugáſa, és ſebes tűznek képében, mind a' kettőben vigaſztalo, mert menykővel fegyverkeztette fel őket, hogy a' mint ő menykő gyanánt ſzállott kőzikben, ugy ők-is a' ſzerént dőrgenének, és cſattognának, s' a' mellet világoſitanák a' sőtétségben ülő népeket. Mert ugyan is valakiket meg-ſzáll a' Szent Lélek, menykővekké válnak, és minden ellenségnek rettentésére leg-erőſſebbek. Mellyet meg-mutatok, Jővel Szent Lélek Ur Iſten, és tőlts bé a' te hiveidnek ſziveit, hogy ellenségik ellen minnyájan meg-erőſsődgyenek. Ti azonban legyetek figyelmeteſek.

Propoſitio.

A' tőbb mély titkú beſzédi kőzőtt ſajditot valamit Szent Jób Pátriárka az én mondáſom felől, hogy a' Szent Lélek menykővekké, és erőſſekké téſzi az ő hiveit, ellenségi ellen, mikor kettőrűl emlékezik, ugy mint az egeknek fel ékeſitéſérűl, és a' menykőnek alkotáſárul, az elsőben hatalmát, a' máſodikban bőlcſeſſégét hirdetvén. *Spiritus ejus ornavit cœlos, & obſtetricante manu ejus, eductus eſt coluber tortuoſus. Job. c. 26.* Az ő lelke ékeſitette az egeket, és az ő keze bábálkodván hozattatot ki a' tekergős kigyó, az az, (a' menykő;) a' Zſidó bőtűbűl: kéſz volt immár az ég, mikor negyed napián alkotáſának meg-parancſolá, hogy égő és fénylő világoſságok-is lennének,

Job. c. 26. v. 13.

Fiant

Fiant luminaria in firmamento cœli. Geneſ. c. 1. Legyenek világoſitók az égnek erőſségén, akkor fel tette a' napot, és holdat, és a' cſillagokat, és ezek ékeſitették fel az egeket, *Perfecti ſunt cœli, & omnis ornatus eorum. Geneſ. c. 2.* El végeſztettenek az egek, és azoknak minden ékeſsége; mások olvaſsák ama' Zſidó bőtű után *Sabaam*, a' mi annyit téſzen, mint vitézlő rend, *Perfecti ſunt cœli, & omnis militia eorum.* El végeſztettek az egek, és annak vitézlő rendei; Vitézlő rendeknek nevezi pedig, mert ezek ereje alat vagyon az egéſz főld. A' Nap fejedelem, a' Hold annak éjjel helytartoja, a' cſillagok vitézi ezeknek, mivel ezeknek ereje által a' főldnek gyomrában el kéſzűl az arany, és ezűſt, a' főld ſzinén a' gyűmőlcs, és vetemény, és azért, ha mi ki nyilatkoztattya hatalmát a' Szent Léleknek, ezek nyilatkoztattyák ki. De bőlcſeſségét a' tekergős kigyonak, avagy menykőnek alkotáſa hirdeti, tekergős kigyo neve alatt emliti pedig a' menykővet, ennek cſudálatos terméſzetéért, a' mint *Lanuza Tract. 8. de Jejunio & tent. Chriſti* §. *13.* érti, mert gyorſan, és tekergőſſen mégyen. Innen *Seneca*, *Obliquum fulmen*, tekergő, és haránték oſon menőnek nevezi. *Albertus Magnus*, *Serpens fugax. Tract. de fulmine c. 2.* Szalado kigyonak, mert a' mint leg gyorſabban ſzalad a' kigyo, ugy jár a' menykő-is.

Geneſ. c. 1.

Ibidem c. 2. v. 1.

Lanuza Tract. 8. de Jejū. & ten. Chriſt §. 13. Seneca in Thieſt. act. 2. Alber. Magnus tract. de ful. c. 2.

A' menykővet ſoha eddig tellyeſséggel a' világi bőlcſeſség meg nem foghatta terméſzetében, mert ez nem egyébb lévén, egy kőnyű és ſzáraz páránál, mikor a' felyhőben meg-gyúl, oly erőt véſzen, hogy le űtvén a' főldre, leg erőſſebb tornyokat ront, a' vaſat, és rezet hirtelen megolvaſztya, a' kőſziklákat meg járja, és nincſen oly erő, a' mely ellene álhaſſon. Annak okáért, hogy a' pogányság az ő Jupiter Iſtenének erejét meg-magyarázná, menydörgőnek, vagy menykővet hányonak mondotta. De a'

mit ő fabuláſſán kőltőt, az valoság a' mi Iſtenünk felől, mert egyedül ő az, a' ki alkottya, és hagyigállya a' menykőveket, a' mint Szent Jóbhoz valo mondásából ki tetzik; *Numquid mittes fulgura, & ibunt? Job. c. 38.* Nem de te vagy-e, a' ki el küldöd menykőveidet, és el mennek? az az, nincſen ſenki kivülem, a' ki azt mivelheſſe. Bábálkodik pedig e' körül, az ő keze, mert a' felyhőkből, mint a' menykőnek méhéből ő hozza ki a' világra, nagy cſattogáſoknak, mint annyi ſzüllő Anyának jajgatáſi közőt; mivel azért ily gyenge párából, oly aczélos kővet formál, méltan bőlcſeſségének tulajdonittatik.

Job. c. 38. v. 35.

Cſak hogy fellyebb emelem én ma elmémet az Iráſnak bőtű ſzerént valo magyarázattyánál, és nem azokra értem, az egeket, a' mellyeket látunk, nem arra a' menykőveket, a' mellyeknek munkálkodáſát tapaſztallyuk, hanem az egeken az Apoſtolokat, a' kik felől a' Királyi Próféta azt éneklette, *Cœli enarrant gloriam Dei, Pſal. 18.* Az egek beſzéllik az Iſtennek dicsőségét, a' kik felől Iſaiás által azt mondotta az Ur, *Ecce ego creo cœlos novos. Iſaiæ c. 65.* Imé én uj egeket alkotok, mert ugyan-is, mikor őket hitta az Apoſtolságra, nem ékeſitette fel mindgyárt a' Szent Lélek ajándékival, hanem azután üdővel, a' mint maga mondotta, *Multa habeo vobis dicere, quæ non poteſtis portare modò, cùm venerit Spiritus veritatis: ille vos docebit omnem veritatem. Joan. c. 16.* Sokat kellene néktek mondanom, de moſt el nem viſelhetitek, hanem mikor el jő az igazságnak Lelke, akkor ő meg-tanit minden igazságra, akkor azért fel ékeſitette őket, ugy mond Sz. Gergely, mikor Szent Lélekkel meg-ſzállotta, és meg-töltette őket, abban hatalmát mutatván, mert oly erőt adot nékik, hogy a' kik az előtt egy ſzolgálo leánynak ſzavára meg-tagadták Urokat, azután, ſe Királyoktul, ſe Cſáſzároktul nem tartanának.

Pſ. 18. v. 2.

Iſaiæ c. 65. v. 17.

Joan. c. 16.

S. Greg. lib. 17. mor. & l. 11. c. 14. ſerm. 1. de tempore.

De

De a' miben bölcseſségét mutatta, az; hogy őket tekergős kigyóvá, az az, menykővekké tudta változtatni. Amarrul azt mondotta: *Ecce ego mitto vos, eſtote ergò prudentes, ſicut ſerpentes. Matt. c. 10.* Imé én el küldelek titeket, azért legyetek okoſſak mint a' kigyók; errűl pedig Szent Agoſton magyarázáſa ſzerént *in Pſalm. 96.* azt mondatta a' Profétával *Illuxerunt fulgura ejus orbi terræ, vidit, & commota eſt terra.* Fénylettek az ő villamáſi a' föld kerekſégén, látta, és meg-indult a' föld. *Matt. c. 10.* *S. Auguſt. in Pſal. 96. v. 4.*

Allyanak elő, moſt a' Zſidóknak fejedelmi, fogják kérdéſre az Apoſtolokat, s' meg-láttyák tűzes cſapáſokat, mikor ſzemtűl ſzembe azt meri Szent Péter nékik mondani, *Notum vobis ſit omnibus, & omni plebi Iſraël, quia in nomine Jeſu Chriſti Nazareni, quem vos crucifixiſtis, in hoc iſte aſtat coram vobis ſanus. Actor. c. 5.* Tudva légyen minnyájatoknál, és az egéſz Iſraël kőzségénél, hogy a' Názáreti Kriſtus Jeſus nevében kit meg-feſzittetetek, áll előttetek, a' meg-gyogyult beteg. *Actor. c. 4. v. 10.*

Tiltsák moſt őket, hogy ne emlitsék a' Jeſuſt, de meg-láttyák az Apoſtolok villámáſát, mikor nagy bátorſággal azt merik mondani, *Obedire oportet magis Deo, quàm hominibus. Ibid.* Inkáb kell az Iſtennek, mint az embereknek engedni. *Ibidem.*

Fogdozzák, moſt őket a' fogat cſikorgato Zſidók, s' meg-láttyák orczájokat mint Szent Iſtvánnak tűzes Angyali formában, és ha ki kergetik, őrőmmel mennek ki kőzűlők, azon őrűlvén, hogy méltokká lettenek valamit Jeſuſért ſzenvedni; egy ſzoval, nincſen oly kőſzikla keménységű ſziv, a' mellyet meg ne rontſanak, mert aczélos menykővekké váltanak, és bé tellyeſedik az, a' mit Szent Dávid mondott, *Verbo Domini cœli formati ſunt, & ſpiritu oris ejus omnis virtus eorum. Pſalm. 32.* Az Urnak igéjével *Pſalm. 32. v. 6.*

jével erősödtenek-meg az egek, és az ő szájának leheletével azoknak minden erősségi.

Nem csattog soha a' menykő annyit, a' menyit csattant Szent Pál, mikor az ő birájának azt merte mondani, *Paries dealbate, percutiet te Dominus.* Actor. c. 23. Arczul csapattál te engem (istentelen Ananiás,) de hidd el, hogy meg-csap téged az Isten. Actor. c. 23. v. 3.

Nem fénylik annyit a' villámás, a' menyit fénylett Szent István, mikor fényessége miat, reá sem nézhettek ellenségi, s' ugyan el kellet tőrniek valamit szemekre hánt, mint gyilkosoknak, mert féltenek beszédének sebes kőzikben valo csapásától, de hogy kevéssel sokat mondgyak, valamint a' villámás nap kellettől nyugotra látzik, ugy az Apostoloknak prédikálása, minek utánna meg-hevittettenek a' Szent Lélek tűzétől, az egész világra ki terjedett. *In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* ad Rom. c. 10. Minden földre ki hatott az ő hangjok, és csattogások, és á' földnek utolso határáig ki hallattak az ő szavok, s' mi képpen történt ez? hanem annak munkálkálkodásából, a' ki sebes szél zugásában, mint tűzes menykő formában jelent meg közepettek, oh hatalmas erejű Szent Lélek! oh leg bőlcsebb találmányú Isten! a' ki a' port fel emeled, és meg-erősíted, meg-hevited a' párát, és sebes menykővé változtatod! ad Rom. c. 10. v. 18.

Ugyan-is e' hijával voltanak a' te hiveid, hogy vagy meg keménnyednének menykővé válván, mint a' Profetának orczája, kinek azt mondottad, *Ut adamantem, & ut silicem dedi faciem tuam, ne timeas eos, neque metuas à facie eorum.* Ezech. c. 1. Ne fély ellenségedtől, mert oly orczát adtam néked, a' mely nem lágyabb a' kemény gyémántnál, vagy kovánál, avagy a' mellyel meg-gyujthatnád őket, és mindenek sziveit meg-olvaszthatnád a' sere-

Ezech. c. 1. v. 9.

te-

tetedre. Vagy pedig ugy védelmeznéd, hog ſenkitűl nem félhetnének. A' mint hogy ugy-is történt, meg-keményitette Szent Pált, és nem volt oly dolog, oly félelmes harcz, a' melyhez bátorságoſſan nem fogna, azzal bátoritván magát, *Omnia poſſum in eo, qui me confortat.* ad Philip. c. 4. Mindeneket meg-cſelekedhetem abban, a' ki engem megerősit. Ugy-e? meg-cſelekedheted-e azt, hogy egy Romaj Csáſzárral ſzemben ſzálly? meg-cſelekedhetem: *Cæſarem apello.* Actor. c. 25. a' Csáſzárra apellálok, elejbe kivánkozom. Meg-cſelekedheted-e azt, hogy a' pogányok közőt, a' kik gyűlőlik cſak hallani is nevét a' Kriſtuſnak, ezt hirdeſſed? meg cſelekedhetem; mert meg-vagyon mondva, *Portabit nomen meum coram gentibus.* Az én nevemet hordozza a' nemzetségek előtt. Meg-cſelekedhetem, mert *De Spiritu ſuo dedit nobis.* 1. Joan. c. 3. Az ő maga lelkéből adott nékünk az Ur.

ad Phil.c.4. v. 13.

Actor.c.25. v. 11.

1.Joan.c.3.

Igaz ugyan, hogy erős ellenségünk vagyon, mert láthatatlan, és lelki, *Adversùs Spiritualia nequitiæ. ad Eph. c. 6.* A' lelki gonoſz lélekkel kell harczolnunk, de kezünkben fegyverünk, ugy mint a' Szent Lélek, a' kirűl Szent János azt mondgya: *Deus autem Spiritus eſt. Joan. c. 4.* Lélek az Iſten; s' azért cſak a' kell, hogy ezt ragadgyuk, Sz. Pál jovallásábul, *Accipite armaturam Dei.* 1. ad Cor. c. 3. Vegyétek az Iſtennek fegyverét; micſoda fegyverét? a' Szent Lelket; mely mint a' menykő oly hathatos, s' titeket-is ollyanná téſzen. oh győzedelmes fegyver! bizony valaki ehez fogot, cſak meg-vallotta azt, *Adjutorium noſtrum in nomine Domini*, A' mi ſegitségünk az Iſten lelkétűl, és az ő nevében vagyon.

ad Eph.c.6. v. 12.

Joan. c.4. v. 24.

1. ad Cor. c.3.

Nem tudot e' felől ſemmit Saul, és azért a' Királyságtul irtozot, de meg-bátoritotta Samuel ama' mondásával, *Inſiliet in te Spiritus Domini, & prophetabis, & mutaberis in*

1.Reg.c.10. v. 6.

alium virum. 1. Reg. c. 10. Reád rohanik a' Szent Lélek, azért ne fély semmitûl, meg-száll téged, és jövendölsz, s' az által más emberré lészesz; s'ugy-is lett: Mert a' ki csak a' szántáshoz értet, a' szamárokat tudta hajtani, az után tudta a' fegyvert hordozni, és ellenségét meg-tanitani. A' hol ezeket lelki értelemre vévén Sz. *Cyrill. Alexandr.* *l. 10. in Joan. c. 30.* azt mondgya: *Oportebat Spiritum venire, ut illum habentes, tam adversùs diabolum quàm persecutiones hominum fortes efficeremur.* Szükség volt el jövetele a' Sz. Léleknek, hogy ô nálunk lévén, és bennünk, mind az ördög, s'mind az emberek úldözési ellen meg-erôsödnénk. Tudni illik nagy változása történik annak, a' kiben szál a' Szent Lélek, mivel Szent Pál szava szerént, *In eandem imaginem transmutamur à claritate in claritatem tanquàm à Spiritu Domini. 2. ad Cor. c. 3.* azon âbrázatra el változtatunk fényességrûl fényességre, ugy mint az Ur Lelkétûl tehát a'mint hirtelen le szállott tûzben menykô gyanánt a' Szent Lélek, ugy mi-is általa menykövekké válunk ellenségink fejére, s'abban lészûnk erôsek, hogy fegyverûnk a' Szent Lélek.

Cyrill. Alexand. l. 10. in Joan. c. 80.

2. ad Cor. c. 3. v. 18.

Mely ha ugy vagyon, kitûl féltek? mitûl tartatok? közelget az ellenség? rettent a' fegyver? ne féllyetek! készen a' ki oda ki hadakozik hellyettetek, csak ti a' várasba maradván tiszta szivel várjátok a' Szent Lelket. A' mint Urunk jovallotta tanitványinak. *Vos autem manete in civitate, donec induamini virtute ex alto. Lucæ c. 24.* Ti pedig maradgyátok a' várasba, ott üllyetek, mig nem erôvel fel öltöztettek a' magasságbul.

Lucæ c. 24.

Csak hogy, *In malevolam animam non intrabit Spiritus sapientiæ.* A' gonosz lélekben nem szál az Istennek lelke, ugy mond Salamon, ha tehát gonosz a' te lelked, életében fertelmes, hamis cselekedetiben, álnok beszédiben, iszo-

ſzonyú kegyetlen, ne várja ezt az erőt, és fegyvert, hanem inkáb attul tarcſon, hogy mint a' menykő meg ne égeſſe, ſemmivé tegye; ha pedig tiſzta léſzen lelketek, Ah! akkor cſendes veſztég ůléſtekben-is el jő a' Szent Lélek, mint a' menykő ſebes ſzél zugásában tűz formában, s' titeket-is ollyanná változtat, hogy ellenségteket, akar a' láthato, akar láthatatlan légyen, ronthaſsátok. Mellyet engedgyen-meg, a' ki ma reájok ſzálván az Apoſtolokra, meg-erőſitette mindenek ellen az igazságban. Amen.

PŮNKŐSD NAPIAN,

MASODIK PREDIKACZIO.

Tűzzel véſzi-meg ſzivét ůdvőzitőnk az embernek, a' Szent Háromság lakására, ki égetvén belőle a' mi roſz, és a' helyet jobbat épitvén a' Szent Lélek által.

Manſionem apud eum faciemus. Joan. cap. 14. *Joan. c. 14.*

Lako helyt ſzerzűnk nála.

NEm kevés álmélkodáſra valo dolog az, hogy az emberben álhatatoſſan valo lakására, lako helyt ſzándékozik ſzerzeni ůdvőzitőnk magának, Sz. Attyának, a' Sz. Léleknek, az egéſz Sz. Háromságnak; mert micſoda győnyörűsége lehet oly ſzoros, és keskeny helyben, a' kinek véghetetlenségét, még a' ſzéles egek ſem foghattyák kőrűl? ha az egéſz főldnek kereksége egy párannyi pont, az

éghez képeſt? csak nem is láttatik benne az ember; Avagy nem jut-e eszében? hogy szabad akarattya lévén, ha akarja bé fogadgya, s' ha akarja ki rekeszti? ki nem tudgya azt, hogy gyakorta állott az emberi szivnek ajtája előtt, halkal, és csendesſen zörgetvén, de erőszakot nem tett: maga valláſa az, *Apoc. c. 3. Ego ſto ad oſtium, & pulſo.* En az ajtón állok, és zörgetek, mely csendes zörgetésén álmélkodván *Guilbertus* Apátur *ſerm. 43.* igy szolittya-meg: *Quid eſt bone Jeſu quòd roges aperiri? tu ipſe habes clavem David, aperis, & nemo claudit.* Mi dolog az édes Jésusom, hogy fel nyittatni kivánod az ajtót? Te nálad vagyon Dávidnak kulcsa, a' mellyel valamit fel nyitsz, senki többé bé nem zárja: nem akar tudni illik erővel bé menni. A' mint Szent Ambrus *ſerm. 12. in Pſalm. 118.* elméſſen magyarázza: *Qui venit, & januam pulſat, vult ſemper intrare, ſed in nobis eſt, quòd non ſemper ingrediatur; Excluditur ergò Chriſtus, ſi tu mentis tuæ januam ei claudas, & ſi poſſit intrare non vult importunus irruere, non vult invitus agere.* A' ki el jő, és zörget az ajtón bé akar a' menni, de mi rajtunk áll, ha bé bocsáttyuk-e, vagy sem; ki rekesztetik tehát a' Kriſtus, ha te a' te elmédnek ajtáját előtte bé zárod, és noha ugyan bé mehetne lelkedben, és szivedben, de nem akar erővel bé rohánni, kelletlenül nem akar megszállani. Oh én Istenem! lehet e oly esztelen ember, a' ki tégedet, sőt a' tellyes Szent Háromságot magából ki rekesze? micsoda reteszel? minémű lakattal erősiti ugy meg szivét, hogy bé ne szálhass? oh esztelen úgyünk! kétség nélkül sokan vannak, ugymint, mind annyan, a' mennyen sziveket meg-keményitik, a' mint keserveſſen beszélli ezt *Joachimus* Apátur: *Quaſi ad oſtium quoddam appoſita eſt duritia noſtra in Deum, us videatur non valere Omnipotens ad corda noſtra venire, ſecundùm illud, quod in Evangeli-*

Apoc. c. 3. v. 20.

Guib Abb. ſerm. 43.

S. Ambroſ. ſer. 12. in Pſalm. 118.

Joachimus Abb. h. a.

gelio ſcriptum eſt. Non potuit ibi, ideſt, in Nazareth virtutes multas facere, propter incrudelitatem eorum. A' mi ſzivünknek meg-keményitéſe Iſten elött, annyi, mint egy erös reteſz, avagy lakat, ugy annyira, hogy maga ſe láttaſsék a' Mindenhato bé mehetni ſzivünkben a' ſzerént, a' mi az Evángéliumban meg-irattatott, hogy ott, az az, Názáretben ſok czudákat nem tehetet az ö hitetlenségek miatt. De hadd ſzollyak én egyet! Ne tekéntsd édes Meg-váltóm a' mi gorombaságunkat! hanem tördd fel ajtaját ſzivünknek! ſzálly bé Szent Atyáddal, és a' Szent Lélekkel együtt! ſzületéſedkor Angyali ſeregekkel jövén, megſzállottad a' földet, halálodal ellenségedet meg-ölted, talály módot a' bé jövetelben! Ah! vigadgyatok Kereſztyének! jó ſzót hallok én tőle, *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi ut accendatur? Lucæ c. 12.* Tüzet jöttem én bocsátani a' földre, s' mit akarok máſt, hanem hogy meg-gyuladgyon, égjen, és eméſzen, sőt a' mint hallom immár is nagy égés vagyon, kinek, kinek feje felett láttatik a' tüz: jol vagyon, tüzzel veſzi-meg ſzivét embernek, az az, a' Szent Lélekkel, mert ugyan is nem cſak azokra bocsátotta tüzét, a' kik egyben gyülvén oránként várták a' Szent Lelket, hanem az el ſzéllyedett nemzetségekre-is ki öntötte, Szent Lukács bizonyságábul, *In nationes gratia Spiritûs Sancti effuſa eſt. Actor. c. 10.* A' nemzetségekre-is ki öntetett a' Szent Lélek malaſztya, és kegyelme. Ez a' tüz meg eméſzti ugyan valami akadályt talál abban, mely miát az Iſtenség bé nem ſzálhatna ſzivünkben, de nem veſztünkre, hanem üdvöſségünkre eméſzti, mert a' mit roſzat el ront bennünk, helyette jobbat épit. Mellyet mig meg-mutatok, legyetek figyelmeteſek.

Lucæ c. 12.

Actor. c. 10. v. 45.

Propoſitio.

Az emberi, de kegyetlen meſterség fel találja ugyan azt, hogy férjen ahoz a' helyhez, a' melyben bé kiván-

kozik, mert ha kaput nem nyitnak előtte, ha vaſſal, és fegyverrel bé nem ferkezhetik, tűzzel nyit útat, és kaput magának. Igy ama' nevezetes Troja várasát tűzzel vette kezéhez az ellenség, és hogy azokat rendel elő ne beſzéllyem, a' mellyeket kőnyvekből olvaſunk, naponként magunk láttyuk, mint hánnya ki tűzzel, mint emészti egyik nemzetség a' máſiknak erőſségit; mind azon által, hogy a' Szent Irásbul légyen fundamentuma beſzédemnek, halottátok *Judic. c. 9.* Abimelek kegyetlenségét, a' ki Sikem várasát meg-vévén fegyverrel, ugy el rontotta, hogy többé lako hely ne lehetne, de még azon felyűl, hogy cſak a' barmok, vagy égi madarak ſe ſzállanának reá sóval hintette bé, s' ugy tette magtalanná; Mivel pedig a' népnek eleje, egy erős toronyba vette bé magát, a' kikhez fegyverrel nem ferkezet, azt találta fel, hogy tűzzel juthat hozzá, hamarsággal azért, egy ágat le vágván, vállán viſzi vala, mondván: A' mit tőlem láttok, ti-is azt cſelekedgyétek; nagy hamarsággal azért fát vagdalván, utánna viſzi vala a' ſereg. *Qui circumdantes præſidium ſuccenderunt. Erat autem turris excelſa in media civitate, ad quam confugerant viri, ac mulieres clausâ fortiſſimè januâ.* A' kik kőrnyűl vévén az erőſséget meg-gyujtották. A' torony pedig a' váras kőzepén felettébb erős vala, a' hová a' férfiak, és aſzonyok, s' a' fejedelmek bé vették volt magokat: és az ajtája, vagy kapuja erőſſen bé volt zárva; ott láttad volna a' kegyetlenséget, ott hallottad volna a' ſiváſt riváſt, a' tűznek hévsége miát fel dagadot, és meg-fakadot teſteket, a' kik kőzűl ezerig, kevés űdő alat meg-égtenek. Oh rettenetes kegyetlenség! de magok voltak okai illyen rettenetes haláloknak, miért zárták bé az ajtót, nyitották volna fel, nagy alázatoſsággal fogadván *Abimeleket*, talán vogy meg-menekedtenek volna, vagy

Judic. c. 9. v. 51.

vagy kevéſſebb kinokat ſzenvedtenek volna; De a' kapunak bé záráſa vitte Abimeleket erre az égetéſre. Mellyet midőn beſzéllek, talán azt vélitek, haſonlo kegyetlenſégét fejtegetem Iſtennek? ugymint a' ki ſzivünkben lako helyt kivánván ſzerzeni, bé zárva találta az aitót? *Abſit &c.* távul légyen. &c.

Igaz ugyan, máſt nem érdemlenénk, mert mennél inkáb zörget ő, a' mi lelkünk ajtaján, annál inkáb bé zárjuk azt, de nem ollyan ő, mint a' kegyetlen ember. Igaz hogy kőzél jár, tűzzel eméſzt, mert *Deus ignis conſumens eſt.* eméſztő tűz az Iſten, de nem égeti teſtünket, nem eméſzti kűlső házainkat, és erőſséginket; ſebes tűzet bocsátot ugyan fejünk főliben, mert tűz képében a' Szent Lelket, de cſak azt égeti ki belőlünk, a' mi miát hozzánk nem férhetet.

A' mely igaz Iſtenrűl Szent Ambrus *Doctor tract. in ſymb. c. 21.* azt tanitotta: *Deus noſter ignis dicitur, ſed vivus, Divinus, æternus, qui non iſtas materias temporales conſumit, ſed conſcientias peccatorum purificat, & in ſui charitatem corda noſtra ſuccendit.* A' mi Iſtenünk tűznek mondatik, de eleven, Iſtenes, és őrökké égő tűznek, a' mely nem az űdeig valo *materiát* mint a' teſtet, házat, vagy erőſséget égeti, hanem a' bűnősőknek lelke iſméretit tiſztittya, és a' mi ſzivünket maga ſzeretetire gyujtogattya, és tűzeſiti, ugy hogy, a' mint *Oldrádus* Csáſzár a' tűzzel kőrnyűl vett, és meg-éghetetlen *asbeſtum* nevű lenből ſzőtt gyolcſra irt, azt irhaſſad hozzá, és igazsággal mondhaſſad, *Purgat non conſumit.* ez a' tűz tiſztit, nem eméſzt. Oh! áldot tűze Iſtennek! ambár égeſs, cſak tiſztics! eméſz, cſak épits! sűtőges, cſak magadhoz alkalmaztas! kérdhetz e meg *Chryſologus* Szent Pétert ha éget, miért éget ez a' tűz? és meg-hallod tőle, s' azt feleli, a' mit te felel-

S. Ambroſ. tract. in ſymb. c. 21.

nél

nél a' mezőn és réteken égő tűzről, *ut noxia periàt*, hogy a' mi ártalmas ki vefzeſſe; Meg-gyuitya a' réteket a' cſelédes gazda, de nem arra a' végre, hogy többé haſznot ne hajtſon, és ne teremjen, hanem hogy az ártalmas töviſeket, és el fojto gazt ki égeſſe, hogy a' helyet fűvel, és virággal tellyeſſebben teremjen. A' mit lelki értelemre fordítván azon Szent Atya igy ſzoll: *ſerm. 164. Diù oppreſſa dumis nationum cupiens novalia purgare, ignem mittit primùm maximus Magiſter in terram, & quidquid ſqualleſcerat luxus, quid quid arefecerat brumalis rigor, artifici depurgat, & conſumit incendio.* Kivánván a' nemzetségeket ujitani, és a' vétkeknek töviſ bokraibul ki tiſztitani, tűzet bocsát a' földre, a' leg nagyobb meſter, és valamit el vaditot, vagy el hervaſztot a' természetnek ſzapora gonoſzsága, valamit el ſzáraſztot a' téli hideg, meſterséges tűzzel emészti, és tiſztittya.

S. Petrus Chryſolog. ſerm. 164.

El vádult volt az embernek ſzive, és ha a' bűnnek töviſsével nem annyira láttatot-is el fojtatni, de ugyan el ſovánkodot volt, el keménnyedet gonoſz indulati miát, s' helyt nem engedet a' Szent Lélek malaſztyának; a' miért azt kiáltotta minden el keménykedet ſzivekre Szent Dávid *Pſalm. 4. Filij hominum ùſquequo gravi corde?* Oh! emberek fiai! meddig, meddig mentek kemény ſzivetekkel? meddig tartatok ellent benne, hogy hozzátok bé ne ſzállyon a' tiſztaság ſzerető Iſtene? mert ugyan-is valami a' kádaloſztattya bé menetelét, mind annyi az, a' menyi a' zár, az ajtón. Egyik akadálya pedig a' ſzivnek keménysége; kik legyenek pedig kemény ſzivűek Szent *Chryſoſtomus* meg-tanit: *Quid eſt autem eſſe gravi corde? graves corde ſunt, craſſo corde, carnales, affixi terræ, vitium proſequentes, improbitatem exercentes, libidine, ac voluptate corrupti, marcidi.* Micſoda kemény ſzivűnek lenni! kemény ſzivűek azok,

Pſ. 4. v. 3.

S. Chryſoſt. hic.

azok, a' kiknek vaſtag és goromba ſzivek vagyon, s' kicſodák azok ? a' kik a' földhöz ſzegeſztettek, a' földhöz ragaſzkottak, gyakorolván az iſtentelenséget, teſti gyönyörűségektűl, el rothadtak el ſovánkodtak.

Szent Pál keveſſebbel mondgya ki, *ad Phil. c. 3. Qui terrena ſapiunt*, kik a' földieket kedvellik; Oh! *Curvæ in terras animæ*, kiált *Theophilactus*, *& cœleſtium inanes, quæ ſpirituale nihil, aut cœleſte meditantur* ! Oh ! vaſtag, goromba ! oh üres földi lelkek ! a' mellyek ſemmi mennyej, vagy lelki dolgokrul nem elmélkednek ! Nem heában kerülte eleinten a' földet, a' Szent Lélek, *Ferebatur ſuper aquas*, a' mikor csak a' vizek felett leveget, mert az a' föld, üreſnek, és puſztának mondatot, azokat jelentvén, a' kik ſziveket el vaſtagitották, a' kikben ſzintén ugy nem találtatot jó, mint a' puſztaságon.

ad Phil. c. 3. v. 19. *Theophilactus hic.*

Mind egy várasban, egy erősségben rekeſzkednek ezek, és irtóznak a' Szent Lélek bé menetelétűl, ha Szent Agoſtonnak hiſzűnk, a' ki *in Pſalm. 61.* ezekrűl azt mondotta : *Omnes, qui terrena ſapiunt, omnes, qui fœlicitatem terrenam Deo præferunt, omnes, qui ſua quærunt, non quæ Jeſu Chriſti, ad unam civitatem pertinent, quæ dicitur myſticè Babylonia, & habet regem diabolum.* Minnyájan, a' kik a' földet kedvellik, minnyájan, a' kik a' földi boldogságot nagyobra becsűllik Iſtennél, minnyájan, valakik magokat kereſik, s' nem azokat, a' mik Kriſtus Jeſusé, egy várasba tartozandók, egyűvé vannak bé rekeſztve, a' melynek neve lelki értelemmel Babylon, és annak Királlya az ördög.

S. Auguſt. in Pſal. 61.

S' vallyon ki veheti ki ezeket ? ki férhet hozzájok ? bizony nem más, hanem az a' tűz, a' melyrűl mondotta üdvözitönk, *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi ut accendatur.* Tűzet jöttem bocsátani a' földre, s' mit

kivánok máſt ? hanem hogy meg-gyuladgyon , és égjen. Nem kûlômben tôrténik moſt , mint régenten Jerusálemmel Ezekiel ûdejeben tôrtént , mikor a' hatalmas Iſtennek parancſolattyát hallotta , mellyel Angyala által azon váraſt meg-gyujtatta , de nem tellyeſséggel valo el veſztésére,hanem cſak ki tiſztitására. Látók én(ugy mond) egy Iſténi Felséget, a' ki monda a' férfiunak , a' ki gyolcs ruhába vala ôltôzve , *Ingredere in medio rotarum , quæ ſunt ſubtùs Cherubin, & imple manum tuam prunis ignis , quæ ſunt intra Cherubin , & effunde ſuper civitatem. Ezech. cap. 10.* Meny bé a' kerekek kôziben, mellyek a' Kérubimok alat vannak , és tôltsd-meg a' kezedet eleven ſzénnel, mely a' Kérubimok kôzôt vagyon , és hinesd a' váraſra. Oh! kivánatos égés! nem vallott e' miát Jérusálem kárt , hanem cſak tiſztúlt általa , mint az arany a' tûzben , mint Iſaiás Profétának az ajaka, mikor eleven tûzzel érintette az Angyal, ki ment a' világbul fejér ruhában , fejér gyolcsban , az az , az emberi terméſzetnek ártatlanságában ôltôzôtt Jeſus , és tele kézzel, az az, hatalommal hintette a' tûzet a' Szent Lelket minden hivekre , és ugy ki égette a' Babylon bé zárt váraſát, hogy Jerusálemmé változnék , az az , a' gonoſzok , jókká lennének , és hozzájok bé férne , bé mehetne az Iſten , Szent Dávid bizonyságábul , *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris , per Spiritum Sanctum , qui datus eſt nobis. ad Rom. c. 5.* Ki ôntetet ſzivûnkben az Iſtennek ſzeretete , a' Szent Lélek által , ki nékûnk adatot, és tûzet gyujtot fel bennûnk.

Ezechiel. c.10. v.2.

ad Rom. 6.5. v.5.

Ki égeti (ugy mond Szent Agoſton) a' Szent Lélek tûze a' gonoſzokbul , azokat meg-téritvén , és a' fôldiekrûl , a' mennyejekre emelvén fel gondolatokat, hogy az után nem vaſtag fôldieknek , hanem vékony menyejeknek láttaſſanak lenni , *Omnes enim hi ea , quæ ſurſum ſunt ſa-*

ſapiunt, & cæleſtia meditantur, qui cum ſollicitudine in ſæculo vivunt, ne Deum offendant, & cavent peccare, quos peccantes non pudet confiteri, humiles, mites Sancti, Juſti, Pij, Boni, omnes ad unam civitatem pertinent, quæ Regem habent Chriſtum. in loco cit. Mert minek utánna tűzet gyujtot kőrűlők, és kőzepettek azokat kedvellik csak, a' mik menyejek, a' kik nagy vigyázáſſal élnek a' világon, hogy az Iſtent meg ne bántsák, hogy ne vétkezzenek, és ha vétkeznek nem ſzégyenlik meg-vallani bűnőket, azok alázatoſſak, ſzelidek, Szentek, Igazak, Kegyeſek, Jók, és minnyájan abban a' várasban tartozandók, a' melynek Királlya a' Kriſtus. *S. Auguſt. in Pſal. 61.*

Oh! csudálatos változás! előbb Babyloniak, az őrdőg birodalma alatt voltának, moſt Jerusálembéliekké lettenek a' Kriſtus birodalma által; az az, ki éget goromba vaſtagságok, ugy mint gonoſzságok, mely bé nem bocsátotta ſzivekben az Iſtent, és immár áétatoſſan nagy alázatoſsággal fel nyilt ſzivekben, és lelkekben de fogadták a' hatalmas Iſtenséget.

Ki tetzet itten igaz Iſtensége a' Szent Léleknek, az Iſteni tűznek, a' mely a' mit meg-éget, fel-is tudgya épiteni. hogy igy, ha Iſtenségét ki akarod ábrázolni, leg jobban képzed ki, ha egy égő tűzet irſz, s' az alá azt veted *Deſtruit, & ædificat, vulnerat, & ſanat.* Ront, és épit, ſebeſit, és gyogyit.

Mert ugyan-is, hallyad amaz Iſtennek mondását Moyſeſnek, *Conſtitui te Deum Pharaonis. Exod. c. 7.* En tégedet Farao Iſtenévé tettelek, s' kérdezkedgyél, miért mondotta Moyſeſt Farao Iſtenének? miért nem inkáb Birájának: vagy bűntető Urának, s' meg-hallod Szent Hilarius feleletit, azért, mert az Iſtenség abbul tetzik ki, hogy a' mit el ront, fel-is épitheti. De nem ugy az em- *Exod. c. 7. v. 1.*

ber, mert a' Biro meg-ôletheti a' bûnôst, de meg nem elevenitheti, meg-ronthattya a' nyomorultat, de fel nem épitheti.

Szent *Hilarius* igy szoll: *Ad Moysen dictum est, dedi te Deum Pharaoni, cùm cynomiam, quam immisit abigit, cùm grandinem potestate, quâ evocaverat avertit, cùm locustas eâ virtute, quâ induxerat, repulit, cùm in operationibus ejus Magi confitentur digitum Dei esse; sic Moyses Pharaoni Deus datus est, dum timetur, dum oratur, dum punit, dum medetur.* Moysesnek mondatot, én téged Farao Istenévé tettelek, ugymint akkor, mikor a' mely szunyogokat reá bocsátott, el vette, mikor azon hatalommal el forditotta a' kô esôt, a' mellyel elô hitta, mikor a' sáskákat azon erôvel, a' mellyel bé hozta, ki kergette, mikor csudálatos çselekedetit látván az ôrdôngôsôk azt mondották, az Istennek ujja vagyon itten; Akkor mondatot Farao Istenének, mikor gyônyôrkôttek néki, mikor bûntetett, és a' bûntetést el forditotta. Ha tehát azért mondatik Istennek Moyses, mert a' mit rontot meg-epitette, ki nem láttya, hogy igaz Isten a' Szent Lélek a' tûzben? a' mely életre emészti a' sziveket, a' gonoszokat jóvá tészi; éget, és épit. A' mint hogy maga-is azt mondotta *Deutor. c. 32. Videte, quòd ego sum solus, & non sit alius Deus præter me, ego occidam, ego vivere faciam, percutiam, & ego sanabo.* Lássátok, hogy én vagyok egyedûl, és kivûlem más Isten nincsen, mert én ôlôk, és elevenitek, sebessitek, és én gyogyitok.

S. Hilarius hic.

Deut. c. 32, v. 39.

Nem tudom ki képzette jobban ki a' felséget, és szépséget, mint a' ki tûzet irt, és azt irta alája, *Allicit, & terret*, magához vony és rettent, vony az ô szépsége, rettent felsége: Azt beszélli *Plutarchus*, hogy Demeter Király tekéntetének szépsége, és felségének rettentése miát, soha a' kép-iró igaz ábrázattyát nem vehette. Mely, akar

igaz

igaz légyen, s'akár ne, de igaz az, a' mit a' mi tűzes Istenünkről mondott *P. Antonius Fernand. In Deo ſumma eſt pulchritudo cum ſumma Majeſtate conjuncta, quarum iſta repellit intuentes, illa verò attrahit. Ideò non mirum, quòd Seraphim ſimul volabant & ſtabant; pulchritudinis enim ſtudio quaſi in Deum volando rapiebantur, Majeſtatis verò radijs repercuſſi retrahebantur.* A' mi Istenünkben leg ſzebb ſzépség, és leg nagyobb felség vagyon, amaz, hozzá vony, ez rettent, azért nem csuda, ha egyszerſmind a' Séráfimok repültek, és állottak, mert ſzépségétül vonyattatván Istenhez repültek, felségének pedig fenyes ſugáritul meg-rettentetvén viſza ránttottanak. *P. Antonius Fernandus.*

Mire nézve, mit joyalhatok máſt? hanem, hogy halván kivánságát hogy bennetek akar lakni, nyiſsátok fel néki ſziveteket, avagy ha eddig valo ſogyatkozáſtok, és gonoſzságtok reteſzt, és zárt vetet ajtája elejben, magatok kiványátok tűzét, hogy jöjjön el, és égeſſe meg valami akadály vagyon előtte: mert nem lehet ennél nagyobb ajándéka, mint hogy hozzánk kivivánkozik mondván, *Veniemus, & manſionem faciemus.* A' ki ſzeret, és kiván, bé megyünk hozzá, és lako helyt ſzerzünk benne; A' mint errűl elmélkedvén Szent *Macharius ſerm. 49.* igy kiált fel: *O! Ineffabilem pietatis affectum Dei, qui dono ſeipſum largitur credentibus, ut intra modicum tempus hæreditatis jure, Deum conſequatur, ut in corpore hominis habitet Deus, ac pro ſpecioſa domo, hominem habeat Deus!* Oh! ki mondhatatlan kegyeſsége Istennek! a' ki magát ingyen adgya a' benne hivőknek, oly modon, hogy rővid űdő alatt őrőkőſsőn magaévá teheſſe ember az Istent, hogy az emberi teſtben lakiék, és leg ékeſſebb házává, lakohelyéve tegye az embert! Es okát adgya mondásának, *Sicut enim Deus creavit cœlum & terram, ut incolatur ab homine, ita etiam creavit corpus & ani-* *S. Machar. ſerm. 49.*

animam hominis in domicilium ſuum, ut habitet, & requieſcat in corpore tanquàm in domo ſua, habens pro ſponſa dilectam animam, factam ad imaginem ſuam. Mert valamint hogy azért alkotta Iſten a' földet, és eget, hogy az ember benne lakjék, és meg-nyugodgyék; ugy azért alkotta a' teſtet és lelket, hogy az ô hajléka légyen, és mint tulajdon házában meg-nyugodgyék abban, benne lévén ſzerelmeſſe, az ô képére alkottatot lelkünk.

Ah tehát! távul légyen az, hogy mi ki rekeſzük Felsêges Iſtenünket! hanem inkáb tovább is azt kiáltſuk az Anyaſzent-egyházzal, Jövel Szent Lélek Ur Iſten! tôlts bé a' te hiveidnek ſziveket, ſzáld-meg és gerjezd fel bennünk, ſzerelmednek tüzét; gyujcſad, és égeſſed valami bennünk akadályt tészen, mert néked holdulunk, tégedet imádunk, és örökké áldani, s' dicsôiteni kivánunk, ki élſz, és uralkodol Igaz Iſten, mind örökkön örökké. Amen.

PÜNKÖSD NAPIAN,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Vigaſztalo a' Szent Lélek, mert békeſséggel biztat.

Paraclitus autem Spiritus, quem mittet Pater, in nomine meo, ille vos docebit. Joan. cap. 14.

Joan. c. 14.

A' vigaſztalo Szent Lélek pedig, kit az Atya az én nevemben küld, a' titeket meg-tanit.

A' két

A' két Isteni személyt egy Istenségben foglalo szeretetet a' Szent Lelket, sok féle képpen változo színben kezdettûl fogva, ez ûdeig kôzôttünk az ég alat tapasztalván, alig tudhatom, mellyikében adgyam elôtôkben, leg elsôbben-is, mint a' tojása felett ûlô madarat, ugy látta a' világ a' fôld színén az el áradot vizek felett, *Spiritus Domini ferebatur super aquas. Genes. c. 1.* A' Zsidó bôtû olvassa: *Incubabat super aquas*, a' vizek felett hordoztatott, avagy a' vizeket ûlé; A' mellyet Szent *Hieronymus* igy magyaráz: *Incubabat, seu confovebat in similitudinem volucris, ova calore animantis. In hunc textum.* ûli vala a' vizeket, és melegiti vala mint a' madár az ô tojását, tudni illik szapora nemzésre elevenitvén a' vizeket: erre, reá mutathatnék, de hogy bocsássam magamat bé, a' kietlen mélységû ôrvények kôziben, tudván jól, hogy engémetis terhelnek az én fogyatkozásim, s' félô ne talántán ugy járjak, mint a' ki bûnétûl le nyomattatván azt kiáltá, *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me Psalm. 68.* A' tengernek méllyére mentem, és a' szélvész el meritet engemet. Ha pedig fel emelem elmémet az Atya Istennek kebelêig, hirtelen tekéntettel belé tekénthetek ugyan szivében, s' reá akadok szeretetére, de el tompul elmém, mint a' verôfényben nézô szemnek fénye, mivel a' ki ennek felségét visgállya, dicsôségétûl el nyomattatik; Más helyben, tûzben szemlélem, de vajki veszedelmes a' tûzhôz kapdosni, a' pillango fergek-is kedvellik a' gyertya világát, de ha êrintik lángját meg-pôrsôlôdvén, a' fôldre hullanak, s' láb alat tapodtatnak, ugy a' ki ehez az emésztô tûzhôz mérészen kôzelget, maga kárával visza esik semmiségére, és azért kiáltá Moysesre, *Non appropies huc.*

Genes. c. 1. v. 2.

S. Hieron. in hunc textum.

Psalm. 68. v. 3.

Exod. c. 3. v. 22.

Exod.

Exod. c. 3. Ide ne közelges; Néha, hivesitő harmatban szállott a' sebes láng közé, mint a' Babyloniai kemenczében a' három iffiak vigasztalására, de meg-esett azoknak, a' kik közelrűl kivánták látni: *Viros illos interfecit flamma ignis. Daniel. c. 3.* Azokat a' férfiakat meg-ölte a' tűznek lángja. Tetzenék talán a' sebessen fujó szélnek zugásában hamarsággal szemlélni, de én tudom könyűségét üres elmémnek, s' félek tűle, ne talántán nem lévén fontos nehézsége, beszédemnek, magamon kivűl el ragattassam, és leg távullyabb járjak attul, a' kit közelrűl akartam mutatnom; A' bizonyos, hogy a' tűz, a' mely melegit és olvaszt, világosság, a' mely előttünk fénylik, kalauz, a' ki vezet, ajándék, a' mely gazdagit, láng, a' mely hevit, szellő, a' mely hivesit, élet a' mely elevenit, szeretet, a' mely gerjeszt. Es hogy egy szoval meg-mondgyam *Paraclitus*, Vigasztalo Szent Lélek; De mivel vigasztal? Szent Tamás *à Villa nova* azt tartya, vigasztalo munkálkodásban, mert *Operatur omnia in omnibus, docet omnem veritatem, testimonium perhibet, spiritui nostro, quòd filij Dei simus, adjuvat infirmitatem nostram, interpellat pro nobis, si in peccato sumus, ipse nos arguit, si in servitute, ipse nos liberat.* ô mindenekben mindent mivel, minden igazságra tanit, bizonyságot tészen lelkünknek, hogy Isten fiai vagyunk, segiti erőtlenségünket, érettünk esedezik, ha bűnben vagyunk ô fedd-meg érette, ha rabságban, és szolgálatban, ő szabadit fel. Oh felséges és hatalmas Szent Lélek! Jővel közinkben, és mennél hamarébb vigasztaly-meg minket, üllyed szivünket, s' mind addig melegicsd, mig szapora jó cselekedetekre ki nem költöd, hevits tűzeddel, hogy egy szeretetben olvadgyunk, sebes szelőddel fúj egy gyülekezetben, hogy egyűt vallyunk, és engemet-is világosits-meg, hogy meg mutathassam mivel vigasztalsz, tudni illik

Daniel. c. 3. v. 22.

S. Thomas à Villa nova hic.

illik azzal a' békeſséggel, a' mellyet meg-igért a' mi ſzerelmes Meg-váltónk, maga egyes békeségével. Ezt mutatom én ma meg, és beſzédemet el végezem. *Propoſitio.*

Ha valamikor ſzükségünk volt a' vigaſztaláſra moſt vagyon leg nagyobb ſzükségünk, mert a' min panaſzolkodtanak a' Makabéuſok, mi-is azon ſzomorkodunk, *Nos autem circumdederunt multæ tribulationes, & multa prælia, & impugnaverunt nos, qui ſunt in circuitu noſtro. 1. Machab. c. 12.* Kőrnyűl vettek minket a' ſok háboruságok, és ſok hadak, és hadakoztak ellenünk, a' kik kőrnyűlünk vannak, e' miát ſokaknak ſziveket el fogván a' ſzomoruság, cſontokat-is el ſzáraztya, a' mely leg nagyobb kin, és győtrelem, a' mint maga Szent *Chryſoſtomus* meg-vallya: *Triſtitia grave animorum tormentum eſt, dolor omnem ſermonis vim excedens, & ſupplicium, omni ſupplicio, & cruciatu acerbius, perpetua nox, terræ tenebræ, obſcura febris, & quavis febre vehementius exurens. Ep. ad Olympiadem. tom. 5.* A' ſzomoruság a' ſziveknek nehéz kinnya, minden beſzédnek erejét felyűl hallado fájdalom, mivel ſemmit felőle annyit nem mondhatni, hogy annál-is nagyob ne légyen, oly kinzás, a' mely más kegyetlen kinzáſokat meg-hallad őrők sőtétség, ſzűnetlen éij, alattomban győtrő hideglelés, és más minden belső hévségnél jobban gyujtó melegség. *1. Mach. c. 12. v. 13.* *S. Chryſoſt. Ep. ad Olympiadē tom. 5.*

S' ki tud ennyi nyomoruságinkban ſegiteni? ki tud vigaſztalni? ha az a' Lélek nem éleſzt, a' mellyet Ezechiel Proféta által a' ſzáraz cſontoknak igért régenten az Iſten, *Mittam in vos ſpiritum, & vivetis. c. 37.* Imé én lelket küldők belétek, és éltek, ki bátorithatna? ha az el nem jőtt volna, a' mellyet üdvőzitőnk igért volt, *Mittam vobis Paraclitum*, Vigaſztalo Lelket küldők kőzitekben; E' tudgya a' ſzomoruságot vigaságra változtatni, a' győtrelmeket *Ezechiel. c. 37. v. 5.*

gyönyörűségre, a' sötétséget világosságra, a' fáradságot nyugodalomra, a' hadakat békeségre, a' mint Isaiás által meg-mondatot: *Orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt sicut meridies, & requiem tibi dabit Dominus semper, & implebit splendoribus animam tuam, ossa tua liberabit.* Isaiæ c. 58. v. 10. *c. 58.* Ne búsuly én népem, mert a' te világosságod fel támad sötétségedben, és a' mi most benned sötétség, déli világra fordul, és nyugodalmat ád néked az Ur mindenkor, és meg tölti lelkedet fényeséggel, és a' te csontaidat meg szabadittya; a' mely Profeta szavait a' *Hetven Tolmács* igy fordittya: *Ossa tua impingvabit, & eris quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cujus non deficient aquæ, & ædificabuntur in te deserta sæculorum.* Septuaginta Interp. legunt. Meg-kövériti a' te csontaidat, és meg-velősíti, és ollyan lészesz, mint a' meg-öntözött kert, és mint a' vizek forrása, vagy kut feje, a' melynek vizei el nem fogynak, és a' mik sok esztendőktül fogva el pusztultanak, fel épülnek; mint a' déli világosság minden állatokat örvendeztet, az öntözés zöldíti a' kerti veteményeket, illatoztattya a' virágokat, gyümölcsösíti a' termő fákat, ugy a' Szent Lélek, a' mellyet küldök, mindenben meg-vigasztal, és valami benned, jóra ki csirázot, el nem szárad, hanem éppen meg-érik, és ha busulásodban el pusztulsz-is lelkedben, fel épül, meg-ujjúl, és tovább valo nevelkedését vészi. Oh! leg kedvesebb igéretek! csak egy kivánt békeségnek meg-áldásával-is mind bé tellyesednek azok, valamellyeket több ajándék neve alatt halottunk.

Csak hogy miképpen gondolkodhatunk akkor a' békeségrül, mikor puszták a' mezők, a' hegyeken nincsen a' nyájjaknak legeltetése, a' földnek lakosi el bujdostanak, el lepték a' földet a' táborok, zörög csattag a' fegyver, bögnek az ágyúk, harság a' trombita, a' paripák nyeritenek,

tenek, villognak a' palloſok, és a' koplyák, vérrel egyeledenek a' folyo vizek? mindeneket fel zúrt zavart a' háboruság! Ah! *Ille vos docebit omnia*! ne buſullyatok, ez a' Szent Lélek mindenekre meg-tanit, az ô meſtersége az, hogy mindeneket le tudgyon cſilapitani, minden fel zendûléſt le cſendeſiteni, minden háboruságot békeſségre forditani. Cſak egy akarattya ô néki, s' mindgyárt minden tanácsát meg-változtattya az ellenségnek, cſak egy parancſolattya, s' mindgyárt le tétetik a' fegyver, és a' kik moſt harczra eléſitik ſzablyájokat, ſzánto vaſra fordittyák, a' mint Iſaiás Próféta által hirdette, *Conflabunt gladios ſuos in vomeres, & lanceas ſuas in falces. c. 5.* Az ô ſzablyájokbul (ugy mond) ſzánto vaſakat, és dárdájokbul ſarlokat cſinálnak, cſak közinkbe ſzáll ez a' Szent Lélek, s' mindgyárt ugy meg-lágyittya a' ſziveket, hogy *Non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultrò ad prælium*, Nem emel egy nemzet más nemzet ellen kardot, és nem tanittatnak többé hadakozáſra. *Iſaiæ c. 2. v. 4.*

Mi könnyebb a' tűznek mint a' vaſat egybe olvaſztani? tűz a' Szent Lélek, oly formára változtattya, a' minémûre ſzereti a' fegyvert, mi könnyebb a' ſzeretetnek mint békeſséget ſzerzeni? ſzeretet a' Szent Lélek, e' mihelyet a' ſziveket meg-ſzállya, a' gyûlölséget ſzeretetre fordittya. De a' mint hallom a' Prófétától, a' kivántatik, hogy a' Szent Lélek tűze világoſságánál járjunk, *Domus Jacob venite, & ambulemus in lumine Domini. Iſaiæ c. 2.* hogy ezek meg-legyenek, hallyad Jákob háza, jertek, és járjunk az Ur világoſságában. Ugy tetzik, nem nagy kivánság; mert micſoda könnyebb? mint nappal a' világnál járni? De nem tudom én, ha minnyájan kedvellik e a' nappal valo járáſt, talán ſokaknak a' ſötétségben valo járás kedveſſebb? ki jár nappal az Iſten világában? s' kicſoda ſötét- *Iſaiæ c. 2. v. 5.*

tétben? Szent János Apoſtol ki a' Kriſtus Urunk kebelébûl ſzitta ki a' ſzeretetet, e' képpen magyarázza-meg, *Qui diligit fratrem ſuum in lumine manet. qui autem odit fratrem ſuum in tenebris ambulat, & neſcit; quo eat. Joan. c. 2.* A' ki ſzereti felebarátyát világoſságban lakik. a' ki pedig az ô attyafiát gyûlôli sôtétségben jár, és nem tudgya hová mégyen. A mi annyit téſzen: ſzereſsûk egymáſt, ne légyen kôzôttünk villongás, és imé világoſságban járunk, meg-nyertûk a' kivánt békeſséget, s' meg-ſzáll az Iſteni Lélek, a' mely gyûlôli a' fegyvert, és vér ontáſt. mert a' mint Szent Dávid éneklette, *In pace locus ejus. Pſalm. 75.* Ennek a' helye a' békeségben vagyon; azért ha ki iſméri ôtet, iſméri a' kinek lakáſa Jerusálemben, az az, a' békeſség látásában vagyon, *In Iſraël magnum nomen ejus.* Iſraëlben nagy az ô Néve. A' Zſidó bôtûbûl fordittya Szent *Hieronymus, Factum eſt in Salem umbraculum ejus*, Az ô hajléka Sálemben, avagy Jerusálembe vagyon, és erre igy ſzoll: *Videte quid dicat, ſecundùm tropologiam, non eſt umbraculum Domini, niſi ubi pax eſt. ubi zelus, ubi diſcordia, ibi non eſt protector Deus. Dicamus juxta Sept. Interp. Locus Dei non eſt, niſi in anima, quæ pacem habet. Quæ ergò pacem non habet, ſciat ſe non eſſe locum Dei.* Láſsátok mit mond példázo beſzédében; Nincſen más helyet az Urnak hajléka, hanem csák ottan, a' hol békeſség vagyon. A' hol buzgoság, viſzavonyás, és egyenetlenség vagyon, nincſen ott az oltalmazo Iſten; mondgyuk nyilvábban a' *Hetven Tolmácſal*, az Iſtennek helye csák abban a' lélekben vagyon, a' mely belsô békeſségben vagyon. A' mely lélek tehát nincſen békeſségben, tudgya azt, hogy ô benne nincſen helye az Iſtennek. Minden nékûnk hagyott ôrôksége Iſtennek a' békeſség, és ſzeretett a' mint maga ſzava volt, *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis, hæc eſt hæreditas*

1. Joan. c. 2. v. 11.

Pſalm. 75. v. 3.

In loco pacis vel Sciatem in loco ſecuritatis.

ditas Salvatoris; Az én békeſségemet adom néktek, az én békeſségemet hagyom néktek, ez a' mi ſzerelmes Megváltónknak örökſége, ugy mond Szent Hieronymus.

Mely igazságnak meg-mutatására csúdálatos látásban adta Ezekielnek magát elejben egy csúdálatos ſzekérben, a' melyben négy kerék volt, és negy állat, a' merre mentek az állatok, arra fordultanak a' kerekek, és a' merre a' kerekek fordultanak, arra mentenek az állatok, de a' mi csuda benne az, hogy a' kerekek nem voltak négy réſzre ki oſztva, a' mint más ſzekérben ſzoktak helyheztetni, hanem *Rota in medio rotæ*, *Ezech. c. 1.* egy kerék a' más ſik kerék közepiben. hogy egyezhettenek az állatok járásával? a' képpen, hogy a' Szent Lélek volt a' kerek közepin, *Spiritus autem vitæ erat in rotis*, az életnek lelke vala pedig a' kerekekben, ezek azért (ugy mond Szent *Hieronymus*) egyaránt fordultak, és jártak egy fényeſségnél, mert egyben lévén kapcſolva, közepettek volt a' Szent Lélek. *Ezech. c. 1. v. 19.*

Ugyan-is a' hol az életnek forgáſa egyarányos, az az, minden jókkal egyet értő, ott az Iſtennek fényes dicsősége, ott a' békeſséget ſzerető Szent Lélek, ott vagyon az igaz csendes békeſség, ott éreztetik a' vigaſztalás. E' volt az első Kereſztyénekben, s' azért dicſekedve mondotta Szent Pál *ad Rom. c. 5. Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis.* Oh! mely nagy lelki békeſségben vagyunk mi, a' kik egymáſt ſzerettyük! mert ki öntetett ſzivünkben az Iſtennek ſzeretete a' Szent Lélek által, a' ki nékünk adattatott. Hadakozzék bár a' világ, fegyvereskedgyék a' pogányság, és minden külső kegyetlenség, nem bonthattya fel belső békeſségét annak a' Léleknek, a' melyben ben vagyon a' ſzeretet, a' mellyet meg-ſzállott, és benne lakik a' Sz. Lélek az egyeſségnek lelke. *Ad Rom. c. 5. v. 5.*

Sok jók lehetnek bennünk Keresztyének, de az egymással valo egyességgel leg jobbakká válnak; nem külömben, mint az első teremtéskor jó volt az ég, jó volt a' föld, jó volt a' világosság, jó a' nap, jó a' többi, ugy hogy, a' mint Szent Agoston meg-számlálta, hétszer mondatik az Irásban, *Vidit Deus, & erat bonum*, Látá az Isten, és jó volt, de végtére, mikor mind el végeződtenek munkái, a' mondatik a' Szent Lélektül, *Vidit Deus, & erant valde bona.* Látá az Isten, és igen jók valának. Miért nem mondotta mindenikérül mint a' világosságrul, és naprul, *látá Isten, és igen jó volt*, hanem csak *jó volt?* Nemde adattathatott-e jobb jóság hozzá az Isteni munkához? mindenike tellyes jósággal alkottatott, kétség nélkül semmi sem, hanem azért mondattak csak jóknak jóknak, mert még magánossan voltanak, de minek utánna mind együtt voltanak, Ah! akkor igen jók voltanak, *Singula tantùm bona erant, simul autem omnia, & bona, & valdè bona. Idem lib. 13. confess. c. 28.* Magánoson (ugy mond Szent Agoston) jók voltak, de egyût mind jók voltak, és igen jók voltanak.

X. August. bic.

Ibid. lib. 13. confess. cap. 28.

Igy szintén benned Keresztyén lélek a' józanság, és mértékletesség jó, benned a' tisztaság és szemérmetesség jó: benned a' buzgó imádságra valo áétatosság jó: benned az adakozás, és alamisnálkodás jó; De ha ezek egyût vannak, felebarátod szeretetével, nem csak jók, hanem igen jók, mert beléd szállott a' Szent Lélek, meg-vagyon benned a' békesség, a' mely tulajdon helye, és ajándéka a' máj Vigasztalo Szent Léleknek.

Békességgel vigasztal a' Szent Lélek, de ugy, ha előbb belső ellenségünket a' földhöz vertük, az az, hogy érzékenségink, eszünk zabolájában legyenek, testi kivánságink meg töretteſſenek, és a' test engedgyen a' léleknek, egyebaránt akár mint le csendesedgyék a' föld, az ország

ne

ne puſztullyon, hanem épüllyön, haſzontalan őrőmünk, a' kűlső békeſségben, nem lévén belső békeſségünk, a' mint Jeremiás ůdejében azt kiálták, *Pax! pax! cùm non eſſet pax. Jerem. c. 6.* Békeſség! békeſség! s' azonban nem volt békeſség, mert belől terhelte őket a' gyűlőlség, és minden vétkek. Annak okáért azt tanittya Szent Leo *ſerm. 1. de quadr. Tunc eſt vera pax hominis, & vera libertas, quando & caro animâ judice regitur, & animus Deo præſide gubernatur.* Akkor vagyon embernek igaz békeſsége, és igaz ſzabadsága, mikor a' teſt a' lélek biroságától, és itéletétől igazgattatik, mikor a' lélek az előtte járo Iſtentől rendeltetik, és vezettetik.

Jerem. c. 6. v. 14.

S. Leo ſer. 1. de quad.

Félre állyanak itten azok, a' kikben nincſen az egyes ſzeretet, és a' kik felől Szent Judás Apoſtol mondotta: *Qui ſegregant ſemetipſos, animales ſpiritum non habentes. Ep. S. Jud. Apoſt.* a' kik magokat el ſzakaſztyák az egyeſségtől, teſtiek; lelkek nem lévén, az az, nem lévén bennek a' Szent Lélek, nem illeti ezeket a' Szent Lélek vigaſztaláſa, hanem bűntetéſe, ugy hogy, magoknak hagyattatván, belső egyenetlenségek viſza vonyásában el veſzenek.

Epiſt. S. Jud. Apoſt. v. 19.

Mi pedig, a' kik mind kűlső békeſséget, mind egymáshoz valo ſzeretetet kedvellűnk, mind belső lelki cſendeſséget foglalunk magunkban, áldgyuk, és tovább-is hijuk ſegitségűl, vigaſztallyon a' Szent Lélek, s' ne cſak ſzoval kérjűk, hanem belső ſzivbéli ſzeretettel-is, mert a' mint Sz. Bernárd ſzoll: *Amor mutus non eſt, ſed vicem habet vocis.* a' ſzeretet nem néma, hanem vagyon tulajdon ſzolláſa, *Deſiderij vota, inſtar vocis habet.* annak kivánsága annyi, mint ſzolláſa, cſak igaz ſzeretet légyen ſzivűnkben, az az, minden féle gonoſz kivánságunk le cſilapitva, ki irtva minden vétek, ha nyelvűnk nem forog is elég kiáltáſa a' ſzeretetnek az ő ohajtáſa, mert a' ſzeretet el nem rejtezhetik:

S. Bernard, hic.

hetik: s' talán ezt jelentette ama' csudálatos látása Isaiásnak, a' ki az Isteni dicsőség mellett, az égő Sérafimokat oly formában látta, hogy mindenikének hat hat szárnya volna, ketteivel fejeket fődözték, ketteivel lábokat, s' ketteivel a' mellyek oldalossan valának, repültek, az az egyedül a' mellyek hagyatot tődetlenül, s' miért nem fődöztetetet ez-is bé, miért nem repültek más szárnyokkal? Sz. Bernárd meg felel: *Quia pectus est habitaculum cordis*, Mert a' mely, a' szivnek háza, és tulajdon helye, a' szivben vagyon pedig a' szeretet, és igy mikor azokat fel emelték a' szárnyokat, mellyek oldalossan voltanak, nyitva hatták a' mellyeket, hogy a' szeretet ki láttassék, *Alæ illæ revelant pectus, ut amor appareat nescius abscondi*, Azok a' szárnyok le födték mellyeket, mert a' szeretet el nem rejtethetik. Igy az Apostolok nem kérték szoval akkor a' Szent Lelket mikor reájok szállott, és az egész házat bé töltötte, de szivbéli szereteket látván, ohajtásokat-is meg-hallotta a' Szent Lélek, s' azért minden adományival őket meg töltötte. Ah! legyünk tehát mind belől cselendességben, mind kivül másokkal egyességben. s' minden bizonyossan kőzönséges békességgel meg-vigasztal minnyájunkat a' vigasztalo Sz. Lélek; ugy hogy, ellenségink semmivé tétessenek, mi pedig a' Sz. Lélek segitsége által győzedelmessekké tétetvén, egyik békességből a' másikban, az üdeig valo békességből az őrőkké valo békességbe által vitetessünk, a' hol az Atyát a' Fiuval, és a' Szent Lélekkel egyenlő Istenségben őrőkké dicsérjük. Amen.

Isaiæ c. 6. v. 2.

S. Bernard. hic.

PÜN-

PŰNKŐSD UTAN,
ELSŐ VASARNAP,
ELSŐ PREDIKACZIO.

Boldog az, a' kinél végig meg-marad a' Szent Háromság, boldogtalan, a' kitűl el távozik.

Ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi. Matt. c. 28. Matt.c.28.

En veletek vagyok minden nap, világ végezetéig.

TUdván az emberi nyughatatlan elmének kivánságát, a' mely annál inkáb tőrődik valamely titoknak meg-értésében, mennél méllyebb az értelme, nem kűlőmben, mint az aranyáſzok annál méllyebben áſák véſik a' kőſziklaknak kebeleit, mennél méllyebben bocsáttya alá erét az arany, avagy mint a' búárok annál méllyebben bocsátkoznak bé a' tenger őrvényi kőziben, mennél titkoſſabb rejtekekben találtatik a' piros kláris, vagy győngy ſzem; én-is gondoſſabb kérdéſekkel visgálván a' meg-foghatatlan Szent Háromságnak egy Iſtenségben cſudálatos titkát, még arra nem akadtam, ſem az emberek kőzőtt a' Doctorra, a' ki kivánságom ſzerént meg-fejtette volna, ſem az Angyalok kőzőtt, a' ki homállya előtt lévő ſuperlattyát félre vonván dicsőségére mutathatna, ſem pedig az Evangeliſták kőzűl, a' ki nyilván le irhatná. Szent Agoſton, hogy valamit mondgyon a' verőfényhez haſonlittya, hogy valamint annak más az állattya, más a' ſu-

gára, és más a' melegitése, s' ugyan mégis csak egy verőfény, ugy a' Szent Háromságban más személy az Atya, más a' Fiu, más a' Szent Lélek, de ugyan egy Isten; Sz. Bernárd pedig az embert mondgya leg nyilvábbb hasonlatosságának lenni, mert abban más az értelem, más az akarat, s' ugyan csak egy emberi Lélek, ugy az Isten-is. Némellyek imigy irják le, egy folyo viz mellet lévő fára tükört függesztenek fel, a' melyben bé szolgálván a' verőfény, más napot támaszt a' tükörben, a' tükörbül a' vizben veti képét, és igy egyszersmind három nap látzik, egyik hasonlo a' másikhoz, s' ugyan csak egyetlen egy nap, avagy verőfény vagyon, ugy az Isteni Háromság külömböz személyében, de egyez Istenségében; Többen többet mondanak, de ugyan ha kérdem Szent Jánost, ugy vagyon-e? az Isteni titok? azt feleli: *Deum nemo vidit unquam. Joan. c. 1.* Ki tud felőle valamit mondani, mivel az Istent soha az élő emberek közül senki sem látta; ha okoskodásra vészem, meg-rettent *Zeno Veronensis ser. de fide, spe, & charitat. Negat quodammodo Deum, quisquis rationibus hominis Deum metiri conatur.* Nem hogy rea akadhatnék, hanem inkab tagadni láttatik az, az Istent, valaki emberi okoskodásokkal akarja meg mutatni. Ha az Angyaloktul tudakozom felőle, csak azt a' kiáltást hallom tőlök, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, Szent, Szent, Szent; az első szó, a' Zsidó bőtűben *cados*, annyit tészen, mint tiszta, és makula nélkül valo, a' másik a' gőrög szóbul, annyit mind tisztelendő, a' *colo veneror*; a' harmadik a' Deákbul a' *sancio* annyit tészen, mint meg-másolhatatlan szövetség, mert valahányszor szövetséget vetettenek, annyiszor valamely állatnak vérét öntötték ki, és az a' fogadás Szentnek, meg-másolhatatlannak mondattatot, igy azért az Isten tiszta, s' tisztelendő, és Szent, és meg-változ-

Joan. c. 1.

Zeno Veron. ser. de fide, spe. & charitate.

tozhatatlan, de mit értek ebből? hanem azt, hogy ezekben követhetem, de állattyára nem akadok, s'azért mikor ezt a' három szót hallotta a' Próféta a' Séráfinoktul, mindgyárt illyen parancsolatot vett, *Vade, & dices populo huic, audite audientes, & nolite intelligere, videte visionem, & nolite cognoscere. Isáiæ c. 6.* Meny el, és mondgyad e' népnek, halván hallyátok, és ne értsétek, és lássátok a' látást, és meg ne ismérjétek. A' mi annyit tett úgy mond Szent *Tamás de Villa nova conclus. 1. de Trinit. Nolite mortales hoc scrutari Mysterium, hoc nolite sapere, nolite intelligere, audite audientes, & solùm credite, nam hoc vobis proderit ad salutem, credere enim pietatis est, velle sapere, temeritatis.* Oh! emberek, ne visgállyátok ezt a' titkot, ne kivánnyátok érteni, halván hallyatok, és csak hidgyétek, mert ez néktek használ üdvösségtekre, mivel azt hinni illendő áétatosság, de érteni kivánni val merőség. Az Evangeliſták csak azt beszéllik, *Tres sunt, qui testimonium perhibent in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum sunt. 1. Joan. c. 5.* Hárman vannak, a' kik menyben bizonyságot tésznek, az Atya, az Ige, és a' Szent Lélek, és ez a' három egy. Mellyekből mégis ki nem vehetem érthetetlen titkát a' Szent Háromságnak, annak okáért alább szállok elmémmel, s'csak azt kiáltom Szent Agostonnal, *O Mysterium ineffabile, & præ cæteris intellectu difficile, reliqua sanè Sacramenta, quæ tenentur in Ecclesia tua Domine stupenda sunt, & veneranda, sed istud tui Sacramentum præcellit universa.* Oh! ki mondhatatlan, és a' többi felet nehéz értelmű Titok! bizony a' több Szentségek, mellyek a' te Anyaszent-egyházadban tartatnak Uram álmélkodásra, és nagy tiszteletre méltók ugyan, de ez a' te nagy titku Szentséged mindeneket felyül hallad. Es hogy hasznossan beszéllyek, csak azt mutatom-meg, mely nagy

Isáiæ c. 6. v. 9.

S. Thom de Villa nova conclus. 1. de Trinit.

1. Joan. c. 5.

S. Augusti.

boldogságunk, a' kiknél végig meg marad a' Szent Háromság egy Isten; és ellenben mely nagy boldogtalanság, ha kitűl el távozik. Legyetek figyelmetesek.

Propositio.

Nem csak a' Szent Lélektűl meg-világositott hivek örvendeztek abban, hogy az Isten közöttök lakozott, hatalmát, kegyessségét, és gondviselését mutatván, de még a' kik a' pogányságnak sötétségében űltenek-is felettebb szorgalmatoskodnak abban, hogy nálok az oktalanul vélt Isteneket meg-tarcsák, és azert mind templomokban, mind házoknál, azoknak bálvány képeket le szegezték, lánczokkal kötözték, enyvesztek, s' valami módot fel találtak azzal tartoztatták. E' pedig nem fabula, mert Isaiás Prophéta beszélli *c. 41. Confortavit faber æra-*
Isaiæ c. 41. v. 7. *rius percutiens eum malleo, qui cudebat tunc temporis dicens: Glutino bonum est: & confortavit eum clavis ut non moveretur.* Meg-erősitette a' pőröllyel verő réz-mives, azt, a' ki azon űdőben simit vala mondván: forrasztással jó: és meg-erősitette azt szegekkel, hogy meg ne mozdulna. Hasonlot mond felőlök Salamon *Sap. c. 13. In pariete ponens il-*
Sap. c. 13. v. 16. *lud, & confirmans ferro, ne fortè cadat prospiciens illi.* A' falra helyhezteti azt, és vassal meg-erősiti, hogy valami képpen le ne esnék gondot viselvén arra. Jeremiás pedig *c.*
Jere. c. 10. v. 4. *10. Argento, & auro decoravit illud, clavis, & malleis compegit, ut non dissolvatur.* A' pogányság arannyal és ezűstel ékesitette azt fel, szegekkel, és verőkkel őszve foglalta, hogy el ne romollyon. A' mely bolondság menyire terjedet, ki tetzik Lábán cselekedetébűl, a' kinek leánya Rákel Jákobbal el menvén, apro bálvány Isteneit el vitte volt, s' ugy meg-indult rajta, hogy minden cselédit fegyvereséssen inditaná Jákob után, boszút akarván állani érette, hogy az ő isteneit el lopta volna, a' kiktűl minden áldását házának reméllette, és azoknak el vitelével minden

sze-

szerencséjét vélte felben szakadni. *Rachel furata est idola patris sui. Genes. c. 31.* Rákel el lopta az ő Atya bálványit, de mint járt? meg-értvén Lábán hét nap sietet utánna, és el-is érte, s' ha az Istentől meg nem intetett volna, hogy ne bántsa, talán lábig minden cselédivel le vágta volna, a' mint meg-vallotta, hogy ha a' te Istened meg nem szolitott volna, hogy ne háborgassalak, most kezemben lévén meg-fizethetnék, de csak azt kérdem, *Cur furatus es Deos meos?* Miért loptad el az én Isteneimet? Hasonlót beszél a' Birák könyve *Judic. c. 18. Michas* Fejedelmi Ur bálványokat csinált magának, s' azonban a' Dán vitézi házában menvén el ragadták, mellyet mikor meg-tudot utánnok ment nagy jajgatással, sirással, a' kit a' vitézek meg-szolitván, *Quid tibi vis? cur clamas?* mit akarsz? miért kiáltasz? ki látván, hogy hatszáz erős férfiu volna, reájok nem mervén útni, keserveséen azt felelé: *Deos meos, quos feci mihi tulistis, & dicitis, quid tibi est?* könyű néktek rajtam ki fogni, de nehéz énnékem káromat el halgatnom, az Isteneket, a' mellyeket magamnak csináltam el vittétek, s' még azt kérditek mit akarok? Annyira álitották tudni illik oktalanul vélt isteneknek távul létébül valo károkat, hogy mindeneket készebbek voltanak volna el veszteni, mint bálvány isteneket. Valoban bolond nép azért, hogy keze munkáját imádta, és istenének vélte, de abban nem voltak bolondok, hogy segitségét, és minden jovát várták annak, akár ki légyen az, a' ki Isten. *Genes. c. 31. v. 20.* *Judic. c. 18. v. 24.*

Erre nézve mondotta Szent Pál *Actor. c. 17.* mást ne imádgyatok, hanem azt, a' ki közöttünk vagyon mindenkor, és senki el nem lophattya, sem el nem idegenitheti az egy vétken kivül. mert *In ipso vivimus, movemur, & sumus, ipse est, qui dat vitam, inspirationem, & omnia.* ő benne élünk, mozgunk, és vagyunk, ugy mint a' Szent *Actor. c. 17. v. 28.*

Háromságban. Az Atya életet ád, a' mint első Adám Atyánkban ő lehellette az életet, a' Fiu Isten ő lehellett az Apostolokra, *Insufflavit, & dixit, Accipite Spiritum Sanctum.* *Joan. c. 20.* Reájok lehellett, és monda: vegyétek a' Szent Lelket. a' mint meg-vagyon irva *Eccles. c. 4.* *Sapientia filijs suis vitam inspirat, qui diligunt illam, vitam hæreditabunt, & quo introibit benedicet Deus.* *Eccles. c. 4. v. 12.* A' bölcseség a' fiainak életet szerez, és a' kik szeretik, és meg tartyák azt, életet vésznek örökségül, a' hová bé mégyen, áldást ád ott az Isten. A' Szent Lélek pedig mindent ád, mert ő az erősségnek, bölcseségnek, tudománynak lelke, de ugyan ez a' Három Személy nem több Istenek, hanem csak egyetlen egy. A' mint Moyses Izraëlre kiálta, *Scito ergò hodiè, & cogitato in corde tuo, quòd Dominus ipse est Deus in cœlo sursum, & in terra deorsum, & non sit alius.* *Deut. c. 4. v. 39.* *Deutor. c. 4.* Annak okáért tudgyad Izraël, hogy az Ur maga az Isten oda fel menyben, és ide alá a' földön, és nincsen kivüle más Isten. *Dominus Deus noster, Deus unus est.* A' mi Urunk Istenünk egy Isten.

A' ki valakihez bé tér, és valakinél állandoképpen meg marad, Oh! ki mondhattya-meg, menyi jóval áldgya-meg? Nála volt Abrahámnal, és azért ezen kivül más jót nem-is akart venni, noha sok ajándékokkal jöne elejben Melchisedech Király, azért hogy diadalmat vett ellenségén. Es azért mindgyárt azt halla az Urtul, *Ego protector tuus, & merces magna nimis.* *Genes. c. 14. & 15. ad initium.* *Gen. c. 14. & 15. ad initium.* Mivel más ajándékok, és gazdagságok kivülem nem kellenek, Imé én vagyok a' te oltalmazód, én vagyok a' te felettébb nagy jutalmad; a' hol Szent *Chrysostomus* azt a' szót fel vészi; *Ego*: En: és azt kérdi, *Quis Ego?* kicsoda én? *Vita æterna, constans felicitas, salus perfecta, divitiæ infinitæ, sine termino requies, bonum, quod omnia bona com-* *S. Chrysost. bis.*

pre-

prehendit. En, az az, örök élet, állando boldogság, tellyes üdvösség, véghetetlen gazdagság, oly jó, a' mely minden jókat magában foglal; Nem félhet az a' haláltul, a' kié az örök élet, nem tart az a' változo szerencsének forgásától, a' kié az állando boldogság, nem fél szegénységtül, a' kié az a' gazdagság, a' kinek soha vége nincsen, nem unnya-meg a' fáratságot, a' kié a' nyugodalom, semmi gonosztul nem tart, a' kinél minden jó vagyon, mindenüt győzedelmes a' kinél az Isten, Ugy hogy igazsággal e' felöl mondhassuk, a' mint Tobiás szülei mondottak fiokrul, *In te uno omnia bona habebamus. Tob. c. 10.* Te benned egyetlen egy Istenben volt, vagyon, és lészen minden jónk. *Tob. c. 10.*

E' volt Szent Dávidnál, s' azért semminémü veszélytül, sem ellenségtül nem félt, *Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Psalm. 26.* Mivel nálam vagyon az én Istenem, ö az én világositóm, ö az üdvösségem, s'kitül féllyek? az Ur az én oltalmazóm, életemnek meg-tartoja, s'ki felelme miát reszketnék? Bizzanak bár a' pogányok az ö sokaságokban, rettentsenek kegyetlenségekkel, fenyegessenek fegyverekkel, semmit se tartson addig tőle, a' Kereszstyénség, valameddig nála az Isten, az az, igaz eleven hittel hiszi a' tellyes Szent Háromságot, egy Istenségben, és azt imádgya; mert ha biztathattya Moyses ama' gyakorta el pártolt népet minden győzedelemmel, csak azért-is, hogy kőzöttök maga irgalmasságával az Isten, inkáb biztathatlak én titeket, valakiknél hitetek által lako képében vagyon az Isten, és bátrabban mondhatom, mint Moyses: *Non est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest. Deut. c. 4.* Nincsen oly nagy Nemzetség, a' melyhez az ö Isteni *Psalm 26. v. 1.* *Deut. c. 4. v. 7.*

ugy

ugy közelitenének, mint mi hozzánk, s' nálunk jelen vagyon az Isten; kötözzék ök az ö bálványokat, rekeszék bé házokban, kulcs alatt tartsák, szegezzék le; mind közellyebb, mind állandobb, mind jobb gondviselönk a' mi Istenünk, a' kit közepettünk imádunk és áldunk.

Mi tette Isákot oly gazdaggá Gérára tartományában? hogy azt mondanák a' földnek lakosi, és a' Király. *Gen. c. 26. v. 16.* *Genes. c. 26.* Eregy távozzál el tölünk, mert nálunknál gazdagabbá lettél! s' mi tette azon Nemzet elött oly rettenetessé? hogy mind a' Király *Melchisedech*, mind annak Fejedelmi barátttya *Ochosiás*, mid pedig *Phicol*, á' vitézségnek elöl járo fö kapitánnya, Generálissa, utánna járnának, követnék elöbbi goromba cselekedtekért, és szövetséget kivánnának? ugy annyira, hogy maga-is csudálkozván mondaná nékik Isaák: *Quid venistis ad me hominem quem odistis, & expulistis à vobis. Gen. c. 26.* Miért jöttettek hozzám oly emberhez, a' kit gyülöltetek, és közületek ki vertetek? kik felelének: *Vidimus tecum esse Dominum*, mert láttuk, hogy veled vagyon az Ur, mint ha nyilván mondanák, hogy ne járjunk utánnad, hogy ne kivánnyuk szövetségedet, a' kinél az Isten vagyon, a' teneked oltalmad, a' gondviselöd, az éretted harczolo, s' hogy ne bebsüllenénk? kétség nélkül leg boldogabbak, a' kiknél lakós az Isten. *Genes. c. 26. v. 27.*

De a' mint annak jelen léte boldogság, ugy ellenben nagy nyomorusag, és veszély annak el távozása, és azért azt jól értvén Jakob, éjtenlö éjtszakán küszködöt az Istennel az Angyal képében, végtére pedig mikor hajnal felé jutván mondana Jakobnak, *Dimitte me. Gen. c. 32.* bocsáss el, annál inkáb szoritotta, és keserveszen-is sirt, *Flevit, & rogavit eum, & prævaluit ad Angelum. Oseæ c. 12.* Sirt, és kérte ötet, és az Angyal ellen meg-erösödött, a' *Gen. c. 32. v. 26.* *Oseæ c. 12. v. 4.*

hol

hol Szent Tamás, és Szent Agoston csudálkozva beszéllik ezen harczát Jákóbnak, mi modon győzhette-meg az Angyalt, és abban az erős Istent, azt mondgyák: nem az ő karjajnak erősségével győzte-meg, hanem sírásával, azért meg-is áldotta, jelen létét igérte, és nevét-is *Israëlnek*, az az, Isten látonak nevezte; Sirt Jákob, mert tudta jól, ha el távozik tőle az Ur, minden veszedelem kőrnyűl vészi, a' mint a' Zsidóságot e' mái napig el hagyván mindenek lába alá vetette, mert minek utánna hiteket meg-szegték bálványokhoz fordultak, minden gonoszságot el követtek, a' templombul fel szette vette magát az Isten, és ki ment tőlők, jelentvén azzal, hogy őket ellenséginek hadgya. Igy beszélli azt Ezekiel. *Egressa est gloria Domini à limine templi, & stetit supra Cherubin, & elevantia Cherubin alas suas, exaltata sunt de terra coram me, & illis egredientibus, rotæ quóque subsecutæ sunt. c. 10.* Ki méne az Ur dicsősége a' templom kűszőbérűl, és meg-álla a' Kérubinokon, és fel emelvén a' Kérubinok az ő szárnyokat fel emelkedének a' földrűl én előttem, és azok ki menvén a' kerekek-is követék. Oh! siralmas el távozása Istennek! nyomorult állapottya a' Zsidóságnak! mást nem várhattak, hanem veszteket, a' mint hogy ugy-is lett, el jőtt *Titus Vespasianus* meg-szállotta Jerusálemet, és előbb, hogy sem mint a' templomnak esnének, a' hallatott, az Angyaltul *Migremus hinc.* mennyűnk ki innen. A' mint még a' pogány *Cornelius Tacitus*-is beszélli, hogy mindenektűl nagy zugás hallatott, *Tamqàm Deorum excedentium*, mint ha az Istenek mennének ki, pogány modon szolván az Istenrűl. El ment tőlők az Isten, és véle egyűt minden áldások meg-szűnt.

Ezech. c. 10. v. 18.

Corn. Tacit. hic.

Meg-vagyon ugyan igérve, hogy közinkbe szál, nálunk lakik a' Szent Háromság, *Veniemus, & apud eum mansio-*

Joan c. 14. v. 3.

ſionem faciemus. Joan. c. 14. El jövünk, és ő nála lako helyet ſzerzünk. *Dominus in eis, inhabitabo vobiſcum. Ecce ta-*
Apoc. c. 21. *bernaculum Dei cum hominibus, & habitabit in eis. Apoc. c. 21.* Imé az Iſten hajléka az emberekkel, és vélek fog lakni. Ma pedig *Vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi.* Veletek vagyok világ végezetéig; de ugy, ha fellyük, ha parancſolatit meg tartyuk, maga mondásából, *Super quem requieſcet Spiritus meus? niſi ſuper humilem, manſvetum, & trementem ſermones meos.* Kin nyugſzik-meg máſon az én Lelkem? hanem azon, a' ki alázatos, ſzelid, és az én beſzédimet féli? Ha tehát magunk felett járunk, mindenekkel verſengünk, ſzabadon vétünk. Ah! akkor fogadását be nem tölti, hanem el hágy, minden háborúságokat reánk bocsát, reánk a' hadakat, éhséget, dög halált, s' végtére örökké el vét, ugy hogy valaki lát, fejét hajtogat-
Jere. c. 22. *v. 9.* ván azt kérdezze, *Quare fecit Dominus ſic civitati iſti, huic regno, huic genti, &c. quia reliquerunt pactum Domini Dei ſui. Jerem. c. 22.* Miért cſelekedet igy az Ur e' váraſſal? ez országgal? e' nemzetséggel? Azért hogy el hatták az ő Urok
Iſaiæ c. 59. *v. 2.* Iſtenek ſzövetségét. *Quia iniquitates veſtræ diviſerunt inter vos, & Deum veſtrum &c. Jerem. c. 59.* De a' ti hamiſságtok ſzerzettek el valáſt ti közöttetek, és a' ti Iſtenetek között, &c. Jaj néktek, a' kik a' borban merültök, kiált a' Próféta, jaj néktek kevéllyeknek, *Oculi ſublimium deprimentur. Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. Væ*
Iſaiæ c. 5. *v. 18.* *qui dicitis malum bonum. Væ qui juſtificatis impium pro muneribus, & juſtitiam juſti aufertis ab eo. Iſaiæ c. 5.* Jaj a' kik a' hamiſságot a' hivságnak kőteleivel vonſzátok. Jaj a' kik a' gonoſzat jónak mondgyátok. Jaj a' kik meg-igazittyátok az iſtentelent ajándékért, és az igaznak igazságát el véſzitek tőle. Jaj néktek, mert el hágy a' Szent Háromság; Hogy azért ezek ne történnyenek, hanem végig velünk ma-

radgyon, alázzuk-meg magunkat, szeressük az igazságot, jozanságot &c. Legyünk egyesek, és bizonyossan velünk marad végezetig a' tellyes Szent Háromság egy Isten, a' kinek dicsőség légyen menyben, és a' földön mind örökkön örökké. Amen.

PÜNKÖSD UTAN,

ELSŐ VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

Egy árnyék példábul mutattatik-meg a' Szent Háromságnak ereje, a' melynek két személlye ismeretes levén közöttünk, csak az Atya Isten mutattatik-meg nyilvábban Attyai jóvoltábul, és igy eleget tudunk a' Szent Hátomságrul.

Euntes ergò docete omnes gentes baptizantes in Nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti. Matt. cap. 28.

El menvén azért tanitsatok minden Nemzeteket, megkereszteltelvén őket, Atyának, és Fiunak, és Szent Lélek Istennek Nevében. *Matt. c. 28.*

Nagy erőszakot tett szerelmes Meg-váltónk az élő Istennek Fia, a' magas egeken, mikor azokat le hajtotta, le nyomta, és belőlök ki lépet a' földre, véghetetlen Istenségét emberi testben bé foglalván Szent Dávid Próféta bizonysága szerént *Psalm. 17. Inclinavit cœlos, & descendit.* Meg-hajtotta az egeket, és le szállott, de még annál-is na- *Psalm. 17. v. 10.*

gyobb dolgot mivelt, mikor az egeknek és mennyeknek titkos rejtekébûl ki fejtette a' leg nagyobb titku Sz. Háromságot, akkor tudni illik, mikor immár a' földön lévén a' mit ſoha ſem fûl nyilván nem hallott, ſe elme felôle nem gondolt, nyilván valo beſzédevel ugy adta a' világnak elejben, mint ha az el rejtô egek ſuperlátyát vagy kárpittyáit félre vonván reá mutatot volna az Atyának, Fiunak, és Szent Léleknek kûlômb kûlômb ſzemélyekre, egyetlen egy igaz Iſtenségben azt mondván tanitványinak: *Euntes &c.* El menvén azért tanitsatok minden Nemzeteket meg kereſztelvén ôket az Atyának Fiunak, és Szent Léleknek nevében. A' Fiút ugyan kézzel tapaſztaltuk, hatalmas cſelekedetit-is láttuk, s' még az egyûgyû vakoktul-is bizonyságot vettûnk felôle, *Niſi eſſet hic à Deo, non poterat facere quidquàm. Joan. c. 9.* Hogy ha Iſtentûl nem volna, és attul nem ſzármaznék, nem tehetet volna ſemmit; az az, a' vaknak ſzemeit fel nem nyitotta volna; a' Szent Lelket, mind annyin meg-iſmérték, valamenyen vették ajándékit, nyelveken ſzollottak, betegeket gyogyitottanak, halottakat elevenitettenek, és magok meg-erôſſittetvén ôrômmel mentenek a' halálra. De az Atyárul még igen keveſet, vagy ſemmit ſenki nem tudott s' talán a' végre mondotta volt Szent Dávid, *Cœlum cœli Domino. Pſalm. 113.* Az égnek ege az Uré, az az, el fôdôzésére valo, a' mint Szent Agoſton ſzoll ezen ſzókra, *Hoc eſt cœlum tuum, Domine cœlum cœlans ſuper arcanum; hoc cœlum cœli Domino, quia nulli notum, niſi Domino.* A' te eged ez Uram, a' mely el fôdi a' titkoknak titkát. Azért az égnek egét néked tulajdonittyuk, mert oly titkot fôdôz, a' mellyet magadon kivûl ſenki az elôtt még nem értett, hanem cſak moſt kezdgyûk látni a' hit által, mikor a' mutat reá, a' ki az Urnak az Atya Iſtennek kebelében volt ôrôktûl fogva a' Kriſtus Jeſus. Igaz

Joan. c. 9. v. 33.

Pſalm. 113. v. 16.

S. Auguſt. hic.

Igaz ugyan hogy régenten-is volt a' Profetáknak látása, de sokkal világosabb az Evangelistáknak az Uj törvényben, látott állatokat Isaiás az Isteni Felség körül, hallotta szavokat, és szünetlen énekléseket, mellyel azt énekelék, *Sanctus, Sanctus, Sanctus.* Szent, Szent, Szent. de nagy külömbséggel látta azokat Szent János, külömb értelemmel hallotta szavokat; a' Próféta látta, de sötét árnyékban, mert maga beszélli Isaiás *c. 6.* hogy mihelyet azt kezdék énekelni Szent, Szent, Szent. tehát *Domus repleta est fumo*, Füstel, és homállyal meg telék a' ház, az az, az O Testamentumbéli Synagoga, és nem értette senki; az Uj törvényben pedig látta Szent János, és azt mondgya felölök, énekléſek között, *Plena erant oculis antè & retrò. Joan. c. 10.* tele valának szemekkel elöl, és hátul, az az, nyilván valo bizonyságot tettenek az Evangelisták az Isteni Három személyrül; Szent János iedzette azt az Urunk beszédét fel, *Ego & Pater unum sumus. Joan. c. 10.* En és az Atya egy vagyunk. *Pater in me est, & ego in Patre. Ibid.* Az Atya én bennem vagyon, és én az Atyában. *Spiritus paraclitus, qui à Patre procedit*, Szent Máté Jedzése: A' Vigasztalo Szent Lélek az Atyától származik. A' mái szók *In nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti, &c.* Az Atyának, Fiunak, és Szent Léleknek nevében &c. és igy a' többi mind nyilván beszéllik, a' mit soha a' világ az előtt nem hallott. Melyben, hogy senki ne kételkednék életének eleit annak nevében kezdi el minden Keresztyén meg-keresztelkedvén az Atyának, és Fiunak, és Szent Lélek Istennek nevében. De mivel oly nagy titok ez, hogy visgálásában minden éles elme el tompullyon, egyetlen egy árnyékán kivül többeken nem visgálom, nem-is visgálom én, hanem hiszem, és tisztelem, s' mivel nagyobb ismeretségében jutottunk a' Fiunak, és Szent Léleknek,

Isaiæ c. 6. v. 4.

Joan. c. 10.

Joan. c. 10. v. 30.

Ibid. v. 38.

csak az Atyának Atyaságárul beszéllek, kit valaki tisztel, meg ismeri Atyaiságát, és kegyességét, abban boldogabb ha ötet ismeri.

Propositio.

Valamenyin a' Szent Atyák közül fejtegetik a' Szent Háromságnak mi voltát, ugy vészem eszemben, senki állatságárul, mi voltárul igyenessen nem szoll, felvén tőle, ne talántán felségét visgálván dicsőségétül el nyomattassék, hanem árnyékában állanak, s'a' mit abban látnak, abbul fejtegetik.

A' kik közzül, ha ki tetzik, tetzik énnékem Szent *Zeno apud Lippomanum in catena.* a' ki Támárnak az haláltul való meg-menekedését a' három számu visza küldött zálognak ugy tulajdonittya, hogy némü némü képpen képe lett legyen az hármas zálog, az Isteni Három személynek, a' melynek neve, és kegyes malasztya által mi-is megmentettünk az haláltul, és tüztül.

Zeno apud Lipoman.

Az árnyék példázo historia, avagy történt dolog e' volt. Juda bé födöt orczával találván Thámárt maga menyét a' kereszt úton, és meg nem ismérvén terhben ejtette, azonban három holnap után bé vádoltatot Thámár Judás elött, hogy özvegységében terhbén eset volna, *Dixitque Judas, producite eam, ut comburatur. Genes. c. 38.* Kiknek felele Judás, hozzátok elö, és égettessék-meg. Oh! hirtelen itéletü Biro! sanyaru sententiáju Ipa! Ah! ne sies halálával! talán elegendö mentsége lészen! nem késnek mind azon által véle, hanem viszik a' halálra Thámárt. *Quæ cùm duceretur ad pœnam, misit ad Socerum suum dicens: de viro cujus hæc sunt concepi. Cognosce cujus sit annulus, & armilla, & baculus, qui agnitis muneribus ait: justior me est. Ibidem.* Ki midön a' büntetésre, tüzre vitettetnék, az Ipához külde, mondván: Attul a' férfiutul fogadtam méhemben a' kié ezek. Lássad, ha ismérede? ki-é ez a' gyü-

Gen. c. 38. v. 24.

Ibid. v. 25.

gyűrű? ki-é ez az arany perecz? ki-é a' pálcza? (mert ezt a' hármat vette volt zálogul Judástul a' meg-igért ajándek el érkezéséig Thámár:) mellyeket magáénak ismérvén Judás, fel kiált, ne bántsátok! mert én nálamnál igazabb ő; Oh! nagy erejű zálogok! a' mellyekben csak a' Szent Háromságnak száma találtatik, s' mégis megmenti a' bűnőslet a' haláltul, és a' mi több, nem gonoszsága, hanem jósága hirdettetik, *Justior me est*, ő (ugy mond) én nálamnál igazabb, jobb, és tekélletesebb.

A' mellyet *Zeno* az Anyaszent-egyházra forditván, igy magyarázza lelki értelemben. *Thamar arguitur, quòd de fornicatione conceperit, & Ecclesia quasi adultera, à Judæorum senioribus est accusata, quòd Sabbathum ruperit, quòd eorum traditiones abjecerit. Sed Thamar protulit monile, annulum, virgam, seque liberavit Sacramento numeri ab imminenti supplicio.* Thámár bé vádoltatik mint ha fajtalanságtul fogadot volna méhében; Az Anyaszent-egyház is a' Zsidók vénei-tűl ugy vádoltatott, mint ha törvény szegő volt volna, mert a' Szombatot meg-szegte, és az hagyományokat meg-vetette. De valamint Thámár elő kozván az arany pereczet, gyűrűt, és botot, meg-mentette magát a' haláltul a' hármas számnak titkával, Ugy az Anyaszent-egyház-is az Három Isteni személynek nevével. *Ecclesia ipsâ veritate, in nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti, non tantum diaboli præsentes ignes extingvit, sed etiam futuri Judicij incendia superabit.* Az Anyaszent-egyház (ugy mond) nem csak árnyékban, de valóságos igazsággal az Atyának, és Fiunak, és a' Szent Lélek Istennek Nevében, nem csak az őrdőgnek mostani tűzét el nem oltya, de a' jövendő Itélet tűzét-is el kerűli, és meg-győzi. Eddig Szent *Zeno*. Több vagyon a' Szent Háromságnak árnyéka erejérűl, de mivel minden hasonlatosság csorba, inkább mutatok én

Zeno hic.

an-

annak valoságos erejére, mikor a' fogadtatik üdvözitönktül, hogy valaki az Atyának, és Fiunak, és a' Szent Léleknek nevében meg-kereſztelkedik, minden malaſztyát, és áldását, s' örök üdvöſségét nyeri; Es hogy ebben a' mély Titokban ſokáig ne tibolyogjak, elég az, hogy az Atyának láttyuk Atyaiságát, a' kiegyenlő Fiát adta közinkben oly ſzeretettel és kegyeſséggel, hogy annak kegyeſségébül, és irgalmaſságábul ötet-is iſmérhetnénk, a' mint mondotta üdvözitönk Filepnek, *Qui videt me, videt & Patrem meum.* A' ki engemet lát, láttya az én Atyámat-is, az az, valamint láttyátok rajtatok valo ſzánakodáſomat, a' ki meg-váltalak, ugy láthattyátok én bennem az Atyát-is, a' ki haſonlo képpen kedvel titeket, ö adott engem közitekben, ö adta a' Szent Lelket véle egyenlő Iſtent, hogy ötet is iſmérjétek. a' kit valaki nem nem iſmér, annyi, mint ha Iſten nélkül élne e' világon.

Azért a' pogány nemzetségeken ſzánakodván Szent Pál az Efeſusbélieknek azt irta *ad Eph. c. 2. Propter quod memores eſtote, quòd aliquando vos gentes eratis in carne promiſſionis ſpem non habentes, & ſine Deo, in hoc mundo.* Tudgyátok e, micſoda állapotra jutottatok, a' Szent Háromság nevében meg-kereſztelkedvén? tudgyátok-e mit nyertetek azzal, hogy az Atyának iſméretségében jutottatok? azt, hogy a' mit nem remélhettetek, meg-nyertétek, s' a' kik ugy éltetek, mint ha Iſtenetek nem volna e' világon, moſt annak Atyai gondviſelését meg-iſméritek. S' minden ügyetekben ahoz folyamodtok. Annak okáért (ugy mond) meg emlekezzetek felöle, hogy ti valaha pogányok voltatok teſt ſzerént, az igéret felöl nem lévén reménségtek, és Iſten nélkül voltatok a' világon. Moſt pedig a' Kriſtus Jeſusban, kik valaha távul voltatok, közél lettetek a' Kriſtus vére által. Csudálatos mondás! mi

ad Eph. c. 2. v. 11. & 12.

kép-

képpen voltanak Isten nélkûl? hiszem, vagy akarják tudni, vagy sem a' pogányok, de ugyan vagyon Istenek, a' ki bûnteti ôket. Szent *Anselmus* meg-felel erre: *Sine Deo, id est, sine Patris agnitione in hoc mundo tam malo, qui totus in maligno positus est.* Isten nélkûl voltanak, az az: az Atya Istennek ismêretsége nélkûl ebben a' gonosz világban, a' mely gonoszságban helyheztetet. *S. Anselm. bis.*

Éltenek ôk, de nyomorultul éltenek, mert nem ismérvén a' kegyes Atyát, nem tudtak kihez folyamodni, rajtok volt minden romlás, és a' mi több ôrôk kárhozatyok, nem tudtak szabadulást várni. Minek utánna pedig Krisztustul meg tanitattak, Ah! immár boldogabban kezdettek élni! mert nagy bizodalommal minnyájan meg-tanulták az Atya Istennek segitségét, és malasztyát kérni, a' mint hogy maga-is mindeneket arra tanitot üdvôzitônk, hogy azon a' szón kezdgyük el imádságinkat. *Mi Atyánk Isten.* Vaj ki boldog az, a' ki ezt az Atyát ismêri, mert ha ô gonoszsága által meg-vetette, és el feledtkezet a' Fiujságrul-is, de ô soha Atyaiságát el nem hadgya. S' azt jelentette a' tékozlo fiunak ama' nagy bizodalma: *Ibo ad Patrem meum.* fel kelek, és az Atyámhoz megyek. Az Atyádhoz? micsoda reménséggel? micsoda bátorsággal? mit miveltél jót, hogy elejben merj menni? azt tudom, megvetetted Atyaiságát, jovait el tékozlottad, ellenne vétettél undok életeddel, s' miképpen mégy elejbe? *Ibo ad Patrem*, el megyek az Atyámhoz. Szent *Chrysologus* kérdezkedése ez, de feleletét is adgya? *Ibis, quâ spe? illâ, quâ Pater est, ego perdidi, quod filij erat, ille, quod Patris est non amisit. serm. 2.* Ugyan el mégy? micsoda reménséggel? azzal, hogy ô Atya. Igaz, hogy én el vesztettem a' fiuiságot, mert nem tudtam becsülleni mint kegyes Atyamat, de ô nem vesztette el az Atyaiságát, mert akár menyit vétsen *S. Chrysol. ser. 2.*

a' bűnös ő ellene, de ugyan soha ő azért kegyességét el nem veszti, hanem akkor is szán, mikor ellene támadunk, s' mind addig int, sujtál, mig eszünkre visza nem térit, és magához nem vonszon. Oh! minden tiszteletre mélto Atya!

Sőt nem-is várja sokszor a' bűnősnek hozzá közelitését, hanem maga teként reá, maga megyen elejben, a' mint azon tékozlo fiu Attyának példájából ki tetzik, *Cùm autem adhuc longè esset, vidit illum Pater ipsius. Lucæ c. 15.* Mikor még távul volna, látta őtet az ő Attya, kire, ha szemét nem vette volna, soha őtet a' tékozlo fiu nem látta volna. Szent *Chrysologus* szavai ezek *serm. 3. Nisi ergò Cœlestis Pater redeuntis filij radiâsset in vultu, & totam confusionis caliginem vultûs sui lumine sustulisset, nunquàm Divini vultûs vidisset iste filius claritatem.* Hogy ha azért a' mennyei Atya, a' meg-térő fiunak orczáján nem tündöklött volna, és maga szinének világosságával annak gyalázattya homályát el nem vette volna, soha az a' fiu, az Isteni szinnek, és orczának fényességét nem látta volna. Illyen kegyes Attya ő, a' bűnősnek, igy vigyáz reá, hogy el ne veszen, csak azért, mert Attya.

Lucæ c. 15.

S. Chrysol. ser 3.

Ki ha Atya nem volna haszontalan volna mindeneknek fohászkodása, haszontalan a' jóra valo igyekezete, haszontalan minden némű cselekedete, de mivel Atyasága biztat, a' segit a' jóra, a' viszen kegyessége szine elejben. Többet mondok, ha Atyasága nem volna, még a' Krisztus vére sem nyert volna nékünk bocsánatot tőle, mint igaz Birótul, noha pedig oly drága, oly nagy érdemű annak vére, hogy egy csőpe elegendő volna ezernyi ezer világnak meg váltására. Azért mondgya Szent János *1æ. 2. Si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum Justum.* Ha ki vét, vagyon közben járónk az Atyá-

Joan. 1æ. 2.

Atyánál az igaz Kriſtus Jeſus, előbb értetik tudni illik az Atya, s' az után a' Kriſtuſnak közben járáſa. Mihez képeſt Szent Ambrus azt mondgya *in proëmio in Lucam: Credimus illum naturalem Patrem, qui nobis genuit Redemptorem.* Azt hiſzük mi terméſzet ſzerént valo Atyának, a' ki nemzette a' mi Meg-váltónkat, mert ugyan-is az ő Atyaságától ſzármazot az a' Fiu, a' ki érettünk kéſz volt eleget tenni *S. Ambroſ. in proëm. in Lucam.*

Kérdgyétek-meg a' menyei Vőlegény Kegyeſsét, mikor kezdődőt az ő jó életének illattya, s' meg mondgya: *Cùm eſſet Rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum. Cant. c. 1.* Mikor a' Király az ő le telepedésében volna, illattyát adá az én nárduſom. az az: akkor ſegittettem a' jóra, és üdvőſségemre, mikor a' Király az Iſtennek Fia, az Atyának kebelében volt, *Unigenitus, qui eſt in ſinu Patris. Joan. cap. 1.* mert az egyetlen egy ſzülőtte Iſtennek, a' ki az Atyának kebelében vagyon. Szent Bernárd ſzerént, *ſerm. 42. in Cant. Accubitus Regis, ſinus eſt Patris. Meritò clamor humilium aſcendit ad eum, cui fons pietatis eſt manſio, cui totum quod eſt, à Patre eſt: ut nihil prorſus in Regia Majeſtate, niſi paternum, ſuſpicetur.* A' Király le telepedéſe, az Atyának kebele. Méltán mégyen azért fel az alázatoſſaknak kiáltáſa ahoz, a' kinek le telepedéſe a' kegyeſségnek kut feje, kinek valamie vagyon, azért vagyon az Atyától, hogy az alázatoſſak, az az: a' ſzegény bűnősők, ſemmit máſt ne véllyenek lenni, az Iſteni Felségben, hanem Atyái kegyeſséget. *Cant. c. 1. v. 11.* *Joan. c. 1.* *S. Bernard. ſerm. 42. in Cant.*

Mely ha ugy vagyon, miért nem tiſztellyük, mint kegyes Atyánkat? miért vettyük-meg egy emberi tekéntetért? miért támadunk ellene gonoſzságunkal? nem hallottuk-e panaſzát a' bűnősők ellen? *Si ergò ego Pater, ubi honor meus?* Ha tehát Atyának iſmértek engem, hol az én

tiszteletem? bizony nem tiszteli az, a' ki haragra indittya, a' ki erővel kiszti magának el kárhoztatására; ezt cselekeszi pedig, valaki mérészen vét: De vegyék haszнát, a' kik inkáb akarják Biroságát, mint Atyaiságát, tudom bizonyoszan, hogy felelmekben a' hegyeket kivánnyák reájok boritatni, mert a' kik Atyai tekéntetét nem kedvellették, kétségben eséssel láttyák Birói tűzes szeme járását az Itéletben.

Tisztellyük mi Kereszтyének jó élettel, &c. s' akár kitűl essék a' kérdés, akár a' testűl, akár a' világtul, akár az ördögtűl, miért nem vétünk? azt felellyük Jonással, *Deum cœli* (mondom én *Patrem Jesu*) *timeo. c. 1.* Az égnek Istenét, az az a' Jesus Attyát felem és tisztelem. S' meglátttyátok, hogy a' mélységben-is gondunkat viseli, s' meg-mutattya Atyaiságát. Kinek légyen örök dicsőség a' Szent Háromságban. Amen.

Jonæ c. 1. v. 9.

PÜNKÖSD UTAN,

ELSŐ VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

A' Szent Háromságrul valo gyakorta emlekezet, leg bizonyoszabb segitség, mindenek ellen.

In Nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti. Matt. cap. 28.

Matt. c. 28.

Atyának, és Fiunak, és Szent Lélek Istennek Nevében.

Semmi tőbb haszna nem lévén a' meg-foghatatlan titku Szent Háromság visgálásának, mint az üres beszédnek, a' melynek csak hangja vagyon, de bizonyos értelme nincsen

cſen, sőt Szent *Tamás de Villa nova* ſzerént, nyilván valo vakmerőség, *Credere Trinitatem pietatis eſt, velle ſapere temeritatis. concl. 1. de Trinit.* A' mint hinni a' Szent Háromságot áétatoſság, ugy érteni kivánni, és visgálni vakmerőség, ſem magam belé nem bocsátkozom, e' féle mélly őrvényben, ſem embertűl mástul felőle ſokat nem kérdezkedem, hanem a' kitűl mit akarok felőle tudnom, az Angyalokhoz folyamodom, és azoktul meg tudom mit kell cſelekednem. Szent János Evangeliſta *Apoc. c. 4.* azt irja felőlők, *Requiem non habebant die ac nocte dicentia Sanctus, Sanctus, Sanctus Deus Omnipotens, qui erat, qui eſt, & qui venturus eſt.* Nem vala nyugodalmok ſe éjjel, ſe nappal, monton mondván, és azt énekelvén, Szent, Szent, Szent, a' Mindenhato Iſten, a'ki volt, vagyon, és jővendő. Haſonlót mond felőlők Iſaiás *c. 6. Clamabant alter ad alterum, & dicebant Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum. plena eſt omnis terra gloriâ ejus.* Kiáltanak vala egyik a' máſikra, Szent, Szent, Szent a' Seregek Ura Iſtene, tele vagyon a' főld az ő dicsőségével. A' mely ſzokra Szent *Chryſoſtomus ad c. 6. Iſaiæ n. 3.* igy ſzoll: *Hæc eſt eis vivendi ratio, & inſtitutum, nempe ad Dei laudem aſſiduò hymnos emodulari, ſuumque Creatorem lætis acclamationibus jugiter benedicere. Non enim dixit, clamaverunt, ſed clamabant, ac ſi diceret: functio hæc, hoc opus eſt illis perenne.* Ez az ő életeknek módgya, ugy mint az Iſten dicſiretére ſzűntelen énekelni, és az ő alkotojokat vig kiáltáſokkal áldani. mert nem mondgya a' Próféta, hogy kiáltottanak, hanem kiáltnak vala, mint ha azt mondaná, ez az ő tiſztek, és véghetetlen munkájok az Iſtennek dicséréſe; Hogy pedig a' máſikra kiáltot, mit akart máſt egyebet, hanem azt, hogy egyik a' máſikkal dicsérteſſe, mint ha ſerkengetné egyik a' máſikát, kivánván azt, hogy minnyájan, valakiket al-

S. Thom. de Villa nova concl. 1. de Trinit.

Apoc. c. 4. v. 8.

Iſaiæ c. 6. v. 3.

S. Chryſoſt. ad cap 6. Iſaiæ n. 3.

kotot az Ur, dicsérjék ötet; Hogy pedig azt mondgya felölök, hogy éjjel, és nappal egyarant kiáltottak, arra magyarázza Szent *Bernardinus tom. 3. ſerm. 2. in extraordinaria c. 2.* hogy ezzel minket oktattanak, akarván arra tanitani, hogy ſe kedvünk ſzerént valo dolgainkban, ſe ellenkezökben meg ne ſzünnyünk az Iſtennek dicséretétül. *Die ac nocte laudem Dei proclamant, qui in omnibus proſperis, & adverſis gratias agendo omnem providentiam & in ſe diſpoſitionem habent, & ipſum de omnibus operibus laudant.* Nem csak az Angyalok, de mi-is éjjel, és nappal dicsírhettyük, ha mindennémü állapotinkban hálát adván, minden rendelését helyén hadgyuk, és minden cselekedetiben dicsérjük. Ah! tehát valamint az Angyalokat tovább is inti Sz. Dávid, *Adorate eum omnes Angeli ejus. Pſaml. 96.* Minden Angyali dicsérjétek ötet. Hasonlo képpen Szent Pál *ad Hebr. c. 1. Adorent eum omnes Angeli ejus.* Imádgyák ötet minden Angyali, valamint a' huszon négy Vének imádták, és áldották, *Quia perfecti quique cognito Sacramento Divinitatis, ſummæ Majeſtati ſe ſubjiciunt, & adorant perfectam fidem in ſæcula ſæculorum Deo victorias ſuas atribuendo. Richardus de S. Victore.* Mert minden hivek meg-ismérvén az Istenségnek titkát, a' Felséges Urnak holdulnak, és imádgyák az igaz hit által örökké, minden gyözedelmeket néki tulajdonitván; En is arra intlek ma, hogy mindeneket az ö Nevében rendellyetek. *In nomine Patris, &c.* mert errül emlékezvén, leg nagyobb erőt vészünk mindenben, és mint egy hármas kötéllel köttetünk Istenhez, a' kitül senki el ne vonyhasson. Mellyet meg-mutatván el végezem beszédemet. &c.

S. Bernardin tom 2. ſerm 2. in extraord. c. 2.

Pſalm. 96. v. 8.

ad Hebræ. c. 1. v. 6.

Richard de S. Victor.

Propoſitio.

A' mi leg dühösebb ellenségünk az ördög, ha miben munkálkodik abban fárad, hogy a' Szent Háromságnak

emle-

emlekezetét elménkbûl ki vegye, tudván bizonyoſſan, hogy ennek nem csak ſegitségûl hivâſa, de nevezéſe-is néki romlására, s' nékünk győzedelmünkre válik: megmutatta ezen gonoſzságát akkor, mikor ûdvőzitőnket a' puſztában késértvén le akarta ugratni a' templom tetejérûl, illyen incſelkedő bátoritáſſal biztatván: *Mitte te deorſum, ſcriptum eſt enim, quia Angelis ſuis madavit de te, ut cuſtodiant te in omnibus vijs tuis, & in manibus tollent te, ne forte offendas &c. Matt. c. 4.* Bocsásd le magadat, mert megvagyon irva, hogy meg-parancſolta az ő Angyalinak felőled hogy téged meg-őrizzenek, és kezekben hordozzanak téged, ne talántán lábaidat a' kőben ûſſed. A' hol *Nazianzenus* Szent Gergely vészi eſzében hamiſságát azon késértőnek, mert nem mondotta, s' nem hoſzta elő azt, a' mi azon Zſoltárban következik, ugy mint ama Szent Dávid ſzavait: *Super aſpidem, & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem. Pſalm. 90.* Az áſpis kigyón, és a' baſiliſcuſon járſz, és meg-tapodod az oroſzlányt. Miért hatta ki ezt a' verſet? nemde nem bátoritotta volna e? inkább a' le bocsátkozáſra? s' meg-felel azon Szent Doctor; azért, mert a' Sz. Háromságnak árnyéka tetzet ki belőle, a' mely három ſzemélyben, hármas nevében győzi-meg az ördőgőt, a' kinek kőzőnségeſſen ez a' három neve, kigyó, oroſzlány, és sárkány; hogy azért az ő bolond vélekedéſe ſzerént, ne emlékeztetné reá, a' Szent Háromságra ûdvőzitőnket, a' kinek Iſtenségében gyánakodot, nem emlitette maga hármas nevét, tudván bizonyoſſan, hogy mihelet arra emlekezteti gyalázatot vall ő. A' Szent Atya ſzavai ezek Kriſtus képében. *Id ſuppreſſiſti nimirùm, quòd ſuper aſpidem, & baſiliſcum aſcendam, & conculcabo leones, & dracones Trinitate videlicet ſeptus, & communitus. de baptiſmo in Pſalm. 90.* El halgattad te csalárd ördőg azt, hogy hátán járok

Matt. c. 4.

S. Gregor. Naz in Pſ. 9. de Bapt.

Pſalm. 90. v. 23.

járok az áspis és basiliscus kigyónak, el halgattad azt, hogy az orvzlányokat, és sárkányokat meg-tapodom, mert tudhattad jól, hogy a' Szent Háromságtul környûl vagyok véve, és azzal erôsîtettem. Oh! dicsôíséges Sz. Háromságnak Neve! a' melynek csak emlékezete-is gyôzedelmet vészen ellenségin.

Ezt ugyan a' kísértetet egyszer mivelte az ördög Krístus Urunkon, de mi rajtunk hányszor? annyiszor, a' menyiszer az Istennek magas malasztyárul, a'bûnre alá hiteget. Mikor azt jovallya, *Mitte te deorsum.* Bocsásd le magadat az Isteni Fiuiságrul az ördögi rabságra, a' tekélletes életrûl az undok életre, a' joságrul a' gonoszságra, a' joszágos cselekedetrûl a' vétekre, s'mit kell cselekednünk? mert a' mely gyônyörûséggel hiteget leg hamaréb fog rajtunk? Ah! soha jobb segitségünk ellene nem lehet, mint a' Szent Háromságnak Neve mondván: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti.* Ellened állok gonosz Lélek az Atyának, és Fiunak, és Szent Lélek Istennek nevében; Ennek nevében keresztet vetvén magunkra, mint egy erôs pecséttel meg jegyezvén homlokunkat, gyalázatot vallattunk az ördöggel; *Quid enim potentius est, quàm confessio Sanctissimæ Trinitatis?* Mert ugyan-is mi lehet ugy mond Szent Ambrus *lib. 5. ep. 32.* hatalmassabb ellenségink ellen, mint a' Szent Háromságnak vallása? Bizony ha tetzik az Atyának, közöttünk az emberek között, mikor gyermeke hozzá folyamodik, és ôtet kiáltya meg-rémûlésében, s'csak azért-is mindgyárt biztattya, és segiti, inkáb tetzik az Atya Istennek mint alkotónknak, a' Fiunak mint Meg-váltónknak, a' Szent Léleknek, mint meg szentelô Istenünknek, ha szükségünkben hozzá folyamodván, neve szerént nevezzük a' Szent Háromságot.

S Ambrns. ls. ep. 32.

De a' láthato ellenség ellen-is, hathato, és hatalmas, ennek

ennek Szent Neve, a' mint csudákkal-is meg-mutatta. *Sigebertus* irja *in chronico.* és *Vincentius Bellonavensis lib.* 22. hogy Nanceinum várasát az Ariánusok meg-szállották volna, csak azért, hogy a' Szent Háromság tagado tévelgésbûl ki tértenek, addig emlegették, és kérték a' Szent Háromság segitségét, mig ellenségeket meg nem verték, mellyért hálát adván a' nép a' templomban, mindenek láttára a' Püspök elejben, három fenyes gömbölyû gyöngy formáju kô szállott le, s' mihelyest az oltárt érte, mindgyárt a' három gyöny egyetlen egyé lett, oly fényessé, hogy más gyémántokat meg-halladna fényességével: Ezzel akarván jelenteni az Isten, hogy a' Szent Háromságnak segitsége által verték-meg az ellenségeket. Mert micsoda az Istenség? hanem a' mint *Trismegistus* mondotta: *Deus est sphæra, cujus centrum ubique, circumferentia nusquàm.* Az Isten egy gömbölyû kerekség, a' melynek közepe mindenût, kerûlete sohul nincsen, és a' mint *Gregor. Nazianzenus* szoll: *Crede Trinitatem margaritam esse unam, undique similem, & æqualiter splendentem.* Hidd el, hogy a' Szent Háromság egy fényes gyöngy minden felôl hasonlo, és egyarányossan fénylô, melyrûl midôn emlekezûnk, és segitségûl hijuk, nincsen mit féllyûnk ellenségink tûl, lepje el a' mezôket, szállya-meg a' várasokat, minden erejét reánk forditsa. Ah! csak az Atyának, Fiunak, és a' Szent Leleknek ajánlyuk ügyünket, minden bizonyossan meg-segit, és ellenségünket meg-veri! a' mint hogy az el mult esztendôkben-is, kinek tulajdonitotta Bécs várasa szabadulását, hanem a' Szent Háromságnak, a' melynek tiszteségére fel emelt képe elôtt, a' piácz közepin, mikor a' vitézek a' bástyákon vittanak, a' község imádkozot, oly hasznossan, hogy eddig nem hallot gyözedelmet venne a' pogányon.

Sigebertus in chronico. & Vincentius Bellonavensis l. 22.

Trismegist.

S. Gregor. Nazianz.

Nem csák ezeket pedig, de ezeknél is nagyobbakat, mert minden menyej áldáſt nyerénk a' Szent Háromság tiſzteletivel, és áétatos emlekezetével, mert ha az árnyéka régenten annyi áldáſt hozot a' Pátriárkákra, a' mint Jákobra, és Abrahámra, ki kételkedik benne, hogy nyilván valo hitünk többet érdemel. *Geneſ. c. 28.* Hallottátok Jákobrul minémű látáſt látott, *Apertum eſt cœlum, & vidit ſcalam ſtantem ſuper terram, & cacumen illius tangens cœlos, Angelos quoque deſcendentes, & aſcendentes per eam, & Dominum innixum ſcalæ.* Fel nyitaték az ég, és láta egy lajtorját állani a' földön, a' melynek vége az egeket érte, és az Angyalokat látta fel menni, és le jönni. Mikor látta azt a' látáſt? akkor, mikor árnyékát képzette a' Szent Háromságnak, *Tulit de lapidibus, qui jacebant, & ſupponens capiti ſuo dormivit in eodem loco.* Véve azokbul a' kövekbül, mellyek ott valának, és feje alá tévén, el aluvék azon a' helyen. *Rabbi Nehemias*, és más Zſidó Doctorok azt tartyák felöle, hogy három követ tett Jákob a' feje alá előbb, hogy ſem el alunnék, s' mikor álmábul fel sörkent, egyetlen egy követ talált feje alat, mert a' hárombul egy lett.

Gen. c. 28. v. 12.

Rabbi Nehemias.

Bizonyittya ezt az Irás: *Tulit lapidem, quem ſuppoſuerat capiti ſuo & erexit titulum. Geneſ. c. 22.* Véve a' követ, a' mellyet feje alá tett volt, és fel emelé! S' mit jelentet ez a' három kőbül egy kőé lett kő? *Lyranus* azt tartya felöle: *Fuit in ſignum unitatis eſſentiæ in Deo, & Trinitatis perſonarum.* Ez az Isteni egyetlen egy valoságnak, és három Személynek árnyéka volt, s' még-is, oh! menyit nyert! Az egek fel nyiltanak előtte, az Angyalok fel, s' alá mentenek előtte; A' fel mének azért mentek fel, hogy Jákob könyörgéſit, és ſzükségit a' Szent Háromság elejben fel vigyék; a' kik le jöttek, azért jöttek, mert a' Szent Háromságnak ajándékit hozták alá néki, és minden áldáſſal

Gen. c. 28. v. 18.

Lyranus hic.

bé

bé tőltőtték, mert nem heában mondatot a' néki: *Dilataberis ad orientem, & benedicentur in te omnes gentes.* El ſzéléſitttettel nap keletre, és nyugotra, és meg-áldatnak benned minden nemzetségek. Oh! boldog emlekezetű Szent Háromság! még álmában-is ſegiti, és áldgya azt! a' ki felőle emlekezik, s' mit véltek, mit cſelekedik mi velűnk, hogy mi ákkor-is nevezzűk, mikor alunni megyűnk? mondván: *In nomine Patris, &c.* s'akkor-is, mikor fel ébredűnk? Nincſen énnékem abban kétségem, hogy ha minden dolgainkban őtet emlittyűk, a' kiket eddig bűneink érdeme ſzerént bűntetett, és cſak nem ki ſzoritot Orſzágunkbul, ki ſzélleſzt nap keletre, és nyugotra s' megalázza azt az ellenséget, a' kitűl eddig meg aláztattunk.

De azon Szent Háromságra kénſzeritlek benneteket, ne buſitsátok gonoſz élettel, teſti kivánságtok után indulván, lelketeket teſtetek kedvéért ne veſsétek veſzedelemben, mert a' mint *Baldvinus* ſzoll *in epiſt. S. Pauli ad Phil. c. 3. Vita carnalis Dei inimica eſt, & in totius Trinitatis contumeliam redundat; Injuria Patris eſt, quòd Filius conculcatur, injuria Filij, quòd ſangvis ejus polluitur, injuria Spiritûs Sancti, quandò gratia contemnitur.* A' teſti élet ellensége az Iſtennek, és az egéſz Szent Háromságnak gyalázására fordul. Az Atyának boſzusága az, hogy az ő Fia meg tapodtatik, a' Fiunak boſzusága az, hogy az ő vére megferteztetik, a' Szent Lélek boſzusága az, hogy az ő malaſztya meg vettetik. Valaki pedig ſzántſzándékkal vét, ő az, a' ki mind a' Három Személyt boſzontya, s' mit várhat máſt, hanem áldás helyett átkot, ſegitség helyet rontáſt, győzedelem helyet veſzéſt, s' nem cſak teſte, de lelke veſztését-is.

Baldvin in ep. S. Pauli ad Phil. c. 3.

Ez a' Három Szent Személy nem ugy kőtelezet minket magához, hogy tőle gonoſzságunk által el pártol-

lyunk, hanem hogy hozzá ragaſzkodgyunk, a' mint Oſeás által még-mondotta : *In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis. c. 11.* Az Adám kőteleivel vonſzom őket, a' ſzeretetnek kőteleivel, az az, a' Szent Háromſágnak bennünk munkálkodásával, az első kőtél a' teremtés, és ezzel az Atya Iſten vony magához, a' máſodik a' meg-váltás, mely az Iſten Fia vérébül állott, és ezzel a' Fiu vony, a' harmadik a' meg-ſzentelésünk, és ezzel a' Szent Lélek kőtelez magához; hogy igy, ha emlekezünk felőle menyit tett az ajándék, hogy ſemmibül őrökké valo boldogságra alkottattunk, s' minek utánna vétkeink által ezt el veſztettük, drága vérrel váltattunk-meg, és becsülhetetlen malaſztal töltünk-meg, nyilván reá akadgyunk, menyivel vagyunk kőteleſek a' Szent Háromſágnak. Ez a' három kőtél volna az, a' melynek ſoha el nem kellene ſzakadni, mert meg-vagyon irva, *Funiculus triplex difficile rumpitur.* A' hármas kőtél nehezen ſzakad el. Az első ezűſt kőtél, mert a' teremtés kőtele, a' máſik arany, mert annál drágább a' mi váltságunk, a' harmadik piros ſelyem, mert a' ſzeretetnek a' Szent Léléknek megſzenteléſe, és malaſztya.

Oſeæ c. 11.

A' melynek csák árnyéka volt ama' Ráháb veres kőtele, mellyet ablakán ki tévén, minden cſelédét meg-ſzabaditotta a' fegyvertül. *Joſue c. 2.* a' mi tanuságunkra, hogy valaki ſzive ablakán, mellyet csák az Iſten lát, ezt ki téſzi, lehetetlen hogy el veſzen. Mellyek noha igazak, de meg-is bizonyos ama' panaſza Iſtennek, *Jerem. c. 2. Dirupiſti vincula, & dixiſti, non ſerviam.* El ſzaggattad a' kőteleket, és azt mondottad: nem ſzolgálok. Oh! oſtoba ember! ne ſzakaſzd el magadat a' Szent Háromſágtul! mert magad kárára járſz! Nem hallottad-é? mint bánik azokkal, a' kik el ſzakaſztyák ezeket a' ſzeretet kőteleit bűnők által?

Joſue c. 2. v. 22.

Jerem. c. 2. v. 20.

tal? *Rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos.* Az illyeneket ugy mond Szent Péter: *2. Petri c. 2.* A' pokolnak kőteleivel alá vonyattatván, a' pokolra vetette kinlodáſra. Mindenkor, mindenkor! minden ůdőben, jó, és gonoſz ůdőben áldgyuk a' Szent Háromságot, minden cſelekedetink legyenek annak nevében, Atyának, és Fiunak, és Szent Lélek Iſtennek nevében. Ugy léſzen, hogy mind láthatatlan, mind látható ellenséginktůl megſzabadittaſſunk, minden mennyei áldáſokkal áldaſſunk, és halálunk orájan fel oldattatván a' teſtnek és világnak kőteleibůl, azzal dicſekedhetſsünk, *Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus. In nomine Patris, & Filij, & Spiritůs Sancti.* A' tőr el rontatot, és mi meg-ſzabadultunk, az Atyának, és Fiunak, és Szent Lélek Iſtennek nevében. Amen.

2. Petr. c. 2. v. 4.

Pſalm. 123. v. 7.

PŰNKŐSD UTAN, MASODIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Az Ur Vacſorája élet a' jóknak, halál a' gonoſzoknak, s' azért nagy, mert mind élet, s' mind halál.

Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos. Lucæ cap. 14.

Luc. c. 14.

Egy ember nagy vacſorát ſzerze, és ſohakat hiva.

VTolſo ůdőkben mint egy eſtvére hajlott, és utolſo nyugovására le ſzállott napiának, a' vilagnak, egy ember, a' meg-teſtesůlt Iſten vacſorát ſzerzet, és oly vacſorát, a' mely nagy méltoságu, és hatalmu ſzerzője becsůletinek, elégségéſſen meg felelne, ugy mint a' melyben nem a' régi Zſidóknak naponként az égbůl le hullott Mannája, nem a' Romajaknak kőltséges vendégsége, nem Aſvérus pompás lakozáſa, nem Cleopatra Királynénak ſok ezereket érő győngye, hanem az el fogyhatatlan Iſten Fiának Teſte, és Vére, világ végezetéig mindenek eledelére tétetetnek fel. A' melynek mivoltát eleikben adván egykor a' Zſidóknak, ůdvőzitőnk, ők-is kérkedve beſzéllettek régi eleiknek ſzerzet mennyei kenyereket, mint ha azzal megkiſſebbitenek nagyságát ennek a' vacſorának mondván: *Patres noſtri manducaverunt Manna. Joann. c. 6.* Mi volna a' te nyujtot eledeled ahoz képeſt, a' mellyel tartattanak a' mi Atyáink, a' mi Atyáink naponként Mannát ettenek, az az, oly Angyali eledelt, a' melyben kinek kinek kivánsága ſzerént meg-volna ſzája izi, cſak hogy meddig tartott? el fogyott a' Manna, el holtanak, a' kik ettek, ůdő jártával meg-éheztenek azoknak maradéki, és kenyerek ſem volt, a' mint keſerveſen panaſzolkodot *Jeremiás Thren. c. 4. Parvuli petierunt panem. & non erat, qui frangeret eis.* A' kisdedek kenyeret kértenek, és nem volt, a' ki elejekbe tőrhetne, vagy ſzelhetne, de a' Kriſtus Vacſorája ſoha el nem fogy, *Nec conſumtus conſumitur.* az egéſz világ él belőle, és el nem fogy őrőkké. Cſudálod ezt? nézd el ennek más keze munkáit az embernek, az az, az emberré lett Iſtennek, és meg-ſzűnől a' kételkedéſtűl: nézd el a' verőfényt, a tengert, és a' tűzet, és meg-látod, hogy min-

Joan. c. 6.

Thren. c. 4. v. 4.

mindenek elnek ezekkel, és soha el nem fogynak, a' mint szépen okoskodott felőle Szent *Nazianzenus tract. de Euch. c. 25. Sol non facit finem præbendi splendorem indigentibus luce, neque mare per suppeditationem salis impertitam, de vasta magnitudine decedit. Neque ignis infinitas lucernas incendens flacceſcit, non deficiente, qui flammam excitet. neque aër universorum respiratione animantium decreſcit.* Soha nem szűnik meg a' verőfény azokra világos fényeſségét boasátani, a' kik a' nélkűl szűkölködnek, a' tenger menyi ezernyi ezereket táplál sovával, és soha nagy széles, és mély voltában nem apad; a' tűz véghetetlen faklyákat, lámpásokat gyűjt, és meg nem lankad, mindenkor annyi maradván, a' menyi véghetetlenűl gyűjtogathaſſon; a' levegő eget minden élő állat lélegzete vétele által szija, és soha el nem fogy, miért csudálod tehát, ha hallod hogy el fogyhatatlan nagy az Ur Vacsorája, a' melyben maga Teſtét, és Vérét adgya vendéginek? Ezért mondotta ő *Malach. c. 1. Ab ortu ſolis, usque ad occaſum magnum Nomen meum in gentibus, & in omni loco ſacrificatur, & offertur Nomini meo oblatio munda.* Napkelettűl nyugottig nagy az én Nevem, a' nemzetségek közőt, minden helyben áldoztatik, és tiszta áldozat mutattatik bé az én Nevemnek. Nem fogy el ez világ végezetéig, mert nem heába mondotta Szent Pál *1. ad Cor. c. 11. Quotiescunque manducabitis Panem hunc, & Calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat.* Valahányszor észitek ezt a' kenyeret, és a' pohárt iszátok, az Urnak halálát jelentitek, mind addig, mig el nem jő. A' hol Szent Tamás D. *Donec veniat, id eſt ad ultimum adventum ejus: in quo datur intelligi, quòd hic ritus Eccleſiæ non ceſſabit, usque ad finem mundi.* Ebből érthetni, hogy világ végezetéig meg nem szűnik, annak okáert *Vocavit multos*, Sokakat hit, mert mindeneknek elegendő; Csak hogy azzal

S. Nazian. tract. de Euch. c. 25.

Malach. c. 1. v. 11.

1. ad Cor. c. 11. v. 26.

S. Thomas D. hic.

azzal a' kûlömbséggel, hogy a' jóknak teſti lelki, és örökké valo életet ád, a' gonoſzoknak pedig halált, és örökké valo kárhozatot, és azért is nagy Vacſora, hogy mind
Propoſitio. életet, s' mind halált ád; Mellyet én azért mutatok ma meg, hogy ki ki tudgya, mint egyék, igyék belôle.

Senkinek nem kell nagyokb hitelt adnunk, mint magának annak, a' ki ezt a' nagy vendégséget ſzerzette; kit ha kérdeſz, mi vagyon fel téve az aſztalra? kevés ſzoval ſokat mond, *Omnia parata ſunt.* mindenek el kéſzittettek, az az, valamit kivánhatz, itten fel találod, és hogy nagyságát tudgyad, az itt kiváltképpen valo, a' mit ſohul más vendégségben nem láthatz, a' fel tett kenyér eleven, és éleſztô, ugy hogy mind teſti, mind lelki, mind
Joan. 6. örök életet foglallyon magában, és azzal éltetheſſen, *Panis vivus. Joan. c. 6.* Ez (ugy mond) eleven kenyér, mely onnan felyûl menybûl ſzármazott, ollyan kenyér, *Qui manducabit ex hoc Pane, vivet in æternum.* a' melybûl valaki éſzik, örökké él; mire nézve Szent Ignátz Mártyr, a' ki az Apoſtolok ûdejében élt, máſnak nem nevezte, ha-
S. Ignatius Mar. ep. 14 nem *Mortis antidotum, pharmacum immortalitatis. ep. 14.* A' halál ellen valo orvoſságnak, és a' halhatatlanságnak megtartojának; ki után az elsô Kereſztyének Szent Agoſton bizonyságábul életnek hitták, *Punici Chriſtiani Sacramentum Corporis Chriſti, nîl aliud, quàm vitam vocant. lib. 1. de*
S. Auguſt. l. 1 de peccator. merit. & remiſſ. contra Pelag. c. 24. *peccat. merit. & remiſſ. contra Pelagian. c. 24.* oly bizonyos nálok annak elevensége, hogy más névei ne-is nevezzék, hanem cſak az élet nevével; Két képpen adgya pedig az életet, vagy ugy, hogy meg ne hallyon, a' ki eſzi, vagy ha meg-hal is, viſzôntag uj életre támaſztaſsék fel, a' mint mind a' kettôt *Joan. c. 6.* meg-mondotta Urunk, a' ki éſzi meg nem hal, és viſzontag *Ego reſuſcitabo eum*, én ôtet fel támaſztom.

Cſak

Csak azt hidd el, hogy Krisztus Teste mindgyárt el hiszed azt is, hogy élő kenyér, és élesztő, mert ha csuda tételeit látod, nem csak szoval támasztotta fel a' halottakat, hanem teste érintésével is. Igy midőn a' leányzot fel támasztotta, *Tenuit manum ejus. Matt. c. 9.* a' kezét fogta, mikor az özvegy fiat a' koporsóbul ki hitta, *Accessit, & tetigit loculum. Lucæ c. 7.* oda járult, és illette a' koporsót; Nem azért, hogy egy szava nem volt volna elegendő képpen foganatos, hanem hogy el hinnénk mi, jövendőben, hogy az ő Szent Teste éleszto. A' mint Szent *Cyrillus Alex.* szoll: *Hac de causâ in excitandis mortuis, non solùm verbo, ac imperio ut Deus utebatur, verùm etiam carnem suam, velut cooperatricem aliquando adhibebat, ut re ipsâ ostenderet carnem quoque suam vivificam esse.* Annak okáért a' halottak fel támasztásában, nem csak szoval, és parancsolattal élt mint Isten; hanem maga testének-is élt munkálkodásával, hogy valoságossan meg-mutassa azt, hogy eleven, és éleszto az ő Teste.

Matt. c. 9. *Lucæ c. 7.* *Cyrill. Alexandr. his.*

S'bizony nem-is lehet énnékem ebben semmi kételkedésem, mikor el gondolom, mi formán tartotta-meg az Egyiptiusok közöt a' Zsidókat ennek árnyéka, a' Husvéti báránynak vére, és azon bárány husának éledele. *Exod. c. 12.* meg-mondotta nékik az Ur, mint, és mi formán egyék a' bárányt, és hogy annak vérével, az aitok küszöbeit kennyék-meg, mert igy csak által mégyen az Urnak Angyala, és senkit nem öl meg, a' mint hogy ugy-is történt, által ment az Ur haragja, és Faraonak első születtyétül fogva, a' ki Királyi székében ült, a' leg utólso rab aszonynak fiáig, minden első születtek meg-ölettetek, nagy rémülésére az egész országnak, akkor pedig a' Zsidók közzül senki sem holt meg. A' hol Szent *Cyrillus* azt kérdi, *Quid majores eorum ab ira liberavit, quando mors in primogenita* *Exod. c. 12.* *S. Cyril. hic.*

Ægypsi sæviebat ? nonne palàm est, quia Divinâ institutione perdocti agni carnes manducârunt, ac postes, & superliminaria sangvine perunxerunt, propterea mortem ab eis divertisse. Mi szabaditotta-meg a' Zsidók eleit az Isteni haragtul, mikor a' halál az Egyiptiusok elsö szülötteit meg ölte? nem de nincsen-é nyilván, hogy az Istennek oktatásábul a' báránynak ették husát, és annak vérével kenték-meg az ajtokat, s' ugy menekettenek-meg a' haláltul? ha tehát az árnyék, annyit tehetet a' halál ellen, mit véltek, menyit vitzen végben a' valoságos, Isten Báránnyának, fel tett eledele Krisztusnak Szent Teste, és Vére? Sok esztendeig élt Adám, ugymint kilencz száz harmincz esztendeig, de végtére *Mortuus est. Genes. c. 5.* csak a' tétetik hozzá, meg-holt. Noë kilencz száz ötven esztendeig, *Genes. c. 9.* és meg-holt, de ennek fia *Sem*, élt öt száz esztendeig, &c. és sohul utánna nem irattatik, hogy meg-holt, miért? Szent *Hieronymus in ep. 126. ad Evagrium* azt véli: hogy e' volt az a' Melchisedech, a' ki Abrahám üdejéig élt, és elsö volt, a' ki reá talált árnyékára a' Krisztus Vacsorájának, mikor kenyeret, és bort szentelvén, eleiben ment Abrahámnak, hogy azzal vendégellye, és azért halála nem emlittetik, mind annak bizonyitására, hogy nem hal a' meg örökké, a' ki ebbül részesül a' nagy Vacsorábul. A' mellyet el ragattatván elmélében Szent Dávid látot, és azt kiáltotta, *Edent pauperes, & saturabuntur, & vivent corda eorum in sæculum sæculi. Psalm. 21.* Oh! áldot üdö, áldot a' ki azt észi! mert oly üdö lesz, a' melyben az Ur asztalához, még a' szegények-is, a' vakok, betegek, és sánták is hivatalosok lésznek, esznek, vendégeskednek, és meg-elégittetnek, és az ö szivek él örökkön örökké! A' hol abban akadok-meg, miért nem nevezi a' gazdagokat? nem de nem hivatalosok-é? *Vocavit multos*, sokakat hivot, nem de nem azért

Genes. c. 5. v. 5. *Genes. c. 9. v. 29.* *S. Nieron. ep. 126. ad Evagrium.* *Psalm. 21. v. 27.*

zért rendelte-é? hogy minnyájan ellyenek, *Ut vitam habeant*, maga mondása szerént, hogy életek légyen, és bővebben légyen? kétség nélkül hivataloſok, de magok rekeſztik ki magokat, haſzontalan mentségek által, kicſodák pedig azok a' gonoſzok, Szent Agoſton meg-mondgya. A' kevéllyek, és a' kik magok felől ſokat alitanak; *Non venerunt divites ſani, quaſi benè ambulantes, & acutè cernentes, multum de ſe præſumentes, & ideo deſperatiores, quantò ſuperbiores, veniant mendici, quia ille invitat, qui propter nos pauper factus eſt, cùm dives eſſet, ut illius paupertate mendici ditaremur. ſerm. 34. de verb. Domini.* Nem jöttenek el az egéſséges gazdagok, mint ha ők járnának igyeneſſen, fényeſſen látnak, magok felől ſokat alitván, és azért annál inkáb kétségben eſettebbek, mennél kevéllyebbek; jöjjenek el a' ſzegények, mert a' hi bennünket, a' ki érettünk ſzegénnyé lett, mikor gazdag volna, hogy mi ſzegények az ő ſzegénységével gazdagulnánk; ſzegényeket hi ő, az az, azokat, a' kik ha ſzintén az egéſz világ jovait birnák-is, ugyan csák ſzegényeknek álittyák magokat lenni, mig az őrökké valo életet, és jókat nem birják; *Albertus Magnus* értelme ſzerént, *Pauperes hi ſunt, qui quantumlibet divites ſint, tamen ſe in præſenti mendicos reputant, niſi æterna bona adipiſcantur.* Azokat nevezi a' Szent Lélek ſzegényeknek, a' kik noha gazdagok, de ugyan ſzegényeknek tartyák magokat lenni, mind addig, mig az őrökké valo jót el nem érik.

S. Auguſt. ſer. 34. de verb. Dom.

Alber. Magnus hic.

Erre a' vendégségre az erőtlenek hivattatnak, az az, azok, ugy mond *Lyranus*, *Qui non confidunt de ſua virtute*, a' kik magok joságában ſemmit ſem biznak, hanem magokat meg-vetik, és alázatoſſok.

Erre hivataloſok a' vakok, *Qui oculos ſuos eruerunt, & refrænaverunt, ne vanitatem mundi videndo concupiſcerent.*

A' kik bé hunták, meg-zabolázták szemeiket, ne talántán a' világnak látván hivságát meg-kivánnák. A' kik kőzűl egyik volt az, a' ki azt kiáltotta, *Averte oculos meos, ne videant vanitatem. Psalm. 118.* Fordicsd el Uram szemeimet, hogy a' hivságot ne lássam. De azok-is ide valo vakok, *Qui non confidunt de sua scientia.* ugy mond Sz. Bonaventura: a' kik tudománnyokban magokat el nem bizzák, a' kik félnek a' haláltul, és azért életet várnak az Ur asztalátul, a' kikre azt kiáltya Szent Agoston *ser. 34. cit. Veniant cœci, qui dicunt: illumina oculos meos ne unquàm obdormiam in morte. Psalm. 13.* Jőjjenek el a' vakok, a' kik azt mondgyák: Világosicsd-meg Uram az én szemeimet, hogy soha a' halálban el ne aludgyam.

Psal. 118. v. 37.

S. August. ser. 34 cit. Psalm. 12.

Erre hivataloſok azok a' sánták, *Qui defectus proprios considerant*, a' kik magok fogyatkozáſit visgállyák, és félve, s' mint egy sántikálva járulnak az Ur Vacsorájához, félvén, ne talántán méltók ne legyenek illy nagy vendégségre, és azért ezekre-is kiált Szent Agoston, *Veniant claudi, qui dicunt: perfice gressus meos in semitis tuis. Psalm. 16.* Jőjjenek el a' sánták, a' kik azt mondgyák: Erősicsd-meg Uram lépésemet a' te ősvényiden, hogy ne mozdullyanak-meg az én nyomdokim.

S. August. Ps. 16. v. 5.

Ezek-é a' nagy vendégség, ezek-é az élet, mert még előbb, hogy sem mint belőle részesűlnének, immár is meg gyogyultanak, Szent Ambrus tanitása szerént: *Qui vocantur ad cœnam, jam vocando sanantur, si claudus fuit, gradiendi facultatem, ut veniret accepit; si lumine oculorum privatus, domum utique Domini, nisi refulgente luce intrare non poterat.* A' kik a' vacsorára hivattatnak, immár a' hivatal által meg-gyogyultanak, ha ki sánta volt, fel szabadittatott a' járásra, hogy el jőhetne: ha vak volt, szemében tűnt az Isteni világoság, egyébaránt az Ur házában bé nem

S. Ambros. in Lucam.

nem mehetet volna. A' szegények meg-gazdagultanak ; Egy általlyában ennél az asztalnál minden holt testűek meg-elevenednek. S'azért Szent Bonaventura arra kér: *Currite fratres, currite, jam non solùm Angeli, sed ipse Creator Angelorum vos expectat, nondum plena est Domus, adhuc expectantur, de quibus nuptiæ impleantur. serm. 2. in hac Dom.* Ah! siessetek Atyámfiai, siessetek, mert nem csak az Angyalok, hanem az Angyalok Teremtője-is vár bennünket, még nincsen az ő háza tele, még sokan várattatnak, a' kikkel bé tellyék a' lakadalom, siessetek Keresztyének, mert, *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* A' ki ennek az Urnak kenyerét eszi, él örökké, mert a' mint Szent *Cyrillus* szoll: *Non alterius cujusdam, sed ipsius corpus est, virtutem incarnati Verbi retinens, & plenum potestate illius, quo universa vivunt, & sunt. lib. 3. in Joan. c. 37.* Nem másé, hanem maga Teste az életnek, meg-tartván erejét a' meg-testesült Igének, minden hatalmával egyűt, a' mely által mindenek élnek, és vannak.

S. Bonavēt. hic ser 2. in hac Dom.

S. Cyrillus lib 3 in Joan. c. 37.

Idé siessetek, mert bé tellyesedet immár az, a' mit mondott: *Psalm. 106. Misit Verbum suum, & sanavis eos, & eripuit eos de interitionibus eorum.* El küldötte az ő Igéjét, és meg-gyogyitotta őket, és ki ragatta őket az ő el veszztekből, halálokbul. Elnek azok, a' kik meg-kostollyák. Csak egy üdeig valo életért-is sokat faradunk, s'miért ne kövessünk el mindent, az örök életért? *Si tanto labore agitur, ut aliquantò plus vivatur, quantò agendum est, ut semper vivatur. August. ser. 46. de verb. Domini.* Ha oly nagy szorgalmatos munkálkodással igyekezünk azon, hogy valamivel tovább élhessünk, sokkal illendőbb, hogy minden igyekezetünket arra forditsuk, hogy mindenkor élhessünk. De mit hallok? *Mors est malis, vita bonis.* azon eledel élete a' jónak, halála a' gonosznak; nem külömben,

Psalm. 106. v. 20.

S. August. serm. 46 de verb. Dnī.

mint Szent Pál szollott üdvözitönk cselekedeti felöl 2. ad Cor. c. 1. *Alijs quidem odor mortis in mortem, alijs autem odor vitæ in vitam.* Mi ugyan jó illattya vagyunk Istennek, némellyeknek ugyan halálnak illattya, a' halálra, némellyeknek pedig illattya az életnek életre. Sokakat tudni illik a' jó illat-is meg-betegit, sokakat meg elevenit, ugy a' Kristus teste is sokaknak életre, sokaknak halálra vagyon. S' talán azért mondatott régenten ama' szentelt kenyér, *Panes propositionis, panes facierum.* orczának kenyerének, mert külömb külömb tekéntete vagyon Kristusnak ebben a' Szentségben. A' jókhoz vig orczával vagyon. *Lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Psalm. 20.* Meg-vigasztalod a' jót a' te szined örömével, de a' gonoszokat meg szomoritod. *Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Psalm. 33.* Az Ur tekéntete pedig a' gonosz tévökön, hogy el veszesse a' földrül azok emlekezetét. Mi lehet retteneteſsebb, mint az árulo Judás élete? *Post buccellam tunc introivit in illum sathanas. Joan. c. 13.* A' falat után beléje méne a' sátán. Mely csudára *Petrus Damianus* igy szoll: *Nunquid buccella illa, quam Dominus Judæ porrexit bona non fuit? sed quod erat causa salutis, illi factum est materia condemnationis, quia instrumentum pacis non pacatus accepit. lib. grat. c. 6.* Nem de az a' falat, mellyet Kristus Urunk Judásnak nyujtott magában gonosz volt-e? távul légyen; semmiképpen nem, hanem az, a' mi okozoja volt az üdvösségnek, a' néki kárhozattyára lett, mert a' békeſségnek eszközét nem vette békeſségesſen. Es utánna azt veti: *Neque ideò Sacramentum salutis desijt, quia execrandus accepit, sed potiùs asserendum est, quia indigno eadem res facta est occasio mortis, quæ bonis procurata est ad remedium salutis.* Nem szünt-meg azért az üdvösségnek Szentsége lenni, hogy a' Szentség tőrő vette magához, hanem inkáb

2. ad Cor. c. 2. v. 16.

Psz. 20. v. 7.

Psz. 33. v. 17.

Joan. c. 13 v. 27.

S. Petr Damian lib. grat. c. 6.

káb azt kell mondani, hogy a' méltatlannak azon eledel halálára lett, a' mely a' jóknak üdvösségekre szereztetet.

Mi lehetet üdvösségelsebb a' világnak, mint ennek a' titkos Szentségben el rejtet ártatlan báránynak vére? s' mégis azon vér kárhozattyokra vált a' Zsidóknak, mivel azt kiáltották, *Sangvis ejus super nos, & super filios nostros. Matt. c. 27.* Az ő vére mi rajtunk, és a' mi fiainkon. A' mely átkokat fontolván Szent *Chrysostomus posteriore homil. de Cruce & latrone in fine tom. tertij* azt beszélli: *Illis ad condemnationem, nobis autem ad justificationem, illis ad mortem, nobis autem ad vitam.* ő nékik kárhozattyokra vált, de nékünk igazulásunkra, ő nékik halálokra, nékünk pedig életünkre. *Matt. c. 27.* *S. Chrysost. poster. hom. de cruc. & latr. in fine tomi tertij.*

Ki ki tehát vigyázzon Szent Pál szavaira, *Probet seipsum homo, & sic de pane illo edat, ne judicium manducet, non dijudicans Corpus Domini.* Jól meg-visgállya előbb magát ember, és ugy egyék abbul az Angyali eledelbül, ugy járullyon hozzá, ahoz a' Vacsorához, ne talántán itéletet egyék, és kárkozatot, meg nem választván az Urnak Testét; De ha szintén előbb gonoszok voltunk-is, csak előbb, hogy sem mint veszük, és eszük, meg bánnyuk vétkeinket, Ah! ugy-is életünkre válik! A' mint azon Szent Atya tanittya: *Non est Sangvis Christi deterior Babylonio igne, ille scit Sanctorum in camino honorare corpora, & Chaldæos comburere, quantò magis Sangvis ille pretiosissimus scit perdere incredulos, & salvare fideles.* Nem alább valo a' Kristus Szent Teste, és Vére a' Babyloniai tűznél, a' mely meg tudta becsülleni a' Szentek testét, és meg-égette a' Káldéusokat, mennél inkáb ez a' drága eledel, mely Kristus Urunk Testébül, és Vérébül állo, el tudgya veszteni a' hitetleneket, és üdvözíteni a' hiveket. Oh! áldott eledel! áldott vendégség! Valoban Istennek nagy vacsorája! Szerelmes Megvál-

váltónk Teſte és Vére! Te hozzád járulunk mi kisdedek, hogy nagyokká tégy, te reád fordittyuk ſzemeinket, hogy ſemmit kivűled veſztünkre meg ne kívánnyunk, te hozzád rendellyük útunkat, hogy más felé ne sántikállyunk, tégedet ehezünk ſzegények, hogy magaddal gazdagits, te hozzád folyamodunk gyakorta halálnak fiai, hogy meg elevenits, és éltes őrökké, hogy igy, a kit moſt rejtekben, mély titokban a' kenyér ſzín alatt imádunk, az után ſzinről ſzinre láthaſſunk, az őrökké élő hiveid kőzőtt. Amen.

PŰNKŐSD UTAN,
MASODIK VASARNAP,
MASODIK PREDIKACZIO.

Nagy eſztelensége feddetik az embernek abban, hogy arra ſiet, a' mit nehezen kaphat, ahoz pedig a' mit kőnnyen, és tulaidona az embernek, nem akar járulni.

Luca c. 14. *Ceperunt ſimul omnes ſe excuſare. Lucæ cap. 14.*
Kezdék minnyájan magokat menteni.

MEnyit vétet kevély, és erkőlcstelen engedetlenségével az Aſvérus Király ellen, másképpen ſzerelmes házas tárſa, ama' nevezetes Váſti Királyné, mikor halhatatlan kőltségű nagy vendégségében jelen kivánván őtet az Úra lenni, akarattyának nem engedet, és hivatalyát

lyát meg-vetette, ki tetzik azon Királynak bölcs tanácsadoi Fejedelminek itéletibül, a' kik közzül *Mamuchan*, a' többinek egyenlő voxaibul azt mondá a' meg haragudott Királynak: *Non ſolùm Regem læſit, Regina Vaſthi, ſed & omnes populos, & Principes, qui ſunt in cunctis provincijs Regis Aſveri, ſi tibi placet egrediatur edictum à facie tua, ut nequaquàm Vaſthi ingrediatur ad Regem, ſed regnum illius altera, quæ melior eſt illâ accipiat. Eſther. c. 1.* Fölettébb nagyot vétet; mert nem csak a' Királyt sértette azzal meg, hanem minden népeket, és fejedelmeket, kik az Aſvérus minden tartományiban vannak. Azért ha tetzik néked végezés mennyen ki tőled, hogy semmiképpen Vásthi többé bé ne mennyen a' Királyhoz, hanem az ő országát más vegye el, a' ki jobb nálánál. De menyit vétettek azok, a' kik annak a' nagy Embernek, ki vég vacsorájára vendégeket hit volt nem jöttenek el, magokat mentegetvén, rettenetes haragjábul meg-érthettyük mikor azt mondá: *Dico vobis, quòd nemo virorum illorum, qui vocati ſunt guſtabit cœnam meam. Lucæ c. 14.* Mondom néktek, hogy senki ama' férfiak közzül, kik hivattattak, meg nem kostollya az én Vacsorámat; a' mi annyit tészen, soha részesek nem lésznek az örök életben, mert ezen ember képében szollott Szent Dávid *Pſalm. 94. Quibus juravi in ira mea, ſi introibunt in requiem meam.* Meg-eskűttem nékik, hogy soha az én nyugodalmomba bé nem mennek. Es azért bosszuságokra azt hirdettette Isaiás által *c. 65. Ecce ſervi mei comedent, & vos eſurietis, ecce ſervi mei lætabuntur, & vos confundemini.* Mivel hogy hivatalomat meg-vetettétek, imé az én szolgaim észsnek, és ti éheztek, az én szolgaim isznak! és ti szomjuhoztok, az én szolgaim vigadnak, ti pedig szégyent vallotok. Rettenetes bűntetés! de mélto, hogy igy bűntettessenek, a' kik adományit Uroknak nem

Eſther. c. 1. v. 19.

Lucæ c. 14.

Pſalm. 94. v. 11.

Isaiæ c. 65. v. 13.

becsûllik, ugyan-is igaz a' Királyi Próféta mondása, *Homo cùm in honore esſet non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis. Psalm. 48.* Mikor becsületben volna az ember nem értette, a' barmokhoz hasonlíttatott, és hozzájok hasonlóvá lett, rövideden a' magyar igy mondgya ki: ebnek vonnyák a' fejét az asztalra, ő pedig a' pad alá, s' azért jól esik nékik, ha bé tellyesedik rajtok azon Szent Király mondása: *Famem patientur ut canes*, Mint az ebek éhséget szenvednek, nem méltok többé arra, hogy abbul a' vacsorábul részesûllyenek. Mellyet mikor beszéllek, immár-is jól értitek micsoda ember a' nagy Vacsorának szerzője, s' kicsodák azok, a' hivataloſok, a' kik magokat mentik, az az, nem akarnak jelen lenni, és belőle részesûlni. A' ki szerzette a' nagy vacsorát az, a' ki nagy Urnak, és nagy Istennek mondatik Kristus Jésus, ama' Szent Dávid szavai szerént, *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non est finis. Psal. 144.* Nagy és fölöttébb nagy Ur, és dicsíretes, és az ő nagyságának nincsen vége. Ennek a' Vacsorája nagy, annak eledele maga a' nagy Ur, mindeneket, a' miket kívánhatz bénne foglalo vendégség, mivel ételûl Testét, Vérét italul, lelkét árrul, Istenségét izesítő fű szerszámul adgya fel, *Corpus in cibum, dedit sanguinem in potum, animam in pretium, Deitatem in condimentum. Albert. Magnus distinct. 1. tract. 1. c. 1.* A' kik pedig magokat mentették, elsők voltak a' Zsidók, de azok után a' gonosz Keresztyének, a' kik ostobaságokat abban mutattyák-meg, hogy arra sietnek, a' mit nehezen, és veszedelmekre kaphatnak, a' mi közös a' barmokkal, és soha őket meg nem elégíti, attul pedig el vonnyák magokat, a' mihez könnyen juthatnának s' tulajdona az embereknek, és tellyessen elegitő; Mely esztelen-

Psalm. 48. v. 13.

Psalm. 144. v. 3.

Albert. Magn. distinction. 1. tract. 1. c. 1.

ségeket

ségeket mikor tőlem meg-értitek, minden mentség nélkül, menten mennyetek a' nagy Urnak hivatallyára. *Propositio.*

Gondolkodván felőle mi okbul vontak ki magokat az Urnak vendégségébűl a' máj nap példázott goromba vendégek, azon kivűl, hogy ki majorával, ki ökreivel, ki házasságával mentené magát, azt vélem a' volt, hogy sem az Urát, sem annak el készitet vacsoráját nem kivánták tudni mi volna, és minémű: és igy a' mint *Ignoti nulla cupido*, a' nem ismért dolgot nem ohajtyuk, ugy ők mint ismeretlen Urat, és annak asztalát nem kivánták, sőt megvetették: vészem én ennek fundamentomát Szent János Evangeliomábul *cap. 6.* a' hol mikor nyilván magyarázná, és meg-fejtené példázott vacsoráját üdvözitőnk azt mondá: *Ego sum panis vivus, qui de cœlo descendi, si quis ex hoc pane manducaverit, vivet in æternum, & panis, quem ego dabo caro mea est pro mundi vita.* En vagyok az élő kenyér, a' ki menybűl szállottam le, ha ki ebbűl észik a' kenyérbűl örökké él; és a' kenyér a' mellyet én adok a' világ életéért, az én Testem. *Joan. c. 6.*

De mit használt illy világos magyarázásával? semmit; sőt őszve vesztenek egymás közőtt, és felőle kötődvén csak nevét sem nevezték, ne talántán ha nevét hallyák, végére menvén, hogy hatalmas Próféta, és sok csuda tételeket tévő Istennek Fia, meg-váltoja a' világnak, és a' meg-igért Messiás, hozzá folyamodni eszessen kénszeritessenek, és azokat el hadgyák a' hivságos jókat, a' mikhez ragaszkottanak, *Litigabant ergò Judæi, ad invicem dicentes quomodo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum?* Vetekednek vala azért a' Zsidók egymás közőt mondván, mi módon adhattya ez nékünk az ő testét ételre? oh ostoba, sőt szánt szándékkal vak Zsidók! miért nem nevezitek nevén? hanem csak azt mondgyátok, ez? miért

nem vigyáztok szavaira? ő az, a' ki menyégből szállott le, Fia az élő, és hatalmas Istennek? kétség nélkül, ha erre vigyáznátok könnyen érthetnétek hatalmát, mert hiszem ő volt, és ő mostan-is az, az Istennek Igéje, a' mely által lettenek mindenek; A' mint előtőkben adhatta a' Napot, és Holdat, s' mostan-is minden eledeleteket ő teremti, ugy adhattya Szent Testét eledelre, ezzel kinál ő titeket, és ingyen adgya, ugy hogy minden éhezők leg könnyebben vehessék. De mivel ők azt érteni nem akarták, és ismeretségét kerülték, egy tolvaj meg-térésével, nyilván kárhoztatta őket, ki annak az Urnak ismérvén őtet, a' ki volt magában, a' gyötrelmek között-is, a' kit jó tetemenyiben nem ismérték a' Zsidók Urának mondotta, mellyet elmékedésre vévén Sz. Ambrus D. *in Psa. 39.* azt mondgya:

S. Ambros. in Psal. 39. *Ad istorum omnium perpetuam condemnationem latro crucifixus absolvitur, quia ille Christum in supplicijs agnovit suis, quem isti in beneficijs non agnoverunt, quia cruce suâ regnum Dei mente conspexit, quod in convivio Christi Judæus videre non potuit.* Ezeknek minnyájoknak örök kárhozattyokra bűneibül fel oldoztatott a' meg-feszittetet tolvaj, mert ez kinnyajban-is meg-ismérte a' Kristust, a' kit a' Zsidók jó tetemenyiben meg nem ismértek, ő a' kereszten elméjével látta annak országát, a' kit a' vendégségben a' Zsidóság nem láthatot. Oh! pad alá, nem uri asztalhoz valo Zsidóság!

Nem emlékesztek ők arrul meg, a' mit Ezekiel Próféta által mondott az Ur *c. 34. Suscitabo eis germen nominatum, & non erunt ultrà imminuti fame in terra.* Támasztok nékik nevezetes fiatalt, és többé el nem fogyatkoznak az éhség miát a' földön. A' mely szo *Nevezetes* annyit tészen, mint nagy, és kivált képpen valo, a' fiatal által, az ő nyajjainak eledelét értvén rajta. Meg-ismérte azt Szent Pál, és érdeme szerént nevét-is meg-adta, *1. ad Cor. c. 11.* mikor

Ezech. c. 34. v. 29.

Uri

Uri Vacsorájárul emlékezvén igy szoll : *Dominus Jesus, in qua nocte tradebatur accepit panem, &c.* Az Ur Jesus azon éjjel, a' mellyen el árultaték vévé a' kenyeret. A' hol Urnak nevezi, mert minden tulajdonsága vendégségének nagy hatalmát, es Uraságát ki mutattya, arra méltó mind ô, s' mind vacsorája, hogy nagynak mondattassék, kûlômben mint *Pompejus* Császár, a' ki hogy szûksége ûdején meg-segitette eledellel a' népét, *nagynak* mondatott. *Non immeritò Pompejus fertur quantitate provisâ, usque ad rerum fastigia pervenisse, quia meritò est singularis amor populi, cùm potuerit à penuria liberari, hinc unicè semper amatus est, & in gratia Civium omnium vicit facta majorum, qui ne aliquando diceretur inhonorè, cum nominis taxatione vocabatur & magnus. Cassiodorus vor. 6. c. 18.* Nem heába emeltetet fel Pompejus leg nagyobb méltoságra, mert szûkségében a' népnek elegendô eledelt szerzett, és a' szûkségtûl megmentette, azért a' polgároknak kedvében lévén, többet érdemlett az ô eleinél, kit hogy tiszteletlenûl ne nevezznének, Nagynak mondották.

1. ad Cor. c. 11. v. 23.

Cassiodorus vor. 6. c. 18.

Nagy Ur azért az Ur Jesus, és nagy az ô vacsorája, de el vetették, sôt ostobák azok, a' kik magokat attul mentik. Mert ugyan-is mi lehet nagyobb ostobaság annál, mint az, hogy azért fáradnak a' világ fiai az el mulando jóért, a' melyhez nehezen jutnak, és azt nem vészik, a' mit ingyen ád az Isten nékik? Urunknak mondotta volt egy aszony a' kutnál azt, *Puteus altus est*, mély a' kut, és nincsen vedred, a' mellyel mericsed a' vizet, de inkáb mondhatom én ezeknek, a' világ jovainak kuttya mély, és nehezen jutnak annak vizéhez, ahoz kôtél, ahoz veder, és csiga kell, s' gyakortább még bé-is vagyon fedve, ugy hogy nagy munka nélkûl hozzá sem juthatnak,

a' kik szomjuhoznak, s' mégis kerülik, faradnak, és nyughatatlankodnak mellette.

Ki képzette ezek munkáját Jákob dolga *Genes. c. 29.* *Vidit puteum in agro, tres quoque greges ovium accubantes* Gen. c. 29. v. 21. *juxta eum, nam ex illo adaquabantur pecora, & os grandi lapide claudebatur.* Láta egy kutat, és három sereg juhot mellette fekünni, mert abbul itattanak meg a' barmok, és annak a' szája nagy kővel volt bé csinálva, tudni illik minden csepp viz, nagy munkában állott. De mivel nincsen nékem Jákob nyájjára semmi gondom, lelki értelembe azt kérdem, kicsodák azok a' három sereg juhok? és ugy értem Szent Jánostul, hogy három féle emberek, ugymint azok, a' kiknek nagy része teste bujasága után indult, a' másik szeme kivánságában gyötrödik, harmadik a' gazdagság keresésében fárad. Oh haszontalan, és el tűrhetetlen fáradozo elmék! menyivel könnyebben juthatnátok ahoz a' jóhoz Uratok asztalánál, a' melyben minden gyönyörűség fel találtatik, ingyen adatik, és faradság nélkül, egy akaratotokra, de mivel nem ismérik, s' nem-is akarják ézt ismérni, azután faradnak, a' mi őket 1. Joan. c. 2. végtére-is meg-rontya. *Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum. & superbia vitæ. 1. Joan. c. 2.* Valami vagyon a' világon, vagy a' testnek kivánsága, vagy a' szemnek, vagy az életnek kevélysége. Oh! valoban mély kút! nézzétek el a' buja életűeket, egy tékozlo fiuban, menyit faradnak, hogy kivánságoknak eleget tegyenek, éjjel és nappal elméjek nyughatatlan, egéssségek vesztegetődik, költségek fogyton fogy, mert az illyen társaság hasonlo a' tűzhöz, hasonlo a, pokolhoz, a' melynek egyike sem mondgya azt, *satis est*, elég immár, hanem mind addig költetnek az esztelennel, mig mindenébül ki nem üresitvén a' vállura gyalázatra nem juttattyák.

Néz-

Nézzétek el a' szemnek kivánságában égőket, az az, a' gazdagságot kivánokat, a' kik valamit látnak meg-kivánnak, és magokévá akarják tenni, oh! menyit fáradnak! sőt éppen el nyomattatnak Urunk bizonyságábul á' szorgalmatosságtul, és gazdagságtul; Iffiuságokban kezdik el a' kereskedést, és vénségekben, mikor vêle akarkának élni, akkor el fulnak, s' kire marad, a' mit gyűjtőttek, a' kereſmény hamis, sok csalárdsággal, lelki sérelemmel szerzett, s' mi haszna más? hanem busulás, és szorgalmatosság, mi képpen, s' hol tarthasák-meg? nem mélly kút-é ez?

Nézzétek el a' tiszteket vadászo udvariakat, menyi térdet, fejet hajtanak? az udvar elejének, idegen országi ajándékokkal kedveskednek, ûdején reggel immár a' palotán várakoznak, mosolygo szinnel hizelkednek, valamit beszél a' Fejedelem, vagy igaz, vagy sem, mind bizonyittyák, senki kőzzűlők igazat mondani nem mér, s' miért? csak azért, hogy az udvarban valami hadi, vagy kamarabéli tisztecskét kaphassanak, Oh! mêltatlan fáradság! senki itten nem menti magát, akár hová küldettessék, akár mire parancsoltassék élete veszténél-is végben viszi, csak kedvében légyen Urának, és elő menetelét nyerhesse, s' mind ezeknek micsoda haszna? az egy fáradság, és azután gyalázatban, lelki kárhozat. *Luca c.8.*

Vessétek immár egyben az Ur Vacsorájával, és annak lelki adományival, nem ostobaság-é tőlők, hogy ettűl mentik magokat, a' honnan őrők életet vehetnének, s' amazokat keresik, a' mik őket el veszti? Egyben vetették volt bizony okossan ezt, Szent Agoston ûdejében két nemes Urfi, a' kik Treviris városában kővetvén a' Császárt, valami csufos Comédiára, és azt meg-unván, egy kevessé ki mentenek volt sétálni a' hegyek alá, a' hol

egy

egy remete szurdékban Szent Antal életére akadván az ott lelt könyvben, szivekben ütközött annak boldog élete, és csendes nyugodalma, s' igy kezdének egymásnak szollani: *Dic quæso! omnibus istis laboribus nostris, quo ambimus pervenire? quid quærimus? cujus causâ militamus? major ne potest esse spes nostra in Aula, quàm ut amici Imperatoris simus? & ibi quid non tam fragile, plenumque periculis? & quàmdiu istud erit? Amicus autem Dei si voluero, ecce nunc fio.* Mondmeg kérlek kedves barátom! mind ezekkel a' mi dolgainkal hová kivánkozunk jutni? mit keresünk? mi okra nézve vitezkedünk? Vallyon lehet-é nékünk annál nagyobb reménségünk az Udvarban mint az, hogy a' Császárnak barátságában juthassunk? De az-is, oh! mely romlando, és tellyes veszedelmekkel! és meddig tart? De ha akarom? imé mostan az Isten baráttya lészek; Igy egyben szollalkozvan el hadták az Udvart, és Istennek kezdettek szolgálni. *Augustinus lib. Confess. 8. c. 6.* S' ugy-is vagyon fárasztó a' világi tiszt, és fűstel fizet. S' mégis ettűl senki, vagy kevesen vonyogattyák magokat.

S. August. l. 8. confess. cap. 6.

A' világi jók, a' miket a' gonoszok *jóknak* hinak, mint a' testi gyönyörűséget, ezek közösök a' barmokkal, mert ama' tékozlo fiúrul mondgya Urunk, *Cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant. Lucæ c. 15.* Kivánnya vala a' hasát bé tölteni a' malatával, mellyet a' disznok észnek vala; oh boldogtalanok! *Animales, spiritum non habentes*, valoban testiek, és lelkek nincsen. *Judæ Epist. v. 10.* az az, nem érzik azt, a' mi lelki, hanem azt érzik a' mi testi. Ezek azt kiáltyák: *Venite fruamur bonis, quæ sunt, quoniam hæc est pars nostra; Sap. c. 2.* Jertek, és éllyünk a' jelen valo jókkal &c. De mit mond felölök az Isten hallyátok, *Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est.* Meg nem marad az én lelkem az emberben, mert test,

Lucæ c. 15. v. 16.

Epist. Judæ v. 19.

Sap. c. 2. 6. & sequen.

az

az az, ugy mond Szent *Chryſoſtomus. Perinde vivunt ſine ratione, ac ſi ſolâ carne conſtarent, hom. 22. in Geneſ. tom. 1.* annyi az életek okoſság nélkûl, mint ha lelkek ſem volna, s'mégis ez mind jó. oh eſztelen emberek! *S. Chryſoſt. hom 22. in Gen. tõ. 1.*

De hadgyán volna, csák meg elégitené ôket kivánsâgok, de mennél inkáb gyönyörködnek, annál inkáb ſzomjuhozzák az égtelenséget. Azért a' Lót felesége só bálvánnyá vált, a' ki a' teſtet jelenti, hogy értenénk belôle, valamint a' ki az el olvadott sót iſza, inkáb ſzomjuhozik, ugy a' teſtnek adatott, mennél feslettyebb, annál inkáb ég, s'mégis nem hogy mentenék tôlé magokat, de inkáb gyôtrôdnek vigadva, oh eſztelen állatok!

A' gazdagság haſonlo képpen ſzomjuhoztattya a' kivánságot, *Creſcit amor nummi, quantùm ipſa pecunia creſcit. Seneca lib. 2. de beneficijs.* A' pénznek ſzeretete, mint annak ſzaporodáſa, ugy nevelkedik. S'kivel hitethetem el bolondságokat? Vagy talán a' kevélység, és nagyra valo vágyodás elégiti-meg a' ſzivet? nem, mert igaz a' Szent Lélek ſzava Habakuk Proféta által, *Quomodo vinum potantem decipit, ſic erit vir ſuperbus, & non decorabitur, qui dilatavit quaſi infernum animam ſuam, & ipſe quaſi mors, & ille non adimpletur. Habac. c. 2.* Valamint a' bor ivót meg-csalja a' bor, ugy ſemmi kevély férfiu meg nem tiſzteltetik, fel tátotta mint a' pokol az ô lelkét, és ô mint a' halál, és meg nem telik. S'mégis mind jó, mind könnyû ezekért a' fáratság! *Seneca l. 2. de benefic.* *Habac. c. 2. v. 5.*

Ah! nem illyen az Urnak Vacſorája, mert ez ingyen adatik fáradság nélkûl, s'csák az embereket illeti, és tellyeſséggel meg-elégit, a' melyrûl a' viz neve alat azt mondgya Iſaiás által, *Omnes ſitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum properate emite, & comedite, absque ulla commutatione. Iſaiæ c. 55.* Minden ſzomjuhozók jôjjetek a' vizekre: *Iſaiæ c. 55. v. 1.*

zekre: és a' kiknek nincs ezűstök sieſſetek, vegyetek, és egyetek, minden cſerélés nélkűl. Az Angyal-is azt kiáltya, *Qui ſitit veniat, & qui vult accipiat aquam vitæ gratis.* *Apoc. c. 22. v. 17.* *Apoc. c. 22.* A' ki ſzomjuhozik jőjjőn el, és a' ki akarja vegye az élet vizét ingyen. Melyre ha nem jőnek haragſzik, és igy panaſzolkodik. *Obſtupeſcite cœli ſuper hoc, & portæ ejus deſolamini vehementer; me derelinquerunt fontem aquæ, & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas, quæ continere non valent aquas. Jerem. c. 2.* *Jerem. c. 2. v. 12. & 13.* Réműllyetek-meg egek ezen, és annak kapui igen el puſztullyatok, ugy mond az Ur. Mert el hadtak engem az élő viznek kut fejét, és magoknak kutakat áſtak, bé omlott kutakat, mellyek meg nem tartyák a' vizet, *Et nunc quid tibi vis in via Ægypti, ut bibas aquam turbidam? Ibid. c. 2.* *Ibid. c. 2. v. 18.* Moſtan-is mi dolgod vagyon néked az Ægyiptus után, hogy zavaros vizet igyál? mert hiſzem sárral elegyes minden világi győnyőrűség, s' mégis *Ceperunt ſe excuſare*, kezdék magokat menteni; oh! éppen bolondok! ingyen, fáradság nélkűl igértetik minden jó, és ők mentegetik magokat, sőt az-is igértetik, hogy nyugodalomra jutnak, *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & invenietis requiem animabus veſtris. Matt. c. 11.* *Matt. 11.* Jertek minnyájan, a' kik fáradtok, és meg-vattok terhelve, és lelketeknek nyugodalmat találtok. mi lehet ennél édesdedebb hivatal?

Nem kőzős ez a' barmokkal, mert *Panis filiorum*, cſak a' fiak kenyere, étele, és itala, a' melybűl valaki réſzesűl azt hallya az Iſtentűl: *Veniemus, & apud eum manſionem faciemus*, El jővűnk, és annál lako helyet ſzerzűnk. Nem cſak Iſtenségének jelen létével, hatalmával, vagy mindenűt valoságával, hanem kivált képpen valo malaſztyával-is. A' mely nélkűl ſoha ſenki nyugodalmát nem érzi, mert jól mondotta Szent Agoſton: *Feciſti nos ad te Domine, & inquie-* *S. Auguſt.*

inquietum eſt cor noſtrum donec requieſcat in te. Csak haszontalan nálad nélkûl bujdosnunk, hozzád alkottál, s' mind addig nyughatatlan a' mi szivünk, mig te benned meg nem nyugszik. Egy szoval, valaki ebbûl részesûl a' Jesus Testébûl, és Vérébûl, *Non eſuriet, neque ſitiet in æternum*, Sem nem éhezik, sem nem szomjuhozik örökké.

Mely ha ugy vagyon, ámbár fáradgyanak haszontalanul a' világ fiai, azok után, a' mik jobban faraszthyák, inkáb éheztetik, és szomjuhoztattyák, de ti siessetek az Urnak hivatallyára; legyetek vendégi, és tellyetek meg Sz. malasztyával, és minden lelki ajándékival: Hallyátok Sz. Bernárdot: *Currite fratres currite, nam non ſolum Angeli, ſed ipſe Creator Angelorum vos expectat, nondum plena eſt domus, adhuc expectantur, de quibus nuptiæ impleantur. ſerm. 2. in hab. Dom.* Siessetek Atyámfiai siessetek, mert nem csak az Angyalok, de az Angyaloknak alkotoja-is vár titeket, még nincsen tele az ô háza, többekre várakozik, a' kikkel az ô lakodalma bé tellyék. ô itt abban gyönyörködik, ha éltek Szent Testével, és Vérével, s' jövendôben azzal gyönyörkôttett, hogy soha sem éheztek, se nem szomjuhoztok örökké. Amen.

S. Bern. ſer. 2. in hac Domin.

PÜNKÖSD UTAN, MASODIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Örök életre tart-meg ez az eledel, és az ellenség ellen oltalmazo fegyver.

Lucæ c. 14.

Hòmo quidam fecit cœnam magnam. Lucæ cap. 14.
Egy ember nagy vacsorát szerze.

MIvel mind ez oráig sem szűnik-meg az őrökös ellenséggel valo hadakozás, hanem alig mulik el egyik ütközet, mindgyárt a' másik érkezik, harsag a' trombita, zörög a' dobb verés, gyűlnek a' seregek, villámik a' fegyver, újjulton újjul a' harcz, mindenek indulatban vannak, senki ki nem vétetik, hanem kinek kinek szemben kell szállani ellenségével, Isteni elmébűl származott az a' gondolat, hogy előbb, hogy sem ki szállyanak a' vitézek derekas vacsora adattassék; De micsoda vacsora? az é? a' melyben az étkeknek sok kűlömbözése inkáb gyujtya a' torkosságot, mint enyhiti, és meg-elégiti? az-é? a' melyben a' sok bornak itala inkáb erőteleniti a' vendégeket? Ah! nem a' Keresztyén vitézek elejben valo ez a' lakozás, hanem ama' Epikurus telhetetlen társaságát illeti, Héliogabalus, és több a' féle feneketlen gyomroknak, és égő torkoknak valo vacsora az. A' mint más féle a' mi ellenségűnk, a' ki szűnetlen ostromol, ugy más rendbéli étellel, és itallal kell nékűnk a' jövendő harczra erősittetnűnk, s' nem mással, hanem azzal, a' mellyet szerzett az ember, egy Istenes ember, a' kinek hatalmában adattak mindenek, Ura a' menynek és földnek, az élő Istennek Fia, a' Krisztus Jésus. E' valoban nagy Vacsora! mert az eledel a' Krisztus Teste, az ital annak Vére, a' melybűl valaki részesűl, soha meg nem hal, nem árthat annak az ellenseg fegyvere, se csalárdságával meg nem ejtheti, mert ő maga véle vagyon vendég vitézével, a kinek senki nem árthat, a' mint maga bizonyittya, *Ego vobiscum sum ùsque ad consumationem sæculi*, Világ végezetéig veletek vagyok én; és noha maga jár elől a' világ fejedelme az őrdög, de nékem nem árthat, *Venit princeps mundi hujus, & in me* Joan. c. 14.

non

non habet quidquam, és én bennem semmié nincs, az az, semmi képpen hozzám nem férhet.

Az ugyan gondolatot úthet fejünkben, mi képpen légyen az, hogy ő maga testét, és Vérét adgya ennünk, és innunk? mert hiszem önnön maga régi parancsolattya volt az, *Ne comedatis carnem cum sangvine. Levit. c. 19.* A' húst vérrel ne egyétek, s'most pedig ugyan fenyeget, *Nisi manducaveritis carnem Filij hominis, & biberitis ejus sangvinem, non habebitis vitam in vobis. Joan. c. 6.* Hogy ha nem eszitek az Ember Fiának Testét, és vérét nem iszátok, nem lészen élet bennetek; De meg felel erre Szent *Cyprianus*, s'azt a' külömbséget adgya, hogy ottan baromi testrül, és baromi vérrül volt a' beszéd, s'mivel a'barom élete vérében vagyon, nem akarta, hogy az emberi vérrel elegyittessék, s'azzal bé igya a' baromi természetet, mivel a' ki oroszlány vérrel tápláltatik, oroszlány vakmerőséget, és vadságot veszen fel, a' ki sertésnek vérével, azon sertésnek tisztátalanságát, a' ki a' farkasoknak vérét issza, hasonlo torkossá válik. *Vivimus autem de sangvine Christi ipso vivente, ut nos ad societatem vitæ æternæ suo sangvine reducat.* Mi pedig az élő Krisztusnak Vérével élünk, hogy a' mint ő élet, ugy minket-is örökké éltessen. Oh! elmés jutalom! drága eledel! gazdag vacsora! a' melyben a' halhatatlanság kőzöltetik! éppen e' kellett az embernek, a' kinek egész élete harcz, *Militia est vita hominis super terram. Job. c. 7.* Nincsen semmi nyugodalma, mert békességet, nem üdvősséges, a' pokolbéli ellenséggel vetni, s'miképpen mérnénk szünetlen vitézkednünk, ha a' haláltul félhetnénk? örök életre tart-meg az az eledel, s'még a' mellett fegyver, erősség oltalom, és minden segitség az ellenség ellen; Mellyet mikor én tőlem bővebben értitek meg, kiki leg gyakrabban részesüllyön belőle, és győzedelmes lészen hadakozásában.

Levit c. 19. v. 25.

Joan. c. 6.

S. Cyprian. cit à Vega in Jud.

Job. c. 7. v. 1.

Propositio.

A' mit Szent Bernárd mond az Isteni Igérûl, hogy oltalomra valo erôsség, és az ellenségnek rontására valo kard, avagy fegyver, éppen azt mondom én a' Kristus testérûl a' kenyér szine alatt, és ô véle igy szollok. *Nec quemquam moveat quòd idem verbum dixerim esse cibum, & gladium, quasi impossibile, & absurdum sit.* Senki azon meg ne indullyon, hogy azon igét, életnek, és fegyvernek mondottam, mint ha az lehetetlen, vagy illetlen dolog volna, mert a' lelki dolgokban igen egyben férnek, *In rebus quidem materialibus aliud hoc, aliud est illud, & alibi quæritur hoc, & alibi illud; In rebus verò spiritualibus non aliud hoc est, quàm illud, nec alibi quæritur hoc, alibi illud, sed omnia sunt nobis in Deo, & est Deus omnia in nobis.* A' kûlsô dolgokban más ugyan ez, más amaz, és más helyt kereſtetik ez, más helyet amaz. De a' lelki dolgokban, nem kûlömbôz ez amattul, nem-is kereſtetik más helyet ez, és más helyet amaz, hanem mindenût az Istenben vagyon, és az Isten mindenünk mi bennünk. Mellyet hogy meg-bizonyitson azt mondgya: *In natura rerum, quid tam diversum, quàm panis, & lapis? & tamen si ad mysticum sensum referas, utrumque idem significat, Christus dictus est panis, scilicet vivus. Joan. c. 6. & lapis, quem reprobaverunt ædificantes. Actor. c. 4. Utrumque est per significationem, licet neutrum sit per proprietatem.* A' terméſzetben micsoda kûlömbôz inkább, mint a' kenyér és a' kô, de ha lelki titkos értelembe veſzed, mind a' kettô egyet jelent, a' Kristus Kenyérnek mondatott, ugy mint eleven kenyérnek, kônek, ugy mint annak, a' kit meg-vetettek az épitô Zsidók, ez mind a' kettô a' Kristus, de nem tulajdonsága szerênt, hanem csak magyarázás képpen.

S. Bernard. ſerm 5 de Aſſumpt. B. Virg.

Joan. c 8 Actor. c. 4.

Es erre nézve Isaias Proféta mikor ezt a' vacsorát, vagy vendégséget emlitette, a' seregeket-is emlitette azzal,

zal, mind oltalmazo fegyvernek, s' mind eledelnek iſmérvén, *Faciet Dominus Deus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pingvium. Iſaiæ c. 15.* A' ſeregeknek Ura Iſtene ezen a' hegyen a' kövérek vendégségét ſzerzi minden népeknek; A' mely Próféta ſzavait *Salmeron* igy magyarázza: *Dicitur hoc convivium inſtructum à Deo exercituum, quia pro exercitibus Eccleſiæ militantis corroborandis, & contra malignorum ſpirituum exercitus confirmandis inſtitutum eſt, nam ante Euchariſtiam facilè vincebamur, poſt illam terrori ſumus.* A' ſeregek Ura mondatik vendégséget ſzerzeni, mert az Anyaſzent-egyháznak Sereginek meg-erősítésére, és a' gonoſz lelkek ellen valo bátoritásra ſzerezteteti, mivel előbb, hogy ſem ez az Oltári Szentség volna, könnyen meg-győzettettünk, moſt pedig rettentésre vagyunk. Haſonlót mondott ama' régi Bölcs, *Origenes hom. 6. in lib. Judic. Antequam Panis cœleſtis conſequamur annonam, & carnibus Agni Immaculati ſatiemur tanquam parvuli ſub procurationibus agimus, & actoribus Angelis: ubi jam militiæ cœleſtis Satramenta guſtavimus, & pane vitæ refecti ſumus. Audi quomodo per Apoſtolicam tubam ſuſcitamur ad prælium.* Előbb, hogy ſem mint ezzel élünk a' mennyei eledellel a' mi gondviſelőink oltalma alat vagyunk az Angyaloknak: azok védelmeznek, nem kűlőmben, mint a' tútorok a' kisded árvákat, de minek utánna réſzeſek lettünk belőle, és ettünk ebből a' menyei kenyérből. Hallyad, mint ébreſztetünk az Apoſtoli trombitátul a' hadakozáſra, és harczra! mi képpen? *Vigilate, ſtate in fide, viriliter agite, & confortamini. 1. ad Cor. c. 16.* Vigyázzatok meg mozditathatatlanul, állyatok a' hitben, erős férfiui modon harczollyatok, és erősődgyetek-meg; valamint tudni illik annak vagyon ereje, a' ki kenyérrel él, ugy annak vagyon erőſsége, és hatalma ellenségén, a' ki az Angyalok kenyerét éſzi.

Iſaiæ c. 15. v. 6.

Salmeron tom. 9. tract. 2.

Origenes hom. 6. in lib. Judic.

1. ad Cor. c. 15. v. 13.

Az

Az Efésus bélieknek pedig eleikben adván azon Sz. Pál minémű ellenségek volna, ugy mint a' sötétségnek fejedelme, a' gonosz lélek, ismég azt kiáltya: *Propterea accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare.* Annak okáért vegyétek az Istennek fegyverét, hogy a' gonosz napon ellent álhassatok, és tökélletessen álhassatok mindenekben. Mert ugyan-is oly erejű ez a' Szent Eledel, hogy minden ellenségeket megrontson.

Ephes. c. 6. v. 13.

Vagyon a' joságos cselekedeteknek ereje, de mindenikének csak egy bizonyos ellensége ellen, a' tisztaság, és szüzesség, ellene áll a' tisztátalanságnak. A' gazdagságnak rendetlen kivánságát, és a' fösvénységet, meg-zabolázza a' bőv adakozás; le üti szarvát a' kevélységnek, a' maga meg-vetése embernek, és az alázatosság: a' jozanság meg-fojtya a' torkosságot, és igy a' többi mindenike a' maga ellenségét, de egyik nem használ mindenek ellen. E' pedig az Oltári Szentség a' menyei Kenyér minden ellenséget el ront, a' mint a' Szent Szekrényben el rejtet Manna, ennek a' Szent Kenyérnek árnyéka cselekedet, csak látta ezt előtte Josué, s' mindgyárt aval biztatta a' népet, *In hoc scietis quòd Dominus Deus vivens in mediò vestri est, & dispergdet in conspectu vestro, Chananæum, & Hetæum, & Pherezæum, Gergesæum quoque, & Jebusæum, & Amorhæum, ecce Arca Domini antecedet vos. Josue c. 3.* Ne féllyetek, mert majd eszetekben vészitek, hogy közepettetek vagyon az élő eleven Ur Isten, de mibűl? abbul, hogy nem egyet ront, hanem mindeneket, el széllyeszti, és el veszti a' Jebuzæust, Amorræust, Kananæust, Hetæust, Ferezæust, Gergezæust, és ha kik többen állanak ellenek; s' vallyon mire nézve cselekszi ezt? arra; hogy az Istennek szekrénye, a' melyben a' menyei kenyérnek árnyéka vagyon a' Man-

Josue c. 3. v. 10.

Manna előttetek mégyen. Oh! hatalmas erejű Manna! mit mivelt volna a' mi Szent Eledelünk, ha azzal táplálta-tot volna a' népség! mikor csak az árnyéka-is annyit rontott? bizony el hittem, nem kellett volna annyit kerengeni Izraëlnek, nem kellett volna annyi félelem között, a' menyiben voltak bujdosni, hanem egy meg-indulásokra-is szaladtak volna előttök minden pogányok.

Volt erre szeme Szent Dávidnak, és azért csak lélekben látván-is, s'kivánságával lakozván belőle, azt merte mondani: *Psalm. 22 Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.* Ha szintén a' halál árnyéka közepén járok-is, nem félek a' gonoszaktul, mert te én velem vagy. Oh! fölöttébb nagy bátoritás! honnan vagyon fundamentuma illy nagy bátorságodnak vitéz férfiiú Dávid? talán abban bizol, hogy fegyveres seregek állanak körűled? de hiszem tudom én azt, hogy százanként késértenek válogatott vitézid, s'ugyan mégis közél létét halván Saulnak szaladásra vetted dolgodat, kitűl biztattatol? Ah! attul, *Parâsti in conspectu meo mensam, adversùs eos, qui tribulant me. Psalm. 22.* Asztalt készitettél én előttem azok ellen, a' kik engem háborgatnak. Micsoda asztalt? kétség nélkül azt az asztalt, a' mellyen az erősek kenyere tétetik fel. Igy magyarázza ezt Szent *Chrysostomus: Hæc mensa cognoscitur altaris Domini consecratio.* Ez az asztal, az oltári Szentség. Nem félhetünk mi azoktul, a' kik háborgatnak, ha ezzel élünk. De kicsodák háborgatnak? meg-mondgya azon Szent Doctor: *Qui nos tribulant, sunt suggestiones inimici, exagitationes, cupiditates, delectationes, sæculi honores, isti tribulant, quia hujusmodi, qui ita vivunt, tribulationes carnis habent, sed veniunt ad mensam potentis, & ex mensa præparata, proficiunt contra eos, qui tribulant eos. Idem.* A' kik minket háborgatnak ezek az el-

Ps. 22. v. 4.

1. Reg. c. 2. v. 4.

Ps. 22. v. 5.

S. Chrysost. hic.

Idem hic.

lenségnek gonosz fugalláſi, nyughatatlankodtatáſi, boſzontáſi, gonosz kivánságok, gyönyörűségek, a' világnak tiſztei, ezek háborgatnak, mert a' kik ezek ſzerént élnek, ſzűnetek nincſen a' teſtnek háborgatáſi miát, de a' mindenhatonak aſztalához járulnak, és az el kéſzitet aſztal hol meg-erőſsődnek azok ellen, a' kik őket háborgattyák, kűlőmb aſztal tudni illik annál, a' mellyet a' bálványozok kéſzitettek régenten a' ſzerencſe Iſtenének, a' mint Iſaiás beſzélli. *c. 65. Qui paratis fortunæ menſam.* Jaj ti néktek, a' kik aſztalt kéſzitetek a' ſzerencsének; A' Zſidó bőtűből olvaſsák: a' kik a' hadi Iſtennek a' Márſnak kéſzitetek aſztalt, jaj néktek, mert haſzontalan minden kedveskedéſtek. Mert a' mint Szent *Hieronymus* irja, ſzokâſok volt az Ægyiptiuſoknak minden eſztendőnek utolſo napián, vetett aſztalt kéſziteni a' *Mars* Iſtennek; arra a' végre, hogy azon aſztalon jővendőlnének a' kővetkező eſztendőbéli hadaknak boldog ki menetelérűl. De eſztelen vélekedéſek voltanak azok; moſt pedig igaz az, hogy a' mi Meg váltónk aſztala vendégsége, és fel tett étke maga Szent Teſte, minden harczunknak űdvőſséges ki menetelét, nem csak meg mutattya, de végben-is viſzi.

Iſaiæ c. 65. v. 11.

Mire nézve Szent Ignátz Mártyr azt kiáltotta gyakorta hivei fűlében. *Date operam, ut crebriùs conveniatis ad Euchariſtiam, & gratias Deo Agendas, & ad eum laudandum; cùm enim aſſiduè in idem convenietis, deſtruuntur vires ſathanæ, & irritæ revertuntur ignitæ ejus ſagittæ.* Ah! édes hiveim gyakorollyátok az Ur Vacſoráját, gyakran egyben gyűllyetek, az Iſtennek hálát adni, és őtet dicſirjétek, mert mikor egyben gyűlvén az Ur aſztalánál vendégeskedtek, viſza verettetik ereje a' sáthánnak, és ártalom nélkűl tűzes nyilai viſza fordittatnak.

S. Ignatius Martyr.

Valamint fél az ellenség attul, a' kinek kezében villogg

logg a' pallos, ugy fél attul az ördög, a' kinél láttya a' menyei kenyeret, mivel ez ô ellene annyi, mint a' láthato ellenség ellen a' pallos.

Melynek példáját ha tudni akarjátok, olvaſsátok a' Birák könyvét *c.* 7. és reá akadtok csudálatos változására, ugy hogy a' mi kenyér, a' légyen pallos-is. Egyik azt beſzélié, hogy álmot látott, és álmába látott egy kenyeret a' Mádián táborában le gördûlni, mely meg-ûté sátorát, és éppen el rontá. Csudálatos titkos értelmû álom! ki tudgya ezt meg-fejteni? de nem kellett ennek megfejtésére ſe Joſeph, ſe Daniel, csak egy közönséges vitézis, mindgyárt igy fejté-meg. *Reſpondit is, cui loquebatur non eſt hoc aliud, niſi gladius Gedeonis.* Nem más ez, hanem a' Gédéon kardgya, és palloſſa. Am légyen ugy, a' mint magyaráztad, alig halla ezt Gédéon, mindgyárt azt kiáltá, *Surgite, tradidit Dominus in manus noſtras caſtra Madian.* Kellyetek fel, kezünkben adta Iſten a' Mádián táborát. *Judic. c. 7. v. 13.*

Ugy de honnan tudod ezt erôs hadi Fejedelem Gédéon? csak álmodta azt az ellenség, mit épiteſz az álmom? Ah! éppen elegendô, csak az álma-is az Oltári Szentségnek, *Solùm ſomniatus panis Gedeonicus, quia typus panis Euchariſtici, hoſtium ſtrages, & excidium ominatur, Iſraëliticis verò ſalutem, & victoriam. Lyra.* Csak azért-is, hogy az igaz Oltári kenyérnek álma, veſztét jövendôlte Mádiánnak, és ellenben gyözedelmét az Iſraëlitáknak. Annyira igaz az, hogy gyözedelmes fegyver, kard, és pallos az Oltári Szentség az ellenség ellen. *Lyra.*

De valamint ezzel erôs a' Kereſztyén lélek, ugy a' nélkûl éppen erôtlen, azért Iſten oltalmazzon attul, hogy azt hallyuk, a' mivel Iſaiás fenyegette az Iſzraël népét. *Ecce Dominator Dominus exercituum auferet à Jeruſalem, & à Juda validum, & fortem, omne robur panis, & omne robur aquæ.* *Iſaiæ c. 3. v. 1.*

aquæ. c. 3. El véſzi az Ur Judátul az erőſſet, a' kenyérnek, és a' viznek erőſségét. Oh! inkáb vedd el én Iſtenem minden más emberi erőnket, csak ettůl meg ne foſz, mert el kell veſznůnk. Tudgyátok-é micſoda kenyér ez? *Procopius* igy ſzoll hozzá: *Panem intelligit illum, de quo ſic locutus eſt David: Panem cœli dedit eis.* azt a' kenyeret érti, a' melyrůl Szent Dávid azt mondá, a' menynek kenyerét adta nékik; s' micſoda az erős viz? *Aquas intelligit, de quibus Propheta dixit, haurietis aquas de fontibus Salvatoris, quibus qui carent, ne quidem panis & aquæ robur habere, ſomniare audiant, ſed imbecillibus cibis, & impotentibus ad vitam roborandam veſci ſe fateantur neceſſe eſt.* A' vizeket érti (ugy mond *Procopius*,) a' kikrůl mondotta a' Proféta, hogy vizeket meritetek a' Meg-váltónak kutaibul, mellyek nélkůl ha kik ſzůkólkódnek, csak álmodni ſe méréſzellyenek felóle, hogy kenyérnek, és viznek erőſsége volna nálok, hanem ſzůkség képpen meg-kell vallaniok, hogy oly étkekkel élnek, a' mellyek erőtlenek, és tehetetlenek az életnek meg-erőſſitésére. Kivel bé fejezem, s' azt mondom. *Cave tibi, ne ab hoc pane abſtineas, nullum enim robur adversùs hoſtes ſupererit, imbecillus & ineptus ad debellandos hoſtes remanebis.* Vigyáz magadra, hogy ettůl a' kenyértůl meg ne tartoztasd magadat, mert ſemmi erőſség az ellenségek ellen fen nem marad, és igy erőtlen, és alkalmatlan lévén az ellenségeknek meg-győzésében, hátra maradz.

Procopius hic.

Ha azért ki ki győzegelmes akar lenni, ehez járullyon a' Vacſorához, a' melyben erőſség, és fegyver, s' kővetkezendő képpen oltalom az Iſtenes kenyér, egyék ebbůl, és igyék az Urnak Vérébůl, mert bizonyos Szent *Damianus* Péter mondáſa *lib. 2. ep. 11. Terretur adverſarius, cùm Chriſtiani labia videt Chriſti cruore rubentia, agnoſcit enim*

S. Petrus Damian. lib. 2. ep. 11.

nim præstò esse suæ perditionis judicium, & Divinæ victoriæ, quâ captivatus est, & contritus non tolerat instrumentum. Mert fél az ellenség, mikor a' Kristus Vérével pirulni láttya a' Keresztyén embernek ajakait, akkor vészi eszében jelen lenni az itéletet az ő el vesztésére, és az Isteni győzedelemnek eszkőzét, a' mellyel ő rabbá tétetett, és meg-tőrettetett, el nem tűrheti. Amen: ugy légyen.

PŰNKŐSD UTAN, HARMADIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Hijuk vendégségre a' Kristust, kinek kedves eledele lészen, a' mi fel adott vadaink, tőrőtt lével.

Manducat cum illis. Lucæ cap. 15. Vélek észik. *Lucæ c. 15.*

AZ el mult Vasárnap szorgalmatos hivatalit el készitet vacsorájára, leg nagyobb vendégségére, annak a' felséges Urnak, a' ki dicsőséges hajlékát a' napnak közepén helyheztette, annál nagyobb őrőmmel hallottuk, mennél nagyobb szeretetét vettűk eszűnkben maga meg-alázásában, ugymint a' ki nem csak nagy Urakat hivot, hanem szegényeket-is, s'nem akár mely szegényeket, hanem vakokat bénnákat, és erőtleneket; mire nézve, nem hogy némely esztelen mentségekkel mentet-

tűk volna magunkat, hanem inkáb nagy kivánsággal mentűnk aſztalához, és abban örvendeztűnk, hogy oly drága eledelből réſzesűlhettűnk, a' mellyet egyebaránt az Angyaloknak kéſzitet volt; a' hol ha jut eſzetekben, megmutattam én a' fel tett eledelnek nagy, és drága voltát, előtőkben adtam tett költségét, és minden ſziveſſen adott lakozáſa mellett hozzánk kiváltképpen mutatott nagy ſzeretetét. Annak okáért értvén a' máj Evangeliumbul is, hogy meg nem ſzűnik a' vendégeskedéſtűl, hanem hol maga vendégel máſokat, hol máſoktul vendégeltetik, veletek akartam gondolatomat közelnem, nem de nem volna-é jó? ha mi-is meg-vendégelnénk? A' mi tartoztathatna kettő; egyik az, hogy ő bűn nélkűl valo Igazság, természet ſzerént gyűlöli a' hamiſſakat, és bűnősőket, mivel a' mint nem fér egyben a' sötétség a' világoſsággal, ugy az igazság a' hamiſsággal nem fér egyben. Máſodik az, hogy nincſen mit tegyűnk elejben méltoságára nézve; De mind a' kettőből ki ſegitelek benneteket; A' mi az elsőt illeti, hogy hamiſság, és bűn találtatik bennűnk, nem kell attul tartanunk, mert ſzintén azon morognak a' Fariſæuſok, hogy *Peccatores recipit, & manducat cum illis*, nem utállya a' bűnősőket, hanem hivatalokat kedveſſen véſzi, és vélek együtt vendégeskedik, mert ugyanis, ha ſzintén bűnősők-is, a' kik közikben hiják, de nem hadgya őket tovább a' bűnben a' mint Szent *Chryſologus* ſzoll: *Recipit peccatores Deus, ſed peccatores eſſe non ſinit, quos recipit, Deum peccator non violat, appropinquans, ſed Deus peccatores juſtificat. ſerm. 168.* Kedveſſen véſzi a' bűnősőket-is, de nem hadgya a' bűnben azokat, a' kiket bé véſzen; a' bűnős-is nem ſzegi-meg az Iſten Szentségét, és igazságát, hanem az Iſten a' közelgető bűnőſt meg-igazittya.

S. Chryſolog. ſer. 168.

A' mi az eledelt illeti, láſſuk mit téſzen ő fel, s' mi-is ha-

hasonlokkal kedveskedgyünk, ö azt mondotta: *Tauri mei & altilia occisa sunt, & omnia parata, venite. Matt. cap. 22.* Tulkaim, és hizlalt állatim meg-ölettettek, mindenek készek, jöjjetek. Ezek mi tölünk-is meg-lehetnek, mert ha bünösök vagyunk, Valamint a' Trojaj lóban, ugy bennünk minden állatok meg-vannak, Szent *Hieronymus* szerént, meg-vannak a' tulkok, és más hisztalt állatok, a' mi tunyaságinkban, jóra valo restségünkben. Ha madarak kellenek, bennünk a' páva kevélységünkben, bennünk a' csácsogo publikán, és szajko sok haszontalan beszédinkben, bennünk a' strucz madár képmutatásunkban, mert a' mint e' tollas, de soha nem röpül, ugy mi jóknak tettettyük sokszor magunkat, s' azonban gonoszok vagyunk, hanem csak a' kivántatik, hogy mind meg-öllyük, mert ha a' Persiák vendégségi nevezetessek a' miát, hogy ökröket, tevéket, oroszlányokat, pávákat, és más idegen madarakat ölnek, és készitenek el, nevezetesebb lészen a' mi vendégségünk, a' melyben mind meg-ölettetve adgyuk fel bennünk nevelkedet vadainkat, meg-bánt büneinket; hogy pedig el hijuk, int *Hesiodus. Amicum ad convivium voca, inimicum dimitte, sed hunc maximè voca, qui te propè habitat.* Barátodat hijad a' vendégségre, ellenségedet bocsásd el, de a' ki közel lakik hozzád, azt leginkáb hijad. S' ki közellyebb mint a' mi szerelmes Meg-váltónk? Jövel tehát (én lészek vendég hivo) jövel édes Jesusom, *Omnia parata sunt.* tudom mit kedvelleSz, mind el készült kedved szerént, *Cor contritum non despicies.* meg nem veted étkeinket, törött lével el készitett étked lészen, nagy bánattal meg-tötött szivünk, mert tudgyuk mit mondott Szent Bernárd, *Cibus ejus pœnitentia mea.* a' te étked az én pœnitentia tartásom, a' te italod, könyhulláSim. A' mint hogy ezt oktatástokra meg-is mutatom.

Matt. c. 22.

Hesiodus.

S. Bernard. hic.

Propositio.

Tu-

Tudom ugyan, hogy gyakorta a' kik vendégesket-
tenek, fejek veſztére, vendégeskettenek; Igy Balthasár
nagy vendégséget inditot, de jó lakáſa végén még aſz-
talánál úlvén ellensége meg-ôlte. *Daniel. 5. Ariſtobulus*, a'
Daniel. c. 5. v. 30. ki Pompejus fogságábul ki ſzabadult, alig ment Jerusá-
lemben álitott baráti kőziben, és mikor leg inkáb vigad-
na, akkor ôlettetett-meg, ugy hogy, *Egeſippus* azt irja fe-
lôle, *Tutior fuit exul inter hoſtes, & in vinculis captivus, quàm*
Egeſippus lib. 1. c. 22. *inter cives ſuos, Dominus in cubiculo, Rex in convivio. lib. 1.*
c. 22. Bátorságoſſabb volt ellenségi kőzött ſzámkivetet-
ségében, rab a' fogságban, mint maga ſzomſzédi kőzött,
a' hol Ur volt házában, Király a' vendégségben; mert
rôvid vigaságát ſzomoru halála fejeſzte bé.

Eſter Királyné vendégelte Amánt, de mint akaſztofara
menendônek utolſo lakozását tartotta, *Veniat* (ugy mond!)
Rex, & Aman ad convivium, quod paravi illis, Jôjôn el a'
Király, és Amán a' vendégségben, a' mellyet kéſzitettem
nékik. De a' mint *Rupertus* vette eſzében, *Prudenter pro-*
Rupertus lib. 8. de victor. verbi Dei c. 5. *videbat illis aperire inimicitias, unde aufugere non poſſet hoſtis*
homicida. libro 8. de victor. verbi Dei cap. 5. Mind barát-
tyát, mind ellenségét hitta, és által látta azt, hogy ott lé-
ſzen alkalmatoſsága ki nyilatkoztatni Amánnak gonoſzsá-
gát, a' honnan ki nem ſzaladhatna a' gyilkos ellenség.
Noë ûdejében addig vendégeskettenek, mig a' viz ôzôn
ôket el nem lepte.

De nem ollyao a' mi vendégségûnk, a' mellyet igye-
kezûnk ſzerelmes Urunknak kéſziteni, mert mi tekélle-
tes ſzivel adgyuk elejben, s' nem kûlômben fogadgyuk,
mint azok a' publikânuſok, a' kik kőzôtt bátrabban volt,
mint a' Zſidók Fejedelmi kőzôtt; de ô ſem jô ugy, hogy
ârtalmunkra jône, vagy veſztûnkre igyekeznék, mert a'
S. Chryſol. mint Szent *Chryſologus* bátorit, *Venit ad convivium Vita,*

ut

ut ſecum faceret convivere mortuos. Nem hogy valakinek ártani kivánna, hanem inkáb azért jó mint élet, hogy a' kik meg-holtak-is lelkekben; véle együt éllyenek, nem fél ö méregtül abban az ételben, a' melyben leg inkáb gyönyörködik, s' tudgyátok-é mellyik az az étek? *Meus cibus eſt, ut faciam voluntatem ejus, qui miſit me, ut perficiam opus ejus. Joan. c. 4.* Az én egyik kedves étkem az, hogy annak cſelekedgyem akarattyát, a' ki engem el küldött, hogy végben vigyem az ö munkáját; cſak hogy, talán még ſem értik minnyájan: mond-meg édes Meg-váltóm, minémü, s' mit foglal magában a' te Szent Atyádnak akarattya? Meg-is magyarázza: *Joan. c. 6. Hæc eſt voluntas ejus, qui miſit me Patris, ut omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo.* Ez az én Atyámnak, a' ki engem el küldött akarattya, hogy ſemmit abbul, a' mit nékem adot, el ne veſzeſſek. Ah! tehát bátorságoſſan vendégelhettyük, mert a' bünösöket minket bizott reá, nem vész el ſenki közzülünk, cſak hiven tartſuk. *S. Chryſologus.* *Joan. c. 4.* *Joan. c. 6.*

Nagy dolog ugyan a' Felséget oly alá hajtani, hogy a' leg alább valókkal társalkodgyék, de nagy erejü, s' foganatos beſzédü a' ſzeretet, le tudgya hajtani, nem külömben mint *Apám-é* nevü Bazau Leánya a' Persák Királlyát, ugy kedvére hajtotta, hogy a' vendégségben Királyi koronáját fejérül le vévén, maga fejére tenné, oly vigaságára, hogy ha *Apám-é* nevetne, a' Király-is nevetne, ha pedig izetlenséget mutatna, addig keresné kedvét a' Király, mig' viſzontag jó ſzót belöle nem vehetne. *3. Esdræ c. 4.* Nem külömben ama' győzhetetlen Herkuleſt, ugy magáévá tette *Omphales* nevü ſzeretője, hogy fegyverét, és rettenetes oroſzlány bőrét, mellyet viſelni ſzokot, mint vitéz ember, le tenné, aſzony ruhában öltöznék, és lába mellet együt pergetné az orsót, s' véle fondogalna, a' mint *3. Esdræ c. 4. v. 31.*

Lactantius Firmianus or. hort. ad gent. lib. 8. c. 9.

Lactantius Firmianus orat. hortatoria ad gentes lib. 8. c. 9. fel jedzette. Ezt a' teſti ſzeretet cſelekedte, s' még többet cſelekedet Sámſonnal Dalila, s' mit vélünk, ményivel hatalmaſſabb az a' ſzeretet, a' mely ötet üdvözitönket az Atya kebelébül hozzánk le vonta? maga meg-vallya, éppen cſak azt várta, hogy hijuk, és vendégellyük, *Venit enim peccatores quærere, & ſalvare.* Azért jött, hogy a' bünösöket fel kereſſe, és üdvözitſe.

Nem nézi a' meg éhült ember mit téſzeſz elejben, ſem a' ſzomju micſoda itallal kinálod, cſak éhséget ſzomjuságát olthaſſa, a' sáros mocsárbul-is jó izüen iſzik; Igy ama' Dus gazdag nagy ſzomjuságában cſak azt kivánta, hogy egyik ujját márcſa a' vizben Lázár, és azt csöpencſe nyelvére. Ugy de, ugy mond Szent Gergely nem jut-é eſzedben, hogy fakadékos, rühes keze vagyon Lázárnak? te arany cséſzékbül, drága köves edényekbül, tiſzta kriſtálybul ſzoktál innya, s' hogy veheted nyelvedre annak ujjárul a' le csöppent vizet? Ah! *Crucior in hac flamma!* mind jó léſzen, mert kinlódom ebben a' lángban, ugy mond a' gazdag; haſonló képpen rút, undok, rühes ugyan vétkei miát a' mi lelkünk, de ha büneinket bánnyuk, mind meg-veti a' féle irtozását a' mi Iſtenünk nagy ſzeretete miát, a' mellyel mindenkor éget, és lángallott, *Charitate perpetuâ dilexi te.* Es azért Szent Pál azt mondgya: *Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus, quòd Chriſtus Jeſus venit in hunc mundum, peccatores ſalvos facere.* 1. *ad Tim. c.* 1. Igen igaz beſzéd, és mélto minden modon bé vételére, hogy a' Kriſtus Jeſus e' világra jött a' bünösöket üdvözíteni, kik közzül elsö (ugy mond Szent Pál) én vagyok. Oh! kedves Vendégünk! ugyan ugy tetzik-é a' mi eledelünk? oh! ki adgya azt nékünk, hogy oly megtörött ſzivet nyujthaſſunk elödben, mint Magdolna! ki

1. ad Tim. c. 1. v. 15.

adgya

adgya azt ? hogy oly itallal kedveskedheſsûnk , mint Sz. Péter , ſzûnetlen ſiráſunkal ! bizony mind egyikének , mind máſikának ſzivbéli fájdalmával valo pœnitentiáját téſzûk elôdben , csak méltoztaſsál velûnk lenni , és jó néven venni ajándékinkat.

Ki ki tudgya azt , hogy Abrahámnak ſzorgalmatoskodáſa mikor vendégûl bé fogadta az Iſtent annyira tetzet , hogy titkát-is ki nyilatkoztatná , *Nunquid potero celare Abraham , quæ geſturus ſum ? cùm futurus ſit in gentem magnam ? Gen. c. 18.* Nem de el rejthetem-é ? Abrahám elôl a' mit cſelekedendô vagyok ? el titkolhatom-é tôle ſzándékomat , mivel ô nagy nemzetté leendô ? s' mit adott eleiben ? hamuban sûtôt pogácsácskát , tejet , és boryu huſt ; de mind kedveſſebb ennél az , a' mit mi elejben téſzûnk , mert meg-változott immár ſzája izi , nem kedvelli tôbbé a' barmoknak ſe husát , ſe vérét , a' mint *Pſal. 49.* nyilván ki mondotta : *Nunquid manducabo carnes taurorum , aut ſangvinem hircorum potabo ?* Vallyon a' tulkok husát éſzem-é ? vagy a' barmok vérét iſzom-é ? *Non accipiam de domo tua vitulos* , Ne add bár nékem a' te boryudat. Mit eſzel tehát kedves vendégûnk ? *Ego cibum habeo manducare , quem vos non ſcitis. Joan. c. 4,* Más enni valo ételem vagyon , a' mellyet ti nem tudtok , a' mint hogy nem-is tudták akkor az Apoſtolok , de tudgyuk immár , mi kedves elôtte , ugy mint bûneinknek tôredelmes bánattya , igaz gyonáſa , és ki valláſa , és az által nyert ûdvôſségûnk , *Per pœnitentiam hominum ſalutem hic cibum vocavit , oſtendens quantum deſiderium habeat noſtræ ſalutis ; ſicut enim nobis concupiſcibile eſt comedere , ita ei ſalvare nos. Chryſoſtomus hic.* Azt hitta ô étkének , a' mit a' pœnitentia által nyernek az emberek , tudni illik ûdvôſségeket , tudtunkra akarván adni , menyire kivánná ûdvôſségûnket , mivel valamint mi kivân-

Gen. c. 18. v. 17.

Pſalm. 49. v. 13.

Joan. c. 4.

S. Chryſoſt. hic.

vannyuk az ételt, ugy kivánnya ô a' mi ûdvôſségûnket. Soha nem vendégelhették ôtet kedveſſebben ſohul, mint a' hová el várta a' bûnôſôket, és publikánuſokat, sôt Zachæuſnak házához maga hitta magát, s'minden hivatal nélkûl ment bé, mert látta mit forralt, mit fôzött ſziveben Zachæus, a' ki minden bûneit ugy meg-bánta, hogy ragadományit négyſzerte többel volt kéſz meg-tériteni, és a' ſzegényeknek alamiſnára, bûneinek megváltására, felét minden jovainak ki oſztogatni.

Didacus Stellu.

El ment a' Fariséus aſztalához-is, de Magdolnát várta, a' ki keſerves ſirásából ſzármazot könyveivel, és bûnei bánattyával kedveſſebben tartotta ûdvôzitônket, *Phariſæus invitat Chriſtum, ſed ecce mulier ſtetit ad paſcendum & epulandum Chriſtum. Didacus Stella.* A' Fariséus hitta aſztalához, de imé az aſzony állat álla elô Kriſtus táplálására, és meg-vendégelésére; Ennek kedvéért ûlt le ûdvôzitônk *Chryſologus* Szent Péter tudományából: *Neque enim accubuit pocula ſaporata, melle floribus odorata ſumpturus, ſed pœnitentis lachrymas ex ipſis oculorum fontibus potaturus, Deus delinquentium gemitus eſurit, ſitit lachrymas peccatorum. ſerm. 93.* Nem azért ment ûdvôzitônk a' vendégségben, hogy ſzagos, és drága illatu, vagy mézzel édeſitett italokat igyék, hanem hogy a' pœnitentia tarto aſzonynak könyhullatáſit, mint eleven forrásbul ſzemeibûl igya, mert az Iſten azoknak, a' kik vétettek zokogáſit éhezi, a' bûnôſôknek ſzomjuhozza ſiráſokat.

S. Petrus Chryſolog. ſerm. 93.

Igen jól értette ezt a' pœnitentzia tarto Szent Dávid, s'azért éjjel nappal kéſzen várta Iſtenét. *Fuerunt mihi lachrymæ panes die, ac nocte, dum dicitur mihi, ubi eſt Deus tuus.* Szememre hánta ellenségem, hogy Királyi aſztalomhoz nem méltoztatik jôni az én Iſtenem, azt kiáltotta ſzûnetlen reám, hol a' te Iſtened? s'azért én-is reá kéſzûltem,

tem, nem Királyi pánkétummal, ſok ezerekben állo confectekkel, hanem kenyérrel? az en kőnyveim, mellyeket ſzemeimből ſzaporán hullattam, azok voltak a' kenyerek, azokra vártam; az étkeket pedig amaz ajánláſokkal ſzaporitottam, *Ego in flagella paratus ſum, & dolor meus in conſpectu meo ſemper. Iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro peccato meo. Pſalm. 37.* En az oſtorozáſra kéſz vagyok, és az én fájdalmam mindenkor előttem. En magam jelentem-meg vétkeimet, magam vádolom magamat, és megemlékezem bűneimről; Oh! leg ſzebb étkek fogáſa! illyen fogadáſokat, illyen tőredelmeſségeket tégy Kereſztyén ember elejben Jeſuſodnak, és leg kedveſſebben tartottad. Ha pedig itatni akarod, tanuld-meg Jéremiáſtul mit adgy innya, *Deduc quaſi torrentem lachrymas tuas, per diem, & noctem, & non des requiem tibi, & non taceat pupilla oculi tui. Threnor. c. 2.* Follyanak mint a' patak kőnyhullatáſid, éjjel, és nappal, ne adgy nyugodalmat magadnak, ſe ne halgaſſon a' te ſzemed fénye, ezekkel bizonyoſſan jól tartod, s' nem ſzégyenli az irigy őrdőgtől hallani, *Cum peccatoribus converſatur.* hogy a' bűnősökkel társálkodik, nálok vendégeskedik.

Pſ. 37. v. 18. & ſequent.

Thren. c 2. v. 18.

Oh! ha a' régieknek tudtára lett volna, mivel vendégelhetik az Iſtent, hidgyétek el, ſenki magát ki nem vonta volna azok kőzzől, a' kik nyavalyájokat érzették, de nékünk tartatott ez a' grátia, hogy mi vendégellyük pœnitentzia tartáſunkal, és mi helyet mi vendéglettük, mindgyárt az ő vendégségében által megyünk, hidgyétek el ezt Szent Jánoſnak hirdetéſéből, *Pœnitentiam agite, appropinquat enim regnum cœlorum.* Tartsatok pœnitentziát, vendégellyétek a' kegyes Iſtent, és imé ő is által ſzollit orſzágában, mert immár-is el kőzelgetet menyeknek orſzága. A' mellyet elmélkedéſre vévén *Petrus Damianus* azt

S. Petrus Damian.

kiáltya, oh! *verbum pœnitentiæ dulce!* Oh édes név! a' pœnitentzia neve! miért? mert (ugy mond) mikor a' pœnitentziát hirdeti Szent János, akkor beſzélli eledelét Szent Márk *c. 1. Mel ſylveſtre edebat*, erdei mézet eſzik vala, az előtt sáskákat, s' más gyökereket mondatik hogy ett, de mikor a' pœnitentziát emlegette, akkor mézet evett. *A principio mundi uſque ad Joannem univerſitatis humanæ electionem, recollige, nec in ſermone vel opere illius Sanctuarij poteris reperire dàlcedinem. Petrus Damian.* Világ kezdetétűl fogva vedd egyben az egéſz emberi válaſztot ſokaságot, és imé egéſz Szent János ůdejeig nem találſz annak, a' Szentek Szentének, ſe beſzédében, ſe cſelekedetében édeſséget. *Veni ergò ad Joannem, & audi vocem exultationis, & lætitiæ, miſericordiæ verbum, ſermonem gloriæ*; Jővel tehát Szent Jánoshoz, hallyad a' vigaſságnak, és örömnek nevét az irgalmaſságnak Igéjét, a' dicsőségnek beſzédét. *Quod celaverat Deus, tacuerat Angelus, latuerat Patriarchas, Prophetæ neſciebant, pœnitentiam inquit agite, appropinquavit enim regnum Cœlorum. Verbum pœnitentiæ dulce, verbum regni cœlorum lætum.* A' mit el titkolt volt az Iſten, halgatot felőle az Angyal, nem tudták a' Patriárkák, ſe Próféták, azt kiáltya Szent János: pœnitentziát tartſatok, mert el közelgetet menyeknek orſzága. Valoban édes neve a' pœnitentziának, vig neve menyorſzágnak. az az édes a' te pœnitentzia tartáſod a' te Iſtenednek, de néked-is nagy örömöd az ő orſzága.

Marci c.1.

S. Petrus Damian.

Fogjatok tehát ſzerével hozzá Kereſztyének, s' ha bűnősöknek iſméritek magatokat lenni, közelgeſſetek Jeſushoz, vendégellyétek ſzivbéli bánattal, tőredelmeſséggel, igaz gyonáſſal, jó ſzándékkal, és fogadáſſal, s' bizonyoſſan ő-is magához hi, meg-vendégel, oly vendegséggel, a' ſelynek az ő orſzágában ſoha vége nem léſzen.

Ha

Ha pedig valaki oly fősvény volna, hogy kéméllenê tőle zokogáſit, s'nem akarná bűnének ſzives bánattyával vendégelni, Ah! tegyük reá azt a' tőrvént, a' mellyet tett a' Svéciajak Királlya *Carolus* arra, a' ki harmadſzor meg-probáltatik, hogy nem gazdálkodot az által menő idegen vendégnek, és bé nem fogadta, s'emberségeſſen nem látta, égetteſsék-meg a' háza. Egetteſsék-meg lelkének háza, a' teſte, meg-nyomorodgyék őrőkké, a' ki kevéſſel bé érte volna Iſtenét, s'nem akart maga haſznára néki kedveskedni. Meg-hajtotta magas Felségét az Ur, és hozzánk méltoztatik jőnni. Ah! tehát *Procidamus ante Deum, & ploremus coram Domino.* Borullyunk elejben az Iſtennek, buzgo kőnyőrgéſſel, zokogjunk előtte az Ur előtt, s'mind bűneinket meg-bocsáttya, s'mind ůdeig valo jovainkat ſzaporittya, mert a' mint a' lakodalmokban, a' hol ſzeſzegényebbek a' vendéglők, a' vendégek ajándékot mutatnak fel, ugy ő-is ajándékot mutat, az őrők boldogságot. Amen.

Joan. Magnus lib. 4. c. 2.

PŰNKŐSD UTAN,

HARMADIK VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

Azért méltó Jeſushoz kőzelgetnűnk, mert a' bűnősőket bűntetlenekké téſzi.

Murmurabant Phariſæi, & Scribæ dicentes, quia hic peccatores reciqit. Lucæ cap. 15.

Lucæ c. 15.

Morgolodnak vala a' Fariſéuſok, és az Irás tudók mondván, hogy ez a' bűnősőket bé fogadgya. He-

Eccl. c. 21. v. 29.

HElyesſen mondotta, mert a' Szent Lélek sugalláſibul mondotta Sirák *cap. 21. In ore fatuorum cor illorum, & in corde Sapientum os illorum.* A' bolondok ſzájában az ő ſzivek, és a' bölcſek ſzivében az ő ſzájok. *Tygurina* olvaſſa: *Ab ore ſtultorum pendet cor eorum, at in corde ſapientum os illorum ſitum eſt.* A' bolondok ſzive ſzájoktul függ, de a' bölcſek ſzája az ő ſzivekben helyheztetett, akarván ezzel jelenteni, hogy a' bolondoknak ſzája uralkodik, és nem ſzive: a' bölcſeknek pedig ſzive uralkodik ő bennek, és nem a' ſzájok; a' mi annyit téſzen, a' bölcs ember, nem gondolatlanul, nem értetlenül, hanem előbb ſzivében meg fontollya mit mondgyon, s' ugy ſzoll, ha ſzollani kell, a' bolondok pedig valami jó nyelvekre, vagy helyes, vagy nem helyes, de azt csak ki fecsentik, azert a' *Syrus* azon Szent Irás czikkelyét igy olvaſſa: *Os ſtulti ipſum eſt cor ejus, & os ſapientis in corde ſuo.* A' bolondok ſzája az ő ſzive, de a' bölcſnek ſzája az ő ſzivében vagyon; mert ugyan is eſzes okoskodás nélkül ſzollani nagy bolondság, s' valamikor gonoſzul ſzoll valaki, annyi mint ha ſzive nélkül volna, az az, értelem nélkül, meg nem visgálván magában, ha helyes-é? vagy nem, a' mit akar mondani.

Tygurina legit.

Syrus.

Es illyen ſzivetlen ſzájuak voltak a' kép mutato Fariséuſok, a' kik ſem elejét, ſem utollyát meg nem gondolván a' dolgoknak, valami ſzájokban nyelvekre jött, azt bolondul ki böffentették; Igy látván a' publikánuſokat Kriſtushoz közelgetni, sőt vélek enni üdvözitőnket, mindgyárt morgolodtanak, gyalázták Jéſuſt, hogy ollyanokkal társalkodnék! Oh! bolond ſzivetlen Fariséuſok! miért cem ſzollyátok-meg a' ſebeſſet ha a' barbélyhoz fo-

lya-

lyamodik? miért nem rágalmazzátok a' beteget, ha orvoshoz mégyen? vagy miért nem szollyátok-meg azokat, a' kik ezekkel jót téſznek? Nem jól olvaſtátok magatok Profétáját *Iſaiáſt*, a' ki a' Kriſtus képében azt mondotta *c. 61. Spiritus Domini ſuper me, propter quod unxit me, Evangelizare pauperibus, miſit me ſanare contritos corde, prædicare captivis remiſſionem.* Az Ur lelke én rajtam, a' miért fel kent engem, hogy a' ſzegényeknek hirdeſſem az Evangeliumot, azért küldött engem, hogy a' meg-tört ſziveket meg-gyogyitſam, hogy a' foglyoknak bocsánatot, ſzabaduláſt prédikállyák; Ah! ha attul tudakoztatok volna előbb, mint morgolodtatok, a' ki magatok féle, de eſzére tért Bölcs mondot, *1. ad Tim. c. 1. Chriſtus Jeſus venit in hunc mundum, peccatores ſalvos facere.* A' Kriſtus Jeſus azért jött e' világra, hogy a' bűnösöket üdvözitſe, nem ſzollottatok volna bolondul! annak okáért jól mondotta felőletek Sz. *Lukács, Murmurabant,* morgolodnak vala, mint az eſz nélkül valo oktalan eb, akkor-is morog, mikor a' morgáſra nincſen oka; *Epulabatur non cibis, ſed reditu peccatoris. Chryſólog. ſer. 29.* Evett ugyan vélek Urunk, de nem ételből állott az ő vendégeskedeſe, hanem a' bűnösök meg-téréséből, ugy mond Sz. Chryſologus. a' ki tovább-is igy ſzolittya-meg a' morgolodo Zſidót: *Miraris Judæe, cur miſceatur convivio peccatorum, qui propter peccatores & naſci voluit, & non recuſavit occidi? oblatras, cur peccatorum vinum bibat? qui pro peccatoribus ſangvinem ſuum fundit?* Mit csudálod te Zſidó azt, hogy a' bűnösök vendégségében egyeliti magát a' Kriſtus? nem tudod-é? hogy azokért akart ſzűletni, és érettek-is meg-halni? azért morgaſz? hogy a' bűnösök borát iſzſza? nem tudod-é? hogy tulajdon vérét öntya érettek? és ha többet kivánſz tudni? *Suſcepit ipſe peccatum, ne peccatores perderet, in ſe ſententiam Judex retorſit, ut ſe amâſſe peccatores proderet, magis ſolvendo*

Iſaiæ c. 61. v. 1.

1. ad Tim. c. 1. v. 15.

S. Chryſol. ſerm. 29.

Ibidem.

Ibidem.

debitum, *quàm dònando.* ô magára vállalta fel a' bûnt, hogy a' bûnôsôket el ne veſztené, magára forditotta a' Biro a' ſententziát, hogy a' bûnôsôket mint ſzeretné, ki nyilatkoztatná, inkáb ki fizetvén az adoſságot, mint meg-engedvén. Azt adom én hozzá: hová mégy te irigy Zſidó? hová megyek én? mi minnyájan hová fordulunk? ha Jeſushoz nem ſzabad kôzelgetnûnk? Ehez! ehez! ſietûnk mi bûnôsôk, mert tudgyuk mi végre kedveskedik ô nékûnk, ugy mint azért, hogy életûnket változtaſſa oly formán,
Propoſitio. hogy a' kik bûnôsôk kôzelitûnk hozzá, bûntelenekké, igazakká legyûnk, hozzá kôzelitésûnk által &c.

Mikor a' mi ſzerelmes Iſtenûnk ſok féle képpen valo kedveskedését, és mint egy kényeſztetését láttyuk, ſenki azt ne gondollya, hogy bûnéért kedvez az embernek mint ha nem gyûlôlné gonoſzságát, a' miért okoſſan mondotta Judith. *c. 5.* mig az Iſraël népe jó volt, kedvekért
Judith c. 5. v. 21. ſokat cſelekedet, meg-vervén ellenségeket, de mikor vétettek, ôket verte, *Quia Deus odit iniquitatem illorum.* mert az Iſten gyûlôlte az ô gonoſzságokat; ſzereti a' bûnôsôket, de nem ugy, mint bûnôsôket, hanem mint a' pœnitentzia tartáſra, és meg-téréſre alkalmatoſſakat, kedvelli, mint maga munkáját, mert ô alkotta, ô váltotta meg, és azért mint tulajdonátul nehezen válik-meg. Bizonyittya
Sap. c. 11. v. 24. ezt a' Bôlcs. *Sap. c, 11. Miſereris omnium, quia potes, & diſſimulas peccata hominum propter pœnitentiam. Diligis enim omnia, quæ ſunt, & nihil odiſti eorum, quæ feciſti.* Uram te mindeneken kônyôrûlſz, mert mindeneket tehetz, és látatlanná téſzed az emberek bûneit, a' pœnitentziáért, mert mindeneket ſzeretz a' mik vannak, és ſemmit nem utálſz azok kôzzûl, a' miket alkottál. Mint ha azt mondaná: Ah! ſenki azzal el ne bizza magát, hogy bûnében-is kedvez néki az Iſten, mert nem azért kedvez, bogy bûnében

ben meg-maradgyon, hanem hogy látván nagy tűrését Istennek, meg-jobbullyon.

Morogjon a' Fariséus, morogjon az ördög, csak a' bűnös közelitsen Istenhez, bűnének meg-bánásával, mindgyárt közelit ő hozzá is az Isten, malasztyával, és kegyességével, mert nem másé, hanem övé a' bűnös is. A'mint ismég a' Bölcs nyilván tanittya ezt, mikor azt mondgya *c. 11. Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt Domine, qui amas animas.* Meg-engedz pedig mindeneknek (az Istennek igy szoll) mert tiéid Uram, ki a' lelkeket szereted. *Ibid. v. 27.*

Szereti a' lelkeket, s'nem csak azokat, a' mellyek ártatlan életekkel reájok adott képét Istennek meg-tartották, de azokat-is szereti, a' kik undok bűnökkel előbbi formájokat meg-rutitották, el változtatták, sőt gyakorta oly nagy szeretetét mutattya ezekhez, mint ha inkább kedvellené az ártatlanoknál, a' mint maga-is nyilván mondotta: *Non enim veni vocare justos, sed peccatores. Matt. c. 9.* Mert én nem jöttem hini az igazakat, hanem a' bűnösöket. *Matt. c. 9.*

Le szállott menyégből az Isten a' földre, de ki kedvéért? talán a' Paradicsomnak szépségéért: talán a' tiszta szűzeség kedvéért? talán az Angyaloknak kérésére? Ah! egyikért sem! hanem csak a' bűnösökért: mert minek utánna el áradot bűnök a' Sodoma bélieknek, és az égben fel hátot undokságok, azt mondá *Gen. c. 18. Clamor Sodomorum, & Gomorrhæ multiplicatus est, & peccata eorum magna valde, descendam igitur, & videbo.* A' Sodomábéliek, és a' Gomorrha kiáltása meg-sokasodot, és az ő bűnök föléttébb nagyok, azért le mégyek, és meg-látom. Oh! nagy irgalmu Isten! né szálly le, ne induly a' földre, mert undokságra akadsz, inkább hallyad szerelmesed szavát, a' ki azt jovallya: *Fuge dilecte mi, assimilare hinnulo cervorum.* *Gen. c. 18. v. 20.*

Inbáb magaſſabban emelkedgyél fel az égben, ne hallyad kiáltáſokat, ſzaladgy, mint a' ſzarvaſnak fia ſieſs, és meſzſze el rópúly, mint a' ſebeſſen rópúlo Saskeſellő, mert meg utálod azokat, a' kiknek kedvéért le akarſz jöni! *Deſcendam, & videbo.* Ah! nem maradok itt, hanem le mégyek, és meg látom; mert ugyan-is azt várta, hogy jelenlétére meg-térjenek, meg-bánnyák bűnőket; Oh! fölöttébb nagy ſzeretet! ki foghattya-meg? ki becsülheti elégendő képpen?

Kivánták volna az igazak-is le ſzállását, de azokat csak onnan fellyúl tekéntette-meg, az égbúl nézte, és le nem ſzállott, a' mint Szent Dávid *Pſalm. 32.* beſzélli, *De cœlo reſpexit Dominus, vidit omnes filios hominum.* Az égbúl alá tekéntet az Ur, és látta minden fiait az embereknek; Igy ezeket csak nézte onnan fellyúl, de mihelyet minden teſt meg-veſztegette az ő útát, el hatalmazott a' bún, le ſzállott. Szent *Baſilius* gondolkodáſa ez, a' ki igy ſzoll: *Concione 8. in Pſal. Eos, qui manent in propria dignitate, & humanæ naturæ convenientia faciunt, ex ſupernis inſpicit Dominus; eos verò, qui ad extremam malitiam delati ſunt, aliter viſitat, per hoc, quòd ipſe deſcendit.* Azokat, a' kik tulajdon méltoságokban meg-maradnak, és terméſzetekhez illendőket mivelnek; onnan fellyúl nézi az Ur, azokat pedig, a' kik utolſo gonoſzságra ſzakattanak le, más képpen látogattya, mert maga ſzáll le kőzikben. Itt mondhatni azt, a' mit az Anyaſzent-egyház mondott, *O felix culpa, quæ talem meruit habere Redemptorem!* Oh! boldogul eſett bún! a' mely illyen Meg-váltót érdemlett, az az, roſz magában a' bún, de a' mi kővette, ugymint az Iſtennek le jővetele, azért jónak láttatik, mert e' vonta le hozzánk az Iſtent.

Pſalm. 32. v. 13.

S. Baſilius conc. 8 in Pſalm.

Hitta ugyan őtet kegyeſſe *Cant. 5. Veniat Dilectus meus in hortum ſuum.* Jőjjőn el az én ſzerelmeſem az ő kertében de,

Cant. 5. v. 1.

de ne véllyétek, hogy a' földi Paradicsom kertében hitta, mert ezt nem tartya ő maga kertének, ugy mint a' mellyet egyszer immár az embernek adott, *Tulit Deus hominem, & posuit in Paradiso, ut operaretur, & custodiret illum. Gen. c. 2.* Vévé az Isten az embert, és a' Paradicsomba tévé, hogy azt munkálkodná, és meg-őrizné. Nem ez az ő kerte, és paradicsoma, hanem a' bűnősökkel, mint annyi faval bé ültetett kert az egész világ, ezt nem bizta ő másra, hanem maga jött alá, maga szállott belé, ő maga munkalkodott benne, s'micsoda munkával? Oh! keserves munka! vérig valo izzadást szerző munkával, mind arra a' végre, hogy jó gyümölcsel teremtethetné a' bé ültetett fákat, az élő embereket jó cselekedettel. A'kik noha gonoszak, de ugyan mégis magáénak mondgya, mikor Isaiásnak illyen parancsolatot ád *c. 48. Annuncia populo meo scelera eorum.* Eredgy, és jelencsd-meg az én népemnek az ő bűneit. Nézhetz e ugy mond Szent Bernárd, mint kedvez a' bűnősöknek, noha bűnősök, de ugy is magáénak nevezi, *Prudenter adverte sceleratos perhiberi, & populum Domini, etsi scelerati, etsi iniqui, vide ne audias, quod uni ex his meis non feceris, nec mihi feceris. lib. 4. de considerat.* Okossan vedd-eszedben, hogy bűnősöknek, és gonoszaknak mondatnak, és Isten népének-is, noha gonoszak, azért lássad, hogy azt ne hallyad, a' mit az enyimek közzül egynek nem cselekettetek, nékem sem cselekettétek, az az, senki azokat meg ne vesse, meg ne utállya, hanem meg-téritésekben fáradozzon, a' mint magát sem kéméli tőlök az Isten.

Genes. c. 2. v. 15.

Isaiae c. 58. v. 1.

S. Bernard. lib. 4. de consider.

Hallottátok, mint kűszködött egykor Jákob az Urral egész éjjel, mely kuszködésben ugy viselte magát Jákob, hogy győzedelmet venne rajta, és azért bátran nevét tudakoszta, ki volna? de nem érthette; sőt azt mon-

dá néki, *Cur quæris nomen meum? Gen. c. 32.* Miért kérdezed az én nevemet? mikor a' földre le viszen az emberek vétke, akkor meg-tudod ki vagyok én. Ugy mint Meg-váltó, mert a' bűnösök kedvéért a' földre le szállok, ott meg-győzettetem magamat, a' földre verettetem, s' meg-is ölettetem, hogy őket üdvözitsem. Oh! szerelmes Meg-váltóm! mi jót látz bennünk? hogy bűnösökért erődből ki hattad magadat forgattatni? hogy kegyetlenségünkre hagyod életedet? bizony nem más, hanem hogy világosabban ki tesék nagy irgalmaságod, hogy megmutassad, mely kedvesek előtted a' te munkáid, mely nem őrömest veszted el azt, a' mit álkottál. Szépen szoll errűl a' Jákobbal történt dolgárul *D. Isiodorus Pelus lib. 1. ep. 453, Quid quæris nomen meum? quod nec legis est, neque eorum, quorum ætas legem anteceſſit cognoscere: verùm serò tempore, cùm temporum plenitudo venerit, atque hominum scelera magnopere aucta fuerint, Jesus incarnâtus nuncupabor.* Hogy mered kérdeni az én nevemet, a' mellyet sem a' törvény, sem azoknak üdeje, a' kik a' törvény előtt éltenek, ennek ismeretségére nem jutottak: hanem későre, mikor az üdőknek tellyes volta el érkezik, mikor az emberek bűne el sokásodik, akkor meg-tanulhadd nevemet, én meg-testesült Jesusnak, az az, Meg-váltónak mondatom. Oh! bizony cselekedetével egyező név! mert a' mit neve hoz magával, azont viszi végben cselekedetével-is, nem utállya, hanem bé fogadgya a' bűnösöket, de miképpen? Szent *Chrysologus* meg-mondgya, *Recipit Deus peccatores: sed peccatores esse non sinit, quos recipit.* Bé fogadgya a' bűnösöket az Isten, de nem hadgya bűnökben, a' kiket bé fogad, bűnében fogadgya bé a' bűnöst, de nem a' bűnét. *Christus non recipit peccata, cùm recipit peccatorem, quia Deus non criminis, sed hominis est receptor. Chrysol. ser. 168.*

Gen c. 32. v. 29.

S. Isiodorus Pel. lib. 1. ep. 453.

S. Chrysol.

Idem ser. 168.

Nem

Nem véſzi bé bűnét, mikor magát véſzi bé a' bűnőſt, mert nem a' bűnnek, hanem az embernek bé vévője a Kriſtus Jeſus.

Nem-is lehetet ez jobban; mert *Non neceſſe habent ſani medico, ſed malè habentes*, Nem ſzűkőlkődnek az egéſségeſek orvos nélkűl, hanem a' betegek; s' kicſoda volt egéſséges? mindeneknek lankat volt a' lelke, és főlőttébbis beteg, mert a' Proféta mondáſa ſzerént *Pſalm. 13. Non erat, qui faceret bonum, non erat uſque ad unum.* Nem volt a' ki jót cſelekednék, nem volt egyig. Mellyekből azt hozza ki Szent *Chryſologus*: Tehát ſzűkség volt ezen orvoſnak kőzinkben valo jővetele; *Ut omnes intelligant ægritudinem, medicum, ut curentur, admittant.* Minnyájan azért, hogy betegségeket meg-iſmérjék, bocsáſsák bé az orvoſt, vallyák magokat bűnősőknek, mert jaj azoknak, a' kik magokat el hiſzik, bűnőket meg nem vallyák, mivel ebből az orvosbul hamar Biró válik, moſt társalkodik a' bűnősőkkel, hogy bűnőket meg-bocsáſſa, de ha nem engednek ſzavának, vég nélkűl valo ſententziával kárhoztattya őket, mint Birájok. *Pſalm. 13. v. 1.*

Várakodik moſtan, ujjain néz által, ſokat látatlannâ téſzen, s'mit akar azzal? hogy bátrabban vétsűnk? Ah! bizony máſt mond Szent Pál: Ne jádzál a' kegyes Iſtennel, mert mit vélſz? *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? ignorans quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? ad Rom. c. 2.* Nem lde az ő jóságának, és békeſséges tűrésének, és ſokáig valo várakodásának gazdagságit meg-veted-é? nem tudod-é, hogy az Iſtennek kegyeſsége pœnitentziára sűrget téged? várakozik az Ur reád, de ne hadd heában várakodását, mert a' mint Iſaiás ſzoll *c. 30. Expectat Dominus, ut miſereatur veſtri.* Azért várakozik ő, hogy kőnyőrűllyőn, hogy bű- *ad Rom. c. 2. v. 4.* *Iſaiæ c. 30. v. 18.*

neid-

neidből ki emellyen, hogy meg-igazitſon, de ha te méréſzen ſzaporitod bűneidet, oh! mely nagy veſzedelem vár! mert meſzőnen elő jő az Iſtennek haragja, a' mint Iſaiás beſzélli: *Venit de longinquo ardens furor ejus, & gravis ad portandum, labia ejus repleta ſunt indignatione, & lingva ejus quaſi ignis devorans. Iſaiæ c. 30.* Meſzirűl jő elő az Ur, égő az ő haragja, és nehéz el viſeléſre, az ajaki bé tőltek boſzonkodáſſal, és az ő nyelve, mint az emészтő tűz. A' mi annyit téſzen, valamint a' tűz nem tud meg-engedni ſemminek, valamit ér, ugy a' ſokáig várakodo Iſten, nem enged-meg akkor ſenkinek, valakit várt, hogy hozzá folyamodgyon, meg-jobbuláſra, és nem folyamodott hozzá.

Ibid. v. 27.

Mire nézve arra kérlek én, járullyatok, közelitſetek Kriſtushoz, mert a' mint Szent Dávid biztat *Pſalm. 33. Accedite ad eum, & facies veſtræ non confundentur.* Jurullyatok hozzája, és a' ti orczáitok meg nem ſzégyenűlnek. Miképpen kell pedig járulni ő hozzá *Salmeron* meg tanit: ugy, a' mint akkor a' bűnősők; miképpen: *Appropinquabant peccatores Deo, per pœnitentiam; & Chriſtus appropinquabat eis per gratiam. tract. 25. tit. 5.* Hozzá közelitettek a' bűnősők pœnitentzia tartás által, s' volt-é haſzna? oh! főlőtték ſok, mert a' Kriſtus-is hozzájok közelitet kegyelme, irgalmaſsága, és ſzent malaſztya által. Közelitſetek hozzá, mert a' mint *Laurentius Juſtinianus lib. de diſcipl. & perfectione monaſt. c. 16.* tanit: *Semper præſtò eſt cœleſtis Majeſtas latiſſimæ ſuæ charitatis, mellifluæ gremio fovere, ad ſe accedentem.* Mindenkor kész a' menyei Felség, az ő ſzéles ſzeretetének mézzel folyo kebelében venni az ő hozzá járúlót. *Propterea divinam quisquis propitiam vult habere munificentiam, ad ipſam accedat credendo, & de ipſo præſumat amando.* Annak okáért valaki kedvelli kegyes adakozását, hittel járullyon hozzá, és bizzék abban őtet ſzeretvén.

Ez. 33. v. 6.

Salmeron tract. 25. tit. 5.

Laur. Juſt. l. de diſcipl. & perfect. monaſtic. c. 16.

Igy

Igy minden ellenségink morgolodása ellen-is bűneinkből ki mentetünk, és az Istennel örökké barátságossan társalkodunk. Amen.

PŰNKÖSD UTAN, HARMADIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Nagy gondgya vagyon Krisztusnak a' mi üdvösségünkre, hogy mi-is arra nézve, azt inkáb keressük.

Gaudium erit coram Angelis Dei, super uno peccatore pœnitentiam agente. Lucæ cap. 15. *Lucæ c. 15. v. 10.*

Örőm leszen az Isten Angyali előtt egy pénitentzia tartó bűnősőn.

HOgy ha maga az igazság nem mondaná azt, a' mit ma az Evangeliumban olvasunk az Angyaloknak nagy örőmérűl, mellyel örvendeznek a' nyomorult bűnős embernek meg-térésén, nehezen találnám fel okát, miért vigadnak rajta: talán nincsen hirekké az emberek kőz beszéde, *A cibo bis cocto, à Doctore imperito, ab amico reconciliato, libera nos Domine.* a' kétszer főzőtt ételtűl, a' tudatlan orvostul, és a' meg békéltetet baráttul mencs-meg Uram minket, mert ugyan-is, a' mint izetlen a' kétszer főtt étek, ártalmas a' tudatlan orvos, ugy álhatatlan a' meg-békéllet barátunk; de ámbár álhatatos légyen a' megtért bűnősnek pénitentzia tartása, a' ki az előtt ellensége

volt bűnében, az Angyaloknak, mire nézve kell néki örülniek? mi nyereségek vagyon benne? ha meg-tér, magának haſznál, ha bűnében meg-marad, magát veſzti, azzal az Angyaloknak ſemmi kiſſebségek ſincſen az ő boldogságokban? Szent *Bonaventura in Lucam* azt feleli erre: *Quia deſtruitur culpa, reſtituitur juſtitia, confutatur dæmonum ſuperbia, efficax redditur Angelorum cuſtodia, reparatur Eccleſia, placatur ira Divina, & reſtauratur Jeruſalem ſuperna.* Azért örvendeznek, mert el romol a' bűn, viſza tér az igazság, meg-gyaláztatik az ördögöknek kevélysége, foganatoſsá válik az Angyaloknak őrzéſe, épül az Anyaſzentegyház, meg-engeſzteltetik az Iſtennek haragja, és megujjul a' felső Jérusálem.

S Bonavēt. in Lucam.

Ugy vagyon; de hiſzem, ezek mind maga haſznái a' á'bűnőſnek, hogy viſza vétetik az Iſtennek kédvében, az ő ſzerencséje, hogy foganatos az Angyalok reá vigyázáſa, az ő boldogsága, és nagyobb bátoritáſa, hogy meg-engeſzteltetik az Iſtennek haragja, az ő nyeresége, ujjul, és épül a' felső Jérusálem, mert a' meg-tért bűnőſſel ſzaporodik, ez-is az ő jóva, mivel oda ſzámláltatik, a' honnan magát ki rekeſztette volt, s' miért örvendeznek tehát az Angyalok? Meg-mondgya *Lucas Burgenſis: Hæc omnia vera ſunt, ſed quæ huc potiſſimum ſpectat ratio eſt, quia ſciunt peccatoris converſionem, rem eſſe Deo gratiſſimam, qui omnes homines tenerè diligat, tanquam oves prſcuæ ſuæ, nec quemquam eorum perire velit.* Ezek (ugy mond) mind ugy vannak, mindenűnnen a' meg-tért bűnőſnek haſzna ſzármazik, de mint a' jó Udvariak, meg-tartyák azt, hogy Urokhoz alkalmaztattyák magokat, annak okáért tudván, kogy az ő Urok ſziveſſen ſzereti az embereket, mint a' maga nyáját, a' kik közzűl nem akar egyet-is el veſzteni, örvendeznek, hogy azzal kedvét talállyák a' hatalmas Iſtennek. Oh! áldott

Lucas Burgenſis.

An-

Angyalok! oh! leg hivebb szolgai Istennek, áldgyátok, áldgyátok azt, a' ki titeket, és minket teremtet, titeket meg-tartot kedvében, s' minket bé vészen kegyelmessen, titeket illet illy igaz vigaságtokért az, a' mire sűrget Szent David *Psalm. 102. Benedicite Deo omnes virtutes ejus, ministri, qui facitis voluntatem ejus.* Aldgyátok az Urat minden erői, minden szolgai, a' kik az ő akarattyát mivelitek. Ez az ő akarattya, hogy el ne veszűnk, a' légyen a' ti szolgálatotok, hogy üdvősségünkre segitsetek. Mert bizonyos az, és rövideden meg is mutatom, hogy leg nagyobb gondgya a' mi Istenünknek a' mi üdvözitésünk, kétség nélkül arra a' végre, hogy mi-is annál inkáb keressénk tőredelmes szivel üdvősségünket. Legyetek figyelmetesek. *Psalm. 102. v. 21.* *Propositio.*

Csak az emberek között-is, leg nagyobb hitele vagyon annak, a' ki mindenkor igaz beszédű embernek ismértetett lenni, leg fő képpen, ha mondását cselekedete mindgyárt követi, ugy hogy a' mit mond, cselekedete bizonyitsa; s' mit mondgyunk a' mi Istenünkről, a' ki soha senkit meg nem csalt, mondásában, soha nem tétovázo? hanem a' mit mond, cselekedetével meg-is erősiti; Bizony a' ki ebben kételkedik az ördögnél-is alább valo, mert hiszen ez ő benne, és hiszen néki ugy annyira, hogy Szent Jakab bizonysága szerént reszkessen félelmében, tudván mind azokat, bé tellyesitetni, a' miket mondot az ő veszténe, s' mások üvősségére. *Jacobi c. 2.*

Hogy azért leg nagyobb gondgya vagyon a' mi üdvősségünkre, ki tetzik amaz erős eskűvésébűl. *Ezechiel. c. 18. Vivo ego, dicit Dominus, quia nolo mortem peccatoris.* Elek én, azt mondgya az Ur, és nem akarom halálát a' bűnősnek, a' hol vegyétek eszetekben, az ő eskűvésének módgyát, maga élete által eskűszik; miért? meg-felel erre Szent Pál *ad Hebr. c. 6. Quia neminem habuit, per quem juraret* *Ezech. c. 2. v. 32.* *ad Hebr. c. 6. v. 13. & 14.*

raret majorem, juravit per semet ipsum; homines enim per sui majorem jurant, & omnis controversiæ eorum finis, ad confirmationem est juramentum. Mert nem volt senki nálánál nagyobb, a' ki által eskûdhetnék, és minden vetekedéseknek vége, és erôsîtésére az eskûvés, mint ha azt mondaná, hiszûnk az embernek, mert magánál nagyobra eskûszik, tehát inkáb hidgyûnk az Istennek, a'ki magára eskûszik, a' kinél semmi nagyobb nincsen. Oh! kegyelmes Istenûnk! ki kénszeritet téged erre az eskûvésre? mitûl viseltettél, hogy a' te ellenségednek életét, nem halálát akarod? Bátor meg térjen a' bûnôs, de hiszem, ugyan ô volt az, a' ki bûnével néked rontásodra járt, mert parancsolatodat meg-vetvén, a' menyire ô rajta állott, tégedet is semmié akart tenni, hogy ne lenne, a' ki bûntethetné, s' miért szereted? miért kivánod ûdvôziteni? oly feledéken vagy-é? hogy nem régi gonoszságát illy hamar el felejtsed? elôbb ellened támadot, s' most mellyét vervén azt mondgya, vétkeztem: hirtelen változás ez, s' nem emlékezel-meg, elôbbi cselekedetérûl? *Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor in justitia sua, quam operatus est, vivet.* Ugy vagyon, minden hamisságirul, a' meliyeket cselekedet el felejtkezem, s' meg nem emlékezem, hanem a' mi igazat, és jót cselekedet, az az pénitentziát tartott, abban él, és meg nem hal. s' nem nagy gondgya-é ez ûdvôsségûnkre?

Alkotta az eget, azon a' napot, és holdat, és a' csillagokat, alkotta a' fôldet, és azon minden élô állatot, s' hol eskûdött-meg maga által? azoknak meg-tartására? sokkal kûlômbek mind ezeknél, s' mind az embernél az Angyalok, Arkangyalok, Kérubimok, a' kik elôtte állanak szolgálattyára, s' hol olvastátok, hogy nékik illy nagy eskûvéssel fogadta volna meg-tartásokat? csak az ember az,

a' ki-

a' kinek üdvözitésére igy kötelezi magát, mert ő tudgya annak lelkét becsülleni, mint leg bölcsebb itéletü. mert köz beszéd az a' bölcseknél, *Sapiens est, cui quæque sapiunt, prout sunt.* Bölcs az, a' kinek mindenek ugy tetzenek, a' mint magokban vannak; Mit nem cselekesznek a' Királyok egy erös véghelyért, egy várasért? minek utánna sok ezer vitézeket veszttettek el alátta, milliokat költöttek el miatta, sok kárt szenvedtenek, a' ben lévöktül; minek utánna le tészik a' fegyvert, magokat fel adgyák, békeséget kivánnak, minden gonoszságokat félre tészik a' Királyok, és meg-engednek nékik, mert ők tudgyák, mit ér az a' véghely, és város, ők tudgyák becsülleni; szintén igy a' jó Isten-is, noha sok boszuságot tett a' bünös ő rajta, de csak térjen-meg, bánnya-meg elöbbi gonoszságát, adgya kezében magát, szabadon bocsáttya, életét meg-tartya, sőt maga boldogságába részesiti: mert ugy becsülli annak lelkét, a' mint magában érdemes. S' mind azon által mégis, oh! meg-általkodott bünös ember! mint ha illyen fogadási, és cselekedeti az Istennek igazak nem volnának, meg-marad a' bünben, és gonoszságát szaporittya, hamissan becsülvén jónak azt, a' mi gonosz, és ő néki örök kinnyára valo. Meg busult szivel szoll errül Sz. *Basilius: Est ne Deus, etiam cùm jurat indignus, cui credatur? an neque verbo, nec exemplo, neque juramento fidem habes? vel operibus crede. cit. à Lanuza hom. 18. de prodig. §. 3.* Mire becsüllöd istentelen ember az Istent? méltatlan ő arra, hogy higy néki mikor eskünszik? leg alább cselekedetinek higy, lássad kikkel miket cselekedet. Utolso veszték üdeje volt a' Ninivé bélieknek, s' mind azon által, elöbb hogy sem mint utolso orája el jöne maga szorgalmatoskodott meg tartásokra, Prófétát küldött, akarattyát meg-jelentette, s' mihelyet szót fogadtak, mint ha soha nem vétettek

S. Basil. cit. à Lanuza hom. 18. de prodig. §. 3.

tek volna meg-tartotta, kedvében viſza vette, és áldotta őket.

Nagyot vétet volt Achâb, halálát okoſzta rendetlen kivánságával a' jámbor Nábothnak *3. Reg. c. 21.* őrők kinokat érdemlett, s'mégis, hogy el ne veſzne, a' kinek bűntettetni kellett volna, maga a' jó Iſten ő küldé Illyéſt annak meg-téritésére, ő viſelt gondot reá, hogy meg ne halna, érdeme ſzerént, és el ne veſzne. A' mint hogy ezis értvén maga gonoſzságával érdemlett bűntetését pénitentziát tartott, s'mindgyárt azt a' grátiát vévé, *Non inducam malum in diebus ejus.* Eregy viſza Illyés, és mondmeg Achábnak, mivel pénitentziát tart, meg-engedtem néki, és az ő ůdejében nem cſelekſzem azokat, a' mellyeket cſelekedendő voltam. Tudta tudni illik ő mire eskűdött, és mit fogadott a' bűnősöknek, hogy cſak térjenekmeg, meg enged nékik. oh! meg-foghatatlan gondviſelés! Nagy kedvezés! meg nem érdemlett kegyelmeſség!

3. Reg. c. 21. v. 29.

Nem ſzollok én itten Szent Dávidrul, és azzal ſok ezerekrűl, a' kik nyilván tapaſztalták gondviſelését fogadáſa ſzerént Iſtennek, hanem cſak *Manaſſeſt* emlitem, a' kirűl Szent *Chryſoſtomus* azt irja: *Manaſſes cunctos inſaniâ anteivit, ac tyrannide legalem evertit cultum, templum clauſit, Idolorum errorem Deo adverſum incepit, univerſis, qui ante ipſum vixerant impietate præſtans.* Manaſſes mindeneket meg előzőtt gonoſzságával, és bolondságával, kegyetlenségével, a' tőrvény czéremoniáinak fel forgattásával, bé zárta a' templomot, bé hozta az Iſten ellen valo bálványozáſt, mindeneknél, kik előbb voltak iſtentelennyebb, a' mint hogy azért fogságban-is virettetett, de hallyátok, mit mond tovább felőle: *Ubi pœnitentiam egit, è captivitate revocatus eſt.* Nem hatta el veſzni a' kegyelmes Ur, hanem meg-térését várta, s'mi helyet pénitentziát tartott, s'meg-

S. Chryſoſt. hom. de reparat hominis lapſi tom. 5.

s' meg bánta bûnét, a' fogságbul ki szabaditotta. Ha tehát valakinek oly meg keményedet szive volna, hogy eskûvésének sem hinne, higyen cselekedetiért fogadásának, mert nagyobb gondgya vagyon ô néki reánk, mint mi nékûnk magunkra.

Mellyet, hogy inkáb el hidgyetek, és bizodalmasabban folyamodgyatok hozzá, minden sullyos vétkeitek után-is, kérdgyétek-meg az emberi testben ôltôzött Istent, *Quare venisti?* miért jôttél e' világra, s' meg-hallyátok feleletét; *Non veni vocare justos, sed peccatores ad pœnitentiam. Matt. c. 9.* Nem az igazakat, hanem a' bûnôsôket jôttem pénitentzia tartásra hini, kérdgyétek Szent *Basiliussal*, *Quid portas in humeris? ovem inquit perditam, cujus gratiâ gaudent, qui sunt in cœlis, unius inquit peccatoris pœnitentiam agentis gratiâ, Angeli lætantur.* Mit hordosz édes Meg-váltóm a' te vállaidon? és azt feleli: az el veszett juhot; a' kinek kedvéért ôrvendeznek a' mennyejek, a' kinek megtéréséért vigadnak az Angyalok. Csudálatos dolog! nem az égtûl, és menyégtûl a' fôld, hanem ettûl láttatik ama' függeni! E' felôl mondotta Szent Jóbnak az Isten: *Nunquid nôsti ordinem cœli, & pones rationem ejus in terra? Job. c. 38.* Tudod-é az ég rendit, és annak módgyát helyhezteted-é a' fôldôn? nem lehet a' terméset szerént, hanem én cselekszem a' bûnôsnek kedvéért, hogy a' fôldrûl rendeltessék: s' bizony ugy-is vagyon, mert a' mint Sz. *Hieronymus ep. 46. ad Rust.* vette eszébe; A' mint viselték magokat a' Ninivébéliek, ugy rendeltettek az egek; Ezek vétkeztenek a' fôldôn, oda fel meg-haraguttanak az egek, és azok fejére sententziájokat ki mondották; A' fôldôn pénitentziát tartottak a' bûnôsôk, és az egek fel derültenek, el széllyedtek a' felyhôk, meg másolták sententziájokat, és a' halálnak sententziája életre fordittatott, az egész

Matt. c. 9.

S. Basilius hom. 29. de pœnit. tom. 1.

Job. c. 38. v. 33.

S. Hieronymus ep. 46. ad Rustic.

egéſz ményei Sereg őrvendez rajtok. Az előtt onnan felyűl várhattunk őrőmőt, onnan táplálásunkat, s' moſt ők várnak mi tőlunk, a' mint rendeſſen ſzoll errűl Szent *Ephrem. tract. de pœnit. pag. 566. Feſtum Deo excitat pœnitentia, quoniam cœlum movet ad Epulas, & Angeli lætantur, dum pœnitentia ipſos invitat ad prandium, cunctique Cœleſtes Ordines epulantur, per pœnitentiam ſe recreantes.* Vig ünnepet indit Iſtennél a' pénitentzia tartás, mert vendégségre indittya az egeket, és az Angyalok őrvendeznek, mikor a' pénitentzia őket ebédre hija, s' minnyájan vendégeskednek a' mennyei rendek a' bűnősők meg-térésével magokat mulatván.

S. Ephrem. tract de pœnit. pag. 566.

A' mely őrőmőt ki rendeli? ki parancſollya? hanem az, a' ki üdvősségét embernek meg-nyerte.

Nem győnyőrködhetik a' vitéz az ő prédájában annyit, a' menyit a' mi Iſtenünk a' meg-nyert lélekben, s' azért vállára téſzi, ott hordozza. Melyről emlékezvén *Salmeron* e' képpen ſzoll: *Ut humeris geſtamus torques aureos in ornamentum; ita Chriſtus nos ſuper humeros geſtat, ut tantâ prædâ ditatus, & ornatus appareat coram Patre. tom. 7. tract. 25.* Valamint mi vállainkon hordozzuk az arany lánczot, és az arany bárányt, ugy viſel minket a' Kriſtus az ő vállain, hogy illyen prédával meg-gazdagittatván, ékeſittetvén dicsősségeſſen jelennék meg Sz. Atya előtt. Az arany lánczés bárány a' hadnak győzedelmes viſelését jelenti, ugy mond Szent *Ambrus: Torques inſignia eſſe victoribus dubitari non poteſt, cùm hi, qui in bello fortiter fecerint, torquibus honorentur. de vita Valentini.* Az arany láncz győzedelemnek jele, mert a' kik a' hadban erősſen viſelik magokat, aranylánczal ajándékoztatnak. s' ki viſelte erősſebben magát, mint Kriſtus Urunk? a' ki halálig hartzolt érettünk, s' mi volt az ajándeka? egy bárány, egy juhocska; de nem arany, hanem

Salmeron. tom. 7. tract. 25.

S. Ambroſ. de vita Valentini.

hanem annál drágább, az emberi Lélek, és annak szerzett üdvössége. *Salus enim Creaturæ, lucrum est Creatoris*, ugy mond Szent *Hieronymus*, az alkotmánynak üdvösége, az Alkotonak nyeresége, egy szóval, mint ha másra semmire gondgya nem volna, ugy viseli gondgyát az emberi léleknek a' mi szerelmes Istenünk, és Meg-váltónk. *S. Hieronymus super Jeremiam c. 15.*

Szent Pál mondotta maga felől, hogy meg-nyerhetne mindeneket, mindeneknek minden lett- *Omnia omnibus factus sum. 1. ad Cor. cap. 9.* De ő csak követője volt a' mi szerelmes Meg-váltónknak, ő volt az, a' ki minden képpen hozzánk alkalmaztatta magát, hogy üdvözithetne annyira viselte gondunkat; Szent *Chrysostomus* szavai ezek *homil. de pœnit. tom. 3. Cum esset unus, omnia faciebat, Dominum suum imitans, etenim cùm sit Divinitas unius substantiæ, & immutabilis pro nostra salute omnia fit. Tu palmes factus es, & ipse tibi vinea, sicut ipse dicit. Joan. c. 15. Ego sum vitis; promovere gressum voluisti, factus est tibi via, dicens: Ego sum via, per me si quis intraverit &c. ovis factus es, Agnus factus est tibi: Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi; Bibere voluisti, factus est tibi poculum. Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, &c.* Mikor egyetlen egy volna, mindeneket cselekedet az ő Urát követvén? mivel az Istenség-is egyetlen egy állatságu, és változhatatlanságu lévén, a' mi üdvösségünkért mindenné lett. Te szőllő veszö lettél, ő tenéked szőllős kerted, a' mint maga mondotta Szent Jánosnak tizen-ötödik részében: En vagyok a' szőllő tő. Előbb akartál menni, ő te néked útad lett, mondván: En vagyok az út, &c. Te juhá lettél, ő tenéked bárányod lett. Imé az Isten Báránnya, ki el vészi e' világ bűneit. Innya akartál, pohároddá lett, a' ki az én Testemet észi, és az én véremet issza, &c. *S. Chrysost. hom. de pœniten. tom: 3.* *Joan. c. 15.*

De még maga italát sem kivánnya nálunk nélkül,

Dico vobis, non bibam à modo de hoc genimine vitis usque in diem, cùm illud bibam vobiscum. Matt. c. 26. Mondom néktek, nem iszom e' szőllő-tőnek terméséből a' napig, mikor amaz ujjat iszom veletek az Atyám országában. A' mely helyre Szent *Cyrill. Alexand. lib. 7. in Levit.* igy szoll: *Quamdiù nos non ita agimus, ut ascendamus ad regnum, non potest ille vinum bibere solus, quòd nobiscum bibere se promisit. Est ergò tamdiù in mœrore, quamdiu nos persistimus in iniquitate. Non vult ergò solus in regno Dei bibere, nos expectat, sic enim dixit, donec bibam illud vobiscum. Nos sumus igitur, qui vitam nostram negligimus, lætitiam illius demoramur, expectat, ut bibat de generatione vitis hujus.* Valameddig mi ugy viselyük magunkat, hogy országában bé ne mehessünk, nem ihattya ő magánossan a' bort, mellyet meg-igért, hogy velünk együtt iszsza. Tehát mind addig keserüségben vagyon, valameddig mi a' gonoszságban meg-maradunk. Nem akar ő magánossan innya az Isten országában, minket vár, mert igy szollott: mig azt veletek együt iszom. Mi vagyunk tehát azok, a' kik a' magunk életét el mulattyuk, és az ő vigaságát hallasztyuk, várakozik, hogy igyék ennek a' szőllő-tőnek terméséből.

Cyrillus Alex. lib. 7. in Levit.

Mely ha ugy vagyon, miért nem viselünk mi-is gondot lelkünkre, hanem minden gyönyörüségért készek vagyunk el adni? Ah! szánnyuk-meg lelkünket, s'ne veszessük el &c. ha el estünk, kellyünk fel, és vigasztallyuk az Urát, az Angyalokat, hogy ők-is örökké örvendezteссenek minket. Amen.

PÜN-

PŰNKŐSD UTAN, NEGYEDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

A' ki Istenben bizik többet nyér, mint reménlet, mert nem csak szükségünkre, hanem gyönyörűségünkre valót-is ád.

In verbo tuo laxabo rete, & cùm hoc feciſſent concluſerunt piſcium multitudinem copioſam. Lucæ cap. 5.

A' te Igédre meg-ereſztem a' hálót, és mikor azt cselekedték volna, halaknak bőséges sokaságát rekeſztették bé. *Luca c. 5.*

EGész éjjeli haszontalan fáradságok után a' jámbor halászoknak, mikor minden emberi szorgalmatosságok gyümölcstelen volt, maga Szent Péter valása szerént, *Per totam noctem laborantes, nihil cepimus*, Egesz éjjel munkálkodván, semmit sem fogtunk, atyai gondviseléſe szerelmes Meg-váltónknak, akkor keritette őket maga hálójában. Ejjel sötétben halászott Péter, és semmit nem fogott, nappal halászta ötet üdvözitönk, és megfogta; mert ugyan-is mikor a' világi munka, semmi állando jutalmat nem szerezhet, akkor mutogattatik az Istennek bőséges adománya. Ki gondolhatta volna-meg, hogy illyen alkalmatosséggal hagyaſſa el vélek mindeneket Kriſtus Urunk? de a' mint meg-tudgya ő szomoritani, ugy meg-tudgya vigaſztalni az embereket. A' hol a' jut

énnékem eſzemben, ha a' volt ſzándéka Urunknak, hogy a' világot vélek el hagyaſſa a' haláſzokkal; miért nem hitta inkáb akkor, mikor haſzontalan fáradságok miatt meg ſzomorodtak? mert hiſzem, ha igérete fogott valamit rajtok, akkor foghatott volna, mikor látták, mely haſzontalan a' világi tőrődés, munka, és fáradság. De ez inkáb kinſzeritès lett volna, mint hivatal, mert a' ſzükség ſokra veheti a' meg-buſult ſzükölködő embert. A' mint hogy a' Sátán-is akkor vélte, hogy maga ſzolgálattyára foghattya a' Kriſtuſt, mikor nagy ſzükségében az egéſz világnak meg-mutatott kincſeit néki meg mutatta, és megigérte. Nem igy bánik mi velünk az Iſten, hanem mikor ki emel üdeig valo ſzükségünkbül, és mindenekkel megáld, akkor hi, akkor probállya jó akaratunkat, hitünket, és reménségünket, mert nem kénſzeritett, hanem ſzántſzándékkal adott áldozatot kedvelli; a' mint ezt jól értvén Szent Dávid azt mondotta: *Voluntariè ſacrificabo tibi.* Nem kinſzeritésbül, nem üdeig valo jómnak megnyeréséért, hanem jó akarattul viſeltetvén, ſzántſzándékkal áldozok néked én Iſtenem.

Es erre nézve meg parancſolta nékik vonnák-meg hálójokat ujjobban; nehéz volt hozzá kezdeni, mert terméſzet ſzerént valo tudományok ellenkezőt jovallott, azt ſuggálván, ha egéſz éjjel, mikor a' halak a' hálót nem láttyák, nem fogtunk; mi képpen foghatunk nappal ſzemek előtt lévén a' háló? mind azon által, oh! tekélletes, és erős reménségű Szent Péter! mindgyárt hozzá kezdet mondván: *In verbo tuo laxabo rete*, A' te igédre meg-cſelekſzem, s'volt-é haſzna? több mint remélhettek, mert *Cùm hoc feciſſent, concluſerunt piſcium copioſam multitudinem.* Mikor azt cſelekedték volna, a' halaknak ſokaságát rekeſztették bé hálójokba, ugy annyira, hogy azoknak ki

vo-

vonyására magok elegendők nem volnának, hanem a' másik hajóban lévőknek intvén, segitségre hinák őket. Oh! édes Meg-váltóm! most probáld-meg hiteket, és reménségeket, most hijad őket, lássuk, el hadgyák-é nyerességeket? s' bizony ugy-is történt, hitta őket, és mindeneket el hagyván követék ótet, *Subductis ad terram navibus, relictis omnibus secuti sunt eum.* Ki vonván a' partra hajójokat, és mindeneket el hagyván, követék ótet. Valoban okos cselekedet! mert a' mint *Janzenius* okoskodik, ezzel arra a' gondolatra emelte elméjeket, ha ottan, a' hol semmit nem foghattunk, az ő parancsolattyára annyit fogtunk, a' menyivel nem-is birtunk, gondgya lészen reá, hogy soha semmibül szükősek ne legyünk, a' mint jól-is gondolhatták, mert a' kik Istenben biznak, nem csak azt nyerik-meg, a' mit reménlenek, hanem sokkal többet, mivel ő nem csak szükségünk el távoztására valót ád, hanem gyönyörkőttetésünkre valót-is. Mellyet meg-is mutatok, &c. *Propositio.*

Leg könnyebb annak hinni, és abban reménleni, a' kitül mindenek meg-lehetnek, és azért mondotta Szent Pál, *Scio, cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem.* 2. *ad Tim. c.* 1. Tudom kinek hittem, és bizonyos vagyok benne, hogy hatalmas az én kincsemet meg-tartani ama' napra; ő pedig tudgyátok é, mit fogadot régenten az Israëlitáknak? *Omnis locus, quem calcaverit pes vester, vester erit. Deut. c.* 11. Minden hely, a' mellyet tapod a' ti lábotok, tiétek lészen. Melynek okát Szent Bernárd azt adgya: *serm.* 32. *in Cant. Magna siquidem fides magna meretur, & quatenus in bonis Domini fiduciæ pedem porrexeris, eatenus possidebis.* Mert a' nagy hit nagyokat érdemel, és a' menyire bé tészed a' te bizodalmodnak lábait, az Urnak jovajban, annyira birod; hiszed, és

2. *ad Tim. c.*1.*v.*12.

*Deut. c.*11. *v.* 24.

S. Bernard. serm. 32. *in Cantica.*

és reménled, hogy testi, és lelki nyavalyádbul ki segíthet, folyamodgyál hozzá, s'bizonyossan meg nyered, mert akár menyit adgyon, mind többet adhat, és azzal ő meg nem fogyatkozik, mellyet, hogy el hinnénk jussón eszűnkben, mit kivant ama' fejedelemtűl, kinek a' leánya meg-holt volt? ez beteg ágyában hagyván leányát, Urunkhoz ment, és arra kérte, hogy gyogyitaná-meg, ki mikor igy esedeznék, jöve egy hozzá mondván, ne busitsad az Urat, mert haszontalan, és késő a' te kérésed, immár meg-is holt a' te leányod. *Lucæ c. 8.* Ugy-é? tehát

Luca 8. nincsen annak kezében a' halál, a' ki az élettel bir? meggyogyithattya betegségébűl, s'nem támaszthattya fel halottajbul? hogy lássad, mind hatalmát, s'mind bőséges adományát hidgyed, nem csak betegségébűl meg-gyogyittya, de ha meg-holt, halottajbul-is fel támasztya. És azért azt mondá néki, *Noli timere, sed tantùm crede, & salva erit.* Ne fély, hanem csak hidgy, és bizonyossan meg-szabadul a' te leányod, a' mint hogy tanitványival bé menvén, fel támasztotta, és meg-éleszttette. Oh! bőv alamisnáju Isten! csak gyogyulást kiván tőle a' fejedelem, és ő a' halotnak is életed ád. A' melyrűl gondolkodván Szent

S. Chrysost. in Psal. 94. *Chrysostomus in Psalm. 94.* azt mondgya: *Nullus ergò ex cultoribus Dei dubitet, quamvis beneficia difficilia speret, quamvis miracula super se venientia postulet, deseri à summo Deo non potest.* Ah! tehát senki az Isten tisztelői kőzzűl ne kételkedgyék, ha szintén nehéz, és nagy jokat kiván-is, reménlye, és meg-nyeri, ha szintén csuda tételeket kér-is, kérje, és meg cselekszi az Ur, mert senki a' főlséges Istentűl, ha ő benne bizik el nem hagyattatik.

Mind többet ád ő mint kivánunk; Nyilván vagyon ez amaz erős Sámson dolgában, ki minek utánna egy szamár áll kapczával ezer Filistéust ölt volna-meg, meg-szomjuho-

juhozék, és egy ital vizet igy kére Istentûl, *Tu dedisti in manu servi tui, salutem hanc maximam, atque victoriam; En siti morior. Judic. c. 15.* En Istenem, te adtad ezt a' nagy szabadulást, és győzedelmet a' te szolgád keze által, és imé szomjuval halok-meg, adgy innom! a' hol mentében lévén Sámson, kétség nélkûl nem kivánt többet, hanem csak annyit, a' menyivel szomjuságát el olthatná, s' mit véltek, menyit adot? talán désa vizet hozatott elejbe Angyala által? kevés lett volna ez, az ô adakozásához, noha elég lett volna a' Sámson szomjuságának el oltására. *Judic. c. 15. v. 18. & 19.*

Aperuit Dominus molarem dentem in maxilla asini, & egressæ sunt ex eo aquæ. Fel nyitá az Ur egyik fogát a' szamar állának, és forrás kút erede belôle, ugy hogy nem csak Sámsonnak, hanem azután mindeneknek-is folná, s' azért hivák azt a' helyt a' szamár álla forrásának: *Appellatum est nomen loci illius, fons invocantis de maxilla, usque in præsentem diem.* Azokáért nevezteték annak a' helynek neve, a' segitségûl hivó áll csontya forrásnak e' jelen valo napig.

Kevés volna tudni illik az Istennek bô adakozásához, ha csak ennûnk, és innunk adna, de azon felyûl gyönyörköttetni-is akar, a' mint jol vette eszében, és bölcsen mondotta a' pogány *Seneca*, *Usque ad delicias amamur.* annyira szerettetûnk az Istentûl, hogy szükségûnk fölött-is töltsön jovaival. *Seneca.*

Nézzétek el a' tengert, hogy eledelre valo halaival tart, még azon felyûl öltözetünkre valo ékességet-is terem, ô belôle veszik ki a' piros klárist, ô belôle vonnyák ki a' gyöngyöt, s' ki dolga, s' ki ajándéki ezek?

A' levegô ég, nem állapodik-meg azzal, hogy eledelünkre valo madarakat nevel, hanem gyönyörköttetésünkre, kedvessen éneklô madarkákkal-is mulattat, ha a' szineknek tetzik külömbsége nézd el az Indiai publikánt

avagy

avagy hollót, nézd el a' pávát, nézd el a' kûlömbözô fáczánokat, és ſzebnél ſzebb ſzinû madarak tollait, a' mellyek nem ſzûkségünk ſegitségére, hanem ſzemeink gyönyörûségére alkottattak; s'ki dolga? ki munkája ez?

Nézzétek el az erdôket, hány féle vadakkal táplálnak ôk, ſzarvaſokat, ôzéket, erdeiket, nyulakat bôvön adnak, a' konyhára, de azon felyûl mulatságunkra mokuskákat, maimokat, és más cſufos állatokat nevelnek, cſak arra a' végre, hogy légyen miben gyönyörködhetſünk. s' ki alkotta ezeket? s'mi végre? Járjátok el a' földnek kerekségét, oh! menyi ſéleséget találtok rajta! menyi féle gyûmölcsöt, menyinek aratását! bocsátkozzatok bé kebelében, a' mélly bányákban, s'ott találjátok az aranyat, ezûſtöt, ott a' drága kôveknek fényeſségét, mind ſzûkségünkre, s'mind gyönyörûségünkre ſzolgálnak az alkotmányok. Egy ſzoval az egéſz világ egy vetett aſztalunk, és ékes palotánk. S'talán e' felôl értette mondását Urunk példában azt mondván: *Ecce prandium meum paravi. tauri mei, & altilia occiſa ſunt, & omnia parata, venite ad nuptias.* *Matt. c. 22.* Imé el kéſzitettem az ebédemet, tulkaim, és hizlalt állatim meg-ôlettettek, és mindenek kéſzek: jôjjetek a' menyegzôre. A' mely helyre *Galfridus* igy ſzoll: *Ex carne quidem taurorum cibus fortium, altilium uſus delectabilior eſt. Utraqae ergò videtur Dominus nuptijs, & parata ſuis enumerare convivis, quæcunque vel ad neceſſitatem ſpectanda ſunt, vel appetenda ad voluptatem.* Az ôkrôk, és barmok huſa, az erôſſek eledele, de a' madarak-é gyengébb, és gyönyörkôttettôbb; mind a' kettôt azért az ô lakodalmára el kéſzitette az Ur az ô vendéginek, ugy mint az embereknek, kiknek nem cſak azokat téſzi eleikben, a' mik ſzûkségeſek, hanem a' mik gyönyörkôttetnek-is. Oh! ôrôk hálaadáſt érdemlô Iſten! ki ne bizzék te benned? kicſoda oly

Matt. c. 22. v. 4.

Galfridus hic.

el

el vetett kedvû, a' ki te hozzád ne folyamodgyék ? én bizony, és minnyájan azt mondgyuk Szent Péterrel, *In verbo tuo laxabo rete*, A' te nevedben ki bocsáttyuk hálonkat, s' minden kivánságinkat elôdben terjeſztyük oly bizodalommal, hogy Szent Dáviddal azt mondhaſſuk, *Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Pſalm. 37.* Uram te elôtted minden kivánságom, és az én zokogáſim nincſenek elôtted el rejtve. mert el hiſzük, és nagy bizodalommal reménlyük, meg-nyerjük tôled a' mit kivánunk, s' még azon felyûl tôbbekkel-is meg-áldaſz. *Pſalm. 37. v. 10.*

Nem kértek tobbet az Iſraël fiai, mint az Egyiptiuſoktul valo meg-ſzabaduláſokat, s' mind azon által, nem cſak meg-ſzabaditotta, de a' mellet azoknak kincſeit is nékik adta, kôltsön el kéretvén tôlök arany miveket. Még tôbbet hallyatok; a' tengert két felé válaſztotta, hogy ſzabadon mennének. Elég én Iſtenem, nem kell tôbb, bocsásd ôſzve a' tengert, és ſzabadok mindenek! nem: hanem hogy gyönyörködve mennének által a' tenger közepén, hirtelen fûvekkel, és fákkal annak fenekét fel ékeſitette.

Ne hidgyétek bár ezt énnékem, hanem a' bölcs Salamont hallyátok felôle, a' ki által a' Szent Lélek ſzollott: *Sap. c. 19. Ex aqua, quæ antea erat, terra arida, apparuit & in mari rubro via ſine impedimento, & campus germinans de profundo.* A' vizben, mely annak elôtte vala, ſzáraz fôld látztatott, és a' veres tengeren akadály nélkûl valo út, és a' nagy mélységbûl zôldelô mezô, mellyen az egéſz nemzetség által ment. *Sap. c. 19. v. 7. & 8.*

Mi ſzükségek volt a' zöldségre? cſak ôk ſzaladhattak elég volt a' nékik, elég ô nékik, de nem elég az Iſtennek, nem cſak ſzabaditotta, de uj paradicſomal-is gyönyörkôt-

tette. S' mi annak az oka ? Szent *Cyprianus ep. 2. ad Donat.* meg-mondgya : *Non enim, qui beneficiorum terreſtrium mos eſt, in capeſſendo munere cæleſti, menſura, vel modus eſt, profluendi largitor Spiritus, nullis finibus premitur, nec coërcentibus clauſtris, intra certa metarum ſpatia frenatur, ſed manat ut fons, exuberat affluenter.* Mert ugy mond nem egyaránt jár a' földi ajándék a' menyeivel, amannak határa vagyon, és kerülete, de ennek ſemmi vége ſemmi határa nincſen, az Iſteni Lélek, ſe határban, ſe falok közzé nem rekeſztethetik, hanem ſzűnetlen foly, mint a' forrás, és bővön az ajándékot, s' talán azért nem mondatik az Iſten kutnak, hanem forráſnak, mert a' kút magában tartya a' vizet, a' forrás pedig máſok jovára éjjel, és nappal önti, ſenki előtt folyását meg nem reſzketvén; Igy az Iſten is abban gyönyörködik, hogy bővebben adhat, mint ſzükölködnek az emberek.

S. Cyprian. epiſt. 2 ad Donatum.

Csak a' mi bizodalmunknak csekélysége, és fogyatkozáſa az, hogy keveſet kérünk. Igy a' Próféta látta ugyan ſzükségét a' földnek, de ſokat nem mert kérni, hanem azt mondá : *Rorate cœli de ſuper. Iſaiæ c. 45.* Harmatozzatok egek onnan felyül, de ezzel meg nem elégedvén az Iſten, többet igért, *Effundam aquas ſuper ſitientem, & fluentem ſuper aridam, & effundam ſpiritum meum ſuper ſemen tuum. Iſaiæ c. 44.* Vizeket töltök ki a' ſzomjuhozora, és folyáſokat a' ſzárazra, ki öntöm az én lelkemet a' te magodra, és az én áldáſomat a' te gyökeredre. Nem az Iſten dolga az, hogy csöpenként adgya jovait, hanem folyáſſal, és minden bőséggel, s' azért mondotta Kriſtus Urunk az ő benne bizók felől, *Joan. c. 4. Aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam.* A' viz, mellyet én néki adok, ő benne fel forró viznek kut feje lészen az örök életre; mert ugyan is Szent *Ambrus* mondá-

Iſaiæ c. 45.

Iſaiæ c. 44.

Joan. c. 4.

ſa

sa szerént, *in Lucam c. 1. Plena semper, & redundantia sunt Divina beneficia, non exiguo constricta numero sed uberi bonorum coacervato congestu.* Mindenkor bővön folynak az Isteni adományok, s' nem szoritatnak kevés számban, hanem bőv folyással folynak. *S. Ambros. in Lucam c. 1. v. 13.*

Lásd el a' mezőket, mit adtál beléjek, s' menyit adnak viſza? s' mind azon által, jaj! menyi gonoſzat adtz bőséggel viſza? Minden, és minden órában leheletedet véſzed az ő levegő égébűl, egész életedet ő tőle, s' mivel fizetz? hanem undok életeddel, bőséggel iſzod a' gonoſzságot, mint a' vizet, de hallyad bűntetéſedet, valaki gonoſzra éliſz az ő bőv adakozásával, *Abominabilis, & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem. Job. c. 15.* Utálatos, és haſzontalan ember az, a' ki mind a' vizet oly bővön iſza a' gonoſzságot, a' ki utálatos, és tűrhetetlen a' kőſzség kőzőtt, a' ki haſzontalan ki vettetik a' cſeléd kőzzűl; tehát valaki bővön véteſz, a' bővön vett jót gonoſzal fizeted-meg, ki vettetel az Iſtennek válaſztot népei kőzzűl, ki rekeſztettel a' háláadó, és jóval fizető ſzolgák kőzzűl. *Job. c. 15. v. 16.*

Nem igy Kereſztyének, nem igy, hanem a' mint bőven veſzűk áldását az Iſtennek, ugy bőséges jókkal ſzolgállyuk, cſak azt ſem érdemellyűk, hogy gondunkat viſellye gonoſzságunkért, s' mind azon által sőrkenget, jóra ébreſzt, malaſztyát nyujtya, nem hágy el veſznűnk. Ah! tehát hogy bőven foghaſſuk mi-is áldomáſit, kellyunk fel gonoſzságinkbul, s' mondgyuk Szent Péterrel, *In verbo tuo laxabo rete.* A' te nevedben el vetem hálomat jó fogadáſomat, &c. s' meg-láttyátok, hogy bőségét fogjuk jó akarattyának, s' azon kivűl, hogy meg nem bűntet, üdvőzit is. Amen.

PÜNKÖSD UTAN, NEGYEDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

A' reménség mellé, haſznos a' magunk munkálkodáſa-is.

In verbo tuo laxabo rete. Lucæ cap. 5.

Lucæ 5. 5. A' te Igédre meg-ereſztem a' hálót.

EGéſz éjjeli haſzontalan fáradsága után ujjabb munkához kezdvén Szent Péter Apoſtol, minémű bizodalma volna Kriſtus Urunkban, világoſſan meg-mutatta, mert kétséges munkája mellett maga itéletét is meggyőzte, ugy mint a' kinek régi probált halász meſtersége jol juttatta eſzében azt, hogy ha valamikor haſznos a' halászat, éjjel haſznos, mert akkor a' halak a' viznek ſzinére jőnek fel, nappal pedig fenekére bocsátkoznak, éjjel nem láttyak a' hálót, nappal meſze el kerûlik, vagy ha megfogódnak-is, kőzel látván a' parthoz valo kőzelitéſeket, által vetik magokat a' hálon, és azért ha egéſz éjjel ſemmit ſem fogott, ſzintén oly haſzontalanul veti-meg nappal hálóját, ezek jól jutottak eſzében, de hogy bizodalmas reménségét ki jelentſe, ſok vetekedés nélkûl mindgyárt a' hálo vetéshez kezd, és azt mondgya, *In verbo tuo laxabo rete.* A' te nevedben meg-vetem a' hálot, oh! nagy emberségû Péter! méltó arra, hogy ô tőle kezdődgyék el a' tőbb Apoſtoloknak-is jővendő dicsérete, nem kûlőm-

lômben, mint Enostul az igaz hiveknek, a' kirûl azt mongya Moyses *Genes. c. 4. Iste cepit invocare nomen Domini*, Ez kezdette segitségûl hinya az Urnak nevét; a' *Hetven Tolmács* igy olvassa: *Hic speravit invocare nomen Domini.* Ez reménlette segitségûl hinya az Ur nevét, és utánna veti. *Hic est liber generationis hominum Adam. Gen. c. 5.* ez az emberek nemzetségének kônyve. az az, méltó arra *Enos*, az Istenben vetett reménségéért, hogy ô tôle számláltassanak az után az emberek inkább, mint Adámtul; *Enos* pedig annyit tészen, mint *afflictus, ærumnosus*, bús, kárvallott, a' mi ujjal mutat Szent Péterre, mert haszontalan munkájáért bús volt, és kár vallott, de mivel mégis bizott a' Kristusban, emberséges embernek mutatta magát lenni. A' mint *Philo* a' felyûl emlitet helyre okoskodik. *Hic primus speravit invocare nomen Domini.* E' reménlette elsô segitségûl hinya az Ur nevét. *Rectè vero enim homini, quid potest magis esse proprium, quàm spes, & expectatio possessionis bonorum accipiendorum, à solo munificentissimo Deo? quod genus solùm, si vera fateri volumus propriè hominum est, tanquam hi, qui non sperant in Deum, extra naturam rationalem cēnseantur. Scriptum est enim in Dei libro, solùm bene sperantem esse hominem.* Jol mondatik az Enostul. Mert mi lehet tulajdonnyabba az embernek, mint a' *Reménség*? és egyedûl a' bôv kezû Istentûl véendô jóknak várakozása? ha igazat mondunk, meg-kell vallanunk, hogy csak az embereket illeti a' remênség, ugy hogy, az emberi természeten kivûl láttassanak lenni, a' kik nem reménlenek, és Istenben nem biznak, mert meg-vagyon az Isten kônyvében irva, csak az, ember, a' ki Istenben bizik. Illyen ember volt Szent Dávid, a' ki minden ellenségén gyôzedelmet igérvén magának, azt adgya okul: *Quoniam tu es Domine spes mea*, mert te vagy Uram az én reménségem. A'

Gen. c. 4. Sept. Interpret. legunt hominum. Gen. c. 5.

Philo hic.

S. Bernar. in Pſalm. Qui habit.

hol Szent Bernárd azt mondgya, *Dulcis cauſa, attamen efficax, attamen irrefragabilis. Speret qui vult in incerto diviriarum, ego verò ne ipſa quidem, niſi à te victui neceſſaria ſpero, nimium verbo tuo confidens, in quo abjeci omnia. in Pſal. Qui habitat.* Oh! valoban édes oka a' reménségének! de foganatos! de bizonyos! Bizzék más a' bizonytalan gazdagságban, én pedig még életem táplálására ſzükséges eledelemet ſem várom máſtul, hanem te tőled Uram, a' kinek ſzavában bizván mindeneket el vetettem. Illyen dicsőséges emberséges ember lévén azért Szent Péter-is, nagy bizodalmában, Kriſtus nevében meg-veté hálóját, a' mely cſelekedetével noha kettőre tanitott, elsőre arra, hogy mint okos emberek, Iſtenben bizzunk; másodikra arra, hogy mi-is a' reménség mellet munkálkodgyunk, mind azon által, csak a' másodikat véſzem fel, és meg-mutatom mely ſzükséges légyen, a' mellet, hogy bizunk Iſtenben, magunk munkálkodáſa-is, mivel végtére-is, a' ki csak bizik, és nem mivel ſemmi jót, gyalázatot vall. Legyetek figyelmetesek.

Propoſitio.

Jól lehet ugyan hogy a' bőv kezű Iſten, néha nem csak meg nem adgya a' mit reménlet tőle az ember, de reménségének ůdejét-is meg-előzi adománnyával, ugy hogy, a' mit el végezet ſzolgálattya után várt volna, előbb meg-adgya. Igy cſelekedet Szent Iſtván első Mártyrral, a' ki kőzőnséges rendi ſzerént az Iſteni jutalomnak, előbb nem reménlette boldogságát, a' mely az Iſtennek látásában áll, hanem minek utánna azt mondhatná Szent Pállal, *Bonum certamen certavi, curſum conſumavi, in reliquo repoſita eſt mihi corona juſtitiæ, quam reddet mihi juſtus Judex in illa die, non ſolùm autem mihi, ſed & omnibus, qui diligunt adventum ejus. 2. ad Tim. c. 4.* En jó harczot harczoltam, a' futáſt el végeſztem, a' hitet meg-tartottam, végtére el

2. ad Tim. 6. 4. v. 8.

tété-

tétetet nékem az igazságnak koronája, mellyet meg-ád nékem az Ur ama' napon, az igaz Biró, nem csak nékem pedig, hanem azoknak-is, a' kik szeretik az ő el jövetelét.

Mind azon által nem várja végét harczának, hanem harcza kezdetén fel nyittya a' menyéget, és magát dicsőségében meg-mutattya néki az Isten, a' mint maga meg-vallá; *Video cœlos apertos, & Filium hominis stantem à dextris Dei. Actor. cap. 7.* Nyitva látom az egeket, és az Embernek Fiát az Istennek jobjára állani. Oh! boldog reménségű Mártyr! be hamar jutz hozzá ahoz a' boldog látáshoz, a' mellyet máſok ſok ſzenvedéſek után, ſok ohajtáſok után nyertenek meg! Menyit nem ſzenvedet Szent Dávid, s' mégis hallyad mit beſzéll! *Unam petij à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini, & viſitem templum ejus. Pſalm. 26.* Mind annyi tűréſim, és ſzenvedéſim után-is csak azt az egyet ohajtottam én, hogy egéſz életemnek napjaiban, az az, örökké az Urnak házában lakhaſſam, és láſſam az Urnak gyönyörűségét, s' meglátogaſſam az ő templomát! ezt, a' mint ohajtotta, ugy reménlette-is Szent Dávid, de csak el végezett ſzolgálattya után; Szent István Mártyr pedig kezdetén fáradságának, mert Szent Lukács bizonysága ſzerént, *Intendens in cœlum vidit gloriam Dei, & Jeſum ſtantem à dextris Dei.* Fel tekéntvén az égben látá az Istennek dicsőségét, és az Istennek jobjára állani az embernek Fiát Kriſtus Urunkat. A' hol *Euſebius Enyſſenus. Quod ſperabatur deſiderijs, oculis demonſtratur; Necdum explet famulus miniſterium ſuum, & jam Dominus aperit regnum ſuum.* A' mint kivánáſival reménlet, ſzemeinek meg-mutattatik, még ſzolgálattyát el nem végezte a' ſzolga, és immár orſzágát nyittya elejben az Isten. Oly gyors fizetője, sőt adományával meg előzője, a' kit ezer halálok után kellett volna látni.

Actor. c. 7. v. 55.

Pſalm 26. v. 4.

Euſebius Enyſſen. hic.

De

De Szent Ambrus-is a' menyei Vőlegény jegyesének személyében szolván *serm. 6. in Psalm. 118.* azt beszélli: *Ecce hic advenit saliens super montes, adhuc ego eum quæro, at ille jam venit, adhuc ego suffragia capto, & ipse jam proximus est, ego suscitari mihi charitatem cupio, & ad me prius charitas ipsa festinat.* Imé az én szerelmesem ugrándozva jő a' hegyeken, s' mégis én őtet keresem, de ő immár el jőtt, én segitséget kivánok, és ő imé el közelitet, én azt kivánom, hogy a' szeretet fel gerjesztessék, ő pedig hozzám inkáb siet a' szeretet; Tudni illik gyakorta eleit vészi az üdőnek, és a' mint tellyes bizodalmát láttya embernek, ugy tészen eleget kivánságának, mert tetzik néki ennek bizodalmas reménsége.

S. Ambros. serm. 6. in Psal. 118.

Csak hogy az-is bizonyos, hogy a' mint gyakorta sietve fizet-meg a' jó reménségűnek, ugy ellenben gyakorta történik, hogy sokáig várattya magát, és adományát, s' azzal probállya igaz voltát a' reménségnek, s' azért mondotta Isaiás által, *Qui crediderit, non festinet. c. 28. v. 16.* A' ki Istennek hiszen, és az ő igéretinek, ne siessen, az az, ne sietteſſe az Urat a' meg-igért, és reménlett jónak meg-adásával: a' hol *Forerius* azt mondgya, *Qui credidit, non festinet, scilicet videre, quod hic pollicetur Dominus. quod si festinaverit pudefiet, non reperiens quod se inventurum putabat.* A' ki hiszen Istennek ne siessen, az az, ne kivánnya mindgyárt látni, a' mit itten igér az Ur, mert ha siet, és hamar kivánnya látni azt, meg szégyenittetik, nem találván fel azt, a' mit vélt volt, hogy fel talál.

Isaiæ c. 28. v. 16.

Forerius hic.

A' mint nyilván valo példája vagyon ennek Adámban; Ennek meg-volt igérve a' halhatatlanság, egy része (ha ugy kell szollanom az Istenségnek) s' reménlette-is, de mivel siettette, és sietet kivánságával, Oh! mely nagy kárával meg-szégyenittetett! mert azt-is el veszti, a' miben

miben volt. *Tertullianus* itélete ez *lib. de Trinit. Mortalitatis invidia utiquc in hominem redijt, qui cùm illam evadere posset de obedientia, in eandem incurrit, dum ex consilio perverso, Deus esse festinat. Expectâsset, expertus fuisset illud, Dij estis, sed quia non expectavit, fuit confusus.* A' halandoságnak irigysége viſza tért az emberre, a' ki midőn engedelmeſsége által, és várakozáſa által azt el kerülhette volna belé eſett: Mikor? Ah! akkor, mikor gonoſz tanácsbul ſietet Iſten lenni. Várakozott volna, s'bé tellyeſitve látta volna azt, *ti Iſtenek vattok*, de mivel nem várakozott, meg-gyalázódott. Valamit reménleſz tehát, nagy várakozáſſal reménlyed, mert ha nem ſiet is meg-áldásával, de bizonyoſſan alkalmatos ůdőben meg-adgya, a' mint Sz. *Chryſoſtomus in Pſalm. 94. Nullus ex cultioribus dubitet, quamvis beneficia difficiliora ſperet, quamvis miracula ſuper ſe venientia poſtulet; deſeri à ſummo Deo non poteſt.* Senki eſzeſſebb ne kételkedgyék, hanem ha nehezebb dolgokat reméll is, ha ſzintén csudákat kiván-is, csak bizváſt kérjen, a' nagy Iſtentůl ſoha el nem hagyattatik.

Tertul. lib. de Trinit.

S. Chryſoſt. in Pſ. 94.

Mind azon által, noha vagy ſietve előre, vagy későbben meg-adgya a' mit kivánunk, akár lelki, s'akár teſti jó légyen az, de bizonyos az, hogy mindenkor megvárja, á' mi munkálkodáſunkat-is; ſietet Szent Iſtván elejben dicsőségével, de ő immár ellensége kezében ſzenvedet, ſietet Kegyeſſe elejben, de ez megis fáradot volt keresésében. Későbben ſegitette a' nagy reménségů három Iffiat, az az, akkor, mikor immár kőrůl vette őket a' láng, de annál-is előbb ſzenvedtenek, előbb mutatták kéſz voltokat a' halálra.

Régen meg-volt igérve Szent Péternek, hogy lelki veſzedelmében meg-ſegittetik, mert az-is meg-volt mondva, hogy el eſik: hitt azonban, és bizott a' Kriſtusban,

Lucæ c. 22. leg fő képpen halván a' mit mondot üdvözitőnk, *Simon, Simon, ecce Sathanas expetivit vos, ut cribraret, ſicut triticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Lucæ c. 22.* Simon, Simon, kivánt titeket a' Sátán, hogy megroſtállyon, mint a' buzát; én pedig könyörgöttem éretted, hogy a' te hited el ne foggyon. Oh! édes Jéſuſom! ſieſs ſegitségeddel! mert alig jövendölöd ezt néki meg, alig mégyen ellenségid köziben, és immár-is ingadoz, hitében tántorog! meg-iëd egy ſzolgálo leány kérdésétül Sz. Péter; és meg tagadgya a' Kriſtuſt. Oh! édes Meg-váltóm! oda vagyon egyik fő Tanitványod, ſegitſed! tekénts reá, hadd térjen viſza! halgat azonban Kriſtus Urunk, és imé máſodik, harmadik kérdeſzkedésére-is tagadton tagadgya mondván, hogy ő nem iſméri Jeſuſt, minek utánna pedig immár tellyeſséggel lábárul le verte az ördög, rajta könyörülő tekéntettel, reá teként üdvözitőnk, és mindgyárt meg-tér, *Converſus Jeſus, reſpexit Petrum, & egreſſus foras flevit amarè.* Fordulván az Ur Péterre tekénte, ő pedig meg emlékezék az Ur igéjérül, a' mellyel mondotta vala, hogy minek előtte a' kakas ſzollyon, háromſzor tagadz-meg engem; ki menvén Péter keſerveſen ſira. Oh! tőlöttébb foganatos tekéntet! de miért nem tekéntet réá Urunk, elsö tagadáſa után? miért nem a' máſodik vétke után? nem jobb lett volna-é mindgyárt ſegiteni, mint annyira hallaſztani a' ſegitséget? Ezt a' kérdéſt *Drogo Hoſtienſis* támaſztya *libro de Sacramento Dom. Paſſionis.* és azt mondgya: kétség nélkül, nem cſak nem tekéntet reá, de ſzünetlen rájta volt ſzeme, hanem a' hijával volt, hogy Péter nem tekéntet a' reá tekéntő Kriſtuſra. Meg-kivánnya tudni illik azt a' mi Iſtenünk, hogy a' miben várjuk, és reménlyük ſegitségét, abban magunk is munkálkodgyunk. *Petrus reſpicientem ſe Chriſtum non reſpiciebat, quia vela-*

Drogo Hoſtienſ. libr. de Sacram Dom. paſſ.

velatam faciem habebat, unde bene alius Evangelista; & recordatus est inquit Petrus: recordatus Petri, respectus fuit Christi. Peter az ő reá tekéntő Kristusra nem tekéntet, mert bé volt fődőzve orczája, és azért más Evangelista azt mondgya; meg-emlékezet Péter; a' Péter emlékezete, a' Kristus tekéntete volt; és utánna veti *Drogo, Ergò cùm peccatorum recordaris, à Christo videris. Imò sublato velamine Christum vides.* Tehát, mikor bűneidről emlékezel a' Kristustul láttatol; sőt el vétetett szemedrűl a' fődélt, és látod a' Kristust.

Látta Kristus Pétert, mikor őtet meg-tagadta Péter, de Pétertűl nem láttatott a' Kristus, innen volt minden boldogtalanságá, mert ha látta volna Péter Jesust, meg nem tagadta volna, hitetlenségével szemeit bé fődte, hogy Alkotóját, és Meg-váltóját ne látná; De mikor harmadszor meg-tagadta, a' kakas szavára meg-réműlvén, reá tekéntet, és látta a' Kristust, s' azért ki-is ment keserveszen sirni. Szükséges volt tehát üdvősségére Péternek, hogy a' mint ő reá tekéntet Jesus, ugy ő-is Jesusra tekéntene, a' ki mihelet véle egyűt valo munkálkodását látta, könyőrült rajta, és pénitentziára inditotta.

Jol tudta ezt Szent Dávid Próféta, és azért *Psalm. 51.* azt mondotta, *Ego autem sicut oliva fructifera in domo Dei speravi in misericordia Dei, in æternum, & in sæculum sæculi.* *Psalm. 51. v. 10.* En pedig mint a' gyűmőlcsős olajfa az Urnak házában, az Urnak reménlettem irgalmasságát őrőkkőn őrőkké, az az, nem voltam henyélő, se gyűmőlcstelen reménségemben, hanem a' szeretetnek olajával, és a' jó cselekedeteknek gyűmőlcsével termettem, és ugy biztam Istenben; mert a' mint *Theodorus* szoll *in Psalm. 51. Justus spem suam in Deo fixam habet, & per illam laborare, & laboriosos virtutis fructus producere non recusat.* *Theodorus in Ps. 51.* Az igaz ember Isten-

ben téſzi reménségét, és az által nem hágy hátrább ſemmit a' munkálkodásban, és a' jó cſelekedeteknek mivelésében.

Melyre, hogy minnyájunkat meg-tanitſon *Pſalm. 36.* azt mondgya, *Spera in Domino, & fac bonitatem, & inhabita terram, & paſceris in divitijs ejus.* Bizzál az Urban, és mivel jót, a' földön lakjál, es az ő gazdagságában legeltetel. mint ha nyilván mondaná, magad jó munkája nélkül haſzontalan reménséged.

Pſalm. 36. v. 3.

Kivánod-é tudni? (ugy mond *Author operis imperfecti*) *in Matt. hom. 16.* Meg-tanitalak mint leheſſen az, hogy ſoha kétségben ne eſheſſél? *Fac bene, & operare juſtitiam, ut ſpem habeas in Deum, & non deſperabis in terra. Bona enim opera ſunt, quæ ſperare faciunt, & mala opera deſperare compellunt. Propterea non dixit Propheta, ſpera in Deo, & inhabita terram &c. ſed ſpera in Deo, & fac bonitatem, & inhabita terram.* Cſelekedgyél jót, és mivellyed az igazságot, hogy reménséged légyen az Iſtenben, és kétségben nem eſel a' földön. Mert a' jó cſelekedetek ſzerzik a' reménséget, a' gonoſz cſelekedetek kétségben eséſre hajtanak. Azért nem mondotta a' Profeta, bizzál az Iſtenben, és lakjad a' földet, &c. hanem bizzál az Iſtenben, és mivel joságot, s' lakjad a' földet. Az az, jó a' reménség, de a' jó cſelekedettel foganatos, ſzükség az, hogy mi-is munkálkodgyunk a' jóban A' mint pedig a' lelki dolgokban ez ſzükség, ugy a' külső ſzükségünkben-is; meg-ſzáll az ellenség, vagy mi kergettyük ótet, reménlyük az Iſteni ſegitséget, de cſak Iſtenre bizzuk, ritkán téſzen cſudát, hogy győzedelmet vegyünk mi-is munkálkodgyunk. Igy 2. *Paral. c. 14*, tiſzerte valo ſzáz ezerrel jött a' Szerecſének Királlya *Aſa* ellen, s' ki ne eſnék kétségben? mind azon által bizott Iſtenben *Aſa*, és meg-is ſegitette, mert *Exterruit Æthiopes*

Auth. oper. imperf. in Matt. hom. 16.

2. Par. c. 14. v. 12.

co-

coram Asa, & Juda, fugeruntque Æthiopes. Meg-iëszte *Asa* előtt a' Szerecsenyeket, és el futának. Oh! nagy irgalmu Isten, mely jó te benned biznunk! de csak a' bizodalom segit-é? Ah! több kell hozzá; magad-is utánna légy ellen-segednek, *Ruerunt Æthiopes ad internecionem, quia Domino cædente contriti sunt, & exercitu illius præliante.* El hullának a' Szerecsenyek mind sottig, mivel az Ur vervén, és az ő serege hadakozván rontatának-meg. Maga-is meg-verhette volna az Isten, de meg-kivánta azt, hogy az emberek-is munkálkodgyanak. Igy a' ki reménli segitségét Istennek, maga se légyen henyélő.

Josue c. 6. Jérikó várasát csak maga rontotta el az Isten, de mégis, hogy tunyaságot ne vegyenek fel, meg-hadta az Isten, *Circuite civitatem armati præcedentes Arcam Domini.* Kerüllyétek a' várast fegyvereséen menvén a' szekrény előtt. *Chrysostom. in Psalm. 43. Si mœnia erant casura cur nam armis induuntur?* Ha a' város falai le romlandók valának, miért öltöznek fegyverben? és meg-felel: *Ut qui hæc jubentur, ad fidem deducantur.* Tanullyanak a' hitetlenek, hogy noha az Ur magától is végben viheti, mind azon által meg-kivánnya az ember munkálkodását. *Josue c. 6. v. 7.* *S. Chrysost. in Psal. 43.*

Sok volna énnékem illyen példám, Volna Noërul, a' ki *Genes. c. 6.* noha bizodalmasson reménlette, hogy őtet cselédivel együt ki menti a' viz özönből, de mégis sok esztendeig csinálta a' Bárkát, s' miért? Szent Thamás azt adgya okul *in Gen. cit. à P. Mendozza in lib. Regum prim. c. 4. n. 3. ad Noë. sect. 3. n. 10. Ut per hoc daretur locus aliquis meritis, & cooperationi ejus, quia fabricando hanc Arcam probata est fides ejus, & per hoc cooperatus est restitutioni salvationis.* Hogy érdemének helye lenne, és vele együt valo munkálkodásának, mert mig ezt el készitette a' Bárkát, addig az ő hite probáltatott, és ugy ő-is részes volt az emberi népnek szabadulásában. *Genes. c. 6.* *S. Thom. in Gen. cit. à P. Mendoza in l. Reg. prim. c. 4. n. 3. ad Noë. sect. 3. n. 19.*

Előttem volna Jákob, *Gen. c. 32.* a' ki néha azt hallotta az Angyaltul biztatására, hogy Esautul ne féllyen, *Si contra Deum fuisti fortis, quanto magis contra homines prævalebis?* Ha az Isten ellen erős voltál, menyivel inkáb meg győződ az embereket, mind azon által mégis három felé osztotta cselédét, nem kűlőmben, mint ha semmi reménsége nem volna az Istennek segitségében. Oh! Jákob! mit félsz? hol a' te tekélletes bizodalmad? ha reménled bizonyos segitségét fogadása szerént, mit busulsz te cselédednek ide s' tova valo rendelésén? Ah! nem kételkedett ő az Istennek segitségében, de maga sem akarta henyélve nézni, tudván azt, hogy az Ur ezt meg-kivánnya. A' hol Szent Agoston *quæst. 102. in Gen.* jól tanit: *Admonendi sumus hoc exemplo, ut quamvis credamus in Deum, faciamus tamen, quæ facienda sunt, & hominibus in præsidium salutis; ne prætermittentes ea, Deum tentare videamur.* Ezzel meg-intettűnk a' példával, hogy noha bizunk Istenben, mind az által azokat cselekedgyűk, a' mik szűkségesek üdvősségűnk oltalmára, ne talántán késérteni láttassunk az Istent.

Gen. c. 32. v. 28.

S. August. quæst. 102. in Genes.

Sokan biznak az Istenben, de oh! mely nyilván valo veszedelmekre! azt vélik, hogy elég az ő reménségek, elég az ő Keresztyénségek? hallyad mit kiáltott Isten Israëlre, *Jerem. c. 7. Nolite confidere in verbis mendacij, dicentes, Templum Dei, Templum Dei est. Quoniam si bene direxeritis vias vestras, & studia vestra &c. habitabo vobiscum in loco isto.* Ne bizzatok a' hazugság igéjében mondván: az Ur temploma, az Ur temploma ez. Mert ha jol igazgattyátok az útaitokat &c. veletek lakom e' helyen; Nem elég az, hogy mi Keresztyének vagyunk, hanem jó élettel-is kell élnűnk &c. egyéb arant az, az Istennek átka ér, *Perditio tua ex te Israël, tantummodo in me auxilium tuum. Oseæ cap. 13.* A' veszedelem tőled vagyon Israël: csak én bennem a' te

Jerem. c. 7. v. 4.

Oseæ c. 13. v. 9.

te ſegitséged. *Septuag. Interpr. legunt*: *Perdidiſti te Iſraël, quia tantummodo in me auxilium tuum.* A' *Hetven Tolmács* olvaſſa: el veſztetted magadat Iſraël, mert csák én bennem a' te ſegitséged; az az, ſemmit nem akarſz jót mivelni, veſz el &c. a' mint Szent *Hieronymus* ſzoll: *Infelix Iſraël, & dignus maledictione perpetuâ, qui in tantum impietatis deſcendit profundum, ut ſolius ſalvetur Dei miſericordiâ.* Boldógtalan Iſraël! és mélto őrökké valo átokra, a' ki annyira ſzállott az iſtentelenségnek méllyére, hogy egyedûl az Iſten irgalmaſsága által ſzabadittaſsék-meg. *Sept. Interpret.*

Oh! én Iſtenem! miben ſegithettyük tehát magunkat, mikor benned bizunk? hallyátok Urunkat, *Lucæ cap. 13. Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimul peribitis, ſicut & illi decem & octo, ſuper quos cecidit turris in Siloë, & occidit eos.* Ha pénitentziát nem tartatok, minnyájan haſonlo képpen veſztek el, a' mint ama' tizen nyolczan is, a' kikre Siloëban a' torony eſett, és meg-ôlte ôket. *Siloë* (ugy mond *Beda*) azt a' tornyot jelenti lélek ſzerént, a' mely felôl Sz. Dávid azt mondá, *Factus eſt ſpes mea turris fortitudinis à facie inimici.* Erôſségnek tornyává lett reménségem az elelenség ſzine elôtt. ugy mint a' Kriſtus, mert *Siloë* annyit téſzen, mint *Miſſus*, el kûldetett. A' ki tehát csak ebben bizik, ſemmi jó cſelekedete nem lévén, el vész, meg-ôlettetik, ſzégyent vall. *Lucæ c. 13. v. 2.* *Beda hic.*

Nem igy mi Kereſztyének, nem; hanem magunk jobbitásával, és jó életünkel tegyük alkalmatoſſakká magunkat a' haſznos reménségre, s' valamit veſzünk eſzünkben, hogy kedve ſzerént vagyon Iſtennek, azt mivellyük, mondván, *In verbo tuo.* én Iſtenem a' te nevedben cſelekſzem ezt, te benned bizom, &c. s' minden bizonyoſſan, a' mint Szent Pétert a' halak fogásában meg áldotta, ugy minket-is mind teſti, s' mind lelki ſzükségünkben meg-

ſe-

ſegit, kűlső ellenségűnket ſemmivé téſzi, belső ellenségünket meg-erőtleníti, s'mind addig ſegit, és táplál, mig véle egyűtt, minden gonoſztul meg-menekedvén, őrökké élűnk. Amen.

Lege hac de materia plura apud Mendozam. in lib. 1. Regum cap. 4. n. 3. ad not. 10. ſect, 3. n. 10. Baëzam in Evang. tom. 2. lib. 8. cap. 1. §. 6. Antonium Velasquez. ad Philip. cap. 2. v. 12. ad not. 4. n. 10. & priùs.

PŰNKŐSD UTAN, NEGYEDIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

El kell magunkat a' főldtűl vonnunk, mert haſzontalan a' rajta valo munkánk, mivel mindene cſak ſemmi.

Luca c. 5. *Rogavit eum à terra reducere puſillum Lucæ cap. 5.*

Kéré őtet, hogy a' főldtűl bellyebb vinné egy keveſsé.

NYilván vagyon az, hogy a' ſeregeknek reá tóldulása miatt kivánkozott Urunk bé a' hajóban, a' melyeknek, hogy alkalmatoſſabban ſzolhatna bellyebb kivánkozott a' főldtűl, az az, a' partul vitetni, de mivel minden cſelekedeti tele vannak mély titkokkal, kűlőmb tudománt kereſek, én ma benne az ő mondásában, és azt kérdem, miért kivánkozik bellyebb vitetni, s'nem akár menyire, hanem a' méllyére a' tengernek, *Duc in altum*, vigy ugy

mond

mond a' méllyére ? talán hogy a' méllyén halászván többet fogjanak, mivel a' halnak dereka a' viznek méllyén szokott lenni? Ah! fellyebb czélozott az ő szándéka, mert ha csudát akart tenni, oly könyű volt ő néki a' partra a' halakat ki parancsolni, mint a' méllyén egyben gyűjteni. De ezzel minket akart arra oktatni, hogy a' földtűl, az az, a' földiektűl el távozzunk, ha munkánkat haszntalanak kíványuk lenni. mert ugyan-is mindenkor azon volt ő, hogy a' földiektűl el szakaszon, és a' menyejekre emellye elménket, azért tanitványit-is el választotta a' világtul, *Ego elegi vos de mundo. Joan. c. 15.* Ti az előtt a' földhez, a' világhoz voltatok kapcsolva, de én el választottalak titeket, mert láttam, hogy eddig valo munkátok faradságos, és haszontalan volt. Igy régenten magassan emeltette fel a' réz kigyót a' földrűl, hogy a' kik a' földön keresték orvosságokat a' mérges, és tűzes kigyó harapása ellen fel emelvén szemeket onnan felyűl nyernék-meg egészségeket, és azután tanulnák-meg azt, hogy haszontalan a' földön állando jót keresni, hanem onnan fellyűl kell várni, és a' mint szemeket fel vetvén az égre gyogyulnak testekben, ugy elméjeket az égre forditván, lelkeknek nyernék-meg üdvösségét. Bizonyitani látzik ezt nékem Szent *Macharius hom. 11.* igy okoskodván: *Ut qui terrenis curis, idolorum culturâ, voluptatibus Sathanæ, & quâcunque impietate detinebantur, hoc saltem modo erigerentur aliquatenus ad superiora, & mortui, quoad hæc inferiora oculos attenderent ad sublimia.* Azért emelte fel a' kigyót, és arra az Israëliták szemeit, hogy a' kik a' földi szorgalmatosság által a' gazdagságnak bálványoztak, vagy az ördögtűl nyujtott gyönyörűségekben foglalták magokat, vagy akár minémű istentelenségtűl tartoztattanak, illyen modon emeltetnének fel a' felsőkre, a' menyejekre, és némű némű képpen

Joan. c. 15.

S. Machar. hom. 11.

meg-halván az alatt valóknak, úgy mint a' földieknek, a' magaſságra emelnék fel ſzemeket, az az, arrul emlékeznének, honnan véſzik egéſségeket, honnan áldáſokat, honnan minden javokat? mert ugyan-is földi lévén az ember, ha az Iſtentůl fel nem emeltetik, keveſet gondolkodik a' menyejekrůl, hanem éjjel, és nappal huz, vony, veritékezik, hogy valamit gyůjtsön, és azonban minden munkája haſzontalan. Mellyet hogy magával meg-vallatna Szent Péterrel, azt parancſolá, vigy a' méllyére, vigy bellyebb a' földtůl, és vesd-meg a' hálodat, s'mit mond erre Szent Péter? *Præceptor, per totam noctem laboravimus, & nihil cepimus.* Oh! édes Meſterem, mit kénſzeriteſz új fáradáſra? hiſzem egéſz étſzaka munkálkodtunk, de ſemmit ſem fogtunk. El hittem bizony, hogy ſemmit ſem fogtatok, mert nem mentetek a' méllyére, nem távoztatok el a' földtůl; ugyan is, valaki cſak a' part kőrůl, a' földieken fárad, ſemmit nem fog, mert valamie vagyon a' földnek, és a' világnak, nem tőbb a' ſemminél, ſemmi a' gazdagság, ſemmi a' győnyőrůség, ſemmi az Uraság, nagy fáradsággal jár minden jova a' világnak, és annak haſzna cſak ſemmi. Mellyet azért mutatok-meg, hogy mod nélkůl ſenki ne fáradgyon a' világ tettető jovajnak keresésében. Legyetek figyelmeteſek.

Propoſitio.

A' *Poëta* mondáſa volt ez, *Me mea delectant, te tua, quemque ſua.* Kinek kinek tulajdon győnyőrůsége vagyon: egyik a' gazdagságnak gyůjtésében győnyőrkődik, máſik a' tiſztekben, némely a' teſti feſletségekben, némely a' jó lakásban, engemet (ugy mond) győnyőrkőttetnek az enyimek, téged a' tiéid, mindeniket az ő tulajdon győnyőrůsége; de menyi haſzon légyen bennek, ki tetzik azoknak mondáſibul, a' kik ezekben fáradoztanak.

Illendő képpen győnyőrkődött Szent Jób Pátriárka

ſok

ok féle jovajnak meg-ſzerzésében, ugy mint a' ki addig fáradott, mig mindenekbûl nem bővölkődnek, mert ha az Iráſt tekéntyûk, *Fuit poſſeſſio ejus ſeptem millia ovium, & tria millia camelorum, quingenta quoque juga boum, & quingentæ aſinæ, ac familia multa nimis, eratque vir ille magnus inter omnes Orientales. Job. c. 1.* Az ő marhája hét ezer juh vala, és három ezer teve, és ôt ſzáz iga barom, és ôt ſzáz ſzamár, és igen ſok cſelédgye, és ez az ember nagy vala minden Nap-keletiek között. *Job. c. 1.*

De kérdezzük-meg tûle, haſznoſſan töltötte-é ûdejét ezeknek meg-ſzerzésében? volt é könnyebségére életének kedvéért fel vállalt munkája? és meg-hallyátok mit itél maga felôl, *Habui menſes vacuos, & noctes laborioſas enumeravi mihi. Job. c. 7.* Eleget tôrtem, faggattam életemet, és teſtemet, mi modon, és honnan ſzaporithatnám jovaimat, de ugyan mégis voltanak ûres holnapim énnékem, és fáradságos éjjeket ſzámláltam magamnak, Oh! tekélletes Pátriárka! ûres volt-é az a' holnap? a' melyben annyi marháid haſznábul ſzaporitottad kincſedet? nem nyugodalmas éjjek voltanak-é azok, a' mellyekben elmédben forgattad mennyi marhád legeltetik a' mezôben? Ah! ûreſſek voltanak azok a' holnapok, fáradságoſok az éjjek, mert amazok ſemmivé lettenek, el multanak, oda vannak, az éjjek pedig akkor fáraſztották elmémet, mikor máſok cſendeſſen nyugodtanak, s' bizony jól-is mondotta, mert *Dives cùm dormiverit, nihil ſecum auferet, aperiet oculos ſuos, & nihil inveniet. Job. c. 27.* A' gazdag mikor el aluſzik, ſemmit vêle el nem viſzen, fel nyittya ſzemeit, és ſemmit nem talál; Haſonlót mondott Szent Dávid, *Dormiverunt ſomnum ſuum, & nihil invenerunt, omnes viri divitiarum in manibus ſuis. Pſalm. 75.* Az ő álmokat alutták, és ſemmit nem találtak minden gazdag férfiak az ő kezek-

Job. c. 1.

Job. c. 7. v. 3.

Job. c. 27. v. 19.

Pſ. 75. v. 6.

ben. Valóban éjjeli, és haſzontalan halaſzás! mert minden gazdagság keresők csak a' part mellett, a' földön fáradnak.

Vagy talán azoknak vagyon haſzna fáradságokban, a' kik ſok fő-tőréſſel, és költséggel jutnak a' tiſztekhez? Ah! ezek ſem beſzéllenek máſt, Mennyetek bé Aſvérus Király udvarában, kérdezkedgyetek az első Fejedelemtől *Amántul*, nem nagy kőnyebségére vagyon-é? nem nagy haſznára-é? hogy a' Király után máſodik, és mindenektől becsültetik, tiſzteltetik? s' meg-hallyátok panaſzát, *Cum hæc omnia habeam, nihil me habere puto. Eſther c. 5.* Igaz hogy nagyra mentem, minden Fejedelmi, és ſzolgai fölött becsűll a' Király, és a' Királyné ſem hivot ſenkit egyebet a' lakadalomba a' Királlyal én kivűlem, kinél holnap is a' Kirallyal ebédlem, de ugyan noha mind ezek megvannak, azt álitom, hogy ſemmim ſincſen. S' jól-is mondotta, mert a' mint fel emelődött, ugy le nyomattatott; és ha Salamont hallom ezeknek haſzna ugyan csak ſemmi. *Vidi in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere. Eccleſ. c. 2.* Mindenekben hivságot láttam, és a' léleknek győtrelmét, és ſemmit meg nem maradni: az az, minden nyeresége ſemmi.

Eſther c. 5. v. 13.

Eccleſ. c. 2. v. 11.

Annak okáért ezent forgatván ſzájában, a' mint elmélyében *Juſtus Lipſius* temető kővére azt metzette fel, *Humana cuncta fumus, umbra, vanitas, & ſcenæ imago, & verbo ut abſolvam nihil.* Valamié vagyon embernek a' földön, mind csak fűſt, árnyék, hivság, és egy tábla forditás, és hogy egy ſzoval el végezzem, ſemmi. Tudni illik mind csak étſzaki álom, mert a' sötétségnek fáradsága, képzés, nem valoság.

Juſtus Lipſius hic.

Nem ſzégyenlik ezt azok-is meg-vallani, a' kik a' teſtnek ſzolgáltanak, mert az egy fáradságnál többet nem emlitenek, *Laſſati ſumus in via iniquitatis. Sap. c. 5.* El fáradtunk

Sap. c. 5.

tunk a' gonoszságnak úttyán, s' vagyon é haszna fáradságtoknak szemtelen emberek? semmi; mert igaz az, a' mit mondott Szent Lélek a' Bölcs által, *Disciplinam qui abjicit infelix est, & vacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera eorum. Sap. c. 3.* A' ki meg-veti a' figyelmet, boldogtalan az, és az ő munkájok gyümölcstelen, és haszontalanok az ő cselekedetek; Oh! méltó jutalma a' gonoszoknak! távoztak volna el kivánságokkal a' földtül, s' haszna lett volna fáradságoknak, de mivel belé merültek a' földiekben, minden nyereségek semmi. *Sapien. c. 3. v. 11.*

Vélik ugyan ők, hogy ha nem sok-is, de valami kis hasznok lészen gyönyörűségekbül, és azért azt mondgyák, a' mit nevekkel mondott *Isaiás*: *Manda, remanda, manda, remanda, expecta, reexpecta, expecta, reexpecta; modicum ibi, modicum ibi. Isaiæ c. 28.* Parancsoly, ismég parancsoly, parancsoly, és ismég parancsoly, várj, és ismég várj, várj, és ismég várj, egy keveset ott, egy keveset amott. Mint ha csufolnak a' Profétát, a' ki azt szokta mondani, *ezt parancsollya az Ur*, kinek ők azt felelik, akár mit parancsollyon, akár mivel rettentsen, de ha nem ma, holnap lészen haszna gonoszul keresett gyönyörűségünknek, de haszontalan hallasztástok istentelen testek! mert mennél tovább nyujtyátok gonoszságtokat, annál keveslebb hasznát találljátok fáradságtoknak, s' magatok-is meg-vallyátok, hogy vagy semmi, vagy igen kevés. A' mint *Richardus Victor. apud Debr. in adagijs cit.* szoll: *Certè ad satiandum desiderium suum, totum hujus vitæ spatium, videtur carnali menti permodicum. Et de ejusmodi anima, quæ modò in uno vitio, modò in altero multa tempora expendit, totumque tantùm velut momentum reputat, quid quæso in Divinæ potentiæ aure, quàm modicum ibi, modicum ibi resonat?* Bizony ugy mond a' testnek adatott embernek, hogy kivánságának *Isaiæ c. 28. v. 10.* *Richardus victor. apud Debr. in adagijs cit.*

eleget tégyen, egész élete kevés. Es azon lélek felől, a' mely majd egy vétekben, majd másban tölti el idejét, s' csak annyira tartya mint egy szempillantást, mi hallatik más az Isteni hatalomnak fülében, hanem egy keveſsé imit, egy keveſsé amott. Az az: akár menyit mulatoſztak gonoſzságokban, de mindeneſtûl-is csak kevés volt nyereségek, sôt semmi, mert azzal kinokat, nem könnyebségeket nyertenek. s' mind azon által mégis (oh! balgatag elmék!) sok ûdejeket nem kémellik tölteni a' vétekben kinokra, mikor kevés ûdô alatt el távozván tôle, jó cselekedetekkel sokat nyerhetnének, csak az, hogy, a' mint a' sôtétségnek fiai, ugy sôtét éjjel munkálkodván semmit nem fognak.

Minden dicsôsége, hivsága, és gyönyörûsége e' világnak, avagy a' földnek, hidgyétek el csak annyi, mint a' gyermekek játéka a' fövényben. A' melyrûl Szent Jób igy szollott: *Dicebam: in nidulo meo moriar, & ſicut palma multiplicabo dies meos. Job. c. 29.* Azt mondom vala, az én feszkemben halok-meg, és mint a' palma meg-sokasitom az én napjajmat; a' mely szo helyet *palma* mások olvasák *arena*, föveny, és annyit tett, mint a' fövenyet ugy szaporitom napjaimat, mert valamint a' fövenyek majd imitt, majd amott szaporitása, a' gyermek kezé által haszontalan, ugy haszontalan a' hoszszu ûdônek hivságos fáradsága, akár azzal dicsôséget, akár gazdagságot, akár testi gyönyörûséget keresûnk. A' mint szentûl szollott ezen Szent Jóbnak mondását visgálván Szent *Nyſſenus hom. 1. in Eccleſiaſt. Omne ſtudium humanum, quod verſatur in ijs, quæ ad vitam carnalem pertinent, eſt planè puerorum ludus in arena, hoc eſt humana vita, arena eſt ambitio, arena eſt potentia, arena divitiæ, arena eſt quidquid eſt.* Minden munkájok az embereknek, mellyek a' testi életnek meg-szerzésé-

Job. c. 29. v. 18.

Nyſſenus in Eccleſ hom. 1.

zésében forognak, csak gyermeki játék a' fövenyben, föveny az illyen élet, föveny a' nagyra valo vágyodás, föveny a' hatalom, föveny a' gazdagság, és valami a' földön vagyon mind csak föveny, mert ugyan-is mint a' fövenyet meg-ragadgya a' szél, és el széleszti, s' mint egy semmivé tészi, ugy ezek mindenek, egy üdö változásával el hányattatnak, semmivé tétetnek, a' mitül félvén magokis a' világ fiai azt kiáltyák, *Utamur cretaturâ tanquam in juventute celeriter. Sap. c. 2.* éllyünk a' teremtet állattal hamarsággal, mint iffiuságunkban, Oh! esztelen tanács! a' mint bánol gonoszságoddal, ugy hamar el veszted gyönyörüségedet, s' mit találsz kezed között? éjjeli álmot, és az után semmit. *Sap. cap. 2. v. 6.*

Meg tanitot erre, ha hallanák minnyájan Salamont, mikor azt mondotta, *Quid habet amplius homo de universo labore suo, quo laborat sub sole? Eccles. c. 1.* Mie vagyon több az embernek minden munkájából, a' mit munkálkodik a' nap alatt? *Hugo* olvassa: *sub tempore*, mie vagyon több az embernek minden munkájából, a' mit munkálkodott az üdö alatt; az az, nem csak annak, a' ki hajnalban, de annak-is, a' ki nap nyugottig, életének fogytáig hivságosan fáradott, mie vagyon több a' semminél? mert a' mik az üdö közben forganak, mind el mulandók. A' hová Sz. *Nyssenus* azt mondgya, *hom. 1. in Eccles. Quoniam ergò est temporanea, & quæ mox interit sensuum operatio, per sublimem hanc vocem hoc dicamus, quod qui ad hæc aspicit, nihil aspicit.* Mivel tehát üdeig valo az érzékenségnek munkája, mondgyuk azt, ezzel az elmés beszéddel, hogy a' ki ezekre teként, és vigyáz, semmit sem lát, semmire sincsen szeme szegezve. *Eccles. c. 1. v. 3.* *Nyssenus in Eccles. hom. 1.*

Bizzék tehát valaki a' földhöz, rágaszkodgyék annak jovaihoz, de bizonyos légyen abban, hogy meg-csallya re-

reménsége, mert nem eſztelenûl mondotta azt a' Bölcs, *Spes impij tanquam lanugo eſt, quæ à vento tollitur, & tanquam ſpuma gracilis, quæ à procella diſpergitur, & tanquam fumus, qui à vento diffuſus eſt, & tanquam memoria hoſpitis unius diei prætereuntis. Sap. c. 5.* Az iſtenteleneknek reménsége mint a' pih, mely a' ſzéltûl el vitetik, és mint a' vékony tajték, mely a' ſzélvéſztûl el hányattatik, és mint a' fûſt, mely a' ſzéltûl el oſzoltatott, és egy napi által menő vendég emlékezete. s' micſodák ezek mind? hanem ſemmi.

Sapien. c. 5. v. 15.

Mire nézve Szent Pál, hogy a' földiektûl az ő hiveinek ſziveket el vonhatná, azt jovallya: *1. ad Cor. c. 7. Reliquum eſt, ut qui habent uxores, tanquam non habentes, & qui flent, tanquam non flentes, & qui gaudent, tanquam non gaudentes, & qui emunt, tanquam non poſſidentes, & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur. præterit enim figura hujus mundi.* Ezekbûl mi következik más? hanem az, hogy a' kiknek feleségek vagyon is, legyenek, mint a' kiknek nincs, és a' kik ſirnak, mint a' nem ſirók, és a' kik örûlnek, mint a' nem örûlők, és a' kik veſznek, mint a' kik nem birnak, és a' kik élnek a' világgal, mint ha nem élnének, mert el mulik e' világnak ábrázattya.

1. ad Cor. c. 7. v. 29.

Moſolyog moſt a' világ, ſokat igér a' föld, tetzik a' gyönyörûség, de meddig tart mind egyiknek, mind máſiknak jova? egy keveſsé? annyit, mintha nem-is volna, mert el mulik ezeknek ábrázattya.

Oh! tehát valoban eſztelenek, valakik elméjeknek sötétségében, mint egy sötét éjjel ezeket halaſzák! mi jô ki belôle végtére-is hanem ez a' panaſz, *Totâ nocte laborantes nihil cepimus.* Egéſz éjjel oſtoba gondolatinkban fáradoztunk, és ſemmit ſem kaptunk. Juſſanak eſzûnkben a' régi Szentek, a' kikrûl az Irás azt mondgya, ha ſzarándokok voltanak, és uton járók, a' mint Szent Dávid maga

felôl

felől meg-vallya, *Advena ſum ego, & apud te peregrinus. Pſ. 38.* Jövevény vagyok én te nálad, és ſzarándok; a' mi annyit téſzen: nem ragaſzkodom ehez a' földhez, ſem annak jovaihoz, hanem jobbat kereſek, ugy mint a' megmaradando lakáſt, mert ugyan-is, a ki ſzarándok, és úton járo, hozzá kap ugyan, és le ſzakaſztya az almát a' fárul; de annak kedvéért ott le nem telepedik, tudván hogy továb vagyon az ô úttya; ugy ſzintén a' kinek az elméjében forog, a' mit mondott Szent Pál, *Non habemus hic civitatem permanentem, ſed futuram inquirimus. ad Hebr. c. 13.* Nincs itten meg-maradando helyünk, és váraſunk, hanem jövendôt keresünk, nem ſzegezi a' le az ô ſzivét ſemminémű jovaira a' földnek, hanem cſak kapdozva él véle, ha élni kénſzerittetik. Ezt minnyájan értyük.

Pſalm. 38. v. 13.

ad Hebræ. c. 13. v. 14.

De nem tudom én még-is mitûl viſeltetünk, hogy bé tellyeſedik rajtunk az, a' mit mondott Szent *Chryſoſtomus hom. 25. Nos terrenis inhiamus, & à terrenis nolumus abſcindi, ſed veluti vermes quidam ex terra in terram, & iterum ex alia in aliam circumſpicimus.* Mi ugy kivánnyuk a' földieket, a' mint a' férgek, nem akarunk tôle a' földtûl el ſzakadnunk, hanem egyik gyönyörûséget el hagyván, a' máſikra ſzándékozunk. Ah! ne légyen ez a' fogyatkozás mi bennünk, hanem ha magunk erejétûl nem lehet, kérjük a' mi ſzerelmes Meg-váltónkat, a' mint ô kérte Sz. Pétert, *Reducere à terra puſillum*, rántſon el a' földtûl, vigyen méllyére a' tengernek, az az, az itt valo keſerûségnek iſméretségére, hogy itt ezt meg-iſmérvén, azt kivánnyuk a' jót, a' mely meg-maradando, azért munkálkodgyunk, a' mellyet mikor el nyerünk, nem azt mondgyuk hogy ſemmit ſem fogtunk egéſz étſzaka, hanem azt, tele vagyon hálonk, tele lelkünk a' menyei boldogsággal Amen.

S. Chryſoſt. hom. 25.

PÜNKÖSD UTAN, ÖTÖDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Kételenittetünk vádoló ellenkezőnkel lakni, a lelki ismérettel, azért ezzel kell az úton meg-alkudnunk, hogy végre ne vádollyon.

Esto consentiens adversario tuo citò, dum es in via, ne fortè tradat te adversarius Judici. Matt. c. 5.

Matt. c. 5. v. 25. Eggyez meg hamar ellenkeződdel mig az úton vagy vele: hogy valami képpen az ellenkező ne adgyon téged a' birónak.

Incsen a' békeséges lakásnak tűrhetetlennyebb fel bontó akadálya a' ízűnetlen vádoló társnál, mert mikor szűnete vagyon más minden háboruságnak, e' kezdője a' busulásnak, mivel a' honnan csak meg sem gondolhatta volna ember, onnan vádoltatván, bút, és gondot szerez mentségének módgya fel találásában; Annak okáért az illyen vádolót sem az emberek, sem az Angyalok soha nem kedvellették, mert ha mi nehéz, nehéz az illyen vádolóval együt lakni. Együtt lakott eleinten a' boldog lelkekkel az a' csalárd lélek, a' ki mindenek után áskálni, és incselkedni a' mái napig sem szűnik-meg, a' kinek mindenkor a' volt tulajdonsága, hogy vádolkodnék, de menyire kedvellették a' jó Angyalok, ki tetzik veszte után azoknak kiváltképpen valo örömökbül, mikor

kor azt beszéllik, *Nunc facta est salus, & virtus, & regnum Dei nostri, & potestas Christi ejus, quia projectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat eos, ante conspectum Dei nostri, die, ac nocte. Apoc. c. 12.* Most lett az udvösség, és az erő, és a' mi Istenünk országa, és az ő Krisztusának hatalma, mert le vettetett a' mi atyánkfiainak vádolója, ki vádollya vala őket, éjjel és nappal a' mi Istenünk szine elött; mintha mind addig-is tellyes nem volt volna a' menyejek boldogsága, valameddig azzal laktak, a' ki vádolója volt az Angyalok attyafiainak. *Apoc. c. 12. v. 10.*

Es ugyan azért, a' halálnál-is nagyobb bűntetés azzal kénszerittetni lakni, a' ki valakinek vádolója.

Mire nézve noha ugyan Cain meg érdemlette volna gyilkosságáért a' halált, de nem akarta el veszteni, hanem hoszu, és sokáig tarto győtrelemmel bűntette az Isten, mert a' vádolo földön kénszerittetett lakni, mellyet eleget került, vándorlott rajta, de ugyan sohult nyugottát nem találta, mindenűt annak vádolását halván. A' mint maga az Isten szemére veti néki, *Vox sanguinis fratris tui clamat de terra. Gen. c. 4.* A' te őcséd vérének szava kiált a' földről, a' hol nem mondgya azt, hogy annak a' vére magán kiált, hanem a' földről, mert ez táttya fel a' szaját, e' vádollya, e' kiált, mivel ő rajta történt a' vér ontás. *Gen. c. 4. v. 11.*

Szent *Ambrus* értelme ez, *lib. 2. de Cain, & Abel. c. 7. Est etiam terra testis, quæ recepit sanguinem, & bene ait, vox sanguinis fratris tui clamat de terra, non dixit de fratris clamat corpore, sed de terra clamat; etsi frater parcit, terra non parcit, si frater tacet, terra non tacet, terra condemnat. Ipsa est in te testis, & vindex. Testis acrior, quæ adhuc parricidij tui sanguine madet. Et ideo gemens, & tremens jubetur esse super terram.* Bizonyság a' föld-is, a' mely bé vette a' vért, és azért jól mondatik, a' te atyádfia vére kiált a' földről, *S. Ambros. l. 2. de Cain, & Abel. c. 9.*

a' hol nem mondgya azt, hogy annak testébűl kiált az ő vére, hanem a' földrűl, mert ha az őcse meg-enged, nem enged-meg a' föld, ha az őcse hálgat, nem halgat a' föld, hanem kárhoztattya. Az (ugy mond) a' te vádolód, bizonyság ellenned, és boszuállod, kegyetlennyebb bizonyság pedig, mert a' te őcséd vérével most-is nedves; azért nagyobb bűntetésére, reszketve, és bánkodva rajta kénszerittetik lakni a' vadoló földön. Oh! rettenetes gyötrelem! gonosz vádoló társ! ha jár kél Cáin, vádollya a' föld, ha le űll vádollya, ha fejét reá le hajtya fűlében kiált, és hallattára vádollya! nem nagy gyötrelme-é ez? ki kivánná életét, ha egy vétkét minden helyet szemére vetnék embernek? atyafiu volt Jósef, de csak azért-is gyűlőltek az ő Báttyai, mert *Accusavit de scelere pessimo. Gen. c. 37.* Leg gonoszabb bűnrűl vádolta őket, azért, hogy vele ne laknának, a' kutba vetették, és végre el adták. Nincsen, nincsen nehezebb mint az illyen vádolóval lakni, de mit véltek? nincsen-é nékűnk e' féle ellenkező vádolónk? Ah! fölötteb-is szemes! reánk vigyázo, és vádoló ellenségűnk vagyon, a' mellyel vagy akarjuk, vagy sem, de véle kell laknunk; s' kicsoda ez? a' *Lelki ismeret*; e' tudgya gondolatunkat, és cselekedetűnket, mellyeket akár mint palástollyunk, de ő vádolton vádol miattok; mellyet azért mutatok-meg, hogy mig az úton vagyunk alkudgyunk-meg véle, mert ha meg nem alkudunk, vádol, és bironak ád kezébe. Legyetek figyelmetessek.

Gen. c. 37. v. 2.

Propositio.

A' mint a' jó szűlék magzattyókat kőzönségessen szemek előtt tartyák, és nevelik, hogy tőlők tartván szűlejektűl, gonoszat ne mivellyenek, ugy a' mi reánk gondot viselő mennyei Atyánk, oly lelki ismeretet adot belénk, a' melynek reánk valo vigyázásátul mindenkor tartanánk, é félnénk, mert ez semmit nem tud el titkolni, ha-

hanem ha mit gonoſzat mivelünk, azonnal érette fedd, gyötör, és vádol, és ugyan azért a' mi ellenkezönknek mondatik Szent *Athanáſiuſtul. quæſt. 62. Ipſa enim nos pungit interius, adverſatur peccatis, etſi non acquieverimus clamat, & accuſat ante tribunal Dei.* A' mi ellenkezönk (ugy mond) a' lelki iſméret, mert ez furdal bennünket, ellenzi bűneinket, és ha réá nem állunk jó tanácsára, kiált, és az Iſtennek itélő-ſzéke elött vádol. *S. Athanaſ. quæſt. 62.*

Ez elött bujdoſik a' gonoſz ſzándéku ember, és a' nap világot kerüli, Urunk mondáſa ſzerént, *Omnis enim, qui malè agit odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus. Joan. c. 3.* Minden, a' ki gonoſzat mivel, vagy gonoſzul cſelekſzik; gyülöli a' világoſságot, és nem jö elő a' világoſságra, hogy az ő cſelekedeti meg ne feddettelſſenek, de haſzontalan eféle bujkáláſa, mert ha máſok kivül nem láttyák-is, láttya az, a' ki belől véle együt lakik, és ſzünetlen ellenzi gonoſzságát, *Qui tenebris inhæret perverſæ mentis & litigioſæ, argumentum defert adversus ſemetipſum. Chryſoſtomus hom. 27.* A' ki (ugy mond Arany ſzáju Szent János) az ő gonoſz ſzándékának sötétségében lappang, pörre, és vádoláſra valo okot ád maga ellen, mert ugyan-is nem azért nem jö a' világoſságra, hogy ſzégyenlené gonoſz cſelekedetét, hanem hogy jobbakat látván, ne kinoztaſsék a' lelki iſmérettül. *Recuſat omnis, qui malè agit lucis illuminationem, non quia malorum eorum pudeat (ſalvaretur enim ſi id eſſet:) ſed quia ignorare meliora mavult, ne conſcientiæ ſtimulis, quotidie peccans exagitetur.* Neheztelli a' világoſságot minden, valaki gonoſzat mivel, nem hogy azt ſzégyenlené a' napra elő hozni, mert ha e' volna, üdvözülne, de hogy több jót ne tudgyon, s' lelke iſméretitül ne furdaltaſsék naponként bűneiben. *Joan. cap. 3. v. 20.* *S. Chryſoſt. hom. 27.*

Cſak hogy eſztelenül kerülik, igy-is a' világoſságot,

mert ki csalta-meg eddig a' véle lako lelki ismeretet? mindenkor istrázán áll ez, vigyáz, és ha mit mivel a' gonosz ember, feddi érette, és vádollya, Valamint senki magát el nem hagyhattya, ugy lelki ismeretinek (ha gonoszat mivel) soha vádolásátul meg nem menekedik; azért akár ki mit tartson azoknak boldogtalansága felől, a' kiket vagy az ellenség fogott kőrűl, vagy a' sok háboruságok szorongattyák, vagy más el kerűlhetetlen veszély érte, de mind nagyobb nyomoruság ez, hogy hirévé vagyon lelki ismeretinek, a' mit gonoszat vagy gondol, vagy cselekszik az ember. Mert a' ki a' féle győtrelmen által ment maga megvallya Szent Agoston, ama' szavaival: *Inter omnes tribulationes humanæ animæ, nulla est major tribulatio, quàm conscientia delictorum. in Psalm. 45.* Minden sanyaruságok, és háboruságok kőzőtt leg nagyobb háboruság a' gonoszságnak lelki ismérete. Mert bátor kivűl sanyargasson a' vas, és tűz, de ha belől nem vádol lelked ismérete, magadban-is ben találván az Istent, vigasztalhatod magadat. *Si autem ibi requies non est, propter abundantiam iniquitatis, quoniam & ibi Deus non est, quid acturus est homo? quo fugiet? quando ceperit pati tribulationes, fugiet ab agro ad civitatem, à publico ad domum, à domo in cubiculum, & sequetur tribulatio. A cubiculo jam quo fugiat? non habet, nisi interiùs ad cubile suum?* Ha pedig belől nincsen nyugodalmad a' gonoszságnak sokasága miatt, mivel benn nem találtatik az Isten, mit csinálsz? hová fordulsz, hova szaladhatz, mikor utánnad lésznek sanyargato háboruságid? a' mezőrűl bé szaladhatz a' várasban, a' piaczrul a' házadban, a' házadbul belső szobádban, de mindenűtt utánnad lészen háboruságod. Belső szobádbul pedig máshová nem szaladhatz, a' hol ha zőrgés csattogás vagyon, nyugodalmod nem lészen, mert leg titkossabb rejtékedben-is ott találod vádolódat, és ellenkeződet.

S. August. in Psal. 45.

Mind

Mind haſzontalan tudni illik az előtt bujdoſni, magával hordozza, jelen vagyon a' titkos cſelekedeten, ki kiáltya, ha nem máſok előtt, de maga előtt a' bűnőſnek. S'azért azzal fejezi bé Szent Agoſton tudományát, *Quocunque fugerit à ſe, talem trahit poſt ſe, & quocunque traxerit ſe, cruciat ſe.* Valahová ſzalad magától, ugyan cſak ollyant vonſzon utánna, a' minémű ő, és valahová vonſza, magát kinozza.

Mellyet ſok űdeig nem tűrhetvén Tibérius, igy átkozá-meg magát, *Dij me perdant, quem quotidie perire ſentio. apud Tranquillum. c. 67.* Immár veſzeſſetek el oh Iſtenek, a' ki annyiſzor érzem el veſztemet! Rettenti a' lelki iſméret a' gonoſzat, iëſzti a' falokkal, az árnyékkal, ſzomſzédival, barátival, ellenségivel; De bátor ezeket mind ki vegyed, ugyan nehéz a' ſzűnetlen vádoláſt halgatni, a' mint Szent *Chryſoſtomus* beſzéll: *hom. 3. de verbis Iſaiæ. Si voles tollantur hæc omnia, ponamus nulli eſſe notum flagitium, præterquam ipſi uni, quomodo feret conſcientiam redarguentem, acerbam, & amarulentam, accuſatricem ſecum ferens?* Hogy ha ugy tetzik vegyűk el azokat, a' mik kivűl rettenhetnek, tegyűk, hogy ſenki gonoſzságát nem tudgya a' bűnőſnek, hanem cſak egyedűl maga, de mi módon tűrheti el a' feddő, és keſerveſſen vádoló lelki iſméretet, a' mellyet el nem hagyhat magától? mert valamint ſenki magát el nem hadhattya, ugy az előtt el nem ſzaladhat, ſoha ennek ſententziáját el nem kerűlheti; ugy de miért? meg-felel a' Szent *Doctor. Hoc enim tribunal, non corrumpitur pecunijs, non adulationibus aquieſcit, eo, quòd Divinum eſt, & à Deo noſtris impoſitum mentibus.* Mert ezt a' vádolót, és annak itéletit, ſenki pénzel meg nem máſoltathattya, mivel Iſteni, és az Iſtentűl rendeltetet elménk főliben.

apud Tranquill. c. 67.

S. Chryſoſt. hom. 3. de verb. Iſaiæ.

Mely-

Melyrûl elmélkedvén Szent Ambrus *lib. 3. offic. c. 4.* azt kérdi, *Quod ſeverius judicium, quàm domeſticum? quo unusquiſque eſt reus?* Vallyon lehet-é keménnyebb itélet? a' mely előtt ki ki vétkes? Vigyázhatnak máſok reánk, fedhetnek, vádolhatnak, de kéſzen áll mentségûnk, s' ki győzhet-meg, ha tagadgyuk azt, a' kit ſenki más nem látot? De a' velûnk lévő vádolónk, ő tudgya, ó láttya, ő győz-meg; s' azért mondotta Szent *Bernárd lib. 5. ad Eugen. Nullus moleſtior oculus, ſuo cujusque: Non eſt aſpectus, quem tenebroſa conſcientia ſuffugere magis velit, minùs poſſit.* Nincſen el tûrhetetlennyebb ſzem, a' maga tulajdon ſzeménél embernek. Nincſen oly tekéntet, a' mellyet inkáb kivánna el kerûlni, mint a' lelki iſméret tekéntetét, nincſen ollyan, a' melyrûl nehezebben menekedhetnék-meg: maga magának nehéz a' lélek.

S. Ambroſ. lib 3. offic. c. 4.

S. Bernárd. lib. 5. ad Eugenium.

Erre nézve, noha ártatlan volt Szent Jób, de ugyan bûnőſnek álitván lenni magát, a' mint mennél ki ſzentyebb, annál inkáb vádollya magát, Iſteneihez kiáltot azt mondván, *O cuſtos hominum, quare conſtituiſti me contrarium tibi? & factus ſum mihimet ipſi gravis. Job. c. 7.* Oh! emberek őrzője, kegyelmes Iſtenem! miért tettél engem ellenkeződdé? és nehezzé lettem magamnak. Mirûl, ha igy panaſzolkodik az ártatlan, mit mond a' bûnős? kerûlheti, és rejtegetheti a' világoſság előtt magát, de bé tellyeſedik ő rajtá, a' mivel fenyegette az Iſten, *Deutor. c. 65. Timebis nocte, & die. Manè dices, quis mihi det veſperum? & veſpere, quis mihi det mane? propter cordis tui formidinem, quâ terreberis.* Félni fogſz éjjel, és nappal; reggel ohajtod, oh! ki adgya nékem érnem az eſtvét? eſtve pedig, ki adgya nékem a' reggelt? minpenkor rettegſz a' te ſzivednek félelme miatt, a' melytûl iëſztetel és vádoltatol.

Job. c. 7. v. 20.

Deut c. 28. v. 65.

Kevés ûdeig tart a' gonoſzságnak gyönyörûſége, ſőkáig

káig annak rettentése, mert mindenkor meg-ítélésére úlve láttya vádolo lelki ismeretét, s' azért, *Obambulat, amarum accusatorem circumferens conscientiam, cùm sit suo ipsius judicio condemnatus, ut nec vel ad breve tempus, possit respirare. Chrysost. conc. 1. de Lazar. sub fin.* Jár, kél, kerûli vádolóját vele hordozván lelki ismeretét: mikor immár haszontalan kerûli, mert maga tulajdon ítéletébûl el kárhoztatot, és csak kevés ûdô sem adatik mentségére a' bûnösnek. *S. Chrysost. conc. 1. de Lazar sub fin.*

Bizonyságom ez iránt, mindgyárt kezdetin e' világnak Adám Atyánk, a' ki okát adván Istennek, miért rejtette el magát a' fûge fa levelei alá, azt mondá: *Vocem tuam audivi in paradiso, & timui. Gen. c. 3.* Uram a' te szodat hallottam a' Paradicsomban, és féltem, de miért féltél? meg-felel helyette Szent *Chrysostomus hom. 17. Quoniam videbat sibi trucem stare accusatorem, conscientiam dico: neque enim alium objurgatorem habebat, & testem peccatorum, sed unicum illum, quem intrinsecùs circumferebat.* Félt Adám, mert rettenetes tekéntetû vádolóját ellene állani látta: ugy mint lelki ismeretét, mivel más nem volt senki, a' ki meg-feddené, vagy bizonyitaná bûne ellen, hanem a' volt egyedûl elôttte, a' kit magában belôl hordozott vádolo lelke ismeretét. *Genes. c. 3.* *S. Chrysost. hom. 17.*

Nem kinzotta senki Lámeket, s' mégis meg-vallotta hogy ô ôlte-meg Cáint, *Occidi virum in vulnus meum. Gen. c. 4.* Hallyátok (ugy mond) én férfiat ôltem sebesitésemmel; halgass Lámek! ki tud valamit cselekedeted felôl? Ah! nem halgathat, mert a' mint Szent *Chrysostomus* szoll: *Insurrexit conscientia, inclamansque, & ostendens peccatorum magnitudinem, omnibus se ipsam pœnis obnoxiam fecit. hom. 20.* A' lelki ismeret támadot fel ellene, és a' bûnnek nagyságát meg-mutatván, minden bûntetésre méltonak itéllette lenni. *Genes. c. 4. v. 23.* *S. Chrysost. hom. 20.*

E' miatt panaſzolkodott Szent Dávid bűnének bocsánattya utan-is, *Peccatum meum contra me eſt ſemper. Pſalm. 50.* Oh! én Iſtenem! mencs-meg az én belső buſulásimtul, mert imé nincſen ſzűnetem, az én vétkem ellenem vagyon mindenkor, az az, ſzememre hánnya ſzűnetlen az én lelkem iſmérete; Ugyan-is, ugy mond Szent *Ambrus*, ennek dolga az, hogy mi a' bűneinket mindenűt előnkben állittya, innen történik az, a' mit ő mond, *Semper nobis error noſter tanquam malus exactor occurrit, vel tanquam improbus fœnerator, conveniens debitorem. in Pſalm. 35.* Mindenkor előnkben akad a' mi fogyatkozáſunk, és vétkűnk, nem kűlőmben, mint a' gonoſz ado ſzedő, vagy mint az uſorás kőltsőnőző, a' ki naponként sűrgeti fojtogattya adoſsát. Ne ſzollyak bár én errűl többet, bizonyithatnak e' felől azok, a' kik adoſſak, mely nehéz azoknak elejben akadni, a' kiknek adoſſak, és nem fizethetnek, ſzintén illyen fájdalma vagyon embernek, lelke iſméretének ſzűntelen valo vádoláſa miatt. Ez a' Királyokat-is ugy meg-rettenti, hogy a' ſzegényektűl is féllyenek, mint Akáb Illyéſtűl. *3. Reg. c. 21.* De még a' meg-holtaktul-is félnek, mint *Saul*, a' ki azt mondá egy jővevénynek: *Sta ſuper me, & interfice me, quoniam tenent me anguſtiæ. 2. Reg. c. 1.* Ally reám, és őlly-meg, mert győtrelemben vagyok. A' mely ſzokat *Abulenſis* a' zſidóbul igy olvaſs, *Tenent me oræ veſtimenti ſacerdotalis.* őlly-meg, mert a' Papi őltőzetnek vége győtőr engem. *Videbatur ibi Saul, quòd propinquus morti videret Sacerdotes Domini, accuſantes eum in judicio coram Deo.* Ugy tetzet Saulnak halála orája, mint ha előtte látta volna a' meg-őletett Papokat álani, és az Iſtennek itélő ſzéke előtt vádolni. Igy győtrődik a' gonoſz vádolója miatt.

Pſaam. 50.

S. Ambroſ. in Pſal. 35.

3. Reg. c. 21. v. 20.

2. Reg. c. 1.

Abulenſis q. 5.

Hanem ha immár mint a' béllyeg ollyanná vált volna va-

valakinek lelke iſmérete Szent Pál mondáſa ſzerént, *Cauteriatam conſcientiam. 1. ad Timoth. c. 4.* meg-béllyegeztetet lelkek iſmérete lévén, ugy hogy ſemmit ne érezzenek, s' azt mondgyák, *Verberaverunt me, & non dolui, traxerunt me, & ego non ſenſi. Prov. c. 23.* Meg-vertek engem, de nem fájt • vontak engem, és nem érzettem; az illyennel nincſen beſzédem, mert ez immár utolſò veſztét érte; de azoknak ſzollok, a' kik még tellyeſséggel meg nem keménnyedtenek. Minek okáért, Ah! Kereſztyén lélek mire kérhetlek jobra, mint arra, hogy egyezz meg-vádolóddal, mig az úton vagy, mig élſz; de miképpen alkudhatz-meg, azt kérded? meg tanit erre *Haymo. Ab accuſatione ille liber apparet, qui in ſe accuſare ſtudet, quod ab adverſario ſuo accuſari poſſe cognoſcit.* Ment az a' vádoláſtul, a' ki abban vádollya magát, a' miben az ô ellensége vádolhatná: Ne tarcs lelkeden a' bûnt, hanem vald-meg ûdején, ott a' hol annak helye, és igy nem léſzen miben vádollyon ellenkezôd, s' békével lakhatol véle, s' nem-is tartaſz attul, hogy a' biró kezében adgyon. Leg tanácſoſſabb pedig az, a' mit jovall Szent *Ambrus. Nemo igitur vel ſolus, vel cum altero aliquid turpe fæcit, & ſi ſolus eſt, ſeipſum præ cæteris erubeſcat. lib. 7. epiſt. 44.* Senki tehát vagy magánoſſan vagy máſſal illetlen dolgot ne mivellyen, és ha magánoſſan vagyon, magától ſzégyenlye magát. Igy léſzen, hogy vádolás nélkûl jutván a' Biro elejben, nem bûntetésre, hanem jutalomra itéllyen méltonak lenni az ôrök életben. Amen.

1. ad Tim. c. 4.

Prov. c. 23. v. ultimo.

Haymo cit. à Sylveira ad hoc Ev.

S. Ambroſ. lib. 7. ep. 44.

PŰNKŐSD UTAN, ÖTÖDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Előbb kell a' kőz igazságra, azután tulajdon maga áétatoſságára vigyázni, avagy, előbb kell az Iſten parancſolatinak meg-tartasara igyekezni, az után maga áétatoſságanak eleget tenni.

Relinque ibi munus tuum ante altare, & vade reconciliari fratri tuo. Matt. cap. 5.

Matt. c. 5. Hadd ott az ajándékodat az oltár előtt, és meny előſzőr meg-békélleni az atyádfiával.

NAgy kűlőmbőzését tudván a' Kereſztyén Anyaſzent egyházнak a' régi Zſidók Synagogájátul, ugymint a' melyben vagy cſak a' félelemtűl viſeltettenek mint ſzolgák, vagy cſak az űdeig valo főldi jóknak meg-igérésére vigyázván, hajlottak a' jónak mivelésére, mint béreſek, sőt nagyobb réſzről a' mit jót miveltek, az-is cſak ſzinre, és kűlső tekéntetre volt, Szent *Ambrus* mondáſa ſzerént, *Forenſi, & perfunctoriâ ſpecie compta, animo manebat interiore pollutior. in Lucam.* Meg-volt imigy amugy kűlső ékeſsége, de belől annál rutabb fertelmeſsége, mikor a' rút háládatlanság, bálványozáſok, buja élet, cſalárdság, gyűlőlség a' Zſidókat el rutitotta, és egyéb a' képmutatáſnál bennek nem találtatott, abban haſonlók a' gyűmőlcstelen fűge fához, hogy levéllel zőldűltek, és gyűmőlcsők

S. Ambroſ. in Lucam.

nem

nem volt, az az : ſzine volt, de nem valosága a' jónak ; a' mint *Chryſoſtom. hom. 47. in Matt.* bizonyittya : *Synagoga erat illa ficulnea ornata fóliis, & fructibus vacua, quæ verba ſanctitatis portabat, & opera pietatis non habebat.* A' Synagoga volt a' fûge fa, a' mely leveleivel ékeſittetett, de gyûmôcſe nem volt, mely a' Szentségnek Igéjét hordozta, de Szentsége, és Iſten félő cſelekedete nem volt ; Ez nagy réſzrûl igy volt mondám, mert meg kell engedni, hogy cſelekedetû, es jó életû Pátriárkák-is voltanak kôzôttôk, de ugyan ezek-is a' fôldi jóknak meg-nyerésétûl indultanak a' jóra. *S. Chryſoſt. hom. 47. in Matt,*

Meg-vallya ezt Szent Dávid maga nemzetsége képében, igy ſzolván : *Pſal. 72. Ut jumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum.* En te nálad ollyanná lettem, mint a' barom, és én mindenkor te veled voltam ; Te én velem, és én te veled, te az ajándékok nyujtásával, én azoknak el vételével ; nyomdokodon jártam, mert mindenût áldáſidat hattad, ſoha ſzemem elôl nem bocsátottalak, mert minden napi tartáſomat te tôled vártam. Igy magyarázza ezt Szent Agoſton, *Cùm utique uni Deo mancipatus videretur, pro magnis tamen, & ſummis bonis, ab illo carnalia, terrena, temporalia quærebat.* Ollyanná lett az a' nép, mint a' barom, mert noha egy Iſtennek láttatnak ſzolgálni ; de ugyan a' nagy, és becsûlhetetlen jók helyet, teſti, fôldi, és ûdeig valo jókat kereſtenek. *Pſalm 72. v. 23.* *S. Auguſtin. hic.*

Ki ment Abrahám hazájábul, de miért ? mert azt hallotta, *Faciam te in gentem magnam.* én téged nagy nemzetséggé téſzlek. Jákob meg-fogadgya, hogy urallya az Iſtent de ugy ha ételét, és ruházattyát meg-adgya. *Si dederit mihi panem ad veſcendum, & veſtimentum ad induendum. Gen. c. 28.* Uram, és Iſtenem léſzen, ha kenyeret ád ennem, és ruhát ôltôzetemre. *Gen. c. 28. v. 20,*

Szent Dávid meg nem szűnt az Istennek dicséretétűl, miért? mert *Juravit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eam. De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Igazat eskűt az Ur Dávidnak, és azt meg nem másollya; A' te méhed gyűmölcsébűl teszek a' te székedre. *Joseph* hálákat ád, de miért? *Quia crescere fecit me in terra paupertatis meæ.* Mert meg-szaporitot engem Isten, és az én szegénységemnek földében. Hasonlo képpen minnyájan áldozatokat tettenek, de csak azért, hogy meg-kélellyék az Urat, és őket jovaikban ne háborgassa. Oh! nyomorult Synagoga! nyomorult szolgáló nép! nyomorult Zsidóság! Nem illyen a' Keresztyén Anyaszent-egyház, mert nem mondgya *Jákobbal*, *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.* *Gen. c 38. v. 26.* *Genes. c. 12.* Nem bocsátlak el, mig meg nem áldasz engem, s' azonban el bocsátotta, vett áldása után, hanem azt mondgya, *Tenui illum, nec dimittam.* Meg-fogtam őtet, és el nem bocsátom. A' mi annyit tészen ugy mond Szent Bernárd; *serm. 89. in Cant. Nolo benedictionem tuam, sed te; Quid enim est mihi à cœlo, & à te quid volui super terram.* Nem kell énnékem a' te áldásod, hanem te magad. Mert mit várhatok menyégbűl? avagy a' földőn mit kivánhatok? légyen a' Zsidóé valamie vagyon a' földnek, a' menyejek gyönyörkőttetnek engem, maga csupán csak az Isten, az én jutalmom. Ezt azért a' nagy kűlömbözést látván, azt gondoltam volt, hogy ollyat jovallok, a' mely a' parancsolaton felyűl valo tekélletesség. De bizonyos okokra nézve, ugyan mégis csak azt jovallom ma, hogy elsőbben-is a' parancsolatoknak felellyünk-meg, és azután ma- *Propositio.* gunk tulajdon aétatosságának. Legyetek figyelmetessek.

Mikor Szent Pál a' Romajaknak azt veri fejekben, hogy a' régi szolgálat alol ki vétettenek, csak nem azt gondolná valaki, hogy minden szabadon hagyatott nékik; de

mint

mint kelleſsék érteni, Szent *Irenæus* meg-magyarázza: Sz. Pál azt irja *ad Rom. c. 8. Non accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum cum timore, ſed accepiſtis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater.* Nem vettétek a' ſzolgálat lelkét iſmég félelemmel, hanem a' fogadott fiak lelkét vettétek, a' melyben kiáltyuk *Abba* (Atyánk) és ennek okát ezt adgya, mert maga a' lélek bizonyságot téſzen a' mi lelkünknek, hogy az Iſten fiai vagyunk, ha pedig fiai, örökösi-is: Az Iſtennek örökösi ugyan, a' Kriſtuſnak pedig örökös társai, tehát nem vagyunk a' parancſolat igája alatt, mint a' ſzolgák? Ah! igen-is, ugy mond Szent *Irenæus*, sőt a' parancſolatra, és azon felyül többekre-is kötelezetünk! *Verbum liberans animam, & per ipſam voluntariè carnem emundari docuit, quo facto, neceſſe fuit auferre quidem vincula ſervitutis, quibus jam aſſueti fuerant, & ſine vinculis quidem: ſuperextendi verò decreta libertatis, & augeri ſubjectionem. lib. 4. c. 27.* Az Ige fel lzabaditván a' lelket, ez által azt tanitotta, hogy ſzabadon tiſztittaſsék ki a' teſt, minden gonoſzságibul, és erre nézve ſzükség volt, hogy fel oldoztaſſanak a' ſzolgálatnak kötelei, mellyekhez ſzoktanak volt, de annak kötelei nélkül is ſokkal meſzebb terjed ki az adott ſzabadságnak kötelesége, és inkáb nevelkedik a' ſzolgálat; az az, mind a' ſzolga, s' mind a' fiu köteles az ő Urának, és Attyának parancſolattyára, de a' külömbözteti őket, hogy a' ſzolga többre nem igyekezik, hanem csak a' parancſolatnak bé töltésére, és végben vitelére; A' fiu pedig, nem csak azon vagyon, hogy végben vigye parancſolattyát Attyának, hanem hogy azon felyül máſokban is kedvét találllya, s' több jót cſelekedgyék, mint néki parancſoltatik, mert meg-vagyon irva, *Cui commendaverunt multum, plus petent ab eo. Lucæ c. 12.* A' kire ſokat biztak, többet kérnek attul. Nem biznak ſoha a' ſzol-

ad Roman. c. 8. v. 15.

S. Irenæus lib. 4. c. 27.

Lucæ c. 12. v. 48.

szolgára annyit, mint a' fiura, tehát többre köteles a' fiu minden fiui szabadságával-is, mint a' szolga; és azért nem mint szolgáknak, hanem mint fiaknak mondatott a' nékünk üdvözitönktül, *Quicunque angariaverit te mille passus, vade cum illo alia duo. Matt. c. 5.* Ha ki téged ezer lépésnére kénszerit, meny te ö véle két más ezer lépésig. A' mely szokra Szent *Irenæus* arra tanit, *Gaudeamus gratiam magis præstantes in proximos, quàm necessitati servientes. Et si quis inquit te angariaverit mille passus, vade cum illo alia duo, ut non quasi servus sequaris, sed quasi liber præcedas, aptum te in omnibus, & utilem proximo præstans. lib. 4. c. 17.* örvendezzünk azon, hogy inkáb kedveskedünk felebarátunknak, mint szolgálni kénszerittetünk. Ha ki (ugy mond ezer lépésre kér, sürget, eregy véle két más ezer lépésig, hogy ne járj utánna mint szolga, hanem elötte meny, mint szabad, mindenben alkalmatosnak, és haszнosnak mutatván magadat felebarátodnak.

Matt. c. 5. *Irenæus lib. 4. c. 17.*

Minékünk azért Keresztyéneknek parancsolat adatik elönkben, micsodás? menyi? ollyan, mint a' régi szolgáknak, annyi, mint azoknak; de azon felyül sokkal több kivántatik, Urunk maga igaz mondása szerént, *Audivistis quia dictum est, diliges proximum tuum: ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, bene facite his, qui oderunt vos. Matt. c. 5.* Hallottátok, hogy a' mondatott, szeressed a' te felebarátodat, én pedig azt mondom néktek, szeressétek a' ti ellenségteket, és jót tegyetek azokkal, a' kik titeket gyülölnek; Meg-volt hagyva, hogy áldozatok tétessenek a' bünért az Istennek meg-kéllelésére, de nékünk a' hagyatik, *Relinque ibi munus tuum ante altare; & vade reconciliari fratri tuo.* Hadd ott a' te ajándékodat az oltár elött, és meny meg-békélleni felebarátoddal; Ugy de miért adatik ez, a' régi parancsolat fóliben? miért nem

Matt. c. 5. v. 41.

pá-

parancsolta ezt Isten eleinten, a' ki magában soha nem változott? kétség nélkül azért, mert azoknak csak ugy parancsolt mint szolgáknak, nékünk pedig mint fiaknak. Ki tetzik ez Urunk mondásából *Lucæ c. 17. Cùm feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite, servi inutiles sumus.* Mikor mind meg cselekeditek, a' mik parancsoltattanak néktek, mondgyátok azt, haszontalan szolgák vagyunk. Oh! én édes Meg-váltóm! miért vagyunk mi azzal haszontalanok, ha végben viszük azt, a' mi parancsoltatik? nem voltak haszontalanok a' régi Pátriárkák, Próféták ollyan szolgálatokkal, és engedelmességekkel, s' mi alább valók vagyunk-é? Ah! nem vagyunk alább valók! hanem inkáb kedvesebbek, de azért volnánk haszontalanok, hogy mikor mi fiuságra emeltettünk, a' szolga rendből ki nem akarnánk magunkat emelnünk; Jól cselekedtek a' régiek, hogy engedtek a' parancsolatnak, de mivel magoktul többre nem igyekeztek, csak szolgák voltanak, mi pedig fiak lévén a' parancsolatra-is kötelesek vagyunk, s' még a' mellet többet-is vár tőlünk a' mi menyei Szent Atyánk, mert azoknak béreket adta, a' földiekkel fizetvén, nékünk pedig mint fiainak maga örökségét, és kegyelmét ajánlya. *Lucæ c. 17.*

Illyen értelemben vette ezt Szent *Rupertus* Apátur *lib. 1. de concilio c. 16. Cùm feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, & nihil amplius: quamvis præcepta faciatis, non mœchando, non furando, &c. & tale quid faciendo, jam quidem evasistis pœnam, sed nondum meruistis gratiam: Inutiles enim estis, quia nihil pro amore, vel gratia Domini nostri, supra debitum servitutis pensum adjicere vultis.* Minek utánna mind megcselekeditek a' mik parancsoltatnak, és többet semmit sem, noha bé töltitek a' parancsolatot nem mivelvén házasság törést, nem lopván, és több illyen gonoszat, ezzel ugyan el kerültétek a' büntetést, de még kegyelmet, és malasz- *S. Rupertus de concil. lib. 1. c. 16.*

tot nem érdemlettetek: azért haſzontalanok vattok, mert az Iſtennek ſzeretetéért, és kedvéért ſemmit többet nem miveltek, mint a' ſzolgálatnak köteleſsége várt tőletek.

Mit cſelekedgyünk azért? és azt mondom, mégis a' parancſolatot, de nagyobb parancſolatot vigyünk végben, mint a' régiek, mellyiket azt? a' mit mondott Urunk, *Joan.c.15.* *Mandatum novum do vobis*, én új parancſolatot adok, mellyiket azt? *Hoc eſt præceptum meum, ut diligatis invicem, ſicut dilexi vos. Joan. c. 15.* Az az én parancſolatom, hogy ſzereſsétek egy máſt, a' mint én ſzerettelek. Oh! valóban új parancſolat! ki hallotta azt? hogy valaki ellenségéért életét adgya? oda adta Jeſus; a' kik mikor ellenségi volnánk néki, mert Szent Attyának voltunk ellenségi, maga életét vetette kőzben, és ugy békéltetett-meg. Sz. Pál *ad Roman. c.5.v.10.* bizonyſága ſzerént, *Cùm inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo, per mortem Filij ejus. ad Rom. c. 5.* Mikor ellenségek volnánk, meg békéltettünk az Iſtennel, az ő Fiának halála által. De hiſzem könnyebb a' halálnál az, *Relinque ibi munus tuum, &c.* hadd ott ajándékodat, és békély-meg felebarátoddal; Erre köteles vagy, noha új parancſolat, mert fia vagy Iſtennek. Oh! én Iſtenem! bár mindenek által járná ez ſzivét, fia vagyok Iſtennek, tehát kőteleztetem az új parancſolatnak bé töltésére!

Akár mely ajándékot vigy Iſten elejben, nem vihetz ennél drágábbat, és kedveſsebbet, mint ellenségeddel valo meg-békélléſedet, mert ez velős áldozat. A' melyre kiváltképpen ajánlotta magát Szent Dávid más áldozati u- *Pſ.65.v.15.* tán. *Holocauſta medullata offeram tibi. Pſalm. 65.* Velős éppen égő áldozatokat téſzek néked. Kérdi Szent *Agoſton in* *S. Auguſt. in Pſal.65.* *Pſalm 65. Quid eſt medullata? intus teneam charitatem tuam, non erit in ſuperficie, in medullis meis erit, quòd diligo te.* Micſoda velős áldozat az? nem más, hanem az, hogy belől foglal-

foglaltaſsék bennem a' te ſzereteted, s' nem léſzen ez csak kűlső képpen ſzinre, hanem velőmben, mert én ſzeretlek téged. De mit mondok? ſokaknak inkáb tetzik magok tulajdon áétatoſsága, mint ennek a' parancſolatnak végben vitele, és meg-tartása; Mikor meg-ſzorulnak, vagy betegség éri, vagy más teſti veſzedelem, fogadáſokat téſznek templomokra, oltárokra, bizonyos bőjtőket Szerdán, Pénteken, s' némellyek éppen az Anyaſzent-egyház tőrvénye ellen Vasárnapokon, s' azonban ſoha reá nem vehetni őket, hogy azzal meg-békéllyenek, a' kitűl megbántattanak. Oh! haſzontalan munka! érdemetlen áétatoſság, sőt gyakorta bűntetéſt érdemlő! engedet volna Saul az Iſten parancſolattyának, s' hagyot volna békét maga áétatoſságábul eredet áldozatnak, nem foſztatott volna meg ſe országátul, ſe életétűl, de mivel inkáb kővette maga fejét, mint az Iſten parancſolattyát, mind a' kettőt el veſztette.

Az illyen rendetlen áétatoſságot vette eſzében Szent *Agoſton ſerm. 8. de tempore.* s' azt mondgya: *Multi ſunt, qui vovent, alij pallam, alius oleum, alius ceram, alius, ut vinum non bibat per aliquot annos, alius, ut jejunia faciat certo tempore, alius, ut carnes non comedat.* Sokan téſznek fogadáſokat, némellyek kelyhre valo fődőzőt, őltőzetet, máſok olajt', némellyek viaſzt, máſok, hogy egynéhány eſztendeig bort nem iſznak, némellyek, hogy bizonyos űdőben huſt nem eſznek; De vallyon kellemetes-é ez a' fogadás? hogy ha ki felebaráttyát gyűlőli, és az iránt valo parancſolattyát Iſtennek meg nem tartya? *Non eſt iſtud votum optimum, & perfectum, adhuc melius volo.* Ah! nem jobb, nem tekélleteſſebb éz a' fogadás! még jobbat kivánok. Micsodát? *Non elegit Dominus oleum tuum, ſed animam tuam.* Nem a' te olajodat, hanem lelkedet válaſztotta az Ur; oda ad-

S. Auguſt. ſerm. 8. de tempore.

hatod olajodat, bőjtölhetz, &c. de mit haſználnak ezek? ha lelkedet el veſzted? mert igaz az, a' mit mondot Szent János: *Qui non diligit, manet in morte. 1. Joan. c. 3.* A' ki
1. Joan. c. 3. felebaráttyát nem ſzereti, halálban marad, az az, vétekben, és kővetkezendő képpen, a' miat örök halálban. El mehetz minden imádságiddal, bőjtöléſeddel, és más teſti ſanyaruſágiddal, hogy ha az Iſtennek törvényén nem járſz! mikor engeſztelni akarod, akkor haragitod reád az Iſtent,
S. Bern. in mater. de voto. mert jól mondotta azt Szent *Bernárd in materia de voto. Ingratum eſt Spiritui Sancto, quid quid obtuleris, neglecto eo, quod teneris.* Nem kedvelli azt a' Szent Lélek valamit adtz, meg nem tartván a' mire kőteleztetel, hogy azokat cſelekedgyed a' miket fogadtz, nem vagy kőteles, cſak magadtul indulván arra, de veſzedelmed alat kőteles vagy arra, hogy ſzereſſed ellenségedet, és véle meg-alkudgyál.

Erre tanit bennünket Szent Dávid Próféta, *Pſal. 32.* mikor azt jovallya, *In pſalterio decem chordarum pſallite illi,*
Eſ. 32. v. 2. *cantate ei canticum novum.* Tiz huru hárfaval mondgyatok dicséretet néki, énekellyetek néki új éneket. A' mely ſzavait visgálván Szent *Rupertus* Apátur, azt kérdi, miért hadgya elsőbben azt, hogy a' tiz húrú hárfán muſikállyunk, és azután énekellyünk új éneket? nem volna-é inkáb kedveſſebb az új ének, mint a' régi muſika? kőzönségeſſen valami új inkáb gyönyörkőttet uint a' mi ó: a' hárfa régi muſika eſzkőz, az új énekben vagyon oly nóta, a' mellyet még nem hallottak, mind azon által, mégis a' régi muſikát sürgeti Szent Dávid. Meg-magyarázza ezt azon Szent Apátur, és azt találla fel benne, hogy a' tiz húrú hárfa, a' tiz parancſolatot jelentené, az új ének, az új áétatoſságot; jobb, jobb, és kellemeteſſebb elsőbben is a' parancſolatot végben vinni, és azután az új áétatoſságot el kővetni: előbb jár az Ur parancſolattya, mint

a'

a' mi találmányunk, ha azért valaki meg-akarja engeſztelni az Urat, előbb azt fogadgya, és tartſa-meg, a' mi parancſoltatik, ugymint, ha ellensége vagyon, tegye le ajándékát az oltár előtt, és békéllyék-meg ellenségével, mert ha amazt el hadgya, és ezt cſelekedi, ſemmit nem nyér.

Mit haſznál a' tolvajnak, hogy alamiſnát ád; ha lop, huz, vony? mit haſznál annak a' ſzerdaj bőjt, a' ki igazság ellen vét, másét kivánnya, és vonnya? inkáb Szentség tőréſt mivel, mint áldozatot téſzen, a' mint Sz. *Chryſologus* bizonyittya; *Audeo dicere, qui de fraude Deo offert, cumulat crimen, non mundat. ſerm. 94.* Azt merem mondani, a' ki hamiſſan kereſet jovajbul ád alamiſnát, cſak ſzaporittya bűneit inkáb, hogy ſem mint ki tiſztittya. A' mint hogy régenten Jeremiás Próféta által neheztelve veti ſzemekre az iſtenteleneknek illyen áldozattyokat, ugy mint, a' kik minden gonoſzságot el kővettek, s' azonban áldozatot-is tettenek, *Ecce vos fidiſtis in ſermonibus mendacij, qui non proderunt vobis: furari, occidere, adulterari, jurare mendaciter. Et veniſtis, & ſtetiſtis coram me in domo hac, in qua invocatum eſt nomen meum.* Oh! eſztelen nép! mit cſelekſzel, azt véled, hogy engemet meg-cſalſz a' te magános áétatoſságoddal? fejedre fordul viſza hidd el gonoſzságod; Imé ti a' hazugságnak beſzédiben biztok, a' mellyek nem haſználnak ti néktek: loptok, őltők, fertelmeskedtek, hamiſſan eskűſztők, s' mégis elő mertek jőni, és én előttem állatok a' templomban, az az, ajándéktokat nyujtyátok, *Nunquid ergò ſpelunca latronum facta eſt domus iſta, in qua invocatum eſt nomen meum? Jerem. cap. 7.* Nem de latrok barlangjává lett-é? ez a' ház, a' melyben az én nevem hivatik ſegitségűl? Előſzőr, előſzőr a' parancſolatnak tegyetek eleget, mert mind heába valo más cſe-

S. Chryſol. ſerm. 94.

Jer. c. 7. v. 3.

Jer c. 7 v. 9 & 10.

lekedetetek. Oh! hallyad ezt valaki torkig ûlsz a' gonoszságban! s' fély attul, a' kinek szemeit meg-akarod csalni! mert el nem kerûlöd bûntetését. Jó ugyan magában a' bôjtölés, és adakozás, &c. de te benned haszontalan, mert ugy kell ezeket cselekedni, hogy az elsôt el ne mulassad. A' parancsolatnak meg-tartására légyen elsôben gondod, s' azután magad áétatosságára.

Tanullyatok a' pogány bölcstûl *Phoziontul*, a' kit midôn az Athénásbéliek sûrgetnének, hogy adna ô-is érteke szerént, és jovajhoz képest valami méltó ajándékot arra az áldozatra, a' mellyet rendeltek az Isteneknek, azt felelé, *Puderet me justitiæ, si ad rem sacram eleemosynam tribuerem, & huic (ostenso creditore Caliculo) nihil redderem.* Ah! szégyenleném azt, az igazság ellen valo cselekedetemet, ha a' szent dologra alamisnát adnék, s' ennek (reá mutatott Caliculusra, a' kinek adós volt:) semmit nem adnék-meg. Akarván ezzel jelenteni, hogy elôbb kell a' bûnt el kerûlni, elôbb kell az Isteni igazságnak eleget tenni, s' az után maga áétatosságát cselekedni.

Phozion hic.

Hallottátok mit mondott *Zakéus* Urunknak, *Domine dimidium bonorum meorum do pauperibus.* Uram felét adom jovaimnak a' szegényeknek. Bizonnyal nagy adakozás, nagy alamisna! ugy de menyit csaltál-meg te fejedelme lévén a' Publikánusoknak? igaz; de jól kell ezt érteni ugy mond Szent *Agoston*, mert ezzel a' mondással, nem tagadta-meg a' mit vetett, hanem inkáb mint bizonyossat elô sem hozott, reá értvén azt, hogy leg elsôbben-is ki fizeti azokat, a' kiket meg-károsított. Szent Agoston *in Psalm.* 125. igy szoll: *Etsi audias eum dicentem, Domine dimidium, &c. ne credas non totum dedisse, aliud enim dimidium non sibi reservavit, sed ut haberet, unde debita solveret.* Ha szintén azt hallod-is tôle, Uram én felét adom jovaimnak a' szegé-

S. August. in Ps. 125.

gényeknek, azt ne gondold, hogy mindenét oda nem adta volna, mert a' más fél részt nem magának tartotta-meg, hanem azok számára, a' kiknek adós volt, hogy ki fizethesse. Előbb kell tudni illik a' parancsolatnak eleget tenni, s'azután az áétatosságnak.

Mellyekből nyilván ki tetzik, menyire kőteleztetünk engedni annak a' parancsolatnak, *Relinque ibi munus tuum, &c.* hadd ott ajándékodat, és békéllyel-meg: jobb a' megbékéllés, mint az áldozat, mely e' nélkül volna. Mellyet ha el kővettek, meg-mutattyátok, hogy nem mint szolgák, hanem mint fiak, és az Istennek fiai engedtek a' parancsolatoknak. Ennek is vegyétek bizonyitását Sz. Máté Evángéliumának tizen hetedik részéből, mikor a' Thábor hegyén csudálatos fényességgel el változtatta szinét üdvözitőnk, &c. akkor azt kiáltá feje felett az Atya Isten, *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Ez az én szerelmes Fiam, kiben nékem jól kedvem tőlt. *Matt.c.17. v. 5.*

A' Kálvária hegyén pedig, a' hol kezei, lábai a' kereszthez voltak szegezve, semmi illyen nem hallatott, hanem inkáb az, *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Én Istenem! én Istenem! miért hagytál el engem? Oh! hatalmas Isten! oh irgalmas! oh szerelmes Atya Isten! miért nem hallottad illyen mondásodat a' kinok helyén is? hiszem ottan a' Thábor hegyén Moyses, és Illyés is, s'azokkal a' látott dicsőség eleget bizonyitotta fiuiságát, itten pedig éppen csak a' kivántatnék, hogy Fiadnak mondanád, mert arra kérik, ha Isten Fia, szállyon le, &c. Ah! nem kellett ehez több bizonyság, mint hogy ellenséginek bűnét kiványa meg-bocsáttatni: *Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt. Lucæ c. 23.* Atyám bocsásd-meg nékik, mert nem tudgyák mit cselekeszenek. Nem hallott volt még illyen dolgot a' világ, azért csak az-is nyilván *Matt.c.27. v. 46.* *Lucæ c.23.*

bi-

bizonyitotta, hogy isten Fia, a' mint sok ezeren meg-térvén, magok-is azt vallák, *Verè Filius Dei erat iste.* Bizonyára ez az Isten Fia volt. Ezt bizonyitották az el sötétedett Nap, és Hóld, ezt az egész alkotmányi, Szent *Athanásius lib. de Incarn. Verbi.* beszéde szerént. *Universa rerum fabrica confitebatur eum, qui in corpore apparebat, & supplicia patiebatur, non hominem simpliciter, sed Dei Filium, ac Salvatorem esse omnium.* Minden alkotmányt, azt, a' ki a' testben láttatik vala, és kinokat szenved vala, nem tiszta embernek, de Isten Fiának, és Szabaditonak lenni vallya vala. De mind azokon felyül volt, ellenségin valo könyörüléfe.

S. Athanas. l. de Incar. Verb.

Hogy azért mint fiak, s' nem mint szolgák láttassatok szolgálni Istennek, hadgyátok ott ajándéktokat az oltár előtt, s' előbb kövessétek-meg vagy engedgyetek-meg ellenségteknek; az az, elsőbben azon legyetek, hogy az Isten parancsolattyának felellyetek-meg, s' azután a' mit jót akartok, mert igy mindenek bizonyságából Isten fiainak mondattattok, és ugyan annak örökségével ajándékoztattok-meg. Amen.

PÜNKÖSD UTAN,

ÖTÖDIK VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Másokkal eggyező szivünket kivánnya az Isten, minden más ajándék előtt.

Vade priùs reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Matt. cap. 5..

Matt. c. 5.

Meny előtzör meg-békélleni a' te Atyádfiával, és akkor el jövén, add bé ajándékodat.

A'

AZ Terméſzetnek okoskodáſa ſzerént-is, valamint minden fölséget felyül hallad az Iſteni Fölség, ugymint a' melytül ſzármaznak minden Uraságok, és hatalmak, ugy annak tiſztelete előbb jár mindennémű tiſzteleteknél, s'annak okáért még a' pogányok-is inkáb engedtek valamit magok becsületibül el vétetni, hogy ſem mint Iſtennek tiſzteletit meg nem adattatni. Kiſſebségére volt Pharao becsületének, hogy parancſólati ſzerént továb az Iſraël népe nem akarna munkálodni, és téglát vetni Ægyptumban, de ugyan, mikor azt hallá, hogy áldozni mennének az Iſtennek tiſzteletére, reá állott arra, hogy el mennének, *Ego dimittam vos, ut ſacrificetis Domino Deo veſtro. Exod. c. 8.* Imé én el bocsátlak, hogy áldozzatok a' ti Uratoknak Iſteneteknek, s'mi dolog tehát az? hogy áldozatot és ajándékot vévén az oltár elejben, azt hallya az ember Iſtentül, *Vade priùs reconciliari fratri tuo.* Eregy meny élőſzőr meg-békelleni, az atyádfiával, és akkor el jövén add bé a' te ajándékodat? nem előbb jár-é, az Iſtennek tiſztelete, az emberek barátságánál? a' kitül többet félhetünk, többet kedveskedünk annak, hamaréb árthat az Iſtennek haragja, mint az embernek, s'miért kell tehát mégis előbb az emberrel meg-békelleni, mint az Iſtennek kedveskedni? Arany ſzáju Szent János nagy kegyeſségét iſméri ebben Iſtennek, és azt kiáltya, *O admirabilem benignitatem, atque ineffabilem erga homines amorem Dei! honorem ſuum deſpicit, dum in proximo charitatem requirit, quid his verbis mitiùs? Interrumpatur (inquit) cultus meus, ut tua charitas integretur. hom. 16.* Oh! cſudálatos kegyeſsége, és ki mondhatatlan ſzeretete Iſtennek! maga tiſzteletit meg-veti, mikor az emberben felebaráttyához való

Exod. c. 8. v. 28.

S. Chryſoſt. hom. 16.

szeretetet kiván. mi lehet szelidebb ezeknél a' szoknál? félben hagyattassék az én tiszteletem, hogy a' te felben szakadot szereteted egészre épüllyön? de ezzel a' Szent Doctor beszédével, nem nyugszik-meg elmém, mert azt kérdem én, miért kell előbb járni felebarátommal valo békélésemnek az Isteni ajándéknál? ha azért jól elmélkedem az ennek az oka, hogy felebarátommal valo békességes alkuvásom tetzet Istennek: de az ajándék csak az én áétatosságom, inkáb kivánnya ő azt, hogy az ő tetzése szerént járjak, hogy sem mint csák magam gondolattya szerént neki áldozzak; Mellyet, hogy minnyájan helyén hadgyatok, hallyátok Szent Dávidot, *In psalterio decem chordarum psallite illi, cantate ei canticum novum. Psalm. 32.* Tiz húrú hárfakkal mondgyatok dicséretet néki, énekellyetek néki új éneket; mit tészen a' tiz húrú hárfa, hanem a' tiz parancsolatot, ugymond *Rupertus*: az új ének pedig, új, új áétatosságokat, hogy tehát az új áétatosság tessék, szükséges, hogy előbb a' parancsolatot tőltsük bé.

Psalm.32.

A' tiz parancsolat pedig csak kettőben foglaltatik, az Istennek, és felebarátunknak szeretetében, *In his pendet universa lex, & Prophetæ. Matt. c. 22.* E' két parancsolatban függ, az egész törvény, és a' Próféták; mivel azért Urunk parancsolattya, *Hæc mando vobis, diligatis invicem. Joan. c. 15.* Szeressétek egymást, az én parancsolatom, ki nem láttya? hogy előbb kell ennek végben vitetni, s' azután a' több jóknak, mert a' mint Szent Bernárd szoll: *Ingratum est Spiritui Sancto, quid quid obtuleris, neglecto eo, ad quod teneris.* Nem kedves a' Szent Léleknél valamit ajándékul adtz, mikor azt el mulatod, a' mivel tartozol, tartozol felebarátodat szeretned, és véle magadat szerettetned, tehát eregy előbb békély-meg vêle, és ugy ajándékozd Istenedet: Mire nézve, ha bölcsen cselekeszik a' ki

Matt.c.22. v.40.

Joan.c.15.

a'

a' békeſség ûdején a' hadrul gondolkodik, vélem én, hogy leg jobban cſelekeſzem, ha a' kôzônséges viſza vonyáſok ûdejében azt jovallom az egyenlô értelmet, a' mely által kedveſek lehetûnk Iſtenûnknek, tudván azt, hogy ſzivûnket kéri inkáb, mint gazdagságunkat, mikor azt kiáltya, *Præbe mihi cor tuum. Prov. c. 23.* Add nékem a' te ſzivedet; a' mely ſzivûnket akkor adgyuk kedves ajándékul néki, mikor egymáſſal jol alkuſzunk. Mellyet megmutatván el végezem, Legyetek figyelmeteſek. *Prov. c. 23. v. 26.* *Propoſitio.*

Hogy ſzivûnket kivánnya áldozatul a' mi Iſtenûnk nyilván vagyon, a' maga kéréſébûl, de hogy cſendes, és felebarátunkal jol alkuvo ſzivet kiván azt máſonnan kell meg-probálnom, és ugy tetzik, hogy leg nyilvábban vehetem ki ezt az áldozatoknak modgyábul, és mivoltábul, miket, és miképpen kivánt áldoztatni. A' tôbbi kôzôtt azért, azt hatta *Levit. c. 2. Ne quidquam mellis adolebitur in Sacrificio Domini.* Mikor áldozatot mutattok bé, láſsátok, hogy ſemmi méz fel ne áldoztaſsék, cſudálatos parancſolat, miért nem kell a' mézet fel tenni az áldozatra, ha fel tétetik a' só, fel tétetik az olaj? Nem de ha Iſtennek beſzédét dicséri Szent Dávid, nem édes méznek nevezi é? *Eloquia tua dulcia faucibus meis. Pſalm. 118.* A' te beſzéded (ugy mond) édes, az az ollyan mint a' méz? de ha az Irás tudókat hallom, nem kell a' méz az Ur áldozattyában, mert haragos állatnak munkája, édes mézet gyûjt a' méh, de ha meg-bántodik, annyira meg búſul, hogy cſak ellenségét meg-sértheſſe, maga életével ſe gondollyon, mert mihelyet fulánkját valakiben bé bocsáttya, az után megkell halni, s' azért nem ſzereti az oltáron, akarván jelenteni, ollyan békeſséges ſzivnek ſzereti áldozattyát, a' mely boſzút állani nem kiván felebaráttyán, hanem inkáb, ha meg-bántodik-is, ô elsô, a' ki meg-akar békélleni; bi-

Levit. c. 2. v. 11.

Pſalm. 118. v. 103.

zonysága ennek az, a' mit ugyan ottan parancsol a' sórul,
Levit. c. 2. *Quidquid obtuleris sacrificij, sale condies, nec auferes sal fœderis Dei tui, de sacrificio tuo. Levit. c. 2.* Valamit fel áldosz, sóval sózzad-meg, és az áldozatrul, s'az oltárrul soha a' sót el ne vedd; a' sónak terméſzete az, hogy hevitsen, és nedvesitsen, és azért azt tartyák felőle, hogy két ellenkező elementumbul áll, tűzbűl, és vizbűl, mind a'mi oktatásunkra, hogy eszünkben vévén, ennek terméſzetét, és kedves voltát az oltáron, tanullyuk-meg azt, ha szintén mint a' tűz, ugy gyulad fel bennünk a' harag, de ugyan mint a' sónak ugy kell el olvadni, sót őszve folyni annak szivével, a' kitűl meg-bántodtunk, egyéb aránt semmi áldozatunk nem kedves; nem kedves ajándékunk, nem kedves alamisnánk, nem kedves fáradságunk; tarts haragot felebarátoddal, és imé el vagy vetve az Istennek szine elől,

Melyrűl elmélkedvén Sz. *Gergely l. 8. in Ezech.* azt mondgya: *Hinc ergò perpendite quantum malum sit discordiæ, propter quod & illud abjicitur, per quod culpa laxatur.* Ezekbűl, vegyétek tehát eszetekben, minémű nagy gonoszság a' veszekedés, villongás, és kőtődés, a' mely miat az-is el vettetik, a' mely által a' bűn meg-bocsáttatik.

S. Gregor. l. 8. in Ezechiel.

Az alamisna felől hallottuk mit mondottak Nabugodonozornak, *Daniel. cap. 4. Peccata tua eleemosynis redime.* Nagy, és fölöttébb el sullyosodot a' bűnöd, hanem az a' tanács, váltsd-meg vétkeidet alamisnával, de ugyan ha szived nem eggyet értő, és csendes békeségű másokkal, nem csak nem használ alamisnád, de éppen el-is vettetik, ugy hogy semmi tekéntet reá ne légyen, ha ajándékot adcz, békeséges szíveddel add, és kedvet találtál.

Daniel. c. 4. v. 24.

Jól értette ezt ama' meg-tért *Zakéus*, a' ki hogy kedvét találná a' meg-testesült Istennek azzal hitegeti házában, *Dimidium bonorum meorum do pauperibus: Lucæ c. 19.*

Lucæ c. 19. v. 8.

Oh!

Oh! én Uram! és én Istenem! ne vess-meg engemet-is, hanem tekénts reám, jó bé házamban, imé kedvedért áldozatot tészek, felét jovaimnak a' szegényeknek adom. Jó ajánlás! de talán még nem érte el azt, a' tekélletességet, a' mellyet azoktul kiván az Ur, a' kikkel kedvessen társalkodik. Nem hallottad-é jó szándéku Zakéus, mivel találták kedvét az Apostolok? *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Matt. c. 19.* Imé mindenünket el hagyván követtünk tégedet? több az, mindenét el hagyni embernek, mint felét adni joszágának. Nem hallottad-é? mit monda amaz ifiunak, a' ki azt kérdi vala, hogy lehetne tekélletes, hogy jutna kedvében Istennek, *Vende omnia, & da pauperibus.* Ha tekélletes akarsz lenni, add el mindenedet, és ozd ki a' szegények között? több ez annál, mint te igértél. S' mind azon által mégis azt hallá, *Hodie oportet me in domo tua manere.* Oly kedves a' te ajándékod, ugymint fele jovaidnak, a' mellyeket igértél a' szegényeknek, hogy szükséges képpen bé kellessék térnem házadhoz, és ottan vigadnom. Vallyon mi okbul édes Jesusom? ki kénszerit erre a' bé téréstre? hogy máshová bé tértél magad jó akarattya volt, hogy az Apostolokat bé vetted oskoládban, te kegyeséged volt, mit adott Zakéus többet, mint az Apostolok adtak, a' kik mindeneket oda adták? azok mindeneket, ez felét áldozta fel jovainak; Ah! éppen ez az oka kedves áldozattyának! mert joszágának felével azokat akarta meg-kéllelni, a' kiket meg-bántot hamis kereskedésével, egyben folytattá szivét azokkal, a' kik ellenségi voltanak, s' leg első szorgalmatosága is a' volt, hogy senki reá ne nehesztellyen. Igy midőn felét a' békesség meg szerzésére jovainak meg-tartotta, mindenét ajándékul adta Istennek, s' leg kedvessebb volt előtte. Szent Agoston segit erre engemet, a' ki azt mondgya, *Etsi audias eum di-* Matth. 19.

centem, Domine dimidium, &c. ne credas non totum dedisse, aliud enim dimidium non sibi reservavit, sed ut haberet unde debita solveret. in Psalm. 110. Ha szintén azt hallod-is tőle, hogy felét adgya jovainak a' szegényeknek, ne véld azt, hogy mindenestűl oda nem adta, mert felét jovainak nem magának tartotta-meg, hanem adosági ki fizetésére. Sokakat csalt volt meg talán Zakéus, és azért sokaknak érzette nehesztellését, hogy tehát felét kedvessen venné jovainak az Isten, azon volt, hogy mindenekkel meg-békéllyék. Jelen vagyon itten Szent *Chrysostomus* bizonysága midőn azt mondgya, *Plus diligit Deus concordiam fidelium, quàm munera, quamdiù enim fideles homines aliquam dissensionem habuerint, munus eorum non suscipitur, oratio enim non exauditur. in cat. D. Thomæ.* Inkáb kedvelli, és szereti az Isten a' hivek kőzőtt valo eggyeséget, mint az ajándékokat, mert valameddig egymással versengenek a' hivek azoknak ajándéka bé nem vétetik, mert imádságok meg nem halgattatik.

S. August. in Psalm. 125.

S. Chrysost. in cat. D. Thomæ.

Adgy bár alamisnát, bőjtőly, magadat sanyargassad, éjjel és nappal imádkozzál, reád sem teként az Isten, sűket imádságodra, mert a' mi az ő parancsolatinak vége, arra nem jutottál, *Finis præcepti est charitas. 1. ad Tim. c. 1.* Az ő parancsolatinak vége a' *szeretet*; az az, ugy tőltőd bé parancsolattyát, ha felebarátoddal jol alkuszol, ugy halgat-meg, ha másokkal eggyet értesz a' jóban.

1. ad Tim. c. 1. v. 1.

Nem egyaránt áldozott-é Cáin Abellel? de ugyan *Non respexit Dominus ad munera Cain*, Nem tekéntet az Ur Cáin adományira, miért? mert szive nem volt eggyes Abellel. A' honnan *Paschasius* azt hozza ki, *Si contra proximum quidpiam in animo gerimus, munus Deo, quod placeat offerre non possumus. lib. 3. in Matt.* Ha valami nehesztellést viselünk felebarátunk ellen, semmit ollyat nem adhatunk az Urnak,

S. Paschas. lib. 3. in Matt.

nak, a' mi teſsék. Ugy de (ugymond) lehetetlen dolog, hogy meg-alkudgyam véle, a' ki hiremben, nevemben meg-mocskolt, a' ki igazságom ellen vétett; Oh! kemény ſzivű ember! nem te vagy-é az, a' ki hirében, nevében meg-mocskoltad az Iſtent? Ah! távul légyen az! igen-is meg-mocskoltad, mert ő azt mondotta maga felől, *Ego ſum:* En vagyok: *Deus Abraham, Deus Iſaac*, s' te meg-hazutoltad; mikor? akkor, mikor undok életeddel, irigységeddel, réſzegeskedéſeddel, s' többekkel meg-bántottad, mert az illyen cſelekedetekkel annyit mondottál, mint hogy *Nincſen Iſten. Dixit inſipiens in corde ſuo. non eſt Deus.* *Pſalm. 13.* Azt mondotta az iſtentelen ſzivében, *nincſen Iſten.* Nem vétettél é igazsága ellen? mikor életedben is kegyelmét, és ajándékát kérted, mint ha ő kedvellené a' gonoſzakat? s' mégis azt kivánod, hogy reád ne neheſztellyen, gyarloságoddal magadat mented, az alkalmatoſságra fogod vétkedet, s' felebarátoddal azt mondod nem alkudhatol? Tudod-é mit várhatz? igazság tévő birót; s' jaj néked ha te találtatol bűnőſnek. Hallyátok erre mit mond Szent *Agoſton. Concordare cum adverſario tuo neſcis, neſcio quando vita finiatur, cùm vita finita fuerit, Judex reſtat, & miniſtri & carcer; At ſi ſervaveris adverſario tuo bonam voluntatem, & cum eo conſenſeris, pro Judice invenies Patrem, pro miniſtro ſævo Angelum tollentem in ſinum Abrahæ, pro carcere Paradiſum. de verbo Domin. c. 1.* Te azt vallod, hogy ellenkeződdel meg nem alkudhatol, én-is azt mondom, nem tudom mikor végeződik életed? de azt tudom, hogy ennek vége után hátra vagyon a' Biró, a' ſzolgák, és a' tömlecz, az az, hátra az Itélő Iſten, hátra a' gyötrő ördögök, hátra a' pokol; De ha idején meg-alkuſzol, jó akarattal léſzeſz felebarátodhoz, Oh! cſudálatos változás! a' Biró helyet Atyára akadcz, a' gyötrő ſzolgák helyet, az ör-

Pſalm. 52.

S. Auguſt. de ver. Domini c. 1.

ördögök helyet Angyalokra, a' kik az Abrahám kebelében vigyenek, a' tömlecz helyet, pokol helyet, Paradicsomra. Annyira kedves tudni illik előtte a' békeséges szív, a' menyire gyűlölt a' garázda, és versengő, kötődő elme; ha felebarátodat szereted, szeret téged, szereti ajándékidat, ha gyűlölöd, gyűlöl ő-is téged, s' valamint Cáint el vetette ajándékával eggyűtt, ugy el vét téged-is minden imádságiddal eggyűtt. Oh! mely szép dolog! annak kedvét találni, a' ki egyedűl adhat, vagy bűntethet, *Nihil pretiosius est Deo virtute dilectionis*, Bizony ugy mond Szent Gergely, semmi nem kedvesebb Istennek mint a' szeretetnek josága; ezzel kedvét találod, a' nélkűl magadra bolzontod. Oh! vajha magadban szállanál Keresztyén lélek! s' meg-ismérnéd magad hamisságát, magad volnál az, a' ki azt kiáltanád ellened, *Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum!* Oh! én Istenem Uram! nem vagyok méltó, hogy bé jöj az én hajlékomban! miért? magad vagy a' szeretetnek fel bontója, s' másra fogod; hadakozo ember volt a' Százados, és azért méltatlannak ismérte magát arra, hogy Jesust bé fogadgya, s' nem vagy-é te méltatlan? a' ki ha nem kézzel, de elmével hadakozol, vért ontasz? s' hogy mersz elejben ajándékoddal menni, a' ki csak a' szeretet becsűllője? A' mint jol vette ezt e-

Tertullian. de orat. cap. 10.

szében *Tertullianus* mondván: *Quid est ad pacem accedere sine pace, ad remissionem debitorum cum retentione? quomodo placabit Patrem iratus in fratrem? de orat. c. 10.* Mit tészen az a' békességhez járulni békesség nélkűl, az adosságnak meg-engedésére azoknak meg-tartásával? mi képpen kélleli-meg az Atyát, a' ki annak haragszik fiára? bár arany almát nyujtson az! az Atyának, a' kinek keze véres a' meg ölt fiának vérével, de ugyan, nem csak nem kedves ajándéka, hanem ugyan meg-utáltatott; Igy szintén ha ki fe-

leba-

lebaráttya ellen tőr, véres annak a' keze, mert az Iſtennek Fiát, ugymint felebaráttyát ůldőzi, és gyůlőli.

Nem kicſin panaſza volt ez, eleintůl fogva Iſtennek a' garázdák ellen, hogy ajándékot mentenek néki nyujtani véres kézzel, és azért azt mondotta: *Cùm extenderitis manus veſtras, avertam oculos meos à vobis, & cùm multiplicaveritis orationem non exaudiam, manus enim veſtræ ſangvine plenæ ſunt. Iſaiæ c. 1.* Mikor ki terjeſztitek kezeiteket, el forditom ſzemeimet rolatok, mikor imádságtokat ſzaporittyátok, meg nem halgatom, mert a' ti kezetek telè vannak vérrel. Az az, haſzontalan annak kéréſe, kőnyőrgéſe, a' ki felebaráttyát gyůlőli, véres kézzel látom ajándékodat, nem kedvellem. De mit mondgyak? a' bizonyos, hogy gyakorta ſokan meg alkudnánk egymás kőzőtt, hanem találtatik ollyan eſzveſztő, a' ki egyiket a' máſikra gyujtya. Oh! átkozott eſzkőſz! pokolhoz haſonlitatott ember, a' ki a' fele verſengéſeket nevel, nem cſak őrdőg ez, hanem ugyan pokol, az az, tőbb őrdőgők helye. *Vir impius fodit malum, & in labijs ejus ignis ardeſcit. Proverb. c. 16.* Az iſtentelen ember áskál, a' jó után gonoſzat ás, és az ő nyelvén meg-gyúl a' tűz, *Hebræus legit: Vir Belial fodit malum, & ſuper labijs ſuis ut ignis ardens.* Az őrdőgi ember áskál, és az ajaka ugy ég mint a' tűz. *Káldeus* olvaſſa: *Vir calumniator fodit malum, & in labijs ejus ignis dat ſcintillas.* A' gyalázo eſztveſztő ember gonoſzat áskál, és az ő ajakán ſzikrázik a' tűz. Valamint hogy ég a' pokol, ugy ég ennek gonoſz ſzándékja. Pokolnak mondottam pedig az illyen eſzveſztőt, mert valamint a' pokol el válaſztya egy máſtul az embereket, ugy ez-is el ſzaggattya hamis tanácsával, ingerlésével, &c.

Iſaiæ c. 1. v. 15.

Prov. c. 16. v. 27.

A' mellyen ſzomorkodván *Oſeás* azt mondgya, *Conſolatio abſcondita eſt ab oculis meis, quia ipſe inter fratres divi-*

Oſeæ c. 13. v. 14. & 15.

det. c. 13. A' vigaſztalás el rejtetett az én ſzemeim elől, mert ő az atyafiakat el válaſztya. Ez búſit engemet, hogy az Atyafiakat el válaſztya egymáſtul, tudni illik a' pokol, mert előbb azt mondotta volt, *Morſus ero tuus inferne*, A' te harapáſod léſzek oh pokol! A' hol Szent *Hieronymus* azt mondgya, *Non valeo conſolari, quidquid mente concepero, dolorem meum mitigare non potes cernentis, chariſſima inter ſe nomina morte ſejungi, ipſe enim infernus inter fratres dividit. Quid quid igitur ſeparat fratres infernus eſt appellandus. in Oſeam hic.* Meg nem vigaſztaltathatom, akár mit képezzek elmémben, fájdalmat meg nem enyhétheti, látván az egyben kapcſolt ſzerelmes neveket egymáſtul a' halál által el válaſztatni, mert maga a' pokol válaſztya el az Atyafiakat. Valami tehát az Atyafiakat el válaſztya egymáſtul, pokolnak kell azt mondani.

S. Hieronymus hic in Oſeam.

Mely ha ugy vagyon, Ah! ſenki ne légyen eſzveſztő, ne légyen őrdög, ne légyen pokol, a' mely fel bontſa az eggyeſséget. A' ki pedig meg-bántodott, hallya a' ſzelid Jeſuſt, fogadgya tanácsát, *Priùs reconciliare fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Előbb, előbb békéllyel meg felebárátoddal, és ugy add bé ajándékodat, add bé ſzivedett de atyádfiát ſzerető ſzivedet, és a' mint ezzel kedves ajándékot adtál, ugy ajándék helyet ajándékot várhatz, magát dicsőſségével eggyűt az Iſtent mind őrökkön őrökké.

Amen.

PÜN-

PŰNKŐSD UTAN, HATODIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Az igaz Keresztyénnek, az a' bizonyos jele; ha álhatatos az el kezdett jóban, s' ugyan csak a' vészi végső jutalmát, a' ki végben vitte joságát, a' ki pedig félbe hatta, bűntetését vette, és vészi mindenkor.

Misereor super turbam, quia jam triduo sustinent me. Marc. c. 8. Marci c. 8.

Szánom a' sereget, mert imé már harmad napja, hogy velem vannak.

Dimidium facti, qui bene cepit, habet. A' ki mihez jol kezdett, felét végben vitte annak, jó kezdésével, ugy mond a' Deák példa beszéd; s' jol-is mondatott, mert valamint nem lehet annak jó vége, a' minek jó kezdete nem volt, ugy félig végben ment, a' mi jol kezdődött, sőt, soha nem-is végeződik az el, a' minek kezdete nincsen, ugy a' ki hazájában igyekezik vissza térni idegen helyrűl, szűkség az, onnan ki indullyon, s' mennél jobb útra indult, annál bizonyossabb benne, hogy oda érkezik a' hová szándékozik, hogy le nyugodgyék a' nap, szűkség hogy fel kellyen, egyéb aránt soha se déle, se nyugotta nem lészen, ha reggel fel nem kőlt; a' ki bérét akarja venni munkájának végén, szűkség az, hogy előbb hozzá kezdgyen, mert nem végeződik az, a' mi el nem kez-

dődött. De az-is bizonyos *Finis coronat opus*, akkor vagyon tellyes dicsérete az el kezdett dolognak, mikor jol ment végben, mert nem az eleje, hanem vége jutalmaztatik a' munkának.

Mire nézve, noha jol kezdette volt üdvözitönk szabaditásunkat, de ugyan azzal nem elégedett-meg, hogy el kezdette, hanem végben-is akarta vinni; s'azért mondotta egykor Tanitványinak, *Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me, ut perficiam opus ejus. Joan. c. 4.* Joan. c. 4. Az én étkem az, hogy annak akarattyát cselekedgyem, a' ki engem küldött, hogy el végezzem az ő dolgát: mint ha azt mondaná, valamint nem elég az néktek, hogy csak hozzá kezdgyetek az ételhez, hanem szükség, hogy annyit egyetek, a' menyivel meg-elégettek, ugy énnékem nem elég az, hogy el kezdettem a' világnak váltságát, hanem végben-is kell vinnem. A' mint hogy végben-is vivén utollyára azt kiáltá, *Consumatum est!* el végezödött. A' mely szavait fontolván Szent Agoston azt kiáltya, Oh! bóldog lélek! a' mely Jesussal azt mondhattya, el végezödött! nem elég az, hogy utánna indultam Kristusnak, hogy jót kezdettem mivelni, hanem végben-is vittem. Aldott lélek! a' mely végén örül jol kezdett munkájának; mert a' mint Szent Agoston szoll: *Non est præmium in inchoatione, sed in consumatione, non datur denarius incipientibus, sed finientibus, & corona non currentibus, sed pervenientibus. ser. de pass.* S. August. ser. de pass. Nem kezdetre, hanem végezetre adatik a' jutalom, nem a' kezdö miveseknek, hanem az el végezöknek adatik a' napi bér, és fizetés; nem a' pállya futoknak, hanem a' határhoz érkezöknek nyujtatik a' koszoru. S'azért Szent Pál-is nem abban gyönyörködöt, hogy el kezdette a' jót, hanem hogy el végezte, *Bonum certamen certavi, cursum consumavi.* Jó harczot harczoltam, a' futást

el

el végeſztem, fen vagyon jutalmom. Igy véſzem én eſzemben, hogy a' máj Evangeliumban olvaſott Urunk kőnyőrűléſe-is, nem első nap, hanem harmad nap mulván hallatott, *Miſereor ſuper turbam*, ſzánom a' népet, mert immár harmad napja, hogy egy aránt kővet, harmad napia, hogy egyaránt hallya, és kapja az Iſten igéjét, harmad napja, hogy lelkek üdvőſségéért teſtekben ſzenvednek, éhséget, és ſzomjuságot, azért meg-is elégitem. A' honnan azt mutatom-meg, hogy az igaz Kereſztyénnek az a' bizonyos jele, ha álhatatos az el kezdet jóban, s' ugyan cſak a' véſzi végső jutalmát, a' ki végben vitte jóságát, a' ki pedig félben hatta, bűntetését vette, és véſzi mindenkor. Legyetek figyelmetes halgatáſſal. *Propoſitio.*

Minek utánna Szent Pál meg-iſmértette volna az igaz Hitet, a' Korintusbéliekkel, mindgyárt arra intette őket, hogy azzal meg ne elégedgyenek, hogy a' jóhoz, és Kereſztyén Hithez fogtanak, hanem annak utánna azon legyenek, hogy álhatatoſſan mivellyenek jót, *Stabiles eſtote, & immobiles abundantes in opere Domini ſemper. 1. ad Cor. c. 15.* Szerelmes Atyámfiai álhatatoſſak legyetek (ugy mond) és ki mozdithatatlanok bővelkedvén mindenkor az Ur dolgában, tudván, hogy a' ti munkátok nem heába valo az Urban. *1. ad Cor. c. 15. v. 58.*

De mi dolog? hogy annyira sűrgeti mindgyárt meg téréſek elején az álhatatoſságot? meg-mondgya Sz. *Hieronymus, Quia non quæruntur in Chriſtianis initia, ſed finis; Paulus malè cepit, ſed bene finivit, Judæ laudantur exordia, ſed finis proditione damnatur.* Mert a' Kereſztyénekben nem a' kezdet, hanem a' jó vég, es végezés kivántatik. Roſzul kezdette életét Szent Pál, de jól végezte; ellenben pedig, jó volt kezdete Judásnak, de vége gonoſzra vált, hamis árultatásáért, Szent Agoſton-is iffiuságának eleit fesleten *S. Hieronymus hic.*

kezdette, de meg ért korában, az Isten szolgálattyára hajolván, életének utolso szempillantásáig szentûl élt, és szentûl mult ki e' világbul. Mire nézve a' mint a' Korintusbélieket, ugy a' Kolossajakat-is viszontag arra kérte Sz. Pál, hogy a' jóban meg-gyökerezzenek, és mint a' kősziklán fel emelt épûlet álhatatossan állyanak a' jóban, *Sicut ergò accepistis Jesum Christum Dominum, in ipso ambulate, radicati, & superædificati in ipso, & confirmati ad Coloss. c. 2.* Ah! édes Atyámfiai! el ne feletkezzetek tanitásomrul, hanem, a' mint vettétek az Ur Jesus Kristust, ô benne járjatok, meg-gyökerezvén, és fel épûlvén ô benne, és meg-erôssödven a' Hitben, a' mint tanultátok-is. A' hol két dolgot tészen eleikben, egyiket vévén a' gyökeres fárul, másikat a' kô épületrûl, mert valamint hogy a' fa nem állando, ha jol meg nem gyökerezet, se gyûmölcsöt nem hoz, ha csak a' föld szinén vagyon, ugy a' Keresztyén embernek szûkség az, hogy gyökeret verjen a' jóban, és állando légyen, s' ne talán végtére-is tûzre valo légyen, nem ingadoz a' kősziklán épittetet kô fal, ugy mi-is kogy Keresztyén nevünket meg-tartsuk Kristusson, az eleven kősziklán ugy épitsük jó életünket, hogy semminémû sanyaru szélvész helyünkbûl ki ne inditson.

ad Coloss. a. 2. v. 7.

Kiváltképpen valo jele az, az igaz Hitûeknek, hogy ne ingadozzanak, se hitegetô gyönyörûségtûl, se rettentô kinoktul háborgattatván. A' mely álhatatosságokat lélekben látván Szent Dávid azon örvendezett, hogy az ô Zoltári, azok között énekeltetnek jövendôben, a' kik álhatatos, és sullyos nehéz népek, *Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo gravi laudabo te. Psalm. 34.* Hálát adok én Istenem a' nagy gyülekezetben, a' sok nép között dicsérlek téged, a' hol a' deákban a' vagyon, *a' sullyos nép között.* S' tudgyátok-é miért nevezi a' jó Keresztyéneket nehéz,

Psalm. 34. v. 18.

héz, és ſullyos népnek? talán azért, hogy nehéz terhe vagyon az Evangeliumnak? nehéz tőrvénye Kriſtuſnak? Ah! távul légyen az illyen gondolat! el mult, és megſzűnt az a' tőrvény, a' mellyet alig tarhattak-meg, még a' Szent Pátriárkák-is, a' mint Szent Péter nyilván bizonyitotta, *Actor. c. 15. Quod neque Patres noſtri, neque nos portare potuimus.* Sem az Atyáink, ſe magunk nem viſelhettűnk; De moſtan azt hallyuk az igaz mondo Iſten Fiától, *Jugum meum ſvave [illegible] onus meum leve. Matt. c. 11.* Az én igám édes, és az-én terhem kőnyű, mert a'mi az előtt ſok nehéz czerémoniákban állott, moſt egy tellyes ſzeretetben mind jobban foglaltatik, mivel Szent Pál ként, *Plenitudo legis eſt dilectio. ad Rom. c. 13.* A' tőrvénynek tellyes volta a' ſzeretet. Nem azért mondgya tehát Szent Dávid, ſullyos, és nehéz népnek a' jó Kereſztyéneket, hogy nehéz tőrvényűek volnának, hanem hogy állando nép, akarván azzal jelenteni, hogy magános jele a' Kereſztyéneknek az állandoság, mivel mennél mi nehezebb, annál inkáb mozdithatlanyabb.

Actor. c. 15. v. 10.

Matt. c. 11.

ad Rom. c. 13. v. 10.

Szép dicséret az, a' mellyet ád az állando joságu embernek a' Szent Lélek, *Pſalm. 91. Juſtus ut palma florebit.* Az igaz ember mint a' pálma, ugy virágzik; De miben áll a' pálma dicsérete; meg-mondgya Szent *Gergely*, *Palma vaſtior in ſummitate eſt, quàm eſſe cepit in radice, quia ſæpè electorum converſio plùs finiendo peragit, quàm proponit inchoando. lib. 19. mor. c. 16.* A' pálma fa oda fel a' hegye felé ſzélleſſebb, mint alatt a' győkere felé, igy a' válaſztottaknak meg-téréſe, gyakorta többet viſzen végben végezetre, mint kezdetben fogadott volt; eleintén egy jóhoz kezdett, utollyára ſzázat végezett. Oh! áldott ember! valaki nem csak meg nem ſzűnik az el kezdet jótul, hanem űdő jártával mind nevelkedik, es ſzaporodik joságival!

Pſalm. 91.

S. Gregor. l. 19. mor. c. 16.

az

az illyen bizony jól értette Szent Pál prédikáczióját, a' ki a' Zsidókat igy sórkengette: *Curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in Authorem Fidei, consumatorem Jesum. ad Hebræ. c. 12.* Ah! Krisztushoz tért Zsidóság! meg ne unalkodgyatok az el kezdett jóban, hanem fussunk az elönkben adatott viadalra, nézvén a' Hitnek el kezdöjére, és el végezöjére Jesusra; mint ha kinek, kinek azt mondaná, nem elég az, hogy Keresztyénnek hivattatol, hanem hogy annak ismértetsél, az is jelül meg-kivántatik, hogy nyomdokában járj, és azt mivellyed, a' mit Krisztus mivelt. Mit mivelt Krisztus? *Opus consumavi quod dedisti mihi, ut faciam. Joan. c. 17.* Fölöttébb sokat mivelt, mert mindeneket végben vitt; Altal esett az ördög késértetin, meg-vetette a' Zsidók hizelkedését, mikor Királyságra akarták emelni, nem gyözte-meg az irigyek kegyetlensége, nem tartoztatta-meg üdvösségünk meg-szerzésétül Pilatus fenyegetése, se ostora, se kereszte, ugy hogy maga beszéllye örömmel, el végeztem a' dolgot, a' mellyet elömben adtál Szent Atyám, hogy meg-cselekedgyem; De leg utolso orájakor is a' Zsidók nyelve által incselkedö ördögnek meg-vetette késértetét, mikor azt kiálták, *Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere. Marci cap. 15.* Egyebet meg-szabaditott, magát nem szabadithattya meg. Ugassatok, csahollyatok irigy kölykök, de azzal le nem szállittyátok, sőt ha le száll, senkit nem szabadit, végben kell vinni a' mit fel vállalt, *Factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Engedelmessé lett halálig, és a' keresztnek haláláig, hozzá szoll Szent *Bernárd*, s' azt mondgya: *Cùm salvus esse non possit, nisi qui perseveraverit usque in finem, quantò minùs poterit esse Salvator.* Mivel senki nem üdvözülhet, hanem ha végig lészen álhatatos, mennél inkáb nem lehetne üdvözitö, ha végig nem szen-

ad Hebræ. c.12.v.2.

Jo an. c.17.

Marci c.15.

S. Bern. hic.

ſzenvedne; *Novit inique, quid cogitas, non tibi dabit occaſionem ſurripiendæ nobis perſeverantiæ, quæ ſola coronatur.* Haſzontalan kiáltáſod iſtentelen Zſidóság, tudgya mit gondolſz, nem ád alkalmatoſságot arra, hogy bennünk el roncſad az álhatatoſságot, a' mely egyedül koronáztatik-meg, igaz az, a' mit mondottam, valaki igaz Kereſztyénnek akar iſmértetni, és jutalmaztatni ûdejében, ſzükség az, hogy Kriſtus nyomában járván végig mivellyen jót, és ſoha a' mit jót el kezdett, félben ne ſzakaſzſza.

De ha reménségért nem vagyunk-is álhatatoſſak, kénſzerittetünk fenyitéſſel; Hallottátok-é mit monda üdvözitönk? *Memores eſtote uxoris Loth. Lucæ c. 17.* Meg-emlékezzetek a' Lóth feleségérûl. Bátor, meg-emlékezünk felôle, de mit tanulunk belôle édes Jeſuſom? azt ugyan hallyuk, és el-is hiſzük, hogy só bálvánnyá változott, de nem tudgyuk mit vétet, egy órával az elôtt kézen fogva vezették az Angyalok, Abrahámnak Attyafia volt, ugymint annak az Iſten elôtt kedves embernek, a' kinél ſzálláſon voltának elôbb az Angyalok, hogy ſem mint Sodomát meg-gyujtanák, mit vétet? hiſzem a' Sodomabéliek vétkében nem volt réſzes? *Reſpicienſque uxor ejus poſt ſe, verſa eſt in ſtatuam ſalis. Geneſ. c. 19.* Hallyad az okát, viſza tekéntvén Lóth felesége, só bálvánnyá vált; meg-hatták volt az Angyalok, viſza ne tekéntſen, csak jelét ſe adgya, hogy ſzánnya azokat, a' kik undokul vétettenek Iſten ellen; jol mendegelt ez az aſzſzony a' hegynek tetejéig, de ott vétett, a' hol viſzſza tekéntett. Ugy de, miért nem vált inkáb kô bálvánnyá, hanem só bálvánnyá? meg-mondgya Szent Agoſton az okát, *Hominibus fidelibus quoddam præſtitit condimentum, quo ſapiant aliquid, unde illud caveatur exemplum. lib. 16. de civit. Dei. cap. 30.* Azért vált só bálvánnyá, hogy a' Kereſztyén hiveknek

Lucæ c. 17.

Gen. c. 19. v. 20.

S. Auguſt. l. 16. de civit. Dei. c. 30.

szájokban lenne ennek a' sónak izi, s' tanulnák-meg az álhatatosságot, ne nézett volna viszsza, a' mint egy ûdeig, nem nézet, s' tovább-is élt volna, igy a' ki a' gonoszat el hatta, viszsza ne térjen, hanem álhatatossan mennyen elôbb az el kezdett jóban, mert ôrôkké szájában lészen izi álhatatlanságának. Ugy magyarázza ezt *Cyrillus Alexandrinus*, *Inde sumendum est nobis exemplum, ne ad deploratas revertamur peccatorum illecebras.* Ebbûl a' példábul kell tanulnunk, hogy ha élni akarunk, ne térjûnk viszsza a' megsiratot vétkeknek gyônyörkôttetésére; mindenkor incselkedik az ördög, s' nem gondol azzal, ha meg-térûnk, mint ha ismég viszsza nem térûnk.

Cyrill. Alexand. hic.

Szintén ugy bánik velünk ugy mond Szent *Bernárdinus tom. 2. serm. 66. art. 1. c. 2.* A' mint egy bajnok bánt a' másikkal; ez mikor immár ôlzve ment volna, s' nem árthatna ellenkezôjének, álnokul azt mondá, én kettôvel nem harczolok, s' mikor amaz egyûgyû hátra tekéntene, ki volna mellette, azonban ez által verte; Igy az ördög, ha meg nem tarthat a' pénitentzia tartástul, leg alább mindent ki gondol, hogy viszsza tekéntsünk, s' ugy ôl meg ôrôkkê, mert tudgya azt, a' mivel fenyegetett ûdvôzitônk, *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei. Lucæ c. 19.* Senki az ô kezét az ekére tévén, és hátra nézvén, nem alkalmatos az Isten országára, a' mi annyit tészen, valaki Istenhez tér, s' meg el fordul tôle, gonosz barátyának kedvéért, testének feslet kivánságáért, vagy hivságos emberi tekéntetért, nem méltó Istennek kônyörûlésére, irgalmasságára, és malasztyára; mert egyedûl, *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Matt. c. 24.* A' ki álhatatos lészen végig, az ûdvözûl. *Inchoantibus præmium promittitur, sed perseverantibus datur. S. Bernardus serm. 6. de modo bene vivendi.* A' ju-

S. Bernardin. tom. 2. ser. 66. art. 1. c. 2.

Lucæ c. 9.

Matt. c. 24. v. 13.

S. Bern ser. 6. de modo ben. viven.

ta-

talom a' kezdőknek igértetik ugyan (ugy mond Sz. Bernárd) de az álhatatoſſaknak adatik. Harmad napot várt Jeſus, és ugy kőnyőrült; várjátok el a' harmadik napot, mellyikét? Első nap, Kereſztségünk napja, második egéſz életünk napjai, harmadik halálunk napja, ezt várjátok-meg a' jóban, s' bizonyoſſan azt hallyátok, *Miſereor ſuper turbam, &c.* Szánom a' ſereget, azt tapaſztallyátok, hogy a' kiket e' világi nyalánkságok meg nem elégitettek, meg-elégit Jeſus, az Angyalok őrökké éltető kenyerével, magával, és boldogságával. Amen.

PŰNKŐSD UTAN,

HATODIK VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

Azokat a' napokat ſzámlállya az Iſten, a' mellyeket az ő ſzolgálattyában tőltőttünk el, azokat pedig ſzámban nem véſzi, a' mellyekben vétettünk.

Miſereor ſuper turbam, quia ecce jam triduo ſuſtinent me. Marci cap. 8.

Szánom a' ſereget, mert imé már harmad napja, hogy velem vannak. *Marci c. 8.*

A' mitől leg inkáb félt Szent Jób Pátriárka, ugy véſzem eſzemben a' volt leg nagyobb vigaſztalására a' máj ſeregnek, mely Urunkat kéſérte. Félt Szent Jób a' gondos Iſtennek ſzemes vigyázásától, ugy mint attul, a' ki minden lépésünket fel ſzámlállya, és azért, mint ha ke-

veſſebbet buſulna teſti fájdalmin, csák arra kéri, hogy lépéſire ſzámot tartván, ne bűnteſſe. *Tu quidem dinumerâſti omnes greſſus meos, ſed parce peccatis meis. Job. c. 14.* Oh! én Uram Iſtenem, tudom én azt, hogy meg-ſzámláltad minden lépéſimet, de engedd-meg bűneimet; mint ha alig lehetne ollyan lépéſe, a' mellyel nem vétet volna; De nem hallotta volt még Szent Jób ama' vigaſztalo ſzavait üdvözitőnknek, *Veſtri autem capilli capitis omnes numerati ſunt, nolite ergò timere. Matt. c. 10.* A' ti fejeteknek hajſzálai mind meg-vannak ſzámlálva, és azért ne féllyetek. Nem hallotta volt még azt a' kegyes ſzot, *Miſereor ſuper turbam, quia ecce triduo me ſuſtinent.* Szánom a' népet, mert imé már harmad napja, hogy velem vannak, ſzámlállya ugyan a' napokat, orákat, ſzámlállya lépéſinket, de jutalmunkra ſzámlállya, hogy meg-gyalázodgyanak azok, a' kik hamiſſan azt tartyák, hogy nincſen haſzna jó cſelekedetünknek, a' kiket *Malakiás* Próféta igy dorgált meg régenten, *Dixiſtis, vanum eſt, qui ſervit Deo, & quod emolumentum, quia cuſtodivimus præcepta ejus? cap. 3.* Ti gonoſz tudományuak azt mertétek mondani, hivságos a' ki Iſtennek ſzolgál, micſoda haſznunk vagyon belőle, hogy parancſolatit, és törvényit meg tartottuk? Igen-is vagyon, mert a' mint a' gazda vigyáz órájára a' béreſnek, és azután fizet néki, a' mint *Matt. c. 20.* példázott felőle Kriſtus Urunk, *Cùm ſerò factum eſſet dicit Dominus vineæ procuratori ſuo, voca operarios, & redde illis mercedem;* Minek utánna el folytanak a' nap ſzámoſoknak orái, és el eſtvéledet, azt mondgya az Ur az ő ſzőllője gondviſelőjének, hid elő a' munkáſokat, és add-meg béreket, ugy vigyáz a' mi oráinkra-is. Igen-is vagyon haſzna, mert valamit jót cſelekeſzünk, ſzámban véſzi bé, és kegyelmeſſen meg-fizeti, s' azért mondgya Szent *Gergely, Sancti viri quot labores nunc veritati*

Job. c. 14. v. 16.

Matt. c. 10.

Malach c. 3. v. 14.

Matt. c. 20.

S. Greg. l. 8. mor. c. 17.

tati commendantes exhibent, tot jam remunerationis ſuæ pignora inter ſpei cubiculum tenent. lib. 8. mor. c. 17. A' menyi munkájok volt a' Szent embereknek az igazságnak utyán, annyi fizetéſt tartanak immár érette kebelekben, tele lévén azzal a' reménséggel, hogy feledékenységben, csak egy jó cselekedetek sem vétetik. Mi derekaſſat cſelekſzik a' hideg vizet nyujtó ember a' Próféta nevében? s' mégis ugy fel irja az Isteni kéz, hogy eskűvéſſel fogadgya, ſoha annak jutalmát el nem veſzti; Mi derekaſſat cſelekedtek a' máj népek, a' kik ſok cſudáit látván, kiki látni kiván-ván, és érzeni hatalmát, követték Jeſuſt? s' mégis annyira meg ſzámlálta utánna léteknek ůdejét, hogy azt mondaná, *Jam triduo ſuſtinent me.* Immár harmad napja, hogy velem vannak; az az, méltók, a' kikkel jót tegyek, méltók, hogy cſuda tételemben réſzesůllyenek, méltók, hogy én általam vendégelteſſenek.

Igaz ugyan, hogy *Mille anni ante oculos ejus tanquam dies heſterna, quæ præterijt. Pſalm. 89.* Ezer eſztendő az ő ſzemei előtt cſak annyi, mint a' tegnapi nap, a' mely el mult; de tudgyátok-é, minémű eſztendők azok? nem máſok, hanem a' mellyek hivságban tőltettek el, és gonoſzságban, mert ugyan-is cſak azokat ſzámlállya Isten a' napokat, heteket, holnapokat, és eſztendőket, a' mellyekben néki ſzolgáltunk; azokat pediglen ſzámban nem méltoztatik venni, a' mellyekben vétettűnk. Mellyet mig én meg-mutatok, kiki ugy kéſzůllyön ennek hallására, hogy minden ůdejét érdemeſsé tegye, a' mely Istentűl fel ſzámláltaſsék, jővendő jutalmára. *Pſalm 89. v. 4.* *Propoſitio.*

Sok féle képpen mutattyák-meg azt a' Szent Atyák az Irásbul, hogy nem ſzámlállya Isten a' világi hivságban, és vétekben el tőltőt ůdeinket; Probállyák a' Próféták mondáſibul, probállyák a' Patriárkák életébűl, pro-

bállyák a' régi Bölcsek oktatásibul. A' Proféták közzül leg nevezetesebb Szent Dávid, mert Királyi Próféta volt. *Ps. 38.* akarván tudni napjainak számát Isten előtt, azt kérdi, *Notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum quis est?* En Uram, én Istenem add tudtomra énnékem az én végemet, és az én napjaimnak számát mond meg mellyik, és menyi? A' hol Szent Agoston vélzi eszében, hogy Szent Dávid nem kérdi az el mult napokat, és esztendőket, hanem azt, a' mellyet maga számlál az Isten, ugymint azt, a' melyben kedvében élt Istennek, mert ugyan is a' régi napok, a' mellyekben vétett, tudta ő azt, hogy nem számban valo napok voltak, hanem inkáb az élők könyvébül el törülendő napok, hanem ollyan napok, a' mellyeket régen meg-átkozot Szent Jób. *Utique petitur dies, qui est, non qui non est, quia dies isti, de quibus dicit, ecce veteres posuisti dies meos, non sunt. Illi autem anni, & dies non deficiunt, in quibus nec nos deficiemus, sed sine defectu reficiemur. Augustin. in Psalm. 89.* A' felől a' nap felől tudokozik (ugy mond Szent Agoston) a' Próféta, a' mely fenn vagyon még, nem arrul, a' mely nincsen, mert azok a' napok, a' mellyekrül azt mondgya, Imé ó napokká tetted az én napjaimat, azok nincsenek, de azok a' napok, a' mellyekben jót mivelünk, soha el nem fogynak, és mi sem fogyunk el bennek, hanem fogyatkozás nélkül uijulunk bennek; Csak attul a' naptul fogva számláltatik életünk, a' melyben vétkeinkbül ki tértünk, a' melyben Istennek kezdettünk szolgálnunk, s' azért mondgya azon Szent Dávid *Psalm. 36. Novit Dominus dies immaculatorum.* Igen jol tudgya az Ur, a' makula nélkül valóknak napjait, nem a' mi azt illeti, hogy a' bűnösök űdejét nem tudná, de hogy meg mutassa, minémű gondgya légyen Istennek a' jutalmazásra, mint ha mást nem tudna, ugy jedzi fel, hogy

Ps. 38. v. 5.

S. Augustin. in Ps. 89.

Psalm. 36. v. 18.

hogy azokat tudhaſſa a' napokat, és ſzámban veheſſe, a' mellyekben érdemlünk tőle, és azért mondgya Szent Pál-is, 2. *ad Tim. c. 2. Cognovit Dominus, qui ſunt ejus.* Tudgya, és meg-iſmérte az Ur azokat, a' kik ő hozzá tartozandok; mint ha azt mondaná, ha miben gyönyörködik az Ur, abban gyönyörködik, hogy fel jegyezheti azokat a' napokat, a' mellyekben jók voltunk. Mellyet visgálván *Origenes* azt mondgya, *Unuſquiſque ſuam propriam facit diem.* Ki ki magáévá teheti a' napot, de miképpen? *Cum retrahimus nos ab his, qui oderunt fratrem, & in tenebris ambulant.* Akkor tehetyük mi magunkévá a' napot, mikor el vonſzuk magunkat azoktul, a' kik felebarátinkat gyűlölik, mert ezeknek napja nincſen, hanem csák éjjek vagyon, mivel Szent Jánosként sötétségben járnak, *Cum in dilectione fratrum permanemus, diem nobis facimus charitatis.* Mikor azért egymás ſzeretetében maradunk, akkor a' ſzeretet napját alkottyuk, és magunkévá teſzűk. De nem csak akkor, hanem akkor-is, mikor *Juſtitiam cuſtodimus, & immaculatos nos cuſtodimus ab hoc ſæculo, immaculatorum nobis facimus dies, & iſti ſunt, quos nôſſe Dominus dicitur.* Az igazságot meg-őrizzűk, és ettűl a' világtul magunkat el fogjuk, a' makula nélkűl valóknak napjait ſzerezzűk-meg magunknak, és ezeket iſméri, ezeket ſzámlállya az Ur. Oh! boldog ember azért az, a' ki nem egy napot, hanem eſztendőket téſzen magáévá! jó életével munkát ád Iſtenének, hogy napjait ſzámlállya; nem fél ez, életének végétűl, hanem örömmel várja, mert tudgya, hogy bérét véſzi, a' fel ſzámlált napjainak.

2. ad Tim. c. 2. v. 16.

Origenes hic.

Elly bátor Kereſztyén Lélek, 50. 60. 70. 80. 90. ſzáz eſztendeig, de ha ezeknek nagyobb réſzét gonoſzságban töltötted el, csak ſzáma ſincſen Iſten előtt; ha pedig keveſet éltél-is, de jól éltél! kevés űdőben-is meg-vénhettél, s' an-

s'annyi napjaidat ſzámlállya az Iſten, a' menyi nincſen a' meg-rögzet gonoſzak eſztendejében; mert a' Bölcſnek bizonyságábul, *Ætas ſenectutis immaculata.* A' vénségnek ůdeje, nem 80. 90. ſzáz eſztendő, hanem a' makula nélkůl valo élet.

Mellyet, hogy a' Pátriárkák példáibul értſetek, kérdezzétek-meg, menyi ůdős volt Abrahám? mikor ki jött Háránbul, nemzetsége közzůl, s'reá akadtok *Geneſ. c. 12.* *Septuaginta quinque annorum erat, cùm egrederetur de Haron.* Hetven őt eſztendős volt, mikor ki jött Háránbul, ez az Irás bizonysága, de ugyan mennyetek jol végére az Irás értelmének, tudakozzatok az Irás magyarázóktul, s'meg-láttyátok, hogy nem hetven őt, hanem ſzáz harmincz őt eſztendős volt Abrahám, mikor ki jött Háránbul, s'mégis a' bőtű csak hetven őt eſztendősnek mondgya. Mellyet, hogy világoſſan meg-mutaſſak, veſsük őſzve az Attya életét, és halálát Abrahám ſzůletésével, és ki menetelével, s mindgyárt ki tetzik *Gen. c. 11.* Tháré hetven őt eſztendős volt, mikor Abrahámot nemzette, mikor pedig meg-holt két ſzáz őt eſztendős volt. *Gen. c. 11.* de hetven eſztendőtůl hét ſzáz őtődikig, ſzáz harmincz őt vagyon közben, tehát annyi Abrahám ſzůletésétůl fogva is Tháré haláláig, s'akkor ment Háránbul ki Abrahám, a' mint *Actor. c. 7.* Szent István ſzavaibul érthetni, ugy hogy akkor éppen ſzáz harmincz őt eſztendős lett légyen Abrahám; s'miért mondgya tehát Moyſes *Geneſ. c. 12.* hogy hetven őt eſztendős volt Abrahám, mikor ki jött Háránbul? Szent *Hieronymus* a' régi Zſidóknak tanitásábul meg-felel erre, s'azt mondgya, hogy a'Káldéuſoktul kőrnyůl vétetvén arra kiſztetett egykor, hogy a' tůzet vélek eggyůt imádná, ő pedig nem cſelekette, hanem inkáb ott hatta őket, és el bujdoſot egy igaz Iſtent imád-

Gen. c. 12. v. 4.

Gen. c. 11. v. 26.

Ibid. c. 32.

Actor. c. 7.

Geneſ. c. 12.

S. Hieronymus.

imádván, és azért csak attul az ûdôtûl fogva számlálta Isten Abrahámnak ûdejét, és nem száz harmincz ôt, hanem hetven ôt esztendôsnek mondotta, mikor ki jôtt, mint ha azon napon kezdet volna élni, a' melyben ellene mondott a' bálványozásnak.

Mely hasznos vagyon; Oh! mely haszontalanul számlállyák sokan életek ûdejét, ki ôtven, hi hatvan, ki hetven esztendôsnek mondván magát, talán sokaknak, csak tíz esztendeje sincsen, hogy élnek, mert nincsen annyi, hogy jók kezdettek lenni, sokat mondottam, talán csak esztendeje sincs hogy élnek. Menyi esztendeje Keresztyén halgatóm? hogy ellene mondottál minden vétseknek? menyi ûdeje, hogy vétettél, és vétkedbûl ki tértél? Adgya Isten, hogy annyi légyen, a' menyit számlálsz, de talán csak egy holnapi sem vagy, mert nem azt számlállya Isten az ûdôt, a' melyben a' testnek, és világnak éltél, hanem, a' melyben a' joságnak, és igazságnak éltél. Mikor hattad el részegségedet? mikor hattad el felebarátod gyûlôlségét? mikor hattad el fôlvénységedet? mikor hattad el csalárd csalárdságodat? és más több gonoszságidat? vesd fel ezt, és attul számláld ûdôdet. *Ætas senectutis vita immaculata.* A' vénségnek ûdeje Isten elôtt az ártatlan élet. Bizony ugymond *Philo*: *Virtus, & honestas in qualitate consistit, non in quantitate. Unde vel unus dies sine culpa transactus integræ vitæ sapientis æquiparatur. lib. de præmijs, & pœnis ad finem.* A' joság, és tiszteség nem abban áll, hogy menyi, hanem minémû. És azért csak egyetlen egy nap-is, a' mellyet bûn nélkûl tôltôt el sok esztendôs élethez hasonlittatik. *Philo lib. de præmijs, & pœnis ad finem.*

Erre vigyáztak a' régiek, és azért az *Essénusok* a' véneket, a' kikben jó erkôlcsôt nem találtak, gyermeknek, a' gyermekeket pedig, a' mellyekben bôlcseséget, és jó

életet láttak, véneknek mondották. Mert a' mint Szent Bernárd szoll, csak egy napra sem mélto az, a' ki Istennek nem szolgál.

S. Joannes Damascen. Igy szollott maga felől ama' nevezetes Baárlám Remete, (a' mint Szent *Damascenus János* le irja:) kit midőn meg-őszűlve látna Josaphát Fejedelem, azt kérdé tőle, hány esztendős vagyok, ki midőn hajtogatná a' fejét feleletére, meg-felelt az őreg ember, és azt mondá, ha testi életemet szűletésemtűl fogva kérded, fellyebb vagyok hetven esztendősnél, de ezek nem számláltatnak, mert hivságban tőltőttem el, de ha azt kérded, menyi ůdeje, hogy Istennek szolgálok, a' mely igazán valo élet, csak negyven őt. Igy mind a' Próféták, mind a' Pátriárkák, mind a' Bőlcsek csak azt számlálták, a' mi jó volt bennek, annyira tartván a' több ůdejeket, mint ha nem-is lettek volna.

Hogy ha pedig magától akarunk ebben bizonyságot vennűnk az Istentűl, jusson eszetekben mit mondott Israëlnek, mikor ki vezette Egyiptumbul, *Mensis iste, vobis principium mensium. Exod. c. 12.* Ez a' holnap (a' mely-

Exod. c. 12. v. 2. ben ki szabadultok fogságtokbul, a' több holnapoknak eleje lészen, avagy, a' mint mások olvasák, első holnapotok lészen. Bóldog Isten! nem voltak-é immár más holnapok, hogy e' légyen első? nem holnapok, hanem sok esztendők folytanak el, miulta sanyargattatnak, faradnak a' Farao munkáján, s' mind el telejtessenek azok? Igen-is el felejtessenek, mert azt a' világ szolgálattyában tőltőtték el, de mivel mostantul fogva kezdenek nékem szolgálni, a' pusztában áldozatokkal, ettűl fogva akarom, hogy számláltassék minden holnapok. Igy magyarázza ezt *D. Gaudentius in Exod. serm. 1. Non sunt imputati Israëlitis dies, quos cònsumpserunt in Ægypto: sed quando ingemuerunt ad Dominum, conversi ab operibus duris Ægyptiorum, qui eos servi-*

D. Gaudent. hic in Exodum ser. 1.

re

re Domino non sinebant, tunc audierunt, mensis hic vobis initium mensium primus est, in mensibus anni: Nem számláltattak, és nékiek nem tulajdonittattak azok a' napok, a' mellyeket Egyiptumban tőltőttek el, hanem mikor az Urhoz kiáltottanak, és azoknak nehéz munkájokbul, a' kik Istennek szolgálni nem engedték, az Ur szolgálattyára tértenek, akkor hallották azt, e' légyen első holnapotok. A, hol azt vészem én eszemben, hogy noha kéntelenségbűl hagyták el az áldozatokat, és az Isteni szolgálatot, de ugyan nékik nem tulajdonittattak azok a' napok, mit velűnk immár? hogy számlállya fel azokat a' napokat, a' mellyeket szánt szándékkal tőltőttűnk el a' bűnnek szolgálattyában? Hogy ha pedig ő fel nem számlállya, ki irja azokat fel? ki tart reájok számot? Oh! átkozott napok! vagyon, a' ki fel irja, s' nem más, hanem, a' ki minnyájunknak vádoloja, *Accusator fratrum nostrorum*, Szent János bizonyságábul, a' mi atyánkfiainak vádoloja, az őrdőg. Ez jedzi fel, ez irja feketével fel, oly szorgalmatosan, hogy egy szempillantását, egy czikkelét, pontomát el ne hadgya, fel irja ő mely orában mit cselekettél, fel irja mit beszéllettél, fel irja minémű szándékban voltál, s' oly erősen fog vádolni, hogy semmiben ellent ne mondhas, s' azért csak attul az orátul, és szempillantástul-is meg-ijedvén Szent Jób, a' melyben vétekben fogantatott, azt igy átkozza: *Pereat illa dies, in qua natus sum, & nox, in qua dictum est, conceptus est homo, dies ille vertetur in tenebras, non requirat eum Deus desuper, & non illustretur lumine, non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus. Job. c. 3.* Ah! veszszen el az a' nap, a' melyben szűlettettem, és az az éj, a' melyben mondatot az, *ember fogántatot*, sőtétségre fordullyon az a' nap, és az Isten ne kereſſe felyűl, és világossággal meg ne világossittassék. Ne számláltas-

Job. cap. 3. v. 3. & 4.

sék az esztendő napjai között, és a' holnapok között. Ugy de miért kell igy átkozni? azért, mert a' bűnnek napja volt, a' mellyet nem más, hanem az ördög irt fel, attul a' naptul számlállya üdönket hamis ellenségünk. Csak attul-is félt ő a' naptul, a' melyben eredendő vétekben esett, s' ne féllyünk-é mi? attul a' naptul, a' melyben nem egy, hanem több szánt szándékkal valo vétekben estünk? Ebredgyünk fel tehát erre minnyájan, és ha értettük mit számlál fel napjaink közzül az Isten, forditsuk arra életünket, hadgyuk el gonoszságunkat, szolgállyunk néki, mert bizonyossan el jő üdeje, hogy könyörül rajtunk, és megelégit, sőt még itten annyira meg-vigasztal, hógy halálunk oráján azzal dicsekedhessünk, *Exultavimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris. Psalm. 89.* örvendeztünk, és gyönyörködttünk minden napjainkban, mert ugy viseltük magunkat, hogy magával számláltatnánk az Istennel örök jutalmunkra. Avagy, ha eddig erre érdemessekké nem tettük magunkat, mondgyuk szivessen Szent Bernárdal, *De mea misera vita suscipe obsecro residuum annorum meorum: pro his verò, quos perdidi, quia perditè vixi, cor contritum, & humiliatum Deus non despicias.* Ah! én Uram Istenem! az én nyomorult életembül vedd bé, és számláld fel azt, a' mi hátra vagyon esztendeimbül, azokért pedig, a' mellyeket el vesztettem, mert veszni tértem volt, meg-törött, és meg-alázott szivemet ne vesd meg.

Psalm. 89. v. 14.

S. Bernard. hic.

Mondgyuk azon Szent Bernárdal, *Dies mei sicut umbra declinaverunt, & abierunt sine fructu. Impossibile est, ut revocem; placeat, recogitem tibi eos, in amaritudine animæ meæ. serm. 20. in Cant.* Az én eddig valo napjaim mint az árnyék el hányatlottanak, gyümölcs nélkül. Hogy viszsza vonnyam lehetetlen; tessék azért az, édes Istenem, hogy az én lelkemnek keserüségében reájok emlékeztessélek, és

Idem serm. 20. in Cant.

és én-is ſoha el ne felejtſem. Hallyuk tőled ſminnyájan, ſzánom e' népet, mert harmad napja, sőt egéſz életében velem vagyon, s' velem-is leſzen mind őrőkkőn őrőkké. Amen.

PŰNKŐSD UTAN, HATODIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Alhatatoſnak kell lenni az Iſtenben valo reménségűnknek, hogy kedve ſzerént ſegétſen ſzűkségűnkben.

Miſereor ſuper turbam, quia ecce jam triduo ſuſtinent me. Marci cap. 8.

Marci c. 8.

Szánom a' Sereget, mert ímé már harmad napja, hogy velem vannak.

SOk egyéb előbbeni cſudatételével Iſtenségének valoságát, hatalmát az égen, és a' földőn, és mindenekben valo ſzabad rendelését mutatta űdvőzitőnk; de a' mái cſudatételével a' kétségeſeket, meg-akarván az el kezdet jóban állapitani, és erőſſiteni, a' távul lévőket magához kőzellyebb vonni, és minnyájunknak reménségét fel ébreſzteni, akkor jelenté ki ſzorgalmatos gondviſelését, midőn a' népek oly kivánsággal keresék űdvőſſégeket, hogy teſti nyavalyájokrul, és ſzűkségekrűl éppen el felejtkeznének, *Omnium eos ceperat oblivio, pro eo, quo in Jeſum ferebantur ardore. Lucas Burgenſis.* Nagy buzgoságokért, mellyel kővették Kriſtus Urunkat, minden-

Lucas Burgenſis hic.

rûl máſrul el felejtkeztek, többet várván el hittem én, Urunk irgalmaſságától, a' ki az ô benne bizokat ſoha el nem hadgya, mint magok gondviſelésétûl; valoban elmés cſelekedet! mert ugyan-is annak ſzûkſége, a' ki bizodalmát és reménségét Iſtenben téſzi, nagyobb hathatossággal kiált, mint a' ki ſzóval, és kônyörgéſſel ſopánkodik, a' mint elôbb, hogy ſem mint e' világra jôtt volna-is, ezt abban mutatta-meg, hogy midôn Moyſesnek látná benne helyheztet reménségét. *Exod. c. 14.* azt mondá az égbûl, *Quid clamas ad me?* Mit kiáltaſz te Moyſes én hozzám! noha pedig ha az Iráſt tekéntem, akkor Moyſes egy ſzót ſem ſzollott Iſtenhez, hanem cſak a' népet bátoritotta mondván: *State, & videte magnalia Dei, Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis. Ibid.* Alhatatoſſan állyatok, és láſsátok az Urnak nagy jo tételét, mert ô fog érettetek harczolni, ô áll ſzemben ellenségtekkel, ti pedig halgattok, a' mely ſzókban noha ſemmi nincſen, a' mellyel Iſtent meg ſzolitotta volna, de mivel oly nagy reménsége volt benne, hogy bizonnyal el hitette magával, hogy a' benne hivôket meg ſegiti, maga ſzolittya-meg az Ur kiáltya, *Quid clamas ad me?* Mit kiáltaſz hozzám? az az: a' mint Sz. *Ambrus* magyarázza „*Tu ſolus ad me clamas, quia de meſperas.* Máſok-is kônyôrôgnek ugyan, ſegitségemet kérik, de cſak te egyedûl kiáltaſz, a' te ſzavad halladgya, és hattya meg az egeket, mert te bizol én bennem. Igy ezen alkalmatoſsággal-is, nem a' nép, hanem maga ſzollal-meg, s' azt mondgya, *Miſereor ſuper turbam, quia jam triduo ſuſtinent me.* Kônyôrûlôk a' népen, ſzánom ôket, rajtok ſzivem meg-eſik, mert imé harmad napja, hogy álhatatoſſan velem vannak. A' hol Szent Bonaventura e' képpen ſzolt, *Quomodo miſeretur Pater filiorum, miſertus eſt Dominus timentibus ſe, quoniam ipſe cognovit figmentum noſtrum, cognovit*

Exod. c. 14. v. 15.

Ibid. v. 14.

S. Ambroſ. hic.

S. Bonavtn. ſer. in hac Dominica.

vit figmentum corporis noſtri non poſſe naturaliter diu ſubſiſtere, niſi continuis alimonijs ſuſtentetur. ſerm. 1. in hac Dominica. Valamint a' jó Atyának ſzive meg-eſik fiai ſzükségén, ugy könyörült az ótet felőkőn az Ur, mert ő iſméri a' mi természetünket, és tudgya jól, hogy természet ſzerént eledel nélkül teſtünk nem ſzolgál. A' melybül azt hozza ki *Paulus à Palatio. Adverte, Sectatores Chriſti etiam in temporalibus non deſtitui.* Vedd eſzedben tehát, hogy a' kik ſziveſſen követték Kriſtuſt, az üdeig valo ſzükségekben-is nem hagyattatnak el, mert meg-vagyon igérve Iſaiás Proféta által. *cap. 49. Super vias paſcentur, & in omnibus planis paſcua eorum non eſurient, neque ſitient.* A' felett az útakon lelegeltetnek mind igyenes páliton, nem éheznek, és nem ſzomjuhoznak. Hogy ha pedig némellyeken bé nem tellyeſedik, micſoda akadálya vagyon más, hanem az, hogy ha biznak-is az Urban, nem az Urért biznak benne, hanem valamely el mulando jóért, a' mellyet inkáb várnak, mint üdvőſségeket. *Multi videntur ſibi cum Chriſto perſeverare, & non cum Chriſto perſeverant, ſed cum ſua voluntate, latet hic morbus, credis te Chriſtum ſequi, at non illum, ſed te ipſum quæris, tuos honores, opes, voluptates; porrò turba non diſcedit à Chriſto etiam jejuna, etiam triduo non edens, nihil remurmurans. & tamen Pſalmiſta ait: Si non fuerint ſaturati, murmurabunt.* Sokan láttatnak Kriſtuſſal álhatatoſſan maradni, de nem maradnak Kriſtuſſal, hanem magok akaratyokkal, ebben vagyon a' nyavalya, és akadály; azt véled, hogy a' Kriſtuſt követed, de nincſen ugy, mert nem ótet, hanem magadat kereſed; tiſzteket, gazdagságot, más gyönyörűségeket; Nem igy a' kőzség, a' mely meg-elégittetett, mert az, éhen-is meg-maradot, ſemmit nem zúgolódván. noha pedig a' Proféta azt mondaná: Ha meg nem elégittetnek zúgolódnak. Hogy azért rajtunk könyörül-

Iſaiæ c. 49. v. 9.

rúllyon az Ur, szükség, hogy ha mindenben szükölkődünk-is, benne légyen álhatatossan, morgolódás nélkül reménségünk, mindent akarattyára hagyván. Mellyet, mig én beszéllek, legyetek figyelmetesek.

Propositio.

Ezen környörülő Istenrül hogy valamit dicsőségesset mondaná Szent Dávid, és minnyájunk reménségét hozzá fel emelné, *Psalm.* 9. azt mondgya: *Adjutor in opportunitatibus, in tribulatione, & sperent in te, qui noverunt nomen tuum, quoniam non dereliquisti quærentes te Domine.* Kicsoda más hanem egyedül az Isten az, a' ki alkalmatosságggal segitő, mindennémű szorongatásban, és szükségben? Reménlyenek tehát, és reménségeket minnyájan azok te benned tegyék, a' kik ismérik a' te nevedet, mert soha el nem hattad, s' nem-is szoktad el hagyni a' te benned bizokat, a' kik tégedet igazán szivbül keresnek. Külömb külömb szüksége vagyon pedig embernek, a' melyben Urához folyamodik. Némellyeket a' hadak szorongatnak, másokat nevek, és tiszteségek kisebbülése. Egyiket a' szegénység, másikat a' betegség, leg többet a' meg-terhelt lelki ismeret, a' gonoszság, ezek minnyájan az Urhoz kiáltanak, de csak azok halgattatnak meg, a' kik kételkedés nélkül biznak ő benne, s' nem ugy kérik segitségeket, a' mint ők szükölködnek, hanem a' mint az Urnak tetzik őket segiteni.

Psalm. 9. v. 10. & 11.

Igy Bétulia Városbéliek Hollofernes hadától szorongattatván, segitséget kértek ugyan az Urtul, de mivel kétségessen magok akarattyát kivánván inkább végben vinni, mint az Istennek rendelését meg-állapodott szivel várni, ha egy tellyes reménségü *Judith* nem találtatott volna közöttök, semmit nem nyertek volna, sőt inkább jobban meg-boszontván az Urat, prédára hányattattak volna: mert noha azt kiáltották ugyan, *Tu quia pius es, miserere no-*

no-

noſtri: & noli tradere confitentes te, populo, qui ignorat te. Judith. c. 7. Mivel kegyes, és irgalmas vagy te, kőnyőrűly rajtunk, ne add a' tégedet vallokat annak kezében, a' ki tégedet nem iſmér. De mivel felyűl immár azt kiálták kétségben eſvén, a' Profétára: *Tradatis civitatem, & ſit finis noſter in ore gladij, qui longior efficitur in ariditate ſitis.* Adgyátok fel a' váraſt, hadd légyen rővidgyebb vége életünknek a' kardon, és fegyveren, mely mind hoſzſzabbul a' ſzomjuságnak ſzárazságában. És Oziás-is noha egy ſzavával azt mondaná, *Expectemus miſericordiam à Domino per hos quinque dies.* Várjunk irgalmaſságot az Urtul őt nap, de ugyan az után azt mondaná, *Si tranſactis quinque diebus non veniet adjutorium, faciemus hæc verba.* Ha őtőd nap mulvan ſegitség nem jő, fel adgyuk, mit érdemlettek máſt, hanem haragot, és bűntetéſt. A' mint ſzemekre veti *Judith*: *Non eſt iſte ſermo, qui miſericordiam provocat, ſed potius qui iram excitet, & furorem accendat, poſcitis tempus miſerationis Domini, & in arbitrium veſtrum diem conſtituiſtis ei? Judith. c. 8.* Micſoda reménség ez az Urban? Nem olly beſzéd ez, a' mely irgalmaſságot érdemlene, hanem inkáb haragra indittya, és boſzuállaſra, mivel ti űdőt ſzabtatok az Ur irgalmaſságának, és a' ti akaratotok ſzerént napot hattatok néki. Ah! nem ugy (ugy mond Judith, nem! hanem *Dicamus flentes Domino, & ſecundùm voluntatem ſuam ſic faciat nobiſcum miſericordiam ſuam.* Sirva, és nagy bátorſággal ſzollyunk az Urnak, hogy akarattya ſzerént cſelekedgyék velűnk jót, és irgalmaſságot. Mert ugyan-is ezt hija Iſten álhatatoſságnak, ha ki kéſz az ő akarattya ſzerént mind addig várakodni, mig ő Szent Főlségének tetzik véle jót tenni. Szent Agoſton magyarázáſa ez, *Suſtinere Dominum eſt tunc accipere quando dabit, non tunc exigere quando vis, ut cùm ſuſtinuerit te, ut mutans tuam vitam*

Judith. c. 7. v. 20.

Ibid. c. 8. v. 12.

malam ſuſtineas illum, ut coronet vitam tuam bonam. Alhatatoſſan tûrni, s' nagy reménséggel várni az Urat annyit téſzen, mint akkor valamit kedveſſen venni, mikor ô akar adni, s' nem akkor kivánni, midôn te akarod; A' mint tûrt ô tégedet, és várt, hogy gonoſz életedet meg-jobbitanád, ugy te-is várd ôtet mig meg-jutalmaztattya jó életedet. Annyit akar mondani, maga ád az Iſten módot a' benne valo reménlésûnkben, hogy a' mint ô várja nagy tûréſſel a' bûnôſt, s' ûdôt nem ſzabott a' meg-téréſre, ugy mi-is ſe ûdôt, ſe módot ne ſzabjunk az ô irgalmaſságának, mert bizonyoſſan *in tempore opportuno*, alkalmatôs ûdôben fel nyittya az ô kezét, és minden állatot bé tôlt áldomáſſal.

Eccleſ. c. 2. v. 3. Avagy a' mint a' Szent Lélek ſzoll *Eccleſ. c. 2. Suſtine ſuſtentationes Dei, conjungere Deo, ſuſtine, ut creſcat in noviſſima vita tua.* Várd az Iſtennek váráſit, kapcſolódgyál Iſtenhez, és várakozzál, hogy végig nevelkedgyék a' te életed, nincſen tudni illik heában akkor a' reménlés, midôn mindgyárt a' nem adatik a' mit kérûnk, vagy kivánunk, hitûnket probállya, probállya reménségûnket, s' akkor adgya ſegitségét, midôn ûdvôſséges ſzûkségûnket láttya.

Samária Váraſſa kérését ſem halgatta-meg, valameddig magának nem tetzett, nagy éhségek miat eggyik ma, máſik más nap fôzte-meg gyermekét, de ugyan azután, midôn nem-is reménlenék Profétája által kezdé hirdetteni. *In tempore hoc cras modius ſimiliæ uno ſtatere erit. 4. Reg. c. 7.* Ezen ûdôben holnap a' ſemlye liſztnek vékája egy ſikluſon léſzen; a' mellyet mivel nem hitt egy Hadnagy, a' mondaték néki, meg-látod te ſzemeddel, de benne nem eſzel, s' ugy-is tôrténék, mert más nap az el ſzaladott ellenség táborábul annyit hoztak, hogy kelete nem volna,

4. Reg. c. 7. v. 1. & 2.

s' a'

s'a' Hadnagy a' kapuban tapodtaték el. mert a' kik benne reménségeket tészik, *Non confundentur.* Soha gyalázatot nem vallanak, de a' kik nem reménlenek, vagy ugy reménlenek, hogy inkáb magokat keresték, mint Isten rendelését, meg-fogyatkoznak. S'innen bátran kérdi Sz. *Bernárd, Quando in se speranti defuit illa majestas, quæ tam studiosè monet in se sperari? planè non derelinquit sperantes in se? Adjuvabit ait Psalmista, Ps. 36. quia speraverunt in eo, dulcis causa, attamen efficax, attamen irrefragabilis.* Mondgya-meg énnékem valaki, ki hitt? s'nem segitette az, a' Fölség, a' mely annyira int, hogy reménségünket benne tegyük! soha éppen el nem hágy a' kik reménlyük tőle segitségünket, meg-segiti őket, ugy mond Szent Dávid, miért? mert benne biztanak. Oh! édesded ok! de erős, és hatalmas, és meg máfolhatatlan! ki hitte volna, hogy *Susánna* meg-menekedik a' haláltul, midőn immár egyenlő itélettel a' halálra viteték? de ugyan mihelett fel kiáltott, *Deus æterne tu scis, &c.* Ah! örök Isten te tudod ártatlanságomat, azonnan Profétát tamasztott, és a' mely halált néki kivántak, magokra forditották a' hazug vének. A' hol Szent *Hieronymus* e' képpen szoll: *Quam sententia prava dejecerat, illustris conscientiæ integritas erigebat, metusque Dei, & imminentis sacri judicij indubitata credulitas.* A' kit a' hamissak itélete le vetett, a' tiszta lelki ismeretnek ártatlansága fel emelt, és a' következendő Szent Itéletről kétségtelen reménsége.

S. Bernard. hic. Psalm 36.

S. Hieronymus hic.

Igy nevének, és becsületinek történt kissebségét leg nagyobb becsületre forditotta, mert abban az üdőben reménlette Ura segitségét, a' melyben néki szüksége volt reá, és Istennek alkalmatosnak láttatott.

Ezen reménségű volt Abrahám, a' ki noha Isten parancsolattyábul halálra vinné fiát, mind azon által költés,

Gen. c. 22. v. 5. avagy hazugság nélkûl mondotta, *Ego, & puer revertemur ad vos. Geneſ. c. 22.* Mit beſzélleſz Abraham? nem fogadod-e ſzavát Iſtennek, a' ki azt parancſollya, hogy fiadat megöld, s' fel áldozd? hogy térſz tehát fiaddal viſzſza? Ah! (ugy mond) *Non mentior, ſed perſevero, fundatus in Dei promiſſis, omnino cum puero revertar, in ſpe, contra ſpem arbitrans, quia & à mortuis potens eſt ſuſcitare Deus.* Nem kôltôm én ezt, nem hazudok, hanem álhatatoſſan meg-állok az Iſtennek igéretin, egy általlyában viſzſza térek a' gyermekkel, mert tudom, hogy hatalmas arra az Ur, hogy halottaibul-is fel támaſzſza. Ugyan-is távul kell lenni abban a' kételkedésnek, a' ki reménségét Iſtenben tette, és noha lehetetlennek láttatnék lenni, ne tétovázz, mert hatalmaſſabb az Ur, mint az a' veſzedelem, a' mely elôtted vagyon. Hitt az özvegy Profétának, és kenyere el nem fogyott, hitt a' vér folyáſu aſzſzony, ha csak (ugy mond) ruhája premét illetem-is, meg-gyogyulok; hitt a' Publikánus, és mellye veréſe után igazzabbul ment haza, mint ama' Fáriſéus, a' ki leg igazabnak véli vala magát. Hitt a' tolvaj, s' reménségében meg nem csalatkozott.

Pſalm. 54. v. 23. Jol jovallotta tehát Szent Dávid, *Jacta ſupra Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet, non dabit in æternum fluctuationem juſto. Pſalm. 54.* Vesd minden gondodat az Urra, és ô fel nevel tégedet, ſoha örökké nem enged habozáſt az igaznak. A' mely ſzót, *gondolat* Tygurina igy olvas, *teipſum*, magadat vesd az Urra, és fel nevel, haſonlatoſságot adván az Anyárul, a' ki leg ſzorgalmatoſſabban neveli gyermekét akkor, mikor a' gyermeknek magára ſemmi gondgya nincſen. Nem tud a' csôcsômô gyermek felni az eséſtûl, nem a' hidegtûl, nem a' melegtûl, nem viztûl, nem tûztûl, ſemmi gonoſztul nem, de minden ſzükségére annyának vagyon gondgya; ugy mi-is, ha tellyes bizo-

bizodalommal reá hadgyuk magunkat, gondunkat viſeli ſzorgalmatoſſan az Iſten, *Non dabit fluctuationem juſto*, nem engedi habozni az igazat. miért? *Quia ſpem habet anchoram.* mert mint a' tengeren a' ſzélvéſz ellen a' vas-macska, ugy tartya-meg ôtet reménsége. Mellyet Szent *Bernárd* elmélkedéſre fel vévén, arra fakad ki: *Sperent in alijs alij, hic in ſcientia literarum, hic in aſtutia mundi, ille in nobilitate, ille in dignitate confidat, ego propter te Domine detrimenta feci omnia, & arbitror ut ſtercora, quoniam tu es Domine ſpes mea, ſperet, qui vult in incerto divitiarum, ego verò nec ipſa victui neceſſaria, niſi à te ſpero.* Ambár reménlyenek maſok máſokban, egyik elméjében tudományában, más a' világ álnokságában, némely a' tiſztben, és méltoságában bizzék, én Uram te éretted ezeket meg-vetettem, mint a' ganéjt annyira tartom, mert te vagy az én reménségem. Reménlyen, a' ki akar a' gazdagság bizontalanságában, én még az életemre valo ſzükségemet-is nem máſtul, hanem te tôled várom. S'bizony okoſſan-is, mert a' ki máſtul vár, ſzégyent vall. *S. Bernard. hic.*

Ne biztak volna csak az Iſraëliták a' ſegitség kövében, mely mellé helyheztették táborokat, egy csapáſſal négy ezeret nem veſztettek volna; Ne biztak volna csak az Apoſtolok magok erejében, nem ſzaladtak volna a' Kriſtuſtul; ne bizott volna csak Joſef a' bor-tôltôben, hamarébb meg-ſzábadult volna, de mivel másban tették reménségeket, bûntetéſeket vették, és ſzükségekben ſzenvedtek *Mihi autem adhærere Deo bonum eſt. Pſalm.* 72. Leg jobb énnékem (ugy mond Szent Dávid) Iſtenhez ragaſzkodnom. *Et quoniam per amplexum in hac vita adhærere non datur, bonum mihi eſt ſpem meam ponere in Domino.* Es mivel (ugy mond *Bellárminus*) nem adatik itten az, hogy ôlben ôlelyem, és ugy ragaſzkodgyam hozzá, jó énnékem reménsé- *Pſalm.* 72. *v.* 28. *Bellarmin.*

ségem által hozzá ragaszkodnom. Mert ugyan-is csak haszontalan máshoz kapdolni, *Quasi in aquis defluentibus fundamentum ponere, est in rebus labentibus spei fiduciam collocare, stante enim Deo transeunt omnia; Quid ergò est ab stante fugere, nisi transeuntibus rebus inhærere. Gregorius lib. 22. mor. cap. 19.* Valaki teremtet jóhoz ragaszkodik, annyi, mint a' folyó vizre fundamentumot vetni, mert midőn az Isten álhatatosan áll, akkor mindenek el folynak, és el mulnak. Mit tészen tehát az állandotul el térni, hanem az el mulokhoz ragaszkodni? Valamit látsz Keresztyén ember a'mi nem Isten nem állando, a'kiben, és a'miben biztál leg hamarébb változó, ugy annyira, hogy ha Isten erővel nem tartoztatná, leg hamarébb el mulnék; el mulna a' gazdagság, el az értelem, el a' méltoság, &c. De *Omnia portans verbo virtutis suæ. ad Hebræos c. 1.* ő, az ő igéjének erejével tartoztattya, s'mi végre másra? hanem hogy ődején hozzá térvén ő tőle függj, ő tőle várj, mindennémű jot, segitséget, és áldomást?

S.Greg. lib. 22. mor. c. 19.

ad Hebræ. c.1, v.3.

Ma kezdgyünk tehát szerével utánna járni reménségünkel, hogy meg-elégitsen, mivel kivüle semmi meg nem elégithet, se állando képpen nem segithet. Mondgyuk Szent Agostonnal, *Da mihi te Deus meus, redde te mihi. En amo te, & si parum est, amem validiùs, hoc tantùm scio, quia malè mihi est præter te, non solùm extra me, sed & in meipso, & omnis mihi copia, quæ Deus meus non est, egestas est. Augustinus in lib. confess.* Add nékem magadat én Istenem! Imé szeretlek tégedet, reménlek, és ha az kevés, cselekedgyed, hogy erősebben szeresselek, mert azt tudom, hogy te kivüled roszul vagyon dolgom, nem csak kivülem; de bennem magamban-is, és minden bőség, a' mely nem Isten, merő szükség. Ezt mondgyuk gyakorta, és igy tegyük reménségünket mindennémű igyünkben Istenben,

S. August. in l. confess.

ál-

álhatatossan várjunk, s' tűrjünk, mert bizonyossan maga meg-felel, s' azt mondgya: *Misereor*, Immár szánom, meg-segétem, s' ugy meg-segit itten, hogy minden nyomorúságbul ki emelvén, az örökké valo, mindenekkel valo bővölkedésre-is fel emellyen. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek Isten. Amen.

PŰNKŐSD UTAN,

HETEDIK VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Eletünk módgya légyen bizonyitója kérésünknek, mint a' gyümölcs a' fának.

Non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum Cœlorum. Matt. cap. 7. *Matt. c. 7.*

Nem minden, a' ki mondgya Uram, Uram, mégyen bé menyeknek országában.

MIvel nagyobb része e' világnak áll orcza alatt titkollya valoságos tekéntetét, nem akarván annak ismértetni, a' ki volna, hanem másnak; A' meg-tőpörödött orczáju, sima ábrázatot, a' fekete, fejéret, a' vén iffiat, ama' *Poëták Vertummussa* cselekedete szerént vésznek fel magokra, a' ki majd iffiunak, majd vénnek, majd szikrázo szemű vitéz Mársnak, majd a' kemencze mellett sötétben űlő világtalan öreg aszszonynak tettette magát lenni, s' annyiszor hazudott, a' menyiser szájat a' beszédre

fel

fel tátotta ; e' máj Evangéliumban le vonta áll-orczájokat, s'ki nyilatkoztatta hazugságokat, maga az igazság Kriſtus Urunk, és kevéſſel meg-iſmérteti kicſoda, s'micſoda légyen, mikor tudni illik a' bárány bőr alól ki mutattya a' farkaſokat, a' kép mutatókat, a' Szentek képzett ſzine alól, az Iſten tagadokat a' Kereſztyén név alol, *Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ovium, intrinſecùs autem ſunt lupi rapaces.* Vigyázzatok csak, és ojjátok magatokat a' hamis profétáktul, ne nézzétek kűlső őltőzeteket, hanem magokra vigyázzatok belől, kicſodák? s'reá akadtok, hogy farkaſok, Kereſztyéneknek hivattyák magokat, de az igaz Kereſztyénségnek ellenségi, a' mint *Tertullianus* magyarázza: *Quænam ſunt iſtæ pelles ovium, niſi nominis Chriſtiani externa ſpecies? in gloſſa de præſcript.* Micſoda a' bárány bőr, és abbul csinált őltőzet? hanem a' Kereſztyén névnek kűlső tekéntete, és ſzine? *Habentes ſpeciem pietatis, virtutem autem ejus penitùs abnegantes.* Mert kivűl áétatoſnak láttatnak, s'belől pedig ellenkeznek a' jóval, ezeknek kűlső kőnyőrgéſek meg vagyon, hitekkel kérkednek, űdvőſségek reménségében leg bizonyoſſábbak, a' tőrvént tudgyák, értik az Iráſt, gyakorta nevezik az Iſtent, és a' mint beſzéllik ſziveſſen ízeretik, de vond le az áll orczát rólok, és homlokokon olvaſod azt, a' mit mondott felőlők Szent Dávid, *Pſal. 77. Dilexerunt eum in ore ſuo, & in lingva mentiti ſunt ei, cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles ſunt habiti in teſtamento ejus.* Szerették őtet ſzájokkal, és nyelvekkel hazudának néki, a' ſzivek pedig nem vala igaz hozzája, és nem lőnek hivek a' ſzővetségében. Monton mondgyuk *Domine, Domine,* Uram, Uram, de a' mint Szent *Hilarius* ſzoll: Nem de azért őrőkőſſe léſzen-é? hogy Urának mondgya valaki az Iſtent? avagy azzal nem léſzen-é Ura, ha an-

Tertullian. in gloſſa de præſcript.

Pſalm. 77. v. 36.

S. Hilarius hic.

nak

nak nem nevezi? *Quæ officij ſanctitas eſt nominis nuncupatio? cùm cœleſtis regni iter, obediensia potiùs voluntatis Dei, non nuncupatio ſit repertura?* Micſoda Szentség vagyon az Ur nevének ki mondásában? mivel a' menyorſzág úttyát nem a' névnek ki mondáſa, hanem az Iſten akarattyára hajlot engedelmeſség találllya fel. Sőt inkáb neheſzteſſi az illyen nevezetett, *Quid vocatis me Domine Domine, & non facitis quæ dico.* Miért hitok Urnak (ugy mond a' Fariséuſoknak Kriſtus) ha nem cſelekeditek a' miket mondok, vagy annak ne mondgyatok, vagy fogadgyatok ſzót. Oh! álnok emberek fiai! *Mendaces filij hominum*, cſak az áll-orczát kedvellik, *confitentur ſe nôſſe Deum, factis autem negant. ad Tit. c. 1.* Vallyák az Iſtent, de cſelekedetekkel tagadgyák; kicſodák? Talán azt gondollyátok a' pogányok? az Iſtent tagadók? az eretnekek? Ah! ezeket minnyájan iſmérjük! máſok azok, a' kiket én értek. Kicſodák? az igaz Kereſztyén hitben nevelkedett Kereſztyéneknek nagyob réſze. Nem igazitlak én máſokra, hanem magatokra Kereſztyének, cſak magunkat nézzük el, s' ha láttyuk hogy nem eggyez cſelekedetünk ſzavunkal, mi vagyunk azok az álnokok, mi kiáltyuk imádságunkal *Domine, Domine*, Uram, Uram, de talán haſzontalanul? Hogy igaz légyen mondáſunk, cſelekedetünk tégyen bizonyságot, kinek kinek élete bizonyságot tészen felőle, mint a' gyümőlcs fárul az ő gyümőlcſe. Mellyet mig meg-mutatok cſendes halgatáſt kivánok. *ad Titum c. 1. v. 16.* *Propoſitio.*

Nem minnyájan iſmérik-meg a' fákat hijokrul, de gyümőlcsőkrűl mindenek: Látunk a' Fejedelmeknek kerteiben idegen, s' meſzſze tartományokbul ſzármazott fákat, s' mindgyárt gyümőlcsét nézzük; ha narancſot látunk rajta, Syriábul valo arany alma fának mondgyuk, ha czitrom függ le rola, Czédronnak nevezzük, ha füge,

fûge fának, és igy a' többit; nem szükség tudni illik sok szoval ezt, avagy amazt a' fat dicsérnünk, tulajdon gyûmölcse meg-dicséri. A' mint hogy *Num.* 13. el küldettenek volt ketten, a' kik az áldott, és meg-igért földet meg-kémlenék, kik el menvén meg-járták, és szerencséssen meg-is tértenek, egy dorongon egy szőllő gerezdet hozván, *Abſciderunt palmitem cum uva ſua, quem portaverunt in vecte duo viri.* Le metzették a' szőllő-veszőt gerezdével, mellyet rudon vûn két férfiu, a' hol vegyétek eszetekben, hogy kevesét szollottak a' téjjel, és mézzel folyo földről, hanem csak gyûmölcsét mutatták mondván, gyûmölcsérûl meg-ismérhetitek, minémû jó termő föld. A' mit pedig ezek cselekedtenek, hasonlót beszéllett üdvözitőnk Szent János Tanitványinak, a' kik el küldetvén. kérdették Urunkat, ha ugyan ő volna-é a' világ Megváltoja, és Messiássa; *Matt. c. 11. Euntes renunciate Joanni, quæ audiviſtis, & vidiſtis, cæci vident, claudi ambulant, leproſi mundantur, ſurdi audiunt, mortui reſurgunt, pauperes Evangelizantur.* El menvén jelentsétek-meg Jánosnak a' miket láttatok, és hallottatok, imé a' vakok látnak, a' sántak járnak, a' poklosok meg-tisztulnak, a' süketek hallanak, a' halottak fel támadnak; mint ha nyilván mutatna magára, hogy ő, s' nem más a' Messiás, mert cselekedeti szollanak; szintén igy vagyon az igaz Hitnek dolga, eggyez nevével gyûmölcse, mert valamit Hiti tart, azt neveli cselekedettel, és nem szükség szóval mondgya micsoda valláson vagyon, mindgyárt ki tetzik tekélletes életébûl, mert a' mint Szent *Chryſoſtomus* szoll: *Omni tubâ clarior eſt per opera virtutum fidei exhibitio, & ipsâ luce ſplendidior eſt munda vita, licet innumeri ſint qui calumnientur. hom. ex varijs in Matt.* Minden trombita harsagásánál hangossabb a' jó cselekedeteknek valosága az igaz Hitnek ki hirdetésé-

Num. c. 13. v. 24.

Matt. c. 11.

S. Chryſoſt hom. ex varijs in Matt.

tésére, a' fényes világnál világoſſabb a' tiſzta élet, akár menyin legyenek, a' kik ellene ſzollyanak, és gyalázzák.

Egy lineát vont *Apelles Protogenes* táblájján, s' mindgyárt meg-iſmérte keze vonyásárul *Protogenes* ki volt volna házánál: mert vékonyságát látván, és igyeneſségét, a' mellyet maga ſem kővetne meſterségével, csak azt mondá, *Apelles* volt itten; Nézd el a' tekélletes Kereſztyén embert, a' kinek ſzájábul ſzitkot, és átkót nem hallaſz, hanem csendes beſzédet, a' kinek cſelekedetében fesletséget nem tapaſztalſz, hanem egy meg-éret maga viſelését, a' kinek keze ki vagyon nyujtva az adakozáſra, a' kinek ajtaja előtt rendet állanak a' ſzegények, a' kinek kőz nap henyelését nem látod, ůnnep nap buzgo imádságokkal kélleli az Iſtent a' templomban, a' ki ha dolgai jol folynak fel nem fualkodik, ha ſanyargattya a' háboruság kétségbe nem eſik, nem zugolódik Iſten ellen, nézd el ezt, és azonnal reá akadz kicſoda, s' micſoda, magad téſzeſz felőle bizonyságot, hogy igaz ſzolgája az Urnak, és ez hija igazán Urának az Iſtent, a'' mint a'' gyůmőlcs a' fát, ugy a' jó cſelekedet meg-iſmérteti az igazat.

Mit tudott többet Urunk felől Szent Péter mint a'' több Tanitványok, s' még-is ſenki nem tudott oly igazat mondani felőle, mint Péter, *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi.* Te (ugymond) Kriſtus vagy, és az élő Iſtennek Fia; honnan tudod jó Apoſtol? hiſzem te ſem hallottál többet felőle, mint más társaid, a'' Próféták jővendőléséből, s' mégis eggyik ſem mondgya Iſten Fiának, hanem ki Illyéſnek, ki más Próféának nevezi, s' te azt kiáltod, Te az élő Iſtennek Fia vagy: tudni illik nem csak ſzavaira, hanem cſelekedetire leg inkáb vigyázott Szent Péter, és azért azokat látván keveſſebbet nem gondolt felőle, mint azt, hogy Iſtennek Fia. Es ezt tette az, a'' mit monda Urunk:

bóldog vagy te Péter, mert *Caro, & ſangvis non revelavit tibi, ſed Pater meus Cœleſtis.* Nem a' teſt, ſem a' vér, hanem az én Atyám jelentette ezt meg néked. Kérdi itten Szent *Hieronymus*, *Quando revelavit Pater? quo tempore eſt cum Petro Dominus locutus? revelavit inquit Pater meus, hoc eſt dicere, operibus credidiſti, quæ loquuntur Filium Dei, quia ſcilicet ejusmodi fuerunt Jeſu opera, quæ eum Deum eſſe teſtabantur.* Mikor jelentette néki meg azt az Atya Iſten? mikor ſzollott véle? az én Atyám jelentette ugy mond néked ezt meg. ugyan-is, annyit mondott ezzel, te az én cſelekedetemre vigyáztál, azoknak hittél, a' mellyek Iſten Fiának mondanak; tudni illik ollyanok voltanak az ô cſelekedeti, a' mellyek Iſtensége felôl bizonyságot tettenek. Ezt immár cſak forditsd Kereſztyén lélek, s' teköntsd el magadat, ollyanok-é a' te cſelekedetid, hogy azokbul hited-is megiſmérteſsék? ha ollyanok áldattaſsék az Ur, a' kit méltán becsûlleſz, ha pedig nem ollyanok? cſak azt mondom én, a' mit Szent *Cyrillus* mondott *cath. 10. Chriſtianus vocatus es, parce huic nomini, ne propter te blaſphemetur Dominus Jeſus Chriſtus Filius Dei, ſed luceant bona opera tua.* Ah! Kereſztyénnek hivattatol? engedgy-meg ennek a' névnek, hogy te miattad ne káromkottaſsék az Iſten Fiának Kriſtus Jeſuſnak Szent neve, hanem világoskodgyanak a' te jó cſelekedetid.

S. Hieronymus.

S. Cyrillus cath. 10.

Hallyátok mire kér benneteket a' menyei Vô legény Kegyeſſe képében? *Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum, ut ſignaculum ſuper brachium tuum, quia fortis eſt ut mors dilectio. Cant cap. 8.* Tégy engem mint pecsétet a' ſzivedre, mint pecsétet a' karodra, mert erôs mint a' Halál a' ſzeretet; Cſudálatos kivánság! ha oly erôſs a' ſzeretet mint a' halál? tehát véle meg-viaskodhatik, sôt meg-is gyôzheti, miért kell a' ſzivre, és a' karra pecsétet tenni? hadd nyu-

Cant. c. 8. v. 6.

nyugodgyanak a' karok, mikor a' ſzivet a' ſzeretet eméſzti. Ah! távul légyen az, sőt inkáb, hogy a' ſzeretet a' halálnak ne engedgyen, és meg ne győzetteſsék, munkába legyenek a' karok. A' mint hogy Szent *Ambrus* ezt az oktatáſt hozza ki belőle: *Et tu ſigna in tuo ſenſu, & opere veritatem, & os tuum non loquatur mendacium, manus tuæ non operentur opera hominum, quæ ſunt fallacis hujus mundi, ſed illa, quæ Dei ſunt, ut pauperibus largiantur, debiles ſublevent, mortuos honorent tumulis ſepulturæ. His operibus charitas quæritur, ut nemo poſſit à Chriſto, vel periculo mortis avellere. in Pſalm. 118. ſerm. 19.* Te-is pecsétellyed a' te érzékenségedben, és cſelekedetedben az igazságot, hogy a' te ſzád hazugságot ne ſzollyon, a' te kezeid ne mivellyék az emberek cſelekedetit, a' mellyek ezé a' cſalárd, és hamis világé, hanem azokat, a' mellyek Iſtené, ugymint adakozzanak a' ſzegényeknek, ſegitsék a' meg-fogyatkozottakat, a' hallottakat tiſztellyék, és meg-becsűllyék temetéſekkel. Az illyen cſelekedetek által kereſtetik a' ſzeretet, és fel-is találtatik, ugy hogy ſenki Kriſtuſtul el ne ſzakaſzthaſſon még a' halálnak rettentésével-is. A' mi annyit téſzen, ne hazudgya a' ſzád azt, a' mi cſelekedetedben nincſen, Kereſztyénnek, hivnek mondod magadad? légyen látattya Kereſztyén cſelekedetedben, mert az igaz ſzeretet a' jó cſelekedetek közőtt ſzűletik, tápláltatik, ott neveltetik, és ott meg-erősődik, hogy a' haláltul ſemmit ne tartſon.

S. Ambr. in Pſalm. 118. ſerm. 19.

Bizony a' minek neveztettek a' Makabéuſok, cſelekedetekkel-is azt bé pecsétlették, ők igaz Iſten hiveinek mondattattak, ugymint a' kik az Iſten törvénye ſzerént élnének, s' meg-is mutatták erős ſzenvedéſekkel, mikor mind nyelveket mind kezeket egyaránt vágattatták el. 2. *Machab. cap. 7.* a' harmadikrul a' vagyon fel irva, *Linguam poſtulatus citò protulit, & manus, conſtanter extendit.*

2. *Mach. c. 7. v. 10.*

Mikor a' nyelvét kivánnák, hamar ki veté, és a' kezét bátran ki nyujtá. Oh! tekélletes iffiu! miért kellet kezejdet adnod, mikor csak nyelvedet kivánták? halgat ô, mert el vágták a' nyelvét, de meg-felel helyette Szent *Isidorus*, *Fabulæ enim viderentur verba sine operibus.* Azért nyujtotta ki kezeit-is, mert valamit beszéllett csak fabulának, és kôltôtt mesének láttatnék, hogy ha cselekedettel-is nem pecsétlené, a' nyelv a' szoknak jelensége, a' kéz a' cselekedetnek, mely kettô valahol eggyûtt találtatik, ki tetzik kinek kinek hivsége, mint a' gyûmôlcsbûl a' fa.

Csak hogy talán némellyek azt tartyák, jobb rejtekben, titokban tartani a' jô cselekedetet, mint ki terjeszteni, az emberek láttára Urunk tanitása szerênt? kétség nélkûl *ut videantur ab illis*, Jobb rejtekben cselekedni a' jót, hogy sem mint arra a' vêgre mások láttára mivelni, hogy azoktul láttassanak, és dicsirtessenek, de jobb nyilván jót mivelni, hogy dicsôitessék az Atya Isten az ô hiv szolgaiban, és haszoknra vállyanak jó cselekedetek.

Szép példája ennek amaz erôs Aszszony, a' kit Salamon meg-dicsért, *Prov. c. 31.* *Quæsivit lanam, & linum, & operata est consilio manuum suarum*; Gyapjat, és lent keresett, és munkálkodot az ô kezeinek tanátsával, Oh áldott Aszszony! bár minnyâjan kôvetnének, de tôbben vannak, a' kik csak lent keresnek, és nem gyapjat; az Aszszony, az Anyaszent-egyházat, és az igaz hivet-is jelenti, a' gyapju felsô, és kûlsô ruhának valo, a' len belsô ruhának, a' belsôre mondgyák sokan, hogy gondot viselnek, de nem a' kûlsôre, semmire valo munka, el jô a' hideg, s' ki keres az ingbûl, de ha gyapjubul szôtt ruházatod vagyon, nem félsz a' hidegtûl, az az: a' ki csak nevét viseli a' jó Keresztyén hivnek nem lévén kûlsô képpen fôdôzô, és ékesitô ruhája a' jó cselekedetek, el jô a' kêsértet, és meg-hûti ben-

Prov. c. 31. v. 13.

benne a' szeretet, és örök életét ki vonnya belőle. Erről elmélkedett Szent *Agoston*, mikor *serm. 217.* azt irta: *Invenies dicentem tibi, sufficit mihi mea conscientia, Deum colo, Deum adoro, quid mihi opus est ad Ecclesiam ire? aut visibiliter Christianis misceri, linum vult habere sine lanea, non novit, neque commendat talia opera mulier ista. Invenit mulier & lanam, & linum, & fecit utile.* Találsz ollyanra, a' ki azt mondgya, meg-elégedem én, az én lelki ismeretemmel, egy Istent tisztelek, egy Istent imádok, mi szükség a' templomba mennem? mások köziben magamat elegyitenem? az illyen lenből valo inget szeret gyapjubul szött kőntös nélkül, az illyent nem ismeri az erős Asszony, az Anyaszent-egyház, s' nem-is dicséri, mert ő mind a' gyapjat, mint a' lent munkálkotta, és haszonssá tette. *S. Augusst. serm. 217.*

De oh esztelen emberek! menyin találkoznak, a' kik azt mondgyák, a' mit régenten egy néhány Asszonyrul mondott *Isaiás. cap. 4. Apprehendent septem mulieres unum virum dicentes, panem nostrum comedemus, & vestimentis nostris operiemur, tantummodo invocetur nomen tuum super nos, aufer opprobrium nostrum.* Meg-ragadnak hét asszony állat egy férfiat mondván; A' mi kenyerünket eszszük, és a' mi ruhájunkal ruháztatunk, csak hogy neveztessünk a' te nevedről, vedd el gyalázatunkat. Kicsodák ezek az asszonyok? minnyájan azok, a' kik áll orczával födöztetnek, bárány bőrben tarkasok, a' Kereszтyén neve alatt nem hivek, hanem hitetlenek, nem Romai Katholikusok, hanem *Atthéusok* Isten tagadók: ezek mondgyák, nem kell nékünk a' te kenyered jó Jesus az Oltári Szentségben, hanem magunk hamisságának kenyerét észük, nem kell a' te ékes öltözeted, mély a' joszágos cselekedetből szövetik, hanem a' magunk csalárdságával födözünk, nem kell a' te menyegzős ruhád, hanem bé érjük mi a' mi gonoszságunk, *Isaiæ c. 4. v. 1.*

gunk, és testi gyönyörűségünk rondgyával, ha szintén ki vettetünk-is jövendőben a' külső sötétségben, csak a' nevedet kivánnyuk, hogy Keresztyéneknek neveztessünk a' Kristusrul, ne mondatassunk Eretnekeknek, Pogányoknak, hitetleneknek. Oh! átkozott csalárdság! *Parce huic nomini, ne propter te blasphemetur Christus, Filus Dei!* Tudod-é mit mondottál Keresztséged ůdején? *Renuncio Sathanæ, &c.* ellenne mondok a' Sátannak, *eramus filij iræ, ad Eph. c. 2.* haragnak fiai valánk, s' miért változtatod meg fogadásodat? az előtt kedvelletted a' Kristus ártatlanságát, jó cselekedetit, s' most az ördög csalárdságához fogsz, szoval azt kiáltod *Domine, Domine*, Uram Uram, de hidd el *non intrabis in regnum cœlorum.* bé nem mégy a' menyeknek országában, sőt nagy gyalázatoddal szemedre azt hánnya a' te Urad, a' kit igazán nem félsz, és nem becsülleſz, a' mit *Psalm.* 49. meg-jövendölt Szent Dávid, *Quare enarras tu justitias meas, & assumis testamentum per os tuum? odisti disciplinam, & abjecisti sermones meos.* Miért hirdeted te az én igazságomat, és szádba vészed szövetségemet? Te pedig gyülölted a' figyelmet, és hátra vetetted beszédimet. Meg fedlek tégedet, és orczád eleibe rakom. Az az, *Bellarminus* szerént, *Quare profiteris te scire legem meam, ut enarres præcepta, in quibus omnis justitia continetur, cùm neque legem serves meam? imò tu odisti disciplinam, & adversaris animo eruditioni legis.* Miért vallod magadat Keresztyénnek, a' ki tudod az én törvényemet, a' melyben minden joság foglaltatik: Mikor gyülölöd a' figyelmet, és ellenkezel, a' törvénynek oktatásával? Jobb volna, nem tudnád Istenedet, hogy sem mint néki nem engedsz. S' azért kevesebb bűnt vallott Farao nem engedvén parancsolatinak, mint te, mert ő azt mondotta, *Nescio Deum, & Israël non dimittam. Exod. c. 5.* Nem tudom az Urat, és Israëlt el nem bo-

ad Ephes. c. 2. v. 3.

Psalm 49. v. 16. & 17.

Bellarmin. hic.

Exod c. 5. v. 2.

bocsátom. De te tuttad az Urat, s' még sem cseleketted azt, a' mit parancsolt; nem segit a, puszta név, ha jóságod nem találtatik.

Régi rendelése volt Istennek az *Levit. 2. Omnis oblatio, quæ offertur Domino absque fermento erit.* Minden áldozat, a' mely az Urnak áldoztatik kovász nélkül légyen. *Modicum enim fermentum totam massam corrumpit. ad Galath. c. 5.* Mert kevés kovász az egész tésztát meg-savanyittya; az az: ugy mond *Bonaventura, Absque fermento usuræ, rapinæ, furti, & cujuscunque injustæ aquisitionis.* Usurának, ragadozásnak, lopásnak, és akár mely hamis keresménynek kovászsza nélkül. Előbb légy jó Keresztyén, s'az után külsőképpen-is áétatos. Némellyek bőjtölnek, a' Congregátio törvényét meg-tartyák, de a' szolgának, szolgálónak nem fizetnek, keresmények hamis, semmi kegyesség, és irgalmasság bennek nem találtatik. Ah! haszontalan a' te imádságod áldozattya, haszontalan kiáltod zokogva, *Uram, Uram*, mert nem halgattatol-meg, mivel *Chrysologus* Szent Péter mondása szerént, *Frustra sine causa plorat, contra quem justè pauperes ploraverint Deo*, Haszontalan zokog, és sir Isten előtt az, a' ki miat igazán sirnak, és zokognak Isten előtt a' szegények. Hogy azért neveteket méltán viselljétek, és Keresztyéneknek ismértessetek, ne csak szobul, hanem cselekedetből-is állyon Keresztyénségtek, ugy gyümölcsötökből meg-ismértetvén, könyörgéstek hasznos, és üdvösséges lészen, s'oda juttok jövendőben, a' honnan a' kép-mutatók örökké ki rekesztetnek. oda juttok, a' hol nem áll orcza alat, hanem szinről szinre láttyátok az igaz Istent, a' kinek irgalmasága, nevével eggyezet, és eggyez örökké.

Amen.

Levit. c. 2. v. 11.

ad Gal. c. 5. v. 9.

S. Bonaventura.

S. Petrus Chrysolog.

PŰNKŐSD UTAN, HETEDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Szűnetlen gyűmőlcsőzzűnk, hogy végre a' tűzre ne vetteſsűnk.

Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum excſcindetur, & in ignem mittetur. Matt. cap. 7.

Matt. c 7. Minden fa, a' mely jó gyűmőlcsőt nem hoz ki vágattatik, és a' tűzre vettetik.

A' Kertekben győnyőrkődő gazdáknak ſzorgalmatos gondviſeléſe az, hogy nem csak illatozo virágokkal, és aſztalokat tartó veteményekkel, vagy csak árnyékot tartó zőldellő fákkal ékeſitsék kerteiket, hanem azok mellett gyűmőlcsőző, és leg jobb gyűmőlcsőt termő fákat-is rendel űlteſſenek bennek: a' kik kőzzűl leg jobb, és gondoſſabb Ur lévén az alkotó Iſten, első munkáj kőzőtt, egy kertnek fogott munkájához, a' mellyet oly ritkán látott, és kűlőmbőző virágokkal, és fákkal ékeſitet fel, hogy ſzépségének okáért a' győnyőrűség kertének nevezné, és *Paradicſomnak* hivattatná, *Plantaverat autem Dominus Deus Paradiſum voluptatis à principio. Geneſ. cap. 2.* Plántálta vala pedig az Ur (ugy mond Moyſes) a' győnyőrűségnek Paradicſomát kezdettűl fogva; mellyet mihelyet el kéſzitet, más minden fákbul, eggyet oly csűdálatoſſat helyheztetett belé, a' melynek győkere fel volna az

Geneſ. c. 3. v. 8.

ég

ég felé, és azért nem földi, hanem mennyei gyümölcsel teremne. Csudálatos fa! mert erre nem csak az égi madarak szállanak, de maga-is az Isten lakik rajta, *Veniemus, & apud eum mansionem faciemus. Joan. c. 14.* Urunk fogadása szerént, el jövünk, ugy mint a' Szent Háromságnak személyi, és nála lakunk. De vallyon micsoda fa? nem más, hanem az, a' mellyet *Plato in suo Timæo. Arborem inversam*, viszsza fordult fának nevez; az ember. *Tulit ergò Dominus Deus hominem, & posuit eum in Paradiso voluptatis. Genes. c. 2.* Vivé azért az Isten az embert, és helyheszte te ötet a' gyönyörüségnek Paradicsomában. Oh! nagy szerencséjü fa! nem erdőben, nem út félre, nem száraz, és sovány földbe, ne talántán, vagy el vadullyon, vagy ki száradgyon, vagy le vágattassék, hanem a' gyönyörüségnek Paradicsomában, hogy bővön teremjen helyheztetett! De oh! esztelen fa! oly izetlen gyümölcsöt hoza, ugymint a' bünt, hogy a' miat a' tövissel termő földre vettetnék ki, a' hol, ha az élő Isten Fiának oldalából ki folyo vizzel nem öntöztetnék, eddig régen ki száradván a' tüzre vettetet volna, mert annyit tett az, a' mit mondott Szent Pál *ad Ephes. c. 2. Eramus naturâ filij iræ, Deus autem, qui dives est in misericordia propter nimiam charitatem suam, quâ dilexit nos, & cùm essemus mortui peccato, convivificavit nos in Christo, cujus gratiâ estis salvati.* Természet szerént a' haragnak fiai valánk, de az Isten, ki gazdag az ő irgalmasságában, nagy szeretetéért, mellyel szeretet minket, és mikor meg-holtunk volna, s' mint egy el száradtunk, meg-éleszte a' Krisztusba, a' kinek malasztyából szabadultatok-meg. Meg-szabadulván azért a' tüztül, csak ugyan bé ültetet minket az Anyaszent-egyház kertében a' hivek közzé, arra a' végre, hogy a' mit az első fa el mulatott, azt mi jó cselekedetinknek gyümölcsével helyre

Joan. c. 14.

Genes. c. 2.

ad Eph c. 2. v. 4.

hoznánk. Mert Szent *Bonaventura* tanitása szerént, *Bona arbor, est bonus homo, bonus fructus est bona vita.* S. Bonaven. ser. 3. in hac Dominic. *serm. 3. in hac Dom.* Jó fa, a' tekélletes ember, jó gyümölcs a' jó élet. Melynek abbul mehetz végére, ha lokaságát látod, édességét érzed, szagát, és illattyát szaglod, és meg-maradását tapasztallod. *Fructus bonus probatur ex multiplicitate, quæ est in opere, delectabilitate, quæ petitur ex colore, odore, & sapore, durabilitate, quæ est in perseverantia, & consummatione. Ibid.* Annak szinét ha visgálod, *pulchræ conversationis*, a' tisztes társalkodasban áll, szaga, *bonæ opinionis*, a' jó hirben, és névben foglaltatik: *sapor, mellifluæ devotionis*, az izi pedig az édes áétatosságban izleltetik. Ibidem. Es illyen gyümölcsökkel kell nékünk termenünk; s' nem csak egyszer csak, hanem szünetlen, *ut fructus vester maneat.* Joan. c. 15. *Joan. c. 15.* Hogy meg-maradando legyen gyümölcsünk, és azzal-is a' fa meg-tartassék, az az, *mi.* mert egyéb aránt a' kövétkezhetik, *Exscindetur, & in ignem mittetur.* ki vágattatik, és a' tüzre vettetik. Mely hogy ne történnyék, meg-mutatom azt, hogy szünetlen kell jót mivelnünk, és soha meg nem unalkodnunk. Propositio.

Fel tévén azt fundamentomul, a' mit monda Szent Pál *ad Hebræ. c. 11.* Sine Fide impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se, remunerator sit. ad Hebræ. c. 11. v. 6. Lehetetlen Hit nélkül kedvesnek lenni az Istennel, mert az Istenhez járulónak hinni kell, hogy vagyon, és hogy az ötet keresöknek fizetője légyen. Mindgyárt az a' kérdés támad, micsoda Hit nélkül lehetetlen kedvesnek lenni az Istennél? és a' mit az el vakult Eretnekség nem akar érteni, azt feleli Szent Jakab Apostol, hogy eleven Hit nélkül, senki nem kedves; De mivel eleven a' Hit? mi éleszti azt? a' jó cselekedetek: *Fides sine operibus mortua est. c. 1.* Jacob. c. 1. v. 20. A' Hit jó cselekedetek nél-

nélkûl meg-holt. *Oſtende mihi fidem tuam ſine operibus, & ego oſtendam tibi fidem meam ex operibus; tu credis, quoniam unus eſt Deus, bene facis: & dæmones credunt, & contremiſcunt*; Mutasd-meg(ugymond az Apoſtol) nékem a' te hitedet cſelekedet nélkûl, és én meg-mutatom az én hitemet a' cſelekedetekbûl. Te hiſzed, hogy egy az Iſten, jol cſelekeſzed: az ôrdôgôk-is hiſzik, és rettegik. *Vis autem ſcire ô homo inanis, quoniam fides ſine operibus mortua eſt?* Akarod-é pedig tudni te hivságos ember? hogy a' hit a' cſelekedetek nélkûl meg-holt? A' mi mindeneſtûl annyit téſzen, hogy az igaz, és ûdvôzitô Hitben, meg-kivánnya tôlûnk az Iſten a' ſzûnetlen jó cſelekedetet, mely gyûmôlcſe az ég felé fel fordult fának, az embernek.

Valaki cſak ahoz tartya magát, hogy ô ſenkiét nem kivánnya, ſenkivel nem veſzekedik, jámborul él, de a' mellet nem adakozik a' ſzegénynek, jót nem téſzen ellenségével, cſak annyi, mint a' leveles, de gyûmôlcstelen fa, annyi, mint a' piáczon henyélô ember, ki ha ſenkit nem bánt-is, ugyan azért ſenki nap ſzámi bért nem ád; igy a' ki cſak hitihez bizván, jót mellette nem mivel, a' miveſek jutalmát, mely az ôrôk boldogság ne várja, mert ez, nem henyélôknek, hanem miveſnek igértetett.

Bizonyittya ezt Szent *Chryſoſtomus*, avagy *Imperfectus in Matt. Hom. 34.* ama' henyélôkre czélozván. *Vidit alios ſtantes in foro otioſos. Matt. c. 20.* Láta máſokat állani a' piaczon henyélve. A' hol igy ſzoll: *Quis otioſus? qui opus Dei non operatur.* Kicſoda a' henyélô? azt mondod, a' ki az Iſten dolgát nem miveli. *Puta, ſi alienas res tollis, non es otioſus, ſed mortuus.* Ah! jól gondolkodgyál! mert mikor máſét véſzed el, henyélô akkor nem vagy, de éppen tellyeſséggel meg-holtál. *Si autem aliena quidem non tollis, tamen*

Imperf. in Matt. hom. 34. Matt. c. 20.

nec de rebus tuis impendis, tunc otiosus es. Vis non esse otiosus? nec aliena tollas, & de tuis des, & operatus es in vinea Domini. Ha pedig a' másét nem vészed ugyan el, de a' magadébul sem adtz, henyélő vagy. Nem akarsz henyélő lenni? másét se vedd el, és a' te magad jovaibul-is adgy, és igy munkálkottál az Urnak szőlőjében, gyümölcsöztél az ő kertében.

Mindenkor pedig oda fel kell nékünk vigyáznunk, a' honnan veszük áldásinkat, mint a' fa az esőt, az égre, melytől ha el fordulunk, azonnal el száradunk, és gyümölcstelenekké válunk. Jol vette ezt eszében ama' tudós Sz. *Anastasius Sinaita in Hexam. lib. 1.* a' ki a' teremtés ődején csudállya ama' szókat, *In principio creavit Deus cœlum & terram. Genes. c. 1.* Kezdetbe teremté Isten az éget, és földet, és egy kevés vártatva más képpen beszél a' föld felől az Ur, *Congregentur aquæ, quæ sub cœlo sunt in unum locum, & appareat arida.* Gyüllyenek egybe a' vizek, a' mellyek az ég alatt vannak, és tessék ki a' száraz, Mi dolog az, hogy egy helyet földnek mondatik a' föld, s' más helyet csak száraznak! kétség nélkül az, mert valameddig az éggel eggyüt vagyon a' föld, addig gyümölcsös, de mihelyet el válik, szárazzá, és gyümölcstelenné válik a' mi tanitásunkra, hogy a' meddig elménket el nem szakasztyuk a' menyejektül, addig gyümölcsözünk, de ha onnan el fordulunk, gyümölcstelenekké lészünk. A' Sz. Atyának szavai ezek; *Quando cum cœlo Deus fecit terram, non appellabatur arida, frugiferum enim, & fertilem Deus fecit hominem, & non aridum. Quando autem fuit suffocata à tenebris, quæ super eam erant, & aquis, tunc facta est arida, & emortua.* Mikor az éggel eggyütt teremtette a' földet az Isten, nem mondatott száraznak, mert az embert sem alkotta ő szárazon, és gyümölcstelenül; mikor pedig el foj-

S. Anastasius Sin. in Hexam. l. 1. Genes. c. 1.

S. Anastasius hic.

fojtatott a' föld a' sötétségtül, és vizektül, mellyek rajta valának, akkor lett szárazzá, akkor holt-meg. Tudni illik valameddig az Istennel eggyes az ember, mind addig sem henyélő, nem száraz, és gyümölcstelen, hanem szorgalmatossan miveli a' jót, mert tudgya kinek kedvéért, és mi haszonért munkálkodik.

E' felöl kérdezkedett egykor Szent Dávid *Psalm. 14. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo?* Vallyon Uram kicsoda fog lakni a' te Hajlékodban, és ki fog nyugodni a' te szent hegyeden? az-é? a' ki puszta hithez ragaszkodik? és abban valo biztában többet semmit nem mivel jót? avagy az-é? a' ki hiti mellett serényen munkálkodik? a' kit segithet, segit, ha az imádságunknak ûdeje vagyon, és közönséges áetatosságnak, mindenût ott vagyon? avagy az-é? a' te kedvesed, a' kinek alamisnáját semmi szegény nem emliti, áétatosságát senki nem láttya? feleletett halla Szent Dávid: *Qui ingreditur sine macula, & operatur justitiam. Ibid.* Az illik az Ur Hajlékába, az ô szent hegyére, és kertében, a' ki makula nélkûl él, és azon felyûl igazságot mivel. A' hol Szent *Basilius* fel jedzi azt a' szót *operatur*, a' ki jót mivel, s' azt mondgya, nem a' kedves, a' ki vagy soha jót nem mivelt, vagy ha mihez kezdett-is félben hagyta, hanem a' ki szûnetlen munkálkodik, mindenkor gyümölcsözik. *Attende exactam dictionis vim, non dixit, qui ambulavit, & ingressus est, sed qui ambulat: neque qui fecit justitiam, sed qui facit, non enim unus actus perficit studiosum virtutis operatorem, sed per omnem vitam prorogari, & extendi convenit virtutis actionis. S. Basilius in Psalm. 16.* Vigyázz reá az Istennek feleletére? nem mondgya azt, hogy az-é az Istennek Hajléka, a' ki makula nélkûl volt, vagy igazságot mivelt, hanem a' ki mostan-is azt miveli a' jót, a' mely-

Psalm. 14. v. 1.

Ibid. v. 2.

S. Basil. in Psalm. 16.

melyhez fogott, mert egy jó cselekedet nem tészi tekélleteſsé a' ſzorgalmatos miveſt, hanem egéſz életében azon vagyon, hogy jót mivellyen.

A' mely Szentnek tanitásábul mig máſra lépiek, csak arra intlek, ſzállyon ki ki magában, s' láſſa, ha nem hatta-é el ſok ſzép áétatoſságit, nem ſzűnt-é meg néhaj példás cſelekedetitűl? s' ha a' féle tunyaságot talál, ki fel magában, itéllye-meg maga magát, s' iſmérje-meg mely nagy veſzedelemben ejtette magát azoknak el hagyásával. Bizony nem elégſzel te azzal meg, hogy egyſzer teremjen a' te fád, hanem ůdejében mindenkor meg-várod gyůmőlcsét, egyéb aránt ki vágod; s' mit vélſz Kereſztyén lélek? el tűr-é téged haſzontalan fáját az ő kertében? hidgyétek el a' mit példában mondott, valoſsággal bé tellyeſiti a' tunyákon, ki vágja, és a' tűzre veti őket.

Az Iſraël népének volt mondva, de minket illet az a' Proféta mondáſa, *Florebit, & germinabit Iſraël. Iſaiæ cap.* 27. Meg-virágzik, és ki cſirázik Iſraël; cſudálatos mondás! hiſzem előbb jár a' ki cſirázás a' meg-virágzáſnál, s' mégis a' virágzáſt téſzi elől a' Proféta, mi oka ennek? mit akar mondani? meg-magyarázza *Viegas in Apoc. cap. 9. ſen. il. comment. 2. Quia videlicet juſtus cùm in flore eſt, adhuc debet reputare ſe in germine eſſe, ut conetur magis efflorescere, & in uberem fructum erumpere.* Az ennek az oka, mert a' ki jó virággal virágzik-is, csak annyira kell alitani magát, mint ha csak cſiráznék, hogy annál inkáb kivánkozzék bővebben virágozni, és gyůmőlcsőzni, virágozni jó hirrel, és névei, gyůmőlcsőzni jó cſelekedetekkel, ugy hogy eggyet mivelvén máſikhoz kezdgyen, mint a' jó fa nem elégſzik-meg azzal, hanem virágzik-is, és azután gyůmőlcsőt is hoz Urának.

Iſaiæ c. 27. v. 6.

Viegas in c. 9. Apocal. com. 2.

Kik kőzőtt, ha magatokat talállyátok lenni, oh! mely bol-

boldogok vattok! mert azzal bátorittyátok ſziveteket, hogy a' válaſztottak közzül vattok, s'ti reátok eſik Urunk mondáſa, *Ego vos elegi, & poſui vos, ut creſcatis, & fructum afferatis, & fructus veſter maneat. Joan. c. 15.* En válaſztottalak titeket, én helyheztettelek az én kertemben, hogy gyümölcsözzetek, és a' ti gyümölcsötök meg maradgyon. *Joan. c. 15.*

Hanem ha talán az ijeſztene valakit, hogy bűne által gyakran töredezett, s'mi képpen fogjon a' fölösleg való jó cſelekedetekhez, mikor cſak az Iſten parancſolattyának ſem engedet? Ah! gonoſzul ijeſztő gondolat! hiſzem még nem vetett ki az Ur az ő ſzent kertébűl, vagyon módgya benne, hogy ha ki le törött fel kötözze, egyben forraſzſza, az az: ha ki, ki eſet grátiájábul Iſtennek, vagyon abba módgya, hogy viſzſza foglallya, cſak magát ſenki ne vonyogaſſa, hanem töredelmes bánattal bánnya-meg oktalanságát, vagyon módgya benne, hogy a'le törött ágat másban jobb fában olthaſſa, az az, nagyobb óra vezérellye, és minden jóra reá ſegitſe, ha jól értem Szent Pált, a' ki igy biztattya a' Romajakat, *ad Rom. c. 11. Potens eſt iterum Deus inſerere illos.* Ha ſzintén némellyek le törödeztek-is, hatalmas az Ur, s'vagyon módgya benne azokat iſmég bé oltani, a' mint ſokan el történek, de cſak meg ne maradgyanak hitetlenségekben, viſzontag bé óltya. Ki voltál te? ha nemzetségedet tekéntyük, nem pogány-é? nem vad fa-é? de imé jó olaj fába oltattál, és réſzeſsé lettél annak kövérségében, az az, a' Kriſtus érdemében. *Quod ſi aliqui rami fracti ſunt, tu autem cùm oleaſter eſſes inſertus es in illis, & ſocius radicis, & pingvedinis olivæ factus es.* Hogy ha némellyek azokbul le törettek, te pedig vad olaj fa lévén bé oltattál azokban, és réſzeſsé lettél a' gyökérben, és az olajnak zirjában. A' mely Szent *ad Roman. c. 11. v. 23.*

Pál szavaira *Cyrillus Jerosol. Cathec. 1.* azt mondgya: *Transplantaris rursus in spirituales oleas, ex oleastro in oleam frugiferam insertus, ex peccatis in justitiam, ex immunditie, in puritatem, & particeps illius sanctæ vineæ efficeris.* Ne mentsed magadat a' szűnetlen jó gyűmölcsözéstűl, mert ha vétkeid le tőrtenek-is, de imé viszontag bé óltatol a' gyűmölcsős olajtában, a' bűnből az igazságban, a' tisztátalanságbul a' tisztaságban, és részesé lészesz az Urnak szent szőlőjében, és kertében.

Cyrill. Jeros. Cathec. 1.

Ugyan-is ha ki tűzre vettetik, csak magának tulajdonitsa, mert az ő részérűl mindenkor kész az Isten őtet bé fogadni irgalmasságában, és az ő választotti kőziben. Mely ha ugy vagyon, mi dolog, hogy annyi henyélő vagyon, annyi gyűmölcstelen Keresztyén? Oh! méltatlan lelkek! oh! tűzre valo fák! kétség nélkűl az egy restség, mert *Piger vult, & non vult, anima autem operantium impingvabitur. Prov. c. 13.* Akar, és nem akar a' rest; a' munkálkodók lelke pedig meg-hizik. *A' 70. Tolmács* fordittya, *In desiderijs est omnis otiosus, manus autem fortium in sedulitate.* A' tunya, és henyélő ember csak kivánságokba vagyon; az erősek keze pedig a' szerével valo munkálkodásban, tetzik a' tunya embernek a' jutalom, de csak kivánságába vagyon, azonban semmi jóhoz nem fog, s' azért el szárad, el lankad benne az Istennek malasztya, s' mikor semmi jóhoz nem fog, gonoszra szakad, bűnben esik, és őrők tűzet szerez meg-égetésre. A' szorgalmatos Keresztyének pedig hivatallyoknak eleget akarván tenni, azt cselekszik, a' mire tanitotta őket az Apostol. *Ambuletis dignè, Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes ad Coloss. c. 1.* Járjatok méltán az Istennek mindenekben kedveskedvén, minden jó cselekedetben gyűmölcsözvén, és igy a' mint el kezdették egykor, soha félben nem hagy-

Prov. c. 13. v. 4. 70. legunt.

ad Coloss. c. 1. v. 10.

hagyván a' jót, az itt valo kertébûl, a' vitézkedô Anyaſzent-egyházbul, a' Dicsôûltek paradicſomában által ûltettetnek, mint jó gyûmôlcsôs fak becsûletben léſznek ôrôkké. Azok pedig, a' kik haſzontalanul foglalták itt a' fôldet, innen-is ki vágattatnak, s'ott-is az ôrôk tûzre vettetnek. Fély azért, valakiben nincſen a' ſzûnetlen bimbozás, a' jó igyekezet, a' virág, a' jó hir, és név, a' jó gyûmôlcs, a' jó cſelekedet, mert *Jam ſecuris ad radicem poſita eſt*, fel emeltetett a' féjſze, gyôkerén vagyon a' fának, s'jaj néked, ha véletlenûl ki vágattatik, &c. Amen.

PÛNKÔSD UTAN, HETEDIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Foganatos imádságunk akkor, mikor hivségûnk meg-felel az Iſtennek neve ſegitségûl hivásának, avagy mikor mint engedelmes ſzolgák Urunknak mondgyuk.

Non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum. Matt. cap. 7.

Nem minden, a' ki mondgya nékem Uram, Uram, mégyen bé mennyeknek orſzágában. *Matt. c. 7.*

Oël Proféta mondáſa volt az Iſtennek ſuggallásábul, *Omnis, qui invocaverit nomen Domini, ſalvus erit. cap. 2.* Minden, valaki ſegitségûl hija az Urnak nevét, ûdvôzûl, az *Joël. cap. 2. v. 32.*

az, csak szükségében el ne feleitkezzék az Urat segitségül hini, nem vész el, hanem minden veszedelembül kiszabadul.

1. ad Cor. c. 12. v. 3. Szent Pál pedig méltoságát tekéntvén az Ur nevének azt mondgya, *Nemo potest dicere Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto. 1. ad Cor. c. 12.* Nagy név a' mi meg-testesült Urunknak, és Istenünknek neve, mert azt senki nem mondhattya ki, hanem a' Szent Lélekben, az az, annak kiváltképpen valo adományábul, és ereje által. Mely két helyét a' Szent Irásnak egybe vetvén Szent *Anselmus* azt kérdi, mikeppen kell tehát annak bé tellyesedni, *Non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum*? Nem mind üdvözül az, a' ki azt mondgya Uram, Uram; Szerelmes Meg-váltom, kegyes Jesusom! ha mind üdvözül a' Próféta szerént, a' ki az ő nevét segitségül hija, ha más képpen nem-is nevezheti senki, hanem ha a' Szent Lélek vagyon véle? mivel tehát mind a' két mondásnak igaznak kell lenni, arra magyarázza; üdvözül ugyan, a' ki az Urat hija segitségül, de ha ugy hija, hogy ne csak szoval nevezze Urának, hanem cselekedetével-is Urának lenni, és annak tartani mutassa.

Psalm. 144. Anselm cit. in Ærario Manst. Dō. 7. post Pent. *Illud invocare, atque illud dicere non verbotenus accipiendum est, sed ponderosius intelligendum, juxta illud Psalmistæ, Ps. 144. Propè est Dominus invocantibus eum in virtute, verè invocat Dominum, qui facit se servum idoneum. Anselmus cit. in ærario Manstj Dom. 7. post Pent.* Azt a' szót, és igét a' ki nevezi, ugy mint az Urat, nem kell csak szozattya, és hangja szerént venni, hanem méllyebben kell érteni, és ugy magyarázni, a' mint Szent Dávid magyarázza, Igazsággal kell mondani, és nevezni, mert közél az Ur azokhoz, a' kik igazsággal hijak; igazsággal pedig Urnak nevezik, a' kik alkalmatos szolgákká tészik magokat: annyit akar mon-

da-

dani, a' mint haſzontalan ſzók kőzöttünk a' ſok heába valo ſzolgálatnak ajánláſa, mikor cſelekedettel ſohul, ſemmi alkalmatoſsággal bé nem tellyeſittyük mondáſunkat, ugy, mind addig hamiſſan mondgyuk Urunknak az Iſtent, valameddig a' jó ſzolgának tiſztiben el nem járunk.

Az Ur dolga az, hogy parancſollyon, a' ſzolga kötelesſége, hogy engedelmes légyen, és Ura parancſolattya ſzerént járjon, s fáradgyon, ha azért máſt cſelekeſzünk, mint Urunk parancſol, hamiſſan mondgyuk azt, *Domine*, *Domine*, Uram, Uram, és ha üdvőſségünket kérjük azon név alatt, mert ſzófogadó ſzolgáknak nem mutattyuk magunkat lenni, s'ő ſem iſmér azoknak. Mely Urunk beſzédét *Albertus Magnus* még nyilvábban fejti megmondván, *Conficitur ex tribus perfecta invocatio, ex devotione, & fide cordis, & confeſſione oris, & operis atteſtatione, & tunc perfecta eſt invocatio, aliàs mendax.* Háromba áll az Ur nevének igazán valo nevezéſe, és ſegitségül hiváſa; ugymint, az áétatoſságban ſzivbéli hitben, a' ſzájnak vallásában, és a' cſelekedetnek bizonyságában. Ezekkel tekélletes az Ur nevének hiváſa, egyéb aránt cſalárd, és hazug mondás. Bizonyittya ezt Szent Dávid Soltárával, *Dilexerunt eum in ore ſuo, & in lingva mentiti ſunt ei, cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti ſunt in teſtamento ejus. Pſalm.* 77. Oh! hamis beſzédű emberek! menyire kűlőmbőz nyelvek cſelekedetektűl? ſokan ſzerették ugyan ſzájjal az Urat, de nyelvekkel hazuttak nêki, nem volt egyenlő a' ſzájok ſzivekkel, és az ő tőrvényêben nem voltak hivek. Mire nézve, hogy ſzükségink üdején haſzontalanul ne faraſzſzuk az egeket azzal a' ſzoval *Uram*, *Uram*, meg-mutatom ma ſzükségét a' beſzédünk, és cſelekedetünk kőzőtt valo eggyeſségnek, ugy

Albert. Magnus ibid. cit.

Pſalm. 77. v. 36.

Propositio. hogy soha ne hallassék az a' szó *Uram*, mástul, hanem tőlünk, mint engedelmes szolgáktul.

A' jó szolgának leg nagyobb dicsérete az, ha Urát féli, mert ha féli minden kétség nélkül kedve szerént jár. Szent Dávid bizonysága szerént, *Beatus vir, qui timet Dominum, in mandatis ejus volet nimis.* *Psalm. 111.* Boldog férfiu, a' ki az Urát féli, az ő parancsolatit igen kedvelli; az az, nem csak nógatva viszen valamit végben, hanem ugyan örvendez szive rajta, hogy Urának kedve szerént járhat. Mivel azért az ember, mind fia, s' mind szolgája az Istennek, Szent Dávid Próféta ugy kezdi inteni a' hiveket, mint fiakat, de arra tanittya a' mire a' szolgákat tanitaná, *Venite filij audite me, timorem Domini docebo vos.* *Psalm. 33.* Jöjjetek elő fiaim, halgassatok engem, az Ur félelmére tanitlak titeket; akarván ezzel jelenteni, hogy mint fiak tartozunk Atyánk becsületét tekéntvén, s' haragját el távoztatni kivánván, minden engedelmességgel tőle halgatnunk, ugy hogy semmiben kedvét ne szegjük, gonoszszal, és bűnnel meg ne bántsuk, ne talántán magunk veszтére azt a' gonoszat hallyuk tőle, a' mellyel szivessen panaszolkodot *Malakiás* Próféta által. *Filius honorat Patrem, & servus Dominum suum, si ergò Pater ego sum, ubi est honor meus, & si Dominus ego sum, ubi est timor meus? dicit Dominus exercituum.* *Malach. c. 1.* A' fiu tiszteli az ő Atyát, és a' szolga féli az ő Urát, ha tehát én Atya vagyok, hol az én szeretetem? ha Ur vagyok? hol az én félelmem? azt mondgya a' seregeknek Ura? Kettőt kiván ő tőlünk, szeretetet, és félelmet, szeretetet fiaktul félelmet szolgáktul; a' mi abban áll, hogy ne csak gonoszat ne mivellyünk, ne csak gonoszságunkal ne boszszontsuk, hanem azon felyül jól-is mivellyünk, és keresve keressük a' jónak mivelésére valo alkalmatosságot.

Psalm. 111. v. 1.

Psalm. 33. v. 12.

Malachiæ c. 1. v. 6.

Igy

Igy tanulom én ezt azon Szent Dávidtul, kit hakérdek. Oh! Istennek szive szerént valo Szent Próféta! miben áll az a' kettő a' mire tanitani akarsz? miben foglalod a' szeretetet, és a' félelmet? meg-felel ő, és azt jovallya, *Diverte à malo, & fac bonum, inquire pacem, & persequere eam. Psalm. 33.* Térj el a' gonosztul, és cselekedgyél jót, keressed a' békeséget, és járj utánna, de vagyon-é kiváltképpen valo haszna? igen-is: mert *Corroboravit misericordiam suam super timentes se. Psalm. 162.* A' kik ôtet félik, és szolga gyanánt viselik magokat munkálkodásokban, azokon meg-erôsîtette az Ur az ô irgalmasságát, sôt annyira kedvellik hogy ôrôktûl fogva fezeken lett légyen az ô szeme, *Misericordia Domini ab æterno, & usque in æternum super timentes eum. Ibid.* Az Urnak irgalmassága ôrôktûl fogva mind ôrôkké azokon volt, és lészen, a' kik ôtet félik. Oh! nyertes szolgálat! oh! kegyelmes Ur! a' kinek szemei soha szolgairul el nem fordittatnak, a' kinek fûlei azoknak kiáltására mindenkor nyitva vannak.

Ps 33. v. 15.

Psalm. 162. v. 11.

Ibid v. 17.

Kérheti a' henyélő, és semmi jót nem mivelő ember a' Dus gazdaggal nyavalyájában könnyebbitését, szomoruságában vigasztalását, kinnyaiban enyhitését, de nyér-é valamit? semmit sem: mert nincsen ô reá forditva az irgalmasságának szeme, nem ô reá figyelmez az Istennek fûle, hanem az ôtet félő mives szolgára, nem mutathattya a' jót, nem mivelő ember munkáját, s' azért irgalmasságot nem nyerhet, hanem ha hallya-is kiáltását az Isten, csak azt feleli, *Fili recepisti bona in vita tua*, Haszontalanul kiáltasz fiam: fiam ugyan, mert a' keresztség által fiammá lettél, de annak hasznát vetted éltedben, hogy pedig mint hiv, és szorgalmatos szolga kiváltképpen nem igyekeztél, semmi jónak mivelésére, vagy magadon erôszakot tévén, vagy tested sanyargátásában, *Magnum chaos inter nos, & vos,*

nagy

nagy kőz vagyon kőzöttünk, nem ér addig irgalmaſsá-gom; hallom nevemet, hogy Urnak kiáltaſz, *Domine, Domine*, Uram, Uram! Ah! Uram, nyisd fel fűleidet, ſegits inségemben. de nem látom a' ſzolgát, nincſen miért bocsáſſalak oda bé, a' hová meg-faradot ſzolgámat bé e-reſztem, ki vetetted a' bűnt ſzivedből, jol cſelekettél magad haſznára, hogy a' kárhozatot el kerűllyed, de ha jót helyette nem vettél, nem várhad kiváltképpen valo jutalmodat, nem remélheted azokat az ajándékokat, és malaſztot, a' mellyet érdemeſſen véſznek tőlem az én igazán ſzerető fiaim, és hiven ſzolgálo ſzolgaim.

Szintén ugy vagyon tudni illik dolga, mint a' kertéſznek, a' ki ha cſak irtya a' kertet, és gyomlállya, s' azonban ſemmit belé nem vét, ſemmit nem plántál, ſe nevel, annyit véſzen, a' menyit érdemel a' kertnek el puſztitáſa, inkáb haragot, hogy ſem mint grátiát, és jutalmat. Ugy haſonlo képpen az űres lélekben, mint egy puſztaságban nem ſzáll az Iſtennek kegyelme, s' malaſztya, és azért mondotta *Cæſarius Arelatenſis homil. 23. tom. 2. bibl. vet. pp. Ideò cum Dei adjutorio laborandum eſt, ut expurgatis omnibus peccatis in poſſeſſionem vitiorum virtutes introeant.* Ha ki jovait akarja venni Iſtennek ſzűkség az, hogy annak ſegitségével munkálkodgyék, mint jó ſzolga, a' ki gyomlált gonoſz helyet, jó cſelekedetet plántállyon. De mi formán? *Locum quem tenebat ſuperbia, humilitas occupet, quem vaſtabat avaritia, obtineat eleemoſyna, quem luxuria ſordidabat, caſtitas mundet, atque recipiat, quem tenebat invidia, poſſideat benevolentia, ubi mendacium eſſe videbatur, veritas dominetur. Ibid.* Ollyan formán kell ennek meg-lenni, a' mely helyt a' kevélység tőltőt volt meg, az alázatoſság foglallya el, a' mely helyt a' főſvénység puſztitot, az adakozás tőltſe-meg, a' mellyet a' fajtalanság rutitot, a' tiſztaság éke-

Caſar. Arel. hom. 23. tom. 2 bibl. vet. pp.

Ibidem.

ékesítse fel, a' mellyet az irigység el foglalt, birja a' jó akarat, a' hol hazugság találtatot, légyen ott a' helyet igaz mondás, ugy az illyen munka után, *Faciet cum tentatione proventum. 1. ad Cor. c. 10.* Sok késértetek után-is jövedelmet, és jutalmat szerez szolgálatunk Urunknál. *1. ad Cor. c. 10. v. 13.*

Vészi pedig Szent *Cæsarius* ezen tudományát Szent Pál levelébül *ad Ephes. c. 4.* a' ki az ördögtül védelmezni és őrzeni akarván nyáját, azt kiáltya, *Nolite locum dare diabolo.* Ah! ne adgyatok helyt az ördögnek. De ilmég mi formán rekesztetik ki? illyen formán *Qui furabatur, jam non furetur, magis autem laboret manibus suis operando, ut habeat, unde tribuat necessitatem patienti. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus, ad ædificationem fidei.* A ki az előtt lopot, immár többé ne lopjon, hanem keze munkájával éllyen, hogy lehessen mibül segithesse a' szükölködőket, semmi gonosz beszéd szátokbul ki ne jöjön, hanem jó, és a' hitnek épületire valo mindeneket jóra vezérellyen. A' hol vészitek eszetekben, hogy Szent Pál is azon vagyon, hogy ne csak a' vétket vessük ki belölünk, hanem jóval-is tellyünk, mert ha csak a' gonosztul üresedünk, és jóval nem telünk, nem hadgya abba a' vigyázo ördög állapotunkat, hanem azt kiáltya *Revertar in domum meam.* én viszsza megyek előbbi házamban, sőt még többekkel érkezik, s' ugy el foglallya szivét embernek, hogy Urátul meg se emlékezhessék, mert mihelyett (ugy mond üdvözitönk) tisztán találnya a' vétektül a' szivet, de semmi jót nem lél benne, *Vadit, & assumit septem alios spiritus nequiores se', & intrantes habitant ibi.* El mégyen, és magánál latrabb hét lelket vészen melléje, és bé menvén ott maradnak. Oh! veszedelmes henyélés! oh! hivságos szolgálat! tehát még a' meg-tisztult szivet-is kel félteni az ördögtül valo foglalástul? Ugy mond *Ven. Beda*, és *Rabanus.* *Matt. c. 12.*

V. Beda, & Rabanus. *Mundatum à vitijs priſtinis, vacantem à bonis actibus per negligentiam, ingreditur dæmon.* El ſzakaſztatik Urától Iſtenétől, a' kinek ſzive tiſzta ugyan a' bűntől, és előbbeni gonoſzságitul, de reſtsége miatt űres lévén a' jó cſelekedettől, viſzſza tér az ördög, és meg ſzállya, mert leg hamarébb meg-ejti. S'el-is hittem, mert mi kőnnyebb, mint az űres házba bé menni? mi kőnnyebb, mint az űres lelket meg-ſzállani?

Nem kell tudni illik cſak abban biznod, hogy megbékéltél az Iſtennel, hogy ellene mondottál az ördögnek, a' bűnnek belőled ki vetésével, mert mihent a' jónak mivelésétől meg-ſzűntél, azonnal mindgyárt a' gonoſzhoz kőzeliteſz, mert a' jónak el hagyáſa, a' gonoſznak el kezdéſe.

A' ki (ugy mond *Caſſiodorus*) azt kivánnya, hogy békeſsége ſokáig meg-maradgyon, a' békeſség űdején épitſen, várait erőſſitſe, vitézit ſzaporitſa, hogy a' ſzűkség űdején légyen mihez nyulni. Ezent tanitotta a' bőlcs *Seneca*-is. *Nunquam ita Imperator paci credit, ut non ſe præparet bello, quod etiamſi non geritur, indictum tamen eſt. lib. de beata vita c. 26.* A' jó had viſelő Fejedelem, ſoha nem hiſzen ugy a' békeſségnek, hogy hadhoz ne kéſzűllyön, mely noha nincſen-is, de fel vagyon téve.

Seneca. l. de beat. vita c. 26.

Igy haſonlo képpen, hogy Kriſtuſſal maradgyunk, s' annak veheſsük ajandékit, s bennűnket minden űdőben meg-halgaſſon, az ő ſzolgálattyában kell ſzűnetlen munkálkodnunk, mert mihent meg-ſzűnűnk ſzolgálattyától, az az, a' jónak mivelésétől, azonban nevét tőlűnk nem érti, Uri gondviſelését rolunk el véſzi, és ellenségűnk oſtromira magánoſſan hágy bennűnket. Oh! veſzedelmes henyélés!

Volt erre gondgya Szent Pálnak, a' ki mind a' kettőre

tőre egy aránt int, mind a' gonoſznak ki gyomlálására, s' mind a' jónak bé plántására, mind a' gonoſznak gyűlölésére, s' mind a' jónak ſzeretetére, midőn a' Romajakat arra inti, *Odientes malum, adhærentes bono. ad Roman. c. 12.* Gyűlöllyétek a' gonoſzat, s' ragaſzkodgyatok a' jóhoz. A' mely ſzókat magyarázván Szent *Chryſoſtomus* azt mondgya, *Mentem quoque noſtram purgatam vult, multamque nos adverſus malitiam habere inimicitiam, multùm belli.* Sokat kiván kevés ſzóval Szent Pál tőlünk, kivánnya azt, hogy elménk légyen tiſzta, de azt-is kivánnya, hogy a' gonoſzság ellen nagy gyűlölséget tarcſunk, ſokat hadakozzunk. A' hadakozás vigyazáſſal jár, és fegyverrel; ugy az Iſtennek ſzolgálattya vigyázáſt a' jóban valo előmenetelre, és ſzűnetlen jó cſelekedetet kiván. Nem ſzükség elő hini az ördögöt, cſak ſzűnetlen ne kergetteſsék, elő jő ő, mert ſzűnetlen, mint a' légy, nyughatatlan, és eskűtt ellenségünk, s' minden munkája arra czéloz, hogy az Iſtentűl el fogjon. *ad Roman. c. 12. v. 9.*

Oh! én édes Iſtenem! világoſits-meg minden elmét, hadd értsék minnyájan ezen igazságot! mi haſzna ſzámtalan panaſzunknak, majd az űdőre, majd a' hadi puſztitáſokra, ki bánthatna minket? ki árthatna? ha jó ſzolgák volnánk, mert bizony oly Urunk vagyon, a' ki hatalmas, és a' mellett kegyelmes és irgalmas, mindenkor kéſz ſegitségünkre. De *Non eſt, qui faciat bonum.* igen ſzemen ſzédhettyük azokat, a' kik a' gonoſznak el távoztatáſa mellett, példás jó cſelekedetekben-is fáradnának. Er bennünk teſti, és lelki kárvalláſunk, s' akkor nem lévén hová folyamodnunk, fel kiáltunk az égben, *Domine, Domine ſalva nos, perimus.* Ah! Uram! Uram! ſzabadits-meg minket ennyi veſzedelemtűl, s' mégis haſzontalan kiáltunk, miért? mert nem iſmér ſzolgainak, hazug mon-

S. Chryſoſtomus hic

dásnak tartya szánkban azt a' szót, *Uram, Uram*, ő ugyan Urunk, de mi nem tartunk tőle, nem fáradunk szolgálattyában, s' azért ő sem érti kívánságunkat. Nem hallyátok-é nehesztelését Urunknak *Lucæ c. 6.* *Lucæ c. 6. v. 46.* *Quid me vocatis Domine, Domine, & non facitis, quæ dico?* Miért hitok engemet Uratoknak mondván, Uram, Uram? s' azonban nem cselekeditek azokat, a' miket mondok? Ném adományt, hanem bűntetést vár az, a' mit ir Szent Pál *ad Tit. c. 1. v. 16.* *ad Tit. c. 1. Confitentur se nôsse Deum, factis autem negant.* Némellyek vallyák ugyan az Istent, Uroknak hiják, de cselekedetekkel tagadgyák. Oh! vakmerő emberek! vigyázzatok valakik Urallyátok az Istent, és cselekedetetekkel *ad Hebræ. c. 10. v. 31.* nem tisztelitek, kezében ne akadgyatok, mert *Horrendum est incidere in manus Dei viventis. ad Hebræ. c. 10.* Rettenetes dolog az élő Istennek kezében esni!

Nem használ annak valllása, ha kedve szerént nem szolgálod, a' mint *Theophilactus* bezélli, *Nihil sanè profuerit honorifica compellatio, si desit debita obedientia, imò potiùs condemnabit, cùm arguat, aut hypocritam, aut infidelem servum, qui ore Dominum confitentur, factis autem negant. cit. à Mans. in ærario hâc Domin.* *Theophil. cit. á Mans. in ærario hac Dom.* Semmit nem használ a' becsületes nevezés, a' hol nincsen illendő engedelmesség, sőt inkáb feddi a' kép-mutatót, és hitetlen szolgát, a' ki szájjal vallya az Urat, és cselekedetivel tagadgya. Ah! tehát hogy használlyon kiáltásunk *Domine, Domine*, Uram, Uram, ugy éllyünk, hogy jó cselekedetinkből ismértessék, és ki tessék igaz szolgálatunk. Igy bizonyossan meghalgattatunk, és üdvőzülünk. Amen.

PÜN-

PŰNKŐSD UTAN, NYOLCZADIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

A' világ fiai okoſſak, de eſztelenűl okoſſak.

Filij hujus ſæculi prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt. Lucæ cap. 16. Luce 16.

E' világ fiai eſzeſſebbek a' világoſság fiainál az ő nemekben.

AZ okos, és őreg ſzolgának a' pirongatás egy verés gyanánt eſik, ugy mond a' magyar példa-beſzéd, de nem tudom, hogy ha illyen ſzolgát ſokat találálunk-é e' máj napon a' Kereſztyének kőzőtt, mert noha csak nem minnyájunkra eſik az a' pirongatás, hogy a' sőtétségnek fiai okoſſabbak a' világoſság fiainál, mind azon által keveſſen vannak, a' kiken fogna, mivel ha a' pirongatás annyi, mint a' verés után jobbul a' ſzolga, ugy kellene minnyájunknak jobbulnunk, s' mégis kevés láttatya vagyon jobbuláſunknak. Hogy pedig minket pirongato ſzavai azok Urunknak, *A' világ fiai eſzeſſebbek a' világ fiainál az ő nemekben*, Arra tanit engem *Janzenius*, egy nevezetes Irás magyarázo Doctor, a' ki erre a' czikkelyre igy ſzol: *Ad exaggerationem, & reprehenſionem noſtræ oſcitantiæ facit, quòd eis, qui luce donati ſunt, major prudentia, quàm his, qui tenebrarum ſunt filij.* A' mi tunyaságunkat, és áſitozo reſtségűnket pirongattya azzal, hogy a' kiket na- Janzenius hic.

gyobb okosság illetne, ugy mint a' világosság fiait, azokat meg-halladgyák a' sötétségnek fiai; kicsodák azok? meg-felel *Beda in Catena.* A' sötétség fiai, a' világ fiai, kik a' világért fáradnak; A' világosság fiai pedig, a' kik Istennek malasztyával birván, az örökké valo jókért nyughatatlankodnak, és okát ezt adgya, *Cujus enim quisque agit opera, ejus cognominatur & filius.* Mert a' mellyikének cselekedetit miveli valaki, annak fiának mondatik, ha ki a' sötétségnek undok cselekedetit miveli, az, a' sötétségnek fia, a' ki pedig a' világosságnak illendő cselekedetit követi, az, a' világosságnak fia.

Beda in catena.

Ugy de miben eszesebbek? miben okossabbak amazok ezeknél? hallyátok *Eusebius Enyssenust in Evangelia. Prudentiores sunt illi in malo, quàm justi in bono, vix enim inveniuntur aliqui Sancti, qui tantam habeant prudentiam in aquirendis bonis æternis, quàm isti habent in aquirendis temporalibus, pro eis enim die, nocteque vigilant, laborant, angustiantur.* Okossabbak a' gonoszban a' sötétség fiai, mint az igazak a' jóban, mert alig találtatik a' tekélletes emberek között ollyan, a' kinek annyi okossága láttatnék az örökké valo jóknak keresésében, mint a' sötétség fiaiban vagyon, a' kik éjjel, és nappal az el mulando jóknak megszerzésében fáradnak, álmokat meg-szakasztyák, és szorongattatnak, de hagyán volna az el mulandó jóknak megszerzésében azoknak nagyobb faradsága, hanem a' mi nékünk orcza piruláſunkra vagyon, az, hogy kárhozatra vivő gonoszban-is szorgalmatossabbak, mint mi az üdvösségre vezető jókban. Pokolra indult Judás fösvénységével, és az ártatlan vérnek el adásával, de láſsátok, mint vigyáz? mint futkároz éjjel eggyik gyilkostul a' másikhoz, s' nem csak maga nem aluszik, de az egész várast-is fel zenditi, gyertyákkal, lámpásokkal, fáklyákkal, istrá-

Eusebius Enyss. hom. in Evang.

sál-

sáltattya; s' mit mivelnek az Apoſtolok ſzerelmes Meg-válto Meſterekért? ſemmit máſt nem, hanem aluſznak, ugy, hogy pirongatáſſal kelleſsék őket fel ſerkenteni, *Surgite, ſic non potuiſtis vigilare unâ horâ mecum? Matt. c. 26.* Kellyetek fel, igy nem vigyázhattatok én velem egy oráig? miképpen igy, igy mint az árulo Judás. Oh! valoban nagy gyalázatunk! mert a' mint azok aluttak, ugy aluſzunk mi, a' mi üdvőſségünk meg-ſzerzésében. *Si aurum offertur, non mihi dices, cras veniam, ſed jam exigis, nemo differt, nemo ſe excuſat, redemptio animæ offertur, & nemo feſtinat. S. Ambroſius de Eccleſia & Jejunio.* Ha kinek aranyat igérek, ſenki nem mondgya azt, holnap megyek érette, hanem mindgyárt kéred, ſenki nem hallaſztya, ſenki magát nem menti: ellenben a' léleknek üdvőſsége igértetik, és ſenki arra nem ſiet. s' nem okoſſabbak-é a' világ fiai? Mind azon által éppen abbul mutatom én meg, hogy minden okoſságokkal-is bolondok a' világ fiai, és ha meg-kell engedni nékik azt, hogy az ő nemekben eſzeſſek, és okoſſak, ugy engedem-meg, hogy eſztelen eſzeſſeknek, és bolondul okoſſaknak iſmérteſſenek lenni. Mellyet meg-mutatok, legyetek figyelmeteſek.

Matt. c 26. v. 40.

S. Ambroſ. de Eccleſia, & jejunio.

Propoſitio.

Hogy az én mondáſomon ſenki ne akadozzon, tudni kell, hogy a' világ fiai neve alatt a' bűnősőket, és a' gonoſzokat értem, a' kik felől az Angyali Doctor, *Aquinás*béli Szent Thamás régen inditotta azt a' kérdéſt, hogy ha lehet é ő bennek eſzeſség, vagy okoſság? első tekéntettel ugy látzik, hogy lehet, mert ha a' hit meg-marad a' bűnnel, az az a' bűnben eſett ember bűne által nem veſzti el a' hitet, miért nem lehetne eggyűtt bűnős, és okos-is? leg főképpen mikor azt hallyuk, *Filij hujus ſæculi prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt.* A' világ fiai eſzeſſebbek a' világoſság fiainál. Más az, hogy ſzemlátomáſt

ſok

ſok gonoſz életű gazda okoſſan rendeli gazdagságát, ſzomſzédival békeſségeſen él, mindenekkel jól alkuſzik, ſem nem tékozló, tanácſot jót tud adni, az ûdôt meg-válaſztya az ûdôtûl, minden kûlsô maga viſeléſében rendes, az illyen okoſſakat becsûllik az Udvarok, cſudállya a' kôzség, és magaſztallya.

2. Reg. c. 16. v. 23. Illyen volt *Achitophel* 2. *Reg. c. 16. Conſilium autem Achitophel, quod dabat in diebus illis, quaſi ſi quis conſuleret Deum; ſic erat omne conſilium Achitophel, & cùm eſſet cum David, & cùm eſſet cum Abſolon.* Az Achitophel tanácſa pedig, mellyet ád vala a' napokban, mint ha valaki az Iſtentûl kért volna tanácſot, ollyan vala Achitophelnek minden tanácſa, mind mikor Dáviddal vala, s' mind mikor Abſolonnal, s' ki nem tudgya pedig, hogy roſz volt, és hamis, mert párt ûtô volt a' jámbor Király ellen, Szent Dávid ellen.

A' latroknak latra volt, és kegyetlen vér ſzopóknak lángja ama' hiteſzegô Julianus Apoſtata, s' mégis ſokakban ugy meg-mértéklette magát, hogy okoſságát nyilván mutatná, s' azt merné felôle mondani *Platina apud Pacivchelli in Joan. lib. 4. §. 6. In amicos liberalis, provincialibus juſtiſſimus, ita ut cuivis optimo Principi comparari poſſet.* Jó barátihoz bôv adakozo keze volt, a' tartománybéliekhez igaz, ugy annyira, hogy akár mely tekélletes Fejedelemhez haſonlittathatnék, Gôrôg, és Deák tudománnyal tele, de a' mellett hite tagado gonoſz ember. Azért Sz. Thamás Doctor cſak azt meri mondani, akár mint láttaſſanak a' félék okoſſaknak, de ugyan *Nullus peccatorum eſt prudens*, 2. 2. *q.* 47. *a.* 13. Senki a' bûnôsôk kôzôtt nincſen okos, hanem ha okoſnak mondatik, cſak haſonlitás képpen mondatik okoſnak, mert valamint azt mondgyuk okoſnak, a' ki a' jónak végbe vitelére alkalmatos módot ta-

Platina apud Pacivchelli. in Joan. l. 4. §. 6.

S. Thom. 22. q. 47. a. 13.

talál fel, úgy azt mondgyuk okosnak a' bűnösök közöttis, a' ki gonosz végre alkalmatos módot talált, a' mint a' lopót, ha mesterségesſen lopott, dicsirjük okosságát, nem hogy helyes okosság volna, hanem hogy ahoz hasonlit, a' ki a' jónak végbe vitelére, jó, és mesterséges módot találtfel; és e' felől mondotta Szent Pál, *Prudentia carnis mors est. ad Rom. c. 8.* A' testnek okossága halál. az az, kárhozat. *ad Roman. c. 8. v. 6.*

Két féle tudni illik az okosság, eggyik szemre tettetés, a' másik valóságos, és hellyes. Okos az a' kalmár, a' ki tudgya hol veheti-meg ócsón a' partékát, és hol adhattya el drágán, de mivel azt véghez nem viszi, a' mit jót fel talált, nem igaz okos. Valóságos, és tellyes okos az, a' ki, a' mit jót fel talál, annak módgyát-is fel találván, eszesſen végben viszi, a' mely a' bűnösökben nincsen, mert noha tudgyák a' jót, és annak végben vitelének könyű módgyát fel találllyák, de soha hozzá nem fognak, azért jó a' tanácsok, jó az ítéletek, de gonosz a' cselekedetek, mert mind ellenkezőt cselekeszenek, mint tudnak jót. Es azért *Aristoteles Ethicor. c. 11.* ezt a' gonosz okosságot *Dinotica*, az az, természet szerént valo szorgalmatosságnak, és álnokságnak nevezi, a' mely mind a' jóban, mind a' gonoszban találtathatik. Mivel a' valóságos jóra ki nem terjed a' bűnösök okossága, mert azt nem mivelik, okosoknak, de esztelen, és bolond okosoknak mondhatni, mert nem a' világosság, hanem a' sötétség ennek a' világ fiainak okossága. Nem az én mondásom ez elsőé, hanem Szent Pál Apostol-é, a' ki *ad Cor. c. 3.* azt mondá, *Sapientia hujus mundi stultitia est apud Deum.* Ennek a' világnak bölcseſsége, vagy okossága az Istennél bolondság. Nem okosſak-é azok a' világ szeme előtt, kik minden módgyát fel találllyák a' gazdagulásnak, és a' világ kincsei meg-nyerésének, de úgyan *Aristoteles c. 11. Eth.* *1. ad Cor. c. 3. v. 19.*

bolondok, mert hamis kereſményekkel, magok leg drágább kincsét lelkeket el veſztik hamiſságok miatt, az igaz úgynek el nyomáſa miatt.

Nem okoſſak é azok, a' kik ugy tudgyák magokat forgatni, hogy mindenek ſzivét el nyerjék, mindeneket magokhoz hólditſanak ſzép ſzóval, ſzereteteknek mutatásával? mint Jérusálem váraſa Herodeshez, kinek kedvéért fel háborodttanak? de azonban, abban felettébb nagy bolondok, hogy az Iſtennek, és az Angyaloknak társaságát meg-vetik, mert ezeknek meg-bántáſa nélkûl lehetetlen mindennek tetzeni, Szent Pál mondáſa ſzerént, *Si hominibus placerem, ſervus Dei non eſſem.*

Nem okoſſak-é azok a' világ előtt? kik őrők emlekezetre költséges épületekben foglalt márvány kőveken neveket ki metzettik? vagy drága kárpitokon meſterséges him varráſſal czimereket ki képeſztetik? de abban bolondok, hogy gonoſz cſelekedetekkel az élők könyvébûl magokat ki tőröltetik.

Nem okoſſak-é azok? kik, hogy ſemmi ſzomoruságot ne tudgyanak ſzűnetlen muſikáltattyák magokat, eſznek, iſznak, mint Boldisár Király &c. s' valamit ſsemek meg-kiván, meg-ſzerzik, mint Salamon, de igen bolondok, hogy az őrőkké valo kinokat nem igyekeznek el távoztatni, mely az itt valo, ûdeig tarto meg-ſzomorodás nélkûl nem lehet.

Okoſnak tartyák azok magokat, kik ha mi iſtentelenséget akarnak el kővetni, ugy rendelik dolgokat, hogy ſemmi ſzem ne láſſa, ſenkinek hirévé ne leheſſen, de igen nagy bolondok, mert mikor az emberi ſzemet kerûlik, a' mindent látó, és meg-itélő, s' meg-is bűntető Iſtennek ſzemét el nem kerülhetik.

Okoſſak azok, kik ugy tudgyák hamiſságokat palá-

ſtol-

ſtolni, hogy az emberek nyelvére, és itéletére ne eſſenek, de ugyan bolondok, mert az emberi itélettůl félnek, és az Iſtennek el kerůlhetetlen itéletét meg vetik.

Okoſſak azok, kik a' világi, és teſti ſzabadságért véreket ſem kéméllik ontani, de nagy bolondok azért, hogy bůnők által ſzámtalan ſok kegyetlen Urnak, ſok ördögöknek ejtik magokat rabságában.

Okoſſak azok, kik az el rothadando teſtet, mellyet ma hólnap a' férgek emésztének-meg, ugy táplállyák, hogy ſemmi betegség ne érje, ugy ékeſitik, hogy ſemmi makula, vagy ſzeplő rajta ne láttaſsék, de igen bolondok azért, hogy lelkeknek fel ékeſitéſe felől ſemmit nem gondolkodnak, hogy kedveſek lennenek az Iſtennek ſzeme előtt.

Oh! tehát eſztelen eſzeſſek! oktalan okoſſak! oh! oſtoba álnokok, eſze veſzet bölcſek! nem fér egyben az okoſság a' gonoſzsággal, valaki roſz életű, fölöttébb-is bolond. Csak azt tudni, hogy az embereknek teſsél? kérdhetz-é meg Szent *Chryſologuſt*, micſoda tudomány? és meg mondgya ő, *Hoc ſcire, neſcire eſt. ſerm.* 53. azt tudni, annyi mint ſemmit ſem tudni. Meg-csallyák magokat hidgyétek el, valakik álnok okoſságokkal azt vélik, hogy valamit tudnak, mert igaz az, a' mit mondot a' Nemzetségek Doctora: *Si quis autem exiſtimat ſe aliquid ſcire, nondum cognovit quomodo oporteat eum ſcire.* 1. *ad Cor. c.* 8. Ha ki alittya, hogy ő valamit tud, még nem érti, mit kellyen néki tudni.

S. Chryſologus ſer. 53.

1. *ad Cor. c.* 8. *v.* 2.

Nem mind lát az, a' kinek ſzeme vagyon, nem-is lát mindenkor, a' ki csak éjjel lát, ſzemes a' bagoly, de a' világoſságnál nem lát, sőtétben rőpůl ő bátorságoſſan, de nappal lappang, igy a' gonoſzra, és minden csalárdságra fel nyilt ſzemůek nem láttyák azt, a' mi a' világoſságé, és az igazságé, bölcſek, álnokok a' roſzra, és bůnre, va-

vakok, és eſztelenek a' jóra. A' mint Szent *Ambrus* Doctor igazán bölcſen ſzoll ezekrûl, a' teſti ſzemet a' lelki ſzemre fordítván, *De cordis oculis loquor, quos habent ſapientes mundi, & non vident, in luce nihil cernunt, in tenebris ambulant. Aperiunt os, quaſi ſcientes omnia, acuti ad vana, hebetes ad æterna. lib. 5. Hexam. c. 24.* En (ugy mond a' ſzivnek, és léleknek ſzemeirûl ſzóllok, a' minémûkkel ſzemeſſek a' világ bölcſei, és azokkal nem látnak, mert nappal nem látnak, sötétségben járnak. Fel táttyák ſzájokat, mint ha mindent tudnának, éles az ô ſzemek a' hivságra, de tompák az örökké valókra. Oh! eſztelen bölcſek! s' még-is ki nem láttya? ezeket becsûlli a' világ, meg-veti azokat, a' kik az ô életekben egyûgyûek, és tekélleteſſek, ſzintén azt mivelik a' gonoſzak, a' mint egykor beſzéll *Cælius Rhodiginus lib. 29. antiq. cap. 13.*

S. Ambroſ. l. 5. Hexam. c. 24.

Cælius Rhodigin. l. 29. antiq. c. 24.

Ment egy barbarus idegen ember, Athenásba, hogy valamit tanullyon a' Bölcſek között, de elméjének oſtobasága miatt három betûnél többet a' Görögbûl nem tanulhatot, ugy mint *Alpha, Omega, Ypſilon.* az az: A. O. Y. ki, hogy oſtobaságát födözné, mikor hazájába viſzſza tért, azok elött, kik a' görök betûk nevét nem értették, igen bölcſnek tartották, azért prokátoroknak vallotta a' község. s' mi történt? hallyátok. Egykor a' törvényben ki mondgya bölcſen ſententziáját a' Biró, mellyet e' fel kapván, s' elô álván, azt kiáltá a' Birora, *Alpha, Omega, Ypſilon!* néz a' Biró reá, és halgattya mit akar mondani, s' mikor látná, hogy bolond, s' többet annál nem tud, fel kél a' tanácſal, s' többet nem ſzoll, meg-vetvén oſtoba kiáltását; Mellyet látván a' község, el hitette magával, hogy a' Birót meg-torkolta, meg-gyözte, azért minnyájan nagy kiáltáſſal az oſtobának örvendeztek. Szintén igy vagyon a' világ fiainak itélete, azokat tartyák okoſſaknak,

a'

a' kik máſokat meg-cſalnak, a' kik ſzabadon élnek, minden teſtij gyönyörűſégben, a' kik ſem az Iſtent nem félik, ſem a' jövendő itélettűl nem tartanak, de ugyan cſak eſztelen bőlcſek, bolondul okoſſak.

Igy Achitophel bőlcs tanács adó volt, de hogy tanácsát Abſolon nem kővette, házát el rendelvén, jovairul teſtamentumot tévén, magát fel akaſztotta bujában, abban leg nagyobb bolond, hogy máſokat tudot ſegéteni, de magát nem.

Illyen bolondok voltanak az Iſraël Aſzſzonyi, és gyermeki, kiktűl, hogy Aáron az arany fűlben függőket kivánta, a' borju Bálványnak meg-őntésére, mindgyárt oda adták, a' mellyet cſak meg ſem gondolhatott *Aáron*, de ha ſzegényeknek kellett volna adni, vagy az élő Iſtennek tiſzteſségére, ſenki egy gyűrűt ſem adot volna, s' moſtanis igy történik, ha torokra, czifraságra, vagy más hivságra kell, kiki talál mit forditſon, de ha a' ſzegény kiált, ha az Iſtennek oltárára kivántatik, ſenkinek ſemmie nincſen. *Exod. c. 32. v. 3.*

Mikól, hogy Dávidot meg-mentené a' házára rohano vitézektűl, kiket Saul kűldött ellene, hogy meg-ólnék, hamar az ágyban hozzá haſonlo faragott képet helyheztetett, és magát az ablakon bocsátotta le, és meg-ſzabaditotta, ki ne dicſirje okoſságát? de mely nagy bolond volt, ki tetzett abbul, hogy midőn Szent Dávid a' ſzent Szekrénye előtt őrömébe ugrálna hajadon fővel, mert az ő Várasába vitetett, *Mikól* meg-veté őtet az ő ſzivében, *Deſpexit eum in corde ſuo. 2. Reg. c. 6.* s' még azt hánya ſzemére, valoba illik egy Királyhoz, mint a' cſufok közzűl egyik ugy mezitelenűltél-meg, ugy ugráltál? oh! bolond Aſzſzony! nem jobb-é az ő ſzolgálattya, a' te ſzolgálatodnál? te okoſſan cſelekedtél, hogy Uradnak ſzolgáltál te- *2. Reg. c. 6. v. 16.*

ſtéért, s' nem okoſſabb-é Dávid, hogy lelkéért Iſtenének ſzolgál, és ôrvendez? Csak azért-is ugy mond Szent Dávid jádzom, és alább való léſzek az én ſzemeimben, mert ez az Ur az, a' ki engemet Királyságra emelt, és a' te Atyádat el vetette. Valóban igaz bölcſeſség, valami Iſtenért tôrténik, de nagy bolondság, valami a' világért cſelekettetik.

Mellyek így lévén, miért kaptok mégis oh! eſztelen bûnösök az álnokságon? miért faradtok annyit a' teſtért? miért vetitek-meg lelketeket, és az Iſtent? ſenki bolondnak nem akar tartatni, de nem ſzégyenlik azt, hogy buja életûek, hogy fôſvények, hogy mértékletlenek, hogy hamiſſak, és gonoſzak? Ah! nyiſsátok fel ſzemeiteket a' jövendô jókra! és ha okoſſak akartok lenni, hallyátok Sz. Pált *ad Coloſſ. cap. 3. Quæ ſurſum ſunt quærite; quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram.* Az oda fel valokat kereſsétek: az oda fel valokrul elmélkedgyetek, nem a' földiekrûl. Igy léſzen, hogy a' világ fiai okoſſak legyenek, de cſak a' nemekben, az az, bolondul okoſſak; ti pedig mint a' világoſság fiai igaz bölcſek, és okoſſak, s' oda fogadtattok bé, a' hol a' Szentek laknak.

ad Coloſſ. c. 3. v. 1. & 2.

Amen.

PÜNKÖSD UTAN, NYOLCZADIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

A' bûnért viſzſza véſzi Iſten az ô jovait, a' bûnôſtûl.

Domi-

Dominus meus aufert à me villicationem. Lucæ cap. 16.

Az Uram el véſzi tőlem a' ſáfárságot. *Lucæ c. 16.*

HA mi ritkán tőrtént dolog vagyon az emberek kőzőtt, ritka az, hogy minek utánna vétet, magát bűnőſnek iſmérje, a' mint mindgyárt az első emberben meg tetzett, a' ki meg-ſzegvén parancſolattyát Iſtennek, nem hogy térdre eſvén meg-vallaná bűnét, hanem midőn ſzemére vettetnék-is néki cſelekedete, *Ex ligno, de quo præceperam tibi ne comederes, comediſti. Geneſ. c. 3.* Ettél a' fárul, melyről parancſoltám vala néked, hogy ne ennél, nem hogy mondám meg-vallaná, hanem inkáb társára fogta, *Mulier, quam dediſti mihi in ſociam, dedit mihi de ligno.* az Aſzſzony állat, mellyet társul adtál nékem, adott a' fárul, ugy de ugyan te ettél? te vagy bűnős: Valoba eſztelen ember! vallotta volna meg bánattal, s'talán meg-maradhatott volna előbbi győnyőrűſéges hellyében! Ennek minnyájan maradéki lévén, Atyánkra űtőttűnk, s' mi-is mindenben mentegettyűk magunkat, s'azért méltán mi-is eſzteleneknek mondatunk; Mind azon által ugy látom, ki vált egy, nem tudom kicſoda kőzzűlűnk, a' ki tékozlásaért bé vádoltatván, nem menti magát, hanem inkáb azon búsul, hogy a' reá bizatott ſáfarság tőle el vétetik. *Quid faciam?* oh! mit cſelekedgyem? hová fordullyak? meg-tudta Uram tékozláſomat, és a' ſáfarságot el véſzi tőlem az Ur, *Non quòd fraudem commiſiſſet, ſed quòd prudenter feciſſet ſibi proſpiciens in futurum. Janzenius cap. 95. concord.* Nem a' mi azt illeti, azért dicsérte, hogy cſalárdságot mivelt, hanem hogy jővendőre nézvén, gondgyát viſelte magának: *Geneſ. c. 3. v. 11.* *Janzenius c. 95. concord.*

A'

A' hol midőn bé vádoltatását hallyuk, hogy el tékozlotta volna az ő Urának javait, ugy tetzik, hogy ki ki azt kérdi, miben? és mire tékozlotta el, hogy tellyességgel mindenekből ki vettetik? én lelki értelemre vévén az Iráſt, arra magyarázom Sz. *Bonaventurával*; Abban tékozlotta el, hogy nem arra forditotta Urának jovait, a' mire rendeltettek volt, mert valamenyi jova vagyon Iſtennek az ember kezénél a' világon, arra vagyon rendelve, hogy abbul ne csak ůdeig, de őrőkké-is éllyen, nem csak itt valo el mulando, hanem őrőkké meg-maradando életet-is ſzerezzen azokkal. *S. Bonaven. in Lucam.*

Bona temporalia ſunt, ut per hæc aquirantur bona æterna, cùm ergò hæc temporalia ſic habentur, quòd per illa æterna perduntur, tunc absque dubio diſſipantur, qui in eis non quærunt interitum ſalutis, ſed ſolatium carnis, temporalia non diſpenſant, ad modum boni villici, ſed diſpenſant ad modum filij prodigi. Az ůdeig valo jók (ugy mond) arra valók, hogy ezek által őrókké valo jók ſzerezteſſenek, ha tehát ugy biratnak ezek, hogy általok az őrőkké valo jók el veſzteſſenek, kétség nélkůl el tékozoltatnak, és a' kik azokba nem az ůdvőſségnek érdemét, hanem teſteknek győnyőrůſségét kereſik, nem sáfárkodnak, mint a' jó sáfár, hanem mint a' tékozlo fiak el veſztegetik. Oh! minden bůntetéſt érdemlő gondviſeletlenség! ůdvőſségůnkre adatnak minden jovaink, teſtůnk egéſsége, gazdagságunk, értelmůnk, és okoſságunk, tiſzteink, becsůletůnk, egéſz életůnk, s' mi kárhozatunkra fordittyuk, s' azért belőlők ki-is forgattatunk; Nem hiſzitek-é ezt? majd meg-mutatom, mivel birtanak régenten a' Zſidók, s' miért forgattattanak ki mindenekből, hogy el hiteſſem azt-is veletek, hogy mi-is minden reánk bizott jovaibul Iſtennek ki forgattatunk, ha bůnre élůnk velek, és azt cſelekſzůk, a' mit ők cſelekették. Legyetek figyelmeteſſek. *Propoſitio.*

Előbb

Elôbb hogy sem mint történt példákbul láſsátok igazságát mondáſomnak, hallyátok a' Szent Lélek mondását a' bôlcs Salamon ſzája által, *Opus juſti ad vitam*, (*Hebræa habet*) *ad vitas*, *fructus autem impij ad peccatum. Prov. c. 10.* Az igaznak munkája életre (a' Zſidó olvaſſa (életekre) az iſtentelennek pedig gyûmôlcſe bûnre. A' mi annyit téſzen, Valamint hogy két végre adta az Iſten az ô jovait, ugy mint egyre arra, hogy ûdeig valo tiſzteſséges életünk légyen belôlôk, máſikra arra, hogy azok által ôrôkké valo boldogságot nyerjünk magunknak, ugy ellenkezô képpen a' gonoſzak, kik méltán eſzteleneknek mondatnak, minden vett jókat arra forditanak, hogy ûdeig valo gyônyôrûségek légyen belôlôk teſteknek, és végtére kárhozattyok, mert nem cſak munkájokat, hanem munkájok gyûmôlcsét-is bûnre rendelik, noha pedig kûlômben oktatott minket Szent Pál, mikor a' Korintusbéliekneк e' formán irt, *Sive manducetis, ſive bibatis, ſive aliud quid faciatis, omnia in gloriam Dei facite. 1. ad Cor. cap. 10.* Akár egyetek, akár igyatok, akár mit máſt cſelekedgyetek, mindeneket az Iſtennek dicsôſségére cſelekedgyetek. Az az, arra a' végre adta Iſten a' világi, és teſti jót, hogy abbul táplállyuk, és tiſzteſſen ékeſitsûk a' teſtet, mert ſem étel, ſem ital, ſem ruházat nélkûl nem lehetünk, de ezeket is ugy kell rendelnünk, hogy azokkal nem teſti gyônyôrûségünkre czélozzunk, hanem az Iſtennek neve dicsôſségére, egyéb aránt, a' mint jó kedvében adta, ugy haragjába el-is veheti.

Prov. c. 10. v. 16.

1. ad Cor. c. 10. v. 31.

Meg-tanithat erre ama' haſzontalan tôrôdésû gazdag, a' ki nem azért búsúlt hová fordithaſſa jobban, és ûdvôſségeſſebben jovait, hanem honnan tobzodhaſsék, és gyônyôrkôttetheſſe teſtét, mikor magában tuſakodó lelkét e' képpen biztatta bolondul. *Anima mea habes multa bona* (*quæ nata*

Luca c. 12. v. 12.

nata ſunt tibi) *repoſita in annos plurimos. Lucæ cap. 12.* Oh! én lelkem min búsúlſz? ſok eſztendőkre el tétetett ſok jovaid vannak, s'mi léſzen belőle? azt gondolnám, azt mondgya, mert a' te jövendő haſznodra, Templomokat épitek, ſzegényeket ſegitek, árvákat táplálok jovaimbul, de láſsátok az iſtentelen bolondnak igyekezetét, *Comede, bibe, epulare*, egyél, igyál, vigan lakjál? Oh! nyomorult lélek! nem léſzen az a' te haſznodra, hanem cſak údeig valo gyönyörűségére a' teſtnek, és te néked kárhozatodra, mert el jő údeje, hogy ſirva panaſzolkodol. *Quid faciam, aufert Dominus villicationem à me?* Mit cſelekedgyem, mert el véſzi tőlem az Ur a' sáfárságot; A' mint hogy azon gondolatiban azt hallá, *Stulte, hâc nocte animam tuam repetent à te, quæ autem parâſti cujus erunt?* Oh! bolond, ezen éjjel a' lelkedet meg-kérik tőled, s'miket ſzerzettél pedig kié léſznek? tudni illik cſak sáfár voltál jovaidbul, és meg nem iſmérvén, gonoſzra forditottad, meg mutattya ki volt az Urad, viſza véſzi, és tégedet ki vét minden jovaibul, mert vétekre, s'gonoſzságra ſzándékoztál a' reád bizott jókkal, s'annyira tartattál, mint egy tékozlo ſzolga, mert magadat, és nem Uradnak kereſted dicsőſségét, a' mint a' Kriſtus Urunk utánna vetette példa-beſzédnek, *Sic eſt, qui ſibi theſaurizat, & non eſt in Deum dives.* Igy vagyon, a' ki magának kincſet gyűjt, és nem gazdag az Iſtenben. Az az, mindent ugy tulajdonit magának, hogy nem Iſtennek, hanem magának forditſon kedvére, és következendő képpen bűnre.

Nem ide valo ſzó volna ez, a' mellyet akarok mondani, hanem az egéſz magyarság, sőt talán az egéſz Kereſztyénség elejben; hányan vannak, a' kik nem cſak őſtűl maradot javokat el nem tékozollyák, hanem a' ſok költsőn vett ſummákkal minden joſzágokbul magokat

ki

ki üreſitik, mert nem arra vigyáznak, mi léſzen Iſtennek tiſzteſségére, dicsőſségére, magok lelke üdvősségére, hanem azt mondgyák, a' mit Iſaiás üdejében mondottak a' féle veſzni tért emberek, *Comedamus, & bibamus, cras enim moriemur. Iſaiæ c. 23.* Együnk, és igyunk, mert holnap meg-halunk. Oh! eſztelen tékozlók! sőt azért kellene jól élnetek, jóra forditanotok kincſeteket, hogy ma, holnap meg-haltok! és a' gyalázatos tékozló névnél utánnatok több nem marad. De mivel meg-ſzokták a' pompás életet, addig tékozollyák a' reájok bizatott jókat, mig hirtelen belőlők ki nem ſzolittya az Iſten, melyről mint adhatnak ſzámot ők láſsák. *Iſaiæ c. 23. v. 23.*

Nem jó azzal nékünk roſzabbakká lennünk, hogy mi hozzánk jobb, és kegyelmeſſebb az Iſten, hogy többekkel áld-meg mint má okat, mert üdeig el halgattya ugyan, de meg-ſzollal, a' mint ama' régi kedves népe ellen panaſzolkodott *Deut. c. 32. Incraſſatus eſt dilectus, & recalcitravit, incraſſatus, impingvatus dilatatus: Dereliquit Deum factorem ſuum, & receſſit à Deo ſalutari ſuo.* Meg-hizék a' ſzerelmes, és hátra ruga, meg-hizván, meg kővéredvén, el telvén, el hagyá az ő alkoto Iſtenét, és el távozék az ő üdvözitő Iſtenétől. De mind ugy mégyen é el benne, a' mint kezdette? nem érj-é haragja Iſtennek? Ah! fölöttébb-is éri! ki mivel nem ſiet bűntetésével, annál ſanyaruabban bűnteti; *Congregabo ſuper eos mala, & ſagittas meas complebo in illis.* Nyavalyákat gyűjtők reájok, és nyilaimat rajtok fogyatom. *Foris vaſtabit eos gladius, & intus pavor, juvenem ſimul, ac virginem, lactentem, cum homine ſene.* Kivül a' fegyver puſztittya őket, és belől a' rettegés, az iffiat eggyűt, és a' ſzűzet, a' csőcsőmőt, a' vén emberrel. S' bizony béis tellyeſedtek ezek a' gonoſz Zſidókon, adná Iſten, minket ſe érnének. Sokat engedet volt ezeknek, de mivel *Deut. c. 32. v. 15.* *Ibidem.*

gonoszra forditották, valamit vettenek, mindeneket el veszteték.

El veszteték vitéz mesterségeket, és erejeket, el veszteték okosságokat, és értelmeket, el veszteték gazdagságikat, becsületeket, és tiszteket, s' végtére hazájokbul ki verettettenek, szám ki-vetettekké lettenek, és nagyobb részről örökké-is el vesznek. Mig kedve szerént jártanak az Urnak, ki volt vitézebb, ki erősebb náloknál? mikor meg-indultak, csak hirek ment, s'immár-is rettegtenek a' pogányok, *Conturbati sunt Principes Edom, robustos Moab obtinuit tremor, obriguerunt omnes habitatores Chanaam. Exod. c. 15.* Meg-háborodának az Edom Fejedelmi, a' Moáb erősit környül fogá a' rettegés, meg-merevedének a' Kánáannak minden lakosi. Mellyet mikor hallotok, mit véltek, kik voltanak a' Kánaánbéliek? nagy tetemő, nagy testű Oriások, Moyses beszédébül. *Num. c. 13. Ibi vidimus monstra quædam filiorum Enoch, de genere gigantæo, quibus comparati, quasi locustæ videbamur.* Ott láttunk (ugy mond a' kövétek) csúdákat az Enok fiait, az Oriások neméből, kikhez hasonlittatván, mint a' sáskák láttattunk vala; S' kicsoda merne ezekkel szembe menni? mind azon által, tudván erejét népének, s'magának Josué, azt merék mondani, *Num. c. 14. Ne timeatis populum terræ hujus, quia sicut panes, ita eos possumus devorare.* Ne fellyetek a' föld népétül, mert mint a' kenyeret, ugy meg ehettyük őket. Bizonyitotta ezt *Bálák*, a' Moábiták Királlya, a' ki *Num. c. 22.* azt mondá felőle, *Ita delebit populus iste omnes, qui in nostris finibus commorantur, quomodo solet bos herbas, atque radices carpere.* Mihelyet hallyátok jövetelét a' Zsidóságnak, csak szaladgyatok, mert ez a' nép, ugy el tőrli mind, a' kik határinkban laknak, mint el szokta az ökör gyökérig harapdálni a' füvet.

Exod. c. 15. v. 34.

Num. c. 13. v. 34.

Num. c. 14. v. 9.

Num. c. 22. v. 4.

Több-

Többet mond *Josué c. 5. Dissolutum est cor eorum, & non remansit in eis spiritus timentium, introitum filiorum Israël.* El esék szivek, és nem marada lélek bennek, félnek az Israël fiainak bé menetelin. S' nem-is csúda, mert megvolt Istentûl nékik igirve az erôsség. *Persequentur de vestris quinque, centum alienos, & centum vestrum, decem millia, cadent inimici vestri gladio in conspectu vestro. Levit. c. 26.* ôten kôzzûletek, száz idegent kergetnek, és százan kôzzûletek tiz ezeret; el esnek elôttetek fegyver által a' ti ellenségtek. *Josue c. 5. v. 2.* *Lev. c. 26. v. 7.*

S' bizony el-is hittem, mert ki nem tudgya, micsoda erôs férfiak voltanak kôzôttôk? Sámsonrul mondgya az Irás, *Dilaceravit leonem, quasi hædum, in frusta discerpsit, nihil omnino habens in manu sua. Judic. c. 14.* El szaggatta az oroszlányt, mint a' kost darabokra szaggatta, semmi nem lévén kezében. Más hellet, *Unâ mandibulâ asini percussit mille viros. Judic. c. 15.* Találván egy áll kapczát, a' szamár áll csontyát, mely ott hever vala, fel ragadván, meg-ôle azzal ezer férfiat. Oh! halhatatlan erôsség! *Judic. c. 15. v. 15.*

Csak nem illyen volt *Samgar* nevû Birája Israëlnek, *Judic. c. 3.* a' ki mit cselekedet, egy szánto vassal iszonyu hallani, *Percussit de Philistijm sexcentos viros vomere.* Hat százat ôlt-meg egy szánto vassal a' Filistéusok kôzzûl. *Ibid. cap. 3. v. 31.*

Tudgyátok Dávidot, hogy ugy jádzot az oroszlányokkal, mint a' bárányokkal. *Eccles. c. 47.* Goliátot megôlte. *Eccl. c. 47. v. 3.*

Tudgyátok *Jesbaámot*, a' ki fel emelte dárdáját, három százat meg-sebessitett egy izben. *1. Paral. c. 11.* s' hová lettek ezek? ki vette el tôlôk erejeket? ki cselekedte azt, hogy oly erôs Sasoktul, illy félénk galambok származzanak? oroszlányoktul félénk nyulak? más nem, hanem a' bûn: hanem az, hogy roszra forditották vett jo-

1. Paral. c. 11. v. 11.

vokat, meg-verte Isten őket, félénkekké tette őket, hogy ne csak magok intessenek, hanem valakik láttyák, tanullyanak rajtok, mint járnak a' gonoszak, mely változással bánik vélek az Ur, valakik jovaival gonoszul élnek. Oh! Magyar Nemzet! ha ezt tartanád előtted, menyit tanulhatnál! de csak a' hijával vagy még, hogy nem tőlt meg még éppen gonoszságodnak serpenyője, s'ne adgya Isten, de félő, hogy te-is minden erődből ki ne forgattassál!

De e' mellett eszeket, okosságokat-is el vesztették a' Zsidók, ugy hogy kőzönségessen csak bolondoknak nevezze őket az Isten. *Stultus populus meus, me non cognovit, filij insipientes sunt, & vecordes, sapientes sunt, ut faciant mala, bona autem facere nescierunt.* Jerem. c. 4. Az én bolond népem nem ismért engem, esztelen fiak, és balgatagok, bőlcsek, hogy gonoszt cselekedgyenek, jót cselekedni pedig nem tudtak. Bé tellyesedet immár felőlők tett jövendőlése Isaiásnak, *c. 29. Peribit sapientia à sapientibus ejus, & intellectus prudentium abscondetur ab eo.* El vész az ő Bőlcseinek bőlcsesége, és az ő okosinak elméje el rejtetik tőle.

Jerem. c. 4. v. 22.

Isaiæ c. 29. v. 14.

Mi lehet ennek nagyobb bizonsága, mint az, hogy annyira jutottak végtére, hogy az Aszszonyok tanitanák őket a' Synagogákban, s'azért mondotta Szent Pál, *Mulier in silentio discat, cum omni subjectione, docere autem mulierem non permitto.* 1. *ad Tim. c.* 2. A' Zsidók bűntetésére volt az, hogy Aszszonyoktul halgatnának, de immár azt akarom, az Aszszony állat csendességgel tanullyon, minden engedelmességben, nem engedem pedig az Aszszony állatnak, hogy tanitson.

1. ad Tim. c. 2. v. 11.

Ezeken felyűl gazdagságokat-is el vesztették, mert bé tellyesedet Szent Dávid átka rajtok, Krisztus képében. *Nutantes transferantur filij ejus, & mendicent, & ejiciantur de habitationibus suis; scrutetur fœnerator omnem substantiam*

Psalm. 108. v. 10.

ejus

ejus, & diripiant alieni labores ejus. Psalm. 108. Genebrardus ex Chaldæo legit: Fiscus colligat, quæ illius sunt. Bujdosván viteſſenek máſuvá az ő fiai, és koldullyanak, és ki vetteſſenek az ő lako helyekből, fel kereſſe az uſorás minden marháját, és az idegenek ragadgyák el minden marháját.

Egy ſzoval el ſzéllyeſztettenek, el veſztenek nagy réſzről, országok ſohul nincs, ſohul meg-maradando helyek nincſen, valaki akarja, huzza, vonnya. Igy minden jovait viſza vette Iſten tőlők. s'miért? Oh! vigyázzatok Magyarok! mert a' mely vétekért ők el veſztenek, ti abban fűlig űltők! mellyik az a' vétek? főlőttéb nagy; az, hogy meg-feſzittették, meg-ölték, az Iſtennek ártatlan Fiát; és ez csak egyſzer történt, hát ti mit érdemletek régi elejtektől el fajult Magyarok? ti ti vattok azok a' gyilkoſok, valakik ſullyos vétekkel vétkeztek Szent Pál bizonsága ſzerént *ad Hebræ. c. 6. Rursùm crucifigentes ſibimetipſis Filium Dei, & oſtenſui habentes.* Iſmég meg-feſzitvén magoknak az Iſten Fiát, és csufnak tartván. mert azt cſelekedvén, ugy mond *Cornelius à lapide*: a' miért meg-feſzittetett a' Kriſtus, ugy mint a' bűnt, mert ezért kellett ő néki meg-halni, annyit cſelekeſztek, mint ha meg-feſzitenétek. *ad Hebræ. c. 6. v. 6.*

Hogy pedig ez igy vagyon, kiáltanak az útak, és mezők, a' mellyeken minden napi a' tolvajlás, huzás, vonyás; kiáltanak a' tanács házak, a' mellyekben el nyomattatnak az űgye fogyott ſzegények, kiáltanak a' házak falai, a' mellyek között undok fajtalanságok történnek, kiáltanak a' fizetetlen ſzolgák, és ſzolgálók, kiáltanak az éhel haló ſzegények, kiáltanak az Iſtennek házai, a' mellyeket ritkábban gyakorlanak, mint a' borbély házát, vagy a' korcſomát, kiált a' föld, és az ég, a' mellyek buſulásſal nézik ſok iſtentelenségét Nemzetünknek, s'nem féltek-

tek-é ? valakik ezek kőzzűl eggyikében részesek vattok, hogy arra juttok, a' mire jutottak a' gyilkos Zsidók? majd azzal panaszolkodtok, *Quid faciam, quia Dominus meus aufert à me villicationem suam ?* Mit cselekedgyem, mert az Ur el vészi tőlem jovait, el vészi erőmet, eszemet, jovajmat, gyűjtött kincsemet, mert nem tudom mely órában, ki szóllit a' világbul, *Et hæc, quæ congregavi cujus erunt ?* és ezek, a' miket gyűjtöttem, kié lésznek, mert el kell hagynom ? félek rajta a' ne mondassék felőlünk, ha ki ki magát túlajdon vétkében meg nem jobbittya, a' mondassék, a' mit mondott a' Zsidóságrul *Cyrillus Alexandrinus. Christi amore erga Judæos refrigescente, qui postquam amentissimi manserunt, digni non sunt, quorum misereri oporteat. apud Mend. in 1. Reg. cap. 2. adnot. 24. sect. 2. n. 36.* Naponként meg-hűlvén szeretete a' Kristusnak a' Zsidókhoz, minek utánna esztelenűl maradtanak nem méltók, hogy rajtok valaki szánakodgyék, félek rajta, a' jobbulás nem kővetkezik, hogy nem csak a' földi hazánkbul, de az őrökkê valo boldogságbul-is ki rekesztessünk.

Cyril. Alex. apud Men. in 1. Reg. c. 2. adnot. 24. sect. 2. n. 36.

Járja-meg azért ez mindennek szivét, s' lássa ki ki, hogy oka ne légyen a' kőzőnséges károknak ; meg ne vonnya kezét minnyájunktul a' segitő Isten, némellyek gonoszságiért. Mely jobban nem esik, mint ha a' máj Sáfárral, űdején gondolkodunk veszedelmünkrűl, s' magunkat meg-jobbitván azokhoz folyamodunk kőnyőrgésünkkel, a' kik az Istennek Baráti lévén, meg-kéllelhetik az Urat, és az őrők hajlékokban bê fogadhatnak. Mellyet engedgyen az Isten, s' nyerjék-meg nékünk minden Szentei. Amen.

PŰN-

PŰNKÖSD UTAN, NYOLCZADIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Mikor mindenek vádolóink léſznek, akkor léſzen párt fogónk a' Kriſtus, ha moſt ő véle tartunk.

Homo quidam erat dives, qui habebat villicum, & hic diffamatus eſt apud illum. Lucæ cap. 16. *Luca c. 16.*

Vala egy gazdag ember, kinek sáfára vala, és az bé vádoltaték nála.

MIcſoda ember lett légyen az a' gazdag ember, a' kinek sáfára bé vádoltatott, nem kérdem én máſtul, hanem csák magától értekezem Szent Páltul, és mindgyárt tudom, hogy nem más, hanem maga az Iſten, mert *Idem Dominus omnium, dives in omnes, qui invocant illum. ad Rom. c. 10.* Azon egy Ura mindeneknek, ki gazdag minnyájokhoz, a' kik ótet ſegitségűl hiják. Ennek sáfára a' bűnös ember, a' kinek kezében adta jovait, ugy mint a' terméſzetnek, és a' malaſztnak ajándékit, a' mellyeket mivel el tékozlott, bé vádoltatott, s' vallyon kitűl? némellyek azt tartyák, az Iſtennek mindeneket láto bölcſeſségétül, a' mint maga mondotta volt *Jerem. c. 29.* *Ego ſum Judex, & teſtis.* En vagyok a' Biró, és a' bizonyság. Szent Jób haſonlo képpen, *Ecce in cœlo teſtis meus, & conſcius meus in excelſis. Job. c. 16.* Az égben az én bizony-

ad Roman. c. 10. v. 12.

Jerem. c. 29. v. 23.

Job c. 16. v 20.

zonyságom, és az én dolgaimnak tudoja a' magaſságban. Máſok a' jó Angyalokat mondgyák vádoloinknak, *Qui zelo juſtitiæ coram Deo opera hominum bona, & mala proponunt.* *Dionyſius Carth.* Mert ezek az Iſteni igazságnak ſzeretetétûl viſéltetvén, bé mondgyák az embereknek, jó, és gonoſz cſelekedeteket; Máſok ſzerént, vádolo a' lelki iſméret, Szent Pál ſzava ſzerént, *Teſtimonium reddente illis conſcientiâ*, Bizonyságot téſzen félôlôk lelki iſméretek, a' mint Jákob Pátriárka máſtul nem félt, hogy el árullya ôtet, hanem maga belsô lelki furdalásától, *Timeo, ne putet me ſibi voluiſſe illudere, & inducam ſuper me maledictionem pro benedictione.* *Gen. c. 27.* Felek, hogy ne véllyé, hogy ôtetmeg akartam jáczottatni, és átkot hozzak magamra, az áldásért; miért nem mondgya, hogy átkot hozzon, avagy veſſen reám, hanem átkot hozzak magamra? *Procopius* meg-felel: *Pulchrè inquit ſuper me inducam, nam etſi Pater re cognitâ, ſecutus paternam charitatem, me non objurgabit, tamen conſcientia redarguet me, quòd maledictione digna commiſerim.* Szépen ſzollott mondván, magamra hozom az átkot, mert noha az Atyámnak hirévé elvén cſelekedetem, Atyai ſzeretettûl viſéltetvén meg nem fedd, de meg-fedd engemet az én lelkem iſmérete, és abban vádol, hogy átokra mélto dolgot cſelekettem.

Dionyſius Carth. — *Gen. c. 27. v. 12.* — *Procopius hic.*

Szent *Ambrus in Pſalm.* 50. a' mi bûneinket mondgya vádoloinknak; *Habet culpa noſtra characteres ſuos, & apices, quibus proditus proditur: væ mihi qui latere non poſſum; quomodo enim latebo, qui inſcripta in pectore meo gero indicia delictorum?* Vagyon a' bûnnek tulajdon bôtûje, és jele, a' mellyel a' bé árult embert elô adgya, és reá mutat, jaj énnékem, a' ki rejtekben nem maradhatok, mert mi modon rejthetem el magamat, a' ki mellyemen, sôt ſzivemen, viſélem le irva az én vétkeimet? Ha az Angyalokat

D. Ambroſ. in Pſal. 50.

kat kérdem, ők le vetett Luciferre, az ördögre mutatnak, ezt hiják ők vádolónak, *Projectus est accusator fratrum nostrorum.* Mi immár békeségbe vagyunk, mert le vettetett a' mi Aryánkfiainak vádoloja, de ti vigyázzatok, mert a' földre szállott; Oh! nyomorult emberek igye! hová folyamodgyunk, kitűl ojjuk magunkat? Vádol a' lelki ismeret, vádol az ördög, vádol a' vétek, sőt mindenek, az ég, és a' föld, és minden teremtet állat, mert mihelyett vétett az ember, mindgyárt ellene kezdettek kiáltani, *Clamabat terra, clamabat cœlum, dolebant Angeli, quòd jam tota sæculi fama loquebatur. S. Chrysolog. serm. 125.* A' föld kiáltot, kiáltot reá az ég, bánkodtak az Angyalok, mikor immár az egész világon ki ment hire, a' bűnben esett embernek. De a' mi több, a' kivel jót tettünk az is vádol, vádol a' test, vádolnak érzékenségink, s' kicsoda menekedhetik-meg az itéletnek sullyosságától? En azt jovallom, egyedűl, egyedűl, az Istennek keressük kedvét, mert ezen kivűl mindenek vádolóink lésznek, és magánossan hagynak az Itélet széke előtt, de ha az Istennel tartunk, életünkben, végtére-is ő lészen mentőnk, és párt fogonk, s' nem annyira Itélő Biránk, mint szerelmes rajtunk kőnyőrűlő Atyánk. Mellyet meg-is mutatok. &c.

S. Chrysologus ser. 125.

Propositio.

Minden állat a' szabadságra vágyódik, s' mindeneknek nehéz a' szolgálat; erre nézve fél a' ló a' zablától, az ökör a' járomtul, de még a' fene vadak-is annyira szaladnak az ember elől, a' menyire szemeikkel láthatnak, mert noha nagy ugyan az élefánt, de minek utánna keze alá vehette az ember, egy törpe szerecsenke-is sujtogállya; erős az oroszlány, és rettenetes, de ugyan se körmétűl, se agyarátul nem fél, a' ki egyszer rabságában ejtette, de még az égi madarak-is, mihelyet hozzájok közelgetni láttyák az embert, fel röppennek előtte, és a' magasságban

keresik szabadságokat, mint ha valakitûl értették volna azt, a' hatalmat, a' mellyet eleintén adott volt Isten az embernek, midôn azt mondá, *Præsit piscibus maris, & volatilibus cœli, & bestijs, universæque terræ, omnique reptili, quod movetur in terra. Genes. c. 1.* Uralkodgyék a' tengernek halain, és az égi madarakon, és oktalan állatokon, és minden csúszó mászó állaton, mely mozog a' földôn. S' mind azon által, mégis, mint ha ezeknél oktalannyabbá lett volna az ember, véle termett szabadságátul el hajol, és undok szolgálatra fogja magát, mikor nem azt miveli, a' mire természet szerént valo okossága tanitaná, hanem a' mire érzékensége hitegeti, a' vétekre, és igy a' vétek által az ôrdôg szolgálattyára; Mellyet midôn a' Zsidók nem hinnének, ugyan eskûvéssel mondotta ûdvôzitônk, *Amen Amen dico vobis, quia omnis, qui facit peccatum, servus est peccati. Joan. c. 8.* Bizony, bizony mondom néktek, hogy minden, a' ki bûnt tészen, a' bûnnek szalgája, és következendô képpen az ôrdôgé, mert ô volt a' véteknek kezdôje; s' mit véltek, micsoda jutalmát vészik a' bûnôsôk? hogy az ôrdôgnek szolgálnak? annak akarattyán járván? talán, ha nyomoruságban esnek párt fogójok? védelmezôjök? talán nagy birodalmokkal fizet? a' mint Urunknak egykor igéretet tett volt, hogy az egész világnak országit néki adgya, ha ôtet imádgya? és mint szolga Ura elôtt magát meg-alázza? semmi sincs abban; mert noha reá áll az ember az ô tanátsára, szavát fogadgya, és engedd, még ô az, a' ki érette vádollya, és bûntetését sûrgeti az Isteni Igazságnak tôrvény széke elôtt; fizetése pedig más nincsen, hanem gyôtrelem, és kin, mert a' miben ô kinlódik, abba rántya bé, a' néki engedelmeskedôket.

Genes. c. 1. v. 26.

Joan. c. 8.

Az elsôrûl bizonyságot tésznek a' boldog Angyalok,

a'

a' kik azon órúlnek vala Szent János láttára, és hallottára, hogy le vettetett volna a' mi vádolónk, *Projectus eſt accuſator fratrum noſtrorum, qui accuſabat illos ante conſpectum Dei noſtri, die, ac nocte. Apoc. c. 12.* Le vettetett a' mi Atyánkfiainak vádolója, a' ki őket a' mi Istenünk ſzine előtt vádollya vala éjjel, és nappal. Tudni illik az, az ő fizetéſe, és jutalmazáſa, hogy minek utánna meg-cſalt, még ő vádol bé bennünket; Cſak hogy miképpen vádol? éjjel, és nappal? az Istennek ſzine előtt ezer eſztendő-is, cſak ollyan, és annyi, mint egy nap, nincſen annak sőtét éjje, a' ki magában mindenkor világoſság? hanem ha a' mi réſzünkrűl mondatik, az az, ſzűnetlen vádol? ez-is igaz; de jobban magyarázza Sz. *Gergely lib. 1. mor. c. 5. In die ac nocte accuſare non deſinit, quia modò, nos in proſperis, modò in adverſis accuſabiles oſtendere contendit. In die accuſat, cum proſperis malè nos uti inſinuat, in nocte accuſat, cùm nos in adverſis patientiam non habere demonſtrat.* Ez az órdög éjjel, és nappal meg nem ſzűnik vádolni, mert majd a' kedvünk ſzerént valo dolgokban, majd az ellenkező kedvetlenekben vádoltatáſra méltóknak mond lenni. Nappal vádol, mikor nyilván meg-mutattya, hogy mikor jol vagyon dolgunk, mindenekkel bővölkedünk, meg-vagyon ereje teſtünknek, és egéſsége, boldogul foly ſzerencsénk, mindenektűl becsültetünk, akkor vétünk, gonoſzra forditván, mind az Istennek, s' mind a' terméſzetnek ajándékit. Ejjel vádol, mikor az ellenkező dolgokban, háboruságokban, türhetetlenek lévén, zugolodunk, és vétünk Isten ellen. Hanem ha a' volna vigaſztaláſunkra, hogy ha ſzintén vádol-is az órdög, nem adatik hitel az ő ſzavának, mert ő a' hazugságnak attya. Ugy vagyon: ha cſak maga vádolna, nem tartanék tőle, de oh! menyi bizonyságot állit elő! a' kik vele eggyütt vádolnak! elő állittya elsőb-

Apoc. c. 12.

S. Greg. lib. 1. mor. c. 5.

ben is a' földet, és ez kiált ellenünk, mert ő rajta vétettünk, és ezt tette a' mit mondott *Eccleſiaſtes c. 1. Generatio præterit, & generatio venit, terra autem in perpetuum ſtat.* Nemzetség mulik el, és nemzetség jő, a' föld pedig megmarad örökké, miképpen marad-meg örökké? ha az égnek, és földnek el kell mulni? *Cœlum, & terra tranſibunt,* Az ég, és föld (ugy mond Urunk) el mulnak. Meg-fejti *Olympiodorus. Terra quidem in perpetuum ſtat, accuſatrix veſtri effecta, in qua nefaria opera perpetraſtis.* All örökké a' föld, az az mindenkoron ellenetek áll, tikreket vádolván, mint hogy ő rajta, az ő hátán miveltétek minden némű iſtentelenségteket.

Eccleſ. c. 1. v. 4.

Olympiodorus.

Nem volna hitele az ördögnek, de a' magunk gonoſzsága áll elő, és bizonyittya, e' kiált ellenünk haſonlót, mert a' mint Szent *Ambrus* ſzoll, *Accuſamur in conſpectu Dei, cùm peccamus.* Akkor vádoltatunk, mikor vétünk, s' valahányſzor vétünk, annyiſzor vádoltatunk magunk gonoſz cſelekedetétül, a' mint Szent Dávid bizonyittya, *Peccatum meum contra me eſt ſemper. Pſalm. 50.* Akár mit kiáltana ellenem a' vádolo ördög, ki menthetném talán magamat abbul, de igen erős bizonyságot állit elő, a' megtett bűnömet, az én vétkem, és bűnöm, e' kiált (ugy mond Szent Dávid) ellenem mindenkor. Nyughatatlan volt ez jámbor Király lelki iſmérete miatt, a' mely mind nappal, mind éjjel, rettentette az Iſtennek itéletével, a' melyben bé vádoltatik, s' azért mikor igy nyughatatlankodnék magában tőrődvén azt mondá, *Pſalm. 40. Cur timebo in die mala?* Hagy békét, mit vádolſz? mit ijezgetz? miért félnék a' gonoſz napon? az az: azon a' napon, a' melyben minden gonoſz ki nyilatkozik? Ah Dávid! félly a' rettenetes Birótul! nem félek attul, mert immár megengedett, bűnömet meg-bocsátotta; félly attul az igaz-

S. Ambroſ. hic.

Pſalm. 50.

Pſ. 40. v. 6.

ság-

ságtul, a' mellyet a' bűnősök meg nem csalhatnak! nem félek, mert irgalmaſságához folyamodtam; félly a' vádolo őrdőgtűl! nem félek tőle, mert magam immár ki vallottam gonoſzságomat; mit félſz tehát? miben tőrődől? *Iniquitas calcanei mei circumdabit me.* Az én ſarkam hamiſsága kőrnyul véſzen engem. Tudni illik, minden bátoritás haſzontalan, ottan, a' hol maga kiált a' vétek, a' mely nem kűlőmben véſzi kőrnyűl az embert, mint az ellenség, mikor kőrnyős kőrűl egyben keriti ellenségét, a' hol akár melly felé tekéntſen, mindenűt előtte veſzedelme, mindenűt reá rivalkodnak, és kiáltanak; igy a' bűn mindenűt ellene kiált embernek, vádollya, és ſegéti a' vádoló őrdőgőt; Ketten lévén azért immár bizonyságia' vádolo gonoſznak, ugy mint a' főld, és maga a' vétek, mit cſelekedhetik a' bé vádolt sáfár, a' bűnős ember? ki nem hiſzi el vádolását az őrdőgnek? Meg-jővendőlte ezt *Jeremiás c. 2. Arguet te malitia tua, & averſio tua increpabit te.* Meg-fedd téged a' te gonoſzságod, és a' te el forduláſod meg-dorgál téged. *Jerem. c. 2. v. 19.*

Ezektűl pedig a' vádolóktul ſemmi féle rend meg nem menekedhetik; Nem menthetik-meg a' gazdagok magokat, mert az el rejtett gazdagságok bizonyságot téſznek felőle, hogy haſzontalanul voltanak el rejtve, mikor kevéſſel ſegithették volna a' ſzűkőlkődőket, bé voltak rekeſztve; Elő kiáltanak a' változo kőntősők, és azt mondgyák, minket a' moly veſztegett el, mikor a' mezitelenek fődőzésére alkalmatoſſak lehettűnk volna. A' főld alol a' vermekbűl kiált a' gabona, s' bizonyságot téſzen Ura ellen hogy haſzontalan rothadott-meg, mikor az éhel halókat táplálhatta volna. Végtére a' ſzegények, éhel holtak, és minden némű ſzűkőlkődők elő állanak, és kiáltanak azokra, a' kik főſvényűl dugogatták jovokat; és azért inti

őket

ôket ûdején az Isten, *Agite nunc divites, plorate ululantes*, mert *merces operariorum clamant, & in aures Domini Sabaot introivit.* No már gazdagok sirjátok orditván a' ti reátok kövétkezendô nyomoruságtokban, a' munkások bére kiált, és azok kiáltása a' Seregek Ura fûlében bé ment. Jussón eszetekben, *Divitiæ vestræ putrefactæ sunt, & vestimenta vestra à tineis comesta sunt. Aurum, & argentum vestrum æruginavit, & ærugo eorum testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras, sicut ignis. Jacob. c. 5.* A' ti gazdagságitok megrothadtak, és a' ti ruházatitok a' molytûl emésztettekmeg; a' ti aranyotok, és ezûstôtôk meg-rosdásult, és azok rosdája bizonyságul lészen ellenetek, és meg-emészti a' ti testeiteket mint a' tûz.

Jacob. c. 5. v. 1.

Oh! én Istenem! vannak-é még többen, a' kik vádolnak? Hallyad titkos vétekben merült ember *Habakuk* Prophetát; nem lehetz oly rejtekben, oly magános falok között, bátor csak magad légy, ha mit miveltél gonoszat, bé vádol érette a' falban lévô kô, s' az egyben foglalo fa: *Lapis de pariete clamabit, & lignum, quod inter junctura ædificiorum est respondebit. Habac. c. 2.* A' falban lévô kô kiált ellened, és a' fa, a' mely az épületek foglaláſi között vagyon, meg-felel. Igy minden felôl csak a' jô ki ellenünk végtére, *Diffamatus est*, mindenektûl bé vádoltatott, el gyaláztatott, s' kihez folyamodgyunk? Ha utolsó szorongatásunkat várjuk késôn lészen minden busulásunk, s' csak azt mondgyuk ama' gonosz Antiokussal, a' kit meg nem halgatot az Isten, *Reminiscor malorum, quæ feci in Jerusalem.* Jut eszemben, menyi gonoszat miveltem Jerusálemben, jut eszemben, menyit vétettem életemben; És azért nagy busulással kiált fel Szent *Agoston lib. medit. c. 39. Væ mihi, cùm dicetur de me, Ecce homo, & opera ejus.* Jaj nékem akkor, mikor a' mondatik: Imé ez ember, és az ô cselekedetei.

Habac. c. 2. v. 11.

August. lib. medit. c. 39.

kedeti, akkor el pirúl az orcza, dobog a' ſziv, retteg a' lélek, vádol a' lelki iſméret, a' bűn, a' föld, az épületek, s'mindenek a' vádolo őrdőggel ellenünk tartanak;

Ah! tehát, leg jobnak itéllem én, ůdején Iſtenünket meg-kővetnünk, és magunk meg-jobbitásával irgalmaſságához folyamodnunk, mert ha mi azokban meg-jobbittyuk magunkat, a'miben vádolhatnak ellenségünk, és a' mit a' világnak, és teſtnek ſzolgálattyára forditottunk az Iſtennek ſzolgálattyára változtattyuk, ő fogja pártunkat, ő védelmez, mert az ő irgalmaſságának hatalma ſoha el nem hágy veſznünk. *Hæc venditum Juſtum non dereliquit, ſed à peccatoribus liberavit eum, in vinculis non dereliquit eum, donec offerat illi ſceptrum regni, & potentiam adverſus eos, qui eum deprimebant, & mendaces oſtendit, qui maculaverunt eum. Sap. c. 10.* Ez a' meg-tért, és el árult Igazat ſoha el nem hatta, hanem a' bűnősöktűl ki mentette, és fogságban nem hatta őtet, mig nem az orſzág pálczáját adná néki, és hatalmat azok ellen, kik őtet el nyomják vala, és hazugoknak mutatta, a' kik őtet gyalázták, és őrők dicsőſséget adot néki; Ehez folyamodtak az Iſraël fiai, és maga viſelte gondgyokat, ehez folyamodott Szent Pál, és azzal több bűnősök, s'minnyájokat maga gondviſeléſe alá vette, *Dominus adſtitit mihi, & confortavit me, & de ore leonis liberavit me. 2. ad. Timoth. c. 4.* Az Ur ugy mond a' ſegitett, az erősſitett-meg, és a' vádoló, s'ellenem ordito oroſzlánynak ſzájábul az őrdőgtűl ő mentet-meg. *Sap. c. 10. v. 13.* *2. ad Tim. c. 4. v. 17.*

Bátor vétettűnk, mint ama' bé vádoltatott Aſzſzony *Joan. c. 8.* de ha ůdején meg-ſzégyenlyük magunkat, hogy ellene vétettűnk, meg-bánnyuk, hogy el tékozlottuk jovait, &c. nem téſzen törvént a' vádláſokra, mert ſzabad az Ur az ő törvényével, cſak azt mondgya, *Neque ego te condemnabo.* En ſem kárhoztatlak téged. Nem tagad- *Joan. c. 8.*

hattyuk bûneinket, igaz: de ûdején meg-bántuk, vagyon modgya benne, hogy meg-engedgyen. *Neque enim Imperator contra legem ſuam facit, quod confeſſis dat indulgentiam*; *S. Auguſt.* Mert a' Csáſzár ſem cſelekſzik a' maga tôrvênye ellen, hogy a' valláſt tévôknek meg-enged. *Moyſes lapidat ut Judex; Chriſtus indulget ut Rex; &c.* Moyſes, mint Biró kôvez: Kriſtus, mint Király meg-enged. *Non venit perdere, ſed ſalvare, &c.* Nem veſzteni, hanem ûdvôziteni jôt, &c. *Univerſæ viæ Domini miſericordia, & veritas*, Minden útai az Urnak irgalmaſság, és igazság, de ugy, hogy azt hallya, *Vade, & noli amplius peccare*, Menny el, és többé ne vétkezzél. A' hol Szent *Agoſton* igy ſzoll: *Intendant, qui amant in Domino manſvetudinem, & timeant veritatem. Etenim dulcis & rectus Dominus. Ama quòd dulcis, time, quòd rectus eſt. Tanquam manſvetus dixit, Tacui: ſed tanquam juſtus, Nunquid ſemper tacebo?* Vigyázzanak arra, a' kik az Urban a' ſzelidséget ſzeretik, é féllyék az igazságot, mert édes, és igaz az Ur, ſzereſſed hogy édes, féllyed, hogy igaz. Mint ſzelid, ugy mondotta ô azt a' ſzôt, *halgattam*, de mint igaz azt mondgya. nemde mindenkor halgatok-é? Egy ſzoval borullyunk elejbe mondván, *Habe patientiam mecum*, légy békével, tûrj el, még egy ûdeig; &c. Kereſsûnk ſzôſzóllókat &c. és bé vádoltatáſunk nem árt, hanem inkáb vádoloinkon gyôzedelmet vészûnk, és ûdeig valo jóért, ôrôkké valókat, ád. Amen.

S. Auguſt.

S. Auguſt

PÛN-

PŰNKŐSD UTAN, KILENCZEDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Hogy a' hadaktul meg-menekedgyűnk, azzal hadakozzunk, a' mi azokat okozza, a' bűnnel.

Coangustabunt te undique. Lucæ cap. 19.
Meg-szorongatnak téged minden felől. *Lucæ c. 19.*

MEg-tekéntvén sullyát mind eggyik, mind másik Isten ostorának, mellyel a' világot szokta ůdejében sanyargatni, és bűntetni, hármat találok leg el tűrhetetlennyebbet; ugy mint, a' Dög-halált, Éhséget, és a' Hadat: de mivel ezek között-is vagyon kűlömbség, az a' kérdés támad: mellyik leg sullyosabb? Sullyos a' dög-halál, mert a' kinek ez előtt virágzott élete, más orában el lankad, egy dögleletes lehellet meg-veszti az egész ép testét, ugy annyira, hogy a' ki egésségessen kőlt fel reggel az ő ágyábul, estvére jutván, halva vitessék ki a' sirban; ez kevés ůdő alatt nagy városokat, sőt tartományokat ki űresit, valahová tnkénteſz, máſt nem hallaſz, hanem siráſt, riváſt, máſt nem látz, hanem fekete gyászt, és a' koporsoknak sokaságát. De mégis tűrhetetlennyebb az éhség, mert a' mely országban el hatt, minden erejekből ki veszi annak lakósit, s' nem egy oráig, avagy egy nap, mint a' dög-halál, kanem egész hetekig kinozza; láttya az Atya, fiait el dűlni étlenségek miat, s' nem tudhattya, mint se-

gitse, ha maga szájában valo falattyát nyujtya, kevesét élteti őket, és sokáig gyötri, s'azon fellyül magát-is el ejti, s'a' ki másokat akart éleszteni, magát öli-meg vélek egyűtt az élhetetlenekkel, akkor a' kik erősebbek, erőszakot tésznek a' bágyatokon, és azt a' falatot-is ki rántyák kezekből, a' mellyel egy nappal tovább élhettenek volna, azonban pedig ők-is ugyan csak arra jutnak, hogy mindenből ki fogyván, hasonlo kinnal hallyanak-meg; azért *Philo Hebræus lib. de Joseph.* azt mondgya felőle: *Urbium, regionumque morbus gravissimus, fames est.* Az éhség a' városoknak, és tartományoknak leg nagyobb nyavalyája. A' had pedig oly kegyetlen, hogy inkáb a' fene vadakat illesse, mint az embereket; s'azért a' mint *Cicero* vette eszében a' Deákok *Bellumnak*, a' *Bellua* nevéről vették, a' mi annyi, mint fene-vadság, *Bellum, à Bellua nomen accepit, quia bestiarum est iste furor.* A' Had a' fene-vadakrul fene-vadságnak neveztetik, mert az a' kegyetlenség, csak fene vadakat illeti; meg-dühődik a' farkas, és eggyik a' másikat addig kapdozza, és marja, mig le nem rántya. Ordit az oroszlány, és valakit elő talál, meg ragadgya, és el szaggattya; azért mondotta Szent Dávid, *Psalm. 73. Ne tradas bestijs animas confitentes tibi.* Uram ne engedd a' tégedet vallo lelkeket a' fene-vadaknak, a' *Káldæus* olvassa: *Ne tradas populis animalibus similibus sylvestribus*, Oh Uram! ne add a' hiveket azoknak a' népeknek kezében, a' mellyek hasonlók a' fene-vadakhoz! Mind a' három azért sullyos ostora lévén az Istennek, mellyike sullyosabb? Ha Szent Dávidot kérdem, a' kinek ezek kőzzűl választás adatott, 2. *Reg. c. 24.* nagy fohászkodással azt kiáltya: *Coarctor nimis, & ex omni parte tenent me angustiæ!* Ah! fölöttébb szorongattatom, és minden felől kinoz a' szorongatás! meg-kell lenni, válasz! ha meg-kell lenni, *Melius est mihi*

Philo Hebræus l. de Joseph.

Psalm. 73.

Reg. c. 24. v. 12.

ut

ut incidam in manus Domini. Jobb énnékem az Urnak kezeiben eſnem, mint az embereknek kezeiben; mert ſok irgalmaſsági vannak áz Urnak; A' hol vegyétek eſzetekben, hogy kezeiben akar akadni, de nem kezében, mert eggyik keze irgalmaſság, a' máſik igazság, ha kettővel ſujtya, nem oly ſullyoſſan úti, ſujtya az ő igazságnak keze, más felől ápolgattya az ő irgalmaſságának keze, és akár mint ſujtállyon bennünket, ugyan igaz az, a' mit a' mennyei Vőlegény Kegyeſſe monda, *Læva ejus ſub capite meo, & dextra ejus amplexabitur me. Cant. c. 2.* Az ő bal keze fejem alatt, és a' jobbal meg-ölel engem. A' had felől hogy kevéſſel ſokat mondgyon *Tertullianus*, azt itélli: *Bellum, eſt tonſura inſolentis generis humani.* A' had a' gonoſz emberi nemzetnek beretvaláſa, mert a' mint minden hajſzálat le vág a' beretva, ugy a' had mindeneket el puſztit. Mire nézve leg nagyobb, és el tűrhetetlennyebb oſtora lévén a' had minden nemzeteknek, kicſoda légyen annak az oka meg-mondom, én azt jovallom, hogy minden tehetségünkel azt kergeſsük, hogy ſenkinek miattunk ſiráſa ne okoſztaſsék.

Cant. c. 2.

Tertull. cit. à Rota. in hac Dom.

Propoſitio.

Eggyik oka a' hadnak maga az Ur, a' mint Iſaiáſnak *c. 55.* meg-mondotta, *Ego Dominus creans malum*; En vagyok a' gonoſzat alkotó Ur, *Gloſſa legit: Bellum*, a' hadat alkotó, mert az egy gonoſznak neve alatt, mint a' leg ſullyoſſabb oſtor a' had értetik: haſonlo képpen *Amos c. 3. Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit?* Vallyon lehet-é a' várasban gonoſz, a' mellyet az Ur nem cſeleked-det? a' hol a' gonoſz neve alatt, hogy hadat ért, nyilván vagyon az előbbi versből, *Si clanget tuba in civitate, & populus non expaveſcet?* Vallyon ha az Ur trombitál a' várasba, nem rémül-é meg az egéſz kőzség? az az, ha az ellenség trombitája benn hallatik, ki ne rémüllyen-meg?

Iſaiæ c. 55. v. 7.

Amos c. 3. v. 6.

csak hogy ánnak okát-is meg-kell visgálnunk, ki vészi erre az Urat, hogy reánk bocsássa a' hadat? reá igazit Sz. Jób ama' mondásával, *Nihil in terra sine causa fit, & de humo non egreditur dolor. Job. c. 5.* Semmi ok nélkül nem történik a' földön, és a' földbül nem támad fájdalom. Igaz ugyan, hogy az Ur, mint bűntető Ur, ő bocsáttya reánk, de a' bűn az, a' mely reánk haragittya ötet, és azért nem az Urat, hanem a' bűnt kell kergetnünk, és gyülölnünk, mivel ha e' nem volna, soha az egy kellemetes, és csendes békeségnél egyebet tőle nem várhatnánk.

Job cap. 5. v. 6.

Ki tetzik ez az ő fenyegetésébül *Isaiæ c. 1. Væ genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis, dereliquerunt Dominum!* Jaj a' vétkes nemzetségnek, a' hamissággal terhes népnek, a' gonosz magnak, a' bűnös fiaknak, el hatták az Urat! miért jaj? mert az ő bűnökért hadat bocsátok reájok, a' melynek izetlen gyümölcse az, *Terra vestra deserta, civitates vestræ succensæ igni, regionem vestram coram vobis alieni devorant. Ibidem.* A' ti földetek puszta, a' ti váratok tűzzel égettetik-meg, a' ti tartományitokat szemetek előtt idegenek emésztik-meg. Oh rettenetes büntetés! de érdemünk szerént, mert a' ki nevelt: az ellen tamadtunk, *Filios enutrivi, & exaltavi, ipsi verò spreverunt me. Ibidem .v. 2.* Fiakat neveltem, és fel magasztaltam, és ők meg-utáltak engem. Miképpen utáltak-meg hatalmas Isten? ugy, hogy engemet ki rekesztettek, és idegent vettenek bé, ugy mint a' bűnt, és ez által az ördögöt; a' mint *Consilium Pistense c. 1.* nyilván ki hirdette, *Ideò terram nostram in conspectu nostro alieni devorant, quoniam alienos à Deo diabolos, effugatâ gratiâ Spiritûs Sancti, in animas nostras recipimus.* Azért emésztik-meg az idegenek szemünk előtt a' mi földünket, mert az Istentül idegeneket az ördögöket fogadgyuk bé lelkeinkben, ki

Isaiæ c. 1. v. 4.

Ibid. v. 7.

Ibid. v. 2.

Consilium Pistense c. 1.

ki vetvén a' Szent Léleknek malaſztyát bűneink által. Valoban nagy gonoſzság ! s' nem érdemli-é meg ? hogy illy nagy bűntetéſnek okát kergeſsük, és a' mint bé fogadtuk, ugy ki veſsük ? valami puſztuláſt , valami duláſt, valami károkat látunk, mind az ő dolga, az az, a' bűné. Ugy hogy Szent *Hieronymus* azt vallya az ő ůdejérůl , *Noſtris peccatis barbari fortes ſunt ; noſtris vitijs Romanus exercitus ſuperatur.* Nem a' pogány ereje győz-meg , nem annak erőſsége aláz-meg , hanem a' mi bűneink , ezekkel erőſſek a' pogányok , ezekkel véſznek rajtunk győzedelmet. *S Hieron. ep. 3. ad Heliodor.*

Ki nem tudgya miket ſzenvedet elejtůl fogva a' Kereſztyénség ? *Horret animus temporum noſtrorum ruinas proſequi.* Iſzonyodik rajta az elme , ha el gondollya , miket ſzenvedet, minémű romláſokat látot ugy mond Sz. *Hieronymus ep. ad Nepotianum.* Menyi ſzűz , és ártatlan gyermek vitetett el a' pogánytul ; menyi ſzent életű Papok őlettek-meg , menyi templom főrtőſztetett-meg , menyi oltár rontatott el , és ezeknek mind csak a' mi bűneink az oka. Mi mondhattyuk azt keſerves ſiráſſal, a' mit mondott Eſther Királyné , *Eſther c. 14. Peccavimus in conſpectu tuo , & idcirco tradidiſti nos in manus inimicorum noſtrorum.* Mi vétettűnk Uram a' te ſzemeid előtt , és azért adtál a' mi ellenségink kezében. Mondgyák ugyan némellyek , hogy az ůdő hozta igy , és a' fel zendůlt népnek értetlensége , de hallyátok *Philót lib. de Joſeph. Non ſunt audiendi , qui temerè culpam referendo , in difficultates temporum infelicem fructuum proventum , agrorum ſterilitatem , & alia id genus , veritatem diſſimulant , eſt autem vera cauſa avaritia , & mutua perfidia.* Nem kell azokat hallani , ſe hitelt nékik adni , a' kik értetlenůl ſzolvan a' dologhoz , az ůdőknek nehéz voltára a' gyűmőlcſnek ſzerencsétlen termésére , a' főldeknek el puſztult magtalanságára fogják , ezeknek mind a' mi bűnűnk az oka, *S. Hieron. ep ad Nepotianum.* *Eſther. cap. 14. v. 6.* *Philo lib. de Joſeph.*

oka, a' mi fősvénységünk, és egymás kőzőtt valo árultatás. Hogy Jonás ůdejében szélvész támadott, nem az ůdő hozta magával, hanem Jonásnak engedetlensége, s'azért mondotta, *Tollite me, & mittite in mare, & cessabit ventus à vobis, scio enim, quia propter me venit tempestas hæc grandis super vos. Jonæ c. 1.* Vessetek engem a' tengerbe, és megszűnik tőletek a' szél, mert tudom én, hogy ez a' nagy szélvész én miattam jőtt reátok, s'ugy-is lett, bé vetették, és meg-szűnt a' szélvész; Vetnénk csak mi-is a' mi bűnűnket a' keserű tengerben, őlnénk bé a' mi tőredelmes szivűnkbűl áradot kőnyveinkben, el hittem minden háboruságink meg-szűnnének, de va ameddig azt bé nem őllyűk, akár menyi fegyverűnk légyen, ugyan ha nem egy felől, más felől ér a' háboruság, és ki mondhatatlan sanyaruságok; kevés vagyon tudni illik ma hasonlo Jonásunk, a' ki magát meg ismérné, ki ki magát menti, és ártatlannak tartya, s'másokat vádol, de mikor magunk gonoszságát meg nem ismérjűk eggyűtt szenvedűnk.

Jonæ c. 1. v. 12.

Volt Szent Chrysostomus ůdejében-is e' féle rendetlen itélet, ki ki az elől járókra fogta a' kőzőnséges nyomoruságot, s'azonban magokban volt a' roszaság, s'azért igy szollott, *Vulgus hominum propriorum peccatorum sunt patroni, alienorum verò accusatores. Et multi frequenter dicunt, malo loco esse rerum, & civitatis statum, causamque ex imprudentia dominantium esse perhibent. S. Chrysost. hom. 24. de peccat. tom. 6.* A' kőz nép maga tulajdon vétkének pártfogója, és másokénak vádolója. Es sokan mondgyák azt, hogy roszul vagyon dolga, mind a' várasnak, s'mint a' kőzőnséges jónak, a' pedig az Elő-járóknak oktalanságábul esik. De ugy vagyon é? Ah! főlőttébb meg-botlanak! *Ego autem dico: non Magistratûs imprudentia, sed nostrum peccatum. Illud omnia subvertit, illud omnes calamitates invexit. Ibidem.*

S. Chrysost. hom. 24. de peccat. tom. 6.

Ibidem.

En

En pedig azt mondom, nem az Elő-járóknak tudatlansága azoknak az oka, hanem a' mi bűnünk. Ez az, a' mely mindeneket fel forgat, minden nyomoruságokat hoz fejünkre. Annak okáért, ha a' kűlső ellenséget el igyekezzük veſzteni, ezt-is veſzeſsük el, és ugy bánnyunk véle, mint Eſther bánt Amánnal, és az ő tiz fiaival, mindenikét fel akaſztatván, de hová akaſzſzuk? nem máshová, hanem ſzerelmes Meg-váltónknak Kereſztére, mert ez viſzi ki a' bűnt a' világbul, e' rontya-meg a' pokolbéli ellenséget, melyre másképpen fel nem akaſzthattyuk, hanem, ha meg-bánván, fogadáſunkal, hogy többé nem mivellyük, le ſzegezzük. Erre czélozott Szent Pál, mikor a' Romajaknak azt irta, *Vetus homo noſter ſimul crucifixus eſt, ut deſtruatur corpus peccati, & ultra non ſerviamus peccato.* ad *Rom. c. 6.* Tudnunk kell, ha igazán járunk nyomdokában a' Kriſtuſnak, hogy a' mi ó emberűnk, az az, a' gonoſzságban fel nevelt terméſzetünk, fel feſzittetett eggyütt a' Kriſtuſſal, hogy a' bűnnek teſte el rontaſsék, és tovább ne ſzolgállyunk a' bűnnek; és ugyan azért arra kér, hogy ne vétsünk, *Non ergò regnet peccatum in veſtro mortali corpore, ut obediatis concupiſcentijs ejus.* Ha jol értitek kicſoda a' ſok háboruságoknak oka, ugymint a' *bün.* Ah! tehát, veſsétek ki annak igáját a' ti nyakatokbul, ne orſzágollyon a' bűn a' ti halando teſtetekben, hogy engedgyetek az ő kivánságinak. *Sed neque exhibeatis membra veſtra arma iniquitatis peccato, ſed exhibete vos Deo tanquam ex mortuis viventes, & membra veſtra, arma juſtitiæ Deo.* Hanem vonnyátok el magatokat tőle, s'ne-is adgyátok a' ti tagjaitokat hamiſság fegyverévűl a' bűnnek, hanem adgyátok magatokat az Iſtennek, ugy mint a' halálbul meg-elevenűlteket, és a' ti tagjaitokat igazság fegyverévűl az Iſtennek. Fel! fel! kell ákaſztanunk! fel kell ſzegeznűnk ezt

ad Roman. c. 6. v. 6.

a' nagy ellenségünket a' kereſztre, mert ezt az eggyett mególvén, többet cſelekeſzünk, mint ha ſzámtalan külsö ellenséget ölnénk-meg.

Sokat cſelekedett Moyſes az ö cſuda tévö veſzejével, ſok ellenséget rontot, mikor azt fel emelvén a' tengerre, *Exod. c. 14.* *Reverſæ ſunt aquæ, & operuerunt currus, & equites cuncti exercitûs Pharaonis. Exod. c. 14.* Viſzſza tértenek a' vizek, és el meritették bé boritván minden ſzekereit, és lovaſit a' Farao táborának. Sokat cſelekedett Illyés Profeta egyſzerſmind négy ſzáz ötven Profétáját ölvén-meg a' Báal- *3. Reg. c. 19.* nak, *3. Reg. c. 19.* de ſokkal többet cſelekeſzik az, a' ki maga bünét a' Kriſtus Kereſztére függeſzti fel, vagy annak vérében öli, tulajdon könyveivel el boritván.

Minnyájan békeſséget kivánunk, de nem lehet az addig meg, mig a' mi ellenségünket meg nem rontyuk. Mely győzedelemre, hogy reá ſegitſen üdvözitönk, maga ád fegyvert, mert a' mint Szent János látta, *De ore* *Apoc. c. 1. v. 16.* *ejus exibat gladius, ex utraque parte acutus. Apoc. c. 1.* Az ö ſzájából két élö pallos jött ki; s' maga-is azt mondá, *Non veni pacem mittere, ſed gladium*, Nem jöttem békeſséget, hanem palloſt, és fegyvert bocsátani, ugy mint a' bün ellen, mellyel valameddig békeſségeſſen élſz, és eggyütt tartaſz, addig mind rajtad ellenséged, rajtad minden nyomoruság.

Mellyet meg-értvén egy elsöben Jeremiás Profeta ke- *Jerem. c. 4. v. 10.* ſerves panaſzal azt kiáltá, *Heu! Heu! Domine Deus! ergone decepiſti populum tuum! & Jeruſalem, dicens: pax erit vobis. & ecce pervenit gladius uſque ad animam. Jerem. c. 4.* Ah! Uram, Ah! tehát meg-cſaltad-é? a' te népedet, és Jerusálemet, mondván: békeſségtek léſzen néktek, és imé lelkünkig hatott a' fegyver? oh! értetlen Proféta! nem cſalta-meg, hanem inkáb azzal adta-meg a' békeſséget, hogy lelkekig

ha-

hatott a' fegyver, hogy a' benn uralkodó bûnt ki vagdalták! *Nisi enim gladius præcesserit, qui dissecet vitia, pax, & promissio non sequetur. S. Hieronym. ad illa verba Jeremiæ. in c. 4.* Mert ha nem jár elöl a' fegyver, a' mely ki vagdallya a' bûnt, nem kövétkezhetik a' békeség, az igéret meg nem adattathatik, ugymond Szent Hieronymus. Kivûl vagyon a' népnek kiáltása, de benn vagyon az ellenség a' bûn: azért hogy mindenek cselekedetségben éllyenek, ezt kell ki vagdalni, a' mely oka, és szerzője minden nyughatatlanságunknak. *S. Hieron. ad illa verba Jer. in cap. 4.*

Mire nézve, jó ugyan a' városokban a' kûlsô éjjeli, és nappali vigyázás, de azzal sóha ugy a' Tanács le nem csendesíti a' zendûléſt, mint ha a' városban történt gonoszat, a' bûnt ûldözi, mint ha a' hamissakat meg-bûnteti, az usorásokat meg-rontya, az átkozódókat nyelveken fogja. a' tisztátalanokat meg-gyalázza, mert *Esdrásnak*-is a' volt leg elsô szorgalmatosága Jérusálemben, meg-akarván azt ujitani, hogy minden czégéres vétkeket ki irtson. *1. Esdræ c. 9.* *1. Esdr. c. 9.*

Mely hogy végben mennyen, tekintsetek reá a' mi szerelmes Meg-váltónkra, és lássátok keserves sirását, s' tudakozzátok tôle, miért sir? s' meg-hallyátok, hogy nem a' város falait szánnya, nem annak kincsét, hanem a' benn lakóknak veszten busúl, mert nem akarták érteni okát kövétkezendô veszedelmeknek, nem akartak el állani a' bûntûl, *Tantò plùs flevit Christus, quantò illa minùs doluit. Albertus Magnus.* Annál inkáb sirt Krisztus Urunk, mennél keveſſebbet bánta bûnét Jérusálem. *Albertus Mag. hic.*

Sirt ô, és e' mái napig-is hivei által keserge a' gonoszokat, mert ma holnap nagy szorongatás éri ôket, *Plangit reprobos, qui nesciunt cur planguntur, sed exultant in rebus pessimis, qui si suam damnationem prævideren, seipsos cum*

electorum lachrymis plangerent. A' gonoszakat sirattya, mert ezek nem tudgyák miért sirattatnak, vigadnak a' leg roszabb dolgokban, kik ha kárhozattyokat által látnák, ők-is a' válaszstottak könyveikkel magokat meg-siratnák.

De akár mit mivellyenek azok, veszenek el bűneikben, szorongattassanak, a' kik jobbulni nem akarnak, ti minnyájan támadgyatok fel ellenségtek ellen, a' bűn ellen, kergessétek, öllyétek, és meg-láttyátok hogy vigaságot szerzetek mind magatoknak, mind az Angyaloknak, mind magának az Istennek; s' nem hogy valaki végtére szorongattatna, hanem inkáb minden Angyaloktul védélmeztetvén, békeségben vitettek bé az örök Jerusálembe, a' melynek falait soha semmi ellenlenség le nem ronthattya. Amen.

PÜNKÖSD UTAN, KILENCZEDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Senki felebaráttya kárán ne örüllyön, mert egyéb aránt az emberi kép alatt nem külömbözik a' fene-vadtul.

Videns civitatem, flevit super illam. Lucæ cap. 19.

Lucæ c. 19. Látván a' váraſt, sira azon.

SOha nem tetzett a' régi Stoikusoknak, és a' pogány Bölcseknek az erős férfiu szemében a' sirás, a' kiknek okoskodását annyira hellyen hatta *Cicero*, hogy ép eszűnek ne tartaná azt, a' ki valamin meg-szomorodnék,

mert

mert ugy mond valamint hogy egéſségeſnek tartyuk azt az embert teſtében, a' kinek pulſuſſa egyaránt jár, ugy csak az ép, és egéſséges eszû, a' kinek elméje meg nem tud változni; és erre nézve, ugyan példa beſzédet tán a'ztottak felôle, mondván: *Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinæ pectus.* Ha ſzintén az egéſz világ egyben omolván, reá dûlne-is az erôſs ſzivre, minden félelme nélkûl tôrténnék el boritása: *Ennius Poëta*, a' kit Szent Hieronymus czitál *ep. 3.* azt mondotta, *Licet lachrymari plebi, Regi honeſtè non licet.* A' kôz népnek ſzabad ſirni, és kônyvezni, de a' Királynak becsûleteſſen nem ſzabad, s' nemis illik. Igy Joſef mikor még magát meg nem iſmértette Attyafiával Fejedelmi ſzemélyt viſelvén magán, nem tartoztathatta ugyan kônyveit, de bé lépett belsô kamorájában, s' ottan ſirt, s' minek utánna ſiráſa el mult, ſzemeit meg-tôrôlvén, és meg-moſván, ugy jôtt ki eleikben. Igy Ezékiás Király halván a' Profétától, hogy meg-kellene halni, meg-ſzomorodott, és keſerveſſen ſirt, de a' falhoz fordult bé, hogy ſirását ſenki ne látná. Mert ugyan-is, a' ſirás tehetségtelenségét jelenti annak, a' ki ſir, s' annyit jelent, hogy eleit nem veheti annak a' bûnak, vagy kárnak a' melyért ſir, a' mi a' Fejedelmekhez nem illik.

Mely, ha ugy vagyon, mit mondgyak én te felôled édes Jeſuſom? mivel mentſelek, hogy keſerveſſen ſirſz Jerusálem váraſán? a' te bôlcſeſségedrûl, és ép eſzedrûl, méltán csak a' pogányok, a' kik kételkednek, mert tudgyuk mi ki vagy, és honnan ſzármaztál, tudgyuk mi, hogy az Atyának ôrôk Bôlcſeſsége vagy, a' kinek kebelébûl jôttél mi hozzánk, te általad értenek a' Bôlcſek, te vagy minden elménck világoſitója. Nem-is foghatom tehetségtelenségedre, mint ha te eleit nem vehetnéd azon váras romlásának, mert tudom én azt, hogy hatalom a-

datott néked mind az égen, mind a' földön, tudom én azt, hogy a' te szabadságot nélkül senkivel nem bir az ellenség; a' te akaratod nélkül nem esik a' földre egy hajszálunk-is, mind azon által mégis könyvesz, és sirsz a' városon. Oh! hamis itéletű világ! hazudott benne a' pogányok bölcseſsége, nem volt bölcseſsége, hanem esztelensége vakmerő itéletiben, mikor a' síráſt tiltották az erőſs szivű embernek; kérkedése volt ez, a' kevély pogányságnak, s' emberi kevélysége, vagy erőtlensége a' Királyoknak, mikor máſok kárán tiltották a' síráſt; Sirt a' mi édes Meg-váltónk, mert Jerusálem kárát, és veszedelmét szánta, emberségét mutatta, mert máſokon szánakodott; S'azért Szent Pál *ad Rom. c 1.* gyalázza, és feddi azokat a' régi kemény szivű pogányokat, ugymint *Repletos omni iniquitate, malitiáque, ſine affectione, absque fœdere, ſine miſericordia.* A' kik tele voltanak minden hamiſsággal, és gonoſzsággal, a' kikben nem volt semmi szeretet, semmi szővetség, semmi könyörületeſség; magok jóván örvendeztek, máſok kárán nem szomorkottak; A' mi Meg-váltónk mondhattya azt, a' mit Szent Jób mondot volt maga felől, *Ab infantia mecum crevit miſeratio, & de utero matris meæ egreſſa eſt mecum, Job. c. 31.* Miuta emberségben öltöztem, gyermekségemtül fogva velem nevelkedett a' könyörűlés, és az Anyám méhébül eggyűtt jött ki velem; hanem abban kűlömböz az ő szánakodáſa, és síráſa, a' mi síráſunktul, hogy ő ezt szántszándékkal vállalta fel, de mi kételenül, *Flevit ut homo, ſed ita, ut fletum non invitus pateretur, ſed ſponte ſibi imperaret. Lucas Burgenſis.* ő, ugy sirt, mint ember, de ugy, hogy nem kénszeritetve szenvedne, hanem maga parancsolná a' természetnek. A' honnan azt hozom ki, a' ki emberi szivét akarja mutatni, ne csak ne örűllyön máſok testi, vagy lelki kárán, hanem

ad Roman. c. 1. v. 31.

Job. c. 31. v. 18.

Lucas Burgenſis.

ugyan

ugyan szánnya, mert egyéb aránt nem embersége, hanem fenevadsága tetzik ki belőle, s' ollyan, a' ki nem eggyez Istene tanitásával. A' mellyet ugy mutatok-meg, hogy ki ki meg-tudgya válaszlani az embert a' fenevadtul, az emberi kép alatt. *Propositio.*

Hogy ha szintén más okunk nem volna-is a' felebarátunk karán, és romlásán valo szánakodásra, csak abbulis elegendő ösztönünk lehetne, hogy a' mi fejünk, Kalauzunk, Királyunk, sőt üdvözitő Istenünk, mind szóval, mind példás cselekedettel erre tanitott; mert ha igaz az, *Regis ad exemplum totus componitur orbis.* A' Királynak példájára hajol az egész világ, kőteleſek vagyunk mi arra, hogy másokat szánnyunk, mikor maga-is szánnya a' Krisztus Jésus.

Királlya volt Israëlnek Sz. Dávid, de gyilkos fiától Királyi székébül ki vert bujdosó Királlya, s' mind azon által mégis, mindenek őröme, a' mellyel örvendeztek el veszténAbsolonnak, annyira meg-változott, csak azért, hogy busulását hallották a' Királynak, hogy mint a' meg-vert had, el széledve, keserűséggel mennének, eggyik egy felé, másik más felé; *Nunciatum est, quòd Rex lugeret, & versa est victoria in luctum, in die illa omni populo, & declinavit populus in die illa ingredi civitatem, quomodo declinare solet populus versus, & fugiens de prælio.* 2. *Reg. c.* 19. Ki ment volt immár a' hire, hogy Joáb végét vetette a' vér ontásnak, mert három dárdával által verte Absolont, harsogott minden felől a' trombita, hogy térjen-meg a' nép, és ne szaladgyon, örvendeztek a' meg-győzött hadak; amazok örvendeztek, hogy ellenségeket el ejtették, ezek örvendeztek, hogy bántások nélkül visza térhettenek; de mihellett azt hallák, hogy keservergene a' Király, minden győzedelmek keserűségre fordult azon a' napon, minden népeknek, mert *2. Reg c. 19. v. 1.*

meg-

meg-hallá a' nép, hogy azt mondanák, *Bánkodik a' Király az ö fián*, Es azon a' napon orozva méne bé a' nép a' várasba, a' mint el szokott oroszkodni a' meg-tért, és el futott nép a' harczrul. Igy busult a' nép Szent Dávid busulását látván, s' ne busulyunk mi felebarátunk romlásán, a' mellyen busult, és sirt Jesus?

Prov. c. 12. v. 21.

Ugy de talán azt mondgyátok: nem a' Szent Lélek szava-é az? *Non contristabit Justum, quid quid ei acciderit. Prov. c. 12.* Nem szomorittya-meg az Igazat, akár mi történnyék rajta. S' hogy kell tehát a' jó Keresztyénnek szomorkodni? Meg-felel erre *Hugo* Cárdinál, és igy magyarázza, A' mi magán történik ûdeig valo kár, nem szomorittya-meg az igazat, mert e' csak kûlsô történt állapot, *Sicut accidens potest adesse, vel abesse sine subjecti corruptione, ita præsens paupertas, & tribulatio viro justo adest, vel abest præter contristationem, & conturbationem.* A' mint a' kûlsô történet szerént valo dolga nélkûl el lehet a' meg-állapodot valoság, mint a' fejérség, vagy feketeség nélkûl, a' viz a' melegség nélkûl, ugy a' szegénység, avagy sanyaruság, semmit nem változtat az igaz emberben; de ha másnak derekas kárát, s' leg fô-képpen lelki kárát láttya, igen-is meg változik, vigaságát szomoruságra forditya; Ugyan ennek-is maga bizonysága Szent Dávid, *Totâ die contristatus ingrediebar. Psalm. 37.* En egész nap szomoruan jártam; Nem a' mi azt illeti számkivetetségéért, kár vallásáért, hanem fiának kárhozattyáért: mert ha azért szomorkodott volna, nem kûldötte volna a' Szekrént visza, de mivel azzal nem gondolt, csak arra vigyázott ô, hogy Istennek kedvébûl ki ne essék. Miért sirt pedig Absolon halálán, meg-mondgya Szent *Agoston lib. 2. contr. ep. secund. Gaudent. tom. 7. c. 14. Plus impius Absolon Patrem suum extinctus, quàm rebellis afflixit.* Siratta ôtet, mert halálával többet sanyar-

Hugo Cardinal.

Ps. 37. v. 7.

S. August. l. 2. contr. ep 2. Gauden. tom. 7. c. 14.

nyargatta az istentelen Absolon Attyát, mint a' párt ütésével. *Erat ille persecutor Patris, non solùm dividendo populum Dei, & contra legitimum Patris regnum arma portando, sed multò amplius persecutus est cor Paternum, in illa impietate moriendo.* Jól lehet ugyan hogy üldözője volt Attyának, az Isten népét meg-szaggatván, az Attyának birodalmát fegyverrel keresvén: de inkáb üldözte kegyes Attyának szivét istentelenségében történt halálával. Oh! valoban emberi szivel biró Szent Dávid! méltán neveztetett Attya Jesusnak, a' ki ellenségének-is szánta romlását, és lelki veszedelmét meg-siratta. Nem kell annak (el hidgyétek) kicsin dolognak lenni, a' min meg-szomorodik az Angyalok vigasága! nem kell annak játéknak lenni, a' mi sirásra veheti a' Szenteket, könyvezteti az Istennek fiát; valaki kárhozatra indult fertelmes életével, csalárdságával, átkozodásával, részegeskedésével, üldözője az, az Isteni, mint Atyái szivnek, s' inkáb szorongattya örök halálával, mint életében valo üldözésével. S'ne szomorodgyék-meg ezen az igaz embernek szive, a' mely érti ennek kárát, érti bánattyát a' Kristus Jesusnak?

Sokat szenvedet ama' jámbor Tobiás, mind ellenségétül a' fogságokban, mind Attyafiaitul sok pirongattatásiban, de mind ezekben-is nem szomorodot-meg, ugy mond az Irás, de mihelyett egy idegen kecske gödölnek hallá rivását, vélvén hogy lopott marha, s' azért valakinek vétke, Ah! mindgyárt szánakodva kiálta, *Videte, ne furtivus sit, reddite Dominis suis, quia non licet nobis aut edere aliquid ex furtivo, aut contingere. Tobiæ c. 2.* Láfsátok, hogy lopott ne légyen, adgyátok visza az ő Urainak, mert nem szabad nékünk sem ennünk, sem hozzá nyulnunk, ahoz, a' mi lopott marha. En Istenem! mely messze esett a' mi üdönk, a' Tobiás üdöjétül! a' min ő busult, mostan azon *Tobiæ c. 2. v. 21.*

örvendeznek, nevetségnek tartyák mind annak kárát, a' ki szenvedet, s' mind annak a' ki lelkét veszti. Sôt ha igazat kell mondanom, leg utolsóbb gondolat az, hogy az Isten meg-bántódott, noha pedig, *Nihil aliud tam moleſtum eſſe debet, quàm Deum habere offenſum.* ugy mond Sz. *Chryſoſtomus.* Semminek nem kellene oly sanyarunak láttatni, mint hogy az Isten meg-bántódott; mert noha szintén itt el kerûlheted-is a' bûntetést, kezébe akadz annak, a' kit meg-bántottál, annak jutz itélô széke elejben, a' kinek rajtad valo szánakodásával nem gondoltál.

Nem felejthetem én el azt, a' mit fel jegyeztetett a' Szent Lélek *Num. c. 25. Ecce unus de filijs Iſraël intravit coram fratribus ſuis, ad ſcortum Madiantidem vidente Moyſe, & omni turbâ, qui flebant ante fores tabernaculi.* Egy az Iſraël fiai közzûl bé méne egy Mádiáni hires tisztátalan Aszszonyhoz Moysesnek, és a' seregnek láttára, a' kik sirnak vala a' Hajlék ajtaja elôtt. Nem felejthetem én azt el, hanem keserûséggel gondolkodom felôle, minémû gyalázattyára lészen ez némely Keresztyén szûléknek, a' kik gyakorta látván, avagy tudván gyermekének hasonlo cselekedeteket, nem hogy sirnának romlásokon, hanem inkáb nevetve dicsékednek gonoszságokban, mint ha udvariság volna, szemtelenûl elôttôk véteni; Nem felejthetem én el az illyen gyilkos sziveket, hanem szomorkodva féltem ôket, hogy a' nép láttára meg ne bûntettessenek, a' mint akkor azok bûntettettenek, a' kik se magok, se mások lelki romlásával nem gondoltak. Nem felejthetem én el Sz. Pálnak keserves panaszát, a' mellyel panaszolkodott az ôszve gyûjtôt Epheſus-béliek felôl, magokkal bizonyitván, *Vos ſcitis qualiter vobiſcum fuerim per omne tempus ſerviens Domino cum omni humilitate, & lachrymis, & tentationibus, quæ mihi acciderunt ex inſidijs Judæorum. Actor. c. 20.* Ti tudgyátok

Num. c. 25. v. 6.

Actor. c. 20. v. 19.

tok miképpen voltam veletek minden ûdôben ſzolgálván az Urnak, minden alázatoſsággal, kônyhullatáſſal, és kéſértetekkel, mellyek a' Zſidóknak incſelkedéſekbûl tôrténtenek. Nem felejthetem én ezt el, hanem azon cſudálkozom, miért kellett kônyhullatáſſal ſzolgálni Szent Pálnak? mi ſzomoritotta annyira meg? Azt tudom felôle, hogy ô az elôtt, ſe vaſtul, ſe tûztûl, ſe éhségtûl, ſe ſanyaruſágtul, ſe haláltul, ſe más ſemmi inségtûl nem tartot, s' miért kellett tehát az Ephesusbélieknél ſiráſſal ſzolgálni? A' Zſidóknak incſelkedéséért ſirt ô, mert gonoſzságokat látván, lelki romláſokon ſzánakodott. A' mint ezt *Æcumenius* magyarázza, *Patiebatur & pro pereuntibus, & pro illis, qui perdebant.* Kettôn bánkodott, és buſult Sz. Pál, buſult azokon, a' kik el veſztenek, buſult azokon is, a' kik azokat el veſztették, amazokon buſult, mert látta gonoſzul tôrtént veſzteket, ezeken buſult, mert vakmerô iſtentelenségeket látván, kárhozattyokat is látta.

S' mit mondgyak én ehez, hanem azt, hogy bátor gyertya gyujtva, égô fáklyával kereſsûk azokat, a' kik a' cſalárd emberek veſztét iraſsák, de ugyan, vagy keveſet, vagy talán ſenkit nem találunk, hanem ollyant eleget, a' ki éjjel, és nappal abban fáraſztya elméjét, hogy ejtheſſe meg felebarátttyát, eleget ollyant, a' ki maga kárával ſem gondol, cſak máſnak elôbb árthaſſon, eleget ollyant, a' ki mindenek cſalárdságát magáévá tenné, ha lehetne, hogy felebarátttyát el veſztheſſe. Oh! kegyetlen emberi terméſzetbûl ki ôltôzôtt ember! a' fenevad hozzá haſonlo nemének nem árt, s' te ſzolgálo társadat nem ſzánod el veſzteni? bizony igaz, a' mit mondott Salamon *Prover. c. 12. Novit Juſtus jumentorum ſuorum animas, viſcera autem impiorum crudelia.* Iſméri az Igaz, az ô barmainak lelkét, az iſtenteleneknek pedig ſzivek kegyetlenek, kegyetlennyebbek

Prov. c. 12. v. 10.

bek az oroszlánynál, kegyetlennyebbek a' tygrisnél, a' sárkánynál, &c. mert ezek segétik egymást a' veszedelmekben, de a' gonosz emberek mindent veszteni igyekeznek; annyira távul vannak attul, hogy Urunk példájára rajtok szánakodnának.

Ugy de azt mondgya valaki, hogy szánhassam én azt, a' ki ellenem tört? ha meg-esett, az Isten verte meg, mert én ellenem vétett. Oh! meg-kéllelhetetlen szivű ember! nem üdvözitönk ellen vétet-é Jerusálem? mégis siratta romlását? kivel tettél te annyi jót, mint Samuel Saullal, a' kit Királyságra kent fel, ő általa uralkodott, s' mégis szenvedet Samuel Saultul, de ugyan mikor értette, hogy meg-büntetödik Saul, hogy országa él vétetik tőle. *Lugebat Samuel Saulem, quoniam Dominum pœnitebat, quòd constituisset eum Regem. 1. Reg. c. 15.* Kesergi vala Samuel Sault, mert meg-bánta az Ur, hogy Királlyá tette. Eget Samuelben a' szeretet, és azért szive meg-melegedvén, szemein forrottak ki könyvei. A' ki noha haszontalanul szánta Sault, haszontalanul busult rajta, de ugyan kegyesen busult, irgalmasson szánta; a' mint Szent Bernárd szoll: *Non cessabat compassio fundens lachrymas, & si non profuturas, pias tamen. serm. in fest. S. Magd.* Nem szünt-meg könyveket öntö szánakodása, mellyek, ha nem használtak-is, de ugyan kegyesek voltak. Igy sopánkodot Ezekiel Próféta, a' ki halván veszedelmét a' népnek, mint ha magán kellett volna történni, ugy siratta öket, *Heu! heu! heu! Domine Deus! ergone dispersdes omnes reliquias Israël?* Jaj! jaj! jaj! én Uram Istenem! ugyan tehát el veszted-é minden maradékit Israëlnek? noha pedig inkáb örvendhetet volna a' Próféta, mert se néki, sem az Istennek nem engettek. Hányszor fenyitette öket? hányszor intette? s' még meg-vetették, még üldözték, mind azon által mégis siratta, mert ö tud-

1. Reg. c. 15, v. 35.

S. Bernard, ser. in fest. S. Magdal.

ta

ta minémű kárt vallanak, teſtekben, és lelkekben.

Tanuly azért ma Kereſztyén lélek emberi irgalmaſságot, s'ne hordozd az emberi ábrázat alatt fenevadságodat, ſzánnyad felebarátodat, s'ha nem ſegitheted, leg alább ne örvendezz veſztén, ha nem ſegitheted, leg alább kárvallásában ne boſzoncſad, ne átkozd; Tanuly az emberséges Abrahámtul, a' kinek képében az Iſten példáztatik, hallyad mint ſzoll az el kárhozot Dus gazdaghoz, *Fili recordare, quia recepiſti bona in vita tua, Lazarus ſimiliter mala. Lucæ c. 16.* Fiam emlékezzél-meg, hogy éltedben jókat vettél, Lázár pedig gonoſzakat. Oh! leg kegyeſſebb ſzó! *Fiam emlékezzél-meg.* Ugy-é? fiának kell mondani ellenségét? fiának, a' ki kedvéért egy falatot nem nyujtott? nem ſzánta Lázárt? Ugy: ugy mond *Chryſoſtomus*; *Non dixit, inhumane, crudelis, ſcelerate, cùm tam multa commiſeris in hominem, nunc mentionem facis humanitatis, miſericordiæ, veniæ? non pudet? non erubeſcis? ſed quid dixit: Fili recepiſti bona.* Nem mondotta, te embertelen, kegyetlen, és iſtentelen, te a' ki annyit vétettél ember ellen, moſt az emberséget, irgalmaſságot, és bocsánatot emlited? Nem ſzégyenled-é! nem pirulſz el? ezeket nem mondotta, hanem azt: Fiam el vetted jovaidat; s'mi végre cſelekette ezt Abraham? hanem hogy, *Animæ dejectæ non addas perturbationem, ſatis eſt illi cruciatus ſuus, ut ne illius calamitatibus inſultemus. Chryſoſtom. hom. 2. de Lazaro.* A' meg keſeredett léleknek ne neveld háboruságát, elegendő néki az ő gyötrelme, nyomoruságiban ne boſzontſuk. Igy léſzünk követői a' ſzánakodo, és ſiránkozo Jeſuſnak, igy mutattyuk meg, hogy emberi ſzivel, s'nem fenevad terméſzettel birunk az emberi orcza, és ábrázat alatt.

Lucæ c. 16. v. 15.

S. Chryſoſt. hom. 2. de Lazaro.

Amen.

PŰNKÖSD UTAN, KILENCZEDIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

A' bűn miat nem lát előre az ember, azért ezt kell gyűlölni, és űldözni.

Lucæ c. 19. *Si cognoviſſes & tu. Lucæ cap. 19.*
Ha meg-iſmérted volna te-is.

KEſerves ſirásának mi oka volt légyen, mikor Jérusálem várasát ſzemlélte űdvözitőnk, maga meg-mondotta; csak hogy keserűsége miat nem oly nyilván, hogy ſzavaibul mindenek meg-érthetnék; mert noha ugyan meg-mondotta, minémű puſztulás éri, mint omlanak egyben a' roppant épuletek, mint hányattatnak el falai, oly kegyetlenséggel, hogy egy kő, a' máſikán meg ne maradgyon, de mégis tellyes értelmét ſirásának nem vehették, mondván: *Si cognoviſſes & tu.* Ha te-is meg-iſmérted volna. Mi lett volna belőle édes Jeſuſom? Szent *Bonaventura*, *Cajetanus*, és többen azt adgyák feleletűl, *fleres*; te-is ſirnál; *Adverte* (ugy mond *Didacus Stella*) *quòd Chriſtus hæc verba ſciſſa, & abſque perfecto orationis ſenſu protulit, & nobis ſignificavit ingentem animi dolorem, ob quem vox faucibus hæſit, & lingva perfectè pronunciare ſenſum non potuit.* Didacus Stella hic. Vedd eſzedben, hogy ezen ſzavait ſzakadozva, és el végezett értelem nélkűl mondotta Kriſtus, azzal nagy fájdalmát jelentvén, a' mely miatt ſzájában ſzakadott a' ſzó, és

tel-

tellyes értelmét nyelve ki nem mondhatta: Csudálatos dolog! *Qui linguas infantium facit disertas. Sap. c. 10.* A' ki (úgy mond a' Bölcs:) a' csöcsömö gyermekek nyelvét ékessen valo szolláſra nyittya, a' mely felöl a' hitetlenek azt mondották, *Nunquam sic locutus est homo. Joan. c. 7.* Soha igy ember nem szollott, mosst maga értelmét sem magyarázhattya-meg. Tudni illik Jérusálem várasát siratta, és a' bünös emberen esett-meg szive, amazt például vévén, és az embert értvén rajta, a' mint ama' Serafin Szent Doctor *Bonaventura* magyarázza, *Et tu (subaudi (fleres, quadruplex cognitio te miser homo ad fletum debet provocare, si enim agnosceres in transgressione peccati fœditatem, retributionis æquitatem, redemptionis charitatem, resolutionis, seu mortis calamitatem, bene flere deberes. serm. 2. in hac Dom.* Ha meg-ismérted volna te-is (értsed reá:) sirnál; mert nêgy oka vagyon siráſodnak, ha meg-ismérnéd undokságát vétkednek, sirnál: ha tudnád, mely nagy igazsággal lészen fizetése bünödnek, sirnál: minémü nagy szeretete volt annak, a' ki meg-váltot, sirnál: minémü nagy nyomoruság ér akkor, mikor a' halál által lelked testedtül el válik, sirnál; egy szoval, ha vesztedet látnád, sirnál.

Sap. c. 10. v. 21.

Joan. c. 7.

S. Bonaven. ser. 2. in hac Dominic.

De a' mi leg nagyobb busulására mélto az, hogy noha sok oktatáſival, rettentésével tanitton tanitotta az embereket Isten, mind azon által nem kedvellették, az ismêretségnek valoságát, hanem *Dilexerunt homines magis tenebras, quàm lucem. Joan. c. 3.* Inkáb kedvellették, és szerettéték az emberek a' sötétséget, mint a' világoſságot; az az, inkáb kedvellették azt, ha veszedelmeket senki nem beszéllette, mint ha elejkben adta utolso romláſokat, fölöttébb nagy gyalázattyára az emberi okoſságnak; mert jusson eszetekbe ama' ki öntött viz özön üdeje, mit cselekettek akkor az emberek, s' mit cselekettek az oktalan álla-

Joan. c. 3.

állatok? száz esztendeig épült Noënak Bárkája, az ûdô alatt intvén ôket, térjenek megmert el veszsznek; de ôk ebben semmit sem akartak érteni, hanem utolsó szempillantásig tobzodtanak. Az oktalan állatok pedig, vagy belsô belejek adatott félelemtûl indittatván, vagy természetektûl tanittatván, mikor el közelgetet a' veszedelem, ketten, ketten mentenek bé a' hajóban. *Genes. c. 7. Duo, & duo ingressa sunt ad Noë* Oh! nagy gyalázattya az okos embernek! még tisztán fénylett a' nap, még zöldellettek az erdôk, virágzottak a' kertek, termettek a' gyümölcs fák, s' mégis költöztek az állatok; egyedûl az emberek nem akarták érteni jövendô veszteket. Bizony ha mi sirásra méltó, méltó ez, a' bûnösöknek magok meg-keményitése, hogy jövendô nyomorusâgokat meg nem ismérik: de ez a' bûnnek gyümölcse, hogy értetlenné teszi a' lelket. Mely nagy kárt, és veszedelmet hogy el kerûllyünk, ki ki ujjobban kezdgye gyûlölni a' bûnt, mert a' miatt nem lát elôre. Mellyet meg-mutatván, el végezem. &c.

Genes. c. 7.

Propositio.

A' mint halála elôtt meg-siratta Jérusálemet ûdvözitônk, hasonlo képpen éltében az elôtt Jérémiás Próféta is kesergette, mert noha meg-jövendôlte nékik, hogy idegen nemzetség kezében esnek, el romlanak, semmivé tétetnek, ugyan azzal nem jobbultak, mert valamint az álom, le vonnya a' szemnek hiját, és bé huntattya a' szemet, ugy a' bûn el alutatya a' lelket, és a' jövendôket nem hagya látni, az az, érteni, és felôle gondolkodni: annak okáért, ha kérded Jérémiást, mit kesereg? mit sirat? azt é? hogy az épületek egyben dûlnek? azt-é, hogy a' szolgálatra, fogságra vitetnek a' város lakósi? azt-é, hogy számtalan kincsekkel az ellenség fog töltözni? kétség nélkûl azt feleli: ezeket-is kesergem, de inkáb azt, hogy ennyi meg-jövendôlt nyomoruságokra fel nem serkennek; *Per-*

cussi-

cuſſiſti eos, & non doluerunt, alliſiſti eos, & renuerunt accipere diſciplinam: induraverunt facies ſuas ſuper petram, & noluerunt reverti. Jerem. c. 5. Imé én Iſtenem, ugy monda' Próféta: meg-verted ôket, és nem fajlalták, meg-tôrtet ôket, és nem akarták fel venni a' te figyelmedet: a' kôſziklákná jobban meg-keménnyitették orczájokat, és nem akartak meg-térni. Oh! én Iſtenem! mennyin voltanak az úta, a' kiket minden jovaibul ki forgattál, s' ugyan csák nem akartak meg-térni; Ellenségek kezében adtad ôket, és meg nem tértenek, meg-ôlted, a' halálnak ádtad gyermekeket, Attyafiokat, és meg nem tértenek; magokat hoſzu betegségekkel gyôtrôtted, *Et noluerunt reverti*, ugyan még ſem tértek-meg, pokollal ijeſzted, s' még ſem térnek-meg, mit mondok? nem csák meg nem tértenek, de mint ha kevés lett volna az elôbbi gonoſzságok, tôbre, és nagyobra lépnek. Mire nézve fel kiált Szent *Chryſoſtomus*, *Proh nefas! nulla ex pœna correctio, & quaſi adverſis, hominum malitia provocetur, ſic creſcit quotidie quod puniatur. Amant pœnam, ſupplicium diligunt; nolunt emendari, ut vivant, nolunt corrigi ut evadant.* Oh! nagy iſtentelenség! ſemmi bûntetéſre nincſen jobbitás, és mint ha az ellenkezô dolgokkal, ſanyaruságokkal kiſztetnék az emberek gonoſzsága, ugy nevelkedik minden nap az, a' mit bûntetni kell. Szeretik a' bûntetéſt, kedvellik a' gyôtrelmet; nem akarnak megjobbulni, hogy éllyenek, nem akarnak meg-jobbittatni, és intetni, hogy azokat el kerûllyék. Oh! rettenetes mélly álmu bûnôsôk! meddig? meddig? meddig? nem nyittyátok fel ſzemeiteket elôttetek lévô veſzedelmetekre?

Jerem. c. 5. v. 3.

S. Chryſoſt. hic.

Haſonlóknak láttatnak ezek énnékem az úton járó meg-fáradott emberhez, a' ki minek utánna hegyeken, vôlgyeken el fáradott, a' melegel hevitette, le folyta homlokát, sôt az egéſz teſtét a' verejték, inai el ſzakaſzkottak.

ereje el fogyott, alig várja hogy valamely árnyékot érhessen, ottan le dűlhessen, és meg-nyugodhassék, azonban sem árnyékot tarto fat, sem más épűletet nem lelvén, egy magános meg-repedezet kő-falra akad, a' mely szempillantásonként csak le omlását várja, ha szél fuj, mint a' fel támasztot fa, ingadoz, ha eső veri, húll, ha menydörög, szakadoz, egy szoval, csak az orája nem jött el, a' melyben le dűllyön; e' mellett el mégyen a' meg-fáratt ember, és tovább semmit nem gondolván annak veszedelmérűl, kap árnyékán, és alatta el aluszik, azonban mások mennek ottan által, láttyák a' nyomorult ember veszedelmét, kőltik, kiáltyák, ingattyák, mondván kelly fel, mert majd reád szakad a' fal, ő pedig el lankadván, nem hogy fel kelne, hanem inkáb egy részrűl a' mátikra forgattya magát, hogy édesdedebben alhassék, sőt nehesztelli a' fel sőrkentést, s' azon fellyűl, még szitkokkal-is illeti azokat, a' kik intik, tarcsák dolgokat, mi kőzők ő hozzá, ha le dűl, az ő kára, és veszedelme; oh! esztelen ember! az ő jovára intik, s' még sem enged, ki ne nehesztelne reá, ki ne felellye azt, ott vesz, ha magad jovát nem kivánod.

Igy vagyon dolga az embernek, ez el fáradott a' sok gonoszságban, *Lassati sumus in via iniquitatis*, Nyugodalmat keres, álomra alkalmatossat, ugy mint hoszabb életet, de micsoda ez? hanem egy dűlni készűlt fal? naponként repedez, majd egy, majd más betegség éri, húll erejében, s' majd majd éppen le dűl, mert mikor nem vélné, akkor fogy el élete, s' mégis ez alatt aluszik, *Dormierunt somnum suum. Psalm. 75.* Alutták az ő álmokat, az az, mélyebben mentenek a' bűnben, soha arrul nem gondolkodván, hogy vége lészen életeknek, és azután gyötrelmek; a' mint *Dionysius Carth.* magyarázza, *Dormierunt somnum suum,*

Psalm. 75.

Dionysius Carth.

ſuum, hoc eſt, ſomnum peccati, de quo clamat Apoſtolus, ad Eph. c. 5. Surge, qui dormis, & rurſus ad Rom. c. 13. Hora eſt jam nos de ſomno ſurgere. Alutták az ő álmokat, az az, a' bűnnek álmát, a' melyről azt kiáltya az Apoſtol, kely fel, a' ki aluſzol, és más helyett, el jött az óra, üdeje hogy az álomból fel kellyünk, az az, magunkat meg-jobbitſuk, mert rettenetes dolgok következnek, de azonban, ugyan csak aluſzik, az az, vétten vét a' gonoſz ember, mert *Hunc ſomnum dormire, & in rebus carnalibus tranſitorijs, & caducis, & vanis délectari, quieſcere, aut finaliter perdurare. Idem Dionyſius.* Ezt az álmot alunni, annyi, mint a' teſti el mulando hivságos dolgokban gyönyörködni, abban nyugodni, és végig maradni. Az illyeneket az által ménő okos emberek, az Apoſtolok, Próféták, kőltik, sőrkentik, de ſemmit ſem haſználnak, még ők neheſztellenek, ha intetnek. Kiált Szent Péter, *1. Petri c. 4. Si juſtus vix ſalvabitur, impius & peccator, ubi parebunt!* Kelly fel bűnős ember, jobbitsd-meg magadot, láſs előre, nézd el azt a' rettenetes Itéletet, a' melyben utolſo ſentenczíádat véſzed, láſſad mint reſzketnek még az igazak-is, ha azért az Igazak-is alig üdvőzűlnek, az iſtentelen, és bűnős hol marad-meg? Ah! kelly fel, reád ſzakad a' fal, majd vége leſz életednek!

ad Epheſ. c. 5. v. 14. ad Roman. c. 13.

Dionyſius hic.

1. Petri c. 4. v. 13.

Deunalmas az illyen ſerkentés, kedveſſebb előtte az álom, az az, a' bűne, és abbul vett gyönyörűsége a' bűnős embernek, mint halála rettenthetné.

Igy amá' fel fualkodott Góliát közelgetett a' halálhoz, s' mennél közellyebb érte Dávidot, annál közellyebb érte őtet-is a' halál; de nem nézett ő előre, káromkodott az Iſten ellen, és Dávidot meg-nevette, hogy ő ellene kővel, és bottal jőne. Oh! eſztelen Filiſtæus! min vigadſz? hogy Dávidot meg-ölőd? hogy az ő Iſtene téged meg

nem ronthat? a' te otromba nagy teſtedet majd a' földre veri le az Iſten, a' meg-vetett Dávid páſztorka kővével, ne ſieſs a' harczra, kővesd meg előbb az Iſtent, a' ki ellen káromkottál: Semmit nem értett ebben a' Goliát, hanem meg neveti Dávidot, s'azt mondá, *Nunquid ego canis ſum, quòd tu venis ad me cum baculo. 1. Reg. c. 17.* Nem de eb vagyok-é én? hogy te bottal jőſz ellenem? mint ha azt mondotta volna, miképpen merſz te én velem ſzemben ſzállani, a' kinek kezében a' fegyver ſem illik? Oh! balgatag ember! cſak azt ſem érdemled, hogy annyi tekéntet légyen reád, a' menyi vagyon az ebre, mert az eb meg-érzi veſzedelmét, és el kerűli, de te előtted lévén halálod, nem érted. Vigyázóbb az eb te náladnál, mert ébrebben vigyáz magára, mint te a' kinek a' bűnnek álma elméjét éppen el nyomta; Azért Szent *Chryſoſtomus hom. de David, & Goliath.* igy feddi,: *Si canis fuiſſes, nunquam dimicantem contra te Dominum provocâſſes, ſed ut canis interitum futurum, & dignum ſupplicium metuiſſes. Pejor es cane, qui nec virgam metuis, nec lapidem, quô moriturus es, extimeſcis.* Ha eb voltál volna, ſoha az ellened harczolo Urat ki nem hittad volna, hanem mint az eb, jövendő veſzedelmedtűl, és mélto bűntetéſedtűl féltél volna. Roſzabb vagy az ebnél, ugymint a' ki ſem a' bottul, ſem a' kőtűl, a' melytűl meg-ő-lettetel nem tartaſz, nem félſz.

1. Reg. c. 17. v. 43.

S. Chryſoſt. hõ. de David. & Goliath.

Igy, egy pogány Goliátot fedd Szent *Chryſoſtomus*, de ezeren érdemlik-meg azon feddéſt, a' Kereſztyének kőzzűl; mert hányſzor mennek általa' temető helyeken, a' bűnnel terhelt emberek, láttyák a' ſirok felett, a' köveket, a' mellyek bé fődték a' halottakat, és azt nem gondollyák, hogy ma, vagy hólnap őket-is ollyan egy kő el rekeſzti minden nyájaſságától e' világnak; bizony alább valók az oktalan ebnél, mert félni ſemmit ſem tudnak, valamit

lamit hallanak, a' mi intésre valo másokra értik; mint ama' nagy Fejedelmi ember, a' kit *Damianus* Szent Péter beszéll, ment a' *Vesuvius* hegye táján, melynek látván ki csapott lángját, és tüzét, a' mit másoktul hallott azt mondotta: ismég egy fösvény Urnak meg-kell halni, vagy más gonosz életü embernek, s'azonban maga vesztét nem érzette, azon éjjel az undok kereſmények személlyek közt hirtelen halállal hólt-meg, igy a' *Vesuvius* tüze, elöl-járója volt az örök tüznek, a' melytül nem tudot félni.

Bóldogjabb volt ennél Nabugodonozor, a' ki mivel hogy ágyában-is gondolkodott ki menetelérül, noha ugyan sanyargattatott Istentül, de el nem vesztett. A' mint álmát kezdvén meg-fejteni Daniel, mindenek előtt azt mondá, *Tu Rex cogitare cepisti in strato tuo, quid esset futurum post hæc. Daniel. c. 2.* Te Király gondolkodni kezdettél az ágyadban, mi következnék ezek után? *Theodoretus legit: Cogitabas, an esses victurus semper? an verò humanæ naturæ lege moriturus?* Theodoretus azon helyt igy olvassa: gondolkozol vala, hogy ha örökké volnál-é élendö, vagy pedig természet szerént valo halállal meg-halandó? Ez valóban okos emberhez illendö gondolat, és sok veszedelembül ki-mentö! *Dan. c. 2. v. 29.*

Okos volt ebben *Abdiás* Akáb Királynak fö *Miniſtere*, és gondviselöje, a'ki noha a' Jézabel parancsolatyábul kergettetnének a' Próféták, mind azon által feje vesztével-is el rejtegette öket, és táplálta, *Abdias autem timebat Dominum valdè. Nam cùm interficeret Jezabel Prophetas, abscondit eos, quinquagenos in ſpeluncis, & pavit eos pane, & aquâ, 3. Reg. c. 18.* Abdias pedig igen féli vala az Urat. Mert mikor Jézabel az Ur Prófétáit meg-ölné, öt száz Prófétát vün el, és el rejté azokat ötvenenként a' barlangokba, és táplálá öket kenyérrel, és vizzel. S' mitül viseltetett, hogy *3. Reg. c. 18. v. 3. & 4.*

igy rejtegette őket? *Theodoretus* arra magyarázza, hogy tudván a' Prophétáktul a' jövendőket meg-jelenteni életének meg-kőnnyebbitésére, meg-akarta őket tartani, hogy értekezhetnék tőlök a' jövendőkről. *Prophetis sufficientem cibum offerebat Abdias, illorum salutem propriæ securitati præferens, vitam, quæ sine illis transigenda esset, mortis loco ducens.* *Theodoret. serm. 8. de prov.* *serm. 8. de prov.* Elegendő ételt adot a' Prophétáknak, azoknak életét, maga életénél jobban becsülvén, ugy mint, a' kinek élete nélkül, maga életét halálnak tartotta volna. Mert mint bőlcs elme mindenek felyül becsüllette azt, hogy tudhatná mik következnek, ezt pedig a' Prophéták által tudhatta, tehát okossan meg-is kellett tartani.

Semmi bizontalannyabb nincsen, mint az, a' mi lészendő, s' azért mondotta *Eccles. c. 9. Nescit homo, an amore, an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta.* *Eccles. v. 9. v. 1. & 2.* Nem tudgya ember, ha szeretetre légyen-é méltó, vagy gyülölségre: hanem mindenek jövendőre tartatnak; csak nyomorult az, a' ki a' jövendők felől semmit nem tud. *Seneca* szerént-is, *Nihil est miserius dubitatione viventium, quorsum evadant? quantum sit illud, quod restat, aut quale, mens collecta inexplicabili formidine agitatur. ep. 102.* *Seneca ep. 102.* Nincsen nehezebb az élőknek kételkedésénél, hová lésznek jövendőben? menyi az, avagy minémű, a' mi hátra vagyon? e' miatt az okos elme ki mondhatatlan képpen kinlódik. Eppen Keresztyén emberhez illendő tudomány, mert eggyez a' Szent Lélek szavával *Prov. c. 27. Ignoras, quid superventura pariat dies.* *Prov. c. 27.* Nem tudod azt, mit hoz elő, mit szül a' következendő nap, azért: *Beatus homo, qui semper est pavidus, qui verò mentis est duræ, corruet in malum.* Bóldog az ember, a' ki mindenkor félelmes, a' ki pedig kemény elméjű le romlik a' gonoszra, s' ki szakasztya nyakát? az a' nagy álom, és vakság, mellyet a' bűn szerez, mikor bé

hu-

hunyattya ſzemét, hogy a' jövendőkre ki ne tekéntſen.

De jaj azoknak, mert mikor a' véletlen nyomoruság éri, tellyeſséggel el nyomattatnak, hidgyetek *Senekának lib. 14. ep. 92. Inexpectata plus aggravant: Novitas adjicit calamitatibus pondus. Ideò nihil vobis improviſum eſſe debet. In omnia præmittendus eſt animus, cogitandumque, non quid ſolet, ſed quid fieri poteſt.* A' miket magunkra nem várunk ſullyoſſabban eſnek, a' ſanyaruságoknak újsága újjabb terhel nyomja azokat vállunkra; annak okáért ſemminek nem kell előttetek véletlennék lenni. Előre kell küldeni az elmét, és arrul gondolkodni, a' mi történhetik, nem a' mi ſzokott lenni. El kell annak a' léleknek veſzni, a' mely a' veſzedelemrűl ſoha nem gondolkodott; *Væ genti peccatrici, populo gravi iniquitate, ſemini nequam, filijs ſceleratis. Iſaiæ c. 1.* Jaj a' bűnős nemzetségnek! hamiſsággal meg-terhelt kőzségnek, a' lator magnak, iſtentelen fiaknak. Nem hallyák moſt őrőmeſt a' halált, kárhozatot, és a' pokolnak kinnyait, mint rettentő beſzédet: hallanák jövendőben, de késő léſzen. Bizonyságot tehetne errűl ama' fársángos kőntősben őltőzött néhai *Holandus*, ki bé ugordván a' menyegzősők kőzzé, kezében égő fáklyával arra a' végre, hogy meſterséges tánczával lábai hajlását minnyájan láthatnák: azonban, ſzurokkal lévén meg-őntve rajta a' fársángos kőntős talán valamely ſzegletin ki állo prémének rojtyát meg-kapta a' fáklyáknak lángja, és mikor nevelkednék rajta a' tűz, minnyájan reá kiáltottak vetné le ruháját mert ég, de ő ezt nem akarván érteni véletlenűl mindeneſtűl lángba fordult, s' magais meg-égett. *ex Eraſmi Adagijs.* Ki ha hitelt adott volna a' reá kiáltóknak véletlen halála nem történt volna;

Seneca lib. 14. ep. 92.

Iſaiæ c. 1.

Ex Eraſmi Adagijs.

Mire nézve gondolkodgyatok ůdején, hogy ſe titeket Jeſus meg ne iraſſon, ſe magatok magatokat heába meg

meg ne firasſátok. Meg ne veſsétek az ijeſztéſeket, mint a' Sodomábéliek, kik midőn azt hallanák *Geneſ. c. 19. Surgite egredimini de loco iſto, quia delebit Dominus civitatem.* Kellyetek fel, és mennyetek ki ebbůl a' helybůl, mert el tőrli az Ur e' váraſt, azt mondgya az Irás, *Viſus eſt eis, quaſi ludens loqui.* Csak ugy láttatott nékik a' ki ſzollott, mint ha jáczodozva ſzollana, s' azonban el veſztenek. Hogy igy ne jarjon ſenki, moſt gondolkodgyunk, és ha el aluttunk ſerkennyůnk fel, és félyůk az Iſtent. Amen.

Geneſ. c. 19. v. 14.

PŮNKŐSD UTAN, TIZEDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

A' ki kérkedésével, s' máſok gyalázásával fellyebb hág, maga romlásával alább ſzakad.

Non ſum, ſicut cæteri hominum, raptores, injuſti, adulteri, velut etiam hic Publicanus. Lucæ cap. 18.

Lucæ c. 18.

Nem vagyok mint a' több emberek, ragadozók, hamiſſak, paráznák, a' mint e' Publikánus-is.

KEt kůlőmb életů, kůlőmb cſelekedetů, kůlőmb érdemů ember, fel menvén a' templomba, mindenik azzal a' ſzándékkal, hogy az Urat imádgya, és magát néki ajánlya, cſudálatos kůlőmbőzéſſel kezdettek áétatoſságokhoz; eggyik a' Fariseus előre állott, a' máſik a' Publikánus távul tőle valamely ſzegletében a' templomnak, s' val-

s' vallyon miért állott el távul ? talán hogy amannak imádságát fohászkodásival ne akadáloztassa ? avagy talán szegénységét tekéntvén nem akart előre menni, mint az ótet nem illető helyre? mindenik elégendő oka, távul állásának; de ha én az első imádságának módgyát hallom, a' nagy fűstnek tulajdonitom, mert ha a' kéménybűl le űt a' fűst a' házba, vagy senki ben nem maradhat, vagy a' ki éppen szélről áll, ciak a' maradhat-meg, de micsoda fűst volt? nem más, hanem a' kérkedő és másokat gyalázo Fariséusnak kevélysége: e' volt az, a' mi távulra állitotta a' bűnös Publikánust, mivel annyira kérkedett maga jovaiban, hogy másokat tellyességgel meg-vetne, és nevezet szerént a' Publikánust, kire minden gonoszat reá hárintott, mondván: nem vagyok ollyan, mint egyébb emberek ragadozók, hamissak, paráznák, a' mint e' Publikánus-is. Főlöttébb nagy fűst! a' melyről *Isaiás c. 9.* azt mondgya, *Convolvetur superbia fumi.* Egyben tekertetik a' fűstnek kevélysége; mások olvassák, *Fumus eorum, qui te oderunt*, azoknak fűsti egyben tekertetik, a' kik tégedet gyűlőlnek; mert ugyan-is, valamint a' házra alá tekeredett fűst, ki kergeti a' házba lévőket, ugy a' kevélyeknek gonosz nyelve, és gyalázása, annyira sányargattya az alázatosokat, hogy vêle egy házban meg ne maradhassanak; és erre nézve mondotta Szent Dávid, *Dum superbit impius, Pſ. 9. ſecund. Hebr. Pſ. 10.* Mikor az istentelen kevélykedik, meg gyulad akkor a' szegény, mert a' menyi gyalázást hány reá a' szegényre, annyi égő szenet hány, és némű némű képpen gyulasztya, és égeti.

Isaiæ c. 9. v. 18.

Psalm. 9. secundum Hebr. Psal. 10. v. 2.

Illyen nagy fűsti volt a' mái Fariséus kevélységének, illyen égető szenei, mikor magát annyira magasztallya, mint a fűst, tűzes nyelvével pedig gyalázván a' Publikánust égeti, mint a' tűz. s' hogy ne állana tőle távul? Oh!

hivságos Fariséus! oh! el enyészto fûste a' kevélységnek! micsoda haſznát veheti annak az imádságnak, a' mely nem annyira imádság, mint gyalázás, és rágalmazás? ugy látom én, nem dicſiretet, nem üdvösséget, hanem kárhozatot vont fejére, mivel Szent *Paulinus* mondása szerént, *Quod juſtitia ædificabat, ſuperbia deſtruebat. ep. 58.* A' mit épitet volt volna benne az igazság, azt más felöl el rontotta a' kevélység; volt légyen bátor ö benne mértékletesség, tisztaság, és a' mik felöl dicsekedik, de igaz az, a' mit mondot Szent *Bernárd ep. 41. Si amittitur humilitas, virtutum congregatio non niſi ruina eſt.* Ha az alázatosság el veszted, más josságos cselekedeteknek egyben gyüjtése, nem más, hanem romlás, el enyészik a' füst, meg-romlik a' kevély, és semmit nem nyer, a' mint Sz. *Ambrus* tanitotta, *Nihil ei tot genera virtutum unô vitiô decolorata prodeſſe poterunt. ſerm. 20. in Pſal. 118.* Ha szintén sok fele jó volt-is benne, de egy kevélységnek vétkével be kormoztatván, semmit nem haſználhatot néki, sőt inkáb romlására vált. Annak okáért, hogy senki fel ne fuvalkodgyék magában vélt jovaiért, és másokban látott fogyatkozásokért, meg-mutatom én, mint romlik meg a' kevély, kinek nagyob a' kérkedése, mint josága. Legyetek figyelmetesek.

S. Paulinus ep. 58.

S. Bernard. ep. 41.

S. Ambroſ. ſerm 20. in Pſalm. 118.

Propoſitio.

Mennél erősebb, és hatalmasſabb valakinek ellenkezője, annál bizonyoſſabb lehet benne az erőtlennyebb, hogy amattul meg romlik. Hatalmas, és erős az Ur Isten, erőtlen az ember, ha ki nagy kérkedéſſel másokat meg-vetvén fel fualkodik, maga ellen támad az Isten ellen, s' mit várhat bizonyoſſabbat, mint meg-romlását. Bizonyitotta ezt Szent Jakab Apoſtol, *Deus ſuperbis reſiſtit. Jacobi c. 4.* Az Isten a' kevéllyeknek ellenek áll; De miért áll ö ellenek? hiszen ugy látzik nem ö véle vagyon

Jacobi c. 4.

kűsz-

kűszkődések á' kevéllyeknek, hanem az alább valo emberekkel. Láttya a' kevély magában a' bőlcsességet, erőt, szépséget, gazdagságot, és több a' féle, vagy a' természetnek, vagy Istentűl vett Jovait, s' csak azért veti-meg azokat, a' kikben ezek nem láttatnak, hogy ő azoknál fellyebb valo, s' azért ha kivel vagyon valamely ellenkezések, azokkal vagyon, a' kik sokkal alább valók. Megfelel erre Szent *Ambrus ser. 7. in Psalm. 118.* és azt mondgya, az illyen fel fualkodás, mely másoknak meg-vetésébűl áll, mindgyárt maga ellen vagyon az Isten ellen és annyira tartya az ő boszontását, *Tanquam suæ contumeliæ propulsator veluti quoddam suscepit adversus superbiam, certamen speciale. Tanquam dicat, meus est iste adversarius, qui me laesit, mihi debetur ista congressio.* Mint önnön maga becsületének oltalmazoja, és gyalázattyának el távoztatója a' kevélység ellen kivált képpen valo harczot vállalt fel, mint ha azt mondaná, ez a' kevély ember az én ellenségem, ki ellenem támadott, engemet illet az ő véle valo viaskodás, és harcz. Oh! veszedelmes bajvivás! ki romlik-meg a' kettő közőtt? bizony ugy látom, az erőtlennyebb, a' kevély ember. S' méltán-is, mert mikor másokat meg-vét, nem annyit cselekszik-é, mint ha magát vetné-meg az Urat, a' kinek dolga az, hogy ennek kevessebbet adot, mint amannak, egy Ur adta Péternek bőségét, a' természet jovainak, és Pálnak kevessebbet, s' miért kell azért ezt megvetni? az illyenekre kiált Szent Pál Apostol, *Quid habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* *1. ad Cor. c. 4.* Mid vagyon, a' mit nem vettél az Urtul? ha pedig attul vetted, mit dicsekedel, mint ha nem ő tőle vetted volna? abban kérkedel, hogy te bőlcsebb vagy, hogy hatalmassabb, de nincsen e' magadtul,

S. Ambros. in Ps. 118. serm. 7.

1. ad Cor. c. 4. v. 7.

azért ha felebarátodat meg-veted, az ellen támadtál, a' ki annak nem adott annyit, mint tenéked.

Nincsen minékünk magunktul más, hanem csak a' hazugság, és a' bűn, a' mint *Concilium Arausicanum can.* 22. el végeszte, valami jó vagyon, vagy a' természet jovaibul, vagy a' lelki jókbul az Urnak adománnya, és azért méltán áll ellene a' kevély ellen, mint a' maga boszontója ellen; Annak okáért, hogy ama' jámbor, és áétatos Aszszony, *Anna*, még ellenségével-is jót tenne, azt mondá, *Nolite multiplicare sublimia gloriantes.* 1. *Reg. c.* 2. Ne szaporitsatok kevély szókat dicsekedvén; a' *Káldéus* olvassa: *Ne loquamini magnalia, magnalia.* Ne szollyatok nagyokat, az az, abba ne kérkedgyetek, hogy ti néktek több jótok vagyon, mint másoknak, azért senkit meg ne vesletek, mert *Deus superbis resistit*, nem azzal állatok szemben, a' kit meg vettek, hanem magával az Istennel, ki mint hatalmas Ur meg-ront, és el veszt.

Concil. Arausic. can. 22.

1. *Reg. c.* 2. *v.* 3.

Nem hitte ezt *Rabsaces* az Assiriusok Királlyának kővete, valameddig meg nem rontatott, ki hogy Samariát meg-vette, el hitette magával, hogy az egész *Judæát* magáévá tészi, *Quis ex omnibus Dijs, qui eruerit terram suam de manu mea? ut eruat Dominus Jerusalem, de manu mea? Isaiæ c.* 36. Kicsoda e' földnek minden Isteni kőzzül, a' ki meg-szabaditotta az ő földét? hogy meg-szabaditsa az Ur Jerusálemet? *O barbara conclusio! illi Dij, id est, nihil hic Dominus est.* Oh! vad, és pogány okoskodás! fel kiált Sz. *Cyrillus hic.* magad hozod fejedre romlásodat, azok Istenek, az az, semmik: nem csuda, ha nem birtak veled, de ez az Ur, és hatalmas Ur, te az ő népét vetetted meg, de ő áll ellened, ő ront-meg, a' mint hogy mindgyárt azt mondá az Ur, *Ponam circulum in naribus tuis, & frænum in labijs tuis, & reducam te in viam, per quam venisti. Isaiæ c.* 37. Ka-

Isaiæ c. 36. *v.* 20.

Cyrill. hic.

Isaiæ c. 37. *v.* 29.

ri-

rikát vetek orrodba, és zabolát ajakidra, és viſza viſzlek téged az útra, a' mellyen jöttél. A' hol *Theodoretus* azt mondgya, *Ut brutum tractat Dominus eum, qui animâ rationali præditus, rationem corrumpit;* Mint az oktalan állattal, ugy bánik azzal az Ur, a' ki okoſsággal biryán, eſzét megveſzti, meg-zabolázza, mint az oktalan lovat, mint a' vad medvét orran fogva hordozza, és nem kûlömben áll ellene a' kevélynek, mint maga ellenségének; s' ki ment ki az ô kezébûl? jaj annak, a' ki ellenségévé fogadgya az Iſtent! *Theodoret. hic.*

Nincſen-is könnyebb dolog, mint a' kevélyt megrontani, mert a' kevélységnek csak egy lába vagyon, valamint hamar le verhetni, az egy lábát, ugy hamar el veſzthetni a' kevéllyet. Azért Szent Dávid azon könyörgött, hogy ettûl az egy lábu kevélységtûl meg-mentené ôtet az Iſtén. *Non veniat mihi pes ſuperbiæ. Pſalm. 35.* Ne jöjön reám a' kevélységnek lába! miért nem emliti inkáb a' fejét? talán azért, hogy fejetlen láb a' kevély ember? vagy ha lábától fél, miért nem tart inkáb lábaitul? talán sánta a' kevélység? a' mely leg hamarébb, és gyakrabban botlik? ezek mind ugy vannak, de inkáb hiſzem azért emlitt egy lábot, Sz. Dávid, mert leg erôtlennyebbûl áll az egy lábu kevélység, melyre, valaki támaſzkodik meg-eſik, a' mint a' kik ezen kevélységekért ki verettettenek mennyégbûl, ſoha többé egy nyomba nem álhatnak, *Expulſi ſunt, & non potuerunt ſtare. Pſalm. 35.* Ki verettettenek, és többé nem álhatnak, ugy mond a' Próféta. Ezen kapaſzkodott a' menyire lehetet Lucifer, de el dûlt ô-is, *In veritate non ſtetit. Joan. c. 8* Az igazságban meg nem állott. Nem heába mondotta, *Sedebo in monte teſtamenti. Iſaiæ c. 14.* A' ſzövetségnek hegyére ûlök; a' mely ſzokra Szent *Bernárd ſerm. 85. in Cant.* azt mondotta elméſſen, *Ideò for-*

Pſalm. 35. v. 12.

Pſalm. 35. v. 13.

Joan. c. 8.

Iſaiæ c. 14.

S. Bern. ſer. 85. in Cant.

taſſis ſedere voluit, quia ſtare non potuit. Talán azért akart ûlni, mert nem álhatott, kétség nélkûl nem álhatott, mert erôtlen volt álláſa, kevéllyen kezdet járni, és elôbb, hogy ſem mint le ûlt volna, le taſzittatott, valaki azért magát kevéllyen magaſztallya, meg-romlik az, mert kônyû egy lábárul le verni.

Mind azon által mégis annyira el ragadgya ez az egy láb az embert, hogy rôpûlni láttaſsék, de emelkedgyék bár a' meddig lehet, ugyan el éri az Iſtennek hatalma, és le taſzittya, a' mint tôrtént, *Dejeciſti eos, dum elevarentur. Pſalm.* 72. Dicsôûlteſsél hatalmas Iſten (ugy mond a' Királyi Proféta) mert nem vártad, hogy magáſſan fel rôpûlnének a' kevéllyek, hanem akkor taſzitottad le, mikor emelkednének. Tudni illik ugy jár a' kevély ember, mint ama' ôrdôngôs Simon járt Szent Péter ûdejében, ki nagy hitelt akarván magának ſzerzeni, ôrdôgi meſterséggel fel emelkedet, az ég felé, de Szent Péter imádságára le ſzakadott, és lábait el tôrte. A' melynek eſetérûl elmélkedvén Szent *Maximus in natali SS. Petri, & Pauli.* igy ſzolla; Jol tôrtént néki, *Ut qui paulò antè volare tentaverat, ſubitò ambulare non poſſet, & qui pennas aſſumeret, plantas amitteret.* Jol tôrtént néki meg-romláſa, hogy a' ki rôpûlni akart, hirtelen nem-is járhatna, és a' ki tollat akart fel venni, talpát-is el veſztené.

Pſalm 72. *v* 18.

S. Maxim. in nat. SS. Petr, & Pauli.

A' mi pedig akkor tôrtént Simonnal, a' tôrténik a' mái napig a' kevéllyekkel, mikor igen fen akarnak héjjazni, akkor vettetnek-meg az emberektûl, akkor bûntettetnek-meg az Iſtentûl, ugy annyira, hogy csak becsûletes ember ſzámba ſe tartaſſanak; nem kûlômben, mint ama' fel fualkodott Nabugodonozor, magát akarta Iſten gyanánt imádtatni, és az után csak kôz embernek ſem iſmértetett, hanem a' barmokkal a' mezôre hajtatott, baromi módon tápláltatott.

Va-

Valaki magánoſſan akar becsûltetni valami joságáért, ſokat vétett, és azért jol eſik reájok Szent Dávid mondáſa, *Erraverunt in ſolitudine, & in inaquoſo. Pſalm. 106.* El tévelyedtek a' puſztában a' vizetlen hellyen, puſztában magánoſſan járnak, mert Szent *Agoſton* mondáſa ſzerént: *Non vident hominem ad ſolatium, non vident viam, quâ caret deſertum, utinam vel eſſet aqua unde reficerentur. in Pſal. 62.* Embert nem látnak vigaſztaláſokra, útat nem találnak mert ez a' puſztában nincſen: oh! vajha csak vizek volna immár, a' mellyel hiveſittetnének!

Pſalm. 106. v. 4.

S. Auguſt. in Pſal. 62.

Ugyan-is mint egy puſztában magánoſsá el hagyatva téſzi a' kevélység az embert, mivel, mikor magához máſt haſonlót nem iſmér, maga tévelyeg elméjében, út nélkûl jár, mert maga elméje sötétségében, mint éjjel tipog tapog, és hová mennyen nem láttya. Kivánnya az emberi becsûletet, és ſenki néki meg nem adgya, sôt mint a' bolondot nevetik minnyájan, és meg-gunyollyák, s' nem kûlömben vagyon dolga, mint a' ſzomju embernek a' vizetlen hellyen ſzomjuhozik, és nincſen a' ki ſzomjuságát enyhitſe; az illyen kevély-is azt kivánnya, hogy minnyájan dicsérnék, csudálnák, és becsûllenék, de ſenki annyi vigaſztaláſt nem ád néki, s' csak-ugy marad mint a' ſzomju a' vizetlen hellyen.

Es talán erre czélozott Habakuk ama' mondáſával *Tyranni ridiculi ejus erunt, Habac. c. 3.* A' Fejedelmek az ô csûfjai léſznek, és bé tellyeſedik Szent Dávid ſzava, *Effuſa eſt contemptio ſuper Principes, Pſalm. 106.* Ki áradott ki ôntetett a' csûfság a' Fejedelmekre; az az, úgy mond Sz. *Theodoretus, Qui Principes ampliſſimi erant, ab illis ipſis, nempe ſubditis deſpiciuntur. cit. à Vega.* A' kik Fejedelmek voltak, magok jobbágyitul ki nevettetnek.

Habac. c. 3. v. 10. Pſalm 106. v. 40.

S. Theodoretus cit. à Vega.

Nem illik ugyan-is ſem gazdaghoz, ſem ſzegényhez

a'

a' kevélység, mert mind eggyik, mind máſik tele fogyatkozáſſal, és ha miben magokat el bizzák, abban vallanak gyalázatot, valamiben máſoknál nagyobbaknak itéllik magokat lenni, abban cſufoltatnak-meg. S' ki dolga ez? hanem az Iſtené, a' ki ellene áll a' kevéllyeknek, mert ha mit neheſztel, és bűntet, neheſztelli az emberi kevélységet, és bűnteti. Mert a' mint Szent *Ambrus* Doctor tanit: *Inter omnes lapſus hominum, inter omnes culpas peccantium, nulla eſt gravior, quàm ſuperborum ruina, maximè cùm ipſa elatio certet in Dei injuriam. ep. 84. ad Demetriadem.* Minden eſet kőzőtt embernek, minden bűnei kőzőtt a' bűnőſnek nagyobb eſete, és romlâſa nincſen, mint a' fel fualkodás, mert ez az Iſtennek boſzontására harczol.

S. Ambroſ ep. 84. ad Demetriadem.

Nyilván vagyon ez Sz. Dávid Király ſzivbéli buſulásábul, mert a' tőbb bűnőkben eſvén, leg inkább bánta, és buſult kevélysége miatt. ő felebaráttyának feleségét meg-ejtette, annak Urát meg-őlte; mind parázna, s' mind gyilkos volt, de hogy hatalmában el bizván magát, népeit meg-ſzámláltatta, értvén azért bűntetését, ſokkal kűlőmben jelentette bánattyát; Amazokért cſak azt mondotta, *Peccavi Domino.* Bánom cſelekedetemet, vétettem az Urnak, de a' máſodik bűne miatt, oh! mely keſerveſſen ſzollott! *Peccavi valde, ſtultè egi nimis. 2. Reg. c. 24.* Ah! igen vétettem, felettébb bolondul cſelekedtem! mert által látta, hogy kevélységével igyeneſſen Iſtene ellen támadott, a' ki boſzut áll az ő boſzontásáért, és a' kiket igen fel emelt, ha fel fualkodnak, és máſokat meg-vetnek, le rántya, meg-alázza, meg-rontya.

2. Reg 3. 24 v. 18.

Mely undok kevélység, ha a' nagy emberekben, Fejedelmekben igy bűntettetik, mit vél az, a' kinek alig vagyon valami keze kőzőtt, alig valami tudomány fejében, alig láttatik valami jó benne, és immár máſokat megvét,

mint jár? micsoda bűntetést várhat fejére? oh! ostoba ember! félek tőle, ugy ne járj, mint a' kevély Angyal, *Vidi Satanam sicut fulgur de cœlo cadentem.* *Lucæ c. 10.* Láttam ugy mond Krisztus Urunk a' Sátánt le esni az égből, mint a' villámást, az az, egy szempillantásban le szakadott, s' te is ugy jársz valaki magadat el bizod, és fel fualkodol. Nem szenvedi hidgyétek a' kevélyt az, a' ki az alázatosságot kedvellette, az emberi testben, hanem meg-bűnteti, ha nem hallya őtet. mit kiált ő? *Discite à me, quia humilis sum corde.* *Matt. c. 11.* Tanullyatok tőlem, mert én alázatos szivű vagyok. Kinek vagyon annyi hatalma mint Krisztusnak? *Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra.* *Matt. c. 28.* Hatalom adatot nékem az égen, és a' földön, kinek vagyon annyi bölcsesége, mint ő néki? *Sapientia Patris*, a' ki az Atyának bölcsesége, kinek vagyon annyi szentsége, mint ő néki? *Qui peccatum non fecit, nec est inventus dolus in ore ejus.* *1. Petri c. 2.* Soha ő benne csalárdság nem volt, és bűnt nem tett, s' mind azon által mégis *Humilis corde*, alázatos szivű, *propter quod & Deus exaltavit ipsum, &c.* és azért fel-is magasztalta őtet Szent Attya, mert az ő tulajdonsága az, hogy az alázatosakat fel magasztallya, a' kevéllyeket pedig meg alázza, meg-rontsa. Mire nézve, ha ki fel meg-romlásától, ha ki tart gyalázattyától, ne fualkodgyék fel, másokat meg ne vessen, hanem mindeneket magánál jobnak tartson Sz. Pál tanitása szerént, *Superiores invicem arbitrantes; ad Phil. c. 2.* hogy romlását el kerülheti, kárhozattyától meg-menekedik, és meg-igazulva, mégyen bé menyországba.

Amen.

Lucæ c. 10. v. 18.

Matt. c. 11. v. 29.

Matt. c. 28. v. 18.

1. Petri c. 2. c. 23.

ad Phil. c. 2. v. 3.

PÜNKÖSD UTAN, TIZEDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Az igaz hivek nem azt tekéntik másban, a' mi el vető, hanem, a' mi dicséretes, és jó.

Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum, raptores, injusti, adulteri, velut etiam hic Publicanus. Lucæ cap. 18.

Luc. 18. Isten, hálát adok néked, mert nem vagyok, mint a' több emberek, ragadozók, paráznák, a' mint ez a' publikánus-is.

MAgános imádságát, szemre nagy áétatosságát látván a' máj Fariséusnak, kűlömbet nem gondolhatnék, hanem, hogy kedvét találya Istennek; mert ugyan-is mit kiván többet tőlünk Szent Pál, hanem hogy mindenűt, mindenekért hálát adgyunk Istennek? *Sine intermissione orate: in omnibus gratias agite, hæc est enim voluntas Dei. 1. ad Thess. c. 5.* Szűnetlen imádkozzatok: mindenekben hálát adgyatok, mert ez az Istennek akarattya; ő, ugyan imádságát azon kezdi el, Istenem hálákat adok néked, s' mind azon által imádsága nem kedves, háláadása nem kellemetes, maga meg-utáltatik, mert noha jól kezdette, de roszul végezte; Nem illett egyben a' háláadás, másoknak gyalázásával, a' ki azt parancsolta, hogy hálaadók légyűnk, ugyan a' tiltotta meg-gyalázását, és megvetését felebarátunknak; és azért mondotta Szent Dávid

1. ad Thess. c. 5. v. 18.

Psal.

Psalm. 71. Humiliabit calumniatorem. Meg-gyalázza a' gyalázót; Salamon pedig az illyen bolondul fel fualkodott felől azt mondotta, *Cogitatio ſtulti peccatum eſt, & abominatio hominum detractor. Prov. c. 24.* A' bolond gondolattya bűn, és az emberek utálatoſsága a' rágalmazó. *Pſ. 71. v. 4.* *Prov. c. 24. v. 9.*

Azért ennek az ő háláadáſa-is roſz volt, mert a' mint Szent Bernárd vette eſzében, nem adot csak azért hálát, hogy ő jó, hanem hogy egyedűl ő jó, és máſok mind roſzak, *Gratias agit, non quia bonus, ſed quia ſolus, non tam de bonis, quæ habet, quàm de malis, quæ in alijs videt. S. Bernar. de grad. humil.* S' nem csak azokat kőlzőni a' jókat, a' mellyek vannak benne, hanem azokat-is a' roſzakat, és gonoſzakat őrűli, a' mellyeket máſokban lát. Igy *Quod juſtitia ædificabat, ſuperbia deſtruebat.* A' mit egy felől igazsága épitett, azt más felől kevélysége el rontotta, ugy mond Sz. *Paulinus ep. 58.* *S. Bernard. de grad. hum.* *S. Paulinus ep. 58.*

Nem azt jovallotta a' Szent Lélek, hogy magát el hidgye jóságában, hanem hogy annál inkáb meg-alázza, *Quantò major es humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam. Eccleſ. c. 3.* Mennél nagyobb vagy, annál inkáb alázd-meg magadat, és ugy találod kedvét Iſtennek. Valoban ſzép imádság! mindeneket magán kivűl kárhoztat, a' mint Szent *Baſilius Seleuc.* ſzoll: *Bellum ſanè gratiarum actionis exordium? mundi criminatio, & Judex, & mortis ſententiam in omnes ferens, non ſicut cæteri.* Valoban ſzép kezdete a' háláadáſnak, a' mely a' világnak vádoloja, és birája, s' halálra itélője, nem vagyok, mint egyebek; mit tészen az, kérdi Szent *Agoſton, az egyéb emberek?* hanem *minnyájan*; őtet ki vévén, annyit tett, *Ego juſtus ſum, cæteri peccatores. ſer. 36. de verb. Dom.* Csak én vagyok igaz, máſok mind bűnősők. Annyit mondott ezzel ugy mond Szent *Baſilius*, mint ha azt mondotta volna, Iſtennek, *Non habes* *Eccleſ. c. 3. v. 20.* *S. Baſil. Seleuc. hic.* *S. Auguſt. ſerm. 36. de verb. Dom.* *S. Baſil. or. 35.*

habes justum alterum in terra, ego tibi solus virtutum thesaurus, deserta sit à justitia terra, nisi hanc ego calcarem. or. 35. Nincsen több igaz embered a' földön, hanem csak én vagyok, én vagyok minden jóságnak kincse, és szükséges képpen puszta volna a' föld a' jótul, ha én rajta nem volnék. Oh! bolond kevélység! eztelen alitás! oktalan itelet! nem vagy te bűnös? te ugyan hazudsz, de igazat mond Szent *János* 1. *Joan. c. 1. v. 8.* *1mæ. c. 1. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est, falsum ergò dicebat,* S. *Bonaven. hic.* *quia se solum dicebat justum. Bonaventura hic.* Csak az esztelenek itélete az, hogy ők egyedül jók, és becsűlendők, s' azért el vetettek, de az eszesek dolga az, hogy magokat el halgassák, s' másokban lássák, és dicsérjék a' jót, oly formán, hogy ha mi rosz volna-is bennek, nem azt visgállyák, hanem a' mi jó vagyon azt dicsérjék, hirdessék, abban-is igaz Keresztyéneknek mutatván magokat, hogy a' Krístus példájára, nem a' gonoszat, hanem a' jót tekéntik felebarátt yokban. Mellyet mig én meg-beszéllek, figyelmetes halgatást kivánok.

Propositio.

Meg-történik az, hogy nem csak a' fel fualkodot elmék d csérjék magokat, hanem az alázatos Szentek, és igazak-is, de azzal a' különbséggel, hogy a' kevéllyek mások le gyalázásával, a' Szentek pedig egyedül vagy illendő mentségekre, mikor arra kénszerittetnek, vagy pedig az Istennek nagyobb dicsőssége, mikor a' mit magokrul mondának, azt nem magoknak, hanem az Istennek tulajdonittyák. Igy Sámuel Próféta, a' ki a' Királyok könyvét irta, maga felől-is fel tette azt, hogy jól nevelkedet, *Puer autem Samuel proficiebat, atque crescebat, & placebat tam Deo,* 1. *Reg. c. 2. & 3.* *quàm hominibus. 1. Reg. c. 2. & 3.* az után *Crevit autem Samuel, & Dominus erat cum eo.* Sámuel nevelkedik vala, és mind az Urnak, s' mind az embereknek tetzet; nevelke-

ke-

kedet Samuel, és az Ur vala ô véle; mellyeket nem azért irt fel maga felôl, hogy azokban dicsekednék, mint magáéban, hanem azért, hogy inkáb hinnének szavainak, és áldanák az Urat, a' kinek ingyen valo ajándékit vette. S' azért mondotta Szent *Cyprianus ep. ad Donat. In proprias laudes odiosa jactatio est; quamvis non jactatum esse possit, sed gratum, quidquid non virtuti hominis adscribitur, sed Dei virtute prædicatur.* Maga dicséretére szollani gyûlôlséges dicsekedés, noha meg-lehet az, hogy nem dicsekedés, hanem kedves beszéd, valami nem az embernek, hanem az Isteni erônek tulajdonittatik, valamit Samuel irt maga felôl, ugy irta, hogy azzal az Istent dicsôitteſſe, a' ki ingyen adta malasztyát ingyen segitette a' Szentségre. Vallaki azért ollyat talál maga felôl mondani, a' melybûl nyilván ki tetzik, hogy nem magát, hanem az Istent dicsôiti véle, eszesſen szoll, és kedvesſen. *S. Cyprian ep. ad Donat.*

E' pedig mindgyárt ki tetzik a' beszédnek módgyábul, mikor valaki igy szoll, Istennek hálá, kûlômb ember vagyok ennél vagy amannál, tôbb okossággal, és eszszel birok, mint emez, vagy amaz, kûlômben tartom házamat, cselédemet, gyermekimet, mint ez, vagy az; oh! gyûlôlséges kérkedés! miért kell más meg-vetésével azt mondani? tied é az? hogy házadnál meg-áldattál? tiede é az? hogy éleſſebb, és gyorsabb elmével birsz? tied-é az? hogy vagy soha, vagy ritkábban esel bûnben? bizony ha eszed vagyon, mind az Istentûl ismêred ezeket lenni, s' miért kell tehát azokkal dicsekedni valakinek mint magáéval? *Quid est, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* 1. *ad Cor. c.* 4. Ha pedig Istentûl vetted (kiált Szent Pál) mit kêrkedel, mint ha attul nem vetted volna? Mihelet magának tulajdonit valamit ember, a' mi benne jó, mindgyárt fogyatkozását mutat- *1. ad Cor. c. 4. v. 7.*

tya eszének, s' maga csallya-meg magát, a' mint Szent Pál szoll *ad Gal. c. 6. Si quis existimat se aliquid esse, ipse se seducit, cùm nihil sit.* Valaki azt véli maga felől, hogy magától valami jó, mivel semmi sem, magát csallya-meg: ha ember? csak azt mondhattya, magamébûl romlando, gyarlo, bûnôs, és semmi sem vagyok; mert egyéb aránt ha mi jó volna-is, el veszti, nem kûlômben, mint a' tik az ô tojását, mely mivel tojása után kodácsol, s' az egész házat fel zenditi, hogy ô-is tojott, utánna mégyen a' szolgáló leány, és tojását fel szedi.

ad Gal. c. 6. v. 3.

Máſok a' Szentek kôzzûl dicsérik magokat, de kénszeritve, jó neveknek meg-tartására. Igy Szent Jób azt beszélli, *Oculus fui cœco, & pes claudo. Job. c. 29.* En mindenekhez jó voltam, szeme voltam a' vaknak, lába a' sántának, de tudgyátok-é kik kénszeritették erre? azok, a' kik gyalázván azt mondák. *Nunc venit super te plaga, & defeciſti, tetigit te, & conturbatus es, recordare obsecro, quis unquam innocens perijt?* Imé most ér a' csapás, és el fogytál, érintet téged az Istennek keze, és fel háborodtál, emlékezzél-meg kérlek, micsoda ár atlan veszet el valamikor? Ah! az illyen gyalázatra kellett valamit jót mondani maga felôl, mert maga-is meg-hatta az Ur, *Curam habe de bono nomine: Eccles. c. 41.* Gondod légyen jó nevedre. Bizonyittya ezt *Theophilactus. Job prementibus se amicis, & dicentibus, quòd propter peccata sua sit passus, compulsus est enumerare opera sua. Relat. in glossa.* Mikor szorongatták Jóbot az ô baráttyai, és azt vetették szemére, hogy vétkeiért veri az Isten, kénszerittetett elô beszélleni jó cselekedetit; a' mint hogy nem csak nem veszte véle, de magától-is meg-dicsértetett az Istentûl, mert *Summâ necessitate adductum Jobum summæ laudationis laureâ, atque coronâ donavit. Theophilact. hic.* Illy nagy szûkségében lévén, hogy magát dicsér-

Job. c. 29. v. 15.

Eccl. c. 41.

Theophilact. relat. in Gloſſa.

Theophilactus hic.

te,

te, azért az Istentûl leg nagyobb dicséretet nyert. *Non peccavit Job labijs, nec ſtultum, quid locutus eſt. Job. c. 1.* Nem vétkezet Jób az ô ajakival, sem bolondságot nem szóllott. Mikor tudni illik szûkséges a' meg-szollalás, illendô, hogy ember jovait elô beszéllye. *Job. c. 1. v. 22.*

És ezt jelentette a' Lelket az a' csudálatos Aszszony, a' kirûl Szent János azt irja, *Mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus ejus, & in capite ejus corona ſtellarum duodecim. Apoc. c. 12.* Láték, és imé egy Aszszony kôrnyûl véve a' naptul, és a' hold az ô lábai alatt, és a' fején tizenkét csillagbul koronája, a' hol az irás magyarázók a' Szent, és igaz embert értik, a' kit a' joszágos cselekedetek koronáznak; miért szoll pedig a' csillagokrul igy az Irás? oka az, ugymond Szent *Bernárd, ſerm. in Cant. Quomodò ſtellæ in nocte lucent, in die latent, ſic vera virtus, quæ ſæpè in proſperis non apparet, eminet in adverſis. Illud ſanè cautelæ eſt, hoc neceſſitatis.* Valamint a' csillagok éjjel fénylenek, és nappal el rejtetnek, ugy az igaz jóság, a' mely a' kedve szerént való jók kôzôtt nem látzik, ki mutattya magát ellenkezô dolgaiban: amaz ugyan vigyázásnak jele, e' szûkségnek, Igy dicsérik a' Szentek néha magokat, de eszessen, mert vagy mentségekre a' gonoszstul, vagy Istennek nagyobb dicsôsége nevelésére, de senki kisebbitésével magokat nem dicsérik, az esztelenek pedig ellenkezô képpen, vagy dicsérik magokat, hogy másokat ocsállyanak, gyalázzanak, magokat álitsák csak, valaminek, de másokat semminek. *Apoc. c. 12. v. 1.* *S. Bernard. ſerm 27. in Cantic.*

Ki tetzet ama' kevély, és valoban esztelen Amánbul, a' ki annyira gyûlôlte *Mardokéust*, hogy elôtte sem szenvedhetné, azért valamit reája foghatott ô reá, és nemzetségére, meg-cselekette a' Királynál, s' halálra-is kivánta, de meg-csalta magát, mert mikor annak jó tettét halván a' Király, meg-akarná jutalmazni, s' azt kérdené Amántul,

tul, mit kelleſsék annak cſelekedni, a' kit a' Király megakar tiſztelni? maga felől való eſztelen nagy álitáſa azt vélte, hogy ő felőle kérdeſzkedik a' Király, el hitetvén azt magával, hogy ſenki más nincſen ő kivűle, a' ki kedvét, és jó akaratt yát, s' grátiáját érdemlené a' Királynak, a' mint az Irás fel jedzi, *Cogitans autem in corde ſuo Aman, & reputans, quòd nullum alium Rex, niſi ſe vellet honorare. Eſther. c. 6.* Vélvén ſzivében Amán, hogy nem más, hanem ő, a' kit a' Király meg akar becsűlleni, oly tanácſot ada, hogy mélto volna az arra, a' ki a' Király lovára fel űltettetnék, és Királyi őltőzetben őltőztetnék' s' a' ki leg nagyobb Ur az Udvarban, a' menne előttè, mindenűt azt kiáltván, Igy tiſzteltetik, a' kit a' Király meg akar tiſztelni!

Eſther. c. 6. v. 6.

Jól jártál fel fualkodott Amán, te léſzeſz az, a' kiáltó, te udvarlaſz Mardokéuſnak, a' kiben becsűletre valót ſemmit nem láttál, látott a' Király, s' tégedet alája vetet; s' ugy-is lett, mert ezeket mind végben kellett vinni kételen-is, mikor azt mondá néki *Aſverus, Fac, ut locutus es, Mardochæo Judæo, qui ſedet ante fores palatij, cave, ne quidquàm de his, quæ locutus es, prætermittas. Ibidem.* Cſelekedgyél a' mint ſzolottál, a' Zſidó Márdokéuſſal, ki a' palota ájtaja előtt űl. Meg-lásd, hogy ſemmit azokban, a' miket ſzollottál el ne hadgy? Nyitotta volna fel ſzemét Amán, s' látta volna érdemét máſnak-is, nem jutot volna arra a' ſzolgálatra, de mivel cſak magát dicsérte, annyira jutot, hogy a' meg-vetett, és gyaláztatott Márdokéus miatt, végtére fel-is akaſztaott.

Ibid. v. 10.

Oh! mely jól mondotta Szent *Agoſton, Superbia tumet non magnitudo, ſed tumor; quod autem videtur magnum, ſed non eſt ſanum. ſerm. 22. de nativ. Domini.* A' kevélység nagyságnak láttatik, de nem nagyság, hanem daganat; a' mi pedig dagad nagynak látzik, de nem egéſséges. Mint a'

S. Auguſt. ſerm. 22. de nat. Dom.

viz

vizi kórságos betegségben láttyuk, az az, a' ki másoknál jobnak álitván magát dicséri, s' másokat meg-vét, nem egéſséges eſzében, nem egéſséges lelkében.

Nincſen ſenkiben oly gonoſzság, hogy a' mellet valami jót-is ne láthaſs, tedd félre azt a' mi gonoſz, és dicsérjed azt, a' mi jót találſz benne. Erre tanitot Sz. Máthé, a' ki Urunknak ő reá valo tekéntetét igy irta fel, *Præteriens Jeſus, vidit hominem ſedentem in telonio. Matt. cap. 9.* Altal menvén a' Jeſus, láta egy embert ůlni a' vámon. Oh! kegyes tekéntető Jeſuſom! mit láttál a' vámon? embert? de micſóda embert? nem főſvény embert-é? nem a' világi gazdagság keresésének eſett embert-é? nem bůnős embert-é? s' miért nem téteted fel leg alább azt, hogy bůnős embert láttál? de az igaz ſzeretet nem engedi arra tekénteni a' ſzemet, a' mi gonoſz, hanem cſak arra, a' mi jó, gonoſz volt Máthé, és bůnős, de arrul ſzemét el forditván, cſak emberségét nézte Jeſus, és arrul dicsérte, mert maga alkotmányának iſmérte. Szent *Chryſologus* ſzoll errůl *ſerm. 30. Vidit hominem, ut peccata hominis non videret, vidit opus ſuum, ut deſpiceret opera peccatorum.* Látta az embert, hogy az embernek bůneit ne látná, látta az ő maga munkáját, hogy a' gonoſzságnak cſelekedetit benne meg-vetné.

Matt c. 9. v. 9.

S. Chryſol. ſerm. 30.

Oh! én Iſtenem! bár a' mi ſzemeink fényét-is igy igyengetnéd, látnánk felebarátunkban azt, a' mi roſz! meg-ſzůnnék a' rágalmazás, meg-ſzůnnék a' gyůlőlség, meg-ſzůnnék a' ſok hamis itélet; de mivel cſak a' mocskot keresſük, s' nem a' tiſztaságot, arrul beſzéllůnk, arrul téſzůnk gonoſz itéletet. Bizony ollyanok vagyunk ebben, mint ama' bůdős bogár, a' mely előtt, bátor elég jó illatu virágok legyenek-is, és azok mellett undok ganéj, nem a' virágokra, hanem a' ganéjra ſzáll, ugy valakik másban

csak a' mi rosz azt visgállyuk, és fedgyük, s' nem a' jót, merő bűdös bogarak vagyunk.

Hallyátok Kristus Urunknak igaz tanitvánnyát az első Mártyrt, Szent Istvánt, mi formán szolittya-meg gyilkosit, az az, azokat, a' kik kövekkel verték agyon, *Viri fratres, & Patres audite.* Actor. c. 7. Atyámfiai férfiak, és Atyák hallyátok. Kinek szollasz dicsőséges Mártyr? nem azoknak-é? a' kik a' halálra űldöznek? nem azoknak-é? a' kik gyűlőlik hallani az igazságot? nem azoknak-é? a' kik meg-ölték a' Kristust? ha azoknak? miért nem nevezed meg-érdemlett neveken mondván, Hallyátok ti gyilkosok, hallyátok ti vér szopók, az igazságnak gyűlőlői? avagy talán félsz tőlők? irtózol a' haláltul? nem mersz kezek alá szollani? Ah! semmit attul nem tartot! gonoszságokat látta, ismérte istentelenségeket, hanem a' mit tanult Mesterétűl, azt cselekedte, dicsérte őket, nem azt tekéntvén bennek, a' mi rosz, hanem a' mi jó, rosz volt bennek az igazságnak űldözése, de jó volt nemzetek, mert Szentektűl származtanak, jó volt az, hogy Szent Istvánnak vér szerént Attyafiai voltanak, a' mint *Emysseu.* vette eszében, *Memor fratrum, immemor persecutorum, recordans, de qua radice processerit.* El felejtette őrőmest űldözéseket, és csak arra emlékezet, hogy az ő Attyafiai.

Actor. c. 7. v. 2.

Eusebius Emyss.

Így Szent Dávid Absolonrul csak azt kiáltá a' vitézek után, *Servate mihi puerum Absolon.* 2. Reg. c. 18. Engedgyetek-meg az én fiamnak Absolonnak! a' hol Szent *Ambrus serm.* 14. *in Psal.* 118. azt mondgya: *Tacebat improbitatis scelus, pietatis autem gradum, & necessitudinis præferebat, ut pugnaturi, non adversarium Regis cogitantes, dolorem læsæ pietatis inhiberent.* El halgatta (ugy mond) gyilkosságának gonoszságát, hanem csak fiuiságát, és vérszerént valo kötelességét emlitette, hogy a' hadakozók semmit, mint

2. Reg. c. 18.

S. Ambros. serm. 14. in Psalm. 118.

a'

a' Király ellen vétett ellenségrûl nem gondolkodván a' meg sértet kegyeſségnek fájdalmát enyhétenék.

Igy ſzollott ô, s'mit mondott volna, ha Kriſtuſnak ha Szent Iſtvánnak, ha többeknek látta volna példáját? *Pulchrum valdè eſt, & Divinæ benevolentiæ comparandum, ſui quemquam, in altero meminiſſe, & amare propriam, etiam in hoſte naturam. S. Leo ſerm. 10. de quadrag.* Igen ſzép dolog és az Iſteni kegyeſséghez haſonlithatando magárul másban meg-emlékezni, és maga tulajdon terméſzetét ellenségében-is ſzeretni. *S. Leo. ſer. 10. de quadrag.*

Szereſſe kiki felebaráttyát, és ſoha nem gyalázza, ſoha gonoſzságát nem tekénti. Erre nézve mondotta Aranyſzáju Szent János *in Pſalm. 5. Si dixiſſet, vos cùm homines ſitis, diligite beſtias, præceptum fuiſſet difficile, ſi autem qui homines ſunt, homines amare juſſit, ubi & ſubſtantiæ ſimilitudo, & cognatio adferunt ad diligendum plurimùm, quid habet difficultatis?* Hogy há azt mondotta volna, ti mivel emberek vattok, ſzereſsétek a' fenevadakat, nehezen eſett volna, de mikor az embereknek parancſolta, hogy az embereket ſzereſsék, a' hol a' terméſzetnek haſonlatoſsága, és állatságának rokonsága fölöttébb ſegéti ôket a' ſzeretetre, mi nehézség vagyon benne? mit vethet közben gátot? &c. *Chryſoſt. in Pſalm. 5.*

Szereſsük azért egymáſt, és ſoha ſenkinek kiſſebségére nem ſzollunk, s'azért a' Fariſéuſſal el nem vettetünk, mert eſzeſſen ſzollottunk. Amen.

PŰNKŐSD UTAN, TIZEDIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Mennél kevessebbet árt, annál tőbbet árt az ördög, s' meg-elégszik véle, ha egyben meg foghat-is, ugymint csák egy maga el hitségben-is.

Dicens, gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum.
Lucæ cap. 18.
Luca c. 18. Mondván, hálákat adok néked, hogy nem vagyok, mint a' tőbb emberek.

SZemre áétatos imádságát, és toáb valo visgálás nélkűl maga felől tett dicséretét halván a' Fariséusnak, a' ki, a' vet jovaiért hálát ád Istennek, kétszer bőjtől egy hétben, a' kiknek tartozott dézmájokat meg-adta, és a' kőzőnséges bűnőkben nem részes a' tőbb emberekkel, ugy látzik, mint ha érdemesebb volna Istennek kegyelmére; mert ugyan-is, hogy ne volna érdemesebb másoknál, a' ki kűlőmbőz életével, tellyesebb jó cselekedettel, tűndőklőbb adot jó példával? de mikor illyen vélekedésben vagyok felőle, meg-állit az, a' mit mondott felőle űdvőzitőnk, hogy tudni illik, nem ő, hanem a' bűnős Publikánus vette el Istennek kegyelmét, *Descendit hic justificatus ab illo.* S' vallyon, micsoda ennek az oka, hogy imádsága inkáb kárhozattyára, mint űdvősségére szolgál? nem áétatos imádság é az. En Istenem hálákat adok né-

ked?

ked? nem érdemes dolog-é az ? hogy kûlömbôz a' bûnôsöktûl? Igen-is az; de a' mint *Janzenius* ſzoll, *Non reprehenditur, quia Deo gratias agendo & malè ſibi placuit, & alios præ ſe ſuperbè contempſit.* Nem azért feddetik, és vettetik, hogy hálakat adott, hanem hogy hálákat adván, gonoſzul meg-tetzet magának, és máſokat kevéllyen meg-vetett. Nem heába mondotta Szent Pál, *Si quis exiſtimat ſe eſſe aliquid, cùm nihil ſit, ipſe ſe ſeducit, opus autem ſuum probet unusquisque. ad Gal. c. 6.* A' ki magát valaminek véli lenni, mivel ſemmi ſem, magát cſallya-meg, hanem ki ki probállya-meg magát, az az, ha mit akar maga felôl itélleni, ne vegye az allyát, és gonoſzát az embereknek, hanem a' jovát, s'meg láttya, hogy keveſet talál fel magában dicséretre valót. Igy azért, *Quod juſtitia ædificabat, ſuperbia deſtruebat. S. Paulinus ep 58.* A' mit épitet benne az igazság, a' kevélység el rontotta; Nem tûrheti ezt Sz. *Chryſoſtomus*, hanem hazugságáért feddi, s'azt mondgya: *Quomodo ſententiam de omnibus hominibus, cùm te jactas dediſti, ut diceres, quia non ſum ſicut cæteri homines? ſi homo es, caſibus plenus es, ſi homo es, pugnas cum ſarcina carnis, cum voluptatibus ventris, cum avaritiæ cupiditatibus, ſi homo es, ſenſus tui impugnantur deſiderijs, agnoſce miſer, quia caro concupiſcit adverſus ſpiritum, & ſpiritus adverſus carnem; hæc enim ſibi invicem adverſantur, ut non ea, quæ vis facias. Quomodò ergò non es, ſicut cæteri homines, cùm te ipſum non videas, quid ſis. in Pſalm. 39.* Micſoda méréſzséggel itélled-meg az embereket, mikor azzal kérkedel, Nem vagyok ollyan, mint a' tôbb emberek? ha ember vagy? meg-eshetel, ha ember vagy? harczod vagyon a' teſtel, a' haſnak gyônyôrûségével, a' fôſvénységnek kivánságival, ha ember vagy? a' te érzékenségidet viják a' kivánságok; Iſmérd-meg nyomorult ember, hogy a' teſt a' lélek ellen, és a' lélek a' teſt el-

Janzenius hic.

ad Gal. c. 6. v. 3.

S. Paulinus ep. 58.

S. Chryſoſt. in Pſal. 39.

len viaskodik, a' mellyek ugy viaskodnak benned, hogy ne cselekedgyed azt, a' mit akarnál. S'miképpen mondod tehát, hogy ollyan nem vagy, mint mások, a' ki magadat nem látod ki légy? Bizony ugy mond Szent János, nincsen abban igazság, a' ki magát vétek nélkûl mondgya, tehát hazudot ô akkor, mikor igaznak mondotta magát lenni. De jol vette eszében Szent *Prosper* az ôrdôg incselkedését, a' ki arra vigyáz, hogy az áétatosság szine alatt, bûnben ejtsen, *Vigilant insidiæ tentatoris, ut ubi proficit devotio, subrepat elatio, & ut homo de bono opere in se potiùs, quàm in Deo glorietur. ep. 84.* Az ôrdôgnek incselkedése vigyáz, hogy a' hol nevelkedik az áétatosság, ottan bé furja magát a' kevélység, és hogy inkáb dicsekedgyék az ember maga jó cselekedetiben, mint az Urban. És a' mint Salamon szoll, sokszor többet enged az ôrdôg mivelnünk; hogy annál inkáb kevélykedgyünk. Tudni illik, mennél kevessebbet árt, annál többet árt az ôrdôg, s'valakit arra vészen, hogy magát el hidgye, meg-ejti; mert elég ô néki ha csak egyben foghat-is meg. Melyre, hogy szemessen vigyázzunk, ennek a' valoságát meg-mutatom, ne talántán, a' mi jónk vagyon, azt-is el veszessük. Legyetek figyelmetesek.

S. Prosper. ep. 84.

Propositio.

A' kinek kevés kincse vagyon, kevesét félti, de a' kinek vagy sok, vagy drága kincse vagyon szem elôtt nem fitogattya, hanem rejtegeti, s' oly titokban tartya, hogy rokoni se tudgyák, tudván azt, hogy a' ki nyilván hordozza, vagy mutogattya, attul meg fosztani készûl: drágább kincse embernek nincsen, mint jó cselekedete, és jó szándékja, a' mellyet ha kérkedve mutogat veszedelembe ejti, mert ugy leselkedik utánna az ôrdôg, hogy a' hol nem is vélné, ottan foszstya-meg tôle. Ki tetzet e' mái Fariséusban, a' ki kérkedve mutogatta jó cselekedetit,

s'mi-

s' mikor leg bátorságoſſabnak vélnê dolgát, akkor eſett kincſeſtûl a' tolvaj ôrdôg kezében, az az, maga fel fualkodásában, máſok meg-vetésében, és hivságos dicſekedésében. Mindeneſtûl kevés volt, a' miben dicſekedet, de mivel kevéllyen kérkedet véle, el veſztette; Es azért erre nézve mondotta Szent Dávid *Pſalm. 33. Timete Dominum omnes Sancti ejus.* Féllyétek az Urat minden Szentei; mert ugyan-is, ha ez meg nem ôrzi kincſeteket, s' mutogattyátok, el veſztitek. Cſudálatos intés! mit kell a' Szentnek félteni, a' ki kedvében vagyon Iſtennek? Nem a' Szentek mondhattyák-ê azt? *Jam non erit timor in finibus noſtris?* Nem léſzen többé félelem a' mi határinkban? Igen-is azok mondhattyák: de azok a' Szentek, a' kik el végeſzték a' pállya futáſokat, s' nincſenek útfélen, de valakik még útban vannak, félthetik azok minden ûdôben, gyûjtött kincſeket, a' mint Szent *Bernárd* magyarázza, *Illis dicit, quibus cuſtodia multiplex eſt neceſſaria, pro multiplicitate periculorum, ſiquidem non eſt eis colluctatio adverſus carnem, & ſanguinem, ſed adverſus Principes, & poteſtates, adverſus mundi rectores tenebrarum harum.* Azoknak mondgya azt Szent Dávid, a' kiknek ſok féle ôrzéſre vagyon ſzûkségek, a' mint ſok féle a' veſzedelmek, mert nincſen mi nékûnk viaskodáſunk teſtel, és vérrel, hanem Fejedelmekkel, hatalmokkal a' világnak, és ſôtétſégnek Fejedelmével az ôrdôggel; e' miat kell itten félni a' Szenteknek ebben az életben, mert mind kôzelrûl, mind távulrul oſtromoltatnak a' tolvaj gonoſz lélektûl, ugy mond Szent Bernárd.

Pſalm. 33. v. 10.

S. Bernard. hic.

Sok meſterſége vagyon pedig ennek; a' kit nagyokra nem vehet, kicſinben ejti-meg. Nem vehette volna Sz. Dávidot elsô kéſértetével azokra a' vétkekre, a' mellyekbe ejtette végtére, hanem kicſinre ingerlette, egy henyélô hivalkodáſra, házánál valo meg-maradáſára, mikor el-

len-

lenségével hadakozni kellett volna; a' kinek esete eleit igy jedzette fel a' Szent Lélek : *Factum est vertente annô, eô tempore, quô solent Reges ad bella procedere.* 2. Reg. c. 11. Lőn ugy mond az esztendő forgásával, abban az ůdőben, a' melyben a' Királyok hadban szoktanak indulni: mi lőn abban az ůdőben? Oh! veszedelmes állapot! a' lőn, *David remansit in Jerusalem.* Dávid Jerusálemben maradott. Ez a' meg-maradás lészen az a' tőr, és ez a' henyélés lészen az a' csalárdság, a' mellyel meg ejtetik Dávid, a' mint hogy ugy-is lett: mert othon maradásával arra jutott, hogy házasság törésben, és gyilkosságban esnék; arra jutott, hogy későre venné el rémůlését, *Tempestas demersit me, in profundum veni.* A' mélyére jutottam a' veszedelemnek, és a' szélvész el meritett engemet! micsoda szélvész? hanem a' hivalkodás? eleinten gyengén fujó szele az ördőgnek, de végtére leg nagyobb háboruja, a' melyben éppen el merůlt a' Királyi Próféta. Ne kérkedett volna csak drága kincsével, álhatatos erősségével, nem kapott volna belé oly könnyen ellensége, de mivel azt mondotta magában, soha őrőkké nem változom én meg az én Uramnak szeretetében, soha hivségembůl el nem állok. Ah! akkor ingerlette késértetére az ördőgőt, akkor engedet kevésben, és sok gonoszra szakadott, maga vallya ő ezt meg, mikor azt mondgya: *Dixi in abundantia mea, non movebor in æternum. Psalm.* 29. En azt mondottam bőségemben, soha őrőkké meg nem indulok, meg nem változom; de mást mondott az után, mikor eszére jutott kárvallásban. *Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Ibidem.* El forditottad tőlem orczádat, és meg-háborittattam. Ugyan is, a' ki félve nem tud vigyázni jovaira, el veszti; Sok jovai voltak Szent Dávidnak, a' mellyekért azt érdemlette, hogy az Istennek szive szerént

2. Reg. c. 11 v. 1.

Ps. 29. v. 9.

Ibidem.

valo

valo embernek mondatnék, de mivel azzal kérkedet, egy-ſzerſmind el veſztette. S'azért maga kárával kiált máſokra, *Timete Dominum omnes Sancti ejus.* Senki azzal el ne bizza magát, hogy ő bőjtől, hogy igazat téſzen mindeneknek, hogy nem ragadozó, hogy nem házaſság tőrő, mert mikor nem félti magát, akkor ejti-meg.

Hogy gyanakodnál keveſſebbet az incſelkedéſrűl, mint a' mái Fariséus imádságában? *Deus gratias ago tibi, quia non ſum ſicut cæteri hominum. Lucæ c. 18.* Iſten, hálákat adok néked, mert nem vagyok, mint a' több emberek. Eppen bé éred véle gonoſzságoddal henyélő Fariséus! ollyan nem vagy, hanem roſzabb, mert mindeneknek itélője lettél, s'ki ingerlésébűl? hanem annak, a' ki mézes madzagot vony a' ſzádon által, hogy a'mérget bé fallyad; láſſad, ugy-mond Szent *Bernárd*, *Dum ſe ſingulariter exaltat, alijs arroganter inſultat, ſe ſolum decipit, qui ſe ſolum excipit, qui cæteros damnat. in grad. humil. in perfect.* Nem láttya előtte a' tőrt, s'meg-fogódik benne, egy hivságos dicſekedéſre vette az őrdög, s'a' Publikánuſnál roſzabbá tette, mert mikor magát kivált képpen fel magaſztallya, akkor nagy fel fualkodáſſal máſokat meg-gunyol, magát cſallya-meg, mikor egyedűl magát véſzi ki, mikor egyebeket kárhoſztat. Elmélkedett errűl Szent *Agoſton*, a' ki Szent Pétert véſzi például, s'haſonlatoſságot téſzen az orvós, és beteg kőzőtt, s'azt mondgya, hogy a' maga el hitt ember ollyan, mint az, a' ki beteg, s'nem akarja tudni, és meg-iſmérni betegségét, az orvós pedig belső réſzeit visgállya, és betegségét meg-jelenti néki, de mivel ez nem hiſzi, halálára jut.

Lucæ c. 18.

S. Bern. in grad. hum. in perfect.

S. Auguſt.

Illyen volt Szent Péter, a' ki noha hallaná erőtlenségét, veſzedelmét, s'a' mellett erőſs késértetét az őrdőgnek, ſemmit ſem hitt Kriſtuſnak, hanem nagy kérkedve

Matt. c. 6. v. 33. hánnya álhatatoſságát, *Et ſi omnes ſcandalizati fuerint, ego nunquam ſcandalizabor. Matt. c. 6.* Ha ſzintén mind meg-botránkoznak-is, de én ſoha meg nem botránkozom; mind életben, mind halálban eggyûtt léſzek veled. Oh! nagy igêretû Apoſtol! hidd el ſzavát Kriſtuſnak, ês ne kérkedgyél, mert kâroddal tanulſz késôbben; egy leányzo kérdé, ha nem tanitványa vagy-é Jeſuſnak? s'mindgyárt meg-tagadá! *Videte fratres chariſſimi, verus, & cæleſtis medicus venam cordis inſpexerat, & quâ horâ tentationis pondus, vel infidelitatis frigus venturum eſſet, prædixerat, medicus prædicebat, ægrotus negabat, ſed ubi ad horam ventum eſt, falſum fuit, quod promiſerat homo, & verum apparuit, quod dixit Deus.* Láſsátok ſzerelmes Atyámfiai (ugy mond Szent Agoſton) az igaz, és menyei Orvós a' ſzivnek erét tekéntette volt meg, és onnan, mely órában jône reá a' kesértetnek terhe, és a' hitetlenségnek hidege, meg-jôvendôlte; az orvós elôre meg-mondotta, a' beteg tagadta, de mikor annak órája el jôtt, ki tetzet, hogy hamiſság volt, a' mit fogadott, és igért az ember, és igaznak láttatott lenni, a' mit mondott az Iſten; s'azért tanitott bennûnket arra, hogy ſzûntelen azt kérjûk Iſtentûl, *Et ne nos inducas in tentationem.* Ne végy bennûnket a' késértetben, ne hagy magunk erejênek, ne hagy magunk vakmerôségének, mert a' hol bizunk magunkban, ott esûnk-meg, a' hol kérkedûnk, ott fog rajtunk az ellenség.

S. Auguſtinus hic.

A' hol jobbak nálunknál meg-eſtenek, hogy hihetem el, hogy mi el kerûllyûk a' veſzedelmet? Mindenkor igaz az, a' mit mondott Salamon *Prov. c. 6. Ante ruinam exaltatur cor hominis, & ante gloriam humiliatur.* Elôbb, hogy ſem mint meg-romollyék fel magaſztaltatik az embernek ſzive, és dicsôſsége elôtt meg-aláztatik. *Vulgata legit: Contritionem præcedit ſuperbia, & ante ruinam exaltatur ſpiritus.*

Prov. c. 6.

Elôbb,

Előbb, hogy sem mint meg-töresék az embernek szive, elől jár benne a' kevélység, és meg-romlása előtt fel magasztaltatik a' lélek, az az, mind romlásának, mind esetének oka, a' fel fualkodás, kevélység, és maga el hitt vakmerőség, *Septuag. legunt: Ante contritionem præcedit contumelia, & ante ruinam mala cogitatio*; Mindenkor az emberi szivnek romlása előtt jár másoknak meg-vetése, meg-gyalázása, és meg-romlása előtt vagyon gonosz gondolattya; ugy mint az, hogy többet hiszen maga felől, mint vagyon, s'azért ellenségétűl meg-romlik; miképpen romlik-meg? *Salazar* ezen helyt magyarázván azt mondgya, ugy romlik-meg, hogy kissebb vétekben ejtik, s'azután nagyobbakba, *Per ruinam levem casum intellige*, Ez által oly romlást érts, mint a' fának romlása, előszer meg-romol, s'az után egyben dűl, és egyben törik; igy szintén a' ki nem tudgya alázatossan födözni jó szándékát, és cselekedetit, hanem véle kérkedik, előszer egyre, mászor többekre szakad, mert *Abominatio est Domini omnis arrogans. Prov. cap. 16.* Az Urnak utálatosság minden maga el hitt ember. Hallottátok-é? miképpen adta ezt eleikben a' Moabitáknak, a' kik sokat biztanak erősségekben? Jérémiással azt kiáltatta nékik: *Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël ad Moab, væ super Nabo, quoniam vastata est, & confusa, capta est Chariatharim, confusa est, & tremuit. c. 48.* Azt mondgya az Ur Moábnak, jaj Nábónak, mert el pusztittatott, és gyalázatot vallott, meg-vétetett Chariátharim várossa, meg-gyaláztatott, és meg-réműlt. Kegyelmes Istenem! mit gondol azzal Moáb tartománnya? hogy Nábó, és Chariatharim várossa el romlott, és meg-vétetett? sem eggyik, sem másik nincsen az ő birodalmában? sőt inkáb őrűl rajta, mert azok voltanak a' városok, a' honnan erős vitézek űtőttek-ki, és őket rab-

Prov. c. 16. v. 5.

Jerem. c. 48. v. 1.

lották? Igen nagy kőze vagyon hozzá Moábnak, mert annyit tett: Jaj néked Moáb tartománnya, a' ki annyira bizol erősségedben, mert imé leg erősebb városok-is meg vétettek, őszve rontattak, s' mit cselekedhetel te, a' kinek ollyan erőssége nincsen? a' te bizodalmod kevélységed e' ront-meg, mert ha azok meg-rontattak, inkáb meg-romlasz te.

A' hol ne véllyétek Keresztyének, hogy Istennek a' városokra volna annyi gondgya, mint a' lelkekre; a' városrul szoll, de a' lelket érti, s' annyit tészen: Jaj néked kérkedő maga el hitt ember, a' kiben alig vagyon valami jóság, s' immár mindeneket meg-vetsz; Ha Nábó, az az, az erős Szentek meg-estenek, el vesztették a' miek volt, és az őrdőgnek estek incselkedésében, mit remélhetz te, a' kinek vagy kevés, vagy semmi erőssége nincsen? hanem ha abban kérkedel, hogy nem vagy te ollyan vétkekben, mint egyebek? nem vagy parázna, nem vagy csalárd, nem vagy részeges, s' azért nincsen mitől félned? Oh! veszni tért gondolat! de látod-é mi vagyon benned? elégendő gonoszságod az, hogy magad kevélységét nem látod, meg-éri azzal az őrdőg, ha eggyik szemedtől megfoszhatot, meg-éri azzal, hogy másokban nem látod a' jót, hanem csak a' gonoszat visgálód, mikor azt véled, hogy nem árt, akkor ártott leg többet az. Eppen ugy bánik az emberekkel az őrdőg, mint Náas Amonitás Király bánt ellenségével *1. Reg. c. 11. In hoc faciam vobiscum fœdus, ut eruam omnium vestrum oculos dextros.* Abban tészek, és csinálok szövetséget veletek, hogy a' jobbik szemeteket ki vájom. Kevesebb ugyan ez a' kár, mint ha mind megőlné őket, de ugyan annyi a' szándéka, hogy ha erre reá veheti, az után meg-őllye, mert nem nyilaskodhatnak. &c.

1. *Reg. c. 11. v. 2.*

Illyen az őrdőg ugy mond *Petrus Damianus: Notandum,*

dum, quia ſæpè malignus hoſtis conſentientienti ſibi homini, potiorem partem ſanctitatis, ac lucidi operis adimit, minorem verò artificiosâ calliditatis induſtriâ derelinquit, ut in eo, quod tollitur ſit occaſio damnationis ut pereat, in eo verò. quod remanet, de ſpe fiducia præſumatur, ut peccator ad pœnitentiam non recurrat. Eſzünkben kell vennünk, hogy gyakorta a' gonoſz ellenség nagyobb réſzét ſzent, és mint egy világos cſelekedetinek, a' néki engedő embernek el véſzi, kiſſebb réſzét pedig meſterséges cſalárdsággal meg-halya, hogy abban, a' mit tőle el véſzen, okot adgyon kárhozattyára, és el veſzſzen, abban pedig, a' mely réſz meg-hágy nagy réménsége mellett vakmerőé vállyék, hogy a' pénitentzia tartáshoz ne folyamodgyék a' bűnős. *S. Petrus Damianus hic.*

Mit haſznál a' váras kapuit őrzeni, ha más lyukakon bé jőhett az ellenség? meg-engedi ő azt, hogy kilencz parancſolattyát meg-tartſad Iſtennek, cſak eggyiket ſzegd-meg, mert immár *Reus eſt omnium*, mindenikben réſzes vagy; Mit haſznál üdvőſséged kapujáig menned, ha éppen bé nem mentél? el mentek a' Szűzek, s' kin rekedtek, mert éppen kéſzek nem voltak. Meg-cſelekeded azt, hogy bőjtőlſz, tiſzta életű vagy, &c. de nyelvedet meg nem fogod, meg-cſelekeded azt, hogy imádkozol, dicséred az Iſtent, &c. de bánod felebarátod elő menetelét; meg-cſelekeded azt, hogy mindeneket becsűly, de ha te hozzád haſonlittatnak. Ah! akkor fel forr a' ſzived, buſul elméd, s' éppen el ſzomorodol; azt véled nem ártott az őrdög? de leg inkáb ártott, mikor többet engedett mivelned, és egyben akaſztott-meg. Szintén annyi közel járnod üdvoſſégedhez, ha nem üdvőzülſz, mint ha távul jártál volna tőle. Ha tehát el nem akarſz vettetni, ne cſak egyre, hanem minden jóra vigyázz, és réſzeſsé tedd magadat, s'

ugy hordozd szivedben, hogy azokban magadat el bizván meg-ejtsed. Többet félly, mint mérj, többre becsüly másokat, mint magadat, s' bizonyossan annyit nyersz, a' menyit a' mái Publikánus, Istennek kegyelmét, meg-igazulásodat, és végtére örök dicsőségedet.

Amen.

PÜNKÖSD UTAN, TIZENEGYEDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Hasznos az égre fel tekéntésünk szükségink üdején, mert abban gyönyörködik az Isten, hogy jó-tévőnek ismértetik.

Marc. c. 7. *Suspiciens in cœlum ingemuit. Marci cap. 7.*
Fel-tekintvén menybe, sohászkodék.

MInd ez óráig-is nem nyugodott-meg a' bölcsek elméje annak visgálásába mi az Isten? igy a' többi között Thales, mikor nyughatatlanul busitatnék, mondaná-meg mi az Isten, azt felelé sokára. *Quod principio, & fine caret. Laërtius in ejus vita.* Ugy mond, a' minek se kezdeti, se vége nincsen, de mivel ebből még nyilván nem érthetni mivoltát, Hiero *Tyrannus Simonides* nevű Philosophust kénszeritett reá, ugyan nyilván mondaná-meg, mi az Isten? e' pedig tudván visgálhatatlan természetét, előbb, hogy sem mint meg-felelne, egy napot kére gondolkodásra, melynek estét alig várván, a' Tyran-

Laërtius in ejus vita.

nus,

nus, meg reá küldött, mondaná-meg; *Simonides* pedig viszontag két napot kivánt gondolkodásra, igy naprul napra mind több több napokat, heteket, és holnapokat kivánt, mellyet mikor neheztellene *Hiero*, azt felelé a' bölcs, ne csudáld, hogy naprul napra hallasztottam a' feleletet, mert mennél többet gondolkodom felöle, annál kevessebbet tudok felöle, s' mind sötéttyebb, és el rejtetteb titoknak látzik sokára, mint gondolkodásim elején. Hasonlóképpen Attalus Mártyrtul a' vér szopó Tyrannus csak azt akarta ki venni, micsoda az Isten? a' ki azt felelé, ha több Istenek vannak, azok nevek szerént külömböztetnek, de a' kit én vallok, eggyetlen egy lévén, név nélkül nem szükölködik. *Euseb. lib. 6. Ecclesiasticar. histor. c. 3.* *Euseb. Ecclesiast. histor. lib. 6. c. 3.* *Plato* azt mondotta felöle, az Isten az leg nagyobb jó, minden állatság felett, meg-halladója minden természetnek, a' kit minnyájan ohajtanak, mivel ö minden tekélletetséggel tellyes, és senki nélkül nem szükölködik. *Plato in Timæo.* A' Bölcsek Fejedelme pedig *Aristoteles* igy szollott felöle. *Deus actio est, illius porrò actio, quæ per se est, & optima, & æterna, vita igitur & ævum continuum atque perpetuum suppetit, est enim hoc Deus. lib. 11. metaph. c. 7. t. 39.* *Plato in Timæo. Arist. l. 11. metaph. c. 7. t. 3.* Az Isten ollyan dolog, a' mely maga által vagyon, leg jobb, és örökké valo, azért ötet illeti az örök élet, és örökké valoság, mert az az Isten. Ki érti immár ezekbül, micsoda az Isten? ugy tetzik azt mondgyátok, mi nem értyük. S' bizony el-is hittem, mert én sem értem, de nem csak én, hanem a' ki csak nem mindennap beszédes volt véle, a' sem értette, a' sem tudta leg kedvesebb szolgája *Moyses*, és azért elöbb, hogy sem a' népnek szollana az Ur nevével, azt kérdé, ki vagy te? minek nevezelek, mond-meg én Istenem? megfelele néki, *Ego sum qui sum, sic dices filijs Israël, qui est, misit me ad vos. Exod. cap. 3.* *Exod c. 3. v. 14.* En vagyok a' ki vagyok, igy

szoll

ſzoll az Iſraël fiainak a' ki vagyon, a' kûldött engem ti hozzátok. Oh! el rejtett titok! buſul mégis, mert ezt ſem érti Moyſes, micſoda az, én vagyok, a' ki vagyok, felely meg egyſzer én Iſtenem, ki vagy te? s' micſoda vagy? meg halgatván kérését, nyilvábban ſzolla az Iſten, *Hæc dices filijs Iſraël Dominus Deus Patrum veſtrorum, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob miſit me ad vos, hoc nomen mihi eſt in æternum.* Azt mondgyad az Iſraël fiainak a' ti Atyátoknak Ura Iſtene, az Abrahám, Iſaák, és Jákob Iſtene kûldött engem hozzátok, áz (ugy mond) az én nevem örökké. A' mi annyit tett, ha nem érted micſoda, és kicſoda vagyok? emlékezzél-meg mind te, s' mind az Iſraël fiai, a' ti Atyáitokkal valo cſelekedetimrûl, és reá akadtok nevemre. En vagyok a' jó tévő mindenekkel.

Nem heába kezdette tehát Moyſes irasát ama' ſzókrul. *Geneſ. c. 1. v. 1.* *In principio creavit Deus cœlum, & terram. Gen. c. 1.* Kezdetben teremté az Iſten a' mennyet, és földet, mert ezzel arra akart tanitani, a' kitûl mindenek vannak, azt becsûllyük, attul kérjünk mindent, és jó téteményérûl meg-iſmérjük Iſtenségét. Nem a' mi cſekély elménkhez valo az ő Iſtensége mivoltának értelme, hanem cſak az illet minket, hogy ő hozzá folyamodgyunk mindennémű ſzükségünkben, és arrul iſmérjük-meg mivoltát, hogy velünk jót tészen, és ugyan erre tanitott ma üdvözitönk, a' ki előbb, hogy ſem mint meg-oldaná nyelvét a' némának, az égre néze fel. a' mint a' tiſztelendő *Beda* magyarázza, *Suſpexit in cœlum, ut inde mutis loquelam, inde ſurdis auditum, inde cunctis infirmitatibus medelam doceret quærendam. Ingemuit, non quia ipſi opus eſſet cum gemitu aliquid à Patre petere, qui cuncta petentibus donat cum Patre, ſed ut nobis gemendi daret exemplum, cùm vel pro noſtris neceſſitatibus, vel noſtrorum reatibus proximorum ſupernæ pietatis præſidia invocamus. Beda cit. à Sylveira lib. 6. cap. 3.*

Beda cit. à Sylveira l. 6. c. 3. quæſt. 6.

c. 3. quæſt. 6. Fel tekénte menybe, hogy onnan a' némáknak ſzolláſt, a' ſüketeknek halláſt, minden betegségeknek gyogyulását kereſtetné, fohászkodék, nem hogy ſzükségesképpen fohászkodáſſal kellene Szent Atyától valamit kérni, a' ki eggyütt ád-meg Attyával mindent a' tőle kérőknek, hanem hogy nékünk adna fohászkodáſra példát, mikor vagy magunk ſzükségéért, vagy felebarátink eſetiért kőnyőrgünk. Meg-mutatom azért leg haſznoſſabnak lenni azt, hogy oda fel az égre ohajtſunk minden ſzükséginkben, mivel maga-is ebben győnyőrködik, hogy jó tévőnek iſmértetik. *Propoſitio.*

Az oktalan állatokban a' terméſzet hozza azt magával, hogy nyavalyájok ellen valo orvoſságot tudgyanak kereſni, éles füvet rág az eb, forráſra ſiet a' ſzarvas, chelidoniát ſzaggatt a' fecske, az apró madarkák a' pókokat ragadozzák, es a' többi mindenekbe maga tulajdonsága ſzerént tulajdon orvoſságát tudgya; de az okos embernek, mindenek ſzolgálattyára, haſznára, és ſegitségére alkottattanak, valamik vannak a' főldőn, ugy hogy Sirach azt irja felőle az Iſtenről, ki azoknak alkotója. *Omnia (fecit) duplicia, unum contra unum, bonum eſt contra mortem vita, & ſic in omnibus operibus altiſſimi: unum contra unum, nec fecit quidquam deeſſe. Eccleſ. c. 33. Ibid. c. 42.* Egy, egy ellen, a' roſz ellen jó, a' halál ellen az élet, igy vagyon minden cſelekedete, és alkotmánya a' magaſság bélinek, mindenek kettősők, és ſemmit fogyatkozáſſal nem teremtet, más helyet pedig igy ſzoll, *Altiſſimus creavit de terra medicinam.* A' magaſságbéli alkotta a' főldből az orvoſságot. *Eccleſ c. 33. v. 15. Ibid. c. 42. v. 25.*

De mind ezeken felyül Salamonnak, minden fűnek, fának, gyükérnek haſznát meg-jelentette, a' mint maga fel irta *Sap. c. 7. Ipſe dedit mihi horum, quæ ſunt veram ſcientiam, ut ſciam diſpoſitionem orbis terrarum, & virtutes elemen-* *Sap. c. 7. v. 17.*

torum, naturas animalium, differentias virgultorum, & virtutes radicum, & quæcunque sunt absconsa. Ő adta nékem azoknak, a' mik vannak értelmét, hogy tudgyam a' föld kereksége rendit, és az éltető állatok erejét, az ůdők kezdetit, és végét, az esztendő forgáſit, és a' csillagok rendit, a' lelkes állatok természetét, a' fa fiatalok kůlőmbségét, a' gyůkereknek erejét, és valamik el vannak rejtve. Oh! becsůlhetetlen kincs ezeknek értelme!

De hová lettenek ezek felől irt kőnyvei Salamonnak? mind oda vannak; Ezekiás Király meg-égette, nem leg nagyobb kárvallása-é a' világnak? nem kellet volna akkor a' Doctorok tanácsa, a' patikának kenyőcsei, mert ki ki meg-tanulhatta volna mi haſznállyon néki. De igen jol történt, és az Istennek ſuggalásábul történt meg égetések, mert egyéb aránt el felejtkeztenek volna arrul, a' ki azokat alkotta az Istenrůl. Igy bizonyitotta ezt *Euſebius cit. apud de Lanuza hom. 32. §. 4. Libros Salamonis, qui ſcripti erant de natura plantarum, arborum, & omni genere animalium, de curatione omnium morborum de medio ſuſtulit Ezechias, propterea, quòd morborum medelas inde acceperat populus, ut nihili faceret à Deo petere curationes.* Salamon kőnyveit, mellyek a' faknak, fűveknek, és állatoknak erejérůl irattattanak, Ezekiás azért veſztette el, mert a' nép, minden orvoſságot onnan vévén, nem folyamodot az Istenhez nyavalyájának orvoslásáért. Azon okáért azon réz kigyót, a' melyre tekintvén a' sebes nép, meg gyogyult, őſzve tőrette porrá, és a' Czedron patakában hintette, hogy csak emlékezete ſe lenne, hanem tanulnának az Istenhez folyamodni.

Euſeb. cit apud de Lanuza hom. 32. §. 4.

Jó az orvoſsághoz folyamodni, mert az Ur rendelte azokat, jó orvoſságokkal élni, mert ő alkotta, de mindenek előtt leg haſznoſſabb magát hini ſegitségůl, mert nem

a'

a' fűvé, vagy gyökéré az erő, hanem azé, a' ki belé adta, s' azért annak kell kedvét keresnünk leg-elsőbben-is.

Ki nem tudgya azt, hogy a' föld mindeneknek ezeknek az annya? de hogy meg-ismérne ember, kitűl vette a' föld azoknak termésére valo erejét, fel jegyeztette azt *Moyséssel*, hogy eleinten puszta volt, és üres a' föld, hanem az után adta belé erejét, s' ugy termet rajta a' fű, ugy emelkettek fel a' fák, ugy termett a' gyümölcs. *In principio creavit Deus cœlum, & terram, terra autem erat inanis, & vacua. Genes. c. 1.* Kezdetben teremté Isten a' mennyet, és földet, a' föld pedig puszta, és üres vala. A' hol Sz. *Thamás* illyen kérdést támasztot *hom. 2. in Genes. Cujus gratia dic quæso cœlum clarum, & absolutum creavit? terram autem informem fecit?* Mond-meg kérlek mi okáért alkotta az Isten a' mennyet tennyességben, és minden fogyatkozás nélkül tellyesset? okát elsőbben azt adgya. *Quoniam ipsa est nutrix, & mater nostra, & ex ea facti sumus, ac educamur, ipsaque nostra patria est, & commune sepulchrum, reditus enim noster ad eam est, & innumeris per eam bonis fruimur.* Mert ő a' mi anyánk, ő belőle lettünk, és ő belőle nevelkedünk, tápláltatunk, ő a' mi közönséges hazánk, és temetésünk, mert ő belé visza térünk, és más számlálhatatlan jókkal élünk belőle. Csudálatos oka? sőt inkáb azért nem kellett volna soha pusztán, és üressen lenni, mert annyi jóval vagyon hozzánk! de hallyátok azon Szent Atya tovább valo feleletét? *Ideò, ut ne beneficia terræ telluris naturæ imputes: sed ei tribuas, qui eam ex nihilo ut esset, creavit. propter hoc ait, terra autem erat inanis, & vacua.* Azért alkotta üressen a' földet az Ur, hogy ennyi jovait, ne néki, hanem annak tulajdonitanád, a' ki őtet semmiből alkotta, azért iratta fel kezdetét hogy üres, és puszta volt a' föld.

Genes. c. 1. v. 1.

S. Thomas hom. 2. in Gen.

A' mit pedig a' nyavalyák között, kiván tőlünk, azt

kivánnya minden más szükségünkben. Is erre nézve mondotta azt: *Audi populo meus, & loquar tibi, & Israël testificabor tibi, Deus tuus sum ego.* Psalm. 49. Hallyad én népem, és én szollok néked, hallyad Israël, és bizonyságot tészek arrul, hogy én vagyok a' te Istened. Mellyet halván Israël, mindgyárt áldozatokkal kinála. En Istenem, mi-is a' te szolgaid vagyunk, mit kivánsz tőlünk? ha áldozat kell a' barmokbul, adunk ökröket, bialokat, teheneket, ha a' juhok nyáját kedvelled, adunk kosokat, úreiket, ha vad állatokat szeretz, fel áldozzuk a' szarvasokat, éléfántokat, medvéket, oroszlányokat, avagy ha a' madarakat kívánod, adunk kelecséneket, ölvőket, és ha mi nemesebb madarakat kaphatunk. De nem kellenek ezek az Urnak: *Non in sacrificijs tuis arguam te, non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos, quoniam meæ sunt omnes feræ Sylvarum, &c. Nunquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? Ibidem.* Nem fedlek-meg téged az áldozatokért, nem kellenek azok nékem, a' te házadbul nem veszem bé a' te borjudat, sem a' te nyájadbul a' kosokat, bakokat, mert minden erdei vadak enyimek. Nem de a' bikák husát eszem-é én? avagy a' bakok vérét iszom-é én? *Si esuriero, non dicam tibi, meus est enim orbis terræ.* Ha éhezem, nem mondom azt meg néked, mert enyim a' földnek kereksége, oh én Istenem! mivel kedveskedgyünk tehát, ha ezeket nem kedvelled? meg-felel, s' azt mondgya: *Invoca me in die tribulationis, & eruam te, & honorificabis me.* Hij segitségül engem szorongatásod napján, és én ki mentelek téged, te pedig tisztélsz engem. Psalm. 49. v. 7.

A' földi Királyoknak adgyátok az ajándékotokat, azoknak fizessetek, de az Ur csak azt kivánnya; hogy ő hozzá folyamodgyatok, mert a' válik a' ti haszntokra. El nyom a' betegség, el erőtlenit a' hideglelés, vizikor-

zikorság, szárazság, és más nyavalya? *invoca me*? engem, engem hijátok segitségûl, és én ki gyogyitalak. Kőrnyûl veszen az ellenség, hatalmas annak ereje? *invoca me*, ne bizzatok magatok fegyverében, hanem engem hijátok segitségul, és győzedelmessé tészlek; egyéb aránt a' ki előszőr a' világi orvósokhoz, és az emberi fegyverhez folyamodik, s'nem én hozzám, meg-romlik: mert ha mit nehasztel az Ur, neheszteli azt, hogy utolszor kérik az ő segitségét.

Igy haragudot-meg Ochoziásra, 4. *Reg. c.* 1. A' ki beteg ágyában a' bálványokhoz küldvén emberit, hogy egéssége felől tudakoznának. Illyés Profétát küldé eleikben ezen szokkal, mennyetek visza, és mondgyátok-meg a' Királynak, hogy meg-hal, miért nem folyamodott az igaz Istenhez, hanem a' bálványokhoz, és bőbájos emberekhez. *Nunquid quia non erat Deus in Israël, mittis ut consulatur Belzebub Deus Accaron? idcirco de lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris.* Nem de nem volt-é Israëlben Isten? miért küldöttél tanácsot kérni a' Belzebubhoz, az Accaron Istenéhez? a' mely ágyban le fekűttél abbul fel nem kelsz, hanem meg-halsz benne. Vedd hasznát az igaz Isten hátra vetésének. 4. *Reg. c.* 1. *v.* 6.

Hasonloképpen haragudott meg Israëlitákra, hogy az Ægyptiusokhoz folyamodtanak, s'azért Isaiás által kiáltatta nékik, *Væ filij desertores, qui ambulatis ut descendatis in Ægyptum, & os meum non interrogâstis, sperantes in fortitudine Pharaonis. Isaiæ c.* 30. Jaj néktek, jaj néktek pártos fiak, kik azon jártok, hogy alá mennyetek Ægyptusban, és az én számat meg nem kérdettétek segitséget remélvén a' *Farao* erősségétûl, és reménségteket az Ægyptus árnyékába vetvén. Jaj néktek! mert *Erit vobis fortitudo Pharaonis in confusionem, & fiducia umbræ Ægypti in ignominiam.* *Isaiæ c.* 30. *v.* 1.

Gyalázatra léſzen néktek a' Farao erőſsége, és az Ægyptus árnyékában valo bizakodás ſzegénységre. A' mint hogy meg-is történt, fel forgattatott, el puſztult Jerusálem, mellyet igy ſiratott-meg Jérémiás *Threnor. c. 4.* *Cùm adhuc ſubſiſteremus, defecerunt oculi noſtri ad auxilium noſtrum vanum, cùm reſpiceremus attenti ad gentem, quæ ſalvare non poterat.* Még mikor fen állanánk el fogyatkoztak a' mi ſzemeink a' hiában valo ſegitségünk miatt, mikor figyelmeteſſen néznénk a' nemzetségre, mely meg nem ſzabadithat vala. Keſerves jajgatás! s' adná Iſten, hogy ott végezödött volna el, ne kellenék jövendőben is károkat megſiratni, azoknak, a' kik a' pogánynak biztanak volt ſegitségében, de a' mint látom máſok fejére hozták ki, s' magok-is el veſznek, sőt leg elsőbben-is ők veſznek. Valaki ſegétetni akar, az Iſtenhez folyamodgyék, mert ez az, a' ki módot talál benne, miképpen ſegitheſſen.

Threnor. c. 4. v. 17.

Tanithatna erre csák egy kisded gyermecske-is! egy Iſmaël, a' ki annyánál okoſſabb lévén, mikor ez kétségben eſet, akkor vette ſegitségét Iſtennek, a' kiben bizott; *Geneſ. c. 21.* Minek utánna ki adott Agáron, és Iſmaëlen Abraham, és a' ſzáraz puſztában vándorlana gyermekével annyira el ſzomjuhozot Iſmaël, hogy immár csak halálát várná Agár, s' azért nem találván ſohul egy csep vizet-is, le tévé egy fa alatt mondván, *Non videbo morientem.* Ah! boldogtalan anya vagyok én, eggyetlen egy fiamat nem ſegithetem, mindenemet véremmel oda adnám ſzerelmes magzatomért, de nincſen ſenki, a' ki ſegithetne, leg alább ſzivem fajdalmának enyhitésére le teſzem, s' el fordulok, ne láſſam halálát, ne nézem a' meg halo gyermeket.

Geneſ. c. 21.

Azonban az okos gyermek az Iſtenhez follyamodik, attul kér italt, alig imádkozik, mindgyárt meg-halgattatott. *Exaudivit autem Deus vocem pueri, vocavitque Angelus*

lus Dei Agar de cœlo dicens, quid agis Agar? noli timere, exaudivit autem Deus vocem pueri. Ibidem. Mint ha azt mondaná, tenéked kellett volna fiadat tanitani mit cselekedgyék, de ő okossabb náladnál, ő találta fel, kihez folyamodgyék, s' azért meg-is halgattatott. Meg-tanulta volt tudni illik Abrahámtul, mely hasznos légyen az Istenhez folyamodni. Mellyet valakik hallotok, ah! tekéntsetek fel az égben, kőnyőrőgjetek, mert nem másonnan, hanem onnan lészen segitségtek. Tudgya a' mi Atyánk, minélkül szükőlkődünk országunkban, házunkban, testünkben, de meg-várja azt, hogy ő hozzá folyamodgyunk, mert abban győnyőrkődik, hogy minden jónak eredetének, és megadojának ismértetsék.

Egyébaránt mi szükség vólt Moysesnek azt mondani, hogy előtte áll, mikor a' kősziklát meg-ůté, ha azt nem akarta volna, hogy ő néki tulajdoni tatsék a' csuda tétel. *Ego stabo coram te. Exodi c. 17. Lyppomanus in Cal. Jubetur Moyses astante Deo percutere petram, ne gratia tanti beneficij homini, & non Deo transcribatur.* Azért parancsoltatik Moysesnek az, hogy az Isten jelen létében ůsse-meg a' kosziklát, hogy igy a' nagy jó tétemény ne az embernek, hanem ő néki tulajdonittatnék. Annyira tetzik néki jó tévőnek ismértetni. Igy a' viz őzőn nyáron kezdődőt, télen szűnt-meg, hogy néki tulajdonittatnék. *Sanctus Basilius in Levitic. orat. 6. apud Baëzam in Evangelia tom. 2. lib. 10. cap. 7. §. 6. vide ibidem textum. Lucæ cap. 10. Ite, ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Chrysostomus hom. 4. in cap. 6. Isaiæ. Vidisti pastorem, oves in medio luporum emittentem? quis pastor hoc fecit? Christus hoc fecit, quo tibi demonstraret, quæ rectè geruntur non accidere juxta nostrarum actionum tenorem, sed præter naturam, præterque rerum tenorem.* Lát-

Exod. 17. v. 6. Lyppomanus in Cal.

S. Basilius oration 6. Lucæ c. 10.

S. Chrysost. hom. 4. in c. 6. Isaiæ.

tad-ê

tad-é azt, a' ki az ő bárányit a' farkasok közzé küldötte? micsoda pásztor cselekette azt? a' Kristus küldötte, hogy meg-mutatná néked, ha mi jól esik, nem a' te cselekedeted szerént történik, hanem a' természet ereje fölyül. ők az egész világ ellen, ő ellenek az egész világ, mégis győzedelmet vettek, mert az Isten segitette. Valami ér tehát akár testi nyavalya, akár lelki, akár égi háboru, vagy az ellenségünk fegyvere; fel tekéntsünk Jesussal, s' meg nyerjük; mind testi, s' mind lelki kivánt jókat, s' nyilván igaznak tapasztallyuk lenni, hogy hasznos elsőben-is Istenhez follyamodnunk. Amen.

PÜNKÖSD UTAN, TIZENEGYEDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

A' tud jól szollani, a' ki tud halgatni üdejében, mert a' halgatás az Istennek belső munkalkodásának jele, a' mely a' jó szollásra reá segiti őtet.

Marci c. 7. *Loquebatur rectè. Marci cap. 7.* Igazán szoll vala.

SE több, se fullyosabb panasz nem hallatik semmi ellen, mint a' nyelv ellen, a' mellyet Szent Jakab Apostol, hogy másoknak felőle valo itéleteket el hadgyam, igy ir le. *Lingua ignis est, universitas iniquitatis. cap. 3.* A' nyelv tűz, s' minden hamisságnak gyülekezete, ez az egész testet meg-mocskollya, s' förtözteti, *Maculat totum*

Jacobi c. 3. v. 6.

cor-

corpus,& inflammat rotam nativitatis noſtræ inflammata à gehenna. A' nyelv a' gehennától fel gerjeſztetvén, fel gyulaſztya életünknek tellyes forgását. Ez minden vad állatnál vadabb, mert minden vadak, és madarak terméſzete megſzeliditetik az emberi terméſzettől, a' nyelvet pedig ſenki az emberek közzül meg nem ſzeliditheti. A' nyelv *Inquietum malum plenum veneno mortifero.* Nyughatatlan gonoſzság teli halálos méreggel. eddig Szent Jakáb. Tűznek mondgya pedig, mert városokat, tartományokat, országokat gyulaſzt egy más ellen, és örök viſza vonyáſſal ugy veſztegeti, hogy mindenik végtére el veſzſzen. ô halálos mérgű, mert valakinek hirében, nevében kap, azt halálra mardozza. Ugy hogy a' pokol haſznoſſabnak, az az kevéſſebb kárunak mondattaſsék a' Sirák fiától, mert annak halála *Mors illius mors iniquiſſima, & utilis potiùs infernus, quàm illa.* Annak halála leg gonoſzabb, és inkáb haſznos a' pokol, mint a' gonoſz nyelv, illyen panaſzok vannak ellene; mind azon által mégis arra kérik üdvözitönket a' népek, hogy a' mely a' süketet, és némát hozának elejben, ſzabaditſa fel a' ſzolláſra, nyelvét óldozza meg. Bizony ha valamikor alkalmatoſſan mondatott az, *Neſcitis, quid petitis*, nem tudgyátok, mit kértek, moſtan mondhatta volna azt ezeknek, a' kik a' néma nyelvének fel oldását kivánták, mert valaki a' veſzedelmet kivánnya, ki tetzik kivánságábul, hogy nem érti azt, a' mit kiván, mi lehet pedig veſzedelmeſſebb, mint a' nyelvnek ſzolláſa? a' mely annyi gonoſzságban forgattya az embert. Nem moſt hallottam én azt, a' mit Szent *Vincentius Ferrerius* mondott Valenciában harmincs ezer ember előtt egy néma aſzſzonynak, a' kire kereſztet vetvén, meg-adta nyelvének ſzollását, de csak arra, hogy kivánságát meg-mondhatná, a' ki mikor azt mondaná, hármat kivánok, teſtem

S. Vincentius Ferrerius.

egéſségét, mindennapi kenyeremet, és ſzabad nyelvem ſzollását: azt felelé néki a' Szent, a' ketteit meg-nyered, de az harmadikát nem, mert ha meg-oldatik a' nyelved, bizonyoſſan el kárhozol, s' mindgyárt ugy el némult, hogy a' mint az előtt, ugy az után, ſoha egy ſzót ſem ſzolhatot. De mit mondok, kérték Jeſuſt az emberek, s' megadta a' mit tőle kértek, meg-oldozta a' némának nyelvét, de oly üdvöſſégeſſen, hogy igazán kezdene ſzollani. *Loquebatur rectè.* Oh! csúdálatos Iſtennek munkája! noha a' hamiſſágnak gyülekezete a' nyelv, de nem ſzollott az hamiſſan, hanem mindenkor igazán egyedül áldotta az Urat, a' kinek vette ajándékát, mert ugyan-is nem magától történt ez az igazán valo ſzolláſa, hanem az Urnak munkájából, a' ki igazra vezérlette nyelvét, mert *Hominis eſt præparare animam, Dei autem gubernare lingvam. Prov. c. 16.* A' mit meg nem ſzelidithet az ember, meg-tudgya azt ſzelliditeni az Iſten, az ember dolga az, hogy lelkét el készitſe, az Iſtené, hogy nyelvét vezeſſe. E' máj néma mondhatna azt, a' mit Iſaiás mondott: *Dominus dedit mihi lingvam eruditionis, ut ſciam ſuſtentare eum, qui laſſus eſt verbo. cap. 50.* Az Ur tudós nyelvet adott énnékem, mi végre? hogy tudgyam, mikor kell ſzollanom, és tudgyam azt igével támogatni, a' ki meg fáradott. A' honnan a' mit Szent Ambrus hoz ki, azt hozom én ki a' máj néma megſzollásából, s' azt mondom: *Scire ergò debes, quid loqui debeas, & quando loqui debeas. in Pſalm. 40.* Tenéked is, hogy igazán, és bölcſen ſzolly, tudnod kell mit, és mikor kell ſzollanod, a' mely másképpen nem történik, hanem ha leg gyakrabban el némulſz, az az többet halgatz mint ſzollaſz, mert az okos halgatás Iſtennek belső munkálkodását mutattya, s' leg igazabban ſzoltattya üdejében a' nyelvet, mellyet mig meg-mutatok, legyenek figyelmeteſek. &c.

Prov. c. 16. v. 1.

Iſaiæ c. 50. v. 4.

S. Ambroſ. in Pſal. 40.

Propoſitio.

Nem

Nem tudom én, mi nehezebb az el pattant abroncsu hordóba, nehezebb-é a' vizet, vagy bort meg-tartani, a-vagy a' meg-gondolt szót, és beszédet ki nem fakasztani, nehezu[l] gyan amabban meg-tartani a' vizet, mert sok hasádéki miatt minden felé foly, s' ha egy helyet meg-tartoztatod-is, más felől fakad ki, s' azért maga mentségére azt mondgya, ugy mond a' *Poëta: Plenus rimarum sum, hac, atque illac diffluo.* Nem csuda, ha bennem nem marad a' bor, vagy viz, mert menyi dug a' fábul, annyi hasadékbul állok; de az el gondolt beszédet-is meg-tartoztatni oly nehéz, hogy Eliáz csak nem lehetetlennek véllye. *Conceptum sermonem tenere quis poterit. Job. c. 4.* Vallyon vagyon-é valaki? a' ki meg-gondolt szót, és beszédet el halgassa? kicsoda az, a' ki meg-tartoztathattya nyelvét, mikor immár rajta vagyon a' szó? és ugyan azért maga vette kezében ennek a' zablájat az Isten, ő igyengeti, ő forgattya, mire nézve Szent Agoston ama' Szent Irás helyre, *Domini est gubernare lingvam.* Az Ur dolga a' nyelvnek igazgatása, azt mondgya, és arra kér, hogy erre szüntelen kérjük az Urat, mert mi véle nem birunk. *Intelligamus charissimi, quia si lingvam nullus hominum domare potest, ad Deum confugiendum est, qui domet nostram lingvam. Tu enim, cùm domare volueris, non potes, quia homo es, lingvam enim nemo hominum domare potest. serm. 4. de verb. Dom.* Kérlek kedves atyámfiai értsük-meg jol azt, hogy ha senki az emberek közzül zablán nem tarthattya, és meg nem szeliditheti a' nyelvet, az Istenhez kell follyamodnunk, a' ki meg-zabolázza, és meg-szeliditse. Mert te mikor akarod, meg nem tartoztathatod, csak azért-is, hogy ember vagy. A' ló magát nem szeliditi-meg, sem az elefánt, sem az oroszlány, hanem az ember szeliditi, valamint tehát azoknak meg-szeliditése az embertül függ, ugy szükség az, hogy az Isten kereszteisék

Job. cap. 4. v. 2.

S. August. serm 4 de verb. Dom.

arra, hogy a' nyelvet meg-tartoztaſſa. Igy ſzoll Szent *Agoſton ſer. 4. de verb. Dom.* S' talán azért illette Urunk a' máj nemának-is nyelvét, hogy le nyomná, s' ha ſzollani engedné, ollyant mondana, a' mi ſzent, és illendő: nincſen pedig nagyobb zabolája a' nyelvnek, mint az halgatás, a' ki tud halgatni, ůdejében jol-is tud ſzollani. Nem héában tette elől az halgatáſnak ůdejét Salamon, mikor azt mondotta: *Tempus tacendi, & tempus loquendi. Eccleſ. c. 3.* ůdejegyon az halgatáſnak, és ůdeje a' ſzolláſnak, mert ſoha jobban nem indul az igazán valo tekélletes ſzolláſra a' nyelv, mint minek utánna halgatot, és elébb mint egy meg-főzte a' beſzédet, a' mellyet akar beſzélleni. Mellyet annyira igaznak iſmért Szent Dávid, oly ſziveſſen kérné Iſtent nyelvének igazgatására, ſzavainak bé fogására, ajakinak megőrzésére. *Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis, ne declines cor meum in verba malitiæ. Pſ. 140.* Oh! én Iſtenem, tégy őrizetet a' ſzámnak, és kőrnyůl vévő ajtót az ajakimnak! ne hajts ſzivemet gonoſz igékre, azaz, ne engedd, hogy gonoſz ſzókra fakadgyon ki nyelvem. Mert ugyan-is jól lehet ugyan, hogy gyakorta vagy a' rajtunk tett bú, vagy a' ſzem látomáſt történt gonoſzság izgat bennünket a' ſzolláſra, de ugyan, ha elébb halgatunk, mit ſzollunk, hathatoſſabb ůdejében ſzolláſunk, nem oltatik tűzzel a' tűz, ſem a' nyelveſség nyelveſséggel, hanem a' mit akarunk jobbitani, ůdejét kell várnunk a' ſzolláſnak, hogy igazán ſzolhaſſunk. Kinek volt nehezebb halgatni, mint az Iſteni igének, mikor előtte látta a' gonoſzságot, mégis a' mi oktatáſunkra annyira halgatot, hogy kilencz holnapig annya méhében, s' azután-is ſok eſztendeig nagy türéſſel halgatna, és ſenkit ſem ſeddene. Ezt az halgatáſt annyira becsülli, és cſudállya *Guaricus* Apátur, hogy mind ſzenvedéſe, mind halála felől nagyob-

Eccleſ. c. 3. v. 7.

Pſalm. 140. v. 3.

gyobnak véllye lenni. *Non ſic in cruce viſus eſt infirmus, quando & moriens glorificat latronem, & exſpirans inſpirat centurionem. In utero autem ſic eſt quaſi non ſit, ſic omnipotentis virtus vacat, quaſi nihil poſſet, & verbum æternum ſub ſilentio premit. ſerm. 3. de annunciatione.* Nem láttatott oly erőtlennek lenni a' kereſzten, mint az halgatásban, mert halála órájan dicsőjtette a' latrot, és mikor Szent Lelkét ki adta, akkor a' ſzázadoſt malaſztyával meg-tőltötte, de az Annya méhében ugy volt, mint ha nem lett volna, a' Mindenhatónak ereje, ugy meg-ſzűnt, mint ha ſemmit nem tehetne, az őrőkké valo ige halgatáſſal tartoztatta magát. Látta ő eleintől fogva a' Zſidók gonoſzságát, és meg-ſzollithatta volna, látta ő háládatlanságokat, hallotta káromkodáſokat, de ugyan csak halgatott, mert ődejét várta az alkalmatos ſzollásnak. Hallottátok-é, mi volt Keresztelő Szent János? *Vox clamantis in deſerto.* A' puſztában kiáltónak ſzava, de tudgyátok-é, mikor ſzollott? tudgyátok-é, mennyit halgatot? mihelett jelenlétét érzette Meg-váltójának őrőmmel repősőt Annya méhében, jelét adván, hogy tudgya kicsoda, a' ki látogattya, de halgatot, sőt halgatot az Attya, halgatot az Annya, minnyájan nagy halgatásban nevelték ezt a' ſzót, hogy ődejében igazán ſzolhatna, melyről elmélkedvén Szent *Chryſologus* azt mondotta, *Pater tacebat ex pœna, Mater ex verecundia celat, ô quanto ſilentio vox naſcitur! ô quantâ taciturnitate tuba ſæculis inclamatura generatur. ſerm. 92.* Halgatott az Attya, de bűntetésből, mert nem hihette talán, hogy a' ſzó halgathaſſon, halgatott az Annya ſzemérmetességből, mert ő fődőzte a' kiáltónak ſzavát. Oh! mely nagy halgatáſſal ſzűletik a' ſzó! oh! mely nagy halgatáſſal nemzettetikaz a' trombita! a' mely a' világ végezetéig léendő ődőkre kiáltott, s' mindeneknek fülében harſagott, ſokáig halgatott a' puſztában

Guarricus Abbas ſer. 2. de annunciat.

S Chryſol. ſerm. 92.

mig azt kiáltotta, *Appropinquavit regnum cœlorum.* El kőzelgetet a' mennyeknek országa. Sokáig halgatott, mig azt kiáltotta a' bűnősőkre; *Progenies viperarum, quis demonſtravit vobis fugere à ventura ira?* Sokáig halgatott, mig azt kiáltotta, *Facite fructum dignum pœnitentiæ, omnis arbor,* Matt. c. 3. *quæ non facit fructum bonum, excſcindetur, & in ignem mittetur. Matt. c. 3.* Minden fa, a' mely jó gyűmőlcsőt nem terem, ki vágattatik és a' tűzre vettetik. Sokáig halgatott, Marci c. 6. mig azt kiáltotta Herodesnek, *Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Marci c. 6.* Nem szabad te néked nálad tartanod az atyádfia feleségét. Egy szoval sokat halgatott, mig a' bűnősők meg térésére kiáltott, mig az igazak őrőmére uijal mutatott Kristusra. De ò boldogtalan állapotunk! nem halgathatunk mi ennyit, hanem a' kinek gonoszságát tudgyuk, kiálton kiáltyuk ki, fedgyűk, és gyalázzuk, nem halgathatunk mi annyit, hanem ha valami jócska vagyon bennűnk, dicsekedve ki kiáltyuk, és mint a' rojo tyuk előbb ki kadácsollyuk, nem halgathatunk mi annyit, hanem ha valakitűl meg-bántodtunk, mindenűt kárhozt-ttyuk, mindenűt gyűlőltettyűk, leg gonoszabban szolván felőle, mert nem tanultunk üdvősséges halgatással igazán szollani. Igaz ugyan, hogy ártatlanul valo szenvedésünkben nehéz az halgatás, de üdvősséges, s' mindenkor többet nyér, mint az hirtelen szollás. Nem olvastam én ártatlannyabbul szenvedőt az Aszszonyok kőzűl, mint Susannát, a' ki leg tisztább életű lévén, leg undokabb vétekrűl vádoltatott, oda volt becsűlete szűlei, és Ura előtt, oda volt hire neve a' nép előtt, oda volt élete a' birák előtt, mind azon által mégis többet tartván az halgatásnak, mint a' rendetlen szollásnak erejétűl, halDan. c. 13. gatott, és csak sirva fohászkodott az égben fel. *Quæ flens* v. 35. *ſuſpexit in cœlum, erat enim cor ejus fiduciam habens ad Dominum*

minum. Daniel. c. 13. Sirva tekéntet fel az égre, ugy mond Daniel felôle, mert bizodalma volt Urban az ô ſzivének; s' nyert-é valamit? annyit nyert, hogy Daniel nyelve indulna-meg a' mellette valo ſzolláſra, annyit nyert, hogy mind becsûlete, mind élete meg-térne, s' minden ellenségi meg-gyalázodnának; mert mikor féltette nyelvét a' meg-botláſtul, és halgatott, akkor oly ſzóſzollót támaſztot Iſten, a' ki igazán ſzollana, s' pártyát fogná, s' világoſságra terjeſztené az ô igazságát. A' kirûl Szent *Ambrus lib. 3. de Spir. Sanct. cap. 8.* igy ſzoll: *Illa quæ maluit innocentiæ ſubire periculum, quàm puderis, cùm accuſaretur tacebat, cùm damnaretur, ſilebat, ne extorſiſſe petulantiam viderentur, qui extorquere non poterant caſtitatem.* Láſſad, és becsûllyed azt az Aſzſzonyt, a' ki inkáb akarta veſzedelemben ejteni ártatlanságát, mint ſzemérmeteſségét, a' ki midôn vádoltatnék, halgatott, midôn halálra ítéltetett halgatott, ne talántán diztelen méréſzségét, és illetlen nyelveſségét láttatnának belôle ki venni, a' kik tiſztaságát el nem vehették, Ugyan-is nincſen az Aſzſzonyban ſemmi rutabb, mint ha igen méréſz a' ſzolláſra, és ſemmi dicſireteſſebb ſincſen, mint ha ûdeig halgat. Ugy mind addig, mig jól nem fontollya, mit kelleſsék mondani. Mert ha igaz az, a' mit mond a' Szent Irás: *In multiloquio non deerit peccatum. Prov. c. 10.* A' ſok ſzollás nincſen bûn nélkûl, igaz az, hogy vétek nélkûl nincſen, az az Aſzſzony, a' kinek igen ſzabad a' nyelve: valamely aſzſzony ſzemérmeteſſen halgató, bôlcs annak beſzéde, alkalmatos ûdôben, s' tôbbet neveli jó hirét halgatáſſal mint ſzapora ſzollaſával. Igy Abigail halgatott akkor, mikor Ura feddôzôtt, de végtére jol ſzollott Dávid elôtt. De akár ki légyen az, aſzſzony, vagy férfiu, a' dicsôſséges, a' ki meg-tudgya nyelvét zabolázni. S' az vettetik-meg, a' ki kettôre hármat

S. Ambroſ. l. 3. de Spir. Sanct. c. 8.

Prov. 6 10. v. 19.

mat felel. Szép példával magyarázza ezt *Hugo* Cardinál, Chusai, és Akitophel dolgairul 2. *Reg. c.* 17. ősze hi ta volt Absolon a' tanácsot, a' többi között Chusait, és Akitophelt, a' kinek abban az ůdőben mint az Isten szavátul ugy fůggőttek tanácsátul, de ugyan mikor jókat szollott volna Dávidnak erőss vitézirůl, és Absolonnak hozzá képest elégtelenségérůl csak meg-veté Absolon, s'azt mondá, *Melius est consilium Chusai, consilio Achitophel.* Jobb a' Chusai tanácsa, hogy sem mint Akitophelé. A' mely helyre *Hugo* igy szoll: *Chusai interpretatur silentium, Achitophel ruina fratris, destituit igitur Chusai consilium Achitophel, quia per silentium annihilatur consilium illorum, qui sunt quasi ruina fratrum.* Chusai annyit tészen mint halgatás, Akitophel pedig annyit mint attyafiának romlása. Az halgatásnak azért a' tanácsa el rontya azokat, a' kik mások romlása. Sokszor tudni illik nem eggyet ront a' szabad szollás, hanem többeket, s'azért mindenkor dicséretessebb az halgatás, mert a' soha fenkinek nem ártot. Szereted Keresztyén lélek magad, és mások becsůletét? mikor meg-boszontatol, halgass, és mint egy némuly el, s'meg-látod, hogy tied lészen a' nyeresség, s'több becsůletedre válik a' halgatásod, mint másoknak zablátalan nyelveskedése. Ha valakinek gonosz hire szaporán jő fůledben, ah! halgass felőle mind addig, mig ottan nem szolhatz, a' honnan jobbitását várhatod. S'meg látod, hogy magad lelki ismé-retinek kőnnyebségére, s'annak nagyobb hasznára lészesz. Ha magad oltalmára, vagy dicsőségre kell szollanod, halgass, és némuly el, meg látod, hogy más szájábul vészed dicsőséges dicséretedet. Más az, hogy a' kinek rendetlenůl nem forog a- nyelve, ok nélkůl valo szollása nem hallatik, bizonyos jele, hogy az Istennek lakó helye.

2. Reg. c. 17. v. 14.

Hugo.

Damiánus Szent Péter mondása ez, a' ki a' Salamon tem-

templomát, mikor a' Szent Lélektûl abban olvaſta dicsértetni, hogy annak épûletekor zörgés nem hallatott. *Malleus, & ſecuris, & ferramentum non ſunt audita in domo, cùm ædificaretur. 3. Reg. c. 6.* Se kalapács, ſe fejſze, ſe más vas ſzerſzám nem hallatott az Urnak házában, mikor épûlne, azt hozzák ki a' tudományt belôle, *Dum ſtrepitus humani ceſſat alloquij, conſtruitur in te per ſilentium templum Spiritûs Sancti. Templum quippe Dei per ſilentium creſcit, quia cùm mens humana per exteriora verba ſe non effundit, in ſublime faſtigium ſpiritualis ædificij ſtructura conſurgit. S. Petrus Damianus.* Mikor az emberi csácſogáſnak zörgéſe meg ſzûnik benned, akkor a' halgatás által a' Szent Lélek temploma épûl benned. Az Iſtennek temploma, az halgatás által nevelkedik, mert mikor az emberi elme kûlsô beſzéde által ki nem öntödik, magoſſan megyen fel benne a' lelki épûlet. De mind ezeken fellyûl menyit haſznál ûdejében a' halgatás, hallyátok Sz. Gergely mondásábul, *Ille ſcit rectè loqui, qui & ordinatè novit tacere. ſerm. 30. in Job. c. 11.* Csak a' tud igazán ſzollani, a' ki rendeſſen tud halgatni. *Silentium tempeſtivum magna ſapientia eſt, & omni ſermone præſtantius.* Ne kereſs bár nagyobb bölcſeſseget ugy mond *Plutarchus*, mint az ô ûdejében valo halgatáſt, elegendô bölcſeſség ſokat hallani, és el halgatni, s' minden ſzolláſnál kellemeteſſebb. Kérjûk tehát Kereſztyének a' mi ſzerelmes Megváltónkat, érintſe nyelvünket, de ugy, hajrendetlenûl ne indul, nyomja le, s' némitſa-meg, ha pedig jóra akad, ki fakadni Iſtennek dicséretére, felebarátunk épûletére, magunk ûdvôſségére ſegitſe, és vezérellye, mert valakinek nyelvét a' Jeſus vezérli, bé tellyeſedik felôle, *Loquebatur rectè*, igazán ſzollot, igazán felebaráttyáról, dicsôſségeſſen Iſtenérûl, s' keveſſebet nem várhat mint azt, hogy örökké dicsérje az Urat, és az Urtul dicsôiteſsék! mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Sz. Lélek. Amen.

3. Reg. c. 6. v. 7.

S. Petrus Damian.

S. Greg. ſer. in Job. c. 11. Plutarch.

PŰNKÖSD UTAN, TIZENEGYEDIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

A' ki Istenes ember, s'jó Keresztyén, szánakodik felebaráttya kárán, az istentelen örvendez.

Marci c. 7. *Suspiciens in cœlum ingemuit. Marci cap. 7.*
Fel tekéntvén menyben fohászkodék.

EGy tekéntettel két féle nyavaláját látván üdvözítönk annak a' nyomorult embernek, a' kit elejben hozának, hogy ki gyogyitaná mind süketségébül, s'mind némaságábul, nem titkolhatta ugy el belső szeretetét, hogy külső tekéntetébül, és áldott jeleibül észben nem vehetnék minnyájan, mint busulna annak nyomorult ügyén. Mert *Suspiciens in cœlum ingemuit.* Fel tekéntvén menyben, fohászkodék. De miért kellet annak busulni, és nyilván szánakodni a' süketen, és némán, a' kinek hatalmában volt az egésségnek meg-adása? nem azon Isten volt-é ez? *Deutor c. 32. v. 39.* a' ki a' Profétának azt mondá, *Percutiam, & ego sanabo, ego occidam, & ego vivere faciam. Deutor. c. 32.* Sebesítek, és én gyogyitok, én ölök, és én elevenitek, nincs én kivülem más Isten! kétség nélkül azon nem busult, hogy nem segithetné, de el tekéntvén annak testi fogyatkozását, jutott eszében, minémü nyomoruságra változtatta nem csak ezt, de az egész emberi természetet a' bün. Mert ha tudgyátok, nem illyen állapotban alkotta volt ö az embert,

hanem

hanem tellyes egéſségben, ugy hogy terméſzete ſzerént ſoha nem tudhatná, mi légyen a' betegség, mi légyen a' sűketség, némaság, bénnaság, mi légyen maga a' keſerves halál, mert *Ad imaginem Dei creavit illum. Geneſ. c. 1.* az Iſtennek képére, és haſonlatoſságára alkotta volt őtet; nincſen az Iſtenben betegség, mert *Sanitas in pennis ejus. Malach. c. 4.* Az ő tollain az egéſség ugy mond Malachias Proféta, nincſen ő benne sűketség, mert a' földrűl menyben-is fel hallotta kiáltását az ártatlan vérnek, fel hallotta a' gonoſzak bűnének kiáltását, maga mondáſa ſzerént, *Videbo utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint. Geneſ. c. 18.* Meg-látom, hogy ha a' kiáltáſt, mely hozzám hatott, cſelekedettel bé tellyeſitették-é? nincſen ő benne némaſság, mert *In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Joan. c. 1.* Kezdetben vala az ige, és az ige az Iſtennél vala, és az Iſten vala az ige, mindeneſtűl ige, és ſzollás az Iſten, és ezeknek haſonlatoſságára alkotta volt ő az embert, de mivel néki nem engedet, és vetett ellene, bűntetésűl adta reá a' betegségeket, és minden más teſti fogyatkozáſokat, a' mellyek az halálnak adnak kezében végezetre, mivel *Deus mortem non fecit, creavit enim ut eſſent omnia, & ſanabiles fecit nationes orbis terrarum. Sap. c. 1.* Az Iſten a' halált nem ſzerzette, mert teremtett, hogy mindenek lennének, és gyogyulhatokká tette a' föld kerekségének nemzetségit, és nincs azokban veſzedelemre valo orvoſság, ſem a' pokol orſzágá a' földön, ugy mond a' Bölcs. *Impij autem manibus, & verbis acceſſiverunt illam. Ibidem.* De az iſtentelenek kezekkel, és beſzédekkel hitták azt. Es e' volt az, a' mi Urunkat meg ſzomoritotta, ezért fohászkodott ſzánakodván minnyájunkon. Oh! bizony nagy nyomoruſága embernek? a' mely miatt maga-is fohászkodik az Iſtennek Fia.

Gen c. 1. v. 29.

Malachiæ c. 4. v. 2.

Geneſ. c. 18. v. 21.

Joan. c. 1.

Sapien. c. 1. v. 13. & 14.

Ibidem v. 16.

Janzenius értelme ez, a' ki *ſerm. in hac Dom.* igy ſzollott:

Janzenius in hac Dominica.

In ipſo gemitu ſignificans, quàm miſeretur humanæ naturæ, quæ tum à dæmonibus, tum ab alijs infirmitatibus, varijs modis impetitur propter peccati tranſgreſſionem, ac gemendi nobis præbens exemplum, cùm pro noſtra, noſtrorumque ſalute ſupernæ pietatis ſubſidia invocamus. Foházkodott Urunk, fohászkodásával meg-bizonyitván menyire szánná az emberi természetet, a' mely mind az ördögtül, mind egyéb betegségektül, sok féle képpen sanyargattatik a' bünért, és azzal példát adott, miképpen kellessék nékünk mind magunk, mind mások üdvösségekért, és egésségekért szánakodással fohászkodnunk. A' honnan meg-mutatom én-is azt, hogy a' kiben igaz Keresztyén szeretet vagyon, és Istenes ember, a' szánnya felebarátyát káros esetében, betegségében, szenvedésében, mind a' természettül, mind az Istentül arra tanittatván. A' ki pedig istentelen, örül felebarátya kárán, betegségin, és más nyomoruságin. Mellyet mig meg-mutatok, legyenek csendes halgatással.

Propoſitio.

Azon kivül, hogy Istennek parancsolattya, felebarátunk szeretete, a' mely azt hozza magával, hogy valami gonoszat kivánunk tölünk el távoztatni, azt kivánnyuk felebarátinktul-is távul lenni. Maga a' természet-is arra látzik tánitani, mert ha igaz a' bölcsek tanitása, a' mely azt tartya, *Similitudo morum, eſt conciliatrix amorum.* Az erkölcsnek hasonlatossága meg-szerzője a' szeretetnek. A' vig szereti a' vigat, a' tekélletes ember magához hasonlót a' jóban, inkáb meg-kivánnya azt, a' természetet, hogy az egyenlök között egyenlö légyen a' szeretet, és ha valamellyik rész szenved a' másiknak-is busulására vállyék. A' mit hogy elméssen ki képzenének a' bölcsek, egy fias tikot irtanak, azt irván feliben, *Cum infirmis infirmor.* En az erötlenekkel meg-erötlenitetem. Mert ki nem látta a' tik-

tiknak fiacskáihoz valo ſzeretetét? ha hirtelen éri az eſső, és gyenge cſirkéi nem ſzaladhatnak valamely fődel alá, a' tik le ûl, és ſzárnyai alá fogván ôket, addig ázik, addig ſzenvedi az esőt, mig el nem mulik, és addig bajmolodik vélek, mig maga-is meg nem kopaſztatik, és tollai el hullanak, mert ſzánnya tollatlan cſirkéit, mellyeket addig fő. dőz, mig meg nem tollaſodnak, maga cſak nem tollatlan marad. Ha pedig ez a' terméſzetnek haſonlatoſsága azt miveli az oktalan állatokban, menyivel inkáb hihetőbb, hogy az emberi terméſzet azt mivellye.

Mire nézve a' Szent Lélek oktatáſa volt az, hogy a' ſzegényeken ugy kőnyőrûllyűnk, mint haſonlo terméſzetű társainkon, mikor Salamon által azt mondotta, *Mitte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas. Eccleſ. c. 11.* Tedd a' te kenyeredet a' folyo vizekre; Cſudálatos tanács! mi végre kell a' folyo vizekre tenni? ő ugyan okát adgya, *Quia poſt tempora multa invenies illum*, mert ſok ûdő mulván megtalálod azt. De miért a' vizekre? *Olympiodorus* a' ſzegényekre magyarázza, mert a' ſzegények le folyo kőnyveikkel kérik falat kenyereket, azért add ezeknek, s' ugy adgyad, mint a' folyo vizekre, a' mellyek viſza nem térnek többé hozzád, az az, ha idegenek-is, és ſoha többé ôket nem látod, adgy nékik, mert jutalmadat el nem veſzted. Igy fordittya *Pagninus*: *Mitte panem tuum etiam ignotis, ac ſi projiceres ſuper faciem aquarum, quia in multitudine dierum invenies illum.* Add a' te kenyeredet az iſméretleneknek, mint ha a' folyo vizre vetnéd, mert a' napoknak ſokaſágában fel találod azt, nem kûlőmben, mint a' ki falatot vetet a' vizben, és a' mely hal el kapta, az horogra akadván, oly drága kővel fizetet, mely benne találtatott, hogy ſzázakra menne fel bőcsűje. A' mint *Joan. Moſchus* beſzéli *in prato ſimpl. c. 185.* Igy a' ſzegénynek adott falatot,

Eccleſ. 11. v. 1.

Pagninus.

Joan. Moſchus in prato ſpli. c. 185.

többel adgya viſza az Iſten. Máſok magyarázzák, hogy azért kell a' ſzegénynek adni, mint a' folyo vizre, mert érette ſemmit nem kell várni, hanem csák ingyen kell adni, a' mint *Seneca* ſzollott: *Pudeat ullum eſſe venale beneficium, gratuitos habemus Deos; de ingratis beneficia. lib. 4. de benef. c. 23.* Szégyenlye valaki árulni jó tétemenyét, az Iſtenek mindent ingyen adnak; a' háláadatlannak-is ingyen add, a' mi jót adtz.

Seneca l. 4. de benef. c. 25.

A' *Chaldæus* olvaſſa a' ſirásáért a' ſzegénynek. *Catena Græca* pedig *Cum ſympathia, & lacrymis fac eleemoſynam omnitranſeunti.* Természetednek hozzá hajlandoságával, és könyhullatáſſal adgy alamiſnát minden által menőnek: az az, csak azért-is adgy, hogy egy természetű véled a' ſzegény. Tehát ha látod ſzükségét, ſzányad, és ſegitſed, mert azt hozza magával az egyenlő természet, hogy máſokban-is bánnyad azt, a' mit magadban nem kedvelleſz, bánnád a' magad ſzegénységét, bánnyad másban is, és ſegitſed.

A' mire pedig a' természetnek haſonlatoſsága tanit, arra indit, mind az Iſtennek, mind a' Szenteknek tanitása. *Exod. c. 4.* Arra akarván Iſten Moyſeſt tanitani, hogy ůdejében ſzánakodnék a' poklosokon, a' mellyek felől tőrvényt volt ki adandó, azt parancſolá néki, *Mitte manum tuam in ſinum tuum, quam cùm miſiſſet in ſinum, protulit leproſam inſtar nivis.* Bocsásd kebeledben a' kezedet, mellyet mikor kebelében bocsátott volna, poklosón voná ki mint az hó. Oh jámbor Moyſes! miért kell ezt ſzenvedned? mit vétettél? hogy illy undok varral bůntettetél? ſemmit ſem, hanem hogy tudná, mint kell azokon ſzánakodni, a' kik illyen nyavalyában esnének. *Quia legem de leproſis poſiturus erat, eosque immundos appellaturus, legis latoris manum leproſam reddidit. Catena Græca.* Mivel Moyſes ſzabott tőrvényt a' poklosok felől, és ő volt őket tiſztátalanoknak mon-

Exod. c. 4. v. 6.

Theodoret. in caten. Græca.

dan-

dandó, ő néki mint tőrvént ſzabónak kezét meg-poklosította az Ur Iſten. Nem tudgya ugyan-is mind addig ſziveſſen ſzánni a' beteget az egéſséges, mig maga-is hasonlót nem ſzenvedet. Tudgya a' kőſzvényes mit ſzenved jó akarója a' féle nyavalyában, és ſzánnya, tudgya a' hideglelőlt ſzánni, a' ki az által minden erejébűl ki fogyott. Hogy azért Moyſes a' betegeket ſzánnya, hasonlot ſzenvedgyen ſzükséges.

Ha pedig valakit nem indit arra a' terméſzet, hogy ſzánakodgyék, reá mozdittya az igaz Iſtenes ſzeretet, a' mint Szent Pált minden felé forgatta. *Factus ſum Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucrarer, his qui ſub lege ſunt, tanquam ſub lege eſſem, cùm ipſe non eſſem ſub lege, ut eos qui ſub lege ſunt lucrifacerem, his qui ſine lege erant, tanquam ſine lege eſſem. 1. ad Cor. c. 9.* A' Zſidóknak lettem Zſidó, hogy a' Zſidókat meg-nyerném, azoknak a' kik a' tőrvény alatt vannak, mint ha a' tőrvény alatt volnék, (holott én nem volnék a' tőrvény alatt) hogy azokat, a' kik a' tőrvény alatt valának, meg-nyerném, azoknak, a' kik a' tőrvény nélkűl valának, mint ha tőrvény nélkűl volnék, holott az Iſten tőrvénye nélkűl nem volnék, hanem a' Kriſtus tőrvényében volnék. Oh Iſtenes ſzeretetű Apoſtol! éppen e' változtatta őtet annyi formára, hogy a' Kriſtus tőrvényében volna, micſoda ennek tőrvénye? hanem az a' ſzeretet, a' mely a' meg-nyomorottakon ſzánakottat minket, mert hiſzem ha kérdem azon Szent Pált, micſodás volt a' mi fejűnk Kriſtus Urunk, tehát azt feleli: *Non habemus pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris. ad Hebræos c. 4.* Vagyon fejűnk, és fő papunk, de nem ollyan, a' ki nem tudna, vagy nem ſzánakodhatnék a' mi erőtlenséginkben. Es azért Szent *Anſelmus* azon Szent Pál ſzavait igy magyarázza, *Factus ſum Judæis tanquam Judæus, id eſt, ita*

1. ad Cor. c. 9. v. 20.

ad Hebræ. c. 4. v. 15.

S. Anſelm. ſuper verba illa Pauli.

ita compassus sum eorum cœcitati, ac miseriæ, ac si Judæus essem, & in eadem cœcitate, ac miseria eadem, cum eis desineret. A' Zsidóknak Zsidó lettem, az az, ugy szántam őket, és vakságokat, s' nyomoruságokat, mint ha magam-is Zsidó volnék, és azon vakságtul, és nyomoruságtul tartoztatnám. Oh! igaz Keresztyénhez illendő szeretű Apostol! jol tanultál te attul, a' kit eleinten üldöztél, mert a' mint az, mindenekhez alkalmaztatta magát, ugy te-is hozzájok hasonlónak tettetted magadat lenni. Sirtak Lázáron jó akaroi, sirt az én Jesusom-is, szántak mások halálaért, ő-is szánta, ugy hogy nyilván mondanák, *Ecce quomodo amabat eum.* Imé ki tetzik mint szerette Lázárt, mert könyvez rajta, mert bé tellyesitette azt, a' mit mondott Szent Pál, *Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus. ad Rom. cap. 12.* Örüllyetek az örvendőkkel, és sirjatok a' sirókkal.

ad Roman. c. 12. v. 15.

Mi köze volt több az egy szeretetnél Ezekielnek Israëlhez, s' mégis mikor értette haragját Istennek, hogy el akarja őket vagy veszteni, vagy sullyosszan meg-büntetni, nagy sirással azt kiáltá, *Heu, heu, heu Domine Deus! ergone dispersdes omnes reliquias Israël. Ezech. c. 9.* Ah! ah! ah! Uram Isten! el veszted-é tehát minden maradékit Israëlnek, ki öntvén haragodat reájok! Mi lelt, min kesergesz jó Prophéta? hiszem tenéked nem lészen semmi bántásod! házod meg-marad, semmi veszél nem éri a' te cselédedet, ah! nem magamért kesergek, hanem azokért, a' kik meg-érdemlették ugyan büntetéseket, de szánom hogy el veszsznek! Igy érti ezt a' keserves kiáltást *Chrysostomus. Ezechiel cùm esset justus, sciretque Israëlitas esse iniquissimos ex omnibus, videns tamen illos jugulari, & corruere, hoc idem passus est. lib. 2. de provid.* Mivel Ezechiel igaz, és hiv volt, tudván az Israëliták hamisságát, mindenek felett leg nagyobb

Ezech. c. 9. v. 8.

S Chrysost. l. 2. de providentia.

gyobb gonoszságát, és azért büntettetni, és meg-ölettetni, ugy bánkodot mintha vélek eggyütt szenvedne. mert az igaz Isteni szeretet arra veszi a' jó szivet, hogy ugy szánnya társa veszтét, mint magáét.

De nem csak egy Ezechiel volt illyen jó szivü, és Isteni szeretetü, hanem ama' jámbor Jóbnak társai-is hasonlo jóvoltokat mutatták, kik halván Szent Jóbnak esetét, *Venerunt singuli de loco suo, & exclamantes ploraverunt, scissisque vestibus sparserunt cinerem super caput suum in cœlum. Job. c. 2.* Ki ki helyébül meg-indult, és fel kiáltván sirának, és ruhájokat meg-szaggatván hamut hintettenek fejekre. S' mit többet? *Sederunt cum eo in terra septem diebus, & septem noctibus.* Látván hogy testében meg-romlott, és a' ganéjon ül, ők-is a' földre ülének vele eggyütt ülvén hét nap, és hét éjjel, mint ha ő rajtok történt volna az a' nyomoruság, a' mely Jóbon esett, ötet mezitelenen találták cseréppel vakarni testét, ah! ők-is, ha többet nem cselekedhettek, leg alább ruhájokat szaggatták-meg, azzal azt jelentvén, hogy ők-is vele eggyütt szenvednek, és oly nehezen esett nékik Szent Jób nyavalyája, mint ha ő rajtok történt volna. Job. cap. 2. v. 11.

Oh! nagy orcza piruláſunkra valo szeretet! kicsoda most, a' ki igy szánakodgyék felebaráttya káran? a' bizonyos, ha kin mi esik, és hallyuk, többen vannak, a' kik azt mondgyák jol esett, az Isten verte, mert illyen volt, és amollyan, igy viselte magát, és amugy, minden gonoszat reá hajtván.

Keveſen vannak Szent Jób társaihoz hasonlók, keveſen Estherhez, a' ki népe veszтét, magáénak tulajdonitotta. Igy könyörögvén a' Királynak, *Si inveni gratiam in oculis tuis ô Rex, & si tibi placet, dona mihi animam meam, pro qua rogo, & populum meum, pro quo obsecro. Esther. cap. 7.* Esther. c. 7. v. 3.

Oh hatalmas Király! ha kedvet találtam nálad, és néked tetzik, ajándékozd nékem az én lelkemet, életemet, és az én népemet, a' melyért kőnyőrgők! mi lelt Esther? hiszem senki te életedhez nem fér, te Királyi székben ůlsz, a' Királlyal egy hatalomban, egy dicsőſségben vagy! ugy de az én népem el vész? veszszen, de te meg-maradsz, ki tudgya mint jársz, ha nemzetsêgedet ki nyilatkoztatod. Ah! *Dona mihi populum meum*! akár mint járjak népemért esedezem, mert magam kárának, és vesztének álitom azok vesztét, szánom mint magamot, mert szeretem. *Quod suis fiebat, sibi factum reputabat. Hugo hic.* Eppen annyira tartotta azok vesztét, mint magáét, a' mint ki tetzik mondásábul, *Traditi sumus ut conteramur, jugulemur, & pereamus.* El árultattunk, hogy meg-őlettessůnk, és el veszszůnk, noha pedig senki ő ellene véteni nem mert volna; ritkán találtatnak most illyenek, hanem ollyanok elegen, a' minémůek felől szoll *Seneca*, *Omnis ætas Clodios habet, rara Catonem.* Gyilkos Clodiussa minden ůdőnek vagyon, de Catoja ritkán, ugy mint a' ki szánná felebaráttyát, és védelmezné.

Hugo hic.

Seneca.

Noha pedig ollyanokat kivánna az Ur, a' kik az ő modgyára mindeneken szánakodnának, nem kůlőmben mint ő maga, ki mikor ůldőzte hiveit, azt kiáltá le az égbůl, *Saule Saule, quid me persequeris? Actor. c. 9.* Miért ůldősz engem? Ah! nem téged én Istenem! igen-is engem. *Ego sum Jesus Nazarenus, quem tu persequeris.* Engem ůldősz a' Nazareti Jesust. Mert a' mint *Laurentius Justin.* szoll: *Affligebatur in singulis, afficiebatur pro omnibus.* Mindenekében sanyargattatott mindeniket szerette, és szánta. De csak azok-é a' világ, a' kik Isteni szeretettel birnak, az istentelenek pedig ugyan őrvendeznek, ha kinek láttyák kárát, vagy győtrelmét, vagy vesztét, s' azt jelentette Sz.

Actor. c. 9.

Laurentius Just. de triumpho agonis c. 11. 1. lor. 4.

Pál

Pál mondása 1. *ad Cor. c. 4. Spectaculum facti sumus mundo.* Csudájává lettünk a' világnak, az az, a' mint a' csufos comediára öszve futnak, ugy gyültek öszve az emberek a' mi kinainkra, *Boni ut laudent, mali ut insultent.* De jaj azoknak, mert hathatós a' Próféta imádsága. *Threnor. c. 3. Ego sum psalmus eorum, redde eis vicem.* En az ö csufiokká lettem, örvendeznek vesztemen, de te fizess-meg, forditsd visza reájok gyötrelmemet, s' bizony közönségessen ugyis történik, a' kik mások gyalazattyán örülnek, magok sem kerülik el, mely hogy ne történnyék az igazakkal, és magával Kristussal szánnyuk, és dicséretet érdemlünk mindenektül örökké. Amen.

1. ad Cor. c. 4. v. 9.

Threnor. c. 3. v. 53.

PÜNKÖSD UTAN, TIZENKETTÖDIK VASARNAP, ELSÖ PREDIKACZIO.

Az ember, veszedelmekben ejti magát, és okot ád a' büntetésre, de az Isten el nem veszti tellyességgel, hanem fél holtyában meg-tartya, hogy meg-elevenitse.

Plagis impositis abiêrunt semivivo relicto. Lucæ cap. 10. Meg-sebesitvén holt-elevenen hagyván ötet el menének.

Lucæ c. 10.

Közönséges példa beszéd a' deákoknál, *Accidit in puncto, quod non contingit in anno.* Egy szempillantásban meg-esik az, a' mi esztendö által nem történt: avagy a' mint a' magyar mondgya: egy óra gonoszabb száznál-

is. Mint ha az ûdönek volna oly történet szerént való változása, a' mely magával hozza a' veszedelmet, de ki nem tudgya azt, a' mit maga felöl régen ki kiáltatott az Isten, Isaiás Próféta által, *Ego Dominus, & non est alter formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum. cap. 45.* En az Ur, és nincs más formálván a' világosságot, és a' sötétséget teremtvén, békeséget szerezvén, és gonoszt teremtvén, én az Ur mind ezeket cselekedvén. Ki nem hallotta azt, a' mit *Amos* Próféta által meg-jelentett Israëlnek: *Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit. cap. 3.* Ha lészen oly gonosz a' városban, a' melyet az Ur nem cselekedet, akarván öket arra inteni, hogy mikor láttyuk az ellenséget városokban, tüzzel, és vassal mindeneket fel prédálni, magokat vagy halálra, vagy az halálnál-is kegyetlennyebb életre, mert sanyaru fogságra vitettetni, ne álitsák azt, hogy ezek történetbül estenek, vagy az ellenségnek meg-bántásábul, vagy a' tüzre való vigyázatlanságbul, hanem az Urnak szántszándékkal való akarattyábul, mert nincsen oly gonosz, a' mellyet Isten nem cselekszik: csak hogy meg-váloszátok a' gonoszat, mert más gonosz a' bün, s' más a' büntetés, az elsö gonoszat maga miveli az ember, de a' másikat az Ur, mind arra a' végre, hogy ezzel az elsöt el rontsa, hogy pedig ez véletlenül történik, sokáig való halgatása, és türése Istennek, ezt hasonlatosságban igen bölcsen fejti-még *Plutarchus. Ut anues quidam, repentè se condunt sub terram, nihilominus eò proferuntur, quo tendunt, ita numinum iræ licet occultæ, tamen in extremas calamitates auferunt aliquando nocentes, & dum non cogitant ultorem post caput esse Deum. in moralibus.* Valamint némely folyo vizek hirtelen el enyészenek, és a' föld alá rejtik magokat, de ugyan oda folynak a' hová természetek szándékozik. Ugy az Istennek haragja-

Isaiæ c. 45. v. 7.

Amos c. 3. v. 6.

Plutarchus in moral.

gja-is, ha sokáig el vagyon-is rejtve, és mint egybe fődőzve, de ugyan valamikor végső nyomorúságra ragadgya a' bűnősöket, ugy mint akkor, mikor a' boszu állo Istent csak meg sem gondollyák, hogy hátok meget, s' fejek felet legyen. Igy járt az a' nyomorult ember, a' ki Jerusálembűl Jérichóba indult. *Incidit in latrones, qui & despoliaverunt eum, & plagis impositis abierunt semivivo relicto. Lucæ c. 10.* A' tolvajok közé akadott, a' kik meg-is foszttották, és meg-sebesitvén, csak holt elevenen hagyák. Oh boldogtalan ember! mi ennek a' kárvallásnak, és szenvedésnek oka? azt mondod; semmi más nem, hanem történet, hogy a' tolvajokra akadtam. Történet ugyan te reád nézve, mert nem vártad, de nem történet arra nézve, a' ki reád bocsáttotta. Jerusálem el hagyása cselekette azt, hogy meg-sebesitvén, holt elevenen hattak, s' a' másikát, az hogy éppen meg nem öltek, a' kegyelmes Isten. Mert ugyan-is ha a' bűnös embert jelenti ezen példázott ember, a' mint hogy *Lyranus* értelmébűl azt jelenti, *Per Jerusalem status virtutis, & per hominem descendentem in Jericho peccator designatur, qui in latrones incidit, id est in Dæmones spoliantes eum gratuitis, & in naturalibus vulnerantes.* A' Jerusálem által a' jó élet, ezen meg-foszttott ember által a' bűnös értetik, a' ki a' tolvajok kezében esik, az az, az ördögök hatalmában, mert ezek ingyen vett ajándéktul meg-foszttyák, s' még a' természet jovaiban-is meg-sértik. Nyilván ki tetzik, hogy az Isten tartoztattameg életében, hogy mindenestűl el ne veszne, mert noha maga ejti magát a' tőrben a' bűnös, de mégis leg tovább munkálkodik véle, hogy meg-szabadullyon, leg több jót tészen véle, hogy éllyen, és üdvösségére meg-térjen. *Propositio.* Mellyet meg-mutatok: halgatást kivánván az halgatóktul.

Luca c. 10.

Lyranus.

Azoknak gonosz vélekedése ellen, a' kik nem jónak tartották lenni azt, hogy az Isten kárvallásokban, és testi fájdalmakban, s' más hirtelen történt veszedelmekben éjti az embert. Azt mondotta Szent *Basilius*, nem kell az Ur ellen káromkodni, mert mi csak azt itéllyük, a' mit kivül jelen látunk, e' pedig arra vigyáz, a' mi abbul jó következik; mi gonosznak tartyuk testünknek meg-romlását, de ha végét látnánk, ugy mint ebbül a' léleknek újjabb épülését, nem hogy busulnánk rajta, de sőt inkáb örvendeznénk, és áldanánk az Urat érette. Tudgyátok, ugy mond Szent *Basilius*, *Quantum exterior homo corrumpitur, tantum interior renovatur: non igitur alium interficit, & alium vivificat, sed eundem per ea, quæ interficit vivificat, caro igitur percutitur, ut anima sanetur, peccatum perimitur, ut justitia vivat. hom. 1. quòd non Deus author mali.* A' menyire meg-romlik a' külsö ember, annyira meg-újjul a' belsö: nem ől ö meg eggyet, és mást meg-elevenit, a' test sebesittetik-meg, hogy a' lélek gyogyullyon, a' vétek öletik-meg az emberben, hogy az igazság éllyen.

S. Basilius hom. 1. quòd non Deus author mali.

Ki tudta volna hogy Isten csapása s' nem történet szerént valo betegsége volt annak, a' ki harmincz nyolcz esztendeig kezétül lábaitul el szakaszkodva nyomorultul fekütt a' tó mellet naponként várván Istennek csudáját, ha magától nem értettük volna üdvözitönktül? A' kit minek utánna meg-gyogyitott, elö találván a' templomban, azt mondá néki: *Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Joan. c. 5.* Imé meg-gyogyultál, lássad azért hogy többé ne vétsz, ne talántán valami gonoszabb rajtad ne történnyék. Tehát vétett volt az elött, s' azért nyomorgattatott, hogy nyomoruságában Istenhez térjen, maga volt oka annyibul betegségének, hogy bünével érdemlette-meg Istennek a' féle csapá-

Joan. c. 5.

sát

sát, de az Isten kegyessége volt, hogy annyi ûdô alatt meg nem ôlte nyavalyája. Mert mind addig tartoztatta életét, mig teste betegségével lelke ki nem gyogyult bûnébûl.

Oh leg kegyessebb Isten! menyivel tartozik néked a' bûnôs ember, a' kit ugy rontasz; hogy épûllyôn, ugy sérteszt; hogy gyogyullyon, ugy ôlôd; hogy éllyen. Megront otta Nabugodonozort Királyi méltóságábul le ránt-ván, de meg-jobbulásával meg tért dicsôssége. Meg-sértette kegyessét a' város útzáin, a' mint maga panaszolkodik, *Percussérunt me, & vulneraverunt me.* *Cant. c. 5.* Meg-ver- *Cant. c. 5.*
tenek engemet, és meg-sebesitettenek, de ugy ki gyogyitotta sebeibûl, hogy csak helye se maradna a' sebeknek. *Viderunt eam filiæ Sion, & beatissimam prædicaverunt.* Látták ôtet a' Sion leányi, és leg boldogabnak hirdették, mert a' kit kivûl a' világnak nyájaságában fel nem talált, belôl találta fel meg-tôrôtt szivében szerelmes Istenét. Meg-ôlte Lázárt, de hogy fel támaszthatná, mert a' kit a' bûn a' tolvajok barlangjában temetett, ki emelte onnan az Istennek igeje.

Mert ugyan-is nem heában jedzette fel azt Szent János felôle, *Erat autem spelunca, & lapis superpositus ei.* *Joan. c. 11.* *Joan. c. 11.* *c. 11.* Vala pedig a' hol temették, barlang, és reá hengeritett kô, mellyet *Chrysologus* Szent Péter a' bûnôsre magyarázván azt mondgya: *Quid est quòd tantopere spelunca* *S. Petrus Chrysologus* *Evangelista commemorat? spelunca planè, ubi hominem Diaboli* *serm. 65.* *latrocinium collocavit. Spelunca ubi Dei plasma mortis rapacitas includebat. serm. 65.* Mire nézve emliti oly szerével, a' barlangot az Evangelista, ha azt nem érti rajta, hogy a' bûn miatt, a' tolvajok közé esik az ember, maga ejti magát belé a' barlangban, de a' Kristus keze emeli ki: valóban barlang az, a' hová az embert az ördögnek tolvajlása helyheszz-

heszteti, valoban barlang az, a' hová az Isteni alkotmányt ragadozása bé rekeszti, annyit akar mondani; mind az halálnak, s' mind az ördögnek kezében eséle embernek vétke az oka, de bűntetése az Istené, hogy ezek által kinoztatván, jobbullyon: Ne ment csak volna ki Jerusálembűl, az az, ne lépet volna ki az ember az igazságbul, nem esett volna a' tolvajok kezében, ugy mond *Origenes in Lucam.* de mivel el hatta az igazságot, annak el hagyásával bűnben esett, s' az által az ördög hatalmában. A' bűn az ő dolga, de bűntetése az Istené. Kinek hogy kegyeségét lássad, holt elevenen hagyattya, s' nem engedi éppen megöletni, mert senkinek halálában nem gyönyörködik, mert maga mondása az, *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat.* Nem kivánom én halálát a' bűnősnek, hanem csak azért bocsátom reá véletlen üdőben bűntetésemet, hogy meg-térvén, éllyen. Nyomoruság mind azon által, hidgyétek el a' bűnősnek dolga, mert önnön maga ejti magát a' tőrben, és fogságban, s' oly tőrben, oly fogságban, hogy ha nem védelmezné az Ur, el kellene tellyességgel veszni. Saul Király dolgábul probállya ezt Sz. *Chrysostomus*, a' ki mikor Dávidot üldözné, maga ejtette magát Dávidnak kezében, ugy hogy, ha Dávid rajta nem könyörült volna, meg-ölték volna vitézi. *Erat ibi spelunca, quam ingressus est Saul, porrò David, & viri in interiore parte spelunca latebant, & dixerunt servi David ad eum, ecce dies. 1. Reg. c. 24.* Vala ottan egy barlang, a' melyben félre akarván menni, bé ment volt Saul, Dávid pedig, és az ő vitézi a' barlangnak belső részében lesekettek.

Origenes in Lucam.

S. Chrysost.

1. Reg. c. 24. v. 4.

Oh veszni tért Saul! nem tudod hová mentél! ki volt itten vigabb, mint Dávidnak vitézi, látván kezekben lenni ellenségeket? imé (ugy mond) kezünkben adta Isten ellenségedet, s' mit akarsz mást? hanem hogy meg-öllyük,

és

és elveszessük. S' ugy-is lett volna, ha Dávidnak kegyessége engette volna. *Saul imprudens incidit in retia Davidis, erat quidem ibi spelunca, & Saul intravit, David autem in interiore parte speluncæ latebat, vidisti tamen retia, vidisti venatorem erectum, vidisti omnes adhortantes, ut ensem in pectus hostis immergeret. Chrysostomus hom. 1. de Davide & Saul.* Az oktalan Saul tőrében, s' hálojában esett Dávidnak, mert azt mondgya az Irás, vala ottan a' barlang, Dávid pedig, és az ő vitézi ugyan ottan lappangnak vala, láttad-é a' ki terjesztett hálot? láttad-é a' lesekedő vadászt, látad-é azokat, a' kik arra ingerlették Dávidot, hogy melyében verné kardgyát Saulnak, hogy vérével festené fegyverét! s' ki mentette-meg az haláltul? hanem Dávidnak kegyessége.

S. Chrysost. hom. 1. de Davide, & Saul.

Szintén igy vagyon a' bűnősnek dolga, ellene támad Istennek gonoszságával az ember, s' a' hol kivánságának eleget akar tenni, ottan akad az Isteni igazságnak kezében. Kiált ellene az őrdőg, vérét, s' életét kivánnya, utólso romlását ohajtyák ellenségi. S' kicsoda menti-meg? hanem az Istennek szelid kegyessége? Boldog Isten! hányszor tőrténik az, hogy gonosz kivánságának akar ember eleget tenni? s' gyalázatban esik, minden felé ki tudódik, s' más héjával nincsen, hanem hogy csak hirében, s' nevében meg-őlettessék, s' gyakorta életében-is el veszszen. Mert vakmerően ejtette magát a' veszedelemben, ugy hogy, mind rajta tellyesedgyék bé, a' mit mondott Szent Jób felőle, *Arctabuntur gressus virtutis ejus, & præcipitabit eum consilium suum, immisit enim in rete pedes suos, & in maculis ejus ambulat, tenebitur planta ejus laqueo. Job. c. 18.* Megszorulnak az ő erejének lépési, és nyakra főre veti őtet az ő tanácsa, mert a' hálóba eresztette lábait, és annak kőtési kőzőtt jár, az ő sarka a' tőrbe akad. S' kicsoda menti-

Job. c. 18. v. 7.

tőzték a' dőgőkhez, hogy szeme szemét, szája száját érne, s' eggyűtt rothadna az eleven az hóltal; De sokkal nagyobb kegyetlenségű a' te gonoszságod, valaki tisztátalansággal, vagy irigységgel, vagy kevélységeddel szegény lelkedet meg-ölted, mert azon szempillántásban, vétettél, dőggé tetted, s' elevenen testedhez kőtőzted ugy, hogy dőgleletessége ezt-is meg-őllye. S' hol temettettél mindenestűl? hanem abban a' keserves sirban, a' hol őrőkké sirnak, valakik gyilkosi voltanak lelkeknek. *O crudelis fera!* kiált *Chrysologus* a' vétekre, *non uno capite in genus hominum sævire contenta! ô feram trino ore stirpis naturæ humanæ gerpit, mors devorat, infernus deglutit. serm. III.* Oh! minden tolvajnál kegyetlenyebb fenevad a' vétek, a' mely nem egy féle képpen kegyetlenkedik az emberre! oh! rettenetes ellenség! a' mely az emberi nemzetnek ily drága virágját meg-marja, és meg-emészti! három kegyetlen szájjal ragad-meg a' vétek, a' halál meg-rág, a' pokol el nyél. Oh rettenetes gonoszságu vétek! a' mely illyen veszedelmekben ejti fejünket. Elsz-é még Keresztyén lélek, vagyon-é még jelensége életednek? vagyon-é még annyi okosságod? hogy ezeket meg-ismérjed, ha holt eleven vagy. Ah! tekénts fel arra, a' ki az haláltul oltalmaz, lássad kegyességét annak, a' ki mind eddig-is nem hagyott a' halálnak, nem engedet a' pokolnak, s' ha jó akarattyát érted, ne menny arra az útra a' hol meg-foztattál minden Isteni jóktul, és halálra sebesitettél, maragy ben Jerusálemben, az Isteni békességben, s' ha nem vagy ottan, oda siess véle meg-békélléseddel, hogy mind az ő szeretetének, s' mind az ő eddig valo várakodásának haszna légyen a' te üdvősséged, a' melynek meg-nyerésére maga vérét nem kémélette. Amen.

Chrysolog. serm. III.

PŰN-

PŰNKŐSD UTAN, TIZENKETTŐDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

A' bűnnek kárai elő számláltatnak.

Incidit in latrones, qui etiam ſpoliaverunt eum, & plagis impoſitis abiêrunt. Lucæ cap. 10. Lucæ c. 10.

A' tolvajok kőzé akada, kik meg-is foſztâk ôtet, és megſebeſitvén, holt elevenen hagyván, el menének.

MEly erőſſen kapcſollya embert Iſtennel egyben az Urnak malaſztya, és kinek kinek joſága, annyira értem Szent Pál mondásâbul, hogy majd azt mondhaſſam ſemmi nincſen, ſe a' főldőn, ſe menyben, a' mi el válaſzthaſſa, mert ha Szent Pált hallom, azt kérdi ő: *Quis nos ſeparabit à charitate Dei? tribulatio? an anguſtiæ? an fames? an nuditas, an periculum? an perſecutio? an gladius?* Kicſoda válaſzthat el bennűnket a' Kriſtus ſzeretetétűl? háboruſág-é? ſzorongatás-é? éhség-é? mezitelenség-é? veſzedelem-é? űldőzés-é? avagy fegyver, és pallos? *Certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei. ad Rom. c. 8.* Bizonyos vagyok, hogy ſe halál, ſe élet, ſem Angyalok, ſe fejedelemségek, ſe jelen valók, ſe kővetkezendők, ſe erőſség, ſe magaſság, ſem mélység, ſem más egyéb teremtet állat el nem vá- ad Rom. c. 8. v. 38.

laſzthat az Iſteni ſzeretétûl. Tehát ſemmi nincſen, a' mi el válaſzthaſſa. Ebben a' vélekedésben voltam én mind addig, mig a' mái Evangeliomnak elmélkedésére elmémet nem tettem. De midôn azt olvaſom, *Incidit in latrones.* a' ki Jerusálemben *in viſione pacis*, a' békeſségnek látásában, az az Iſtennel volt, annyira jutott úton jártában, hogy a' tolvajok kôzé eſvén, mindenétûl meg foſztatnék, meg-ſebeſitetnék, és csak holt elevenen hagyatnék, reá akadék egyre, a' mi mind az Iſtentûl el ſzakaſztya, mind minden jovaitul meg-foſztya embert.

Joan. Cluniacenſ. 69.

E' pedig nem más, hanem a' vétek, mellyet immár elôbb nálomnál *Joannes Cluniacenſis ſerm. 69.* fel jedzett: *Omnia Paulus provocavit, de ſolo peccato tacuit.* Mindeneket elôl ſzámlált Szent Pál, de a' vétket nem nevezte, mert látta jól, hogy az által minden nyomoruságra eſik ember. Mert ugyan-is micſoda a' vétek más? hanem a' mint *Simon de Caſſia lib. 3. c. 10.* ſzoll: *Eſt deſcenſus ab Jeruſalem, id eſt acceſſio à pace, à virtute, à quiete, à templo Sacramentorum Dei.* Jerusálembûl valo le menetel, a' békeſségtûl valo el fordulás, a' joſzágos cſelekedetnek el hagyáſa, a' nyugodalomtul, és Iſtennek Szentségétûl el menetel.

Simon de Caſſia lib. 3. c. 10.

Ezekrûl tért el Adam, és véle eggyûtt minnyájan ſebeſitettünk, s' oly ſebekkel, hogy egyedûl Kriſtus gyogyithaſſon ki belôlôk. Mellyet magyarázván *Salmeron*, azt mondgya: *Vulnus ſuſcepimus in corde, triſtitiæ, in ventre gulæ, in renibus libidinis, in pedibus pigritiæ, & inſtabilitatis, in manibus avaritiæ, & rapacitatis, omne caput langvidum, & omne cor mœrens, à planta pedis uſque ad verticem capitis non eſt ſanitas in eo, vulnus, & livor, & plaga tumens. Iſaiæ c. 1.* Az emberi nemzet (oh keſerves állapot!) ſebbe eset, ſzivén, a' ſzomoruságnak ſebe, a' torkán, és hasán a' mértékletlenségnek ſebe, a' veséjeken fajtalanság ſebe, a' lábain

Iſaiæ c. 1. v. 6.

a'

a' tunyaságnak, és álhatatlanságnak, a' kezén a' főſvény-ségnek, és ragadozáſnak ſebe eſett, és hogy egy ſzoval meg-mondgya ezen Iſaiás Proféta ſzavaival bizonyittya, minden fő bágyatt, minden ſziv ſzomoru, talptul fogva tetéig nincſen rajta egéſséges hely, mindeneſtůl ſeb, kék-ség, és dagadozott ůtéſek helye. Ez az a' tolvajoktul, az őrdőgőktůl ejtett mérges ſeb, és a' mi tőbb, a' vétek az, a' mely ſebeſit-is, mert fegyvere az őrdőgnek, ſebes, mert lelkét kinozza embernek, a' mint maga a' Sz. Lélek. *Eccl. c. 21.* meg-mondgya: *Quaſi romphæa bis acuta omnis iniquitas, plagæ illius non eſt ſanitas.* Mint ha két élů pallos, ollyan minden gonoſzság, és vétek, annak a' cſapáſa után nincſen egéſség. Mert végtére halálra, és őrők halálra ejti, a' kiben meg-rőgzőtt, és poshadott, Urunk ſzavai ſzerént, *Corpus, & animam perdit in gehennam. Matt. c. 10.* Mind a' teſtet, s' mind a' lelket gehennára ejti. Hogy azért jobban meg-rettennyůnk tőle, tovább-is kárait meg-mutatom. &c.

Eccl. c. 21. v. 4.

Matt c. 10.

Propoſitio.

Valahová tér bê ember, akár a' kőſzséghez, akár magánoſſan eggyikhez-is, máſikhoz-is, mind Uri, mind ſzegény rendhez, ha beſzédben indul, nagyobb réſze beſzédeknek panaſz, ugy hogy eggyik ſzegénysége felől, máſik egéſségtelenségérůl panaſzolkodgyék, minnyájan az ůdőnek alkalmatlanságárul, és az orſzágnak puſztulásárul, romlásárul, noha pedig nem ezt kellene ſzámlálni, mert a' Prédikátor mondáſa ſzerênt eſztelen a' féle beſzéd, *Eccleſ. c. 7.* hanem okát kellene visgálni, mert vagy az igaz hitnek úttyárul, vagy a' joságrul gonoſzságok által el térvén annak eſtek a' tolvajnak kezében, a' mely a' puſztitáſnál, és foſztáſnál keveſſebbet nem tud, ugy mint a' véteknek. Igy ſzegény első Atyânk leg keveſſebbet gondolkodván arrul, hogy vétett, cſak az Urnak ſzavára mentegeti magát, miért rejtette volna el magát, hogy tudni illik mezi-

Eccleſ. c. 7. v. 11.

telen

telen volna. Az Irás igy irja le. az Isten azt kérdi, *Adam ubi es?* Adam hol vagy? ô azt felelé, *Vocem tuam audivi, timui eò, quòd nudus essem, & abscondi me.* A' te szódat hallottam, s' féltem, mivel mezitelen volnék, azért rejtettem el magamat. O Adam! ki vonta le ruhádat, hogy mezitelennek mondod magadat, sôt inkáb majd ollyan lészesz, mint az Isten, tudni fogod a' jót és gonoszat, ô átkozott tudomány! igen-is, az ártot, a' foztotta-meg, a' ki illyen tudománnyal kinálta. *Eritis sicut dij, scientes bonum, & malum,* Tudgyátok a' jót, és gonoszat. meg-tanulták, de károkkal, mert a' mint Szent *Bernárd* szoll: *Ei offert prohibitum, & aufert concessum, porrigit pomum, & surripit paradysum. tract. de grad. hum.* A' mi meg-tiltatott, azzal kinálya, és a' mi meg-engettetett, azt el veszi, almát nyujt, és a' paradicsomot el ragadgya. Igy midôn abbul az útbul ki tért, melyre az Isten vezette, a' vétekre akadván, meg-foztatott ártatlanságátul, s' nyavalyáját nem ismérte, ki után nem tudom én ki szenvedet többet, vagy ki esett nagyobb inségben, mint a' Zsidóság, a' mely birodalmábul kivettetvén a' Pogányok fogságában, siránkozva panaszolkodott, *Sedimus, & flevimus, dum recordaremur tuî Sion.* A' Babylon vizein ültünk, és sirtunk, midôn felôled édes hazánk Sion emlékeznénk, de ugyan mégis vétkeket nem fontolván olly vakságra jutot, hogy vagy semmit maga gonoszságoknak nem tulajdonitana, vagy ûgyét nem érzené. Innen történt, hogy Urunk szavaira midôn azt mondá: *Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberavit vos. Joan. c. 8.* Ha az én beszédemben maradtok, igazán az én tanitványim lesztek, és az igazságot meg-ismériték, és az igazság meg-szabadit titeket, az az, ha az Isten törvénye úttyán maradtok, meg-tanullyátok, honnan vagyon nyo-

S. Bernard. tract. de grad. hum.

Joan. c. 8.

mo-

moruságtok, honnan betegségtek, szegénységtek, rabságtok, és az meg-ismért igazság meg-szabadit bennetteket ebből a' nagy fogságbul, a' melyben az ördög keze alatt nyögtök. De ők erre nagy fel fualkodot szókkal azt felelék. *Nos semen Abrahæ sumus, & nemini servivimus unquam, quomodo tu dicis liberi eritis?* Mi az Abrahám magva vagyunk, és soha senkinek nem szolgáltunk, mi módon mondod azt, hogy szabadok lésztek? O el vakult nemzetség! senkinek nem szolgáltál? senkinek nem szolgálsz? hogy vagyon minden eleiteknek bujdosása? hol véres veritekkel valo fáratságtok? Jutasd eszekben édes Jesusom, mint jártak Farao rabságában, a' hol nagy munkával fel szedet polyvával mindennap bizonyos számu téglát kellett vetniek, jutasd eszekben, menyit taglották, verték őket. Kinek ölte-meg fiui magzatit Farao? hanem a' Zsidóságnak. Jutasd eszekben a' Babyloni fogságot, a' hol Királyoknak Sedeciásnak szemei előtt fiai meg-ölettettek, magának szemei ki vájottak. Jutasd eszekben hogy mostan-is a' népek valása, *Non habemus Regem, nisi Cæsarem.* Nincsen Királyunk, hanem csak Császárunk. Mert ugyan-is a' Romai birodalom alatt lévén, e' máj napig el hányattattak szérte szélre a' világon, s' mégis azt mondgyák, *Nemini servivimus unquam*, senkinek nem szolgáltunk. De mivel mind kevés volt volna az, ha csak azt szenvették volna, nem szoll errúl üdvözitőnk, hanem a' mit meg nem ismértek a' leg nagyobb szolgálatot veti szemekre, hogy bűnben hevernek, és hitetlenségben. *Amen amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, servus est peccati.* Bizony bizony mondom, valaki vétket cselekszik, és vétkezik a' bűnnek, és véteknek szolgája. Annyit akar mondani; elegendő szolgálatotok az, hogy roszak vattok, és a' bűnnek szolgáltok, és ezt nem ismériték-meg. Va-

lóban eſzetektûl meg-foſztattak vattok, és csák holt elevenen hagyattak, mert a' mi oka nyomoruságtoknak nem láttyátok. *Euthymius* elmélkedése az, a' ki igy ſzoll: *Non conficit eos, quòd ſæpiùs ſerviiſſent Ægyptijs, Babylonijs, alijsque gentibus, ſed hanc prætermiſit ſervitutem, ut quæ nihil animi generoſitati officiat. De peccato verò ait, quòd illi nocet ſervituti eam ſubjiciens, cujus eſt miſerrima ſervitus.* Euthimíg. Nem veti ſzemekre más fogságokat, ſzolgálattyokat, mert azok semmit a' lélek nemeſségének nem ártottak, de a' bûnt veti ſzemekre, mert ennek leg nyomoruttabb ſzolgálattya. Hogy pedig ennek voltak fogságában ki tetzik akkor, mikor Urunk elejben egy házaſság tôrésben tapaſztalt Aſzſzonyt hozának meg-kôvezésre, azt hallák: *Qui ſine peccato eſt veſtrum primus in illam lapidem mittat. Joan. c. 8.* Joan. c 8. Bátor kôvezzétek-meg, de a' ki vétek nélkûl vagyon, a' veſſen elsôben-is kôvet reá, mellyet halván mind eggyig ki menének a' házbul, mert mindenik torkig uſzot a' gonoſzságban. Nem igy cselekedet Szent Jób, a' ki noha panaſzolkodhatott a' Káldéuſok ellen, kik barmait, tevéit el hajtották, panaſzolkodhatott a' ſzélvész ellen, és ſzerencsétlensége ellen, mely miatt a' ganéjra jutott, hanem a' vétket átkozta, mely eredendô képpen mindennek oka. *Pereat dies illa in qua natus ſum, & nox in qua dictum eſt, conceptus eſt homo.* Job.c.3.v.3. Veſzſzen el az a' nap, a' mellyen ſzûlettem, és az az éj, a' mellyen mondatott ember fogantatott. A' hol nem a' napot, vagy éjjet átkozza, hanem azt a' vétket, a' melyben fogantatott, mert minden nyomoruságnak az az oka, és azért mondotta üdvôzitônk a' meg-gyógyitott inaſzakat sántának, *Vade, & noli ampliùs peccare.* A' mi rajtad tôrtént nem babonaságbul, nem más okbul tôrtént, hanem vétked miatt, azért imé meg-gyógyultál láſſad, hogy többé ne vétsz, mert nem csák teſted-

nek-

nek, hanem lelkednek-is ſzaporitod ſebeit, és halálra ſiets vétkeddel. Hallyuk a' ſzegényeknek panaſzokat, mely ſopankodva beſzéllik nyavalyájokat, mely nehezen jutnak falatyokhoz, de nem ezek a' ſzegények ſzánakodáſra annyira méltók mint azok, a' kiket Iſten a' Proféta által ſzegényeknek mond a' bűnben heverőket. A' kikhez Profétáját küldötte Iſaiáſt, és e' máj napig a' lelki tanitókat. Ezek felől azt mondgya ő, *Evangelizare pauperibus miſit me. Lucæ c. 4.* Lucæ c. 4. v. 18. Engemet a' ſzegényekhez küldött prédikálni. Noha pedig Isáiás Fejedelmek előtt forgott, Királyokat tanitott, de mivel ezek gonoſzak voltak, éppen el ſzegényettek lelkekben, meg-foſztattak minden jovaktul, s' azért ſzegényeknek neveztetnek; méltók ſzánakodáſra, a' mint Szent *Chryſoſtomus* ſzoll: *Collachrymandum eſt, non cùm in pauperтate ſumus, ſed cùm peccamus, hoc quippe eſt, quod lachrymas meretur, nam alia ſunt, ut etiam riſum ciere debeant.* Ah! haſzontalan panaſzolkodás a' ſzegénységről, nem azon kell ſiránkoznunk hogy ſzegények vagyunk, hanem azon, hogy vétűnk, mert ez igazán meg-érdemli a' ſiráſt, mivel más egyéb kárvallás inkáb nevetségre, hogy ſem ſiráſra méltó, mert a' mit el veſztűnk kivűl, azon kivűl ſem volt miénk, de a' lélek miénk, mely az ártatlanságnak ruhájábul ki forgattatván azt érdemli, hogy a' menyegzős házbul menyorſzágbul nyakra főre veteſsék Urunk ſzavaként pokolra. A' mint hogy a' Comédiás nem ſir azon, hogy a' Comedia után fejedelmi ruháját tőle el veſzik, mert a' csak kőltsőn adatott néki, de ha ſeb eſett rajta, vagy tulajdon ruháját el veſztette azon ſzomorkodik-meg. Igy mi-is valamivel élűnk, csak kőltsőn adatott, de az ártatlanság tulajdon ruhája lelkűnknek, ezt mélto ſiratnunk, mikor el veſztyűk, mikor jut eſzűnkben mely bolondul, mely kevés nyalánkságért veſztettűk el. egy embernek

hogy hizelkedgyünk, máſt meg-gyalázunk, hogy a' teſtnek ſzolgállyunk a' lelket el fojtyuk, hogy a' teſtnek jobban légyen dolga, a' lelket el ſzegényittyük, ez az a' ſzegénység, a' mely ſiráſra mélto, mert noha ugyan ártani látzik a' tengeren evezönek a' ſzélvéſz, a' mely mindenét el forgattya, el meriti, ártani látzik az ellenség fegyvere, mely mindent fel dul, ártani látzanak az hamis tôrvény-tudók, kik mindenekbûl ki forgatnak, de ugyan ártalmaſſabb az, a' mi az ôrök jótul meg-foſzt, és ôrök halálra ſebeſit. *Non procellæ ſævientis atrocitas, neque violentus hoſtis furor, neque tribunalium rapaces miniſtri depauperant miſeros mortales, ſed furax peccati vis, homines bonis ſuis exſpoliat, & ad miſeram paupertatem redigit.* Nem a' fel forgott tengernek habjai, nem az ellenségnek dühöſsége, nem a' ragadozo tôrvény-tudók, ſzegényitik el az embereket, hanem a' lopó, és tolvajló vétek, e' téſzi ſzegénnyé ôket. De ha az orſzágnak, és annak el veſzésérûl ſzollunk-is, mi rontya más el, hanem a' vétek. Melyrûl bár én halgaſſak, ſzoll, és kiált a' Szent Lélek. *Eccleſ. c. 10. Regnum à gente* Eccleſ. c. 10. *in gentem transfertur propter injuſtitias, & injurias, & contumelias, & diverſos dolos.* Tudgyátok miért vétetik el az orſzág egy nemzetségtûl, és a' mâſiknak adatik, nem másért (ugy mond, hanem a' ſok hamiſságokért, ok nélkûl valo boſzuságokért, boſzuállâſokért, gyalázáſokért, rágalmazáſokért, és egyéb féle cſalárdságokért, mellyek mint el áradtak: ſzollyanak az igaz igyûek, de ſzegények, mely gyakran ſzegénységek miatt pôrôket el veſztik, ſzollyanak a' jobbágyságok, polgárságok, mely iſtentelenûl nyomattattak el Uroktul. Szollyanak a' jámbor életûek, hányſzor gyaláztattak-meg? ſzollyanak az igaz egyûgyû ſzivek, hányſzor cſalattak-meg. Es mindgyárt ki tetzik hanem ezen vétkek forganak-é fön, nem e' féle bûn-é oka minnyá-

nyájunk romlásának. Bizony mindenben ugy mond Sz. *Bernárd ſerm. de nativ. Nociva ſola peccata ſunt.* Semmi oly ártalmas nincſen mindenben, mint a' bûn, és vétek, s' jaj annak, a' ki annyi kûlsô gonoſznak oka gonoſzságával. *S Bernard. Ser. de nat.*

Mit kell tehát cſelekednünk jobbat, mint *Theodorus Studita in Cathecheſi 117.* mond: *Fugiamus fratres! ut ignem, atque utinam igni potiùs, ferro, beſtijs, quàm lethalibus vitijs occumbamus.* Ah! fuſſuk atyámfiai a' vétket, mint a' tûzet, de ha valamellyiktûl kell ſzenvedni-is, a' tûztûl, vaſtul, vagy fenevadtul, inkáb hallyunk ezektûl meg, mint a' tolvaj vétek kezében eſsûnk. Ugy de ugy mond valaki, ebbûl ſemmit ſem veſzek reám, mert ſe parázna, ſe lopó, ſe gyilkos, ſe rêſzeges nem vagyok. Ah! elegendô, ha cſak egyben vagy-is réſzes, parázna nem vagy, de nem utálod a' féle beſzédet, lopó nem vagy, de ôrvendeſz rajta, ha kitûl mi el vétetik, gyilkos nem vagy, de nyelveddel mindent vagdalſz, réſzeges nem vagy, de mértékletlen hizlalod magadat, elegendô képpen meg-nyomorottál. Kezében eſtél igy-is ellenségednek, nem kûlômben mint Goliáth, ez-is bé volt fôdve vaſſal, de mivel egy réſze nyit. va volt az homloka, ott eſett rajta a' kô, az által ôletet-meg. Igy ſzintén, ha egyben réſzes nem vagy-is, de mivel mindenektûl ment nem vagy, vagyon miben félheſs, az agyon ûtéſtûl, hogy ellenséged kezében ne eſsék életed. A' ki ettûl az ellenségtûl, s' annak ſebeitûl ment akar lenni, mert a' mint a' tôrvény ſzoll: *Nihil actum dicitur, quoties aliquid ſupereſt agendum. Lege fin. C. de his quibus ut judicetur. &c.* Semmit ſem mivelt akkor ki, midôn még hátra vagyon, a' mit kell mivelni. Vegyûk tehát utólſo tanuságul a' mit az Angyaltul vettek a' Királyok, *Reſponſo accepto ne redirent ad Herodem, per aliam viam reverſi ſunt in regionem ſuam. Matt. cap. 2. Herodes iſte Dæmon eſt, Herodes* *Theodorus Studita in Cathecheſi 117.* *Lege fin. C. de his quibus ut judicet. &c.* *Matt. c. 2.*

des iſte peccator eſt. Bruno ſerm. de Epiph. tom. 3. Una via prohibet, cæteræ bonæ ſunt, redire ad Herodem malum eſt, hanc viam fugiamus, hæc via non ducit nos ad patriam, omnis via, quæ ducit ad peccatum mala eſt. Ez a' Hérodes, az ördög: ez a' Hérodes, a' bűnös: eggyik út viſza menetelre roſz, a' többé jó, amazon viſza térni Hérodeshez roſz, ezt az útat kerűllyűk el, mert ez az út nem viſzen minket hazánkban: minden út, a' mely bűnre viſzen roſz. Mellyet ha meg cſelekſzűnk, el kerűllyűk a' tolvaj kezét, és épp lelki egéſséggel jutunk bé boldog hazánkba, &c. Amen.

Bruno ſer. de epiph. tom. 3.

PŰNKÖSD UTAN, TIZENKETTŐDIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Hogy ki űdvözűllyön, ſzűkség az, jól vigyázzon.

Magiſter quid faciendo, vitam æternam poſſidebo. Lucæ c. 10.

Lucæ c. 10.

Meſter mit cſelekedvén, birhatom az örök életet.

HOgy beſzédében meg-foghatná a' meg-cſalhatatlan Iſtent üdvözitönket, hamis, és haſzontalan álnoksággal, mint ha tőle tanulni akarna, ugy kérdezi a' Fariséus. Meſter mit cſelekedvén, birhatom az örök életet? gondolván magában, hogy talán a' Moyſes által adott Iſten parancſolattya bé töltésén kivül más útat mutat az üdvöſségre, és igy nyilván ki mutattya hogy nem Moyſes, s' kezében ejtheti. ördögi ſzándék! himes, és hizelkedő

kedő ſzok alatt árultatáſt fődőzni. alázatos kérdeſſel azt meg-akarja ejteni, a' ki az el eſſéteket-is fel emeli. De ugyan mégis a' mi tanuságunkra leg alkalmatoſſabb kérdés, mert hányadik a' kőzűllűnk, a' ki cſelekedeti kőzőtt azt kérdezze, avagy magában gondollya, vallyon mit cſelekedvén birhatom az őrők életet? ha Iſtenemet imádom fel, s'alá cſavargo, és bujdosó elmével, vallyon ezzel el nyerem-é űdvőſſégemet? ha gonoſzat mivelek, vallyon nem veſztem-é el ezzel őrőkſégemet? Igaz a' mi azt illetii, Tobiás ſzava *Tobiæ c. 2. Filij ſanctorum ſumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus eſt his, qui fidem ſuam nunquam mutant ab eo.* Szenteknek magzati vagyunk, és azt az életet várjuk a' mellyet azoknak ád Iſten, a' kik ő benne valo hiteket ſoha meg nem változtatták. De ha nem változott-é hitűnk, midőn inkáb hittűnk magunk érzékenſéginek, hogy ſem mint Urunk tanácsának, ki mondhattya-meg? s'mégis oly feledékenek vagyunk űdvőſſégűnk kétséges voltán, hogy ritka legyen, a' ki azt kérdezze; vallyon mit cſelekedvén nyerem el az őrők életet? noha pedig előbb hogy ſem mint a' Fariséus ezt kérdené, immár a' Szent Léleknek régi intéſe volt. *Eccleſ. c. 7. Memorare noviſſima tua, & in æternum non peccabis.* Emlékezzél-meg utolſő dolgaidrul, és ſoha nem vétkezel, s'kővetkezendő képpen űdvőzűlſz. Emlékezzél-meg életednek bizonyos végérűl, bizontalan órában az halálrul, a' mely végét ſzakaſztya minden kereſett világi hivságodnak. Emlekezzél-meg a' kővetkezendő itéletrűl, a' melyben magad lelki iſméreti vádolására veſzed érdemlett ſententziádat vagy jót, vagy gonoſzat. *Reddet enim unicuique ſecundùm opera ejus.* Mert nem cſak hiti, hanem cſelekedete ſzerént jutalmaztattya mindeneket az Ur. Ugy mond űdvőzitőnk *Matt. c. 16.* Emlékezzél-meg azokrul a' rettenetes

Tobiæ. c. 2. v. 18.

Eccleſ. c. 7. v. 40.

Matt. c. 16.

netes kinokrul, a' mellyek az ördögöknek készitettek, és azok Angyalinak, jaj! ha néked. Emlekezzél-meg arrul a' dicsőséges életről, a' melynek vége soha nem lészen, vigasága az Isten, és imé a' bűnt el távoztatod, a' jóban elől sietz, s' nem lészen soha oly irtóztato nyomoruság, a' mellyet örömmel kedvéért el ne szenvedgy. Egy szoval kérdezkedgyél, *Quid faciendo vitam æternam possidebo?* Vallyon mit cselekedvén birhatom az örök életet? mit cselekedvén kerülhetem el a' kárhozatot? mit cselekedvén tehetem nyertesnek halálomat? mit cselekedvén tarhatom-meg álhatatossan a' tekélletességet? és bizonyossan igy, szorgalmatos, és félelmes kérdezkedésekkel, ugy meg-őrzöd magadat a' bűntül, hogy csak nem bizonyossan kezedben tartsad üdvösségedet, mert a' mint *Xenophon* egy világ bölcse szoll: *Metus plurimum confert ad diligentiam custodiendi.* A' félelem leg többet segit a' szorgalmatos, és vigyázo meg-őrzésre, nem külömben, mint a' mely kincset féltünk, szorgalmatossan meg-őrizzük, annak okáért tovább-is meg-mutatom, mely szükséges légyen üdvösségünkre vigyázásunk, hogy el ne veszessük, legyenek halgatásban a' Kereszтyének.

Xenophon.

Propositio.

Ama' nemzetségek Doctora mind maga, s' mind mások üdvösségére szorgalmatos gondot viselő Szent Pál *ad Philip. c. 3.* mit cselekedet légyen ebben a' dologban, e' képpen bizonyitrya irásával. *Sequor autem, si quomodo comprehendam, in quo comprehensus sum à Christo.* Követem, ha valamint meg-foghatom azt, a' mire meg-fogattam Kristus Jesustul, az az, azuta fogva, miuta üdvösségem úttyára vezettettem, sohut meg nem állottam, vakmerő képpen bizván benne, hogy magam erőlködése nélkül bizonyossan üdvözülök, hanem menten mentem, s' most is ugy vagyok utánna, minden tehetségemmel, hogy el érjem,

ad Philip. 3. v. 12.

lem, s' meg-foghaſſam. Kit ha kérdeſz, hová ſietz? mi után járſz válaſztott edény dicsőſséges Szent Pál? nem de meg-változtatod-é hitedet, hogy félelemben vagy, mint ha el nem érnéd? s' meg-felel ő, *Ad deſtinatum perſequor ad bravium ſuperna vocationis Dei in Chriſto Jeſu. Ibid. v. 14.* Ah! ſietek én, az Iſtennek mennyei hivatallyának jutalmára a' Kriſtus Jeſus által. Mert ugyan-is noha reménségem meg nem cſal, meg-nyerem azt, a' mi miatt fáradozok, de ugyan haſznál félelemben lennem, és ſzorgalmatos vigyázásban, hogy más előttem el ne ragadgya. A' mely ſzavaibul azt hozza ki Szent *Hilarius*: *Apprehendenda itaque diſciplina, & invadenda eſt, quodam amplexu, & vinculo carnali ne elabatur, aut excidat.* Tehát nem cſak émmel ammal, hanem két kézzel kell kapni, és mint egy ŏllel ŏlelni a' jóban valo előmenetelt, s' figyelmet, úttyát az üdvőſségnek, ne talántán el veſzeſsük, a' mint Szent Dávid-is *Pſalm. 2.* inti a' válaſztottakat, és az igazságnak úttyán járokat, hogy ezt a' jó félelmet el ne hadgyák, hanem ŏlben tarcsák, és erőſſen hozzájok kapcſollyák, mert ha reá ſzorgalmatos gondgyok nem léſzen, ugy tŏrténhetik, hogy éppen kezékbŭl ki végye Iſten. *Apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via juſta.* Vegyétek bé, avagy ragadgyátok-meg a' figyelmet, hogy valamikor meg ne haragudgyék az Ur, és el veſzſzetek az igaz útrul, mint ha Szent Dávid nyilván mondaná, nem elég az, hogy jó hitben vattok, és tekélletes életben, de ſzŭkség hogy ebben vigyázzatok, és ſerények legyetek, ne ſzunyadozzatok, mert cſak egy el ſzunyadozáſſal-is ugy meg bántodhatik az Ur, hogy abbul-is ki eſſetek, a' mi jóban voltatok.

Ib. v. 14.

S. Hilarius hic.

Pſalm. 2.

Igy veſztek el a' balgatag, és bolond ſzŭzek, a' kikben egyéb gonoſzság nem volt, ugyan a' ſzunyadozáſnál,

Matt. c. 25. v. 6. & sequentibus. de ugyan mikor nem-is vélnék éj félkor történék a' kiáltás, *Ecce Sponsus venit, exite obviam ei. Matt. c. 25.* Fel, fel, hallyátok, fel szűzek, imé ihon jő a' vőlegény, mennyetek elejben. S'ki ne vélné itten, hogy kedves lészen szolgálattyok? mivel minnyájan szűzek, tiszta életűek, semmi undokság őket nem rutittya. S'azon fellyül mindgyárt ágyokbul fel ugrának, lámpásokat fel ékesítek, elejben menének a' Vőlegénynek. *Tunc surrexerunt omnes virgines, & ornaverunt lampades suas.* Akkor (ugy mond az Evangelista minnyájan fel kelének, és lámpásokat fel ékesítették. De oh! veszedelmes biztatás! oh átkozott henyélés! midőn az út kőzepén vannak, akkor kezdének panaszolkodni. *Lampades nostræ exstingvuntur*, Jaj! mit tegyűnk! nem vigyáztunk lámpásunkra! olajjunk el fogy, majd világunk-is el aluszik! talan meg-várja a' vőlegény! *Ite ad vendentes, & emite vobis.* Az őtt okos szűz, a' mely lámpásokat tőltőn tőltötték, azt adgyák tanácsul, eregyetek a' kalmárokhoz, és vegyetek magatoknak, a' mint ugy-is cselekedtek; de *Dum autem irent emere, venit Sponsus, & quæ paratæ erant, intraverunt cum eo ad nuptias, & clausa est janua.* Midőn venni mennének, el érkezék a' Vőlegény, s'a' kik készek valának, bé menének vele a' lakadalomban, és az ajtó be tétetek. O szerencsétlen szűzek! késén jártok immár, bé vagyon zárva az ajtó, kiáltsatok mind azon által, zőrgessetek, talán fel nyitatik, *Domine, Domine, aperi nobis.* Ah! nyisd fel Uram, mi vagyunk azok a' szűzek, a' kik elődben jőttünk volt, de gondot nem viselvén lámpásunkra, el aluttunk volt, imé meg-tértünk. *Amen* Matt. c. 25. *dico vobis, nescio vos. Matt. c. 25.* Eppen ez az oka, hogy bé nem jőtők, mert nem vigyáztatok, nem féltettétek üdvősségteket, bizony, bizony mondom néktek, nem ismérlek benneteket.

Ez

Ez ám az, *Apprehendite disciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via juſta.* Ragadgyátok a' figyelmet, ne talán meg-haragudgyék az Ur, és el veſzſzetek az igaz útrul. Eretnek találmány az, ne kételkedgyél üdvöſségedben: Iſteni igazság, fély és vigyázz, mert még az-is el eshetik, a' ki az igazságban áll: az üdvöſség úttyában ſzünetlen nem vigyázni, azt ſzüntelen nem kérdeni, *Quid faciendo*, mit cſelekedvén üdvöſségemért, annyit tészen, mint az üdvöſség úttyárul el tántorodni. Nem cſak annak kell tudni illik vigyázni, a' ki bünben hever, hanem annak-is, a' ki ártatlan, annak a' mi azt illeti vigyázni kell, hogy alkalmatoſságot kaphaſſon a' fel keléſre, de ennek arra kell figyelmezni, hogy meg ne hüllyön benne az Iſteni ſzeretet, és az el kezdett jóban meg ne lankadgyon. S' azért egyaránt mondatott, *Sint lucernæ ardentes in manibus veſtris. Lucæ c. 12.* Legyenek égő lámpáſok kezetekben. Az az, ugy mond *Proſper ep. 84. inter Ambroſij Epiſt. Ut ſcilicet ſuperno igne accenſus animus non tepeſcat, ſed ſtudeat ſemper ardere, ac ſi vigorem ejus aliqua turbârit adverſitas, unde cupiat inflammari, inde poſcat igniri.* A' felső Iſteni tűzzel meg-gyult ſzived ſoha meg ne alugyék, el ne lankadgyon, hanem jobban jobban igyekezzék égni, és ha valami há. boruság ſzele óltogatna-is, mindgyárt onnan tűzeſedgyen, a' honnan langállik, az az, ne cſak lángot kapjon, hanem ugyan tűzet-is, erőſs buzgoságot.

Lucæ c. 12 S. Proſper. ep. 84. inter ep. S. Ambr.

Erre czélozot Szent Pál Timotheuſt intvén, *Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam. 1. ad Tim. c. 6.* Láſſad jó bajviváſt vij az hitnek viaskodáſát vijad, ragadd-meg az örök életet, az az, kit kézzel nyuly hozzá, minden tehetségeddel azon légy, hogy érdemetlen érdemellyed. Bizony méltó intés! mert ha a' gonoſzat a' gonoſzak annyira kapják, s' annyira őrzik, hogy kezekbül nem

1. ad Tim. c. 6. v. 12.

könnyen hadgyák ki venni, a' hitetlen ember nehezen szakad el tévelygésétül, a' részeges torkosságátul, a' fösvény fösvénységétül, az irigy irigységétül, és igy a' többi. Mennél inkáb illik, hogy a' jóhoz ugy fogjunk, hogy senki kezünk közül ki ne facsarhassa; hogy pedig a' gonoszat ugy kapják a' bünösök, azon kivül hogy szem látomást láttyák. Jeremiás-is meg-vallya. *Quare aversus est populus iste in Jerusalem aversione contentiosâ? apprehenderunt mendacium.* Jeremiæ c. 8. Tudod-é miért térült el ez a' nép Jerusálemben versengő el tévelyedéssel? a' hazugságot ragatták. Annyit tészen, a' mely gonoszat jónak tették fel magoknak, noha semmi jó benne nincsen, ugy ragaszkottak hozzá, ugy vigyáznak reá, hogy tőle el ne szakasztathassanak.

Jeremiæ c. 8. v. 5.

Csak a' képzet jóra-is figyelmez az ember, s' ne figyelmezzünk mi az igen jóra, üdvösségünkre. Ah! távul legyen az, sőt eskűvéssel mondhassuk Szent Dáviddal, *Si dedero somnum oculis meis, & palpebris dormitationem.* Nem adunk addig álmot szemeinknek, és szemöldökünknek szunyadozást, mig maga dicsőséges hajlékában az örök életben nem láttyuk az Urat. Az előtt, ha annyi vigyázásnélkül, a' menyi ma kivántatik üdvösségét el nyerte az igaz ember, nem csuda, mert egyetlen egy nemzetsége volt, s' annak-is csak a' Szentinek adatott, de mostan minden nemzetségeknek egyaránt adatik. S' annál nagyobb dicsőséggel a' ki többet fárad érette, mostan érette harczol a' Publikánus, érette a' tisztátalan életüek, érette a' tolvajok, s' el-is veszik, a' mint Urunk bizonysága. *Descendit hic justificatus ab illo.* Meg-igazulván a' Publikánus, ugy tért házában. Magdolnának bűneit meg-bocsátotta, a' latornak fel nyitotta a' paradicsomot, egy szoval: *A diebus Joannis Baptistæ regnum cœlorum vim patitur, & violen-*

Matt. c. 11.

ti

ti rapiunt illud. Matt. c. 11. Keresztelő Szent János napjaitul fogva, miuta ő pénitentziát kezdet hirdetni, erőszakot szenved mennyeknek országa, és az erőszakot tévők ragadgyák el.

Az előtt kevésnek, most soknak igirtetik. Mert ugy mond Szent Dávid, ki terjesztette most Isten a' mennyeknek országát, mint a' bőrt- *Psalm. 102. Extendens cœlum, sicut pellem*, mert *Cùm cœli per justitiam sint Justorum, facti sunt largitate gratiæ, & peccantium. Arnoldus.* Igazság szerént menyeknek országa csak az igazaké, de a' meg-foghatatlan kegyelemnek bőségéért a' bűnősökkel-is kőzőltetik. *Psalm. 102.* *Arnoldus.*

Mivel tehát annyan vannak érette, nem csuda ha szükség a' vigyázás, és az el veszténérűl valo félelem, nem csuda ha erőszakot kell tennünk, de micsoda erőszakot? Szent Ambrus meg-magyarázza: *Aggredimur non ferro, non fuste, non saxo, sed mansvetudine, bonis operibus, castitate, hæc sunt arma fidei nostræ, quibus in congressione certamus, ut autem bis uti possimus antè corporibus nostris vim quodammodo faciamus, expugnemus membrorum vitia, ut virtutum præmia consequamur.* Mi ugy mond ostromollyuk mennyeknek országát, de nem vassal, nem botokkal, nem kővekkel, hanem szelidséggel, jó cselekedetekkel, tisztasággal, ezek a' mi hitünknek fegyveri, a' mellyekkel vivunk. Hogy pedig ezekkel élhessünk, előbb magunk testét kell ostoroznunk. vijuk ki, és győzzük-meg a' tagjaink vétkeit, hogy a' joszágos cselekedetek jutalmát el vehessük: eddig Szent Ambrus. Félő tudni illik sok viaskodo kőzőtt ne talántán hátrább maradgyunk, a' mint sokszor a' kit tekéntetre leg erőtlenyebnek vélnénk, a' veszi a' diadalmat. Ugy a' kit nagy bűnősnek tartunk meg-bánván bűneit, oly buzgó lelket vészen magának, hogy a' kik vétek nélkül élnek-is, messze hátra maradgyanak. *Vidimus vivos* *S. Ambros.*

S. Auguſt. *morientes, & mortuos reſurgentes, & eos, qui inter filios Dei ambulant, quaſi lutum ad nihilum deflexiſſe.* Láttuk (ugy mond Szent Agoſton eleveneket halni, és holtakat meg-elevenedni, láttunk ollyakat-is, a' kik az Iſten fiai kőzőtt jártanak, s'azután mint a'sár ugy el foljtanak. Semmivé lettenek, az az bűnősökké, leg gonoſzabbakká, a'kik az előtt máſok példáj voltanak a' jóra. Innen nagy ſzorgalmatos gondot viſelvén egy Pűſpőkre az Angyal *Apoc. cap. 3.* azt kiáltya reá, *Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* Jol vigyázz, erőſſen meg-tartſad a' mi kezedben vagyon, hogy ſenki el ne vegye koronádat. Cſudálatos tanács, arra vigyázzon, hogy ſenki el ne vegye, ha ſenki? a' ſenki ſemmi, ez el nem veheti, ha azt mondaná, hogy más el ne vegye, tenne valamit. De hallyad értelmét, igenis attul kell felteni a' ki, ſenki, az az, a' ki moſtan bűnős, mert mihelyet bűnben eſik ember, minden méltoságát el veſztvén, ſemmire becsűltetik Iſtennél. Ettűl féllyen az igaz ember, ne talántán e' ragadgya el koronáját. Hogy pedig a' bűnős értetik a' ſenkin, ki tetzik, *Eſther c. 14.* *Ne tradas Domine ſceptrum tuum, qui non ſunt.* Ne add Uram birodalmodad azoknak, a'kik nincſenek, az az, a'gonoſzoknak, iſtentelen embereknek, &c. Nékik adgya pedig, mert ezek eſzekre jutván vigyáznak, kérdezkednek, *Quid faciendo vitam æternam poſſidebo?* Ah! én Iſtenem, eddig igy élvén, &c. hogy űdvőzűlhetek? s'oly tőredelmeſségre jutnak, hogy ama' lankatt életű jámborokat meghaladgyák, és erőſzakot tévén magokon, erővel-is el ragadgyák koronájokat. Senki tehát mi kőzűllűnk ne ſzunyadozzon, ne bizzék abban hogy moſt jó, hanem azon igyekezzék, hogy holnap jobb légyen, s'minden cſelekedetire ugy vigyázzon, hogy őrők életet érdemlő légyen. Mert igy mind Iſten malaſztyát bővebben véſzi, mind

Eſther. c. 14. v. 11.

pe-

pedig őrök élete kóronáját meg-tartya. Mellyet engedgyen minnyájunknak az Atya, Fiu, és Szent Lélek. Amen.

PŰNKÖSD UTAN, TIZENHARMADIK VASARNAP; ELSŐ PREDIKACZIO.

Eleiben kell menni Kriſtuſnak álhatatos menetellel, igaz ſzerettettűl viſeltetvén, hogy megadattaſsék a' mi kéretik.

Occurrerunt ei decem viri leproſi. Lucæ cap. 16.

Elejben jövének tiz poklos férfiak. *Luce c. 16.*

VAlamenyen okos, és halhatatlan lélekkel megáldattunk, s'egyenlő emberi teſtben alkottattunk, mind annyan egyenlő terméſzettel birunk, de mégis oly kűlömbözéſſel az erkőltsben, hogy, a' mit eggyik ſzeret, azt a' máſik gyűlőllye, eggyik ſzelid, vad elméjű a' máſik, ſokan jó ſzóra hajlanak, többen oſtorral-is alig veretethetnek a' jóra. Mire nézve mint a' jó páſztor, a' ki el térűlt juhot cſuportál-is viſza hajtya, a' kiket jóval űdvőſségek úttyára nem igazithat, ſanyaruſsággal, és teſti nyavalyákkal-is meg-ſzokta holditani a' mi Iſtenűnk. Távul járt Kriſtus Urunktul, és annak oktatásától a' pogányság, de ugyan nyavalyájok miatt kénſzeritettek hozzá közelgetni. A' Százados házában hita, a' Cananæai Aſzſzony, cſak jó ſzavát kivánván, kiálton kiáltott reá, hogy kőnyörűl-

rűllyőn rajta. A' máj tiz poklos ſietve mentek elejben, a' kik távulrul tévelygettek, rút fekéllyek miatt kénſzerit. tettek kőzelyebb jőni, s' nagy alázatoſsággal irgalmaſsá-gát kivánni. *Miſerere noſtri.* Ah! irgalmaſságnak Ura, és Meſtere, kőnyőrűly rajtunk.

Az emberi teſtre bocsát Iſten nyavalyát, hogy a' lélek gyogyullyon, s' azért a' mint a' ſzolgát régenten meg-ſzokták jedzeni, leg főképpen ha rab volt, hogy ha el ſzőknék, mindenűtt meg-iſmérteſsék, és viſza adataſsék; ugy az embert teſtben jedzi-meg Iſten, valamely betegséggel, vagy fekéllyel, hogy meg-térjen. A' mint Szent Agoſton a' tékozló fiurul e' képpen okoskodik: *Haud verò in illa egeſtate contereretur, niſi peccatorem vellet flagellare longinquum, ut reciperet propinquum. Ergò tanquam deprehenſus fugitivus, ſequente ſe vindictâ Dei quocunque ierit, & quocunque deprehenſus fuerit, agnoſcitur. in Pſalm. 138.* Nem tőrettettetnék, és faggaſztattatnék annyit éhségben, a' tékozlo fiu, ha arra a' végre távulrul nem akarná ſanyargatni, hogy magához kőzelitſe. Tehát valahová fordul utánna lévén Iſtennek oſtora, mindenűtt meg iſmértetik, mint a' ſzőkőtt ſzolga, ugy-is meg-kell térni. S' e' képpen jutott eſzére Jerusálem. *Recordata eſt Jeruſalem prævaricationis omnium deſiderabilium ſuorum, quæ habuerat in diebus antiquis, cùm caderet populus ejus. Threnor. c. 1.* Meg-emlékezet Jerusálem az ő nyomoruságának napjairul, és vétkérűl minden kivánatos dolgáiért, mellyekben volt a' régi napoktul fogva midőn az ő népe az ellenség kezében eſnék. De el vetett ſzolgához illik az illyen erkőlcs, csak akkor miveli a' jót, mikor kénſzeritetik. *Lamentabile eſt hoc*, ugy mond *Rupertus lib. 1. in Jerem. c. 19. quòd non aliter hujus incolatûs ſui recordari poterant niſi malis prementibus, niſi conculcaretur ab hoſtibus, niſi in manus gentium traderetur.*

S. Auguſt. in Pſ. 138.

Thren. c. 1. v. 7.

S. Rupert. in Jerem. c. 19.

Nem

Nem örömre ; hanem siráſra méltó dolgok volt az , hogy más képpen nem tért-meg Jerusálem , hanem nyomorúságán , midőn ellenségétűl meg-tapottatnék , és a' nemzetségek kezében adatnék. Meg-mutatták , hogy ſzolgai , nem fiui terméſzet volt bennek. Nem azt tanullyuk mi ma , hogy cſak nyavalyánktul viſeltetvén folyamodgyunk , mint a' tiz poklos Kriſtushoz , hanem azt , hogy ſzántſzándékkal mennyűnk elejben , ſerény , és álhatatos menetellel a' jóban , s' ha mi nyavalyában esűnk-is , abbul-is ſzeretettűl viſeltetvén mennyűnk elejben , mert az illyen ſzeretetbűl indult hozzá valo menetelűnkel azt érdemellyük , *Propoſitio.* hogy minden üdőben jutalmaztaſſon. Mellyet meg-mutatok , legyenek figyelmezéſſel. &c.

Mennél ki értelmeſſebb , annál többel köteles a' jóra , a' mint hogy többet-is büntetődik az értelmes , az értetlennél ha gonoſzban tapaſztaltatik , minden büntetéſe ſullyának egyedűl a' lévén oka , hogy értette a' jót , s' nem cſelekette. *Sciens voluntatem Dei , & non faciens , vapulabit multis. Lucæ c. 12.* Es talán azért , noha ugyan mind a' kettőt üdvőziteni akarja az Ur , de ugyan más moddal bánik egyikkel , mint a' máſikkal : az értetlen ember , ha eltévelyedik , maga jár utánna , maga véſzi vállára , s' ugy téſzi viſza aklában a' jó páſztor , de az értelmeſtűl meg-várja azt , hogy vévén Iſtennek fel ſerkentő malaſztyát , maga indullyon-meg , maga mennyen Iſtene elejben. Igy megvagyon irva , *Homines , & jumenta ſalvabis Domine.* mind az embereket , s' mind a' barmokat üdvőzitöd Uram. az az , mind az eſzeſeket , és bőlcſeket , s' mind értetleneket a' tudatlanokkal , a' kik goromba tudatlanságok miatt , cſelekedetekkel nem kűlömböznek a' barmoktul , hanem mint a' barom érzékenségek után indulnak , ezeket-is üdvözited. *Lucæ c. 12. v. 47.*

De micsoda kűlömbőzéssel? hallyátok; mind addig nyomorúságában hagyatik az eszes fiu, mig magát eszére vévén, meg nem tér, s'azt mondgya: *Surgam, & ibo ad patrem meum.* Fel kelek, és az atyámhoz mégyek; a' barom pedig ha el tévelyedik, mint az oktalan juh, csak fel emeltetik, s'helyre tétetik, még nagy őrőmmel, hogy fel találtatott. *Inveni ovem meam, quæ perîerat.* őrűllyetek ugy mond, mert fel találtam az el veszet juhomat. Ugy-é? tehát kevesebb gondgya vagyon a' mi Atyánknak fiára, mint barmára? nem de nem illendőbb volt-é az? hogy ha annyira szerette fiát, maga ment volna utánna, halván nyomorúságát a' vállunál éhsége miatt? mert hiszem menyire szerette, ki tetzet akkor, mikor visza téréskor lakodalmat szerzet, leg szebb ruhájában öltőztette, gyűrűt adatot ujjában, s'minden vigaságát mutatta, s'mégis ez után nem ment, hanem a' barom után, a' juh után. Ah! ugyan-is ez az oka, miért nem ment eggyik után, s'el ment a' másik után, mert eggyik fiu volt, és eszes fiu, a' másik juh volt, és barom, magaival jó tehetetlen.

Segitetni akar ki kőzűllűnk, maga kellyen fel, maga kereſſe az Istent, mert egyébaránt nem adatik-meg, a' mit ohajtunk. A' mint Szent *Hieronymus de duobus filijs* szoll: *Hæc inter parabolas ſupra dictas ratio diſtinctionis eſt, ſecundùm perſonas, & mentes peccantium, ut pater filium non requirat peregrinantem, ſed recipiat pœnitentem. Paſtor verò ovem errantem, & non ſapientem reverti requirat.* Az a' kűlömbség vagyon a' két példa kőzőtt, az el veszet fiu, és juh kőzőtt, hogy az attya vándorlo fiát nem keresi, hanem visza térésében, pénitentzia tartásában bé vészi. A' pásztor pedig az el veszett juhot hogy meg-térjen keresi, és vállára fel vészi; Ha azért véteſz, ne várd azt hogy kereſſen Istened, hanem te keresd őtet, a' ki értelmes

S. Hieronymus de duob. filijs.

mes vagy, mert ő nem keres máſt, hanem az értetlent, de meg-várja az értelmeſt; melyet vévén eſzében Szent Dávid, s' meg-iſmérvén magában, hogy értetlen, és eſztelensége miatt vétett bizodalommal kiált az Urhoz mondván: *Erravi ſicut ovis, quæ perîerat, quære ſervum tuum Domine. Pſalm. 118.* O én Iſtenem! imé el tévelyettem, nem annyira el tekéllett gonoſzságombul, mint eſztelenségembűl el tévelyedtem, mint a' juh, a' mely el veſztet volt, keresd fel a' te ſzolgádat. Mintha azt mondaná, moſtan ſincſen annyi eſzem, hogy viſza térjek, kereſs fel, és végy viſza kegyelmedben. A' mely Szent Dávid ohajtáſa, mivel leg nagyobb tőredelmeſségbűl eredett, magát a' barmok eſztelenségére le vetvén azt érdemlette, hogy az Ur fel kereſné, s' viſza-is tenné kegyelmében. *Pſalm 118. v. 176.*

Mire nézve Szent Pál *ad Epheſ. c. 5.* arra inti őket, *Videte itaque fratres, quomodo cautè ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed ut ſapientes redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt.* Láſsátok azért atyámfiai, hogy vigyázva járjatok, nem mint az eſztelenek, hanem mint az eſzesek, és bőlcſek meg-váltván az űdőt, mert a' napok gonoſzak. A' mely helyt magyarázván Szent Thamás, azt mondgya: *Redimentes occaſionem.* Meg-váltván az alkalmatoſságot, mert ugyan-is abban vagyon az okoſság, ha ki nem hallaſztya meg térését, hanem mihelyt alkalmatoſsága vagyon, mindgyárt elejben kerűl Kriſtuſnak, bűneit megbánnya, nyavalyájábul ki akar gyogyulni. Nagy eſztelenség, a' hallogatás, mert oly napokra jut, a' melyek gonoſzak, az az, a' mellyekben meg nem halgattatik a' bűnős, mert űdeje el mult az irgalmaſságnak. Jol lehet ugyan, hogy valamely teſti nyavalyától hallogatatván kénſzeritetűnk Iſtenhez kiáltani, de ha akkor-is inkáb a' ſzeretettűl viſeltetűnk, mint a' ſzűkségtűl magok-is eſedeznek a' *ad Epheſ. c. 5. v. 15.*

Szentek, s' kiáltanak az Angyalok érettünk, Istenre, s' azt mondgyák, *Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna.* *Apoc. c.* 7. Ah! felséges Isten! vedd kedvedben ezeket, mert a' mi másoknak békó gyanánt vagyon a' betegség, sanyaruság, szegênység, és más inség, ezeknek szárnyat adtak serény járásokra, imé nagy győtrelembûl, és sanyaruságbul jöttek elôdben. A' mint ezt Szent Agoston Szent Jób dolgában vévén eszében, azt mondgya felôle: *Job ille Sanctus sedebat in stercore, & currebat in via. in Psalm.* 103. Nem tartoztatta Jóbot a' ganéj, a' testben valo fekély, hanem mikor a' ganéin ûlt-is futva ment az úton, ugymint a' joságnak úttyán, s' ugy folyamodott az Urhoz, mint szerelmes gondviselôjéhez, a' mint hogy ugy-is viselte gondgyát, hogy mindent kivánsága fölött adna-meg néki.

Apoc. c. 7. *v.* 14.

S. Auguſt. in Pſ. 103.

Csak hogy az eszes embertûl meg-várja azt-is az Ur, hogy a' mihez emberségesen, és eszesen kezdett félben ne hadgya. A' mint Magdolna, mivel egyszer lába elejben ûlt, igéjét halgatni Krisztusnak, ugy az után-is azonnak lábai elejben borult, nem egyszer, hanem mindenkor alázatosággal akarván keresni kedvêt, a' kitûl el tért volt gonoszságával. S' valoban eszes cselekedettel, mert a' minémû szivel ment Isten elejben, a' képpen fogattatott, s' minden vétkébûl ki emeltetett.

Fel kelhet valaki, s' elejben indulhat Krisztusnak, de ha álhatatosan nem mêgyen, semmit nem nyér. Jol kezdett volt attya irgalmasságához közelgetni Esau, és nem nyért semmit tôle. *Irrugijt clamore magno, & consternatus ait, benedic etiam mihi pater mi. Geneſ. c.* 27. Nagy orditással orditott, és meg-rémûlve kiáltott attyára, engemet-is áldgy-meg édes Atyám. De mivel ezen félelme, és alázatossága nem sokáig tartott, bé nem vétetett attya kegyelmében. Igy magyarázza ezt Szent *Ephrem*, *Esau pœnitentiam*

Geneſ. c. 27. *v.* 34.

tiam non legitimè fecit, ideò reprobatus est, quamobrem non pœnitentia fuit imbecillior ad reconciliandum peccatòrem, sed levitas actionis radicem acerbitatis continebat in mente. Esau a' bűnös embernek képe volt, a' ki mivel kivánt pénitentziát nem tartott, el vettetett. Az alázatosság, félelem, és penitentzia tartás magában jó lett volna az attyának megengesztelésére, de mivel nem tartott sokáig, s'inkább gyökerezett-meg benne attyafia ellen valo keserűsége, mint el kezdet jó cselekedete, semmit nem nyert el attya áldásából.

Sokan indulnak Kristus elejben, de mivel éppen Kristusig nem mennek, az az, nem álhatatosak az el kezdett jóban, haszontalan kivánságok; a' ki Kristushoz tér, ugy térjen, hogy meg-térése méltó legyen Kristus ajándékjára a' mint Szent János int *Lucæ c. 3. Facite ergò dignos fructus pœnitentiæ*, Tehát teremjetek mélto gyűmölcsét a' pénitentziának, az az éret gyűmölcsét, ugymint álhatatosat; a' ki csak meg-indul, és végig nem mégyen úttyában, haszontalan fáradsága, oda nem érkezik, a' hová kivánkozik. Kristus elejben indulsz, ah! ne térj-meg! hanem meny álhatatosan mig el nem éred, s'bizonyosan meg-nyered tőle, a' mi nélkül szűkölködöl. Nagy balgatagság azt el hitetni magával, hogy keresés nélkül-is tartozik Isten ajándékjával, *Quidam* (ugy mond *Tertullianus*) *sic opinantur, quasi Deus necesse debeat præstare etiam indignis, quod spopondit, & liberalitatem ejus faciunt servitutem. lib. de pœnit.* Némellyek azt vélik, hogy szükség képpen tartozik a' méltatlanoknak-is a' mit igért, és az ő adakozását szolgálattá tészik, de a'mint hamis vélekedések, ugy haszontalan reménségek, bizonyos az, fel kell kelni, és elejben menni. Azért Szent Dávid ezeket igy inti a' serénységre. *Renovetur ut aquila juventus tua. Psalm. 102.* Mint a' sas ugy

Luca c. 3.

Tertull. lib. de pœnit.

Psalm. 102.

ujjulyon a' te iffiuságod, az az, ha meg-lankatz jó szándékodban, uj fogadással ujjuly, mint a' vén sas uj tollal. *Ad animam dicitur renovetur ut aquilæ juventus tua. Et ideò festinat ad verbum, & rogat ut trahat, ne fortè derelinquatur, quia festinat Dei verbum, & non est alligatum. Ambrosius lib. de Isaac c. 3.* A' jó léleknek szoll itten a' Prophéta, mondván: ujjullyon iffiuságod mint a' sas, és azért siet ő az igéhez, és kéri, vonnya magához, ne talántán el hagyattassék, mert az Istени igére siet, és nincsen meg-kötve.

S. Ambros. l. de Isaac. c. 3.

Elegendő bizonysága ennek a' mennyei Vőlegény, a' ki meg-jelent ugyan kegyessének, de az hálo fölött. *En ipse stat post parietem nostrum, eminens super retia. Septuag. ita legunt.* Imé a' fal mellett áll, a' hálon föllyül, arra a' végre, hogy kelne fel, és keressé, valamint a' madarász változtattya háloja helyét, hogy madarat foghassон; ugy minden alkalmatosságot kerelni kell a' léleknek, hogy Istenét fel találllya. Kellyünk fel tehát mi-is, és mennyünk elejben, mert valakik elejben mennek, mind meg-jutalmaztatnak, nem ugy mint a' világ jovait keresők, a' kik között csak az első veszi el a' nyereséget. *Omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium, sic currite, ut comprehendatis. 1. ad Cor. c. 9. Non sic est de Evangelij, vel de cursûs bravio, quia hic unus accipit, ibi omnes possunt accipere. D. Thomas, Joannes, & Petrus currebant. Joan. c. 20. Joannes præcucurrit, & tamen & Petrus intravit. Origenes hic. Intravit Petrus monumentum, deinde Joannes, & sic ambo currunt, ambo intrant. Quotquot currunt intrant Dei gaudia. Unde Augustinus serm. 97. de diversis. Vocamur, veniamus, & ne non perveniamus, curramus. Ego igitur sic curro non quasi in incertum. 1. ad Cor. c. 9. D. Anselmus. Sicut illi qui currunt ad sæculare bravium. D. Bernardus. Ergò quia paratæ sunt nuptiæ, & omnis nos curiæ cœlestis frequentia desiderat, & exspectat, curramus non quasi*

Septuaginta legunt.

1. ad Cor. c. 9. v. 24.

Joan. c. 20.

S. Augustin. ser. 97. de diversis.

D. Anselm.

D. Bernar. ser. de nat.

ſi in incertum, curramus deſiderijs, & profectu per virtutem. ſer. 2. de nativ. Minnyájan futnak ugyan, de csak egy vészi el a' jutalmat, ugy fussatok, hogy el vegyétek. De nem igy vagyon az Evangeliumi futásban a' dolog, mert itt, csak egy vészi el a' jutalmat, amott pedig, minnyájan el vészitek, ugy mond Szent Thamás. Igy János, és Péter eggyütt futottak, János előbb érkezett, de mégis előbb ment bé Péter, ugy mond Origenes, bé ment Péter a' koporsóban, és ő utánna János, igy mind a' ketten futnak, mind a' ketten bé mennek. Valamenyen futnak, mint bé mennek az Istennek örömében. Tehát ha hivattatunk mennyünk és ugy fussunk, hogy oda érkezzünk, mire nézve azt mondotta Szent Pál maga felől, én ugy futok, hogy bizonytalan ne legyek. A' hol Szent Anselmus azt adgya hozzá, a' mint a' világiak bizonytalanul futnak, nem tudván mit nyernek. Szent Bernárd pedig igy okoskodik: mivel azért kész a' lakodalom, és menyegző, s' mind az egész mennyei sereg vár minket, és kivánva vár, fussunk, de nem bizonytalanul, fussunk kivánságinkal, és a' jóban valo elő menetelünkel. *ſerm. de nativ.* Nincsen ottan kétség a' nyerességben, a' hol álhatatos vagy a' pállya futásban. Igy az üdvözült Szentek, &c. *Modò coronantur, & accipiunt palmam.* Most jutalmaztatnak. Tehát, hogy mi-is el veheſsük, ajánlyuk magunkat nékik, nyerjenek álhatatos jó szándékot Istenhez valo térésünkben, hogy ötet keresvén fel találjuk örökké, &c. Amen.

PÜN-

PÜNKÖSD UTAN, TIZENHARMADIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Hálákat kell adni Istennek, a' vett jókért, hogy többeket vehessünk.

Cecidit in faciem ante pedes ejus, & gratias agens. Lucæ c. 17.

Lucæ c. 17. Orczájára borula, az ô lábaj előtt, hálákat adván.

A' Több háláadatlan poklos Zsidók közül, hová akart legyen menni a' meg-gyogyult Samaritanus, a' kinek a' Zsidók czeremoniáihoz semmi köze nem volt, midőn az Irás magyarázók visgállyák, azt találljyák, hogy nem a' Jerusálembéli templomban indult, a' hol bizonyos áldozatot kellett adni a' féle meg-tisztult poklosnak, hanem igyenessen Kristushoz, hogy annak hálát adna, elegendő templomnak itélvén azt, a' kiben a' meg-ismért Isten lakoznék, és igaz Pap volna a' Melchisedech rendi szerént, Sz. Dávid mondásaként, *Tu es Sacerdos in æternum*

Psalm. 109. *secundùm ordinem Melchisedech. Ps. 109.* Te a' Mechisedech rendi szerént Pap vagy, és igy mivel Urunk parancsolattya-is a' volt, *Ostendite vos Sacerdotibus*, mutassátok-meg magatokat a' Papoknak, leg jobnak itélte lenni, ha a' fő Papnak Kristusnak háláadással magát bé mutatná. *Tertul-*

Tertull. l. 4. controv. adv. Marc. *lianus lib. 4. controvers. adv. Marc.* bizonyságábul. *Hic non ivit ad templum, ut faceret orationem, sed tanquam Christianus factus, ad Christum tanquam ad templum, & verum Sacerdo-*

tem

tem redijt, ut veram oblationem offerret, & hostiam pacificam gratiarum actionis, & laudis. Ez ugy mond nem ment a' templomban kőnyőrőgni, hanem mint ujjonnan Keresztyénnyé lett, Krisztushoz az igaz templomhoz, és Paphoz tért meg, arra a' végre hogy igaz, és kedves áldozatot adna, tudni illik a' hálaadásnak, és dicséretnek áldozattyát.

S' leg hasznossabban is cselekette, mert ha mellyik az áldozatok kőzzűl tetzet Istennek, a' háláadásnak áldozattya tetzet, a' mellyet Sz. Dávidnak e' képpen ajánl az Isten. *Sacrificium laudis honorificabit me. Psal. 49.* A' dicsíretnek áldozattya e' tisztel-meg engemet, az az, ha tiszteletemet neveli nálatok a' véres áldozat, a' melyben ökröket, és más barmokat áldoztok. Ah! inkáb mutattya ez becsületemet a' háláadás, és dicsíretnek áldozattya, a' melyben vett áldományomat meg-ismérvén engemet áldotok, és kőszőnitek vett ajándékimat. Ehez képest az 'Anyaszentegyház is nem immár véres, hanem tiszta áldozattal áldozván, magával az Isten Fia Szent testével, és vérével, elősző-is arra sőrkenti fel a' népet, hogy hálát adgyon, *Gratias agamus Domino Deo nostro.* Hálát adgyunk a' mi Urunk Istenünknek, mert *dignum & justum est*, mind mélto, s' mind igaz áldozat ez. *Immola Deo sacrificium laudis, Psalm. 49.* azért ugy mond Szent Dávid el ne mulasd hanem az áldozatodat a' dicséretnek áldozattyát add Istennek. Mellyet a' háláadásra magyaráz Szent *Agoston*, *Quod est autem sacratius laudis sacrificium, quàm in actione gratiarum? & unde majores agendæ gratiæ Deo quàm pro ipsius gratia per Jesum Christum Dominum nostrum? lib. 1. contr. adv. leg. c. 18.* Mi lehet szentebb áldozat a' dicséret áldozattyánál, mint az háláadás, és miért kell nagyobb hálákat adnunk, mint az ő ajándékjáért Krisztus Jesus által, mert ennél se szentebb, se kedvesebb nem lehet.

Psalm. 49. v. 23.

Psalm. 49. v. 14.

S. Aug. l. 1. contr. adv. leg. c. 18.

Philo l. de victoria. Philo bizonyságábul-is *lib. de victoria. Quantum aurum lapidibus pretiosius est, tantum acceptior est Deo suffitus gratiarum actionis, quàm mactata victima.* A' menyire drágább az arany, az utzán heverő kőveknél; annyira drágább, és kedvesebb a' több áldozatoknál a' hálaadásnak illattya Istennek. S'azért mondgya: *Nunquid manducabo carnes taurorum, aut sangvinem hircorum potabo.* Psalm. 49. Nem de azt vélitek-é, hogy én az ökrök, és bikák husát eszem, avagy a' bakok vérét iszom? ah! *Sacrificium laudis*, a' dicséret a' hálaadás mind jobban tetzik énnékem. Ezt vette eszében Szent Dávid, s'azért azt kiáltya, *Laudabo nomen Dei cum cantico, & magnificabo eum in laude, & placebit Deo super vitulum novellum.* Psalm. 68. En ez után énekkel dicsérem az Ur nevét, és magasztalom dicsérettel, mert ez jobban tetzik néki, mint a' gyenge borju áldozattya. Kivel hogy mi-is dicsérjük, s'kedvesek lehessünk, meg-mutatom, hogy arra hasznos a' hálaadás, hogy uj ajándékokat szerez.

Psalm. 49.

Psalm. 68. v. 31. & 32.

Propositio.

Szent Pál Apostolnak, a' több szorgalmatos ajánlási között a' volt eggyike, hogy gyakorta könyörögjenek, de ugy, hogy minden könyörgések hálaadással tellyék, igy *ad Phil. c. 4. In omni oratione, & obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum.* Minden imádságtok, és könyörgésetek hálaadással tudva legyenek Istennél, akarván arra tanitani őket, hogy ha több malasztyát akarják nyerni hálát adgyanak a' vett jókért, mert az el vett jókért látván Isten hálaadó szíveket, mint leg bővebb, és adakozóbb kezű, meg nem szűnik az adott jovában, hanem bizonyossan többet ád, ugy hogy, a' kinek az előtt egy, két esztendőre valo malasztyát adta a' bűntül valo maga meg-tartoztatására, hálaadása után négy, nyolcz, tizenkét esztendeig, holtig valo malasztyát-is adgya. A' kinek erőt adott reá, hogy ellenkező dolgait békével tűrje,

ad Phil c. 4. v. 6.

ha

ha háláadását láttya, ugy meg-erősíti szivét, hogy semminémű üldözésre meg ne mozdulyon. A' kinek hitiben állandoságot adott tiz, husz esztendeig, háláadásáért végig adgyon benne meg-maradást, egy szoval a' kit fel kőltőt a' gonoszságbul, vagy gonosz indulatbul jóra, ha hallya könyörgését soha ne engedgye többé, hogy el essések.

A' mely helyre Szent *Chrysostomus* igy szoll: *Preces nostras non nudam petitionem vult, sed conjunctam cum gratiarum actione pro ijs, quæ accipimus, quomodo enim petet futura, qui de præteritis gratiam non habet.* Vedd eszedben ugy mond Szent Pál intését, nem csak arra int, hogy imádkozzunk, és könyörögjünk, s' kérten kérjünk malasztot, hanem arra int, hogy könyörgésünk háláadással legyen egyeles, mert micsoda orczával mér jövendő jót kérni, a' ki az el vett, és mult joért hálát nem adott? embertelennek, és fejedelmi gratiára méltatlannak itéllyük, a' ki nem tudgya becsülleni leg kissebb ajándékát-is fejedelmének, s' el hidgyük azt, hogy többet nyér Istentül, a' kinek eszében sem jut hogy meg-kőszönné vett adományát? magyar mondás az, a' ki keveset nem vészen háláadással, többet sem adnak néki. Arra vigyáz tudni illik az adó, ha kedves-é ajándéka, vagy sem, ha vészi eszében, hogy becsületben nincsen, mely abbul tetzik ki, ha meg nem köszöni, többet sem ád, méltatlannak itélvén nagyobbakra. Igy éppen az Isten érdemünk nélkül adta az első malasztot, és kegyelmet, mellyel az eredendő vétekbül ki emelt, és a' mellyel leg előszer jóra indittattunk. De ha ezt nem tudgyuk becsülleni, többet nem ád, és ha könyörgünkis, arra vigyáz, mint hálállyuk. *S. Chrysost.*

Ha pedig mindenért hálát adunk, azon háláadással jövendő jókat szerzünk; mert jeleit adgyuk mint viselly-

S. Bruno. lyük magunkat a' véendő jókért, *Redditio gratiarum ad impetranda futura utilis est, sicut ingratum esse nocivum est. Bruno.* Valamint (ugymond Szent Bruno) leg ártalmassabb a' vett jokért feledékennek, vagy éppen háláadatlannak lenni, ugy leg hasznossabb gyakorta emlékezni a' vett jóktul, és hálát adni. Csudállyuk gyakorta némellyek hirtelen valo előmenetelét, és viszontag hirtelen le szakadását, s' mi oka ennek egyéb, hanem a' háláadatlanság? gyakorta láttyuk a' kűlső jókban-is, egy szegény ember annyira fel emelkedik, hogy a' kik az előtt űlő helyekbűl fel nem kőltek volna előtte, majd Isten gyanánt imádgyák, s' midőn immár mint egy fel fualkodot Amán kérkedik, hogy fejedelmének kegyelmében vagyon, hogy csűrei telé, háza ép, mindenek imádgyák csak nem egy szempillantásban nyomoruságra, szegénységre jut! s' mi oka ennek? talán nagy istentelenségeket cselekedett sokszor? nem, hanem meg nem tudta kőszőnni: azért meg-tartására kegyelmét nem vette, és segitségét Istennek; nem csak az árt embernek, ha gonosz, ha czégéres vétkekben hever, hanem az-is ártalmas, ha nem hálá adó, *Cum gratiarum actione innotescant apud Deum.* Hirévé vagyon ugyan kőnyőrgéstek Istennek, hallya a' rabot a' tőmlőczbűl, hallya a' szegényt rongyábul, hallya a' bűnőst tőredelmes szivébűl, de mivel nem hallotta amannak háláadását, szabadságárul az előtt, ennek jó állapottyában dolgai jó folytárul, és a' bűnőst előbbeni ártatlanságának meg-tartásárul; ah! el hadgya, és tudva nem tartya.

Igy kőnyőrgőt el hittem Pharao szolgája, a' sütő, a' tőmleczben, de mivel szabadságában hálá ado nem volt, nem csak szabadságra nem jutott, de fenn-is akadott. Sopánkodott magában a' ruhátalan, és mezitelen Adám, a' fűge fa levele alatt lappangván, de mivel háláadó nem

volt

volt, azon mezitelen gyalázattyában verettetett ki paradicſombul, a' hol *Rupertus* igy ſzoll: *Qui ergò gratiam Dei non agnovit non mirum, quod ad hoc pervenerit quod peccaret, & peccatum ſuum non agnoſceret. atque adeò expelleretur nudus, quia res vicina eſt, eodem quippe intuitu, & ſuum malefactum, & damnum grave homo agnoſcit beneficium.* Mivel Adám meg nem iſmérte jó téteményit Iſtennek, nem cſuda ha vétet, és vétkeért ki verettetett mezitelenségében, mert eggyůtt jár az háláadatlánság, a' bůntetéſſel, és ſoha hamaréb nem iſméri-meg ember maga gonoſzságát, és Iſtennek jó téteményit, mint ha meg-bůntettetik. Eleget kiáltottak a' Zſidók nyomoruságok ůdején, *Peccavimus, iniqua egimus.* De mivel késön nyitották fel ſzemeket, Titus Csáſzártul rabságra vitettek, és az egéſz világon ugy el hányattattak, hogy minden nemzetségeknek cſufiává lennének. *Rupertus.*

A' ki tőbbet akar nyerni, háláadó legyen ſzůkség, a' vett jókért. Igy nagy Iſteni ajándékot vett Dávid gyermek korában, midőn arra reá ſegittetett, hogy a' Goliátot meg-ölné, *1. Reg. c. 17.* de mivel meg-ſzokta volt ſzentůl a' háláadáſt, minek utánna fel nevelkedet, tőbbet vett, mert nem egy Philiſtæuſt, hanem egyſzerſmind, két ſzázat ölt-meg. *1. Reg. c. 18.* azután egéſz táborokat. *2. Reg. c. 5.* azután mindeneſtůl ugy meg-alázta, hogy a' kik Iſraëlben uralkodni akarnak vala adózo jobbágyokká tétetnének *2. Reg. c. 8.* micſoda háláadáſſal volt pediglen, reá akad a' ki az iráſt olvaſſa, hogy tudni illik azon kivůl, hogy minden erejét Iſtennek tulajdonitaná a' palloſt-is a' templomban fůggeſztette fel, őrők emlékezetre, hogy Iſten dolga volt minden nyeresége. *1. Reg. c. 17.* *1. Reg. c. 18.* *2. Reg. c. 5.* *2. Reg. c. 8*

Kit menyire halgatot-meg Iſten kőnyőrgésében ki tetzik abbul, a' mit *137.* Soltárában kiált. *Confitebor tibi* *Pſ. 137. v. 1.*

Domine, in toto corde meo, quoniam audisti verba oris mei. Meg-vallom, és kiáltom én Uram azt, hogy az én szám-nak igéjét kônyörgêsimet meg-halgattad. A' hol Szent *Chrysostomus* e' képpen szoll: *Non quemadmodum nonnulli molles, ac dissoluti, qui antequam quidem accipiant sunt vehementes, postquam autem acceperint elangvescunt. Sed hic quidem & antequam acceperit urget, & postquam acceperit, præstat assiduè gratias.* Meg-halgatta ezt, mert kûlömbôzött azoktul, a' kik puhák, és álhatatlanok szavokban, a' kik elôbb, hogy sem mint, meg-nyerjék a' mit kivánnak, mindent igérnek, de minek utána meg-nyerik, eszekben sem jut, hogy meg-kôszônnyék; de Szent Dávid álhatatosan háláadó szolgája volt Istennek, és azért tôbbet tôbbet érdemlett. Tudta ô tudni illik menyit használt Jákóbnak fogadása, és fogadásának meg-álláfa a' háláadásban, ki mivel azt igérê, *Cunctorum quæ dederas mihi, decimas offeram tibi. Gen. c. 28.* Valamiket adandasz, mindenikbûl tizedet adok, ugy meg-áldotta, hogy maga mondgya, *In baculo transivi Jordanem, & ecce cum duabus turmis revertor.* Egy bottal mentem által Jordánon, és imé két sereggel térek visza. S'erre tanitot bennûnket példában ûdvôzitônk *Lucæ c. 19.* Ha mit akarunk nyerni, és nyeresêgûnket szaporitani, hálát adgyunk a' vett jókért, a' mint azok a' hiv szolgák cselekettek kiknek pénzét kôzôttôk ki osztotta, kiktûl számot vévén, felele az elsô: Imé Uram a' te girát, ôt girát nyert. A' hol *Philo* veszi eszében háláadását abban lenni, hogy nem mondgya, a' te girádon ennyit nyertem, hanem annyit nyert, s'mit mond erre? Oh végheteten joságu Isten! *Euge serve bone, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem habens super decem civitates.* ôrûly jó szolga, mivel illyen kevésben hiv voltál, ez után hatalmad légyen tiz városon. Igy a' ki két girát vett,

S. Chrysost.

Genes. c. 28. v. 22.

Luca c. 19

vett, és ôtôt nyert véle, ôt várost nyért, mert annyira bô kezû a' mi Istenünk, hogy soha a' jó tételményben magát meg ne hadgya győzetetni.

Mely alázatos hálaadásunk mint illyék hozzánk abból-is nyilván vagyon, hogy még azok-is, a' kik immár ôrômôket el érték, hasonlo hálaadással vannak az Urhoz. *Adorabant viventem in sæcula sæculorum, & mittebant coronas suas ante thronum, Apoc. c. 4.* Imádgyák vala az ôrökké élôt, és az ô koronájokat lába elejben tévék. A' mely helyre *Rupertus* igy szoli: *Considerantes, quod non suis meritis, sed gratiâ prævenientis, & subsequentis misericordiæ coronas assecuti sunt. &c. Nonnè ipsi suam dignitatem parvi faciunt, & totum, quod meruerunt cum humili reverentia illi attribuunt. Mittunt ergò ante thronum coronas suas, id est quidquid virtutis, quidquid habent dignitatis Deo cum gratiarum actione offerunt lib. 4. ad finem.* Ezek meg-gondolván, hogy nem az ô erejekbûl, hanem Istennek reá segitô, s' meg-elôzô malasztya erejével jutottak koronájokhoz, lábaihoz visza teszik. Nem tekéntik ôk méltoságokat, hanem a' mit nyertenek, tiszteletlel visza adgyák, lába elejben teszik koronájokat, az az valami jó vagyon érdemekben, és mêltoságokban nagy hálaadással Istennek tulajdonittyák, melyre nézve ugy nevelkedik ôrômôk a' mint az ôrökké valoság vég nélkûl ôrökkön ôrökké.

Apoc. 6.4.

Rupertus l. 4. ad finem.

Mely hálaadásra ha ki magát nem veheti tudgyátok-é mint jár? ugy, ugy a' mint Lucifer, *Perdidisti sapientiam in decore tuo.* Azt kiáltya reá Ezechiel, El vesztetted bölcsességedet ékességedben. *Ezech. c. 28.* Mellyet elmélkedésre vévén Szent Bernárd azt kiáltya: *Nolo decorem, qui mihi tollat sapientiam, quæris quis ille tam noxius, tam pretiosus decor? tu adhuc fortè sine intellectu es? planius audi, privatus, proprius, non culpamus donum, sed usum, denique si advertisti non*

Ezech. c. 28.

S. Bernard. ser. 74 in Cantica.

non in decore, ſed in ſuo decore dictus eſt ille perdidiſſe ſapientiam, perdidit eam, cùm fecit ſuam, proprietas omnis cauſa eſt, quòd ſibi ſapiens fuit, quòd non dedit gloriam Deo, quòd non retulit gratiam pro gratia, iſtud eſt cur eam perdidit, etenim ſic habere perdere eſt. ſerm. 74. in cant. Nem kedvellem azt az ékeſséget, a' mely meg-foſzon a' bölcſeſségtûl kérded? mellyik az az ártalmas ékeſség? a' te ékeſséged: talán még te-is eſzed nélkûl vagy? értſed nyilvábban: a' te tulajdon, és magános ékeſséged az: nem fedgyûk az ajándékot, hanem modgyát annak, a' miképpen élſz véle, mert ha veſzed eſzedben, hanem az ô ékeſségében veſztette el Lucifer a' bölcſeſséget, a' mellyet akkor veſztet el, mikor magának tulajdonitotta. A' magának valo tulajdonitás volt oka el veſztéſnek, hogy magának volt bölcs, hogy nem dicsöjtette azzal az Iſtent, hogy hálát nem adott, a' vett ajándékért, ezért veſztette el, mert igy birni, annyi mint el veſzteni. *S. Bernard. ſerm. in cant.* Hogy tehát mi inkáb ſzaporitſuk vett jovainkat, hogy ſem mint el veſzeſsük, azt cſelekedgyük a' mire Szent Pál int, *Omne quodcunque facitis in verbo, & in opere, omnia in nomine Dei Jeſu Chriſti gratias agentes Deo & Patri per ipſum. Orationi inſtate vigilantes in ea in gratiarum actione. ad Coloſſ. cap. 3.* Szünetlen imádkozzatok, vigyázók lévén a' háláadásban, és többb jókat várhattok érette, ugy mint az örök boldogságot. &c. Amen.

ad Col. c. 3. v. 17.

PÜNKÖSD UTAN, TIZENHARMADIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Senkit ne dicsérjünk másoknak kiſſebbitésével.

Nonne

Nonnè decem mundati ſunt, & novem ubi ſunt? Lucæ cap. 17.
Nem de tizen tiſztultak-é meg, és a' kilencze hol vagyon? *Lucæ c. 17.*

CSudálatos dolognak látzik, hogy az, a' ki minden titkokat által láto Iſten volt, az emberi teſtben, mint ha nem tudná hol létek azoknak, a' kiket hatalmas erejével poklos varokbul ki gyogyitot, attul tudakozza hol vannak, és hová lettenek, a' ki magára gondot viſelvén háláadáſra viſza tért volt lábai elejben borulni. Mert ha annak az aſzſzonynak, a' melytûl innya kért volt ſzomjuságában, a' Samaria kúttyánál, meg-tudta mondani, hány Ura volt, ſőt hány nem volt, mert ugy mond azis, a' kit moſtan Uradnak mondáſz, nem tiéd. Ha *Natanaelt* előbb, hogy ſem mint hozzá jőtt volna a' fûge fa alatt látta, s' annyira iſmérte maga viſelésében, hogy egyűgyű ártatlan Iſraëlitának nevezné, ha a' jövendő dolgokat előbb, hogy ſem mint meg-lennének látta, inkább tudhatta, és látta hová mentenek a' meg-gyogyult poklosok.

De ha Szent Bonaventurának hallom magyarázattyát, és értelmét, reá akadok. Mert kérdette; *Non quærit de novem velut ignorans cujuslibet perſonam, ſed reprobans ingratitudinem, & irreverentiam, ſicut quærebat Dominus, Adam ubi es?* Nem azért kérdezte ugy mond, hogy mindenik ſzeméllye ſzerént valo hol létét nem tudná, hanem háláadatlanságokat akarta iſmértetni, a' mint régenten kérdezte Adámot, Adám hol vagy? Mert ugyan-is valakik őtet nem tudgyák meg-becsülleni a' vett jóért, annyira tartya, mint ha nem tudna felőlők ſemmit. *Non quærit ex ignorantia, quia omnia antequam ſint, novit; ſed hoc ipſum myſticè inſinuat quia ingratos, ignotos reputat. Hugo Car-* *S. Bonaven.* *Hugo hic.*

dinal. hic. Nem tudatlanságbul kérdi, hol vannak, hanem titokban jelen i, hogy az háláadatlanokat ismértetlenek-nek tartya. S'innen történik az, hogy ama' rettenetes napon, a' melyben el fog jöni eleveneket, és holtakat itélni, nem halgattya-meg siráſokat, riváſokat az el kárhozandóknak, hanem azt fogja mondani. *Diſcedite à me omnes, qui operamini iniquitatem. Pſalm. 6.* Késő immár panaſztok, haſzontalan kőnyörgéſtek, mert én ſoha nem iſmértelek benneteket; azért mennyetek el tőlem, a' kik gonoſzságot miveltek. Oh rettenetes iſmértelenség! a' ki mindent tud, nem akarja tudni azt, a' ki hálaadatlan.

Pſalm. 6. v. 9.

Zőrgethet ajtaján, kiálthat oda ki, hogy bé bocsáſsák, de csak azt kell hallani, *Neſcio vos*, nem tudom ki vagy. Mert a' ki nem iſmérte meg a' véle jó tévő Iſtent, mélto arra, hogy őtet ſe tudgya Iſten üdvőſségére. Tudta tehát hol vannak azok, de fá'dalmát jelentette kérdésével; mert bánta hogy háláadatlanok. De ha énnékem ſzabad hozza ſzollanom, azért kérdezkedet felőlők, hogy tekélletességet mutatna annak, a' ki meg-tért, ugy mint azt, hogy ő nem gyalázója felebaráttyának, mert ha valakinek volt alkalmatoſsága valamirűl ſzollani; ennek volt felőlők valo ſzollására, mert elől beſzélhette volna, mint hitta őket, mint intette, de ugyan nem volt annyi emberség bennek, hogy meg ne térnének kőſzőnni, és tőbbet e' felet, de mivel felőlők ſemmit nem ſzollott, hanem csak maga reſzérűl adott hálát, azt érdemlette, hogy egyedűl ő dicſirtetnék, s'azt hallaná, *Non eſt inventus, qui rediret, & daret gloriam Deo niſi hic.* Imé nem találtatott tőbb a'ki meg-térne, és dicsőjtené Iſtenit, hanem csak ez. A' melybűl meg-mutatom, hogy a' leg kedveſſebb Iſtennek, a' ki ſe magát, ſe egyebeket nem dicsér ugy, hogy máſokat gyalázna, mivel magában csak a' jót látni, és feleba-

rát-

rättyában csak a' gonoszat, és fogyátkozást nagy tekélletlenség, ha eggyet magasztalunk, a' másikat ne alázzuk. Erről leszen beszédem, s'el végezem. *Propositio.*

A' mint kedves a' tekélleteség, ugy el vetett, és meggyűlölt gonoszság Istennél a' tekélletlenség. Tekélletes, a' ki másokban láttya, és dicséri a' mi jó; s'el halgattya, a' mi nem dicséretes. S' azért kedves-is, de a' ki ellenkező képpen, csak maga jovait láttya, s' másoknak csak fogyatkozásit tekélletlen Fariséus. S' innen vagyon az, hogy Szent Jánosnak tanitványi, mikor az Apostolokban azt kárpálták, és nem jó szemmel visgálnák hogy nem bőjtölnek, mint ők, a' Fariséusok közé számlállyák magokat, és igy szollanak: *Quare nos, & Pharisæi jejunamus, discipuli autem tui non jejunant. Matt. c. 9.* Mitűl vagyon az, hogy mi, és a' Fariséusok bőjtölünk, a' te tanitványid pedig nem bőjtölnek? Oh tekélletlen visgálás! méltatlan dicséret! valóban méltó arra, hogy a' Fariséusokkal egyben számláltassék. Soha nem tudtak ezek másokban jót találni, hanem csak magokban, noha pedig sokkal több jó volt az Apostolokban, mint ő bennek. S' azért gyakorta kellett hallaniok azt; *Vos sepulchra dealbata, hypocritæ extenuantes faciem. &c.* Oh tekélletlen kép-mutatók, kivűl fejéritet temető helyek, kivűl szépek, belől telik dőggel, és halottak csontyaival. Nem de inkáb azt kellett volnaé tekénteniek, hogy mikor ők bőjtöltenek, akkor az Apostolok többet cselekettenek, mert mindeneket el hagyván követték Jesust? *Matt. c. 9.*

De mivel csak azt visgálták másokban, a' mi fogyatkozásnak láttatott lenni, s' magokban csak azt, a' mi dicséretet érdemlett, felőlők tellyesedett bé, a' mit Szent Dávid mondott, *Vani filij hominum, mendaces in stateris. Psal. 61.* Az emberek fiai hivságosok, és hazugok az ő mérté- *Psalm. 61.*

kekben. Mert valamint hogy a' mértékben nagy csalárdság az, hogy eggyik serpenyőben tévén az aranyat, s'a' valat, vagy rezet, mikor egyaránt fel ûtik a' mértéket, csak annyira becsûltetik az arany, mint a' vas, vagy réz, mert ez annyit nyom mint a' másik, s'nem tekénti azt, hogy drágább az aranynak valosága a' vasnál, ugy nagy csalárdság csak azt keresni felebaráttyában a' mi fogyatkozás, s'nem nézi azt, a' mi dicséretes, ne nézd azt benne, a' mi vas, hanem a'mi arany, ne nézd azt menyi hejával vagyon nehézségében, hanem azt tekéntsed, menyi árra vagyon arany voltában, egyébaránt gyûlôlséget, és haragot vészesz Istentûl, mert hazugságban tapasztatol.

A' ki Istennek kedvesse, magában ocsállya a'mi gonosz, s'másokban dicséri a' mi jó. S'ezt cselekette Szent Pál, a' ki Apostoli méltoságot vévén Istentûl, és azzal minden titkos értelmet, nem tekéntette mi volt magában jó, és dicséretes, hanem inkáb arra vigyázott, mi volt másokban dicséretes, a' kikhez képest magát meg-alázhatná. *Ego enim sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei.* 1. *ad Cor. c. 15.* En ugymond leg kissebbik az Apostolok kőzőtt, a' ki nem vagyok méltó arra, hogy Apostolnak mondatassam, mert én ûldőztem az Istennek Anyaszentegyházát. Mit mondasz Istennek kedves, és választott edénye Szent Pál, nem vagy méltó az Apostolságra? avagy leg kissebb kőzőttők, nem de nem azon Jesust hirdeted-é, a' kit az Apostolok? nem de nem ô érette szenvedz-é ûldőzéseket? vereségeket, tőmleczeket, mint az Apostolok, ugy de ûldőztem az Anyaszent-egyházat.

1. ad Cor. c. 15. v. 9.

Csak hogy nem tagatta-é Péter a' Krisztust, nem tagatták-é meg az Apostolok? nem hatták-é el fogságában? Ah! *persecutus sum Ecclesiam*, mégis kissebb vagyok, mert

én

én üldöztem az Anyaszent-egyházat, tudni illik csak azt visgálta ő magában, a' mi meg-alázására volt, másokban pedig azt, a' mi dicséretes volt, nem gyalázza azokban az álhatatlanságot, hanem dicséri az Apostolságot, inkáb kivánván ő felőlök, mint magárul jót mondani, de a' mit ő maga felől el hagyott, ki kiáltotta Szent Péter, és irásában hatta nem emlitvén üldözését, hanem dicsérvén tudományát, fáratságát az Evangeliomban. *Sicut charissimus frater noster Paulus secundùm datam sibi sapientiam scripsit nobis, sicut & in omnibus epistolis loquens in eis, de his quæ difficilia sunt intellectu. 2. Petri c. 3.* A' mint ugymond a' mi szerelmes atyánkfia Pál, a' néki adatott bölcsesége szerént irt mi nékünk, a' mint levelében gyakorta szolván azokrul, a' mellyek értelemre nehezek. Hallyad Keresztyén lélek mint szoll eggyik a' másik felől. Szent Pál a' mi magában fogyatkozás volt azt emliti, s' nem szoll arrul, a' mi az Apostolokban hasonlo volt. Szent Péter pedig azt dicséri Szent Pálban, a' mi dicsőséges, a' bölcseség, és tudomány, s' nem emliti a' mi el vető volt benne. Mert ugyan-is tudván akarattyát Istennek, abban kedveskettek, hogy másokban jót kereftek, s' csak azt beszéllették a' mi dicsőséges, nem a' mi gyalázatos. 2. Petri c. 3. v. 16.

A' mellyet elejben vévén Szent Gergely igy szoll: *Ecce Paulus in Apostolis miratur innocentiam, ecce Petrus miratur in Paulo sapientiam, quid est hoc? nisi quòd Sancti viri virtutum consideratione vicissim sibi alios præferunt.* Imé Sz. Pál csudállya az Apostolokban az ártatlanságot, imé Sz. Péter csudállya Szent Pálban a' bölcseséget. micsoda ez? mit jelent? hanem hogy a' Szentek eggyik a' másikban a' jót fontolván, azt becsüllik, azt dicsérik, hogy magok nál nagyobra tarthassák. A' mint oly kedvesek, hogy eggyiknek kezében adgya ország kultsát, a' másikát még test- S. Gregor.

ben az égeken fellyûl hordozza. Ugyan-is nincsen kedvesebb Istennél, mint az, a' ki felebaráttyában dicséri a' mi jó, és el halgattya a' mi nem dicséretes.

De nem ollyan a' gonosz ember, az irigy szem, hanem ha mi gonoszat talál fel másban azt kiáltya, s' halgat arrul a' mi jó, mert ennek gyalázásával, magát kivánnya magasztalni. Igy kiáltott Isten elôtt kevély imádságában *Lucæ c. 18.* a' Fariséus, *Non sum sicut cæteri hominum, raptores, injusti, adulteri, velut etiam hic Publicanus, jejuno bis in Sabbatho. Lucæ c. 18.* En nem vagyok ollyan mint más emberek, a' kik ragadozók, hamisfak, házasság tôrôk a' minémû ez a' Publikánus, hanem én bôjtôlôk kétszer egy hétben, alamisnálkodom, &c. O tekélletlen Fariséus! éppen ez, a' miért gyûlôl az Isten, éppen ez, a' miért soha országát nem látod! magadban látod a' jót, s' nem látod másban: tudod gonoszságát a' Publikánusnak, de nem látod alázatosságát, nem látod-é mint veri a' mellyét? mint bánnya a' vétkét? a' mit te el halgatz, ki kiáltya azt felôle a' Kristus. *Hic descendit justificatus ab illo.* Nem a' Fariséus, hanem a' Publikánus találta kedvét Istennek, ez igazult meg, e' találtatott igaz, és teli mértékûnek, ama pedig hamisnak. Es azért része lészen nem az alázatosokkal, hanem a' fel fuvalkottakkal, s' a' ki itten nem dicsérte felebaráttyában a' jót, hanem el temette, jövendôben a' lészen jutalma, hogy ôrôkké az ô gonoszsága gyaláztatik, és kárhoztatik, mert nem járt annak nyomdokában, a' ki minnyájunknak fôdözte vétkét.

Meg-kivánnya e' mellett pedig azt-is az Isten, hogy eggyikét dicsérvén, a' másikát ne ocsállyuk, mert ô sem szokott senkit másnak kisebségével áldani, vagy dicsôjteni. Melynek példájára elegendô képpen szoll Adámnak óldala, Evát akarván alkotni, eggyik csontyát ki vészi Adám-

dámnak, *Tulit unam de coſtis ejus*, Ki vette eggyik oldala cſontyát. Ugy de Adám kárával léſzen-é Eva? hogy ez egéſz légyen, és ép; Adám fogyatkozott-é meg? nem, mert a' helyét a' cſont helyett annyi huſt alkotott Iſten, a' menyi a' cſont helyét bé tőltené, *Replevit carnem pro ea. Geneſ. c. 2.* Húſt tőn (ugymond az Irás) helyében. Mert a' mint *Oleaſter* vette eſzében, nem akarta azt, hogy Eva lenne Adámnak fogyatkozásával, akarván mindgyárt azzal tanitani, hogy a' kit dicsérettel fel épétünk, és fel magaſztalunk, ugy magaſztallyuk, hogy máſok le nyomásával, és le alázásával ne tőrténnyék, hanem inkáb máſoknak dicsőſségével, és dicséretivel ezek-is nevelkedgyenek. *Geneſ. c. 2.* *Oleaſter.*

Igy bánt ő Moyſeſſel, a' kinek fáratságát meg-akarván kőnnyebbiteni, máſokat-is meg-tőltőt Proféta malaſztal, *Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenibus Iſraël, ut ſuſtentent tuum onus populi, & non tu ſolus graveris. Num. c. 11.* Gyűjts őſzve hetven férfiat az Iſraël véneibűl, hogy te veled eggyűtt viſellyék a' népnek terhét, és ne cſak magad terhelteſsél. De nem léſzen-é ez kiſſebségére Moyſeſnek? leg fő képpen mikor azt hallya, *Auferam de ſpiritu tuo, tradamque eis.* El vészek a' te malaſztodbul, és nékiek adom. De meg-felel erre *Philo*, s' azt mondgya: Nem az Iſten dolga az, hogy eggyiket nevellye más kiſſebségével, &c. hanem cſak ugy vészen el malaſztyábul, mint a' gyertya világbul ſzoktunk el venni, mikor gyertyát gyujtunk, azzal, hogy többet gyujtunk egybűl, nem fogyatkozik-meg az, a' kibűl gyujtunk, hanem éppen meg-marad. Ugy Moyſeſnek malaſztyábul máſokat áld, az az, ollyat támaſzt máſokban-is, mert nem kedvelli azt, hogy eggyiknek kára, máſnak vállyék haſznára. *Num. c. 11. v. 16.* *Philo.*

Annak okáért mondgyátok-meg énnékem, mi oka volt annak, hogy eleintén mikor az egéſz föld ſzinén viz volt,

Gen. 1. v. 2. volt, a' Sz. Lélek leveget rajta. *Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas. Gen. c. 1.* Az Ur Lelke leveg vala a' vizek fölött, és ha hellyeſſebb oka nem jut eſzetekben, hallyátok *Oleaſter* értelmét. Akkor mondattatott a' vizeknek, *Congregentur aquæ quæ ſub cœlo ſunt, & appareat arida, & factum eſt ita.* Gyűllyenek egyben a' vizek, és teſsék ki a' föld, és ugy lőn. Az érzékenség nélkűl valo vizek engettenek az Ur ſzavának, egyben gyűlének, és helyt adtanak a' földnek, mert nem kellett a' földnek kárával terjedni a' viznek, s' azért leveget a' Szent Lélek rajta, hogy meg-mutaſſa azokat a' Szent Lélektűl vezetetni, a' kik azokat a' vizeket kővetik abban, hogy a' mint ők a' föld kára nélkűl egyben gyűltenek, ugy a' kik máſokat dicsérnek, és dicsőjtenek, ugy fel magaſztalnak más gyalázásával, és kiſſebbitésével nem cſelekſzik. A' kik pedig magaſztallyák ugyan vagy magokat, vagy máſt, de ugy hogy a' mellett valakit gyalázzanak; Ah! nem az Iſtennek lelke, hanem az őrdőg leveg rajtok, az az ő vezetőjők. S' valamint hogy kalauzok nem tetzik Iſtennek, ugy azok-is gyűlőlségben eſnek, a' kik ezt kővetik. Dicsérd Kereſztyén felebarátodban azt, a' mit látz, s' halgasd el a' mit tudtz gonoſzat, avagy hajót nem mondhatz felőle, éppen halgaſs, ugy kővetője lévén a' máj poklosnak, a' ki ſemmit nem ſzollott társai ellen, azt érdemled, hogy jővendőben magától dicsérteſsél, és magaſztaltaſsál attul, a' ki mindeneket őrők dicsőſségre kiván fel magaſztaltatni. Hallod *Ubi ſunt novem*, hogy vagyon emez, vagy amaz? mit cſelekſzik ez, vagy amaz, miért illyen, vagy amollyan? nem tudtz felőle jót mondani, halgaſs, s' ha nem dicsérheted, mentſed, ha nem mentheted, halgatáſoddal tartoztasd hirét, s' bizonyoſſan azzal neveled, és magaſztalod, mind itten ez életben, s' mind ottan őrőkké, a' hol az Igazak bőven jutalmaztatnak. Amen. *Lege hac de mater. Continũ de B. V. in Marial. tract. 13. conſ. 5.*

Oleaſter.

PŰN-

PÜNKÖSD UTAN, TIZENNEGYEDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

A' jó kereskedés, és hiv szolgálat leg hamarébb gazdagit.

Ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Matt. cap. 6. Matt.c.6.

Ne legyetek szorgalmatosok lelketekrűl, mit egyetek, se testetekrűl, miben öltözzetek.

SOha nincsen oly terméſe a' földnek, oly bővsége az eledelnek, oly gazdagsága az országnak, hogy minden szűkölködő nélkűl légyen. A' tengeren tul viszik az élést, s' othon ohajtyák sokan a' kenyeret, meſze lévő tartományokkal közlik a' gyapjat, lent, selymet, s' othon hideggel halnak a' ruhátlanok; a' mely pénzt, aranyot, és ezűstet ben vernek, kivűl költik el az idegenek, de ugyan othon sokaknak batkájok sincsen költségekre. Minden helyen, és minden ůdőben bé tellyesedik az, a' mit Urunk mondott volt: *Pauperes semper habebitis vobiscum.* Soha nem szakad vége a' szegénynek, mindenkor léſznek szegények veletek; sőt mennél népesebb városokon mégy által meg-látod azt, a' mit mondott a' *Poëta*: *Pauper ubiq; jacet.* Mindenůtt láb alatt fekszik a' szegény.

Minek okáért busult a' cselédes gazda, hol vegye kenyerét az ő háza népének, törődik az ůgye fogyotnak el-

méje, hová folyamodgyék, csak nem mindenütt kőzönséges panasz az, nincsen, nincsen: mely ha ugy vagyon, mi móddal hitethetem én azt el mindenekkel, a' mire ma minnyájan tanitatnak üdvözitönktül, hogy ne szorgalmatoskodgyanak? nem repül senkinek szájában sülve a' galamb, télen, nyáron, üres a' henyélőknek szekrénye, mert a' régiek mondása szerént, *Dij laboribus omnia vendunt.* Az Isteneknek adományi munkáért adatatnak, a' Bölcs Salamon a' szorgalmatos hangyához igazittya a' restet, hogy ha mástul nem, ettül tanullyon, a' mely télre valót nyáron szed egyben. Más tehát értelme annak a' szónak, ne szorgalmatoskodgyatok, s' nem tészi azt, ne munkálkodgyatok, avagy üdejében ne szerezzetek jövendőre valót, hanem azt tészi bus elmével s' csak nem kétségben eséssel ne szorgalmatoskodgyatok, hanem vigyétek végben ti a' munkát, s' hadgyátok Istenre annak áldását.

Mert ha a' deákságnak mesterétül kérdem, mit tészen az a' szo *sollicitudo*, az az, szorgalmatoskodás, tehát azt mondgya felőle, *Est ægritudo cum cogitatione. Cicer. definit. 4. Tusculanarum quæst.* Bús gondolattal valo nyughatatlanság, és lelki nyavalya, s' ehez képest mondotta Szent *Antonius de Padua serm. in hac Dom. Sollicitudo mentem perturbatam distrahit, distractam dividit, divisam diabolus rapit, & sic animam interficit.* Az illyen szorgalmatoskodás bujdosóvá tészi az elmét, a' bujdosó elmét két felé osztya, a' két felé osztott elmét az ördög ragadgya, és igy meg-öli a' lelket. *Author imperfecti operis hom. 16.* e' felől azt tartya, *Sollicitudo desperationis est filia, quia desperatio sollicitudinem generat.* Az illyen szorgalmatoskodás a' kétségben eséstül származik. *Cajetanus* igy magyarázza, *Est dubia, anxiaque mens, provenit siquidem*

Cic. 4. Tusc. quæst.
S. Anton. de Padua ser in hac Dō.
Auth. oper. imperfect. hom. 16.
Cajetanus.

ex

ex nulla, aut modica fide Divinæ providentiæ circa nos. Az illyen ſzorgalmatoskodás, a' minémű tiltatik, nem egyéb, hanem kétséges és bús elme, a' mely abbul ered, hogy vagy ſemmi, vagy igen kevés hite vagyon embernek az Iſteni gondviſelésben.

Más azért az, ne ſzerez munkával magadnak holnapra valo kenyeret, s' más az, ne buſuly kétségben eséſſel az Iſtennek gondviſeléſe felől, az elsőt maga hatta-meg Iſten Adámnak, hogy orczája veritékével kereſſe kenyerét, a' teſti fáratságot meg-parancſolta, de a' lelki ſzorgalmatoskodáſt tiltotta.

Hogy azért én a' ſzűkölködőknek vigaſágára ſzollyak, két módot adok benne, miképpen gazdagulhaſſanak, és hogy ſemmi nélkül ne ſzűkölködgyenek, eggyiket a' kereskedéſt, máſikát a' ſzolgálatot, ugy hogy a' ki ugy kereskedik a' mint én mondom, s' ugy ſzolgál, a' mint az Ur kivánnya, éppen meg-mentſe magát a' ſzorgalmatoskodáſtul, az az, ſe kétségben ne eſsék, ſe lelkét ne veſzeſſe, ſe éhel ſoha meg ne hallyon! mert az Urnak léſzen reá gondviſeléſe, mellyet hogy ki ki jól meg-értſen, cſendeſſen reá figyelmezzen beſzédemre. *Propoſitio.*

Az igaz gazdagságnak meg-ſzerzésére maga jovallotta üdvözitőnk a' kereskedéſt, mikor *Lucæ c. 19.* ki oſztván pénzét ſzolgái között példában azt mondotta, *Negotiamini dum venio.* Imé reátok biztam pénzemet, láſsátok, hogy addig mig meg-térek kereskedgyetek véle: a' hol a' kik ſzavát fogatták, annyi nyereſséget hoztak elejben, a' menyi ſummát adott kezekben, de mit haſználtak magoknak? azt haſználták, hogy a' ki tiz girával jól kereskedet, tiz város fejévé tétetett, a' ki öttel kereskedvén, ötöt nyert, öt városſt vett birodalma alá, a' ki pedig az egy girát cſak ereitette ſemmit rajta nem ſzaporitván, az-is *Lucæ c. 19.*

el vétetett tőle, s'még nagyobb szegénységre jutott, mint az előtt szűkős volt.

A'mi annyit tészen, valaki az Istentűl vett malasztal szaporitotta lelkében a' jószágos cselekedeteket, a' ki békessége tűrést, az alázatosságot, a' mértékletességet, a' felebaráttyán valo kőnyőrűlést, a' tisztaságot. Ah! azt hallya ez az Urtul, őrvendezz hiv szolga! munkálkottál kevéssel, és meg-szaporitottad, ez után birtokodban lészen mind a' jővendő, s'mind az itt valo világi jó, ugy annyira, hogy a' te szorgalmatoskodásod nélkűl-is mindeneket kezedhez szolgáltassak.

Bizonyság ebben az a' dicséretes Aszszony, a' kit Salamon e' világ végső határiban dicsér, a' ki mivel gyapjat és lent kereset, és munkálkodott az ő kezeinek tanátsával. *Et facta est quasi navis institoris de longè portans panem*
Prov. c. 31. *suum, consideravit agrum, & emit eum, de fructu manuum suarum plantavit vineam. Prov. c. 31.* Es ollyanná lett mint a' kereskedőnek hajója, meszérűl hozván a' kenyerét, megszemlelte a' mezőt, és meg-vette azt, kezei munkájával szőlőt plántált. Nyilván tapasztalta, hogy hasznos az ő kereskedése, *Vidit quia bona est negotiatio ejus.* Látta ugymond, hogy jó az ő kereskedése. De miben jó? abban ugymond Szent Agoston, hogy mind az emberek előtt jót mivelvén, a' mellyet a' gyapju jelent, mert ebbűl kűlső ruhát csináltatunk, mind az Isten előtt, mellyet a' len általjért, mivel ebbűl belső el rejtett, és el fődőzőtt ruhát viselűnk minden áldomásival hozzánk holdittyuk az Istent, és mind űdőbéli, mind őrőkké valo jokkal gazdagit. Erre nézve munkálkodott oly serényen Szent Pál, hogy azt mondhatná maga felől, *Gratiâ Dei sum id, quod sum, & gratia ejus in*
1. ad Cor. c. 15. v. 10. *me vacua non fuit, sed abundantiùs illis omnibus laboravi, 1. ad Cor. c. 15.* Az Isten malasztyátul vagyok az, a' mi vagyok,

és

és az ő malaſztya én bennem hivalkodó nem volt, hanem bővebben munkálkottam minnyájoknál, az az, ugy kereskettem, hogy magamnak nyereséget hajtanék munkámmal. A' kinek a' kereskedését akarod érteni, micſoda volt, meg-értheted Timotheushoz irt levelének hatodik réſzébűl. *Eſt autem quæſtus magnus pietas cum ſufficientia.* Nagy kereskedés pedig az Iſteni ſzolgálat, és áétatoſság az elégséggel, az az joságomat ſzaporitottam, és azzal azt nyertem, hogy a' ki ſemmit nem hoztam e' világra, eledelem, és öltözetem lenne, a' mint utánna veti azt, *Nihil intulimus in hunc mundum*, ſemmit nem hoztunk magunkkal e' világra, mégis *Habentes alimenta, & quibus tegamur.* Mind eledelem, s' mind öltözetem, a' mellyel fődőzteſſem, vagyon. 1. *ad Tim. c.6 v.6.*

Igaz ugyan, hogy a' nyughatatlan emberek, a' kik tengereken eveznek által, városokrul városokra viſzik vásárra árujokat gazdagulnak, de nem ollyan állandó gazdagságok, mint azoké, a' kik joságokat ſzaporitván, reménységeket Iſtenben vetik, és mindent tőle várnak, a' mint azon Szent Pál ugyan azon levelében nyilván ſzoll: *Divitibus hujus ſæculi præcipe non ſublime ſapere in incerto divitiarum, ſed in Deo vivo, vel qui præſtat nobis omnia abundè ad fruendum, benè agere, divites fieri, in bonis operibus.* A' világi gazdagoknak meg-parancſold, hogy főn ne eſzeskedgyenek, ſe reménségeket a' bizonytalan gazdagságban ne veſsék, hanem az élő Iſtenben, a' ki nékűnk mindeneket bővségeſſen ád táplálásunkra, hogy jót cſelekedgyenek, gazdagok legyenek a' jó cſelekedetekben. Oh nyereséges kereskedés! nem éhezik az, a' ki leg elsőbben-is lelkére viſel gondot, ugy ſzaporitotta annak jovait, hogy ſoha ne ſzűkölködgyék, mert oly fundamentomát vetette gazdagságának, hogy örökké éllyen, bizony valamint a' lélektűl *Ibid. v.17.*

ſzármazik élete a' teſtnek, úgy annak jovajbul-is mindenkor tápláltatik; becsûlli az Iſten a' joságbul gazdagult lelket, mellyet ha becsûlſz ſzorgalmatos gondgyát viſelvén, ſoha teſtedet ſzûkölködni nem hagya, maga fogadásábul, *Quærite primùm regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis.* Kereſsétek cſak elsôbben Iſtennek orſzágát, bizonyoſſan nyeresége lêſzen teſteteknek-is, mert mind meg-adatatnak azok, a' mi nélkûl ſzûkölködik.

Cant. c. 2. Eſzében vette ezt a' mennyei vôlegénynek kegyeſſe, a' ki abban dicſekedet, *Læva ejus ſub capite meo, & dextera ejus amplexabitur me. Cant c. 2.* Az ô bal keze fejem alatt, jobb kezével pedig által ôlel engemet, az az, mind ûdeig valo jókkal, mind ôrökké valókkal meg-áld, a' mint ezt magyarázzák a' Szent Atyák, *Duæ manus ſunt duo genera bonorum, unum terrenorum, alterum æternorum.* A' két kéz, hét féle jovait jelenti Iſtennek, eggyik keze ugymint a' balog, az ûdeig valo jókat, a' jobb keze az ôrökké valókat, a' mint Salamon *Prov. c. 3.* meg-mondotta: *Longitudo dierum in dextera ejus, & in ſiniſtra divitiæ, & gloria.* A' napoknak hoſzasága, az az, az ôrökké valoság jobb kezében vagyon: balog kezében pedig a' gazdagság, és dicsôſség.

Prov. c. 3. v. 15.

Keresd cſak kedvét, ûdvôſséges kereskedéſeddel meg nem unalkodván a' jóban, s' bizonyoſſan igérhetem, hogy eggyik kezét fejed alá téſzi, az az, ſzorgalmatoskodáſod nélkûl el táplál, és jobb kezével által ôlel, az az, ôrökké valo jovaival-is meg-gazdagit. Cſak hogy nehéz ezt azokkal el hitetni, a' kiknek nem foly kedvek ſzerént állapotyok, de hallyátok a' bôlcſet, s' fogadgyátok ſzavát, mert talán ez iránt valo fogyatkozáſtok, fogyatkoztat az ûdeig valo jókbul-is, *Sentite* (úgymond ô) *de Domino in bonitate, in ſimplicitate cordis quærite illum. Sap. c. 1.* Ah! meg-ſzomorodott ſzûkölködôk jó itéletben, és jo vélekedésben legyetek

Sap. c. 1. v. 1.

tek az Ur felöl, a' ſzivetek együgyüségében kereſsétek ötet, mert meg-találtatik azoktul, a' kik nem késértik ötet, meg-jelenik azoknak, a' kik ö benne hiſznek, a' kik ſoha reménységeket tőle el nem fordittyák. A' ti dolgotok a' ſerény kérkedés a' jóban, az övé, az áldás, a' ki ha azokat ſem hagya heában fáradni, a' kik üdeig valo jóra nézve munkálkodnak, ki kételkedhetik benne? hogy inkáb meg áld tikteket, a' kik ö reá nézve miveltek mindent.

Vagyon, el hidgyétek, valami oka annak, ha joságtokban-is nem ſegittettek, s' talán az, hogy nem fordittyátok mindenkor ſzemeiteket, az az, ſzándéktokat ö reá, a' ki ö reá figyelmez, ſzeme vagyon arra Iſtennek-is. Hallottátoké azt a' csudálatos látáſt, a' mellyet látott *Ezechiel* *Ezech. c. 1.*
c. 1. több állatok ábrázattya alatt egy állatot látott ö, a' mely tele volt ſzemmel, és oly kerekeket vont, a' mellyek tele voltak ök-is ſzemekkel, a' mellyek, ha meg-állott az állat, ök-is meg-állottak, ha fel emelkedett, ök-is fel emelkettenek, az állat a' kerekekre nézet, és a' kerekek az állatra. S' mit jelentett ez az állat? mit jelentettek a' kerekek? Szent Gergely meg-magyarázza, a' változo ábrázatu állat Kriſtus Urunkat jelentette, a' kinek annyira változott ábrázattya, hogy majd kisded gyermeknek képében látnád a' jáſzolban, majd Királyi becsületben az ötet imádo Királyok között, majd ollyan volna a' ſzine, mint a' fényes napnak a' tábor hegyén, majd el sötétedet a' Kálvária tetején halálakor, majd vendégségében hitta az embereket, majd oſtorral verte ki öket a' templombul: ez a' kerekeket jött vezetni, az az, az embereket, mert valamint a' kerék föl, s' alá fordul, ugy az ember-is ſoha meg nem marad egy állapotban. *Nunquam in eodem ſtatu perma-* *Job. c. 14.*
net. Job. c. 14. E' pedig azt kivánnya, hogy ö reá nézzenek

ezek

ezek a' kerekek, s'a' hová ő fordul, ők-is oda fordullyanak, ő azt mondgya, *Qui mihi miniſtrat, me ſequatur.* *Matt. c. 16.* A' ki énnékem ſzolgál, engemet kövеſſen, mert egyéb aránt ha utánnam nem léſzen, és ſzemét reám nem ſzegezi, én-is más felé tekéntek, ha pedig én reám figyelmez az én akaratomra. Ah! *Firmabo ſuper te oculos meos. Pſalm. 31.* En-is reád ſzegezem ſzemeimet, és ſemmi héjával nem engedem lenni.

Matt. c. 16.

Pſalm. 31. v. 8.

Oh! boldog emberek, a' kik az Iſtenrûl ſzemejket el nem fordittyák, fel emelkednek ezek ſzûkségekben, és minden jóbul réſzûlnek, mellyet ha nékem nem hiſztek, hidgyetek Szent Dávidnak, a' ki valósággal bizonyittya, *Ecce oculi Dei ſuper metuentes eum, & in eis, qui ſperant ſuper miſericordia ejus, ut eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame. Pſalm. 32.* Imé az Iſtennek ſzemei azokon, a' kik ôtet félik, és azokban vagyon az ô irgalmaſsága, a' kik reménségeket ô benne vetik, de mi végre? arra hogy kivája ôtet a' halálnak markábul, arra, hogy az éhség ûdejében ôket táplállya, mert noha ugyan mindenekre ſzeme vagyon az Iſtennek, a' ki minden állatokat tôlt bé, de ugyan kiváltképpen vigyáz azokra, a' kik ô rola ſzemeket el nem fordittyák.

Pſalm. 32. v. 18.

Magával bizonyittya ezt Szent Dávid, magárul tud felôle ſzollani, *Junior fui, etenim ſenui, & non vidi juſtum derelictum, nec ſemen ejus quærens panem. Pſalmo 36.* En ugymond iffiu voltam, és imé meg-vénhettem, s'nem-is láttam el hagyatott igazat, ſem az ô maradékát, hogy kenyeret kereſet volna ſzûkségében: a'hol vegyétek eſzetekben azt a' ſzót *Juſtum derelictum*, igazat nem látott ô ollyat, a' kit el hagyot volna az Iſten, mert az igaznak kereskedéſe a' jó cſelekedetekbûl áll, az Iſtennek ſzeretetébûl, abban vetet reménségbûl, ſzeme néki Iſtenre, és azért

Pſalm. 36. v. 25.

az

az Istennek-is szeme ő rajta. Es ez az első mód, a' mellyel szükségét el távoztathatya ember, és mindenbűl bővölkődővé teheti magát.

De nem alább valo a' második-is, ugy mint a' szolgálat; a' kinek az emberek kőzőtt nincsen táplálására valo magának, az Urhoz áll szolgálni, s' ugy szerez élete megtartására elegendő eledelt; Nincsen nagyobb, és gazdagabb Ur, mint a' mi Istenünk, mert annak a' házában ebben a' világban még csak a' béreseknek-is elegendő kenyere vagyon, s' mie nem lészen tehát a' hiv szolgának? bátran biztat bennünket Szent Péter: *Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, quia ipsi cura est de vobis. Petri c. 5.* Csak ti hiven szolgállyatok, minden gondotokat, szorgalmatoskodástokat, ő reá hagyátok, mert gondgya vagyon ő néki reátok, nem busúl azon a' szolga, a' ki az Urának szánt, vét, mit egyék ebéden, mit vacsorán, hanem csak el jár dolgában, mert tudgya bizonyossan, hogy gondgya vagyon reá Urának, s' mikor ůdeje lészen az ebédnek ki küldi helyében az ebédet. Illyen szolga volt Daniel, a' kit fogságban Babylonban vittenek, az oroszlányok kőzé vetették, nem hogy eledelét ottan vegye, hanem hogy ő légyen az oroszlányok eledele, de mivel ottan-is hiven szolgálá ő az Urat, gondgya volt reá, s' nem csak az haláltul meg nem mentette, de ebédet-is küldött néki, mert mikor Abakuk maga aratoinak ebédet vinne, meg-jelenék az Angyal néki, s' azt mondá: ály-meg Abakuk, *Fer prandium quod habes in Babylonem Danieli, qui est in lacu leonum. Daniel. c. 15.* Azt az ebédet, a' mellyet viszesz, vidd Danielnek Babylonban az oroszlányok vermében, meg iëde Abakuk, és azzal menti magát, hogy ő nem tudgya hol vagyon se Babylon, se az oroszlányok verme, s' hogy vigye oda? *Domine Babylonem non vidi, & lacum nescio.* Ah! akkor

Petri c. 5. v. 7.

Daniel. c. 15. v. 33.

ûstökénél fogva meg-ragadá az Angyal Abakukot, és a' verem elejben tévé, egy szempillantásban. Hallyátok itten mit mond Abakuk. *Daniel serve Dei tolle prandium,* *Ibid.v.36.* *quod misit tibi Deus. Ibid.* Daniel Istennek szolgája vedd el az ebédet, mellyet néked az Ur küldött, csudálatos szo! miért nem mondotta inkáb: Daniel Istennek Profetája, kivánságoknak ferfia, hanem csak szolgának nevezte? mert ugyan-is csak abbul-is észében vette, hogy hiv szolga ez, a' kinek eledelére gondgya vagyon az Urnak, a' mint hogy maga-is meg-ismérvén ezt Daniel, azt mondá: *Recordatus es Dominus meus, & Deus meus, & non dereliquisti diligentes te.* Oh nagy gondviselû Isten! meg-emlékeztél én felölem én Uram, és én Istenem, ugyan-is nem hagyod te el azokat, a' kik tégedet szeretetbûl szolgálnak.

Hallod-é ezt Keresztyén lélek? ha hallod, és el hiszed, miért nem szolgálsz néki? minden szükségednek oka az, hogy nem fogod magad az Urnak szolgálattyára, nem nehéz annak te reád gondot viselni, a' ki tégedet semmibûl teremtet. De ugymond, hiszem néki szolgálok, ugy vagyon, de nem csak ô néki szolgálsz, a' mellett a' világnak, szolgálsz a' testnek, szolgálsz az ördögnek. *Nemo potest duobus Dominis servire.* Lehetetlen, hogy hiven szolgályad mint a' két féle Uradat, mert vagy eggyiket gyûlölöd, és a' másikát szereted, vagy eggyiknek fogadot szavát, és a' másikát meg-veted. A' világot, a' testet, az ördögöt ezt kedvelled te, valahányszor reá állasz parancsolattyára, s' gyûlölöd azt, a' ki ellen vétesz. De ámbár hadd el az Istent, és szolgály e' világnak, meg-látod, hogy a' vállu mellé fog, s' ottan-is éhséggel kinoz, nem kûlömben mint a' tékozlo fiat. Szolgály a' testnek, s' meg-látod, hogy gyalázattal, és sok búval fizet, szolgály az ördögnek, és meglátod, hogy jutalmad kinaid lésznek. Mindenik ezek kô-

zûl

zûl oly Ur, a' mely veſztére jár ſzolgájának, Szent *Bernárd* ſzava ſzerént, *Mundus decipit, caro inficit, diabolus interficit.* Szereſſed a' világot, és annak ûdeig valo nyalánkságát kereſſed, s' a' léſzen a' te ki tôrlôd életedbûl Szent Agoſtonként *Amas ſæculum, abſorbebit te, quod amatores ſuos vorare novit, mors portare. lib. 13. de verb. Dom. tom. 10.* Szereted e' világot? el nyel ez téged, a' ki az ô ſzeretôjét meg-ſzokta emészteni, az halál el hordani. *S. Bernar.* *S. Auguſt. l. 13. de verb. Dom tom. 10.*

Mellyek ha ugy vannak, ne térjetek el az édes Jeſuſtok tanácsárul, s' nem ſzûkölköttök, ne ſzorgalmatoskodgyatok bús elmével, és kétséges gondolattal, ha nem *Jacta ſuper Dominum curam tuam. Pſalm. 54.* Vesd Iſtenre a' te gondolatodát, gondodat, keresſed az Iſtennek malaſztyával oly formán, hogy jovait ſzaporitsátok lelketeknek, és ſemmi hijával nem léſzen teſtetek. Szolgályátok félelemmel az Urat, mert *Non eſt inopia timentibus eum, divites eguerunt, & eſurierunt, inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono. Pſalm. 33.* Nincs fogyatkozáſa az ôtet félôknek, a' gazdagok ſzûkölkôdtek, és éheztek, az Ur keresôi pedig ſemmi jóban meg nem fogyatkoztak, itten reátok gondot viſel, és a' jövendô életben a' gyônyôrûſégnek patakábul itat. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, Szent Lélek Iſten. Amen. *Pſalm. 54. v. 23.* *Pſalm. 33. v. 10.*

PÛNKÔSD UTAN, TIZENNEGYEDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Üdvôſséges az Iſtennek, káros a' gazdagságnak ſzolgálni.

Matt. c. 6. *Non poteſtis ſervire Deo, & Mammonæ. Matt. c. 6.*
Nem ſzolgálhattok az Iſtennek, és a' Mammonnak.

AZ egy alkotó, és mindeneket ſemmibûl teremtô Iſtent ki vévén, a' kinek ſzolgálattyára minden alkotmányok kôteleſek csák azért-is hogy ſemmibûl valoá lettenek, de azon fellyûl valami jóval birnak, ô tôle vették, más Urat e' földôn nem látnék én, az emberen kivûl, mert mihelet a' két elsô ember teremtetett, mindgyárt hatalmat vett az egéſz földôn, s' mind azokon, a' mik a' földôn vannak, mivel e' volt elsô beſzéde Iſtennek ô vele, *Replete terram, & ſubjicite eam, & dominamini piſcibus maris, & volatilibus cœli, & univerſis animantibus, quæ moventur ſuper terram. Geneſ. c. 1.* Sokaſodgyatok, és tôltsétek bé a' földet, és hajtsátok azt birodalmotok alá, és uralkodgyatok a' tengernek halain, és az égi madarakon, és minden lelkes állatokon, mellyek mozognak a' földôn: fôlôtteb nagy hatalom! egy erôtlen embernek hatalma alá vettetik az erôs oroſzlány, a' nagy goromba elefánt állat, fejeket tapodgya a' mérges kigyoknak, és sárkányoknak, le vonnya a' magas égbûl a' fel rôppent madarakat, fenekéig parancſol a' tengernek, a' honnan a' czet-halakat-is fel emeli, ki vonnya, és fel darabol ya. Egy ſzoval az ember volna az, a' ki felôl azt mondotta a' Prophéta, *Gloria & honore coronâſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum, omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus. Pſalm. 8.* Dicsôſségel és tiſzteſséggel koronáztad ôtet meg, a' te kezed munkai fôliben helyheſztetted, mindeneket lábai alá hajtottál, s' mind azon által mit hallok? ez a' nagy uraság undok ſzolgálatra hajlott le, bálvány Iſtenévé válaſztotta az aranyat, ezûſtet,

Geneſ. c. 1. v. 28.

Pſalm. 8. v. 6. & 7.

ſtet, a' kincſet, és gazdagságot, ezért Iſtentůl el pártol, és a' kinzo ôrdôgnek áll ſzolgálattyára. Igy beſzélli ezt Oſeás Próféta *c. 12. Et dixit Ephraim dives effectus ſum, inveni idolum mihi.* Es monda Ephraim gazdaggá lettem én, és találtam én magamnak bálványt. El mehetz véle dicſekedéſeddel, ſzintén reá akattál a' jó Urra, reá akattál tudni illik, a' ki ſzolgálatodért ôrôkké fog kinozni, eggyedůl csak az Iſtennek voltál te ſzolgája, és imé hová bocsátkoztál a' kincs, és pénz neve alatt, az ôrdôgôt válaſztottad magad Urának; mert ha kérdem *Dionyſius Carthuſianuſt*, mit téſzen az, a' minek ſzolgálattyátul tilt ůdvôzitônk, mondván nem ſzolgálhattok az Iſtennek, és Mammonnak, tehát igy magyarázza, nem ſzolgálhattok az Iſtennek, és a' fôſvény gazdagságnak, avagy az Iſtennek, és a' fôſvény gazdagság ôrdôgének. *Mammona eſt nomen Diaboli, de divitijs malè acquirendis, aut avarè conſervandis tentantis.* Mammona az ôrdôgnek neve, a' ki a' gonoſzul ſzerzendô gazdagságokra, vagy a' gazdagságnak fôſvényen valo megtartására ingerel, és késért, tehát a' ki a' kincsnek fôſvény gyůjtésére, és ſzeretetére fogta magát, a' kincſnek ôrdôgét válaſztotta Urának.

Oſeæ c. 12. v. 8.

Dionyſius Carth.

Oh eſztelen ember! *Non poteſtis ſervire Deo, & Mammonæ.* Haſzontalan minden fáradságod, nem ſzolgálhatz két felé, az Iſtennek, és Mammonnak, az ôrdôgnek, mivel a' mint *Chryſoſtom.* ſzoll *hom. 18. ad Eph. Qui Mammonæ ſerviunt, ſe ipſos extra ſervitutem Dei ejecerunt.* A' kik a' gazdagságnak ſzolgálnak magok vetették ki magokat az Iſtennek ſzolgálattyábul, a' melynek fizetéſe ôrôkké valo jó, becsůllet, és tiſzteſség, a' Mammona ſzolgálattyának pedig fizetéſe, ôrôkké valo gyôtrelem jôvendôben, itten pedig ſzůntelen buſulás, fáratság, és fájdalom, mellyeket hogy el kerůllyůnk, tovább-is meg-magyarázom, miért

S. Chryſoſt. hom 18. ad Eph.

Propositio. jó eggyedûl Istennek szolgálni, s' miért nem jó a' fölvény gazdagságnak, vagy pedig fölvényességnek.

Nagy jutalmát látván Szent Dávid annak a' szolgálatnak, a' mellyel senkinek másnak nem, hanem csak eggyedûl az Istennek szolgálna, abban dicsekedik, hogy ô szolgája az Istennek, *Ego servus tuus. Psalm. 115.* Uram a' te szolgád vagyok én, mint ha azzal minden jónak megadására kénszeritené az Urat, mert ô szolgája: Ugy de mit mondott kiváltképpen valót ollyat, a' mit mások nem mondhatnának, nem de nem mindenek szolgai-é? Istennek. Meg-felel Szent *Hilarius*, és azt mondgya: hogy mások-is szolgái Istennek, és annak nevezik magokat, de csak szájjal, és szoval, Szent Dávid pedig cselekedettel is szolga volt, és azért bizott annyira abban a' szolga nevében, hogy az által mindent meg-nyerhetne. *Sunt & alij servi, sed quorum professio fallax est.* Vannak mások-is, a' kik szolgáknak mondgyák magokat, de csalárd, és hamis mondások, mert cselekedetek nem eggyez szavokkal, szeretnék ugyan fizetését az Isten szolgainak, de nem tetzik nékik annak eggyedûl, és hiven szolgálni.

Psalm. 115. v. 16.

Benne érték ebben, amaz egyûgyû Profétát Jonást a' Pogányok, a' kik minek utánna reá akadtak okára a' szélvésznek, és nyilván valo veszedelmeknek s' magától megtanulták, hogy ô miatta hányattatik a' hajó, azt kérdék tôle, *Quo vadis? quod est opus tuum? ex quo populo es tu?* *Jonæ c. 1.* Hová mégy? mi dolgos vagy? micsoda nemzetségbûl vagy? kiknek igy felele: *Servus Dei ego sum, & Deum cœli timeo.* En az Istennek szolgája vagyok, és a' menynek Istenét félem, s' tiszteltem. Ugy é? az Isten szolgája vagy te? s' micsoda a' te dolgod? nem erre volna a' te útad, hanem Ninivé felé, oda kûldött téged az Ur, s' te más felé akarsz menni. Szolga vagy te? hol az enge-

Jonæ c. 1. v. 9.

de

delem? prédikállani küldött téged az Ur, s' te a' hajó fenekén aluszol? micsoda nemzetbül vagy te, a' ki szolgának mondod magadat, és akarattya ellen jársz a' te Uradnak? magában szálván azért Jónás, azt mondá: bizony azzal vétettem én az Urnak, hogy száijal, és szóval szolgájának mondom magamat, és cselekedettel mást cselekszem, azért bűntetésre mélto vagyok, hogy én miattam el ne veszetek; vesetek ki a' tengerben, méltatlan vagyok az életre, a' ki nem szolgáltam hiven az én Uramat végig, vesetek ki a' habok közé, hogy el boritassam a' meg-bántott Uramnak haragja előtt, a' kinek ha kedve szerént járnék, csak hozzá kiáltanék, s' mindgyárt meg-csillapodnék a' szélvész, meg-szállanának a' habok, csendességben volna a' tenger, de mivel nem jártam el hiven szolgálatomban, hozzá nem mérek folyamodnom, vesetek ki, a' mint hogy ki-is vetették.

Boldogjabb volt ennél Szent Dávid, a' ki mint igaz szolgája volt Istennek, ugy nagy becsületben-is volt Isten előtt, ha a' Jerusálem városának el kellet volna veszni, tehát *Propter servum meum David* azt kiáltotta az Ur, az én szolgám kedvéért Dávidért nem vesztem el, ha dicsőjteni kellett Szent Dávid fiának Salamonnak, tehát akkor-is, *Propter servum meum David. 3. Reg. c. 11.* Szolgámért ugy mond az Isten cselekedem, ha Salamonnak le kellett volna taszitatni Királyi székébül istentelen bálványozásáért, csak jutott eszében Istennek, Szent Dávid szolgálattya, s' mindgyárt azt fogatta, *Propter David servum meum non auferam ab eo misericordiam meam.* Az én szolgámért Dávidért nem tészem a' világ csufiává Salamont, egy általyában ha ki mit akart nyerni, csak azt emlitette, Ah! én Istenem, jussón eszedben a' te szolgád Szent Dávid, s' annak szolgálattyáért könyörüly rajtunk, mindgyárt kész volt a' segit- 3. Reg. c. 11.

gitség, meg-verettetett az ellenség, áldáſa volt a' földnek, kinek kinek ſegitségére volt annak emlitett ſzolgálattya.

Annyi becsűllete, s'annyi jóva volt az igaz hiv ſzolgának: az ő ſzava volt az, *Sicut oculi ſervorum in manibus Dominorum, ita oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum.* Pſal. 112. Mint a' ſzolgáknak ſzemei az ő Urokra, ugy vannak a' mi ſzemeink a' mi Urunk Iſtenűnkre, az az, a' mint a' hiv ſzolgák minden ſzeme hunyitására vigyáznak Uroknak, ugy mi, a' kik egyedűl őtet ſzolgállyuk, mindenkor figyelmezűnk akarattyára a' mi Urunknak Iſtenűnknek. O boldog vigyázás! boldog ſzolgálat! ki mondhattya-meg, menyi becsűlete légyen ezért az hiv ſzolgáknak? maga Szent Dávid *Pſalm.* 100. az Iſten képében igy ſzoll: *Oculi mei ad fideles terræ, ut ſedeant mecum.* Az én ſzemeim a' földnek hivein, hogy velem űllyenek.

Pſalm. 122. v. 2.

Pſalm. 100. v. 6.

Főlőttébb nagy becsűlet! az Angyalok, sőt a' Seráfimok nem űlnek az Iſtennél, hanem állanak. *Iſaiæ c. 6. Stabant. &c.* S'mi dolog tehát, hogy az emberek űllyenek? a' kik alább valók az Angyaloknál. *O ingens miraculum!* fel kiált *Chryſoſtomus, lutei ſedent, & corporis expertes adſtant!* Oh! főlőttéb nagy csuda! a' sárbul alkottak űlnek, és a' mennyei lelkek állanak, honnan érdemlették-meg ezt, hogy űllyenek? kettő az oka, eggyik az, a' mit mondott Szent Péternek, *Vos qui ſecuti eſtis me, ſedebitis. Matt. c. 19.* Ti, a' kik engemet kővettetek, le űltők, az az, a' kik másokat mindeneket, és azoknak ſzolgálattyát el hagyván, nékem ſzolgáltatok, le űltek másokat itélleni, méltók ere a' tiſztre, mert egyedűl engemet válaſztottatok, igy magyarázza ezt *Euſebius Emiſſenus hom. 4. de Matt. Apoſt.*

Iſaiæ c. 6.

S. Chryſoſt.

Matt. c. 16.

Euſeb. Emiſſ. hom. 4. de Matt. Apoſt.

A' második oka az, mert a' hiv ſzolgálat el jedzi Iſtennek a' lelket, s'valamint hogy a' mely el jedzet ſzűz, férjének meg-tartván a' hivséget, méltová téſzi magát, hogy

hogy jegyesével, és férjével eggyütt üllyön, ugy a' ki szolgálattyában meg-tartotta a' hivséget, semmi jovához nem ragaszkodván a' világnak, méltóvá tétetik arra, hogy Istenével üllyön máſok meg-ítélésére, s' azért mondotta Isten az hiv szolgának *Oseæ c.* 2. *Sponsabo te mihi in fide.* En tégedet magamnak jedzelek el a' hitben. Igy jedzette el Sz. Pál a' hiv Keresztyének lelkét mondván: *Desponsavi vos uni viro, virginem castam exhibere Christo. 2. ad. Cor. c. 11.* El jedzettelek titeket egy férfiunak tiszta szűzül a' Krisztusnak, az az, a' Krisztusnak ajánlottalak titeket, ugymint a' kik oly hiven szolgályátok ötet, mint a' jámbor szűz az ő férfiét, és azért állyanak a' Seráfimok, le üllyenek pedig a' hiv szolga emberek. Mert *Sic honorabitur, quem volet Rex honorare*, Igy becsültetik-meg, a' kit a' Király meg-akar becsülleni.

Oseæ c. 2. v. 19.

2. ad Cor. c. 11. v. 2.

A' melytül csak az egybül-is elegendőképpen ki tetzik, menyi jó éri azt, a' ki egyedül Istennek hiven szol-gál, és a' pénznek ezüstnek, aranynak nem tészi magát szolgájává, a' szamárává mondom, mert valaki a' kincsnek fősvény gyüjtésének esett, ugy terhelhetni annak lelki ismeretét minden hamis tanáccsal, és cselekedettel, mint a' szamárnak hátát külömb külömb terhel, nem nézi e' mit tésznek fel hátára, hanem csak viszi a' meddig viheti a' terhet, ugy a' Mammona szolgáját minden hamisággal terhelheted, mind addig viszi, a' meddig pokolban alá nem dül sullya alatt, s' talán azért kiált Szent Dávid, *Nolite fieri sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus. Psal. 31.* Ah! ne legyetek ollyanok mint a' ló, és öszvér, avagy szamár, a' kiknek nincsen értelmek, eszek, és okosságok.

Psalm. 31. v. 9.

De hogy tudgyátok, micsoda ezeknek az ő szolgálatoknak jutalma, hogy én magamtul ne szollyak, hallyátok Szent Pált a' Timotheushoz irt első levelének hatodik

rêszében. *Incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, &* 1. *ad Tim.* c. 6. v. 9. *desideria multa, & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem.* Ezek a' Mammona szolgai, a' kik minden módon gazdagulni akarnak, kétségben esnek, és az ördög tôriben, és sok haszontalan, és ártalmas gondolatokban, mellyek az embert halálba, és veszedelembe meritik, oh rettenetes jutalom!

Ugy de miért? nem de nem azért alkottatott-ê az arany, és kincs, hogy azzal gazdagullyon, és kônnyebben Pſ. 61. v. 11. éllyen az ember? ugy vagyon, de meg-vagyon irva, *Divitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Pſalm. 61.* Ha a' gazdagság bôven jô, ne szegezzétek reá sziveteket, azért az Istentûl az igazságtul el ne állyatok, hanem mind azzal-is áld- 1. ad Tim. c. 6. v. 10. gyátok, szolgályátok az Urat, mert *Radix omnium malorum eſt cupiditas, quam quidam appetentes, erraverunt à fide, & inſeruerunt ſe doloribus multis. 1. ad Timoth. c. 6.* Minden gonoszságoknak gyûkere a' kivánság, mely után járván némellyek, el tévelyedtek a' hittûl, és bé kôtelezték magokat sok fajdalmakban. Igy szoll Szent Pál mely mondása mely igaz légyen mindenek láttára ki tetzik azokbul, a' kik se hitekkel, se ûdvôsségekkel nem gondolván, minden hamis kivánságra reá állanak, csak aranyot gyûjthessenek. Eccleſ. c. 5. v. 9. Oh nyomorult szolgák! nem hallottátok-é *Eccleſ. c. 5. Avarus non implebitur pecuniâ, & qui amat divitias, fructum non capiet ex eis.* A' fôsvény meg nem telik pénzel, és a' ki szereti a' gazdagságot, gyûmôlcsét, haszнát annak nem veszi. Nem hallottátok-é? mit mondott az Angyal a' kérkedô gazdagnak *Apoc. c. 3. Dicis quia dives ſum, & nullius egeo, &* Apoc. c. 3. v. 17. *neſcis quia tu es miſer, & miſerabilis, & pauper, & cœcus, & nudus.* Azzal kérkedel hogy gazdag vagy, hogy máséra nem szorultál, nem tudod pedig hogy szegény vagy, nyomorult, és nyavalyás, és vak, és mezételen. Csudálatos mondás!

dás! ha gazdag miképpen szegény? ha sokkal bir? hogy nyavalyás; ha tudgya módgyát az arany kereséſnek, miképpen vak? ha mindennel bőves, miképpen mezitelen?

Meg-magyarázza Szent *Bonaventura*, *Nota hic quinque infortunia avari Mammonæ ſervi: eſt enim miſer, quia divitias cum labore acquirit, pauper, quia cum dolore perdit, cœcus, quia ad nihil aliud reſpicit, & nudus, quia nihil aliud bonum facit in dict. Salamon. c. 6.* Vedd eſzedben őt boldogtalanságát, és ſzerencsétlenségét a' Mammona ſzolgájának, a' kincſet ſzomjuhozó embernek, nyavalyás, mert fáratsággal, ſok munkával jut gazdagságához, ſzegény, mert nagy fájdalommal veſzti el, mikor halála orájan vagy akarja, vagy ſem, tőle meg-kell válni; vak, mert máſra ſemmire ſzemeit nem fordittya, nem tekénti azt, hogy e' világ láttya, mely hamis moddal kereſi gazdagságát, nem tekénti a' minden ſziveket láto Iſtent, a' ki ezért őtet maradékiban-is meg-bűnteti, mezitelen, mert ſemmi jót nem mivel. *S. Bonav. hic. in dict. Sal. c. 6.*

Szintén ollyan, hidgyétek el a' Mammona ſzolgálattyának jutalma, a' hamiſſan kereſſett gazdagság, mint a' villámlás, fénylik egy ſzempillantálig, de utánna a' menydörgés után ſzakad a' menykő. Bizonyittya ezt Szent *Bernardinus* a' ki azt mondotta *in ſerm. 5. Dom. 2. quad. c. 3. Sicut fulgur tonitrua portat, ita proſperitas ſupplicia ſempiterna denunciat.* Valamint a' villámlás menydörgeſt hordoz, ugy a' gazdagság a' Mammona ſzolgálattya őrökké valo kinokat jövendől. *S. Bernardin. ſer. 5. Dom. 2. quad. c. 3.*

Oh! va ha mindenkor fülökben csengene a' Mammona ſzolgajnak az el kárhozott dusgazdagnak kinyajban kiáltáſa, *Crucior in hac flamma*, kinlódom ugymond a' ſebes tőzben; ſok hamis practikák el maradnának, nem ſzenvedne annyit az igazság a' törvényekben, nem hallatnék

a' szűkölködők keserves panasza. Tudgyátok-é okát kárhozattyának a' gonosz gazdagnak? le kiáltatta Abrahám reá, *Recordare quia recepisti bona in vita tua.* Luc. c. 16. Ah! ne csudáld kárhozatodat, mert el vetted jovaidat, megfizetet életedben a' kinek szolgáltál, kedved szerént éltél. *O sæculum nequam, quod solos tuos sic soles beare amicos, ut Dei facias inimicos.* S. Bernard. *in declar. Ecce nos reliquimus.* Oh álnok, és hamis világ! a' mely ugy boldogitod a' te barátidat, hogy ellenségévé tegyed Istennek, az az, ugy fizetz itten arannyal, ezüstel, hogy örökké szűkölködgyenek, örökké kinlodgyanak! csak jol mondgya azt a' magyar, a' ki ördögnek szolgál, kinnal fizet néki, kétségnélkül több becsületet nem-is adhat, mint magának vagyon; öszve vetvén tehát mind a' két szolgálatot, lássátok Keresztyének, ne örülyetek a' hamis keresménynek, ne szolgállyatok senkinek hamis ügyében a' nyujtott ajándékokért, ne szegezzétek sziveteket az el mulando gazdagságra, hanem egyedül Istennek szolgállyatok, *Domino Deo servite quodcunque facitis. &c. ad Colos. c. 3.* Az Ur Istennek szolgállyatok valamit cselekeszték. *Operamini sicut Domino scientes, quòd à Domino accipietis retributionem hæreditatis. Ibid.* Valamit cselekeszték szivetek szerént cselekedgyétek mint az Urnak, tudván hogy az Urtul veszitek az örökség jutalmát, *Non potestis duobus Dominis servire.* Matt. c. 6. Két Urnak nem szolgálhattok, nem a' Mammonának, és az Istennek, ha a' Mammonának, gyalázat, és kárhozat fizetése, ha Istennek, örök becsület, és üdvösség, s'ottan Uri módon ültök, a'hol mások reszketve állanak. Oh én Istenem! arra kérlek azért én, a' mit kért a' Zebedeus fiajnak annya, *Dic, ut sedeant unus à dextris, & alter à sinistris.* Matt. c. 20. Mindenikünk felöl add ki azt a' parancsolatot, hogy eggyik jobb kéz felöl, másik balrol üllyön, s' ne légyen senki, a' ki közülünk ki maradgyon, ugy áldunk örökké. Amen.

Luc. c. 16.

S. Bern. in declar.

ad Colos. c. 3. v. 24.

Matt. c. 6.

Matt. c. 20. v. 21.

PÜN-

PŰNKÖSD UTAN, TIZENNEGYEDIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Buda váraſsának dicsőſséges viſza vételérűl hálaádo dicsérete Iſtennek.

Quærite ergò primùm regnum Dei, & juſtitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis. Matt. cap. 6. Matt. c. 6.

Kereſsétek elsőbben-is az Iſtennek orſzágát, és annak igazságát, és ezek mind hozzá adatnak néktek.

NEm hiſzem, hogy valaki lett volna Urunk keſerves ſirásának Jerusálem városa meg-jővendőlt el romlása miatt, vig kedvel hirdető embere: mert akár bőtű ſzerént valo magyarázattyát, akár lelki értelmét vette, mind a' kettőbűl meg-kellett ſzivének ſzomorodni: ha bőtű ſzerént vette ſzavait, miképpen tartoztathatta-meg ſzivét a' buſulaſtul? által látván oly ékes városnak romlását a' mellyet ékeſitet, az a' felséges templom, a' melyhez foghato ſoha nem volt, s' nem-is léſzen, ſe költséges épűletére, ſe benne foglalt kincsére nézve. Abban láthato képpen megjelent az Iſteni dicsőſség, ſzent akarattyát, az emberek hallattára jelentette-meg az ott tartott Efott által: hogy emlithette valaki ſirás nélkűl annak a' váraſnak romlását, a' melyhez eſztendőnként, az egéſz világrul fáradhatlanul ſiettenek a' nemzetségek, népek és ſzarándokok? abban kellet meg-romlani a' Királyi fényes palotáknak, abban kel-

lett Salamon kertejnek el puſztúlni, mellyek kézi meſterséggel, a' terméſzet ſzerént valo földi paradicſomot ki képzették, abban kellett a' Szent Próféták tétemények fel hányattatni, egy ſzoval ebben kellett ki ábrázaltatni a' világ utolſo romlásának, s' kicſoda vehette nyelvére azokat a' ſzókat Urunk ſzájából Jerusálem! Jerusálem! kőrűl véſznek téged árokkal, és kőrnyűl fognak téged, és meg-ſzorongatnak téged minden felől, és a' földig le rontnak téged, és a' fiuidat, kik benned vannak, és nem hagynak te benned kővet a' kőven, ki vehette ezeket nyelvére, és zokogáſa miatt nem retteget?

De ha lelki értelembe vette-is, az emberi lélekrűl értvén, ki ſzolhatott felőle ſzánakodás nélkűl, annak kővetkezendő kinnyait által látván? mikor ennek mindenektűl valo meg-foſztását érti, és a' többb kinnyait fejtegeti, Lyranuſſal, mellyekkel kinozzák a' gonoſz lelkek: *ſecundùm moralem ſenſum.* (ugymond *Lyranus*) *Civitas hæc eſt anima peccatrix, quæ vallatur in morte, anguſtiatur à ſpiritibus malignis, & ejus filij proſternuntur, id eſt cogitationes ejus, quibus promittebat ſibi longam vitam, honores, divitias, & hujuſmodi fruſtratur.* Az a' meg-romlando város, a' bűnős lélek, mellyet árokkal véſzen kőrnyűl a' halál, mert a' ſirta, a' föld gyomrába vetteti, ſzorongattatik a' gonoſz lélektűl kéſértetek által halála oráján, és a' földhőz verettetnek fiai, az az gondolati, mellyekkel magának hoſzu életet, tiſzteket, gazdagságot igér vala, ezektűl mind meg-foſztattatik, s' ki emlitette ezt keſerűség nélkűl? ſenki ſem. De ha nagyhoz ſzabad kiſſebbet haſonlitani? O áldott Iſtennek kegyelmes gratziája! ô ſoha nem érdemlett ſzerencsém! én vagyok első, a' ki nem a' mi azt illeti Jerusálemrűl, hanem magyar országnak leg ékeſſebb váraſsárul, melynek fel ſzabadulása felől csak nem-is álmodhattunk,

Lyranus ſecundùm moral. ſenſum.

tunk, Királyinknak kedves lako helyérûl vig emlékezettel, nem mint léendô, hanem mint meg-lett dolgot hirdetek, és a' mit ebbûl a' ſzékbûl ſenki nem mondott, én mondom igazsággal és nagy ôrômmel, Buda! Buda! Buda városa, el idegenitet kedves ôrôkûnk, ne buſuly, mert noha kôrnyûl veſznek téged árokkal, falaid le rontatnak, de nem el tôrléſedre, hanem hogy nékûnk épûly, a' földhôz verettetnek fiaid, de nem tulajdon fiaid, hanem moſtohâid, meg-romlaſz egyſzer, hogy ſoha ſenki többé néked ne árthaſſon, sôt kôrnyûl-is vettek, ſzorongattatnak benned lakóſid, és le vágattáttanak de ſzabadságodra, mert mikor kezûnkben eſtél, akkor ſzabaditttattál fel. ôrvendez Buda városſa! mert ki vettetett belôled, a' mindeneket által gázolo vad kan, ôrvendez magyar nemzet! mert viſza tétettél ôrômôd helyére.

Te néked pedig fôlséges Királyunk Leopoldus zôldûlyôn-meg, fejedben tétetett gyôzedelmednek Lauruſſa, tûndôkôllyék homlokod kôrûl arany Szent Koronád, mely eddig csak nem ſzámki vetett homályban bujdosott, virágozzék kezedben Királyi pálczád, mert meg-rontottad azzal ellenséginket, és a' Pogánytul, erôſs népeddel, gyôzhetetlen fegyvereddel, temerdek kôltségeddel, gyôzedelmeſſen viſza vetted ſzivét orſzágunknak. De mivel tudom én veled nevelkedet âétatoſságodat, minnyâjan tapaſztaljuk az Iſtenben vetett reménségedet, a' mint akarod annak tulajdonitani, én-is az egy élô Iſtennek, ezen dicsôſséget, a' ki meg-erôſſitette, és egyben kôtelezte a' Fejedelmek ſzivét, ô rémitette el a' Pogányságot, ô rontotta le a' falokat, ô gyujtogatta a' por házakat, ô vezette az ágyu golyobiſokat, ô alázta-meg a' fel fualkodot ellénséget, ô adta kezûnkben a' mi régi jónkat Buda városſát, és azért leg elsôbben-is ôtet áldom, és dicsôjtem, ô néki tar-

tartozunk hálaadással, mert a' ki annak tulajdonittya győzedelmét, ő tőle veszi bizonyos segitségit. Mig azért erről szollok az őrvendetes győzedelemről, ki ki vigadgyon szivében, és Istenét dicsőjtse.

Propositio.

Mindenekben közönséges természet az, hogy szeressék a' szabadságot, gyűlollyék a' gyalázatos szolgálatot, de kiváltképpen a' mi régi dicsőséges eleink tulajdonsága volt, hogy inkáb halálokat a' szabadságban, mint életeket választanák a' szolgálatban: hasonlók ebben a' Persákhoz, kik soha senkit magok közül idegen nemzetnek szolgálattyára nem bocsátottanak.

De még csak a' Trojabéli Aszszonyok-is oly vitéz szivűek voltanak, hogy látván el hatalmazását hazájokban az ellenség fegyverének, előbb hogy sem mint kisded fiaikat el fognák, a' Zánto nevű folyo vizben ölték őket. Még többet beszéll *Strabo 3. Georgicorum.* egy Polixina nevű Királyi nemzetből származott Szűzről, kit midőn ragadna az ellenség, nyakát nyujtá, és arra kéré a' vitézt, ütne el az ő fejét, mert nagyobb kegyelségnek tartya szabadságában halálát, mint rabságában életét, s' mind azon által mégis, ő keserves emlekezet! csalárdul környül vétetvén Isabella Királynénk, midőn szabadságának megtartására a' Pogány Törökőt segitségül ki hitta akkor veszteste el, minnyájunk szabadsága székét Buda városát ezer ötszáz harmincz kilenczedik esztendőben.

Strabo 7. Georgicor.

A mely boldogtalan esztendőtől fogva, menyire hanyatlott szabadságunk, csak a' nem tudgya, a' ki soha közöttünk nem lakott, vagy felőlünk soha semmit nem hallott.

Nyakunkba vetette (oh tűrhetetlen szolgálat) nehéz igáját a' Pogányság, Nemzetünket csak nem éppen országából ki tolta, meg holditotta a Nemesseket, és paraszt

job

jobbágyságra, adozásra hajtotta azokat, a' kiknek másoк szolgáltanak.

Száz negyven ôt esztendeje mulik tudni illik annak, hogy számlálhatatlan sok vitéz Magyarnak vérével festôdôt fegyvere a' Pogánynak. Fôn állott eddig régen ôszve romlásra mélto ama' nevezetes Csonka-torony, melynek sôét tômlôczében ezerni ezeren kalodaztottanak, kinlottanak, és sanyargattattanak.

Oda voltanak azok az ékes Templomok, a' mellyeket nagy kôltséggel épittettek Szent Királyink, meg-fôrtôztettenek, mert azokban nem a' Kristus, hanem a' Mahomet dicsértetett, s' azzal kesergenénk a' panasszal, a' mellyel kesergette a' Zsidóság az ô Templomát. *Deus venerunt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum. Psalm. 78.* En Istenem tekents le, kônyôrûly rajtunk, mert imé bé jôttek a' Pogányok a' te ôrôkségedben, a' te Sz. Templomidat meg fôrtôztették. *Psalm. 78.*

Mi kialthattuk azt keserves kônyhullatással, s' még tôbbet tehettûnk hozzá, mi mondhattuk keserves emlékezettel, *Posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus cœli, carnes sanctorum tuorum bestijs terræ. Ibid.* A' te szolgaidnak holt testeit eledelûl adták az égi madaraknak, a' te Szenteid husát a' földi vadaknak. Mi panaszolkodhattunk azzal, *Effuderunt sangvinem eorum tanquam aquam, & non erat qui sepeliret.* Ki ontották mint a' vizet azoknak vérét, és nem volt, a' kiel temetnè,

Csak reá tekéntett eggyik a' másikra, s' mindgyárt el keseredett szemmel annak busúlását el fólyhôsôdôt homlokán világossan olvasta, mint ha nyilván valo bôtûkkel ezt a' panaszát olvasta volna rajta, *Facti sumus opprobrium vicinis nostris, subsannatio, & illusio his, qui in circuitu nostro sunt.* Oh mely nehezen esik másoknak rajtunk valo ka-

ezagáſa, imé gyalázattá lettünk a' kőrül lévő ſzomſzédoknak, nevetség, és csúfolás azoknak a' kik kőrülünk vannak. De meddig meddig haragſzol Uram? mind végig? Ah *Effunde iram tuam in gentes, quæ te non noverunt, & in regna, quæ nomen tuum non invocaverunt. Ibidem.* őncſed ki a' te haragodat a' Pogányokra, kik téged nem iſmérnek, és az országokra, mellyek a' te nevedet nem hitták ſegitségül.

Ibidem.

Tudom ugyan, hogy a' Pogány igábul ki ſzabaditta-na, érette volt a' Fölséges Ferdinánd ezen néven első Romai Csáſzár, országunknak koronázot Királyá, ki több izben való oſtromlási után, csak ugyan boldogtalanul népeket veſztet, de országot nem ſzabaditott Nyomdokába járt Mátyás Királyunk Romai Csáſzár, és nem egyſzer ſzállotta-meg. Ez után máſok haſonlo erővel vitták, de őt országos táborozás, és meg-ſzállás után-is nem bocsátotta ki kőrmei kőzül ez a' fenevad, a' kegyetlen Pogányság: hanem őrvendetes hir! hatodik meg-ſzálláſra, a' győzhetetlen koronás Királyunknak Első Leopoldus kegyelmes Urunknak erős oſtromlásara, erőtelenitetni kezdett, meg győzettetett réſzrül kardra hányattatott, Buda Városábul ki veſztetett, ki fogyattatott: az az, abbul az erőſségbül, melyben országlo Pogánynak dühőſségétül ſzármazot minden veſzedelmünk.

Budábul ůtőtt ki 1541. eſztendőben, az az erő, a' mely *Rágendorff* Generált népeſtül meg-verte, és oly gyalázatoſſan verte viſza, hogy bújában, és ſzégyenletiben meg-betegednék, és előbb meg-halna, mint ſzaladásárul ſzámot adhatná.

Budábul ůtőtt ki 1542. eſztendőben, az a' veſzedelem, a' mely Ferdinánd ezen nevő első Királyunkat hadaſtul vérben, és dőg halálban forgatta, ugy annyira, hogy ſok ezerekbül csak ſzámos vitézség térne viſza. Bu-

Budából jött ki, az az erő, 1550. esztendőben, a' mely Aly nevő ferhiatlan Vezér zászloja alatt Szegednél meg-verte a' Keresztyéneket, Wesprémet meg-vette, és nagy győzedelemmel tért-meg, latrul birt Buda várasában.

Budából jött ki *Rustham* nevő Vezér 1557. esztendőben, a' ki Sixo várat, vassal, és tűzzel a' körűl lévő hellyekkel dulta, pusztitotta, semmivé tette.

Innen ment ki 1566. esztendőben, a' Budaj Bassa az egész országnak oly pusztitására, hogy félelemben ejtené, még ama' győzhetetlen Komárom, és Győr várait is, hogy ha Maximilianus nem őrzötte volna.

Es hogy sok Fejedelmek e' miatt vesztét elől ne számlállyam, értétek azt az űdőt, a' melyben ama' nevezetes Rákoczi Györgyöt hadával eggyűtt meg-verte a' Budai Vezér 1656. esztendőben, és annak romlásával mind eddig valo pusztitásoknak elejét kezdette, mert az után 1660. esztendőben Váradot meg-vette, és azzal Erdély országnak kulcsát kezében vette; s' nem sok űdő mulván Budára jött fel a' fő Vezér, mintha onnan vehetné szivének bátorságát, élét fegyverének, erejét népének, s' ugy szállotta-meg Ujvárt, ugy satolta ki kezünkből 1663. esztendőben.

De kely fel immár a' porbul szomoru Magyarság, vesd le eddig viselt gyászodat, tőrőld el le csurgo könyvejdet el fonyatt orczádrul, öltőzzel fel dicsőségben, és áldgyad, s' dicsérjed Fölséges Leopoldus Királyodat, a' ki eddig valo szomoruságodat vigasságra, bánatodat örőmre, szolgálatodat szabadságra forditotta, ird fel, s' mellyén viselyed nevét meg-szabaditódnak: Erre ugyan mind méltó volna Kegyelmes Urunk, de mind Szent Dáviddal az Urnak nevében kezdett hadakozni, nem magának, hanem az Istennek tulajdonittya győzedelmét, a' kinek minden-

napi szavaj azok, a' mellyeket mondott Szent Dávid Király *Psálm. 61. In Deo salutare meum, & gloria mea, Deus auxilij mei, spes mea in Deo est.* Az én üdvözitőm az Istenben vagyon, ő benne az én dicsőségem, ő az én segitségemnek Istene. Nem szoll ő Fölsége ugy, mint ama fel fualkodott Julius Császár, *Veni, vidi, & vici.* El jöttem, láttam, és győzedelmet vettem, hanem *Veni, vidi, & Deus vicit.* El jöttem, láttam, és az Isten vett győzedelmet, a' mint *Carolus 5.* szollott; ő szava az, a' mellyet mondott *Constantinus* meg-győzvén *Maxentiust*, *Ego certè & prosperam meam fortunam, & omnes res meas pietati acceptas refero. Eusebius tract. ad S. cætum. c. 22.* En bizony minden jó szerencsémet, és minden jó győzedelmemet, nem magamnak, hanem Istenemnek tulajdonitom. Mert noha ugyan bőmbölnek az ágyuk, ropognak a' puskák, véresednek a' szablyák, a' mint hogy a' vitéz Magyarságnak karján folyt le a' Pogány, és Zsidó vére, és százonként hadták életeket az ostromon, de se azoknak, se magamnak nem tulajdonitom, hanem a' seregek Urának Istenének; Oh! nagy alázatosságu Fejedelem! bizony mélto vagy te arra, hogy életed fogytaig nyakán ülly a' Tőröknek, és mindenüt lábaid sámolya légyen a' fel fualkodot Pogányság! mert te tellyesited bé, a' mit Zásloin viselt Rudolphus *ADSIT. Adjuvante Deo Superabo Imperatorem Turcarum.* Az az, Istennek segitségébül meg győzöm a' Törökök Császárát.

Psalm. 61.

Eusebius tract. ad S. cætum. c. 22.

Mondgyák ugyan a' nemzetségek, hogy Isabella esztelen dolga volt eddig valo romlásunknak oka, de én, nem ő néki, hanem nemzetünk bűneinek tulajdonitom, mely ha nem lett volna, régen kezünkben adta volna ellensegünket a' hatalmas Isten, Israelrül mondotta volt régenten azt a' panaszát, *Si populus meus audîsset me, Israël si in vijs meis ambulâsset, pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliâssem,*

sem, & super tribulantes eos misissem manum meam. Psalm. 80. Ha az én népem engem halgatott volna, ha útaimon járt volna Israël, talán mint a' semmit meg-aláztam volna az ő ellenségit, és az ő háborgatojra vetettem volna kezemet. Arrúl mondotta ezt az Isten, de mi érthetünk belőle, s' magunkra magyarázhattyuk, mert a' mi nemzetünk el hagyta régi útait, el hagyta üdvösségünk forrását, és dőgleletes csatornya kutakat ásot magának, mikor az egy üdvözitő hitből, sok féle tévelygésekre léptenek. Nem tudot akkor a' mi nemzetünk semmit az új keresztyének vallása felől, mikor Budát uralkodva birta, nem ismérte Calvinus káromkodáſit, nem tudta, ki légyen Lutter, s' mit tanitson, nevét soha nem hallotta a' protestansoknak, puritanusoknak, és több a' féle szakadékoknak, a' mellyek csak nem minden faluira Magyar országnak ki áradtanak, de mihellett ezeken kaptak, minnyájokkal birt az ellenség, s' magát az Isten minnyájunktul meg vonta. *Psalm. 80.*

Maga bűne alázza-meg a' nemzetségeket; és azért *Act. c. 12.* az Amon fiaj Fejedelme tanácsot akarván adni Holofernesnek, mi okkal üssön reá az Israël nemzetire, azt mondá: Uram, ezeket a' népeket mindenkor maga védelmezi az Isten, és azért haszontalan létzen reájok valo menésed, hanem eggyet mondok, ne nehesztellyed meg-hallanyi; *Perquire, si est aliqua iniquitas eorum in conspectu Domini eorum, & ascendamus ad eos, quoniam tradens, tradet eos Deus eorum tibi. Judith. c. 5.* Meny végére, ha vagyoné valami gonoszságok az ő Istenek szine előtt, és mennyünk ellenek, mert ha gonoszak, kezünkben aggya őket nékünk az ő Istene. Akarván jelenteni, hogy nem kell több erő, és fegyver valami nemzet ellen, hanem csak maga gonoszsága. Innen *Salvianus* azt mondotta *lib. 7. de gubernatione. Miramur si miseri, qui tam impuri sumus, miramur si ab hostibus vin-* *Actor. c. 12.* *Judith. c. 5.* *Salvianus l. 7. de gubernat.*

vincimur, qui honeſtate ſuperamur? nemo ſibi aliud perſvadeat, nemo aliud arbitretur, ſola nos morum noſtrorum vitia vicerunt. Mi nyomorultak cſudállyuk a' kik fűlig uſzunk a' gonoſzban, hogy az ellenségtűl meg-győzettetűnk, a' kik azoknak maga viſelésétűl meg-halladtatunk? ſenki máſt ne véllyen, a' magunk erkőltsűnknek meg-veſzetsége győzőttmeg. Igy ſzoll Szent *Hieronymus* Nabugodonozor felől,

S. Hieronymus. *Rex Babylonis non in ſua fortitudine, ſed iniquitate populi poſitus eſt, quia eos ſcivit offendiſſe Deum, idcirco non dubitavit de victoria, quia confidit de iniquitate Jeruſalem.* A' Babyloniaj Király nem a' maga hatalmában, hanem a' népnek gonoſzságában bizott, mert tudta, hogy ők meg bántották az Iſtent: s' azért nem kételkedett a' győzedelemről, mert Jérusálemnek gonoſzságiban bizott.

Mind azon által a' ki meg-ſzokot bűntetni gonoſzságinkért, figyelmez könyőrgesűnkre, reá teként magunk meg-alazásara, ſopánkodott az egéſz Kereſztyénség, és meg-is halgatta az Ur, mert a' mint Szent *Ambrus* ſzoll, *ſermon. 88. de barbaris. Oratio longiùs vulnerat, quàm ſagitta, ſagitta enim non niſi proximè conſpectum vulnerat adverſarium, oratio autem etiam longiùs poſitum vulnerat inimicum.*

S. Ambroſ.

Mire nézve távul légyen az, hogy magunknak tulajdonitanánk győzedelműnket, mert jol mondotta azon Szent *Ambrus*, *Errat qui putat, cùm proſperè aliquid geſſerit propriâ ſe fortitudine ſuperâſſe, ſcire enim debet, quòd adverſarius meritis magis, quàm virtute vincuntur, & non tam virtute, quàm ſanctitate ſuperantur ſicut Heliſæus hoſtes ſuos non armis, ſed oratione ſuperabat.* Nagyot botlik itéletében, valaki azt véli, hogy erejével vitte végben, ha mi nagyot cſelekedet, mert tudni kell, hogy inkáb győzettetnekmeg érdeműnk által az ellenségink, mint fegyverűnk al-

tal

tal, igy Illyés Próféta nem fegyverrel, hanem imádságával győzte-meg ellenségét.

De ne lett légyen bár kedves a' mi könyörgésünk, de kedvesnek kellett lenni Fölséges Urunknak áétatosságának, a' ki nem külömben mint Szent Dávid onnan hadzul segétette népét a' harczon imádságával, mikor hadban nem bocsátván ötet az ő népe, othon szerzette, és imádkozta a' tizen kilenczedik Soltárt, mellyet győzedelmére valonak nevezet, igy a' hol *Lyranus* azt mondgya: *Plus enim poterat juvare existentes in prælio absens oraturus, quàm pugnando corporis viribus præsens.* Mert többet segithette a' harczban lévőket távul létében imádságival, hogy sem harczolván testi erejével jelen létében. *Lyranus.*

Igy Josaphat 2. *Paral. c.* 20. Soltárokat énekelvén ellenségit eltörlötte, Theodosius *Junior* Eugeniust meg-verte minden népe kára nélkül. Kihitte volna, hogy ezereken, és ezereken nem esnek ottan, a' hol el keménykedet a' Pogány, meg-ásta, és porral meg-rakta a' várakat, de fel hatot a' mi jó Fejedelmünknek könyörgése, fel hátot a' jámborok ohajtása, és csak nem minden kár nélkül kezünkben adta ellenségünket. Ugy hogy most tellyesegyék viszontag bé az, a' mi a' Machabæusok győzedelme után történt, *Facta est lætitia magna in populo.* 1. *Mach. c.* 4. Nagy örőm, és vigaság lőn a' népben; Ugyan-is csak az a' mi részünk, a' győzedelem, nyereség, békeség, és vigaság, de a' dicsőség az Uré ő Szent Fölségé, mert ott sem mondatik, hogy más lett volna a' népé, hanem a' vigaság, és békeség, a' dicsőség pedig egyedül Istené. Mely ha akkor ugy volt kérdi Szent *Bernárd*, *Quid minus ab his omnibus conditor omnium fecit? quo minus ipse deberet singulariter gloriari? solus cuncta creavit, solus de hoste triumphavit, & ocium habebit in gloria? serm.* 13. *in Cant.* Jol viselték magokat

2. *Paralip. c.* 20.

1. *Machab. c.* 4.

S. Bern. ser. 13. *in Cant.*

kat a' Machabæusok, de mit cselekedet ezeknél kevesebbet-meg az Ur? hogy ne dűcsekedhessék magánossan? a' mint ő alkotot mindeneket, ugy ő vett győzedelmet, s' hogy oszthattya fel valakivel dicsőségét? Hallottátok az Angyal kiáltását, *Lucæ c. 2. Gloria in altissimis Deo, & in terrâ pax hominibus bonæ voluntatis.* Dicsőség magasságban az Istennek, és a' földön békeség jó akaratu embereknek. A' hol Szent *Bernárd* azt mondgya: *Non bonæ, sed iniquæ voluntatis est, qui nequaquam pace contentus, superbo oculo, & insatiabili corde instinctus anhelat ad gloriam Dei, nec pacem proinde retinens, nec gloriam.cit. loco.* Nem jó, hanem gonosz akaratu az, a' ki békességgel meg nem elégedvén, kevély szemmel, és telhetetlen szivel őztőnőztetvén az Istennek dicsőségét óhajttya, kiért se a' békeséget meg nem tartya, se a' dicsőséget. Néked azért a' dicsőséged seregeknek Ura, mert a' te dicsőségedet keresvén, ugy keressük a' te országodat, ugy akadunk a' magunkéra. Téged dicsőjtűnk, és el hittetyűk azt magunkkal Szent Dáviddal, *In te inimicos nostros ventilabimus cornu (id est tuâ gloriâ, & potentiâ) & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis, Psal. 43.* Te általad ellenséginket szarvval ide, s' tova hánnyuk (az az, a' te dicsőségeddel, és hatalmoddal) és a' te neved által megutállyuk a' reánk támadókat.

Luca c. 2.

S. Bern. cit. loco.

Psalm. 43.

Meg-éritek Keresztyének azt, mikor mondhattya koronás Királyunk, *Nunc autem requiem dedit mihi Deus, & non est Sathan, nec occursus malus. 3. Reg. c. 5.* Most pedig nyugodalmat adott nékem az én Uram Istenem kőrös kőrül, és nincs ellenségem, sem bántásom.

3. Reg. c. 5.

Meg-éritek azt, *Habitabit Israël, & Juda absque timore ullo, unusquisque sub vite sua, & sub ficu sua. 3. Reg. c. 4.* Es Juda, s' Izraël minden félelem nélkül lakik vala ki ki az ő-

3. Reg. c. 4. v. 25.

szőlő

szőlő tőve, és fűge fája alatt. De mind ugy, ha elsőben-is az ő országát, az ő dicsőségét keresitek, a' ki dicsőséges a' földön, dicsőséges menyekben, mind örökkön örökké. Amen.

PÜNKÖSD UTAN, TIZENÖTÖDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

A' ki ma lovat vészen a' kotya vetyén, vagy haracsolásson, zabolástul vegye, s' ne sarkantyuzza.

Ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suæ. Lucæ cap. 7.

Imé egy halott vitetik vala ki eggyetlen egy fia az annyának. *Luc. 7.*

MInden dicsősséges győzedelem után, a' nyert prédának vagyon fel osztása, és el adása a' vitézek között, a' mely el adásban a' szokás, a' ki többet ád, annak adatik, a' ki mutatott préda: az el mult napokban győzedelmet illettünk, és ha jó rendet akarok tartani, üdeje vagyon, hogy (a' mint szokták nevezni) kotya vetyére hijalak benneteket. De mit adgyak elő elsőben-is? szokás szerént elsőbben a' rabokat árullyák, de immár azokat el ragadták, másodszor a' lovakat, és paripákat, ezeken kap az iffiuságnak szeme, ezeket ha tekénteteſek leg hamarébb el adgyák; vagyon, a' mint Szent Jánostul értem, egy lo, a' mely erejében derekas, futásában gyors, és sebes, szőre színében sárga, a' ki nyargalya nyilas, el adó, ki ve-

ſzi? az öreg emberek tudom rajta nem kapnak, mert teſtekben farattabbak lévén, nem kivannyák az hánkottatáſt, ſzollyanak hozzá az iffiak, ki veizi? mert ha mi gyönyörkőttetheti az iffiat, a' jó lo az, a' mely alatta hankodik, ugrik, ſzágodik, s' valamit cſelekſzik maga dicsőſſégének tartya az iffiu: de a' mint az okos, lovat árulo vitéz, nem mondgya ki fogyatkozáſit, és gonoſz terméſzetét a' lónak, ugy én ſem méréſzlem hirtelen meg-mondanom, hanem ha bátorságoſſan akarván veletek bannom, ki nyilatkoztatom tulajdonságát. Meg-mondom azért; a' lo, a' mint a' magyarok nevezik nagy fejedelem lova, Sz. Mihály lova. Veſzedelmes lo! ez lo ragatta volt el e' máj Evangeliomban nevezett iffiat, és a' város kapuján ki ragadván, ugy vitte, hogy ha üdvőzitőnk meg nem tartoztatta volna, ſoha többé városát, ſoha többé ſem annyát, ſem rokonyit nem látta volna. *Efferebatur filius unicus matris ſuæ. Ibid.* Ki vitetik vala eggyetlen egy fia az annyának, de miképpen? *defunctus efferebatur*, halva vitetik vala ki. Mert ugyan-is valakit el ragad, életet abban nem hágy. Ezt Szent János igy irja le: *Equus pallidus, & qui ſedebat ſuper eum, nomen illi mors. Apoc. c. 6.* Halován ſzinű lo, és a' ki azon ül vala, annak neve az halál. Rettenetes mind lova, mind lovaſſa, nem kérik ezt az iffiak, hanem őrömeſt a' véneknek engedik. Keſerű ennek emlékezete, a' mint fohászkodva beſzélli a' Sirák fia, *O mors quàm amara eſt memoria tua, homini pacem habenti in ſubſtantijs ſuis. Eccl. c. 41.* O halál! mely keſerves a' te emlékezeted az ő jovajban békeſsége lévő embernek. *O quàm amara eſt memoria tua! adhuc valenti accipere cibum.* O! mely keſerves a' te emlékezeted rettenetes halál! annak, a' ki még bé veheti az eledelt, az üllyön erre, a' kinek imár fogaj ki hullottak, háta meg-gőrbült, feje reſzket, ſzemei el homályoſottanak, minden teteme meg-hült. De

Ibid.

Apoc. c. 6.

Eccl. c. 41. v. 1.

De haſzontalan az illyen kivánság, mert a' mint eſzemben véſzem, hamarébb az iffiaké ez a' lo, mint a' véneké, mivel Iſaiás mondásábul *c. 31. Equi eorum caro.* az iffiuságnak lovai az ö teſtek, ſzágodva jö ezeken a' halál, mert a' bůnnek kapuján bé férkezvén, Szent Pál bizonysága ſzerént, *Per peccatum mors in omnes homines pertranſijt. ad Rom. c. 5.* Minden embereken által ment, által gázolt mindeneket, de leg inkáb az iffiakon, mert *Senſus, & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua. Geneſ. c. 8.* Az emberi ſzivnek érzékenségi, és gondolattya a' gonoſzságra hajlandók iffiuságátul fogva, tehát az iffiuság kezdi a' bůnt, ö kap elsöben-is következendö képpen a' halálon. *Ex illa enim ætate.* ugy mond Szent Ambrus, *Creſcit malitia, nam diligentia, & ſtudium peccati incipit à juventute, &c. ut puer quaſi infirmus peccet, juvenis tanquam improbus, qui ſtudiosè cupiat peccata committere, & in criminibus glorietur. in Geneſ.* Attul az ůdötůl fogva nevelkedik a' gonoſzság, mert a' bůnre valo igyekezés az iffiuságtul kezdödik, ugy hogy a' gyermek mint még erötlen vétſen, iffiantan pedig mint gonoſz kivánnya a' bůnt, és abban kérkedgyék. Mire nézve noha mindeneket ez a' lo ragad el, de mégis hamarébb ragadgya el az iffiakat, hogy ſem mint a' véneket, mellyet meg is mutatok, annak okáért zaboláſtul vegyék ezt a' lovat az iffiak, az az, gyakor emlékezetével, és igy mikor el ragadgya-is, károk nélkůl ragadgya. Azonban legyenek figyelmeteſek.

Iſaiæ c. 31. v. 3.

ad Roman. c. 5. v. 12.

Geneſ. c. 8. v. 21

S. Ambr in Gen.

Propoſitio.

Hitůnk ágozatya az, hogy mindenekkel közös a' halál Szent Pál mondáſa ſzerént, *Statutum eſt hominibus ſemel mori. ad Hebr. c. 9.* El vagyon végezve, hogy az emberek egyſzer meg hallyanak, mellyet, ha ki nem hinne, a' Sirák fia az el multakra, és következendökre mutat, *Memento, quæ ante te fuerunt, & quæ ſuperventura ſunt tibi:*

ad Hebræ. c. 9. v. 27.

Eccl. c. 41. v. 5.

hoc judicium à Domino omni carni. Eccles. c. 41. Nincsen miért kételkedgyék ebben valaki, mert nézd el azokat, a' mik te előtted voltanak, és a' mellyek következendők, s' meglátod, hogy azok el ragattattanak, s' mind te, s' mind az utánnad következendők hasonlo képpen ki ragattatnak, mert az Urnak itélete az minden testre. Nem kell azért e' felől kérdést támasztanom, hanem arrul, ki ragattatik hamarébb el, a' vének-é, vagy az iffiak? természet szerént ugy tetzik, hogy a' vének, mivel azokban meg-fogyatkozott az erő, meg-hűlt a' vér, meg-sokasodot a' nyavalya, magában mint a' férges alma meg-veszet, és igy le szakadását várhattya, az iffiu pedig, életének virágában zöldül, vére forr, egésége nyers, tagjai épek, s' minden erős cselekedetekre vastagodik. Mind azon által mégis igazán mondom én azt, hogy az iffiuság ragattatik hamarébb el, mert azon kivül, hogy a' vének okossabbak lévén az iffiaknál, tudnak oltalmazkodni attul, a' mi siettetné a' halált, a' hideg előtt bé födözik magokat, a' hévség előtt hives árnyékba állanak, gyomrokat étellel nem terhelik, itallal nem veszteget ik, vakmerő ugrásoktul meg-tartokoznak, s' minden cselekedetek mértékletes, a' miket az iffiuságban nem találunk, mert ezek meszére vetvén halálokat, bátrák, mind hideg, s' mind meleg fergetegeket egy vékony pánczély ümögben el szenvednek, s' rendetlen barátságért addig dősölnek, mig a' bor, arra, visza nem fordul, a' honnan bé töltetett, árkokat gyorságok meg-mutatására által, s' meg által ugrándoznak mind addig, mig meg-szakadásokkal bélek le nem omlik. Ezen kivül mondom hamarébb el ragattatnak; mert ezt a' sárga lovat sarkantyuzzák, és ugy a' halál hamarébb el ragadgya az iffiakat, mert tőlők, sarkantyuztatik, ősztönőztetik.

Tudgyátok-é mi az halált siettető sarkantyu? és ősztön?

tőn ? meg-mondgya Szent Pál, *1. ad Cor. c. 15. Stimulus mortis peccatum eſt.* Az halálnak őſztőne, és ſarkantyuja a' bűn, s' ki győnyőrkődik ebben inkáb, mint az iffiuság? nem győzik ők azt várni, hogy lépve jőjőn, hanem ſzágodva ſiettetik, gonoſz életekkel, s' mi cſuda benne, ha a' véneknél hamarébb el ragattatnak. *Oſſa ejus implebantur vitijs adoleſcentiæ ſuæ. Job. c. 20.* Igazán mondotta azt Szent Jób az iffiuságnak cſontyai vétkekkel telnek-meg, az az, valamint az velő közepén vagyon a' cſontnak, ugy az iffiuságnak közepén vagyon a' gonoſzság, és vétek. 1. ad Cor. c. 15. v. 26. Job. c. 20. v. 11.

Oh! eſztelen iffiuság! miért ſietz veſztedre? miért nem félſz meg-romláſodtul? azért ugy mond, mert iffiu vagyok, moſt élem világomat, oda beſzély te, a' hol a' vének reſzketnek az haláltul, mi tőle moſt nem tartunk. *Venite ergò, & fruamur bonis quæ ſunt, & utamur creaturâ tanquam in juventute celeriter. Sap. c. 2.* Jertek azért iffiak, éllyünk a' jókkal mellyek vannak, ellyünk hamarsággal a' teremtett állattal mint iffiuságban, igy ſzollanak az iffiak, igy ſarkantyuzzák a' halált, s' ne féltſem-é őket a' veſzedelemtűl? de mennél inkáb féltem, és tiltom, annál inkáb ſarkantyuzzák, azt mondván; *Vino pretioſo, & unguentis nos impleamus, & non prætereat nos flos temporis.* Drága borral, és kenetekkel tőltőzzünk, és el ne mullyék tőlünk az ődőnek virága, *Coronemus nos roſis antequam marceſcant.* Koronázzuk-meg magunkat rosákkal, minek előtte meg-hervadgyanak, mindenűtt jeleit hadgyuk a' mi vigaſságunknak. Ah balgatag iffiuság! nem veſzedé eſzedben, hogy ezekkel ſarkantyuzod a' halált, s' főlőttébb-is ſietteted veſztedre? hanem ha a' menti az iffiuságot, hogy bolondság az iffiuság. Igaz, hogy valamit mentheti az iffiakat, mert a' bőlcſeknek bőlcſe Salamon ſem volt minden alkalmatoſságok között eſzes, hanem el tért a' ſinór Sapien. c. 2. v. 6. v. 7. v. 8.

mellől, de a' ſoka igen meg-árt, s' azért mondgya a' Szent lélek *Eccleſ. c. 7. Ne impiè agas multum, & noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo.* Ne cſelekedgyél igen iſtentelenůl, és ne légy bolond, hogy meg ne haly, a' te nem ůdődben.

Eccleſ. c. 7. v. 18.

Hogy néha haſonlo eſztelenek kőzőtt magadrul el felejtkezvén, kevéſſebb ſzemérmeteſséggel ollyakat ſzollaſz, avagy cſelekeſzel-is, a' mellyek eſztelen cſelekedetek. Ah! eregy véle egyſzer, kétſzer, de ha heteket, holnapokat ůlſz ezekben, undok életűeknek magadhoz kapcſolására mindeneket reájok kőltőd, az immár tűrhetetlen, és főlőttébb nagy bolondság, láſſad, hogy nem a' te ůdődben haly-meg.

Kendőzik némely iffiu aſzſzonyság, hogy ékeſſebb teknétetűnek láttatván tőbb ſzemet forditſon magára. ah! egyſzer, kétſzer menyen el véle, ſzűkſége volt talán a' fele idegen feſtékre, a' kinek a' terméſzet, vagy feketébb ſzint adott volt, vagy undok ſzeplővel hintette bé orczáját, de ha eſztendőkig igy keni, fenyi, és pallérozza homlokát, ah! immár főlőttébb-is nagy bolondság, és ollyan, a' minémůvel ſarkantyuzza a' halált, és előbb el ſietteti, mint magától érkezett volna: *Noli nimium eſſe ſtultus*, láſſad, láſſad, valaki ſokáig ůződ gonoſzságodat, ne légy főlőttébb bolond, mert meg-halſz, és nem a' te ůdődben.

Más valaki ragadóſſabb kezű, majd ez, majd amaz keze kőzőtt el véſz, roſz társokkal útakon foſztogat. Ah! egyſzer, kétſzer tőrtént, meny el véle, dé ha minden alkalmatoſságot kereſs a' kár tételre, akaſztófa az hellyed, vagy kerék az ágyad, mert ſiettetted halálát gonoſzságoddal, *Viri ſanguinum, & doloſi, non dimidiabunt dies ſuos. Pſal.* 54. A' vér ízopó, és cſalárd férfiak nem érik az ő napoknak felét.

Pſalm. 54. v. 24.

Igy

Igy nem érte az, a' kit Szent *Bernardinus Senenſis* látott Katalaunia bizonyos várasában őſzen az akaſztofán, a' ki mikor fel kőttetett iffiu volt, más nap övedzőig valo őſz ſzakálla nőtt, azzal azt akarván jelenteni az Iſten, hogy ha fölőttébb nem engedet volna az iffiuság bolondságának, a' bűnnek, annyi ůdőt élt volna, a' menyi illyen őſz hajra, és ſzakálra jutatta volna, de mivel ſarkantyuzta a' halált bűnével, meg-holt nem az ő ůdejében. *S. Bernardin. Senenſ. Dō quad. 2. fer. 17. T. 2.*

Igy veſzett el ůdő előtt Hér, a' jámbor Judas Pátriárkának fia, a' kirűl azt jedzette fel Moyſes *Geneſ. c. 38. Fuit Her primogenitus Judæ nequaquam in conſpectu Domini, & ab eo occiſus eſt.* Gonoſz, és lator vala Hér, a' Judas első ſzűlőtte az Urnak ſzine előtt, és meg-őlettetett tőle. *Geneſ. c. 38. v. 7.*

Igy veſzett Onán máſodik fia, a' ki noha erejében merő vas volna, ugyan életét nem hoſzabbithatta, mert undok véteknek adta volt magát. *Idcirco percuſſit eum Dominus, quòd rem deteſtabilem faceret. Ibid.* Azért verte-meg az Ur, mert utálatos dolgot cſelekedet. *Ibidem.*

Nem kell azért énnékem ſok példákkal probálnom, mikor eggyetlen egy bizonyitáſa a' Szent Léleknek éppen elegendő arra, hogy el hidgyem hamarébb valo el ragattatását a' gonoſz iffiunak, mint a' jámbor vén embernek, midőn *Eccleſ. c. 16.* igy inti az atyákot, *Ne læteris in filijs impijs, & niſi fuerit in eis timor Dei, ne confidas vitæ illorum, ingemiſces enim intempeſtivo luctu, & confeſtim illorum ſcies conſummationem.* Hallod é jó atya? valaki fiadban győnyőrkődől, ne győnyőrkődgyél az iſtentelen fiakban ha meg-ſokáſodnak, és ne őrűly azokon, ha az Iſtennek félelme nincſen bennek, ne hidgy az ő életeknek. miért? mert megſiratod őket hirtelen valo ki muláſokért, valamint tudni illik fel nevelt fiai győnyőrkőttetik az attyát, ugy hirtelen halálok meg-ſzomorittya; mert mikor ſok dajkálkodá- *Eccleſ. c. 16. v. 1.*

kodások után, költségek, és szorgalmatos gondviselések után, nyugodalmokat remélhették volna tőlök, véletlenül minden munkájok, és fáratságok füstbe megyen. S'mi okért? talán hogy sokáig betegeskettenek, nem orvósoltattanak, a' levegő ég nem szolgált nékik, ah! nem az, hanem hogy *Non fuit in eis timor Dei*; nem lévén bennek az Istennek félelme, gonoszságokkal siettették, sarkantyuzták a' halált.

Sem a' természet, sem az Isten kénszeritette a' gonosz iffiakat üdő előtt meg-halni. Kicsoda tehát? az ellenség? talán e' végészte ki? talán egy véletlen eset érte őket? vizben estenek, és oda holtanak? ki lőtte valaki puskáját, és őket találta a' golyobis, vagy ezer a' féle történet találta? mind elegendő okok ezek a' halálra, de megis más ugy-mond a' Bölcs, micsoda? *Deus mortem non fecit, impij autem manibus, & verbis accersierunt illam. Sap. c. 1.* Nem alkotta az Isten azoknak halálát, se nem okoszta, hanem magok hiták elől kezekkel, és beszédekkel, az az gonosz cselekedetekkel, és feslett beszédekkel sürgették.

Sapien. c. 1. v. 13.

A' hol azt mondom én, mutassatok nékem egy iffiat, akár a' fejér népekből, s'akár a' férfiak közül, s'mi helyett látom csél csapságát, mind szeme járását, s'mind beszédét fájtalannak találom, jövendőlője leszek, és azt mondom; ez nem él sokáig, mert gonoszságával sietteti, halálát sarkantyuzza.

Adgyatok énnékem egy iffiat, a' kinek szine ollyan, mint a' szép rosának, ereje ollyan mint egy Oriásnak, egéssége fris, és ha én átkozodását, őrdögi szidalmait hallom, azt mondom felőle, e' bizony soha meg nem őszül, nem leszen hoszu örömére szülejének, mert *Non est in eo timor Dei*, nem lévén benne az Istennek félelme, igen vagdalya oldalát a' halál lovának, és sietteti, el vész, meg-hal.

In-

Innen mondotta Szent *Chryſoſtomus* az atyáknak, *Unde acerbæ, & intempeſtivæ mortes? nonnè quòd filios noſtros emendare nolumus.* Panaſzolkodnak az atyák ſzerelmes fiaknak hirtelen halálárul, de honnan tôrténik ez? nem onnan-é? hogy meg nem akarjuk ôket inteni, fenyiteni, és jobbitani? e' miatt az Héli Fôpapnak nem cſak gonoſz fiai, de maga-is meg-ôletetett az Iſtentûl, mert látta gonoſzságokat, és el halgatta. S. Chryſoſt.

Ugy de azt mondgyátok, nem kel félteni az egéſséges iffiat, mert ſem a' bú nem emészti, ſe egéſsége meg nem bomlott, ſemmi jelensége nincſen benne a' halálnak, erre én azt felelem: hallottátok-é ama' fenyitését Iſtennek, *Amos cap. 8. Et erit dixit Dominus: recedet ſol in meridie, & tenebroſam faciam terram in die luminis.* Léſzen ugy mond az Ur Iſten, hogy a' napot délben le nyugottatom, és sôtéteſsé teſzem a' fôldet a' világoſság napján, a' mi annyit téſzen, ugy mond Szent Gergely *lib. 1. mor.* Mikor nem-is vélik, akkor mennek a' halálnak sôtétségébe, s' valamint hogy délkor még meſze voltát láttyuk a' nap nyugotnak, de ugyan el ſiettettem, ugy mikor terméſzet ſzerént még meſze volna életek határa, akkor ôletem-meg ôket, mert ſzabadon nyargalnak. Amos 8. S. Greger. Li. 1. mor.

Nem heába valo volt amaz Amos Próféta látáſa, a' mellyel egy alma ſzedô horgot látott, mellyet mikor látott volna, azt kérdé az Iſten, mit látz Próféta? és felele, én egy alma ſzedô horgot látok, de mire valo az? arra, hogy a' meſzônen lévô almát le ſzakaſza. *Venit finis ſuper populum meum.* El jôtt a' vége az én népemnek, nem véltem meg moſtan halálát, de le ſzakaſztom életérûl, gyakorta a' keze alatt vagyon a' kertéſznek a' férges alma, s' azt nem bántya, hanem oda fel látt piros, ſzép moſolgo almát, arra nyujtya ki az horgot, és le ſzakaſztya, ſzintén ugy a' be- Amos 8.

teges öreg embert helyben hagygya, és az egéſséges fris iffiat rántya le a' halál s'bé tellyeſedik, *Quâ horâ non putatis, filius hominis veniet*, De mellyik az óra, reggeli-é? déli-é? eſtvéli-é? éppen az, *Quâ non putatis*, nem vélitek iffiuságtokban, az az óra el ragad, a' halál, ugy hogy azt mondhaſſad, *Præciſa eſt velut à texente vita mea, dum adhuc ordirer ſuccidit me. Iſaiæ c. 38.* Mint a' ſzövőtűl el metzettett életem, mikor még kezdődném, le metzet engem ugy mond Ezechiás.

Iſaiæ c. 38. v. 12.

Igy ſzakaſztotta le nagy Sándort, a' ki felől *Danielis c. 8. v. 5. & 8.* *Ecce hircus caprarum veniebat ab occidente ſuper faciem terræ univerſæ, & non tangebat terram, factus eſt magnus nimis, cumque creviſſet, fractum eſt cornu magnum. vide hujus explicationem Machabæorum c. 1. 32. annorum eſt mortuus*, ait Hieronymus. Imé egy kecske bak jó vala, nap nyugotrul az egéſz földnek ſzinére, és nem illeti vala a' földet. *& v. 8.* a' kecske bak igen nagygyá lőn, és midőn igen meg-nevelkedet volna, el tőrék a' nagy ſzarva. &c.

Dan. c. 8. v. 5. & 8.

Explicatur Machabæ. l. 1.

Hogy azért őrők veſzedelemre iffiak ne ragattaſsatok, mikor bűneitekkel nyargalni akarjátok a' halált, veſſetek zabolát ſzájában, az az, emlékezzetek-meg felőle, hogy hirtelen el ránt, mint e' máj iffiat, *Memorare noviſſima tua. &c.* Emlékezzetek-meg utólſo dolgotokrul, és veſztetekre nem ránt, s'akár mikor jőjön, jó kéſzűlettel talál, és üdvőſségre viſzen az őrők életre, &c. Amen.

PŰN-

PÜNKÖSD UTAN,
TIZENÖTÖDIK VASARNAP,
MASODIK PREDIKACZIO.

Valaki a' gonosz erkölcsnek, és bünnek koporsójábul Urunk szavara ki kél. mindeneket magában meg újit.

Tibi dico surge. Lucæ cap. 7. Néked mondom kély fel. *Lucæ 7.*

A' Ki hatalmat adott Illyés Profétának, és Eliséusnak, s' más egyéb csuda tévő Szenteknek a' halottaknak fel támasztására, maga Isteni hatalmának meg-mutatására alkalmatosságot vévén a' csuda tételre a' megkeseredett özvegynek sirásábul, ugy parancsolt az halottnak, mint ha még érzékensége, füle hallása meg-volna. *Adolescens tibi dico surge.* Iffiu, néked mondom kely fel. Oh leg örvendetesebb, leg nagyobb vigaságot szerző parancsolat, meg állottak erre a' kik vitték a' halottat, el száradott könyve a' meg-keseredett anyának, s' valakik késértek meg felemlettek; meg állottak az halottat vévők, mert csudáját kivánták látni, meg-vigasztaltatott az annya, mert a' mint fiának halála, busulását, ugy meg-elevenitése vigaságát okoszta, meg-felemlettek a' kik késérték, mert látván hatalmát hogy a' halottat meg-elevenitheti, el gondolták azt, hogy az eleveneket-is meg-ölheti, ugymint a' kinek kezében kulcsa az életnek, és halálnak, de *Non venit perdere*, nem kell attul félni, a' ki nem ölni, hanem

eleveníteni, nem temetni, hanem fel támasztani jött volt. Csak csudálni kellett azt, hogy a' halottal ugy beszél, mint az elevennel, ugymint a' ki azokat-is elől hija a' mik nincsenek, és szavát fogadgyák, Szent Pál bizonyságából *ad Roman. c. 4.* Vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea, quæ sunt. Szintén ugy parancsol azoknak, a' mik nincsenek, mint azoknak a' mik vannak. *Dixit, & facta sunt*, Nem volt a' földből semmi, parancsolt mégis, hogy legyen, és lőtt, elő állott a' mi nem volt, nem volt az ég, s' elő hitta semmiből a' valóságra, nem voltak a' barmok, és állatok, és szavára lettenek, a' vizekből madarakat alkotot mind oly hatalommal, a' melynek engedni kellett annak-is, a' ki meg nem volt, mennél inkáb könnyebben parancsolt a' halotnak, a' kinek módgya volt, és vagyon, hogy meg-elevenitse. Ama' régi aszszonynak Annának mondása ként, *1. Reg. c. 2.* Dominus mortificat, & vivificat, deducit ad inferos, & reducit. Az Ur öl, és elevenit, alá viszen pokolra, és visza hoz. Mert igaz a' felőle, a' mit mondott Szent Dávid *Psalm. 67.* Dabit voci suæ vocem virtutis. Erőt ád az ő szavának, és oly erőt, hogy a' halottat csak ugy szollitsa ki a' koporsóbul mint más álmából az aluót, sőt a' mint Sz. Agoston szoll: *Nemo tam facilè excitat dormientem in lecto, quàm facilè Christus revocat de sepulchro. cit. à Bonav. hic.* Senki nem kőlti oly könnyen fel az ágybul az aluvo embert, a' mely könnyen koporsójából ki hija Kriftus a' halottat. Mire nézve, jutván az eszemben a' mit mondott Sz. Pál *ad Coloss. c. 3.* hogy mind meg-hóltak, azon gondolkodom, miképpen támaszalak fel, engetteké a' szónak, ha mindenikének azt mondom: *Surge*, kely fel? de nem kell ti néktek a' fel támasztás minnyájotoknak, mert boldog a' ti haláltok. *Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.* Meg-holtatok (ugy mond Szent Pál) és a' ti

ad Rom. c. 4. v. 17.

1. Reg. c. 2.

Psalm. 67. v. 35.

S. Aug. cit. à Bonaven. hic.

ad Coloss. c. 3. v. 3.

ti életetek el vagyon rejtve Kristussal az Istenben. Nem ferkentlek én fel ebből a' halálbul, mert igy leg igazabban éltek, ugy mint akkor, mikor e' világnak, és minden gonoszságnak meg-holtatok.

Hallom én azt a' szót, *Ne suscitetis, atque vigilare faciatis dilectam. Cant. c. 3.* Senki meg ne probállya, hogy az Istennek kegyesét a' Keresztyén tekélletes lelket fel ferkentse! hanem csak a' vagyon előttem, hogy talán nem minnyájan egyenlő halállal hóltanak-meg, és nem elsőben fekűsznek némellyek koporsójokban, micsoda koporsóban? kérdi Szent *Ambrus l. 5. in Evang. Quid est iste tumulus tuus, nisi mali mores? tumulus tuus perfidia est, tumulus tuus guttur est, sepulchrum patens est guttur eorum.* Mellyik a' te koporsód? a' te rosz erkölcsöd, a' te hitetlenséged, a' te gonosz torkod, és nyelved. Errül mondatott; nyitva vagyon az ő koporsójok a' torkok, ebből szollittalak én ki, Keresztyén lélek a' koporsóbul, a' ki ha egy szómnak engedz, és mindgyárt fel kélsz, annyit nyersz, mint ha meg sem hóltál volna, meg-ólt a' vétek, és gonosz erkölts, de hallyad kiáltásomat *surge*, kely fel sietséggel, hallogatás nélkül vétkedből, és mindent meg-újitasz magadban, és meg-eleveniteszl, mellyet meg-mutatok.

Cant. c. 8.

S. Ambros. l. 5. in Ev.

Propositio.

Semmi kérdés nincsen arrul, ha a' vétek meg-ólljye az embert, vagy sem? mert hittel hiszük azt, hogy a' testi halál a' bűnből származott, *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, ita in omnes homines mors transiit, in quo omnes peccaverunt. ad Rom. c. 5.* Valamint egy ember által jött bé e' világra a' bűn, és a' halál a' bűn által; ugy minden emberre el hatott a' halál, a' kiben minnyájan vétkeztek. Ugy meg-gyökerezett tudni illik a' halálnak ereje bűneink miatt bennünk, hogy semmiképpen ki ne irthassuk és azért mondotta Sz. *Chrysosto-*

ad Roman. c. 5.

S. Chryſoſt hom. 28. in Matt. *Ipſa mors à peccatis habet radicem.*

hom. 28. in Matt. A' halál a' bűnben gyökerezett-meg, arrul vagyon azért a' kérdés, ha meg-ől lélekben a' vétek, hogy elevenedűnk-meg, eziránt hogy meg-ôli a' lelket, nyilván vagyon Rebeka beſzédébűl *Geneſ. c. 27.* a' ki látván haragját Eſaunak Jákobra, el tekéllette magában, hogy el kűldi ſzeme elől

Gen. c. 27. Jákobot, és okát ezt adgya, *Cur utroque orbabor filio unâ die?* El kűldőm ſzerelmes gyermekemet, mert miért kell énnékem mind a' két fiamtul egy nap meg-foſztatnom? oh! felettébb mód nélkűl valo aſzſzonyi felelem: azt mondanám én, ha titkát nem érteném, mert ámbár meg-vijanak, erőſlebb Eſau, és vitézebb Jákobnál, ha Jákob el eſik-is a' harczon, meg-marad Eſau, és ugy ſem léſzen igaz, hogy mind a' kettőtűl meg-foſztatik Rebeka. De a' mint Szent *Ambrus* magyarázza, mind a' kettőnek feltette ő életét, eggyiknek teſti, a' máſiknak lelki életet, és

S. Ambroſ. igy ſzoll: *Non quaſi timuiſſet Rebecca, ut ad pugnam venientes mutuis concidiſſent vulneribus, ſed quod ſi alter alterum occideret, uterque incurreret mortem eodem die; occiſus quidem corporalem mortem, fratricida verò ſpiritualem.* Nem ugy mondotta azt Rebeka, mint ha attul tartott volna, hogy egyben veſzvén egymáſt meg-ôlik, hanem hogy ha eggyik meg-ôlné a' máſikát, mind a' kettő meg-halna, eggyik, a' mi azt illeti a' ki meg ôlettetnék teſti halállal, a' gyilkos pedig lelki halállal. Ettűl félt Rebeka, s' azért kűldőtte el fiát, mert ha meg-kellene azt keſergeni, a' ki lelkét-is meg-ôlte, tehát igaz az, hogy az eleven teſtben halva lehet a'

S. Chryſol. ſerm. 19 lélek a' bűn által. *Fit in corporis ſepulchro vivo funus animæ jam ſepultæ. Chryſologus ſerm. 19.* Bizonyos az, hogy a' meg-ôlt léleknek temetéſe vagyon az eleven teſtben. Ettűl a' lelki haláltul minnyájan félűnk ugyan ſzóval, de cſelekedettel magok vonnyák magokra ha igaz a' bölcſnek mondá:

dáſa *Sap. c. 1. Impij autem manibus, & verbis accerſierunt illam, & ſponſiones poſuerunt ad illam, quoniam digni ſunt, qui ſint ex parte illius.* Az iſtentelenek pedig kezekkel, és beſzédekkel hitták azt (az az, a' halált:) és ſzövetséget tőnek véle, mert méltók hogy az ő réſzére legyenek. *Sapient. c. 1. v. 16.*

Oh nyomorult emberek! féltik teſteket, s' lelkeket reá bizzák! mert valahányſzor a' bűnnek engednek, a' halállal ſzövetkeznek, s' miképpen ſzabadulhatnak ennek ki hatalmából, hanem ha az Ur ſzavát hallyák, és ſietséggel fel kelnek. *Ab hoc tumulo ſurgis, ſi audias verbum Dei. S. Ambroſius l. 5. in Lucam.* Ugy kelhetz ugymond, ki halálodbul, ha hallod, és engetz az Iſten ſzavának ő azt kiáltya. *Tibi dico ſurge.* te néked mondom kely fel, kövеſſed e' máj halottat, és mindgyárt induly, űly fel, mert igy, ugy megvigaſztalod az anyádat az Anyeſzent-egyházat, meg-vigaſztalod a' menyei gyűlekezetet, mint ha ſoha csak meg ſem hóltál volna, az az, mint ha ſoha nem vétettél volna. Sz. *Ennodius* tanitáſa ſzerént *lib. 5. ep. 17. Quis credat deliquiſſe in correctione velociſſimum? penè non vocandus eſt teſtator exceſſuum, qui obviam manum ponit in ſurrectione culparum.* Ki hiheti el, hogy valamiben vétett az, a' ki leg gyorſſabb maga meg-jobbitásában? nem kell, ugy tetzik, azt vétkeſnek mondani, a' ki a' gonoſzságibul fel kelésére maga nyujtya ki előbb a' kezét: tudni illik a' joságra valo gyorſasága helyre hozza előbbeni tunyaságát, mikor lankattan valo menésében meg-botolván el eſett. Valaki gyors a' fel keléſre, nem éreztetik annak el eſéſe. S' erre mondotta Salamon, avagy ő általa a' Szent Lélek *Prov. c. 24. Septies in die cadet juſtus, & reſurget.* Az igaz hétſzer eſik el napjában, és fel kél. A' hol, veſzitek eſzetekben, mindenik eséſe bűnőſsé tette az igazat. s' mind azon által mégis egyſzer ſem veſztette el nevét az igaznak, mert gyakorta valo bűnben eſéſét, *S. Ambroſ. l. 5. in Lucam.* *S. Ennod. l. 5. ep. 17.* *Prov. c. 24. v. 16.*

sét, gyakorta valo gyors jobbitásával csak észben sem engette venni. A' mint Szent *Hieronymus* ezt hellyen hadgya, s' azt mondgya: *Justi vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam semper resurgit. ep. 46.* Soha nevét az igaznak el nem veszti, a' ki gyors pénitentzia tartása által mindenkor fel kél bűnébűl. Melyrűl gondolkodván Szent *Bernárd*, azt tartya a' felől az igaz felől, a' ki gyakorta meg-esik, s' meg mindgyárt fel kél, hogy azon esetivel, vagy erősíti, vagy neveli az igazságát. *Justus septies in die cadit, verùm hoc interest inter eorum casus, quòd justus suscipitur à Domino, ideoque resurgit fortior, super manum Domini cadit, & miro quodam modo etiam ipsum peccatum in justitiam cooperatur. ser. 2. in Psalm. qui habitat.* Az igaz hétszer esik el napjában. De abban kűlömbőz az igazak el esése, hogy valahányszor az igaz el esik, annyiszor az Urtul emeltetik fel, és azért sokkal erősebb kél fel. Az Ur kezére esik, és igy csudálatos képpen, még a' vétek-is szolgál az ő igazságának nevelésére. Mellyet jobban nem magyarázhatok én meg, mint a' le irt képbűl, mely hogy jol ki tessék, és meg-ismértessék, homályos vonyásokat tészen körűle a' képiró, nem hogy szépitené a' fejért a' fekete, a' homályos a' fényesset, a' rűt a' szépet, hanem hogy ezek között inkáb ki tetzik, a' mi szép, tűndőkól a' homályban a' fényesség, kedvesebb a' fejér a' feketében, igy a' gyakor esetek között a' gyors fel kelés, a' szapora vétkek után szapora pénitentia tartás jobban ki mutattya az igaznak jó szándékát, avagy ha ez nem tetzik, talán világosban meg-magyarázza ezt a' kisdedeknek el esése. Nem de a' kisded gyermek, a' kinek lábacskái birják, nem szaporán rögzik-é le az annya kezei között? de mivel minden felől ugy tartya kezeit az annya, hogy arra essék, emelten emeli, s' csak annyi, mint ha soha csak nem-is ingadozott volna, sőt a' mint kezére esik,

S. Hieron. ep. 46.

S. Bernard. ser. 2. in Ps. qui habit.

esik, ugy leg hamarébb talpra álittya gyermekét, s' erőssittőn erősíti lábacskája inait. Igy szintén Szent *Bernárd* elmélkedésébűl, az Istennek esik az igaz kezére, s' azért emelten emeli, mert mindenkor pénitentziára fel kelvén, inkáb erősíti igazságát, hogy ûdejében erőssen űllyön.

Innen történt az, hogy az Evangelista nem feltené gyanóságtul Salamont, ha szintén Annyát meg-nevezné-is Bersabéth, mint ha nem volna őrökőse Dávid országának arra nézve, hogy házasság törő aszszonytul szűlettetett. *David autem Rex genuit Salamonem ex ea, quæ fuit Uriæ. Matt. cap. 1.* Dávid Király pedig nemzé Salamont abbul, a' ki Uriás felesége volt, noha pedig inkáb félthette volna attul, ne találtán ha nevét meg-mondgya Salamon Annyának, ki ki el gondollya, hogy nem igaz ágybul valo, s' nem-is őrökőse Dávidnak, mert tudgyuk, kicsoda volt az Annya, de más a' Szent Léleknek ítélete, bizvást meg-iratta kitűl szűlettetett Salamon, mert ha szintén azzal vétekben esett-is Dávid, de ugyan hamarsággal valo pénitentzia tartása meg-bizonyitotta azt, hogy igaz házasságbul nemzette Salamont, s' annyira el törlötte mind magának, mind Bersabénak gonosz hirét, mint ha soha nem-is vétett volna. A' mint Szent *Ephrem de pœnit.* szoll: *Davidis vera pœnitentia effecit, ut ne vestigium quidem in illo remaneret, quippe qui ita adulterij cicatricem delevit, ut etiam corrupta Bersabeth Salamonem regem constituerit.* Sz. Dávidnak igaz, és gyors pénitentzia tartása cselekette azt, hogy csak seb helye se maradna rajta a' házasság törésbűl, a' cselekette azt, hogy Bersabének-is gonosz hire megváltoznék, és igaz őrökősét szűlné Dávidnak Salamont a' királyságra.

Matt. c. 1.

S. Ephrem. de pœnit.

Igy mind a' két bűnős szűle, oly igazzá tették magokat, mint ha soha nem-is vétettek volna. Eggyik Jo-

seph dicséretét, málik Susannáét magáévá tenné, mert siettek a' bűnből valo fel keléssel. Többet mondok, oly hatható a' sietséggel valo pénitentzia tartás, hogy ha kéntelen-is, csak békével tűrje ember bűntetését, nem veszti el nevét az igaznak. Nem vétett volt-é Isten ellen amaz Isten embere, és Profétája, a' ki Béthelben utólso romlását meg-jövendölvén Jeroboámnak, parancsolattyát megszegte az Urnak, a' ki azt hatta volt néki, hogy azon úttyában se kenyeret ne egyék, se vizet ne igyék, se azon az úton visza ne térjen, a' mellyen jött, s' mégis meg-csalattatván más Profétától, visza tért, evett, és ivott; s' mindgyárt halálát meg-kiáltotta az Isten, mit cselekszik az Isten embere? bűnét meg-ismêri, s' békeséges tűréssel várja fejére veszétét, meg-indul, hogy mennyen, és az oroszlány el szaggattya, kérdik azonban az által menők ki volna az, a' ki halva fekszik az úton, azt felelé a' másik Profféta, *Vir Dei est, qui inobediens fuit ori Domini, & tradidit eum Dominus leoni. 3. Reg. c. 13.* Az Isten embere, a' ki szo fogadatlannya volt az Ur szavának, és azt az oroszlánynak adta.

3. Reg. c. 13. v. 26.

Csudálatos beszéd! ha Isten embere volt, hogy mondgya szo fogadatlannak? avagy ha szo fogadatlan, hogy mondgya vétke után Isten emberének? Meg-felel Szent Gergely *l. 4. Dialog. c. 24. Punitâ inobedientiâ, jam justus ex morte fuit.* Mivel engedetlensége halállal bűntettetett, meg-tartotta előbbeni igaz nevêt; de miképpen használt néki a' kéntelen halál? hallyátok *Lyrát. Vir Dei quia datam sententiam supra se auditam acceptavit, & voluntati Divinæ se committens, peccatum inobedientiæ morte corporali expiavit.* Igen-is Istennek emberének neveszтetett bűne után is, mert halván az Urnak reá vetett sententziáját, bűnéért jó kedvel vette, és azért az Urnak szabván magát akarattyához, testi halállal tett eleget bűnéért.

S. Greg. l. 4. Dialog. c. 24.

Lyra.

Min-

Mindenkor Szent, mindenkor igaz, mindenkor Isten embere nevét érdemlő, csak azért-is, hogy mindgyárt bánta vétkét, mindgyárt kész volt az el rendelt bűntetést el szenvedni. Mely ha ugy vagyon, mit mondunk immár a' felől, a' ki csak hallya, *surge*, kely fel, s' mindgyárt igaz pénitentzia tartással fel kél? bizony akár minémű vétekkel ôletett-is meg, de meg-élled mindgyárt, mihellyett bűnét meg-bánta.

Nem tudom ezt jobban meg-probálni, mint Szent János beszédébűl *Apoc. c. 14.* nagy sereget látván az Istennek széke előtt a' több dicséretek közőtt azt mondgya felőlők, *In ore eorum non est inventum mendacium, sine macula enim sunt ante thronum Dei.* Ezek ollyanok, a' kiknek szájában hazugság nem találtatott, mert makula nélkűl vannak az Isten széki előtt. Ki hidgye ezt? semmi mocsok, se hazugság benne nem találtatott, nem de nem minden emberrűl mondgya-é az irás, *Omnis homo mendax.* minden ember hazug. Nem mindenrűl mondgya-é Szent Dávid. *Non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Psalm. 54.* Ah! Uram, ne szálly itéletben szolgáddal, mert meg nem igazul előtted semmi élő állat, ha mostan nincs-is vétkek, de ugyan vétettek valamikor, leg alább vannak közőttők a' kik vétettek, s' hogy mondod tehát nem találtatott vétek bennek? Szent Agoston meg-felel, *Dicitur non inventum fuisse mendacium, sed sine macula vixisse, quia mendacium, vel quodlibet aliud peccatum si pœnitentiâ deletum est, jam non est, & sic non invenitur. l. 3. de Sanctorum meritis c. 7.* Azért mondatik a' felőlők hogy hazugság, vagy egyéb más féle vétek bennek nem találtatott, hanem makula nélkűl éltenek, mert mind a' hazugság, mind más vétek, ha a' pénitentzia tartással el tőröltetett, immár nincsen, és azért nem találtatik.

Apoc. c. 14.

Psalm. 54.

S. Aug. l. 3. de sanctor. merit. c. 7.

O! boldog ſerénység! a' mely annyira meg-gyogyittya a' ſebet, hogy hellye ſe maradgyon! annyira meg-tiſztittya az undokságot, hogy ſzennye ſe láttaſsék! annyira meg-eleveniti a' holtat, hogy ſoha életében csak meg-bontakozotnak ſe iſmérteſsék. Micſoda tehát immár a' mi tartoztaſſon? Kereſztyén lélek! ha meg-holtál a' bűn által koporsódban! mind untalan kiált fűledben a' te Iſtened *ſurge*, kely fel! kiált a' reád bocsátott betegséged által, kiált a' környűl lévő dög halál által. *ſurge*, s' miért nem emeledel? talán rea akadnék én ennek az okára, mely nem más, hanem hogy a' hollónak halgatſz kiáltására, e' fogja el fűledet, e' tőlti bé, de veſzedelemre, a' mint ezt *Sophonias* ki hirdette *c. 2. Vox cantantis in feneſtra, corvus in ſuperliminari.* Az hollónak éneklő ſzava az ablakban, az hollo a' kűſzöb fölett. O kedvetlen éneklés! ô undok karatyolás! micſoda holló éneke ez? hanem a' mit mondott *Card. Vitriacus ſer. Dom. 17. poſt pent. Vox cantantis in aure cordis, vox corvina eſt, vox diaboli, qui clamat, cras, cras, pœnitebit.* A' ſzivednek fűlében kiálto ſzó, a' hallogatás holló ſzava, az az, az ördög, a' ki azt kiáltya; hólnap, hólnap, és azért nem hallod édes Iſtenedet. Ah! Kereſztyén ember! vesd ki ezt a' karatyolo rút hollót az ördögöt, s' nem ennek, hanem annak hallyad ſzavát a' ki ma kiáltya, *ſurge, ſurge*, mert ha hallod, és fel kélſz, oly elevenen adatol az Anyaſzent-egyháznak viſza, mint ha ſoha lelki halálban nem fekűttél volna, ha pedig el halgatod, ſoha örökké boldogságra hivó ſzavát ſem hallod. Ezt kerűllyed, és azt hallyad. *Hodie ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra. Pſalm. 94.* Ma ha az ô ſzavát hallyátok, ne keményitsétek-meg ſziveteket, hogy élheſſetek, és örökké élheſſetek. Amen.

Sophon. c. 2. v. 14.

Card. Vitriacus ſerm. Dom. 17. poſt pent.

Pſalm. 94. v. 8.

PŰN-

PÜNKÖSD UTAN, TIZENÖTÖDIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Egyedül Istentül vagyon, az igaz vigasztalás.

Dixit illi noli flere. Lucæ cap. 7. Mondá néki ne siry. *Luca c.7.*

NAim várossábul eggyetlen egy meg-holt fiát temetésére kesérvessen ki késérö özvegy aszszony, jol lehet ugyan hogy irgalmasságra inditotta Kristus Urunkat, szapora könyhullatásával, a' mint az Evangelista fel jedzette, *Quam cùm vidisset Dominus, misericordiâ motus super eam, dixit noli flere* Ibid. Mellyet látván az Ur könyörülvén rajta, monda néki, ne siry, mert meg-vagyon irva, *Non despiciet Dominus preces populi, nec viduam. Eccles. c. 35.* Meg nem veti könyörgésit az árvának, és sirását az özvegynek az Ur, mivel annak árvasága oly hathatosá tészi Isten elött sirását, hogy az egeket-is meg-hassa a' Szent Lélek bizonyságábul, a' ki az özvegy felöl azt mondgya *Eccl. c. 35. Lachrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio ejus super deducentem eas, à maxilla enim ascendunt usque ad cœlum.* Az özvegynek könyvei az orczáján gördülnek le, de az állárul az égik mennek. A' mely helyre *Chrysostomus* azt mondgya, *Non parva vis lachrymarum viduæ est, sed ipsum cœlum possunt penetrare.* Nem kicsiny ereje vagyon tehát az özvegy sirásának, mivel az eget-is meg-hattya; Es ugyan azért Illyés Proféta-is az özvegy könyörgésére *Ibid.* *Eccles.c.35. v.17.* *Ibid.v.18.* *S. Chrysost.*

nagyobb csudát cselekedet, mint valami Próféta, vagy Patriárka cselekedett az ó testamentomban: Szent Dávid Király-is az özvegy kérésére meg engedett gyilkos fiának Absolonnak. 2. *Reg. c.* 14.. Igy üdvözitönket-is arra inditotta, hogy halottajbul fiát fel támasztaná a' mint Szent *Basilius* szoll: *Viduæ lachrymæ Unigenitum Jesum traxerunt ad constituendam unigenito vitam. orat.* 10. Az özvegynek sirása, az eggyetlen egy fiát Istennek Jésust, mint egy erővel vonta az eggyetlen egy fiának fel támasztására. De ugyan mégis azt csudálom én, előbb hogy sem mint fel támasztaná, miért tiltya sirását? *Noli flere*, ne siry. Nem de nem illendő-é sirni az özvegynek élete meg-tartojáért? fel nevelkedett eggyetlen egy fiáért? a' kiben minden reménségét vethette volna? De a' bölcs-is azt hatta, *Super mortuum plora, quoniam defecit lux ejus. Eccl. c.* 22. A' halotton siry, mert el fogyott az ő világa; mert noha ugyan valóságosan inkább kellene siratnunk a' lélek halálát, mely a' vétek által történik, mint a' testnek, de ugyan a' természet kénszeriti a' szemet, hogy könyvezzen, mert többé nem láthattya azt; a' kit kedvellett, s' mégis azt mondgya, ne siry, ugy tetzik énnékem, hogy ezen mondásával nem annyira tiltya sirását, mint ha az illetlen volna fia halálán, hanem inkáb csak vigasztallva mondgya, a' mint Szent *Bonaventura* vette eszében, *Dixit noli flere, benigno sermone eam consolando.* Csak kegyes beszéddel akarván vigasztalni az özvegyet mondotta azt, ne siry, mert ha kinek vagyon gondgya vigasztalásunkra szomoruságinkban, vagyon az Istennek, a' ki a' Prófétánál *Isaiæ c.* 31. azt igérte, *Quomodo cui blandiatur mater, ita ego consolabor vos.* Valamint az anya hizelkedik gyermekének, és kedvét keresi, ugy vigasztallak én titeket, sőt nincsen semmi igazabb vigasztalás mint a' Jesus vigasztalása, a' mellyet rővideden, hogy ő benne

2. *Reg. c.* 14. *v.* 21.

S. Basil. oration. 10.

Eccl. c. 22. *v.* 10.

S. Bonaventura.

Isaiæ c. 66. *v.* 13.

hely-

helyheſzteſsük reménségünket ſzomoruságunk ûdején, meg-mutatok. *Propoſitio.*

Terméſzete a' bús embernek, hogy mindenektûl vigaſztaláſt várjon, innen vagyon az, ha mi ſzerencsétlenségünk tôrténik, tehát egynek-is mondgyuk, s' máſnak-is, s' mennél jobb barátunkra akadunk, annál keſerveſſebben panaſzolkodunk, remélvén, hogy vagy jó tanátsával, vagy kedveſſen engeſztelô ſzavajval meg-vigaſztal, a' kinek pedig kedve ſzerént ſzolgál a' világ, még annál-is tôbb vigaſztaláſt kereſs benne az el mulando gyönyörûségek kôzôtt, de mind a' ketten meg-cſalatkoznak, mind az, a' ki búſulásában embertûl várja igaz vigaſztalását, mind az, a' ki gyönyörûségekben kereſi vigaſságát. A' mint valóságos igazsággal ſzépen tanit erre bennünket Szent *Bernárd in vigil. Nativ. ſerm.* 4. *Scio quemadmodum abundet pro Chriſto tribulatio veſtra per ipſum. Nam mundialem conſolationem vobis offerre nec libet, nec licet, vilis enim eſt, & ad nihilum utilis hujusmodi conſolatio (& quod magis eſt metuendum) etiam veræ, & ſalubris conſolationis eſt impedimentum.* Túdom mi módon bôvélkedik Kriſtusért a' ti ſanyaruságtok, de kivánom azt-is, engedgye az Ur azt, hogy a' ti vigaſságtok-is bôvelkedgyék ô benne. Mert ugyan-is e' világnak vigaſztalását ſem nem haſznos, ſem nem ſzabad kivánnom; mivel annak vigaſztaláſa fôlôttébb el vetett, és ſemmire kellô, sôt a' miért irtozáſra valo, az, hogy az igaz vigaſztaláſnak-is akadállya. *S. Bernard. in vig. Nat. ſerm. 4.*

A' máſodik teſti vigaſztalás felôl pedig elmélkedvén, ugyan búſulva ſzoll Szent *Bernárd*, *Quouſque igitur caro noſtra miſera, inſipiens, cœca, & demens, & prorſus inſana caro, tranſitorias, & caducas quærit conſolationes, imô deſolationes. ſer. 6. de nativ. Dom.* O meddig! meddig kereſi a' mi nyomorult, eſztelen, vak, és éppen bolond teſtünk, az el mulan- *S. Bernard. ſerm. 6. de adv. Dom.*

mulando, és heában valo vigaſztaláſokat, sőt meg-ſzomoritáſokat. Ah! nem igy atyámfiaj, hanem abban vigaſztaltaſsatok meg, a' ki ezen teſteteket maga Szent teſtének fényeſségére hozhattya Kriſtus Jeſusban, mint ha azt mondaná abban cſalatkozik-meg, a' ki a' teſtben kereſi gyönyörűſségét, és vigaſztalását, hogy vigaſztalojával eggyűtt el vész, de a' ki Kriſtusban kereſi, véle eggyűtt neveli örökké boldogságát. Az igaz vigaſztalás cſak Iſtentűl lehet állandó, s' ebben vétett a' tékozlo fiunak báttya, a' ki midőn azt véli vala, hogy rendeſſen menti magát, leg okLuca c. 15. talannyabbul ſzollott, *Nunquam dediſti mihi hædum, ut cum amicis meis epularer. Lucæ c. 15.* Soha énnékem (ugy mond) egy koſt ſem adtál, hogy barátimmal vigadhatnék, annyit akar mondani, mindenkor a' háznál űlők, ſemmit el nem tékozlottam, s' mégis annyi ajándékot nem vettem, hogy azt barátimmal kőzőlhetvén, bennek vigaſságomat, és vigaſztaláſomat találhattam volna. O eſztelen panaſz! éppen ez az oka ſzomoruságodnak, mert barátidban tetted vigaſztaláſodat, nem barátiban, hanem jámbor Attyában kellett volna helyheſzteni vigaſságát, hogy mindenkor véle volt, de mivel attyát meg-vetvén, barátiban kereſte, fel nem találta.

A' mely példát Iſraël népére magyarázván Szent *Hieronymus*, mivel Iſraël el hatta az Iſtent, és a' földiekben kereſte vigaſztalását, igy ſzoll: *Erras Iſraël, dic potiùs ut tecum epularer, non poteſt eſſe tibi aliqua jucunditas niſi patre tecum celebrante convivium. ep. 146.* Igen meg-cſalod magadat Iſraël, nem azt mond, hogy barátiddal vendégeskedgyél. Nem lehet néked vigaſságod, hanem ha atyáddal vagyon vendégséged. Igy Kereſztyén lélek, néked ſem lehet igaz vigaſztaláſod ſemmi barátidtul, ſemmi győnyőrűſségedtűl, ha ſzintén éjjel, nappal kőrnyűled állanak-is

Hieron. ep. 146.

ba-

barátid, ha szintén kivánságid szerént testi gyönyörűségedben fülig merülsz-is, egy Istenen kivül, sohul fel nem találod.

Senkinek nem lehetet gyönyörűségekkel bővebb helly e, mint Adámnak a' paradicsomban, minden féle szája izét gyönyörkőttető gyümölcse meg volt, a' mellett leg hivebb társa oldalábul termet szerelmes Evája, mégis minek utánna vétke miatt meg-szomorodott, ah! nem hogy ezektül vigaztaltatott volna-meg, hanem inkáb jobban meg-keseredett, s'azért tőlök szaladván a' fűge fa leveli alatt lappangott. Mit mivelsz Adám? min búsulsz? előtted a' paradicsomnak gyönyörűsége, veled tőled el válhatatlan társod, a' kiben annyit gyönyörkőttel, hogy nem vigadoz? de nem vigadhat Adám, mert Istenen kivül kereste vigasztalását, s'azért inkáb meg-szomorodott.

Errül *Arnoldus Carnotus de opere sex dierum.* igy szoll: *Non statim post prævaricationem ejectus est homo de paradiso voluptatis, sed conscio sceleris, nihil deliciæ conferebant.* Nem vetette ki mindgyárt Adám a' gyönyörűség helyérül bűne után, de mivel furdalta lelki ismérete, és gonoszsága meg-szomoritotta, semmi gyönyörűsége a' paradicsomnak meg nem vigasztalta. A' ki nem keresi örömét Istenben, másban fel nem találhya. Annak okáért vigasztalni akarván Izraël népét Isaiás *c.* 52. hallyátok mivel biztattya, s'mit kiált, *Excutere de pulvere, consurge, sede Jerusalem, solve vincula colli tui captiva filia Sion.* Verdődgyél ki a' porbul, kelly fel, űly le Jerusálem, oldozd-meg a' te nyakad kőteleit, rab Sion leánya! ugy de mi vigasztalhattya a' rabot? talán az, hogy a' kegyetlen Tyrannusnak szive meg-lágyult, és haza bocsáttya? Az-é? hogy jó barátival vendégeskethetik? nem lehetnek ezek vigasztalói, hanem az egy Istennek vélek léte. *Propter hoc sciet populus nomen meum in die illa, quia*

Arnoldus Carnot. de opere sex dierum.

Isaiæ c. 52. v. 2.

Geneſ. c. 18. *ipſe, qui loquebar, ecce adſum. Gen. c. 18.* Azért tudgya az én népem nevemet azon a' napon, mert én magam a' ki ſzollottam, jelen leſzek, nem hazája, nem ſzabadsága, hanem én tőrlőm el kőnyhullatáſit. A' mely irás helyére Szent *Rupertus lib. 6. in Gen. c. 18.* igy ſzoll: *O pium deſiderium! pia ſpes! longa ſuſpiria populi ſanctorum! quomodo in gaudium ſublevatus, & in riſum eſt dilatatus? quomodo abſterſa eſt omnis lachryma ab oculis ejus? Teſtatur Iſaias, cùm dicit: excutere de pulvere, &c. quia hæc dicit Dominus propter hoc ſciet populus meus nomen meum in die illa, quia ego ipſe qui loquebar, ecce adſum.* O Iſtenes kivánság! áétatos reménség! hoſzu fohászkodáſa a' Szentek népének, mi modon emeltetett fel a' vigaſságra, mi modon ſakadott ki a' nevetéſre? hogy tőrőltetett el kőnyve hulláſa ſzemeirűl. Bizonyságot téſzen e' felől Iſaiás, midőn azt mondgya, verdődgyél ki a' porbul, mert azt mondgya az Ur, az én nevemet tudni fogja az én népem, mert imé jelen vagyok, a' ki ſzollottam, ugyan cſak az Iſten tőrőlheti el, ő ſzárazhattya el ſzomoru kőnyveinket, s' azért cſak magának tulajdonittya ezt a' vigaſztaláſt a' mint Szent János bizonyittya *Apoc. c. 21.* *Apoc. c. 21. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum.* Iméaz Iſtennek hajléka az emberekkel, ő vélek lakozik, és el tőrli Iſten kőnyveiket ſiralmas ſzemekrűl. Mint ha ſem Angyal, ſem más alkotmány nem volna arra valo, hogy ſiráſunkat meg-állithaſſa. De annál nagyobb a' boldogságunk, mennél nagyobtul vigaſztaltatunk. *Felices lachrymæ, quas benigna manus conditoris abſterget. S. Bernard. in decl.* Boldogok azok a' kőnyhulláſok, mellyeket az alkotónak magának keze fog el tőrleni! attul minden ſzomoruság meg-ſzűnik, minden keſerves meg-vigaſztaltatik.

S. Rupertus lib. 6. in Geneſ. c. 18.

S. Bernard. in decl.

A' mellyet magában vévén eſzében Szent *Bernárd*, igy bi-

bizonyit felőle : *Illud ſolùm eſt gaudium, quod non de creatura, ſed de Creatore concipitur, cui comparata aliunde omnis jucunditas, mœror eſt, omnis ſvavitas dolor eſt, omne dulce amarum eſt, omne decorum fœdum eſt, omne poſtremò quodcunque aliud delectare poſſit moleſtum. ep. 104.* Csak az az igaz vigaſság, a' mely nem az alkotmánytul, és állattul, hanem magától ſzármazik az Alkotótul, a' melyhez képeſt minden más vigaſság ſzomoruság, minden gyönyörűség fájdalom, minden édeſség keſerűség, minden ſzépség rutság, egy ſzóval valami más gyönyörkőttethet, gyötrelem, és búſulás. *S. Bernard. ep. 104.*

Es ugyan azért Szent Dávid, noha mindenre bőven volna aranya, ezűſte, más teſti gyönyörűségi &c. de ugyan csak azt kiáltya, *Renuit conſolari anima mea, memor fui Dei, & delectatus ſum. Pſalm. 76.* Semminémű képpen nem akart ſzomoru lelkem meg-vigaſztaltatni, de megemlékeztem Iſtenemrűl, és imé mindgyárt vigadoztam. Valoban boldog ſzomoruság! a' mellyet maga egyedűl vigaſztal az Iſten: keresſék tehát a' bolondok a' világnak zöldellő rétein vigaságokat, a' tobzódók torkoſságokban őrömőket, máſok más el mulando tettetett jókban; mi az Iſtenben keresſük vigaságunkat, ő tőle várjuk vigaſztaláſunkat. Boldog lelek az, a' kinek még az Angyalok ſem tetzenek Iſten nélkűl, mert ennek oly vigaſsága érkezik, a' mellyet el nem fordithat a' világ. Volt Magdolnának réſze e' világi vigaſságban, de ugy el fogyott, hogy csak ſiráſra fordulna élete, de minek utánna a' Kriſtusban kezdett őrvendezni; ah! ugy meg-vigaſztaltatott, hogy tőbbé ſenki vigaſztalását nem kivánná. Jut-é eſzetekben, mely nagy ſiráſſal kereſte a' meg-ölt Jeſuſsát a' koporſóban? s' mint vigaſztaltatott-meg? *Dum ergo fleret, inclinavit ſe, & proſpexit in monumentum, & vidit duos Angelos in albis ſedentes, unum ad caput, alterum ad pedes, ubi poſitum fuerat cor-* *Ifſ. 76. v. 4.* *Joan. c. 20. v. 11. & 12.*

pus Jesu, dicunt illi, mulier quid ploras? dicit eis, quia tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerunt eum. Hæc cùm dixisset, conversa est retrorsum. Joan. c. 20. Midőn sírna Magdolna, meg-hajlott, és bé tekéntett a' koporsóban, és láta ottan két Angyalt fejérben, eggyiket a' fejénél, máſikát a' lábánál a' mint tették volt az Urat. S'mondgyák néki az Angyalok, mit sírſz? felele, mert el vitték az Uramat, s'nem tudom hová tették, ezeket midőn mondotta, viſza fordult. Mit mivelſz keſerves Magdolna? az Angyalokkal vagyon beſzéded, ne forduly el tőlők, ezek a' vigaſztalo lelkek, mennyeknek ékeſségi, de mivel ſzerelmes Jeſusát nem látta, el fordult tőlők, mint ha haſzontalan volna minden biſztatáſok, ha Jeſuſt nem láttya. A' kirűl *Origenes* igy ſzóll: *Maria doloribus confecta, nullam recepit conſolationem, & ad nullum tendit conſolatorem, ſed intra ſe cogitat, proh dolor! qualis eſt iſta conſolatio? oneroſi ſunt mihi omnes conſolatores, gravant me, & non conſolantur, ego quæro Creatorem, & ideò gravis eſt ad videndum omnis creatura. Nolo Angelos videre, nolo cum Angelis manere, quia poſſunt dolorem augere, & non poſſunt pondus delere.* Maria fájdalmoktul ſzorongattatván ſemmi vigaſztaláſt nem veſzen bé, és ſemmi vigaſztalóhoz nem ſzándékozik; sőt magában gondollya vala: ah! fájdalom! minémű vigaſztalás ez? ſulyoſſak, és izetlenek énnékem minden vigaſztalók; terheljnek engemet, és nem vigaſztalnak. Mert én Teremtőmet keresem, és azért nehéz meg-látáſra-is minden teremtett állatt. Nem kivánom látni az Angyalokat, nem akarok az Angyalokkal maradni, mert fájdalmomat nagyobbithattyák, a' terhet pedig el nem tőrölhetik. Ugy-é? tehát még az Angyalok ſem enyhitették-meg éppen a' fájdalmát, tellyeſséggel nem vigaſztalhatták. S'mi dolog tehát, hogy oly eſztelen vagy Kereſztyén lélek, hogy abban kereſed vigaſztaláſodat, a' mi

Origenes.

mi nem csak nem Angyal, hanem talán éppen ördög. Oh! kely fel haszontalan vigaságodbul, a' mely szomoruságra fordulando, sirasd-meg eddig valo esztelenségedet, s' ugy keressed vigasztalásodat, mellyet más nem adhat, hanem csak az Isten! mert ha ollyan vigaságod volna-is, mint paradicsomban lehet, de ha nincsen Jesussal, csak szomoruság minden vigaságot. S' azért midőn biztatta a' tolvajt Jesus a' Kereszttán, azzal vigasztalta; *Hodie mecum eris in Paradiso. Lucæ c. 23.* Ma én velem paradicsomban lészesz, mint ha semmit nem mondana vigaságra valót, ha csak azt mondaná, ma a' paradicsomban lészesz, hanem én velem lészesz, mert én vagyok mindenek vigasztalója, és igaz vigaság szerzője. A' mely szó *mecum* annyit tett, ugy mond Szent Agoston *serm. 119. Ne fortè verearis, ne tibi aliquis hostis, ne antiquus ille latro insidietur, possessio tibi illic me inferente firmabitur.* Akarván jelenteni, hogy e' földön nincsen bátorságos jó, semmi gyönyörüség, félelem nélkül, ha Kristus ottan nincsen. Vigan kiáltotta azt Szent Dávid *Psal. 67. Currus Dei decem millibus multiplex millia lætantium, Dominus in eis.* Az Isten szekerei tiz ezernél többek, ezerek az örvendezők, az Ur ő rajtok. Mint ha még az ő szekeriben sem örvendezhetnének a' Szentek, ha közöttök Kristus nem volna.

Lucæ c. 23. v. 43.

S. August. serm. 119.

Psalm 67. v. 18.

Ha tehát vigadni akarsz, Kristusban vigadgy, ha megszomorodott ügyedet, kivánod örömre forditani, Kristustul vigasztaltatsál, ugy lelkedet-is, ha szintén a' bünnek szomoru halálára jutott volna-is, meg-elevenited, s' azt hallod tőle, ne sirj, hanem örvendezz velem örökkön örökké. Amen.

Lege plura in Didaco Baëza in Evangelia Tit. Consolatio. in omnibus tribus Tomis.

PŰNKŐSD UTAN, TIZENHATODIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

A' léleknek bŏcsűjérűl.

Cujus veſtrum aſinus, aut bos in puteum cadet, & non continuò extrahet illum die Sabbathi? Lucæ cap. 14.

Lucæ c. 14. Kinek kŏzűletek ſzamára, vagy ŏkre, eſik a' kutba, és nem mindgyárt ki vonnya-é azt Szombat napon?

HAtalmas cſuda tételeit ŭdvŏzitŏnknek látván a' Zſidóság, mikor majd az annya méhétűl fogva valo vaknak ſzemeit fel nyitotta, majd a' poklosnak teſteit meg-tiſztitotta, majd az inaſzakattakat lábokra allitotta, majd más kűlŏmb kűlŏmb nyavalyákat gyogyitott, nem cſak nem ſzégyenlette hozzá folyamodását, hanem ugyan reá tŏldult, és ha hozzá nem férhetett, a' háznak padlását-is fel tŏrte., s' ugy bocsátotta elejében a' beteget. A' mint Szent Lukács beſzélli *c. 5. Ecce viri portantes in lecto hominem, qui erat paralyticus, & quærebant eum inferre, & ponere ante eum, & non invenientes quâ parte illum inferrent præ turba, aſcenderunt ſupra tectum, & per tegulas ſubmiſerunt eum, cum lecto in medio ante Jeſum.* Imé némely férfiak ágyban hozván egy embert, ki inaſzakat vala, és ŏtet be akarják vala vinni, és elejben tenni. Es nem találván mely felŏl ŏtet bé vinnék a' ſereg miatt, fel menének az hejazatra, és a' padlaſon alá bocsáták ŏtet, kŏzépre mind ágyaſtul Jeſus

Luce c. 5.

elej-

elejben. De még ezt nem csudálom, mert a' mint Szent János bizonyságot tészen felőle, mindenkor oly magok szerető emberek voltak ők, hogy egéségeknek meg-nyerése reménségeért harmincz nyolcz esztendeig-is el fekűttek a' Jerusálemi tó közűl, noha pedig esztendőnként, vagy mikor a' viznek indulása volt, mind annyi sokaság közűl-is, csak eggyetlen egy gyogyulna-meg, ugy mint az, a' ki első ment a' vizben. *Joan. c. 5.* *Joan. c. 5.*

Ezt azért nem csudálom, mert eggyik a' másikkal tett jó tételényire nézve, ki ki magával-is jót akart tétetni, és Urunktul segitetni. De á' csudálatos dolog, hogy annyi ezer közűligen kevesen, ketten, hárman voltanak, a' ki lelki nyavalyájoktul kivánták meg-szabadulásokat. Mikor az emlitett inaszakattat előtte látta, maga irgalmasságátul viseltetvén, bűneit bocsátotta-meg elsőbben-is mondván: *Homo remittuntur peccata tua.* Ember megbocsáttatnak a' te bűneid, de senki nem volt, a' ki azt kivánná, ah Uram! nékem-is, nékem-is, bocsásd-meg bűneimet. Látták a' sánták, a' sántának gyogyulását, ők-is azt kivánták tőle, halották a' poklosok hozzájok hasonlónak meg-gyogyulását, ők-is azt kivánták, hogy gyogyulhassanak, igy minnyájan betegeket elejben rakták, s' miért nem kérték bűnöknek bocsánattyát? talán nem voltak bűnösök? Ah fölöttéb-is gonoszak! azért mindenűtt pirongatta őket Urunk, hol képmutatóknak, hol ördög fiainak nevezvén. Tudni illik baromi emberek voltanak; az illyenek felől pedig Szent Pál azt mondgya: *1. ad Cor. c. 2. Animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritûs Dei.* A' test szerént valo ember meg nem fogja azokat, nem érti, a' mi az Isten lelkeé. *1. ad Cor. c. 2. v. 14.*

Az Istentűl mint drága kincset a' lelket romlandó edényben vettük, *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.* *2. ad Cor. c. 4. v. 7.*

2. *ad*

2. ad Cor. c. 4. S' kicsoda felti ezt? noha pedig ha mit kellene feltenünk az a' kincs volna az, a' mellyet ha el veſztünk, többé fel nem találhattyuk, bizony ugy mond Szent Judás az illyenek *Animales Spiritum non habentes. Judæ c. 19. ſecundùm deſideria ſua ambulantes contra Deum, peccatores impij.* Ezek teſtiek lelkek nem lévén, az az, annyira tartyák, mint ha lelkek nem volna, kivánságok ſzerént járók Iſten ellen, iſtentelen bűnösök. Azért pirulhatott volna akkor orczájok, mikor azt hányá ſzemekre, kicsoda közzületek az, a' ki a' kutban esett ſzamárát ki nem vonnya Szombaton? ſe ünnep, ſe tőrvény attul nem tartoztat, s' miért bánnyátok, ha az ember egéſzen tőlem meg-gyogyittatik? az az, mind teſtében, mind lelkében? De mit verſengek én azokkal, a' kik immár benne vannak bűntetéſekben, magunkal vagyon nékem beſzédem, a' kik értvén az igazat, nem a' lelket, hanem a' teſtet, nem az örők életet, hanem az ůdeig valót kereſsük, ſzánnyuk a' teſtet, ſzánnyuk a' ſzamárt, és nem ſzánnyuk magunk lelkét. A' mely nem máshonnan ſzármazik, hanem onnan, hogy ennek becsűjét nem tudgyuk, vagy tudni nem akarjuk; hogy azért előbb ſzánnyuk a' mi lelkünket bűneiben, mint teſtünket nyavalyájában, előtőkben adom annak becsűjét, és drága voltát, legyetek figyelmeteſſek.

Jude c. 19.

Propoſitio.

Régi igaz példa beſzéde az a' Deákságnak, *Ignoti nulla cupido.* A' nem iſmért dolgot ſenki nem kivánnya, és következendőképpen nem becsűlli, vesd elejben a' gyermeknek a' fényes kriſtált, és a' drága gyémántot, a' menyit adz az üvegért, vagy kriſtályért, annyin el veheted tőle a' gyémántot-is, egy piros alma, vagy darab nádméz mind kellemeteſſebb előtte, mint a' drága kövek, mert az almának, vagy nádméznek érzi édeſségét, izit tudgya, de a' köveknek árrát nem érti; Szintén igy vagyon a' teſti em-

embernek dolga, a' mi szemét csiklandgya, szivét gyönyörködtetni, testét táplállya, annak keresésében faradoz, meg-szerzésében nyughatatlankodik, és ha másképpen hozzá nem juthat, vagy erővel, vagy nagy költséggel meg-szerzi, mert a' mit érzékenysége kedvel, azt ismèri, s' azt becsülli, nem külömben mint a' Dán fiai, a' kik megkedvelvén *Lais* városának gazdagságát, kincsét, és szép lakó hellyét, addig nem nyugottanak, mig azt fel nem dultàk, mert az oda küldött követek azt mondák nékik, *Surgite, ascendamus ad eos, vidimus enim terram valde opulentam, & uberem, nolite negligere, nolite cessare, eamus, possideamus eam, nullus erit labor. Judic. c. 18.* Kellyetek fel, mennyünk fel hozzájok, mert igen gazdag, és siros földet láttunk, el ne henyéllyétek, meg ne szünnyetek, mennyünk el, és birjuk azt, semmi munka nem lészen. *Judic. c. 18. v. 9.*

Oh iszonyu kivánság! ki hallott tőlök illyent lelkeknek jovára? hol sürgették annyira üdvösségek keresését, hol fáradtak annyit az örök élet meg-nyerésében, hogy földet nyerjenek, azt kiáltyák, ne henyéllyetek, meg ne szünnyetek, mennyünk, birjuk, semmi munka nem lészen, miképpen nem lészen munka? fegyverrel kell reá útni, tüzzel kell égetni, harczolni kell, s' talán sokaknak, ha nem mindeneknek veszteével? mégis azt merik mondani, nem lészen munka! Ugyan is se vér ontás, se véres verejték, nem munka ott, a' világ fiajnak, a' hol testi, és üdeig valót érzenek, de menyországért, a' lélek boldog lako hellyéért csak egynéhány lépést-is tenni a' templomba nehéz, nagy munka üdején fel kelni, nagy munka fél órát adni az Isteni szolgálatra. Oh gyermeki eszel biro emberek! nem tudgyátok becsülleni a' lelket, a' mely rothatatlan, képe az élő Istennek, hanem csak azt becsüllitek, a' mi el romol, el rothad féreggé válik. Jaj néktek hamis itéle-

tűeknek! mert egy Aszszony itélete lészen jövendőben gyalázatos ki vetéstekre, a' mint üdvözitőnk fenyegetődött. *Regina Austri surget in judicio cum generatione ista, & condemnabit eam, quia venit à finibus terræ audire sapientiam Salamonis, & ecce plus, quàm Salamon hic. Matt. c. 12.* A' déli Királyné fel támad az itéletben e' nemzetséggel, és kárhoztattya őtet, mert el jött utólsó határitul a' Salamon bölcseségét hallani, és imé nagyobb vagyon itt Salamonnál, a' mely fenyegetés mindenekre esik azokra, a' kik egy üdeig való jóért sokat fáradnak, de lelkekért semmit sem.

Matt. c. 12.

Noha pedig ha becsüjét tekéntyük a' léleknek, annyi, hogy az Istennek Fia egyenlő mérték serpenyőben tenné magát azzal, midőn a' Keresztfára függesztetett. A' mellyet *Eusebius Gallic. hom. 2. de symb.* ugy képez magának, mint egy mérték serpenyőt, a' hol egy felől a' Kristus, más felől volt az emberi lélek. *In trutina crucis non aurum, vel argentum, non corpus aliquod Angelicum, sed semetipsum passus est Author salutis appendi, ut homini, qui à statu degenerave-rat, naturæ suæ dignitatem, vel ipsa ostenderet pretij magnitu-do.* A' Keresztnek mérték serpenyőjére, nem aranyat, nem ezüstet, nem valami Angyali testet, hanem magát függesztette fel az üdvösségnek meg-szerzője, hogy az embernek (ki az ő természetének méltoságától el hajolt volt) árrát, és becsüjét meg-mutatná.

Euseb. Gall. hom. 2. de symbolo.

Mely ha ugy vagyon, mondgyátok-meg nékem menyit ér a' Kristus drága Szent Vére, és Teste, és én megmondom menyit ér a' lélek, ugymint annyit, a' menyit maga a' Kristus az ő szeretetéből, mert érette magát adni nem kéméllette. A' mely dolgot elmélkedésre vévén Szent *Agoston* azt mondotta: *Postquam intellexi me pretioso sangvi-ne redemptum, nolo me amplius exhibere venalem. in sua convers.* Minek utánna meg-értettem, hogy oly drága vérrel vál-

S. August. in sua con-versione.

tat-

tattam-meg, ah! azután ſoha magamat el adóul fel nem téſzem, mint ha azt mondaná, tudgya ez után az egéſz világ, mely drága az Agoſton lelke, ugymint ollyan, a' melynek meg-vételére kevés e' világnak minden kincſe. *Jam enim egit commercium, pretium ſolvit, ſanguinem fudit unicus Dei Filius. Ibid.* Meg alkudott imár, sőt az árrát-is le tette, mikor drága vérét ontotta érettünk az élő Iſtennek eggyetlen egy Fia. *Ibidem.*

Mert ugyan-is mind addig ugy volt fel téve az emberi lélek, hogy a' ki akarná a' vehetné, el jőtt az ördög, és meg-vette a' bűnnek kőzlőtt győnyőrűsége által mint annak árrával. Es azért mondotta volt Szent Pál: *Ego autem carnalis homo ſum venundatus ſub peccato. ad Rom. c. 7.* En pedig teſti vagyok el adva a' bűn alá. Oh veſzedelmes árú! a' mi leg drágább, az adatik el, leg alább valo árron, de bátor alá valo árron adatnék el, cſak oly undok ſzolgálatra ne adatnék! de a' mi utálatos benne az, hogy a' mely lelket az Iſten fiai ſzabadságára váltott volt meg az én Iſtenem, azt adgya a' bűnős vétke által, az ördög ſzolgálattyára. Vajki nagy panaſza volt az a' mi ſzerelmes Megváltónknak, *Sicut aqua effuſus ſum. Pſalm. 21.* Mint a' viz ugy őntettem ki, mi kőzőnségeſſebb a' viznél? micſoda alább valo annál? mégis oly kémélletlenűl adtam ugy mond ki véremet, mint a' vizet, hogy meg-válthatnám bőségeſſen az emberi lelket, s' ti pedig oly ócsón adgyátok el, ugy mint egy undok győnyőrkőttető gondolatért, vagy cſelekedetért, egy főſvénységért, egy részegségért, egy torkoſságért, gyakorta egy illetlen, és botránkoztato ſzoért. *O anima erige te!* ah okos emberi lélek! ne hadd ugy el magadat, nagyobra becsűllyed, mint eddig becsűlőtted, mert ſok kőltségében állaſz Uradnak. *ad Roman. c. v. 14.* *Pſalm. 21. v. 15.*

Mit mondanátok arra, hogy ha látnátok egy Urat

egy undok tocsábul inni, a' mely tergekkel, mérges állatokkal, és egyéb tiſztátalansággal tele volna? kétség nélkûl azt mondanátok, e' bizony fölöttébb ſzomjuhozik, nagyobb kinnya a' ſzomjuság, mint az undok ital. Illyen ſzomjuſága volt Kriſtus Urunknak, a' ki még ama' rút árulo Judáſnak-is ſzomjuhozta lelkét, és kéſz volt ſzájábul ki venni, és azért mikor ôtet meg-csokolta, nem forditotta el ſe orczáját, ſe ſzáját tôle, hanem ſzáját ſzájához illette, kéſz annak lelkét magához venni, a' ki halálához közelittett. Mert ha *Joannes Kirmanuſnak* hiſzûnk, a' volt régenten ſzokáſa a' Romajaknak, hogy mikor ki meg-holt, annak ſzájához tette ſzáját jó barattya, mint ha annak lelkét magában vennê. A' mellyen csudálkozván Szent *Anſelmus* igy ſzoll: *Accedentem ad oſculum ſanctiſſimi oris tui, cruentam beſtiam non es averſatus, ſed os, in quo dolus non eſt inventus, ori, quod abundavit malitiâ appoſuiſti.* Oh nagy ſzeretetû Jeſuſom! miképpen cſelekedhetted azt, hogy a' te ſzádhoz közelitô kegyetlen Judáſt meg nem utáltad, hanem ſzent ſzádat a' melyben cſalárdság nem találtatott, ahoz illetted az undok ſzáihoz, a' mely tele volt gonoſzsággal! bizony nem más vitt erre, hanem az, hogy te tudtad becsûjét a' léleknek, és Judás meg nem iſmérte, ki ha tudta volna becsûlleni, harmincz ezûſt pénz kedvéért nem árult volna ily hálaadatlan ôrôk kárhozatot érdemlô vétekkel.

Joan. Kirmanus.

S. Anſelmus in Matt. c. 26.

A' mellyekbûl ha még ſem értitek menyire becsûlôtte az emberi lelket a' meg-teſtesûlt Iſten, hallyátok ôrômmel valo mondását, és meg-értitek, annyira becsûllôtte mint mindent, az az tôbre az égnél, tôbre a' cſillagoknál, tôbre a' földnél, tôbre mind annál, a' mi vagyon a' világon. Es azért mondotta, *Omnia mihi tradita ſunt à Patre meo. Matt. c. 11.* Mindenek nékem adattanak az én Atyámtul.

Matt. c. 11.

tul. Micsodák mindenek ? meg-felel Szent *Hieronymus*, és *V. Beda*, *Omnia mihi tradita sunt, non cœli, & terra, & elementa intelligenda sunt, sed hi, qui per filium accessum habent ad Patrem.* Mindenek nékem adattanak, az az, nem az egek, vagy a' föld, sem az elementomok, hanem azok, a' kik a' fiu által az Atyához mehetnek, ugymint az emberek, ezeknek lelke az, a' mi mindent foglal magában. *V. Beda.*

Erre nézve mondotta Szent *Bernárd serm. 5. in dedic. Ecclesiæ. Respiremus fratres, & si nihil sumus in cordibus nostris, fortè in corde Dei potest aliud latere de nobis. O Pater miserorum, quid apponis erga nos cor tuum? scio, scio ubi est thesaurus tuus, quomodo ergò nihil sumus; si thesaurus tuus sumus?* Pihennyünk-meg egy kevesé atyámfiai, ha szintén szivünkben semminek sem tartyuk-is magunkat, talán más itélete vagyon Istennek felölünk! O irgalmasságnak attya! ô szegenyeknek attya! mit kedvellesz bennünk? tudom, tudom hol a' te kincsed, s' miképpen volnánk semmi? hogy ha a' te kincsed vagyunk. *S. Bernard. in dedic. Eccl.*

Ha pedig az Istennek kincse vagyunk, el gondolhattyuk, hogy gonoszul becsülli, és hamissan, valaki alább becsülli, valami testi gyönyörüségnél. Az illyenekre kiált Szent Dávid. *Vani filij hominum, mendaces in stateris. Psalm. 61.* Hivságosok, hazugok az emberek fiai az ô mértékekben, a' kik közül igy szollittya-meg azt, a' ki vét Sz. *Basilius, Malè ponderas prava bonis præferens, vana veris potiora ducens, temporaria æternis præponens, prætereuntem voluptatem pro indesinente lætitia eligens.* O álnok bünös! mely hamis mértékkel élsz? mikor gonoszal eggyütt, oly formán, hogy többet nyomjon nálad a' gonosz, mint a' jó, gonoszul becsülled a' hivságot többre, a' valo jónál, az üdeig valót az örökké valóknál, az el mulando gyönyörüséget a' megmaradando vigaságnál. *Psalm. 61.* *S. Basilius.*

Ne legyen ſenki hamiſſab itéletű az ôrdôgnél a' kinek kéntelen valo bizonyſága-is meg-tanit a' lélek becsûjére, *Cuncta quæ habet dabit homo pro anima ſua. Job. c. 2.* Oly drága a' lélek, hogy azért az okos ember mindenét oda adgya. A' mely helyre *Salvianus l. 3. ad Ecchium* azt mondgya, *Dilectiſſimam eſſe animam hominis etiam diabolus non negavit, & qui ab affectu animarum cunctos avertere nititur, idem tamen chariſſimum eſſe debere cunctis confitetur. Quis ergò furor eſt, viles à vobis animas veſtras haberi? quas etiam diabolus putat eſſe pretioſas, ac per hoc quicunque animam ſuam negligit, etiam infra judicium diaboli ſe amat.* Hogy az embernek leg kellemeteſſebb a' lélek, még az ôrdôg ſem tagadta, a' ki noha mindeneket a' léleknek ſzeretetétûl el akar idegeniteni, mind azon által, ugyan csak meg-vallya, hogy azt mindeneknél inkáb kellene ſzeretnünk, micſoda dûhôſség tehát az? hogy leg el vettettyebnek, leg aláb valónak tartyuk, a' mellyet az ôrdôg-is ſokra tud becsûlleni? Ebbûl ki tetzik, hogy valaki tulajdon lelkét meg-veti, és el mulattya annak ûdvôſsége meg-ſzerzését, az ôrdôgnél-is keveſſebbet ſzereti magát. Egy ſzoval, *Quid proderit homini, ſi univerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur. Matt. c. 16.* Mit haſznál embernek, ha az egéſz világot el nyeri-is, lelkének pedig kárát ſzenvedi, a' mely lélek az egéſz világnál drágább. Szolly hozza mégis te gonoſz lélek, s' a' ki egyéb aránt hazug vagy, mondgy igazat, mit adz egy lélekért? *Hæc omnia tibi dabo. ſi cadens adoraveris me. Matt. c. 4.* Ezeket mind néked adom, ha borulván imádaſz engem, ugy tehát drágább az egéſz világnál, drágább mindennél. Ugy vagyon *Pro unius hominis anima univerſus mundus ſufficiens pretium non eſt. Euthymius.* Egy ember lelkéért az egéſz világ nem elégséges bér. A' mellyekbûl *Eucherius* azt hozza ki, és én ô véle azzal

Job. c. 2.

Salvianus l. 3. ad Ecchium.

Matt. c. 16.

Matt. c. 4.

Euthymius.

feje-

fejezem bé, *Quid ergò te ô homo! erubescendis cupiditatibus exhonoras? nobilem vult esse vitam tuam, qui tibi commisit imaginem suam, quàm pretiosus sis, si fortè non credis, interroga Redemptorem tuum. in c. 4. Matt.* Miért bőcstelenited tehát oh ember! magadat illetlen, és szemtelen kivánságiddal? a' ki néked maga képét adta, meg-kivánnya azt, hogy lelkedet becsűllyed, ki mely drága légy, ha nem érted, kérdeszkedgyél a' te Meg-váltódtul, és meg-tanulod tőle. Késért az őrdőg hogy imádgyad, feleld azt néki, te imádgy engemet, mert náladnál drágább, és kedvesebb vagyok, nem váltott-meg téged, de én érettem magát adta az Isten, s'hogy vessem el az illyen marczona dologért? nem cselekszem. Késért erre vagy amarra a' vétekre, nem cselekszem; mert tudom becsűlleni lelkemet, nem vagyok azok kőzűl a' kik felől azt mondotta: *Aliquibus corpus est voluptati, anima autem est oneri.* Némellyeknek teste győnyőrűségére vagyon, lelke pedig terhére. Mellyet ha végig cselekesztek, meg nem ejthet az őrdőg, és meg-mutattyátok, hogy okossabb lévén a' Zsidóknál, inkáb viselitek gondgyát a' lélleknek, mint a' testnek, az embernek, mint a' szamárnak, &c. és nyereségtek-is nagyobb lészen, ugymint az őrőkké valo boldogság. Amen.

Eucherius in cap. 4. Matt.

PŰNKŐSD UTAN, TIZENHATODIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Az háláadatlan embert ugy bűnteti Isten, a' mint ő, jó tévőjének jár kárára.

Obser-

Luca c. 14. *Obſervabant eum. Lucæ cap. 14.* Ő reá vigyáznak vala.

SZámtalan ſok példákbul, és csak nem minden nap minden országokban, tartományokban, városokban történt esetekbűl, mellyek az háláadatlanok embertelenségeket ki mutatták azt a' példa beſzédet ſzerzette a' Magyarság: jó tételényért jót ne várj. Ehez haſonlót mondott Alphonſus Király is, a' kit midőn feddenének azért, hogy egy háláadatlan *Luna* nevű emberrel annyi jót tenne, a' menyit máſſal nem; noha pedig minden alkalmatoſsággal ellene volna, azt felelé: *An ignoratis ingenti beneficio, non niſi ingenti ingratitudine ſatisfieri ſemper.* Panormit. l. de geſtis *Alphonſi.* Mit búſultok azon, miért feddetek engemet azért, hogy jót téſzek a' roſzal? nem tudgyátok-é? hogy a' nagy jó tétemény nagy háláadatlansággal fizettetik-meg mindenkor. Haſonlók a' háláadatlanok a' boroſtyán fához ugy mond *Plutarchus*, mert ez azon fát a' melynek árnyékában magoſſan nevelkedik el fojtya. *Ut hedera adhærens arborum ramis, ope alienâ in altum erigitur, ſic obſcuri conſvetudine potentium creſcunt, deinde præfocant eos, à quibus ſunt evecti in altum.* Nem volna módgya benne a' boroſtyánnak, hogy fel emelkedhetnék, hanem csak a' főld ſzinén kellene el terjeſzteni ágait, de a' magos fa mellett addig nevelkedik, mig eggyik ágát, a' máſik után meg nem ragadgya, és által, s' még által nem folya, hogy igy aval eggyűtt fel emelkedheſsék, de végtére ő él, és az ágas magos fa, el ſzárad miatta, ſzintén igy alacſon rendűek, az hatalmas Uraknak jó akarattya mellett fel emelődnek, de végtére a' kiktűl fel emeltettek, azokat el foytyák.

Panormit. lib. de geſtis Alphonſi.

Oh

Oh undok! és minden emberségbûl ki vetkezôdött háláadatlanság! a' mely annyira viſzi az emberteleneket, hogy nem cſak el ne feletkeznék a' vett jórul; hanem érette gonoſzal-is fizeſſenek; igy történt ûdvözitônkkel mikor a' Fáriſéuſok házába bé tért Szombaton kenyeret enni, sôt cſudát tenni, és a' beteget gyogyitani; a' melyrûl ha gondolkodom, mit várhatnék máſt, hanem nagy ôrômôket a' Fáriſéuſoknak, hogy a' világ Meg-váltója házokban bé térni méltóztatott, hanem nagy háláado ſzókat, sôt ajándékokat illyen cſelekedetiért? de oh! gyikok fiaj! nem hogy kôſzönnék méltoztatását, hanem inkáb minden dolgait álnokul visgálták, hogy valamit feddéſre valót talállyanak cſelekedetiben, a' melyért jövendôbenis meg-ôlheſsék, *Obſervabant eum*, vigyáznak vala ô reá. Vigyázz bár háláadatlan ember az igazra, de ô érette-is vigyáz reád az, a' ki mindeneket lát, mert valamint hogy ártalmára jár, a' jó tévônek a' háláadatlan ember, ugy az Iſten-is ôtet méltán bûnteti, és meg nem mentheti elôtte magât, mert gyûlôli a' háláadatlant, mellyet rôvideden meg-mutatok. *Propoſitio.*

Még az Iſtennek Profétái elôtt-is, oly nehéz volt, és oly utálatos dolog, hogy magok kérnék azoknak veſztét, valakik gonoſzal fizetnek a' jóért. A' kik kôzûl eggyik Jeremiás Proféta ily keſerves ſzókkal panaſzolkodik, *Nunquid redditur pro bono malum? quia foderunt foveam animæ meæ. c. 18.* Nem de gonoſzal fizettetik-é meg a' jó? mert imé árkot, és vermet áſtanak az én lelkemnek. *Propterea da filios eorum in famem, & deduc eos in manus gladij. Ibid.* Annak okáért bocsáſs éhséget az ô fiaikra, és add ôket a' kardnak kezére. Oh meg-engeſztelhetetlen haragu Profé-ta! miért kivánſz annyi gonoſzat fejekre ellenségidnek? azért, hogy gonoſzat gondoltak felôled? mit várhatz máſt *Jerem. c. 18. v. 20.* *v. 21.*

ellenségidtûl? de hiſzem, tudod, hogy kedves az-is Iſten előtt, ha ellenségidért inkáb kőnyőrgeſz, mint gonoſzat kivánſz fejekre? haragſzol, hogy meg-akartak ejteni? sőt inkáb azért kellene őrvendezned, hogy a' gonoſzok gyűlőlnek. Ah! ſem eggyikért, ſem máſikért annyira nem neheſztellet a' Proféta, mint azért, hogy el feletkezvén vélek jó tettérűl, gonoſzal fizettek a' jóért. S' azért magával bizonyit Iſtennel, és arra emlékezteti, hogy ő érettek gyakorta eſedezvén, tartoztatta bűntetéſeket, s' mégis ők ellene támadtanak. *Recordare, quòd ſteterim in conſpectu tuo, ut loquerer pro eis bonum, & averterem indignationem tuam ab eis. Ibid.* Emlékezzél meg Uram, hogy gyakorta oreza piruláſommal állottam előtted, hogy érettek ſzollanék, és el forditanám haragodat rolok, s' mégis gonoſzal fizetnek. Azért *Viri eorum interficiantur morte, juvenes eorum confodiantur gladio in prælio.* Az ő férfiai halállal őleteſſenek-meg, az ő iffiai karddal vereteſſenek által. Nehéz tudni illik azért ſzenvedni, hogy valakivel jót tettél. Bizonyitotta ezt Szent *Joannes Damaſcenus. Incredibilis quædam ingratitudo, ac malignitas hæc eſt, cujus beneficio ornatus ſis, ejus benignitatem in ingratitudinis anſam trahere.* El hihetetlen háláadatlanság, és kivált képpen valo gonoſzság az, hogy a' kinek jovát vetted, annak joságábul alkalmatoſságot véſzeſz a' gonoſz tételre.

Ibidem.

S. Joannes Damaſcen.

Es ez jutott eſzében Joſefnek uraságában-is, a' kimidőn kereſné báttyait, akkor agyarkottanak ellene, el tekélvén hogy meg-őllyék, de ő-is űdővel, noha nem bántotta, de ugy meg-rettentette, hogy cſak halálokat várnák a' reájok fogott arany pohár el lopásért, kiket noha nem bántot, de ſzemekre vetette, mint bántak véle jó tettéért, s' meg-mutatta azt, hogy ha hozzájok haſonlo gonoſz volna, boſzut álhatna érette. Azért cſak azt hánta

ſze-

szemekre: *Quare reddidistis malum pro bono? Genes. cap. 44.* Miért fizettetek gonoszal a' jóért? miért öldöztetek szeretetemért? miért kerestetek halálra? mikor én eletre kerestelek. Oh rettenetes feddés! el gondolhattyuk, mint dobogot szivek akkor, mikor fejedelmi hatalmát látván, az el adott ôcsôknek, háláadatlanságokért hallották, és nem tagadhatták, bizony, ha csak valami kevés becsület, és emberséges erkölcs volt-is bennek, ugy iránzom, inkáb szenvették volna halálokat, mint a' féle gyalázatyokat. *Gen. c. 44. v. 4.*

Illyen feddést vetett a' Próféta által az árulo Judásnak elejben Kristus Urunk *Psalm. 54.* undok háláadatlanságáért, mikor vett becsületiért, hatalmáért el árulta, el adta szerelmes mesterét. *Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique, tu verò homo unanimis, dux meus, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, &c.* O álnok háláadatlan Judás! el árultál, és el adtál! miért? mit vétettem? azt-é? hogy ki választottalak a' világbul? ah! ha ellenségem cselekette volna, tûrhetô volna, de te velem eggyezô emberem, kalauzom, ismérôm? a' kivel egy édes kenyéren voltam, ah! ez leg nehezebb el tûrésre. *Psalm. 54. v. 13.*

Mint ha azt mondaná, ezekért szeretetet, háláadást, jó tetemény t érdemlettem volna, s' te mégis oh háláadatlan ember! inkáb gyûlöltél, inkáb el árultál? mit érdemlett? oh én Istenem! ha szabad volna igazat mondanom, és két felé tekéntenem, nem de nem mi reánk esnének-é ezek a' pirongatások? mert ha mely nemzet vette jovát Istennek, mi bövelkettünk azokkal. Minket ápolgatot, és mi ellene rugódosztunk, mert *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* A' ki hatalom ellen áll, az Isten rendelése ellen áll, mégis mikor nem büntetett, annál inkáb ellene támadtunk, annál bövebben szaporodott a' gonoszság, és hamisság, meg-csükkent még az hivekben-is a' hit, és a'

hitetlenség erőt vett a' szabad életű gonoszakban, s'mit gondolhatunk máſt, hanem hogy minékünk szoll Jeremiás levele, minket hánnak kardra, mi lészünk a' Pogánynak prédája, mit gondolhatunk máſt, hanem hogy megfedd Joſef, az az a' világ szabaditója, minket fedd, és bűntet-meg, hatalmas Urunk a' Kriſtus.

De imé csak mutatta oſtorát, és el vetette, csak félig vonta ki haragjának palloſsát, és viſza tette, csak savanyubb szóval szollitott-meg, és meg csendeſedet. Mit vár érette? azt-é? hogy meg-újitſuk gonoſzságinkat? bűneinket ſzaporitſuk? ah! bizony a' mint nem ſiet, ugy nem félejt; engedni látzik moſt, de ha meg nem emlékezünk jó tételményirűl, félek rajta, hogy jövendőben is boſzuját állya. A' mint e' felől szépen int Szent Gergely, *Conſide-*

S. Gregor. l. 30. mor. c. 9. *randum quippe eſt, ne acceptum munus vertamus in vitium, ne per favorem vitæ nos abſorbeat vorago nequitiæ, iram namque ſuper nos ſuperni judicis inextingvibiliter accendimus, ſi contra benignitatem illius, etiam ex ipſa ſua largitate ſumma nos apponamus. l. 30. mor. c. 9.* Azt kellene jó gondolkodáſra vennünk, hogy a' vett ajándékot bűnre ne forditſuk, és az életünk engedelmében el ne meritſen a' gonoſzságnak őrvénye, mert ugyan-is a' fejünk fölett lévő birónak haragját el oltatlanul gyujtyuk, ha az ő kegyeſsége ellen, az ő bőv adománnyábul ellene állunk.

Ellent állott a' Zſidóság, de mint járt? ki eſett Iſtennek kedvébűl, és szemekre hányá Iſten azt, hogy gonoſzul fizettek a' jóért, és erre nézve mondgya Szent *Bernárd* hogy igazán mondatik nékik az Urtul az, *Quid debui fa-*

S. Bernard. in ſcbala clauſtr. *cere tibi, & non feci? non eras, & creavi te, peccâſti, & diabolo te ſervum feceras, & redemi te, in mundi circuitu cum impijs currebas, & elegi te, volebam apud te manſionem facere, & tu deſpexiſti me, & non ſolùm ſermones meos, ſed & me projeciſti re-*

retrorsum, & ambulâsti post concupiscentias tuas. in schola Claustral. Mit kellett cselekednem te néked, és nem cselekettem? nem válal, és én teremtettelek téged, vétkesztél, és az ördög szolgájává tetted magadat, és meg-váltottalak téged; a' föld kerekségében az istentelenekkel futz vala, és el választottalak téged, lako hellyet akarok vala nálad szerzenem, és te meg-utáltál engemet, és nem csak az én beszédimet, hanem engemet-is meg-vetettél, és a' te kivánságid után jártál.

A' kiknek pedig illyeneket hány szemekre, mit várhatnak? bűntetést fejekre. Csak hogy jol vette eszében Sz. *Cyrillus Alexandrinus*, nagy külömbség vagyon a' jók, és gonoszok között. *Sicut acceptâ contumeliâ bonus fit melior, ita malus de beneficio fit pejor, odientes Deum omnia etiam bona vertunt in mala. lib. 6. in Joan. c. 10.* Se igérettel, se fenyitéssel nem jobbulnak a' gonoszak, és hálaadatlanok, mert valamint az igazak, és jok, a' gyalázatbul jobbulnak, ugy a' gonoszak a' vett jó tételéből rosszabbak lésznek, és a' kik az Istent gyülölik, minden jókat gonoszra forditanak, és annál hálaadatlannabbak, mennél tovább tűri el őket az Isten. Sok példákbul tetzik ki, mint Szent Vid életébül, a' ki minek utánna *Diocletianus* léányát az ördögtül meg-mentette, kegyetlen kinokkal kinzotta. De mit mondok a' szolgárul, mikor az Urral-is igy cselekettek, Kristussal az hálaadatlan Zsidók, ugy hogy azzal panaszolkodgyék, *Ego erudivi eos, & confortavi brachia eorum, & in me cogitaverunt malitiam. Oseæ c. 7.* En tanitottam őket, én erősitettem-meg karokat, és ők ellenem gonoszat gondoltanak.

S. Cyrill. Alexand. lib. in Joan. c. 10.

Oseæ cap. 7. v. 15.

De látsák az hálaadatlanok mit mivelnek, mert retteneteséen pőng a' fülemben az a' mit kiált Moyses Profeta: *Audite cœli quæ loquor, audiat terra verba oris mei. Deut. c. 32.*

Deut. c. 32. v. 1.

c. 32. Hallyátok egek a' miket ſzollok, hallya-meg a' föld az én ſzámnak ſzavait, micſodát? *Ad iracundiam concitatus eſt, ignis ſuccenſus eſt in furore.* Haragra ingereltetett, tűz gyuladott fel a' boſzuságban.

Erzette Abſolon, a' ki akkor akadott fön a' fán, a' mikor nem vélné, mi lelt? ki akaſztatott fel? az atyád? nem, ſőt meg-mentett volna, &c. a' háláadatlanság, &c. *Patre remoto proxima appendit ingratitudo. &c.* Az Attya távul létében a' jelen lévő háláadatlanság akaſztotta fel. &c.

Ezekiáſnak azért kellett meg halni, mert kincsét mutogatta, s' nem dicsérte az Urat cſuda tételében.

Exod. c. 14. v. 28. *Exod. c. 14.* Pharao népét, mely a' Zſidóságot kergette, és viſza akarta verni, mind eggyik el meritette az Ur Iſten. *Nec unus quidem ſuperfuit ex eis.* S'mi okért bűntette annyira akkor? nem de az előtt-is nem eleget kinzottak-é a' Zſidóságot? nem eleget vétettek-é az Iſten ellen? s'mégis mindeneſtűl el nem veſztette? *Gregorius Turonenſis* azt feleli *l. 11. hiſtor.* Hogy abbul a' városbul indult ki a' Király népével a' Zſidók után, a' melyben régenten Joſef nagy pajtákat épitett volt faragott kövekbűl, a' melyeket tele tóltötte volt gabonával, és onnan táplálta az egéſz orſzágot, azok pedig a' pajták akkor-is fön voltanak, s'látták az Ægyptiuſok, s'ezeken jutatta a' Zſidó Joſefnek jó tételeményit, mind azon által attul ſem inditatván kőnyőrűleteſségre, cſak ugyan rabságra viſza akarták hozni a' Zſidókat, azért oly háláadatlanságokért továb nem ſzenvedhette az Iſten, hanem eggyik mind a' vizben megőlte. Mert gyűlőli a' háláadatlanokat: Kereſztyének! valakik vétenek Iſten ellen, nem de nem láttyák-é magokon, mi jót vettek Iſtentűl? ki adta azt a' tiſztet, a' melyben vannak? ki adta ezt az egéſséget a' mellyel birnak? ki adta azt az okoſságot, a' mellyel dicſekednek? ki adta belé-

S. Greg Turonenſ. l. 11. hiſtor.

jek

jek az okos lelket? hanem az Isten. Ezeket láttyák magokon, mégis ellene vannak Istennek, s' mit véltek mi kőveti őket? az, hogy jövendőben eggyig el veszti őket, s' talán akkor, mikor nem vélnék.

Ugy de talán abban biznak, szelid, kegyes, és irgalmas az Isten? igaz, de a' szelidet is boszuságra indittya a' háláadatlan; 2. *Reg. c.* 25. Igy ama' szelid Dávidot el haragitotta Nábál annyira, hogy vitézit fel fegyverkeztetvén oly szándékkal menne ellene, hogy még az ebnek sem engedne-meg, hanem minden hozzá tartozójval meg-ölné, miért? Nám Saulnak meg-engedet, mikor kezében volt élete, azért haragudot ez ellen-meg, mert nem csak nem vétetett el valamit jovajbul, noha a' szükség ugy hozta volt, hanem másoktul-is oltalmaszta. Igy szoll erre *Theodoretus*, *Nam cum pastoribus David versans in solitudine, non solùm prohibuit suos aliquid auferre ex ijs quæ ad Nabal pertinebant, sed etiam repulit damna, quæ aliunde ei afferebantur. Recordatus ergò David horum beneficiorum, & auditis convitijs, & contumelijs, magno impetu venit armatus.* Mert mikor Dávid a' puztában mulatna a' pásztorokkal, nem csak meg nem tiltotta az alatta valóknak valamit el vinni azokbul, mellyek Nábálhoz tartoznák vala, sőt még a' mellyeket néki másunnan hoznak vala-is visza küldötte. Azért emlékezett Dávid ezekrűl a' jó tételeményekrűl, és halván szidalmazását, és gyalázását nagy hirtelenséggel fel fegyverkezett ellene. Ugyan-is jól mondotta egy bölcs, *Nihil non meretur ingratus homo, nullaque illi magna potest esse pœna. Baëza.* Mindent meg-érdemel az háláadatlan ember, és semmi büntetése fölöttébb valo, nem lehet.

2. *Reg. c.* 25.

Theodoretus

Baëza.

Azért verte az Israëlitákat, hol tűzzel, hol kigyokkal, hol a' föld el nyelésével, mert háláadatlanul viseltek magokat, a' mint maga panaszolkodott az Isten: *Ego quasi nu-*

Oſeæ c. 11. v. 3. *nutritius Ephraim portabam eos in brachijs meis, & neſciêrunt, quòd curarem eos. Oſeæ c. 11.* En Ephraimnak mint egy dajkája, hordozom vala őket a' karjaimon; és nem tudták hogy gyogyitom őket. Nem igy bánik-é mi velünk? az előtt csak nem el nyelének a' Pogányok, s' máſok, &c. moſt rontya őket, mégis ellene merünk véteni, ha nem ſullyoſſabb vétkekkel, az előbbeniekkel. Ah! vegyétek eſzetekben magatokat, mert a' mint *Cyrillus Alexandrinus* Cyrillus Alexandr. ſzoll: *Graviſſimum eſt crimen ingratæ voluntatis, & ideò quaſi omnis improbitatis convictus, meritò punitur, qui hoc morbo terretur. Ingratus ſimilis eſt blaſphæmo.* Leg ſullyoſſabb vétek a' háláadatlan akaratnak vétke, és ugyan azért valaki ettül tartoztatik, nem külömben büntettetik, mint a' leg gonoſzabb, és embertelennyebb ember.

A' káromkodás pedig ollyan, a' mely a' Szent Lélek ellen vagyon, és vagy ſoha meg nem bocsáttatik, vagy igen nehezen, és ritkán, *Qui autem dixit contra Spiritum* Matt. c. 12. v. 32. *Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc ſæculo, neq; in futuro. Matt. c. 12.* A' ki pedig a' Szent Lélek ellen ſzoll, meg nem bocsáttatik néki, ſem e' világon, ſem a' jövendőben, mert minden ajándékok adója a' Szent Lélek, azért a' háláadatlanságért inkáb büntetődik: hogy tehát meg ne büntetteſsünk, &c. és áldását meg-tarcſuk Iſtennek, ne járjunk előbbi gonoſzságunk úttyán, ne talántán miattunk máſok-is ſzenvedgyenek, &c. hanem ha mi gonoſz ſzokásban vagyon valaki, jobbitſa-meg magát, és mind ő, s' mind máſok meg-áldatnak, &c. Amen.

PÜN-

PŰNKÖSD UTAN,
TIZENHATODIK VASARNAP,
HARMADIK PREDIKACZIO.

A' ki magát el hiſzi, és máſok meg-vetésével becsűlli, mindenektűl meg-vettetik, egy ſzámban tartván a' bolondokkal, a' ki pedig alázatos, mindenektűl ſzerettetik, és becsűltetik.

Recumbe in noviſſimo loco. Lucæ cap. 14.
Űlly az utolſo helyre. *Lucæ c. 14.*

A' Fel fualkodott fejeknek nagy daganattyát le akarván apaſztani, és alább ſzállitani az alázatoſságnak meſtere, mind maga példájával, mind fenyitő oktatásával, annyit mond, hogy csak a' ne tanullyon belőle, a' kinek vagy űres az agya, vagy pedig nem tud pirulni, maga példájával, a' ki az Iſteni felségnek formájában magaztaltatott a' mennyei fejedelmektűl, abban tanitott alázatoſságra, hogy ſzolgai képet vévén mágára, ſzolgájává lett a' bűnősöknek; oktato beſzédivel pedig azzal rettent, hogy ha utólſo helyre magunkat nem teſzűk, találkozik ollyan, a' ki az első helyrűl fel kelvén, s' ha az ajton éppen ki nem taſzit-is, de az utólſo helyre alább ſzálitſon, hogy a' kinek emberséges annyira valo jó erkőlcſe nem volt, hogy máſokat meg-becsűllene, maga vallyon gyalázatot, mert meg-vagyon irva *Prov. c. 3. Stultorum exaltatio ignominia.* A' bolondoknak magok fel magaſztaláſa gyalázat. *Prov. c. 3. v. 35.*

Noha pedig mindennek a' volna az egyenlő szándéka, hogy meg-becsültetnék, dicsőség a' becsület, de ennek a' meg szerzője az alázatosság, a' mely nem abban áll, hogy külső czeremoniákkal egy hellyet mások előt becsüllyük felebarátunkat, s' más hellyett másoknak botránkozására, gyalázzuk, hanem hogy magunk érdemetlenségét megismérvén, senkit magunknál alább valónak ne itéllyünk, mert a' mint Szent *Bernárd* szóll: *Nihil est quòd nos ita Deo, & hominibus gratos faciat, quàm si vitâ magni, humilitate infimi simus. ep. ad Celantiam.* Semmi nincsen a' mi kedvessebbé tegyen mind emberek, s' mind az Isten előtt, mint ha életünkkel érdemlett tekélletességünkel méltán nagyobb alázatosságbul leg kissebbeknek, és leg alázatossabbaknak tartyuk magunkat lenni, ebbül ered a' fel magasztalás, ebbül a' becsüllet, ebbül mindenek szeretete.

S. Bernard. ep. ad Celant.

Es azért e' máj Evangeliomban példázott alázatos vendéget ugy magyarázza *Salmeron* Krisztus Urunkra, hogy abban mint a' tükörben világossan fel találllyuk modgyát a' becsületünk meg-szerzésének. Ez ugy mond: *Natus in præsepio, per Incarnationem exinanitus, in vita non habuit ubi caput reclinaret, inter Apostolos erat tanquam minister, unde dictum est illi amice, in quo bene complacui, ascende superiùs, nempè resurgendo à morte, & ascendendo in cœlum, & sedendo à dextris virtutis Dei, hoc est occupando primum locum convivij. Et tunc fuit illi magna gloria coram simul discumbentibus.* Tekéntsed Jesust, és annak a' fel magasztaltatását, ez a' jászolban születetett, a' meg-testesülés által ki üresitette magát dicsőségébül, s' azért azt mondá néki az Attya, barátom kely fel halálodbul, meny fel menyégben, ülly az Isten erejének jobjára, akkor volt néki nagy dicsősége az eggyütt lakozó vendégek előtt. Nem hever a' porban a' kit le nyomott alázatossága. Valamint a' lapda annál magossabban eme-

Salmeron.

emelödik fel a' földrül, mennél erősebben ütöd a' földhöz; ugy az alázatosság annál nagyobra becsültetik, mennél alább száll maga vélekedésében, mert nem mondott hamisat a' Szent Lélek, azt jovalván, *Quantò magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam. Eccles. c. 3.* Mennél nagyobb vagy annál alázatossabban viselly magadat, s' kedvét találod Istennek. Hogy azért kinek kinek kivánsága bé tellyék, meg-mutatom én azt, hogy a' ki alázatos, mindenektül szerettetik, és fel magasztaltatik, a' ki pedig magát mód nélkül szereti, és becsülli mások meg-vetésével, meg-vettetik, s'a' bolondokkal egy becsületben tartatik. *Eccles. c. 3. v. 20.* *Propositio.*

Leg nagyobb örömét abban helyheztetvén Szent Pál, hogy a' hiveket egy más szeretetében nevelli, arra kérte á' Filippejeket, hogy eggyik a' másikát ne csak meg ne vesse, hanem ugyan magánál nagyobra becsüllye, mert igy, ha abban lészen versengések, hogy leheſſenek alázatossabbak, leg nagyobb szeretetet nevelnek közöttök. *Implete gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem charitatem habentes unanimes, id ipsum sentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, non quæ sua sunt singuli considerantes, sed quæ aliorum. ad Philip. c. 2.* Töltsétek bé az én örömömet, hogy eggyet értsetek, egy szeretetetek lévén, eggyesek egy akaraton lévén, nem veszekedés által, sem hivságos dicsösség által, hanem alázatosságban eggyik a' másikat magánál nagyobnak álitván, s'nem azt nézvén a' mi magáé, hanem a' mi másoké. *ad Philip. c. 2. v. 3.*

A' hol veszitek eszetekben, hogy minden fundamentomát a' szeretetnek az alázatosságot veti az Apostol, mert valamint hogy a' kötekedés, és viszavonyás abból tá-

mad, hogy eggyik a' másikát meg-veti, ugy ellenkező képpen ottan gyulad a' szeretet, a' hol a' becsület találtatik, alázatosság egyben sodorja a' sziveket, a' kevélység el szaggattya. Hol lehet nagyobb eggyesség, és szeretet mint az Atya, és Fiu között az Istenségben, a' hol eggyik személy oly hatalmas mint a' másik, oly bölcs, és szent, hogy semmiben alább való ne légyen, mind azon által ezek között-is a' Szent Személyek között fel találod azt, hogy eggyik a' másiknak keresi becsületét, a' Fiu az Attya felől, azt hirdeti: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me, traxerit eum. Joan. c. 6.* Senki én hozzám nem jöhet, hanem ha az Atya, a' ki engemet küldött vonsza hozzám. A' Fiurul az Atya azt kiáltya le az égből, *Ipsum audite*, ötet halgassátok, az ő tanácsán járjatok, az ő dicsőségét nevellyétek, s' nem egyéb végre, hanem hogy a' Fiút tisztellyék minnyájan, *Ut omnes honorificent Filium. Joan. c. 5.* az Atya a' Fiunak készíti az országot, a' Fiu az Atyának adgya; *Cum tradiderit regnum Deo, & Patri. 1. ad Cor. c. 15.* Midőn az Attyának adgya országát. A' hol Szent *Ambrus* igy szoll *lib. de fide c. 4. Hæc documenta pietatis sunt, quòd & Pater Filio, & Filius Patri regnum tradat.* A' kegyességnek tudománnya ez, és a' szeretetnek oktatása, hogy az Attya Fiának, a' Fiu Attyának adgya országát, az az, nem lehet visza vonyás az egyenlő Istenségben, mert a' mi az Attyáé, az a' Fiué-is, a' mi a' Fiué, az az Attyáé-is.

Joan. c. 6. — Joan. c. 5. — 1. ad Cor. c. 15. v. 24. — S. Ambros. l. 2. de fide c. 4.

De hogy közöttünk-is nevellye a' szeretetet, arra tanit az alázatosságra, hogy a' becsük meg-adásában ugy versengjünk, hogy valami becsületet ád más, mi azt visza adgyuk, nagyobra becsülvén magunknál. S' ebben dicsekedik a' mi szerelmes Meg-váltónk hogy reá tanitott az alázatosságra, és ez által a' szeretetre. *Claritatem quam dedisti, dedi eis, ut sint unum. Joan. c. 17.* A' mely dicsősségét

Joan. c. 17.

get

get nékem adtál, nékik adtam, hogy eggyé legyenek a' mint mi eggyek vagyunk: micsoda dicsőſséget adott Jeſus az ő hiveinek? *Theophilactus* meg-mondgya: *Claritatem concordiæ, ut ſint unum, iſta enim major gloria eſt, quàm quæ ſignorum.* Az eggyeſségnek dicsőſséget adta, hogy eggyek legyenek, mert nagyobb dicsőſség ez, mint a' csudáknak dicsőſsége. *Theophilactus.*

Valamint csudálatos az Isteni dicsőſség, ugy csudálatos az Angyalok előtt azoknak dicsőſsége, a' kik magok meg-alázásával máſoknak meg adgyák becsületeket. Nincſen mi közöttünk ollyan két elme, mint Nazianzi Szent Gergely, és Szent Baſilius volt, mégis azt merte mondani *Nazianzenus orat. 20.* hogy leg nagyobb gondgyok a' volt, hogy alázhaſſa eggyik magát jobban meg a' máſik előtt, hogy adhaſſa jobban meg a' becsületét. *Par erat ſpes doctrinæ rei omnium invidioſiſſimæ nos ducebat, & tamen aberat invidia, æmulatio autem ſtudio erat, hoc utrique certamen, non uter primas ferret, ſed uter alteri concederet, uterque unius alterius gloriam pro ſua ducebat.* Mi ugy mond egyenlő tudománnyal birtunk, az irigységnek leg nagyobb okától vezettettünk, mégis távul volt tőlünk az irigység, távul a' kevélység, ki ki azon volt, hogy a' máſiknak tudományban, és ſzorgalmatoſságban ne engedgyen, de ugyan abban volt nagyobb viaskodáſunk, hogy eggyik a' máſiknak kereſſe dicsőſségét és nevellye, mindenik azt itéllette, hogy más dicsérete, és dicsőſsége önnön magáé. Igy ily nagy alázatoſságban eleven nagy ſzeretettel birtak, s' azon fellyül azt érdemlették, hogy Isten Fiainak mondatnának, és volnának, mert *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Matt. c. 5.* Boldogok a' békeſségeſek, mert Isten fiainak mondatnak. *Nazianzenus or. 20.* *Matt. c. 5. v. 9.*

Oh! mely ſzép dolog volt látni régenten Abrahámnak

Lóttal valo vetekedését, a' ki nem azért vetekedet, hogy nagyobb lévén, többet kivánna magának, hanem hogy ôcsének többet engedhetne, Menyel (ugymond Abrahám Lóthnak) hogy sem mint veszekedés támadgyon cselédink között, a' kik nem értik mit tészen az eggyesség, menyel, *Et si ad sinistram iveris, ego dextram tenebo, si tu dextram elegeris, ego ad sinistram pergam. Genes. c. 13.* Ha te bálra mégy, én jobra tartok, ha te jobra, én balra indulok. A' mellyet elejben vévén *Chrysostomus hom. 39. in Genes.* Becsülli Abrahámban azt az alázatosságot, hogy magánál kisebbnek engedne, és azt adgya a' tanácsot, *Nos non tantùm eis, qui ætate nobis sunt majores, vel etiam æquales honorem exhibeamus, non est enim humilitas, quod facere debes necessitate, vera autem est quando cedimus iis, qui nobis videntur esse minores, & eos veneramur, qui nobis magis videntur esse indigni, quàm nos.* Ah! tanullyuk itten azt meg, hogy nem csak azokat becsüllyük, a' kik üdövel, és tisztel nagyobbak nálunknál, mert ezt kénszeritve kéntelen-is meg-kell cselekednünk, hanem azokat-is tisztellyük, a' kik kisebbek, és a' mi itéletünk szerént nálunknál méltatlanyabbak; de hiszem ugy mond ha meg-gondollyuk magunkban menyi vétekbe vagyunk mi keverve, bizony senkit méltatlannak nem mondunk.

Gen. c. 13. v. 9.

S. Chrys. hom. 39. in Gen.

Csak hogy miuta a' kevély ördög rajta veszteti kevélységét, mindeneket maga útyára akar vezetni, el gondollya azt magában, a' kinek valami kevés érdeme vagyon, hogy mások hozzá foghatók, azért a' felyhôkig emeli gondolattyát. De hallyad kevély elme Szent Jóbot, mi lesz belôle vélekedésedbûl, *Si ascenderit usque ad cœlum superbia, & caput ejus nubes tetigerit. Job. c. 20.* Ha az égig fel megyen a' kevélység, és az ô feje a' felyhôket éri-is, még mesze vagyon attul a' felségtûl, a' mellyet álit magának, ha-

Job. c. 20.

hanem a' következik, *Ad infernum detraheris ad profundum laci. Isaiæ c. 14.* Pokolban vonyattatol le, a' mély veremnek fenekére. A' mely helyre a' tiſztelendő *Aëlredo* azt kiáltya, *Digna retributio, ut qui cœlum voluit elatus aſcendere, in infernum trahatur invitus, nec ad quamlibet partem inferni, ſed qui cœli ſumma appetebat, ad ima deſcendat inferni.* Mélto fizetéſe! a' ki fel fualkodván menyégben akart fel emelkedni, pokolban vonyataſsék kéntelenül, s'nem akár mely réſzére pokolnak, hanem a' méllyére. *Isaiæ c. 14.*

Jol tudom én azt, mit mond a' maga el hitt ember, ugy mint azt, hogy ő érdemeſſebb máſoknál, méltóbb a' tiſztekre, illendőbb a' becsületre; de ettül azt kérdem én, el érted-é az Apoſtolok méltoságát, hatalmát, és erejét? és ha el érted-is, tudod-é mi mondatik azoknak? *Cùm omnia feceritis, dicite ſervi inutiles ſumus. Lucæ c. 17.* Ha mindeneket végben viſztek-is, azt mondgyátok haſzontalan ſzolgák vagyunk. Cſudálatos parancſolat! ugy-é? haſzontalan ſzolga az, a' ki halottakot támaſzt? ördőgőket űz, az üdvőſséget hirdeti? hanem ha ollyan alá valo a' nékik adott parancſolattyok, hogy mind azokkal-is keveſſet érdemellyenek. De hiſzem nem kevés az, a' mit Szent Máté beſzél *c. 10. Euntes prædicate evangelizantes, quia appropinquavit regnum cœlorum, infirmos curate, mortuos ſuſcitate, leproſos curate, dæmones ejicite.* El menvén hirdeſsétek az Evangeliomot, hirdeſsétek azt hogy el közelgetett menyeknek orſzága, betegeket gyogyitſatok, hallotakot támaſzatok, poklosokot tiſztitsatok, ördőgőket űzzetek. *Lucæ c. 17.* *Matt. c. 10.*

Oh! mely nagy tiſztek ezek! menyi haſzna vagyon ezekből a' világnak! menyi ajándék, és gratia, vagy kegyelem, és kegyeſség, s' mégis azt hallyák, *Dicite*, azt mondgyátok hogy haſzontalan ſzolgák vattok. Nem tudnék én erre felelni, ha magától az Urtul okát nem hallanám, a'

ki

ki azt mondgya, *Quia hæc gratis accepiſtis.* Azért alázzátok meg magatokat mind ezek után-is, mert ingyen vettétek, ingyen a' tudományt, ingyen a' tiſztet, &c. ingyen valamiben vattok. Oh! menyinek mondhatnám én azt a' fel fualkodott elmék kőzűl, Szent Pállal: *Quid habes quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non accepiſſes.* 1. *ad Cor. c.* 4. Mutasd-meg mid vagyon a' mit nem vettél ingyen? ha pedig ingyen vetted, mit bizod el magadat, mint ha nem vettél volna ſemmit, cſak annyival, vagy előbb kelő, hogy tégedet erre tett az Iſten, s'aztis ingyen, s' máſt nem, mert ő tudgya kinek mit kell adni üdvőlségére. Mind haſzontalan abban kevélykednünk, a' mi nem volt miénk, s'nem-is léſzen.

1. ad Cor. c. 4. v. 7.

Erre nézve mondotta *Chryſoſtomus hom. 8. ad pop. Nolimus extolli, ſed nos dicamus inutiles, ut utiles efficiamur, nam ſi te quidem dixeris probabilem, licèt probabilis exiſtas, inutilis factus es, ſi verò te inutilem nominaveris, factus es utilis! licèt ſis improbandus, propterea meritorum oblivi ſci neceſſarium eſt.* Ah! ne fualkodgyunk fel! magunkat haſznoſoknak mondván, mert cſak azért is haſzontalanok vagyunk, el kell felejtenünk érdemünket, s' ugy léſzünk érdemeſek. Hallyad a' Századoſt, *Non ſum dignus*, nem vagyok mélto, s' minden Zſidók fellyűl becsűltetett; hallyad Szent Pált, *Non ſum dignus*, nem vagyok mélto, s'azért elsővé tétetett, hallyad Szent Jánoſt; *Non ſum dignus*, nem vagyok méltó, &c. s' annyira méltová lett, hogy fejére huzná kezét üdvőzitónk. Szent Péter az ő hajojábul ki igazitotta Kriſtuſt maga méltatlanságát tekéntvén, s'azt érdemlette, hogy oſzlopa, sőt fundamentoma lenne az Anyaſzentegyháznak.

S. Chryſoſt. hom. 8. ad pop.

De mit mondgyak? oly vak elméjű a' kevély ember, hogy ſemmit ne láſſon másban, a' mit becsűllyön azért

azt

azt gyalázza, magát becsûlli, azt meg-veti, magát hireſiti. O ôrdôgi tanitvány! ugyan-is az ôrdôg iskolájában tanullyák azt, hogy ſenkiben ſemmi job jót ne láſſanak, mint magokban. Tagadhatza-meg kevély elme, hogy nem tele Jeſus Iſtenséggel, a' kiben *Plenitudo divinitatis. ad Coloſſ. c. 2.* Tellyeſége vagyon az Iſtenségnek; tagadhatza-meg, hogy nem tett mindenekkel jót? *omnia bene fecit. &c.* mindeneket jol cſelekedet, ki ſzentebb? ki gazdagjabb? s' mégis hallyad, menyit tartott az ôrdôg felôle, *Venit Princeps hujus mundi, & in me non habet quidquam. Joan. c. 14.* El jôtt a' világnak Fejedelme, és én bennem ſemmie nincſen. *Ambroſius legit: & in me invenit nihil.* és én bennem ſemmit nem talált. O pokol mélségét érdemlô kevélség! *Quomodo nihil invenire potuit in ſoliditate virtutis, ubertate ſapientiæ, integritate juſtitiæ.* Miképpen ſemmit nem találhatott? a' joſzágos cſelekedetnek álhatatoſságában, a' bôlcſeſségnek bôvségében, az igazságnak épségében. *Ipſe dixiſti Domine, plenus ſum. Iſaiæ c. 1.* Magad mondottad Uram, tellyes vagyok. *Ipſe dixiſti, mitte manum tuam in latus meum, & noli eſſe incredulus, ſed fidelis, miſit manum ſuam qui non credidit, & Dominum te, & Deum reperit.* Magad mondottad; bocsásd a' te kezedet az én oldalamban, és ne légy hitetlen, hanem hiv. Oda bocsáttya kezét a' ki nem hitt, és téged Urnak, és Iſtennek találá lenni. *Non ergò tu vacuus, ſed ille cœcus, & inanis princeps hujus mundi, qui neſcit niſi ſua cernere, niſi ſua invenire, ea, quæ Chriſti ſunt neſcit agnoſcere.* Azért nem te vagy ûres, de ama' világ fejedelme, az ôrdôg vak, és ûres, a' ki cſak az ôvét tudgya tekénteni, és meg találni, és a' mellyek Kriſtusé, nem tudgya meg-iſmérni azokat.

ad Coloſſ. c. 2. v. 9.

Joan. c. 14.

S. Ambroſ.

Iſaiæ c. 1.

De vegye haſznát, el jô a' gazda, és le rántya, s' ha itten nem pirul, meg-pirittyák ottan, a' hol a' féle bolon-

dokat örökké, kinokkal bujokra oktatnak; annak okáért ha választanotok kell, inkáb válaſzátok az alázatoſságot tiſzt nélkül, mint a' tiſztet, és elő menetelt alázatoſság nélkül, mert a' mint *V. Balduinus* ſzoll *in Alleg. Tilmanni. Humilitas ſine honore ipſa ſufficit ad honorem, honor verò ſine humilitate ſe perducit ad confuſionem.* Elegendő az alázatoſság tiſztelet nélkül is, de a' tiſztelet az alázatoſság nélkül maga vezeti magát a' bolondság jutalmára, mely a' gyalázat, mert *Gloria ſtultorum ignominia*, a' bolondok dicsőſsége gyalázat. Szent Bernárddal kérlek én, *Dilectiſſimi perſeverate in diſciplina, quam ſuſcepiſtis, ut per humilitatem aſcendatis, quia hæc eſt via, & non eſt alia præter ipſam; qui aliter vadit, cadit potiùs, quàm aſcendit, quia ſola eſt humilitas, quæ excaltat, ſola quæ ducit ad vitam. ſer. 39. de Publican.* Szerelmeſim abban maradgyatok-meg a' tudományban, a' mellyet tanultatok, hogy az alázatoſság által mennyetek fel, mert ez annak az úttya, és azon kivül más nincſen, a' ki más képpen megyen, inkáb le ſzakad, mint fel megyen, mert az alázatoſság az egyedül, a' mely fel magaſztal, ő vezet az életre. A' mit tanultatok ugy mint Szent Páltul, tarcsátok-meg, &c. a' mit Urunktul hallottatok, kövéſsétek, *Recumbe in noviſſimo loco*, utólſo helyt válaſz, és előre téſzen, a' ki mindeneknek vigyáz érdemére. Amen.

V. Balduino in Alleg. Tilmanni.

S. Bernard. ſerm. 39. de ſubtic ano.

PÜN-

PŰNKŐSD UTAN, TIZENHETEDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Hogy az első parancsolatot meg-tarthassuk, tartsuk-meg a' másodikát, és az-is meg-lészen tartva, de hogy az embernek szeretete halálos forróságra ne változzék, miben állyon, tudni kell a' következendő tanitásbul.

Quod est mandatum magnum in lege. Matt. cap. 22.

Mellyik a' nagy parancsolat? monda néki Jesus; Szeresséd a' te Uradat Istenedet, hasonlo képpen szeresséd felebarátodat, &c. *Matt. c. 22.*

EGyébaránt kevés, de fontos beszédű lévén üdvözitönk, a' ki sok kérdésekre-is alig adott egy feleletet; csudálatos dolog, hogy mikor eggyet kérd tőle a' törvénytudo Doctor, kettőt felel, amaz azt kérdi, *Quod est mandatum magnum in lege.* Mellyik a' törvényben a' nagy parancsolat? Urunk azt feleli, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, secundum autem simile huic, diliges proximum tuum, sicut te ipsum.* Szeresséd a' te Uradat Istenedet tellyes szivedbül, a' második ehez hasonlo; szeresséd a' te felebarátodat mint tenen magadat. Imé egy parancsolat felől vagyon a' kérdés, és Urunk kettőt hoz elő, mi okalehet ennek? *Victorinus Antiochenus* meg-felel: *Quia hoc secundum, à primo divelli non potest, ratio enim diligendi proximum* *Victorinus Antiochen.*

mum enim diligimus propter Deum, & nemo poteſt perfectè diligere Deum, quin etiam diligat proximum, qui ad imaginem, & ſimilitudinem Dei factus eſt. Azért adta a' felebarátunk ſzeretete felől valo parancſolatot az elsőhez, mert eggyik a' máſiktul el nem válhatik, mert a' miért ſzeretem felebarátomat, az az Iſtennek ſzeretete, mivel felebarátomat az Iſtenért ſzeretem, s' nem-is ſzeretheti ſenki tekelleteſſen az Iſtent másképpen, hanem ha felebaráttyát-is ſzereti, a' ki az Iſtennek képére alkottatott. Szent *Chryſoſtomus* pedig még ennek-is okát adgya, mert valamint a' Király, az ő képében becsültetik, ugy az Iſten-is az emberben becsültetik. A' mely kettős, de egyben foglalt ſzeretetnek példáját cſudálatos parancſolatban adta Iſten Moyſes elejben, a' kinek azt parancſolta: *Duos Cherubin aureos, & productiles facies ex utraque parte oraculi, utrumque latus propitiatorij tegant expandentes alas, & operientes oraculum, reſpicientesque ſe mutuo verſis vultibus ad propitiatorium. Exod. c. 25.* Cſinály két Chérubimot vert aranybul a' felelő helynek mind két felére, mind két oldalát a' kegyelem táblának bé fődgyék, ki terjeſztvén ſzárnyokat, és a' felelő helyt bé fődvén, és egy máſra nézzenek, orczájokat a' kegyelem táblájára forditván: cſudálatos parancſolat! miképpen nézhetik egy máſt ha orczával a' kegyelem táblájára kell fordulni? igen-is ugy kell lenni, mert az egy máſra valo tekéntet a' ſzeretetet jelenti, az orczával valo fordulás a' kegyelem táblához azt a' dicsőjtéſt jelenti; a' mellyel dicőjtik az Iſtent az Angyalok, mert azzal dicsőjtik, és magaſztallyák az Urat, hogy egy máſt ſzeretik; Mellyet hozzánk alkalmaztatván *Petrus Abbas*, azt mondgya *1. par. tabernaculi. Quia qui proximum quem videt non diligit, quomodo poteſt Deum diligere, quem non videt? in mutuo reſpectu fraterna dilectio, in verſo vultu ad propitiatorium humilis reverentia*

S. Chryſoſt.

Exod. c. 25.

Petrus Abbas 1. par. tabernac.

tia ad Creatorem noſtrum intelligitur. Mert a' ki felebaráttyát, mellyet lát nem ſzereti, hogy ſzeretheti az Iſtent, a' kit nem lát, az egymáſra valo nézésbůl a' ſzeretet, a' ſzent helyre vagy kegyelem táblájához valo fordulásbul az Iſtennek tiſzteletét értyůk. Ah! tehát akár az Iſtent ſzereſſed tekélleteſſen, akár felebarátodat az Iſtenért, mind egyet cſelekſzel, mert abban áll annak tellyes ſzeretete, hogy ő érette felebarátodat ſzereſſed, egy a' nagy parancſolat, de a' máſodik haſonlo; sőt egyben kapcſolt parancſolat. Ha ki azért eleget akar tenni az első parancſolatnak, a' melynek meg tartáſa nélkůl nem ůdvőzůlhet, tarcſa-meg a' máſodikát, de rendeſſen, mert gyakorta Iſtenért kezdik el az emberek felebarátyok ſzeretetét, és a' teſtért végezik el, meg gyult bennek a' ſzeretet, de mind a' hideglelő emberben a' forroság halálakat ſietteti, mely veſzedelmés forroságot hogy el kerůllyetek, miben állyon mind a' két ſzeretet, és mely ſzůkséges légyen, meg mutatom, &c. *Propoſitio.*

Az Iſteni ſzeretet abban áll ůdvőzitőnk tanitáſa ſzerént, hogy tellyes ſzivůnkbůl, elménkbůl, és tellyes lelkůnkbůl ſzereſsůk, az az, minden erőnket, és tehetségůnket arra forditſuk, hogy leg buzgobban ſzereſsůk az Iſtent, a' mely háromban áll a' Theologuſok ſzerént, *Comparativè*, *finaliter*, & *appretiativè*, az az, ſzeretetůnknek ſemmi réſzét ne forditſuk arra, a' mi ellenkezik az Iſtennel, avagy a' mi annyit téſzen a' teremtet állatoknak ſzeretete meg ne cſorbitſa az Iſteni ſzeretetet, hanem tiſztán, és tellyeſséggel őtet ſzereſsůk, hogy Sz. Dáviddal igazsággal mondhaſſuk, *Confitebor tibi Domine in toto corde meo. Pſalm. 9.* Áldalak Uram téged tellyes ſzivembůl; egyébaránt ugy mond *Theodoretus*, *Qui partitur cogitationes in mammonam, & Deum non poteſt dicere, confitebor tibi Domine in toto corde meo, non enim affectu Deum colit*: A' ki fel oſztya gondolatit, egy ré- *Pſalm. 9.* *Theodoret.*

szét az hivságokra, és az ördögre, más részét az Istenre, nem mondhattya azt, áldalak Uram tellyes szivembûl, mert az illyen nem tiszteli az Istent tiszta indulatbul, és szeretetbûl; másodszor *finaliter* végig kell szeretnünk, az

S. Auguſt. l. 1. de doctr. Chriſtiana c. 22.

az ugymond Szent *Agoston l. 1. de doctrina Chriſtiana. Omnem vitam tuam, & omnem intellectum in illum conferas, à quo habes ea, quæ confers. c. 22.* Egész életedet, és elmédet arra forditsad a' kitûl vetted, valamit néki adz. Harmadszor *appretiativè*, oly becsûben kell vennünk az Istent, hogy ha választani kellene, akár minémû gyönyörûség volna az, a' mellyet szeretünk, akár minémû jó, akár mely kellemetes, és drága, inkáb el hagynánk, mint az Istent.

E' pedig másbul jobban meg nem ismértetik, hanem ha egy mást szerettyük, rendessen: kettô a' parancsolat ugyan, az az két ága vagyon, de egy gyökértûl származik, *Quidquid præcipitur, in ſola charitate ſolidatur, ut enim multi rami ex una radice prodeunt, ſic multæ virtutes ex una charitate generantur, nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis, ſi non manet in radice charitatis: præcepta ergò Dominica, & multa ſunt, & unum, multa per diverſitatem operis, & unum in radice dilectionis. Greg. hom. 24. in Ev.* Mert ugy mond Szent Gergely valami parancsoltatik, mind az egy szeretetben épûl, és erôsödik, valamint sok ágok jönnek fel a' gyökérrûl, ugy sok joszágos cselekedetek származnak egy szeretettûl, s' nincsen-is semmi zöldsége a' jó cselekedet ágának, hogy ha a' szeretet gyûkerén nem marad: sok azért az Istennek parancsolattya, és ugyan csak egy, sok a' cselekedetek kûlömbözése által, de egy a' szeretet gyökerén; Valahol nincsen az Istennek szeretete, nincsen ott az egy máshoz valo szeretet-is, és a' hol e' nem találtatik, a' másik sincsen ottan.

S. Greg. homil. 24. in Evang.

Mellyet hogy meg-tanullyátok, jusson eszetekben mit cse-

cselekedet Moyses, mikor meg-térvén az Istentûl az hegyrûl a' parancsolatoknak két tábláját hozza vala, *Cumque appropinquâsset ad castra, vidit vitulum, & choros, iratusque valde projecit tabulas de manu, & confregit ad radicem montis.* *Exod. c. 32.* Mikor el közelgetett volna a' táborhoz, látâ a' borjut, és a' tánczolókat, és igen meg-haraguán, el veté kezébûl a' táblákat, és el tôré azokat az hegy tövében. Miért kellett ôszve tôrni mind a' két táblát, hiszem a' két táblán, két kûlömb parancsolat volt irva, hogy az Istent szeressék, és imádgyák, a' másikban az, a' mi az embereket illette egymás között valo szeretett, ha tehát el akarta tôrni, elég volt az elsôt el tôrni, ugy mint a' mellyen az Istennek tiszteletérûl volt a' parancsolat, mert azt szegték volt meg a' borju imádásával, de a' másik ellen még nem vétettek volt. Ah! el kellett mind a' kettôt tôrni, mert a' hol nincsen az Isteni szeretet, és tisztelet, a' második sem találtatik, ugymint a' felebarátunk szeretete. Ha azért az elsô ellen vétettek, kétség nélkûl el gondolta Moyses, a' másikât sem tartyák-meg. Szent Agoston értelme ez, a' ki igy szoll: *Charitate diligimus invicem, hâc diligimus & Deum, neque enim verâ dilectione diligimus invicem, nisi diligentes Deum, diligit enim unusquisque proximum sicut seipsum, si diligit Deum. nam si non diligit Deum, non diligit se ipsum. tract. 87. in Joan.* Szeretettel szerettyûk egymást, és ezzel szerettyûk az Istent-is, mert igaz szeretettel nem szerettyûk egymást, ha az Istent nem szerettyûk, mert ki ki ugy szereti felebaráttyát mint ônnôn magát, ha az Istent szereti, ha pedig nem szereti az Istent, ônnôn magát sem szereti, s' következendôképpen felebaráttyát sem; hogy magát nem szereti, jele az, hogy Istenét nem szereti, a' mi nélkûl ûdvôsségét soha meg nem nyerheti. Mert ugyan-is ki mondotta azt valamikor, hogy jó cselekedet nélkûl ûdvôzûlhet,

Exod. c. 32. v. 19.

S. Auguſt. tract 89. in Joan.

het, hanem csak a' ki eretnek, a' ki nem hiszen Krisztusnak a' ki azt tanitotta, *Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Mennyeknek országa erőszakot szenved, és erővel ragattatik el. Valami jó cselekedetünk vagyon pedig, csak mind a' szeretetnek egy cselekedete, a' mint Szent Agoston probállya a' nyolczvan kilenczedik Sóltárbul, a' hol Szent Dávid azt mondotta, *Sit splendor Domini Dei super nos, & opera manuum nostrarum dirige super nos, & opus manuum nostrarum dirige.* Légyen az Ur Istennek fényessége mi rajtunk, és a' kezeink munkáját igazgasd. Látodé ugy mond Szent Agoston egy hellyett sok cselekedeteknek nevezi cselekedetinket, más helyt csak egy cselekedetnek, mert az egy Isteni szeretet minden cselekedeteket egyben foglal. *Id mihi videtur sententiæ, quod omnia opera nostra unum opus est charitatis, nam in superiori versu cùm dixisset opera manuum nostrarum dirige, tanquam ultimo versu volens ostendere ipsa opera unum opus esse, dixit opus nostrum id est ad unum opus dirigi. Ibid.* Ugy látzik énnekem, azt érti a' Próféta, hogy minden cselekedetek a' szeretetnek egy cselekedete, mert fellyül cselekedetinknek nevezi, utolyára pedig cselekedetnek, az az, mindenek az egy szeretetre igazitatnak.

S. Auguſt. in Pſal. 89.

Ibidem.

Ez a' szeretet drága gyöngynek neveztetik, a' melyért az okos kereskedő mindenét el adta, és meg-vette, mert e' nélkül mindenek érdeme vagyon. Igy magyarázza Sz. Agoston azon Urunk mondott példáját a' gyöngyrül *tract. 5. in epist. Joan. Vendit omnia, & emit eam, hæc est charitas, sine qua nihil tibi prodest quidcunque habueris, quam si solam habeas, sufficit tibi.* Micsoda az, a' miért mindenet el adta a' kereskedő ember, és meg-vette? az nem egyéb, hanem a' szeretet, a' mely nélkül semmit nem használ néked akár menyi jód legyen, ha pedig azzal az eggyel birsz, meg-éred

S. Auguſt. tract 5. in Ep. Joan.

véle.

véle. O hatalmas széretet ! a' mely mindeneket eggyé tészesz, és nálod nélkül semmi nem eggyez; a' mely mindeneknek meg-adod érdemét, s' nálod nélkül semminek nincsen becsüje.

Nagy dolog, ha azt nem értette Elisæus Prophéta, mikor Illyés Prophétának el távozásakor azt kérte, *Obsecro ut fiat in me duplex spiritus tuus.* 4. *Reg. c.* 2. Kérlek hadd légyen bennem kettős a' te lelked, miért kérte kettőztetni, mikor csak egy, és az-is együgyü lelke volt Illyésnek, hanem hogy Illyésnek a' lelke kettős szeretettel volt tellyes, Istennek, és felebaráttyának szeretetével, azért azt kérte, hogy ö benne-is ugy ketősztessék a' lélek, hogy felebaráttyát, és Istenét szeresse, és amazt e' nélkül ne szeresse. Igy magyarázza ezt *Gualfridus apud Tilman. in alleg.* Nem volt két lelke Illyésnek, de cselekedetiben kettőzött. *Unus enim spiritus, per quem charitas diffunditur, ea tamen in amorem Dei, & proximi derivatur, nec adesse credendus est unicus ille spiritus, ubi duplex non invenitur effectus, cùm enim in se ipso sit simplex, in nobis nunquam poterit fieri, nisi duplex.* Egy a' lélek, a' mely által szivünkben ki öntetik a' szeretet, de az egy felöl az Istennek szeretetére, más felöl felebarátunk szeretetére igazitatik. Ne is hidd, hogy ott volna az eggyes lélek, a' hol kettős gyümölcsét nem látod, mert ugyan-is a' mint magában eggyetlen egy, ugy mi bennünk nem lehet más képpen, hanem *duplex.* Es ennek bizonyságára láttatik Szent János azt mondani, *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est.* 1. *Joan. c.* 4. A' ki azt mondgya, hogy szereti az Istent, és felebarát yát gyülöli, hazug az, mert mi bennünk kettős az egy lélek, az az, mind az Istennek, s' mind felebarátunknak szeretetére gerjeszt a' Szent Lélek. Kettőnek látzik a' parancsolat, de csak egy, mert eggyik

4. Reg. c. 2.

Gualfridus apud Tilm. in alleg.

1. Joan c. 4. v. 20.

a' máſiktul el nem válhat, s' abban áll az Iſten ſzeretete ha érette felebarátomat-is ſzeretem, és azt ő nála nélkül' nem ſzeretem.

Ezzel volt tele Szent János, és azért minden levelében ezt ajánlotta, a' mint hogy azért-is ſzerettetett mindeneknél jobban, mert ő-is kivált képpen ſzeretett máſokat a' mint Szent *Damianus ſer. 1. de Joanne.* ſzollott: az ő kebele a' ſzeretetnek égő kemenczéje volt, *Ut nimium plus amaret, qui plus amabatur, & qui primus erat in Redemptoris amore, præcipuus fieret in fraterna charitate.* Hogy ſzeretne máſokat, a' ki inkább ſzeretetett, és a' ki elsö volt üdvözitönk ſzeretetében, kivált képpen lenne ő-is máſok ſzeretetében.

S. Damianus ſer. 1. de Joan.

Mely ſzükséges légyen pedig az a' kettös ſzeretet, ki tetzik abbul, hogy a' nélkül minden más jók meg-veſznek, és meg-poshadnak, de miképpen lehet az? hallyátok Ezekiel Prophétát *c. 17. Aquila magnarum alarum tulit medullam cedri, ſummitatem frondium ejus avulſit, & tranſportavit in terram Canaan. Drogo Hoſtienſis legit, in terram Senaar, id eſt in terram fœtoris.* A' nagy ſzárnyu Sas, el vitte a' cedruſnak bélét, vagy velejét, és az ágainak tetejét le ſzaggatta, és a' Kánaán földére, más olvaſſa a' Sénaár földére, az az, a' bűznek, és bűdöſségnek földére. Ugy de nem rothatatlan-é a' Cédrus fa? nem jó illatu-é? s' miképpen juthat poshatságra? miképpen bűzhödhetik-meg? a' képpen, hogy veleit el vitte a' Sas, vond ki a' fának, vagy égesd ki a' bélét, vagy veleit, és rothadáſra jutatod, ſzintén igy járt á' Cédrus fa is, a' mellyet lelki értelemmel igy magyaráznak: *Tulit medullam, id eſt charitatem, ubi enim diabolus charitatem eripit, facilè cæteras virtutes facit transformari in fœtidam inanitatem.* A' hol a' ſzeretetet ki ragadgya az ördög, ottan a' többi joſzágos cſelekedetek-is hamar

Ezechielis c. 17. Drogo Hoſtienſis

meg-

meg-veſznek, és gonoſzra, bűzre változnak, az az, a' ki Iſten nelkűl ſzereti felebatáttyát, hamar bűzre, bűnre, gyalázatra fordul ſzeretete. Mely oly igaz, hogy ſirva panaſzolkodgyék fel[illegible]le Jeremiás *Threnor. c. 4. Qui nutriebantur in croceis, amplexati ſunt ſtercora.* A' kik ſelyemben nevelkettek vala, a' ganéjokat ölelgették, piros tudni illik mint a' bárſony a' ſzeretet tűzétűl minden cſelekedetünk, de ha az igaz ſzeretet meg-ſzűnik, el halaványodik minden cſelekedetünk, és ganévá válik. *Threnor. c. 4. v. 5.*

A' mely helyt Szent *Paſchaſius* igy magyaráz: *Quoniam croceus color ſæpiùs in ſacris ſcripturis claritatem deſignat ſanctæ dilectionis, & ideò cùm charitas amittitur, reliquæ virtutes ut ſtercora amplexantur, quia de bono Dei, & proximi odore dilectionis, mox tranſeunt in fœtorem pravitatis.* A' ſzent Irásban gyakorta a' piros ſzin, a' ſzent ſzeretetnek fényeſségét jelenti, azért a' hol a' ſzent ſzeretet el vész, a' több jó cſelekedetek a' ganéit ölelgetik, mert az Iſtennek, és felebarátunk ſzeretete jó illattyárul, a' gonoſzságnak, és minden fertelmeſségnek bűzére fordul. *Paſchaſius hic.*

Erre nézve intette Szent Pál, és feddette a' Galatabélieket, *Sic ſtulti eſtis, ut cùm ſpiritu cœperitis, nunc carne conſumemini. ad Gal. c. 3.* Illy bolondok vattok-é, hogy lélekkel kezdettétek el, moſt teſtel végezétek el. Oh én Iſtenem! hány bolondot látna ma Szent Pál a' Kereſztyén világon? ha rendel járná a' váraſokat, falukat, és házakat, a' kik előſzőr tiſzteſségeſſen kezdik el a' ſzeretet, és undokul végezik el. Meg-vagyon ugyan hagyva, hogy ſzereſsük felebarátunkat, de az Iſteni ſzeretettel egyenlő ſzeretettel, mert mihellyett ettűl el válik, mindgyárt bűzhődni kezd, és gyalázat kerekedik ki belőle. Cſak addig jó a' ſzeretet, mig rendes, azért a' mennyei Vőlegény kegyeſſe *Cant c. 2.* mivel rendes ſzeretetű volt, dicsértetik *ad Gal. c. 3. v. 3.* *Cant. c. 2.*

szépségéről, ő azt mondgya, *Ordinavit in me charitatem*, El rendelte bennem a' szeretetet, és a' Vőlegény azt feleli, *Pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.* Szép mind a' hold, választtott mint a' nap, rettenetes mint a' tábornak el rendelt éle. Mert ugyan-is csak addig tart szépség, erősség, és más Isteni ajándék bennünk, mig rendes a' szeretet, mihellyet rendetlen, minden szinek meg-változnak, minden jó illatu hir, és név bűdős névre, és gyalázatra fordul. Valamint a' testnek élesztő melege mig rendes addig egéséges az ember; ugy a' szeretet, mig rendes, jó, de mihellyett fölöttébb valo gyalázatra, és halálra készit, a' mint a' hideglelő emberben mikor el hatalmazik a' forróság, minden teteme reszket, feje el bágyul, szeme el homályosodik, fogai egyben koczognak, ábrázattya majd el kékül, majd el halavanyodik, járása igyenetlen, szomjusága meg-oltathatlan, és más egyéb kimondhatatlan változási, de mi volna ez? *Febre libido flagrantior est, graviusque præcipitat, & inflammat. S. Ambros.* A' buja kivánság ennél héveſſebb, s' hamarébb gyulasztya, és rontya az embert, mert az illyen felől mondatik; *Arctabuntur gressus virtutis ejus, & præcipitabit eum Job. c. 18. consilium suum. Job. c. 18.* Meg-szoritatnak az ő erejének lépesi, és nyakra főre veti az ő tanácsa.

S. Gregor. 19. O menyinek akasztotta immár nyakát? *Vellent redire ad frugem, & non possunt.* Szent Gergely mondása szerént, meg-térnének a' jóra ha lehetne, de immár tőlök lehetetlen. *Ibid. v. 8.* Az illyen *Immisit in rete pedes suos, & in maculis ejus ambulat. Ibid.* A' hálóba eresztette lábait, és annak kőtési kőzött jár; a' sarka a' tőrbe akad, és fel gyulad ellene a' szomjuság; mert fajtalanságával kivánságának eleget nem tészen. Hogy azért illyen nyomoruságra senki ne jussón, az első parancsolatot a' mâsikkal eggyűve foglallya, mert ha

Iste-

Istenét, és felebarátyát Istenért szereti, ő-is szerettetik az Istentől, és mindenből részesíté teszi, mert az ő szava *Prov. c. 8. Ego diligentes me diligo.* En az engem szeretőket szeretem. A' kit pedig szeret, azzal közli minden jováit, mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek. Amen. *Prov. c. 8. v. 17.*

PÜNKÖSD UTAN, TIZENHETEDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Szeretetre mélto a' mi Istenünk, mert ő akkoris szeretett, mikor mi ellenségi volnánk, mely szeretetét halálával pecsételte bé, és azután mindenkor gondunkat viselte, és viseli.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Matt. c. 22. Szeresséd a' te Uradat Istenedet tellyes szivedből. *Matt. c. 22.*

LEg jobban tudván módgyát az uralkodásnak az, a' ki *Dominus Dominantium*, az Uralkodóknak Ura, a' hatalmas Isten, elsö parancsolattyát-is, az az, fejét, és summájat minden parancsolatinak a' szeretetről kezdette, mert erősebben vonnya az emberek szivét a' szeretet, mint a' félelem, azért a' Fáriseusnak véle származot szeretetét akarván jelenteni Krisztus Urunk, azt felelte; az a' leg nagyobb parancsolattya az uralkodó Istennek, hogy tellyes szivedből szeressed, a' melyről gondolkodván Sz. *Chrysostomus serm. 6. de passione.* igy szoll: *Deitatis autem non*

S. Chryſoſt. ſerm. 6. de paſſione. *eſt voluntas hæc nova, antiquæ legis prima vox hoc quæſivit - diliges inquit Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, quia vera dominatio eſt ipſa, quæ amore imperat, non timore, quæ per affectum ſibi & corpora ſubdit, & corda, quæ amando non invitam, ſed voluntariam ſibi inſtruit ſervitutem.* Az Iſtenségnek nem moſtani, ſem nem új akarattya ez, még az ó törvénynek-is elsö ſzava, és czikele, ezt kivánta, ſzereſſed a' te Uradat Iſtenedet tellyes ſzivedbül, és tellyes egéſz lelkedbül, mert az az igaz Uraság, a' mely ſzeretettel, nem félelemmel uralkodik, és parancſol, a' mely a' ſzeretet által mind a' teſteket, mind a' ſziveket meg-holditya, a' mely ſzeretetével nem kedvek ellen, hanem kedvek, és akarattyok ſzerént vonſza ſzolgálattyára az alatta valokat.

Igy Abrahám az Heteuſoknál csak ſzarándok volt, mégis hogy mindenekkel ſzeretette magát, kegyes, és ſzelid maga viſelésével nem csak helyt nem akartak néki adni, a' hol temetkezhetnék, hanem azon fellyül Uroknak, sőt Királyoknak iſmérték, mert midőn ő azt mondaná; *Advena ſum & peregrinus apud vos, date mihi jus ſepulchri vobiſcum. Geneſ. c. 23.* En ugy mond jövevény vagyok, és ſzarándok nálatok, azért kérlek, adgyatok hatalmát reá, hogy veletek temetkezheſſem, légyen annyi helyem, menyi elég légyen temetéſemre, az az, hadd éllyek, és hallyak közepettetek, mindgyárt az felelék, *Audi nos Domine, princeps Dei es, apud nos.* Hallodé Abrahám, nem ugy légyen, a' mint kivánod közöttünk valo lakáſodat, hanem mint Iſtennek Fejedelme léſzeſz nálunk. A' hetven Tolmács igy olvaſſa, *Rex à Deo tu es in nobis*, nem közönséges polgár lakóſunk léſzeſz, hanem ha tetzik az Iſtentül adott Királyunk léſzeſz. Oh nagy hatalmu ſzeretet! még a' kemény pogányok ſzivét-is meg-tudod hajtani, és

Gen. c. 23. v. 4.

Septuagint. Interpret. legunt.

lá-

lágyitani, csak látták szelidségét Abrahámnak, s' minnyájan néki szolgálni kivántanak; menyire tehát méltóbb a' mi érettünk szenvedő Krisztusunk, és igaz Istenünk, hogy néki szolgállyunk, tellyes szivel, és lélekkel, a' ki eleinktől fogva szeretett bennünket, sőt őröktől fogva *In charitate perpetua dilexi te. Jeremiæ c. 31.* En ugy mond a' Profétánál szüntelen őröktől fogva valo szeretettel szerettelek tégedet. *Jeremiæ c. 31. v. 3.* De még ezen fellyül meg-mutatom, hogy azért-is mélto arra, hogy szeretettel szolgállyuk, mert mikor volnánk, ő szeretett, és kedvellett, mivel ezen szeretetét halálával pecsételte bé, azután pedig mindenütt gondunkat viselte, és viseli. *Propositio.*

Szent Pál a' Romajakhoz irt levelének *ad Roman. c. 5.* ezen szeretetet kivánván tőlök, mint leg erősebb okot, miért kellessék ő Szent Felségét szeretnünk, ezt adta, *Commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam cùm adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Ajánlya pedig az Isten az ő szeretetét mi hozzánk, mivel hogy még mikor bűnősök volnánk, meg-holt Krisztus mi érettünk, ezzel azt akarván mindeneknek elméjében verni, hogy semmit tőle nem érdemlettünk, se jóságunkért, mert inkáb gyülöltük, s' mind azon által mégis ezeket nem tekéntvén, nem kéméllette Szent Fiát mi érettünk, de bátor jók lettünk volna-is, honnan érdemlettük azt meg, hogy ő érettünk meg-hallyon? mert *Vix enim pro justo quis moritur. ad Rom c. 2.* Még az igazért-is alig találtatik a' ki meg-hallyon, talán mondhatom én, senki: ha azért mi érettünk kész volt szenvedni gonoszakért, bizony megérdemli azt, hogy szeressük. *ad Rom. c. 5. v. 8.* *ad Rom. c. 2. v. 7.*

A' kinek hozzánk valo kegyességét lássátok csak, mindgyárt születése után kisded korában, s' könnyen eszetekben veszitek, mit érdemel, a' ki a' roszakat-is üdvösé-

vôſségekre kereſte; ſzaladott ô Herodes elôtt ſzinre, és a' világ ítélete ſzerént, mert Ægyptumban a' pogányok kôzzé vitte ôtet Szent Annya: de mit véltek? feltében ſzaladott-é? valaki Szent Dávid 103. Soltárát hallotta, azt nem mondhattya, mert ez oly hatalmas volt akkor is, hogy csak tekéntetésére-is reſzketne a' fôld, mennél inkáb egy erôtlen ember? *Qui reſpicit terram, & facit eam tremere.* Csak meg-tekénti a' fôldet ugy mond, és reſzketteti. Miért ſzaladott tehát Ægyptumban? meg-mondgya Szent *Chryſoſtomus*, vagy ki volt *author imperfecti operis hom. 2. Quaſi medicus deſcendit in Ægyptum, ut viſitaret eam languentem erroribus, in prima facie deſcendit, quaſi Herodem fugiens, revera autem, ut Ægypti errores effugaret, ſicut teſtatur Iſaias. Ecce Dominus deſcendit in Ægyptum, ſedens ſuper nubem levem, & cadent idola Ægypti. c. 19.* Mint orvós ugy ment Ægyptumban, annak látogatására a' ſok tévelygésében elsô tekéntettel ugyan, mint ha Herodes elôtt ſzaladna, valoságoſſan pedig, hogy a' bálványozáſt ki irtaná, a' mint Iſaiás bizonyittya. Ime le mégyen Ægyptumban egy kônyû felyhôn ûlvén, és le ſzakadnak, el eſnek az Ægyptum bálványi. Kônyû felyhôn ûlvén, tudni illik a' Boldogságos Szûznek ôlében, karján ûlvén, mert e' volt az a' felyhô, a' mely a' világra azt a' drága eſsôt hozta, a' mellyel minden vétkeink el moſattattanak, s' annyira el rontotta a' bálványokat, hogy az után ezerni ſzent emberek laknák Ægyptumot, a' kik éjjel, és nappal az egy igaz Iſtent imádnák, s' nem méltó-é arra, hogy ſzereſsûk, mikor ellenségit-is ſzerette.

Pſal. 103.

Author operis imperf. hom. 2.

De vallyon menyire ſzeretet? annyira; hogy iſzonyu ſzenvedésének ſzéles tengerét-is csak egy pohár italkának nevezné. Jeremiás Prof-ta azt mondgya néki, *Magna velut mare contritio tua. Threnor. c. 2.* Ollyan nagy a' te meg-tô-

Threnor. c. 2. v. 13.

rete-

retéſed, az az, ſzenvedéſed, mint a' tenger, s' maga pedig csak egy pohárnak nevezi, mondván Szent Péternek, a' ki tilalmazni akarta annyi fájdalomtul: *Calicem quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum? Joan. c. 18.* Mit tiltaſz Péter? azt a' pohárt a' mellyet az Atyám adott nékem azt nem akarod, hogy meg-igyam? O ſzerelmes Jéſuſom! nem egy pohárt tilt Szent Tanitványod, hanem egéſz tengert, nem egy pohár véred foly ki, hanem csöppig ki foly belőled véred, nem egy két ütéſſel végezed el életedet, hanem ezerni csapáſok alatt, hanem kegyetlen ſzegezéſek alatt, de mind kevéſnek láttatott ez, nagy ſzeretete miatt. *Theophilactus* beſzéde ez, a' ki igy ſzoll: *Poculum dicit ſuam mortem oſtendens, quia propter amoris magnitudinem, ſic ſponte accedat ad mortem, ut mare paſſionis calix quidem eſſe videatur. in c. 24. Matt.* Pohárnak nevezi halálát, nagy ſzeretetét akarván jelenteni, mivel oly örömeſt ment a' halálra, hogy az egéſz kinſzenvedésének-is tengerét csak pohárnak álitaná lenni. Haſonlo képpen érti ezt Szent *Baſilius* azt mondván, hogy Kriſtus Urunk ſok kinnyait nyugodalom gyanánt vette, és minden fájdalmit teſte, és lelke éleſztőjének tartotta.

Joan. c. 18.

Theophilact. in cap. 24. Matt.

Bizonysága volt ennek amaz Urunk mondáſa Judáſnak, *Quod facis, fac citiùs. Joan. c. 13.* A' mit cſelekſzel, hamarébb cſelekedgyed, az az, ha immár el árultál, s' csak reá ſzántad magadat a' gyilkoſságra, ah! ne késsél halálommal, hadd tegyek jót ellenségimmel, a' kiket halálommal válthatok-meg. O véghetetlen ſzeretet! o becsülhetetlen kegyeſség! ki hallott illyen ſzeretetet? a' gonoſzakért halálát kivánnya! Nem értem én ezt, kiált Szent *Bernárd*, *Sed Jeſu vita mea, quantum eos diligebas! pro quibus mori cupiebas, nobis vitam, tibi mortem affectabas. ſerm. 3. in cœna.* Nem értem ugy mond, hanem életem, én Jeſu-

Joan. c. 13.

S. Bernard. ſer. 3. in Cœna.

ſom, te tanits-meg, menyire ſzeretted azokat, a' kikért halálodat kivántad! nékünk életet, magadnak halált választván. Másokat mikor halálra viſznek, bátoritani, eleveniteni, biſztatni kell, ő pedig örvendez. *Hymno dicto exivit.* éneket mondatott, s'ugy ment ki az olajfák kertében, sőt azt hirdette, *Nunc clarificatus eſt filius hominis.* *Joann. c. 13.* Most dicsőjtetett-meg az embernek Fia. Hallottátok-é? mit mondott a' bőlcs által *Prov. c. 8.* *Delectabar per ſingulos dies, ludens coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarum, & deliciæ meæ eſſe cum filijs hominum.* Minden nap gyönyörködőm vala, minden üdőben előtte jádzadozván, jádzadozván a' földnek kerekségén, és az én gyönyörűségem az emberek fiaival lennem. O keſerű jádzodozás! mikor jádzottál édes Meg-váltóm az emberek kőzőtt? ſzületéſedtől fogva utólſó oráidig ſzenvedéſekben, nyomoruságokban nevelkettél? Jádzás volt é ſok éhezéſed? ſzomjuhozáſid? jádzás volt-é, mikor kövekkel akartak agyon verni? mikor a' hegyről le vetni ſzándékoztanak? csak jádzáſnak tartotta ő, sőt gyönyörűségnek mind kegyetlen oſtorozását, mind fel feſzitését, mert a' földnek közepette Szent Attya előtt üdvőſségünkért táradott, s' azért mondotta: *Quomodo coarctor uſque dum perficiatur.* Vérrel valo moſodáſom vagyon hátra, s'ugyan ſzorongatom belé, ugy kivánom, hogy által meheſſek rajta. Annak okáért tudván mindeneket a' mik rajtá történendők voltanak, vérrel izzadott, mert mint az égő kemencze, ugy éget ſzive a' mi ſzeretetünkkel, s'azért az egéſz teſtét verejtékben forditotta, ugy mond Szent *Bernardinus*; *Immenſus ſanè amor, & ferventiſſimus in hoc manifeſtatur, ſæpè enim fervens ebullitio emittit ad extra, proinde quantum anima Chriſti charitatis igne in intimis bulliendo ferveret, ſcaturitio hæc ſanguinis, clariùs manifeſtat. de paſſione.* Abban tetzik ki a'

Joan. c. 13.

Prov. c. 8. v. 31.

S. Bernardinus de paſſione.

for-

forró szeretet, hogy gyakorta a' szivből ki forr, annak okáért eszünkben vehettyük, mint forrot szive Jesusnak belől a' mi szeretetünk tüze felett, mivel az ő vérrel való izzadása e' miatt forrot ki belőle. Elég lett volna váltságunkra egy csöpp vére, és eleget tett volna érettünk az Isteni igazságnak azzal, de nem elég volt az ő szeretetének; hanem mindenestül vérrel akart bé borulni. A' mint Szent *Chrysostomus* szollott: *Quod sufficiebat redemptioni, non sufficit amori.* A' mi váltságunk végben vitelére elég volt, nem elégedett-meg azzal az ő szeretete. *S. Chrysost.*

Szép elmélkedése vagyon Oleasternek ama' Isaiás Próféta szavairul, *Dies ultionis in corde meo, annus redemptionis meæ venit. Isaiæ c. 63.* A' boszuállásnak napja az én szivemben, az én meg-szabaditásomnak esztendeje el jött. Micsoda harag volt az? a' mellyet annyi üdeig szivében tartott az Isten, nem más, hanem az, a' mellyet érdemlett az emberi nemzet szünetlen gonoszságával, s' vallyon miért tartoztatta kinszenvedéséig szivében? *Ut in passione cùm cor ejus apertum est, omnem vim quam usque ad illud tempus conceperat, effunderet.* Azért tartotta addig szivében a' haragot, hogy mikor oldala, és szive által verettetnék, mindenestül ki öntené, de nem az emberre, s' ugy-is történt, mert ha igaz az, hogy a' harag nem egyéb, hanem a' szív körül lévő vérnek meg-gyuladása, el oltatott ez akkor, mikor vér, és viz öntődött ki belőle, a' viz a' meg-gyult vért meg-oltotta, és igy *Reconciliati sumus Deo per mortem Filij ejus. ad Rom. c. 5.* Meg-békéltettünk Istennel az ő Fia halála által. Nem külömben jártunk mi, mint *Ælius Pertinax*, a' kit *Commodus* Császár halálra itéllett volt, azomban számkivetésben élvén, imé mikor ágyában fekünnék, *Ælius Lætus* a' Császár Generálissa környül vette, kit látván mást nem gondolt, hanem hogy meg ölik, de mást felele *Isaiæ c. 63. v. 4.* *ad Rom. 6. v. 10.*

néki *Ælius Lætus*, ne fély ugy mond, mert nem azért jöttem, hogy meg-öllyelek; hanem hogy a' Császár koronáját fejedben tegyem; igy mi-is csak kárhozatunkat várhattyuk, de mégis annyi volt szeretete, hogy maga halálával tenné fejünkre az üdvösségnek koronáját, a' mint Szent János szollott: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum unigenitum misit Deus in mundum, ut vivamus per eum. Joan. c. 4.* Abban tetzett ki hozzánk való szeretete Istennek, hogy eggyetlen egy Fiát küldötte a' világra, hogy ö általa éllyünk. Egy szoval nékünk ellenséginek maga halálával kedveskedet, mellyeket mind elejben vévén Szent Agoston, azt hozza ki belöle, tehát annyi munkája, annyi szenvedése szolgálatinkat, minden szeretetünket meg érdemli, *Totum hoc (scilicet opus redemptionis) est, quod devotionem nostram excitat meliùs, & quærit suaviùs, & auget ampliùs.* Tudni illik ez az egész meg-váltságnak mivólta, a' mely a' mi áétatosságunkat inkáb gerjeszti kedvessebben keresi, és nagyobra neveli.

Joan. c. 4.

S. Augustinus hic.

De még itt sem végeszte el szeretetünknek bizonyos jele adását, hanem minek utánna testestül, lelkestül fel ment mennyegben, Istenségnek gondviselésével ugy maradott nálunk, hogy mindenütt oltalmazzon, nem csak láthatatlan ellenséginktül, hanem azoktul is, a' kik testünkben, és külsö jovainkban árthatnának, mert megfogatta volt, *Ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Matt. c. 28.* En veletek vagyok, és leszek minden napokban a' világnak végezetéig; s' ugy-is történik, mert noha egy kevessé meg-láttatik vonni néha segitségét, de jol láttya az öret szeretö lélek hol állyon. *En ipse stat post parietem nostrum respiciens per fenestras prospiciens per cancellos. Cant. c. 2.* Imé a' mi falunk meget áll, nézvén az ablakok által, nezdegelvén a' rostélyok által,

Matt. c. 28.

Cant cap. 2. v. 9.

az

az az ô jól lát minket, de mi minnyájan nem láttyuk ôtet, nem kûlômben mint a' ki roſtélyos ablakban néz ki, ô mindeneket lát, de ôtet nem láttyák mindenek, vigyáz az Atya gyermekére, nézi a' roſtélyos ablak által, noha ôtet a' gyermek nem láttya; s' ugy vigyáz reá, hogy ſenkitûl ſemmi bántáſa ne legyen, avagy ha bántáſa tôrténik, ô láttya kitûl tôrténik, s' kit kell érette bûntetni; ſzintén igy a' mi Iſtenûnk meg vonnya magát, de nem hágy el, nézi ki bánt, de ûdôvel keménnyen bûnteti.

Szent Gergely, és Szent Bernárd az által a' fal által a' Kriſtus emberségét értik, mert ugy vagyon, és volt a' teſtben, hogy Iſtensége el rejtetnék. *Quaſi poſt parietem noſtrum Chriſtus incarnatus ſtetit, quia in humanitate Divinitas latuit. Et quia ejus immenſitatem ſi oſtenderet, infirmitas humana ferre non poſſet, carnis obſtaculum objecit, & quidquid magni inter homines operatus eſt, quaſi poſt parietem latitans fecit.* Mint egy fal mellett a' meg-teſtesûlt Kriſtus ugy állott, mert az emberségben el volt rejtve az Iſtenség. Es mivel véghetetlenségét ha mutatta volna, az emberi erôtlenség el nem viſelhette volna, a' teſtet állitotta kôzben, és igy valamit nagyot mivelt az emberek kôzôtt, ugy mivelte, mint ha a' fal mellé vonta volna meg magát. A' mely tanitásával valamit mondott Szent Gergely arra az ûdôre, a' melyben teſtben kôzôttünk járt az Iſten, azt mondom én a' mi ûdônkre. *S. Gregor. hic apud Cornelium à Lapide.*

Az Oltári Szentséget tapotta lábbal, bôcstelenitette a' templomokban a' pogányság, a' pogánnyal ſzôvetkezett eretnekség, csak a' fal mellôl nézte, de láſsátok? hanem látéegy kevés vártatva? mikor azt vélné a' gonoſzok gyûlekezete, hogy uralkodik a' pogányság, meg-verte, és a' mint tudgyátok harmadſzor verte-meg a' mezôben, mindenébûl ki forgatván, és orſzágunknak nagy réſzét ki vévén

birodalmából. O örvendetes emlékezet! menyi ezer lélek menekedett-meg a' mindennapi rettegéstől, sem napját, sem óráját nem tudta senki, mikor lépi el, mikor égeti fel, mikor viszi keserves rabságra, és ezekből egy Uj vár meg-vételével, imé mindeneket ki vett, meg-mentett, és meg-bátoritott, a' kik a' föld alatt valo lyukokban lappangottak, most a' föld szinén lakhatnak; mert ő vett győzedelmet rajta ellenségünken: s' nem méltó-é arra, hogy szivessen szeressük? de miben áll az a' szivbéli szeretet?

Maga meg-mondotta régenten Izraëlnek, s' nékünk is azt kiáltya e' máj napig fületnkben. *Et nunc Israël quid* Deutor. c. 10. v. 12. *Dominus Deus tuus petit à te? nisi ut diligas Dominum Deum tuum, & ambules in præceptis ejus, ut bene sit tibi.* Deutor. cap: 10. Most immár mit kiván tőled Izraël, te tőled meg-segétet Magyarság a' te Urad, és Istened? hanem hogy szeressed a' te Meg-váltó Istenedet, és az ő parancsolati szerént járj, hogy te néked jól légyen dolgod. Ellene voltál az előtt irigységeddel, ragadozásoddal, tisztátalan életeddel, &c. Ah! szereséd a' ki tégedet szeretett kinszenvedésében, szeretett nyomorúságidban, mindenekből ki mentvén, térj-meg, hogy jól legyen az után dolgod, &c. mely hogy végben mennyen, soha ne fordicsd el szemeidet az éretted szenvedő Istenednek képéről, hanem ha a' meg-vert pogányság, a' meg-aláztatott eretnekség csufolta, te becsüllyed, és tisztellyed, mert ha látod sebeit, annyi szájjal kiált reád, hogy szeressed, a' menyi sebeit látod. *Tot sunt ora, tot lingvæ, quæ in ejus amorem te invitant, quot sunt vulnera, quæ in suo corpore pro tuo amore accepit, quilibet ictus est lingva quædam, quæ semper vociferatur, ut eum diligas. Didac.* Valamenyi útés, valamenyi sebb vagyon rajta, annyi nyelvel kiált reád hogy szeressed. Szeressük tehát tellyes szivünkből, mert Istenünk, és vérrel jedzet

Vő-

Vôlegénye lelkünknek, ellenségének igaz baráttya a' meghólt Jesus. Amen.

PÜNKÖSD UTAN,
TIZENHETEDIK VASARNAP,
HARMADIK PREDIKACZIO.

Szeretnünk kell felebarátunkat, mert hozzánk hasonlo ember.

Secundum autem simile huic, diliges proximum tuum, sicut te ipsum. Matt. cap. 22. Matt.c.22.

A' második pedig hasonlo ehez, szereſſed a' te felebarátodat mint tennen magadat.

A' Fariséus kérdésére mellyik volna a' tôrvényben leg nagyobb parancsolat, hogy azt feleli üdvözitônk, leg nagyobb ez; szereſſed a' te Uradat Istenedet tellyes szivedbûl, könnyen meg-nyugodik embernek elméje, mert ugyan-is, a' ki leg nagyobb Ur, a' ki a' parancsolatot tészi, kétség nélkûl leg nagyobb a' parancsolat-is, a' mellyel magát hadgya szeretetni, ha más akár minémû jó, csak azért-is szeretetet érdemel, hogy jó; mennél nagyobb szeretetet érdemel, a' kiért minden jó jó, ô alkotta az eget, és földet, és látá, hogy igaz jó volna, ô alkotta a' napot, és holdat, ô a' sôtétséget, és világoſságot, és látá, hogy igen jó volna, de azon fellyûl valami tôbb a' semminél mind jó, mert az ô keze munkája, a' ki mindennél jobb. Sôt Urunk mondásaként, *Nemo bonus, nisi solus Deus.*

Sen-

Senki nem jó, hanem csak egyedûl az Isten, az az, semmi szeretetet magáért nem érdemel, hanem csak az Isten, de hogy azt adgya hozzá, *Secundum autem simile huic.* A' második pedig hasonlo ehez, e' tészen kérdést, és elmélkedést. Mert ha csak az Angyalnál-is alább valo az ember, Szent Dávid ként: *Minuisti eum paulò minùs ab Angelis. Ps.* 8. Kissebbé tetted ôtet az Angyaloknál, hogy lehet annak szeretete felôl valo parancsolat ahoz hasonlo, a' mely a' leg nagyobrul vagyon? de meg-felel erre *Author imperfecti operis*, vagy a' mint vélik Szent *Chrysostomus*, és azt mondgya: hogy hasonló, mert mind egy czilre, és végre irányoz: az elsô szeretet igyenessen Istenre néz, a' másik az emberre Istenért, ugy hogy valamint az Istent magáért, ugy felebarátunkat azon Istenért szeressük, mert képe, és hasonlatossága vagyon rajta. *Ad imaginem Dei creavit illum. Genes. c.* 1. Az Isten képére alkotta ôtet. *Simile est, sicut qui amat Deum, quia imago Dei est homo, sicut in imagine sua Rex honoratur, & contemnitur, sic & Deus in homine vel diligitur, vel oditur, nemo potest hominem odisse, qui Deum amat, nec potest Deum amare, qui hominem odit.* Hasonlónak mondatik ugymond, mert az Isten képe az ember, és valamint hogy a' Király az ô képében becsültetik, vagy megvettetik, igy az Isten-is az emberben vagy szerettetik, vagy gyûlöltetik, senki pedig nem gyûlölheti az embert, a' ki az Istent szereti, de nem-is szeretheti az Istent, a' ki az embert gyûlöli. S'erôssíti ezt Szent Jánossal *1. Joan. c.* 4. *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est.* Ha ki azt mondgya, szeretem az Istent, gyûlölvén felebaráttyát, hazud, és igazság nincsen benne. Oka pedig ennek ez, *Qui enim non diligit fratrem suum, quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere?* mert ha a' kit lát attyafiát nem szereti, hogy szeretheti

Psalm. 8. *v.* 6.

Author imperf. operis hom. 24.

Genes. c. 1.

1. Joan. c. 4.

az

az Istent, a' kit nem lát? E' képpen szoll *Albertus Magnus* is *in Matt. Dicitur simile, quia est de eadem dilectione, unâ enim, & eâdem dilectione diligitur Deus, & imago ejus in proximo.* Hasonlónak mondatik, mert azon első szeretetről vagyon a' másik parancsolat-is, mert egy szeretettel szerettetik az Isten, és az ő képe, s'ezt jelentette Moyses, ősze tőrvén mind a' két parancsolat táblájat, mert mivel egyyiken az Istenről, másikán az emberről volt a' parancsolat, látván, hogy az első ellen vétettek, azt gondolta, haszontalan a' másik-is, azt sem becsűllik, mert a' másik az elsőért vagyon. De bátor ez a' parancsolat ne volna-is, ugyan oly tulajdonságot hoz véle emberségűnk, hogy csak azért-is kellessék felebarátunkat szeretnűnk, mert ember, és hozzánk hasonlo, mellyet meg-mutatok, &c.

Albertus Magnus in Matt.

Propositio.

A' Pogányok közűl kiknek elmejekben nem fénylett a' Szent Lélek világossága, *Seneca l. 2. de ira c. 32.* Csak az emberi szövetségben-is meg-mutattya, hogy egymás között valo szeretetnek kell lenni; mondván: *Nefas nocere patriæ, ergò civi quoque, nam hic pars patriæ est; sanctæ partes sunt, si universum venerabile est, ergò & homo homini, nam hic in majore Urbe tibi civis est.* Nem de nem nagy gonoszság-é hazának ártani? tehát polgár szomszédoknak-is gonoszság ártani, mert e' része hazádnak; szentek a' hazának részei, az az, bántás nélkűl kell lenniek, ha tehát az egész haza becsűletre méltó, eggyiktől a' másiknak-is meg-kell becsűltetni, és szerettetni kell, mert ez a' nagyobb városban polgár társod, az az e' világon. *Cicer.* pedig *l. 3. offic.* Csak azért-is (ugymond) hogy mind te, s' mind ő ember, természeted kivánnya, hogy szeressed, egyébaránt. *Qui dirimunt communem generis humani societatem, etiam adversus Deos immortales, impij judicandi sunt.* A' kik gyűlölségek által az emberi szövetséget fel bontyák, az Istenek-

Seneca l. 2. de ira c. 32.

Cicero lib. 3. offic.

hez is istentelenek, s' hasonlóképpen vétenek azok ellen, mint az emberek ellen.

O Keresztyén Iskolában méltó tanitás! ha nem vony felebarátodhoz természeted, vonnyon az Istennek felelme, mert ha a' természeted ellen vétesz, vétesz az Urnak tőrvénye ellen-is, annyira egyben vagyon a' természet, és az Istennek tőrvénye kapcsolva.

De hogy a' gonosztul-is tanullyanak, hallyátok, és csudálkozzatok rajta, micsoda bátorsággal kiált a' tolvaj Krisztusra a' kereszten: *Domine memento mei, cùm veneris in regnum tuum.* Lucæ *c.* 23. Uram emlékezzél meg rolam, mikor a' te országodban jutsz, azért bizik é benne, hogy Istennek hallya lenni, hogy a' kősziklák repedeznek, &c. nem; hanem onnan vette bátorságát, hogy embernek látta lenni, mint ha lehetetlen volna, hogy ember legyen, és ember társán, ha Király, és országában menendő, hogy rajta ne kőnyőrűllyőn, és ne szeresse azt, a' kit mind a' természet, emberség, mind a' kinok szenvedésben egyben foglalt volt. *Cyrillus Jerosol. Catech.* 13. vette eszében, s' igy szoll a' tolvaj képében: *Non dico ut operum meorum memineris, hæc enim metuo, sed omnis homo afficitur ad comitem suum, simul eo tecum ad mortem, memineris comitis tui.* Nem kérem azt, hogy cselekedetimről meg-emlékezzél, mert ezekért félek, hanem a' mint minden ember kedvelli társát, ugy én-is eggyűtt menvén a' halálra veled, kérlek társodrul, emlékezzél meg. *Drogo* pedig a' tolvaj szavát e' képpen fejti meg: *Imaginis tuæ Deus miserere, sed in quo te agnoscam misereri? in eo, quòd imaginem meam in te video similem, & eandem miseriam mecum pati, quid ergò restat, nisi ut sperem de tanta misericordia.* A' te képeden kőnyőrűly Istenem, de miben ismérem-meg rajtam kőnyőrűlésedet? abban, hogy képemet látom rajtad, hozzám hasonlónak ismérlek, és egyen-

Luc. c. 23.

Cyrill. Jerosol. Catech. 13.

Drogo hic.

egyenlő szenvedésben lenni? s' mi vagyon tehát hátra, hanem hogy irgalmaſságodat várjam? mint ha Szent Páltul tanult volna, a' ki le irván minémű a' mi Istenünk *ad Hebr. c. 5.* azt mondgya: *Qui condolere poſſit ijs, qui ignorant, & errant, quoniam & ipſe circumdatus eſt infirmitate.* Ollyan a' mi Meg-vált Istenünk, a' ki szánakodni tud azokon, a' kik tudatlanok, és vétenek, mivel ő-is környűl vétetett erőtlenséggel, annyit akar mondani azon kivűl, hogy magáért szerett bennünket, csak azért-is kedvel, hogy természetünk rajta lévén, hozzánk hasonlo, a' melybűl a' mit *Seneca* hoz ki, én-is csak azt mondom *epiſt. 95. Iſte verſus & in pectore, & in ore ſit, homo ſum, nihil humanum à me alienum puto.* Ah! tehát e' legyen méllyen szivemben bé meczve, e' legyen a' számban, ember vagyok, semmi tőlem nem leszen idegen a' mi emberhez illendő, meg-bánt felebarátom, tehát gyűlőllyem, ah! nem vétett természet ellen! én-is ember vagyok hozzá hasonlo, s' véthetek, gyakrabban vét felebarátom, tehát őrűlők-é rajta. Ah! nem őrűlők, hanem eszemben jut, hogy hozzá hasonlo ember lévén, hasonlo gyalázatban eshetem, inkáb szánakodom rajta, szegénységben tapasztalom felebarátomat, tehát én, a' kinek mindene elegendő vagyon, meg-vetem? ah! nem arra tanit természetem, rajta képem, hozzám hasonlo, inkáb segitem, és szeretem, mert egy emberi társaságban vagyon velem.

ad Hebra. c. 5. v. 2.

Seneca ep. 95.

A' kereskedő emberek, kik egy kereseten vannak, nem gyűlőlik egymáſt, hanem szeretik, és segitik, mert egyenlő nyereségek, egyenlő károk, és azt az okosság, és természet hozza magával, s' én ne szeressem azt, a' ki egy kereseten vagyon velem, egyenlő üdvősséget vár, egyenlő boldogságért fárad? *Si pecuniæ ratio* (ugy mond Szent Agoston *ep. 52.*) *ſocios facit, quantò magis, non ra-*

S. Auguſt. ep. 95.

ratio negotiandi, sed nascendi longè communis. Bizony ha a' pénznek közösége társává tészen felebarátomnak, mentől inkáb nem a' keresetnek, hanem a' születésnek egyenlő volta társává tészen felebarátomnak, s'nem kevessebb jót kivánhatok néki, mint magamnak, hanem ha a' vadaknál alább valo akarok lenni. Mert a' mint Szent Ambrus
S. Ambros. hic. szoll: *Feræ non excludunt feras, conformes sui generis adjuvant, & homo credat alienum esse à se, quod humanum est.* A' vadak nem rekesztik ki közülök a' vadat, és egynémű vad, a' másikát segiti; s'ne segitse, ne szeresse ember az embert? a' kin mind a' történhetik a' mi máson. Szent Pál hatta
ad Rom. c. 12. v. 15. volt azt meg. *Flete cum flentibus. ad Rom. c. 12.* Azokkal a' kik sirnak, és keseregnek, mi-is sirjunk, és keseregjünk,
Theophilactus. oka pedig ennek, ugy mond *Theophilactus*: *Siquidem fletum natura ipsa suppeditat, ut compatiamur, trahens.* Mert a' természet-is meg-int arra, mikor látván másnak sirását, könyben fordittya szemünket, hogy szánakodgyunk.

E' vitte Urunkat ama' szives imádságra a' kertben,
Matt. c. 26. *Pater, si possibile est, transeat à me calix iste. Matt. c. 26.* Atyám, ha lehet, távozzék el tőlem ez a' pohár, ez a' kinszenvedés, mert szánta a' Zidokat, kiknek illyen gonoszságokért el kellett veszniek, s'azért mondgya *iste*, ez a' pohár, ez a' kinszenvedés, mellyet készitettek a' Zidók, nem más, mert ha az ördögtül kellene szenvednem, örömest, de ezektül nehezabb, mert látom kárhozattyokat, a' kik énnékem atyámfiai, hozzám hasonlók. Igy magya-
S. Hieronymus hic. rázza ezt Szent *Hieronymus ad illa verba: Postulat autem non timore patiendi, sed misericordiâ prioris populi, ne ab illis bibat calicem propinatum, unde & signanter non dixit, transeat à me calix, sed calix iste, hoc est populi Judæorum, qui excusationem ignorantiæ habere non potest, si me occiderit.* Hallya ezt az eretnek Kalviniſta fül, a' ki kétségben akarja ejteni Kristust!

ſtuſt! nem félelme miatt kőnyőrőg Kriſtus, mint ha ſzenvedni nem akarna, hanem irgalmaſságátul vitetik arra, hogy a' Zidóságnak kezébűl ne igya a' reá kőſzőntőt keſerves kinſzenvedéſe pohárát, s' azért nem mondgya, hogy el távozzék tőle a' kellyh, vagy pohár, hanem ez a' pohár, az az, a' Zidók pohára, a' kiknek mentsége nem lehet, hogy nem tudták gonoſzságokat, ha engem meg ölnének. Fájt tudni illik néki minden fájdalmi fölett, természet ſzerént-is az, hogy jövendőben el kárhozandók volnának azok, a' kiken képe, és haſonlatoſsága volna.

E' képpen érzette Jeremiás Próféta-is az Urnak bűntetését, ki noha mindeneket bűntetne kicſintűl fogva nagyig, mégis mint ha csak maga bűntettetnék, ugy panaſzolkodik *Threnor. c. 3. Tantùm in me vertit, & convertit manum ſuam.* Csak eggyedűl reám forditotta kezét, én reám eſik ſullya, engemet bűntett, O igaz emberi terméſzetű Próféta! hogy tudhatod azt, hogy eggyedűl tégedet ér, az Urnak keze? nem te ſzavaid é azok? *Threnor. c. 2. Defixæ ſunt in terra portæ ejus: perdidit, & contrivit vectes ejus, regem ejus, & principem ejus.* A' földre veretettek Iſraëlnek kapui, őſzve tőrte zárjait, őſzve tőrte királyit, és fejedelmit, nem a' te ſiráſod-é, jajgató panaſzod-é az? *Jacuerunt in terra foris puer, & ſenex: virgines meæ, & juvenes mei occiderunt gladio. Ibid.* Otkin fekűttek a' föld ſzinén a' gyermekek a' vénekkel, a' ſzűzek az iffiakkal eggyűtt ölettettek-meg, eggyűtt eſtek el a' fegyvertűl. Ugy vagyon, de mivel ő ember volt az hozzá haſonlo embereknek fajdalmát, és romlását annyira tartotta, mint a' magáét, mint ha csak magán eſett volna, jól meg-tartván azt a' parancſolatot: *Diliges proximum, ſicut te ipſum.* Szereſſed felebarátodat, mint tennen magadat.

Thren. c. 3.

Thren c. 2.

Ibid. v. 21.

Igy minek utánna immár mennyégben fel ment-is

üdvözitőnk nem öltözött ki embersége természetéből, hanem nagy szóval kiált a' Keresztyének üldözőjére *Act.* c. 9. *Saule Saule, quid me persequeris?* Saulus Saulus, mit üldösz engemet? a' hol ki nem tudgya, hogy az égben nem fért ő hozzá senki, őtet nem üldözhette más képpen, hanem a' földön lévő Keresztyénekben. A' mint Szent Agoston *hom. 15. tom. 10. in appendice ser. 17.* szoll: *Quia erat ipse in Christianis compatiens membris omnibus ut verum esset illud. 1. ad Cor. c. 12. Si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra.* Azért kiált, mert minden szenvedő tagjaiban szenvedett, hogy igaz lenne az, a' mit azután maga meg-ismért Szent Pál: ha egy tag szenved, minden tagok eggyütt szenvednek. Fáj a' foga embernek, minden tagjai lankattak, el törik a' lába, vagy keze, minden tagjai bágyattak; igy szintén mi-is egy testnek, egyenlő természetnek tagjai vagyunk, tehát természet szerént-is szükség, hogy eggyütt szenvedgyünk, szükség hogy egymiket ugy szeressük, mint a' másikat, mint a' testben ugy feltvén szemeimet, mint lábomat, &c.

Actor. c. 9. S. Aug. hő. 15. tom. 10. in appendice ser. 17. 1. ad Cor. c. 12. v. 26.

Melly okoskodást olly erősnek itelt lenni a' Szent Lélek, hogy az által leg könnyebben vélné, hogy könyörületességre hajt bennünket, midőn Isaiásnál *c. 58.* igy kér, *Cùm videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris.* Ha mezitelent látz, född bé, és a' te testedet, husodat ne vesd-meg. Te testedet ugy mond, mert *ad Roman. c. 12. Omnes unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra.* Minnyájan egy test vagyunk Krisztusban, és eggyik a' másik tagja. De mivel ezt nem akarjuk meg ismérni, onnan vagyon, hogy eggyik a' másiknak őrül veszten, vigad nyavalyáin. *Revera* (ugy mond *Chrysologus ser.* 20.) *si eos, qui pereunt nostra esse viscera crederemus, afflictione jejunij, precum gemitu, effusione fletuum jugiter clamaremus,*

Isaiæ c. 58. v. 7. ad Rom. c. 12. v. 4. S. Chrysol. serm. 20.

mus, Domine salva nos perimus, & studeremus nobis in fratribus subvenire. Bizony ha igazán felebarátinkat tagjainknak ismérnénk, bőjteléssell, imádsággal, sirással segétenénk, s' ugy kiáltanánk, Uram el veszűnk, üdvőzits, szabaditsmeg bennűnket. De mivel természetünkből ki öltőzűnk, innen történik hogy eggyik a' másik kárát és vesztet kivánnya. De mely bolondul történik ez, értsétek *Seneca* tanitásából *ep. 95. Societas nostra lapidum fornicationi similima est, quæ cassura nisi invicem obstarent, hoc ipso sustinetur.* A' mi emberi szővetségünk ollyan, mint a' bóthajtásban az őszve rakott kövek, mellyek ha egymást nem tartyák őszve dűlnek, igy szintén ha eggyik a' másikat nem tartya, nem szánnya, nem szereti, minnyájan el veszűnk. Adná Isten ennek ne érzenénk e' máj napig valóságát, midőn eggyik a' másikat meg-akarja rontani mindenestűl el vészűnk. *Seneca ep. 95.*

Mit mondgyak tehát egyebet, hanem azt, a' mit Sz. *Ambrus l. 3. offic. c. 3.* mond, *Considera ô homo! unde nomen sumpseris ab humo utique, quæ nihil cuipiam eripit, sed omnia largitur omnibus, & diversos in usum omnium animantium fructus ministrat. Inde appellata humanitas specialis & domestica virtus hominis, quæ concordem adjuvet.* Ah! gondold-meg jól ember, honnan vetted a' nevedet, mert az a' név *homo* a' földrűl nevezteték, melly mindeneknek ád, senkitűl semmit el nem ragad, kűlömb kűlömb állatok eledelére gyűmölcsöt terem. Innen az emberséged kivált képpen valo, és házi joságod akkor mondatik igazán emberségnek, midőn társodat segited. Annyira igaz, hogy törvény kivől-is szeretned kell természet szerént felebarátodat, mennél inkább tehát minden emberséggel tartozol, mikor Istened-is parancsollya, szeressed felebarátodat, mint tennen magadat. Szeressük felebarátinkat de ugy, mint magunkat, az az, a' mint senki *S. Ambros. l. 3. offic. c. 3.*

ma-

magának az egy üdvösségnél, és igaz jónál egyebet nem kiván, ugy másnak se kivánnyon, s'onnan ismértetik meg, hogy Kristus társai, sőt fiai vagyunk, kik ha azok leszünk, örökségét is el veszük a' minket szerető Istenünknek. Amen.

PÜNKÖSD UTAN, TIZENNYOLCZADIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

A' honnan jobbulást kellene venni, ottan vakmerőséget vészen ember a' vétésre.

Confide fili, dimittuntur tibi peccata tua. Matt. cap. 9.

Matt. c. 9. v. 2. Bizzál fiam, meg-bocsáttatnak néked a' te bűneid.

MAs egyéb csuda tételi között, a' mái inaszakatnak meg-gyogyitása előtt, miért fog leg elsőbben-is lelki gyogyitásához üdvözitönk, nem kétlem a' több okai között, azt-is hallottátok, azért, mert a' jó órvoshoz illik, hogy azt távoztassa el a' betegtül, a' mi oka, és gyökere a' betegségnek, a' pedig nem más, hanem a' bűn, ez által jött közünkbe, bé a' halál-is, ez által a' betegség, és minden testi nyavalyáink, a' mint eleinten bűne miatt mindgyárt azt hallotta az első Anyánk; *In dolore paries*, Te fájdalommal szülsz, első Atyánkat pedig éppen a' halállal rettentette Isten; *Pulvis es, & in pulverem reverteris.* Mivel vétettél, a' mint porbul vagy, ugy porrá lészesz.

ad Rom. c. 5. v. 12. Hasonlót mond Szent Pál-is *ad Rom. c. 5. Per unum homi-*

nem

nem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors. Egy ember által jött bé a' halál e' világra. *Unius delicto multi mortui sunt*, egynek bűne miatt sokan holtanak-meg; igy a' betegségeknek-is nagyobb oka azon bűn, Szent Gergely bizonyságából: *Frigore fame, sitique turbari, morbis affici, quandoque etiam extingvi, quid sunt hæc aliud, quàm flagella peccati. lib. 13. in Job. c. 11.* Hideggel, éhséggel, szomjusággal kinoztatni, és betegségekkel gyötrődni, micsoda más egyébb? hanem a' bűnnek ostorát szenvedni. Annak okáért hogy könnyebben gyogyulna teste az inaszakatnak, elsőben-is bűneibűl fejti ki szerelmes Meg-váltónk. *S. Gregor. l. 13. in Job. c. 11.*

Ez mondám, eggyik oka lehet, miért bocsátotta-meg vétkeit, de én azt vélem ezen kivűl azért, hogy a' környűl állokkal hamarébb hitethetné el, hogy ő Istennek Fia, mert sokkal nagyobb csudát cselekedett bűneibűl fel szabaditván, mint hogy testét meg-gyogyitotta. Nehéz tudni illik, sőt leg nehezebb az ember szivét a' gonoszságrul jóra forditani: a' mint Pharao Királlyon ki tetzet, a' ki felől azt mondotta az Isten: *Multiplicabo signa, & ostenta mea in terra Ægypti, & non audiet vos. Exod. c. 7.* Meg-sokasitom jeleimet, és csudáimat az Ægyptum földén, és ugyan még sem halgat-meg titeket, az az, hamarébb enged az ég, a' föld, a' tenger, a' mellyekbűl csudákat szollitok ki, mint a' gonosz Pharao. A' mely helyre *Cellensis Abbas lib. de panibus c. 17.* szépen szoll: *Decimò percussit Dominus omnem primogenitum Ægyptiorum, & tunc licèt commotus vehementer Rex fuerit, non tamen ad pœnitentiam reversus est.* Tizedszer verte-meg az Ur Ægyptumnak minden első szűletteit. S' mind azon által noha igen meg-indult ugyan rajta a' Király, de mégis a' pénitentzia tartásra nem lépet magát meg nem jobbitotta, és azért azt kialtya a' Szent Ember: *O quàm ponderosum, quàm grave ad le-* *Exod. c. 7. v. 3.* *Cellensis Abbas l. de panibus c. 17.*

Ibidem. *vandum, seu relevandum cor hominis! laborat manus Omnipotentis eripere, nec liberat, verbis præmonet, & verberibus urget, nec tamen de fovea sua bestiam sævientem extrahere potest. Ibid.* O mely nagy terhű, és nehéz az embernek szive a' felemeltetésre! és ki-nyilatkozásra, ki akarja menteni a' Mindenhatónak keze, és ki nem szabadittya, előre inti szavaival, ostorozásával sürgeti, mégis barlangjából ezt a' fenevadat ki nem vonhattya; ha tehát bűneibűl ki-menti, leg nagyobb csuda tétele, és ezt cselekette akkor, mikor azt mondotta: *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* Bizzál fiam, meg-bocsáttatnak néked a' te bűneid, mert ugyan-is nem csak arra a' kűlső szozatra, bocsáttatott-meg vétke, hanem belől érintette, belől tőrte-meg szivét, a' ki meg-bánván bűnét, méltán hallotta azt, *Remittuntur tibi peccata tua.* Meg-bocsáttatnak néked a' te bűneid.

Csak hogy a' mint melly helyrűl a' méh mézet, a' pók mérget szi, ugy ezen Urunk biztatásából sokan kárhozattyokat veszik, mert a' hol reménségre indittatnának, hogy semmi bűnös kétségben ne essék, hanem bizzék Istennek kegyelmében, ottan a' gonoszszak vakmerőségre bátoritatnak, s' mind addig vétenek bolond reménségek-
Propositio. ben, mig el-nem veszsznek oktalan bizodalmok miatt. Mellyet meg-mutatok, legyenek figyelmetesek.

Nincsen a' szeretet után kedvesebb az Isteni kegyesség, és irgalmasság előtt, meg-kell vallanom, mint az ő jóságában vetett reménségünk, és azért bűne után-is Sz. Dávid ezt jól tudván *Psalm. 30.* nagy bizodalommal mon-
Psalm. 30. v. 1. dotta: *In te Domine speravi, non confundar in æternum.* Te benned biztam Uram, és soha örökké gyalázatot nem vallok, melly reménségét, hogy maga bizonyitaná, csak azon Soltárában-is ött izben tészi-fel reménségét, a' több Soltáriban pedig ugymint *150.* Soltárában hetven egy-

szer,

ſzer, a' mellyekben vagy maga reménségét beſzélli, vagy máſokat int arra, hogy Iſtenben bizzanak, vagy azokat dicséri, a' kik benne helyheztették remenségeket.

S' nem-is héában, mert ebben maga-is gyönyörködik az Iſten, azért biztat minden bűnöſt, hogy ő benne bizzék. Igy *Sap. c. 1.* Salamon által a' Szent Lélek azt jovallya. *Sentite de Domino in bonitate.* Jó itéletben legyetek az Ur felől, az az, a' ki vétett, ne eſsék kétségben, gondolván, hogy azokért el kárhozik, mert ha meg-bánnya vétkeit, kedveſſebbé teheti magát annál, a' ki ſoha nem vétett. S' nagyobb örömet ſzerez az Angyalok között egy pénitentzia tartó, mint kilenczven kilencz igaz, a' kik ſoha Iſteneket ſullyoſſan meg nem bántották, de jövendőben-is ha kit gyarlosága meg-ejt, bizzék Iſtenben, és fel ſzabadul, mert kedvelli a' benne bizókat, és reménlőket. *Sap. cap. 1. v. 1.*

Mire nézve feddi Szent Ágoſton azoknak eſztelenségét, a' kik ſok vétkeiktől el-nyomattatván, általlanak bocsánatért Iſtenhez folyamodni, mint ha annak vagy kegyes irgalmaſsága nem volna, vagy hatalma a' bűnnek meg-bocsátására, és igy ſzoll: *O homo! quicunquè peccatorum maltitudinem attendis, cur et omnipotentiam cœleſtis medici non attendis? cùm enim Deus velit miſereri, quia bonus eſt, & poſſit, quia omnipotens eſt; ipſe contra ſe Divinæ pietatis juvamen claudit, qui Deum ſibi miſereri aut non velle, aut non poſſe credit, eumque aut bonum, aut omnipotentem eſſe diffidit. ſerm. 58. de tempore.* O nyomorult ember! valaki a' te vétkeidnek ſokaságára figyelmeſz, miért nem tekénteſz a' mennyei orvoſnak mindenhatoságara-is? mert ugyan-is mivel az Iſten könyörülni akar, mert jó, és könyörülhet, mert mindenhato: maga zárja bé az Iſteni kegyeſségnek ajtaját előtte, a' ki magával el hiteti, hogy nem akar könyörülni, *S. Auguſt. ſer. 58. de tempore.*

vagy nem kőnyőrűlhet, mikor kétségben esik, vagy jóságárul, vagy Mindenható hatalmaſságárul.

Melly kétségben eséſt, maga-is e' máj nap azzal távoztat, hogy a' bűnőſnek maga adgya elejben a' reménséget. *Confide fili*, bizzál fiam, meg-bocsáttatnak néked a' te bűneid, annyira kedves Iſten előtt a' benne tett reménségűnk.

Csak ez a' jó reménség kűlőmb kűlőmb féle képpen veſztegetődik-meg, elsőbben, mikor ollyat reménlűnk, a' melly illetlen, és Iſten tőrvénye, és akarattya ellen vagyon. Meg-veſztegetődik, mikor el hitetik magokkal a' tévelygők, hogy magok igyekezete a' jóra, és jó cſelekedetre nem kivántatik, hanem elegendő a' Kriſtus ki őntőtt ſzent Vére. Meg-veſztegetődik, mikor a' gonoſz életű Kereſztyének annál bátrabban vétenek, mennél kegyeſſebnek iſmérik az Iſtent, remélvén, hogy minek utánna untig győnyőrköttették magokat minden illetlen cſelekedetekben eggyet fohászkodnak-fel Iſtenhez, s' mindgyárt minden bűnőket meg bocsáttya, meg-lévén irva, hogy akár melly órában folyamodgyék a' bűnős Iſtenhez, meg-halgattatik. A' kik felől *Eccleſiaſtes* azt irja *c. 8. Quia non profertur contra malos citò ſententia, absque timore ullo filij hominum perpetrant mala.* Mivel hogy hamar ſententzia nem mondatik a' gonoſzok ellen, a' gonoſzt minden félelem nélkűl cſelekſzik az emberek fiai. Valoban nagy igazsággal tellyes mondás! mert ugyan-is egy máſt gyűlőlők, miért nevelik a' gyűlőlséget? miért gyujtyák az haragot? miért ſzaporittyák bűneiket a' gonoſzak? miért vonnyák-meg kezeket naponként a' főſvények, és gazdagságnak ohajtói? miért nyomorittyák el a' ſzegényeket, és árvákat a' telhetetlennek? miért vétenek félelem nélkűl az emberek fiai? honnan vették azt a' nagy bátorságot? hogy

Eccleſ. c. 8. v. 11.

ſem

sem embertûl, sem Istentûl nem tartanak, hanem hogy, *Quia non profertur citò sententia contra malos.* Nem mondatik ki hamar a' gonoszok ellen a' sententzia, mert késön szokott Isten bûntetni. De várakozzanak csak az istentelenek, meg-láttyák, hogy mennél késöbben bûnteti öket, annál tullyosabban bûnteti: eszekben veszik azt, a' mit mondott Szent Jób *c. 11. Spes illorum abominatio animæ.* Az istenteleneknek reménsége az ö lelkek utálatossága. *Spes impiorum peribit.* El vész jövendöben reménségek, és kétségben esésre jutnak. *Jób. c. 11. v. 20.*

Hallyátok Sz. Gergelyt, *Peccare, & de Creatoris clementia præsumere, pelago justitiæ ejus exponi est.* Szabadon véteni, azért hogy az alkoto Istennek kegyelségében mód nélkûl biznak, micsoda más, hanem az ö igazsága mély tengerében bocsátkozni? az az, valamint koczkára veti fejét, a' ki a' szélvésszel felforgott tengerre megyen; ugy nyilván valo veszedelemben hozza magát, valaki az Isten jóságát tekéntvén, szabadon vét. O esztelen bûnösök! kiált Sz. Ambrus *l. 2. de pœnit. c. 9. Propositâ spe pœnitentiæ licentiam sibi delinquendi propagatam putant, cùm pœnitentia remedium sit peccati, non peccandi incentivum, vulneri enim medicamentum necessarium est, non è contra.* Esztelen bûnösök, a' kik azt vélik, hogy szabadság adatott nékik a' bûnre, mert reménségek vagyon a' pénitentzia tartásrul, noha pedig a' pénitentzia tartás a' bûnnek orvossága, nem gyujtogatója, nem ösztöne, a' mint a' sebnek szükséges az orvosság, de nem szükséges az orvosságnak a' seb. Kicsoda olly esztelen, hogy bizonyos seb-gyogyito falastroma lévén, azért metellye kezeit, lábait, mert meg-gyogyithattya? hanem inkább ha seb esik rajta, történet szerént, gyogyitya, de szánt szándékkal nem keresi a' sebet, és más nyavalyát, szintén igy a' pénitentzia tartás orvos falastroma a' bûnnek, de nagy bolond, a' *S. Gregor.* *S. Ambros. l 2. de pœnitent. c. 9.*

ki azért vét, hogy pénitentziát tarthat, mert senkinek nincsen meg-igérve, hogy olly malasztya adatik, a' melly ötet töredelmességre vezérellye.

Igaz, hogy a' pénitentzia tartás a' Keresztyén tudomány szerént *Secunda post naufragium tabula.* Az hajó törés után második tábla, a' mellyen ki menekedhetik a' szélvész közül, az az, bűneibül az ember. De jól int Szent Hieronymus, *Nec statim pœnitentiæ subsidia nobis blandiantur, aliud est enim integrâ nave, & salvis mercibus portum salutis intrare, aliud nudum hærere tabulæ, & crebris fluctuum reversibus ad asperrima saxa collidi. ep. 9. ad Salesianum.* Ne hizelkedgyünk magunknak a' penitentzia segitségével; mert más egész ép hajóval, s' minden kincsel a' partra jutni, más mezitelenen egy darab táblához ragaszkodni, és a' szélvésztül fel, s' alá hányattatni, majd eggyik, majd másik kősziklához veretteini. Mint ha azt mondaná, két féle mód vagyon az habok közül valo ki jövetelben, vagy egész hajóval, vagy egy darab deszkával, de kicsoda olly bolond, hogy az ép hajóbul azért ugorgyék ki a' mély tengerben, mert talán egy darab deszkával-is ki verdődhetik a' partra? senki illyen nem találkozik, de illyen bolondok azok, a' kik bizván Istennek irgalmasságában, a' vétkek közepiben vetik magokat, remélvén, hogy meg-bocsát nékik.

S Hieronymus ep. 9. ad Salesianum.

Minnyájan evezünk, és hajókázunk ennek a' világnak tengerében, a' hajó az Istennek malasztya, &c. Hordoz bennünket, a' kincz, a' jó cselekedetek, a' habok, es más akadállyok ebben a' tengerben a' késértések, ezek hánnyák a' lelket fel, s' alá, mint a' szélvész az evező, és hajózo embert, történik, hogy el törik ez az hajó, az az, bűnünk által el szakadunk az Istennek malasztyátul, de adott még módot a' szabadulásban, ugymint a' pénitentzia tartást,

táſt, mint egy darab deſzkát, azzal ki verődhetünk üdvőſségünk partyára, de vajki bizontalan; kaphattyuk-é-meg ezt a' táblát, vagy ſem? igen bizontalan, ha ſzintén meg-ragadgyuk-is, hogy nem tekeri-é ki kezünből a' ſzélvéſz, a' kéſértet? vagy talán kezünkben tőrik két felől, s' ugy-is el kell veſznünk! mert olly betegség érhet, hogy eſzünktől meg-foſztaſſunk, és ſemmi keveſſebb ne juſſon eſzünkben, mint az, hogy pénitentziát tartſunk, megbánnyuk bűneinket, s' mint az egy darab táblához ragaſzkottat, egy hab él borithattya, a' vizben ólheti, ugy egy gondolat el kárhoztathat bennünket, még ſenki nem volt olly bolond, hogy a' vizen azért üſſe ki óldalát az hajónak, mert egy réſzen ki-menekedhetik. Ah! tehát miért vagyunk olly eſztelenek, hogy azért vétünk ſzabadon, mert pénitentziát tarthatunk, meg-engedhet az Iſten? gyakorta verdődtünk immár ki illyen egy darab táblán, de azért ne ugorgyunk viſza gonoſzságunk mélyére, mert egyſzer történik a' mi ſoha nem volt, egy ſzempillantásban ér az Iſtennek oſtora, s' hirtelen halállal ki ragattatunk. Jó az Iſtennek jóságában bizni, de nem alább valo jó, az ő igazságától félni.

Gondolkodott az illyen vakmerőségről *Gregor. Naz. orat. 31.* és nagy buſulláſſal azt mondotta: *Irâ, & mœrore impleor propter meum Chriſtum, cùm eum hac de cauſa contemni, ac pro nihilo haberi conſpicio, propter quam eum maximè honorare par erat.* En ugymond haraggal, és boſzuſággal, s' ſzomoruſággal telem-meg, az én Kriſtuſomért, mikor látom, hogy azért vettetik-meg, a' miért becsűlleni kellene, hogy ő jó, hogy ſokat tűrő, hogy hallaſztya a' ſententziát? azért kell boſzontani? oh nagy iſtentelenség! *Quæ namque major iniquitas, quàm ut inde Creator à te contemnatur, unde plus amari merebatur? quæ major iniquitas, quàm*

S. Gregor. Naz. or. 31.

S. Bernard. tract. de gr. hom.

quàm cùm de Dei potentia non dubites, quin te deſtruere poſſit, qui condere potuit, confiſus tamen de multa ejus dulcedine, quâ ſperas eum nolle vindicare, cùm poſſit, & ſæpè fecit, mala pro dilectione retribuas. S. Bernardus tract. de grad. hum. Lehet-é annál nagyobb gonoſzság, mint hogy azért vetteſsék-meg tőled a' te Teremtőd, és Meg-válto Iſtened, a' miért ſzeretned kellett volna. Micſoda ennél nagyobb gonoſzság? mint hogy nem kételkedel hatalma felől, a' mellyel ugy el ronthat, a' mint alkotott, mind azon által az ő főlettébb valo édeſségében bizván, a' melly miatt remélled, hogy mikor boſzut álhat, nem fog boſzut állani, ki ſokſzor-is meg-mutatta haragját, az ő édeſségéért, és kegyeſségéért gonoſzal fizetſz?

Haſonló Abſolonhoz háláadatlanságával, és vakmerőſégével minden meg-rőgzött bűnös, mert ez-is mennél több kegyeſségét vette Attyának, annál roſzabbá lett 2. Reg. c. 15. Joáb, és Techites Aſzſzony kérésére meg-bocsátotta gyilkoſságát, s' mégis újjabb roſzaságra adta magát, *Poſt hæc fecit ſibi Abſolon currus, & equites, & quinquaginta viros, qui præcederent eum.* Ezek után ſzekereket ſzerze magának Abſolon, és lovaſſokat, és ötven férfiat, a' kik ő előtte járnának. Ezzel ugymond *Lyra* partütéshez kéſzülvén, &c. *O ingratitudinis ſimulacrum! poſt tot accepta beneficia à Patre, cœpit de tyrannide cogitare, deſiderans Patrem ſibi adeò benignum, non ſolùm regno, ſed & vitâ ſpoliare.* O eleven képe az haláadatlanságnak! annyi vett jóért attyától vér ontáſrul, s' kegyetlenségről gondolkodni, azt kivánván, hogy nem csak orſzágából attyát ki ſzoritaná, hanem életétől-is mi módon foſzthatná-meg.

2. Reg. a. 15.

Illyen vagy, valaki azért véteſz, hogy immár többſzör-is meg-engedett az Iſten, &c. igaz, hogy vannak eſedezőid, a' Szentek, &c. de láſſad, hogy utól ne érjen igazsága, és által verjen, mint Joáb Abſolont, &c. mert gonoſz-

noszságoddal annyit cselekszel, mint ha életét kéresnéd halálra a' Krisztusnak, a' mint Szent Brigittának meg-jelentette a' dicsőséges Szűz *lib. 1. c. 37.* hogy nagyobb hohéri ezek, mint a' kik meg-feszitették Urunkat. Ah Keresztyének! ne legyen senki azért gonoszabb, hogy jó az Isten, hanem inkább reménlye, és féllye, esete előtt féllye, esete után reménlye, mert a' mint a' reménség előtte kedves, ugy gyűlölséges a' vakmerőség. Ezerszer vétettél, *Confide fili*, bizzál, de vissza ne térj előbbi bűnödre, a' mint Sz. Agoston tanit: *Nemo nec post mille crimina de miserocordia Dei desperet, sic tamen non desperet, ut sine ulla mora Deum sibi repropitiari festinet. serm. 58. de tepmore.* Senki ezerni vétke után is kétségben ne essék az Istennek irgalmasságából, de azonban csak ugy bizzék, hogy minnél hamarább meg-engesztelni az Istent siessen.

Libro 1. Revel. S. Brigittæ c. 37.

S. August. ser. 58. de tempore.

Igy leszen, hogy elejben terjesztvén belső, és kűlső nyavalyáinkat, mind a' kettőből ki emel, fel-szabadit, és őrökké éltet maga boldogságában. Amen.

PŰNKŐSD UTAN,

TIZENNYOLCZADIK VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

Minden űdőben felni kell az Istent, mert a' ki igy nem féli, csak nem bizonyos benne, hogy el vész.

Videntes autem turbæ timuerunt, & glorificârunt Deum. Matt. c. 9. Látván pedig a' sereglek, meg-felemlének, és dicsőitek az Istent.

Matt. c. 9.

GOndolkodáſra valo okot adott az Irás-magyarázo elméknek e' máj Evangeliumban emlitett ſeregeknek félelme, mivel a' mi akkor történt, inkább bátoritáſra, és örömre valo volt, hogy ſem mint félelemre, mert ſem fenyegetés, ſem büntetés nem láttatott, hanem Iſtennek nagy cſudája, mellyet kegyes irgalmaſságátul viſeltetvén, cſelekedett a' nyomorult inaſzakatt ember meg-gyogyitásával, melly mind magában jó volt, s' mind azoknak, a' kik egéſségét kivánván Urunk eleiben a' padláſrul le bocsátották, s' mind a' meg gyogyult betegnek jovára volt, s' mégis meg-rettentenek, féltenek: miért féltenek? hogy ha jobban meg veſztette volna, vagy meg-ölte volna a' beteget, méltán meg-ieſzhette volna őket, s' el gondolhatták volna, nem bátorságos tőle cſudát kérni, de mikor kedvek ſzerént meg-gyogyitatott, mitűl féltek? nem akkor ſzoktunk felni, midőn jóra, hanem mikor roſzra akadunk, mikor jő az ellenség, akkor rettegűnk, nem akkor, mikor el távozik, mikor ér a' betegség, akkor félűnk a' haláltul, nem akkor, mikor meg-gyogyulunk, mikor valami jóval áldatunk, meg-őrvendűnk, s' cſak akkor félűnk, mikor vagy fenyegetését, vagy büntetését érezzük az Iſtennek; a' mint hogy a' félelemnek indito oka, közönségeſſen valami, vagy valóságoſſan valo, vagy képzett gonoſz.

Vatablus, *Euthymius*, *Theophilactus*, azt a' ſzót, *timuerunt*, féltenek, imigy olvaſsák, *admiratæ ſunt*, cſudálkoztanak, mert látván cſudálatos hatalmát Urunknak, attul rémültenek meg: Igy *Exod. c. 19.* látván az Iſteni felségnek a' Sinai hegyén jeleit, meg-iedtenek az Iſraël fiai, *Exod. cap. 34.* Szarvait látván Moyſesnek az ábrázattyán

Exod. c. 19.

Exod. c 34. v. 30.

nagy

nagy fényeſség kőzőtt meg-réműltenek. *Timuerunt propè accedere*, csak kőzel sem mertenek menni Moyseshez, s' méltán-is, mert csak a' felségnek látása-is rettentés.

Abulenſis azt véli *quæſt. 28.* azért féltenek, mert az Irás tudók előbb azt mondották volt, *Hic blaſphæmat*, mikor bűneit meg-bocsátotta Kriſtus Urunk, e' káromkodik, azonban nagy hatalmát látván a' meg gyogyitásban, el gondolták azt, majd minnyájan el veszűnk, azoknak káromkodó beszéde miatt; Oh üdvősséges félelem! bár mindenek meg-réműlnének, és félnének akkor, mikor valakin máson láttyák hatalmas kezét Istennek! jó volna az a' félelem arra, hogy hasonlo bűnre ne hajlanának. *Abulenſis quæſt. 28.*

Leg jobban tetzik *Dionyſius Carth.* felelete, a' ki azt mondgya: *Ex hoc miraculo tanto, conſideratâ ſanctitate Chriſti, pravitatem clariùs intenderunt, quia oppoſita juxta ſe magis innoteſcunt, ſicque ultionem Divinæ juſtitiæ metuebant, & ſe ipſos abhorruerunt, & Chriſti præſentiâ ſe putant indignos, eumquè offendere verentur.* Illyen nagy csudábul látván, és meg-fontolván szentségét a' Kriſtusnak, magok gonoszságát ismérték-meg, mivel az ellenkező dolgok egymás mellett inkább ki tetzenek, azért az Isteni igazságnak boszu állásátul féltenek, és önnön magoktul-is meg-irtóztanak, és nagy rettegéssel féltenek attul, hogy meg ne bántanák, és ellene ne vétenének Kriſtus ellen. O valóban esszes félelem! mert ebből kettő következik, *Glorificabant Deum*, a' mint azok félelmekkel dicsőitették az Istent, ugy a' kik meg-bántani félik az Istent, dicsőitik: második a' következik, hogy magokat minden veszedelemtől megmentik, mivel a' kik minden üdőben nem félik az Istent, csak nem bizonyos hogy el veſznek. Mellyet még nyilvábban mutatok, legyenek csendes halgatással. *Dionyſius Carth.* *Propoſitio.*

Két féle a' félelem, mellyel féli Istent az ember, egyik

gyik szolgai félelem, a' másik fiui félelem, a' szolgai félelem a' bűntetéstűl irtoztattya, és felteti az embert, a' fiui félelem a' bűntűl, de a' mint kűlömbőz a' szolga a' fiutul, ugy kűlömbőz ennek az ő félelmének jutalma amattul, mivel a' fiui félelem a' szeretettűl indittatik, és a' mint *S. Chryſoſt. hom. de diligend. Deo.* *Chryſoſtomus hom. de diligendo Deo.* tanit, nem is akarja azt az Isten, hogy mint Urát ugy fellye, hanem mint Attyát ugy szerelle őtet, a' ki kedvét akarja találni. Mert *Qui ſic timet, vel jam amat, vel eſt in via ſcilicet amoris*, a' ki fiui félelemmel szereti, vagy immár-is szereti, vagy a' szeretetnek úttyán vagyon bizonyittya ezt Szent Agoston. *Per timorem venitur ad amorem, nec poteſt Deus bene diligi, niſi timeatur, initium enim ſapientiæ eſt timor Domini.* A' felelem által jutunk a' szeretethez, nem-is szeretheti ki más képpen az Istent, hanem ha féli, mert a' bőlcseſségnek kezdette az Urnak félelme, a' mint pedig a' szeretet leg-érdemeſſebb, ugy a' fiui félelem leg-többet érdemel Istentűl.

S. Auguſt. à S. Thoma. mihi à Sylveira.

Miért legyen pedig olly érdemes, meg-mondgya *Suarez tom. 1. in 3. p. diſput. prima. ſect. 2.* ugymint azért, hogy ez által a' fiui félelem által kivált képpen tiszteltetik, és dicsőjtetik az Isten. Nyilván vagyon ez, csak kőzőttűnk-is, mert ha kinek fiát láttyuk, hogy Attyát féli, s' annak kedveért gonoszat nem mivel, s' akár melly alkalmatoſság vonnya a' tiszteletlen cselekedetre, nem cselekszi, fen tartván azt, mert ezzel Attyát meg-bántaná, minnyájan azt mondgyák felőle, ez valoságoſſan tiszteli az ő Attyát, és dicsőiti, mert annak becsűletét maga gonoszságával nem akarja meg bőcsteleniteni.

Suarez tom. 1. in 3. p. diſp. 1. ſect. 2.

Mire nézve az az Angyal-is, a' ki fel, s' alá repdeſvén le kiáltott a' földre a' népekre, és nemzetségekre, a' mint Szent János látta, és hallotta *Apoc. c. 14.* csak azt kiáltotta, és arra intette az embereket, hogy félnék az Istent,

Apoc. c. 14. v. 7.

és azzal a' félelemmel tiſztelennek, *Timete Dominum, & date illi honorem.* Féllyétek az Urat, és adgyátok-meg az ő tiſzteletét. *Arabicus* olvaſſa: *Tribuite illi gloriam*, fellyétek, és adgyátok-meg dicsőſségét. Mint ha azt kiáltaná, valaki nem feli az Iſtent, fiui ſzeretettel, annyi, mint ha dicsőſségét vonná-el; de a' ki féli, annyit cſelekſzik, mint ha nevelné dicsőſséget. Igy magyarázza ezt *Joachimus* Apátur: *Quid eſt quòd ait timete Deum, & date illi honorem? niſi quia ille honorat eum, qui timet illum, ille exhonorat, qui timere contemnit.* Mitt teſzen az a' ſzó, fellyétek az Iſtent, és adgyátok-meg tiſzteletét, hanem azt, hogy a' tiſzteli őtet, a' ki féli, a' ki pedig meg-veti félelmét, bőcsteleniti az Iſtent. A' ki pedig őtet nem tiſzteli félelmével, hanem bőcsteleniti, tudgyátok-é mint jár? micſoda az ő büntetéſe? meg-mondgya maga az Ur *1. Reg. c. 2. Quicunquè glorificaverit me, glorificabo eum, qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Valaki dicsőit engem, én-is meg-dicsőitem őtet, a' kik pedig engem meg-vetnek, nemtelenek léſznek. Cſudálatos büntetés! de vélitek-é, hogy nem nagy büntetés? bizony annyi, a' minél nagyobb nem lehet, mert ezzel azt akarja mondani, ſoha az ő ſzine előtt az ő Angyalival eggyütt néki nem ſzolgál, a' mint azon ſzent Irás hellyébül ki tetzik, a' hol Héli papot azzal fenyegeti, hogy az ő fiai az ő gonoſzságok miatt ő előtte néki nem ſzolgálnak. O rettenetes büntetés! ſoha Iſten ſzine előtt nem állani! hogy Szent Dávid gyilkos, és őtet bőcstelenitő, mert nem félő fiát Abſolont, ſzine elejben nem ereztette, azt kivánta ez, hogy inkább egy altallyában őllye-meg, mert keveſſebnek tartya halálát, mint ſzámkivetéſet. A' mint maga meg-vallotta Joábnak *2. Reg. c. 14. Obſecro, ut videam faciem Regis, quòd ſi memor eſt iniquitatis meæ, interficiat me.* Kérlek ugymond vidd véghez azt,

Abbas Joachimus apud Sylveirã hic.

1. Reg. c. 2. v. 30.

2. Reg. c. 14. v. 32.

hadd láſſam a' Királynak ſzinét, hadd állyak előtte, hadd udvarollyak néki! avagy ha meg-emlékezik még gonoſzságomrul, és nem akar elejben bocsátani, inkább őllyőnmeg, mert noha nehéz halálom, de nehezebb az a' gyalázatom, hogy a' tőbb nemes iffiakkal nem merek néki udvarolni, elejben nem ſzabad mennem.

Illyen nagy bűntetés cſak a' Királynak-is ſzine elejben nem bocsátatni, mint leg alább valo nemtelennek. S'mit véltek tehát? menyi az? hogy nem ſzenvedi Iſten előtte? Szent Hieronymus ſzava az, és irtozáſſal tele ſzava, *Horreo repulſam à facie Dei.* Akár ki mitűl irtózzék az

S. Hieronym.

őrők tűznek rettenetes égesétűl a' kinzó őrdőgőknek győtrésétűl, irtózzék a' kinoktul, értózzék a' rettentő sőtétségtűl, irtózzék attul a' mivel őrőkké kinoztatnak az el-kárhoztak, de én mind jobban irtózzom, és félek az Iſtennek ſzine elől valo ki-vetéstűl.

Hellyén-is hadgya Szent Agoſton ezen okos itéletét Szent Hieronymuſnak, és okát ezt adgya *in Pſal. 80. Exulare à facie Dei, alienari à vita Dei; carere tam magnâ multitudine dulcedinis Dei, quam abſcondit timentibus ſe, patefacit autem ſperantibus in ſe, tam grandis eſt pœna, ut ei nulla tormenta, quæ novimus, poſſint comparari.* Az Iſtennek ſzine elől ſzámkivetésben lenni, az Iſteni élettűl el-idegeniteni a' nélkűl élni, az Iſteni tekéntetnek édſége-nélkűl, a' mellyet űdeig el-rejt az őtet félőinek előtte, de viſzontag a' benne bizóknak űdővel ki-nyilatkoztattya olly nagy bűntetés, hogy ahoz ſemmi kinokat nem haſonlithaſſunk azok kőzűl, a' mellyeket iſmérűnk, és tudunk. Tudgyuk mit tegyen az égetés, micſoda kin az elevenen valo fel-daraboltatás, és tőbbeket a' féle kinokat, de mind cſak árnyék ahoz képeſt, a' mit foglal magában az Iſten ſzine elől valo ki vetés, mert azzal az egy bűntetéſſel más minden győtrelmet vony fejére a' nyomorult bűnős.

S. Auguſt. in Pſal. 80.

Es

Es azért mondotta Szent Bernárd *ſerm. 2. in illud: Vidi Dominum. Infelix! de quo clamatur, tollatur impius, ne videat gloriam Dei.* Oh! melly boldogtalan az, a' kirûl a' kiáltatik, ragattaſsék félre az iſtentelen, a' ki nem akarta féleni mint Attyát az Iſtent, hanem elôtte méréſzen mért vêteni, ragattaſsék félre, s' ne láſſa ſoha az Iſtennek dicsôſſégét. Annyit téſzen az a' mondás, a' kik engem nem tiſztelnek, nemtelenek léſznek, nem arra valók, hogy Iſteni felségem ſzine elôtt állyanak. *S. Bernard. in illud: vidi Dominum.*

Melly ha ugy vagyon, a' mint hogy más képpen ſincſen, eregy vakmerô lélek, valaki azzal bátoritod magadat, hogy csák el-vetett kedvût illet a' félelem, ne féllyed Iſtenedet, hanem a' miben gyônyôrkôdôl, kôvesd el, engedgy kivánságodnak, és a' ſzerént ély, majd meg-oltatlan haragodban, majd êgtelen cſelekedetidben, majd felebarátod el nyamoritásában, majd telhetetlenségedben, de hidd-el, hogy ſoha az Iſtennek felséges udvara népe kôzôtt nem látod ſzinét, nem az el-vetett kedvûeké az Iſtenni félelem, hanem az erôſſeké, a' mint Szent Agoſton ſzoll *de martyrio. Timor videtur ad ignaviam pertinere, ſed videte quid dicat ſcriptura: Timor Domini ſpiritus fortitudinis, timeamus ergò, ut non timeamus, hoc eſt prudenter timeamus, ne inaniter timeamus.* Némellyeknek el-kedvetlenségnek látzik a' félelem, de láſsátok mit mond az irás: az Urnak ugymond félelme az erôſségnek lelke, avagy malaſztya. Féllyûnk tehát, hogy ne féllyûnk, az az, okoſſan féllyûnk, hogy haſzontalanul, és hivságoſſan ne féllyûnk, az az, mig Iſtennek jovait veſzûk, és mindenekben áldatunk, addig féllyûnk, mert késô léſzen akkor félnûnk, mikor immár haragja, és bûntetéſe ér. *S. Auguſt. de Martyrio.*

Ezt cſelekették a' régi jámborok, és Szentek, mikor vagy kûlsô, vagy belsô vigaſztaláſok bôven volt, akkor fél-

féltenek. Igy Abrahám *Gen. 15.* minek utánna nagy győzedelmet vett ellenségin négy Királyt meg-vervén, minden ragadománnyokat vîzîza nyervén tőlők, népeiket meg-rontván, annyira félt, hogy magának kellene bátoritani az Istennek, ki meg-jelentvén néki, azzal biztatta, *Noli timere Abraham, ego protector tuus, & merces magna nimis.* Ne fély Abrahám, mert én vagyok a' te óltalmad, én vagyok a' te nagy jutalmad. Boldog Isten! miért félt Abrahám vett győzedelme után? ha előbb, mint meg-ûtkőzött félt volna, volt volna oka reâ, mert az hadi állapotnak bizontalan a' ki-menetele, de minek utánna szerencséssen végbe ment, nem kellett volna félni. Ah! igenis méltán félt ugymond *Lyranus*, mert illy nagy kedvességedése Istennek gyanakottatta, hogy ha nem utólso ájándéka-é ez? *Timuit ne in hoc accepisset totam mercedem justitiæ à Domino.* Attul félt ne talántán igazságnak fizetése mindenestûl a' volna a' győzedelme. Tudta tudni illik, hogy gyakorta a' kik itten fölettébb boldogtalanok leszsnek; mint jó volt e' világon dolga a' dus gazdagnak, de roszra vált halála után.

Gen. c. 15. v. 1.

Lyranus hic.

Azért Szent Damianus Péter két Hugának Rodellindéka, és Sufficiának azt irta: *Quisquis dum recta agit, successibus affluit, dignum profectò est, ut ejus cor formido concutiat, ne dùm meritis suis recompensari conspicit temporalia, minora fortasse, vel nulla redhibeantur æterna.* Valaki valami jót mivelvén, mindgyárt jutalmaztatik, mindenekkel bővölkedik, bizony mélto hogy féllyen, ne talántán mikor ûdeig valókkal áldatik, kisebb jutalmát vévén semmit ne vegyen az őrőkké valo jókbul.

S. Petr Damianus.

De a' ki jót mivel, s' mégis sanyargattatik, el-hiheti, hogy jővendőre hallasztatott az ő fizetése, s' azért méltábban őrvendezhet. Ki-tetzik e' mind a' két igazság a' szent

ſzent Irásbul Szent Jakab *c. 1.* errûl azt mondgya: *Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cùm in varias tentationes incideritis.* Minden örömnek alitsátok Atyámfiai, mikor kûlömb kûlömb késértetekben eſtek, &c. Az elsörûl pedig Szent Pál igy tanit *ad Hebræ. c. 12. Si extra diſciplinam eſtis, ergò adulteri, & non filij eſtis.* Hogy ha fenyitéken kivûl vattok, tehát fattyak vattok, és nem fiak, az az, nem vattok örökôſi menyorſzágnak. Kérkedgyék azért véle a' gonoſz, hogy jól vagyon dolga, &c. de laſſa, hogy jövendôben meg ne bánnya. Jobb akkor félni Szent Dáviddal, mikor áldattol itten, hogy ſem örvendezni, mert bizontalan mi követ végtére; ô jó dolgai között azt mondotta: *Ab altitudine diei timebo, ego verò in te ſperabo. Pſalm. 55.* A' napnak magaſságátul félek, én pedig te benned bizom. Miért nem fél inkább az éjtûl? nem de nem éjjel ártanak-é a' lopók? gyilkoſok, és más gonoſzak? maga az êj nem rettentô-e? Salomon hatvan erôſs fegyveres férfiuval ôriztette az háló ágyát, *Propter timores nocturnos*, az éjjeli félelmek miatt, mert mikor ember nyugſzik, akkor árthatnak néki az ô ellenségi, s' mégis nappal félt Szent Dávid, nem éjjel.

Jacob c. 1. v. 2.

ad Hebr. c. 12. v. 8.

Pſalm. 55. v. 4.

De a' mint Szent *Chryſoſtomus*, és *Theodoretus* magyarázzák, más értelemben mondotta ô ezt, mert a' napnak magoſsága által, mikor délben fenn vagyon a' verôfény ſzerencsés follyását értette dolgainak, *Altitudinem namquè dierum præſentis vitæ proſperitates, unius diei, & temporariam vocat.* A' moſtani boldog dolgait ezák egy napi jónak, és egy napi délnek nevezi, mint ha valami az után ezt követi, mind éj volna, s' azért félelmes.

S. Chryſoſt.

De más hellyet is azon Salomon *Prov. c. 28.* nyilván való boldognak iſmérte azt, a' ki mindenkor féli az Iſtent: *Beatus vir, qui ſemper eſt pavidus.* Boldog ember (ugymond)

Prov. c. 28.

a' ki mindenkor fél. Tehát ellenben boldogtalan az, a' k
Tértull. lib. de cultu fœm. c. 2. minden ûdôben nem fél. *Timor* ugymond *Tertullianus*, *fundamentum ſalutis eſt, timendo cavebimus, cavendo ſalvi erimus. contrà ſi præſumamus, nequè timendo, nequè cavendo, difficile ſalvi erimus. lib. de cultu fœm. c. 2.* A' felelem fundamentuma ûdvôſségûnknek, mert félve ójjuk magunkat a' gonoſztul, és óván ûdvôzûlûnk, de ellenben ha el bizzuk magunkat, nem félvén, ſe nem óván magunkat, nehézen ûdvôzûlûnk, s' talán egy altalyában nem-is ûdvôzûlûnk. Ah tehát Kereſztyének hogy ſoha veſzedelemben ne ejtsûk magunkat, kôveſsûk e' máj fereget, és népet; mikor jó téteményét veſzûk Iſtennek, akkor-is féllyûk, ne talántán jó tétemény után vétsûnk, és el veſzſzûnk. Nem moſtani újság az, hogy a' ki vakmerôen bizzik, el vész végtére. Igy veſzſzett-el Cain, &c. Igy Judás, igy tôbben.
S. Athanaſius quæſt. 83. *Væ animæ* kiált Szent *Athanaſius quæſt. 83. in peccato, in ſecuritate, vel ſocordia conſtitutæ.* Jaj annak a' léleknek, a' melly bûnben él bátorsággal, és meg-veti veſzedelmét. Megvetette az, a' kirûl emlékezzék *V. Beda Hiſtor. Eccl. lib. 5.* *V. Beda hiſtor. Eccleſ. lib. 5. c. 15.* *c. 15.* a' ki mig élt, kedve, és kivánsága ſzerént élt, de arra jutott végtére, hogy kétségben eſvén, ſemmi bocsánattyát nem reménlené vétkeinek, és ugy nagy kiáltáſok kôzôtt boldogtalan lelkét ki-adta; Féllyûk mi minden ûdôben, s' leg inkább akkor, mikor jovait veſzûk, azt kérvén tôle, ne adgya ugy ezeket, hogy jobbakat ne várhaſſunk, mint a' pogányok, &c. hanem félyûk mint fiai, mennyei ôrôkſégét várván, és igy ôtet félvén, dicsôittyûk, s' ôis érette bennûnket ôrôkké meg-dicsôit, mellyet engedgyen az Attya, Fiu, és Szent Lélek.

Amen.

PÛN

PŰNKÖSD UTAN, TIZENNYOLCZADIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

A' mi a' testben az inaszakatság, áz a' lélekben a' jora való restség, oka minden romlásunknak.

Ecce offerebant ei paralyticum jacentem in lecto. Matt. cap. 9. Matt. c. 9.

Imé hozának néki egy ágyban fekűő inaszakattat.

A' Tűz körül szűntelen forgodni, és meg nem persölődni, a' fekete szenet hánni, és meg nem kormosodni, vizet meregetni, és meg nem főcskendeztetni, csak nem lehetetlen, ugy hasonlo-képpen testben élni, és soha semmi bűnben nem esni, magunk erejétűl el-kerűlhetetlen, s'azért mondotta a' Bölcs *Prov. c. 24. Septies cadet justus.* Hétszer-is meg-esik az igaz, az az, annyi alkalmatosságban forog, hogy esten essék, de a' mellett *resurgit septies*, ugyan kelten kél, mert a' mint gyarlósága meg-tantorittya, ugy az Istennek malasztya támogattya, a' mellyel valaki ugy munkálkodik, hogy maga erejét se kimillye a' jóra való ügyekezettűl. A' tűz közepében sem ég, a' mocskok között sem szennyesűl, a' bűnre hajtó alkalmatosságokban meg nem tántorodik, mert *Dominus suppo-nit manum suam. Psalm. 36.* Mindgyárt ott vagyon segitő keze Istennek, az ápolgattya, a' tartoztattya-meg. Ki lehetett nagyobb alkalmatosságokban a' gonoszságra, ki-

Prov. c. 24. v. 16.

Psalm. 36. v. 24.

csoda nagyobb veszedelemben, és nagyobb rettentés között, mint ama' három Babyloniai iffiu, a' kiket a' bálványozó pogányok neveltek, a' kiket égő kemenczével ijezgettek, mind azon által, mégis olly álhatatossan állottak a' jóban, hogy soha a' gonoszra, és bálványozásra ne hajtathathatnának készebbek meg-égni testben, mint lélekben meg-esni. S' innen volt az a' nagy bátorság bennek, hogy azt mondanák: *Ecce Deus noster quem colimus, potest eripere nos de camino ignis ardentis, & de manibus tuis, ô Rex liberare. Quòd si noluerit, notum tibi sit Rex, quia Dèos tuos non colimus, & statuam auream, quam erexisti, non adoramus.* Daniel. c. 3. Imé a' mi Istenünk a' kit tiszteliink, ki-menthet minket az égő kemenczébül, és a' te kezeidbül kiszabadithat o Király! ha pedig nem akar ki menteni, ugyis tudgyad, hogy a' te Istenidet nem tisztellyük, és a' te arany bálványodat; mellyet fel-emeltél, nem imádgyuk. O tekélletes álhatatosság a' jóban! ha szintén csudát nem tészen-is az Isten velünk, ugyan tőle el nem hajlunk. Annyit akarnak mondani, vagy égünk-meg, vagy sem a' tüzben, ha meg nem égünk, haszontalan fenyegetésed gonosz tyrannus, nem árthatz tüzeddel testünknek, ha meg-égünk, nem árthatz lelkünknek, s' ugy-is jó téteménynek tartyuk-meg égésünket, mert azon tüz megment a' bűntül, s' jobb hogy meg-égjünk, hogy sem mint vétkezzünk, valoban okos el-tekélles!

Daniel. c. 2. v. 17.

De vallyon honnan volt annyi álhatatosságok? onnan, hogy iffiak lévén erejekben voltanak, nem volt eggyik-is közüllök inaszakatt, se kezek, se lábok meg nem száradott volt, akarom mondani, nem volt bennek a' jóra valo restség, hanem eleitül fogva serénykettek a' jóban, a' pogányok tobzódási között bőjtöltek, a' szidalmak között áldást mondattanak, az égtelenek között tiszták voltanak,

a'

a' bálványozók kőzőtt egy igaz Istent imádták. Mert ugyan-is minden utolsó lelki romlásunknak első oka a' jóra valo restség, a' mellyet jelent a' máj inaszakadott ember, mert valami a' testben az inaszakatság, az a' lélekben a' jóra valo restség, azért ezt előszőr, s' az után hogy? és mi módon kellessék meg-gyogyittatnunk, rővideden megmutatom. *Propositio.*

Az orvosok éggyik mestere *Galenus lib. 2. de symptomatum causis c. 1.* honnan támadgyon az inaszakatság? azt tanittya, hogy az hidegtől, és bővebb, s' temerdek nedvességtől, a' melly az inakot el-fogván, az érzékenséget ki fujtya; és mint egy ón nehézségűve tészi a' testet, a' mellyet lelki értelemben a' tunyaságra magyarázzák a' Szent Atyák, a' kik kőzől Szent Bernárd azt mondgya: *Acedia, est quidam animi torpor, quo quis negligit bona inchoare, & fastidit inchoata perficere.* A' lelki inaszakatság, az az, a' jóra valo restség, a' léleknek némű némű hidegsége, és lankatsága, a' melly a' jóhoz nem engedi kezdeni az embert, és az el kezdett jót el nem hadgya végezni. *Cassianus* pedig igy szoll felőle, *Acedia, mentem gravem, plumbeamquè efficit, ut infelici cupiditatum carnis grabato affixa videatur, binc in otium æquè, & gulam, & luxuriam est proclivis. lib. 10. de instit. c. 2.* A' jóra valo restség nehezzé, és mint egy ónná változtattya az elmét, ugy hogy a' kivánságoknak testi ágyára láttassék le-vetni, és onnan mind az henyélésre, mind a' torkosságra hajtya az embert. Szent *Bonaventura* hasonlo tudományt ád felőle: *Sicut paralysis facit arida membra, & impotentia, sic acedia facit pedes impotentes ad ambulandum, manus ad operandum, & membra omnia ad laborem pœnitentiæ sustinendum, unde de talibus dicitur in psalmo, manus habent, & non palpabunt, pedes habent, & non ambulabunt. in diæta salutis tit. 1. c. 2.* Valamint az inaszakatság a' tagokat el-szá-

Galenus l. 2. de symptomatum causis c. 1.

S. Bernardus.

Cassianus l. 10 de Instit. c. 2.

S. Bonav. in diæta salutis tit. 1. c. 2.

raſztya, ugy a' jóra valo reſtség a' lábakat alkalmatlanná teſzi a' járáſra, és a' kezeket a' munkára, s'minden más tágokat a' penitentzia tartáſnak munkájától el-vony. Es innen mondatott az illyenek felől a' Soltárban: lábok lêſzen, és nem járnak, kezek léſzen, és nem tapogatnak, az az, minden jóra reſtek.

De mi kövétkezik belőle ebből a' lelki nyavalyából? ſenki jobban meg nem mondgya, mint Szent Dávid *Pſal.* 72. minden gonoſzság követi, ugymond, mellyet czikelek ſzerént hallyátok tőle: el-fogta őket a' kevélység, bé burittattak az ő hamiſságokkal, és iſtentelenségekkel, ki ſzivárkodot mint a' kóvérségből az ő hamiſságok, a' ſzivnek indulattyára mentek. Mi több? gondoltak, és ſzollottak gonoſzságot, hamiſságot ſzollottak a' magoſságban. *Pſalm. 72.* Vagyon-é még több gonoſzságok? *Poſuerunt in cœlum os ſuum, & lingua eorum pertranſivit terram.* Igen-is vagyon, mert ezek az égre tátották a' ſzájokat, és az ő nyelvek el járta a' földet, máſok olvaſák, által járta. O iſzonyu gonoſz gyűmőlcſei! ki hinné azt a' jóra reſt embertől, hogy ő, kevély! hogy álnok; hogy iſtentelenséggel fődözi maga ſzándékát? ki kereſné a' tunya Kereſztyénben, hogy a' teſti kivánságok után, vagyon gondolattya, ki hinné el, hogy még az ég ellen is fel mér támodni? hogy a' föld alá-is által hat nyelvének éleſsége? mind ugy vannak, ugymond, ezek Szent Dávid. De honnan tudod ezt Iſtennek *Pſalm. 72. v. 5.* Profétája? *In labore hominum non ſunt, ideò tenuit eos ſuperbia. Pſ.* 72. Onnan tudom, mert az emberek fáratságában nincſenek, az az, okoſsággal biró emberek ſzent munkálkodásában nem találtatnak, azért mind buja, mind kevély, és hamis gondolatokban mulatoznak, és a' mi több. még az égre-is fel-táttyák ſzájokat, kétségben veſzik, és kételkedésben, ha vagyon-é valamikor bűntető, avagy

ju-

jutalmazó Isten? mert ki szava, és kérdése az, az istentelen kérdés. *Quomodo scit Deus? & si est scientia in excelso.* Ps. 72. Vallyon tudhat-é mindent az Isten? avagy vagyon-é a' magosságban tudomány? annyira viszi tudni illik a' meghült szivű Keresztyént a' jóra valo restség, hogy nagy ostobasággal az Istent-is tagadgya, tagadgya a' mennyej bölcseséget, tagadgya az örökké valo boldogságot, hanem szóval, de henyélésével eleget kiáltya, hogy nincsen kitül féllyen, vagy kinek kellene kedvéért fáradni a' jóban, és hogy fel-ne serkentse lelke ismérete tunyaságának ágyábul a' föld alá le bocsátkozik gondolattyával, az az, neveti, mint a' költot mesét az örökké valo kárhozatot, és poklot, noha elég bizonyságot tészen errül az a' kevély, de megnyomorodot lélek Luciper, a' ki mivel henyélleni kivánkozott, mondván: *Sedebo, & ero similis Altissimo.* Isaiæ c. 14. Leülök, és hasonlo lészek a' Magosságbélihez. *Missus est in stagnum ignis ardentis.* Apoc. c. 19. Le vettetett az örökké égő tó közepében, örök kinokra, s' méltán-is, mert a' mint Sz. Bernárd pirongattya: *Quid fecisti, quòd jam sedere velis?* Mit cselekettél? miben fáradtál-meg tunya lélek? hogy immár ülni, henyélleni készülsz? hasonlo lészek ugymond, a' magosságbélihez. Hazudtz, mert a' magosságbéli soha nem henyéllett, nem-is henyél, hanem öröktül fogva munkálkodott, s' mostan-is munkálkodik, a' mellyrül maga tészen bizonyságot eggyetlen egy Fia, a' ki öröktül fogva véle élt, és munkálkodott a' Krisztus Jesus, a' ki igy szoll: *Pater meus usquè modo operatur, & ego operor.* Joan. c. 5. Az én Atyám mind eddig-is munkálkodik, és én-is munkálkodom, de mivel igen igaz az, a' mit *Eccles. c. 33.* mondott a' Szent Lélek, *Multam malitiam docuit otiositas.* Sok gonoszságra tanitotta az embereket a' tunyaság, és a' jóra valo restség: nem csuda, ha annyira mennek gondolatokban, hogy

Psalm. 72. v. 12.

Isaiæ c. 14. v. 14.

Apoc. c. 19. v. 20.

S. Bernárd.

Joan. c. 5.

Eccles. c. 31.

hogy se poklot, se menyországot ne hidgyenek. Mert ha Szent Ephremnek hiszünk, eggyik gyümölcse a' lelki inaszakatságnak az, hogy hitébül-is ki forgattya a' tunyát.

S. Ephrem de record. mortus. *Negligentia multorum malorum fit causa, non vigilantibus, paulatim à spirituali consvetudine, ac ratione vivendi abducens, & fidei ardorem deprædans, efficiensquè, ut voluptatibus tanquam Dominis serviamus, non enim sinit cogitatione complecti, quæ post hanc vitam erunt retributiones. S. Ephrem. de record. mortis.* A' tunyaság sok gonoszságoknak oka azokban, a' kik nem vigyáznak, mert lassan lassan a' lelki munkalkodástul, aétatosságoktul el fogja, szokott jó élete módgyát felben szakasztattya, az igaz hitbül ki-forgattya, és annyira viszi őket, hogy minden hivalkodásra hajtsa, minden bűnöknek szolgáltassa. Mert nem engedi, hogy elméjekkel meg-fogják azokat a' jutalmokat, a' mellyeket vesznek a' serények ez után az élet után. A' hol vegyétek eszetekben azt a' szót, *az hitbül ki forgattya.* O meg-terithetetlen kárvallás! ha az üdvösségnek fundamentumábul ki-veti, mit várhat nagyobbat fejére a' jóra valo rest, hanem bizonyos veszedelmét.

Nem ez vetette-é ki hitébül Szent Pétert? a' ki eleinMatt. c. 26. ten azt mondgya vala *Matt. c. 26. Etiamsi oportuerit me tecum mori, non te negabo.* Ha szintén meg-kell halnom-is, meg nem tagadlak, de kevés üdő mulván, meg-tagatta, *Non novi hominem*, én nem ismértem azt az embert. S' honnan történt illy nagy változása? *Sequebatur eum à longè stans, & calefaciens se.* Távulrul követi vala őtet álván, és melegedvén, meg-hült volt tudni illik benne az a' serénység, a' mellyel fogadgya vala, hogy haláláig késéri, megállapodott az el-kezdett szeretetben, s' azért meg-is foztatott hitétül. O boldog Isten! hányan vannak e' máj napig-is, a' kik csak távul késérik Jesust? hányan állapottak

meg

meg-elôbbeni buzgoságokban? a' kik az elôtt minden hol-napban gyontanak, most esztendôkben sem gyonnak, a' kik az elôtt mohon kapták az Isteni igét, és lelkek fel-sérkentésére valo tanitást, most ugyan kerûlik a' templomot, s' ha hetedszaka mind henyéllenek-is de ûnnep nap vagyon leg több foglalatosságok, s' ha testeket fáraszthyák-is, de henyel bennek a' lélek. O nyomorult lélek! nem arra a' végre voltál te alkotva, hogy egy rothadando testben nyugodnál, hanem hogy abban munkálkodvân, gyönyörködgyél örökké Isteneddel, de el-nyomott az inaszakatság, ki-vett erôdbûl, s' csak halálodat, és örök halálodat várhatod. Ugy de ugymond, hiszem azzál gonoszat nem mivelek, hogy semmi jót nem tészek. O balgatag tudomány! elegendô gonoszat tészesz, hogy a' jótul meg-szûnôl. *Impossibile est nihil agentem bene agere.* Lehetetlen dolog ugymond *Aristoteles*, hogy a' jót mivellyen, a' ki semmit nem mivel. Nem szakad a' nagy épûlet egyszer, s' mind alá, hahanem elôszôr a' fôdele romol, s' addig essik az esső, mig a' bót-hajtását-is le mossa, az után falait repedeszteti, s' ugy dôlti egyben. Azért mondotta Szent Lélek *Eccles. c. 10. In pigritijs humiliatur contignatio, & in infirmitate manûs perstillabit domus.* A' restség miatt meg-hajol a' padlás, és a' kezek erôtlensége miatt csôpôgni fog a' ház. *Aristoteles.* *Eccles. c. 10. v. 18.*

Elsôbben a' reggeli imádságunkat hadgyuk-el, az után a' templomban nem megyûnk, azután tréfára veszûk az Isteni intéseket, az után el idegenedûnk a' testi sanyargatástul, az után más jovait kivánnyuk, az után minden szabadságra bé bocsátkzunk, szabadon vétûnk, az után szégyenlyûk gonoszságink meg-vallását, azonban kéntelen er a halál, s' egy szempillantásban el-kárhozunk. O átkozott restség! menyi gonoszságban forgatz bennûnket! s' mind azon által még-is leg kôzônségesebb nyavalya. O

irgalmaſságnak Iſtene, ſzerelmes Meg-váltóm! elődben vitetném én ezeket, hogy meg-gyogyitanád inaſzakatságokbul! de kikkel viteſſem? Szent Márktul hallom, hogy a' máj inaſzakattat négyen hordozták, és vitték. *A quatuor portabatur. Marci c. 2.* Kik léſznek ezek? ha azokra magyarázzom, a' mikre Szent *Paſchaſius* magyarázza, a' négy fő joſzágos cſelekedetre: okoſságra, igazságra, erőſségre, és mértékleteſségre, hol találom fel őket? ha Hugo Cardinál értelmére véſzem, *Quatuor vectores ſunt bona opera: Eleemoſyna, venia alijs facta, oratio ſanctorum. in c. 2. Marci.* Az a' négy hordozo a' jó cſelekedetek, alamiſna, ellenünk vétetteknek engedelme; és a' Szentek imádsága. Kik fogják ezeket-meg? leg jobb léſzen ugy itéllem, a' négy utólſo dolgainkra biznom, az halálnak, itéletnek, pokolnak, és az örök boldogságnak gondolkodáſra; ezeknek add kezekben reſtségedet, s'bizonyoſſan Urad elejben viſznek, és meg-gyogyulſz. gondold-el, hogy halálodat el-nem kerülöd, vége léſzen minden gonoſz ſzándékidnak, vége minden gyönyörűségednek, vége nyalánk, és kedved ſzerént follyo életednek. Emlékezzél-meg halálod után következendő rettenetes itéletérűl a' cſalhatatlan Birónak, a' kinek ſententziáját el-nem kerülheted. Tekénts-le a' bűnben ki-mult gonoſzak örök gyötrelmekre, a' mellyek az ördögöknek, és a' hozzá tartozando lelkeknek készitetett. Nézz-fel az égben, s' láſſad az ott valo dicsőſségnek örvendetes állapottyát, mellyet azoknak ád az Ur, a' kik éltek napjaikkal, és bennek munkálkottak Urunk tanitáſa ſzerént: *Operamini dum dies eſt.* Juſſon eſzedben hogy bére léſzen fáradságodnak, s'bizonyoſſan inaſzakatságodbul felgyogyitatol Jeſuſtul, mert igaz az, *Memorare noviſſima tua, & in æternùm non peccabis. Eccleſ. c. 7.* Emlékezzél-meg a' te utólſo dolgaidrul, és ſoha örökké nem vétkezel. Ha pedig

Marci c. 2. S. Paſchaſius.

Hugo Card. in cap. 2. Marci.

Eccleſ. c. 7. v. 40.

dig nem véteſz ſerény ſzolgája lévén Iſtennek, azt hallod, *Dimittuntur tibi peccata.* Imé az előbbi vétkeid meg-bocsátatnak. *vade*, eregy, meny előbb az el-kezdett ſerénységben, ſzolgállyad Iſtenedet hiven, és mikor el-jövend a' béreſeknek meg-fizetni, te-is el-veſzed örök jutalmadat. Mellyet engedgyen minnyájunknak, &c. Amen.

PÜNKÖSD UTAN,

TIZENKILENCZEDIK VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Félni, és tiſztelni kell az Urat, mert mindenütt jelen vagyon, és mindeneket meg-viſgál.

Intravit autem Rex, ut videret diſcumbentes. Matt. cap. 22.

Bé-méne pedig a' Király, hogy látná a' le-telepetteket. *Matt. c. 22.*

VAlamenyire ajánlya maga ſzeretetét, hol tanátsával, hol parancſolattyával az hatalmas Iſten, annyira meg-kivánnya ellenben félelmét, ugy hogy, ha ki ſzereti őtet, félye-is, mert noha ugyan a' ſzeretet feje minden jóságnak, de ha a' félelem héjával vagyon, meg-erőtlenedik, és nem ſokáig meg-hűl, sőt el-enyéſzik. Annak okáért a' menyiſzer kiáltya, és parancſollya, ſzereſſed a' te Uradat, Iſtenedet, eggyedűl néki tarcſad tellyes ſzived ſzeretetét, annyiſzor kiáltya: *Timete Dominum omnes ſancti ejus.* *Pſalm. 33.* Féllyétek az Urat minden Szentei. Oka pedig miért kelleſsék félni az, mert mindenütt jelen vagyon, *Pſalm. 33. v. 10.*

mindent ſzemlél, és lát, és mindennémů ſzándékinknak, és gondolatinknak, cſelekedetinknek itélő birája, és ůdejében vagy, jutalmazója, vagy bůntetője, mellyet elméjében tartván ama jámbor Jób, azt val ya: *A facie ejus turbatus ſum, & conſiderans eum timore ſollicitor. Job. c. 23.* Meg-háborodtam az ő orazájutul, és meg-gondolván őtet, a' félelemtůl izgattatom, a' gőrőg igy olvaſſa; *Conſiderabor, & terrebor ab eo*, Meg-visgáltatom, és meg-iedek tőle. máſok igy olvaſsák, *Me Deus ſuo vultu, ſuo aſpectu terret, cùm autem ipſum tantummodò cogitâro, metu concutior. Author catenæ græcæ.* Engem az Iſten ſzinével, és orczájával rettent; mikor pedig cſak gondolkodom-is felőle, iedségemben reſzkettek. Haſonlót beſzéll Jákob Patriárcha, a' ki noha dicsőſségben látta az Urat, mind azon által ki verte a' verejték álmában, és fel-ſerkenvén-is reſzketett, mikor (ugymond az Irás) fel ocsódott volna álmábul Jákob, azt mondá, bizony az Ur vagyon ebben a' helyben, és én nem tudtam, és félvén reſzketvén mondá: *Terribilis eſt locus iſte. Geneſ. c. 28.* Rettenetes hely ez, a' hol el-ſzunyodtam, mert itten az Iſten háza vagyon, és a' mennyégnek kapuja. Annyira félték az Urat a' tekélletes emberek, s' nem másért, hanem mindenůtt jelen-létéért.

Job. c. 23. v. 15.

Author catenæ græcæ.

Geneſ. c. 28. v. 17.

Immár mennyetek bé elmétekkel ma abban a' menyegzős házban, a' mellyet beſzéll e' máj Evangelium, s' láſsátok mik tőrténnek, le-ůlnek a' vendégek, bé megyen a' Király, ô rettenetes bé mmenetelů Felség! egy illetlen ruhában őltőzőtt vendégre akad, s' mindgyárt ſzollitván barátom! hogy? s' miképpen jőttél bé? nem lévén menyegzős ruhád? cſak azt parancſollya; fogjátok, kőtőzzétek, és veſsétek a' kůlső sőtétségben. Mit vétett? nem de nem volt-é hivatalos? ah! a' volt igen-is; de abban vétett, hogy el-jővetelérůl a' Királynak nem gondolkodott, a' kinek jelen-

jelenléte, nem szenvedi az illetlen öltözetet, hanem kinek kinek érteke szerént való tiszta köntöst kiván, az egyházitul, a' világitul, a' vitéztül, a' biráktul, &c. az az, a' gonoszságban öltözött embert nem szenvedi, hanem valaki bátran mér elötte állani, undok élete rongyában, annyira tartva, mint ha tőle meg-vettetnék, s' azért nem-is hadgya bűntetés nélkül: bizonyittya ezt Szent *Fulgentius* igy szolván: *Deum si quis parùm metuit, valdè contemnit. lib. 1. c. 2. ad Trasimundum.* A' ki az Istent keveset féli, fölöttébb meg-veti, keveset láttatik pedig félni, a' ki mindenütt jelen-létet meg nem gondollya. Hogy azért mi féllyük ötet üdvösségesen, és elötte bátran, sőt vakmerően ne vétsünk, meg-mutatom mind az irásbül, mind példákbul, mind a' természet világosságábul, mind a' pogányok tudománnyábul, hogy mindenütt jelen vagyon; és mindeneket meg-visgál, minden gonoszságot el-kerülhetetlen itéletére tartván.

S. Fulgentius l. 1. c. 2. ad Trasimundum.

Propositio.

Csintalan tréfája, és játékos beszéde a' sokaknak: igen nagy gondgya vagyon az Istennek én reám, annyi sok gondgyai között, a' menyivel vagyon az egész világon lévő állatok rendelésében, a' melly csintalan beszédet talán régenten halván a' Jesus Sirák fia *c. 16.* azt mondá: *Non dicas, à Deo abscondar, & ex summo quis mei memorabitur? in in populo magno non agnoscar! quæ est enim anima mea in tam immensa creatura?* Ne mondgyad az Isten elött el-rejtezem, és a' magosságbul ki emlékezik-meg rolam? a' nagy nép között meg nem ismértetem, mert micsoda az én lelkem illyen sok teremtett állat között? ne mondgyad ezt vakmerő ember, miért ne mondgya? mert *Ecce cœlum, & cœli cœlorum, abyssus, & universa terra, & quæ in eis sunt in conspectu illius commovebuntur, montes simul, & colles, & fundamenta terræ, cùm conspexerit illa Deus, tremore concutientur,*

Eccl. c. 16. v. 17.

Ibid. v. 18.

& omne cor intelligitur ab eo. Imé az eg, es az égeknek égei, a' tenger, és az egész föld, és a' mellyek azokban vannak, az ő szine előtt meg-indulnak az hegyek, és halmok egyűtt, és a' föld fundamentomi, midőn meg-tekénti azokat az Isten, rettegéssel meg-rendűlnek, minden szív ismértetik ő tőle. Sok ugyan a' népség a' földön, számtalan nemzetségek lakják, sok tartományok, országok, elrejtett szigetségek, de menyi mind ez az ő szeme előtt: *Ecce gentes quasi stillæ situlæ, & quasi momentum stateræ reputatæ sunt, ecce Insulæ quasi pulvis exiguus.* Isaiæ c. 40. Imé a' nemzetségek, és pogányok, mint a' vidernek cseppe, és mint a' mérték nyelvének pontya álittattak, imé a' szigetek, mint egy kevés por, semmi sokaság nem sok ő előtte, mindeneket lát, mindeneket meg-visgál; s' nem-is csuda ez, mert *Cœlum, & terram ego impleo, dicit Dominus.* Jerem. c. 23. En ugymond az Ur mind az eget, mind a' földet magammal bé töltöm. Nincsen olly por, olly parányi a' földön, és a' levegő égén a' melyben, és a' mely mellett ne volna jelen az Isten, tehát mindenűtt jelen lévén, mindeneket lát mindenkor. Mivel *Oculi Domini multò lucidiores sunt super solem circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes.* Eccles. c. 23. Az Urnak szemei sokkal világossabbak a' verőfénynél, nézvén az embereknek minden útait, és a' tenger mélységét, és az emberek szíveit látván az el-rejtett részekig.

Isaiæ c. 40. v. 15.

Jer. c. 23. v. 24.

Eccl. c. 23. v. 28.

Csak bolondul biztattya magát a' gonosz ember, hogy az ő titka rejtekben vagyon, mert mindenűtt utánna, előtte, benne vagyon az, a' ki űdővel meg-bűnteti. Azt tészi az, a' mivel fenyegetődik Amos Prophétának 9. részében. *Si descenderint usquè ad infernum, inde manus mea educet eos, & si ascenderint usque ad cœlum, inde detraham eos, & si cela*

Amos c. 9. v. 2.

verint ſe ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo ſerpenti, & mordebit eos. Ha pokolig alá mennek-is, ki hozza onnét öket az én kezem, ha az égig fel-mennek-is, le-vonſzom öket onnét, és ha ſzemeim elöl a' tengernek mélységében rejtik-is magokat, ott meg-parancſolom a' kigyónak, hogy megmarja öket; Ha tehát fél a' ſzolga Urától, mert Urának kezében vagyon az ö úſtöke, ha féli Aſzſzonyát a' ſzolgáló leány, mert töle varja ſzolgálattyának béret, vagy büntetését; mennél inkább kell nékünk félnünk az Urat, a' kinek örökös ſzolgai lévén, ſoha rólunk vigyázó ſzemeit el nem fordithattyuk. Még csak az emberek-is meg-tudgyák egymáſt ieſzteni fenyegetéſekkel, s' mit álitunk annak ereje felöl, a' ki jelenlétével, és hatalmával mindenütt fenyeget, ieſzt, és rettent, hogy felvén ötet, kedve ſzerént járjunk? Nem tudom, hogy ha hallottátok-é, mint járt Dárius a' Persák Királlya a' mi nemzetünk elejével a' Scytákkal, a' kik csak azzal a' fenyegeteſſel is, hogy mindenütt boſzujokat állyák rajta, táboroſtul ſzaladáſra inditották.

Herodotus irja *lib. 4.* a' Dárius hadai felöl, hogy mikor ſokad magával reájok ütött volna a' Scytákra, azokat meg-akarván holditani, egyenlö tanácſal Scopaz in Taracin, és Indathirſus nevü Scyta Fejedelmek követeket küldének Dáriushoz ſoha nem hallott ajándékokkal; ugymint egy madárral, egy egérrel, és egy békával, s' öt nyillal, ezekkel azt akarván mondani; Perſiai vitezek térjetek-meg a' honnan jöttetek oda viſzſza, mert ha mint a' madár fel nem repültök az égben, ha mint az egér a' föld alá nem bujtok, ha mint a' béka a' mocsárokban, és tókban nem ugrándoztok, ezen nyilakkal ölünk meg, és ſoha többé házátokat nem láttyátok. A' melly méreſz követséget nem vévén tréfára Dárius, ſzaladva ment ſok ezerek hijával országában viſzſza. Ha tehát csak az emberi erö-is megieſzt-

Herodotus lib. 4.

ieſzthet, nem de nem méltó-é, hogy attul féllyünk, a' ki minden kérkedés nélkûl mindenûtt jelen vagyon ſzemélye ſzerént minden hatalmával. A' Scyták elôl el-ſzaladhatott Dárius, de az Iſten elôl ſenki el nem ſzaladhat, mert a' mint Szent Jób ſzoll, minden lépéſit, nyomdokit embernek meg-visgállya. *Obſervâſti omnes ſemitas meas, & veſtigia pedum meorum conſiderâſti. c. 13.* Oh! mindenûtt jelen levô Iſten! hová fordullyak elôtted? te tudod minden ôſzvényimet, titkos útajmat, te visgáltad-meg az én lábaim nyomait! el-kerûlhetetlen tudni illik az, a' mi mindenûtt jelen vagyon. Többet mond üdvözitônk, *Veſtri autem capitis capilli omnes numerati ſunt. Matt. c. 10.* Nem ſak lépéſitek, nyomaitok, de még a' fejetek haja ſzálai-is megſzámláltattanak tôle, a' honnan azt hozza-ki Szent Agoſton *ſerm. 6. de verbis Dom. Quantò magis mores noſtri, cui ſic noti ſunt capilli noſtri.* O! tehát menyire inkább megſzámlallya gonoſz cſelekedetinket, menyire inkább megiſméri, és tudgya erkôlcſinket, ha haj-ſzálainkat annyira tudgya? és ſzámban tartya.

Job. c. 13. v. 27.

Matt. c. 10.

S. Auguſt. ſerm. 6. de verb. Dom.

Meg-ſzámlálta Baltasár Király napjait, fel-jedzette gonoſzságit, meg-fontolta iſtentelenségét, és mikor tele volt ſerpenyôje, fejére ôntötte, Cyrus Királynak fegyverével ôlette meg, s' mikor leg-vigabb volt vendégségében akkor ſzakaſztotta végét uraságának, életének. O Kereſztyén halgatoim! bár mindeneknek elméjében volna irva, ez az igazság! vége volna a' ſok árultatáſnak, hamis kép-mutatáſoknak álnok tanácſoknak, nem áſna vermet eggyik a' máſik alá, de mivel vagy nem hiſzik az ô titkaik által látását az Iſtentûl, vagy hatalmát nem becsûllik, keveſet félvén, igen meg-vetik, de micſoda nyereséggel? annyival, a' menyivel Baltasár Király, és éppen az irattatik êlejben, a' mi Baltasárnak: *Mane techel phares.* a' mi annyit tett Daniel ma-

magyarázattyábul, *Mane numeravit Deus regnum tuum, & complevit illud.* Meg ſzámlálta Iſten a' te birodalmodat, *Techel appenſus es in ſtatera, & inventus es minùs habens. c. 5.* Megmérettel a' mérő ſerpenyőben, és héjával találtattál. *Phares* el-oſztatott a' te országod, és adatott a' Meduſoknak, és Persáknak. Mikor tudni illik hirtelen vagy az ágyban veti, vagy az ellensége kezében adgya Iſten a' gonoſzakat, és egyſzer ſ-mind végét ſzakaſztya minden hamiſságoknak. Ezelőtt haſzontalan léſzen a' mentség, mert maga látta ſziveket ſzándékokat, gonoſz cſelekedeteket, haſzontalan léſzen kőnyőrgéſek, mert a' kik az Iſtent ſzemtől ſzemben jelen-létében meg-vetették, ſemmit tőle nem félvén, ő-is meg-veti őket, s' azoknak adgya kezében, a' kik őrőkké győtrik. *Daniel. c. 5. v. 27.*

Ah! ne véld Kereſztyén lélek, hogy titkos dolgaidat nem láttya Iſten, mert noha Adám vétkét más nem látta, de látta ő, nem látta más Kainnak gyilkoſságát, de látta ő, és mit cſelekedet ſzolgája 4. *Reg. c. 5.* nem láttya-é az, a' ki Ura a' Profétának? a' mint mindenhato, ugy mindent magával bé tőltő az Iſten, s' még ſem feled? még a' terméſzet-is arra tanit, arra tanitanak a' pogányok, hogy mindenűtt jelen vagyon az Iſten. Igy *Jonæ c. 1. Clamaverunt viri ad Deum ſuum.* Ki ki az ő Iſtenét hitta ſegitségűl, s' ki tanitotta erre, hanem az emberi okoſság, a' melly azt tanittya, hogy vagyon valami, a' mi mindenűtt vagyon, és az, az Iſten a' tengeren, ſzárazon, nyilván, rejtekben, &c. a' mint *Virgilius* mondotta *Eccloga 1. Jovis omnia plena.* Minden hellyeket magával tőlt-meg Jupiter, ő azt valván Iſtennek, a' miben noha ő meg cſalatkozott, de nem cſalatkozunk mi abban, hogy a' ki alkotója a' ſzivnek, benne vagyon, s' láttya ſzándékát. *Propè eſt à te Deus, & cùm eſt, intùs eſt, ſacer intra nos ſpiritus ſedet. Seneca ep. 41.* Ugymond, kőzel vagyon hozzád az Iſten, és mikor vagyon, benn

4. *Reg. c. 5.*

Jonæ c. 1. v. 5.

Virgilius Eccloga 1.

Seneca ep. 41.

benn vagyon, mi bennünk ûl a' Szent Lélek. S'azért az Ægyptiusok ki-akarván ábrázolni az Istent, egy Királyi pálczát irtanak, s'annak közepén egy szemet, akarván jelenteni a' Királyi pálcza által, mindeneken valo közönséges birodalmát, a' szem által mindenek visgálását.

Mellyek ha ugy vannak, a' mint más képpen sincsenek, ah! senki se rejtse elôtte magát gonosz vélekedésben azt álitván, hogy nem láttya gonoszságát, mert által látt a' falakon, által az elméken, által a' lelkeken, mellyet valaki el nem hitt, s'magát ez iránt meg nem jobbitotta még eddig mind gyalázatot vallott. *Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studijs suis. Psalm. 13.* Meg-vesztek, é utálatossokká lettek az ô ûgyekezetekben, mi képpen vesztek-meg? ugy vesztenek, a' mint a' Zidók, bûnökben holtanak-meg, és el-kárhoztanak. Ne tarcsunk mi az illyen esztelenekkel, ne mennyünk bé ruhátalanul a' menyegzôben, az az, az hivek között ne légyünk igazság nélkûl tekélletes élet nélkûl, joszágos cselekedetek ékessége nélkûl, mert mikor nem-is vélyük, akkor jô-el a' Király' akkor tekénti-meg vendégit, s'jaj annak, a' kit csak vétke fôdözi, mert ki-vetteti a' kûlsô sôtétségben, csak azért is, hogy tôle nem tartott. Fellyûk mi ôtet, mint jelen lévô Biránkat, mert igy bizonyossak lehetünk boldogságunkban, mivel Szent Dávid szerént, boldog az az ember a' ki mindenkor félelemben vagyon. Boldog mert ha félében nem vét, bátorságossan szereti Istenét, s'nagy bizodalommal várja szinrûl szinre látását. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek.

Amen.

Psalm. 13. v. 1.

PÛN

PŰNKÖSD UTAN,
TIZENKILENCZEDIK VASARNAP,
MASODIK PREDIKACZIO.

A' rettentő példák arra valók, hogy belőlők jobbullyunk, vagy ha nem jobbulunk, nagyobb bűntetést vonyunk fejünkre.

Perdidit homicidas illos, & civitatem ſuccendit. Matt. cap. 22. El-veszté azokat a' gyilkosokat, és azok városát fel-gyujtá. *Matt. c. 22.*

AZ erős oroszlány előtt mikor valamit vét, a' kutyácskát vészi elől a' mestere, és azt veri előtte, arra a' végre, hogy az ebnek fájdalmas nyivását halván, és verését látván az oroszlány, féllyen, és máskor abban, a' miben vétett, ne vétsen, ne találtán ő is meg-veretessék; a' melly dolgot táblára vetvén egy elmés kép irónak festő ecsetecskéje, alája azt irta, *Alterius pœnâ proficio.* Másnak bűntetésével jobbulok: oktalan állatban az ő módgya szerént nagy okosság! mert az okos emberek-is elég eszesnek, és boldognak tartyák azt lenni, a' ki nem várja magára az ütést, hanem másébul tanul. *Felix quem faciunt aliena pericula cautum.* Boldog az, a' ki más kárából tanul, ugymond a' deák példa-beszéd *Tibullus* után, a' ki azt mondotta: *Felix, quicunquè dolore alterius diſcit poſſe carere ſuo.* *Tibullus.* Boldog vagy, valaki más fájdalmát látván, magadét eltávoztathatod. A' Szent Lélek pedig erről azt adta a' tudományt; *Peſtilente, flagellato ſtultus ſapientior erit. Prov. c. 19.* *Prov. c. 19. v. 25.*

A' dógleletes meg-oſtoroztatván, a' bolond bölcſebb léſzen. Kaldæus olvaſſa, *aſtutior erit*, álnokabb léſzen, a' kigyónak álnokságára czélozván, a' melly felől *Albertus Magnus* azt irja, hogy ha ottan még-égetnek egy kigyót a' hol ſok vagyon, annak bűzét meg-érezvén a' többi el-mennek abbul a' helybűl, elegendő tanulására az embernek, hogy a' miben máſokat lát ſzenvedni, azt ő el-kerűllye, egyébaránt az oktalan állatnál oktalanyabb. Innen mondotta Sz. Cypriánus, *Nimium præceps eſt, qui tranſire contendit, ubi conſpexerit alium cecidiſſe, & vehementer infrænis eſt, cui non incutitur timor alio pereunte. apud Salazar hic.* Igen vakmerő, a' ki ott akar által menni, a' hol máſnak látta nyakaſzakadását, és igen zabolátlan az, a' ki ott meg nem ied, és nem fél, a' hol máſok el-veſznek, a' mint ellenben: *Amator eſt ſalutis ſuæ, qui evitat alienæ mortis incurſum, & ipſe eſt providus, qui ſollicitus fit cladibus cæterorum. Idem.* Maga egéſsége, es üdvőſsége ſzeretője az, a' ki más halálával a' magáét el-kerűli, és meſze látó az, a' ki máſok romlására tekéntve magára gondot viſel.

Albertus Magnus.

Cyprianus apud Salazar hic.

Idem.

Mire nézve, erre a' máj beſzédére, és többekre ehez haſonlókra forditván elméjét Sz. Agoſton, azt találly-fel benne, hogy ez példa beſzéd volt, de a' mi oktatáſunkra volt mondva, hogy a' példázott bűntetéſeket halván, mi a' mi gonoſzságunkkal érdemlett bűntetéſinket el-kerűlnénk. *Hæc omnia in figura contingebant illis, ſcripta ſunt autem ad correptionem noſtram. 1. ad Cor. c. 10.* Ezek ugymond Sz. Pál példákban történtenek, de a' mi jobbitáſunkra iratattanak-meg, hogy azokat halván retteneteſſebb gonoſzat gondollyunk reánk következni. *Sicut in bonis rebus multò amplius bonum eſt eò, quod per figuram ſignificatur, quàm ipſa figura, ita & in malis longè pejora ſunt, quæ ſignificantur figuris, cùm tanta mala ſint*

1. ad Cor. c. 10. v. 11.

S. Auguſt. in Pſal. 77. tom. 8.

etiam

etiam significantis figuræ. S. Augustin. in Psalm. 77. tom. 8. Mert ugymond a' mint a' jó dolgokban sokkal jobb az, a' mi példáztatik, hogy sem annak a' példája, ugy a' gonoszokban sokkal gonoszabbak azok, a' mellyeknek gonosz a' példája: *Nam sicut terra illa promissionis, quò ille populus ducebatur in comparatione regni cœlorum nihil est, quò Christianus populus ducitur; ita & pœnæ illæ, quæ figuræ fuerunt, cùm tam atroces sunt, in comparatione pœnarum quas sustinent, nihil sunt. Ibid.* Mert valamint az igéret földe az hová a' régi nép vezettetett, semmi menyországhoz képest, az hová a' Keresztyénség vitetik, ugy azok a' bűntetések, a' mellyek rettenetesek példában, ahoz-a' bűntetéshez képest, a' mellyet jelentenek, csak semmik. Rettenetes az, hogy a' gonosz hivott vendégeket mint gyilkosokat meg-ölette a' Király, hogy városokat fel-égette, de rettenetesebb az, a' mit azzal példázot Urunk, ugymint a' testnek adatott emberek kárhozattyát. Mert a' mint *Albertus Magnus* szoll *ser. 74. hic. Hi enim homicidæ sunt quantùm in ipsis est, Dei, & prædicatorum ejus, nec non & animæ propriæ, civitatem verò eorum, id est corpora æterno igne succendet.* Mert ezek mind Istennek, mind az ő hirdetőjenek, mind magok lelkeinek gyilkosi, és azért az ő városokat, az az, testeket örök tűzzel égeti jövendőben. Hogy azért mi ezt el-kerűllyük, azt jovallom ma, hogy azokat ugy tarcsuk a' példákat mindenkor előttünk, hogy belőlök jobbullyunk, mert ha nem jobbulunk, nagyobb bűntetést érdemellünk.

Ibidem.

Albertus Magn. ser. 74. hic.

Propositio.

Minek utánna sok fenyegetését, és bűntetését Istennek, mellyekkel a' régi Zidóságot bűntette elő beszéllette Szent Dávid, csudálkozva mondgya *Psalm. 77. Quanta mandavit Patribus nostris, nota facere ea filijs suis.* O! ki beszélhetné elől menyit parancsolt az Ur, a' mi Atyáinknak, hogy azokat tudtokra adnák az ő fioknak? elejekben kellett ezek-

Psalm. 77. v. 6.

zeknek adniok ama Dátan, Córé, és Abiron minden cselédekkel eggyütt hirtelen valo el-veszteket, mikor megnyilt a' föld, és el-nyelte őket. Elejekben kellett adni ama' Sodoma, és Gomorrha városoknak kenkőves tűzzel valo égetéseket. Elejekben kellett adni ama' tűzes kigyóknak mardosását, a' melly miatt ezerni ezeren vesztenek-el, és hogy sokat kevésben foglallyak, elejekben kellett adniok mind magok, mind ellenségeknek romlását, s'mi végre? *Ibidem.* *Ut cognoscat generatio altera, filij qui nascuntur, & excurgunt.* *Ibidem.* Hogy meg-tudgya a' következendő nemzetség, a' fiak kik szűletnek, és fel-kelnek, ugy de miért kell ezeknek tudni? *Ibid. v. 8.* *Ne fiant sicut patres eorum generatio prava, & exasperans, generatio quæ non direxit cor suum, & non est creditus cum Deo spiritus ejus.* *Ibidem.* Arra a' végre kellett ezeket elejekben adni, hogy ne legyenek mint az ő Attyok, gonosz, és boszontó nemzetség, melly a' szivét meg nem igazitotta, es a' kinek lelke nem volt hiv az Istenhez, tudni illik az elsőbbenieknek veszedelmes példéjat mutogatta nékik, hogy az által jobbullyanak, de mivel ez nem használt ő nékik, mert minek utánna menyegzőt szerzett a' menyei Király az ő Fiának, és egyben adta az emberi természettel, nem csak nem volt reá tekéntetek, hanem inkabb mind vendég-hivó Apostolit, mind magát megölték, ő rólok mi reánk szállott az oktatás, és fenyegetés, ugymint választott, fogadott fiaira Istennek a' Keresztyénekre; Mert a'mint azokat meg-vetette az Isten, ugy helyettek minket választott: azok felől azt mondotta *Oseæ c. 1.* *Non populus meus vos, non ego ero vester.* Ti nem lésztek toább az én népem, és én sem lészek a' tiétek, hanem *Vocabo non plebem meam, plebem meam. ad Rom. c. 9.* A' nem én népemet azt hivom az én népemnek, az az, a' pogányokbul meg-tért Kereszstyéneket.

ad Rom. c. 9. v. 25.

Oseæ c. 2.

A'

A' mint hogy Szent Pál-is reá emlékeztet erre a' nagy Istennek kegyelmeſségére, *Non accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater. ad Rom. c. 8.* Ah! ſzerencsés nemzetség! hiv Kereſztyénség! juſſon eſzetekben méltoságtok a' Zidók el-vetettenek, és ti fogattatok az Iſten fiainak, mert nem vettétek a' ſzolgálat lelkét iſmég a' félelemben, hanem a' fogadott fiak lelkét vettétek a' mellyben kiáltyuk Abba Atyánk. Ugy-é? fiai vagyunk mi az Iſtennek? ugy vagyon. *Quicunquè à ſpiritu Dei aguntur, ij ſunt filij Dei.* Valakik az Iſten lelkitûl vezettetnek, azok az Iſten fiai. *ad Rom. c. 8. v. 15.*

Fia vagy Iſtennek Kereſztyén ember, tehát arra vagy kôteles, hogy az el-veſztett Zidóságnak bûntetô példáját értvén, te ollyat ne mivelly, a' mivel haragra indithatnád Szent Atyádat. a' ki mind addig jó te hozzád, mig te jó vagy, de ha te el fordulſz tôle, ô-is el-fordul tôled, és kegyeſségét haragra, s' bûntetéſedre fordittya, s' nem immár városodat, hanem teſtedet égeti, és lelkedet ôli örökké.

Igy tanit erre Szent Pál Apoſtol, mikor azt mondgya: *Vide ergò bonitatem, & ſeveritatem Dei, in eos quidem qui ceciderunt ſeveritatem, in te autem bonitatem Dei, ſi permanſeris in bonitate, alioquin & tu excideris.* Láſſad azért az Iſtennek jó-voltát, és keménységet, azok ellen ugyan, a' kik el-eſtek keménységét, te hozzád pedig az Iſtennek jó-voltát, ha meg-maradtz a' joságban, mert kûlômben te-is ki-vágattatol, *Si enim Deus naturalibus non pepercit ramis, ne fortè nec tibi parcat.* Mert ha az Iſten a' terméſzet ſzerént valo ágaknak nem kedvezet, talán néked ſem kedvez. *ad Rom. c. 11. v. 22.*

A' melly mondásával Szent Pál arra czéloz a' jó gazdára, a' kinek kertében ha olly olajfa vagyon, melly noha kôrûl áſatatik-is, és trágyaztatik, ugyan csak nem gyû- *Aggæi c. 2.*

gyümölcsözik derékban le-vágja, és más fábul való ágacskát olt belé, ki ha a' kerti olajfával olly keményen bánik, mit velünk? mint bánik a' vad ágakkal, ha nem teremenek? annyit akarok mondani, a' Sinagogát plántálta volt eleinten az Isten az ő Anyaszent-egyházban, és ki-is terjedet tizenkét ágra, tizenkét nemzetségre, a' mellynek termő fái voltanak Abrahám, Isaák, Jókob, és a' többi, ugy hogy azt mondaná felőlök az Ur *Oseæ c. 9.* Oseæ c. 9. v. 10. *Quasi uvas in deserto inveni Israël Patres vestros, quasi prima poma ficulneæ.* Mint a' pusztában valo szőlő gerezdeket, ugy találtam Israëlt, mint a' fűge fának első gyümölcsit, annak tetején ugy láttam az ő Atyokat. O kedves nép! de meddig? addig, a' mig termett, mihelett el-vadult, ki-vágta őket, és el-hánta szerte szellyel, és minket óltott bé az ő Anyaszent-egyházába. De, *Vide severitatem in eos, qui ceciderunt.* Lássad keménységét Istennek azokhoz, a' kik el-pártoltak, s' fély ne talán tégedet-is ha jóval nem termesz, ki-vágjon, és meg-égessen.

Ezek pedig mind példák, s' nem arra valók-é hogy mi tanullyunk belőlők? bizony ugymond Szent Jerónymus, és Szent Agoston, a' mi kedvünkért vala az a' parancsolat, *Psalm. 101.* Psalm. 101. v. 19. *Scribantur hæc in generatione altera, & populus qui creabitur, laudabit Dominum.* Irattassanak-meg ezek a' más nemzetségért, és a' nép a' ki teremtetik, dicsiri az Urat, mert mellyik nemzetség teremtetett, hanem a' Keresztyénség? *Creati in Christo Jesu, in operibus bonis.* ad Ephes. c. 2. v. 10. *ad Ephes. c. 2.* Mi teremtettünk, mi alkottatunk Kristus Jesusban, a' jó cselekedetekben, de ha ezektől meg-szűnünk, oh! melly veszedelmes állapotra fordulunk! nem mást, hanem veszt̃ünket várhattyuk, mert ha a' bé-ültetett fájának meg nem engedett, inkább nem enged-meg a' vad óltovánnak.

Sokat

Sokat haſznált néha ûdôben a' példa, még az agyas Zidóságban-is, s'mi nékûnk ne haſznállyon ? a' mint nagyobb kegyelmében jutottunk Iſtennek ; ugy nagyobb bûntetését érdemlenénk a' Zidóságnál, nem kûlômben mint Lámek, a' ki hetven hétſzer nagyobb bûntetéſt várhatot fejére, mint Káin, ki midôn azon ſoppánkodnék hogy ôtet meg-ôli, valaki elôl találla, azt mondá néki az Iſten: *Nequaquam ita fiet, ſed omnis qui occiderit Cain, ſeptuplum punietur. Geneſ. c. 4.* Semmi-képpen nem léſzen ugy, hanem a' ki meg-ôli Kaint, hétſzerte bûntettetik: ez után pedig Lámek gyilkoſságban eſvén, arrul panaſzolkodik ; *Quoniam occidi virum in vulnus meum, & adoleſcentulum in livorem meum, ſeptuplum ultio dabitur de Cain, de Lamech vero ſeptuageſies ſepties. Ibidem.* Mivel hogy férfiat ôltem ſebeſítéſemmel, és iffiat kékitéſemmel, hétſzert valo boſzú állás adatik Káinêrt, Lámekért pedig hetven hétſzer, az az, Lámek hetven hétſzerte ſokkal tôbbet bûntetik ; s'vallyon miért ? nem de nem ſullyoſſabb volt-é Káin vétke ? a' ki eggyetlen egy ôcsét irigységbûl meg-ôlte ? erre azt felelik az Irás-tudó Doctorok. Azért félt annyi bûntetéſtûl Lámek, mert Káinnak nem volt ez iránt valo példája, nem látta-meg ſenki bûntetését, de Lámeknek példája volt Káin, és annak bujdoſáſa, tehát el-gondolta, ha azt annyira bûntette, hogy egéſz életében bujdoſó lenne, mig valaki meg nem ôli ôtet-is, ſokkal tôbbet bûnteti Lámeket, a' kinek elôtte volt az eleven példa. A' hol Szent Chryſoſtomus azt mondgya: *Quâ enim fuerit veniâ dignus qui alterius pœnâ melior non fit, ſed recentem, & auribus inſonantem habens memoriam, inſuper duplex homicidium commiſerit. hom. 20. in Geneſ.* Miképpen érdemlene a' bocsánatott, a' ki más bûntetésére nem jobbult ? hanem elôtte lévén, és fûlében pengvén emlékezete annak, még azon fellyûl

Geneſ. c. 4. v. 15.

Ibid v. 24. NB: Vide Cornel. à lapide hic. de occiſo Cain.

S. Chryſoſt. hom. 20. in Geneſ.

dupla gyilkosságban ejtette magát. Ezt jelentette Jeremiás látása, a' ki elsőben kérdettetvén, mit látná, azt mondá: *Virgam vigilantem ego video. c. 1.* Másodszor pedig *Ollam succensam ego video.* En vigyázo veszőt látok, és ismég, én-fel-gyult égő fazakat látok. A' melly helyre Szent Hieronymus igy szollott, arra valo volt az a' kűlömbőző látás, hogy a' bűnös venné eszében, mint őregbedik a' büntetés, első büntetése csak vesző, de a' másik tűz. *Ut qui noluerint percutiente virgâ emendari, mittantur in ollam ignéam, & accensam.* Hogy a' kik nem akarnak jobbulni a' vesző ütésére, a' tűzes, és fel-gyulatt fazékban bocsáttassanak, annyira veszedelmes példáját látni a' bűn büntetésének, és arra nem jobbulni.

Jeremiæ c. 1. v. 13.

S. Hieronymus hic.

Használt néha mondom, a' példa, mert a' mit sok kéréstre, és igiretre nem cselekettenek a' látott példára megcselekették az emberek. *1. Reg. c. 11.* Meg-szállotta volt Jabes Gálad városát az Amoniták Királlya Naás, mellyet meg-halván az Izraëliták, meg-réműlének, kétségben estenek, és minnyájan keservgettenek. *Omnis populus levavit vocem suam, & flevit.* Fel emelte szavát minden nép, és sirt. *Quid habet populus, quòd plorat?* Mi dolog, miért sir a' nép? kérdi Saul Király, s' meg-beszéllik néki, mire jutott Jábes Gálad városa. Ki volt itten bussabb Saulnál? az ő tisztiben járt az, hogy alatta valoinak pártyát fogja, meg-oltalmazza, de mit tégyen? népe nem volt, s' olly hirtelen nem-is gyűjthetet seregeket. Mind azon által gondolkodik, s' azt cselekszi, két ökrét fel-darabollya, és darabonként küldi a' tizenkét nemzetség köziben, azzal a' fenyegetéssel: *Quicunquè non exierit, & secutus fuerit Saul, sic fiet bobus ejus. Ibid.* Valaki fel nem támad, ki nem mégyen, és nem követi Sault, igy jár minden ökre annak. S' mit véltek? használt-é valamit? annyit használt, hogy kevés nap

1. Reg. c. 11. v. 4.

Ibid. v. 7. & 8.

alatt

alatt Isráelből három száz ezer ember; Juda nemzetségéből pedig harmincz ezeren elől állanának, kik meg-útvén Naás táborát, el-verték, és meg-rontották.

Boldog Isten melly foganatos volt az a' példa az ókrók meg-óléſe, s' mit gondolunk mit cſel-kették volna, ha Saul önnön maga fiát ölte volna meg, kétségnélkül nagyobb rémüléſt okozott volna. Ez az ő példájok volt, de a' ti példátok az Istennek régi fiai a' Zidók, a' kik felől azt mondotta az Isten; *Primogenitus meus Isráël*, *Exod. c. 4.* Az én első születtem Isráel, s' mint bánt ezekkel? diribre darabra oſztotta, mert ugy el-hánta őket, hogy majd minden nemzetség között találtaſſanak, de mindenütt szolgálatban, és gyalázatban: kikkel ha ugy bánt, mint bánik ti-veletek idegen ágakkal, ha nem gyümölcsöztök jó cſelekedetekkel, sőt ha ellene vétetek, és a' bűnnek töviſſivel termetek? kétségnélkül a' mit a' máj Evangeliumban nevezett gonoszokkal ugy bánik, meg-gyujta városokat, az az teſteteket, és örökké égeti. O rettenetes büntetés! *Ligatis manibus, pedibus*, mind kezeit, mind lábait meg kötözteti azoknak, a' kik az adott példából nem tanultak, lábait meg-kötözteti, mert ſoha többé nem lehet a' jóra indulattya, meg-kötözteti kezeit, mert ſoha többé jót nem mivelhet, hanem az egy átok, panasz, és ſiralom, fogak cſikorgatása marad fenn. *Exod. c. 4. v. 22.*

Melly dolog mivel nem játék, keſerves kérdéſſel tudakozik felőle Isaiás. *Quis poterit de vobis habitare cum igne devorante, quis habitabit cum ardoribus ſempiternis? c. 33.* Ki lakhatik közületek az emésztő tüzzel? kicſoda lakhatik az örökké valo égéſſel? valakik nem jobbulnak a' látott példákra, hallyátok büntetéſeket: *Erunt populi quaſi de incendio, cinis, ſpinæ congregatæ igni comburentur. Ibid.* Azok a' né- *Iſaiæ c. 33. v. 14.* *Ibidem.*

pek ollyanok léſznek, mint az égésben az hamu, az ôſzve gyûjtôt tôviſſek, tûzzel égnek-meg.

Kérkédgyél bár véle, hogy gyakorta voltál lakadalmában az Iſten Fiának ſzent Teſtét évén, és Vérét iván, de várd-el jövetelét a' Királynak, s' meg-látod mint bánik veled? s' kérkedgyél véle, hogy vendég hivó ſzolgait megôlted, ugymint belsô ſuggaláſit a' Szent Léleknek, oktatáſit a' tanitóknak, de meg-látod, hogy a' gyilkoſokkal egy porázra fogttatol, eggyûtt égettetél-meg, mert hetven hétſzer több kin ér téged, mint azokkat éri a' kik példa nélkûl vétették.

Melly rettenetes bûntetés ha meg-rettent, ah! boldog rettentés! ugy rettentſen, hogy jobbuláſtok láttaſsék, a' ki ruhátlan volt, ôltôzzék-fel a' jô cſelekedetekben, a' ki pedig gonoſz életû, és gyilkoſſa az Iſten Fiának, kérjen gratiát, és mind élete meg-tártatik, mind az menyegzôben benn hagyattatik. Amen.

PÛNKÔSD UTAN,

TIZENKILENCZEDIK VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Nagyobb bûntetéſt érdemelnek, a' kik egyſzer Kriſtushoz hajlottanak, és viſzontag tôle elſzakadtak.

Mittite eum in tenebras exteriores. Matt. cap. 22.

Matt. c. 22. Veſsétek ôtet a' kûlsô sôtétségre.

Eleit,

ELeit, és utolyát e' mâj Evangeliumban elő hozott Királyi hivatalnak el-kéſzitett menyegzőjére, mélyebb elmélkedéſſel megrázogatván, alig hajthatom elmémet egy bizonyos itéletre. Tudni illik, hogy ha eleit dicsérjem-é azért, hogy válogatás nélkůl az útak végeirůl a' gazdagokat a' ſzegényekkel, a' rongyoſokat a' ruháſſokkal, a' gonoſzakat a' jókkal egyaránt hivattya vendégségre, avagy ki-menetelét ocsállyam-é? rettenetes benne tőrtént cſelekedete miatt, mivel a' bé gyűjtőtt vendégek kőzőtt egy ruhátlan vendégre akadván, nem cſak feltőtt ételébůl, és italibul nem kinálya; hanem kemény ſzóval meg-rettentvén, *Amice quomodo huc intrâſti non habens veſtem nuptialem. Ibidem.* Barátom hogy hogy jőttél ide bé, nem lévén menyegzős ruhád? kezeit, lábait mindenek láttára ősſze kőtőzteti, és nagy gyalázattal ki-vetteti? mert ugyan-is, ha vétett? egyébben nem látſzik, hogy vétett volna, hanem hogy bé-ůlt a' vendégek kőzé, de, nem de maga oka-é ennek a' Király? a' ki ſzolgainak azt hadgyá. *Ite ad exitus viarum, & quoſcunquè inveneritis vocate ad nuptias.* Mennyetek-ki az útak végeire, és valakiket találtok, hijátok a' menyegzőre. Ha ő ſzót fogadott, engedett az hivatalnak, mit vétett? miért kell igy gyalázatoſſan ki-vettetni? bizony hogy ha magát az Iſteni bőlcſeséget nem tudnám jelentetni ebben a' példázott Királyban, vagy meg-ſzollanám cſelekedetéért, vagy pedig a' ki-vetett nyomorult embernek ůgyén ſzánakodván, pártyát fognám, oltalmaznám, és ártatlanságát főn fognám, de mivel mind ůdvőzitőnk magyarázásábul, mind a' Szent Atyák itiletébůl értem, hogy maga az az Iſten, a' mint Szent Hieronymus ſzoll: *Rex iſte qui fecit nuptias Filio ſuo,* *Ibidem.* *S. Hieronymus hic.*

Deus omnipotens est; qui fecit nuptias Domino nostro Jesu Christo, & Ecclesiæ, quæ tam ex Judæis, quàm ex gentibus congregata est. Ez a' Király ugymond, a' ki Fiának menyegzőt szerzett, az a' hatalmas, és mindenhato Isten, a' ki Fiának a' mi Urunk Jesus Kristusnak, és az Anyaszent-egyháznak, a' melyben mind a' Zidók, mind a' Pogányok őszve gyűltettenek, menyegzőt szerzett. Avagy a' mint *Theophilactus* szoll: *Facit Deus Filio suo nuptias, copulans eum omni formosæ animæ.* Maga az Isten a' Király, a' ki menyegzőt szerez Fiának, őszve adván minden csinos lélekkel. Dicsérem eleit menyegzőjének abbul, hogy minnyájunkat méltoztatott hivatni, dicsérem bűntetését, mert ha mindeneket hivatott-is, ugy hivatott, hogy illendő-képpen lennének jelen, és azt kiáltom a' mit Szent Dávid *Psalm. 103.* kiáltott: *Quàm magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti.* O! melly igen fel-magasztaltattak a' te cselekedetid Uram! mindeneket nagy bőlcseséggel cselekettél: és inkább csak egyedűl a' ki-vetett embernek gyalázására fordulok, mert ugyan-is nincsen gyalázatosabb dolog, mint az, hogy ott vészik némellyek kárhozattyoknak okát, és eleit, a' hol mások őrőmőknek, és azért a' ki egyszer benn-volt, ebben a' menyegzőben, az az, Istenshez meg-térése után, vett malasztya által őszve adatott a' Kristussal, és az után ruhájából, jó cselekedetibűl ki-öltőzik, nagyobb bűntetésre méltó, mint ha soha benne az az jó nem lett volna, melly két mondásomot rövideden meg-probálván, el-végezem. &c.

Theophilactus.

Psalm. 103. v. 24.

Propositio.

Mivel a' Szent Atyak, és Irás-magyarázó Doctorok elméjébűl ebben a' példázott menyegzőben hivattatni nem egyébb; hanem a' jó életre, és minden joszágos cselekedetekkel fel-ékesített Keresztyénségre, mellyben a' lélek Istenével egyben adatik, intetni, a' mint Szent Anselmus,

Chry-

Chryſoſtomus *in Gloſſa* ſzollottanak ama' ſzókra, *Quoſcunquè inveneritis vocate.* Valakiket találtok, hijátok, az az, *Cujuſcunquè conditionis homines vocate ad Chriſtianitatem, vocate ad vitam Chriſtianam, ut ſicut non eſt diſtinctio in natura creationis hominum; ſic non ſit differentia in vocatione ſalutis eorum.* Mindennémű állapot bélieket hijatok a' Kereſztyénségre, a' Kereſztyén tekélletes életre, hogy igy a' mint nincſen kűlömbőzés teremtéſekben, ugy ne légyen ſemmi kűlömbőzés az űdvőſségekekre valo hivatalyokban-is, mivel mondám a' tekélletes életre valo hivatal értetik itten, azon a' ki-vetett nyomorult emberen-is nem egyebet, hanem a' kereſztyén igaz hitben lévő embert, s' nem eggyet, hanem mind annyit értek, a' menyin ott veſzik veſztéket, a' hol máſok űdvőſségeket. *Salmeron tom. 7. tract. 37.* bizonságábul: *Per hunc unum carentem veſte nuptiali intelligimus omnes eos, qui fidem, & Sacramenta fidei habent, ſine qua non eſſent ingreſſi in convivium Eccleſiæ, ſed charitate, & bonis operibus deſtituuntur.* Az által az egy ruhátalan ember által mind azokat értyűk, a' kiknek igaz hitek, és az hitnek Szentségi vannak, mert egyébaránt hogy ereſztették volna bé az Anyaſzent-egyház menyegzőjében? de ſzeretetek, és jó cſelekedetek nincſen, mint ha azt mondanák: ne hizelkedgyűnk magunknak, mint ha ez a' példa, cſak a' pogányokra, Zidókra, hitetlenekre, és eretnekekre eſnék, mert nem azokat, hanem minket int Iſten, a' kik benn vagyunk az Anyaſzent-egnházban, hogy tudni illik ha egyſzer bé ereſztettűnk kegyelmében, abban maradgyunk-meg a' menyegzős ruhában, a' mellyben őltőztetett, vagy Kereſztyénségűnk űdején, vagy az után, penitentzia tartáſunkor, mert Szent Pál ſzava ez *ad Gal. c. 3. Quicunquè in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* Valakik meg-kereſztelkettetek, Kriſtusban őltőztetek.

S. *Anſelm. & Chryſoſt. in gloſſ.*

Salmeron tom. 7. tract. 37.

ad Gal c. 3. v. 27.

De

De mivel vagy gyarlóságunk miatt, vagy meg nem zabolázott kivánságunk miatt más kôntôsben ôltôztünk, félre tévén a' reánk adatott ártatlanságnak kôntôsét viszontag. Hallottuk ugyan szavait Szent Pálnak, és megfogattuk, penitentzia tartásunk által; ki-ôltôztünk az ó emberbûl, az az, a' bûnbûl, és Isteni malasztal fel-ékesittettünk az igaz hitben ama' Szent Pál kérésére, *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum. ad Coloss. c. 3.* Meg-foszttván magatokat, és ki-ôltôzvén az ó emberbûl, és minden gonosz cselekedetekbûl, ôltôzzetek új emberben, tudni illik Krisztusban. Es igy újjonnan kárhozatunknak eleit vettük, hogy immár azt vélnénk bizonyossan, hogy minnyájan kedves vendégi vagyunk Istenünknek.

ad Coloss. c. 3. v. 9.

De oh nagy álhatatlanságu változás! nem tart ez minden Keresztyén embernél sokáig, hanem elsô alkalmatossággal el-veszti k, és ezért a' hol mások üdvôzülnek igaz hitben lévén, ugyan ottan, mások el-kárhoznak. Miért? mert midôn a' Király látogatni jô vendégit, nem mind egyaránt találllya abban a' kôntôsben, a' mellyben eleinten voltak ôltôzve. Meg-vagyon ugyan a' hitek, rajtok a' Keresztségnek el-tôrôlhetetlen jele, de kûlsô ékességek nem látzik, s' azért nagy haraggal meg-ragattatván, ki-vetteti a' sôtétségben.

Mi legyen pedig a' Királyi látogatás, *Janzenius* igy magyarázza *Tunc intelligitur Deus intrare ad videndum convivas in suis nuptijs, quando internâ visitatione cor uniuscujusquè commovet, & admonet.* Akkor mondatik bé-menni a' Király, vagy az Isten meg-tekénteni vendégit, midôn belsô látogatással kinek kinek szivét meg-indittya, és meginti. De mivel ezen belsô látogatására, vagy jóra nem indulnak, vagy éppen meg-is vetik intését, mindgyárt azt

Janzenius.

kiál-

kiáltya; *Mittite eum in tenebras.* Veſsétek a' kűlsŏ sŏtétségben. Mivel azért egyenlŏ volt az hivatal, egyenlŏ volt a' látogatás, az az, intéſe Iſtennek, nem ŏ az oka, hogy ki-vettetik a' gonoſz ember, hanem maga magának kárhozattya, mert azon intéſſel máſok jóra, ŏ gonoſzra indult.

Melly dolgot Szent Agoſton az elsŏrűl vett haſonlatoſsággal igy ád elŏnkben: *Simul pluit Dominus ſuper ſpinas, ſed ſegeti pluit ad horreum, ſpinis ad ignem, & tamen una eſt pluvia; ſic verbum Dei omnes compluit, videat quiſque qualem radicem habeat, videat quiſque quà trahat pluviam bonam, ſi eam trahit, ut germinet ſpinas, nunquid pluvia Dei accuſanda eſt, antequam veniat ad radicem? lib. de benedictione Eſau, & Jacob.* Az Ur egyaránt adgya esŏjét a' tŏvéſre, egyaránt a' veteményre, noha nagy kűlŏmbséggel eſik az eső a' tŏviſre, hogy tűzre mennyen, eſik a' veteményre, hogy a' csűrbe viteſsék, s' ugyan csak egy eső mind a' kettŏn; igy az Iſtennek intéſe, és igéje egyaránt eſik mindenekre, láſſa tehát ki ki, micſodás gyűkere vagyon, láſſa ki ki mire vonnya a' jó esŏt. Ha ki arra véſzi, hogy tŏviſt teremjen, nem de az eső é az oka, azt kell-é vádolni? mint ha azt mondaná, ki ki maga gyalázatos kárhozattyának oka, mert édes az Iſtennek esője. Ha ki jó ſzivben ereſzti, gyűmŏlcsŏt hoz, és a' mennyei csűrben nevelkedik, de ha ki gonoſz ſzivben bocsáttya, ŏrŏk tűzre ſzapŏrodik.

S. Auguſt. l. de benedictione Eſau, & Jacob.

Egyenlŏ intéſſel inti Pétert, egyenlŏvel Pált, de ha eggyiknél jóra; s' máſiknál gonoſzra fakad-ki, nem de nem magáé ki ki gonoſzságának oka? minnyájunkat hivot lakadalmában, és elŏbb minnyájunkat gratiájával, malaſztyával fel-ékeſitett, nem de ŏ-é az oka? hogy ki kell némellyeknek vettetni a' vendégségbŭl, mivel reájok adott, menyegzős ruhájábul ſzántſzándékkal ki-ŏltŏzŏtt. Nem elég az, hogy jó hitben vagy, hogy a' menyegzŏben benn

ûlſz; hanem ſzûkség, hogy menyegzős ruhád-is legyen, az az, jó cſelekedeted. S'azért *Theophilactus* ſziveſſen int ezen ſzókkal: *Horreamus igitur cogitantes, niſi quia quis vitam habeat puram, nihil ei proderit nuda fides; non ſolùm enim è nuptijs ejicitur, ſed & in ignem mittitur.* Féllyünk tehát, és rettegve gondolkodgyunk a'felől, mert ha kinek tiſzta élete nem léſzen, nem cſak a' menyegzőből vettetik-ki, de azon fellyûl a' tűzben-is vettetik, bizony keſerves ſiráſra mélto dolog ez, hogy egyenlő Iſten malaſztyából, és látogatásából eggyik üdvőſségre, s'máſik kárhozatra nevelkedik. *Theophilactus.*

Haſonlóknak láttatnak nékem ebben ama' Farao álmában látott kővér, és őſztővér ökrökhöz. Láték énugymond Farao hét kővér ökrőt, és hét hitván meg-cſappant ökrőt. *Quæ in portu paludis vireta carpebant. Geneſ. c. 41.* Ezek pedig legeltetnek vala a'folyó viz partyán, ſzépen zöldellő páſiton. Bóldog Iſten! mit kell ezen érteni? egyenlő páſiton hete hizik, s'hete ſovánkodik, tudom a' mi azt illeti, hogy Joſeph meg-fejtette ezt a' látáſt, és nem egyébre magyarázta, hanem hét bőv eſztendőre, és hét ſovány eſztendőre, a' melyben nagy éhség volt támadandó, de azt-is tudom, hogy *Non eſt cura Deo de bobus*, Nincſen annyira gondgya Iſtennek az ökrökre, hogy cſak azokrul volna ez az értelem az Irásban, hanem lelki értelme vagyon, és nem egyebet jelent, hanem a' Kereſztyén hitben lévő Catholikuſokát *Oleaſter* magyarázásából, mert valamint azok az ökrök egyenlő zöld páſitnak kûlőmb táplálását vették magok terméſzete ſzerént a' kik hajlandók voltak az hizáſra, meg-hiztak, a' kik pedig terméſzettûl ſzáraztanak, nem haſznált nékik a' zöld páſit; ugy az Anyaſzentegyházban-is a' Kriſtus menyegzőjében egyenlő eledellel, igaz tudománnyal, Iſteni intéſekkel tápláltatnak a' Kereſz- *Gen. c. 41.*

tyé-

tyének, s' mégis eggyiknek hizik lelke, a' máſiknak éppen el-fogy. S' nem de a' páſit é oka hitvánságoknak, akarom mondani, nem de az eledel-é az oka? hogy ugy el-fogynak? el-ſovánkodnak? bizony ki ki láttya hogy nem más, hanem maga oka ki ki veſztének. A' mint a' mében az harmat mézzé válik, ugy a' pókban méreggé változik: a' mint eggyik emberben foganatos az intés; ugy a' máſikban halálos.

Egyébaránt hallyák a' Kereſztyének, melly nagy vétek felebaráttyának jovát irigyelni, kárát kivánni, melly el-vetett Iſtennek ſzine előtt a' tiſztátalanság, melly undok a' mértékletlenség, és igy a' tőbbirűl ſzolván; de ugyan eggyiknek ſzive meg-eſik, s' magát meg-jobbittya, s' máſik magában neveti. S' ha ſzintén azon eledellel tápláltatik is, a' mellyel máſok az óltári Szentségbűl, cſak haſzontalan. Vagyon mit várjon fejére, majd rajta léſzen az Ur parancſolattya, *Mittite in tenebras*, veſsétek-ki az kűlső tőtétségben, az őrők tűzben.

Ki nem hallotta kőzűlűnk ama' régi cſapáſokat az Ægyptiuſoknak *Exod c. 7.* Midőn az Iſtennek népét el nem akarnák bocsátani, minden vizek vérré váltak, de olly cſudával, hogy a' melly viz vér volt a' pogánynak markában, és ſzájában, azon viz édes tiſzta viz volt az Iſten népe kezében, a' mint *Lyranus* fel-jedzette ama' ſzent Irás ſzavaibul *Sap. c. 11. Pœnas paſſi ſunt inimici eorum à defectione potûs ſui, & in eis cùm abundarent filij Iſraël, lætati ſunt.* Bűntetéſt ſzenvedtek az ő ellenségi az italnak fogyatkozáſa miatt, és ugyan azzal hogy bővelkettek őrvendeztek az Iſraël fiai, a' hol *Lyranus* igy ſzoll *Ex eodem fluvio affligebantur, ex eodem filij Iſraël reficiebantur.* Nem volt más vizek az Iſraël fiainak, hanem ugyan azon folyó vizek, a' mellyeket itták az Ægyptiuſok, de ugyan amazok bűn-

Exod. c. 7.

Sap. c. 11. v. 5.

Lyranus hic.

tetéseket vették belőlők, ezek pedig édes italokat. S' ki nem tudgya immár azt-is, hogy az Irásban a' viz által az Istennek malasztya értetik. A' mint Isaiás Próféta ezen névvel hi minnyájunkat az Isten malasztya el-vételére, *Omnes sitientes venite ad aquas. Isaiæ c. 55.* Minden szomjuhozók jőjjetek a' vizekre. az az, vegyétek Istennek malasztyát, és adománnyát; hogy mindgyárt ki ki maga lássa, melly nyilván vagyon ezen nyomoruság nem a' pogányok, és Keresztyének kőzőtt, hanem az Anyaszent-egyházban lévő hivek kőzőtt. Némellyek vérét szopják Kristusnak veszedelmekre, s' másók édes vizet isznak óldalábul életekre, mert szavát, és intését nem fogadván, arra hajolnak a' gonoszságra, a' melly őket végtére-is meg-fojtya. Egyenlő a' forrás, egyenlő az ital, mégis eggyik kezében vér, a' másiknak édes ital.

Isaiæ c. 55. v. 1.

De jáj azoknak, mert azt hallom én, *De manu vestra sangvinem ejus requiram.* A' ti kezetekből vészem-ki annak vérét, az az, a' kinek nem használt se intése, se vére, se halála annak, a' ki gonoszságtokért hólt-meg, számot kérek, és torkotokon akasztom, gonoszságtokért az őrők kárhozatra vettetvén; s' méltán-is, mert nagyobb bűntetésre méltó az, a' ki tudván akarattyát Urának, ellene jár, hogy sem mint az, a' ki soha szolgálattyában sem volt. S' ennek okáért mondotta Isten; *Duas gentes odit anima mea, tertia autem non est gens quam oderim. Lyranus legit: Non est alia, quam oderim tantum, quàm illam.* Két nemzetségeket gyűlől az én lelkem, de nincsen ollyan nemzetség, a' mellyet ugy gyűlőllyek mint az harmadikat! mellyik legyen pedig az a' két nemzetség, maga ottan meg-fejti; *Qui sedet in monte Seir, & Philystijn, stultus populus, qui habitat in Sichimis.* A' ketteje a' Seir, és Philystin, az harmadik a' Sikiniták, avagy a' Samaritánusok. Hogy a' ketteit

Eccl. c. 50. v. 7. Lyranus legit.

gyű-

gyûlôli nem csuda, mert mindenkor ellenségi voltanak a' népének, de hogy az harmadikát annyira gyûlôli, ez csudálatos dolog, mit vétett? *Lyranus* azt mondgya: *Samaritani ideò dicuntur magis odiosi quàm alij, quia cùm Dominum colerent, dijs quoque suis serviebant.* A' Samaritánusokat azért gyûlôli leg-inkább, mert ezek ismérték az Uratj, s' becsûllették-is, de azonban magok bálványinak-is szolgáltak. *Lyranus hic.*

Ha azért ezeket ugy gyûlôlte, mit mondgyunk azokrul a' Keresztyénekrûl, a' kik hiszik, vallyák, és imádgyák, hivatalyának engettek, menyegzôjében bé-mentek, sôt lelkeket ôszve-is adták vele, de ugyan azonban minden némû jóbúl ki-ôltôzvén, gonoszságra hajlottak.

Ne engedné bár Isten, hogy senki közûllünk ollyan találkoznék, de igen bizonyos a' mit *Dionysius Carth. enarr. in Evangelia* szoll: *Multi sunt vocati ad nuptias Ecclesiæ militantis, pauci electi ad nuptias triumphantis.* Sokan vannak hivataloson a' vitézkedô Anyaszent-egyház lakadalmában, de keveszen vannak el-válaszva a' dicsôitô gyûlekezetnek menyegzôjére. S' igen igen félô ugymond *Hugo Cardinalis*, hogy ugy ne járjunk mint az Israël fiai: *Timendum est Christianis, ne eo modo introeant in regnum Cœlorum, quo filij Israël in terram promissionis, scilicet duo solùm.* Mint jártak azok? minnyájoknak igértetett a' meg-igért téjjel, és mézzel folyo fôld, de végtére csak kettônek adatott-meg. *Dionysius Carthusianus enarr. in Evang.* *Hugo Cardinalis.*

Minnyájunknak meg-vagyon igérve az ôrôk élet, de ha minnyájunkat egyaránt nem talál fel-ékesitve, bizony egyaránt nem-is ûdvôzit. Biztassa bár magát igaz hitével a' vakmerô ember, rajta legyen Keresztsége, de ha a' mellett kivánt ôltôzete nem lészen, ugyan csak azt hallya *Mittite*, vessétek-ki.

Az Israël fiai útban-is voltak, s' mégis elôbb mind el-

veſztek, tehát ha ſzintén jó útban vagyunk-is, még mind el veſzhetünk. Jobban érzi barátttyátul valo meg-bántását mint idegentûl, s' nagyobb fájdalmára-is vagyon annak el-veſzése, a' mint meg-mutatta példában, midôn halottakat támaſztott, máſokat egy két ſzóval csak ki-ſzollitott koporsójokbul; de Lázárt jó baráttyát nagy fel-há-
Joan. c. 11. v. 33. borodásával, kiáltáſſal, és fohászkodáſſal támaſztotta, *Infremuit ſpiritu, & turbavit ſemetipſum. Joan. c. 11.* Mert jutott eſzében *Lazarus amicus noſter dormit*, a' mi barátunk Lázár aluſzik, de ugyan mégis igazságához nyul, s' nem ſzenvedi a' válaſztottak kôzôtt. *Notemus neceſſe eſt* ugymond
Origenes tract. 28. in Joannem *Origenes tract. 28. in Joan. aliquos nunc etiam Lazaros eſſe, qui poſt contractam cum Jeſu amicitiam infirmati ſunt, & periêre.* Vegyûk eſzûnkben, hogy moſt-is vannak némelly Lázárok, a' ki minek utánna a' Jeſus barátságában jutottak, meg-betegettek, és el-is veſztek. Mert nem tették magokat méltoá, hogy a' hivataloſokkal el-is válaſztatnának.

Kereſztyén halgatoim, ezek mind a' fûleinket pengetik, mind minket illetnek ezek a' példák, és haſonlatoſságok, mert kicſoda kôzûlûnk, a' ki valaha elsô tekélleteſségét el nem hatta? keveſen találtatnak elsô áétatoſságokban, de hogy eddig ki nem vettetett ſenki, az ô nagy irgalma. Mind azon által *Væ miſeris nobis* ugy mond Szent
S. Gregor. l. 29. moral c. 9. Gergely *lib. 29. mor. c. 9. qui de electione noſtra nullam adhuc vocem Dei cognoſcimus, & jam in otio quaſi in ſecuritate torpemus.* Jaj nékünk nyavalyáſoknak, a' kik noha ſemmi bizonyos ſzavát nem hallottuk Iſtennek a' mi el-válaſztáſunkrul, és ûdvôſségünkrûl, s' mégis ugy henyélyünk, mint ha bátorságoſſak volnánk.

Ne kérkedgyék ſenki a' gonoſzokkal: *Peccavi, & quid*
Eccleſ. c 5. *mihi accidit triſte, altiſſimus enim eſt patiens redditor. Eccleſ. c. 5.* Vétkeztem, s' ugyan ſemmi gonoſz nem tôrtént rajtam,

tam, a' magosságbéli nagy tűrhető, sokáig hallasztya bűntetését, s' nem külömben bánik velünk, mint a' nyilas ugymond Szent Hieronymus: *Sicut qui paulatim arcum intendit, tempus dat alteri ut fugiat, qui si fugere nolit, tantò fortiùs sagittâ emissâ configitur; quantò majori tempore intensio fuit arcûs: sic Deus, qui laneos habet pedes, sed ferreas manus, tarditatem supplicij gravitate compensat.* Valamint az ijas midőn az ijat fel-huzza, üdőt ád ellenségének hogy el szaladgyon, de ha el nem szalad, sebessebben járja-meg az ő nyila, és annyival sebessebben, a' menyivel toább volt kivonva; ugy az Isten-is noha késik s' gyapjas lábon jár, de kezei néki vasasok, bűntetésének késedelmét sullyosságával helyre viszi. *S. Hieronymus.*

Ha tehát eddig meg nem ragadott, s' ki nem vettetett, ah! öltőzzünk-fel jegy-ruhánkban, az el-vesztett jo szágos cselekedetnek ruhájában; hogy ne csak ki ne vettessen őrők lakásábul, hanem inkább azt hallyuk tőle: *Edatis, & bibatis super mensam meam. Lucæ cap. 22.* Jó vendégim egyetek, és igyatok az én asztalomnál az őrők dicsőségben. Amen. *Lucæ c. 22. v. 30.*

PÜNKÖSD UTAN,

HUSZADIK VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

A' menyire szükséges, annyira hasznos a' jó példa-adás.

Credidit ipse, & domus ejus tota. Joan. cap. 4.
Hűn ő, és az egész háza. *Joan. c. 4*

Mély

MEly, és titkos értelmű állatokat az Isteni dicsőségnek szekere előtt látván Ezechiel Próféta szárnyasoknak lenni, olly formán vette eszében, hogy eggyiknek szárnya, és tolla, a' másik állatnak szárnyát érne, és illetne. *Junctæque erant pennæ eorum alterius ad alterum.* Ezech. c. 1. Egyben valának foglalva az ő szárnyok eggyikė a' másikéhoz. Csudálatos látás! mire valók voltanak azok az állatok, hanem azon szekérnek hordozására, és fel-emelésére? a' mint hogy szárnyasok lévén olly sebessen mentenek, és olly hamarsággal, mint a' villámás azon Próféta bizonságábul. *Et animalia ibant, & revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis.* Ibid. A' lelkes állatok mennek, és jönek vala mint a' csillámzó villámás: de miképpen lehetett ez a' gyors menetel tőlök? mert hiszem ha a' madárnak szárnyai nem szabadok, hanem máshoz vannak foglalva, késedelmessebb, sőt repülését akadállyoztattya az egyben valo foglalás, s' mind azon által a' volt oka sebes fel-emelkedéseknek, hogy eggyik szárnya a' másikát illette, és csapdozta, hanem ha azt mondom, hogy az egyben foglalás egyenlő akaratot jelentett, és annyit tett azok szárnyának egyben foglalása, mint, egyenlő akaratot az elől-menetelben, s' nem-is magyaráznám ok nélkül illyen formán, mert ha a' bölcsek tudománnya szerént: *Virtus unita fortior est.* Az egyben fogott erő erősebb, a' külömbözőknek egyenlő akarattya-is hathatósabb.

Ezech. c. 1.

Ibid. v. 14.

De mégis alkalmatosságban magyarázza Szent Gergely az én gondolatomhoz képest, mikor lelki értelemben a' jó példa adásra magyarázza, ugy hogy mikor eggyiknek szárnya a' másik szárnyát érte, és repülésében csapdozta, annyit tett légyen, mint azt, hasonló fel-repülésre indi-

inditani, mivel a' ki fel-indult jó életével a' mennyei dicsőségben, annál hamarébb oda érkezik, s' másokat-is utánna vony, mennél több jó példával azokat érinti. *Volantia animalia se viciſſim feriunt alis ſuis, quia Sanctorum mentes in eo quòd ſuperna appetant conſiderantes invicem, alternis virtutibus excitantur.* A' repűllő állatok egymást érik, és szárnyokkal csapdosák, mert látván a' Szentek elméje azt, mint kivánkozzanak amazok a' menyejekre, ők-is azoknak látott jó cselekedetitűl hasonlo fel-menetelre inditatnak. *Alâ enim ſuâ me percuſſit, qui exemplo ſanctitatis me ad melius accendit; & alâ meum vicinum animat, ferio, ſi quando alteri opus bonum, quod imitatur oſtendo. lib. moral. 14.* Mert ugyan-is szárnyával ér, és csapodoz az, a' ki szentségének adott példájával engem jobra gerjeszt, és indit, és én-is szárnyammal verem a' mellettem valo állatot, az az, felebarátomat, mikor olly jó cselekedetemnek adom példáját, a' mellyet ő kővetheſſen. O boldog állatok! boldog lelkek! méltók arra, hogy az Istennek dicsőségétűl soha el ne távozzanak, mert a' mit magok meg-szerettenek, másokkal-is azt kivántattyák. *S. Gregor. l. moral. 14.*

Látta ezeket Szent János-is, és szemekkel tele lenni látta őket, mind előre, mind hátra. *In circuitu ſedis quatuor animalia plena oculis ante, & retro. Apoc. c. 4.* A' dicsőség széke körűl négy állat vala, tele szemekkel elől, és hátul. Előre szemesek, mert a' jóban valo elő menetekre vigyáztak, szemesek hátul, mert azt nézték, kiket vonhat. nának utánnok. *Plena erant oculis in circuitu, quia in exterioribus circumſpecti, & intrinſecus providi ſunt. S. Gregor.* Tele voltak ugymond Szent Gergely szemekkel, mert belől magokra, kivűl pedig másokra vigyáztanak; magokra belől, hogy jót mivellyenek, másokra kivűl, hogy jó példájokkal magok után vonnyák, mire nézve melly szűksé- *Apoc. c. 4. v. 6.* *S. Gregor.*

ges, és haſznos légyen a' jó példa adás maga joságával a' máj Király cſelekedete ſzerént, a' ki mihelett hűn, hitt az egéſz háza-is, midőn en beſzéllem, ki ki a' mit hall maga tanuságára forditſa.

Propoſitio.

Valamint a' napnak, és holdnak rend ſzerént kell világoskodni, amannak nappal, ennek éjjel, mivel amaz arra teremtett, *Ut præeſſet diei*, hogy előtte lenne a' napnak, e' pedig ugymint a' hóld előtte lenne az éjnek, *Ut præeſſet nocti.* Ugy minden Kereſztyén embernek ſzűkséges a' jó példa adás, kiben ha mi fogyatkozáſt látnak, vagy az értelenek, vagy a' pogányok, vagy az eretnekek meg-botránkoznak, és annál ſzabaddábban vétenek, mennél nyilvábban láttyák az igaz hitű Kereſztyénben a' gonoſzat. Ugyan-is ſenki nem vigyáz a' ſzegletben el rejtett ſeprű töredékére, hanem a' verőfénynek fogyatkozására, mellyek mikor ſzenvednek, mindenek ſzemeit magokra fordittyák.

Annak okáért Szent Pál a' Filippieket arra intette: *Sitis ſine querela, & ſimplices filij Dei, ſine reprehenſione in medio nationis pravæ, & perverſæ, inter quos lucetis ſicut luminaria in mundo. ad Philip. c. 2.* Panaſz nélkűl legyetek, és az Iſtennek egyűgyű fiái, fedhetetlenek a' gonoſz, és el-fordult nemzetség között, kik között fényletek mint a' világoſitók a' világon. A' mint tudni illik haſzontalan volna, a' verőfénynek teſte, ha világoſsága nem volna, ugy haſzontalan a' jó hitű Kereſztyén, ha jó példája nem láttatik.

ad Philip. c. 2.

Ennek pedig a' jó példának, nem cſak azok előtt kell fényleni a' kik kivűl vannak, hanem azok előtt-is, a' kik benn vannak az Anyaſzent-egyházban az hivek előtt, a' mint ſzépen oktattya azon Apoſtol Timotheuſt. *Exemplum eſto fidelium in verbo, & converſatione in charitate, in fide, in caſtitate, ut profectus tuus ſit omnibus manifeſtus. 1. ad Tim. c. 4.*

1. ad Tim. c. 4.

Légy

Légy példája az hiveknek a' beszédben, és a' nyájaskodásban, a' szeretetben, az hitben, a' tisztaságban, hogy a' te elömeneteled nyilván légyen mindeneknél.

Ugy de mi szükség dicsöséges Apostol, mindenek elejben terjeszteni magunk joságát? nem elég-é ha Isten tudgya magunk jó viselését? láttya lelkünknek ártatlanságát? igen-is szükséges ugymond Szent Pál a' jó példa mindenek elött; mert jó lehet ugyan, ha Isten elött jó vagy, haszнálsz magadnak, de ha mások elött-is jó vagy, nem csak magadnak, hanem másoknak-is hasznot hajtasz. *Hoc enim faciens, & te ipsum salvum facies, & eos qui te audiunt. Ibid.* Mert azt cselekedvén, te magadat-is üdvözited, azokat-is, a' kik téged halgatnak. *Ibid. v. 16.*

Hasonlo tudományt adott Titus elejben-is azon Istennek választott edénye, mikor igy tanitotta: *In omnibus præbe te ipsum exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate, verbum sanum, irreprehensibile. ad Tit. c. 2.* Mindenekben magadat adgyad például a' jó cselekedetekben, a' tudományban, a' tekélletességben, a' meg-ért erkölcsben, a' beszéded igaz, fedhetetlen. De miért? azért ugymond Szent Pál; *Ut qui ex adverso est vereatur nihil habens, malum dicere de nobis.* Hogy a' ki ellenünk vagyon, meg-szégyenlye magát semmi gonoszt nem mondhatván ellenünk. *ad Titum c. 2.*

A' hol vegyétek eszetekben beszédet Szent Pálnak, egy Titust tanit a' jó példa-adásra, és minnyájunkat befoglal tanitásában, hogy ugymond ellenünk semmit gonoszat ne mondhassanak, mi köze másoknak Titushoz? nem de ha jó, magának-é jó? ha gonosz, magának maga gyalázattyára gonosz? ah! bizony a' mint egynek jó viselése közülünk minnyájunk dicsösége, ugy egynek gonoszsága, minnyájunk gyalázattya.

Halgaſsátok cſak a' kőzség beſzédét, s' leg-főképpen a' gonoſz nyelveket, és az értetleneket, ha kőzűlünk egy gonoſz vagyon, nem azt ſzollyák magánoſſan, hanem minnyájunkat; egy vagyon talán az egy-háziak kőzött gonoſz életű, és minnyájunkat belé kevernek, s' nem mondgyák azt, ez, vagy amaz roſz, hanem az egyháziak. Egy vagyon talán a' tanácsban, a' ki mint az holló kap a' dőgön, ugy kap az ajándékon, s' nem mondgyák azt, ez, vagy amaz ragadozó, és kapſi, hanem a' birák. Egy vagyon valamelly házban feslettebb, s' nem nevezik azt meg, hanem azt mondgyák, roſz cſeléd vagyon ebben a' házban, igy egy gonoſzért minnyájan ſzenvedűnk. Tehát olly ſzűkséges a' jó példa-adás jó életűnkkel mindeneknek, a' mint ſzűkséges a' napnak, hogy világoskodgyék, melly ha cſak eggyet világoſitana, máſok minnyájan fedenék, és gyaláznák.

S. Auguſt in ſer. de communi vita Cleric. & habitu 12. 4. 1. nolo, ut.

Erre nézve mondotta Szent Agoſton, *Duæ res ſunt, conſcientia, & fama, conſcientia neceſſaria eſt tibi, fama proximo tuo; Qui conſcientiæ confidens negligit famam, crudelis eſt. In ſer. de communi vita Cler. & habit. 12. 4. 1. nolo, ut.* Két dolog vagyon, a' lelki iſméret, és a' hir, a' jó lelki-iſméret ſzűkséges magadnak, a' jó hir felebarátodnak, a' ki cſak lelki-iſméretiben bízván, meg-veti jó hirét, kegyetlen. Kihez kegyetlen? mindenekhez, mert ő érette minnyájan gyaláztatnak.

Cant. c. 5. v. 14.

Guilhelm. hic in Cant.

Ki ſzép dolog az, ha minnyájunk felől a' mondathatik, a' mit mondott a' mennyei Vőlegényről az ő kegyeſſe; *Manus illius tornatiles aureæ plenæ hyacinthis. Cant. c. 5.* Az ő kezei gőmbőlyegek, aranybul, rakvák hyacintuſokkal, az az, cſelekedete mind Iſten előtt kedves, mind emberek előtt tettetős. A' hol Guilhelmus Apátur igy ſzoll; *Debent eſſe manus aureæ, hoc eſt apud Dominum in omnibus actio-*

ctionibus auro charitatis perfulgidæ, & deinde debent esse plenæ hyacinthis, hâc decenti, & gemmeâ quâdam actionis specie etiam foris coloratæ. hic in Cant. Arany kezűnek kell lenni, az az, Isten előtt tiszta szeretettel tényessek minden cselekedetben, de ha mellett tele kell lenni hyacintussal, az az illendő, és némű némű drága kő formán kűlső képpen-is cselekedetiben szinesek.

Meg-vagyon az Istent szerető léleknek belső ékessége, csak azért-is, hogy ő szivében tiszta, és álhatatossan szereti az Urat, de tellyes dicséretinek meg-érdemlésére, az-is szűkség, hogy kivűl is láttassék csinos élete, a' ki felől a' Királyi Prophéta igy emlékezett: *Omnis gloria ejus filiæ regis ab intus; in fimbrijs aureis, circumamicta varietatibus. Psalm.* 44. Minden dicsősége a' Király leányának belől vagyon arany perémekkel, sok szinű ékességbe öltözött, a' mi annyit tészen, ugymond Szent Hieronymus *l. de ascens. Mariæ.* Akkor dicséretes a' lélek, mikor azon jóság, a' melly belől vagyon szivében, kivűl-is fénylik jó cselekedetében, nem kűlömben, mint az arany perém a' ruhán; meg-lehet ugyan, hogy valaki arany lánczot viselljen belől nemzetségének bizonyos jelét, de mivel a' nem láttatik kivűl, annak nem tartatik, a' ki ő magában; ha pedig kivűl bőven meg-vagyon aranyas perémmel perémezve ruhája, valaki reá teként, Uri embernek mondgya. Igy szintén belső szeretettel éghetűnk, sok jó fogadásokkal, áétatos fohászkodásokbul szolgálhatunk szivűnkben, de azt kivűl senki nem láttya; ha pedig kivűl józanságunkat, tiszta életűnket, irgalmasságunkat, és több jó cselekedetinket ki-mutattyuk, mind láttyák a' jót bennűnk, s' mind kővetik, mert a' mit bennűnk jónak itilvén dicsirnek, szűkséges képpen magoknak-is kivánnyák.

Psalm. 44. c. 14.

S. Hieron. l. de ascens. Mariæ.

Ehez képest mondotta Szent Pál, *Providentes bona*

non sólùm coram Deo, sed etiam coram hominibus. 2. *ad Cor. c.* 8. Jóra ügyekezünk nem csak az Isten előtt, hanem az emberek előtt-is. A' melly szókat Szent Tamás igy magyaráz: *Providemus id est providere debemus, ut opera nostra bona sint non sólùm coram Deo, ut ei placeamus, sed etiam coram hominibus, ut eis bona videantur.* Jóra igyekezünk, az az, jóra kell igyekeznünk, ugy hogy a' mi jó cselekedetink ne csak Isten előtt legyenek, hogy egyedül néki tessünk, hanem az emberek előtt-is, hogy ő nékik-is jóknak láttassanak lenni a' mi cselekedetink.

2. ad Cor. c. 8. v. 21.

S. Thomas.

Azon kivül pedig, hogy szükségesezen jó példa adásunk, hasznos-is, mert ama' arany beszédü Kempis Tamás-ként is; *Longa via est per præcepta, brevis per exempla.* Hosszu úttya vagyon a' tanitásnak, rövid a' jó példának, az az, hamarebb indul ember a' látott jó példára, mint a' jó tanitásra, és ugyan azért azok-is méltán mondatnak tanitóknak, a' kik ha szóval nem szollanak-is, eleget tanitnak jó példájokkal.

Thomas de Kempis.

Ki-tetzik ez amaz Urunk mondásából, a' mellyben Abelt, és Zachariást Profétáknak mondgya: *Mittam ad illos Prophetas, & Apostolos, & ex illis occident, & persequentur, ut inquiratur sangvis omnium Prophetarum, qui effusus ast à constitutione mundi, à generatione ista, à sangvine Abel, usque ad sangvinem Zachariæ. Lucæ c. 11.* Profétákat, és Apostolokat küldök hozzájok, és azok közül meg ölnek, és üldözik őket, hogy ki-kerestessék minden Profétáknak vére, melly ki-öntetett világ kezdetitül fogva ettül a' nemzetségtül az Abel vérétül fogva, Zachariás véréig.

Lucæ c. 11. v. 49.

Veszitek itt eszetekben, hogy Abelt-is Profétának nevezi Urunk, s' hol? mikor jövendölt valamit? mit tanitott? s' kit? nem báttyát, mert e' fel nem vette volna tőle, attyait sem, mert erről sohul nem emlékezik az Irás, más

más pedig senki nem volt, kétségnélkûl szoval senkit nem tanitott, s' nem-is jövendölt, de jó példa adásával, ugymint Isteni tiszteletének, és szeretetének példájával sokakat tanitott, sokat jövendölt, azzal azt jövendölvén, hogy lésznek valamikor a' jóban követöi. *Toletus* erre igy szoll: *Prophetarum nomine comprehendit justos, qui virtutis exemplo fuerunt, & sunt doctores.* A' Próféták közé számlállya Urunk az Igazakat, mert jó cselekedetekkel a' mint voltak, ugy mostan-is doctorok, és tanitók. Próféták pedig a' mint *Celada* egy nevezetes Irás-magyarázo elme, mert, *Sic bona justorum exempla virtutes afflant, ut eas quasi prophetare in alijs videantur. O novum à bono exemplo prophetiæ genus.* Az Igazaknak jó példája ugy lehelli, és fujja másokban a' jó cselekedeteket, hogy azokat meg-jövendölni bennek láttassanak. O discíretes, és hasznos! új módgya a' profétálásnak az adott jó példa.

Toletus.

Celada.

Sokat használt Gedeonnak sőt az egész Izraëlnek az ő jó példája, mert a' kiket, ugymint keveset nem vihetet volna a' sok ezer ellenségre, maga példájával reá vitte, és meg-verte; mert noha ugyan meg-igirte néki az Ur, hogy kezében adgya ellenségét, *In trecentis viris, qui lambuerunt aquas, liberabo vos, & tradam in manus tuas Madian. Judic. c.* 7. Az három száz férfiakkal, a' kik a' vizet nyalták, szabaditlak-meg titeket, és kezedben adom Madiant. De ugyan ők ezt nem hallották, s' nem tudták, s'hogy mernének annyi népre útni? &c.. De az használt, hogy ő ment elöre Gedeon, és gyalázatnak tartották volna fejedelmeket nem követni, mivel igy szolla nékik, *Quodcunque me videritis facere, hoc facite, ingrediar partem castrorum, & quod fecero sectamini. Ibid.* A' mit láttok engem cselekedni, azt cselekedgyétek, bé megyek a' tábor részére, és a' mit miyelek, követsétek. O hathatós pelda! meg-győzte ez az ékes-

Judic. c. 7. v. 7.

Ibid. v. 17.

ékeſſen való ſzolláſt, s'tőbre vette vitézit mint ſok igéretivel, s'biztatásával vette volna.

Vagyon Kereſztyének nékűnk-is ellenségűnk, oſtromollya hazánkat, de ha magunk nem megyűnk előre, még-rontya cſelédűnket; honnan vagyon az fiakban a' réſzegeskedés, ſzitok, átok? és minden csél csapság? onnan, mert nem látnak jobb példát az Attyokban; honnan vagyon a' leányokban, és ſzolgálo leányokban a' ſzemtelenség? és jóra valo reſtség? hanem onnan, hogy Aſzſzonyoknak, vagy Annyoknak kűlőmb példáját nem láttyák. Látnák csak Attyokban, és Annyokban az áétatoſságot, a' józanságot, és rendes beſzédét hallanák, nem volnának gyakorta ſzűléjeknek keſerűségekre, de mivel ezek előre nem mennek, jó példát nem adnak, hatalmat véſzen rajtok a' roſz erkőlcs, az őrdőg, és végtére-is el-veſznek. Adná Iſten mindenek fűlében harſagna Szent Pál mondáſa; *Si quis ſuorum maximè domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior.* 1. *ad Tim. c. 5.* A' kinek az őveire leg inkább háza népére gondgya nincſen, hitét tagadta-meg, és alább valo az hitetlennél, mert ha hitetlen volna maga veſzne, de igy máſokat-is véſzt. Ki ki nyiſſa fel tehát ſzemét, s'láſſa a' máj Királyt, *Credidit ille, & domus ejus tota. Joan. c. 4.* Hűn ő, és az egéſz háza. A' mint ti viſelitek magatokat, ugy viſeli cſelédetek-is, ha jók vattok, ők-is jók, és egyaránt véſzitek áldáſát a' Kriſtus Jeſuſnak. Amen.

1. *ad Tim. c. 5.*

Joan. c. 4.

PŰN-

PŰNKÖSD UTAN,
HUSZADIK VASARNAP,
MASODIK PREDIKACZIO.

Minden reánk bocsátott háboruság arra valo, hogy Istenhez térjünk, és az hitben nevelkedgyünk.

Abijt ad eum, & rogabat eum. Joan. cap. 4.

El mêne ô hozzá, és kéri vala ôtet. Joan. c. 4.

Mícsoda rendbéli ember lett légyen az a' Királyi ember, a' kinek fia halálra lévén beteg, Urunk elejbe ment, és nagy alázatossággal hozzá jövetelét házába kivánta, sok féle vélekedések voltanak felôle, mert a' deák nyelvben *Regulus* Királyocskának neveztetik. Miért mondatik csak királyocskának, Szent *Hieronymus*, és *Origenes* arra vélik, bálványozó nemzetségbûl valo volt, és azért nagyobb becsületet nem érdemlett, de közönséges itélet a' felôle, hogy Zsidó volt, s' azért bátran pirongatta Urunk kételkedéséért, *Nisi signa, & prodigia videritis, non creditis.* Ti hitetlen Zsidók, ha csak jeleket, és csudákat nem láttok, nem hisztek. Szent *Chrysostomus* azt itillé, hogy királyi nemzet volt, avagy hogy valamely Királynak udvarbéli fô rend szolgája volt, a' ki Galileának gondgyát viselte, s' azért mondatik királyocskának, mert ugyan-is gyaktabban történik az, hogy a' szolga nagyobra tartya magát az Urának, avagy leg alább annyira akar becsültetni, mint Urát becsül-

Daniel.c.6. lik. Ki-tetzik ez *Danielis c, 6.* a' fejedelmek beſzédébůl, a' kik magát Dárius Királyt annyira kénſzeritették, hogy noha őnnőn maga magaſztalta fel Danielt, ugyan cſak le kellett rántani a' tiſztrůl, sőt halálra-is adni az oroſzlányok elejben, *Non licet immutari decretum regis.* Akár, s'mind hogy emelted fel, de nem ſzabad előbbi tőrvényedet megſzegned. O fel fualkodott ſzolgák! ők-is Dárius Királynak gratiájábul voltak a' méltoságba, s'mégis ők ſzabtak tőrvényt Uroknak. Nem hallották volt tudni illik még azt a' mit az Angyal Danielre kiáltot *c. 10. Sta in gradu tuo.* Ma-

Daniel: c. 10. gad állásában ály, mert mihelyt fellyebb igyekezel érdemed fellyůl, alább ſzakatz, méltó arra, hogy ugy járj, mint a' teve járt.

A' tevérůl kőltőtték a' régiek, hogy egykor látván a' ſzarvaſnak fegyveres ágas bogas ſzarvát, meg-kivánta, s'mind addig járt az erdőkőn, mig egy nagy ſzarvaſnak le vetett ſzarvára nem akadott, és azért kapván vitte a' kovácshoz, hogy fel cſinálná néki, de midőn tűzes vaſſal forgódnék kőrůle, a' fűleit el találá sűtni, és igy a' ki ſzarvat kivánt, fűl nélkűl maradott, alkalmatos meſe annak jelenségére, hogy a' ki királyi koronát, és nevet kiván, ſzámár koſzorut érdemel. Illyen lévén azért a' máj királyocska-is, tőbbet a' királyocska nevénél nem érdemlett.

De akár mint legyen, ki volt, s'mi volt, a' bizonyos hogy Uri ember volt. De hogy vehette magát arra, hogy nagy alázatoſsággal Kriſtus Urunkhoz menne? nem ſzeret az a' főldőn ůlni, a' kinek helye a' polczon. Ah! vagyon abban-is módgya Iſtennek! egy vigyázo veſzeje vagyon Iſtennek, a' mellyet látott a' Proféta, *Jerem. c. 1. Virgam*

Jerem. c. 1. *vigilantem ego video.* Vigyázó veſzőt látok ugymond én. Ez a' veſző az, a' melly meg-tudgya hajtani a' magas rendeket-is, ugymint a' ſanyaruság, ſanyargattatott ez a' ki-

rályi

rályi ember fia betegségével, és azért le szállott fel fualkodott uraságábul, és Urunk elejbe le bocsátkozott. A' melybůl azt mutatom-meg, hogy minden reánk bocsátott háboruság arra valo, hogy Istenhez térjůnk, és az hitben nevelkedgyůnk. *Propositio.*

Senki nincsen, a' ki nem tudgya, melly nagy fákat meg-szokott hánytani egy tergecske, nagy gerendákat le szakaszt a' szu, épületeket le ront a' szapora csőpőcske, meg-alázza a' nagy elméket a' sanyaruság, annak okáért, hogy állapottyára reá emlékeztesse embert az Isten, ha fel fualkodását láttya, vagy gonoszságát, gátot vét elejbe, s' vagy magát, vagy kedvesseit háborgattya mind arra a' végre, hogy meg-hajtsa őket, sziveket meg-tőrje, és megalázza.

El bizták volt magokat az Israël fiái, vagy kevesét, vagy semmit nem bizván Istenre, és azért olly kemény rabságra adta őket Ægyptusban, hogy tővissel verettetnének; *Affligebant eos, illudentes eis. Exod. c. 1.* Sanyargattyák vala, és kinozzák vala őket, csufolván őket. Miképpen sanyargatták? talán nem adtak enniek? meg tiltották csak a' viznek-is italát, ezeket-is el fogták tőlők, de még azon felyůl *Oleaster* magyarázattya szerént, *Spinis puncti sunt filij Israël.* Tővisbůl fontak veszőket, s' azokkal verték az Israël fiait. S'lett é valami haszna, annyi, hogy Istenhez folyamodások után fel hatna kiáltások, és a' kiknek virejtékes fáratságokkal kincseket szerzettek, azon kincstůl ellenségeket meg-foztanák. Nem tudtanak az előtt jót mivelni, meg-vetették az Istennek intését, de sok vesződések után, *Clamaverunt ad Dominum*, Az Urhoz tértek, ahoz kiáltottak. *Exod. c. 1.* *Oleaster.*

Még a' jó pásztor-is, midőn láttya juhoczkáját, hogy tőle el távozik, ha a' mutatott zőld ágacskára meg nem

tér, csuportal, vagy bottyával hajtya, s'ugy-is magához tériti. Hányszor menne nyaka szakattára, örökké valo vesztére az ember, ha mindenkor kedve szerént folynának dolgai, de a' jó gondviselő Isten eggyik sanyargatás után a' másikát bocsáttya reá, s'addig sujtollya, mig magában nem száll, és ha kéntelen-is, de ugyan Urához tér.

Igy történt Szent Dáviddal, el érte a' méltoságnak felségét, királyi székben ült, s'mikor azt vélné, hogy minden szabad néki, kivánsága után indult, és vétett, s'mint járt? azok támadtak ellene, a' kiket fel emelt, a' minél nagyobb buja nem lehet embernek, mint attul szenvedni, a' kivel jót tett, azonban busulásában magában szállott, s'meg-ismérvén miért szenvedne, nagy panaszal folyamodott Istene elejben. *Principes persecuti sunt me gra-*
Psalm.118. *tis, & à verbis tuis formidavit cor meum. Psalm. 118.* A' fejedelmek öldöztenek engem ingyen, az az, ok nélkül, és a' te igéidtül félt az én szivem; Ugy-é? bud érkezett felséges Király? nem de feje vagy-é az országnak? nincsen-é bezedben a' fejedelmek ûstöke? ki merne ellened támadni? ah! kétség nélkül ha az Istentül nem bocsáttatott volna reá ez az háboruság, senki nem merte volna búsitani, de hogy alázza magát, és ahoz folyamodgyék, a' kitül bûne által el távozott, maga alatta valoit támasztotta Isten ellene. Kicsodát? Joábot, és Absolont, amaszt generalis Urrá tette, minden hadait kezében bizta, s'mégis végtére ellene támadott, Absolonnak meg-engedett, s'mégis párt ûtött ellene, országábul ki kergette; de mivel vette eszébe, hogy mind Istennek sujtási volnának ezek, csak egyedûl Istene elött panaszolkodott, *Principes persecuti sunt me*
Ibidem. *gratis. Ibid.* En Istenem tekénts reám, mert imé ok nélkül öldöznek fejedelmim, a' mint hogy az illyen gondolattya ki tetzik abbul, a' mit monda Abisainak, mikor szemeit

pök-

pökdözné, és kövel hajgálná: *Dimitte eum, ut maledicat, Dominus enim præcepit ei, ut malediceret David, & quis eſt, qui audeat dicere, quare ſic fecit.* 2. *Reg. c. 16.* Ne bánczad, hadd átkozzon, hadd ſzidalmazzon, mert az Ur hagyta, az az, engette-meg, hogy Dávidot átkozza, s'kicſoda az, a' ki azt merje kérdeni, miért cſelekedett igy velem? ah! melly kűlömb beſzédek ezek, az előbbi cſelekedetinél, az előtt el bizta volt magát hatalmában, de minek utánna érte a' ſanyargatás, akkor nyitotta fel ſzemeit, akkor iſmérte-meg kihez kelleſsék folyamodni, tudni illik ſenkinek veſztére nem igyekezik az Ur, hanem a' reá bocsátott nyavalyákbul jót akar ki hozni, ugymint üdvöſségét az embernek, mert igaz az, a' mit mondott a' Proféta által; *Ego percutiam, & ego ſanabo, ego occidam, & vivere faciam. Deutor. c. 32.* En ſujtálom az embert, és meg-gyogyitom, én ölöm-meg, és meg-éleſztem. 2.Reg.c.16. Deut. c. 32. v. 39.

Vajha, ki ki magában ſzállana, miért történt rajta ſok kárvalláſa, betegsége, és mindeneknél gyűlölsége, meglátná mit vétett iffiuságában, mint viſelte magát tiſztiben, mint bánt felebaráttyával, iffiuságának cſintalansága moſt dorgáltatik, tiſztiben valo hamis ſzolgálattya moſt fizettetik, felebaráttyához valo gyűlölsége moſt jutalmaztatik, s'cſak a' kölcsön hellyett kölcsönt véſzen. Melly ha ugy vagyon, miért nem járulunk Iſtenhez, miért nem alázzuk-meg magunkat, miért várunk nagyobb ſujtáſokat fejünkre, egyébaránt nyilván valo tanitáſa a' Szent Léleknek az Iſaiáſnál *c. 28. Vexatio dabit intellectum.* A' ſok ſanyargatás fel nyittya az elmét, eſzeſsé téſzi az embert. Iſaia c. 28. v. 19.

Date nomini ejus magnificentiam. Eccleſ. c. 39. Magaſztallyátok az Ur nevét kiált *Eccleſiaſtes*, mert ha nem értitek-is ugyán mindenek a' ti jovaitokra vannak, nehéz az hideget, esőt, havat kő-esőt, ſzélvéſzt ſzenvedni, de mind Eccl.c.39.

az Urnak kinzo ezközi ezek, s'csak arra a' végre kinozzák, hogy ő hozzá folyamodgyatok, s'azért azokat is toább valo kinzásokra jobban bátorittya Szent Dávid, tudván azt, hogy a' mi jovainkra vannak: *Ignis, grando, nix,* Psalm. 140. *glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt verbum ejus.* Psalm. 140. Csak áldgyátok ti az Urat, és szót fogadgyatok, tűz, kő-eső, hó, jég, és szélvészek, a' mellyek engettek az Ur igéjének, kinozzatok bizvást, mert tudgyuk azt, hogy magához akar holditani a' mi Istenünk, *In ipso movemur,* Actor. c. 17. *& sumus.* Actor. c. 17. ő benne mozgunk, ő benne vagyunk, és élünk, s'nincsen semmi olly külső gonosz, a' melly az ő hire nélkül történnék Amos Próféta bizonyságából, *Si* Amos c. 3. v. 6. *est malum in civitate, quod Dominus non fecerit.* c. 3. Nincsen olly, vagy lészen-é veszedelem a' városban? a' mellyet az Ur nem cselekedet. Tűz támad a' városban, és minden el ég! ki dolga? az Ur cselekette. Meg-száll az ellenség, ki erejével? az Ur cselekette. rabságra vitetél, micsoda szerencsétlenség ért? ah! az Ur cselekette, el nyomorgatott a' betegség! ki vesztett-meg? *Dominus fecit*, ezt-is az Ur cselekette, de mi végre? hogy meg-rontson? semmivé tegyen, nem, hanem *Laborem, & dolorem tu consideras, ut tradas eos in manus tuas.* Psalm. 9. Te viségálod-meg kire, minémű fájdalmat, és sanyaruságot bocsás, csak azért, hogy kezedbe ejtsed.

Similes textus lege Thren. c. 3. v. 37. Isaiæ c. 45. v. 7. lege Cornel. à lap. super textum Amos.

Psalm. 9.

Nem azt mondotta volt-é a' Sion kegyes leánya, *Va-* Oseæ c. 2. *dam post amatores meos.* Oseæ c. 2. Utánnok megyek az én szeretőimnek, de mindgyárt azt hallá Istentől, *Propter hoc sepiam viam tuam spinis*, oda nem mégy mert én bé keritem, és tövissel fogom kőrül útadat, *& tradam te in manus meas*, és kezemben ejtelek, meg-sanyargatlak. A' mint hogy Oseæ c. 13. meg-is magyarázta ezt Oseæ c. 13. Mivel el felejtettek engemet az Izraël fiai, és a' Sion leánya, a' Keresztyén lélek

Er

Ero ei quasi leæna, sicut pardus occurram ei, & quasi ursa raptis catulis. Ollyanná lészek néki mint az oroszlány, mint a' párducz ugy rohanok elejben, mint a' medve mikor kőlkei el ragattatnak. O rettenetes fenyitès! mi lehet rettenetesebb az oroszlány haragjánál, micsoda kegyetlenyebb a' párducz kegyetlenségénél? s' a' meg-búsult medvénél? kétség nélkűl ezek valakit elől találnak, meg-szaggattyák. S' igy bánik-é velünk a' mi Urunk? kétségnélkűl igy, valameddig meg nem térünk, és szivessen hozzá nem folyamodunk. Igy rohant reánk a' pogány párducz, oroszlány, és medvénél kegyetlenyebb dühősségével, országunkat fel égette, az őregeket le vagdalta, a' kisdedeket őrők fogságra vitte, s' miért? hanem hogy eszünkre jussunk, s' kérjük a' máj fejedelemmel *Descende &c.* Ah! ne hogy éppen el veveszünk.

Illyen haragját látta valamikor Jeremiás, és felettébb meg-esvén szive a' nyomorult embereken, azt kiáltá: *O mucro Domini, usquequò non quiescis, ingredere in vaginam tuam, refrigerare, & sile. c. 47.* O Urnak szablája! meddig nem nyugszol-meg? meny bé a' te hűvelyedbe, s' hivesedgyél-meg, és halgass. De erre azt hallá, miképpen nyugszik-meg, holott az Ur parancsolt néki, mind addig meg nem szűnik, mig mi meg nem szűnünk bűneinktűl, de ugyan nem vesztünkre, hanem jobbulásunkra. *Jerē. c. 47*

Ezt látta titkos látásában Szent János olly formán, hogy kéz-ija, és nyilai volnának vele, s' mi végre? arra a' végre, hogy a' bűnősőket bűneiknek meg-őllye, és magának élteſſe. Avagy a' mint Szent Agoston szoll: *Sagittæ Domini, sagittæ salutis, illa enim est vox Domini, percutiam, & ego sanabo, percutit putredinem facinoris, sanat dolorem vulneris, faciunt hoc & medici; ferrum gestant, & curare veniunt. in Psalm. 5.* Az Urnak nyilai az üdvősségnek nyilai, mert az *Apoc. c. 6.* *S. Augusſt. in Psal. 5.*

az ő ſzava az, én meg-ſujtálom, és meg-gyogyitom, meg-ſujtya a' gonoſzságnak rothatságát, és a' ſebnek fájdalmát meg-gyogyittya. Azt cſelekſzik az órvoſok-is, vaſat hoznak magokkal, azonban pedig gyogyitani jöttenek. Ezt érzette a' tékozló fiu, s' meg-gyogyult. Ezt érzette Iſraël, és haſznált néki. Ezt érzette a' máj királyi ember, és az igaz hitre akadván, fiának teſtét magának lelkét ſzabaditotta-meg az haláltul.

Mellyek ha ugy vannak, ki lehet oktalanyabb nálunknál, ha ůdején, mig több nyomoruság nem ér, lába elejbe nem borulunk Jeſuſunknak, ah! ne várjuk azt, hogy ſzaporodgyék rajtúnk az Iſtennek ſujtáſa, hanem ůdején térjůnk-meg, magunk fedgyůk-meg magunkat, mert a' véteknek leg nagyobb orvoſsága annak meg-valláſa, mondgyuk az el tévelyedet tékozló fiuval, az ég ellen, és elleneđ vétettůnk Irgalmas Iſten! de ne tekintſed a' mi gonoſzságunkat, hanem magad irgalmaſságát. *Deſcende*, jöj le, térj bé lelkůnkben, s' ha mi nyavalyát találſz benne, gyogyicsd-meg, s' ha halva találod, éleſzd-meg, hogy igy minnyájan erősődgyünk az hitben, nevelkedgyůnk a' jóban, égjůnk ſzeretetedben, és irgalmas cſapáſidért, mint orvoſunkat, sőt mint Atyánkat ůdvőzitőnket áldgyunk őrőkké. Amen.

PŮNKŐSD UTAN,

HUSZADIK VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Jobb a' ſzűléknek ha magzattyok jó nevelésére vigyáznak, mint hogy az el mulando jóknak meg-ſzerzésében fáradnak. *De-*

Deſcende priuſquam moriatur filius meus. Joan. cap. 4. *Joan. c. 4.*
Uram jöj alá minek elötte meg-hallyon a' fiam.

HA valamiben fáradozo, és verſengő a' természet, leg inkább verſengő az atyai, és fiui ſzeretetben, vigyáz az atya gyermekére, hogy kényén nevellye, álmát meg-ſzakaſztya, hogy magzattya cſendeſſen nyugodgyék, magát halálig fáraſztya, hogy fia élheſſen, és hogy e' tőltőzzék, magát jovajbul ki ürefiti, minden felé tekint, honnan gyűjtsön kincſet; abban leg boldogabnak tartván magát, ha ezt boldogitya, sőt annyira kiványa elől menetelét, hogy ſzűlejének ne-is álitſa magát, ha életét kéméli érette, noha pedig inkább illendőbb volna az, hogy a' fia fáradna ſzűléjért, ugy mint a' ki életét ő tőlők vette, a' mint hogy a' kik háláadók gyakran meg is cſelekſzik, meg-vetette Æneas Trója városának el hatalmazot tűzet, és langjat, s' inkább minden kincsét oda engette a' tűznek, cſak attyát ſzabadithatná, a' kit mint leg drágább jovát maga vállán hoſzta ki belőle. Cyrus Királynak-is ſzületésétűl fogva néma fia annyira ſzerette attyát, hogy midőn az ellenség vágni akarná, ſzive fájdalmában ſzollaſra fakada nyelve, s' attya becsülete mellett, a' ki ſoha nem ſzollott, akkor meg-ſzollalna, mondván: *Miles ne feri*, vitéz ne ůsd-meg. Cſak hogy mind keveſſebbet találok azért ollyan fiat, és magzatot, a' ki ſzűléit annyira kedvellye, hogy érette ſerénkednék. Az egéſz Evangeliumban egynél többet nem emlit a' Szent Lélek, a' ki attyáért buſult volna, de ez-is nem azért buſult hogy meg-holt attya, hanem hogy el temetheſſe, *Dimitte me primùm ſepelire patrem meum.* *Matt. c. 8.* Bocsáſs viſza ugymond, hadd temeſſem el az *Matt. c. 8.*

atyámat, ugyan is leg kőzönségesſebb az, hogy el temeſsük atyánkat, minél hamarébb birhaſſanak kereſett jovajval, mind azon által meg-is *Nemo unquam fuit ita honorum, & pecuniæ ſtudioſus, ut liberorum; ipſis laboratur, ipſis divitiæ capiuntur, & cùm ſibi unuſquiſque credat abundare, quod poſſidet, à parentibus adhuc quæritur.* ugymond *Caſſiodorus 2. variarum Ep. 14.* Nem volt ſenki, s' nincſen-is az Atyák, és ſzűlék kőzűl, a' ki annyira kapna a' kincſen, mint gyermekin, ennek tárad, ennek keres, olly telhetetlenűl, hogy a' mibűl magát tudgya bővelkedni, kevéſnek tartya fiának, és gyermekinek, kit ha egéſségében meg-bomolva látnak, minden felé futkároznak, orvoſokat kereſnek e' máj fejedelemmel, s' ugy ſopánkodnak, *Domine deſcende, priusquam filius meus moriatur. Joan. c. 4.* Ah! Uram ne kéſsél, hanem ſieſs addig, mig meg nem hal az én fiam, más lábai elejbe borult Urunknak, és igy kőnyőrge: *Miſerere filio meo, quia lunaticus eſt. Matt. c. 17.* Ah Uram! kőnyőrűlly az én fiamon, mert eſze meg-bomlot, az hólddal jár eſze, és eſztelensége. Igy a' kananeabéli aſszony mind addig kiáltott űdvőzitőnkre leányáért, mig meg nem mentette az őrdőgtűl, *Miſerere mihi Fili David, filia mea malè à dæmonio vexatur. Matt, c. 5.* Kőnyőrűlly en rajtam Uram Dávidnak Fia, mert a' leányomat nyomorultul kinozza az őrdőg, mindenűtt leg nagyobb gondgya lévén a' ſzűléknek gyermekek űdeig valo, és teſti jovaknak; tudni illik el ſzédűl ottan az elme, a' hol a' ſzeretet ſzemeit bé kőti embernek.

Caſſiodorus 2. variarũ Ep. 14.

Joan. c. 4.

Matt. c. 17.

Matt. c. 15.

Addig kedvezet Héli a' Zſidók birája, az az, akkorbéli fejedelme fiainak, mig hanyat homlok le nem dűlt a' ſzékébűl. *1. Reg. c. 4.* De még Szent Dávid fel nem kelt a' porbul, mig fia nyavalyáját hallotta. O eſztelen, ſzeme bé hunt ſzeretet! a' bűnért egy ſzót ejt Szent Dávid, és fiának

1. Reg. c. 4.

nak betegségéért ſenki meg nem kélelhette, de ez a' természet viaskodáſa, nem azt kivánnya az okoſság, és az Iſteni bölcſeség, hogy csak teſti jovára vigyázzon gyermekinek az attya, vagy annya, hanem hogy mindenek előtt lelké üdvösségére legyen gondgya, és talán azért ſzollott Urunk keményebben e' máj fejedelemnek, *Niſi ſigna, & prodigia videritis, non creditis.* Ti mind addig ſem hiſztek, mig csudákat nem láttok, mint ha azt mondaná, haſznoſſabb volna magatoknak, és gyermeketeknek igaz hitet, és a' Szent Lélek világoſitását kivánnatok, mint teſti egéſséget. A' mellyből azt tanulom, és tanitom ma, hogy illendőbb a' ſzülékhez, ha jó neveléſek által lelkekre vigyáznak magzatinak, hogy ſem mint külső jovaikra, és elől menetelekre. A' mellyet mig meg-mutatok, legyenek figyelmeteſſek. *Propoſitio.*

Hogy leg elsőbben-is attul tanullyanak az atyák, és ſzülék, a' ki minden attyánál, és anyánál jobban ſzeret bennünket, az Iſtentől, nem léſzen unalmas, ha Szent Dávidot hallyuk, mit ir felőle, mi modon viſeli gondgyát ſzerelmes gyermekinek, minnyájunknak, és igy ſzoll: *Quanta mandavit patribus noſtris nota facere ea filijs ſuis, ut cognoſcat generatio altera, ut ponant in Deo ſpem ſuam, & non obliviſcantur operum Dei, & mandata ejus exquirant. Pſalm.* 77. Ki nem tudgya menyit, és mellyeket parancſolt az atyáinknak, hogy tudtokra adnák azokat a' fioknak, hogy meg-tudgya a' kővetkezendő nemzetség, hogy az Iſtenben helyheſzteſsék reménységeket, és el ne felejtsék az Iſten cſelekedetit, és kereſsék az ő parancſolatit, a' hol vehetitek eſzetekben, hogy a' több ſok parancſolati között a' volt Iſtennek, hogy az atyák arra tanitsák fiokat, és gyermekeket Iſtenben bizni, és az törvénye melől ſoha el nem lepni, mert a' kik erre tanityák fiokat, leg több kincset gyűjtenek nekik. *Pſalm.* 77.

A' mint azon szókra *Salvianus* ujjal mutatván azt mondgya, *Videtis quas parari opes à parentibus filijs suis Deus jubeat, non pecuniarios thesauros, non superbas, ac præeminentes excelsis turribus domos, non fundos, nec in servilia terrenæ procurationis officia curam paternæ pietatis extendit: parva mandat sed salutaria, scripto brevia, sed beatitudine sempiterna, ut ponant scilicet spem suam in Deo, & mandata ejus exquirant. Cum enim Deus vivorum sit, nec mortuorum rectè illa parari filijs suis jussit, per quæ in æternum viverent, non per quæ in æternitate morerentur. lib. 1. ad Elbum.* Láttyátok micsoda kincset parancsol az Ur, hogy az atyák fioknak keressenek, nem pénzes kincset, nem magos, és pompás tornyos házakat, nem fundusokat, jószágokat, nem földi jóknak megszerzésére valo szolgálo tiszteket, mert ezek mind alább valók az atyai kegyesség gondgyánál, hanem csak kevesset parancsol, de üdvösségeseket, le iráfra rövideket, de boldogságra örökké valókat; tudni illik hogy reménségeket Istenben tenni tanitsák gyermekeket, és parancsolatin járni, mert ugyan-is mivel az Ur az élők Istene, s'nem az holtaké, jol parancsolt ollyanokat, a' mellyek által örökké élnének, s'nem ollyanokat, a' mellyek által örökké meg-halnának.

Salvianus l. 1. ad Elbum.

A' mellyekből nyilván ki tetzik, hogy azok a' kegyes atyák, a' kik leg elsőbben-is azt szerzik-meg fioknak, a' mi örök életre, s'nem üdeigre valóra alkalmatossak. Hányszor történik az, hogy a' kik fiakat kisdedkorokban kényesitették, jövendő gazdágságokat fitogatták nékik, reménlvén azt, hogy vénségeknek támogato istápja, szemek világa, becsületek meg-tartók lésznek, minek utánna fel nevelkettek, attyok gyalázattya, gyüjtött kincsét tékozló, egymás között vérig versengő fiak lettenek, mert nem tanitattanak elsőbben arra, a' mi Istenes volt, ugy annyira,

ra, hogy keſervéſſen panaſzolkodgyanak Rebekával, noha későn, *Si ſic mihi futurum erat, quid neceſſe fuit concipere.* *Geneſ. c. 25.* Ah! ha igy kelle lenni dolgomnak, mi ſzükség volt méhemben fogadni, mi ſzükség volt magunkat fogyatni, mi ſzükség volt őket kényen nevelnünk? táplálnunk, s' minden jovainkbul gazdagitanunk. E' ſzomoritotta-meg Szent Dávidot, kényen nevelt Abſolon fiáért, e' ſzomoritotta-meg Jákóbot áruló fiáért, mert mennél többet kedveſztek nékik, annál többet ſzenvedtek tőlők. *Geneſ. c. 25. v. 22.*

Annak okáért az új Teſtamentumban Szent Pál maga magzatinak, és gyermekinek tartván a' Corintusbélieket, kiket az Evangelium által üdvőſségre ſzült maga ſzava járáſa ſzerént, *Ego vos genui. ad Cor. c. 4.* En ſzültelek benneteket, az atyáknak oktatására igy ſzorgalmatoskodik felőlők, *Hoc oro, ut charitas veſtra magis abundet in ſcientia, & omni ſenſu, ut probetis potiora, ut ſitis ſinceri, & ſine offenſa in diem Chriſti, repleti fructu juſtitiæ per Jeſum Chriſtum in laudem, & gloriam Dei. Ibid.* Azért imádkozom, hogy a' ti ſzeretetetek inkább, és inkább bővelkedgyék a' tudományban, és értelemben, hogy a' jelesbbeket jovallyátok, hogy legyetek tiſztán igazak, és botránkozás nélkül a' Kriſtus napjára, tellyeſek lévén az igazság gyümőlcsével a' Jeſus Kriſtus által az Iſtennek dicſíretire, és dicsőségére. *ad Cor. c. 4.* *Ibidem.*

A' melly ſzókat magyarázván *Juſtinianus*, és utánna többen, nem arra értik, hogy a' világi tudományokért imádkozott volna, mellyel bőlcſeſségeket mutogatván az emberek előtt nagyra becsültettek volna, és gazdagságot nyerhettek volna, hanem Iſteni tudományért, az az, Iſteni ſzeretetért, és félelemért, mert a' Gőrög bőtűbűl *Gnoſis*, a' melly ſzoval él Szent Pál, annyit téſzen Kereſztyén Evangeliumi tudomány, a' mint Iſaiás Prophétának *c. 33.* ki tetzik; *Divitiæ ſalutis ſcientia, timor Dei ipſe eſt theſaurus ejus.* *Iſaiæ c. 33.*

ejus. Az üdvöſségnek gazdagsága bölcſeség, és tudomány az Urnak félelme ez az ő kincſe, a' melly ſzókat a' Hetven Tolmács igy fordit, *In theſauris ſalus noſtrâ, ibi ſapientia, & ſcientia, & pietas erga Dominum.* A' kincſekben ott a' mi üdvöſségünk, ott az Iſteni félelem, az az, az igaz bölcſeség, és tudomány, abban áll, hogy az Iſtent ſzereſsük, és féllyük, hogy igy midőn Szent Pál bölcſeségekért imádkozott fiainak, annyit kért legyen, mint hogy Iſtent ſzereſsék, és féllyék, s' azért erre a' ſzent Irás hellyére *Cajetanus* e' képpen ſzoll: *Ecce quo tendant deſideria hominis ſecundùm viſcera Jeſu Chriſti, non ad divitias, ac ſanitatem, aut vitam corporis, ſed ut charitas erga Deum, & proximum creſcat. hic.* Láthatja ugymond, hová czéloz annak a' ſzűlének kivánsága, a' ki a' Kriſtus által ſzűlte magzatit, nem gazdagságot, nem teſti egéſséget, ſe hoſzſzu életet, hanem olly ſzeretetet kiván nékik, a' mellyel Iſtent ſzereſsék, és felebaráttyokat, mint ha abban kűlömböztetné az igaz atyát, és ſzűlét, hogy a' gyermekinek leg elsőbben is üdvöſségét kivánnya, abban munkálkodik, hogy áétatoſſan nevelvén, üdvöſségre nevellye. Bizony vagy nem igaz ſzeretettel bir, a' ki gyermekinek csák világi elől meneteléről ſzorgalmatos, vagy el vetett magzat, a' kinek leg elsőbben lelkére gond nem viſeltetik.

Septuag. legunt.

Cajetanus hic.

Igaz és tekélletes atya volt Iſaák, de el vetet, és őrők nyomoruságra jutandó volt fia Eſau, s' azért áldásában olly kűlömbséggel élt, hogy ki ki elzében veheſſe üdeig valo nyomoruságát Eſaunak, Jákobnak pedig üdvöſségét. Hallyátok áldáſa kűlömbségét *Geneſ. c. 27.* Jákobot ſzerelmes fiát igy áldgya-meg: *Det tibi Deus de rore cœli & de pingvedine terræ.* Adgyon néked az Iſten az égi harmatbul, és a' földnek ſirjábul, vagy kővérségébűl. Amaz átkozott fiának pedig azt mondgya: *In pingvedine terræ,*

Geneſ. c. 27.

&

& in rore cœli erit benedictio tua. A' földnek sirjábul, és az égnek harmattyábul lészen a' te áldásod. O csudálatos külömbözés! mind egy féle szókkal él Isaák, de nem egy értelemmel, se rendel, az égi harmatot kivánnya Jákobnak, s' ugy az Esaunak, de nem egyenlő rendel, Jákobnak előbb tészi az égi harmatot, utollyabb Esaunak, hogy abban meg-mutassa, melly el vetett fia légyen az, a' kinek attyai, és szülei leg elsőbben-is testi jovait kivánnyák, el kellett veszni Esaunak maga gonoszságáért, és azért noha kivánt ugyan néki jót, de csak ůdeig valo jót kivánt; Jákobnak pedig, a' ki a' Keresztyénséget jelentette, előszer menybéli, s' azután földi jót kivánt, mert Urunk tanitása volt az, *Quærite primùm regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis. Matt. c. 6.* Leg elsőbben-is keressétek menyeknek országát, és azután a' több jók-is meg-adatnak. *Tertullianus* magyarázása ez, a' ki igy szoll: *Animadvertenda est structura benedictionis ipsius, nam circa Jacob qui posterioris, & prælatioris populi, id est nostri est figura, prima promissio cœlestis est roris, secunda terrenæ opimitatis, nos enim primùm ad cœlestia invitamur, & ita postea invenimur terrena consecuturi. lib. 3. contra marc. c. ult.* Eszünkben kell vennünk külömböztetését Isaák áldásának. Jákobnak, a'ki a' mi nemzetségünknek a' Keresztyénségnek képe volt, első áldása az égről vagyon, a' második a' földről, mert ugyan-is mi előszer az égiekre hivattatunk, s'azután adatik-meg, a' mi földi.

Matt. c. 6. v. 33.

Tertull. l. 3. contra marc. c. ult.

A' mint bé-is tellyesedet Jákobrul, ő Urává tétetett báttyának, de ugyan egy pénznélkül pusztán bocsáttatik szarándokságra, maga vallásábul. *In baculo transivi Jordanem.*, Esau pedig házánál uralkodik. Ugy-é? a' kinek mennyei áldás kivántatik, minden jótul meg-foszttatik? ugy vagyon. Ez az Istennek mint igaz Atyának szokása, inkább ju-

jutalmaztattya kegyelmes fiait menyégbûl, mint a' földrûl; csak ûdeig valo az, valami a' földön vagyon, csak el mulando, de a' mit nékünk fellyûl igir, örökké meg-maradando, s' azért az Isten képében *Seneca* azt kiáltya, *Quid habetis, quod de me queri possitis, quibus recta placuerunt? non fulgetis extrinsecùs? bona vestra introrsus obversa sunt. de provid. Divina c. 4.* Mit panaszolkottok ti, a' kiknek a' joság, és igazság tetzet? hogy kivûl nem fényletek? nincsen gazdagságtok? nincsen elômeneteletek? ah! *bona vestra* kûlômb jót várjatok, én igaz atyátok vagyok, azt adom, a' mi jobb, a' mi ûdvôsségesebb, a' ti jótok más képpen vagyon forditva.

Seneca de provid. Divina c. 4.

A' mellybûl ázt hozom ki, a' ki tehát igaz atya, és anya, s' nem el vetett gyermeke, lelki jovára vigyázzon, s' arra nevellye. Ha pedig nyilvábbb példát kiván gyermekének jó gondviselésére, hallya az Iráft Szent Jóbrul *c. 1. Consurgens diluculo offerebat holocausta pro singulis, dicebat enim ne fortè peccaverint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus suis.* ûdején fel kelvén mi végre? hogy marhait ki hajtassa, száncson, vessen? fiainak gazdagságot gyûjtsön? nem, hanem hogy érettek áldozzon. Mi végre? hogy áldozattyára tekéntvén Isten, fiait gazdagitsa? ezért sem, hanem hogy meg-hállálya Istent, ha talántán fiai ôtet meg-bántották volna.

Job. c. 1.

A' melly helyre Szent *Chrysostomus serm. 3. in hunc locum. Hoc modo constituitur liberis, non dicebat, quod plerique hoc solent, opes illis relinquam, non dicebat gloriam comparabo, non dicebat, mercabor principatum, non dicebat agros emam, sed quid? ne quid cogitaverint in cordibus suis, quæ enim ex illis utilitas, cùm hic resident? nulla; illum inquit, omnium Regem propitium reddam, & nihil post hac illis deerit.* Ez a' jó gondviselésa' gyermekekre; nem mondgya vala azt, a' mit né-

S. Chrysost. serm. 3. in hunc locũ.

némellyek, gazdagságot hagyok nékik, nem mondgya vala dicsőséget szerzek nékik, nem mondgya vala, fejedelemséget veszek nékik; tehát mit? kélelem az Urat, ne talántán ollyat találtak szívekben gondolni, a' mivel megbántották Urokat, mert mi haszna azoknak, a' mik el maradandók? semmi. Azt kélelem tehát a' ki mindeneknek Királlya, és Fejedelme, s' bizonyossan semmi héjával nem léznek.

O áldott atya! engedné Isten e' máj napig-is, ebben szorgalmatoskodnának a' szülék, hogy minden jóra vezérellenék fiokat, léányokat. De a' mi siralomra méltó, annyira kényeztetik fiokat, léányokat, hogy csak nem magok legyenek keritőjők a' gonoszra. Bizony ugymond *Origenes*, ha Jób arra-is vigyázott, mit gondolnak szívekben, inkább vigyázott cselekedetekre. De ha szintén gonoszságra nem vezérlik-is, elég az, hogy magokat haszontalanul fáraszták, és azért maga attyát, s' mindeneket Sz. Agoston igy tollit-meg. *Quid æstuas paterna pietas ad conquirenda terrena, & peritura? nihil majus filijs tuis præstare possis, quàm si hoc bonum per te habent, quod nunquam penitus amittant; non ergò necesse est, ut filio tuo terrenos thesauros abscondas, nullâ re eum ditiorem facies, quàm si filium tuum thesaurum Dei feceris. Salvianus.* Mit faggatod magadat ô atyai kegyesség, az el veszendő, és földi jóknak keresésiben, nagyobb jót fiaidnak nem szerezhetz, mint ha azt a' jót nyerhetik-meg általad, mellyet soha el nem vesztenek: nem szükség tehát, hogy fiad számára kincseket rejtsel, gazdagjabbá nem teheted, mint ha ôtet az Isten kincsivé tészed. De e' máj napig-is igaz az, a' mit Jeremiás kiáltott *c. 7. Filij colligunt ligna, patres succendunt ignem, mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentas Reginæ cœli, & libent Dijs alienis, & me ad iracundiam provocent.* A' fiak

S. August.

Salvianus.

Jerem. c. 7.

tát ſzednek, és az atyák tűzet gyujtnak, és aſzſzonyok ſirral dagaſztnak, hogy lepényeket csinállyanak az ég Királynéjának, és az idegen Iſteneknek áldozzanak, és engem harágra ingerellyenek, az az addig kedveskednek a' ſzűlék fiaiknak, mig minden gonoſzra útat nem mutatnak, s' végtére-is el veſzſzenek. Melly hogy ne tőrténnyék inkább azon legyetek, hogy Iſteneſſen nevellyétek, ájtatoſságban, és jó erkőlcsben meg-tartván, mert igy mind teſteket, s' mind lelkeket meg-nyertétek, a' mi nékik őrők jókra válik. Amen.

PŰNKŐSD UTAN, HUSZONEGGYEDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Máſok fogyatkozáſit mikor bűntettetni sűrgettyűk, a' gonoſz lélektűl igazgattatunk, és az Iſtent bűntetésünkre ingerellyűk.

Tenens ſuffocabat eum dicens, redde quod debes. Matt. 18.

Matt. c. 18. Fogván fojtogattya vala őtet, mondván: fizesd-meg a' mivel tartozol.

SEnki nem akar gonoſznak láttatni, de lenni ſzámtalan; magának ſenki nem rut, de máſok ő előtte keveſſen vannak ſzépek: ki ki maga vétkét paláſtollya, és menti, de máſokét le fődi, és vádollya, tudni illik nehéz magát gyűlőlni, leg könnyebb máſokat gyűlőltetni, s' talán erre nézve mondotta egykor Szent Pál-is, *Nemo unquam carnem ſuam odio habuit, ſed nutrit, & fovet. ad Epheſ.* ad Epheſ. c. 5. v. 29. *cap.*

cap. 5. Soha ſenki nem gyûlöli az ônnôn maga teſtét, hanem neveli, és táplállya, de êppen ez az, a' mi bennünk gonoſz, és feddéſre mélto tulajdonság, avagy inkább fogyatkozás, minnyájan ſzemek akarunk lenni, mert a' ſzem ſemmit magában nem lát, máſokban minden mocſokra reá akad, ugy ſzintén mi-is vagy nem láttyuk magunk vétkét, vagy látni nem akarjuk, és ha látni kénſzerittetünk-is, mentyük, de más fogyatkozását fölettébb-is gyalázzúk, itéllyük, és bûntettyük, magunkhoz kegyeſſek, máſokhoz fölettébb kegyetlenek.

Melly gonoſznak hogy eleit venné ama' bölcs prédikátor Salamon *Eccleſ. c. 5.* azt mondotta: *Noli eſſe juſtus multùm.* Ne légy fölettébb igaz. Cſudálatos oktatás! nem azt kivánnya e' tôlünk üdvözitônk? hogy a' menyire lehet annyira nevellyük tekélleteſségünket, sôt *Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt. Matt. c. 5.* Legyetek tekélleteſſek mint a' ti mennyei Atyátok a' ki tekélletes, ki lehet annál tekélleteſſebb? kétségnélkûl ſenki. De ô nem fölettébb, hanem terméſzete ſzerént a' mint kivántatik, ugy tekélletes, mihelett ki fölettébb igaz, alá ſzállott az igazságrul, az hamiſságra, s' nem dicſiretet. hanem gyalázatot érdemel, igy a' ki fölettébb erôs, vakmerônek, a' ki fölettébb mértékletes, ételében, italában, érzékenségnélkûl valonak, a' fölettébb valo okos, álnoknak mondatik, *ne quid nimis*, ſemmi fölettébb benned ne legyen ugymond *Bias Philoſophus*, mert *Virtus in medio conſiſtit*, A' jóság közép ſzerént vagyon; annak okáért két féle képpen magyarázzák Salamon ſzavait az Irás-magyarázo Doctorok. Elsôbben arra magyarázzák, hogy ne légyen ſenki fölettébb igaz, az az, ne mutogaſſa joságát ſenki, hogy azt árulni láttaſsék, vagy azzal máſokat megvetni, mert nem ſokáig vétkekben keveredik. Igy ſzoll *Eccleſ. c. 7. v. 17.*

S. Augustin. in sententijs num. 365.

ehez Szent Agoston *in sententijs num. 365. Divinitus dictum est, noli esse justus multùm, quoniam non est justitia sapientis, sed superbia præsumentis, qui ergò sic fit nimis justus, ipse fit nimis injustus, quis est autem qui se facit justum? nisi qui dicit se non habere peccatum.* Isteni mondás az, ne légy fölettébb igaz, mert ez nem a' bölcsnek igazsága, hanem a' vakmerőnek kevélysége, valaki azért illyen módon igaz, fölettébb igaztalan, vagy hamis. Ki tészi pedig magát illyen igazzá? hanem a' ki bűnnélkül mondgya magát lenni.

Isidor pelusiota lib. 3. Ep. 320.

Másodszor arra értik azt az intést; ne légy fölettébb igaz, az az, ne sürgesd fölettébb se magad, se más jusát, igy *Isidorus pelusiota l. 3. ep. 320. Hoc sensu dictum est, noli esse &c. noli justum severè, ac rigidè prosequi, verùm per bonitatem id excubera.* Az igazat kegyetlenül ne sürgesd, hanem joséggal hallad-meg; mert Urunk mondása, *Nolite judicare, & non judicabimini, nolite condemnare, & non condemnabimini. Matt. c. 7.* Ne itéllyetek, és nem itéltettek, valaki ugymond Szent *Hieronymus* fölettébb sürgeti felebarattya bűnének bűntetésit, a' kegyetlen, és nem igaz, *Nam inhumana justitia est fragilitati conditionis hominum non ignoscens.* Mert embertelen igazság az emberi gyarloságnak nem engedni. S' mind azon által ô szemtelen szolga! mikor ô néki ezerekkel adósnak meg-enged az ô Ura, s' egynéhány pénzzel adós szolga társát fojtogattya, ennek láttya adósságát, s' a' magáéra nem tekint.

Matt. c. 7. v. 1.

S. Hieronymus.

S' ugyan-is e' mi bennünk a' nagy kegyetlenség, s' hamis igazság, hogy mások vétkét mindgyárt sürgettyük, hogy bűntetessék, s' magunkét csak gonosznak sem akarjuk ismérni, és ez közönségessen a' gonosz lélektül vagyon, a' ki mások el veszténére sürget az igazság szine alatt, és ezzel inkább boszontyuk az Istent bűntetésünkre, mellyet meg-is mutatok.

Propositio.

Hogy

Hogy ha szintén semmi rend tartás nem volna-is előnkben szabva, az Istennek bűntetés alatt ki adott parancsolati által, a' mellyekben tiltatik a' bosszuállás, kegyetlenkedés, és gyűlölség, maga a' természet reá inditana arra, hogy a' mit gonoszat magunknak nem kivánunk másoktul, ugy másokkal-is gonoszat tenni ne igyekeznénk, hanem inkább Urunk intése szerént az emberi szövetségnek meg-tartásáért, a' mi jót magunknak azt kivánnánk másoknak, *Omnia quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis, hæc est enim lex, & Prophetæ. Matt. c.* 7. Mindeneket, a' miket akartok hogy mivellyenek néktek az emberek, ti-is mivellyétek nékik, mert ugyan-is a' mint a' példa befzéd tartya, kéz kezet mos, ma én téfzek máfsal jót, holnap más téfzen én velem hasonlót, melly hogy a' természettűl vagyon, nyilván vagyon az oktalan állatokban, mert nézzétek el a' lovakat, és őszvéreket, és meg-láttyátok, hogy eggyik a' másikát fogaival gyengén mardossa, és vakargattya, és ugy eggyik a' másikát segiti, és a' legyek csipdesésétűl mentegeti, a' honnan a' támadott a' déák kőz mondás, *Mulus mulum scabit.* Eggyik őszvér a' másikát vakarja, azzal azt akarván jelenteni, hogy az hasonló hasonlóval alkudik. *Matt.c.7. v.12.*

Vess két varju kőzé egy darab koncsot, ugyan azért eggyik varju ki nem vájja a' másik szemét, hanem békessségessen meg-alkusznak, mert a' természetnek hasonlatossága tiltya az egyenetlenséget; ha pedig valamellyik kelepczében esik, azon vagyon a' másik, hogy ki szabaditsa, e' pedig nem csak az égi madarak kőzőtt, vagy a' földi tetemessebb állatok kőzőtt történik, hanem még az oftoba halak kőzt-is, mert meg-vallyák azt a' régi halászok, a' kik varsákkal szoktanak halászni, hogy a' sűgér, avagy dőrgécze nevű tűskés szárnyu halacska láttya az halacs-

kákat benn a' varsában, haszontalanul keresni ki szabadulásokat a' varsa szája elejben megyen, s' ottan ki terjesztvén szárnyacskáit, erősen tartokozik, és a' varsa száján hátulyával fordul bé, hogy valamellyike hozzá kap, azt ki ránthassa, a' mint hogy sokakat-is ki szabadit, szép mulatságokra azoknak, a' kik a' tiszta vizben nézik természet szerént valo szeretetét, és másoknak meg-szabaditásában szorgalmatosságát.

Ez azért az egy mással valo jó tétel, a' természettül avatik belénk, de mivel a' bűn által igen meg-veszteg-etődött a' természet, külömbet mivelünk, mert ha kinek mi fogyatkozását hallyuk, azonnan kapunk rajta, itillyük, hárhoztattyuk, s' minden szálkát gerendának látunk lenni, noha pedig magunk cselekedeti gonoszabbak, és sokkal-is több büntetést érdemlő, de hogy miénk, vagy hozzánk tartozandóké, mindgyárt mentyük, kisebbittyük, és fedőzzük.

Nem nagy okosság volt-é tiz ezer talentum? s' mégis az álnok szolga mind elegendőnek itilte lenni, ha térdre esvén meg-követné az Urát, és toább várakozni kérné, s' hogy pedig ő néki más szolga társa száz pénzével volt adós, nem vette bé hasonlo könyörgését, hanem torkon fogva fojtogatta, tömleczezte, s' minden sanyargatásra méltónak itilte lenni, csak azért, hogy mindgyárt nem fizethetne.

Oh istentelen ember! nem jó-é? néked, hogy a' te Urad te reád várakozik? s' miért nem akarod ezt a' jót tenni társoddal? magad adosságát jó halasztanod? miért sürgeted társadnak kevesebb adosságának meg-adását, tudni illik száz pénz ötet illette, de a' tiz ezer tálentum mást, ugymint az Urat, *Hoc agunt crudeles, qui per solutionem debiti, aut pro injuria satisfactionem ultra vires, aut violenter à* Dionysius Carth. bic.

pro-

proximis ſuis exquirunt. Dionyſius Carthuſ. in enar. Evang. Dominic. hujus. Ezt cſelekedik a' kegyetlenek, a' kik vagy adoſságokért, vagy boſzuságokért erôn fellyûl valo elég tételt kivánnak, és erôſzakkal-is nyomorgattyák felebaráttyokat.

Hányſzor láttyuk, hogy a' nagy Uraknak, tiſzt viſelôknek ſzolgai, avagy vitézi embereket vagdalnak, halálra kergetnek, vagy kevés okért, s' mégis ha bé jô a' panaſz ellenek, vagy ſemminek álityák tellyeſséggel, vagy ſzépitik gonoſzságokat. Ha pedig idegentûl tôrténik a' féle cſelekedet, tômleczre, halálra duplázott fizetéſre itillik, az idegenek bûne bûntetésében fôlettébb igazak, s' azért hamiſſak, magok gonoſzsága bûntetésében pedig, vagy a' kik ô hozzájok tartozandók, abban éppen lágyak, és irgalmaſok, mellynek ha példáját akarjátok hallani, emlékezzetek-meg arrul, a' mit fel jedzet Samuel a' máſodik Királyok kônyvének tizenkettôdik réſzében Dávid Királyrul. Ennek Náthán Proféta azt beſzélli, hogy egy ember, más ſzegény embernek eggyetlen egy juhát, a' mellyet kebelében nevelt, és étetett, el vette erôvel, azért tegyen itiletet felôle mit érdemel? ah! mindgyárt kéſz ennek bûntetésére a' Király, meg-kell ugymond halni, és négy annyival fizetni. *Iratus indignatione David adverſus hominem illum, dicit ad Nathan, vivit Dominus, quoniam filius mortis eſt vir, qui fecit hoc, ovem reddet in quadruplum, eò, quòd fecerit verbum iſtud, & non pepercerit.* Dávid haraggal igen fel gerjedvén az ember ellen monda Náthánnak; él az Ur, hogy halálnak fia az a' férfiu, a' ki azt cſelekette, a' juhot négy annyival fizeti-meg, mivel hogy e' dolgot cſelekette, és nem kedvezet. O hirtelen itiletû Dávid! ne fieſs ſentenciáddal, nem tudod még ki cſelekette? mit mondaſz hozzâ, ha jó barátod dolga? ha tennen magad vagy, bi-

2. Reg. c. 12.

bizony más képpen beszélleſz, ha meg-tudod ki dolga. Felele azonban Náthán, *Tu es ille vir.* Te vagy az a' férfiu, te dolgod, te Uriáſt meg-ölted, és feleségét magadnak feleségûl vetted. Mit érdemleſz? ah! alább hágy immár Király előbbi itiletiben, ſem viſza adását a' juhnak nem emliti, ſem halállal nem fenyegetődik, hanem cſak azt mondgya, *peccavi Domino*, vétettem az Urnak.

Ugy é? gyilkoſságban eſtél? más feleségét el ragadtad, s' mind elég érette az a' ſzó, *peccavi Domino*, vétettem az Urnak! igen-is: mind elégnek itilli lenni, mert ôtet illette a' panaſz, volt volna cſak máſra nem kéſett volna büntetéſivel, hanem a' mint ſzollott, ugy végeſztette volna ki e' világbul, de mivel az ô dolga, cſak egy meg-kővetéſre valo dolognak álittya lenni, *Ob peccata ſua ſic afficitur, at ob aliena regiè diſcernit. Baſilius ſeleuc. orat. 17.* Maga bűneit apolgattya, magának kedvez, de máſérûl Királyi itiletet téſzen.

Baſilius ſeleuc. orat. 17.

O meg-veſztegetett terméſzetű emberek! melly kegyetlenek vattok máſokhoz? melly kegyeſſek magatokhoz? máſok vétke mind halálos, cſak a' tiétek bocsánando, máſok halált érdemlenek, ti pedig cſak egy magatok meg-alázását! nem ez a' terméſzetnek regulája, hanem az, hogy a' mit magadnak akarſz jót, máſnak-is azt akarjad.

Eſſenek egy féle cſelekedetben más idegenek, és a' kik hozzájok tartozandók, azokat kárhoztattyuk, kergettyûk, ûldözzûk, ezeket cſak meg ſem pirongattyuk. A' mint ama mérges, és vad erkőlcsû Saul Király cſelekedett. Kergette ővéjét Szent Dávidot, és immár vitézivel házát környûl-is vette volt, ama' végre, hogy megőletteſſe, s' mit cſelekegyék Dávid? mit Mikol az ô feleſége? pénzel a' vitézeket meg-venni haſzontalan volt, mert

mert ki ki félt Saultul, házában minden szurdékot fel kereſtenek, hova rejtezzék? leg jobnak itilé lenni Mikol, ha kamarájában az ablakon kőtelen le bocsáttya, a' mint le-is bocsátotta, és hogy a' vitézeket tartoztatná illyen formán jadzatta-meg őket, és meg-csalta, mint ha betegen fekűnék Dávid, tilalmazta Mikol a' vitézeket bé rohánni, azonban egy faragot képet fektetett az ő ágyában annak fejére kecske bőrt tévén, mellyet látván a' fogadot poroszlok azt mondák, betegen fekszik Dávid. De ezzel meg nem elégedvén Saul, azt parancsolá hoznák el ágyastul, és ölnék-meg ő előtte. Kit mikor el akarnának hozni, a' faragot képet találák helyette, és ugyan azt megmondák Saulnak. Főlettébb nagy méréſség! Attyát, és Királyát igy meg-jádzattatni! s' mit véltek? mint bűnteti Mikolt, talán bujában el űtteti a' fejét? vagy leg alább örök tőmleczben vetteti? én keveſſebbet nem gondolhatnék. De ne féltsétek Mikolt, Mikol leánya volt Saulnak, s' azért-is hogy ő hozzá tartozandó, nem érzi annyira csintalan cſelekedetét, meg-feddi érette, de lágyon, és kegyeſſen, mondván: *Quare ſic illuſiſti mihi, & demiſiſti inimicum meum?* 1. *Reg. c.* 19. Miért jádzottattál igy meg engem, és le bocsátottad az én ellenségemet? hogy el szabadulna. Jádzás volt é annyi vitézt, magát a' Királyt igy meg-csalni? főlettébb nagy bőcstelenités! meg-vetéſe a' Királyi méltoságnak, de mivel Saulhoz tartozandó volt Mikol goromba cſelekedete, csak játéknak mondatik. 1. *Reg. c.* 19.

Probállyák meg máſok, hogy Dávidot meg-szabaditsák, s' meg-hallyuk, hogy nem veſzi tőlők tréfára Saul azt, hanem életekkel fizettett, a' mint ugy-is lett, nem eggyet, hanem egy papnak cſelekedete miatt nyolczvan őtőt őletteteti meg, és noha városát kicſintől fogva nagyig, az embereket, és barmokat a' kardnak élire hányattatta, mert

Dávidnak kenyeret, és kardot adott volt Akimelek. A' kinek nem ſzollott olly lágyon, mint Mikolnak, hanem azt mondá: *Morte morieris Achimelech tu, & omnis domus patris tui: & ait Rex emiſſarijs, qui circumſtabant eum: convertimini, & interficite Sacerdotes Domini.* 1. *Reg. c.* 22. Halállal halſz-meg te Akimelek, és a' te atyád, és monda a' Király a' legényeknek, kik kôrûle állának fordullyatok, és ôllyétek-meg az Urnak papjait. Oh dûhôs cſelekedet! nem tôbb volt-é meg-jádzattatni Sault, mint kenyeret adni Dávidnak? de mivel ô hozzá tartozandó volt Mikol, nem vette nehezen tôle cſufságos meſterségét, a' papok pedig mivel az Uré voltanak, fôlettébb neheztellette Dávidhoz valo kegyeſségeket.

1. *Reg. c.* 23. *v.* 19.

A' melly helyre *Chryſoſtomus hom.* 23. *in* 1. *ad Cor. c.* 13. igy ſzoll: *Saule quid erat agreſte, furioſumvè magis? & tamen cùm hoſtem filia liberâſſet, ne vocem quidem illi acerbiorem emiſit, & propter quem ille Sacerdotes mactârat, filiam, cùm eundem ex ædibus demiſiſſet, ne verbo quidem interpellavit tantâ fraude commiſsâ, ſine dubio quòd validiori fræno charitatis ſcilicet teneretur.* Mi lehetet paraſztabb, sôt dûhôſſebb Saulnál? s'mégis hogy az ô ellenségét Mikol el ſzabaditotta, cſak ſanyaru ſzoval ſem illette, és a' kinek fel ſzabaditásáért a' papokat meg-ôlette, illy nagy cſalárdságáért cſak meg ſem feddette; mert ugyan-is tulajdon leányának ſzeretetétûl viſeltetett. Magáé volt Mikol, s'azért nem bántotta, s'másé voltak a' papok, s' azokat meg-ôlette.

S. Chryſoſt. hom. 23. *in* 1. *ad Cor. c.* 13.

Illyen iſtentelen az embereknek fôlettébb valo igazságok, valami tulajdonok, ahoz kegyeſſek, valami idegen ahoz kegyetlenek, kéſzek azoknak el itélésére, és el veſztésére. S' kitûl vagyon ez? hanem az ôrdôgtûl a' rendetlen buzgoság? a' mint jól mondotta *Tertullianus de patientia. Natales impatientiæ in ipſo diabolo deprehendo.* Az hirtelen ha-

Tertull. de patientia.

haragnak, és rendetlen buzgoságnak eredete az ördög. E' vette reá a' Babiloniai fejedelmeket, hogy Danielt az ő társaival siettetnék a' tűzben vettetni, de mivel kegyessebb volt a' tűz a' kegyetlen embereknél, ezeknek meg-engedet, s' azokat meg-emésztette. *Daniel. c. 3.* A' hol Szent Agoston igy szoll *serm. 420.* *Licet Sanctis cum igne jocari, quibus cum hominibus non licet commorari. Damnant hostes, & absolvunt ignes, homines sæviunt, & tormenta venerantur; dum vindicat flamma, impij damnantur, justi salvantur.* Szabadon jádzottak a' Szentek a' tűzzel, a' kiknek nem volt szabad az emberekkel élni. El kárhoztatták őket az ellenségek, és a' tűz meg-mentette, kegyetlenkettek az emberek, és a' kinok meg-becsüllették. De meg-forditotta az Isten gonosz szándékokat, mert boszút állott érettek a' láng, a' gonoszak meg-égtek, és az igazak meg-menekettenek. *Daniel. c. 2.* *S. Augustinus serm. 420.*

Mert ugyan-is ha mit neheztel az Isten, nehezteli azt a' hamis itiletet, a' mellyel másokat el itéllünk, s' magunkat hasonloba ki mentyük. Eregy bár hamis igazságu ember, itild el felebarátodat, minden kinokra bűnéért, fojtogassad rajtad tett boszuságáért, de hidgyed, nem kerülöd el te-is az Istennek itiletét, hanem ugy járasz a' mint Szent Dávid meg-jövendölte, *Propterea Deus destruet te in finem, evellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viventium. Psalm. 51.* Azért az Isten megront téged mind végig, ki gyomlál téged, és ki költöztet téged hajlékodbul, és gyükeredet az élők földébül. A' melly szókra Szent *Athanasius in vita S. Syncletiæ* azt adgya: *Hæc sunt lividi hominis, & injuriarum sempiternam memoriam retinentis munera.* Ezek végtére a' mérges embernek és boszuságrul soha el nem feletkezendő fizetése. *Psalm. 51.* *S. Athanasius in vita S. Syncletiæ.*

Mire nézve Szent Dávid azon sopánkodot, *Judica Domine judicium meum, & libera me. Psalm. 118.* Uram itild- *Psalm. 118.*

meg az én itiletemet és szabadits-meg. A' hol nem láttatik félni gyilkosságáért, nem házasság tőréséért, hanem itiletéért, mert hamarébb meg-enged azokért mint az illyen itiletért. Szent Ambrus bizonyságából; *Gravior nobis causa dicenda est de judicio nostro, quàm de errore; erranti enim facilius datur venia, quàm improbè alium judicanti. Necesse est enim, eam formam in te redire judicij, quam in alium ipse discernendam putaveris.* Nehezebb lészen felelnünk nékünk a' mi itiletünk felől, mint a' mi vétkünkről, mert hamarébb adatik bocsánat a' vétőnek, mint az hamissan itillőnek, szükséges képpen ollyan módon fordul reád az itilet, a' mint te másokat itiltél.

S. Ambros.

Ne keressétek ennek másunnét bizonyitását, hanem csák a' máj Evangeliumbul, a' hol az egyszer meg-kélelt Királyi ember, viszontag meg-haragudot csák azért, hogy ő könyőrült az álnok adós szolgán, és nem bántotta, mert kérte őtet, ő pedig ezt az Ura kegyelségét előtte nem viselvén, szolga társát kevesért fojtogatta. Azért a' hohéroknak adá kezében. Igy cselekszik az Isten-is azokkal, a' kik hirtelenek mások gonoszsága itiletében, s' a' maga gonoszságinak pedig védelmezői. Melly rettenetes bűntetés hogy rajtunk ne történnyék, ah! ne legyen senki máshoz kegyetlennyebb mint magához másokat kivánna. A' mit magunknak kivánunk, azt kivánnyuk másoknak-is, és ugy irgalmaz az itilő Isten, és kegyelségünkért ő-is kegyes lészen, és a' mikor veszt̃ünket várhatnók, akkor üdvőzit. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek Ur Isten. Amen.

PŰN-

PÜNKÖSD UTAN, HUSZONEGGYEDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Senki felebaráttyának ne ártſon, mert azzal magának árt, mivel annak párt fogója az Iſten, kinek cſak azért-is mélto meg-bántását el távoztatnunk, mert a' ſem enged minket meg-bántatni.

Nonnè ergò oportuit & te miſereri conſervi tui, ſicut & ego tui miſertus ſum. Matt. cap. 18. Matt.c.18.

Nem kellett volna-é néked-is könyörülnöd a' ſzolga társodon? a' mint én-is könyörültem rajtad.

MInnyájan bűnösök lévén, ha ſzemeinket bé nem fődgyük, mindennapi fogyatkozáſinkat a' mint láttyuk, ugy azok által érdemlett büntetésünket félelemmel várjuk fejünkre, és azért mindennapi könyörgésünkben bűneinknek bocsánattyát kérjük, *Dimitte nobis debita noſtra.* Uram ne tekéntsd gonoſzságinkat, mert megvallyuk Szent Pállal *ad Rom. c. 3. Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei.* Mindenek vétettenek, és Iſtennek dicsősége nélkül ſzükölködnek, a' melly abban áll egyben, hogy irgalmas a' bűnösnek, annak okáért bocsásd-meg a' mi vétkeinket. De mi formán? micſoda móddal, és okkal? *Sicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Olly formán, olly módon, a' mint mi-is meg-bocsátunk ellenünk vétetteknek, ad Rom. c. 3.v. 23.

nek. A' hol veszi eszében Szent *Chrysostomus hom. 38. in Joannnem.* hogy ezzel a' kőnyőrgéssel ki ki maga ir maga fejére sententziát, vagy bűntetést, vagy bocsánatot, *Tu legem scribis de venia, & pœna, tu in tua causa fers sententiam. dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus &c.* Vedd eszedben valaki igy kőnyőrgesz, hogy magad szabsz tőrvényt, magad mondod ki magadra a' sententziát, mondván bocsásd-meg nékűnk a' mi vétkeinket, valamint mi-is meg-bocsátunk ellenűnk vétetteknek.

S. Chrysost. hom. 38. in Joan.

Mind azon által mégis oh! melly kőzőnséges gonoszság az, kőzőttűnk! hogy felebarátunknak leg kissebb ellenűnk tőrtént vétkéért-is vagy éppen vesztére, vagy leg alább meg-romlására járunk, mikor mi magunk leg nagyobb vétkűnkért-is mérészen kérűnk bocsánatot. Melly vakmerőségen csudálkozván Szent *Chrysostomus cit. loco.* azt kiáltya: *O infelix præsumptio! iram Dei adversus se precibus provocare dicitur, cùm homo homini servat iram, & à Deo quærit misericordiam.* O boldogtalan vakmerőség! valaki felebaráttyára neheztelvén, engedelmét kéri Istennek, mert kőnyőrgésével kéri haragját Istennek magára, valamelly ember haragot tart emberrel, s' magának Istentűl irgalmasságot kiván.

S. Chrysost. cit. loco.

Nem héában mondatik e' máj példában gonosz szolgának, nem héában adatik az hohérok, és kinzók kezében, a' ki magának bocsánatot kért, és az ő adóssát sujtogátta, mert kőnyőrgésével siettette haragját Istennek, *Iratus Dominus ejus, tradidit eum tortoribus.* Meg-haraguván az ő Ura, a' kinzók kezében adá. Ugy de miért kellett annyira haragudni az Urnak? hiszen ő ellene nem vétett? hallyátok magátul okát az ő haragjának: *Serve nequam, nonnè oportuit te misereri conservi tui, sicut & ego misertus sum tui.* Gonosz szolga! nem de nem kellett-é néked kőnyőrűl-

rûlnôd szolga társodon, a' mint én te rajtad kônyôrûltem? az haragitotta tudni illik ôtet-meg, hogy magának bocsánatot kért, és szolga társának nem akart meg-engedni.

Más okát-is adgya Szent *Chryſoſtomus hom. in hac parabola tom. 3. Ut diſcas facilius ipſum quòd in ſe peccetur, quàm quòd adverſus alios, remittere ſolere.* Azért bûntette azta' szolgát, hogy te tanuly belôle, s' tudgyad azt, hogy hamarébb meg-bocsáttya ônnôn maga ellen tett bûnôdet, mint felebarátod ellen valo nehezteléſedbûl származott gonoszságodat. A' honnan azt tanitom ma, senki felebaráttyának ne ártson, mert magának árt ônnôn magának, mivel felebarátunknak párt fogója az Isten. A' mellybûl még a' kôvetkezik, ha tehát az Isten minket védelmez, és gondunkat viseli, mi-is elôttünk viſellyûk az ô becsûletét, és megbántását távoſztaſſuk. *S. Chryſoſt. tom. 3. hō. in hac parabola.* *Propoſitio.*

Csudálatos dolog az, az Isteni gondviſelésben, hogy leg-gyakrabban int az egymás kôzôtt valo gyûlôlségnek el távoztatása felôl, mint ha utolsóbb gondgya volna magára, mikor az ô néki szánt áldozatot-is elôbb félre téteti, s' leg elsôbben-is azon vagyon, hogy egy mással meg-békéltessen. Igy Szent Máthénak 5. részében azt jovallotta: *Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adverſus te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade priùs reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Ha az ajándékodat óltárra viszed, és ott meg-emlékezel, hogy a' te atyádfiának vagyon valamie ellened, hadd ott az ajándékodat az óltár elôtt, és meny elôszer meg-békélleni az Atyádfiával. Ezen fellyûl még tôbbet mond: *Eſto conſentiens cum adverſario tuo citò, dum es in via cum eo. Ibid.* Eggyezz-meg hamar ellenkezôddel, mig vele vagy az uton, ugy de miért kell ugy sietni? azért ne találtán valamiképpen a' birónak adgyon kezé- *Matt. c. 5. v. 25.* *Ibid. v. 25.*

zében, és ez a' szolgának, e' pedig a' tömleczbe vessen.

Ezeket pedig azért jovallya a' mi szerelmes Meg-váltónk, mert ő tudgya mi következik belőle, ugymint az, hogy közben veti magát az Isten, és pártyát fogván a' meg-sértett felebarátunknak, retteneteſſen bűntet, a' melynek kezétűl menyire kell félnünk, ki tetzik Szent Pál szavaibul, a' ki azt kiáltya: *Horrendum eſt incidere in manus Dei viventis. ad Hebræ. c. 11.* Féllyetek az Urtul, mert rettenetes annak kezében esni, az az, haragjában. Miképpen kerűlhettyűk tehát el? *Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt cum omnibus hominibus pacem habentes. Date locum iræ, ſcriptum eſt enim mihi vindicta, ego retribuam dicit Dominus. ad Rom. c. 12.* Ha lehetséges a' mi rajtatok áll, minden emberrel békeségtek legyen, adgyatok helyt az haragnak, mert meg-vagyon irva, enyim a' boszuállás, én meg-fizetem ugymond az Ur. Az az, ugymond Szent Ambrus, és Anselmus *apud Cornel. à lapide. Fuge, tace, cede irato, & furenti.* Szaladgy a' meg-haragudot atyádfia előtt, halgass, engedgy néki haragjában, mert igy vagy meg-csillapodik haragja, vagy az Isten veti magát közben, ő támad fel melletted, s' javadnak, a' kit bűntető keze közé vészen.

ad Hebr. c. 11. v. 31.

ad Rom. c. 12. v. 18. & 19.

Még az emberek között-is nagy tekintet vagyon a' nagy Urak magok közben vetésére. Igy Agesilaus látván, hogy egy jó barátya boszusággal illetik Niciástul, s' meg nem békélhetik véle, azt irá néki. *Nicias ſi te injuria non affecit dimitte, ſi injuſtè agit, mihi dimitte, omninò autem dimitte. Plutarch. in apophteg. Reg. & Imper. circa medium.* Hogy ha Niciás kivált képpen valo boszusággal nem illett, bocsáss-meg néki, ha hamissan bánik veled, énnékem engedgy, egy általlyában pedig engedgy néki, bocsásd-meg néki, miért? mert én jovallom, én parancsolom. O fölettébb nehéz dolog! Niciás vétett, s' mégis néki kell engedni,

Plutarchus in apopht. Reg. & Imper. circa medium.

ni, mert a' Király jovallya, ő parancsollya, a' mi annyit tészen, ha ő reá tekéntet nem lészen, annak fogja pártyát, és el veszti azt, a' ki néki meg nem enged.

Igy Hannibál Scipiotul békeséget kivánván a' nép kőzőtt csak azt irta: *Hannibal peto pacem.* Akár mi okbul vetették-meg a' követeket régenten, ne vitatom, de most arra vigyáz, hogy én Hannibál, én kérek békeséget, az az, tudod erőmet, hatalmamat, vitézségemet, azért ha az én kőzben veteſemet meg-veted, tudgyad, hogy az én ellenségem lészesz, és rajtad leszek minden erőmmel. Igy csak az emberi méltoságok-is sokat rettenthetnek, menyire azért inkább felhetünk az győzhetetlen erejű Istentűl? a' ki maga parancsollya, hogy az atyánk fiának meg-engedgyűnk. Bizony valaki eddig szavát nem fogatta, maga vonta fejére veszedelmét. Mert igaz az, a' mit mondott. *Non est, qui de manu mea possit eruere. Deut. c. 32.* Nincsen senki a' ki kezem kőzűl ki vehesse. S' vallyon mit cselekedel vele én Istenem azzal, a' ki a' te tekéntetedért nem engedett? *Levabo in cœlum manum meam.* Az égig emelem fel kezemet. O iszonyu rettentés! annál sebesebb az ütés, mennél magosabban emeltetik a' kéz, tehát éppen tűrhetetlen lészen az a' csapás, a' melly az égig fel emelt kezétűl esik Istennek. *Si acuero gladium meum ut fulgur, & arripuerit judicium manus mea, reddam ultionem hostibus meis. Ibid.* Jaj azoknak a' kik meg-vetik méltoságomat, és tiszteletemet, mert ha meg-élesitem kardomat mint a' villámáſt, és itiletet ragad az én kezem, meg-fizetek az én ellenségimnek, és igy mélto boszut állok rajtok.

Deut. c. 32. v. 39.

Ibidem.

Legyen ugy én Istenem, de hiszen nem te veled ellenkezik az, a' ki attyafiára nehéztel, és azt sujtogattya. Ah! fölettébb-is ellensége az Istennek ugymond Moyses, *Sanguinem servorum suorum ulciscetur, & vindictam retribuet*

in hoſtes eorum. Deut. c. 32. Az ô ſzolgajnak vérét meg-to-
Deut. c. 32. v. 43. rollya, és boſzut áll azok ellenségin, mert mind egy, akár atyádna ellensége légy s' akár az Iſtené. *Qui vos tetigerit, tangit pupillam oculi mei.* Mind eggyik, mind máſik az enim ugymond az Iſten. Azért akár mellyik sértődgyék-
Luca c. 10. meg, annyi mint ha az én ſzemem fénye sértődnék-meg. *Qui vos ſpernit, me ſpernit. Lucæ c. 10.* A' ki titeket megvet, és ſemmire álit, engem vét-meg, engem bőcstelenit, mert én vagyok az Ur, a' ki azt kivántam, hogy ſenki felebaráttyának ne ártſon az én kedvemért.

Meg-mutatta ez iránt valo boſzu állását ſzámtalan
3. Reg. c. 13. ſok példákban, de a' többi kőzőtt nyilvábban *3. Reg. c. 13.* mikor Jeroboam Király ki nyujtotta volna kezét reá mutatván egy Profétára, hogy meg-fognák az ô ſzolgai, s' azonnal meg-ſzáradott, *Exaruit manus ejus, quam extenderat contra eum, nec valuit eam retrahere ad ſe.* Meg-ſzárada az ô keze, a' mellyet ki nyujtott volt ellene, és viſza nem vonhatá magához. A' melly történt cſudát elmélkedéſre veſzi Szent *Chryſoſtomus*, és más haſonlo, sőt gonoſzabb cſelekedetet tészen elejben, ugymint az Iſten Fiának arczul verését; ártatlanul ſzenvedett a' Kriſtus, s' mégis ſzenvedését egy dühős ſzolga kegyetlen arczul cſapáſſal ſzaporitotta. *Unus miniſtrorum dedit alapam Jeſu.* S' mi történik? el ſzáradott-é ennek pokolra valo keze? avagy talán azonnal ſzörnyű halállal holt-meg? ſemmi bűntetéſe ennek nem történt. Miért? mert itten maga ſzenvedett az emberséges Iſten, amott pedig az ô ſzolgája, tudni illik gyakrabban el halgattya azt a' bűnt, a' melly mindgyárt maga ellen vagyon, mint a' melly felebárátunk ellen. Szent *Chry-*
S. Chryſoſt. in hunc textum. *ſoſtomus* tanitott erre, a' ki igy ſzoll: *Vide benignitatem quo pacto, quæ ſervorum ſunt vindicet, quæ verò ſua ſunt prætermittit. Quando ſervus injuriam paſſurus erat regem punivit, quan-*

quando alapis ipſe cedebatur, nihil mali ei, qui alapas inpingebat, inferebat. in hunc textum. Nézzed nagy kegyelſéget az Iſtennek, mi formán áll boſzut ſzolgája dolgában, s' a' magáért el halgattya. Mikor az ô ſzolgájának kellett volna ſzenvedni, a' Királyt meg-bûntette, mikor pedig maga arczul verettetett, ſemmivel ſem bántotta az iſtentelen ſzolgát.

Altal látta ezt a' Királyi Proféta Szent Dávid, és azért nagy tôredelmeſségével azon kérte, hogy rajta kônyôrûlne, és ne bûntetné: *Miſerere mei Deus, &c. Pſalm. 50.* Pſalm. 50. Mit félſz ô hatalmas Király? hiſzen nem emeltél Iſten ellen bálványokat, ha vétettél, csak felebarátod ellen vétettél. Ah! ſokkal kûlômben értem én ezt. *Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci.* Igaz hogy Uriás ellen vétettem, de azzal téged bántottalak-meg, mert te vagy annak párt fogója, a' kit az ember ûldôz, annak okáért te tôled félek, mivel annyit miveltem, mint ha ellened támadtam volna. Kônyôrûly rajtam, ne tekints gonoſzságimat, távoztasd el fôl emelt kezeidet, a' mellyeket magam vonſzok fejemre bûnômmel. S' nincſen-is más képpen, mert a' Sz. Lélek ſzavai *Prov. c. 8. Qui in me peccaverit, ledet animam ſuam, omnes qui me oderunt, diligunt mortem.* A' ki ellenem vét, maga lelkét sérti, minnyájan ſzeretik azok az halált, a' kik engemet gyûlôlnek, az az, magok romlását, ellenem vét pedig, valaki attyafia ellen vét, *Pagnius* olvaſſa: *Spoliat animam ſuam.* Maga lelkét foſztya-meg, az az, minden mennyei jókbul, és a' Szent Lélek ajándékibul ki forgattya, *Caldæus* fordittya, *Diſperdet animam ſuam.* El ſzéleſzti lelkét, az az, ki veſzi az Iſtennek atyai gondviſeléſébûl, és az ôrdôgnek adgya, mert az ôrôk boldogságra valo juſsát el hadgya, és az ôrdôg kinnyaira alkalmaſztattya magát. A' Hetven Tolmács olvaſſa, *Impiè agit in animam ſuam.* Iſten-

Prov. c. 8. v. 36.

Caldæus legit.

70. legunt.

ſtentelenûl bánik lelkével, mert ki lehet iſtentelenyebb, mint a' ki maga lelkének árulója? és illyen az, a' ki felebaráttyának árt, és ûldözi, a' kinek csak testben ârthat, de magának lélekben.

Igy járt az az Eſpereſt a' kit emlit Szent Gergely *l. 3. Dialogor. c. 5.*. E' látván *Sabinus Canuſina* városának Püſpökét, hogy vaksága miatt nem ſzolgálhatna az Eccleſiának, reménlvén hogy ô lehet hellyette Püſpök, meg-alkudott a' pohárnokkal, hogy mérget adgyon innya a' Püſpöknek, s' meg is cſelekette volna ez, de mikor innya akarna adni, a' ſzent Ember azt mondá, idd-meg a' mit nékem kéſzitettél, melytûl meg-iedvén az iffiu, látván hogy ki tudódot gonoſz ſzándéka, meg-akará innya, de nem hatta a' Püſpök, hanem meg-áldván a' pohárt, meg-ivá, és azt mondá az Eſpereſt értvén rajta, én ugyan meg-iſzom ezt a' mérget, de te Püſpök nem léſzeſz. S' cſudálatos dolog! *Eâdemque horâ in loco alio, quo erat Archidiaconus ejus defunctus eſt, ac ſi per os Epiſcopi ad viſcera Archidiaconi illa venena tranſiſſent. Cui tamen ad inferendam mortem venenum temporale defuit, ſed hunc in conſpectu æterni Judicis venenum ſuæ malitiæ occidit.* Annyira igaz az, hogy a' ki attyafiának árt Iſtene ellen vét, és ennek veſzi boſzu állását, a' ki mindenkor annak ſzokta pártyát fogni, a' kit az emberek ûldöznek. Mivel azért igy vigyáz mi reánk a' mi jó Iſtenünk, nem méltó-é, hogy mi-is az ô becsûletére vigyázzunk? Erre vigyáztanak az Elementumok, az ég, és a' föld, a' nap, és cſillagok, a' kôſziklák, &c. a' kik boſzujokat akarták állani Kriſtusért, de mivel nem engettették, el fordultak mint a' verôfény, hellyekbûl ki indultak, mint a' meg-repedezett kôſziklák. S' mi alább valók léſzünk-é ezeknél? ah távul legyen az! láttya a' cſelédes gazda cſeléde fesletségét, ah! ne halgaſſa el, hanem bûnteſſe-meg! fogja pártyát az Iſtennek, sûrgeſſe a' jóra. &c. Lát-

S. Gregor. l. 3. Dialog. c. 5.

Láttya, hallya, és tudgya a' Magiſtratus a' városban történt gonoſzságokat, el halgaſſa-é? ah! ſemmiképpen nem! hanem az igazság ſzerént bűnteſſe azokat, a' kik a' jó Iſtent boſzuval illetik. A' kinek pedig hatalmában nincſen, hogy a' gonoſz beſzédűeket, cſelekedetűeket bűnteſſe, leg alább kővesſe a' napot, és fordullyon el, mutaſſa kedvetlenségét, mert mélto azon buſulni, a' ki minnyájunkért buſulását mutattya.

Hogy pedig magunk meg-bántſuk, ah! az éppen távul legyen! jobb nékűnk meg-halnunk, mint azt meg-haragitanunk, a' ki a' mi kedvűnkért haragſzik azokra, a' kik ellenűnk vétenek. Egy ſzoval, ſe Iſtenűnk ellen igyeneſſen ne vétsűnk, ſe felebarátunk ellen, s' ugy léſzen, hogy mi-is ſoha haragjában nem esűnk, hanem kedves fiai között ſzámláltatván, boldog örökségűnket el nyerjük. &c. Amen.

PŰNKÖSD UTAN,

HUSZONEGGYEDIK VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Mennél irgalmaſſabb az Ur, annál inkább kell tőle félnünk.

Tradidit eum tortoribus. Matt. c. 18. Az hohéroknak adá őtet. *Matt. c. 18.*

Minden kérdés kivül vagyon az, hogy a' máj példázott Királyi emberen maga értetik a' nagy irgalmu, és meg-foghatatlan kegyeſségű Iſten, a' ki cſak azt várja, hogy bocsánatot kérjen az ellene vétő bűnös em-

ber, és azonnan kész néki bűneit meg-bocsátani, sőt azon fellyűl, hogy a' meg-érdemlett kinoktul meg-menti, még fiai közé számlálván, minden ajándékival gazdagitya, a' mint abbul ki tetzik a' beszédbűl; *Dimisit eum, & debitum dimisit illi.* El bocsátá őtet, és az ő adósságát meg-engedé néki, a' mi annyit tészen ugymond *Albertus Magnus*, hogy a' szolgai rendbűl ki vette, és szabaddá tette, fiának választotta. *Ne amplius esset servus, dimisit eum, hoc est filium fecit, & liberum*, Hogy toább ne lenne szolga, el bocsátotta őtet, az az, fiává, és szabadá tette.

Albertus Magnus.

És azért igy lévén, az a' kérdés támod, mi módon lehet az? hogy olly nagy irgalmasságu Isten olly hirtelen változtassa kegyességét, előbb száz húsz millio aranyat engedet (mert Szent Hieronymus magyarázása szerént a' Zsidó számban annyit tészen tiz ezer talentum) és kevés vártatva, nem csak nem ád néki grátziát, hanem még a' kinzók kezében jutattya, a' kik mind addig kinoznak, mig egy fillérig meg nem fizet, az az, örökké, mert soha ő azt meg nem fizetheti. O bizony valoban hirtelen valo változás! leg nagyobb kegyességrűl leg nagyobb haragra! ha csak emberűl volna a' beszéd nem csudálnám, mert *Gratia magnatum leporino tergore fertur.* Az Uri jó akarat nyul háton jár, a' mit sok esztendőbéli szolgálat érdemlett, egy meg nem fontolt, és meg nem rágott szó mind el veszti. De mivel az Istenrűl vagyon az a' beszéd, felettébb-is csuda, és rettentő tudomány, mert ugyan-is olly nagy volt eleintűl fogva az ő irgalmazása, hogy miatta még a' Szentek-is a' földön zugolódnának. *Isaiæ c. 26.* Szemére veti Istennek, miért engedett-meg a' gonosz népnek, a' melly semmiben sem jobbitotta-meg magát, *Indulsisti genti Domine, nunquid glorificatus es?* Meg-engettél Uram a' népnek, nem de nem dicsőitettél-é az által? mintha azt mondaná,

Isaiæ c. 26.

daná, jól mondottam én, hogy bűnök szerént bűntessed Uram a' gonoszokat, de mégis ugyan csak mind a' kegyességre volt gondod, s' mit nyertél vele? meg-dicsőitettél-é? sőt inkább káromkodnak ellened, és boszontanak, ugyan azon hellyen azért azt tanácsollya Istennek, hogy igazsága szerént bűntesse őket, és okát azt adgya, mert igy ha bűntetnek, meg-jobbulnak, ha pedig enged nékik, gonoszabbaká válnak. *Cùm feceris judicia tua in terra, justitiam discent habitatores orbis, misereamur impio, & non discet justitiam. Ibidem.* Mikor Uram a' te itileted szerént bánol velek a' földön, akkor meg-tanullyák a' jót, és az igazságot a' földnek lakósi, de ha könyörűlünk rajtok, soha az istentelen meg nem tanullya az igazságot. *Ibidem.*

Igy Jonás Próféta, hogy az ő kedve szerént el nem veszet Ninive, meg-szomorodott, sőt meg-haragudott. *Afflictus est Jonas afflictione magnâ. Jonæ c. 3.* Nagy busulással busult Jonás, és meg-haragudott. O buzgó lelkű Próféta! *Putasnè quia bene iraseris?* Véled-é hogy méltán haragszol? kérdi az Isten, s' nagy méréssen azt feleli: *Bene irascor usque ad mortem.* Igen-is jól haragszom én halálig: s' miért! *Scio enim quia tu clemens, & misericors Deus es, tolle quæso animam meam, &c.* Mert tudtam én azt, hogy kegyes, és irgalmazó Isten vagy te, meg-bánnyák vétkeket, s' azonnan könyörűlsz rajtok, s' mi haszna az én iezgetésemnek, inkább hadd hallyak-meg, ved ki lelkemet belőlem, annyira nagy az Istennek irgalmassága, s' mind azon által, mégis olly hamar el változott a' máj példázot szolgán, s' vallyon miért? ki ki által láttya, nem másért, hanem hogy mindgyárt ujjobban mert ellene véteni, ragadván Urának szolgáját, és fojtogatván; féltél volna tőle gonosz szolga, hasznát vetted volna kegyességének, de mivel el biztad magadat jó akarattyára nézvén Uradnak, *Jona c. 3.*

eregy

eregy fizesʃ örökké. Nem emlékezet tudni illik meg arrul, a' mit Szent Dávid mondott *Pſalm. 89. Quis novit poteſtatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare?* Ki iſméri a' te haragod hatalmaſságát, és a' te félelmed miatt meg-ſzámlálhattya é haragodat? nem jutott eſzében azon Szent Dávid könyörgéſe: *Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Pſalm. 6.* Uram a' te buſulásodban ne fedgy-meg engem, ſe haragodban meg ne dorgály engem. Minden Szentek félték az Urat, s' ez a' ſzolga nem tudott félni. S' azért a' kinzóknak adatott, mennél irgalmaſſabb tehát az Ur, annál méltóbb hogy fellyünk haragjától, mellyet meg is mutatok, legyenek &c.

Pſalm. 89.

Pſalm. 6.

Propoſitio.

Nem moſtani példa beſzéde az a' Deákoknak: *Felix quem faciunt aliena pericula cautum.* Boldog az, a' ki máſok veſzedelmét látván, magára gondot tud viſelni, a' mellyet még a' pogányok-is eſzekben vévén, mikor a' Jonás Próféta az Iſteni haragtul fel háboritott tengertül üldöztetnék, félni kezdettek. *Timuerunt viri timore magno. Jonæ c. 1.* Nagy félelemmel féltenek azok a' férfiak, a' kik Jonáſt hordozták, ha ennek, a' ki ſzolgája Iſtennek igy vagyon dolga, majd a' tengerben vettetik, mint léſzen nékünk dolgunk ſzegény bünösöknek? de nem csak a' pogányok, hanem a' Szentek-is félnek akkor, mikor más bünösökön láttyák haragját Iſtennek, a' mint Szent Dávid, midőn *Pſalm. 51.* ama' gyilkos Doëgnek, a' ki Saul akarattyából az Iſtennek Papjait meg-ölte volt, utolſo veſztét e' képpen jövendölte-meg; *Deus deſtruet te in finem, & evellet te, & emigrabit de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viventium.* Meg ront téged az Iſten mind végig, ki gyomlál téged, és ki költöztet téged hajlékodbul, és gyükeredet az élők földébül, azt veti utánna, *Videbunt juſti, & timebunt.* Ezt láttyák az igazak, és meg-félemlenek: ugy

Jonæ c. 1. v. 10. & 16.

Pſalm. 51.

de

de miért félemlenek-meg? nem de hasonlók-é ők az istentelen Doëghez? meg-felel *Dionysius Carth. Videbunt, id est diligenter considerabunt justam Dei ultionem in Doëg, & cæteros impios, & timebunt Divinum judicium, ne ipsis simili modo contingat.* Láttyák, az az, jol meg-visgállyák az Istennek boszuállását az istenteleneken, mint Doëgen, és meg-félemlenek, gondolván, ne talántán ő vélek-is ugy történnyék. Ugyan-is ha ki magát akarja óni, más veszedelmére vigyázzon. *Dionysius Carth. hic.*

Mi rettentette-meg Szent Jób barátit annyira, hogy hét nap, és hét éjjel vele eggyűtt űlvén a' porban, és a' gané tetején, senki bánattyában csak egy szót nem szollana, hanem csak busúlna Jóbnak nagy fájdalmin. *Job. c. 2.* hanem az, hogy el gondolták, kik vagyunk mi, s' kicsoda Jób az Istennek ártatlan szolgája? mégis el fordult tőle, mi bűnősök vagyunk, mit várhatunk fejünkre? a' mint *Origenes*, és *Polycronius* magyarázzák, *Tacebunt de se ipsis solliciti metuentes, si justum talia invenerunt mala, nos qui longè sumus ab his justificationibus, quid expectabimus, vel quid sustinebimus. apud Pinedam.* Nem csuda, hogy annyi űdeig halgattanak, mert magokat féltették, el gondolván, hogy ha illy nagy nyomorúságok érték az igazat, mint lészen dolgok ő nékik, a' kik távul vannak Jóbnak szentségétűl, nem de nem nagyobbakat várhatnak-é fejekre? oh értelmes, és eszes emberek! bár a' mi nemzetünk-is tudna félni, és mi minnyájan mikor láttyuk, vagy hallyuk mi módon ront másokat az Istennek ostora, haddal, fegyverrel, éhséggel, dög halállal, és más kárvallásokkal, noha ugyan a' mi országunkban-is bőven meg-voltanak ezek, s' megis vannak. *Job. c. 2.* *Origenes, & Polycronius apud Pinedam.*

Tudot bizony félni Jósue, mikor reá bizván Isten az Israël népét Moyses halála után, semmi képpen fel nem

akarta vállalni gondviselését, mert el gondolta, hogy ha Moyseſnek meg-kellett halni, a' ki kedves ſzolgája volt &c. Iſtennek, mint történhetik az ô dolga? annak okáért nem elégedet-meg egy bátoritásával az Iſtennek, hanem háromſzor-is mondatott néki: *Confortare, & eſto robuſtus.* *Joſue c. 1.* *Joſue c. 1.* Erôſsödgyél-meg, és légy erôs, haſonlo képpen hetedik versben *confortare. &c.* még ujjobban harmadſzor. *Ecce præcipio tibi confortare, & eſto robuſtus, noli metuere, & noli timere, quoniam tecum eſt Dominus Deus tuus in omnibus ad quæcunque perrexeris.* Ah édes Iſtenem! éppen az, a' miert fél Joſue, mert te léſzeſz vele, látta ô mint bántál Moyſeſſel, mint barátoddal ugy beſzélgettél, ſok cſudákat tettél általa, &c. s'ugyan mégis egy kis kételkedéſe volt beſzédedben, s'meg-kellett miatta halni. S'hogy, s'mint léſzen dolga ô néki, a' ki veled ſe nem beſzéllett, ſe olly barátságban nem volt, ha mit talál véteni.

Igy magyarázza ezt *Lyranus, Viderat Joſue, quòd Moyſes ſanctiſſimus privatus fuerit ingreſſu terræ promiſſionis, ideò meritò titubat, ne ſibi aliquid ſimile accideret.* *Lyranus.* Látá Joſué, hogy az Iſtenſélô Moyſes az igiret földének bé menetelétûl megfoſztattatott, azért méltán retteg, ne ô néki valami haſonló történnék. A' melly Joſuével haſonló képpen felhetûnk mi-is, látván jobbaknak ſanyaruságát, mert ezek baráti voltanak az Urnak, s'mégis ha leg keveſſebbet vétettek-is, bûntetését el nem kerûlték.

De talán azt mondgya valaki, akkor méltó félni, mikor ember láttya, hogy minden felôl éri ôtet a' nyomoruság. Ah! inkább mondom én, akkor fély, mikor leg nagyobb kedvét, és ajándékát véſzed Iſtennek. A' mint Sz. Dávid ſzollott *Pſalm. 55.* *Pſalm. 55.* *Ab altitudine diei timebo.* A' napnak magaſságától félek, az az, mikor minden jovai Iſtennek reám ki áradnak, mint a' napnak világoſsága délben, akkor félek.

Te-

Tekénthetze el a' máj ſzolgát, mikor veſztette rajta dolgát? mikor magát, és feleségét el adatta az Ura? nem de nem akkor, mikor ſok ezerekkel ajándékoztatott-meg. Akkor bizta el magát, és biztában ſzabadgyabban vétet, és azért a' kinzóknak adattatott kezében. Mikor kedvében vagy Iſtennek, akkor fély, a' mint Nazianzenus Szent Gergely *orat. 50. quæ eſt in S. Baptizma. Dum ſecundo vento navigas, naufragium time, & tutior à naufragio eris, adjutorem, ac ſocium tibi timorem aſciſcens.* Mikor bátorságoſſan, és cſendeſſen hajokáſz, akkor félly az hajo tőréſtűl, és bátorságoſſabb lehetz, társul vévén melléd a' félelmet. *S. Gregor. Nazianz. or. 40. in S. Baptizma.*

A' kivel annyira éggyez Szent Bernárd *ſerm. 54. in cant.* hogy azt merje mondani. *In veritate didici nihil æquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quàm ſi omni tempore coram Deo inveniaris non altum ſapere, ſed timere.* Igaznak tapaſztaltam lenni, hogy ſemmivel ugy nem nyerheted-meg az Iſten malaſztyát, ſemmivel ugy meg nem tarthatod, és ha el veſztetted, ſemmivel ugy viſza nem veheted, mint a' félelemmel, hogy ha magadat el nem bizván, mindenkor félſz. *S. Bernard. ſer. 54 in cant.*

Meg-gyogyitotta volt Kriſtus Urunk azt az inaſzakattat, a' ki harmincz nyolcz eſztendeig nyavalygot, *Joan. c. 5.* de vegyétek eſzetekben, mint bánt véle, alig állitotta lábaira, mindgyárt azt parancſolta néki, *Tolle grabatum tuum, & ambula.* Vedd fel az ágyadat, és járj. Bóldog Iſten! micſoda ajándék ez? alig állott lábára a' nyomorult ember, s' mindgyárt terhet ád vállára, eggyik nyomoruságrul a' máſikra lépik, ha mégis egy údeig munka, és terh nélkűl lehetet volna, talán nagyobra becsűllette volna a' vett egéſséget, de mit kőſzönhetet abban, hogy eggyik terh helyett máſikát kell viſelni? igen is ugy vagyon, valaki valami terhtűl meg-menekedik, mindgyárt más ter- *Joan. c. 5.*

het vészen fel vállára, ugymint kötelességét az háládásra. A' mint ezen helyre elmélkedet Szent Bernárd *serm. 15. in Psalm. qui habitat. Oneriferum animal est homo tempore suæ mortalitatis, si adhuc portat peccata sua, onus est grave, sed si sanum sapiat, non minus grave onus inveniet hanc ipsam exonerationem, onerat nos, cùm exonerat Deus, onerat beneficio, cùm exonerat peccato.* Terh hordozó állat az ember az ô halandoságának ûdejében, mert ha bûneit viseli, nagy terhet visel, de ha esze vagyon nem kevessebb terhre akad az ô terhének le vételében. *Prov. c. 22. Qui dat munera animam aufert accipientium.* Terhel minket az Isten, midôn a' bûnnek terhét rólunk le veszi, terhel jó tételényivel, mikor a' bûntûl meg-ment, azért a' jó tételényért arra kötelesztetûnk, hogy féllyûnk tôle, és felvén többé ne vétsûnk.

S. Bern ser. 15. in Ps. 1. qui habit.

Prov. c. 22.

Nem meg-terhelt ember szava volt é az? *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Ps. 115.* Oh! mivel fizessek az Urnak azokért, a' mellyeket vettem tôle? nem meg-terhelt ember szava volt-é az, *Exi à me Domine, quia homo peccator sum. Lucæ c. 5.* Meny ki Uram tôlem, mert bûnôs ember vagyok! nem meg-terhelt ember szava volt-é az; *Semper quasi tumentes super me fluctus timui Dominum. Job. c. 31.* Mindenkor úgy feltem az Urtul, mint a' reám omlott haboktul. A' melly Sz. Job szavait magyarázván *Tertullianus de patientia c. 1.* igy szoll: *Semper timui sicut ante, si post acceptam veniam peccatorum, nonnè bonorum quorundam, sicut & malorum intolerabilis quædam magnitudo est.* Mindenkor feltem úgymond a' Profeta, a' mint bûnôm bocsánattya elôtt, úgy azután-is feltem, nem de nem egyaránt terhel-é némelly jóknak mint a' gonoszoknak el vételének nagysága, tudni illik új terhel terhel, új kötelességre vészen az Isten, valahányszor bûneinkbûl fel szabadit, mert arra kötelez, hogy vett ajándékát tekintvén, féllyûk meg-bántani,

Psalm. 115. v. 13.

Lucæ c. 5. v. 8.

Job. c. 31. v. 23.

Tertull. de patientia c. 1.

tani, arra kötelez, hogy tellyességben szolgállyuk azután, minek utánna bé vett gratziájában, kegyelmében. Arra arra kötelez, és azt a' terhet veti nyakunkba, hogy szemesek legyünk minden cselekedetinkben, arra vigyázván, hogy ujjabb vétekbe ne keveredgyünk.

A' mint talán ezt jelentette az a' kő, a' mellyről Zakariás azt irja, *Super lapidem unum septem oculi sunt. Zach. c. 3.* Egy kövön hét szem vagyon, az az, hét ajándéka a' Szent Léleknek, a' Szent Atyák köz értelme szerént. Csak hogy micsoda közösség vagyon a' szem, és ajándékok között? az ugymond *Anton. Velasquez in ep. ad Phil. c. 2. v. 12. adnot. 2.* hogy a' mint Istennek ajándéki terhelnek, ugy nékünk szemeseknek kell lennünk, s' minden felől arra vigyáznunk, hogy meg ne botollyunk, el ne esünk újjabb bűnnel, mert minnél több irgalmasságát veszük Istennek, annál inkább szorgalmatossabbaknak kell lennünk a' jónak mivelésében, melly más képpen nem lehet, hanem szűnetlen félelemmel.

Zach. c. 3.

Ant. Velasquez in ep. ad phil c. 2. v. 12. adnot. 1.

Tekélletes volt ebben a' félelemben Nazianzenumbéli Szent Gergely, *orat. 7.* a' ki maga felől azt mondotta; *Hæc sunt, quæ ego metuens, acerbitate, & mœstitiâ sum repletus, eo denique affectus modo, quo pueri ad fulgura, ex quorum spectaculo conjunctam cum admiratione, ac stupore voluptatem capiunt, spiritum enim semper & amavi, & extimui.* Ezek azok, ugymond) ugymint az Istennek ajándéki) a' mellyektől félvén, keserűséggel, és szomoruséggal meg-töltem, és ugy jártam mint a' gyermekek, a' kik a' villámlásokat csudálkozva, és félelemmel láttyák! de gyönyörködnek látásában, ugy én az Istennek malasztyát mindenkor szerettem, de féltem-is tőle. O boldog félelem! nem jutt a' soha a' kinzók kezében, a' ki akkor-is féli az Urat, mikor minden jóval áldottatik. Jó egésséggel birsz, csendes lelki

S. Gregor. Nazianz. orat. 7.

ismeretet nyertél? meg-érted azt, hogy bűneidért penitentziát tarthattál? szem látomást veszed minden áldását Istennek? ah! meg-emlékezzél róla, hogy terh vagyon a' válladon, köteles vagy a' hálaadásra, szent életre, szemesnek kell lenned, és arra vigyáznod, hogy a' vett jókért gonoszal ne fizess, bűneiddel ne boszontsad az Istent.

Mit használ szép öltözeted, hogy ha testedhez nem áll? által járja a' szél, és alatta meg-fagyhatz, azt akarom mondani, mit használ az Istennek gratziája, malasztya, hogy ha félelemmel hozzád nem övedzed, el jő a' kísértet, és belőle ki forgat. Azért a' főpapnak meg-volt hagyva, hogy bibórral kötné magához a' drága bársony öltözetet. *Stringes tunicam byssо. Exod. c. 28.* Szoricsd-meg a' kőntöst biborral, az az félelemmel kötözzed hozzád az Istennek malasztyát, hogy egész életedben meg-tarthassad, a' melly szókat a' Zsidó bötűből a' Zsidó Doctorok *Rab. Abraham*; *R. Salamon*, és *Sabadias apud Vatablum* igy olvassák, *Oculabis tunicam byssо.* A' kőntöst biborral szemessicsd-meg, az az, olly övel kösd hozzád, a' mellyben sok szem legyen szűve, ollyan legyen mint a' kigyo bőre, avagy mint a' pávának tollai, a' mint maga meg-hatta az Ur, *Et baltheum opere plumari.* Csinály övet tözet mivel, vagy tollas mivel, az az, tele legyen szemekkel, mint a' páva tollai. De mi végre? arra, hogy minden alkalmatosságot a' vétekre meg-lássz, és kerűllyed, mert noha ma tele vagy minden jóval, tisztasággal, mértékletességgel, adakozással, &c. de ha szemes övel hozzád nem övedzed, ki keres belőlök a' kísértet szele, és meg-esel, bűnben ejted magadat, és reád ujjabb haragját vonszod Istennek, igy magyarázza ezt a' tisztelendő *Arnoldus Carnotensis in tract. de ult. 7. verbis Dom. ad finem. Nisi baltheo, & jugi opera, ac timore stringantur permotus & impulsus diversarum tentationum, disjungi po-*

Exod. 28. v. 39.

Arnoldus Carnotensis in tract. de ult. 7. verb Dō. ad finem.

poteſt, & diſſilire, quod firmum videbatur. Hogy ha által ôvedzővel, és ſzûntelen gonddal, és félelemmel meg nem ſzorittatik, a' ſok kûlômb kûlômb féle kéſértetek ſzeleitûl és ingatáſitûl kônnyen két felé válhatik, és fel bomolhat, a' mi erôſſen egyben foglalva láttatott.

Egy ſzoval *Time, ſi vis eſſe ſecurus*, Fély ha bátorſágos akarſz lenni. Csak nem tud félni, a' kinek ſemmi jova nincſen, ama' régi mondás ſzerént, *Cantabit vacuus coram latrone viator.* Danolva, és énekelve mehet, a' kinek ſemmie nincſen; de a' ki kûlômb kûlômb lelki jókkal bir, fél az, ne talántán el veſzeſſe, s' azért ama' jámbor Simeonrul mondatott, *Juſtus, & timoratus. Lucæ c. 2.* Igaz, és Iſten felô vala, de miért félt, ha igaz volt? hallyátok a' tiſztelendô Galfriduſt *in alleg. Tilm. Ne mireris, quòd timuerit juſtus, & in quo Spiritus Sanctus erat, non enim erat vacuus coram latrone viator, & quomodo non timeret? theſaurum magnum habebat in vaſe fictili, & timoratum fuiſſe miraris?* Ne csudáld hogy félt az igaz, a' ki a' Szent Lélek malaſztyával tele volt, nem volt ez a' tolvaj elôtt úton járo, s' hogy ne felne? nagy kincſe volt cſerép edényben, s' csudálod, hogy magát féltette. *Luca c. 2.* *Galfridus in alleg. Tilm.*

O nyomorult ember! valaki bátran merſz minden gonoſz alkalmatoſságban bé bocsátkozni! ô kárhozatra indult bûnôs! valaki nem félſz a' gonoſztul, micſoda annak a' jele hogy nem félſz? hanem hogy ûres vagy, ſzegény, és ſemmi jóval nem birſz. *Tua credo ſecuritas, aut de inopia, aut de ignorantia eſt, aut enim deeſt, quod poſſit auferri, aut deeſſe jam putas, qui poſſit auferre. Time igitur vel hoc ipſum, quòd te invenias non timentem. Ibid.* El hittem ugymond azon tiſztelendô Atya, hogy nem félſz, mert bátorságod, vagy ſzegénységedbûl, vagy tudatlanságodbul támad, mivel vagy nincſen benned, a' mit el veheſſenek, vagy azt *Ibidem.*

vé-

véled nincsen a' ki el veheſſe. Fély tehát csak azért-is, hogy magadat félelelem nélkûl találod. Avagy ha ugyan nem félsz? ambár meritsd bé magadat minden vétkek undokságában, de tudgyad azt, hogy fenn vannak a' kinzók, fenn vagyon az Ur, a' ki ellen támadtz, s' jövendôben-is csak azt hallyuk felôled, *Tradidit eum tortoribus.* A' kinzóknak kezében adta ôtet az Ur, hogy a' kinok közôtt örökké fizeſſen, a' ki nem tudott Urának jó akarattyával, kegyeſségével, és irgalmaſságával élni, nem tudott félni.

Nem igy mi Kereſztyének, hanem mint az Iſtennek hiv ſzolgai Szent Dávid, Szent Péter, és más meg-tért bûnôsôk, fellyûk az Urat akkor-is mikor enged, mert hiſzem há ôtet hallyuk, maga ſem kiván többet, mint hogy félelemmel ôrizzûk belénk adott jovait, Moyſes mondá-ſa ſzerént, *Et nunc Iſraël quid Dominus Deus tuus petit à te* Deut. c. 10. *niſi ut timeas illum, & ambules in vijs ejus, ac diligas eum, ac ſervias Domino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua Deutor. cap. 10.* Es moſt Iſraël a' te Urad Iſtened mit kiván tôled, hanem hogy féllyed a' te Uradat Iſtenedet, és járj az ô útain, és ſzereſſed ôtet, és ſzolgály a' te Uradnak Iſtenednek tellyes ſzivedbûl, és tellyes lelkedbûl.

Fellyûnk moſt, és tanullyunk más veſzedelmén, ugymint a' példázott gonoſz ſzolga bûntetésén, ne talántán ha bûneinknek meg-bocsátásáért el bizván magunkat ſzabadon vétûnk, haſonlo kinokra juſſunk: fellyûnk mint fiai Iſtennek, s' minden bizonyoſſan azokkal jutalmaztatunk örökké, s' azt hallyuk; *Intra in gaudium Domini tui.* Jer bé a' te Uradnak örömébe.

Amen.

PÛN-

PŰNKÓSD UTAN, HUSZONKETTŐDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Kicsodák változtattyák az Isteni képet undok, és fenevad ábrázattyára, meg-mutattatik.

Cujus est imago hæc, & superscriptio? Matt. cap. 22. Matt.c.22.
Ki-é ez a' kép, és a' fellyűl való irás?

A' Császár adója felől tett kérdésre, hogy ha szabad volna-é néki meg-adni, vagy sem, mint Urunkat nem illető kűlső dologra kevéssel ád feleletet, de a' mellett olly kérdést vét ő elejekben a' késértő Zsidóknak, mellyből bellyebb tekénthetnének lelkekben, s' meg-tanulhatnák azt, hogy nagyobb szorgalmatosságoknak kellene lenni erre, mint amarra, mert ha a' Császár ki adott képe a' pénzen, annak visza adásra kőteleszteti a' népeket, inkább kőtelez az Isteni kép, melly az emberen vagyon, annak tisztán, és igazán visza adására, a' mint a' *Glossa*, az az, ennek a' czikelnek bé vett kőzőnséges magyarázattya azt tészi hozzá. *Sicut Cæsar exigit impressionem suæ imaginis, sic & Deus animam lumine vultûs sui signatam.* Valamint hogy a' Császár visza kivánnya a' pénzre vert képet, ugy az Istenis visza várja a' lelket, a' mellyet maga ábrázattya világával jegyezet-meg. Glossa.

A' hol azt veszem én eszemben, hogy semmiben több csalárdság nem tapasztaltatik, mint a' pénzben, ki ki a'

Császárnak igaz pénzét kivánnya venni, de mikor adót kell belőle adni, menyi csalárdsággal nem él, ki ónból, ki rézből egyelitett hamis pénzt vét az adóra, de meg-tekintik a' tiszt viselők, a' kit rajta kapnak, hogy meg-hamisolta pénzét a' Császárnak, vagy homlokára sütik, vagy magát meg-égetik, mert nagy bőcstelenségére vagyon az a' fejedelemnek, hogy az ő képe hamis monétara veretteſsék.

Mennyetek visza elmétekkel a' teremtés ődejére, s' látsátok kire vettetett az élő Istennek képe, nem az emberi ártatlan lélekre é? *Creavit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creavit illum.* Geneſ. c. 1. Teremté Isten az embert maga képére, az Istennek képére teremté őtet. Eggyet kétszer mond, s'miért? hanem hogy jól eszünkben vegyük kicsodára, s'ki képe vagyon adva? arra a' végre, hogy a' mint makula nélkül alkotot lelkünkre adta képét, ugy azon ártatlan állapotban adgyuk visza. Csak hogy hány csalárdsággal élünk? visza adnók őrömest lelkünket, de menyi moddal hamisittyuk meg? hány féle képpen veſztegettyük-meg? gyakortább ónra változtattyuk a' finom fő ezüstet, mert a' földieknek kivánsága olly terhet, és nehézséget vett lelkünkben, hogy fel se emelkedhetsék a' mennyejekre. S'azért a' meg-érdemlett bűntetéstül féltvén minket Szent Pál, arra kér, és int, hogy siessünk jobra valo változtatásával, *Sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem cœleſtis.* 1. ad Cor. c. 15. A' mint eddig a' földi ember képét viseltük, ugy viselljük ez után a' menyeit. Az az, a' mint meg-veſztegettyük a' kőnyű lelket nehéz földi kivánsággal, mint annyi ónnal, ah! mennél hamarébb változtaſſuk-meg az ónrul ezüſtre, ugymint a' gonoszrul jóra, mert ha csalárdságban ér, azt kérdi, *Cujus eſt hæc imago?* Tudodé kicsoda-é ez a' kép? tu-

Geneſ. c. 5. v. 29.

1. ad Cor. c. 15. v. 49.

dod

dod hogy az Istene? s' micsoda mêréſséggel mered bé adni illy undokul, meg-veſztegetett állapotban? égetéſt érdemel, a' ki a' monetát meg-hamiſſittya, s' mit véltek tehát mit érdemlene az, a' ki ſzamár fůlet, diſzno agyarat ůtne reá, vagy más undok állatnak ábrázattyára forditaná a' Csáſzár képét? kétségnélkůl kegyetlen halált, de ne ſieſſetek itiletetekkel, mert majd reájok mutatok azokra, kicſodák legyenek, a' kik az Iſteni felséges ábrázatot vagy undok, vagy valamelly fenevad ábrázattyára forditýák, hogy igy ha kőzőttetek valaki illyen találkoznék, tudgyon magára gondot viſelni, mert egyébaránt életével fizet illyen becstelenitésért. Azonban legyenek figyelmeteſek. *Propoſitio.*

Olly nagy becsůletben volt régenten a' Csáſzár képe, hogy nem cſak a' bůntettetnék-meg, a' ki meg-mocskolná, vagy más formára merné változtatni, hanem az-is, a' ki máſok irigységére merné nyakán hordozni. A' mint ki tetzik abbul a' tőrvénybůl *lib. 38. de injurijs Scevolæ. Senatus conſulto cavetur, ne quis imaginem Imperatoris in invidiam alterius portaret, & qui contra fecerit in vincula mittitor.* A' Romai tanácsnak parancſolattyábul hagyatik, hogy ſenki más irigységére a' Csáſzár képét ne hordozza, ha ki pedig kůlőmbet cſelekednék, fogattaſsék-meg, és vasban verettesſék. *l. 38. de injurijs Scevolæ.*

A' ki pedig cſufot inditott a' Csáſzár képébůl ok vetetlenůl halálnak fia volt, s' méltán, mert a' mint a' tőbb tagoknál érdemeſſebb a' fő a' becsůletre, ugy a' fejedelem az ő népe kőzőtt leg érdemeſſebb. Ha tehát az emberektůl ember annyit érdemel, hogy képe is becsůlteſsék, menyire inkább méltóbb az alkotó Iſten arra, hogy az ő képe tiſzteltesſék.

Jol tudom ugyan, hogy az Eretnekek bálványi Iſtennek nevezik, és azért valahol el ronthattyák, el rontyák,

vagdallyák, és égetik, de azt-is tudom hogy, a' hol az emberek nem bűntették, maga bűntette az Isten. Igy Gennandus Pátriárka ûdejében csufot akarván a' Krisztus képébûl ûzni, egy kép iró, Jupiter képére változtatta, s' mikor kezét a' táblárul el akarná venni, hirtelen el száradott, a' mint *Nicephorus* meg-irta *lib. 15. histor.*

Nicephorus l. 15. hist.

Jól tudom azt, a' mit emlit *Baronius Anno Dom.* 446. egy Zsidórul, a' ki Constánczinápolyban a' Krisztus képét meg-metélvén, a' kutba vetette a' meg-metélt képet, de mind addig véres volt az a' kut viz, valameddig ki nem kerestetett az, a' ki a' meg-metélt képet bé vetette, ki ha cselédestûl a' Kereszténséget nem kérte volna, tûzzel emésztetett volna-meg.

Baronius.

Más hogy késsel által verte azon Urunk képét, megkövéztetett 560dik esztendőben. *Sigebertus in Chronicis.*

Sigebertus in Chronic.

Zonaras irja *tom. 3. annalium.* Theodora nevû Császárnérûl, hogy özvegységében valakik a' Szenteknek, vagy az Istennek képeit rontották, azoknak szemeit ki vájatta. Több illyen példákat a' ki akar tudni, olvassa a' fellyûl emlitett historicusokat, és számtalanokra akad, a' kik illyen gonoszságokért halállal fizettek. De ha magunk nemzetének nem engednék, nyilván valo bizonyságokat hozhatnék elől, mind Dunántul, mind innen, mind a' fel földön, mint bűntetnek-meg, a' kik a' feszületet el vagdalták, leg nyilvább az, hogy fejestûl eggyûtt gyalázatot vallottak, s' nagyobb részrûl vagy tûzzel, vagy vassal ki vesztenek ez országbul, és a' világbul.

Zonaras tom 3. annalium.

De micsoda ez a' gonoszság ahoz képest, a' mit az istentelenek miveltek, mikor ki ló, ki szamár, ki disznó ábrázattyara fordittya maga lelkén az Istennek képét? bizony ha amazok testi halált, ezek örökké valót érdemlenek, hanem ha azt mondod, nincsen ollyan senki. Oh én

Iste-

Istenem! bár ne volna senki, de tele vele a' szent Irás, és azért el kell hinnem.

Nem illyen volt-é a' Zsidó nép, a' ki hitetlenségével barommá vált, s'azért baromi eledelt parancsolt néki. *Ezech. c. 4. Sume tibi frumentum, & hordeum.* Végy magadnak gabonát, és árpát, minek az árpa? a' baromnak. A' hol Szent *Hieronymus* okát ezt adgya ennek a' parancsolatnak. *Judæi enim in eo, quòd videntur in unum Deum credere, habent aliquod frumenti, quòd autem filium negant, hordeo jumentorum pascuntur.* Mivel a' Zsidók az egy igaz Istenben láttatnak hinni, azért gabona adatik nékik, de mivel az Istennek Fiát nem hiszik, mint az oktalan barmok árpával tápláltatnak. S' nem-is ok nélkül magyarázza ezt igy Szent Hieronymus, mert ha régi Istennek törvényét hallod, az házasság törésben esett aszszonyrul, tehát azt hallod, hogy italában árpa liszt keverteséek, azt igya, és ha bűnös megfakad, és meg-hal. *Num. c. 5.* a' melly parancsolatrul emlékezvén *Philo Judæus l. de simplicibus legibus* azt mondgya: *Pars adhibetur hordeacea, quo signo subinnuitur adulteram nihil differre à bestijs.* Ebben a' meg-átkozott italban árpa liszt kevertetik, a' mellyel a' jelentetik, hogy az házasság törés annyira meg-változtattya elöbbeni képét annak az aszszonynak, hogy az oktalan állatoktul ne külömbözteséek.

Ezech. c. 4. v. 9.

S. Hieronymus hic.

Num. c. 5. v. 15. Philo Judæus l. de simpl. legib.

Nem illyen elöbbi Isteni képének mocskolója volt-é ama tékozló fiu? a' ki undok kivánságának kedvéért a' disznók közébe elegyitette magát annyira el változott volt gonosz erkölcse miatt tekéntésében, hogy meg-térésérül szolván az irás, azt mondaná felöle, *In se reversus dixit*, Minek utánna késön vette eszében fertelmes életét, rút ábrázattyát, magában visza tért, mint ha annyira el ment volna magától, a' menyire távul vagyon az oktalan állatnak képe az okos lélektül. A' mint jól vette eszében Szent

S. Chryſol. ſerm. 2. *Chryſologus ſerm. 2. In ſe autem redit, ut rediret ad patrem, qui à ſe receſſerat, cùm receſſit à patre, à ſe emigrat, & ab homine totus tranſit in beſtiam.* Elöbb magában tért, hogy attyához viſza térhetne, a' ki magától el távozot volt, mikor attyát el hadta, akkor az emberbûl mindeneſtûl oktalan állat lett. O nyomorult iffiu! mit ſzánnyak benned, avagy mit dorgállyak? eſztelenségedet hogy ſzánnyam, iffiuságod indit arra, hogy gonoſzságodat dorgállyam, sûrget undok bûnöd. Bizony mind ſzánakodáſra, mind dorgáláſra méltó, mert ſzántſzándékkal mocskolta-meg benne lévö ſzép képét Iſtennek.

Cſak hogy nem egy volt illyen tékozló fiu, hanem mind annyin vannak, a' menyin gonoſz indulatokat követik, némellyek farkas formában változnak, mint a' jókat ok nélkûl kergetö dühös Eretnekek, a' kik közébe mint a' bárányokat ugy küldötte, és küldi hiveit a' Kri-

Lucæ c. 10. v. 3. ſtus. *Lucæ c. 10. Ite, ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos.* Eregyetek, én el küldelek titeket mint a' bárányokat a' farkaſok közzé. S'ki tette öket illyen agyaras vadakká, hanem az igazságnak gyûlöléſe? kik mivel nem akarják érteni a' jót, hogy azt mivellyék, azokat-is ſzaggattyák a' kik ártatlanok. El mehettek képetekkel dühös farkaſok, de meg-hidgyétek elöl kérettetik elöbbi képe az Iſtennek töletek, mellyet mivel nem becsültetek, oda vettettek, a' hol orditáſotoknak foha vége nem léſzen.

Nem elég ez mégis, hanem kigyókká, és gyikokká válnak némellyek, ugy annyira, hogy maga ſem tûrkeztethetné-meg magát Szent János, hanem nevek ſzerént nevezné öket *Matt. c. 3.* *Progenies viperarum, quis demon-*

Matt. c. 3. v. 7. *ſtravit vobis fugere à ventura ira?* Ah! mérges kigyóknak fajzati, ki mutatta-meg néktek, hogy el futnátok a' következendö harag elött? bujkálodnak, és ſzaladnak a' gyi-

kok

kok, de ti meg nem menekettek, mert nem a' terméſzet, hanem a' ti gonoſzságtok változtatotott gyikokká. Ne mondgyátok magatokban; Abrahám a' mi Atyánk, az az, az Iſten, mert ha annak attyai képét meg-tartottátok volna, nem forrana a' méreg bennetek, de nem akartátok azt becsülleni, el változtattatok, azért mindenütt lábbal tapottattok.

Mire nézve Szent Ambrus *ſerm. 10. in Pſalm. 118.* arra int, *Vide ne quid Deus tribuit, amittas, poſtquam enim peccâſti, aliud eſſe cœpiſti, & illud quod eras, eſſe deſiiſti, condemnaris autem in eo, quòd ipſe mutatus es, ut fieres ex homine ſerpens.* Láſſad, hogy a' mit adott az Iſten azt el ne veſzeſſed, mert minek utánna vétettél, meg ſzűntél lenni a' mi voltál, és más kezdettél lenni, abban kárhoztatol pedig, hogy magad vetetted el előbbi képedet, s' mikor ember volnál, kigyová, s' gyikká lettél. *S. Ambroſ. ſerm. 10. in Pſalm. 118.*

Ugy de miképpen lehet illyen cſudálatos változáſa az Iſteni képre formált embernek? meg-felel ott Szent Ambrus, *His nominibus eos ſcriptura damnavit, quia excuti cœleſtis imaginis ornamento, etiam nomen hominis amittimus, qui gratiam hominis non tenemus. Ibidem.* Illyen undok állatok nevére kárhoztat minket a' ſzent Irás, mert mikor a' mennyei képnek ékeſségét le vettyük, az emberi nevét-is el veſztyük, valakik az embernek malaſztyát meg nem tartyuk. *Ibidem.*

Nem a' volt a' mi elsö képünk, hogy valaki farkaſt, kigyót, vagy gyikot láthatna rajtunk, hanem Iſteni ábrázatra formált embert. De mivel az oktalan állatok erkölcsét válaſztottuk, mind Iſtennek, s' mind az embernek képét el változtattuk, cſak azért-is kövezésre, és tűzre méltók, hogy illy ſzép képet bennünk meg-rontottunk.

Nézd el némellyeknek ſzemtelenségeket, s' mond-meg ki-

kicſodák azok? emberek-é? nem tartya azoknak Iſaiás, hanem ebeknek nevezi, mert azoknak vették fel erkölcsöket, *Iſaiæ c. 56. Canes impudentiſſimi neſciêrunt ſaturitatem.* Szemtelen ebek nem tudtak meg-elégedni. Kiknek ſzollaſz Iſtennek kedves Prophétája? azoknak ugymond, a' kik minden nap ugy tőltik borral magokat, hogy eſzekkel ſoha ne láttaſſanak birni, a' kik azt mondgyák: *Venite ſumamus vinum, & impleamur ebrietate, & erit ſicut hodie, ſic & cras, & multò amplius. Ibid.* Jertek vegyünk bort, és réſzegellyünk-meg, és léſzen a' mint ma, ugy holnap-is, és ſokkal inkább.

Iſaiæ c. 56. *Ibid. v. 12.*

Ez ugyan Iſaiás ődejében volt, de e' máj napig-is ha el járjuk országunkat, s' talán cſak városunkat-is, nem egyre találunk illyenre. S' mégis nem véſzik eſzekben, ki vetkőztenek emberségekből, meg-mocskolták bennek az Iſtennek képét. Am tellyetek, telhetetlen, és ſzemtelen hordók, de menyivel toább tobzottok, annyival inkább mocskollyátok a' reátok adatott Iſten képét.

Mit mondgyak a' tiſztátalan életűek felől? a' kiket *Jerem. c. 5.* mény lovaknak nevez, mit azokrul? a' kik ſemmit igazat, vagy jót nem akarnak érteni? kiket Szent Dávid ſzamároknak hi, *Pſalm. 48.* Más a' féléket oroſzlányoknak, aſpiſnak, és minden haſonlo fajoknak. Oſeás *c. 13.* és Szent Dávid *Pſalm. 13.* A' kiknek bűntetéſe nem-is nevezetik máſnak, hanem terhnek, hogy életekhez haſonlitaſsék bűntetéſeknek neve. Igy Iſaiáſnak *c. 22. Onus vallis viſionis.* A' láto völgyének terhe rajtok, és iſmég *c. 30. Onus jumentorum auſtri.* A' déli barmoknak terhe, mert a' mint a' barmokat a' terh terheli, ugy a' gonoſzakat a' bűntetés, és kárhozat.

Jerem. c. 5. *Pſalm. 48. v. 13.* *Iſaiæ c. 22*

Szollyon elől Rapſaces az Aſſyrius kevély fejedelmek, s' meg-mondgya ő, mi formán bűntettetett kevélységéért, ugy-é

ugy-é mint ember? vagy mint barom? ugymint a' ki felől azt monda az Isten *Isaiæ c. 37. Ponam circulum in naribus tuis, & frænum in labijs tuis.* Meg-hidd fel fualkodott fejedelem, hogy karikát akaſztok az orrodra, és az ajakidra zablát. A' hol *Theodoretus* azt mondgya. *Eum ut brutum tractat Dominus, quia animâ rationali præditus, rationem corrupit.* Mint a' barommal ugy bánik véle az Ur, mert okos lelke lévén azt meg-veſztegette. *Isaiæ c. 37. v. 29.* *Theodoretus.*

Haſonló kevélységért Nabugodonozor baromi ábrázatot nyert, mert nem akarta becsülleni azt a' képet, a' mellyet adott volt néki az Ur.

Egy ſzoval, mikor el kárhoztatnak-is, nem ugy küldi őket, s' nem ugy veti pokolra, mint embereket, hanem mint barmokat, Szent Dávid bizonyságából. *Sicut oves in inferno poſiti ſunt. Pſalm. 48.* Mint a' juhok ugy helyheztettenek pokolban. A' melly ſzókra Szent *Chryſoſtomus* azt mondgya, *Sicut bruta vixerunt, ſicut bruta pereunt.* Mivel ugy éltek mint a' barmok, méltán ugy veſznek el mint a' barmok. A' mellyekből eſzetekben vehetitek, mint neheztelli az Ur, az ő képe rajtatok meg-romlását. Ah! tehát ha kiben még emberi okoſság éreſztetik, ne adgya magát azokra a' vétkekre, a' mellyek miatt baromi ábrázatban kellene öltözni. Szép képe vagyon rajtad a' te Iſtenednek, becsüllyed, hallod a' meg-teſtesült Iſtennek ſzületésében alázatoſságát? vond-meg magadat, és alázd-meg. Látod a' Doctorok között a' templomban? tanuld-meg az ájtatoſságot, és gyakorollyad a' templomot, hally oktatáſt, és tanuly. Cſudálod böjtölését? kövеſſed teſti ſanyargatáſodban, és azoktul-is, a' mik meg-engettetnek, néha tartoztasd-meg magadat. Látod a' lelkek meg-nyerésében fáratságát? ah! ha nem ſegitheted, leg alább ne árts ſenkinek. Látod békeſséges tűrését ellenségi előtt, és kinnyait ſzen-

Psalm. 48. *S. Chryſoſt.*

vedésében, tanully te-is vagy ő érette, vagy bűneidért szenvedni, mert ezek mind az ő képei, mellyekben ha kő-veted rajtad maradván képe, mikor azt kérdik, kié ez a' kép? azt mondhassad, *Dei*, azt hallod, *Reddite quæ sunt Dei Deo.* Adgyátok-meg jó Angyalok az Istennek a' mi Istené, az Isten képe rajta, legyen Istené örökké. Amen.

PÜNKÖSD UTAN, HUSZONKETTÖDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

A' ki változó, és kép-mutató, s' álnok, nem az Istenhez, hanem az ördöghöz hasonlit, és a' gonoszok között leg gonoszabb.

Matt. c. 22. *Cujus est hæc imago? Matt. cap.* 22. Kié ez a' kép?

Magyar példa beszéd az; a' ki másnak vermet ás, maga nyaka szakad belé. Vévén fundamentomát ennek a' mondásnak Sz. Dávid Sóltárából. *Incidit in foveam quam fecit. Pſalm.* 7. Az álnokul incselkedőnek az a' nyeresége, a' melly vermet ásot másnak, maga esett belé. Hasonlót mondott Salamon *Prov. c.* 26. *Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia ejus in consilio, qui fodit foveam, incidit in eam.* A' ki álnokul, és csálárdul födözi gyülölségét, ki nyilatkoztatik gonoszsága a' gyülekezetben, a' ki vermet ás maga esik belé. Es utánna veti, *Lingua fallax non amat veritatem, & os lubricum operatur ruinas.*

Pſalm. 7.

Prov. c. 26.

A'

A' csalárd nyelv nem szereti az igazságot, és a' lik szája romlásokat szerez. Igy a' máj Evangeliumban álnok tanácsokbul kép-mutató, két szin alatt késértették Urunkat a' Fariseusok, hogy meg-foghatnák beszédében, és alkalmatosságot kaphatnának bé vádolására, el veszténére. De a' mint a' magossan repülő madarak szemei elejben haszontalan az hálót meg-vetni, ugy annak szeme előtt haszontalan az hamis szivet álnok beszédekkel fődözni, a' ki minden sziveket Isteni bölcseségével által hatt, ért, és szemessen lát, annak okáért hogy szemtelen csalárdságokat fejekre háritaná üdvözitönk, és értésekre adná, hogy ő immár-is tudgya gonosz szándékokat, azt veti szemekre, *Quid me tentatis hypocritæ.* Mit késértetek engemet képmutatók? a' melly szoval ugymond *Salmeron* orcza pirulásokra meg-szégyenitette őket, mert ugyan-is jobban nem szégyenitheti-meg az álnokokat, mint ha szemekre vettetik meg-ismért álnokságok. *Qui quamdiu latere credunt hypocrisim suam, tam diu insolescunt, si prodatur, aut publicetur, turbantur animo, minusque queunt nocere.* ugymond *Lucas Burgensis*, A' kik valameddig vélik, hogy ki nem tudódot álnokságok, addig mind gonoszabbak, de ha ki nyilatkozik, és ki terjed, fel háborodnak, és keveszlebbet árthatnak. Mind azon által hogy fölettebb valo joságа ki tessék Urunknak, nem bánt vélek érdemek szerent, hanem leg kegyesebben, ugy hogy ha szintén pirongatná-is őket, de nem arra a' végre, hogy őket azzal kárban akarná ejteni, vagy el veszteni, hanem inkább hogy gonoszságokat meg-ismérvén az igazságot ragadnák a' csalárdság helyett, és az igazakkal üdvözülnének. *Lucas Burgensis.*

A' mint jól vette eszében *Author imperfecti operis hom. 42. Vide ergò quòd Pharisæi quidem blandiebantur, ut perderent, Jesus verò confundebat, ut salvaret.* Láthatza azért mi- *Author imperfecti operis hom. 42.*

némű kűlömbséggel feddi őket Urunk, ők a' Fariseusok azért hizelkednek vala, hogy Jesűst el vesztenék. Oh! hazug ördögnek tanitványi! be jól mondotta egykor üdvözitönk *Joan. c. 8. Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere.* Ti atyátul az ördögtűl vattok, azért annak kivánságát akarjátok végben vinni. Veszteni akartok! nem ugy Jesus, hanem azért hadta őket gyalázatban, hogy üdvözitse.

Joan. c. 8.

És innen vagyon az, hogy a' pénzt kezében vévén, azt kérdené; *Cujus est hæc imago?* Kié ez a' kép? akarván jelenteni, hogy valamint a' melly pénzt veret a' világi fejedelem maga képére, ugyan azt kivánnya visza adóban, ugy az Isten, éppen azt a' képet kivánnya visza, a' mellyre alkotot bennünket. Micsoda képére alkotot pedig? tudgyátok, *Ad imaginem, & similitudinem nostram. Genes. c. 1.* az Istennek képére, és hasonlatosságára. Szent Dávid pedig *Signatum est super nos lumen vultûs tui. Ps. 4.* Reánk jegyeztetett Uram az orczád világossága; ezt kéri visza. Az ő képe lélek, ezt meg nem másolhattyuk, de az hasonlatosságot, ezt kivánnya tőlünk, hogy éppen, és igazán adgyuk visza. E' lévén hatalmunkban Szent Rupertus tanitásából. *Ad imaginem requiritur, ut sit rationalis; ad similitudinem, ut rectus sit sectando justitiam Dei. lib. 2. in Genes. c. 3.* A' mi képet illeti, a' kivántatik hozza, hogy eszes, és okos légyen, és ez az Isten dolga, az hasonlatossághoz az, hogy igaz legyen az ember, követvén az Isten igazságát, a' ki nem változik se magában, se szavában. *Ego Dominus, & non mutor. Malachiæ cap. 3.* Mert én vagyok az Ur, és meg nem változom. Ha ki azért változó, az az, kép-mutató, és álnok beszédében, nem az Istenhez, hanem az ördöghez hasonlo, és a' gonoszok között leg gonoszabb. Ezt mutatom-meg rövideden. &c.

Genes. c. 1.

Psalm. 4.

S. Rupertus l. 2. in Gen. c. 3.

Malach. c. 3. v. 6.

Propositio.

Nin-

Nincsen senki, a' ki azt nem tudná, hogy az Isten tiszta világosság, a' kiben semmi sötétség nincsen, a' mint Szent János ennek erősitő bizonysága (a' ki másoknál fényesebb szemmel, mint a' saskesellő ugy szemlélte) nyilván mondotta felőle; *Deus lux est, & tenebræ in eo non sunt ullæ. Joan. c. 1.* Az Isten világosság, és ő benne semmi sötétség nincsen. Ellenben pedig az hazugságnak attya az ördög sötétség, és a' sötétségnek vezére. A' mint ki tetzik Szent Pál irásából *ad Ephes. c. 6. Non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem, sed adversus rectores tenebrarum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus.* Nincsen nékünk tusakodásunk a' test, és vér ellen, hanem a' sötétségnek vezérei ellen a' lelki gonozságok ellen a' menyejekben. Mellyet hitünk ágazattyából tudván, tekintsétek el a' kép-mutato csalárd embert, a' kinek élete nem egyez beszédével, sőt a' szavaitul szándéka-is külömböz, kihez hasonlo? a' világossághoz nem, mert azért födözi gonosz szándékát, és életét külső szines maga viselésével, és álnok beszédével, hogy nyilván nem akar ismértetni, és igy rejtekben, sötétben szeret lappangni, mivel azt akarja, hogy senki ne lássa, eszében ne vegye födözött gonozságát, a' mint Szent Jánosnál Urunk bizonyittya. *Qui malè agit odit lucem.* A' ki gonoszat mivel, gyülöli a' világosságot. *Et non venit ad lucem ut non arguantur opera ejus, qui autem facit veritatem, venit ad lucem ut manifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta. Joan. c. 3.* Nem jó a' gonosz ember a' világosságra, hogy meg ne feddetessenek az ő cselekedeti, a' ki pedig igazságot cselekszik, elő jő a' világosságra, hogy ki nyilatkoztassanak az ő cselekedeti, mert Istenben lettek.

Joan. c. 1.

ad Eph. c. 6.

Joan. c. 3.

Ha tehát a' világosságot gyülöli, nem hasonlo a' világossághoz, az az, az Istenhez, a' ki tiszta világosság. *Cu-*

jus est ergò hæc imago? Kicsoda képe tehát, ki hasonlatosága vagyon rajta a' kép-mutatón? a' sötétségé, az ördögé. *O quantum mutatus ab illo!* O menyire meg-változott attul, a' ki eleinten volt! mikor még ártatlanságában ki tetzet rajta az ô Istenének képe.

Nagy dolog, ha ezeket a' sötétség fiait nem értette Szent János, mikor titkos látásában azt mondotta *Apoc. c.* Apoc. c. 8. *8. Quartus Angelus tubâ cecinit, & percussa est tertia pars solis, & tertia pars lunæ, & tertia pars stellarum, ita, ut obscuraretur tertia pars eorum, & non luceret.* A' negyedik Angyal meg-fuvá a' trombitát, és meg-ûtteték harmad része a' napnak, és harmad része az hóldnak, és harmad része a' csillagoknak, ugy annyira hogy el sötétednék harmad része a' napnak, hóldnak, és csillagoknak, és nem fénylenék, nem világoskodnék.

Igy magyarázza ezt a' sok számtalan értelmek között *Richardus Victorinus. Tertia pars solis percussa est, id est* Richardus Victorinus. *sensus humanus in hypocritis obscuratus est, tertia pars lunæ, id est justitia eorum, & tertia pars stellarum, id est virtutes eorum, quæ deberent multipliciter lucere.* Meg-ûttetett harmad része a' napnak, az az, a' kép-mutatókban el sötétedett az emberi értelem, el sötétedett az hóld, az az, az ô igasságok, el sötétedett harmad része a' csillagoknak, az az, az ô jó cselekedetek, a' mellyeknek sok féle képpen kellene fényleni, és világoskodni. S' jól-is magyarázza, mert nem sötét-é a' kép-mutató beszédének értelme? fejért mond, és feketêt ért, kûlsô képpen igazságot láttatik mivelni, s' azonban hamisság a' cselekedete, hamisság élete. Jó cselekedetekkel láttatik bővelkedni, és mind csalárdságok, bőjtölések, magok sanyargatása, beszédek mind hamisság, mert ezeket csák azért mivelik, hogy azoknak palástya alatt szabadabban vétheſſenek, méréſzebben istentelenkedheſſenek.

nek. Nem az én mondásom ez, elsőé, hanem én előttem régen mondotta Szent Bernárd *serm. 66. in Cant. Sunt qui boni videri, non esse, mali non videri, sed esse, volunt, mali sunt, & boni videri volunt, & soli sunt mali, mali videri timent, ne parùm sint mali.* Vannak ollyak, a' kik jóknak akarnak láttatni, de nem lenni, gonoszaknak nem akarnak láttatni, de lenni akarnak gonoszak, és jóknak akarnak láttatni, hogy ne láttassanak csák magok lenni gonoszak, gonoszoknak pedig láttatni félnek, hogy nem kevesé legyenek gonoszak: És utánna azzal fejezi bé beszédét, *Minùs semper malitia palam nocuit, nec unquam bonus, nisi boni similitudine deceptus est. Ita ergò in malum bonorum boni apparere studeant, mali nolunt, ut plus liceat malignari. Ibid.* Mindenkor kevesebbet ártot a' nyilván valo gonoszság, és a' jó soha meg nem csalattatott más képpen, hanem a' jónak szine alatt, azon vannak, hogy jóknak láttassanak, nem gonoszoknak, hogy annál gonoszabbak lehessenek.

S. Bernard. serm. 66. in Cant.

Ibidem.

Illyen hamissak, és kép-mutató emberek voltanak Királynéjokkal Jesabellel eggyütt azok a' fő rendek, és elei a' városnak, a' mellyben Nábot lakot, mert más képpen nem lévén modgya benne Jesabelnek, hogy az ártatlan Nábot szőlőjét el foglalná, azt adá azoknak tanácsul, sőt parancsolatul, hogy bőjtet hirdetnének, mi végre istentelen Királyné? hogy Nábotot meg-öllyék? az-é a' rendelt bőjtnek vége? hogy az ártatlan az által el vesztesék? valaki láttya a' bőjtölő embert, mit gondol mást; hanem hogy Isten félő ember, és vagy maga bűnének bocsánattyáért, vagy közönséges jóért sanyargattya testét. S' mégis lássátok mire fordittya az álnokság? *Prædicate jejunium, & sedere facite Naboth inter primos populi, & submittite duos filios Belial. 3. Reg. c. 21.* Hirdessetek bőjtet, és a' község eleje közé ültessétek Nábotot, és két Beliál hamis fiait rendel-

3. Reg. c. 21.

dellyetek, a' kik hamis tanu bizonyságot tegyenek ellene, hogy a' Királyt meg-átkozta, és kövezzétek-meg. O istentelen parancsolat! ô hamis nép! meg-cselekeditek-é ezt az álnok gonoszságot? hol az Isteni félelem? a' ki minden szándéktokat láttya? erre tanitott-é benneteket Moyses? *Fecerunt ergò cives majores natu, & optimates prædicaverunt jejunium, & sedere fecerunt Naboth inter primos populi, & adductis duobus viris filijs diaboli, fecerunt eos sedere contra eum. &c. Ibid.* Csak ugyan meg-cselekették azok a' Nábot városbéléi böjtet hirdettenek, elöre ültették Nábotot, és ellenben ültetének két férfiat, az az, ördögnek fiait (igy szól a' szent Irás) és hamissan bé vádolák, s' ki ragadván, kövekkel verték agyon Nábotot. Nem mondám-é jól, hogy az ördögi képet, és hasonlatosságot vészik magokra a' kép-mutatók. S' hol az elöbbeni kép? *Cujus est hæc imago?* az Istennek együgyü képe volt rajtok, s' most olly képet látok rajtok, a' mellynek hasonlatossága ördög fiainak nevezteti öket.

Ibidem.

A' melly szent Irás helyére Szent *Rupertus* Apátur azt mondgya: *Quid putas? quantum fuit in cœlo spectaculum! dum tam crudele, cruorem sitiendo callidi simulatores prædicarent jejunium? bene ergò mors ejus memorabilis est inter omnium Prophetarum, & justorum neces, ubi talis apparatus hypocritarum, talis spectatur facies homicidarum.* Mit vélsz? micsoda álmélkodás, minémü látás volt menyben, mikor a' vér szopó kép-mutatók illyen kegyetlen böjtet hirdettenek, nem héába tehát minden Proféták, és igazak halála, midön illyen készülete vagyon a' kép-mutatóknak, illyen ábrázattya láttatik a' gyilkosoknak, ugymint barátságos szin alatt vér szopó gyilkosság, az áétatosságnak palástya alatt, hamisság, és istentelenség, nem gonoszabbak-é más gonoszoknál?

Rupertus Abbas.

Bi-

Bizony nem felejti ezt el az Isten, hanem el jő ůdeje hogy kérdésben veszi; hol az ő képe? és hamis áll orczájokat le vonnya a' kép-mutatóknak, és meg-gyalázza. Azért mondgya a' Syrák fia *c. 1. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, ne scandalizeris in labijs tuis. Attende in illis ne fortè cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationem, & revelet Deus absconsa tua, & in medio Synagogæ elidat te.* Ne légy képmutató az emberek szine előtt, és meg ne botránkozzál ajakidban: figyelmezz azokra, hogy talán el ne esél, és a' te lelkedre tiszteletlenséget hozz, és meg ne jelentse az Isten a' te titkaidat, és a' gyůlekezetnek kőzepin le ne verjen téged, tudni illik leg első gondgya-is az a' bůntető Istennek, hogy a' kép-mutatót meg-gyalázza, és meg-verje. *Eccles. c. 1. v. 37. & 38.*

Ugy, de vegyétek eszetekben, miért mondgya, hogy a' gyůlekezet kőzepin veri le? miért nem inkább mikor magánossan vagyon? mert semmitůl ugy nem félt Szent Dávid, mint hogy akkor ne érje az ő ellensége haragja, mikor magánossan vagyon, mikor senki nem segitheti. *Ne quando, ut leo rapiat animam meam, dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat. Psalm. 7.* Attul félek ne talántán akkor ragadgya el lelkemet mint az oroszlány, mikor nem lészen senki, a' ki segithetne, meg-szabadithatna, mikor magánossan lészek. *Psalm. 7.*

A' gyůlekezetben, sokan vannak, a' kik segithetnék, ha nem eggyik, a' másik segithet, s' mind azon által mégis azt mondgya, hogy a' gyůlekezet kőzepin veri le, mert a' kép-mutatókat ugy gyůlőli az Isten, hogy senki kőnyőrgésére nékik meg ne engedgyen, és azért ide tartozik az ugymond Hugo, a' mit mondott Isten *Isaiæ c. 47.* a' kép-mutatók felől: *Revelabitur ignominia tua, & videbitur opprobrium tuum, ultionem capiam, & non resistet homo.* Ki nyilatkozik a' te gyalázatod, és meg-láttatik a' te szé- *Isaiæ c. 47.*

gyenséged, boszut állok, és ember nem áll ellenem, épen ámbár volna-is, mert gonoszná gonoszabb a' képmutató.

Minden bűnös várhattya fejére a' büntetést, és a' kárhozatot, de leg inkább a' kép-mutatók, és ezt jelentette az, a' mit látot Szent János *Apoc. c. 8.* mikor az első Angyalnak trombitálására kő eső, és tűz szállott le az égből, *Et tertia pars terræ combusta est, & tertia pars arborum concremata est, & omne viride fœnum combustum est.* Es meg-ége harmad része a' földnek, harmad része a' fáknak, de a' zöld széna mindenestül meg-éget, az az más, bűnösök-is megbüntettetnek, de nem annyira mint a' kép mutatók.

Apoc. c. 8.

Igy magyarázzák ezt *Pannonius Ansbertus, Bernardinus Senensis*: *Tertia pars terræ, id est cupidi, combusti sunt, tertia pars arborum, id est elati, combusti sunt.* Harmad része a' földnek meg-éget, az az, a' telhetetlen, fösvények meg-égnek, harmad része a' fáknak, az az, a' kevélyek, a' kik mint a' fák fel-emelkednek gondolatyokban, meg égnek, de sokkal inkább a' széna, az az, a' kép-mutatók, a' mint az Angyali Doctor Szent Thamás tanittya. *Bene fœno comparatur hypocrita, quia citò aresçit laus, & favor humanus, quem quærit, sicut fœnum primò viret, & post aret, & viride dicitur, quia aliquid viroris habet, per speciem exteriorem, & quia in flore, & virore laudis delectatur.* Jol hasonlitatik a' kép-mutató a' szénához, mert hamar el szárad az emberi dicsiret, a' mellyet ő keres, és mint a' széna elősző zöldül, az után el szárad, s' mégis zöldnek mondatik, mert külső szinre zöldnek láttatik, és hogy a' dicsiretnek virágában, és zöldségében gyönyörködik, ez mindenestül meg-ég, nem külömben mint a' széna.

Bernardin. Senensis.

S. Thomas.

Igy éget, és ég örökké Saul Király, a' ki végben nem vivén az Istennek parancsolattyát, hogy prédáját födözné,

né, áldozatot rendelt a' nép kőzőtt, mint ha ő néki nagy gondgya volna az Istennek tiszteſségére, de azt hallá, *Stultè feciſti*, bolondul cſelekettél, el meczem országodat kezedből, s' ugy-is tőrtént, maga verte által magát, meghólt ellensége előtt ſzaladván, és őrőkké el kárhozott.

Eregy immár valaki cſak kűlső képpen hordozod nevét a' tekélletes Kereſztyénnek, valaki meg-változtattad az Isteni haſonlatoſságot lelkedben, és álnokſágoddal fődőzed undok életedet, valaki himes ſzókkal boritod gyűlőlségedet, győnyőrkődgyél benne, hogy nem iſmérnek, de hidd el vagy bűntetteťnek máſok, vagy ſem, de elől kérettetik tőled az a' pénz, a' mellyen képe volt az Istennek, elől kérik lelkedet, és ha más hová forditottad, ugy járſz, mint a' ſzolga, a' ki nem fizetheťet, mert ugyan-is ha mi gyűlőlséget érdemel, azt érdemli a' kép-mutatás akár az életed formájában, akár beſzédedben találtaſsék.

Meg-mondotta ezt Salamon *Prov. c. 14. Impatiens operatur ſtultitiam, & vir verſutus odioſus eſt.* Az hirtelen haragu bolondságot mivel, de az álnok gyűlőlséges, okát adgya a' *Gloſſa*, *Ille enim palam oſtendit ſtultitiam ſuam, iſte cùm ſit corde perverſus ſimplicitatem ſimulat.* Amaz nyilván mutattya bolondságát, e' pedig mivel ſzivében gonoſz, eggyűgyűségét tetteti. *Prov. c. 14.* *Gloſſa.*

Erre nézve mondotta *S. Paſianus Barczinoi* Pűſpők *Ep. 2. ad Simphronianum. Malo impetuoſus, quàm malitioſus intelligi, malo fatuus, quàm callidus judicari.* Inkább akarom hogy gonoſznak, vagy eſztelennek itilteſſem, hogy ſem mint álnoknak, *Enimverò rerum omnium quæ turpes ſunt, turpiſſima eſt ſimulatio. S. Gregorius Nazianz. orat. de Epiſcop.* Minden rút dolgok kőzőtt leg rútabb a' ſzines tettetés. De a' pogány *Cicero* itilete ſzerént-is, *Apertè odiſſe, vel amare eſt magis ingenui, quàm fronte occultare ſententiam*, Nyilván *S. Paſianus Barcinon. Ep. 2. ad Simphron.* *S. Gregorio Nazianz. or. de Epiſc.* *Cicero.*

ſzeretni, vagy gyûlölni inkább illik emberséges emberhez, hogy ſem mint kûlsô ſzinnel itiletet paláſtolni. Mire nézve arra kérlek, a' mire Szent Pál kérte a' Corintúsbélieket
1. ad Cor. 5. 5. *1. ad Cor. c. 5. Auferte malum ex vobis ipſis.* Veſsétek el magatoktul a' gonoſzat. Ha illyen áll orcza alatt élt valaki, vonnya le, és legyen igaz fia Iſtennek, legyen annak haſonlatoſsága rajta, melly abban áll, hogy egyûgyû, igaz, és
2. ad Phil. c. 1. v. 10. nem változo, arra kérlek, a' mire Szent Pál a' Filipieket, *Ut ſitis ſinceri, & ſine offenſâ in diem Chriſti repleti fructu juſtitiæ per Jeſum Chriſtum in gloriam, & laudem Dei. 1. ad Phil. c. 1.* Hogy legyetek tiſztán igazak, és botránkozás nélkûl a' Kriſtus napjára &c. Igy ha ſzámadáſra juttok, megiſmérvén rajtatok képét, és haſonlatoſságát, maga tárházában örök dicsôségében, bé viſzen, és örökké dicsôit. Amen.

PÜNKÖSD UTAN,
HUSZONKETTÖDIK VASARNAP,
HARMADIK PREDIKACZIO.

Az álnokságot el kell távoztatnunk, mert ſem az álnokban nincſen része az Iſtennek, ſem az álnoknak az Iſtenben.

Matt. c. 22. *Cognitâ autem Jeſus nequitiâ eorum, ait, quid me tentatis hypocritæ? Matt. cap. 2.*

Ertvén pedig Jeſus az ô álnokságokat, monda, mit kêsértetek engem kép-mutatók?

Urunk

VRunk minden cselekedetinek követésére, ugymint az üdvösségre bizonyoſſan vezető kalauzoknak, minnyájunkat gyakorta a' mint hitt, és sürgetet Szent Pál, *Estote imitatores Dei. ad Ephes. c. 5.* Legyetek az Istennek követői. Maga pedig azt verte fejünkben. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Matt. c. 11.* Tanullyatok én tőlem, mert én szelid vagyok, és alázatos szivű, elmélkedésre valo dolgot inditott a' máj Evangeliumban olvastatott feleletivel, mikor a' Fariseusok barátságos, noha szines kérdésekre keményebb dorgálással igy felele, *Quid me tentatis hypocritæ?* Mit késértetek engemet álnok kép-mutatók? mert ugyan-is ki nem láttya, hogy bőcstelenyebb szó volt az, mikor azt mondották néki, *Dæmonium habes*, őrdőgöd vagyon, hogy sem mint mikor igy szollanak, *Scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces, dic ergò nobis, quid tibi videtur. &c. Ibidem.* Tudgyuk, hogy igaz mondó vagy, és az Istennek úttyát igazságban tanitod, mégis amarra csak nagy szelidséggel azt felelé, *Ego dæmonium non habeo.* Ennékem őrdőgőm nincsen, hanem tiszteltelem az Atyámat, erre pedig haraggal szoll, mit késértetek álnok kép-mutatók? hogy vagyon itten a' szelidsége, a' mellyet követsünk? de ha hellyén hadgyátok az én vélekedésemet, ugy tetzik énnékem, hogy semmit szelidsége ellen nem vétet, mert az őrdőg ellen állani, nem változtattya az, az emberi szelidséget, hanem embernek ember ellen kegyetlenséggel lenni, ez veszi el a' szelidséget, amott emberi vétek volt az, hogy haragjokban szollottak a' Zsidók, de ez, hogy hizelkedve késértették, őrdőgi vétek volt, s' azért mondatik, *Cognitâ nequitiâ eorum*, megismérvén álnokságokat, avagy gonoszságokat, mert ez a'

ad Eph. c. 5.

Matt. c. 11.

Ibidem.

szó; *nequitia*, gyakortább az ördögi gonoszságot jelenti,
1. Reg. c. 16. igy 1. *Reg. c. 16. Spiritus nequam*, álnok a' gonosz léleknek
Matt. c. 12. mondatik, Szent *Matt. c. 12. Assumit septem Spiritus nequiores se.* Magánál álnokabb, gonoszabb hét lelkeket vészen melléje. Szent Pál-is *ad Ephes. c. 6.* Mi ellen kellessék leg
ad Eph. c. 6. inkább harczolnunk, az ördögöt értem, azt mondgya, *Contra Spiritualia nequitiæ in cœlestibus.* Nincsen nékünk tusakodásunk a' vér, és test ellen, az az, ember ellen, hanem a' lelki gonoszságok ellen a' mennyejekben, az ördög ellen, mivel azért ördögi vétek volt álnokul meg-kerülni szép szókkal üdvözitönket, hogy meg-ejthetnék szavában, nem csuda, ha szeliden nem szollott a' leg szelidebb Jesus.

Igaznak vallották ők Urunkat, tehát a' mint igazság volt, ellene kellett állani, és ki nyilatkoztatni az ő álnok hamiságokat, ördögi vétkeket. Hogy pedig az álnok hizelkedő szók ördögi vétek, bizonyittya Szent *Chrysostomus*
S. Chrysost. hom. 13. in Matt. *hom. 13. in Matt.* a' hol igy szoll: *Blandiri ut noceant, diaboli est, corrigere verò ut prosit, Dei; quis autem alteri blandiri potest, & non nocere?* Arra a' végre hizelkedni, hogy árthassanak, micsoda vétek? hanem ördögi, a' mint hogy ellenben meg-feddeni valakit, hogy jobbullyon, Istenes; s' kicsoda pedig az a' hizelkedő, a' ki nem árt? *Qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.*
Isaiæ c. 3. *Isaiæ c. 3.* Valakik (ugymond a' Szent Lélek) hizelkedve tégedet boldognak mondanak, azok a' kik meg-csalnak, azok a' kik a' te lépéseidnek útyát el vesztik, el hányák.

Nem de nem e' miatt vesztették-é útokat üdvösségekre az első atyáink, hogy az álnok kigyónak hallották hizelkedését? valamint pedig akkor ártott az ördög, ugy
S. Petrus Damianus e' máj napig-is mind árt a' csalárdul hizelkedő. S' azért
opusc. 50. c. 8. mondotta *Damianus* Szent Péter *opusc. 50. c. 8. Sæpè malus Spiritus, velut avis in ramo arboris, sic in lingva ponitur adula-*

to-

toris. Leg gyakrabban, valamint hogy a' madár az ágra szál, ugy az ördög az hizelkedő nyelvére.

Mivel azért illyen temerdek gonoszság a' csalárd hizelkedés, és álnokság, azon kivül, hogy ördögi vétek, meg-mutatom, hogy csak azért-is el kell kerülnünk, hogy semmi álnokban része nincsen az Istennek, se azoknak Istenben, s' végtére-is fejére fordul gonosz szándéka. *Propositio.*

Bátoritván a' Romajakat Szent Pál, hogy bizváſt kezdenének minden jónak mivelésére *cap.* 5, azt irta; *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Csak jol akarjuk végbe vinni üdvösséges dolgainkat, vagyon immár arra segitségünk, mert a' Szent Lélek által ki öntetett szivünkben az Istennek szeretete, csak arra kell vigyázni, hogy csalárdság senkiben ne találtassék, mert meg-vagyon irva ugymond Szent Agoston, *Spiritus Sanctus effugiet disciplinæ fictum, seu dolum, ubi enim dolus est, ibi charitas nulla est.* A' fegyelemnek lelke futtya a' tettetőt, és meg-vonsza magát az értelem nélkül valo gondolatoktul, *Arabicus legit, avolat.* Sőt nem csak megvonsza magát, nem csak futtya a' csalárdot, de ugyan repül előtte, akarván jelenteni az irás ezzel, hogy bátor az előtt benne lakot emberben a' Szent Lélek, az Istenség, de minek utánna álnokul kezdett bánni felebaráttyával, mindgyárt el távozott tőle, ugy annyira, hogy semmi részében toább ne lakoznék, mellynek bizonyságára midőn egy álnok ember ajánlaná magát Krisztus Urunk követésére, azt felelé néki, *Vulpes foveas habent, & volucres cœli nidos ubi requiescant, Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet, Lucæ c. 9.* A' rókáknak lyukai vannak, és az égi madaraknak fészkei, de az ember Fiának nincsen hová fejét le hajthassa. Az az, a' csalárd szivben minden álnokságnak helye vagyon, azért ki rekesztetik onnan a' Krisztus, *ad Rom. c. 5.* *S. August.* *Arabicus legit.* *Luc. c. 9.*

ſtus, ſemmi meg-maradáſa nincſen benne, a' mint Szent Ambrus ezen ſzókat magyarázván, azt mondgya: *Dominante verſutiâ cùm ſimplicitati ſit locus, nulla poteſt in affectibus ſingulorum Divinitatis eſſe profeſſio. l. 4. in Lucam.* A' hol uralkodik a' cſalárdság, és álnokság, mivel az egyûgyû igazságnak hellye nincſen, az Iſtennek-is nem lehet ſemmi birtoka azoknak indulatiban, s'azért cſak haſzontalan magát Iſtennek tartani, mikor nincſen igazság az emberi ſzivben. Mellyet hogy bölcſen meg-jövendölne Salamon *Prov. c. 14.* azt mondgya: *Filio doloſo nihil erit boni.* Az álnok fiunak ſemmi jova nem léſzen, a' hol nem ſzoll a' földi jókrul, hanem arrul a' jórul, a' melytûl reánk árad, s'foly minden jó, s'annyit téſzen, haſzontalan az álnok embernek magát Iſten fiának tartani, mert nem léſzen réſze Iſtenben, a' ki minden jót foglal magában. Melly iránt valo kárát hogy jol meg-értsétek, gondollyátok el, melly veſzett állapotu az a' fiu, a' kinek attya jovajbul nem ſzabad réſzesûlni.

S. Ambroſ. l. 4. in Lucam.

Prov. c. 14.

Eſau hogy cſak az elsô áldását attyának el mulatta-is, annyira meg-keſeredett, hogy ugyan orditana belé, a' mint az irás fel jedzette, *Irrugijt clamore magno. Geneſ. c. 27.* Halván a' mik tôrténtenek othon nem létében, nagy kiáltáſſal orditott, s'mit veſztet el annyit Eſau, hogy ugyan baromi módon orditana? ah! azt hallotta, *Frater tuus accepit benedictionem tuam.* A' te ôcséd el vette a' te áldáſodat. S'azért kellett orditani? micſoda volt ez az áldás? a' földnek kôvérsége, és az égi harmat. De hiſzen ezek-is cſak munkája után haſználnak, s'mégis annyira érzette kárvallását, hogy meg-kélelhetlenûl ſzomorkodnék.

Geneſ. c. 27.

De micſoda kárvallás ez ahoz képeſt, a' mellyel az-is el veſztetik, a' kitûl vagyon mind az égi harmat, mind a' földnek ſirja, a' kitûl ſzármazik mind teſti, mind lelki jo-

va

va embernek. Bizony tehát ha nagy kárvallás az el mulandó jót el veſzteni; nagyobb kárvallás magát Iſtent el-veſzteni. Valaki pedig álnok, *Nihil illi erit boni*, annak ſemmi jova nem léſzen Iſtenben, ſem az ő jovaiban.

Ez hozta eſzére a' tékozló fiat, hogy eſzében jutott attyának gazdagsága, a' kinek jovajbul csak a' béreſek-is réſzesûlnek, s' ő pedig azoktul meg-foſztatván a' vállunál éheznék. Bizony olly rettenetes dolog a' mennyei Attyának jovaitul, s' magától meg-foſztatni, hogy midőn legnagyobb rettentéſſel akarná az álnok Zſidókat Kriſtus Urunk rettenteni, csak azt mondá, *Filij regni ejicientur foras.* Az orſzágnak fiai ki vettetnek, az az, a' kiké le't volna a' mennyei örökség, azok álnokságokbul ki vettetnek, és ſem Iſtennek ő bennek, ſem ő nékik Iſtenben, és az ő jovajban nem léſzen réſzek. Mert bé kell annak tellyeſedni; *Filio doloſo nihil erit boni.* Az álnok fiunak ſemmi jova nem léſzen, el távozik tőle az Iſten, és ez minden jovaival.

Nem elégedik pedig-meg ezzel a' bûntetéſſel a' Szent Lélek, hanem átkot-is vét fejére az álnoknak. S' azt mondgya *Eccleſ. c. 2. Væ duplici corde, & labijs ſceleſtis, & viam ingredienti duabus vijs.* Jaj a' kettős ſzivnek, jaj az iſtentelen álnok ajakaknak, jaj, és átok fejére a' ket uton járonak. *Eccl. c. 2.* De miért jaj? nem udvariság-é inkább jó ſzót adni az egyûgyûnek? és alkalmatos ûdőben meg-ejteni? ſemmi nem kőzönségeſſebb, mint ſzolgálattyát ajánlani ſzóval, azon buſulni, hogy alkalmatoſság nincſen a' kedveskedésben, de azonban tekélletlen igiret: azt-is el venné tőle, a' mivel bir, az, a' kinek hizelkedik, többeknek fel vagyon zavaros vizzel ſzivek keverve, mint tiſztával. De ha fellyûl tiſztának látzik-is, ugyan csak ollyan, mint az őrvény, a' melly mindent fenekre teker le, máſt beſzél, és máſt ért.

Es hogy Szent Gergellyel ſzollyak *lib. 4. moral. c. 16.*

S. Greg. l. 4. mor. c. 16. *Sapientia eſt cor machinationibus tegere, ſenſum verbis velare.* Annyira tartatik a' két kézre nyargaló nyelv, hogy csak a' mondaſsék bölcſnek, a' ki alatomban valo incſelkedéſekkel ſzivét el tudgya födözni, a' ki ſzavai értelmét hizelkedö ſzókkal bé ſzokta baranálni. O átkozott álnokság! el

Prov. c. 3. vetett gonoſzság! *Abominatio Domini eſt omnis illuſor. Prov. c. 3.* Akár mit tartsatok az illyenek felöl a' világon, de bizonyos az, hogy az Ur elött nem más ezeknek álnoksága, hanem utálatoſság, s' a' mint hogy ki vettetik a' mi utálatos, ugy ezek-is ki vettetnek az Urnak kedvébül, s' azért kiáltatik, *Væ duplici corde, væ labijs ſceleſtis!* Jaj a' kettös ſzivünek, jaj a' csalárd ajakaknak! jaj a' kettös útunak.

Mert mihelett az Urtul el vettetnek, az ördögnek vettetnek, mihelett nincſen bennek birtoka Istennek, és ö nékik ſincſen réſzek Istenben, ah! akkor az ördögé kezdenek lenni. Nem mondanám én ezt, ha elöttem Szent Ambrus nem mondotta volna, a' ki igy ſzoll *tract. 7. in*

S. Ambroſ. tract. 7. in Joan. *Joan. Væ duplici corde, qui partem faciunt Deo in corde ſuo, partem faciunt diabolo. Iratus Deus, quia ibi fit pars diabolo, diſcedet, & totum diabolus poſſidebit.* Jaj a' kettös ſzivünek! a' ki réſzt hagy az Istennek, és réſzt az ördögnek, mert meg-haraguván Isten azért, hogy az ördögnek réſz adatott, meg nem marad, hanem ki költözik, és az ördög véſzi rajta mindeneſtül birodalmát. A' ki együgyü Isten, nem kedvel máſt, hanem az együgyü mondáſt.

Jól tudta ezt Salamon, s' azért igy ſzollott Istennek:

1. Paral. c. 29. v. 17. *Scio Deus meus, quòd probes corda, & ſimplicitatem diligas, unde & ego in ſimplicitate cordis mei lætus obtuli univerſa hæc. 1. Par. c. 29.* Tudom én Istenem, hogy meg-probálod te a' ſziveket, és csak az együgyüséget ſzereted, azért én-is az én ſzivemnek együgyüségében adtam ezeket mindeneket néked. Félt tudni illik attul Salamon, hogy ha kettös lé-

ſzen

ſzen ſzive, ajándéka ſem léſzen kedves, ugymint annak, a' ki gyűlöli az álnokságot, és annyira gyűlöli, hogy annak meg-bűntetésére nem-is méltóztatik maga menni; hanem más által bűnteti: s'azért kiáltya a' Proféta által. *Væ Aſſur virga furoris mei, & baculus ipſe eſt, in manu eorum indignatio mea, ad gentem fallacem mittam eum, & contra populum furoris mei mittam eum. Iſaiæ c. 10.* Jaj Aſſurnak! ő az én haragom veſzeje, és pálczája, az ő kezében az én buſulá-ſom, a' cſalárd nemzetséghez küldöm őtet, és az én haragomnak népe ellen parancſolok néki. Más helett pedig a' Sodoma, és Gomorrha vétke annyira el hatott, hogy éppen égig kiáltana, s'mégis nem bizza máſra bűntetését, hanem maga ſzáll le bűntetésére, *Clamor Sodomorum, & Gomorrhæorum multiplicatus eſt, & peccatum eorum aggravatum eſt nimis, deſcendam, & videbo. Geneſ. c. 18.* A' Sodoma, és Gomorrha béliek kiáltáſa meg-ſokaſodott, és a' vétkek igen meg-ſullyoſodott, le mégyek, és meg-látom.

Iſaia 9. 10.

Geneſ. c. 18. v. 20.

O rettenetes kiáltás! kétség nélkül meg-romlik Sodoma, meg-romlik Gomorrha, de ugyan mégis tűrhetőbb véteknek látzik azoknak gonoſzsága, mint Iſraël vétke, mert ezeknek maga megyen bűntetésére, de Iſraël bűntetésére az Aſſiriuſokat küldi, még arra-is méltatlanoknak itilvén, hogy maga bűnteſſe. S' vallyon micſoda vétek volt az, a' melly Sodoma vétkét meg-hallatta? nem más hanem a' cſalárdság. *Gentem fallacem. Caldæus. Populum hypocriticum.* a' kép-mutatás, nem hinném én ezt magam-is, hogy nehezebben eſett Iſraëlnek álnoksága, mint a' Sodomabéliek-nek utálatos vétke, a' kiket tűzzel égetet ki e' világbul, de magát hallom, melly keſerveſen panaſzolkodik Jeremiás ſiralmi között *Threnor. c. 4. Major facta eſt iniquitas populi mei peccato Sodomorum, quæ ſubverſa eſt in momento, & non cæperunt in ea manus.* Sokkal nagyobbá lett az én né-

Caldæus.

Threnor. c. 4.

pem vétke a' Sodoma vétkénél, a' melly egy szempillantásban fel forgattatott, de ugyan nem fogtak ehez kézzel, az az, a' mint magyaráztatik, teremtett állat keze nem bűntette, hanem maga az Isten, valamint *Consilium malum consultori pessimum.* ugy az álnokság a' mint a' róka a' farkast, és oroszlányt magok tanácsából ejtette kelepczében, de a' Zsidóságot másokkal bűntette.

Mert a' Zsidóság hamis, álnok, és kép-mutató volt.
S. Thomas. Igy okoskodik Szent Tamás, s' talán ez az oka, hogy az álnok csalárd ember maga magának bűntetője, mert gyakrabban magát ejti-meg gonosz szándékával, ugy hogy a' miben mást akar meg-rontani, maga romollyék-meg. *Ca-*
Psalm. 34. *ptio quam abscondit, apprehendit eum. Psalm. 34.* A' melly tőrt el rejtett a' gonosz álnok ember, azon tőrben esik, mikor tudni illik hizelkedő szókkal másnak akarja ki venni titkait, hogy azért meg-ejthesse, ah' előbb maga gonoszsága ismértetik-meg, s' ugy meg-gyűlöltetik, hogy barátságát ki ki kerülye. Mert a' csalárdság nem külömböz a' tűztül Szent Agoston mondásaként, a' ki gonoszságnak nevezi
S. August. az álnokságot. *Sic putate malitiam, quomodo ignem, incendere vis aliquid aliud, illud, quod admoves priùs ardet, nisi ardeat non incendit.* Ollyannak véllyétek a' gonoszságot, mint a' tűzet, ezzel ha mást valamit akarsz meg-égetni, szükség maga égjen előbb, egyébaránt ha nem ég, mást meg nem gyujthat. Sőt, *Malitia tua ut alteri non noceat, fieri potest, ut autem tibi non noceat, fieri non potest.* A' te gonoszságod ugy lehet, hogy másnak nem árthat, de hogy magadnak ne ártson, lehetetlen.

Jusson csak eszetekben Goliát, és Holofernes, ezek mindenike maga haragjától veszett el, hogy az álnokok példája lennének, a' kiknek fegyvere álnok nyelvek magok veszedelme; a' mint Szent Dávid maga meg-átkozta

őket,

őket, mondván: *Gladius eorum intret in corda eorum. Pſalm.* *Pſalm.36.*
36. Magok kardgya, és palloſa az ő magok ſzivét járja ál-
tal, micſoda pedig az ő kardgyok? hanem hamis nyelvek,
hizelkedő beſzédek azon Szent Dávid Sóltáraként, *Exa-*
cuerunt ut gladium linguas ſuas. Mint a' kardot ugy meg-éle-
ſitették nyelveket, *Intenderunt arcum, rem amaram.* Meg-
vonták a' kézijokat, keſerű dolgot, s'mi végre? hanem
hogy meſzirűl árthaſſanak. De nem árthatnak, mert az-
is meg-vagyon ugyan ottan irva: *Arcus eorum confringe-*
tur, őſzve tőretik az ő kézijok, az az, hamis ſzándékok.
S'mind azon által mégis ô boldogtalan ûdők! annyira el
ſzaporodott az álnokok ſokasága, hogy alig tudgyon az ár-
tatlan kinek hinni, és ez eleintűl fogva, ugy, hogy keſer-
veſſen panaſzolkodgyék, és ſziveſſen fohászkodgyek Szent
Dávid, *Salvum me fac Domine, quoniam defecit ſanctus, quo-*
niam diminutæ ſunt veritates à filijs hominum, vana locuti ſunt *Pſalm. 11.*
unuſquiſque ad proximum ſuum, labia doloſa in corde, & corde
locuti ſunt. Pſalm. 11. Oh én Uram! ſzabadits-meg engem,
ne hagy meg-eſnem, mert el fogyott a' ſzent, mivel meg-
kiſſebbettenek az igazságok az emberek fiainál, mivel hiv-
ságoſſat ſzollott eggyik a' máſiknak, hamiſſak ſzivekben
az ajakok, noha ſzivel ſzollottak, az az, ugy tettetik ma-
gokat, mint ha leg ſziveſſebb baráttyok volnának. Hiv-
ságot ſzollanak, mikor? ah! akkor, mikor vagy tekéſletle-
nűl igérik barátságokat, vagy mikor a' meg-buſult ártat-
lant vigaſztalván ſzavában meg-akarják fogni, gondolat-
tyát ki akarják tanulni, hogy inkább ſzomorithaſsák.

Meg-ſzaporodott mondom ezeknek ſokasága, de tud-
gyátok-é mint kell magunkat viſelnünk? vigyázáſſal, tű-
réſſel, mert ha tűrűnk, s'magunkat vigyázva ojjuk tőlek,
azoknak fegyvere alatt bátorságoſan meg-maradunk.

Igy felelt volt egykor egy nemes ember némely Spar-

tanus vitéznek, inbább hiszem egy fejedelem a' másiknak a' ki midőn azt jovallaná, hogy a' Persák ellen ne menne, mert azoknak olly sűrű az el lőtt nyilaik, hogy a' napnak-is el vennék világát, azt felelte, jól vagyon, annál jobban harczolunk az árnyékban; igy vagyon a' mi dolgunk, a' sok álnokoknak csalárdsága gyakorta el veszi világát, és fényességét a' napnak, az az a' jó hirnek névnek, de ezzel csak azt mivelik, hogy leg inkább használlyanak, mert az alázatosságban meg-tartatunk, s' mint egy árnyékban magunkat jobban óltalmazzuk.

Mivel azért másokban gyűlőllyűk, és dorgállyuk az álnokságot, mit mondatok jobbat? mint azt; hogy mi-is magunkat óltalmazzuk az illyen álnokságtul. Hallyuk Sz. Ambrust, a' ki igy kér bennűnket; *Nemo loquatur in dolo ad proximum suum, laqueus est in verbis nostris.* Ne szollyon senki álnoksággal felebaráttyával, mert a' mi szavainkban tőr vagyon, s' kit ejt-meg hamarébb, hanem magunkat. Hallyuk Szent Pétert, és fogadgyuk szavát, a' ki igy szoll, és kér; *Deponentes omnem malitiam, & omnem dolum, & simulationes, sicut modò geniti infantes, rationabiles sine dolo lac concupiscite.* Le tévén minden gonoszságot, és minden csalárdságot, álnokságot, és kép-mutatásokat, mint a' most szűletett gyermekek álnokság nélkűl értelmes tejet kivánnyatok, az az, igazságot, és egyűgyűséget beszédetekben, cselekedetetekben, igy lészen, hogy az Isten része légyen bennűnk, és minékűnk Istenben, és senki magát nem veszti, hanem őrők életre nyeri-meg, a' hol semmi visza vonyás, sem álnokság nem találtatik; hanem békeség, egyesség, és egy más szeretete Isteni eggyűgyűségben mind őrőkké.

S. Ambrosius.

Amen.

PŰN-

PŮNKŐSD UTAN, HUSZONHARMADIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

A' ki meg nem akar halni, baráttya legyen az Istennek.

Non est mortua puella, sed dormit. Matt. cap. 9. Matt. c. 9.

Nem hólt-meg a' leányzó, hanem aluszik.

MInden élők előtt leg kedvetlenyebb dologrul kezdvén beszédemet, a' rettenetes halálrul, alig találtam fel, mivel kedveltessemmeg, mert akár azt beszéllyem, hogy személly válogatás nélkůl egyaránt bánik a' gazdaggal, mint a' szegénnyel, az erőssel, mint az erőtelennel, az iffiuval, mint a' vénnel, a' bolonddal, mint a' bőlcsel, akár pedig azt fejtegessem, hogy bizonytalan ůdőben bizonyos olly el kerůlhetetlenůl, hogy valaki szůletet, annak erre reá kellyen menni, és a' mi régi atyánknak reánk hagyott adósságát ki fizetnůnk, minden felől irtóztatást, nem bátoritást szerzek szivetekben.

Ez az halál az, a' ki meg-késérti a' kenyen kedvén élő gazdagot, ugy annyira, hogy azt kiáltsa felőle a' Sirák fia. *O mors! quàm amara est memoria tua homini pacem habenti in substantijs suis, viro quieto, & cujus viæ directæ sunt in omnibus, & adhuc valenti accipere cibum. Eccles. c. 41.* O halál! melly keserves a' te emlékezeted az ő jovajban békesége lévő embernek, a' nyugodalmas férfiunak, és a' kinek Eccles. c. 41. v. 1.

útai

útai mindenekben szerencsések, és a' ki még bé veheti az eledelt.

Ez az halál az, a' melly ellen panaszolkodnak az iffiak, hogy mint a' rósát le szakasztyuk ůdőtlenségében-is, ugy őket ki vészi életek virágábul, mert igaz ama' Szent Jób mondása: *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut umbra. Job. c. 14.* Az aszszony állattul szűletet ember rővid ůdeig él, a' ki mint a' virág ki cserázik, s' ugy szalad mint az árnyék.

Job. c. 14.

Ez előtt el ájulnak az erősek, kik noha meg-vitak az oroszlányokkal, a' Goliátokkal, és Oriásokkal, de ez ellen semmit nem tehetnek, a' mellyeken mind által ment Sz. Dávid, de ez előtt valo erőtlenségét látván, csak azt kiálta, *Quis est homo qui vivet, & non videbit mortem. Psalm. 88.* Allyon elő, a' ki erősségével kérkedik? mutassa bajvivásában győzhetetlenségét, meg-fujthatta a' medvét, el szaggathatta az oroszlányt, le verhette a' földre az oriást, de vallyon kicsoda olly élő, a' ki a' halált meg-győzhesse? ez előtt nincsen kűlőmböztetése a' bölcsnek, és esztelennek, mert a' mint ennek, ugy meg-kell halni amannak. *Quid habet amplius sapiens à stulto? nisi pergat illuc, ubi est vita. Eccles. c. 6.* Mivel vagyon több az eszesnek a' bolondnál? hanem hogy oda mennyen a' hol élet vagyon, az az, az ůdeig valo halál által az halhatatlan életre.

Psalm. 88.

Eccles. c. 6. v. 8.

S' talán ezért nem akarván meg-szomoritani kedves alkotmányát a' teremtő Isten az embert, mindeneket teremtet, menyet, földet, és azokon minden ékességet, eleven állatokat a' levegő égen, és a' földön, és a' tengerekben, s' vizekben, de az halált nem alkotta. *Deus mortem non fecit, nec lætatur perditione vivorum. Sap. c. 1.* Nem alkotta az Isten az halált, se nem szerzette, se nem vigad az élők veszedelmében, ugymond a' bölcs Salamon.

Sap. c. 1.

Ki-

Kicsoda hozta tehát bé kőzinkbe ? oh ! kegyetlen ellenség, valaki dolga ! nem volt a' baráttya az embernek, valaki reá kénszeritette az halálra nemzetűnket ! szerette az, a' ki halhatatlanságra alkotta, de gyűlőlte az, a' ki halandoságra vette. *Deus creavit hominem inexterminabilem, & ad imaginem similitudinis suæ fecit illum. Invidiâ autem diaboli mors intravit in orbem terrarum. Sap. c. 2.* Az Isten (ugymond azon bőlcs) halhatatlanná teremtette az embert, és hasonlatosságának képére alkotta őtet, az ördőg irigységébűl jőtt pedig bé a' halál a' főld kerekségebe. Egy szóval, *In omnes homines mors pertransivit. ad Rom. c. 5.* Minden emberekre el hatott a' halál. Annak okáért ne bizza el senki magát se iffiuságában, se gazdagságában, se erősségében, mert a' mi a' fel háborodott tengernek mondatott, azt veheti ki ki magára. *Huc usque venies, & non procedas amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos. Job. c. 38.* Eddig jőj, és toább ne meny, és itt ronts-meg a' te fel dagadot habjaidat. Le tészi liliakját a' halál előtt a' vitéz, el hervad az iffiuság virága, el lankad ereje az erősnek, el némul a' bőlcs, a' szépség el rútul, meg hal az elevenség. Kinek volna tehát kedve valamit hallani a' halálrul ? de jó kedvel legyetek, csak tanácsomon járjatok, meg-tanitlak arra hogy meg ne hallyatok, hanem ha mi erőt vészen is rajtatok a' halál, tőbbet ne veheſſen, hanem csak annyit, a' menyivel egy nyugodalmas álomra le fekteſſen.

Sap. c. 2. v. 23.

ad Rom. c. 5. v. 12.

Job. c. 38. v. 11.

Propositio.

Nehéz dolgot vettem fel meg-probálni (el hittem ki ki azt gondollya) mert ha igaz az, hogy *Statutum est omnibus hominibus semel mori.* El végeztetett az, hogy minden embernek meg-kell halni. Miképpen hihető az, hogy meg ne hallyunk ? de ha Szent Pált bizonyságul vészem, hitet szerzek beszédemnek, a' ki igy szoll *ad Theſſ. c. 1. 4. Nolumus vos ignorare fratres de dormientibus, ut non contristemini,* *ad Theſſ. c. 1. 4. v. 12.*

ſicut & cæteri, qui ſpem non habent. Nem akarjuk atyámfiai, hogy tudatlanságban legyetek az el aluttak felől, hogy ne bánkodgyatok, mint egyebek-is a' kiknek nincſen reménſégek, a' hol a' hivek halálát álomnak nevezi, és a' megholtakat aluoknak, mert ugyan-is ha a' fel támadáſt hiſzûk, a' halált is álomnak kell hinnünk, mivel nem az halottak, hanem az áluok ſzoktanak fel ébredni, és fel ſerkenni. Mire nézve az Anyaſzent-egyház eleintûl fogva azzal a' ſzóval élt a' meg-holtakrul, *Obdormivit in Domino.* Ez a' Kriſtus hive el alutt az Urban.

Iſaiæ c. 26. v. 19.

A' kiket koporsójokban mint nyuguó ágyokban megſzollitván Iſaiás, azt kiáltya; *Expergiſcimini, & laudate, qui habitatis in cinere c. 26.* Serkennyetek fel, és dicſirjétek az Urat, a' kik a' hamuban laktok. Melly kiáltáſa a' Prophétának ki nem láttya, hogy haſzontalan volna, ha a' hivek halála nem volna álom? mert a' ki meg-hólt nincs az annak hatalmában, hogy fel ſerkennyen, de a' ki aluſzik, a' kiáltáſra fel ébred, és fel ſerkenvén fel kél: s'nem-is hellyes kivánság volna az, hogy dicſirjék az Urat a' halottak, ha nem alunnának, mivel Szent Dávid ſzava az, *Non mortui laudabunt te Domine. Pſalm. 113.* Nem a' halottak dicſirnek Uram téged, kicſodák tehát? az élők, *Sed nos qui vivimus benedicimus Domino ex hoc nunc, & uſque in ſæculum.* Mi a' ki élünk, mi dicſirjük, és áldgyuk az Urat, moſtantul fogva mind örökkê.

Pſalm. 113. v. 17.

Hellyen hadgya Szent *Hieronymus* az én beſzédemet, és azon Iſaiás kiáltására azt mondgya, *Quia mors illorum ſomnus eſt, nequaquam reſurgere, ſed expergiſci, & evigilare dicuntur. in c. 8. Iſaiæ.* Miért nem mondgya a' Próféta, támadgyatok fel, hanem ſerkennyetek fel? azért, mert azoknak halála az aluás, és álom, egyébaránt nem mondatnék nékik, hogy ſerkennyenek fel, és fel ébredgyenek.

S. Hieron. in cap. 8. Iſaiæ.

Nem

Nem hitték ezt a' vér szopó tyrannusok, és pogányok, s'azért a' Szenteket mid addig kinzották, mig minden erejekből ki vévén, vagy testeket egyben rontották, vagy el szaggatták, azzal vélvén, hogy életeket el veszik. De meg csálták magokat, mert azokkal a' kinokkal csák megsibbasztották ôket, és kedves aluásokra készitették, a' mint a' bölcs meg-irta *Sap. c. 3. Justorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis, visi sunt oculis insipientium mori, illi autem sunt in pace.* Az igazaknak lelkei az Ur kezében vannak, és nem éri ôket a' halálnak kinnya, ôk az esztelenek szemeinek meg-halni láttatnak, de ôk békeségben vannak. Haszontalan ott a' testet kinozni a' halálra, a' hol a' lélekhez nem férhetni, a' lélek adgya az életet, ha tehát az Urnak vagyon kezében az igazak lelke, ki férhet hozzá? ki ôlheti-meg ugy, hogy meg-hallyon a' Krisztus hive. *Sap. cap. 3. v. 1.*

El hitte ezt olly bizodalommal Szent Dávid Király, hogy boszontva mondaná a' halálnak, *Non moriar, sed vivam, & narrabo opera Dei. Psalm. 117.* Nem halok-meg, hanem az Urnak cselekedetit beszéllem, és hirdetem, mint ha az orra alatt poczkázna a' halálnak, és fittyet vetvén, boszontaná mondván, nem félek tôled kegyetlen halál! vesd-meg kelepczédet, meg-ejtesz, de *Non moriar*, azzal meg nem halok, sérts-meg halálos nyiladdal, meg-sebesitesz, de *Non moriar*, nem halok-meg. Vedd el erômet, fonnyaszd el testemet, szemeimet homályositsd el, nyujtoztass ki, tégy koporsóba, el boritasz, de *Non moriar*, csak azért sem halok-meg, hanem boszuságodra-is élek: megtér az el vett ôrôm, meg éled a' lankatt testem, fényességre fordul szemeim homállya, koporsómba tételem nyuguó nyoszolyámban aluttat. *Psalm. 117.*

O boldog álom! a' melyben a' békeséges nyuguás alatt

meg-szabadul ember a' haláltul! és a' mit mások fáratságos munkájok alatt sem érnek el, ô magáévá tészi az Urnak ôrôkségét! bé tellyesedik tudni illik ama' régi igirete Istennek. *In sex tribulationibus liberat te, & in septima non tangit te malum. Job. c. 5.* Hat háboruságbul szabadit-meg téged, és a' hetedikben nem illet téged a' gonosz, melly szókat magyarázván Szent Bernárd igy szoll: *Veniet quidem mors, ipsa enim est septima tribulatio sed somnus erit electis Dei, & ecce hæreditas Domini. in hunc textum ser. de verb. Job.* El jô ugyan a' halál, mert ez a' hetedik háboruság, de e' hellyett álmok leszen az Isten válaszotinak, mert imé az Urnak ôrôksége.

Job. c. 5. v. 19.

S. Bernard. in hunc textum ser. de verbis Job.

Ugy de miképpen lehet az, hogy aluással juthassunk ôrökségünkhez? mást tanultam én ama' jámbor Kempis Tamástul, a' ki azt beszélli, nem éri el senki a' fel tett czelt, és határt futás nélkûl, nem juthat a' jutalomhoz bajvivás nélkûl senki, nyugodalomra fáratság nélkûl nem érkezik, s' mégis aluásunkért adattassék-meg a' mi ôrökségünk? ugy vagyon ugymond Szent Dávid, *Cùm dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini. Psalm. 126.* Mikor az ô szerelmesinek álmat ád, imé az Ur ôrôksége. Mert ugyanis abban kûlömbözik az hivek álma, a' világ fiai álmától, hogy ezek aluásokkal vesztik el ôrökségeket, amazok azzal nyerik-meg, a' mint Szent Gergely magyarázza, *Omnis qui dormit perdit hæreditatem, sed cùm dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini, quia electi Dei postquam pervenerint ad mortem, tunc inveniunt hæreditatem. in Ps. 126.* Minden, a' ki alusik (ugymint a' világ fiai kôzûl) el veszti ôrökségét, de mikor az Isten álmot ád az ô szerelmesinek, imé az Urnak ôrôksége, mert minek utánna halálokra jutnak a' válaszottak, akkor találllyák fel ôrökségeket.

Psalm. 126.

S. Gregor. in Ps. 126.

Es ez az oka, miért nem félünk most annyira a' haláltul,

tul, mint régenten féltenek, mert nem tudták kűlömbőztetni a' gonoszok halálát az hivek álmától, a' mint jól vette eszébe Szent *Chrysostomus hom. 31. in Matt. Mors ante Christi adventum terribilis erat, nunc autem contemptibilis ita, ut quam formidabant illi virtute clari, & tantâ erga Deum virtute freti, nunc derident & juvenes, & teneræ virgines.* Rettenetes volt a' halál Kristus Urunk el jövetele előtt, de most meg-vettetett, ugy hogy a' melytől féltenek a' tekélletes, és Istenben bizó emberek-is, most azt meg-nevetsék, és kaczagják csak az iffiak-is, és gyenge szűzek, mert álommá vált előttek a' mi az előtt halál volt. *S. Chrysost. hom. 31. in Matt.*

Altal látta ezt ama' nagy jámbor Jób, és azért hallasztását inkább nehesztellette mondván; ô bár ne szűlettem volna, vagy ha szűlettem, hamar akattam volna a' halálra. De min busúlsz Istennek szolgája? nem jobb-é élned, mint halva fekűnőd? ah! inkább választanám a' halált, miért? *Nunc enim dormiens silerem, & somno meo requiescerem, cum regibus, & consulibus terræ. Job c. 3.* Mert nem kellene most sokakon tőrődnőm, hanem aluán halgatnék, és az én álmomban nyugodnám, a' földnek Királyival, és tanácsival. A' holott vegyétek eszetekben, nem kivánnya egyenlő halálát a' földnek Királyi halálával, hanem azok almával egyenlő álmát, miért? mert azoknak bátorságos az álma, de veszedelmes halála, mikor Királyok alusznak, akkor kőrős kőrűl nagy vigyázás vagyon, őrzés, és istrázálás, senkit kőzel sem eresztenek, a' mint Salamon ágya kőrűl hatvan fegyveres állott. *En lectulum Salamonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israël. Cant. c. 3.* Imé Salamon ágyát hatvan erős férfiu állya kőrnyűl Israëlnek leg erőssebb férfiai. Igy oltalmaztatnak aluások űdején a' Királyok, de mikor meg-halnak minden ajtók, és kapuk nyitva vannak, valaki akar bé ménni, bé mehet, senki tőlők nem tart. *Job c. 3.* *Cant. c. 3. v. 7.*

Ah! tehát jobb az ô álmokkal aluni, mint halálokkal meghalni. Igy alutt koporsójában a' mi édes üdvözitönk, a' kit még a' Zsidók-is örzöttek, *Signantes lapidem cum custo-*
Matt. c. 27. *dibus. Matt. c. 27.* Bé pecsételvén ágya helyett koporsóját, és környül vévén örzökkel. A' ki felöl Szent *Damascenus*
S. Damasc. hom. de sepult. Christi. *hom. de sepult. Christi. Qui posuit mari arenam pro termino, si-*
cut leo requievit, ut catulus leonis obdormivit, ut Rex dum somnum capit custodibus septum. A' ki határává tette a' tengernek a' fövenyt, mint az oroszlány le nyugodott, mint az iffiu oroszlány el alutt, mint a' Király örzök között tette le magát az álómra, az az, bátorságosan minden félelem nélkül. O boldog halal! ô melly erös örizet alatt valo álom, és nyugodalom, s' nem rettegés, nem félelem.

De miképpen tehettyük mi azt álmunkká, a' mi másoknak halála? hallyátok Urunk mondását Lázár felöl, és meg-tanullyátok, *Lazarus amicus noster dormit. Joan. c. 11.*
Joan. c. 11. v. 11. Lázár a' mi barátunk alusik. O áldott álom! azt mondom én erre, a' mit az Apostolok mondának, *Domine si dormit salvus erit*, jól vagyon, ha csak alusik, semmi gondgya nem lészen. Igen-is csak alusik, és azért *Vado ut à somno excitem illum*, arra a' végre megyek, hogy álmából fel serkentsem, fel ébred ô egy kiáltásomra, mert barátom, és ismeri barátttyának szavát, és kiáltását.

A' hol azt tanulom én, tehát valaki baráttya Jesusnak, nem hal-meg, hanem csak el alusik. S' ki ne kivánná azért annak barátságát, a' ki a' rettenetes halált álomra változtattya? hanem az immár a' kérdés, kicsoda az ô baráttya?
Joan. c. 15. v. 13. ugy tetzik azt hallom tőle a' mit monda Tanitványinak, *Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis. Joan. c. 15.* Ti az én barátim vattok, de ugy, ha azokat meg-cselekeditek, a' miket néktek parancsolok.

O édes Jesusom! minnyájan barátságodat ohajtyuk, mit

mit parancsolsz? *Hoc mando vobis, ut diligatis invicem.* Azt parancsolom hogy szeressétek egymást, az az, igazán, csalárdság nélkül, tiszta szeretettel, mert ha az én kedvemért egymást szeretitek, kétség nélkül engemet-is szerettek. Azt parancsolom, a' mit Szent Pál ád előtökben. *Sitis sinceri sine offensa. ad Phil. c. 1.* Legyetek tiszták, igazak botránkozás nélkül, mert ha tudgyátok, az igaz barátság hamisat nem kiván, azért valakik egymást szeretitek, ugy szeressétek, hogy alattomban utánnok nem áskaltok, és ha engemet szerettek, ugy szerettek, hogy vesztemet nem kivánnyátok. *ad Phil. c. 1.*

Ezt pedig azért mondotta, mert volt ő néki baráttya, de csalárd baráttya Judás, a' ki egy felől csokolgattya, s' más felől jelt adott, hogy meg-fognák. O álnok Crocodillus! egy felől szánakodását, más felől dühősségét mutattya, mind azon által azt mondá néki, *Amice ad quid venisti?* Barátom miért jöttél? el kerülhetted volna te halálodat, de mivel csalárdul bánol velem, meg-halsz. S' azért nyilván mondotta Urunk, *Væ homini illi, per quem filius hominis tradetur, bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. Matt. c. 26.* Jaj annak az embernek, a' ki által el árultatik az Istennek Fia, jobb lett volna annak, ne született volna, mert meg-kell halni. *Forma moriendi causa nascendi est. Septimius l. de carne Christi c. 6.* A' halálnak módgya a' születés oka, az az, bár ne született volna Judás, most meg nem halna. *Matt. c. 26.* *Septimius l. de carne Christi.*

Nehezebb a' csalárd baráttyától szenvedni embernek, mint nyilván valo ellenségétől, s' igy Krisztusnak-is, és azért mondotta, *Homo pacis meæ, in quo speravi, qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem. Psalm. 40.* De még az ember-is, kivel békeségem volt, a' kiben biztam! a' ki kenyeremet eszi vala, nagy csalárdságot mivele *Psalm. 40. v. 10.*

raj-

rajtam. *Genebrardus legit. Amicus meus mihi magnas fecit insidias, me egregiè fefellit.* ôtet ugyan lehetetlen volt megcsálni, de azzal azt akarta mondani, melly nehéz barátyátul szenvedni.

Te mit mondasz erre Keresztyén? baráttya vagy-é, vagy sem? ha az, el aluszol, ha nem meg-halsz. Mert annyira nehesztelli csálárd barátsagodat, hogy inkább el tûrné nyilván valo ellenkezésedet &c. te kenyerét eszed az óltári Szentségben, s' mégis el árulod, bûnôd által, okot adván szenvedésére. &c. Nem hallottad-é mire tanitotta Josef az ô báttyait Farao elôtt? *Cùmque vocaverit vos Pha-*
Genes.c.47. *rao, & dixerit, quid est opus vestrum? respondebitis; viri pastores sumus nos servi tui ab infantia nostra: hæc autem dicetis, ut habitare possitis in terra Gessen, detestantur enim Ægyptij pastores ovium.* Hiszem éppen ezért kellene el halgatni tiszteket, mert az Ægyptiusok imádták a' bárányokat, a' pásztorok meg-ôlték, nem. Mert jobb nyilván tudgyák ellenségeket, és kerûllyék, mint velek társolkodván meg-ejtessenek, és meg-hallyanak.

Keresztyénnek, Kristus baráttyának mondod magadat? ah! vagy parancsolattya szerént élly, vagy ne mond annak magadat, mert mennél csálárdabbul bánsz véle, annál távullyabb esel barátságától, és kövétkezendô képpen a' halált el nem kerûlôd.

Mert ugyan-is ha mi nehéz, nehéz a' szép szin alatt mérget venni édes italban, a' barátság szine alatt ellenséget érzeni. *Graviter dolet injuria, quæ contingit insperata, &*
Cassiodor. l. 5. ep. 43. *si inde proveniat dolus, unde credebatur auxilium. Cassiodor. l. 5. c. 43.* Felettébb jaj az a' boszuság, a' melly véletlen történik, és ha onnan származik a' csálárdság, a' honnan segitség várattatott.

Valaki azért el akarod kerûlni a' halált, az az, azt a'

ha-

halált, a' melybůl életre ſoha fel nem ſerkenhetz, légy igaz baráttya Jeſuſnak, tarcsd meg elődben adott parancſolattyát, ſzereſſed ő érette felebarátodat, és őtet magáért, mert egyébaránt ſzűletéſed halálodra, űdvőſséged kárhozatodra változik, ha pedig igaz lélekkel, igaz ſzivel tekélleteſſen bánol véle parancſolati után járván, ſoha meg nem halſz, hanem cſak ugy aluſzol el, hogy álmod után őrőkké valo őrőkségedre, űdvőſségedre fel ſerkentetheſsél. Mellyet engedgyen az Attya, Fiu, és Szent Lélek Iſten. Amen.

PŰNKŐSD UTAN, HUSZONHARMADIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Hozzá folyamodáſunkat kivánnya az Iſten, de tellyes hittel.

Tetigit fimbriam veſtimenti ejus. Matt. cap. 9.

Illeté az ő ruhája perémit. *Matt. c. 9.*

NEm keveſsé rémittette-meg mind a' népet, mind az ő ruhája perémit érintő aſzſzonyt űdvőzitőnk, mikor hirtelen meg-állapodván azt kérdé, *Quis eſt, qui me tetigit. Lucæ c. 8.* Ki illetet, ki érintet-meg engem? mert ugyan-is ha az emberi teſtben Iſtenségét hitte, a' mint hitte-is, mivel hitéért meg-dicſirtetett, mit gondolhat máſt hanem hogy majd ſzőrnyű halált kell halni vakmerőségéért, miért nyult hozzá? ő nyomorult aſzſzony! egéſsége- *Lucæ c. 8.*

det kereſted, s' imé halálodra akattál! ugyan-is nem egyſzer történt az, hogy a' hol ki bizott, ott akadott veſztére, nem külömben, mint az égi madarak nyugováſokat reménlik a' fának ágán, s' mikor reá ſzállanak, ott akadnak-meg a' lépen. Nem jutott volt el hittem az eſzében, hogy csak azt a' hegyet ſem volt ſzabad érinteni, a' mellyre ſzállott Moyſes ůdejében az Iſten, mennél inkább nem kellett érni azt a' ruhát, a' melly magát fődőzte az Iſtent. Ama' felől azt mondotta az Iſten *Exod. c. 19. Omnis, qui tetigerit montem, morte morietur.* Minden, a' ki illetendi a' hegyet, halállal hal-meg. Nem emlékezet volt-meg ama Oza hirtelen haláláról, a' ki hogy dűledezésében hozzá kapott a' ſzent Szekrényhez, azonnan meg-holt. *Extendit Oza manum ad Arcam Dei, & tenuit eam, quoniam calcitrabant boves, & declinaverunt eam. Iratusque eſt indignatione Dominus contra Ozam, & percuſſit eum ſuper temeritate, qui mortuus eſt ibi juxta Arcam Dei. 2. Reg. c. 6.* Ki nyujtá Oza a' kezét az Iſten Szekrényére, és meg-fogá azt, mert rugodoznak vala az ökrök, és félre hajtottak vala azt, és Oza ellen haragra gerjede az Ur, és meg-veré ötet a' vakmerőségéért, ki meg-hala ott az Iſten Szekrényénél; ezeket nem tudta, vagy nem emlékezett felőlek a' jó aſzſzony, s' azért hozzá nyult Urunk ruhájához, s' ki ne féltené? annak okáért minnyájan menteni kezdék, de leg inkább Sz. Péter mondván *Lucæ c. 8. Præceptor turbæ te comprimunt, & affligunt, & dicis, quis me tetigit?* Meſter a' ſeregek ſzorongatnak, és nyomnak téged, és azt mondod, ki illetet engem? de haſzontalan mentség, mert tudta Jeſus ki illete ötet, *Tetigit me aliquis, nam ego novi virtutem de me exiiſſe.* Valaki illetet engem, mert én tudom hogy erő ment ki belőlem. Ah! nyomorult aſzſzony, mit halgatz? álly elől, vald-meg-cſelekedetedet! nem öl-meg, a' ki téged jött éleſzteni

Exod. c. 19. v. 12.

2. Reg. c. 6. v. 6.

Lucæ c. 8. v. 14.

teni maga mondása szerént, *Filius hominis non venit perdere, sed salvare.* Az embernek Fia nem jött veszteni, hanem üdvözíteni.

Elől álla azért ugy mond Szent Lukács; *Videns autem mulier, quia non latuit, tremens venit, & procidit ante pedes ejus, & ob quam causam tetigerit eum, indicavit coram populo.* Látván pedig az aszszony, hogy el nem titkoltatott, reszketvén elől jöve, és le borula az ő lábai előtt, és mi okért illette volna őtet, meg-jelenté az egész nép előtt. S' mit véltek mint járt? meg-dicsirtetett, és meg-gyogyittatott, mert nem vakmerőségtől, hanem hititől vitetett arra, hogy illetné ruháját Jesusnak. Szent *Chrysologus* szava az, *Cùm tangit fimbriam Christi, tunc Divini pectoris pulsat arcanum, & furto fidei summam rapit de fimbriæ summitate virtutem, felix fraus, quæ & lucrum salutis contulit, & damna sustulit mox pudoris.* Mikor a' Kristus perémit illeti, akkor éri az Isteni szivnek titkát, és az hitnek lopásával leg nagyobb erejét veszi peréméről, boldog csalárdság! a' melly mind egésségét meg-nyerte, mind szemérmetességnek kárait el távoztatta. Csak azt kivánta Urunk ezen kérdezkedésével, hogy ki tudodgyék irgalmassága, és a' benne hivőkhez igaz szeretete, mert kegyességben öltözött immár az, a' ki az előtt rettenetes volt, és most tellyesíti bé mondását. *Qui venit ad me, non ejiciam foras. Joan. c. 6.* Nem vetem azt ki, a' ki én hozzám jő. Azt kivánnya tudni illik, és abban gyönyörködik, hogy hozzá folyamodgyunk nyavalyáinkban, de ugy hogy tellyes hittel folyamodgyunk, mellyet meg-mutatván el végezem beszédemet.

Ibidem.

S. Chrysol. serm. 35.

Joan. c. 6.

Propositio.

Mint kivánnya hozzá folyamodásunkat a' mi Istenünk ki tetzik sok féle hivatalibul *Matt. c. 11.* azt kiáltya, *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Ah! senki tőlem ne irtózzék, hanem inkább minnyá-

Matt. c. 11. v. 28.

nyájan jőjjetek én hozzám valakik munkálkodtok, és terhelve vattok, és én meg-nyugotlak titeket. Szent Jánosnál *c. 7.* más példázásban; *Si quis sitit veniat ad me, & bibat.* A' ki szomjuhozik, jőjjőn hozzám, és igyék. Ezzel annyit akarván mondani, akár minémű szükségben legyünk testi, vagy lelki nyavalyában, ő hozzá folyamodgyunk, nem külömben, mint a' szomju ember a' kut forráshoz, vagy patakhoz, mert a' mint ennek szomjuságát meg-enyhiti a' forrás, vagy patak, ugy ő meg-segit minden nyomoruságinkban. Igy más több hellyén a' szent Iráſnak arra int, hogy vegyük ajándékit, jo téteményit ezüst, és arany nélkül, az az, csak tellyes hittel, és remenységgel járullyunk hozzá, halzontalanul nem járunk.

Joan. c. 7.

Meg-mutatta ezen jó akarattyát a' máj nyavalyás aszszony példájában, a' ki mi hellyett tellyes hittel járult hozzá, és illette ruháját arra a' végre, hogy vér folyásábul ki gyogyullyon, *Circumspiciebat videre eam, quæ hoc fecerat. Marci c. 5.* Minden felé nézet ugymond Szent Márk, hogy láthatná azt, a' ki ezt cselekette, a' ki az ő ruháját illette. A' hol a' tisztelendő *Beda* azt mondgya, *Non oblivisciturfiliorum suorum Dominus, nec in se sperantes intueri desistit, sed omnes, qui salvari merentur, suo dignos intuitu, ac miseratione judicat. hom. in Evang.* Nem felejtkezik el az Ur az ő fiajrul, és leányirul, s' nem-is szünik-meg azokra nézni, a' kik ő benne hiszsnek, és biznak, hanem valakik érdemesek az üdvözülésre, méltóknak itilli az ő reájok valo tekintetire, és könyörülésére.

Marci c. 5. v. 32.

V. Beda hom. in Ev.

Ezek tudni illik a' mint hittel érintik, ugy találllyák kedvét, ugy veszik segitségét, mert minnyájan ugyan hozzá folyamodnak, de nem illetik, hanem szorongattyák, nyomják, és inkább kinozzák, hozzá kiált a' pogány, hozzá kiált, és járul a' meg-nyomorodott bűnős, de mivel

vel igaz hittel nem közelget hozzá, nem mondatik illetni, vagy érinteni, hanem mindenik kinozni, és azért nem csuda, ha se betegségekbül ki nem gyogyulnak, se szükségekben nem segittetnek, se testi, se lelki jó tételeményit nem vészik. A' mint jól szollott ehez *Toletus ex victore Antiocheno.* ama' szavaira Szent Péternek; *Turbæ te comprimunt, & affligunt.* A' seregek nyomnak, és szorongatnak, mikor azt mondotta: *Christum Redemptorem spiritualiter tangunt, qui in illum credunt, cæteri verò, qui in illum fidem non habent, eum verius comprimunt, & affligunt, quàm tangunt, qui autem verè tangit eum, ad miserationem, & clementiam allicit.* A' mi szerelmes Meg-váltónkat lelki módon érintik, és illetik, a' kik benne hisznek, azok pedig, a' kiknek igaz hite nincsen, az az, kételkedik mind szavaiban, mind fogadásiban, mind fenyitésében, mind igiretiben, mind hatalmában, s' mind tudománnyában, ha hozzá follyamodnak-is, inkább szorongattyák, nyomják, és kinozzák mint illetik, vagy érintik. A' kik pedig igazán érintik, és gyengén bánnak véle, ah! ezek könyörületre, és kegyességre indittyák. *Toletus hic.*

Mert ugyan-is ha mit kedvel, és tetzik néki az, ha ótet hijuk segitségül, ô hozzá kiáltunk testi, vagy lelki nyavalyáinkban. Azért jovallotta *Psalm.* 49. *Invoca me in die tribulationis.* Hi segitségül engem sanyaruságod napján. Szent *Cyprianus* olvassa, *In die pressuræ*, szorongatásid napján, az az, mikor ugy meg-szorongatnak a' nyomoruságok, mint a' tórkölt, a' sajtolo, avagy perés, kiálts hozzám, jöj elömben, mert ebbül kettő következik eggyik az, hogy én téged meg-segitlek, *Eruam te, & liberabo te.* Ki vészlek, és ki vájlak a' te nyomoruságidbul, és ki szabaditlak, második az, hogy *Honorificabis me*, nagy becsületemnek tartom hozzám valo folyamodásodat, azzal engem meg-tisztelsz. Szent *Cyprianus* olvassa, *Clarificabis me.* Megdicsöjtesz engem. *Psalm.49. S. Cyprian.*

Csudálatos beszéd! miben tiszteljük mi az Istent? miben dicsőíthetjük a' mi hozzá valo folyamodásunkkal? én azt vélem abban, hogy őtet annak ismérjük, a' mi világoslan magában. Micsoda az Isten? ő minden jónak forrása, minden kincsnek tárháza, minden bővségnek feneketlen mélysége; hogy ha azért szükségünk ődején hozzá folyamodunk, nem de nem azért folyamodunk-é hozzája, hogy ollyannak ismérjük, a' kitől szegénységünkben gazdagíthathatunk, nyomorúságinkban vigasztalthathatunk, betegségünkben gyogyíthathatunk, veszedelmünkben segíthethetünk, és igy ezeket benne meg-ismérvén, becsüllyük, tisztellyük, és dicsőíttyük.

Sőt ha ezek eszünkben nem jutnak, maga emlékeztet reá, maga nyittya fel szemünket, reánk bocsátott csapásival, hogy ezek által fel ébredvén két felé nézzünk kihez kellessék folyamodnunk, annak okáért meg-rekeszti az égi csatornákat, el szárasztya a' verőfénynek melegével a' földet, nem nedvesíti a' vetéseket, gyümölcstelenné tészi a' termő fákat, valamiből élhetne az ember, el fogja, és éhséget támaszt, mi végre? hanem hogy fel tekintsünk ő hozzá, és a' Szent Profétákkal ő néki könyörögjünk.

Nyilván vagyon ez Amos Profétának negyedik részében, a' hol minden féle ostorival sujtolta az ő népét, s' mégis nem tudván belőle tanulni, nem folyamodtak az Istenhez, és azért panaszra inditották, és annál nagyobb haragra. Ott azt beszélli, *Venerunt duæ, & tres civitates adunam civitatem, ut biberent aquam, & non sunt satiatæ, & non redierunt ad me dicit Dominus.* O balgatag nép! miért nem adgyátok-meg becsületemet, miért nem keresitek kedvemet hozzám folyamodástokkal? tudván azt, hogy abban gyönyörködöm. Jusson eszetekben, mint bántam veletek, minden kutaitokat, vizeiteket el apasztottam, ugy hogy

Amos c. 4. v. 8.

két

két három város jöne egyhez vizet inni, és szomjuságokat meg nem olthattak, s' még igy sem tértenek hozzám. *Percussi vos in vento urente, & in ærugine multitudinem hortorum vestrorum, & vinearum vestrarum, oliveta vestra, & ficeta comedit eruca, & non redijstis ad me. Ibidem.* Meg-vertelek titeket sütő széllel, és ragyával, a' ti kerteteknek, és szőlőiteknek sokaságát, a' ti olaj-kerteteket, és fügés-kerteteket meg-ette a' hernyó, és nem tértetek hozzám. *Ibidem.*

De még többet cselekettem, *Misi mortem in vos in via Ægypti, percussi in gladio juvenes vestros.* Halált küldöttem közitekben az Ægyptus útán, meg-öltem fegyverrel a' ti iffiaitokat, s'még sem tértetek hozzám, engem segitségül nem hittatok, azért viszontag ezekre vonlak, és mind ezekkel büntetlek. *Quà propter hæc faciam tibi Israël.* O én Istenem! micsoda gyönyörüséged lészen veszteкben? *Nunquid mortui laudabunt te?* Hiszen nem a' halottak, hanem az élők dicsirnek téged! ah! azért cselekedem, hogy hozzám térjetek; én tőlem várjátok minden könnyebbitésteket: *Postquam autem hæc fecero tibi, præparare in occursum Dei tui Israël.* Minek utánna pedig ezeket cselekszem veled, készülly a' te Istened elejben Israël. A' Hetven Tolmács olvassa, *Præparare ad invocandum Deum tuum.* Készülly a' te Istenednek segitségül hivására. A' mint azért maga becsületét szereti, ugy kedvelli azt, ha hozzá folyamodunk, mert ezzel mutattyuk-meg benne fundált hitünket, és bizodalmunkat. *Septuaginta Interpr.*

Mellyet midőn beszéllek jutnak énnékem eszemben ennek az országnak sok féle nyomorusági, és azon gondolkodom, ki dolga volt, hogy annyan szenvednének? kevés üdővel az előtt annyira uralkodott a' halál, hogy majd temetni se győzné az eleven a' holtat, a' ki ma temetett, hólnap a' temettetett el, mindenütt sirás, rivás, félelem, ke-

kefergés, fekete szomoru gyász! a' pestis, de e' ki dolga? nem az Ur Istené-é? az után hadak támadtanak, rajtunk volt a' pogányság, rajtunk volt a' mérges Eretnekségnek dühősége, ki dolga? a' gonosz embereké-é? de ezeket ki bocsátotta reánk? nem az Isten-é? most sok hellyeken éhel halnak, s'talán a' mi városunkban-is többen éheznek, mint telnek, s'mi az oka? a' drágaság! de e' ki dolga? nem az Istené-é? azt senki nem tagadhattya: de miért másért? hanem azért, hogy hozzá folyamodgyunk, hozzá kiáltsunk, hozzá térjünk, adgyuk-meg becsületét. Hányan megyünk a' templomban? hányan dicsírjük? ezerek közül talán alig százan. O tunya lelkek! ébredgyetek fel, s' mig bennetek a' lélek, addig folyamodgyatok az Urhoz, addig könyörögjetek, ne talántán a' tellyesedgyék bé rajtatok, a' mit mondott régenten Krisztus Urunk a' Zsidók-
Luc. c. 13. nak *Lucæ c. 13. Nisi pœnitentiam habueritis, similiter omnes peribitis.* Hogy ha eddig valo meg-általkodásokat meg nem bánnyátok, és tőle segitséget nem kértek buzgó imádságtok által, áétatosságtok által, minnyájan hasonlo képpen el vesztek.

Sanyargat testi betegség? ah! leg elsőbben-is add-meg becsületét az Istennek, folyamodgyál ő hozzá, mert jól tudta a' Sirák fia mit mondott a' Szent Lélek sugarlásából mikor azt mondotta *Eccl. c. 38 Fili in tua infirmitate ne despi-*
Eccl. c. 38. *cias te ipsum, sed ora Dominum.* Edes fiam betegségedben ne vesd-meg magadat, hanem könyörögj az Urnak.

Ha szegénység el nyom, és földhöz ver? ah! kiálts az Urhoz, mert jol mondotta, *Pauper clamavit, & exaudivit*
Psalm. 33. *eum Dominus. Psalm. 33.* A' szegény az Urhoz kiáltott, és meg-halgatta őtet.

Ha az ellenség sanyargat, az Urtul kérjetek segitséget, mert valaki hozzá folyamodott, el nem hagyattatott Sz.

Dá-

Dávid bizonyságábul, *Clamaverunt justi, & Dominus exaudivit eos, ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos. Ibid.* Kiáltottak az Urhoz az igazak, ugymint az Urat becsûllôk, és meg-halgatta ôket, minden sanyargattatásokbul ki szabaditotta ôket. *Ibid. v. 8.*

Igy Moyses a' pusztában félvén az ellenségektûl, csak azt kiáltá az égben fel; *Surge Domine, & dissipentur inimici tui. Num. c. 10.* Ah! kelly fel Uram, és oszollyanak el a' te ellenségid! s' mindenûtt szerencsésen ment által. A' melly szókat magyarázván *Procopius* azt mondgya; *Ad ferendas nobis suppetias Christus surrexit, qui jam olim per Davidem dixit; è mendicantium calamitatibus, & è singultu pauperum nunc exurgam dicit Dominus.* Hogy segitségünkre siethetne a' Krisstus, fel-támadott, a' ki az elôtt Szent Dávid Prophéta által azt hirdettette a' kûlduloknak sanyaruságára, és a' szegényeknek zokogására, fel kelek, és mellettek fel támadok azt mondgya az Ur. *Num. c. 10.* *Procopius hic.*

Egy szóval maga biztat, maga tanit arra, hogy ôtet kiáltsad; *Deus tuus sum ego; invoca me in die tribulationis, eruam te,* En vagyok a' te Urad Istened, engemet hij segitségûl, és én a' háboruság napján meg-mentlek, és te tisztelsz engem. Akkor, akkor ha igaz hittel, és tellyes bizodalommal járultok az Istenhez, és alázatos kônyörgéstek által gyengén illettek, és érintitek, azt fogja kérdeni; *Quis me tetigit?* Kicsoda illetet engem? *Turbæ comprimunt*, a' népek szorongatnak, nyomnak, kinoznak, de nem méltók goromba életekért kônyörûlésemre, hanem ki érintet-meg? azt felelik az Angyalok: *Iste pauper clamavit.* Ez az ûgyefogyott kiáltott, e' kérte segitségedet, *Dignus est, ut hoc illi præstes. Lucæ c. 10.* Mélto arra, hogy kivánságának eleget tégy, méltó, hogy szegénységében segitsed jovaidbul, betegségében gyogyitlad, a' háborusá- *Lucæ c. 7.*

gokbul ki mentsed, méltó valaki hozzád folyamodik, te viseld gondgyát mind most, mind örökkön örökké. Amen.

PÜNKÖSD UTAN,
HUSZONHARMADIK VASARNAP,
HARMADIK PREDIKACZIO.

Többen kivánnak testi nyomoruságokbul, mint lelki nyavalyájokbul ki mentetni, mellynek oka-is adatik.

Si tetigero tantùm vestimentum ejus, salva ero. Matt. cap. 9.
Matt. c. 9. Ha csak az ő ruházattyát illetem-is, meg-gyogyulok,

MInek utánna mind nehéz, mind irtoztató undok betegségének fájdalmitul el kinoztatott, egyébaránt nagy értekű pogány aszszony, a' ki felől vagyon az emlékezet a' máj Evangeliumban; minek utánna, sok orvosokra minden gazdagságit el költötte, minek utánna meg gyogyithathatatlanságát, maga-is meg-ismérte, ugy mint a' ki tizenkét esztendőktül fogva nyavalygot, *Sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis.* Tizenkét esztendeig szenvedi vala immár (ugymond Szent Máte) a' vér folyást, és az orvosokra annyit költött, hogy Szent Lukács bizonyságábul; *In medicos erogaverat omnem substantiam suam. Lucæ cap. 8.* Minden jovait reájok költötte vala. *Nec quidquam profecerat, sed magis deteriùs habebat.* S' nem hogy valamit jobbult volna, hanem inkább mind roszabbul érzi vala magát, a' mint Szent Márk beszélli *c. 5.* a' hová a' nyomo-

Lucæ c. 8.

Marc. c. 5.

moruságok szokták igazitani az embert, oda járult a' megtestesült Istenhez tellyes hittel, és reménséggel, magában azt mondván, *Si tetigero tantùm vestimentum ejus, salva ero.* O csak közelithetnék Jesushoz! bizonyos vagyok benne, hogy ha csak ruháját érném-is, meg-gyogyulnék; üdvösséges gondolat! vallyon ki atta ezt a' tanácsot ennek az aszszonynak? talán az orvosok? a' kik látván, hogy minden költségébül ki forgatták, és toább nem segithették, legalább jó tanácsot adtak tőle vett jovajért, de kicsoda ez az orvosok közül, a' ki maga tudatlanságát ki jelentse? ki vallya-meg, hogy nem segitheti a' hozzá folyamodó beteget? senki. Talán a' Fariseusok? a' kik követek által-is ki tanulták, kicsoda volna a' Kristus, és micsoda erővel birna, de hiszen azt nehesztellették ezek, hogy a' népség követné Urunkat, sőt azon panaszolkottak, hogy el nem hóldithatták tőle a' népet, egymás között e' képpen beszélgetvén, *Videtis quia nihil proficimus, ecce mundus totus post eum abit. Joan. c. 12.* Láttyátoké, hogy semmit nem hatználunk, az egész világ utánna megyen, az az, héába valo rágalmazásunk, nyilván való hatalmát láttya a' világ, és követi. Talán a' látott példák? a' meg-gyogyitott betegek? ezek igazitották a' Kristushoz? de hiszen ki volt ezek közül, eggyen, kettőn kivül, a' ki csak meg-is köszönte volna jó tetemenyit, a' hol tiz poklost gyogyitott, egynél több nem találtatott, a' ki hálat adna, és dicsőjtené az Istent, őtt ezer közül a' kiket jól tartott, és meg-elégitett a' pusztában, senki nem emlitetik az Irasban, hogy megköszönte volna. Ki adta tehát azt az üdvősséges tanácsot? *Chrysologus* Szent Peter *serm. 35.* meg mondotta, *In arduis langvoribus dat crebrò consilium vis doloris, in desperatis causis est sæpè magistra necessitas, invenit ipsa sibi passio medicinam.* A' sullyos betegségben gyakorta jó tanácsot ád a' fajdalomnak nagy

Joan. c. 12.

S. Petrus Chrysolog. serm. 35.

nagy volta, a' kétséges dolgokban gyakorta fő tanács adó meſter a' ſzükség, maga talál magának orvoſságot a' ſzenvedés, a' vitte azért Jeſushoz ezt a' beteg aſzſzonyt, hogy fájdalmi nagyok voltak, hogy mindenit haſzontalanul költötte el, hogy naponként öregbedet nyavalyája.

O melly haſznos ſokaknak a' nyomoruság! a' kik ſoha nem-is gondolkodnának az Iſtenről, hozzá igazittya a' ſzükség. Mert Szent Gergely tanitáſa ſzerént, *Adverſa nos ad Deum ire compellunt.* Nem csak nem igazitnak Iſtenhez az ellenkező dolgaink, hanem ugyan ősztönöznek, kergetnek.

De ez az illetlen dolog, hogy a' teſtnek kedvéért, és könnyebbitéséért az Iſtenhez folyamodnak többen, mint a' lelki jováért, betegek teſtben, és az Iſtent kiáltyák, nyomorultak lélekben, és annak nyomoruságibul nem kivánnak ki ſegitetni. Fölettébb nagy eſztelenség! hogy pedig ez ugy legyen, nyilván meg-mutatom, és okát-is adom, honnan történnyék, hogy ezt meg-tanulván inkább fáradgyunk a' lelkért, mint a' teſtért. Legyenek csendes hallgatáſſal. *Propoſitio.*

Hogy bizonyoſſabb légyen mondáſom mint fáradgyanak, és menyit ſzenvedgyenek a' teſtért, és annak javáért az emberek, Szent János Evangeliumának ötödik réſzébül vészem elől azt a' ſzámtalan beteget, és egéſségeket váro nyomorult sántákat, inaſzakattakat, vakokat, a' kik Jérusálemben lévő tó körül fekűttenek, és arra kérlek láſsátok elmétekkel, mint ha ſzemeitekkel látnátok, minémű nagy kivánságok volt azoknak a' meg-gyogyuláſra, ki tiz, huſz, ki harmincz eſztendeig-is, némellyek toábbis el fekűttenek a' körül lévő tornáczokban, várván oránként mozdulását a' viznek; mert valamikor az Angyal meg-mozditotta, meg-inditotta benne a' habokat, a' volt ſze-

ſzerencsés, a' ki bé bocsátkozhatot, mivel az első a' ki érte meg-gyógyult betegségébűl.

O melly unalmas várakodás volt az! ſzámtalanon várták, és reménlették, s' azonban csak eggyetlen egy gyogyult, de a' mint arany-ſzáju Szent János beſzélli *homil. 35. in Joan.* Vakók-is voltanak ott, a' kik ſoha nem látnák mozdulását, ſem más vezetése nélkűl belé nem mehetnének, mégis várakoztak, gondolván azt, hogy el jő ůdeje, a' melyben ők lehetnének elsők, a' kik bé mehetnének a' tóban; de azon kivűl menyi lett legyen a' betegeknek ſokasága, és minémůek, nem-is beſzélli rendel az Evangeliſta; hanem csak azt mondgya, *Erat multitudo magna expectantium. Joan. c. 5.* Nagy ſokasága volt a' várakozóknak: s' mit várták? ki lába, ki keze, ki ſzeme világát; egy inaſzakatt harmincz nyolcz eſztendeig fekűtt előtte, s' talán még addig fekhetett volna, ha ůdvözitőnk csůdatételével meg nem gyogyitatott volna, s' mégis nem volt unalmas annyi ſzenvedése, mert teſtekért ſzenvedtek'; kiket midőn láttok, forditsátok elméteket azokra, a' kik lelkekben nyomorultak, kicſodát láttok, hogy annyi eſztendeig várná álhatatoſſan bocsánattyát? ki tart addig penitentziát? ki bőjtől addig? ki ſanyargattya addig magát? ſenki.

S. Joannes Chryſoſt. hom. 35. in Joan.

Joan. c. 5. v. 3.

Es azért mondotta Szent Dávid, hogy hamis mértékűek az emberek fiai; nem fontollyák igazán-meg a' lelket a' teſtel, *Vani filij hominum, & mendaces in ſtateris ſuis. Pſalm. 61.* Hivságoſok az emberek fiai, és hazugok az ő mértékekben. Mikor tudni illik annyira becsűllik a' teſtet, hogy ſemmi fáratságot, ſe kőltséget érette ne ſzánnyanak, a' lélekért pedig mindent kimillenek. A' teſtért eſztendőket tőltenek az orvoslásban, a' lélekért csak egy fertály óráig valo gyonás-is unalmas. A' mint ebben bizonysá-

Pſalm. 61.

gom Szent *Chryſoſtomus l. 1. de compunct. in principio tom. 5.* *Si in corpore parum aliquid morbi pulſaverit, ſtatim & medicos adhibemus, & pecunias profundimus, & omni obſervantiâ (quod competit) gerimus nos, nec priùs ceſſatur, quàm quæ moleſta ſunt mitigentur.* Ha ugymond valamelly kicſin betegség ſanyargattya a' teſtet, azonnan orvoſokat keresûnk, nem kémellyûk a' kôltséget, és valamit jovallanak az orvoſok, a' ſzerént tartyuk, és viſellyûk magunkat. Ha azt jovallyák bort ne igyunk, nem iſzunk, ha azt jovallyák a' meleg házbul hideg levegô égre ki ne mennyûnk, nem megyûnk, ha azt mondgyák ettûl, vagy amaz ételtûl el fogjuk magunkat, bár ſzánk izi ſzerént legyen-is, meg-tartoztattyuk magunkat. Ha ér vágáſt, vagdaláſt, tûzzel valo sûtéſt jovallanak, el tûrjûk, sôt ha a' lábat, vagy kezet el fûréſzeltetni jovallyák, nagy kinzáſok kôzôtt-is reá állunk, csak toább ne nevelkedgyék a' gonoſz, és el ne hatalmazzon.

S. Chryſoſt. l. 1. de compunct. in principio tom. 5.

O eſztelen ſzeretete a' teſtnek! s' menyit ſzenvedûnk a' lélek ûdvôſségéért? kinek tetzik csak egy napi bôjtôlés-is, ki fogadgya azt, hogy többé nem megyen a' veſzedelmes hellyekre? kicſoda tûrtôzteti-meg magát, hogy oda ne mennyen, a' hol el eſett, vagy ſenki, vagy igen keveſen, és azért azon Szent beſzélt, *Anima cùm quotidie vulneretur, cùm per ſingula lanietur, uratur, præcipitetur, & modis omnibus pereat, nec parva quidem cura nos pro ea ſollicitat.* *Idem.* A' lélek mindennap ſebeſedik, méſzároltatik, sûttetik, veſztére ejtetik, és ſok féle módon vész el, leg kiſſebb gondunk ſincſen annak gyogyitására. Bizony *Mendaces filij hominum in ſtateris ſuis.* Hazugok az emberek fiai az ô mértékekben, nem vetik igaz mértékekben a' lelket a' teſtel, mi könnyebb, mint azt mondani. *Propitius eſto mihi peccatori.* Légy kegyelmes, és irgalmas én I-

Idem.

ſte-

ſtenem ſzegény bűnőſnek, mint a' Publikánus ſzollott, avagy a' tékozló fiuval azt mondani, *Pater peccavi*, Atyám ellened vétettem, s' mégis leg keveſſebben vannak, a' kik ſziveſſen azt el kőveſsék, cſupán cſak teſtiek Szent Pál mondáſa ſzerént, *Animales ſpiritum non habentes.* Haſonlókká teſzik magokat a' barmokhoz, a' kiknek teſtekre vagyon cſak gondgyok, nem lévén meg-maradandó lelkek.

Attul félünk, a' mi árthat a' teſtnek, félünk a' kigyó maráſtul, félünk a' menyéttűl, a' melly a' teſtet meg-ölheti, és nem félünk a' bűntűl, a' melly őrőkké el kárhoztat.

Igy *Num. c. 22.* Bálám Proféta, avagy jővendő mondó, hogy nem jó az Iſten ellen véteni, nem ſzabad az Iſten népét meg-átkozni, mind azon által el indult Bálák Király igiretire ſemmit nem tartván a' bűntűl, és kárhozattyátul, mert azt igirte volt néki, hogy cſak meg-átkozza az Iſraël népét, ſok uri ajándékokkal ajándékozza-meg. *Num. c. 22.*

De mikor meg-rettent az Iſtennek látott Angyalátul a' ki vont kardal állott elejben útyában. Ah! akkor mindgyárt kéſz volt viſza térni, és abban hadni el kezdet ſzándékát. *Vidit Angelum ſtantem in via evaginato gladio. Ibid.* Látá az Angyalt az úton ki vont kardal állani. Miért kellett ki vont kardal veſzteni? nem volt volna-é elég, ha elejben adta volna az Angyal gonoſzságát ſzándékának? ha elejben adta volna, minémű kárhozat kőveti a' bűnt, minémű sérelemben hozza lelkét a' féle átkával? kétségnélkűl ha jó mértéke lett volna; elég lett volna azt mondani, hogy térjen-meg, mert bűnt vall, és az által magára haragittya az Iſtent, de mivel inkább féltette teſtét, azért ki vont kardal állott elejben, hogy a' ki lelkét nem tudta félteni, féltené teſtét, a' mint hogy azonnan kéſz volt meg-térni, mondván: vétkeztem, és ha nem tetzik néked, viſza térek. *Ibidem.*

Philo hic. rek. A' melly hellyre *Philo lib. Quod Deus. &c.* azt mondotta, *Hic eſt terræ progenies, non cœleſte germen.* Meg-láttyuk, hogy a' földnek magzattya ez, és nem mennyek cſirája, az az, meg-tetzik, hogy a' földit tudgya becsülleni, nem a' mennyeit, a' rothadandó teſtet, nem a' rothatatlan lelket.

Haſonló képpen Filiſteuſok, minek utánna el fogták az Iſten Szekrényét, valamellyre vitték azt, mindenütt érte az Iſtennek bűntetéſe őket, mert *Computreſcebant prominentes ex tabis eorum. 1. Reg. c. 5.* Meg-rothadnak vala az ő ki függő bélek, és mindenütt ſirás, rivás hallatott, panaſz, és kiáltás, s' mit véltek? mirűl gondolkodtak? kétségnélkűl azt vélitek, hogy arrul miként kélellyék meg az Iſtent, micſoda kőzőnséges könyőrgéſſel kiáltſanak fel az égben, mint bánnyák-meg bűnőket, ſemmi ollyan eſzekben nem jutott, hanem cſak teſtekre volt gondgyok, mert nagy volt a' fájdalom, le nem űlhettenek, mint alább alább ſzakadott a' bélek. Mit cſelekettenek azért? *Inièrunt Gethæi conſilium, & fecerunt ſibi ſedes pellicæas. Ibid.* Tanácſot tartának a' Getheuſok, és bőr ſzékeket cſináltának magoknak. O eſztelen emberek! egyenlő, sőt nagyobb nyavalyában volt lelkek, hogy ſem mint teſtek, s' mégis cſak ennek kereſték könnyebségét, ſemmit lelkekrűl nem gondolkodván, bűnőkre ſzemeket nem forditván.

1. Reg. c. 5. v. 9.

Ibidem.

Meg-mutatták ezzel hogy teſtiek, és nem lelkiek, hogy a' földi Adám fiai, a' kinek bűne után leg első gondgya-is volt, hogy fődőzheſſe mezitelen teſtét *Geneſ. c. 3. Conſuerunt folia ficûs, & fecerunt ſibi perizomata.* Fűge fa leveleket aggatnak egyben, és cſinálának magoknak kőrnyűl kőtőket. Szégyenlették teſtek mezitelenségét, és nem ſzégyenlették bűnőket, lelkeknek minden jóktul meg-főſztását, a' mint *Baſilius Seleucenſis* vette eſzében, *Circa arbo-*

Geneſ. c. 3.

rem

rem prævaricati, & ab arbore tegumentum mutuantur. orat. 3. A' fa mellett vétvén, a' fátul vettek öltözetet, *Corpori artificiosè ornatum texunt, animam nudam relinquunt.* A' teſtnek meſterségeſſen ékeſséget ſzereznek, és a' lelket mezitelenen hadgyák. *S. Baſilius Seleuc. orat. 3.*

Boldog Iſten! ha minden ékes kóntósú embernek láthatnánk lelkét, menyire akadnánk a' kiknek teſte ugyan ékeſſen vagyon bé fódve, de lelke undok, mezitelen, mert nincſen ſemmi jónak ékeſsége rajta. Teſte pipeſſen jár, és lelke rongyos, meg-foſztatott az Iſteni malaſztul, sőt csak óráját ſem tudgya, mikor az órók tűzre ragattatik, s' mégis erre ſemmi gondgya nincſen mindenét a' teſtre fordítván. De micſoda ennek az oka?

Az, hogy a' lelket nem fontollyák micſoda, melly meſterséges, melly drága, és melly nagy becsületben vagyon mind az Iſten előtt, mind az órdög előtt, &c. ellenségink előtt. Mert ha ennek méltoságát, és árrát akarjátok tudni, csak el gondollyátok mindeneknek azoknak becsűjét, a' miket láttok, és el hiteſsétek magatokkal, hogy kőzel ſem érik a' lelket. A' földnek minden terméſét, ritka némű fáit, gyümőlcſeit, virágit, fűvét. Es ha mivel ékes tekintsétek el, a' mellyek merő paradicſom, csak képét ſem láttyátok rajtok a' léleknek, mennyetek a' kőſziklák gyomrában, a' földnek kebelében, láſsátok az ezűſtet, aranyat, és mindennémű metallomot, a' mellyek meg-foghatatlanul gazdagityák e' világot, ha mértekben téſzitek, nem űti-meg a' lelket. Nézzetek a' kőſziklák magos tetején, és oldalain a' fényes gyémántokat, égő kárbunkuluſokat, gránátokat, amatiſtuſokat, ſáfirt, és ſmaragdot, s' minden drága kőveket, csak annyi a' lélekhez képeſt, mint azokhoz képeſt a' sárban heverő kővecs. Nézzetek alá a' tengernek fenekére, nézzétek a' piros kalaris terméſeket,

ſeket, a' gyöngyház csigákban a' drága gyöngyöt, és valamenyi kincse vagyon a' vizeknek, semmi hasonlatosságra nem akadtatok.

Tekintsetek fel az égre, lássátok a' ragyago csillagokat, a' napot, és hóldat, és ha mi szépséget találhattok, szemléllyétek el, és reá nem akattatok a' lélek szépségére. Egy szoval valami szem elejben tűnhetik, mind semmi hozzá képest. Annak okáért a' világnak minden kincsét, országit, birodalmit könyen oda igirte Urunknak az ördög csak ötet imádná. De még az a' boldog helly-is alább valo a' mellyben dicsőitetnek a' Szentek. A' mint Szent Agoston tanitótta *de civit. Dei l. 8. c. 15. Animæ naturâ nec terra, nec maria, nec ſydera, nec luna, nec ſol, nec quidquam omninò quod tangi, aut videri poteſt, non denique ipſum quod à nobis videri non poteſt cœlum melius eſſe credendum eſt, imò hæc omnia longè deteriora eſſe, quàm quælibet anima, ratio convincit.* Nem jobb a' lélek terméſzetinél sem a' föld, sem a' tengerek, sem az égi csillagok, sem a' hóld, sem a' nap, sem más egyéb a' mit láthatni, vagy érinthetni, de még az a' menyég-is, a' mellyet nem láthatunk, hihető hogy nem jobb, sőt mind ezek alább valók akár melly embernek lelkénél, a' mint az okoskodás nyilván elönkben adgya.

S. Auguſt. de civitat. Dei lib. 8. c. 15.

Chriſippus azt mondotta, ha szemeinkkel látnánk a' lelket, csak meg ne vetnénk mindeneket, a' miben most csudálkozunk. Azért Szent Dávid ki nem tudván mondani minémű, az egész világot elől hija, és azt mondgya, *Venite & videte, quanta fecit Deus animæ meæ. Pſalm. 65. Quæ illa, ac tanta, quanta cœlo terræ? &c. magna mirabilia, magnalia, inexplicabilia, &c.* Mik azok, és oly nagyok, mely nagyokat az égnek, földnek cselekedett? nagyok, csudálatosok, ki mondhatatlanok. *Janzenius.* Ki tetzik ez az Istennek becsülléséből, a' ki érette Szent Fiát nem kémillette adni,

Pſalm. 65.

Janzenius.

adni. Azért Szent Bernárd maga lelkével igy beszéll, *Magno pretio æstimata es ô anima mea! pro qua requirenda à summo cœlorum Dei Filius descendit in uterum Virginis. Ergò magna es anima mea, pro qua requirenda Deus in mundum descendere dignatus est. serm. 51. de dignitate animæ.* Nagyra becsültettél ô én lelkem, a' mellynek fel találására a' magosságbul le szállott az Istennek Fia a' Szűznek méhében, tehát nagy dolog vagy te én lelkem, a' melynek keresésére a' világra le szállani méltóztatott az Isten.

S. Bernard. serm. 51. de dignitate animæ.

Ezt kereste Jesus, s' tudgyátok-é meddig? addig, mig fel nem találta. *Quæsivit enim usque ad contumelias, usque ad minas, usque ad flagella, usque ad mortem, usque etiam ad inferna. Rudolphus Carth. par. 2. c. 7.* Gyalázattyáig kereste, meg-ostoroztatásáig, halálig, éppen pokolig.

Rudolphus Carth. par. 2. c. 7.

Ha tehát minden bölcseknek, magának az Istennek, sőt az ördögnek-is becsüléſek szerént olly drága, olly szép, olly kellemetes a' te lelked, ne légy magadnak ellensége, hanem becsüllyed jobban a' testnél, a' mellyért semmidet nem kémilled, és ha nyavalyaidat érzed, az az, bűnét lelked ismeretinek, folyamodgyál Jesushoz tellyes hittel, és reménséggel, s' minden bizonyossan ki gyogyit lelki betegségedbül, és üdvözit, mert *Quærere venit, & salvare*, azért jött a' földre, hogy fel kereſſe beteg juhát, és gyogyitsa, azért hogy meg-szabaditsa, és üdvözitſe.

Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek. Amen.

PÜNKÖSD UTAN, HUSZONNEGYEDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Hogy la' mi ellenségünket meg-győzzük, el kell előtte szaladnunk, e' pedig ki legyen, megmondatik.

Matt. c. 24. v. 16. *Qui sunt in Judæa, fugiant in montes. Matt. cap. 24.*
A' kik Judeában vannak, fussanak a' hegyekre.

MIkor el kerülhetetlen a' veszedelem, győzhetetlen az ellenkező erő, számlálhatatlan az ellenségnek sokasága, senki annak vitézségében csorbát nem ejthet, a' ki okossan hátot ád, és gyors szaladásával keresi győzedelmet, mert noha ugyan nagy dicsirete a' vitéznek egy nyomban állani, homlokot homlok ellen forditani, s' ha meg-kell sebesedni, inkább mellyén, mint hátán sebesedni, de ugyan hellyt kell adni az okosságnak, a' melly gyakorta jobban vigyáz a' haszonra, mint a' szégyenre, a' honnan a' mi nemzetünk ugyan példa beszédben vette azt; szégyen a' futás, de azt mondgyák hasznos, nem uralkodott volna régenten a' világon Roma, ha futással nem vett volna győzedelmet, a' mint *Livius* irja *Decade 7. lib. 1. Cæsis duobus Romanis, unus solummodo superstes erat, qui fugam capessens non pugnâ, sed cursu restituit rem, & fortunam Romæ dignam, quam dimicando penè perdiderat, fecit fugiendo.* Két Romai vitézek meg-ölettetvén eggyetlen egy maradott

Livius decade 7. l. 1.

fenn,

fenn, a' ſzaladáſra vévén dolgát nem harczal, hanem futáſſal hoſzta hellyre a' dolgot, és a' Romajakhoz illendő ſzerencsét, nem viaskodáſſal, mellyel azt majd el veſzti vala, hanem futáſſal téritette meg. Igy mikor futásban kérdeſztetnék *Demoſthenes*, miért ſzalad? azt felelé, *Servo me patriæ.* En a' hazámnak tartom-meg magamat. Haſonlót mondott *Antigonus* Király, *Non fugio hoſtem, ſed utilitatem bellandi à tergo ſequor, ſignificans non timoris eſſe fugam illam, ſed artis.* Nem kerülem az ellenséget, hanem a' hadakozáſnak haſznát hátul kereſem, akarván azzal jelenteni, hogy a' futás nem félelembül, hanem meſterségbül származott. Fabius ſem holditotta volna Carthagót, ha csak oſtrommal vitta volna, hanem gyakorta engedvén néki, meg-fáraſztotta, és meg-győzte.

Erre nézve mondotta Szent *Chryſologus*, *Bellicoſus miles quòd in bello fugit, artis eſt, non timoris.* A' hadakozó vitéz mikor a' hadban ſzalad, nem félelembül ſzalad, hanem meſterkedésbül. Nem csak az okos emberek pedig, hanem az Angyalok-is hellyén hatták azt, hogy erős vitéz az, a' ki ſzalad. Igy Gedeonrul meg-vagyon irva *Judic. c. 6. Cumque Gedeon excuteret, atque purgaret frumentum in torculari, ut fugeret Madian, apparuit ei Angelus Domini, & ait, Dominus tecum virorum fortiſſime.* Midőn Gedeon gabonát csépelne, és tiſztitana a' ſajto hellyén, hogy Madián előtt ſzaladna, meg-jelenék néki az Ur Angyala, és monda; az Ur te veled leg erőſſebb férfiu. A' hol láſsátok, akkor mondatik leg erőſſebnek Gedeon, mikor ſzaladni kéſzül. Tizenkét izben ſzaladott el Saul előtt Dávid ugymond *Lorinus*, de ſoha azzal erős vitézségnek nevét el nem veſztette, mert nem féltében futott, és ſzaladott előtte, hanem okoſságátul viſeltetett. Szaladott gonoſz fia előtt Abſolon előtt, de kérdgyétek-meg Szent Ambruſt miért ſzaladott,

S. Chryſologus.

Judic. c. 6.

s'meg hallyátok okosságát. *Fugerat hostem, quem optaverat*
S. Ambros in Isai. 37. *hæredem, metuebat vincere, ne pietatis dispendio vinceretur. in Psalm. 37.* Azon ellensége előtt szaladott, a' kit örökösének kivánt lenni, félt rajta győzedelmet venni, ne talántán azzal győzettetnék-meg, hogy Atyai kegyességét fél-
Genes. c. 27. re tette. Igy szaladott Jákob Esau előtt, *Genes. c. 27.* Moyses Farao előtt, *Exod. c. 2.* Illyés Jesabel előtt, *3. Reg. c. 17.* de mindenikének futásábul okossága ki tetzet. Es talán u-
Matt. c. 10. gyan ezért gyakrabban a' futást jovallotta üdvözitönk-is *Matt. c. 10. Cum persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam.* Mikor ebben a' városban üldöznek, fussatok a'má-
Matt. c. 24. sikban. *Qui sunt in Judæa, fugiant in montes. Matt. c. 24.* A' kik Judeában vannak, fussanak a' hegyekre. Mert hasznát tekéntette az okos futásnak szerelmes Meg-váltónk. A' mellyekbül én azt tanitom ma, hogy győzedelmesek legyünk, szaladgyunk a' mi ellenségink előtt, melly szaladásnak has-
Propositio. nát előtökben adom, és ellenségink kik legyenek, reájok mutatok. Legyetek figyelmetesek. &c.

Valamint az éjjeli sötétségben, a' ki lámpás, és égő fáklya után megyen, nem olly hamar esik-meg, mint a' ki a' nélkül vagyon, ugy a' ki jó példát követ, a' kétséges dolgokban nehezebben csalattatik-meg, mivel azért igen kétséges dolog, mellyik hasznossabb, a' meg-maradás-é az ellenség előtt, vagy az el szaladás? én okossabnak tartom azt, a' ki a' Szentek jó példáját, és tanitásit követi. ők mind a' kettőt tanittyák, mind az egy nyomban valo megmaradást, mind a' szaladást, de olly móddal tanittyák a' meg maradást, és csak akkor jovallyák, mikor immár nyilván közepette vagyon a' veszedelemnek, akkor viaskodgyék, és erőssen állyon ember a' jó fogadásban, mikor pedig még el kerülheti, ne várja-meg, hanem szaladgyon.

Az elsőrül Szent *Chrysologus serm. 151.* azt irta; *Mar-*

tyr

tyr comprehenſus debet tenere conſtantiam, non comprehenſus debet fugere perſequentem. Minek utánna meg-ragattatott, és kézben esett a' Mártyr, tartozik az állandósággal, erőſſen állyon ſzemben az üldözővel, erőſſen tűrje a' kinokat, de ha meg nem ragattatott, ſzaladgyon az üldöző előtt. A' mit pedig a' Mártyrrul mondott, azt mondgyák máſok minden Kereſztyén hivrűl a' kéſértetek közepet, mellyeket ha el nem kerűlhetet, közepette vagyon a' veſzedelemnek, viaskodgyék erőſſen, és ſemmiben ne engedgyen, mert a' jó akaratunak léſzen az Iſtentűl ſegitsége, de ha üdejét veheti, ſzaladgyon üdején, és ne méréſzellyen ottan meg-állani, a' hol a' teſt, és az ördög meg-ejtheti. Haſonlót mondott Szent *Nilus. Virorum fortiſſimorum eſt contra hoſtes progredi, & tuto inſidias eorum effugere.* Az erős férfiak dolga az, hogy az ellenség ellen mennyenek, de az-is illeti őket, hogy az ellenségnek incſelkedését, és les hellyeit el kerűllyék, ſzaladgyanak előtte. Illyen erős férfiak voltanak ama' nap-kelleti három Szent Király, a' kik Jerusálemben a' vér ſzopó Zſidók kezében jutván, nem iedtenek-meg ſem Herodeſtűl, ſem a' városbéliektűl, ſem ſzándékokat nem tagadták, hanem nagy bátorsággal fel, s' alá járták a' városſt, bé mentenek az udvarba, s' csak mind azt tudakozták, *Ubi eſt, qui natus eſt Rex Judæorum?* Hol vagyon az újjonnan ſzűletet Zſidók Királlya? O nagy bátorságu Fejedelmek! ne emlegeſſetek itten új Királyt, mert mind magatokat, s' mind azt el veſztitek! talán jobb léſzen más okát adni meſzirűl valo jöveteleteknek, ne mondgyátok azt, *Venimus adorare*, imádni jöttűnk az új Királyt! nehéz beſzéd ez, és haragra gerjeſztő, idegen földön vattok, iſméretlenek, nincs ki ſegillyen. Vagy halgaſsatok arrul, vagy erős ſzenvedéſre kéſzűllyetek. Ah! közepette vagyunk a' veſzedelemnek, nem illik, hogy beſzê-

S. Chryſolog. ſer. 151.

Nilus.

szédünket meg-másollyuk, fogasson-meg Herodes, kinoztassson, csak ugyan azt kérdezzük, *Ubi est, qui natus est Rex Judæorum?* Készebbek vagyunk mindent el tűrni, mint szándékunkat meg-másolni, az új Királyt jöttünk imádni.

Bizony nagy méreszség, nagy erősség olly álhatatosan azt emlegetni, a' kit az egész város halálra kerget. De hallyátok mint jártak, ki mennek a' városbul, reá akadtak az új Királyra, imádgyák, ajtatosságokat végben viszik, s' mikor immár visza akarnának térni Jerusálemben, és hirdetni az Isten Fiát testben, meg-jelenik álmokban az Angyal, és azt jovallya, oda többé visza ne térjenek, hanem alatomban más felé vegyék útokat, szaladgyanak Herodes elől. *Matt. c. 2.* S' mit véltek mit mondanak erre? engednek-é? meg-hadgyák-é magokat ieszteni? azt vélném én, hogy inkább álhatatossabbak lésznek első méreszségekben, mert látták, és meg-erősítettenek attul, a' kit imádtanak. Nem ugy, hanem mindgyárt engettenek. *Et aliâ viâ reversi sunt in regionem suam.* Más úton mentenek visza az ő tartományokba. Csudálkozott ezen Szent *Chrysostomus*, vagy a' ki *Author imperfecti operis hom. 2.* és igy szollott: *O magna fides Magorum! non contradixerunt Angelo dicentes; venientes ante multitudinem civitatum non metuimus, Regem terribilem non expavimus: sed stetimus, & fiducialiter, qui natus fuerat Regem prædicavimus, & quasi servos nunc jubes latenter fugere? sed fideles constituti nec tunc timuerunt cognosci, nec modò erubuerunt occultè recedere.* O valóban nagy hitű Bölcsek! nem mondottanak ellene az Angyalnak mondván: mikor jöttünk nem féltünk a' városok sokaságától, nem rettentünk-meg az iszonyu Király előtt, hanem álhatatossan szemben mentünk, és nagy bátorsággal hirdettük a' szűletett Királyt, s' most immár mint egy el vetett jobbágyokat, vagy szolgákat futásra parancsolsz? ezt mondhatták

Matt. c. 2.

Author imperf. operis hom. 2.

vol-

volna ők, de mivel hivek és erős férfiak voltanak, nem feltek azoknak ismértetni, a' kik voltak, sem pedig az után nem szégyenlettek az alatomban való szaladást, és visza térést.

A' kiknek mikor cselekedeteket beszéllem, ugy tetzik elegendő példát adtam a' mellyet kövessünk; történik, hogy akaratunk ellen olly hellyre akadunk, a' hol készen vár az ördög, meg-veszet erkölcsűek társaink, előttünk a' vétekre valo alkalmatosság, sürget a' késértet, minden felől Jesus kergettetik, az az, szivünkből az Isten, és annak malasztya lelkünkből. Ah! akkor állyunk erőssen a' jóban, ne tétovázzunk, hanem a' mint bé vettük, ugy oltalmazzuk-meg az Isteni malasztot, de ha még távul vagyunk az illyen veszedelemtől, kerüllyük el, szaladgyunk, mert nem szégyen ott a' futás, a' hol hasznos.

El szaladott Moyses Farao elől, el szaladott Szent Pál a' Zsidók közűl egykorában a falon le ereszteteven; mi is dicsősegesen szaladunk örök üdvösségünk veszedelme előtt, mert nem ok nélkül mondotta Salamon *Prov. c. 14. Sapiens timet, & declinat à malo, stultus transilit, & confidit. Septuag.* *Prov. c. 14.* *Septuagint. legunt.* *legunt. Imprudens autem sibi confidens miscetur iniquo.* A' bölcs fél, és el tér a' gonosztul, a' bolond pedig által ugordgya, és bizokodik. Avagy a' mint a' Hetven Tolmács olvassa, az esztelen, és oktalan magában bizván ötzve egyeledik a' hamissal, és gonosz társasággal. Ne-is mondgya azt senki, nem kell a' vétekre valo alkalmatosságot kerülni, hanem mikor ki benne vagyon, mutassa joságát: a' harczon válik el a' vitézség, nem a' szaladásban. Meg-felelt erre Sz. *Hieronymus*, a' kinek hasonlókat vetettek szemére, miért szaladna az emberek előtt a' pusztaságban. *Fateor* ugymond *imbecillitatem meam, nolo pugnare spe victoriæ, ne perdam aliquando victoriam. l. contra Vigilantium.* Meg-vallom az én erőt- *S. Hieron. lib. contra Vigilant.*

lenségemet, nem akarok a' győzedelemnek reménségéért harczolni, ne talántán valamikor el veszessem a' győzedelmet, az az, nagy kárommal nem veszem bizonytalan nyereségemet.

Alkalmatos ide, a' mit Szent *Chrysologus serm. 78.* vett eszében Szent János, és Szent Péter ellenkező dolgaiban. Szent János mikor Urunkat meg-fogták, ő-is meg-ragattatott egy gyolcs ingben lévén, ki hogy el szaladhatna, ki vetette a' nyakából az inget, és el szaladott, *Relictâ syndone nudus profugit ab eis. Marci c. 14.* El vetvén a' gyolcsot mezitelenen futa el tőlök, Szent Péter pedig jó ruházson mindenütt utánna volt Jesusnak, de mint járt? a' gonoszak közze egyeledvén, hozzájok hasonló lett, meg-tagadta Istenét; ô Péter! Péter jobb lett volna néked Jánossal el szaladnod mezitelenen, mint ruházsan a' veszedelemnek közébe bocsátkoznod, leszen ûdeje, ruhás leszen akkor Sz. János, mikor te mezitelenen találtatol: s' ugy-is történt, Urunk fel támadása után meg-jelent a' tengeren lévő Apostolinak, és imé akkor mezitelenen volt Szent Péter, a' mint Szent János *c. 21.* beszélli, ô meg-ismérvén Urunkat, meg-jelenté, s' alig nevezte-meg, s' mindgyárt ki ugrott elejbe Szent Péter, de mezitelenen találkozott. *Ut audivit quia Dominus est, tunicâ se præcinxit, erat enim nudus.* Mi hellyt halotta hogy az Ur, a' köntöst magára övedzé, mert mezitelenen vala, és a' tengerben ereszkedék. A' melly szent Irás hellyére *Chrysologus* igy szoll: *Mirum fratres, cùm comprehenderetur Dominus, Joannes abjecit syndonem, & Petrus inventus est nudus, quia Joannem texit fugâ, Petrum negatio sic nudavit.* Csudálatos dolgot mondok atyámfiai, mikor meg-ragattatnék Urunk, János el vetette a' rajta valo gyolcsot, s' mégis Péter találtatott mezitelenen, mert Jánost bé födözte az el futás, Pétert pedig meg-mezitelenitette a' ta-

S. Chrysol. serm. 78.

Marc. c. 14.

Joan. c. 21.

ga-

gadás. Haſznoſſabb volt ugyan-is Szent Jánoſnak az el futás, mint Szent Péternek dicsöséges a' meg-maradás. Mert a' mint azon Szent *Chryſologus* (ſzoll *ſerm. 150 Petrus quia fugere noluit abnegavit. Joannes ne abnegaret aufugit.* Mivel Péter nem akart el futni, meg-tagadta Iſtenét, János pedig hogy meg ne tagadná el futott. O én Iſtenem! hányan volnának ékeſſen fel öltözve ugymint az Iſteni malaſztok ékeſségével, ha magokat nem vetették volna vakmerön a' veſzedelemben. Hány ſzüznek maradott volna fején tiſzta pártája? ha ſzaladott volna a' magános alkalmatoſságoktul? hány oſzlopok tartották volna a' közönséges jót? de mivel ſokat biztanak magokhoz, ki forgattattanak amazok elöbbi Iſtennek malaſztyából, a' ſzüzek a' sárban hullatták az ö pártájokat, el dültenek az oſzlopok, s' minnyájan cſak arrul panaſzolkodhatnak, miért nem ſzaladtam. *S. Chryſol. ſerm. 150.*

Ugy de ki elött kell ſzaladnunk? kicſodák az ellenségink? a' kikkel olly veſzedelmes a' mi viaskodáſunk, Szent *Cyprianus* meg-mondgya *ſer. 4. de mortal. Quid aliud in mundo quàm pugna adversus diabolum quotidie geritur? quàm adversus jacula ejus, & tela conflictationibus dimicatur? cum avaritia nobis, cum impudicitia, cum ira, cum ambitione congreſſio eſt, cum carnalibus vitijs, cum illecebris ſæcularibus aſſidua & jugis, & moleſta luctatio eſt.* Mi miveltetik más e' világon, hanem hogy az ördög ellen minden nap harczolnak, az ö nyilai ellen minden nap ellent állanak; viaskodáſunk vagyon mi nékünk a' fösvénységgel, a' tiſztátalansággal, a' haraggal, a' nagyra valo vágyódáſſal, vagy a' kevélységgel, a' teſti vétkekkel, és e' világi gyönyörüségekkel ſzünetlen a' mi bajviváſunk. Ezek a' mi ellenségink, de ha eggyenként el kerüllyük, gyözedelmeſſekké tészük magunkat, a' fösvénységtül igy tanit Kriſtus Urunk *Lucæ c. 12. Cavete ab omni avaritia.* örizkedgyetek minden fösvénységtül. A' *S. Cyprian. ſerm. 4. de mortal.* *Lucæ c. 12.*

Poëta, Heu fuge crudeles terras! fuge litus avarum. A' szem-
ad Rom. c. 13. telenségrûl Szent Pál azt mondgya *ad Rom. c. 13. Sicut in die honestè ambulemus, abijciamus opera tenebrarum, non in impudicitijs.* Mint nappal tiszteséggel járjunk nem szemtelenségekben, kerûllye ezt, a' ki meg-akar menekedni. Azért kiált viszontag az Apostol, *Fugite fornicationem.* A' bujasággal szemben ne állyatok, hanem fussátok. A' haragtul
Eccl. c. 11. *Ecclesiastes c. 11.* igy int, *Aufer iram à corde tuo.* Távoztasd el a' haragot a' szivedbûl, az az, szaladgy elôtte. *Solon*
Solon hic. régi bölcs minden világi gyönyörûség elôtt hogy szaladgyunk, arra tanit mondván: *Fuge voluptatem.* Fussad a' gyönyörûséget, melly elôtt mikor meg menekettél, magától-is távozzál az ördögtûl, mert igy menekethetel-
Eusebius Emissenus. meg tôle, a' mint *Eusebius Emissenus* tanit; *Talis est natura inimici, & talis infirmitas, te recedente, cedit, hunc hostem fugisse vicisse est.* Ollyan a' mi leg nagyobb ellenségûnk természete és erôtlensége, hogy ha te szaladz elôtte, ô-is enged, és viszza tér, a' melly elôtt valaki szalad, meg-gyôzi.

De maga-is a' mennyei Vôlegénynek kegyesse, az az,
Cant. c. 8. az Anyaszent egyház mit kiált hivére mást, hanem azt; *Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ, hinuloque cervorum. Cant. c. 8.* Fuss-el én szerelmesem, és légy hasonlo a' vad kecskéhez, és a' szarvasok fiához a' fû szerszámok hegyein. Annyit akar mondani, a' mint ezek távul járnak a' vadászok kelepczéje elôtt; ugy ti-is távozzatok a' világnak, és a' testnek tôreitûl, távozzatok az ördögtûl. Nem szégyen az elôtt szaladni, a' kivel szemben szálván nem birsz, hanem inkább okosság, és erôsség. Azért mondotta Habakuk Próféta *c. 3. Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes*
Hab. 3. meos quasi cervorum, & super excelsa mea deducet me victor. Az Ur Isten az én erôsségem, és tészi az én lábaimat mint a' szarvasokét, és a' gyôzedelmes az én magos hellyeimre vi-

viſzen, az az, akkor téſzen győzedelmeſsé, mikor megfutamodtat.

Hová kelleſsék pedig ellenségink előtt ſzaladnunk, meg-mondgya üdvezitőnk, *Fugiant ad montes*, a' kik az igaz vallásban vannak, fuſſanak a' hegyekre. Az az, ugymond Szent *Anſelmus*, *Ad culmen virtutum aſcendant.* A' jóságnak tetejére mennyenek, az az, jót mivellyenek, a' mint *Author imperfecti operis hom.* 49. *Nos inviſibilem hoſtem fugiamus actibus bonis, quamvis enim diabolus ſit ſpiritus, & homo corpus, tamen nunquam illos diabolus poteſt comprehendere, qui fugiunt eum per bona opera, ſine cauſa autem fugit ante eum pedibus, ſi ſequitur eum peccatis.* Mi a' láthatatlan ellenséget jó cſelekedetekkel fuſſunk, mert noha az őrdőg lélek, és az ember teſt, de ugyan ſoha azokat el nem éri, a' kik jó cſelekedetek által futnak előtte, a' mint viſzontag haſzontalan ſzaladna előtte valaki lábaival, ha követi bűnével. Egy ſzóval, *Declina à malo, & fac bonum.* Szaladgy a' gonoſz előtt, és mively jót, igy tetejére jutſz a' jóságnak, és ott éred-meg Szabaditódat az Iſtent, a' melynek oltalma alatt veſzedelem nélkül örökké élheſs. Amen.

S. Anſelm.

Author imperf. operis hom. 49.

PŰNKŐSD UTAN, HUSZONNEGYEDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Hogy az Iſtennek haragjától meg-menekedgyűnk, nem kell az ó kőntősért viſza térnűnk, melly őltőzetnek el hagyáſa miben állyon, megmutattatik,

Qui in agro est, non revertatur tollere tunicam suam. Matt. c. 24.

Matt. c. 24. A' ki a' mezőn vagyon, viſza ne térjen ruháját el vinni.

Szonyu rettentésére e' máj Evangeliumnak, a' mellyben olly háborusággal rettentetűnk, a' minémű nem volt világ kezdetitűl fogva mind abban a' ſzándékban voltam, hogy ſzaladáſra inditslak benneteket, mert noha ugyan ſzégyen a' vitéznek a' futás, és ſzaladás derekas ok nélkűl, de nem ſzégyen akkor, mikor ellent állani lehetetlenség, csák bolondság volt, és nagy vakmerőség a' Celtabéliektűl, a' ki áradott tengernek habjai előtt hellyekbűl meg nem indulni, mert midőn vitézségeket abban akartak meg-mutatni, hogy a' tenger előtt ſem ſzaladnak, reájok omlottak a' meg-tolt tengeri habok, és eggyűtt minnyájokat el meritették. S' kicſőda álhat tehat ellenne annak, a' ki felől Szent Dávid azt mondotta, *Tu terribilis es, & quis reſiſtet tibi? ex tunc ira tua. Pſalm. 75.* Te rettenetes vagy, és ki áll ellened? attul fogva haragod, miulta fogva? attul fogva, miulta ſok iſtentelen cſelekedetinkkel ellened támadtunk. Rettentett mind eddig az égi cſudákkal, rettentett a' főld indulásokkal, rettentett a' ſzernyű halállal, de ugyan mégis fegyverben állottunk álhatatos gonoſzságinkkal, s' hogy menekedhetűnk-meg, ha nem ſzaladunk? csák hogy az ieſzt iſmég ellenben meg, a' mit mond űdvőzitőnk: *Orate ne fiat fuga veſtra in hyeme.* Imádkozzatok, hogy futáſtok télben ne legyen, alkalmatlan tudni illik akkor ſzaladni, mikor a' kegyetlen ſzél meggeberit, a' fágy melegségűnkbűl ki ſzorit, el lep a' hó, a' dér életűnkbűl-is ki vészen. A' mi annyit téſzen lelki értelemben, késő akkor Iſten előtt bánattal ſzaladni, mikor

a' go-

a' gonoszság bennünk meg-rögzött, és meg-kemények-edett mint a' fagyos czupor.

A' mint Szent Ambrus magyarázza ezen telet. *Est hyems non terreni solis, sed hyems mentis. Bonum est, ut tunc dies judicij, vel mortis adveniat, cùm viget animi blanda temperies, cùm cœleste mysterium serenâ luce resplendet, cùm cor vestrum ardet in nobis. l. 2. de Apol. David.* Vagyon olly tél, a' melly nem a' világi napnak tele, hanem az elménck. Akkor azért leg jobb hogy el érkezzék a' halálnak, és itiletnek napja, mikor a' léleknek csendes melegsége vagyon, mikor a' mennyei titkok tényes sugárral világoskodnak bennünk, mikor a' mi szivünk Isteni szeretettel ég. Nem jovallom azért a' téli futást, hanem azt jovallom, a' ki meg-akar menekedni Istennek haragjától, a' ki a' szánto földön vagyon, az az, el kezdett jó életének munkájában, ne térjen-meg ruháját el vinni, ne talántán ruhájával eggyütt el veszen. *S. Ambros. l. 2. de Apol. David.*

De vallyon micsoda öltözet, és ruha az, a' mellyért meg nem kell térnünk. Szent *Hilarius* a' régi gonosz szokásra magyarázza: ez a' régi köntösünk, ezért visza nem kell térnünk, mert immár *Quicunque in Christo baptizati estis, Christum induistis. ad Gal. c. 3.* Uj öltözetünk vagyon a' Krisztus élete, mivel valakik ugymond Krisztusban öltöztek, az az, annak kegyelmében, s' igazságában. Valaki azért az elöbbeni köntösét ismég fel vészi, vagy érette visza tér, kerüli ugyan, de el nem kerüli, és el nem szalad Istennek itélö sententziája elött, hogy azért épen el kerüllyük, meg-mutatom miben áll a' régi ruházatnak tellyességgel valo el hagyása, s' miért kivántatik tölünk. *ad Gal. c. 3.* *Propositio.*

A' menyire értem szava járását a' Szent Léleknek az irásban, az ó ruha, avagy köntös által elöbbi gonosz erkölcs, rosz élet, vagy gonosz szokás értetik, ugy hogy mi-

mikor a' mondatik, többé fel ne vegyük előbbi kőntősünket, annyit tégyen, vísza ne térjünk előbbi gonosz szokásunkra, és erkölcsünkre, mellynek oka nem más, hanem az, hogy ha egyszer, kétszer ki vetkőzvén belőle a' penitentzia tartás által, vísszontag reá térvén, mind a' kőntősbe bé öltőzünk az előbbeni gonoszságunkban, ugy meg-szokjuk, hogy leg nagyobb fenyétésére is Istennek belőle ki ne vetkőzzünk, s' következendőképpen végtére-is sullyos bűntetését el ne kerűllyük, mellyet vévén eszében Szent Pál, hogy az Efesusbélieket kedvében jutatná az Urnak, arra kéri, hogy vetkőzzenek, és öltőzzenek, vetkőzzenek az ó emberbűl, előbbi gonoszságokbul, és öltőzzenek új emberben, tekélletes szent életben. *ad Ephes. c. 4. Edócti estis sicut est veritas in Jesu, deponere vos secundùm pristinam conversationem veterem hominem, qui corrumpitur secundùm desideria erroris, renovamini autem spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem.* Tanitattatok a' mint a' Jesusban vagyon az igazság, hogy néktek le kell tennetek az előbbi élet szerént való embert, ki meg-vész a' vétkező kívánságok szerént. Ujjulyatok-meg pedig a' ti elmétéknek lelkében, és öltőzzetek új emberben.

ad Ephes. c. 4. v. 22.

A' melly szókat veszen *Theopilactus ex Chrysostomo*, és azt kérdi, *Quid autem docti estis? & quid est veritas secundùm Christum? nempè ut abjiciamus hominem veterem hoc est prioris vitæ, conversationisque nostræ mores.* De vallyon mire tanittattatok! és micsoda az igazság Krisztus szerént? ugymint az, hogy el vessük az ó embert, az az, előbbeni életünknek, és társalkodásunknak gonosz erkölcsit. Vessétek le az ó embernek Adámnak vétke ruháját, és új emberben Krisztusban öltőzzetek: igy tanit Szent Pál mind arra vigyázván, hogy az itilő birónak bűntetésétűl meg-mentsen; valaki azért az ő ruhájáért vísza tér, és a' helyett újban nem öltő-

Theophilactus ex Chrysost.

öltözik, jaj annak, mert oda vettetik, a' hol semmi szinnek tekéntete nincsen a' külsö sötétségben.

Meg-mutatta ezt példában üdvözitönk, midön az Evangeliumban *Matt. c. 22.* azt beszélé, hogy az ó köntösben tapasztatott embert, az öszve gyült vendégek közül ki vetette a' Király, *Ligatis manibus, & pedibus mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & stridor dentium.* Kezeit, és lábait meg-kötözvén, vessétek ki a' külsö sötétségben, ott lészen sirás, és fogok csikorgatása. Oh rettenetes büntetés! de miért kellett a' vendéget oda vetni? azért, mert *Vidit hominem non vestitum veste nuptiali.* Látta azt az embert, hogy nem volna új menyegzös ruhában öltözve. El jött volt a' választottaknak vendégségére, az oltári Szentségnek eledelére, de visza tért, és az ó köntösben öltözött, inkább kedvelvén elöbbeni gonoszságát, mint újjonnan fogadott tekélletességét, azért vettessék ugymond oda, a' hol örökké fogait csikorgassa mérgében, hogy bolondul visza tért az ó köntöséért, elöbbeni gonoszságáért. Mennél többször tér visza ember elöbbeni vétkének öltözetire, hidgyétek el annál nehezebb belöle ki vetközni, nem külömben mint a' gyakorta betegeskedö embernek ki gyogyulni betegségébül. *Matt. c. 22.*

A' mint hogy ugyan a' beteg példájában-is elegendö képpen elönkben adta ezt Urunk. Hallottátok Szent János Evangeliumjának *c. 5.* mi formán gyogyitotta-meg azt az inaszakatt nyomorult embert, a' ki harmincz nyolcz esztendeig nyomorgott a' tó pártyán, azt kérdi leg elsöbben-is töle, *Vis sanus fieri?* Meg-akarsz-é gyogyulni? csudálatos kérdés! hová czéloz ezzel a' kérdéssel? ki nem láttya, hogy egéssségét kivánnya, a' ki annyi esztendeig várta a' tó mozdulását, s' mégis *Vis sanus fieri?* meg-akarsz-é gyogyulni? Tudni illik ugymond Szent *Cyrillus* a' testi betegség *Joan. c. 5.*

ség felől kérdezkedett, de lelki nyavalyát értett rajta. *Interrogatio hujusmodi si velit rem optatam consequi, ad aliud occultius intelligendum inducit. l. 3. c. 124.* Ez a kérdés mellyebb értelemre vezeti az elmét, ugymint arra, hogy a' melly gonoszságban meg-rögzett az ember, alig kivánkozzék tőle meg-menekedni, bátor sok nyomoruságot szenvedgyen-is érette.

S. Cyrillus l 3. c. 134.

Igy láttyuk a' lopáshoz szokott lopókat, gyakorta tömleczeztetnek, jobbulásokat fogadgyák, de nem sokáig visza térnek, s' mind addig gonoszak, mig gégéjekre reá nem fujtódik a' gyalázatos kötél. A' kik az undok szeretetnek adták magokat, sok táratsággal, buval, busulással, és gyalázattal pironkodnak, gyakorta undokságokbul fel serkennek, s' ûdeig meg-is jobbulnak, de mivel éppen el hadni kimillik tisztátalan öltözeteket, gonosz erkölcsöket értem, reá visza térnek, s' mind addig rosszak, mig a' nyilván valo gyalázat meg nem jobbittya.

Kinek lehetet roszabb, és nyomorultabb állapottya, mint az Israëlitáknak Ægyptumban, a' hol minden szánakodás nélkül ugy bántak velek a' pogányok mint a' barmokkal. *Exod. c. 1. Affligebant eos illudentes eis. Pagnius legit. Spinis puncti sunt filij Israël.* Tövissel kinoztattak az Israël fiai, s' mégis hallyátok mit kiáltanak Moysesre, minek utánna nyomoruságokbul ki vezette? *Recede à nobis, ut serviamus Ægyptijs, multò enim melius erat servire illis. Exod. c. 14.* Menyel tőlünk, hadd szolgállyunk az Ægyptiusoknak, mert sokkal jobb volt nékik szolgálnunk. O tekélletlen nép! ô álhatatlanságban öltözött Israël fiai! könnyebb-é veszőzés alatt rabul járnod, téglát vetned, mint szabadon Isten fiai szabadságában azok kenyerével élned? könnyebb-é ellenséged parancsolattyán, mint Istened tanácsán járnod? *Multò melius erat &c.* Sokkal, sokkal jobb volt &c. *Scilicet malum*

Exod. c. 1. Pagnius legit.

Exod. c. 14.

lum est malis assvescere, quoniam postmodùm bona arbitratur mala, qui in malis enutritus est. Oleaster in Exod. Tudni illik nem jó a' gonoszhoz szokni, mert a' roszat-is jónak, és a' jót rosznak itili, a' ki roszban nevelkedett. *Oleaster in Exod.*

Illyen a' bűnös a' meg-rögzett gonoszságu ember visza tér ismég előbbi kőntőse fel vételére, s' mind addig álhatatlankodik, mig Istennek büntetése nem éri. S'erre nézve mondgya ma Urunk, *Non revertatur tollere tunicam suam.* A' ki el hadta egyszer gonoszságát a' mellyben öltözött, mint mindennapi ruhájában, ne térjen-meg annak fel vételére, mert nyilván utól éri az Istennek haragja. Szintén ollyanoknak láttatnak nékem az előbbeni gonoszságokra meg-tért emberek lenni, mint Saul Királynak gonosz lelke, a' ki jött, s' ment, majd el hadta Sault, s' majd meg-ragadta. Az Irás azt mondgya *1. Reg. c. 16. Arripiebat spiritus malus Saulem, David tollebat cytharam, & percutiebat manu suâ, & refocillabatur Saul, & levius habebat, recedebat enim ab eo spiritus malus.* Mikor a' gonosz lélek meg-ragadgya vala Sault, akkor Dávid vévé citarájját, verdegelte előtte, és meg-könnyebbüle Saul, mert akkor el hadgya vala őtet a' gonosz lélek. *1. Reg c. 16.*

Ez-is csudálatos dolog, egy lantya pöngetésére engedett az ördög Dávidnak, s' el hadta Sault. Szent Lukácsnak pedig *c. 11.* nem olly könnyen engedett Urunknak, mikor sokáig űzi vala őtet. *Erat Jesus ejiciens dæmonium.* Ördögöt űz vala Jesus, az az, sokáig (ugymondnak az Irás-magyarázók) s' mi dolog az, hogy amottan menten ment, s' itten mulatozott? nagyobb hatalma volt-é Dávidnak, mint Krisztusnak? meg-felel erre egy elmés magyarázó, és azt mondgya, *Quia ibi abibat ut veniret, exibat, ut reverteretur sicut musca, &c. at verò Christus expedit ut non revertatur.* Nem csuda, hogy ottan hamar engedett, mert csak *Luca c. 11.*

AZ Isteni tőrvényt által hágo Adám Atyánktul, minek előtte a' boldogtalan partütéire ſzűlettűnk volna, immár a' mi eſztelen egybe eskűvésűnkkel a' világ elejtűl fogva katonákká, avagy inkább tolvajokká válaſztattunk, és az erőſſen hadakozó Isten ellen hadat hirdettűnk: de mivel el feletkeztűnk volt a' mi erőtlenségűnkrűl, erőnk fölött éppen eſztelen tanácſunkkal a' meggyőzhetetlen erőſséget bajra hi tuk; meg-cſalt a' viadal, és a' kik halhatatlanok az Isten fiai ſzabadságában élhetűnk vala, midőn az Istenséget kivánván magunknak tulajdonittyuk, még a' ſaját ártatlanságunkbul le vettetvén, a' halálnál zálogban eſvén halhatatlan ado fizetőkké lőnk, és a' mi boldogtalanságunkat inkább őregbiti, halván, és megértvén a' mi bűnűnkért a' meg-bántatott fölség halálos ſen-
ad Hebr. c. 18. v. 14. tentziáját ſenki ellen nem áll, *Qui manentem habeat civitatem. ad Hebr. c. 13.* A' kinek meg-maradando váraſa volna, hanem hazánkbul ſzámkivetésben, és az idegen földre bujdoſván kénſzerittetűnk ſzálláſunkat meg-változtatni, innen vettűk mulando életűnket, naponként, oránként, és minden űdőben bizonyoſok lévén veſzedelműnkrűl, bizontalanok az űdőrűl az el kerűlhetetlen tőrvént tévő ſzéket féllyűk, mellynek mivel ollyan rettenetes az ő keménysége, hogy ő magok a' jó lelkek gyakran kiáltsák, Senki ſem hiſzi, ſenki ſem hiſzi, ſenki ſem hiſzi, ſenki, melly keményen itéllyen azon az Isten, ſenki ſem hiſzi, melly erőſſen bűnteſſen. Nem cſuda tehát, ha ſzine elől ſzaladáſſal rejteket keresvén, üdvőſségűnk felől tanácskozunk. Kinek a' mint Iſaiás harminczadik réſzében előnkben adgya,
Iſaiæ c. 30. v. 27. *Ardens eſt furor ejus, & gravis ad portandum: labia ejus repleta ſunt indignatione, & lingva ejus quaſi ignis devorans.* Egő

ha-

haragja vagyon néki, és nehéz a' hordozásra : az ajaki meg-tőltenek boszusággal, és az ő nyelve ollyan, mint az emésztő tűz, mert az igazságnak ki olthatatlan buzgóságos indulattyábul, *Malos malè perdet. Matt. c. 21.* A' gonoszakat gonoszul veszti el. S' azoknak félelmekre föld indulásokat-is támaszt, mert *Meg-mozdittatnak a' földnek fundamentomi*, és az ő el jövetelére az egész világnak erős oszlopi, mivel nehéz az el hordozásra, meg-tántorodnak. Boszonkodással meg telnek ajaki, mert az el kárhozattaknak fejekre, az átokkal tellyes sententziát meg-másolhatatlanul ki mondgyák, ollyan lészen az ő nyelve, mint a' mindent meg-emésztő tűz, mert a' rosz kivánságoknak lángjától fel gyuladottakat az örök tűzre, hogy égjenek kőnyörűlhetetlenül kárhosztattya. *Matt. c. 25. v. 45.*

Mellyről hogy Szent Anselmussal szollyak, *Aderunt peccata accusantia, justitia terrens, horrendum chaos inferni patens, desuper iratus Judex, intùs conscientia urens, foris mundus ardens, peccator sic deprehensus ubi latebit?* Jelen lésznek a' bé vádoló vétkek, a' rettentő igazság, a' pokol rettenetes zurzavarja meg-jelenik, onnan fellyűl a' meg-haragudot Biró, belűl vádol a' lelki ismeret, kivűl ég a' világ, igy találtatott bűnös hová rejtezik? *S. Anselm.*

Szemérem ugyan a' bajvivónak az ellenség előtt szaladni, hogy ha a' szaladás éppen csak a' félelembűl származik, de a' hol nagyobb dicsiretet szerez a' szaladás, hogy sem a' harczolás, méresz szivé okossan az útkőzetről félen állani. Esztelenek volnánk, hogy ha a' bolond Celtákkal, a' mélly tenger habjával fődőznénk be magunkat, kik a' mint *Nicolaus apud Stobæum* irja : inkább akarnak fegyveressen a' fel háborodott tenger elejben futni, és a' magossan fel dagadott habokban el temetődni, hogy sem szaladván, mint egy ki jelenteni a' haláltul valo félelmet. Vétkesz- *Nicolaus apud Stobæum.*

keſztünk mi, hamiſságot cſelekedtünk, és a' boſzút állo Iſten utánnunk vagyon, kinek az el kerülhetetlen kezei előtt ſzaladván Szent Dávid Király-is, illyen képpen ſzoll,

Pſalm. 75. v. 8. *Pſalm. 75. Tu terribilis es, & quis reſiſtet tibi? ex tunc ira tua.* Te rettenetes vagy, és ki áll ellened? attul fogva a' te haragod. Szaladnunk kell tehát, mivel az erős vitézeknél nagyobbak nem vagyunk, nem léſzen gyalázat, hanem cſak azt kell jó ůdején meg-tekéntenünk, hogy alkalmatlan ůdőben (midőn mindenek a' kemény téli hideggel bé tőltek, és a' télnek el rejtett fegyveri elő hozattak az ég ellen) ne történnyék a' mi ſzaladáſunk, mert annyi volna az, mint ha eggyk veſzedelmet el kerülvén, másban annál nagyobban ejtenénk magunkat. Annak én ůdőt ſzabok, azonban ti félelemben legyetek, hogy ne féllyetek, arra

S. Cyprian. tanit *Cyprianus*, és engem ennek a' futáſnak, és télnek példázattyát előtőkben terjeſztőjét, a' ti ůdvőſségtekért figyelmeteſſen halgaſſatok.

Propoſitio.

A' ki jol meg-gondollya a' minket meg-ſzabadito Iſtennek hozzánk ebben a' tanácsban való ſzorgalmatos gondviſelését; eſzében véſzi hogy nem az utolsó ůdőnek télirůl ſzollyon, mellyben a' follyó vizek bé fagynak, az élő fák levelektůl, és gyůmőlcsöktůl meg-foſztatnak, a' főld meg-fagy, a' levegő ég zurzavarral őſzve elegyeſedik, hármaſnak látzik az ég: hanem a' léleknek titkos értelmű télirůl, hidegérůl, és a' bűnnek meg-rőgzött utálatoſságárul.

Azért mivel látom, hogy minnyájan ſzemetekkel, és elmetekkel én reám figyelmeztek, és hogy e' ſzenvedhetetlen ůdőnek tetetes el rejtett ſzine alatt való titokban tovább ne maradgyatok, e' meſének igen tudós meg-magyarázó Ædipuſsához Szent Ambrus Doctorhoz küldelek titeket, kinek ſzavajnak annál nagyobb hitelt adtok, me-

nél

mennél szentebb Oratornak, és a' közönséges Anyaszentegyháznak eggyes értelmével az örök üdvösségre vezérlő választott Doctorának ismériték. *Orate* ugymond ő, *ut ne fiat fuga vestra in hyeme, est enim hyems non terreni solis, sed hyems mentis. Bonum est ut tunc dies judicij, vel mortis adveniat, cùm viget animi blanda temperies, cùm cœleste mysterium serenâ luce resplendet, cùm cor nostrum ardet in nobis. lib. 2. Apolog. David.* Imádkozzatok, hogy a' ti szaladástok ne történnyék télben, mert ez a' tél nem a' földi napnak, hanem az elménck tele. Jó lészen hogy ha akkor jő el az itéletnek, és a' halálnak napja, midőn a' léleknek nyájas mértékletessége jobb korában vagyon, midőn a' mennyei titok tényes világossággal tündöklik, midőn langadoz bennünk a' mi szivünk. Melly Doctor magyarázattyábul nincsen senki, a' ki ezt a' szaladást nem halálnak ismérné lenni, avagy ebbül a' halando életbül a' halhatatlan életbe valo által menetelnek ne mondaná. *Lib. 2. Apolog. David.*

Melly üdőrül Jób Patriárka is szollott, *Quia fugit velut umbra. Job. c. 14.* Mert fut mint az árnyék, ugy annyira, hogy minnyájunkrul mondathassanak ama' Dávid Királly szavai, mellyeket Isainak mondott *lib. Reg. c. 5. Heri venisti, & hodie compelleris nobiscum egredi.* Tegnap jöttél, és ma kénszerittetel velünk eggyütt ki menni, valamint azért az árnyék egymás után rend szerént el mulik, és azon hellyben sok üdőkig nem maradhat, ugy a' mi életünk is szüntelen mulik, fut, szalad, fogyton fogy, és hogy Senekával szollyak, *Quotidie demitur aliqua pars vitæ, quem agimus diem, cum morte dividimus: mox ut in vitam ingredimur, statim aliâ parte exire incipimus* Minden nap el vétetik egy része életünknek, ezt a' napot-is, a' mellyet élünk el osztyuk a' halállal: leg-ottan midőn életünkben lépünk, más ajtón ki kezdünk menni. *Job. c. 14. v. 2.* *2. Reg. c. 5. v. 20.* *Senecas.*

Melly ki menetel mivel igen veszedelmes, azért intelek, hogy télben ne történnyék, az az, a' mint meg-hallátok a' halálnak hidegében, és a' léleknek rabságában, melly a' bűnnek szűntelen valo rosz szokása által minden Isteni szeretetnek tűzét ki oltván, az ocsmány véteknek rabsága alá vettetett, a' kemény fagy mint meg hidegűl, az az, a' szivnek keménységével, annyira, midőn a' méllységben esik-is, ne érezze. *Ad Babylonicam* (ugymond Szent Ambrus Doctor) *hoc illuditur ænigmate captivitatem, ubi violata religio, obtrita libertas, pudicitia vulnerata. Ergò tunc tibi emigrandum ex hac vita, quando virtutes vigent, vitia captiva sunt, non quando captiva est anima, & vigor ejus, & virtus vácat, & corporis peccata dominantur.* A' Babyloniai rabságot példázza ez a' mese, a' mellyben meg-fertőztetett a' jámborság, meg-tapodtatott a' szabadság, a' szemérmetesség meg-sebesíttetett. Annak okáért akkor kell te néked a' világbul ki mulnod mikor a' joságos cselekedetid bővelkednek, a' gonoszságid fogva vannak, nem mikor fogva vagyon a' lelked, és az ő elevensége, s' nincsen joságos cselekedeted, és a' testednek bűnei uralkodnak te rajtad.

S. Ambros.

Láttya a' halálnak alkalmatlan ůdejét a' bűnben megáltalkodott szív, mert valamint hideg télnek ůdején a' széles mezőben meg-fagyott vitéz, nem hogy prédára, és győzedelmre futna, de még önnön a' maga oltalmazására-is elégségtelen; ugy a' bűnben meg-rőgzött lélek-is mihellyt a' kemény biro itéletére jut, nem csak az Isteni malasztnak el nyerésére, hanem még az ő bűnejnek bocsánattyának kérésére-is alkalmatlan, *Cor enim durum* (ugymond *Eccles. c. 3.*) *malè habebit in novissimo die.* Mert a' kemény szivnek roszszul lészen dolga az itiletnek napján.

Eccles. c. 3. v. 27.

Mellyet igen szépen példáz Samuel Prophéta 2. *Reg. c.* 2. A' Saul Király hadának Generálissárul Abnerrůl szolván; mi-

2. Reg. c. 2. v. 14.

midőn ki hitta bajra Abner az ő ellenkező társát a' Dávid hadnagyát Joábot: ki nem találtatván alább valo méréſzségben, valamint rendeltetett az űtkőzet, ugy meg-űtkőzőtt véle, emberűl viſelvén magát, és hogy ő ne láttatnék meg-győzettetni, mind addig vágta az Abner hadát, valameddig a' nap látván annyi ſzámtalan vérnek ki öntését, ſzomoruán haladott el az égről, annak okáert mind sőtét eſtig, haſonlo erővel harczolt, ugy annyira, hogy ſzerencsétlenségre fordulván a' hadakozaſnak koczkája, békeségre kénſzeritené Abnert, mert ugyan meg-laſſodván és éppen majd el veſzvén, meg-bánván a' maga vakmerőségét Atyafiui ſzoval igy kiált fel: *Num meque ad internecionem tuus mucro deſæviet?* *Ibidem.* Talán engemet-is a' te hegyeſtőrőd által ver? mint ha azt mondaná; tehát ollyan kegyetlen vagy ő Joáb, és könyörűlhetetlen, hogy ezzel a' nagy cſapáſſal, mellyet tettél meg nem elégedvén, még az én életemet-is ki akarod tőrleni? tehát annyira fel gyulaſztot haragod, hogy nem más, hanem az én vérem olcſa ki? s'hát az én lelkemtűl-is meg-akarſz engemet foſztani? Szűnnyél-meg a' ſiráſtul meg-győzettetett Abner, meg-hinném Joábot, hogy ha kűlőmb eskűvéſſel hallanám ennél: *Vivit Dominus, ſi locutus fuiſſes, manè receſſiſſet populus proſequens fratrem ſuum.* *Ibidem.* El az Ur, ha ſzollottál volna, reggel viſza tért volna az ő atyafia kergető nép. Mint ha annyit mondana, valamiket néked a' boſzu álláſnak gonoſz kivánsága ſugallott, valameddig meg-lehetett te tőlled, ſzorgalmátoskodtál véghez vinni; tégedet ſem az ártatlan vér, ſem az atyafiui ſzeretet ſem a' lelki iſméret, ſem az okoſság, hogy én ellenem ne kegyetlenkednél meg nem tiltott, kereſted az én lelkemet, és én moſtan mikor látod, hogy tégedet meg-cſalt a' te ſzerencséd, mikor győzedelmes kezem alatt ſirſz könyörűllyek rajtad? *Ibidem.*

ellenségemnek meg-engedgyek? nincsen hellye a' békeségnek, a' hol harcznak szerencséje háboruság volt, minekelőtte kellett volna a' békeségről tractálnod, mert mikor kénszeritettel kezet fogni velem, nem érdemled-meg, hogy baráti kőzibe számlállyalak.

Kedves halgatóim! mit cselekednek egyebet az emberek minden napon, hanem hogy a' mint Sz. Bernárd Apátur előnkben adgya: *in Cant. serm. 29. Deus irritatur, ad bellum provocatur, ad puniendum exacerbatur.* Az Isten haragra ingereltetik, bajra hivattatik, a' bűntetésre fel busittatik. Csak alig él az iffiuság tizen őt, tizen hat, sőt még kevessebb esztendőkig-is, s' immár-is minden napon bővebben érzi lelki ismeretében számos bűneit, hogy sem esztendeit, minden féle rutságokkal meg-bűsződvén kemény vakmerőségével meg-veti a' boszu állo Istent, és a' mint Jób Pátriáka szollott *c. 15. Tetendit adversus Deum manum suam, & contra omnipotentem roboratus est.* Isten ellen ki nyittya kezét, és a' mindenhato ellen meg-erősődött. Es ismég tovább, *Cucurrit adversus erecto collo, & pingvi cervice armatus est.* Ellene futott ki nyujtott nyakkal, és kővér nyakkal fegyverkezett fel.

S. Bernard. Abbas ser. 29. in Cant.

Jób. c. 15. v. 25.

Minek utánna azért egész nap, csak ne volna egész életének ődejében, *Adolescens* (ugymond a' Bőlcs *Prov. c. 22.*) *juxta viam suam ambulans, etiam cùm senuerit non recedet ab ea.* Az iffiu az ő úta szerént járván, midőn meg-vénhedik sem távozik el attul. Az Istennel csatázik, és harczol, nappal, midőn estve lészen élete el fogy, jelen vagyon a' halál, el kell menni, szaladni kell, akkor siránkozva nagyon fel kiált, de igen boldogtalanul, mert későn: *Num usque ad internecionem tuus mucro desæviet?* Mind fogytáig kegyetlenkedik-é a' kardod? *Propitius esto mihi peccatori. Lucæ c. 18.* Isten légy irgalmas nékem bűnősnek. Engedgy-meg Ur Isten,

Prov. c. 22. v. 6.

Lucæ c. 18. v. 13.

adgy

adgy bocsánatot, el hagyom a' harczoláſt, bulcſut véſzek bűneimtűl, buzgó ájtatoſságimrul fogadáſt téſzek, a' te tőrvényidnek ſzorgalmatos bé tellyeſitését fel fogadom, áldozatnak meg-tartom teſtemet, Angyali tiſztasággal élek.

De mit felel ezekre a' fel háborodott Iſten ? talán az apolgatáſra hajól? új ruhával, és gyűrűvel fel ékeſiti ? ſemmi képpen nem, hanem a' mit Joáb Abnernek, azt feleli ő a' halállal tuſakodo bűnőſnek : *Si locutus fuiſſes, manè receſſiſſet populus proſequens fratrem ſuum.* Ha ſzollottál volna, reggel viſza tért volna az ő attyafia kergető nép. Ha a' te útaidnak elein meg-tértél volna, ha űdején gonoſz cſelekedetidet meg-bántad volna; akkor én-is az én boſzut állo jobb kezemet viſza rántottam volna, akkor rajtad megkönyőrűltem volna. De mivel kénſzeritettél a' ſiráſra, *Et non tu, ſed tua te derelinquunt ſcelera.* Es nem te, hanem a' te bűneid hagynak el téged. *Et ego ridebo in interitu tuo.* En-is nevetem a' te veſzedelmedet, mert nem hallya az Iſten a' meg-ſzorongattatott bűnőſnek kiáltáſát, a' mint ſzol Szent Gergely *l. 16. moral. c. 5. Deus tempore anguſtiæ non audit, qui tranquillitatis tempore eum non audivit.* Nem hallya az Iſten a' nyomoruságnak űdején, a' ki a' cſendes űdőben az ő kiáltáſát nem hallotta. *S. Gregor. l. 16. moral. c. 5.*

Meg-bánta vala Achan, hogy az Iſten tőrvényit meg nem tartotta volna, hanem a' skárlát ſzinű paláſtot, az arany ſzinű ruhácskát, és a' kőzség tőrvényit a' Jerikó ragadományi kőzőtt el hoſzta volna, mellyet az ellenség előtt nyilván valo gyalázattyára meg-kelle vallani. *Verè ego peccavi Domino Deo Iſraël. Joſue c. 7.* Bizonyára én vétkeztem az Iſraël Iſtene ellen, és mindgyárt meg-kővezék, mert utánna veti az Irás, *Lapidavit eum omnis Iſraël.* Es az egéſz Iſraël meg-kővezé őtet. *Joſue c. 7. v. 20.*

Meg-bánta Dávid Király-is az ő bűneit, meg-vallotta,

és nem tagadta el, *Peccavi Domino. 2. Reg. c. 12.* Vétkeztem
2. Reg. c. 12. v. 13. az Ur ellen, és azt mondatik néki: *Dominus quoque transtulit à te peccatum tuum.* Az Ur-is el vette bűnödet. Csudálkozik itten *Rupertus* Apátur, és Arany szájú Szent János, a' meg-térésnek külömbségén, mivel Achan az ő kis lopását igazán, és a' község előtt gyonnya-meg; Dávid pedig nagy botránkoztatását, ember ölését, paráznaságát csak az egy Nátán Prophéta előtt magánossan vallya-meg: mégis Achán, ki a' községnek vallya-meg bűnét, meg-kőveztetik, Dávid pedig, a' ki rejtekben gyonya-meg vétkeit, bocsánatot nyér. Meg-felel *Rupertus* Apátur, *Confessionem Da-*
S. Rupertus Abbas. *vid promptam, & spontaneam; confessionem verò Achan tardam, & coactam fuisse.* A' Dávid gyonása kész, és szabad akaratbul volt, az Achán gyonása pedig későn, és kételenségbűl lett. Mert látta Achán, hogy sorsot vetnek a' nép kőzött, mégis halgat; az ő nemzetségére esik a' sors, mégis halgat, az ő attyafiajra küldetik a' sors, mégis halgat, a' maga saját személlyre fordul, mégis ugyan csak halgat; hanem éppen csak akkor vallya-meg bűnét, mikor másoknál-is tudva vagyon, és a' csigára vitetik. *Verè ego peccavi Domino Deo Israël.* Bizony én vétettem az Izraël Ura Istennek. Tehát ugy ê? ugymond az Isten: hogy akkor nyilatkoztatod ki, és akkor gyonod-meg a' te bűnejdet, mikor rajta tapasztaltattál, és nem szaladhatz? *Nullam* (ugymond
Idem. *Rupertus* Apátur) *veniam mereri debuit, quia videlicet confessio nimis tarda fuit.* Semmi bocsánatot nem érdemlett, mert a' gyonás igen későn lett. *Dignus verò veniâ David, quia in ardore sui criminis veniam postulavit.* Dávid pedig a' bocsánatot meg-érdemlette, mert az ő vétkének buzgoságában kért bocsánatot.

Imádkozzatok tehát, *Ne fuga vestra fiat in hyeme.* hogy a' ti futástok ne legyen télben, az az a' lelkeknek hidegében,

ben, mert valamint télben kevés reménség vagyon a' jég meg-olvadásárul, ugy a' bűnben meg-rögzött léleknek meg-téréséről-is kevés reménség vagyon. Vagyon a' léleknek-is tele, melly olly nagy hidegeket hoz bé, hogy az ájtatosságnak, és Isteni gerjedezéseknek minden nedvességét ki száraszsza. Hidgyetek az Angyali Doctornak Szent Tamásnak, ki igen hellyessen szoll errűl a' dologrul, imigyen: *Peccati frigus primùm extingvit calorem dilectionis, tum deinde congelat humorem devotionis.* A' bűnnek hidege elsőbben a' szeretetnek melegségét ki oltya, s'azután őszve foglallya az aétatosságnak nedvességét, ugy mint a' hol a' szivben melegedik vala az Isteni szeretet, lebbegnek vala a' szemek, és csak könnyen ajakakra, és orczákra folynak vala a' könyvezések, és a' szivnek melege miátt mint egy folyással folynak vala a' vizek, és az elmében szent dolgok forognak vala; De mihelt ellenében álla a' bűn meg-ellenzé, a' folyo vizeket meg-állitá, éppen őszve foglalá, ki fonyasztá, és ki száraszta a' szent szándékoknak vermeit. *S. Thomas Aquinas.*

Bizonyságul hivom én itten azokat, a' kik valamelly halálós vétekben ismérik magokat lenni, vallyon minek utánna egyszer vétkezni nem szégyenlették, másodszor-is azon vétket nem kivántak-é? a' vizet annál inkább iszuk, menél kevessebbet ártani ismérjük. Igy a' vétket-is ugy mond Szent Gergely Pápa *l. 12. moral. c. 18. Quia à stulto homine sine ulla retractatione perpetratur, quasi aquæ iniquitas bibitur, quia enim illicita sine timore facit, quasi potum injustitiæ sine obstaculo glutit.* Mivel a' bolond embertűl minden visza térés nélkűl meg-cselekedtetik, mint a' viz ugy itatik a' hamisság, mert a' mi nem szabad, félelem nélkűl meg-cselekeszi, mint a' hamisságnak italát akadály nélkűl nyeli. *S. Gregor. 12. moral. c. 18.*

Utollyára ebből az istentelenségből, és vakmerőségből származik, hogy a' bűnös semmire becsűllye az ő lelki-

kinek üdvösségét, sőt nyilván való képpen aſztot alább valonak ítélye a' kárhozatnak veſzedelménél, és gyakorta lelki iſmérete ellen el hadgya Iſtentűl valo hivatallyát. Igen ſzép példánk vagyon errűl ama' ſzőllő miveſekben *Matt.* c. 20. kiket a' cſelédes gazda az ő béreknek el nyerésére nem egy űdőben küldött az ő ſzőllőjében: mert némellyeket kőzűllők első orakor, némellyeket három orakor, némellyeket kilencz orakor, és némellyeket dél után is, cſak hogy illyen kűlőmbőzéſſel, hogy az elsőknek bizonyos tiz pénzek lennének fizetéſek, a' máſodikoknak az ő munkálkodáſoknak mértéke ſzerént, a' mi igaz volna, az utólſoknak pedig vagy ſemmiben volna, vagy igen bizontalan, a' melly a' kőnyőrűleteſség alatt el volna reitve: melly dolgot, ne véllyed, hogy abbul lett légyen, hogy a' ſzemélyek egyenetlensége kűlőmbőzőtt volna, mivel nincſen ſzemélly válogatás az egéſz világ cſelédes gazdája előtt; hanem hogy meg-mutataſsék a' későn penitentziát tartóknak: vagy ſemmi, vagy pedig igen kétséges volna jutalmok. Mert az első orán az iffiuság értetik, mellyben a' kik jol cſelekednek, a' joságos cſelekedeteknek gyakorlásában meg-verétteznek, avagy ha vétkeztek, bűnőket meg-bánnyák, meg-marad az ő nagy jutalmok: A' három, és a' hat orán példáztatik a' férfiu űdő, mellyben jollehet későbben cſelekedgyél jót, mégis jutalmad vagyon, mivel reménséged vagyon az igazság ſzolgáltatásának follyáſa ſzerént: de a' kik az utólſo orában mennek a' ſzőllőbe ő boldogtalanság! vagy ſemmi, vagy igen kicſin az ő jutalmok, cſak bűnnek fizetéſe ne lenne, a' kit ſenki ſem kiván. Nem nékem, hanem hidgyetek Arany ſzáju Szent Jánoſnak, a' ki ezen ezt érti, és e' ſokat ſzollya errűl: *In noviſſimis, laboris pretium non proponitur, qui ſerò in vinea Domini laborant, in cœlum habent, quod ſperent.* Az utólsóknak mun-

Matt. c. 20.

S. Joannes Chryſoſt.

kál-

kálkodáſok bére nem tétetik fel, a' kik ûdején dolgoznak az Ur ſzőllőjében, vagyon reménségek a' menyorſzághoz. Ez az, hogy a' hideg miat meg-fagyot ſzivnek roſzul léſzen dolga itéllet napján.

Cſelekedgyed tehát kedves halgatóm, és ha a' te iffiuſágodnak vétkei az Iſteni ſzeretetnek melegebb boſzuſágátul el ſzakaſztván meg hidegitettenek, jobb ûdején Iſtenhez meg-térned, és ama' ſzent oktatáſok ſzerént élned. *Eccleſ. c. 5. Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subitò veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te.* Ne késsél meg-térni az Urhoz, és ne halogasd naprul napra. Mert hirtelen el jő az ő haragja, és a' boſuállâſnak ûdején el veſzt téged. Ne akarjad meg-téréſedet a' meg-keményittetett ſzivű Faraoval, midőn magadat megſzabadithatod a' veſzedelemtűl, tovább naprul napra halaſztani, kinek jol lehet ſzaporodván annyira meg-ſokáſodott volt bűntetéſe, hogy ſemmit egyebet ne látna kőrűlette, hanem a' tiſztátalan békákkal, és varas békákkal megfertőſztettetett, mégis mivel meg-általkodott volt, inkább akarta holnapra halaſztani meg-ſzabadulását, jol lehet mais meg-ſzabadulhatott volna. Ugy hogy midőn kérdette volna tőle Moyſes, mikor akarná, hogy el űzetnének a' békák? azt feleli Moyſesnek; holnap. O bolond, ő Iſtentűl el fordult Farao! látod, hogy ſemmi ſincs orſzágodban, a' mi meg nem volna mocskolva, annál nagyobb cſapáſſal bűntetődől, mennél inkább, minden orában ſzabadságódért főldre borulva kellett volna imádkoznod, s' mégis holnapra halogatz! *Qui reſpondit ei, cras. Exod. c. 8.* Ki felele néki, holnap. Kin igen meg-haraguván, fel kiált Sz. Ambrus Doctor: *O perverſe! ſceleſte, hodie non dixiſti! ſed in craſtinum differs! nam melius eſſet à te continuò recedere malum.* O Iſtentűl el fordult! miért lator nem mondottad, hogy ma! ha-

Eccleſ. c. 5. v. 8.

Exod. c. 8. v. 10.

S. Ambroſ.

nem holnapra halasztottad, hiszen jobb volna, hogy ha tőlled mindgyárt visza térne a' csapás.

Ez a' meg-általkodás, ez a' lelki télnek gyümölcse, ez a' bűnös érzéketlensége, a' mint eszébe vette *Beda*, és *Gregorius Nyssenus in vita Moysis.* Ki ámbár meg-számlálhatatlan vétkeket cselekedgyék, tudgya hogy ő le nyomattatott, és környül vétettetett a' bűntül, ajánlya bár a' mennyej nap az ő irgalmasságának, és engedelmességének sugárit, nem kűlömben mint Moyses Faraonak ajánlott, nem enged, nem kedvelli, halogattya, és a' bizonytalan holnapi napra halasztya, ő csudálkozásra, és álmélkodásra mélto dolog! Hallyad bűnös ember a' Szent Lelket *Prov.c 27. Ne glorieris in crastinum.* Ne gyönyörködgyél a' holnapi napban. De miért ne gyönyörködgyék? mert ugymond az Isten: midőn el veszem az űdőt, én itélem-meg az igazságokat, a' hol Szent Agoston Doctor fel jedzette, mert midőn a' bűnös az ő Istenhez valo meg-térését holnapra halogattya, és a' bűnnek kövétit nem akarja visza bocsátani, azt véli, hogy még néki elég űdeje vagyon: midőn pedig élete veszedelemben forog, meg térésre, és penitentziatartásra intetik, azt véli, hogy minden űdejét el vette néki az Isten; ugy hogy azok, midőn el veszem az űdőt, a' bűnős hatalmábul vétessenek ki. Az igazságot pedig megitélem; az Istenrűl mondatik: nem mondgya, hogy a' vétkeket itélem-meg, hanem az igazságokat, az az, a' mellyeket ajánlottam, a' meg térésnek alkalmatosságit. Hallyátok a' Szent Agoston Doctor szavait az Isten képében: *Dono nunc peccata confitenti, non parcam postea contemnenti. Vis non timere peccatorum punitorem, ama donatorem.* Most megbocsátom bűneit, a' ki meg-gyonnya, nem engedek-meg az után annak, a' ki meg-veti. Akarod hogy ne féllyed a' bűnősnek bűntetőjét, szeressed az ajándékozóját.

V. Beda, & Gregorius Nyssen. in vita Moysis.

Prov.c.27.

S. Augustinus.

Most

Most azért szerelmesim a' *Hypponensis* Püspök szavajval szollok, *Convertimini cùm tempus est misericordiæ, non tunc cùm tempus erit justitiæ, erit enim tempus, quo peccator velit pœnitere, & non poterit, quia quo potuit, noluit; & malum velle perdidit bonum posse.* Akkor térjetek-meg, midőn az irgalmasságnak ûdeje vagyon, nem akkor, midőn az igazságnak ûdeje lészen, mert lészen olly ûdő, mellyben a' bûnös penitentziát akarna tartani, és nem lehet, mert mikor lehetet volna, nem akart, és a' rosz akarat el vesztette a' jó cselekedetet. *Hypponensis Episcop.*

Valaki azért akar Istentûl irgalmasságot nyerni, egésségében tartson penitentziát ezen a' világon, hogy egéséges lehessen a' más világon. Kedves halgatoim, hogy ha még sem jött volna eggyik-is közûletek erre a' lelki elevenségre, cselekedgye aztot; a' mit a' Szent Lélek jóval; ugy mint: az el lankadás előtt vegyen orvosságot bé, az az, minek előtte ennek a' dögleletes bûnnek keménysége rajta nem uralkodnék, minek előtte meg-hidegûllyön mint a' jég lelki ismérete, a' halálnak lappangása előtt szerezzen orvosságot.

Akkor kérj segétséget, mikor ûdőd vagyon, most sirj, mikor a' könyhullásoknak útaj nincsenek meg-gátolva, mindenkor nyári módra zöldellyél, az az, lelked csendességében élly, hogy ha szaladásod történnek, bûneidtûl nem rettegvén az Isten boszuállását szabadossan el kerûlhessed, örvendezzen lelked a' virággal; az az, az édes Jesus szeretetével, ki magárul azt mondgya vala *Cant c. 2. Ego flos campi.* En vagyok a' mezőnek virágja. *Qui* (ugymond Sz. Ambrus Doctor) *nostra resplendet in terra, & in agro animæ redolet, & in Ecclesia vernat, nec frigus possumus timere, nec pluviam vereri, sed expectare diem judicij.* Ki midőn a' mi földünkön tündöklik, és a' mi lelkünknek mezején illatoz- *Cant c. 2. v. 1.* *S. Ambros.*

tat, vagy az ő Anyaszent egyházában virágzik, a' hidegtől sem kell félnünk, az esőtől sem kell rettegnünk, hanem csak az itélet napját kell várnunk. O melly boldogok! a' kik a' nyári szellőtől fuvattatnak, éppen a' jóságos cselekedeteknek drága gyökerezését érezik, és az el közelgetett menyaszszonynak, az az, a' mennyei boldogságnak örvendeznek, a' melly valamint az el készitettetett menyaszszony elejekbe járul, illyen szókkal: *Jam hyems tranſijt, imber abijt, & receſſit. Flores apparuerunt in terra noſtra, veni dilecta mea, veni.* Cant. c. 2. Már a' tél el mult, a' zápor eső el ment, és el távozott. Virágok láttattak a' mi földünkön, jő el én szeretőm, jő el. Mert jól lehet a' szaladásra kénszeritő szavát hallyák, mind az által a' réájok nem hogy haragunék sőt inkább szereti őket. *Fuge dilecte mi, & aſſimilare capreæ hinuloque cervorum ſuper montes aromatum. Ibidem.* Szaladgy én szerelmesem, és hasonlo légy a' vad kecskéhez, és a' szarvasok fiajhoz a' Béter hegyein. Szaladgy én kedvesem az örök hajlékokba, a' hol mindenkor délben, és a' napnak melegében a' kedves Juhok nyájai, midőn a' lelkeknek Pásztora nyugodalomban vagyon, édessen legeltetődnek, tápláltatnak, és a' véghetetlen boldogsággal meg-elégednek. Amen.

Cant. c. 2. v. 11.

Ibid. v. 17.

EGY-

EGY-HAZ INNEPERE VALO, ELSŐ PREDIKACZIO.

A' Templomban vegye bé magát minden bűnös; mert az olly erősség, a' hová nem fér a' mi ellenségünk.

Hodie salus huic domui facta est. Lucæ cap. 19. Luca c. 19.
Ma lett üdvőssége e' háznak.

MIkor valami országban bé üt az ellenség, és ki szélleztet népének fegyerével dulást, pusztitást tészen, mindenütt ontatik a' vér, sivás, rivás hallatik, minden útakon sürüen szalad a' népség, kinek kinek arra vagyon gondgya, hová? melly erősségben veheſſe bé magát, és ha módgya vagyon benne, ollyanba szorul, a' mellynek erős bástyái vannak, és erős vitézekkel meg-vagyon rakva, abban tévén bizodalmát, hogy az erős bástyák között az őrző vitézek fegyvere által meg-tartatik, és ellenségének mind fogságától, s' mind fegyverétül meg-menekedik. S' bizony okos gondviselés-is maga üdvősségére, mert a' ki maga erejében nem bizhatik, szükség az, hogy másoktul vegye meg-tartását. Bé ütött a' mi országunkba-is az ellenség, mert az egész világot el foglalta az ördögnek, és a' gonoszságnak hatalma Szent János mondása szerént; *Totus mundus in maligno positus est. 1. Joan. c. 5.* Az egész világ gonoszságban hellyeztetett, eggyik felől, *Arma iniquitatis peccato. ad Rom c. 6.* A' gonoszságnak fegyvere mindeneket holdit a' bűnnek, más felől nagy égések vannak, akarom mon-

1. Joan. c. 5. v. 19.

ad Roman. c. 6. v. 13.

mondani égtelen kivánságok, a' mint Szent János beszélli, *Quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ. Ibid.* Mert valami vagyon a' világban, a' test kivánsága: oh meg-oltathatlan égés! a' szemnek kivánsága; ô nagy károkat szerzô tûz! az élet kevélysége; ô magosan fel emelkedett láng! ezek foglalták el a' világot, s' hová szaladgyunk? hol menekedhetünk-meg? talán ama' nevezetes Babylon városában, a' mellynek tornya négy ezer lépésnire emeltetett fel? Szent *Hieronymus* bizonysága szerént *in c. 14. Isaiæ.* De hiszen errûl azt kiáltya az Angyal; *Cecidit, cecidit Babylon illa magna. Apoc. c. 14.* Le rohant, le romlott immár az a' magos Babylon tornya, oda vagyon régi falajnak erôssége, a' melly magát még nem tarthattya, inkább másokat meg nem tarthat. Talán a' tenger kôzepin fel emelt kôsziklaknak tetején épitett kô várokban, de hiszen valamit emberi kéz épitett, ugyan azt más erôsebb kéz le ronthattya. Férhet oda a' tûz, a' hová a' láb nem mehet, s' mind addig égeti, mig egyben nem omoltattya.

Ibidem.

S. Hieronymus in c. 14. Isaiæ. Apoc. c. 14.

Volt ugyan Filippus negyedik Királynak oly vára, a' mellynek erôsségét hogy mindenek tudnák, azt irattatta volt kapujára, *Receptis tutela.* A' bé vetteknek, és oda folyamodtaknak bizonyos oltalma, de meg-tetzet akkor oltalma, mikor bé omlott Szerecsenek nagyobb részét el foglalták az egész Spanyol országnak.

Igy akár melly erôsséget keresûnk, mindenûvé haszontalan szaladnunk a' világon az elôtt az ellenség elôtt, a' mellynek nem magosak a' kôsziklák, nem erôs a' fal, nem mélyek az árkok, nem erôs a' vitéz férfiu az ôrdôgnek. Másuvá igazitlak azért én ma, s' nem egyébb erôsségben, hanem az Istennek, mint felséges Urunknak házában a' templomban; mert e' felôl mondatik, *Hodie salus huic domui*

domui facta est. Ma lett üdvösége ennek a' háznak. A' melly szókat az Arabiai bötü igy fordit, *Hodie convenit salus habitatoribus hujus domûs.* Ma illeti az üdvösség, és meg-szabadulás ennek a' háznak lakósit. Ide mutatok én mindeneknek útat, mint leg bátorságosabb hellybe, mert maga-is az Anyaszent-egyház e' képpen mutat reá, *Terribilis est locus iste, hic domus Dei est.* Rettenetes helly ez, itt vagyon az Istennek háza, a' kinek valamint erejével senki nem bir, ugy az ö házához nem fér, annak okáért ezt becsüllyük, ide folyamodgyunk, mert ebben mint leg erösebb erösségben gonosz ellenségünktül meg-menekedünk. Mellyet meg-mutatok. &c. *Propositio.*

Salamon Király, kinek üdejében olly csendes békeség volt, hogy csak neve sem hallatnék a' hadnak, táborozásnak, vagy ütközeteknek, a' mint leg bölcsebb volt, ugy leg bölcsebb tanácsbul nem keritett városokat maga lakásán kivül, magos, és tornyos falakkal, se bástyákkal vég-hellyeket nem erösitett, se kövárokat nem épitett, hanem magának az Istennek tulajdon házat, ugymint Templomot arra a' végre, hogy magát az Istent abba szálitván, minden szükségét a' nép ö elejbe adhatná, és ellenségitül meg-mentetnék, a' mint maga beszélli *3. Reg. c. 8.* *Ædificans ædificavi domum in habitaculum tuum, firmissimum solium tuum in sempiternum.* Epitvén épitettem házat lakásodra, néked igen erös Királyi széket örökké: s' mi végre mondá? hanem *Ut sint oculi tui aperti super domum hanc die, ac nocte, de qua dixisti: erit nomen meum ibi, ut exaudias in loco isto orationem servi tui, & populi tui Israël, si peccaverit homo, & venerit coram altari in domum tuam, tu exaudias de cœlo, si fugerit populus tuus inimicos. &c. Ibidem.* Azért épitettem én Istenem ezt a' házat néked, hogy nyitva legyenek szemeit arra éjjel, és nappal, a' mellyrül azt mondottad, ott *3. Reg. c. 8.* *Ibidem.*

lé-

léſzen az én nevem, azért épitettem, hogy ezen hellyen halgasd-meg a' te ſzolgád könyörgését, és az Iſzraël népének, ha vétkezik az ember, és a' te oltárod elejben jövén penitentziát tart, bocsánatot kér, te halgasd-meg őtet menybűl, és ha ſzalad a' te néped az ellensége előtt, halgasd-meg, és ſzabaditsd-meg.

Jutott tudni illik eſzében Salamonnak mi formán harczolt Iſraël népéért, mikor csak a' Szent Szekrény előtt imádkoztak-is, ugy annyira, hogy égi csattogáſokat támaſztván, menykőveket vetvén kőzőkben, meg-rémittené a' Filiſteuſokat, és meg-ölettetné kevés munkával, mert mikor egyben gyűltenek az Iſraël fiai Másfatba, és hallanák hogy az áldozatokkal foglalatoſok az Iſraëliták, fel menének ellene a' Filiſteuſok fejedelmi, és harczolni kezdének, de mint jártanak? nem volt ugyan készületek az Iſraëlitáknak a' harczra, nagyobb réſzről fegyvertelenek voltanak, mert áldozni, mert imádkozni gyűltenek volt egyben; mind azon által mégis amazok gyalázatot vallottanak, ezek győzedelmeſekké lettenek, mert a' templomnak képe lévén az a' helly, a' hol meg-állapodott a' Szent Szekrény, immár-is védelmező hellyé vált. *Intonuit Dominus fragore magno in die illa ſuper Phyliſtim, & exterruit eos. & cæſi ſunt à facie Iſraël.* 1. *Reg. c.* 7. Az Ur nagy ropogáſſal dörge azon a' napon a' Filiſteuſok ellen, és meg-rémité őket, és meg-verettetének Iſraël ſzine előtt.

1. Reg. c. 7. v. 10. & 11.

Melly harczot ha ottan maga kezdette az Iſten, mit vélünk? mit volt cſelekedendő azokért, a' kik az ő házában imádkozni gyűltenek egyben ellenségek ellen? kétség-nélkűl ſokkal többet, mert ide fogadását adta, hogy meghalgattya az ottan könyörgőket, ott vagyon égi dörgéſekkel, menykővekkel rettentette, de az után maga vitézit állitotta elő, ugymint erőſs Angyalit, s' azért Ezekiel

által

által az ő templomát a' Zsidók erős hellyének nevezte, avagy erejének, mert onnan űtöttek ki az Angyalok, onnan vitak-meg a' pogányokkal, és azért hihető, hogy az az Angyal-is, a' ki Senakerib hadából száz 85. ezeret el tőrlőtt, a' templombul szállott ki több társajval; Erőnek nevezi azért a' templomot, őket fenyegetvén, ha meg nem jobbittyák magokat, el vészi azt tőlők, és mindenek győzedelmet vesznek rajtok. *Tollam ab eis fortitudinem eorum, & gaudium dignitatis. Ezech. c. 24.* Sz. Atyák magyarázása szerént el vészem tőlők az ő erejeket, az az, a' templomot, a' méltoságnak őrömét. *Ezech. c. 24. v. 25.*

A' templommal voltak ők erősek, mint Isten házával, és a' nélkül erőtlenek, serények. S' nem-is csuda, mert meg-fogatta volt az Ur Zakariás által, hogy mint az erős véghellyt ugy meg őrizteti mennyei vitézivel az ő házát. *Zach. c. 9. Circumdabo domum meam ex his, qui militant mihi, euntes, & revertentes, & non transibit super eos ultrà exactor.* Környül vészem az én házamat azok közül lévő vitézekkel, a' kik nékem vitézkednek, el menvén, és visza jővén, és nem megyen által többé ő rajtok az adó szedő, a' Zsidó bőtű olvassa, *Castra ponam domui meæ.* Táborral vészem környül az én házamat. O kedves Istennek háza! oh minden kőfalos, és bástyás erősségnél erősebb helly! zőrög, csattoghat otkin a' fegyver, dühöskődhetik a' pogányság, és azzal maga a' pokolbéli fejedelem is, de ha ide gyültök, itt áldoztok, itt könyörgötek az Isten házában, lészen a' ki hellyettetek harczollyon, lészen a' ki meg-rontsa ellenségteket, mert ki s' be járnak, alá, s' fel mennek az Angyalok, alá jőnek, mert menybül alá hozzák az Istennek kegyelmét, gratziáját, fel mennek, mert vitten viszik az Ur szine elejben buzgó imádságtokat. *Zach. c. 9.*

Ezeket pedig, a' mint a' Profétának, ugy Szent Chry-

soſtomuſnak nem egyſzer mutatta meg Angyalit az Iſten a' templomban Szent *Nilus* iráſa ſzerént; kiknek mivel kőnyőrgéſit-is hallotta, azt beſzélli felőlők, hogy igy eſedeztenek, *Pro his rogamus, quos tu priùs dilexiſti, ut animam tuam dares, pro ijs ſupplices fundimus preces, pro quibus ipſe ſanguinem fudiſti, pro ijs deprecamur, pro quibus corpus tuum hoſtiam obtuliſti. Ep. ad Anaſtaſium.* Mi is eſedezűnk hatalmas Iſten azokért, a' kiket előbb ſzerettél annyira, hogy lelkedet adnád érettek, azokért kőnyőrgűnk, a' kikért véredet ontottad, azokért kérűnk téged, a' kikért Szent teſtedet áldozatul adtad. Hatalmas hatható imádságok, mert az Ur házában annak vitézi eſedeznek érettűnk.

S. Nilus ep. ad Anaſtaſium.

Minket illett az, hogy azzal ſerkentsük fel magunkat, azzal őztőnőzzük magunkat, a' mit mondott Szent Dávid *Pſal. 137. In conſpectu Angelorum pſallam tibi.* Uram halgaſsmeg minket, mert imé a' te Angyalid előtt kőnyőrgűnk. Mi mondhattyuk nagy bátorsággal azt, a' mire tanitott az Anyaſzent-egyház. *Viſita quæſumus Domine habitationem iſtam. &c.* Uram látogasd-meg ezen lakó hellyedet, és minden incſelkedését rontsd-el ellenséginknek, a' te Szent Angyalid lakozzanak benne, a' kik minket békeségben tartſanak, mert ugyan-is a' mint ezek mindenkor jelen vannak, ugy hallyák, és vitten viſzik kőnyőrgéſinket, s' reá ſegitenek arra, hogy mind láthato, s' mind láthatatlan ellenséginken győzedelmet veheſsűnk.

Pſalm. 137.

Nézzétek csak el az egéſz templomot, s' meg-láttyátok, hogy mindenek a' ti meg-tartáſotokra vannak, annak a' kőfalai báſtyátok, annak pádimentoma a' ti állástok, annak az oſzlopi a' ti erőſségteknek jelei, ugy hogy igazán mondhaſſuk, *Verè non eſt hic aliud, niſi domus Dei.* Bizony nincſen itt más, hanem maga háza az Iſtennek; a' hol a' Király lakik, ott vannak az ő ſzolgai, tehát a' hol va-

vagyon az Isten, ott vannak Angyali, és azért kűlömb erősség minden más Királyi erősségnél, várnál, és palotánál.

Ez a' helly az, a' hol adton adgya audientziáját, és meg-halgattya imádságinkat, mert noha ugyan mindenűtt még-halgathat, mind vizen, mind szárazon, mind mezőben, mind városban, mind magunk házánál, de ugyan *Hic est domus Dei.* e' kivált képpen az Urnak háza. Igy imádkozott a' ganén Jób, imádkoztak a' lang kőzőtt a' Babyloniai iffiak, Szent Dávid a' puſztában maga beszéde szerént *Psalm. 62. In desertis, in terra deserta, & invia, & inaquosa.* A' puſzta, és járatlan, és vizetlen földön: Illyés a' hegyen, Josue a' vőlgyekben, Manasses a' tőmleczben, Susánna a' halálra vivő hohéri kőzepett, Jónás a' tenger mélységén, és mindenűtt meg-halgattattanak, de eggyik helyre sem kőteleszte magát az Isten, hanem csak a' templomban valo meg-halgatásunkra, itt várja supplicatziónkat, itt halgattya, és meg-halgattya kérésünket, mert tulajdon képpen az ő háza, a' mellyben osztya adományit, segitségét nyujtya, és Angyalit innen rendeli a' mi segitségűnkre, s' csak azt mondhattyuk *Receptis tutela*, valakik ide jőnek, és folyamodnak, bizonyos azoknak az ő óltalmok. Jol lehet ugyan pedig, hogy e' régentén a' Zsidók temploma felől mondattatott, de nagyobb vigaságunkra tellyesedik bé a' mi templominkrul, mert noha ottan segittette, és meg-áldotta őket, de csak űdeig tartott, mi nékűnk pedig azt fogatta, *Ego vobiscum sum usque ad consumationem sæculi.* En veletek vagyok világ végezeteig. *Psalm. 62.*

S' talán azt jelentette azzal Kristus Urunk, mikor csak a' templom tornaczában járkált, és bé nem ment a' templomba; *Jesus autem ambulabat in templo, in porticu Salomonis. Joan. c. 10.* Hogy űdeig volt azokkal, mi velűnk vé- *Joan. c. 10.*

S. Eusebius hic.

gig, a' mint elméſſen vette ezt eſzében *Euſebius hic.* igy ſzolván, *Adverte, quia in illius templi exterioribus adhuc deforis ambulabat Jeſus; nec ſedem ponit, ſed deambulat, nec intus ingreditur, hujus autem exteriora perpetuò habitaturus intravit, ſicut ipſe dixit: ego vobiſcum ſum. &c.* Vedd eſzedben, hogy ott csak a' kûlsô tornácsában járt, le nem ûlt, ſe bé nem ment, de a' mi templomunkban bé ment, és ott lakik nê. kûnk igirete ſzerént; én veletek vagyok világ végezeteig. Mi lehet ennél kedveſſebb dolog elôttûnk?

De nem-is annyira csuda ez, mert a' mi az ô templomot ékeſitette, kô, ezûſt, és arany volt csak, de ennek ékeſsége a' Szentek, az Apoſtolok, a' Kriſtus ſzeméllye ſzerént az óltári Szentségben. A' mint *Euſebius* ſzoll, *Illius templi machina ſuper baſes argenteas, & eminentes columnas, ac ſuper capita illa aurea recumbebat, hic verò baſes ſunt Prophetæ, columnæ Apoſtoli, caput aureum Chriſtus eſt. Hic inquam columnæ Sanctorum merita ſunt, qui nutantis mundi ſtatum orationibus ſuſtinent.* Annak a' templomnak épûlete ezûſt lábokon, és magos oſzlopokon állott! és azoknak arany fején fekûtt; itt pedig az álláſok a' Próféták, az oſzlopok az Apoſtolok, az arany fô maga a' Kriſtus. Itt az oſzlopok a' Szentek érdemi, a' kik az ingadozo világnak állapottyát az ô imádságokkal tartogallyák.

Idem.

S. Chryſoſt.

Mire nézve mit mondhatok, mit jovalhatok jobbat, mint a' mit jovallott Szent *Chryſoſtomus* (*prout Nilus lib. de orat. Dom. refert*) *Eccleſiam ut cœlum adi, & nihil in ea loquere, aut age, quod terram ſapiat.* Ugy meny bé a' templomban, mint ha menybe mennél, és ſemmit ollyat ne ſzolly, avagy cſelekedgyél, a' mi fôldi volna, az az, kûn hadd a' templomon kivûl fôldi kivánságidat, haſzontalan gondolatidat, és csak ollyat gondolly, ollyat ſzolly, a' mi csupán mennyei, a' mi az Iſtennek dicſirete, és a' te lelked ûdvôſ-

ſége.

sége. A' ki az erősségben veszi bé magát ellensége előtt, nem azért megyen bé, hogy ottan fabulákat beszéllyen, hanem kogy magát meg-mentheſſe a' kűlső ellenségtűl; ugy ti-is arra a' végre mennyetek bé, hogy ellenségteket el kerűlhessétek, hogy űdvősségteket meg-nyerhessétek. Mit kiált a' Pap az óltárnál, *Surſum corda*? fel emellyétek szíveteket? hanem azt, hogy minden gondolatitokat az Istenhez forditsátok. *Claudatur contra adverſarios pectus, & ſoli Deo pateat, nec ad ſe hoſtem Dei adire tempore orationis patiatur.* ugymond Szent *Cyprianus*, Ki ki zárja bé szívét ellensége előtt, és csak egyedűl Istennek tartia nyitva, és senki ne szenvedgye közel jövetelét ellenségének imádsága űdején. *S. Cyprianus.*

Ehez pedig szemes vigyázás kell, mint ama' szent állatoknak, minden felől szem, de ollyan, a' melly egy felől arra vigyázzon, hogy ellensége ne közelitsen, más felől, hogy Istenét szűnetlen lássa, az az, hittel ugy hidgye jelenlétét, a' mint kivántatik, és ugy folyamodgyék hozza, mint bizodalmas Urához. De kicsoda az? az-é? a' ki bűnnel terhes lélekkel jő, és mint ellensége Istennek semmi jó szándéka nem lévén a' meg-téréſre? ah! bizony ha ki ugy menne a' véghellyben, hogy annak gondviselőjét meg-bántsa, nem óltalmat, hanem ki vetéſt érdemlene, szintén igy az, a' ki az Urnak bántására jő bé, nem védelmezéſt erdemel, hanem ki vetéſt, és az ördög kezében valo adáſt. Vagyon oltalmatok hellye, tehát olly tőredelmes szivel, oly aétatosſággal jőjjetek, hogy kedvét talállyátok, s' bizonyossan eszetekben veszitek, hogy űdvőssége adatott a' benn lévőknek, és könyörgőknek. Amen.

EGY-HAZ INNEPERE VALO,

MASODIK PREDIKACZIO.

A' Templomnak gyakorlása jovaltatik, mert ott halgat-meg kivált képpen az Isten, és ott osztya ajándékit.

Lucæ c. 19. *Hodie domui huic facta est salus. Lucæ cap. 19.*
Ma lett üdvössége e' háznak.

KEgyetlen tekéntetü ábrázatban képezvén magának a' pogányság Jupitert, ugymint a' kinek öszve ránczolt homlokárul, s' el tüzesedet szemeinek villogásárul haragja ki tetzenék, a' kinek fel emelt kezében marokkal lévén a' tüzes menykö sietö büntetését jelentené, azt adta tanácsul a' bünös embernek, hogy hozzá ne közelgessen. *Qui procul à Jove, procul à fulmine.* Mert a' ki távul jár Jupitertül, távul esik attul a' menykö; de nem illyen tanácsa vagyon a' Keresztyénségnek, és az Anyaszentegyháznak, a' melly noha tölünk gyakorta meg-érdemlett haragját tudgya az Istennek, hiszi hatalmát, és erejét vallya, de ugyan a' mellet szelid joságát-is tudván mindeneknek, azt jovallya, hogy hozzá közelitsenek azt kiáltván,
Psalm. 33. a' mit a' Próféta kiáltott, *Accedite ad eum. Psalm. 33.* Mennyetek, járullyatok hozzá, sőt szorgalmatossan-is keressé-
Psalm. 68. tek. *Quærite Deum, & vivet anima vestra. Psalm. 68.* Keressétek az Istent, és él a' ti lelketek, az az, nem hogy megölne, de inkább halasztya életeket, és minden jóval megáld benneteket, mert ugyan-is a' magyar példa beszéd szerént,

rént, a' ki közelebb a' tűzhöz jobban melegedik; a' ki közelebb az Istenhez, több jovát és áldását vészi, mert ha csak a' világi fejedelmeknél-is igaz az, hogy többet nyér a' tőlök, a' ki előttök forgodik; mennél inkább igazabb az, hogy többel áldatik-meg az, a' ki közelebb az Istenhez. S' talán ezt forgatta elméjében Zakeus, a' ki noha fejedelme volna a' Publikánusoknak, sok csalárdsággal meg-terhelt lelki ismeretű, mind azon által nem távozott-el a' Zsidókkal Jesustul, hanem inkább tőlök el álván, ezt kereste, ugy annyira, hogy mivel a' sok nép között hozzá nem férne, elől futván a' fára hágot fel, csak közelebb láthatná. *Præcurrens ascendit in arborem sycomorum ut videret eum, quia inde erat transiturus. Lucæ. c. 19.* Elő futván fel hága egy vad füge fára, hogy látná őtet, mert azon megyen vala által ugymond az Evangelista. *Lucæ c. 19. v. 4.*

O boldog Zakeus! eszes tanácson járo publikánus! te dicsirhetet Szent Dáviddal az Urat, a' ki elmédet meg-világositotta, szivedet magához hajtotta, te mondhatod azt, a' mit azon Próféta mondott, *Beatus quem tu erudieris Domine. Psal. 93.* Aldott légy Uram jó oktatásodért, mert boldog az az ember, a' kit te tanitasz! boldog, mert a' te oktatásodra, a' hol mások el távoznak ottan közelget ő te hozzád, és bővséges adományidat vészi. *Psalm 93.*

S' ugy-is vagyon, mert midőn egy kivánná közelétését Jesusnak, azt hallá, *Zachæe festinans descende.* Hamar, gyorsasággal szally le Zakee, de mi végre? talán hogy mindenek előtt szemére hánnyad gonoszságit, csalardságiért meg-fedgyed? ah! nem azért, senkit nem idegenit ő el tőle, hanem hogy házához bé térjen, *Hodie in domo tua oportet me manere.* Ma, ma a' te házadban kell maradnom. *Hodie domui huic salus facta est.* Ma, ma lett üdvősége ennek a' háznak, az az, valakik benne találtatnak, mind meg-nyerik

üdvős-

üdvösségeket. Valoban áldott ház! a' mellyben az üdvösség meg-adatik.

Vegyétek vissza immár elméteket Zakeusrul, és forditsátok erre a' házra, az Isten házára, a' mellynek fel szentelése napját illyük, s' gondollyátok el, mennél boldogabb ez a' ház, a' mellyben nem egyszer, hanem szamtalanszor adatik-meg üdvösség, Zakeus házában csak által mentében tért bé, s' eggyetlen egyszer volt benne, de ebben fel szentelése napjától fogva, a' mellyben néki fel szentelvén bé fogattatott, mindenkor meg-marad benne maga fogadása szerént, *In medio eorum, ero eorum Deus. Zach. c. 2.* Közepettek lészek az ő Istenek. *Usque ad consumationem sæculi.* Végezeteig e' világnak, melly Istennek házát hogy serényebben gyakorollyátok, hasznos okait mások fogyatkozásából csendességben halgassátok.

Zach. c. 2.

Propositio.

A' Keresztyéneknek meg-hidegült buzgosága, s' leg főképpen a' mi nemzetünknek aétatosságának fogyatkozása minémű okbul eredgyen abban, hogy a' templomok járását nem kedvellik, gyakorta visgálván magamban, nagy dolog, ha reá nem akadtam, midőn azt gondoltam, hogy hasznát vagy nem tudgyák, vagy tudni nem akarják, a' melly gondolatomnak hogy fundamentomát lássátok, két rendre osztom ki őket, a' tudatlan együgyűekre, és a' tudósokra, vagy ha tetzik a' szegényekre, és a' gazdagokra. A' tudatlan együgyűek valamit előszer hallanak akár igaz, s' akár nem igaz legyen az, ha szájok izi szerént vagyon, ugy bé gyökerezik szivekben, hogy nehéz munkával irtathassék ki belőle. A' tudósok pedig olly szines okokat vetnek elméjek elejben, a' mellyek bölcseségekben meg bolondittyák, mert nem azt hiszik a' mi igaz, hanem a' mit hamis itilettel ők igaznak itillenek lenni. Az együgyűek hallották azt. *Ego cœlum, & terram impleo. Jerem. c. 23.* Én az eget,

Jerem. c. 22. v. 24.

eget, és a' földet bé töltöm. Hallották a' mit kivánt Szent Pál, *Volo ergò viros orare in omni loco. 1. ad Tim. c. 2.* Azt akarom azért, hogy minden hellyen imádkozzanak a' férfiak, és azt hozzák ki belőle, tehát nem szükség a' templomban menni, mert minden helly az Istené, mindenütt vagyon ő, mindenütt meg-halgat. O temerdek tudatlanság! igen is mind a' föld, s' mind az ég az Istené, de ugyan kiváltképpen övé a' templom, a' mellyben senki magának nem mer semmit tulajdonitani, nem külömben mint a' Király az egész országgal bir, s' mindenüt övé, de ugyan vagyon olly tulajdon lakása, a' mellyben senkinek másnak nincsen része, mindenütt hall a' Király, de ugyan arra való palotája vagyon rendelve, a' hol meg-halgasson. S' noha ugyan azon kivül-is meg-halgathat, de ritkábban történik; igy szintén az Isten-is mindenütt meg-halgathat, de ugyan a' templomban kiváltképpen, mert errül tett fogadást, hogy ebben meg-halgattya az embereket, a' mint Salamon arra kérvén, hogy szemeit rola el ne forditsa, elől teszi azt a' szót, *Super domum de qua dixisti.* Arra a' házra legyen szemed, a' mellyrül azt mondottad: mit mondott? azt mondotta; *Quodcunque oraverint in loco isto, exaudiet in loco habitaculi in cœlo.* Valamit ebben kérnek, meg-halgattatnak a' mennyej lakó hellyében-is. 1. ad Tim. c. 2.

Azt mondotta, ha az ember felebarátya ellen vétett, s' a' templomban könyörög az oltár előtt, igazságot tészen közöttök, és a' gonosznak fejére forgattya gonoszságát. Azt mondotta, ha a' nép ellensége előtt szalad, mert vétkéért bűntetődik, mikor a' templomban könyörög Istennek, meg-halgattatik, ellenségétül meg-szabaditatik. Azt mondotta, ha az égnek csatornái bé lésznek téve, és eső nem esik a' földre, könyörögjenek a' templomban, és megnyittatik az ég, s' esőt ád a' földre. Azt mondotta ha éhség va-

vagyon, és a' sáska, vagy más férgek mindent meg-emésztettek, mikor kezeit ki terjeszti az ő házában az ember, meg-halgattya menyégből Isteni székéből. Egy szóval azt mondotta, ebben az ő házában bűneinek bocsánattyát, és örök üdvösségét nyeri az ember. Ezek az ő fogadási az ő házárul *3. Reg. c. 8.* a' mint Salamon beszélli. Tehát meg-engedgyék a' templomot meg-utálló tudatlan elmék, hogy noha mindenütt meg-halgathat, és hasznos mindenütt az imádság, de leg hamarébb a' templomban halgat-meg, abban leg hasznosabb az imádság.

3. Reg. c. 8.

Ha pedig azt mondgyák, de az ó testamentumban történtenek ezek, arrul a' templomrul mondattanak, a' mellyet Salamon épitett, nem a' mi üdönkben lévőkrül. Hallyad erre Szent Pált, *Illis in figuris contingebant. 1. ad Cor. c. 10.* Csak példákban történtenek azok, valamik ő vélek történtenek, és mint egy képei voltának a' mostani valóságnak, a' mint Szent János bizonyittya, *Nobis gratia, & veritas per Jesum Christum facta est. Joan. c. 1.* A' malasztavagy kegyelem, és az igazság Krisztus által lett. Az az, a' mit akkor példázott, most valósággal bé tellyesíti az Isten. Nincsen tehát más mentsége a' tudatlan elménék, hanem vagy tudatlansága, a' mellyet nem akar meg-világositani, vagy tunya restsége, mert neheztelli a' templomba való járást, és a' mint nem tudgya, ugy venni sem akarja, a' tunya baromhoz hasonló, a' melly inkább éhezik, hogy sem mint fekűvő hellyéből fel mozdullyon.

1. ad Cor. c. 10.

Joan. c. 1. v. 17.

Jobban tudták a' Szentek hasznát venni csak a' Szent Hajléknak-is, a' melly képe volt a' Keresztyének templomának, mikor az egész nép morgani kezdett, és Moyses ellen támadni, a' Szent Hajlékban szaladott Áaronnal egyűtt, bizonyossak lévén abban, hogy mind annyi ezer nép sem árthat nékik, ha az Istennek hellyére mennek, mikor

egy

egy Achán gonoſzságáért az egéſznép ſzenvedett, és veſzten veſzett az ellenség fegyvere által a' Szent Hajlékokhoz folyamodott Joſue, s'onnan vette-meg orvoslását veſzedelmének. Mikor Senakerib erőſſen forgatná Ezekiás Királyt, és kevélyen fenyegetné, a' ſzent hellyre ment kőnyőrgeni, s'ottan nyerte-meg az Angyalnak ſegitségét, a' ki egy éjjel ſzáz 85. ezereig el veſztett Senakerib hadábul. *4. Reg. c. 19.*. Mikor pedig a' templomtul távul léte miatt feléje nem mehetne Daniel a' Babyloniai fogságbul, leg alább napjában háromſzor nyitotta fel az ablakot, a' melly a' Jerusálemi templom felé nyilt, és ugy imádkozott, cſak azért-is várván meg ſzabadulását, hogy az Iſten háza felé imádkozott, melly jó ſzándéka ha haſznált, a' mint hogy haſznált-is, mit véltek? menyi haſzna legyen annak az imádságnak, a' melly az Iſten házában tőrténik? Azt tudom, a' mit Szent Dávid mondott *Pſalm. 10. Dominus in templo ſancto ſuo, Dominus in cœlo ſedes ejus.* Menyegben vagyon az ő dicsőségének ſzéke, de az ő ſzent templomában-is vagyon olly kűlőmbőzésével ajándékinak, hogy menyégben dicsőséget, az ő ſzent házában pedig malaſztot, és kegyelmet adgyon. A' mint azon Proféta *Pſalm. 83.* fel jedzette *Gratiam, & gloriam dabit Dominus.* Kegyelmet, és dicsőséget ád az Ur. az elsőt itten, ottan a' máſikát.

Reg. c. 19.

Pſalm. 10.

Pſalm. 83.

Tekénthetz é Kereſztyén ember két felé a' templomban, nem ottan látodé a' Kereſztelő viznek kúttyát, a' melybűl az első grátziát, és malaſztot meritetted? nem ott látod-é a' gyontató ſzékeket, mint az itélő Iſtennek ſzékeit, a' mellyekben magad vádolod magadad, s'ő ſzabadit fel az Ur ſok adoſságidbul? nem ott hallod-é a' meg-keményedet ſzivedet által járo Iſtennek igéjét? ugy hogy minden réſzeiben a' templomnak űdvőſségedet talállyad. A' mellyet a' mint valahol a' Király, ott az ő udvara, ugy va-

lahol az Isten, ott az ő Angyali. Kicsoda boldogabb annál, mint a' ki az udvariakkal ismeretes mi nálunk? ha nem eggyik, másik által szerencséssen végezi dolgait a' Királynál; s'nem boldogabb-ê az, a' ki gyakor jelenlétével az Isten házában ismérteti magát az Angyaloktul, a' kiknek arra vagyon szolgálattyok rendelve, hogy könyörgésinket supplikacziónkat bé adgyák a' mennyei Királynak? ha a' sok ajándékok vételét, és ki osztását fontolod, azt kell mondanod Jákóbbal; *Verè Deus est in loco isto*, bizony az Ur vagyon ebben a' hellyben. Ha az Angyali seregeket elméddel, és hiteddel tekented, azt kell kiáltanod; *Terribilis est locus iste. Genes. c. 28.* Rettenetes ez a' helly, rettenetes az Angyalok jelenlétéért az ördögnek, rettenetes a' gonoszoknak, mert mind eggyik, mind másik itten meg-erőtlenedik. Sokszor látta Szent *Chrysostomus* testi szemejvel-is a' templomban az Angyalokat, és a' mint Szent *Nilus ep. ad S. Athanasium* irja, gyákorta hallotta őket az óltári Szentségben el rejtett Isten előtt illyen formán könyörögni, *Pro ijs rogamus, quos tu prior dilexisti, ut animam tuam dares, pro ijs supplices fundimus preces, pro quibus corpus hoc hostiam obtulisti.* O kegyelmes Isten! halgass-meg minket, mert azokért könyörgünk, a' kiket te előbb szerettél, annyira, hogy életedet, lelkedet adnád érettek. Azokért esedezünk, a' kikért szent véredet ontottad, halgass-meg! mert azokat ajánlyuk, a' kikért ezen Szent Testedet adtad áldozatul. Annyi segitője, párt fogója, baráttya vagyon azoknak, a' kik templomban gyakorta könyörögnek. S'nem nagy haszna-j-é ezek a' templom gyakorlásának? Nincsen hidgyétek el semmi hellynek annyi kedvessége, és gratziája mint az Isten házának, mert noha mindenütt más hellyet-is legyen az Ur, de semmi hellynek nem igért annyit, menyit ennek. Tehát valaki tellyessen nem érted az irást, hidd el a'

Gen. c. 28.

S. Nilus ep. ad S. Athanasium.

Pro-

Profétáknak ſzavait, és tunya reſtségedet ne ments azzal, hogy házadnál-is fel találod az Iſtent, fel találod ugyan, de talán bűntetéſedre, a' kit az ő ſzent templomában rajtad valo kőnyőrűléſre találtál volna fel.

De hogy a' tudóſoknak-is mentségeket hamiſnak mutaſſam, hallyátok mit mondanak; mi ugymond nem megyűnk, mert több botránkozáſra megyűnk mint jora bé, vétűnk ſzemeinkkel, vétűnk nyelvűnkkel, vétűnk ſzivűnkel, ſzemeinkből tört vetűnk, nyelvűnkkel máſokat ſzollunk, ſzivűnkkel azt kivánnyuk, a' mi meg vagyon tiltva. O álnok találmány! ſzemes mentség! nem a' templomrul, hanem más házakrul hallom én azt, a' mit keſerveſen ſirat Jeremiás; *Aſcendit mors per feneſtras noſtras, ingreſſa eſt domos noſtras, diſperdere parvulos de foris, juvenes de plateis. Jerem. c. 9.* A' mi ablakunkon bé hágot a' halál, bé jött a' mi házainkban, oda ki el veſzteni a' kisdedeket, az iffiakat az utzákrul, othon vagyon a' halál, az az, a' vétek, a' melly a' kisdedeket, az az, ártatlanokat rongyollya, othon vagyon a' ſzurdékokban az illetlen beſzéd, undok kivánság, és cſelekedet, nem a' templomban; az utzákon vagyon a' ſok rágalmazás, a' ſzemek ſzabad nyargalása, és minden gonoſzság, mellyet mind el távoztatná az ember, ha imádkozni, és az Iſten igéjét hallani fel menne a' templomban. Nem a' templomban, hanem házánál eſett-meg Dávid. Nem a' templomban, hanem házoknál itéltek hamiſſan-meg Jeſuſt a' Zſidók fejedelmi. Nem a' templomban, hanem más háznál tagadta-meg Iſtenét Szent Péter. Nem a' templomban, hanem az utzákon ſebeſitetett-meg az Iſtennek kegyeſſe. *Jerem. 9.*

De hogy igazat mondgyak az annak az oka, hogy a' templomot némellyek nem kedvellik, a' mit Jeremiás által mondott az Iſten; *Habitatio tua in medio doli, in dolo re-* *Ibidem.*

nuerunt ſcire me, nunquid ſuper his non viſitabo dicit Dominus. c. 9. A' cſalárdságnak közepin lakol, cſalárdságokban nem akartak engemet tudni, nem akarják azt el hinni, hogy a templomban az Iſten. S'nem de bűntetlen maradnak-é? mind ezekért nem látogatom-é meg őket? azt mondgya az Ur. Igen-is meg-találllya őket, mert a' kik a'Szent-egyházban nem kereſték, kivűl éri őket, s'ottan bűnteti, kivűl hellye vagyon a' bűntetéſnek, belől az engedelemnek.

Kevés ſzoval ki mondanám én azt, miért nem járnak bé azok, a' kik tudományokban meg-cſalatkoznak, ugymint azért, hogy a' hit laſſan laſſan meg-hűl bennek, noha jóknak, és tekélleteſeknek álittyák magokat lenni, de ugyan ha cſelekedeteket tekénted, reá akadz, hogy nem ſokat tartanak az Iſten felől, és ha ſzoval nem mondgyák, de a' világhoz valo ragaſzkodáſok ugyan cſak azt kiáltya, *Noſtra non conſiderat, & circa cardines cœli perambulat. Jób. c.* 22. Nincſen gondgya Iſtennek a' mi cſelekedetinkre, meſze vagyon tőlünk, ha vagyon is az egeknek végső ſarkai táján sétál. *Job. c. 22.*

Igy aétatos mentségek paláſtyával fődőzik hitetlenségeket. *O ſepulchra dealbata!* O meg-fejéritetett koporsók! ô álnok kép mutatók! meddig, meddig nem kereſitek az Urat? hogy űdő előtt el ne veſzeſſen, hogy a' bűnt kerűllyétek, nem tértek bé a' Szent-egyházban? s' azonban oda ki leg inkább vétetek. Inkább hiſzek én az igaz mondó Iſtennek, a' ki a'templom felől azt tartya, hogy a' bűntűl meg fogja az embert, a' melly ha nem tartoztatná a' bűnben eséſtűl az embert, nem kiáltatná azt Ezekiel Proféta által a' gonoſzokra, *Tu autem fili hominis oſtende domui Iſraël templum, & confundantur ab iniquitatibus ſuis. c. 43.* Te pedig embernek fia mutasd-meg a' templomot az Iſraël fiajnak, hogy ſzégyenlyék el magokat gonoſzságokban, *Ezech. c. 43.*

an-

annyit akar mondani, mutasd-meg az én házamat, a' mellyet kőzepettek épitettem, mutasd-meg abban ki osztott ajándékimat. Mutasd-meg menyinek hajlok kőnyőrgésére abban, mutasd-meg, menyinek engedem-meg vétkeit, mutasd-meg, menyi Angyalt rendeltem azoknak őrzésére a' kik bé járnak, a' kik előmben hozzák imádságokat, és ha ezeket láttyák lehetetlen, hogy meg ne jobbullyanak, lehetetlen hogy ottan vétsenek.

Igy magyarázza ezt Szent *Chryſoſtomus*, a' kinek tulajdon ſzavajval, és intésével fejezem bé beſzédemet. *Ergò quotidie ad hanc congregationem confluamus. Nam ſi concupiſcentiâ flagras, poteris eam facilè reſtingvere tantùm visâ hâc domo, & ſi iraſceris, facilè beſtiam domabis, iram inquam, & ſi aliâ aliquâ affectione impeteris, tempeſtatem eam facilè ſedabis, reddeſque pacem, & ſerenitatem animæ tuæ. hom. contra Anomæos.* Ah! tehát gyakorollyuk ezt a' gyűlekezetet, a' hová az Angyalok, a' hová a' hivek gyűlekeznek, mert ha gonoſz kivánsággal égſz, meg-olthatod azt csak erre tekénts a' házra, és hogy ha haragſzol, kőnnyen meg-ſzelidited ezt a' fenevadat, a' haragot, csak ide bé térj. Ha más gonoſz indulatok háborgatnak, kőnnyen le csendeſithetz minden ſzélvéſzeket, és háboruságokat, csak ezt a' házat gyakorollyad, s' leg kőnnyebben nyerheted-meg lelkednek békeségét, és üdvőſségét olly bizonyoſſan, hogy magád vallyad azt, *Hodie domui huic ſalus facta eſt.* Ma lett üdvőſsége ennek a' háznak, az az, üdvőſségeket nyerték, a' kik benne találtattak, itten gratziát nyervén, hogy jővendőben a' dicsőséget-is el veheſsék. Amen.

S. Chryſoſt. hom. contr. Anomæos.

EGY-

EGY-HAZ INNEPERE VALO, HARMADIK PREDIKACZIO.

Hogy lelkedben mint az ő templomában járhasson az Isten, ki kell ůresitened belőle a' földieket, és a' vétket.

Ingressus Jesus perambulat Jericho. Lucæ cap. 19.

Lucæ c. 19. Bé menvén Jesus Jérikóban jár vala.

I' ki nagy szorgalmatossággal világ kezdetin mihelett alkotmánnyát az embert, el tévelyedése miatt el veszti, fel s'alá kezdet járni, *Cùm audijssent vocem Domini Dei deambulantis in paradyso. Genes. c. 3.* Moyses bizonyságábul a'fel s'alá járo Ur Istennek szavait hallották, azon Ur e' máj napig sem állapodik-meg, hanem fel, s'alá jár, vagy arra a' végre, hogy több Zakéust, az az, a' mint a' Zsidó bőtůkbůl magyaráztatik, *Purus, limpidus, justus*, tiszta, világos, és igaz szivů embert találna, ugy hogy ha ki bé akarná őtet fogadni, szokott fel s'alá való járásábul eszében venné, hogy ő széles tér hellyt kiván, az az, nem szůk szivet, vagy más dibdabokkal meg-rakott szivet, hanem egyedůl az ő alkalmatosságára ki tisztitatott, és fel nyitott szivet, meg-kivánnya pedig ezt, mert az ő méltosága nagy, hatalma mindenek fölett, felsége meg-foghatatlan, urasága rettenetes, és ugyan azért ugymond Aranyszáju Szent János *hom. 17. in ep. ad Hebræos. Jussit Deus templum Salamonis cum magna magnificentia fieri, ut Hebræis qui corporalibus magis attrahebantur, per illud Dei majestatem conciperent, & agnoscerent.* Azért épitetett Salamonnal ollyan nagy kőltséges templomot, hogy a' Zsidók, a' kik inkább vonat-

Genes. c. 3.

S. Chrysost. hom. 17. in ep. ad Hebræos.

vonattattak a' látott dolgok által, annál nagyobra tudnak becsülleni az Istennek felségét, és uraságát. Meg-kívánnya hogy olly helly légyen a' néki szentelt helly, a' mellyben járhasson: igy a' templom a' Zsidóknál, *Halich*, *à radice Halech*, annyira mondatik, mint meg-járt helly, mert a' szentek szentére belső részére a' hol az Isten szollott, járva kellett bé menni, s' maga-is bé menni láttatott az Isten a' mint Szent Dávid fel jedzette *Psalm. 67. Viderunt ingressus tuos Deus, ingressus Dei mei, Regis mei, qui est in sancto.* Psalm. 67. Latták én Istenem a' te bé menetelidet, az én Istenemnek, Királyomnak bé menetelit, a' ki a' szent hellyben vagyon.

Innen a' deákoknál-is *Templum. Isidorus lib. 15. c. 4.* elméjébül annyit tészent, mint *tectum amplum.* széles födél. a- Isidorus l. 15. c. 4. vagy téres épület, mert meg-vagyon mondva Istentül, *Ponam tabernaculum meum in medio vestri, & non abjiciet vos anima mea. Ambulabo inter vos, & ero Deus vester, vosque eritis populus meus. Levitici c. 26.* Az én hajlékomat közitekben helyheztetem, és el nem vét benneteket az én lelkem. Közöttetek járok, és a' ti Istenetek lészek, és ti az én népem lésztek. Levitici c. 26. v. 11.

Eddig bötü szerént a' kőfalos templomrul szoll az irás, de midőn az Anyaszent-egyház a' templomnak fel szentelése napját illeti, mást láttatik kivánni, nem egyebet, hanem azt, hogy a' külső templom formájára mi-is szivünket tágossan, és tisztán szentellyük bé Istennek, mert mi nékünk mondatott a' Szent Páltul *Vos estis templum Dei. 1. ad Cor. c. 3.* Ti vattok az Istennek temploma, mi felőlünk mondatott azon Szent Pál ként, *Inhabitabo in illis, & inambulabo, & ero illorum Deus, & ipsi erunt populus meus.* ő bennek lakozom, és közepettek fel, s' alá járok, mint a' vigyázo istrása, hogy senki nékik semmi felől ne árthasson, 1. ad Cor. c. 3. v. 16.

én az ő Istenek leszek, és ők az én népem, mire nézve mi kivántatsék tovább-is tőlünk, hogy azt hallyuk tőle,

Propositio. *Hodie in domo tua oportet me manere.* rövideden meg-mutatom.

A' nagy Istennek, ugymint a' ki magával mindeneket bé tőlt ama' csudálatos szavait, *Inhabitabo in illis, & inambulabo inter eos.* Közöttök lakom, és közepettek járok, fontolván Szent *Hieronymus*, hogy leheſſen egy kesken lélekben, egy emberi szűk szivben, meg nem foghattya más

S. Hieronymus in Isal. 133. képpen, hanem csak Isteni hatalomnak tulajdonitván, *Vide quàm grandis est anima sancta, inhabitabo inquit, & inambulabo, ubicunque deambulat utique lata domus est. in Psal. 133.* Láthatza melly tágos az áétatos, és Isten félő lélek, benne lakom ugymond, és benne járok, bizony a' hol ő jár, nagy háznak kell annak lenni. S' ki mesterségéből másnak, hanem annak, a' ki a' mint az egész földet markában szorithattya, ugyan az a' kesken szivet-is ki terjeszthetí, mert ő felőle mondotta Isaiás *c.* 40. *Quis mensus est manu aquam,*

Isaiæ c. 40. *& cœlum palmâ, & universam terram clausâ manu?* Ki mértemeg kezével a' tengereket, és minden folyó vizeket, kiérte által az eget araszával, és az egész földet ki fogta kezében? annyit akar mondani, a' mint ez hatalmában vagyon, ugy hatalmas arra-is, hogy szivedben férjen.

Cui mundus angustus est, tu ei ampla domus es. A' kinek

S. Ambros. serm. 7. in Psal. 118. az egész világ kesken, és szűk, te annak elegendő széles lakó hellye vagy. ugymond Szent Ambrus *serm. 7. in Psal. 118.*. De mivel magunk jó akarattyát-is meg-várja, és azt kivánnya, hogy mi-is igyekezzünk szivünket tágasitani, kinek elméje nem akad-meg benne, mi formán tágasithattyuk? meg-felel erre Szent *Hilarius*, és azt mondgya: a' földet kell követnünk, a' melly mivel elegendő nem volna Kristus Urunk Szent Teste bé fogadására, meg-kezdett indul-

indulni nagy föld indulással, és némű némű képpen helyéből ki mozdulni, Szent Ambrus pedig azt adgya hozzá, hogy menydörgéssel vihetni végben, ezt a' földnek indulását *lib. 7. in Lucam.* Szent Jakabrul, és Szent Jánosrul szolván, *Esto filius tonitrui, dices quomodo possum esse filius tonitrui? potes esse, si te terrena non moveant, sed ipse potius quæ terrena sunt mentis tuæ virtute concutias. Tremat terra, non capiat, vereatur caro potestatem animi tui, & concussa subdatur.* Légy ugymond menydörgésnek fia, de azt kérded, hogy lehetek a' menydörgésnek fia? igen-is lehetz, ha nem a' földiek inditanak-meg tégedet, hanem inkább te inditod-meg azokat lelked erejével a' mik földiek. Reszkessen előtted a' föld, s' ne fogjon-meg, féllyen a' test lelkedtül, és annak hatalmától meg-rázottatván engedni kénszerittetsék. Mert igy ki hányván szivedbúl a' mi földi, ugy meg-tágositod, hogy elegendő hellye legyen benne Istenednek. S. Ambros. l. 7. in Lucam.

A' hol Szent Bernárd azt kiáltya, *O quanta illi animæ latitudo! quanta meritorum prærogativa? quæ Divinam in se præsentiam & digna invenitur suscipere, & suscipiens capere.* O melly csudálatos érdemű, és szélességű a' szív, és lélek, a' melly méltónak találtatik lenni az Istennek jelen voltát bé fogadni, a' mellyben éppen bé fér! *Quid illa, cui spatia suppetunt deambulatoria ad opus majestatis?* S' mit véltek menyinek, mikorának kell lenni annak, a' mellyben elegendő helly vagyon az Isteni felség fel, s' alá valo járására? *Non est profectò intricata forensibus causis, nec ventri, & luxuriæ dedita: oportet namque his omnibus vacuam esse animam, ut cœlum fiat, atque habitatio Dei: sed & odio, sive invidiæ, aut rancori minimè prorsùs indulgendum.* Bizony az illyen szív, és lélek nem keveri magát, és nem ártya a' pór patvarozásban, az illyen nem adatott a' hasnak, torkosságnak, és tisztátalanságnak. Mert hogy a' lélekbúl Istennek lakó hellye légyen, S. Bernardus.

és éppen éggé vállyék, szükség ezekből mind ki üresedgyék, ki kell hajgálni belőle az irigységet, gyülölséget, haragot, és minden gonoszságot, s' ezek hellyett szeretetet. &c.

S' nem-is ok nélkül szoll Szent Bernárd, mert ha kérdem az Irás-magyarázo Szent Atyákat, mit tészen az, hogy az Isten jár a' lélekben, tehát Szent *Anselmus*, és *Theophilactus* azt felelik; *Deus inambulat in anima, id est inambulare eam facit per virtutes, cùm scilicet suâ gratiâ efficit, ut eamus de virtute in virtutem.* Az Isten járni mondatik a' lélekben, mert az ő kegyelmével azt miveli bennünk, hogy a' lélek ki hányván a' vétkeket, eggyik jórul a' másikra lépjen, s' mind addig járjon, mig éppen üdvösségére el nem érkezik; mert a' mint a' Szentek Szentére szent hellyen kellett által menni az Isteni hajlékban, ugymint a' tömiényező óltár aszta, és gyertya tartók által, igy kell nékünk-is menyégben bé mennünk az életnek Szentsége által, ugymint áétatos imádság, alamisna által, és az életnek tisztasága által.

S. Anselm. & Theophilact.

Altare autem thymiamatis symbolum erat orationis, mensa eleemosynæ, candelabrum probitatis, & splendoris vitæ. Cornelius à lapide hìc. Mert a' tömiényező óltár az imádságot képzette, az asztal, adakozást, és alamisnálkodást, a' gyertya tartó pedig az életnek tisztaságát, és fényességét.

Cornelius à lapide hìc.

S' illyen szent, és tiszta hellyt készitett lelkében Szent Dávid, midőn azt vallya *Psalm. 131. Paravi lucernam Christo meo.* En lámpást készitettem az én Krisztusomnak, az az, hogy az Urnak hellyt szerzenék bennem, testemet, és lelkemet minden földi szemétből ki tisztitottam, egyedül Istennek ugy hagyván másokbul üressen, hogy ő férkeszhetnék belé, nem külömben, mint ha ki akarja, hogy lámpása égjen, csak az olajnak kell hellyt adni, s' más szemetet, gazt ki kell tisztitani. Szent Ambrus magyarázása ez

Psalm. 131. v. 17.

in

in Pſalm. 118. Corpus ſuum quod erat antè limoſum, & cœno hæreditariæ colluvionis obſtructum, ut oleum ſpirituale recipere poſſit, Chriſto paravit, ut luceat. Sz. Dávid az ô teſtét, melly agyagos, és terméſzete undok sárával meg-volt tôltve, hogy lelki olaj éghetne benne az Iſtennek malaſztya, ugy kéſzitette-el, hogy fénylenék. Tudta tudni illik mi ártott a' Zſidóságnak, hogy kôzôttôk nem akart lakni üdvôzitônk, hogy malaſztyát vélek nem kôzlötte, mert minden gonoſzságnak ſzemetével rakva volt ſzivek, és elméjek. S' azért mondgya Kriſtus Urunk *Joan. cap. 8.* nékik. *Sermo meus non capit in vobis*, avagy a' mint *Syrus* olvaſſa, *Sermoni meo capiendo non ſufficietis.* Az én igém nem foganodik-meg bennetek, avagy nem vattok elegendôk reá, hogy az én igémet meg-foghaſsátok, nem vattok elegendôk arra, hogy ſzivetekben férjen az Iſten. Mert bûnnel, és gonoſzsággal tôltetek-meg. *Anguſta enim ſunt peccantium corda.* A' bûnôsôknek kesken a' ſzivek. *Hoſpitio Deum mens polluta non recipit, patulum enim domicilium inconceptibili Deo opus eſt. S. Hilarius.* Nem adhat ſzálláſt Iſtennek a' megfertôztetett elme, tágos, és téres lakó helly legyen az, a' melly a' meg-foghatatlan Iſtent bé fogadhaſſa.

S. Ambroſ. in Pſal. 118.

Joan. c. 8.

S. Hilarius.

Mellyet eſzében vévén a' mennyei vô legény kegyeſſe az Iſtent ſzeretô lélek, nagy ohajtáſſal mondotta. *Quis det te fratrem ſugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris. Cantic. cap. 8.* O! vallyon meg-nyerhetem-é azt? a' mit kivánok, ki adgya azt-meg énnékem, hogy tégedet édes atyámfiát, a' ki az én anyámnak emlôjét ſzopod, az az, terméſzetemben ôltôztél, cſudálatos Iſten! ki adgya-meg, hogy kivûl találllyalak, annyit mond, ki adgya azt-meg, hogy én magam magambul-is ki mennyek, hogy ſemmi akadályod ne legyen lelkemben valo bé jôveteledre. Mert

Cant. c. 8.

ugyan-is leg hamarébb ſzállya-meg akkor a' lelket az Iſten, mikor maga akarattyátul, és kivánságitul távul jár. A' mint ezt magyarázván Sz. Ambrus *l. de Iſaac, & anima. c.8.* ſzoll; *Bona anima quæ foris eſt, ut verbum intùs ſit, illa extra corpus, ut verbum habitet in nobis.* Ah! boldog, és jó lélek az, a' melly kivûl vagyon, hogy az ige benn lehelſen, ô a' teſten kivûl jár, hogy bennünk az ige lakozzék Iſtennek drâga malaſztya. Sôt meg-is kivánnya azt, hogy kivûle más ſemmi ne legyen a' ſzivben. S' azért mikor el temettetett-is Szent Teſte, igen nagy követ tettenek koporsója elejben, hogy meg-tanitana, miképpen kivánnya a' magános hellyt bennünk. *Lapis oſtio advolvitur, ut quia nullus antea in nos Divinæ cognitionis author fuerat illatus, nullus absque eo poſtea inferatur. S. Hilarius hic.* Azért tétetik a' koporsó elejbe a' nagy kô, hogy a' mint ô elôtte ſemmi Iſteni iſméretségnek ſzerzôje ſzivünkbe nem vitetett, ugy azután-is ô kivûle ſemmi ne viteſsék.

S. Ambroſ. l. de Iſaac. & anima c. 8.

S. Hilarius hic.

Egy ſzóval meg-kivánnya azt, hogy minden vétket ki üreſitsünk, és leg tiſztábban hadgyuk néki lelkünket. Mert bizonyos az, a' mit Szent Pál irt *1. ad Cor. c. 6. Membra veſtra templum ſunt Spiritûs Sancti, qui in vobis eſt.* A' ti tagaitok az Iſtennek temploma, és a' Szent Léleknek a' ki bennetek lakozik. Kinek mivel templomi vagyunk, még egy kivántatik, s' nem más, hanem az, hogy a' mint Salamon a' falokon pálma fa ágok voltanak ki faragva, és a' mi templominkban kereſzt, ugy bennünk-is ezek legyenek ki képezve.

1. ad Cor. c. 6.

A' pálma fa, és a' Kereſzt gyôzedelemnek jele, mert az által gyôzetet-meg ellenségünk, azt kivánnya tehát, hogy falainkon mutaſſuk meg bizonyitására, hogy ellenségünket meg-gyôztük, mellyeket Szent Jakab a' mi ki-

vánsá-

vánságinknak nevez, mert ezek *Militant in membris noſtris. Jacobi cap.* 4. Szűntelen cſatáznak, és viáskodnak velűnk magunk tagainkban; ezeket kell meg-győznűnk Kriſtus Kereſztével, erős ſzenvedéſſel, és ſanyargatáſſal. *Crux enim Jeſu eſt omnium cupiditatum donec deleveris inſectatio.* Mert ſemmivel ugy meg nem győzhedd, mint Kriſtus Kereſztével, vagy annak kinſzenvedéſe emlékezetével, vagy annak példájára magunk ſanyargatásával, a' mint Szent Pál-is magában meg-ölvén őket, bátran mondgya: *Cum Chriſto confixus ſum, vivo autem jam non ego, vivit autem in me Chriſtus. ad Galat. cap.* 2. En az én teſtemet fel függeſztettem, mert Kriſtuſſal egyben ſzegeztettem, és azért élek, de nem annyira én, mint bennem él a' Kriſtus. *Jacob. c. 4.* *ad Gal. c. 2.*

A' melly hellyre *Abbas Iſaias oratione 16. de gaudio animæ.* azt hozza ki, *In illis igitur qui cupiditates deſtruxerunt vivit Chriſtus.* Tehát azokban él, azokban lakik Kriſtus, a' kik kivánságokat meg-ölték, a' kik a' Kriſtus Kereſztét lelkeken fel jegyezték. El azokban, és azokban sétál, és tágoſſan jár minden malaſztyával, a' kik magokrul győzedelmet vettek, mert ezek nem máſſal, hanem meg-ölt akarattyokkal, és kivánságokkal áldoznak. Es azért kérkedgyenek bár a' pogányok, hogy a' templomtul kűlőmbőznek, mert ezek ugymond, *Hi domos habent, nos hoſpitem, hi templa, nos Deum, idque præterea, quòd viva viventis Dei templa ſumus, victimæ vivæ, holocauſta ratione prædita, ſacrificia perfecta.* Ezeknek házok vagyon, nékűnk vendégűnk, ő nékik templomok, mi nékűnk Iſtenűnk, és még a' fölett mi eleven templomi vagyunk az élő Iſtennek, áldozatra rendelt eleven állatok, okoſsággal biró égő áldozatok, és tellyes áldozatok. *Abb. Iſaias orat. 16. de gaudio animæ.*

Üre-

Üresits ki tehát a' bűnt, a' tiszta ságot vidd bé, győzd-meg csalárdságidat, függeszd fel benned a' Krisztus Keresztét, bizonyossan te lészesz az a' templom, a' mellyben bővséges lakása, és fel, s' alá való szabad járása lészen Istenednek mind addig, mig ő-is te néked maga palotájában szállást örökké való boldogsággal enged. Amen.

V E G E.

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR